

ΛΥΔΙΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΑ-ΑΡΤΕΜΙΑΔΗ
ΗΛΙΑΣ ΑΡΝΑΟΥΤΟΓΛΟΥ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΕΠΙΣΤΗΜ. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΛΥΔΙΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΑ-ΑΡΤΕΜΙΑΔΗ

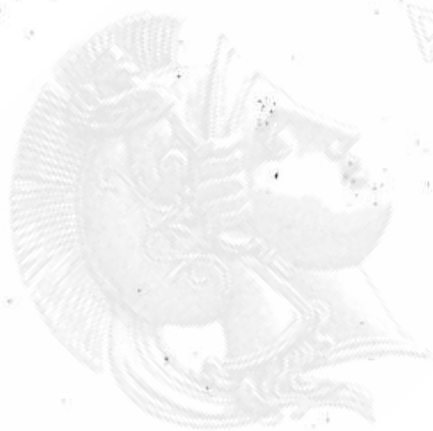
ΑΘΗΝΑΙ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

2011

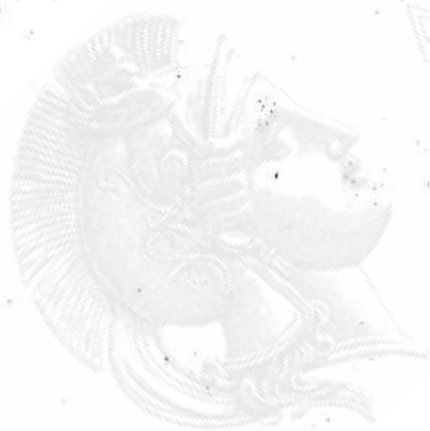

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΥΚΟΥΤΡΗΣ
13.60.09/2011

AKADHMIA

ΑΘΗΝΑΝ

ISBN: 978-960-404-204-3

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (ΙΤΥΥΔ)
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΛΥΔΙΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΑ-ΑΡΤΕΜΙΑΔΗ
ΗΛΙΑΣ ΑΡΝΑΟΥΤΟΓΛΟΥ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

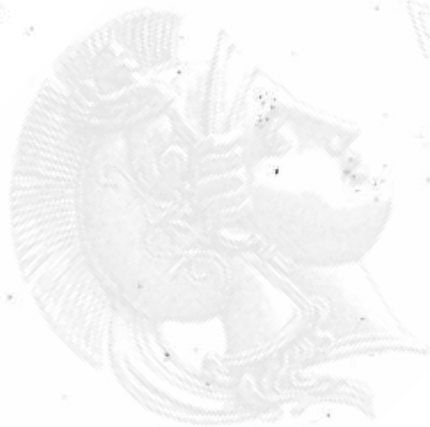
ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΕΠΙΣΤΗΜ. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΛΥΔΙΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΑ-ΑΡΤΕΜΙΑΔΗ

ΑΘΗΝΑΙ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

2011

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	9-105
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	107-108
ΕΙΣΑΓΩΓΗ – INTRODUCTION.....	109-167
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	169-668
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ.....	669-698
Α΄. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ.....	671-684
Β΄. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΠΩΝ.....	685-698
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	699-711
Α΄. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΗΓΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	701-704
Β΄. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΩΝ ΠΗΓΩΝ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ.....	705-711
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ.....	713-726

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

1. Άθασασία Άβδάλη, «Άνέκδοτα έγγραφα τοῦ Άθναίου δημογέροντα Σπ. Πατούσα», *Άθναϊκά* 69-71 (1979), σ. 1-41. [749]
2. *Μ. Άβούρης, «Τὸ ξυλόγλυπτο τέμπλο τοῦ ναοῦ τῆς Φανερωμένης στὴ Ζάκυνθο, ἔργο τοῦ ξυλογλύπτη Μανιοῦ Μαγκανάρη ἀπὸ τὴν Κρήτη», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 25/1 (1973), σ. 218-222. [275β]
3. Ἐλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, *Νικόλαος Κριτίας. Βιογραφικὰ καὶ ἐργογραφικὰ*, Ἀθήνα 1984-1986. [416]
4. Ἐλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς ζωῆς τῆς Λάρισας κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικὰ* 3 (1990), σ. 255-332. [282, 435]
5. Ἐλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, Γ. Μαυρομάτης (ἐπιστ. ἐπιμ.), Θ. Πυλαρινὸς (φιολ. ἐπιμ.), Ἰσιδώρα Βέρρα, Ἀναστασία Δαβιδοπούλου, Πανωραία Καλομπράτσου, Κ. Καραλῆς, Ἑλλάδα Κοντουδάκη, Μαρία Κωνσταντινίδη, Αἰκατερίνη Κώτση, Μαγδαληνὴ Μανωλοπούλου, Δ. Μητσολάκης, Σοφία-Αἰκατερίνη Πανταζῆ, Κ. Πεσλῆς, Καλλιόπη Πιλίλη, Σ. Πουλῆς, Φωτεινὴ Πραβίτα (ἐκδ.), *Ἀντώνιος Σπυρῆς, νοτάριος καὶ πρωτοπαπᾶς Κερκύρων. Πρωτόκολλο (1560-1567)*, Κέρκυρα 2007 (*Πηγὲς τῆς Ἑπτανησιακῆς Ἱστορίας. Τμῆμα Ἱστορίας Ἰονίου Πανεπιστημίου* 1). [111]
6. Σαπφὼ Ἀγγελούδη, «Ἐνα θασίτικο συμβόλαιο κατασκευῆς οἰκοδομήματος τοῦ 1903», *Θασιακὰ* 9 (1994-1995), σ. 19-30. [1156]
7. *Δ. Ἀγραφιώτης, *Άνέκδοτα έγγραφα ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Ἀγιᾶς: [1839-1877]*, Ἀθήνα 1977. [1018]

* Με ἀστερίσκο υποδεικνύονται οἱ προσθήκες στα ἀκόλουθα ἔργα: Γκίνης, *Περίγραμμα* τοῦ Ἰδίου, *Περίγραμμα, Συμπλήρωμα Α΄* τοῦ Ἰδίου, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Συμπλήρωμα δεύτερον», *ΕΕΒΣ* 43 (1977-1978), σ. 152-187. Στο τέλος κάθε βιβλιογραφικῆς ἐνδείξεως παρατίθεται μέσα σε ἀγκύλες ὁ ἀριθμὸς τοῦ ἀντίστοιχου λήμματος στον παρόντα τόμο.

8. Δ. Αγραφιώτης, «Ποικίλα ιστορικά από την έπαρχία τής Αγιάς», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 2 (1981), σ. 146-149. [495]
9. Δ. Αγραφιώτης, «Ανέκδοτα έγγραφα από το Μεταξοχώρι της Αγιάς», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 3 (1982), σ. 56-64. [1089]
10. Κωνσταντίνα Αδαμοπούλου-Παύλου, Αννίτα Πρασσά, Ανδρέας Μιαούλης (1769-1835). Από την υπόδουλη ως την ελεύθερη Ελλάδα, Αθήνα 2003. [982]
11. Γ. Αδάμος (επιμ.), *Η Τσαριτσάνη*, Τσαριτσάνη 1990 (β' εκδ.). [737]
12. Σ. Αθανασιάδης, «Έγγραφα Σκιάθου», *Σκιάθος* 15 (1979), σ. 10. [978]
13. Σ. Αθανασιάδης, «Ένας κατιλακᾶς τοῦ 1813. Για ένα μύλο στὴ Λυγούδιστα», *Τριφυλική Έστία* 25 (1979), σ. 19. [733]
14. Σ. Αθανασιάδης, «Ανέκδοτα ιστορικά έγγραφα», *Φιλιατρὰ* 10/89-90 (1979), σ. 256-259, 360. [882]
15. Σ. Αθανασιάδης, «Τσακῶνικα ιστορικά μνημεία. Ένα προικοσύμφωνο τοῦ 1804», *Χρονικά τῶν Τσακῶνων* 5 (1980), σ. 44. [688]
16. Σ. Αθανασιάδης, «Ποικίλα θεσσαλιακά αρχαιικά. Α' Το κτηματολόγιο τῆς Σκιάθου τοῦ 1829, Β' Τρία σκιαθίτικα πωλητήρια [1792-1833], Γ' Εφτά σκοπελίτικα έγγραφα [1822-1829]», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 8 (1985), σ. 97-112. [619]
17. Ί. Αθανασόπουλος, «Κληρονομικὲς διαφορὲς μελῶν τῆς οἰκογενείας Περούκα Πατρῶν (1798) ἀποκαλυπτόμενες ἀπὸ ἔγγραφα τῆς ὀλλανδικῆς πρεσβείας Κωνσταντινουπόλεως», στα *Πρακτικά Δ' Διεθνoῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. 3, Αθήνα 1992-1993, σ. 177-195 (*Πελοποννησιακὰ Παράρτημα* 19). [646]
18. Ί. Ακανθόπουλος (ἐκδ.), *Ίακώβου (Τερομονάχου, ἀρχιμανδρέτου καὶ ἐπιτρόπου Ίωαννίνων) Βακτηρία Ἀρχιερέων (1645)*, τ. Α'-Γ', Θεσσαλονίκη 2000. [256]
19. Μ. Αλεξιάδης, «Καρπαθιακὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», στὸν τόμο *Karpathian Heritage. Λεύκωμα Ὁμοσπονδίας Καρπαθιακῶν Σωματείων Ἀμερικῆς*, New York 1978, σ. 117-125. [912]
20. *Ν. Ἀλιπράντης, «Ανέκδοτα παριανὰ ἔγγραφα τῆς τουρκοκρατίας (1594-1836). Σιγίλλια καὶ ἔγγραφα τῆς μονῆς Ἀγίου Μηνᾶ Πάρου», *Ἄθηνᾶ* 75 (1974-1975), σ. 95-179. [238]
21. *Ν. Ἀλιπράντης, *Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος Μαρπήσεως Πάρου. Τὸ ἱστορικὸν μοναστήριον-τὸ κάστρον καὶ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Κεφάλου με ἀνέκδοτα ἔγγραφα καὶ φωτογραφίας*, Αθήνα 1975. [258]
22. Ν. Ἀλιπράντης, «Ανέκδοτα παριανὰ ἔγγραφα τῆς τουρκοκρατίας. Α'

- Ἔγγραφα Πνευματικῆς Στέγης Μαρπήσσης», *Παριανὰ* 1 (1979), σ. 7-10· *Παριανὰ* 3 (1980), σ. 67-73· *Παριανὰ* 4 (1980), σ. 109-112· *Παριανὰ* 5 (1981), σ. 18-21. [360]
23. Ν. Ἀλιπράντης, «Λευκιανὸ προικοσύμφωνο τοῦ 1721», *Παριανὰ* 4 (1980), σ. 118-120. [414]
24. Ν. Ἀλιπράντης, «Συμφωνία ἐκμεταλλεύσεως χώματος γιὰ τὰ "δῶματα" τῶν σπιτιῶν (Ἀπὸ ἔγγραφο τοῦ 1792)», *Παριανὰ* 8 (1982), σ. 19-23. [613]
25. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ἱ. Μ. Παναγίας Ξεχωριανῆς Μαρπήσσης», *Παριανὰ* 11 (1983), σ. 5-15. [420]
26. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα παριανὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ κ. Ὁθωνα Κάπαρη», *Παριανὰ* 12 (1983), σ. 94-100. [444]
27. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτο νοταριακὸ ἔγγραφο τῆς Νάουσας τοῦ 17^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 19 (1985), σ. 129-134. [305]
28. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸ Σαρακήνικο καὶ τὸν ἰατρὸ Λεωνίδα Βενιέρη (1834-1906)», *Παριανὰ* 21 (1986), σ. 85-94. [563]
29. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἐκλογὴ ἀρχόντων στὴν Ἀντίπαρο κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας», *Παριανὰ* 22 (1986), σ. 123-126. [382]
30. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἐνα προικοσύμφωνο καὶ μιὰ διαθήκη ἀπὸ τὴν Παροικιά τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 27 (1987), σ. 217-221. [968]
31. Ν. Ἀλιπράντης, «Ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος Λευκῶν Πάρου (Ἱστορία καὶ τέχνη 1830-1980)», *Παριανὰ* 28 (1988), σ. 5-21. [921]
32. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῆς Πάρου (1775-1828) ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ Νικηφόρου Κυπραίου», *Παριανὰ* 32 (1989), σ. 47-50· *Παριανὰ* 33 (1989), σ. 104-108. [552]
33. Ν. Ἀλιπράντης, «Προικοσύμφωνο Μανουὴλ Ἀρχᾶ καὶ Λαρέντζας Γεμελιάρη, 1757», *Παριανὰ* 47 (1992), σ. 265-278. [498]
34. Ν. Ἀλιπράντης, «Δύο ἔγγραφα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 49 (1993), σ. 143-146. [880]
35. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τῆς Πάρου (1630-1830) ἀπὸ τὴ συλλογὴ τῆς Βασιλικῆς Ἀσπροπούλου», *Παριανὰ* 51 (1993), σ. 285-306· *Παριανὰ* 52 (1994), σ. 30-39· *Παριανὰ* 53 (1994), σ. 100-109· *Παριανὰ* 54 (1994), σ. 200-204· *Παριανὰ* 56 (1995), σ. 62-68· *Παριανὰ* 57 (1995), σ. 139-147. [314]
36. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἐγγραφο τῆς Ἀντιπάρου (1819) μὲ μιὰ διαφορετικὴ σφραγίδα», *Παριανὰ* 53 (1994), σ. 109-111. [772]

37. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἡ Εὐαγγελίστρια τῆς Παροικιᾶς, μετόχιο τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς Πάτμου στὴν Πάρο», *Παριανὰ* 55 (1994), σ. 248-254. [304]
38. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀφιερωτικὸν τῆς οἰκογενείας Νικ. Μαυρογένη», *Παριανὰ* 58 (1995), σ. 186-187. [622]
39. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀρσένιος Μενδρινὸς ὁ Πάριος ἀρχιεπίσκοπος Τήνου», *Παριανὰ* 59 (1995), σ. 299-312. [394]
40. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἡ μονὴ Ἁγ. Γεωργίου Ναούσης περιέρχεται στὸν Παν. Δ. Δημητρακόπουλο», *Παριανὰ* 60 (1996), σ. 43-54. [890]
41. Ν. Ἀλιπράντης, *Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Παναγίας Ἐκατονταπυλιανῆς τῆς Πάρου. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα καὶ ἄγνωστα κείμενα*, Ἀθήνα 2000. [622, 870]
42. Ν. Ἀλιπράντης, *Ἡ Ἱερὰ Κοινοβιακὴ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως Χριστοῦ στὸ Δάσος Πάρου (Ἅγιος Ἀρσένιος)*, Ἀθήνα 2000. [622, 945]
43. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῆς Πάρου», *Παριανὰ* 76 (2000), σ. 12-27· *Παριανὰ* 77 (2000), σ. 137-151· *Παριανὰ* 79 (2000), σ. 364-369· *Παριανὰ* 81 (2001), σ. 121-127· *Παριανὰ* 82 (2001), σ. 238-244· *Παριανὰ* 83 (2001), σ. 336-342. [234]
44. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἐνα κωστικὸν προικοσύμφωνο», *Παριανὰ* 77 (2000), σ. 154-159. [706]
45. Ν. Ἀλιπράντης, *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου Λαγκάδας-Μαρπήσεως Πάρου*, Ἀθήνα 2002. [339]
46. Ν. Ἀλιπράντης, «Εἰκόνες καὶ οἰκογένειες σὲ παριανὰ προικοσύμφωνα», *Παριανὰ Μελετήματα*, τ. Α', Ἀθήνα 2003, σ. 101-187. [188]
47. Ν. Ἀλιπράντης, «Δύο προικοσύμφωνα ἀπὸ τὰ Μάρμαρα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 90 (2003), σ. 281-286. [788]
48. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἐξί προικοσύμφωνα ἀπὸ τὴ Νάουσα τοῦ 18^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 92 (2004), σ. 77-87· *Παριανὰ* 93 (2004), σ. 168-179. [397]
49. Ν. Ἀλιπράντης, «Τέσσερα ἀνέκδοτα παριανὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ φάκελλο τοῦ π. Νικ. Ἀρχᾶ», *Παριανὰ* 95 (2004), σ. 330-336. [474]
50. Ν. Ἀλιπράντης, «Τὰ διοριστήρια ἔγγραφα νοταρίου καὶ δημογερόντων τῆς Πάρου», *Παριανὰ* 102 (2006), σ. 302-304. [881]
51. Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα παριανὰ ἔγγραφα τῆς συλλογῆς Ζαχαρία Στέλλα», *Παριανὰ* 101 (2006), σ. 208-219· *Παριανὰ* 103 (2006), σ. 424-435· *Παριανὰ* 104 (2007), σ. 73-88· *Παριανὰ* 105 (2007), σ. 224-233. [285]

52. Ν. Άλιπράντης, «Νέα στοιχεία για τήν Ίερὰ Μονή Υπαπαντῆς Θαψανῶν Πάρου», *Παριανὰ* 107 (2007), σ. 400-412. [754]
53. Ν. Άλιπράντης, «Ἡ διαθήκη τῆς Μαρουσάκης Μαυρογένη», *Παριανὰ* 107 (2007), σ. 427-432. [453]
54. Ν. Άλιπράντης, Σ. Συμεωνίδης, «Τὸ καινούργιο πηγάδι Παροικιάς, συνοικία καθολικῶν τὸν 17^ο αἰῶνα. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῆς συλλογῆς τοῦ Σ. Συμεωνίδη», *Παριανὰ* 13 (1983), σ. 126-132. [328]
55. *Κ. Ἄμαντος, «Ἐπιτίμιον κατὰ τῆς ἀδελφοποιίας», *ΕΕΒΣ* 4 (1927), σ. 280-284. [652β]
56. *Κ. Ἄμαντος, *Συναϊτικὰ μνημεῖα ἀνέκδοτα*, Ἀθῆναι 1928. [220]
57. *Κ. Ἄμαντος, «Ἐμπορικὸν γράμμα τοῦ 1770», *Ἑλληνικά* 7 (1934), σ. 155-156. [534]
58. Γ. Ἀμιράλης, «Παλαιὰ ἔγγραφα καὶ συμβόλαια Τήνου, 18^ο/19^ο αἰ.», *Τηνιακά* 1 (1996), σ. 129-144. [744]
59. *Γ. Ἀναγνωστόπουλος, «Λαογραφικὰ ἐξ Ἠπείρου», *Λαογραφία* 5 (1915), σ. 3-51. [478]
60. *Γ. Ἀναγνωστόπουλος, «Κρεββατάδες καὶ Λακεδαίμων», *Λακωνικά* 1 (1932), σ. 173-291. [777]
61. Σ. Ἀναγνώστου, «Συνοπτικὴ ἱστορία τοῦ Αφάλωνα στα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας σύμφωνα με τα στοιχεία τοῦ κώδικα καὶ των λυτῶν ἐγγράφων τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριού», *Λεσβιακά* 18 (2000), σ. 42-87. [530]
62. *Γ. Ἀναπλιώτης, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα καὶ ἱστορικοὶ τίτλοι τῆς μονῆς Βελανιδιάς (1732-1856)*, Καλαμάτα 1966. [440]
63. *Ι. Ἀνδρεάδης, *Ἱστορία τῆς ἐν Χίῳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Μέρος Α', Ἀθῆναι 1940. [218α]
64. Ντιάννα Ἀντωνάκου, «Περὶ τοῦ Ίερεμῖα Κατσαίτη ἐπισκόπου Μαΐνης καὶ ἡγουμένου τῆς μονῆς Νέας Ἱερουσαλὴμ Κεφαλληνίας», *Λακωνικαὶ Σπουδαί* 5 (1980), σ. 395-402. [179α]
65. Ντιάννα Ἀντωνάκου, «Ἡ ἀνταλλαγὴ ἀνθρώπου μὲ ζωὸ (νοταριακὴ πράξις) καὶ μοναστήρια τῆς Κεφαλονιάς ἐπὶ βενετοκρατίας», *ΔΙΕΕΕ* 32 (1989), σ. 51-80. [273]
66. Ξ. Ἀντωνιάδης, «Δικαστικὲς ἀποφάσεις ἀπ' τὴν τουρκοκρατούμενη Σκύρο», *ΑΕΜ* 22 (1978-1979), σ. 39-62. [497]
67. Ξ. Ἀντωνιάδης, «Δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα Σκύρου 17^ο αἰῶνα», *ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 297-361. [179]

68. Ε. Αντωνιάδης, «Τὸ ἰδιοκτησιακὸ καθεστῶς καὶ ἡ ἀγοραπωλησία ἀκινήτων στὴν τουρκοκρατούμενη Σκύρο. Συμβολὴ στὴν ἔρευνα τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου», *EKEIEA* 29-30 (1982-1983) [1990], σ. 61-122. [264]
69. Ε. Αντωνιάδης, «Σκυριανὲς διαθῆκες τοῦ ΙΖ' αἰῶνα», *ΔΙΕΕΕ* 26 (1983), σ. 115-202. [255]
70. Ε. Αντωνιάδης, «Τὸ κρεββατοστρώσι. Συμβολὴ στὴν ἔρευνα τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τοῦ ἐπιζώντος συζύγου στὴν τουρκοκρατούμενη Σκύρο», *AEM* 26 (1984-1985), σ. 73-124. [121]
71. Ε. Αντωνιάδης, «Οἱ βοεβόδες τῆς Σκύρου στὴν Τουρκοκρατία», *Ἀρχαιολογία* 29 (1988), σ. 52-57 (= Ε. Αντωνιάδης, *Σκυριανὰ Ἀνάλεκτα*, Ἀθήνα 1995, σ. 141-162). [467a]
72. Ε. Αντωνιάδης, *Ἀρχεῖο ἐγγράφων Σκύρου*, Ἀθήνα 1990. [60]
73. Ε. Αντωνιάδης, «Προίκα καὶ προικοσύμφωνα στὴ Σκύρο ἐπὶ τουρκοκρατίας», *EKEIEA* 31 (1995), σ. 151-248. [201]
74. Ε. Αντωνιάδης, «Οἱ πρώτες μετεπαναστατικὲς αποφάσεις τοῦ εἰρηνοδικείου Σκύρου», *EKEIEA* 34 (1998), σ. 179-235. [926]
75. Δ. Αντωνίου (εκδ.), *Ἡ ἐκπαίδευση κατὰ τὴν ἐλληνικὴ ἐπανάσταση 1821-1827. Τεκμηριωτικὰ κείμενα*, τόμ. Α' 1821-1825, τόμ. Β' 1826-1827, Ἀθήνα 2002. [804a]
76. *Α. Ἀξιωτάκης, *Ὁ Ἀναβατὸς τῆς Χίου (ἱστορία-τέχνη-λαογραφία)*, Χίος 1976. [986]
77. *Κ. Ἀποστολίδης, «Κῶδιξ τοῦ Νικηφόρου τῆς Ἱ. Μ. Φιλιππουπόλεως (1850-1861)», *Θρακικὰ* 15 (1941), σ. 55-98· *Θρακικὰ* 16 (1941), σ. 26-64. [1048a]
78. Δ. Ἀποστολόπουλος, *Ὁ "Ἱερὸς Κῶδιξ" τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στὸ β' μισὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνα. Τὰ μόνον γνωστὰ σπαράγματα*, Ἀθήνα 1992. [20]
79. Δ. Ἀποστολόπουλος, «Ὁρθόδοξοι τρόποι καταναγκασμοῦ: Ὁ ἀφορισμὸς ἐνὸς Ρόδου ἀρχοντα τὸν 17° αἰῶνα», στα *Πρακτικὰ Διεθνούς Συνεδρίου τῆς Ἐταιρείας Ροδιακῶν Μελετῶν*, Ρόδος 1994, σ. 1-7. [210]
80. Η. Ἀρναούτογλου, «Ἡ ἰδέα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν συναφίων". Ἐνας διοργανισμὸς συναφίων τοῦ 1831», *EKEIEA* 36 (2002), σ. 205-281. [935]
81. **Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. Αἱ Ἐθνικαὶ Συνελεύσεις*, τ. 1-3, Ἀθήνα 1971-1974 (*Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἐκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 3-5). [808]

82. **Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας*, τ. 3-5, Ἀθήνα 1972-1974 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 6-8). [845]
83. **Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832, «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου*, τ. 1-4, Ἀθήνα 1976-1979 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 9-12). [809]
84. *Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου*, τ. 5-6, Ἀθήνα 1981 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 13-14). [829]
85. *Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου*, τ. 7-8, Ἀθήνα 1994-1997 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 15). [824]
86. *Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου*, τ. 9, Ἀθήνα 1999 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 16). [839]
87. *Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου*, τ. 10, Ἀθήνα 1999 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 17). [840]
88. *Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Β' καὶ Γ' Βουλευτικῆς Περιόδου*, τ. 1, Ἀθήνα 2000 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 18). [852]
89. *Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Β' καὶ Γ' Βουλευτικῆς Περιόδου*, τ. 2-3, Ἀθήνα 2001 (*Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* [ἔκδ. Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων] 19-20). [859]
90. Εὐφροσύνη Ἀσανάκη, «Ἀνέκδοτα προικοσύμφωνα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας καὶ κρίσεις τινές ἐπ' αὐτῶν», *Θρακικά* 2 (1979), σ. 219-234. [1091]
91. *Σ. Ἀσδραχᾶς, «Στρατηγικὴ τῶν κεφαλαίων καὶ γραφειοκρατικὲς λειτουργίαι: Μία περίπτωσις μίσθωσης προσόδων στὰ 1790», *Ὁ Ἐρανιστῆς* 12 (1974), σ. 161-174. [603]
92. Σ. Ἀσδραχᾶς, «Φεουδαλικὴ πρόσοδος καὶ γαιοπρόσοδος στὴν Κέρκυρα τὴν ἐποχὴ τῆς βενετικῆς κυριαρχίας», *Τα Ἱστορικά* 2/4 (1985), σ. 371-386. [48]

93. Σ. Ασδραχάς, Ν. Καραπιδάκης, Ολγα Κατσιαρδής-Hering, Ευτυχία Λιάτα, Άννα Ματθαίου, Michel Sivignon, Traian Stoianovich, *Ελληνική οικονομική ιστορία ιε'-ιθ' αιώνας*, τ. Α'- Β', Αθήνα 2003. [102]
94. Κατερίνα Ασίμη, «Επιστολή του πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου ΣΤ' για τη μονή Αγ. Γεωργίου στο Μεροβίγλι Ναούσης Πάρου», *Παριανά* 17 (1985), σ. 22-27. [747]
95. Κατερίνα Ασίμη, «Ανέκδοτο έγγραφο των έξι χωρίων της Πάρου προς την καντζελλαρία της Παροικιάς», *Παριανά* 28 (1988), σ. 81-86. [770]
96. Σ. Ασωνίτης, «Τρία κερκυραϊκά νοταριακά έγγραφα των ετών 1398-1458», *Εῶα καὶ Ἑσπέρια* 1 (1993), σ. 9-41. [6]
97. Σ. Ασωνίτης, «Έγγραφα αναφερόμενα στην εκκλησιαστική περιουσία στην Παλαιόπολη της Κέρκυρας κατά το 14ο και 15ο αι.», *Εῶα καὶ Ἑσπέρια* 3 (1996-1997), σ. 9-40. [9β]
98. Σ. Ασωνίτης, «Η αγγαρεία στην Κέρκυρα κατά τον όψιμο μεσαίωνα», *Εῶα καὶ Ἑσπέρια* 4 (1999-2000), σ. 133-174. [131β]
99. Σ. Ασωνίτης, «Προβλήματα του ορθόδοξου κλήρου της Κέρκυρας πριν και μετά τη Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας», *Βυζαντινά* 21 (2000), σ. 399-417. [10α]
100. Γ. Αυγουστίδης, «Η εγκατάσταση και λειτουργία της εταιρείας Fr. Speidel στα Λιμενάρια. Το τέλος της ιστορίας ενός χωριού και η αρχή της δημιουργίας ενός άλλου», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 31-55. [1131]
101. *Θ. Βαγενᾶς, «Ο ἐπίσκοπος Ρέοντος καὶ Πραστοῦ (1801-1812) Ἰάκωβος (Χλωμός;) ἐκ Τσιντζίνων τοῦ Πάρωννα», *Χρονικά τῶν Τσακίωνων* 3 (1969), σ. 51-64. [725]
102. Θ. Βαγενᾶς, «Έγγραφα Ἁγιοπετριτῶν (1772-1819)», *Χρονικά τῶν Ἁγιοπετριτῶν* 2 (1982), σ. 66-68. [544]
103. Θ. Βαγενᾶς, «Έγγραφα σχετικά με τὴ μονὴ Μαλεβῆς», *Χρονικά τῶν Ἁγιοπετριτῶν* 2 (1982), σ. 69-75. [611]
104. *Δ. Βαγιακάκος, «Μελισσηνοὶ καὶ Κοντόσταβλοι ἐκ Μάνης εἰς Ζάκυνθον (1509)», *ΕΜΑ* 3 (1950), σ. 141-166. [47]
105. *Δ. Βαγιακάκος, «Μανιάται εἰς Ζάκυνθον ἐπὶ τῇ βᾶσει ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ ἀρχιεπιφυλακείου Ζακύνθου. Α' Ἡ οἰκογένεια Νίκλων-Νικλιανῶν (1554-1859)», *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), σ. 3-96· *ΕΑΙ-ΕΔ* 6 (1955), σ. 3-92. [268]

106. *Δ. Βαγιακάκος, «Σύμμεικτα. Δύο σχέδια άφορώντα εις την διοίκησιν τῆς Μάνης κατά την Καποδιστριακὴν περίοδον», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 1 (1972), σ. 481-489. [916]
107. Δ. Βαγιακάκος, «Ἡ Ἀρδούβιστα-Ἀνδρούβιστα-Μεγάλῃ Χώρα τῆς Ἐξω Μάνης», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 13 (1996), σ. 5-166. [567a]
108. Χ. Βαγιωνάκης, Ὀλγα Κατσιβελα, Δέσποινα Μιχάλαγα, Βάσω Μπελαβγένη, Μ. Μπλέτας (εκδ.), *Ἀνδρέας Ἀμάραντος. Νοταριακὲς πράξεις, Ἀρακλί Κεφαλονιάς (1548-1562)*, Ἀθήνα 2001. [65, 77, 91]
109. *Α. Βακαλόπουλος, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ έγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας», *ΑΙΔ* 13 (1946), σ. 187-213. [626]
110. Ἀ. Βακαλόπουλος, Ἐμμανουήλ Παπᾶς. «Ἀρχηγὸς καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς Μακεδονίας». *Ἡ ἱστορία καὶ τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειάς του*, Θεσσαλονίκη 1981. [663]
111. Κ. Βακατσάς, «Κώδικας τοῦ 19^{ου} αἰῶνα ἀπὸ τον ἱερὸ ναὸ Κοίμησις Θεοτόκου. Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς νήσου τῶν Ἰωαννίνων», *Δωδώνη* 21 (1992), σ. 251-343. [1154]
112. *W. F. Bakker, A. F. van Gemert (έκδ.), «Οἱ διαθήκες τοῦ Κρητικοῦ νοταρίου Ἀντωνίου Γιαλέα 1529-1532», *Κρητολογία* 6 (1978), σ. 5-90. [64]
113. W. F. Bakker, A. F. van Gemert (εκδ.), *Μανόλης Βαρούχας, νοταριακὲς πράξεις. Μοναστηράκι Ἀμαρίου (1597-1613)*, Ρέθυμνο 1987. [167]
114. Π. Βακουφάρης, «Ὁ αναθεωρημένος κανονισμὸς τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος Θεσσαλονίκης τοῦ 1874 καὶ οἱ διενέξεις τῶν κοινοτικῶν ἀρχόντων», *Θεσσαλονίκη* 3 (1992), σ. 169-183. [1106]
115. Π. Βακουφάρης, *Ὁ Κώδικας τῆς Κοινότητος Κλεισούρας (1868-1880). Κοινοτικοὶ θεσμοὶ στὴ Μακεδονία καὶ Θράκη μετὰ τὶς μεταρρυθμίσεις τοῦ Τανζιμάτ*, Θεσσαλονίκη 1996. [1080a]
116. Δ. Βαλαῆς, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ έγγραφα ἀπὸ το Λιασκοβέτσι (Λεπτοκαρυά) τοῦ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου κατά τὴν περίοδο 1795-1894», *Ἡπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο* 1995, σ. 25-71. [634]
117. Εὐδοκία Βαλμά-Παυλώφ, *Ἀνέκδοτα ἀνδριακὰ έγγραφα τῆς ἐποχῆς τοῦ Καποδίστρια (1828-1832)*, Ἄνδρος 1997 (*Ἀνδριακὰ Χρονικά* 28). [896a]
118. *Ζ. Βάος, *Ναοὶ καὶ ναῦδρια τῆς Μήλου*, Ἀθήνα 1964. [150]
119. Ζ. Βάος, *Ἀη-Γιάννης ὁ Σιδεριανὸς τῆς Μήλου*, Ἀθήνα 1984. [194]

120. Μ. Βαρβούνης, «Σαμιακό προικοσύμφωνο του 1834», *Μυριόβιβλος* 12-13 (1987-1988), σ. 2-4. [969]
121. Μ. Βαρβούνης, «Samian legal documents 1792-1832», *Αιγαιοπελαγίτικα Θέματα* 16 (1990), σ. 29-31. [618]
122. Μ. Βαρβούνης, *Ενοριακοί ναοί και παραδοσιακή θρησκευτική συμπεριφορά. Η περίπτωση του ναού Αγίου Νικολάου Σάμου και η λαογραφική ανάγνωση ενός θεσσαλικού χειρογράφου*, Αθήνα 1995. [767]
123. Μ. Βαρβούνης, «Τοπική ιστορία και παραδοσιακός πολιτισμός της Σάμου. Η περίπτωση μιας συλλογής δικαιοπρακτικών εγγράφων», *Σαμιακές Μελέτες* 2 (1995-1996), σ. 43-75. [411]
124. Μ. Βαρβούνης, «Παρατηρήσεις με βάση ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου (1834-1918)», *Θασιακά* 10 (1996-1997), σ. 137-154. [973]
125. Μ. Βαρβούνης, «Συμπληρωματικά για τα ξυλόγλυπτα τέμπλα της Σάμου», *Σαμιακές Μελέτες* 3 (1997-1998), σ. 379-405. [1159]
126. Μ. Βαρβούνης, «Έγγραφα και χειρόγραφα τῆς ἱερᾶς σκῆτης τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος στό Ἅγιο Ὄρος», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 83/783 (2000), σ. 499-519. [1112]
127. Μ. Βαρβούνης, Σ. Κεκριδής, *Αγιορείτικα μετόχια στη Σάμο*, Θεσσαλονίκη 1999. [541]
128. Ι. Βαρδαβούλιας, «Το γενεαλογικό δένδρο και το αρχείο της (θεολογίτικης) οικογένειας Θέμελη», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 85-111. [639]
129. Γωγώ Βαρζελιώτη, «Τὰ ἰνστρουμέντα τῆς ἀγάπης τοῦ νοταρίου Ἰωάννη Κρούσου», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), σ. 315-337. [197]
130. Γωγώ Βαρζελιώτη, «Από την Κρήτη στην Τήλο: ένα συμβόλαιο εργασίας Κρητικών ζωγράφων του 17^{ου} αιώνα», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), σ. 293-303. [206]
131. Γωγώ Βαρζελιώτη, Βάλτερ Πούχνερ, «Αναστηλώνοντας μία θεατρική παράσταση: Η παράσταση του "Αγίου Δημητρίου" στις 29 Δεκεμβρίου 1723 στη Νάξο και οι συντελεστές της», *Παράβασις* 3 (2000), σ. 123-166. [412γ]
132. Σ. Βαρναλίδης, «Ὁ φιλενωτικός ἀρχιεπίσκοπος Ἀχρίδος Πορφύριος Παλαιολόγος († 1643) καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰς συνωμοτικὰς ἐνεργείας ἐναντίον Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως», *Μακεδονικά* 19 (1979), σ. 125-156. [224]
133. *Ι. Βασδραβέλλης, «Τὸ ἀρχεῖον τῶν ἀδελφῶν Γραμματικοῦ», *Μακεδονικά* 4 (1955-1960), σ. 163-231. [577]

134. *Ι. Βασδραβέλλης, «Διάφορα έγγραφα ἀφορώντα εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας», *Μακεδονικά* 10 (1970), σ. 257-271. [1015α]
135. Γ. Βασιλειόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἐγγράφα Ναούσης ἀπὸ τῆ συλλογῆ τοῦ Γιάννη Βασιλειόπουλου», *Παριανὰ* 8 (1982), σ. 28-31· *Παριανὰ* 9 (1982), σ. 81-82. [666]
136. Μάιρη Βέη, «Αὐθεντικὰ μανιάτικα ἐγγράφα τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κληρονομικῆς ὑποθέσεως (ἐκ τῆς ἀρχειακῆς συλλογῆς τοῦ Νίκου Βέη)», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 4/1 (1979), σ. 242-261. [918]
137. Μάιρη Βέη, «Ἄλλα τρία ἐγγράφα σχετικὰ πρὸς τὴν ἀρχοντικὴν οἰκογένειαν τῶν Γρηγοράκηδων τοῦ Γυθείου καὶ τὴν κληρονομικὴν ὑπόθεσιν τῆς συγγενοῦς των Δημητράκαινας Πουλونύφης», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 6 (1982), σ. 268-274. [743]
138. Γ. Βεργάδος, *Ἡ Ἀγόρηνη του Ταῦγέτου καὶ ἡ βόρεια Λακεδαίμων*, Ἀθήνα 1992. [581]
139. Γ. Βεργωτής, «Ἡ ἰδρυση τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Ρόδου καὶ οἱ κανονισμοὶ τῆς (1876-1930)», *Δωδεκανησιακὰ Χρονικά* 11 (1986), σ. 215-250. [1101]
140. Ν. Βερνίκος, «Τὸ κατάστιχο τῶν προικοσυμφώνων, τῶν συνοικεσιῶν τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ στὸ Καλικόντασι τῆς Μουζακιάς (1819-1843) καὶ ἡ προγαμιαία δωρεά», στα *Πρακτικά τοῦ Γ Συμποσίου Λαογραφίας τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου (Ἡπειρος-Μακεδονία-Θράκη)*, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 41-179. [684]
141. *Ε. Βετάν (ἐκδ.), *Ἐπιστολαὶ Ἰ. Ἀ. Καποδίστρια Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Διπλωματικαί, διοικητικαὶ καὶ ἰδιωτικαί, γραφεῖσαι ἀπὸ 8 Ἀπριλίου 1827 μέχρις 26 Σεπτεμβρίου 1831 συλλεγεῖσαι καὶ καταταχθεῖσαι παρὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ (μεταφρ. Μ. Γ. Σχινᾶ)*, τ. Α'-Δ', Ἀθῆναι 1841-1842. [882α]
142. Γ. Βιολιδάκης, «Παραχωρήσεις ἀμπελιῶν στὴν Κρήτη κατὰ τὴν τάξιν των νομομακῶν (τέλη 16^{ου}-μέσα 17^{ου} αι.)», *Θησαυρίσματα* 36 (2006), σ. 245-270. [169]
143. *Ι. Βισβίτζης, «Οἱ κοινοὶ καγκελλάριοι τῆς Νάξου ἐπὶ τουρκοκρατίας», *ΑΙΔ* 12 (1945), σ. 88-101. [745α]
144. *Ι. Βισβίτζης, «Ἱστορικὸν ἀρχεῖον Αἰγίνης. Δύο ἐγγράφα ἀπὸ τὴν Αἰγίνα», *Κῆρυξ τῆς Αἰγίνης* 3/25 (1948), σ. 8-9. [768β]
145. *Ι. Βισβίτζης, «Ἡ πρώτη ἐν Ἑλλάδι εἰσαγγελικὴ ἀγόρευσις», *ΕΚΕΙΕΔ* 5 (1954), σ. 144-149. [883α]

146. Φ. Βιτάλης, «Αφορισμοῦ ἐπιβολή καὶ λύση ὑπὸ τοῦ Ἄρτης-Πρεβέζης Σεραφεῖμ Α΄», *Ἡπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο* 1988, σ. 169-176. [1097]
147. *Τ. Blancard, *Les Manroyéni. Essai d'étude additionnelle à l'histoire moderne de la Grèce, de la Turquie et de la Roumanie*, Paris 1893. [458]
148. Δέσποινα Βλάσση, «Ο οικισμὸς Καρυά Ερίσσου καὶ ἡ ενοριακὴ ἐκκλησία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Μπογόμενας», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 7 (1995-1998), σ. 199-253. [400]
149. Γ. Βλασσόπουλος, *Ανεμοκάραβα. Καράβια, ἐμπόριο, μεταφορές, ληστείες, πειρατείες, πανώλη στο Ἰόνιο καὶ στα Ακαρνανικὰ παράλια τὸν 18^ο αἰώνα. Ἀγνωστα στοιχεῖα ἀπὸ το Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἰθάκης*, Ἰθάκη 2006. [510a]
150. Ν. Βλασσόπουλος, «Τὰ πρῶτα ἰονικὰ ἀτμόπλοια», *ΔΑΕΚ* 22 (1988), σ. 99-119. [717a]
151. Ν. Βλασσόπουλος, *Ἡ ναυτιλία τῶν Ἰονίων Νήσων (1700-1864)*, τ. 2, Αθήνα 1995. [569]
152. *Εἰρήνη Βλαχάκη, «Πληρεξούσιο τοῦ ἡγουμένου τῆς κρητικῆς μονῆς Καβαλλαρᾶς στὸ Γαβριήλ Σεβῆρο (1587)», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σ. 137-143. [152]
153. Εἰρήνη Βλαχάκη, «Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐπισκοπιανῆς στὴν Κρήτη πρὶν ἀπὸ τὴ μεταφορὰ τῆς στὴ Ζάκυνθο», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), σ. 255-268. [204]
154. Εἰρήνη Βλαχάκη, «Διαθήκη τῆς Δροσούλας χήρας Γεωργαντῆ Μαλαχία 1584», *Κρητολογία* 14-15 (1982), σ. 49-53. [142]
155. Εἰρήνη Βλαχάκη, «Ἡ ἰταλικὴ διαθήκη τῆς Ἑλενας Μουδάτσου (1534) καὶ δεκατέσσερα σχετικὰ ἑλληνικὰ ἐξοφλητήρια ἔγγραφα», *Παλίμνηστον* 13 (1993), σ. 54-93. [70]
156. Εἰρήνη Βλαχάκη, «Ὁ μουσικὸς Κοσμᾶς Βαράνης, μοναχὸς Ἄγκαραθίτης», στὸν τόμο *Ἄνθη Χαρίτων*, σ. 77-82. [223]
157. *Ι. Βλαχογιάννης (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Α΄ Ἀθηναϊκὸν Ἀρχεῖον*, τ. 1, Ἀθήνα 1901. [764]
158. Π. Βλάχος, «Ἱστορικὰ ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα», *Λεσβιακὰ* 10 (1987), σ. 275-284· *Λεσβιακὰ* 12 (1989), σ. 175-177, σ. 342-352· *Λεσβιακὰ* 13 (1991), σ. 389-397. [476]
159. Π. Βλάχος, «Ἱστορικὰ ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα. Ἀρχεῖο Ἰωάννου Παρασκευᾶ (Κλειοῦ Λέσβου)», *Λεσβιακὰ* 14 (1993), σ. 301-315. [1063]

160. Ελεάννα Βλάχου, «Συγκέντρωση μοναστηριακών γαιών στην Κεφαλονιά κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα. Η περίπτωση της μονής Υπεραγίας Θεοτόκου στην Άτρο», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 5 (1986), σ. 218-226. [195β]
161. Ί. Βολανάκης, «Ανέκδοτα έγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τῆ Σύμη», *Τὰ Συμαϊκὰ* 4 (1984), σ. 147-163. [766]
162. Ί. Βολανάκης, «Πενήντα ἀνέκδοτα ἐγγράφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Παναγίας Σπηλιανῆς Νισύρου: 1780-1837 μ.Χ.», *Νισυριακὰ* 17 (2007), σ. 90-150. [582]
163. *J. Bompaigne, *Archives de l' Athos III. Actes de Xéropotamou*, Paris 1964. [10δ]
164. *Α. Βουρδουμπάκης, «Κρητικὰ ἐγγράφα ἐκ τῆς ἐνετοκρατίας καὶ τῆς τουρκοκρατίας», *Χριστιανικὴ Κρήτη* 1/3 (1912), σ. 467-506· *Χριστιανικὴ Κρήτη* 2 (1915), σ. 339-424. [155]
165. Μ. Βουρλιώτης, «Οἱ τοπικοὶ προεστοὶ τῆς Σάμου. Ἡ περίπτωση τῶν προγόνων τοῦ καπετάν Σταμάτη», στὸν τόμο *Ἀντιπελάργηση. Τιμητικὸς τόμος γιὰ τὸν Νικόλαο Α. Δημητρίου*, Ἀθήνα 1992, σ. 315-365. [502]
166. *Λ. Βροκίνης, «Προνομιακὰ Παλατινῆς Κομητείας δικαιώματα ἐν Κερκύρα κατὰ τὴν ἰσ' ἑκατονταετηρίδα», *Κερκυραϊκὰ Χρονικά* 17 (1973), σ. 109-139. [105]
167. Ἰωάννα Γαλανούλη, «Οἱ οικογενειάρχες τοῦ Κοτρωνίου τῶν Τρικάλων το 1704», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 42 (2002), σ. 382-386. [377]
168. Ἰωάννα Γαλανούλη, «Ἡ μακροχρόνια διαφορά τῆς Μονῆς τοῦ Δουσίκου καὶ τῆς Φήκης γιὰ τὸ νερό τοῦ Πορταϊκού, 1811-1836», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 43 (2003), σ. 8-12. [722]
169. *Δ. Γαρδίκης, «Παλαιὰ ἐγγράφα προεπαναστατικά», *Φθιώτις* 5 (1959), σ. 47-49. [708]
170. Δ. Γαρμπής, «Νέες εἰδήσεις γιὰ τὴ μονὴ τῶν ἁγίων Φανέντων στὴν Κεφαλονιά καὶ ἓνα ἀνέκδοτο (τὸ ἀρχαιότερο ὡς τώρα) ἐγγράφο (15-10-1595)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 8 (1999), σ. 407-413. [158α]
171. *Ε. Γενεράλις, «Ἡ ἱερὰ μονὴ τῶν Ἄσωμάτων τῆς ἐπαρχίας Ἄμαριου Κρήτης», *ΕΕΚΣ* 4 (1941), σ. 1-87. [939]
172. *Ι. Γεννάδιος, *Ὁ οἶκος τῶν Μπενιζέλων καὶ ἡ ὁσία Φιλοθέη*, Ἀθήνα 1929. [134]
173. Ἀριάδνη Γερούκη, «Ὁ φόβος τοῦ ἀφορισμοῦ», *Τα Ἱστορικά* 5/8 (1988), σ. 53-68. [326]

174. *Εὐαγγελία Γεωργᾶ-Βολονάκη, «Συμαϊκά δικαιοπρακτικά έγγραφα τοῦ 18^{ου} αἰῶνα», *Συμαϊκά* 2 (1974), σ. 200-239. [380]
175. *Ε. Γεωργαντόπουλος, *Τηνιακὰ ἤτοι ἀρχαία καὶ νεωτέρα γεωγραφία καὶ ἱστορία τῆς νήσου Τήνου*, Ἀθήνα 1889 (ἐπανεκδόση 2005). [514]
176. *Γ. Γεωργίου, *Καρπαθιακά*, τ. Α', Πειραιᾶς 1958. [439]
177. *Η. Γεωργίου, *Νεώτερα στοιχεία περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς συντροφίας τῶν Ἀμπελακίων ἐξ ἀνεκδότου ἀρχείου*, Ἀθήνα 1950. [549]
178. *Η. Γεωργίου, *Ἐπισιτισμὸς Γαλλίας ὑπὸ ἐλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας (1789-1815)*, Ἀθήνα 1969. [373, 627]
179. Η. Γεωργίου, «Διαζύγιο [1858]-μισθοὶ δασκάλων [1862] στὴν τουρκοκρατία καὶ ἴδρυση κυριακοῦ σχολείου [1896] στὴν ἐπαρχία τῆς Ἀγιάς», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 4 (1983), σ. 191-192. [1059]
180. Γ. Γιαγουρτάς, *Ἡ οικονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰκαρίας ἀπὸ τα μέσα τοῦ 19^{ου} ὡς τα μέσα τοῦ 20^{ου} αἰῶνα. Ἡ παραγωγή καὶ ἐμπορία τῆς σταφίδας*, Ἀθήνα 2004. [1096]
181. Εὐαγγελία Γιάνγκαλη-Καραουλάνη, «Τέσσερα μετόχια τῆς μονῆς τοῦ Δουσίκου στὴ Λάρισα, Τύρναβο καὶ Ἀγιά (1742-1812)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 50 (2006), σ. 342-348. [463]
182. Εὐαγγελία Γιάνγκαλη-Καραουλάνη, «Ἐνα προικοσύμφωνο τοῦ 1817 ἀπὸ τὸν Ἀγ. Λαυρέντιο τοῦ Πηλίου», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 51 (2007), σ. 320-322. [753]
183. *Α. Γιαννακόπουλος, «Ἀνέκδοτα ναυτικὰ ἐγγραφα ἐκ Πατρῶν (1810) ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Γαλλίας», *Πελοποννησιακά* 11 (1975), σ. 65-79. [716α]
184. Ελένη Γιαννακοπούλου, «Δέκα ανέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα δυτικῆς Ρούμελης (1698-1820)», *Ναυπακτιακά* 4 (1988-1989), σ. 397-424. [367]
185. Ε. Γιαννάκος, «Ἡπειρωτικῶν θεσμῶν ἔρευνα. Ἀπόφαση τῶν Ζαγορισίων γιὰ τὴν προίκα», *Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία* 80 (1983), σ. 206-209. [531]
186. *Ἰωάννα Γιανναροπούλου, «Ἡ παρὰ τὴν Ζαχόλην Κορινθίας μονὴ τοῦ προφήτου Ἡλίου», *Πελοποννησιακά* 7 (1969-1970), σ. 69-124. [442]
187. *Ἰωάννα Γιανναροπούλου, «Δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα ἐκ τῆς μονῆς Ρεοντινοῦ», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 201-238. [403]
188. *Ἰωάννα Γιανναροπούλου, «Τὸ περιεχόμενον τοῦ κτητορικοῦ κώδικος τῆς παρὰ τὴν Στεμνίτσαν μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Χρυσοπηγῆς)», *Γορτυνιακά* 2 (1978), σ. 323-360. [628]

189. Η. Γιαννικόπουλος, «Ο μητροπολίτης Κορίνθου Ζαχαρίας Β' (1783-1819) και τὰ προβλήματα τῆς κληρονομίας του», *Παρουασός* 49 (2007), σ. 219-242. [776]
190. Ν. Γιαννουύλης, *Κώδικας Τρίκκης*, Ἀθήνα 1980. [348, 376, 528]
191. Σμαρῶ Γιολδάση - Τσιρταβή, «Ανέκδοτο έγγραφο τῆς Θάσου αναφερόμενο στο ἔθιμο του "κοριτσιάτικου"», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 37-39. [1124]
192. Δ. Γιώτας, *Οι Μενιδιάτες κατά τον 18^ο αἰῶνα και την επανάσταση του '21*, Αχαρνές (Αττικής) 1990. [437]
193. Γ. Γκαβαρδίνας, «Ἐξι ἀφορισμοὶ τοῦ ἐπισκόπου Καμπανίας Θεοφίλου Παπαφίλη», στον τόμο *Χριστιανική Θεσσαλονίκη. Ὅθωμανική περίοδος 1430-1912, Πρακτικά Στ' Ἐπιστημονικοῦ Συμποσίου Ι. Μ. Βλατάδων*, τ. Β', Θεσσαλονίκη 1994, σ. 279-298. [610]
194. *Κ. Γκέλης, *Ἡ Ἱερά Μονή Ἁγίας Παρασκευῆς Λεπέδων και ὁ ὄσιος Ἄνθιμος Κουρακλής*, Ἀθήνα 1973. [345]
195. *Δ. Γκίνης, «Πέντε ἐπισκοπικαὶ ἀποφάσεις διαζυγίου τῆς δυτικῆς Μακεδονίας τοῦ ΙΗ' αἰῶνος», *ΕΕΒΣ* 23 (1953), σ. 348-354. [572]
196. *Δ. Γκίνης, «Ἐνδεκα ἐπισκοπικαὶ ἀποφάσεις διαζυγίου ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τουρκοκρατίας», *ΕΕΒΣ* 25 (1955), σ. 120-126. [1108]
197. *Δ. Γκίνης, «Ανέκδοτον ἐγχειρίδιον περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς κατὰ τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον», *ΕΕΒΣ* 27 (1957), σ. 272-291. [652α]
198. Δ. Γκίνης, *Περίγραμμα Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου*, Ἀθήναι 1966 (*Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 26). [1α, 4, 25β, 47α, 137, 256, 445, 569, 640, 663, 712, 732, 791α, 792, 793, 794, 795, 808, 814, 820, 821, 836, 877, 899, 927α, 937α, 941, 1036, 1043, 1058, 1066, 1103]
199. Δ. Γκίνης, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Συμπλήρωμα πρῶτον», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), *Λειμῶν. Τιμητικὴ προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, σ. 201-246. [76α, 115]
200. Δ. Γκίνης, Ν. Πανταζόπουλος (ἐκδ.), *Νομοκάνων Μανουήλ νοταρίου τοῦ Μαλαξοῦ τοῦ ἐκ Ναυπλίου τῆς Πελοποννήσου, μετενεχθεὶς εἰς λέξιν ἀπλήν διὰ τὴν τῶν πολλῶν ὠφέλειαν*, Θεσσαλονίκη 1982 [1985] (*Νόμος Ι. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα τοῦ Τμήματος Νομικῆς τῆς Σχολῆς Νομικῶν και Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν ΑΠΘ*). [115]
201. Μ. Γιόλιας, *Παραδοσιακὸ δίκαιο και οἰκονομία του τσελιγκάτου*, Ἀθήνα 2004. [1016α]
202. Χ. Γκούτος (επιμ.), *Μολιστινά. Ἱστορικὰ στοιχεῖα για τα χωριά της*

- Μόλιστας Κονίτσης. Γανναδιό, Μεσαριά, Μοναστήρι, τ. Α', Αθήνα 1983. [996]*
203. Χ. Γκούτος, *Η επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επί τουρκοκρατίας*, Αθήνα 2003. [997]
204. *Δ. Γκόφας, *Δείγμα. Ιστορική έρευνα επί του έλληνικού δικαίου τών συναλλαγών*, Αθήνα 1970. [388]
205. *Δ. Γκόφας, «Έλληνικαι έξαγωγαι κατά τας άρχάς του δεκάτου ογδδου αιώνος κατ' άνέκδοτον έμπορικην άλληλογραφίαν», *Έπιθεώρησις Έμπορικού Δικαίου* 24 (1973), σ. 316-334 (= Γκόφας, *Μελέτες Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, σ. 355-372). [403α]
206. *Δ. Γκόφας, «Διαμαρτυρικόν (προτέστον) του έτους 1807 εκ Σύρου», στον τόμο *Xenion. Festschrift für Pap. J. Zepos*, τ. I, Athen 1973, σ. 481-495. (= Γκόφας, *Μελέτες Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, σ. 383-392). [702]
207. Δ. Γκόφας, «Ένα ναυτοδάνειο του 1802 από την Ύδρα», *Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου-Μύκονος* 5 (1991), σ. 3-4. (= Γκόφας, *Μελέτες Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, σ. 393-394). [673]
208. *Α. Γλαβίνας, «Μητροπολίτες τινές Θεσσαλονίκης κατά τον ΙΣΤ' αιώνα», *Έπιστημονική Έπετηρίς Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ* 19 (1974), σ. 285-330. [124]
209. Ι. Γούναρης, «Ιεζεκιήλ Παπουτσίνας», *Καλυμνιακά Χρονικά* 2 (1981), σ. 51-53. [1074]
210. Ελένη Γράψα, *Γεώργιος Μπαρμπαρίος, δημόσιος νοτάριος της Αγίας Μαύρας. Βιβλίο πρώτο: 1707-1709*, Λευκάδα 2006. [383]
211. *Φ. Γρηγορόβιος (μετάφρ. Σ. Λάμπρος), *Ιστορία τής πόλεως Αθηνών*, τ. 2-3, Αθήναι 1904 (φωτ. ανατ. 1977). [2α]
212. *Τ. Γριτσόπουλος, «Πωλητήρια και άλλα έγγραφα τής παρά την Δημητσάναν μονής του Φιλοσόφου», *ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), σ. 118-157. [222]
213. *Τ. Γριτσόπουλος, «Μία περίεργος ύπόθεσις διαζυγίου κατά την Έπανάστασιν», *ΑΕΚΔ* 9 (1954), σ. 37-55. [872α]
214. *Τ. Γριτσόπουλος, «Οί ναοί τής Δημητσάνης», *ΑΕΚΔ* 9 (1954), σ. 131-153, 220-249. [709α]
215. *Τ. Γριτσόπουλος, «Μητροπολίτης Άμυκλών και Τριπολιτζάς Δανιήλ Παναγιωτόπουλος», *Θεολογία* 29 (1958), σ. 395-410 και 568-582· *Θεολογία* 30 (1959), σ. 114-130 και 235-269· *Θεολογία* 31 (1960), σ. 303-314 και 424-443. [691]
216. *Τ. Γριτσόπουλος, *Σχολή Δημητσάνης*, Αθήνα 1962. [529]

217. *Τ. Γριτσόπουλος, «Η κατά την Κυνουρίαν μονή τῆς Λουκουῶς», *Πελοποννησιακά* 6 (1963-1968), σ. 131-190. [530α]
218. *Τ. Γριτσόπουλος, «Μονή Ἀγίου Νικολάου Καρυᾶς Κυνουρίας», *Μνημοσύνη* 2 (1968-1969), σ. 309-356. [247α]
219. *Τ. Γριτσόπουλος, «Σύμμεικτα Ἀρκαδικά Ι. Δικαιοπρακτικά ἔγγραφα Τριπολιτσᾶς», *Γορτυνιακά* 1 (1972), σ. 143-163. [484]
220. *Τ. Γριτσόπουλος, «Σύμμεικτα Ἀρκαδικά ΙΙ. Δικαιοπρακτικά ἔγγραφα μονῆς Προδρόμου», *Γορτυνιακά* 1 (1972), σ. 164-226. [203]
221. *Τ. Γριτσόπουλος, «Σύμμεικτα Ἀρκαδικά. VII. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Δημητσανιτῶν», *Γορτυνιακά* 1 (1972), σ. 274-285. [526]
222. Τ. Γριτσόπουλος, «Τὸ ἀρχεῖον Μαρίας Σταματίου Λασκαρίδου Ποταμιάς», *Θασιακά* 7 (1990-1991), σ. 341-386. [1032]
223. Τ. Γριτσόπουλος, «Ἀργολικὸν Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον (1791-1878)», *Πελοποννησιακά* 20 (1993-1994), σ. 1-568. [612α]
224. Τ. Γριτσόπουλος, «Ἐγγραφα ΙΖ' και ΙΗ' αἰῶνων ἀπὸ τὴν Νάξο. Ἐκκλησιαστικὲς καὶ ἄλλες εἰδήσεις», *ΕΕΚΜ* 15 (1994), σ. 332-395. [129]
225. Τ. Γριτσόπουλος, «Σύμμεικτα. Διαθήκη Καλαματιανῆς τὸ 1824», *Πελοποννησιακά* 22 (1996-1997), σ. 359-365. [869]
226. Τ. Γριτσόπουλος, «Μονή Αἰμουαλῶν Δημητσάνας», *Πελοποννησιακά* 25 (2000), σ. 1-148. [244α]
227. *Μ. Chatzidakis, «Recherches sur le peintre Théophane le Crétois», *Dumbarton Oaks Papers* 23-24 (1969-1970), σ. 309-352. [76α]
228. Julian Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca: Documents for the History of the Peloponnese in the 14th and 15th centuries*, Athens 1995. [4α]
229. Λ. Δάλλας, «Προικοσύμφωνο του 1895», *Δυτικομακεδονικά Γράμματα* 12 (2001), σ. 313-317. [1130]
230. Κ. Δανούσης, «Εκδίκαση υπόθεσης διάλυσης μνηστείας στο Ναύπλιο (1823)», *ΔΙΜΝ* 49 (1992), σ. 163-167. [851]
231. Ν. Danova, V. Todoroγov, «Ελληνικά ἔγγραφα ἀπὸ το ἀρχεῖο τῆς πόλης Μίσκολτς (Ουγγαρία)», στον τόμο *The hellenic diaspora. From antiquity to modern times*, τ. 2, Amsterdam 1991, σ. 167-189. [588]
232. *Α. Δασκαλάκης, *Κείμενα-πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Σειρὰ τρίτη. Τὰ περὶ παιδείας*, τ. 1-3, Ἀθήνα 1966-1968. [807]

233. *Α. Δασκαλάκης, *Ἀρχεῖον Τζωρτζάκη-Γρηγοράκη. Ἀνέκδοτα ἱστορικά ἔγγραφα Μάνης (1810-1835)*, Ἀθήνα 1976. [636]
234. Ἐ. Δαφέρμος, «Μυλοποταμίτικο προικοσύμφωνο τοῦ 1897», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 5/27 (1981), σ. 426-427. [1138]
235. Σ. Δελατόλας, «Καρδιανή 3.000 χρόνια. Από τη γεωμετρική περίοδο στον 21° αἰώνα», στα *Πρακτικά Επιστημονικῆς Συνάντησης, Τήνος. Τα ἔξω μέρη*, Ἀθήνα 2002, σ. 81-112. [825a]
236. *Ν. Δελιαλῆς, «Ἡ διαθήκη τοῦ ὀσίου Νικάνορος τοῦ Θεσσαλονικέως», *Μακεδονικά* 4 (1955-1960), σ. 416-425. [52]
237. *Ν. Δελιαλῆς, *Διαθήκαι εὐεργετῶν τῆς πόλεως Κοζάνης*, Θεσσαλονίκη 1970. [715]
238. Ἀ. Δεμπόνος, «Οἰκονομικὲς παροχὲς καὶ χρεωστικὲς διώξεις στὴν Κεφαλλονιά κατὰ τὴν μετὰ τὸ 1848-1849 περίοδο», *Παρνασσός* 21/4 (1979), σ. 507-544. [1033]
239. Ἀ. Δεμπόνος, «Ἐπιστῆμονες ὑγειονομικοὶ καὶ ἄσκηση τῆς ἰατρικῆς στὴν Κεφαλλονιά τὰ χρόνια τῆς ἀγγλικῆς προστασίας», *Παρνασσός* 22/1 (1980), σ. 117-135. [1064]
240. Ἀ. Δεμπόνος, «Ἄσκηση τῆς νομικῆς ἐπιστήμης στὰ Ἐπτάνησα καὶ ἰδιαίτερα στὴν Κεφαλλονιά πρὶν ἀπὸ τὴν Ἑνωσι», *Παρνασσός* 22/3 (1980), σ. 343-369. [1013]
241. Ἀ. Δεμπόνος, «Στοιχεῖα σταφιδικῆς πολιτικῆς στὴν Κεφαλονιά τοῦ 19ου αἰῶνα», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικά* 10 (2005), σ. 271-296. [1003]
242. Ν. Δεπάστας, «Documents inédits de l'île de Zia datés de la période de la révolution grecque de 1821», *ΕΕΚΜ* 11 (1979-1984), σ. 153-427. [852a]
243. Θ. Δετοράκης, «Διδασκαλικὲς καὶ βιβλιογραφικὲς συμβάσεις στὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητολογία* 10-11 (1980), σ. 231-256 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 37-53). [100]
244. Θ. Δετοράκης, «Ἐνα ἄγνωστο μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ», *Κρητολογία* 12-13 (1981), σ. 101-112 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 227-233). [170]
245. Θ. Δετοράκης, «Δύο παλιὰ μοναστήρια στὸ Βραχάσι», *Κρητολογία* 14-15 (1982), σ. 57-75 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 247-260). [96]
246. Θ. Δετοράκης, «Ἰλαρίων Σωτῆρchos, πρωτοπαπᾶς τοῦ Χάνδακα. Ἀνέκδοτα ἑλληνικά ἔγγραφα», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σ. 147-166 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 55-70). [99]
247. Θ. Δετοράκης, «Νοταριακὲς πληροφορίες γιὰ τὸ μοναστήρι τοῦ Σωτῆρος

Χριστού τῆς Χαλέπας», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 32 (1982), σ. 307-318 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 235-246*). [104]

248. Θ. Δετοράκης, «Ἡ ἀγγαρεία τῆς θάλασσας στὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητολογία* 16-19 (1983-1984), σ. 103-139 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 71-98*). [82]
249. Θ. Δετοράκης, «Νοταριακὲς πληροφορίες γιὰ ρεθεμνιώτικα μοναστήρια», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 40 (1984), σ. 325-338 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 261-276*). [59]
250. Θ. Δετοράκης, «Ἀνδρέας Ἀμοραῖος, ἄγνωστος πρωτοπαπᾶς τοῦ Χάνδακα. Ἀνέκδοτα ἑλληνικὰ ἔγγραφα», *Κρητικὴ Ἑστία* 1 (1987), σ. 119-132 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 128-139*). [185]
251. Θ. Δετοράκης, «Πειρατικὲς ἐπιδρομὲς στὴν Κρήτη κατὰ τὴν περίοδο τῆς βενετοκρατίας», *Κρητικὴ Ἑστία* 2 (1988), σ. 136-151 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 141-152*). [95]
252. Θ. Δετοράκης, «Μία εἰκόνα τοῦ ἀστικοῦ πλοῦτου στὸν Χάνδακα», *Κρητικὰ Χρονικά* 30 (1990), σ. 77-102 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 153-173*). [168]
253. Θ. Δετοράκης, «Τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Διασορίτη στὸν Χάνδακα», *Νέα Χριστιανικὴ Κρήτη* 7-8 (1992), σ. 99-105 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 285-290*). [126]
254. Θ. Δετοράκης, «Κρητικὰ προικοσύμφωνα τοῦ 16^{ου} αἰῶνα», στὸν τόμο *Λοιβή*, σ. 133-158 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 193-210*). [75]
255. Θ. Δετοράκης, «Συμβολὴ στὰ βιογραφικὰ τοῦ Ἀγαπίου Λάνδου. Δύο ἀνέκδοτα νοταριακὰ ἔγγραφα», στὸν τόμο *Ροδωνιά*, τ. 1, σ. 123-130. (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά, σ. 477-484*). [227]
256. *Γ. Δημακόπουλος, «Ὁ κώδιξ τῶν νόμων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως 1822-1828», *EKEIEA* 10-11 (1963-1964) [1966], σ. 40-234. [814, 832, 848a]
257. *Γ. Δημακόπουλος, «Ὁ κώδιξ τῶν ψηφισμάτων τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας. Α' 1828-1829», *EKEIEA* 14 (1967) [1970], σ. 1-205. [891]
258. *Γ. Δημακόπουλος, «Ὁ κώδιξ τῶν θεσπισμάτων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως 1822-1828. Συμπλήρωμα τοῦ κώδικος τῶν νόμων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, Ἀθήνα 1967. [831]
259. *Γ. Δημακόπουλος, «Ὁ κώδιξ τῶν ψηφισμάτων τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας. Β' (1829-1832)», *EKEIEA* 15 (1968) [1972], σ. 39-196. [908]
260. Γ. Δημακόπουλος, «Ἡ διοικητικὴ δικαιοσύνη ἐν Ἑλλάδι πρὸ τῆς ἀπολύτου μοναρχίας», *ΔΙΕΕ* 22 (1979), σ. 7-165. [896]

261. Γ. Δημακόπουλος, «Σχέδιον Βιάρου Καποδιστρίου περί οργανισμού και δικονομίας τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων», *ΔΙΕΕΕ* 25 (1982), σ. 195-217. [902]
262. Γ. Δημακόπουλος, «Περὶ τῆς διοικήσεως ἐν Ἡλείᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1821-1833», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Ἡλειακῶν Μελετῶν* 1 (1982), σ. 403-433. [850]
263. Γ. Δημακόπουλος, «150 ἔτη ἀπὸ τῆς καθιδρύσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Δικαστικοῦ Ὄργανισμοῦ (1835-1985)», *Ἐπετηρὶς Ἰδρύματος Νεοελληνικῶν Σπουδῶν* 4 (1985-1986), σ. 131-158. [980]
264. Γ. Δημακόπουλος, «Ὁ προσωρινὸς δικαστικὸς ὀργανισμὸς (1833-1835) καὶ τὸ δικαστήριον τῶν Θηβῶν», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν* 1/2 (1988), σ. 1017-1062. [947]
265. Γ. Δημακόπουλος, «Ἡ νομοθετικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ 1835. Σύστασις, ἀποστολὴ, ἔργον», *Μνημοσύνη* 12 (1991-1993), σ. 125-144. [981]
266. Γ. Δημακόπουλος, «Ἐπιδίωξις ἐνοποιήσεως τῆς νομικῆς καὶ διοικητικῆς ὀρολογίας ἐπὶ βασιλείας Ὅθωνος», *Ἀθηνᾶ* 81 (1993), σ. 125-148. [956]
267. Γ. Δημακόπουλος, «Ἡ πρότασις τοῦ Ἀλεξάνδρου Κοντοσταύλου περὶ τοῦ εἰσακτέου νομισματικοῦ συστήματος ἐν Ἑλλάδι (Αἶγινα, 27 Ἰανουαρίου 1828)», *Τεύχη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λογοτεχνικοῦ Ἱστορικοῦ Ἄρχειου* 3 (1993), σ. 43-49. [887]
268. Γ. Δημακόπουλος, *Ἡ Νέα Ἐπίδαυρος (Πιάδα), κοιτὶς τῆς νεοελληνικῆς πολιτειακῆς ὀργανώσεως (Δεκέμβριος 1821-Ἰανουάριος 1822). Ἡ συμβολὴ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου*, Ἀθήνα 1998. [835]
269. Γ. Δημακόπουλος, «Τὸ σχέδιον συντάγματος τῆς Ἑλλάδος τῆς 6^{ης} Ἰουλίου 1823», *Μνημοσύνη* 14 (1998-2000), σ. 193-224. [838]
270. Γ. Δημακόπουλος, «Τὸ Λογιστικὸν καὶ Ἐλεγκτικὸν Συμβούλιον. Ὁ ἔλεγχος τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας, 1827-1833. Μέρους Β': Τὰ ἐγγραφα», *Ναυπλιακὰ Ἀνάλεκτα* 4 (2000), σ. 170-212. [909]
271. Γ. Δημακόπουλος, *Ἡ θεμελίωσις τοῦ δημοτικοῦ συστήματος (1833-1834)*, Ἀθήνα 2001. [958]
272. Γ. Δημακόπουλος, «Ἀποστολὴ καὶ ἀρμοδιότητες τῶν ὑπουργείων κατὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ κράτους (Φεβρουάριος 1822)», *Ἐπετηρὶς Ἰδρύματος Νεοελληνικῶν Σπουδῶν* 12 (2001-2003), σ. 223-242. [825]
273. Γ. Δημακόπουλος, «Τοπικὸν σύστημα διοικήσεως τῆς περιοχῆς Βοστίτσης (Δεκέμβριος 1826-Μάρτιος 1827)», στα *Πρακτικὰ τοῦ ΣΤ*

Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών, τ. Γ', Αθήνα 2001-2003, σ. 395-400. [871]

274. Γ. Δημακόπουλος, «Η νομοθετική επιτροπή τοῦ 1835. Β'. Τὸ (ἄτυπον;) πέρασ τῶν ἐργασιῶν τῆς (1836)», *Παρνασσός* 48 (2006), σ. 415-434 (*Πελοποννησιακά*, Παράρτημα 24). [984]
275. Χαρίκλεια Δημακοπούλου, «Ἡ πολιτικὴ δίκη τοῦ βουλευτοῦ Φαναρίου Δήμου Κανελλόπουλου (Ἰανουάριος 1825)», *Ἐπετηρὴς Ἑταιρείας Ἡλειακῶν Μελετῶν* 2 (1983), σ. 445-481. [856]
276. Χαρίκλεια Δημακοπούλου, «Ἡ ὑδρευσις τῶν Ἀθηνῶν 1833-1835. Νεώτερα στοιχεῖα (Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν δημοσίων ἔργων)», στὸν τόμο *Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ πολεοδομία ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα: ἡ περὶπτωσις τῆς Ἀθήνας*, Ἀθήνα 1997, σ. 5-21. [970]
277. *Κ. Δημαρᾶς, «Βενετία: 1477, 1828. Ἀνέκδοτα κείμενα», *Θησαυρισματα* 1 (1962), σ. 1-13. [21a]
278. Π. Δημητρακόπουλος, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὴν Παριανὴ ἥρωϊδα Μαντῶ Ν. Μαυρογένους», *Παριανὰ* 25 (1987), σ. 88-90. [644]
279. Π. Δημητρακόπουλος, «Ἐνα πωλητήριον τῆς Μαριόρας Μαυρογένεη», *Παριανὰ* 49 (1993), σ. 162-163. [644]
280. *Σ. Δημητρακόπουλος, «Ἱστορικαὶ καὶ ἄλλαι εἰδήσεις ἐκ τινὸς νομικοῦ ἐγγράφου τοῦ 1828», *Πελοποννησιακά* 12 (1976-1977), σ. 170-182. [885]
281. *Σ. Δημητρακόπουλος, «Προεπαναστατικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα Ἀλωνισταίνης», *Γορτυνιακά* 2 (1978), σ. 361-384. [464]
282. Σ. Δημητρακόπουλος, «Νομικὰ ἐγγραφα τουρκοκρατίας ἀπὸ τὴν Ἀλωνίσταινα», *Πελοποννησιακά* 18 (1989-1990), σ. 281-303. [457]
283. Μαρία Δημητριάδου, *Ἡ οἰκογένεια Βαλσαμάκη στὴ Σκόπελο τοῦ 19^{οῦ} αἰῶνα*, Ἀθήνα 2003. [671]
284. *Α. Διαμαντάρης, «Νισυριακὰ ἐγγραφα», *ΔΙΕΕΕ* 9 (1926), σ. 556-566. [449a]
285. *Κ. Διαμάντης (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου*, τ. 8-10, Ἀθήνα 1967-1969. [883]
286. *Κ. Διαμάντης (ἐπιμ.), *Ἀθηναϊκὸν Ἀρχεῖον. Τόμος τιμητικὸς ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι τῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1821*, Ἀθήνα 1971. [804]
287. Κ. Διαμάντης, *Ἄπαντα. Εἰκόνες καὶ αναμνήσεις ἀπὸ τα χωριά των Τζουμέρκων*, τ. 3, Ἀθήνα 1985. [475]
288. Βασιλικὴ Διάφα-Καμπουρίδου, *Ὁ κώδιξ τῆς ἐπισκοπῆς Σερβίων καὶ Κοζάνης τῶν ἐτῶν 1849-1868*, Κοζάνη 2006. [1040]

289. Γ. Δόικας, «Έγγραφα και έπιστολές αναφερόμενες σέ σκλάβους Κερκύρας-Παξών», *ΔΑΕΚ* 19 (1982), σ. 131-166. [40]
290. Γ. Δόικας, *Ερηνίσματα ιστορίας και πολιτισμού*, Αθήνα 1998. [55]
291. Ευανθία Δούγα - Παπαδοπούλου, «Νομικοί και κοινωνικοί όροι της Θάσου από την εποχή της τουρκοκρατίας», *Μακεδονικά* 30 (1995-1996), σ. 229-261. [972]
292. *Α. Δρακάκης, «Θηραϊκή διαθήκη τοῦ 17^{ου} αἰῶνος», στόν τόμο *Σαντορίνη*, Ἀθήνα 1971, σ. 131-133. [349]
293. *Α. Δρακάκης, «Πρωτότυποι νομικοί θεσμοί εἰς τήν οἰκίζομένην Ἐρμούπολιν (1821-1830)», *ΕΚΕΙΕΔ* 18 (1971) [1973], σ. 169-222. [853]
294. Ἀ. Δρακάκης, «Μία δίκη κατά τῆς Μαντώς Μαυρογένη (Σελίδες ἀπ' τῆ ζωῆ της)», *ΔΙΕΕΕ* 25 (1982), σ. 219-266. [857]
295. Ἐ. Δρακάκης (έκδ.), *Ἐμμανουήλ Κασιμάτης, νοτάριος Κυθήρων (1560-1582)*, Ἀθήνα 1999. [112]
296. Μ. Δρακάκης (έκδ.), *Μιχαήλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα. Κατάστιχο 149 [16/1-30/3 /1549], τ. Α', Ἡράκλειο 2004. [92]*
297. *Ε. Δράκος, *Ἐκκλησιαστικά σελίδες: Ἦτοι Σμύρνης ἱεράρχαι ἀπό τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς μέχρι σήμερα. Ἑπτὰ μοναστήρια Μοσχονησιῶν καί ἐπίσημα ἔγγραφα ἐν οἷς καί σιγίλλια, ὑπομνήματα καί χρυσόβουλλα*, Ἀθήναι 1891. [654]
298. *Ν. Δρανδάκης, «Ἀποδεικτικά παρακαταθήκης ἱερῶν σκευῶν καί ἀμφίων τοῦ 1841», *Κρητικά Χρονικά* 2/2 (1948), σ. 203-212. [1010]
299. *Κ. Δυοβουνιώτης, «Ἀνέκδοτοι ἐγκύκλιοι καί ἔγγραφα τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης», *ΔΧΑΕ* 1 (1924), σ. 62-78. [348, 630]
300. Κ. Ἐλευθεριάδης, «Παλαιά ἔγγραφα σχετικά μέ τήν περιουσία τῆς Ἰερᾶς Μονῆς Χρυσορροϊατίσσης στή Λεμεσό», *Κυπριακός Λόγος* 10/59-60 (1978), σ. 244-254. [1061]
301. *Ν. Ἐλευθεριάδης, *Ἀνατολικαί Μελέται. Τά προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου*, τ. Α', Σμύρνη 1909. [1163]
302. Χ. Ἐνισλείδης, *Ἡ Ἀμφίκλεια, τὸ πόλισμα καί ἡ περι τὸν Παρνασσὸν χώρα*, Ἀθήνα 1978 (β' έκδ.). [550]
303. *Σ. Εὐαγγελάτος, «Γεώργιος Ἰωάννη Χορτάτης (1545-1610)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), σ. 182-227. [119]
304. Σ. Εὐαγγελάτος, «Μία δίκη (1582-1583) του Γεωργίου Χορτάτη του Ἰωάννη», *Παράβασις* 3 (2000), σ. 11-62. [165α]

305. Εύαγγελία Εύαγγέλου, «Ἡ διαθήκη ἑνὸς χρυσοχόου τῆς Λάρισας (1776)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιον* 47 (2005), σ. 145-156. [556]
306. Π. Εύαγγέλου, *Πειραικὸ ἀρχεῖο*, τ. Α', Πειραιᾶς 1981. [451]
307. *Τ. Εύαγγελίδης, *Ἡ Μύκονος*, Ἀθήνα 1912. [486]
308. *Τ. Εύαγγελίδης, *Ὁ ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος*, Ἀθήναι 1897. [1132]
309. *Α. Εὐθυμίου, «Παλαιὰ ἔγγραφα καὶ ἱστορικὲς ἐπιγραφές καὶ ἐνθυμήσεις ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 19/215-216 (1970), σ. 555-558· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 22/252-253 (1973), σ. 228-233· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 3/263-265 (1974), σ. 196-197. [959]
310. *Α. Εὐθυμίου, «Παλαιὰ ἔγγραφα τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 23/269-270 (1974), σ. 521-523· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 23/271-272 (1974), σ. 633-637· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 24/283-284 (1975), σ. 785-790· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 25/295-296 (1976), σ. 909-918· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 27/315-316 (1978), σ. 616-622. [1031]
311. Α. Εὐθυμίου, «Τέσσερα παλαιὰ ἠπειρωτικὰ ἔγγραφα», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 36/420-422 (1987), σ. 151-154. [994]
312. Α. Εὐθυμίου, «Παλαιὰ ἔγγραφα (ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ)», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 38/447-449 (1989), σ. 295-299. [1011]
313. *Γ. Εὐθυμίου, «Συμπληρωματικὰ γιὰ τὴν Δημογεροντία Διδυμοτείχου», *Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ, Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ* 20 (1955), σ. 38-48, 271-272. [1082]
314. *Γ. Εὐθυμίου, «Περὶ τῶν σωζόμενων κωδῆκων τῆς Ἱ. Μητροπ. Ἀδριανουπόλεως», *Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ, Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ* 20 (1955), σ. 273-300. [1005]
315. *Σ. Εὐστρατιάδης, «Κερκυραϊκὸν προικοσύμφωνον τοῦ ιε' αἰῶνος», *Θεολογία* 3 (1925), σ. 47-50. [11β]
316. *Χ. Ἐφτανησιώτης, «Δύο χειρόγραφα στὰ 1806 καὶ 1814 τοῦ Κεφαλόνιτη καπτα-Γεωργ. Δρακόπουλου», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 6/63-64 (1977), σ. 64-68. [694, 697]
- S. Flogaitis, βλ. αρ. 1322.*
317. *Ε. Gerland, *Das Archiv des Herzogs von Kandia im königl. Staatsarchiv zu Venedig*, Strassburg 1899. [3]
318. *Ε. Gerland, *Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras*, Leipzig 1903. [6α]
319. A. Guillou, P. Lemerle, Denise Papachryssanthou, N. Svoronos, *Archives de l'Athos. X. Actes de Lavra III. De 1329 à 1500*, Paris 1979. [16α]

320. Μαρία Ζαΐρη, «Μικρασιάτες στην Κάλυμνο και την ευρύτερη περιοχή. Οι άνθρωποι, ο πολιτισμός», *Καλυμνιακά Χρονικά*, 16 (2005), σ. 311-341. [1164]
321. Γ. Ζαμπέλης, *Οι ιεροί ναοί Εισοδίων και Ευαγγελιστρίας Λευκάδος*, Λευκάδα 1991. [415]
322. *Ε. Ζαμπετάκης, «Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Προφήτου Ἡλίας Ρουστίκων Ρεθύμνης», *Ἀμάθεια* 4/16-17 (1973), σ. 293-339. [450]
323. Σταματούλα Ζαπάντη, «Ο θεσμός των Πρωτονοταρίων ως επικεφαλής των Δημοσίων Νοταρίων στην Κεφαλονιά επί Βενετοκρατίας», *Ἐπετηρίδα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους 1991-1992*, Ἀθήνα 1993, σ. 13-32. [233α]
324. Σταματούλα Ζαπάντη, *Κεφαλονιά 1500-1571. Ἡ συγκρότηση τῆς κοινωνίας του νησιού*, Θεσσαλονίκη 1999. [65]
325. Σταματούλα Ζαπάντη (ἐκδ.), *Ἴόνιον Κράτος. Ἐγχώριον Συμβούλιον Κεφαλληνίας. «Ἀρχεῖον Θρησκείας καὶ Δημόσιας Οἰκονομίας», 1817-1866*, Ἀργοστόλι 2000. [1054]
326. Σταματούλα Ζαπάντη, «Ἐριδες χωριῶν τῆς Κεφαλονιάς καὶ συμφωνίες τῶν κατοίκων τους κατὰ τον 17^ο αἰῶνα», στα *Πρακτικά του ΣΤ Πανιονίου Συνεδρίου*, Ἀθήνα 2001, σ. 181-198. [208]
327. Σταματούλα Ζαπάντη (ἐκδ.), *Γιάκουμος Σουριάνος, νοτάριος Κάστρου, κατάστιχο 1570-1598*, Ἀργοστόλι 2001. [128]
328. Σταματούλα Ζαπάντη (ἐκδ.), *Γεώργιος Βλασόπουλος, νοτάριος Βαθέος Ἰθάκης 1636-1648*, Ἰθάκη 2002. [243]
329. Σταματούλα Ζαπάντη (ἐκδ.), *Μοντεσάντος (Δε) ιερέας Σταμάτιος, νοτάριος Ελείου, κατάστιχο 1535-1553*, Ἀργοστόλι 2002. [65, 71, 77]
330. *Κατερίνα Ζαρίδη - Βασιλείου, «Γράμματα ἀπὸ τὸ Δέλβινο (1753-1792), γιὰ τὸ κληροδότημα τοῦ Σπύρου Ρίζου», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σ. 260-298. [525α]
331. Κατερίνα Ζαρίδη, «Ἄγνωστα στοιχεῖα γιὰ τον Κερκυραῖο ιερομόναχο Ἰωαννίκιο Καρτάνο», *Δωδώνη* 21 (1992), σ. 57-77. [62]
332. Κατερίνα Ζαρίδη, «Ο Κερκυραῖος στιχουργὸς Ἰάκωβος Τριβώλης (Στοιχεῖα ἀπὸ το Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο Κερκύρας, 1515-1546)», *Ἐῶα καὶ Ἐσπέρια* 1 (1993), σ. 145-189. [54]
333. Κατερίνα Ζαρίδη, «Πληροφορίες γιὰ τὴ στοιχειώδη ἐκπαίδευση στὴν Κέρκυρα τον 16^ο αἰῶνα», *Ἐῶα καὶ Ἐσπέρια* 2 (1994-1996), σ. 110-133. [53]

334. Κατερίνα Ζαρίδη, *Ο μέγας πρωτοπαπάς Κερκύρας Αλέξιος Ραρτούρος, λόγιος του 16^{ου} αι. (1504-1574)*, Κέρκυρα 1995. [15]
335. Μ. Ζαφειρίου, «Αφιερωτικές πράξεις και εικονικά πωλητήρια στην Αγία “Πελαίτσα” Καλυβιών», *Σαμιακές Μελέτες* 2 (1995-1996), σ. 77-99. [470]
336. Μ. Ζαφειρίου, «Επτά δικαιοπρακτικά έγγραφα της μεταβατικής περιόδου», *Σαμιακές Μελέτες* 3 (1997-1998), σ. 299-318. [621]
337. Μ. Ζαφειρίου, «Ένα συνοδικό αφοριστικό έγγραφο», *Σαμιακές Μελέτες* 4 (1999-2000), σ. 271-277. [584]
338. Βάσω Ζαφειροπούλου, «Μία απόδειξη αγοραπωλησίας προϊόντων του 1822», *Πανσερραϊκό Ημερολόγιο* 5 (1979), σ. 175-176. [823]
339. Α. Ζάχαρος, «Ένα προικοσύμφωνο του 1871 από τη Συκή του Πηλίου», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 46 (2004), σ. 285-288. [1088]
340. Ερατώ Ζέλλιου - Μαστορόκωστα, «Η Κασσάνδρα στην επανάσταση του 1821», *Χρονικά τής Χαλκιδικής* 46-47 (1991-1992), σ. 5-29. [801]
341. Ερατώ Ζέλλιου - Μαστορόκωστα, *Ταξίαρχης Χαλκιδικής*, Θεσσαλονίκη 1994. [1065]
342. *Π. Ζέπος (έκδ.), «Μιχαήλ Φωτεινοπούλου Νομικόν Πρόχειρον (Βουκουρέστιον 1765). Τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενον ἐκ χειρογράφου κώδικος τοῦ Κρατικοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἰασίου», *ΑΙΔ* 17 (1954-1959) [1959], σ. 1-304. [521]
343. Π. Ζέπος, V. Georgescu, Αναστασία Σιφωνιοῦ - Κάραπα (έκδ.), «Νομικόν Πρόχειρον συνταχθέν ὑπὸ Μιχαήλ Φωτεινοπούλου εἰς Βουκουρέστιον. Κείμενον ἐκδιδόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χειρογράφου κώδικος Suppl. Gr. 1323 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων», *ΕΚΕΙΕΔ* 24-26 (1977-1979) [1982], σ. 1-678. [521]
344. *Ν. Ζερβογιάννης, «Κρητικά συμβόλαια ἐνετοκρατίας (τῆς μονῆς Ἀρετίου-Μεραμπέλλου)», *Ἀμάθεια* 2/6 (1974), σ. 124-128· *Ἀμάθεια* 2/7 (1971), σ. 181-185· *Ἀμάθεια* 2/8 (1971), σ. 235-238· *Ἀμάθεια* 2/9 (1971), σ. 251-254· *Ἀμάθεια* 3/10 (1972), σ. 17-24· *Ἀμάθεια* 3/11 (1972), σ. 129-132· *Ἀμάθεια* 3/13 (1972), σ. 281-288· *Ἀμάθεια* 4/14 (1973), σ. 29-36· *Ἀμάθεια* 4/15 (1973), σ. 145-154· *Ἀμάθεια* 4/16-17 (1973), σ. 225-240· *Ἀμάθεια* 5/18-19 (1974), σ. 137-142· *Ἀμάθεια* 6/24-25 (1975), σ. 175-176· *Ἀμάθεια* 8/31 (1977), σ. 173-188· *Ἀμάθεια* 8/32 (1977), σ. 221-230· *Ἀμάθεια* 8/33 (1977), σ. 361-372· *Ἀμάθεια* 9/34 (1978), σ. 65-72· *Ἀμάθεια* 9/36 (1978), σ. 231-236· *Ἀμάθεια* 9/37 (1978), σ. 377-380· *Ἀμάθεια* 10/38 (1979), σ. 77-80· *Ἀμάθεια* 10/39 (1979), σ. 157-166· *Ἀμάθεια* 10/40 (1979), σ. 251-256· *Ἀμάθεια*

- 12/46 (1981), σ. 67-73· *Αμάλθεια* 12/47 (1981), σ. 133-138· *Αμάλθεια* 12/48-49 (1981), σ. 173-182· *Αμάλθεια* 13/50-51 (1982), σ. 115-120· *Αμάλθεια* 13/52-53 (1982), σ. 45-56· *Αμάλθεια* 14/54-55 (1983), σ. 97-114· *Αμάλθεια* 14/56-57 (1983), σ. 231-234· *Αμάλθεια* 15/58-59 (1984), σ. 55-73. [133]
345. *N. Ζερβογιάννης, «Ένα ντοκουμέντο άγοραπωλησίας τής Κριτσᾶς», *Αμάλθεια* 8/33 (1977), σ. 359-360. [933]
346. N. Ζερβογιάννης, «Έπτά άγνωστα συμβόλαια τής ένετοκρατίας τής μονής Άρετίου», *Αμάλθεια* 11/45 (1980), σ. 217-224. [228]
347. Δ. Ζερβός, «Στην Κάλυμνο του 1807 (Ένα έγγραφο με 135 υπογραφές)», *Καλυμνιακά Χρονικά* 17 (2007), σ. 65-83. [703]
348. *Π. Ζερλέντης, «Περὶ τής έν τῇ νήσῳ Νάξῳ έλληνικῆς σχολῆς τοῦ άγίου Γεωργίου», *Παρνασσός* 10/1 (1886), σ. 18-31· *Παρνασσός* 10/2 (1886), σ. 76-92. [556a]
349. *Π. Ζερλέντης, «Πειρατική έπιδρομή κατά τής νήσου Άντιπάρου τῷ 1794», *Παρνασσός* 10/8 (1887), σ. 374-376. [626a]
350. *Π. Ζερλέντης, «Διαμάχη έν Νάξῳ Καστριῶν και Νεοχωριτῶν», *Παρνασσός* 11/7 (1888), σ. 408-427. [599a]
351. *Π. Ζερλέντης, «Περὶ τής άνά τās Κυκλάδας σωματεμπορίας έπί τουρκοκρατίας», *Παρνασσός* 12/5 (1889), σ. 246-250. [357β]
352. *Π. Ζερλέντης, «Πατριαρχικόν σταυροπηγιακόν μοναστήριον τοῦ ταξιάρχου Μιχαήλ έν τῇ νήσῳ Σεριφῳ», στον τόμο *Ιστορικαί έρευναι περι τās έκκλησίας τῶν νήσων τής άνατολικῆς Μεσογείου θαλάσσης*, τ. I, Έρμούπολις 1913, σ. 63-91. [577a]
353. *Π. Ζερλέντης, «Άρχιεπίσκοποι Σίφνου και Μυκόνου (1646-1797)», στον τόμο *Ιστορικαί έρευναι περι τās έκκλησίας τῶν νήσων τής άνατολικῆς Μεσογείου θαλάσσης*, τ. I, Έρμούπολις 1913, σ. 124-146. [315a]
354. *Π. Ζερλέντης, «Διορθώσεις και προσθήκαι εις τούς άρχιεπισκόπους Σίφνου και Μυκόνου», στον τόμο *Ιστορικαί έρευναι περι τās έκκλησίας τῶν νήσων τής άνατολικῆς Μεσογείου θαλάσσης*, τ. I, Έρμούπολις 1913, σ. 230-234. [543a]
355. *Π. Ζερλέντης, «Ίακώβου Κρίσπου Δουκός Αιγαίου Πελάγους και Ίωαννικίου τοῦ άπό Ήρακλείας γράμματα περι τής έν Νάξῳ μονής Παναγίας τής Δροσιανῆς», *ΔΙΕΕΕ* 7 (1916), σ. 427-433. [104a]
356. *Π. Ζερλέντης, «Γεράσιμος ό άπό Τυρνόβου πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, πρόεδρος τής άρχιεπισκοπῆς Άνδρου και τής μητροπόλεως Παροναξίας», *Νησιωτική Έπετηρίς* 1 (1918), σ. 115-125. [349a]

357. *Π. Ζερλέντης, «Τουλιανού Ντακορώνια αὐθέντου Σιφνίων γράμμα τοῦ ἔτους 1462», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 126-132. [14α]
358. *Π. Ζερλέντης, «Υδραίων καὶ Σεριφίων ἐμπορικαὶ σχέσεις», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 224-235. [682α]
359. *Π. Ζερλέντης, «Ὁ ναὸς Παναγίας τῆς Γωνιάς. Τὸ καθολικὸν τῆς ἐπισκοπῆς Θήρας», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 275-284. [196α]
360. *Π. Ζερλέντης, «Ἀρχιεπίσκοποι Καρπάθου καὶ Κάσου 1537-1821», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 285-308. [141]
361. *Π. Ζερλέντης, Ἀργυρὸς Βερναρδῆς ὁ Ἀθηναῖος (1659-1720), Ἀθήναι 1921. [357α]
362. *Π. Ζερλέντης, *Ἱστορικὰ σημεῖωματα ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ἐν Νάξῳ Καπουκίνων, 1649-1753*, Ἐρμούπολις 1922. [343α]
363. *Π. Ζερλέντης, *Ἀρχιεπίσκοποι Σαντορῆνης 1537-1814*, Ἐρμούπολις 1923. [196α, 526α]
364. *Π. Ζερλέντης, *Μαντροκάθισμα, βουδομάντρες, θεμωνιά, μιτάτο*, Ἐρμούπολις 1923. [47α]
365. *Π. Ζερλέντης, *Παραλειπόμενα τοῦ οἴκου Ζυγομαλά. Ἐπροστάτευσαν οἱ Πάπαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα;*, Ἀθήναι 1923. [77α]
366. *Π. Ζερλέντης, *Α. Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1438-1565), Β. Ἰωσήφ Νάκης Ἰουδαῖος Δοῦξ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1566-1579). Γ. Τὸ Σαντζάκ τῶν νήσων Νάξου, Ἄνδρου, Πάρου, Σαντορῆνης, Μήλου, Σύρας (1579-1621)*, Ἐρμούπολις 1924. [25β]
367. *Π. Ζερλέντης, *Ἰγνάτιος Ρόσας. Ὁ τελευταῖος Φράγκος ἐπίσκοπος Ἄνδρου 1670-1710*, Ἐρμούπολις 1924. [341α]
368. *Π. Ζερλέντης, «Πατριαρχῶν γράμματα διατακτικὰ πρὸς τοὺς νησιώτας περὶ δουλικῆς ὑποταγῆς εἰς τοὺς κρατοῦντας», *ΔΙΕΕΕ* 9 (1926), σ. 97-116. [768α]
369. *Δ. Ζέρμπας, «Παλῆς παξινὲς ἱστορίαι», στον τόμο *Παξινὰ ἱστορικὰ σημεῖωματα*, Ἀθήνα 1970, σ. 22-33. [716]
370. *Λ. Ζώης, *Ὁ Ἅγιος Διονύσιος προστάτης Ζακύνθου*, Ζάκυνθος 1895. [212]
371. *Λ. Ζώης, «Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα», *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 23/36 (1903), σ. 382-383· *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 23/37 (1903), σ. 394-396· *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 23/41 (1903), σ. 430-431· *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 29/28 (1909), σ. 222. [61, 224]
372. *Λ. Ζώης, «Σημεῖωμα κινητῆς περιουσίας», *Ἡμερολόγιον* (Σκόκου) 25 (1910), σ. 108-111. [863]

373. *Λ. Ζώης, «Νικηφόρου Σκωτάκη (Μητροπολίτου Κρήτης) διαθήκη», *Χριστιανική Κρήτη* 1/3 (1912), σ. 507-518. [303]
374. *Λ. Ζώης, «Κληρικοί ἐν ἐξορία», *Αἱ Μοῦσαι* 24/551 (1916), σ. 3-4. [799]
375. *Λ. Ζώης, «Μία ἐπιτροπική τοῦ 1827», *Μαλεβός* 5/51 (1925), σ. 413. [876]
376. *Λ. Ζώης, «Διαθήκη Πορφυρίου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν τοῦ Παλαιολόγου», *Μεσαιωνικά Γράμματα* 1 (1931), σ. 142-145. [224]
377. *Λ. Ζώης, «Οἰκογένεια Πελεκάση. Α' Ζακύνθου», *Μεσαιωνικά Γράμματα* 2 (1934), σ. 227-230. [366β]
378. *Λ. Ζώης, «Ἰδρυσις ἀδελφάτου ἐν Ζακύνθῳ», *Μεσαιωνικά Γράμματα* 3 (1936), σ. 13-28. [280α]
379. *Λ. Ζώης, «Ἱστορικά σημειώματα. Δύο ἐγγραφα ἀνέκδοτα», *Δρῆρος* 1/6-7 (1937), σ. 169-171. [49]
380. *Λ. Ζώης, «Κρῆτες ἐν Ζακύνθῳ», *ΕΕΚΣ* 1 (1938), σ. 293-301. [313α]
381. *Λ. Ζώης, «Ἀλέξανδρος ὁ Νερούλης», *ΕΕΒΣ* 15 (1939), σ. 79-84. [121α]
382. *Λ. Ζώης, «Ναοὶ Κρητῶν ἐν Ζακύνθῳ», *ΕΕΚΣ* 3 (1940), σ. 179-185. [337α]
383. *Λ. Ζώης, «Παλαιὰ ἐπίσημα ἐγγραφα», *Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιά*, 1951, σ. 170-172. [45]
384. *Λ. Ζώης, «Κρητικαὶ σελίδες», *Κρητικὰ Χρονικά* 8/1 (1954), σ. 216-226. [291]
385. *Λ. Ζώης, «Κρῆτες πρόσφυγες τοῦ 1667», *Κρητικὰ Χρονικά* 10 (1956), σ. 347-352. [332]
386. *Λ. Ζώης, «Ἡ διαθήκη τοῦ Ἱερωνύμου Λιτάρχη, 1599», *Ἑλληνικά* 15 (1957), σ. 54-64. [172]
387. *Λ. Ζώης, «Παλαιὰ ἐπίσημα ἐγγραφα τῶν ἀρχῶν τῶν τελευταίων αἰώνων», *Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιά*, 1978, σ. 176-179. [336]
388. Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, *Ο ἐλληνισμὸς τοῦ Μοναστηρίου Πελαγονίας. Κοινοτικὸς βίος καὶ ἐκπαίδευση μέσα ἀπὸ τοὺς φακέλους τῆς Ι. Μ. Πελαγονίας τοῦ ἀρχείου τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 2003. [1153]
389. Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, *Το Κρούσοβο πέρα ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὴ μνήμη: Ὅψεις ἀπὸ τὴν οἰκονομία, τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν κοινωνία του, ὡς τὴν ἐξέγερση τοῦ Ἰλιντεν: Μέσα ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο ἀρχεῖο τοῦ Γ. Νιτσιώτα*, Ἀθήνα 2004. [1025]
390. Μ. Ηλιάκης, «Μία σύμβαση μαθητείας στὴ "μουραρική" ἀπὸ τὴ Φουρνή», *Παλίμνηστον* 16 (1996), σ. 181-186. [205]

391. Κ. Ηλιάκης, Δάφνη Χρονάκη (εκδ.), Πέτρος Πατσιδιώτης, νοτάριος Καινούργιου Χωριού των Καρών. Κατάστιχο (1546-1554), Νεάπολη (Λασιθίου) 2002. [88]
392. Σ. Ήμελλος, «Παρατηρήσεις σέ ανέκδοτο έγγραφο τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τῆ Μῆλο», *ΕΕΚΜ* 13 (1985-1990), σ. 329-337. [318]
393. *Δέσποινα Θέμελη-Κατηφόρη, *Ἡ δίωξις τῆς πειρατείας καὶ τὸ Θαλάσσιον Δικαστήριον κατὰ τὴν πρώτην καποδιστριακὴν περίοδον 1828-1829*, τ. 1-2, Ἀθήνα 1973. [892]
394. *Δέσποινα Θέμελη-Κατηφόρη, «Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Θαλασίου Δικαστηρίου, 1828-1829», *ΕΚΕΙΕΔ* 20-21 (1973-1974) [1976], σ. 25-477. [893]
395. Γ. Θεοδοσίου, «Ἀπὸ τὸ ανέκδοτο ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν. Κῶδιξ συμβολαιογραφικὸς Α' (1894-1904)», *Ἀριστοτέλης* 223-224 (1994), σ. 64-68. [1151]
396. Γ. Θεοδοσίου, «Τὸ ανέκδοτο προικοσύμφωνο τῆς οἰκογένειας Νικολάου Παπακωνσταντίνου», *Ἀριστοτέλης* 225-226 (1994), σ. 40-43. [1155]
397. Γ. Θεοδοσίου, «Ἐπίσημος διαθήκη τῆς 4/4/1897 τοῦ Χρήστου Σιάνα (ἀπὸ τὸ ανέκδοτο ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν)», *Ἀριστοτέλης* 227-228 (1994), σ. 51-55. [1139]
398. Γ. Θεοδοσίου, «Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν. "Γράμμα υἱοθετήσεως" καὶ "μαρτυρικὸν" τοῦ ἔτους 1899», *Ἀριστοτέλης* 231-232 (1995), σ. 97-100. [1147]
399. Γ. Θεοδοσίου, «Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν. Ἐπίσημος διαθήκη τοῦ Γεωργίου Παπαδημητρίου Μαχαιρᾶ (1903)», *Ἀριστοτέλης* 239-240 (1996), σ. 64-68. [1157]
400. Δ. Θεοδώριδης, «Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειας Λογοθέτη ἀπὸ τὸ Μικρὸ Καζαβήτι τῆς Θάσου», *Θασιακὰ* 12 (2001-2003), σ. 177-222. [1046]
401. Θ. Θεόδωρου, «Δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο Ν. Μαράτου», *στον τόμο Ἐνας ἔμπορος στὴ Λέρο τοῦ 19οῦ αἰῶνα. Πέντε μελέτες με βάση τὸ ἀρχεῖο Ν. Μαράτου*, Ἀθήνα 2005, σ. 177-217. [507]
402. *Σ. Θεόδωρου, «Παλαιογραφικὰ ἐγγράφα περιοχῆς Μονοδενδρίου Ζαγορίου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 25/287-288 (1976), σ. 184-186· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 25/295-296 (1976), σ. 904-918· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 4/400-402 (1985), σ. 332-338. [731]
403. Σ. Θεόδωρου, «Ἐνθυμήσεις καὶ ἄλλα παλαιογραφικὰ ἐγγράφα τῆς περιοχῆς Μονοδενδρίου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 28/323-324 (1979), σ. 210-217. [1093]

404. Γ. Θωμάς, «Ανέκδοτα αφοριστικά κείμενα δεσποτάδων του Βόλου στον περασμένο αιώνα», *Ήπειρωτική Έστία* 37/438-440 (1988), σ. 456-459. [862]
405. Γ. Θωμάς, «Ζωντανή μορφή σχέσης του ανθρώπου με το θείο. Ένα ανέκδοτο αφιερωτήριο στο μοναστήρι της Παναγίας Ξενιάς το 1760», *Δελτίον τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας Ἄλμυροῦ Ὀθρῶν* 2 (1998), σ. 157-160. [504]
406. Γ. Θωμάς, «Αφιερώσεις Πηλιοριτών σε μοναστήρια (1801-1831)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 39 (2001), σ. 131-144. [718]
407. Γ. Θωμάς, «Με τη σκέψη στην "Παναγία Ξενιά". Από ανέκδοτο αφιερωτήριο του 1801», *Δελτίον τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας Ἄλμυροῦ Ὀθρῶν* 11 (2007), σ. 168-170. [667]
408. Θ. Θωμόπουλος, «Ἡ αὐτοδιοίκηση στὴ Μαρώνια, θεσμὸς τοῦ θρακιώτικου λαϊκοῦ δικαίου (καταγωγή καὶ ἐξέλιξή του)», *Θρακικὴ Ἐπετηρίδα* 1 (1980), σ. 169-217 (= Θ. Θωμόπουλος, «Ἡ αὐτοδιοίκηση στὴ Μαρώνια, θεσμὸς τοῦ θρακιώτικου λαϊκοῦ δικαίου (καταγωγή καὶ ἐξέλιξή του)», στον τόμο *Θέματα Ἑλληνικοῦ Ἐθιμοδικαίου*, Ἀθήνα 1988, σ. 46-94). [1149a]
409. Θ. Θωμόπουλος, «Ἡ αὐτοδιοίκηση καὶ ὁ ρόλος τοῦ ἐθιμοδικαίου (δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ) στὴν ἐπαναστατημένη Δυτικὴ Στερεά», στον τόμο *Θέματα Ἑλληνικοῦ Ἐθιμοδικαίου*, Ἀθήνα 1988, σ. 107-205. [787a]
410. *Ἰεζεκιήλ (μητροπ. Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων), *Ανέκδοτα ἔγγραφα Καλαμάτας*, Ἀθήνα 1936. [560]
411. *Μαρία Ἰακώβου - Οἰκονόμου, «Πέντε μικρασιατικὰ προικοσύμφωνα τοῦ 10' αἰῶνα», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν* 1 (1977), σ. 137-167. [1012]
412. Α. Ioannides, «La constitution o Bulla Cypria Alexandri Papae IV del Barberianus graecus 390», *Orientalia Christiana Periodica* 66/1 (2000), σ. 335-372. [1a]
413. Τατιάνα Ἰωάννου, «Δεκαενέα διαθήκες ἀπὸ τα μοναστηριακὰ ἀρχεῖα τῆς Σάμου (1692-1799)», στον τόμο *Ἀντιπελάργηση. Τιμητικὸς τόμος Νικ. Α. Δημητρίου*, Ἀθήνα 1992, σ. 449-478. [354]
414. *Σ. Καββαδάς, *Ἀρμολογισκὰ ἀπὸ χειρογράφους κώδικες*, Ἀθήνα 1976. [363]
415. Σ. Καββαδάς, «Ἀγροφυλακτικὰ τῆς Χίου (17ος-19ος αἰ.)», *Χιακὰ Χρονικὰ* 12 (1980), σ. 32-51. [366a]
416. Σ. Καδάς, *Κώδιξ Τερᾶς Μονῆς Διονυσίου Ἁγίου Ὀρους* (ἄρ. χειρογράφου 627), *ιη'-ιβ' αἰ.*, Ἅγιο Ὀρος 1994. [778a]

417. *Μαρία Καζανάκη, «Εκκλησιαστική ξυλογλυπτική στὸν Χάνδακα τὸ 17^ο αἰῶνα. Νοταριακὰ ἔγγραφα (1606-1642)», *Θησαυρίσματα* 11 (1974), σ. 251-283. [187]
418. *Μαρία Καζανάκη, «Εἰδήσεις γιὰ τὸ ζωγράφο Θωμᾶ Μπαθᾶ (1554-1599) ἀπὸ τὸ νοταριακὸ ἀρχεῖο Κερκύρας», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1977), σ. 124-138. [148]
419. Μαρία Καζανάκη - Λάππα, «Οἱ ζωγράφοι τοῦ Χάνδακα κατὰ τὸν 17^ο αἰῶνα. Εἰδήσεις ἀπὸ νοταριακὰ ἔγγραφα», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), σ. 177-267. [232]
420. Μαρία Καζανάκη - Λάππα, «Εἰδήσεις ἀπὸ ἀρχεῖα πηγές γιὰ τὴ ζωγραφικὴ καὶ τοὺς ζωγράφους στὴν Κέρκυρα τὸν 16^ο αἰ.», *ΔΧΑΕ* 13 (1985-1986), σ. 293-300. [144]
421. Μαρία Καζανάκη - Λάππα, «Ὁ ξυλόγλυπτος σταυρὸς τῆς Εὐαγγελίστριας τοῦ Λιβόρνου (1643) καὶ οἱ σταυροὶ ἐπιστυλίου στὰ κρητικὰ τέμπλα», στὸν τόμο *Εὐφρόσυνον*, τ. 1, σ. 219-238. [225]
422. *Κ. Καίροφύλλας, «Προϊκτες καὶ γάμοι πρὸ ἑνὸς αἰῶνος», *Νέα Ἔστια* 12/139 (1932), σ. 1035-1036. [866]
423. Καισάριος (μοναχός), «Δύο ἔγγραφα τοῦ 18^{ου}-19^{ου} αἰῶνα γιὰ τὴ Σκιάθο», *Σκιάθος* 6/23 (1981), σ. 11-13. [619]
424. Σ. Κακλαμάνης, «Μιχαήλ Ροσέτος: Κορωνάιος κωδικογράφος τοῦ 16^{ου} αἰῶνα», στὸν τόμο *Αφιέρωμα στὸν πανεπιστημιακὸ δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του*, Αθήνα 1992, σ. 53-86. [86]
425. Σ. Κακλαμάνης, Σ. Λαμπάκης (εκδ.), *Μανουήλ Γρηγορόπουλος, νοτάριος Χάνδακα (1506-1532)*, Ἡράκλειο 2003. [43]
426. *Ἐλένη Κακουλίδη, «Ὁ Ἰωάννης Μορεζήνος καὶ τὸ ἔργο του», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 22 (1970), σ. 7-78, 389-506. [198a]
427. Α. Καλαμαράς, *Αλαγονία καὶ Αλαγόνοι*, τ. Α', Αθήνα 2001. [253]
428. *Ἰ. Καλιτσουνάκης, «Ἀνέκδοτα κρητικὰ συμβόλαια ἐκ τῆς ἐνετοκρατίας», *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 3 (1928), σ. 483-519. [72]
429. Κ. Καλλιανός, «Ὁ ἄγιορείτης Εὐθύμιος "σταυρουδάς", πάροικος στὴ Σκιάθο κατὰ τὴν ἐπανάσταση», *Μακεδονικὰ* 25 (1985-1986), σ. 105-110. [844]
430. Κ. Καλλιανός, «Πέντε αλονησιώτικα ἔγγραφα τοῦ 18^{ου}-19^{ου} αἰῶνα. Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ νησιού», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 9 (1986), σ. 209-214. [481]
431. Κ. Καλλιανός, «Ἄγνωστες σελίδες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῆς Δημογεροντίας Σκοπέλου τοῦ ἔτους 1834», *ΑΕΜ* 27 (1986-1987), σ. 59-84. [967]

432. Κ. Καλλιανός, «Το βιβλίο των διαθηκών του Δημοσίου Μνήμονα της Σκοπέλου (1830-1834)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 14 (1988), σ. 35-44. [925]
433. Κ. Καλλιανός, «Ασχολίες και επαγγέλματα των Σκοπελιτών το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα. Οι συντεχνίες των βαρελάδων, καλαφατών και παραβομαραγκών (μια πρώτη καταγραφή, με βάση τις πηγές)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 29 (1996), σ. 205-222. [948]
434. Κ. Καλλιανός, «Αρχείο εγγράφων της Ν. Σκοπέλου. Ι. Τα δικαιοπρακτικά έγγραφα της συλλογής της Αντιγόνης Στ. Βακράτσα», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 33 (1998), σ. 315-336. [467]
435. Κ. Καλλιανός, *Αρχείο της νήσου Σκοπέλου*, Σκόπελος 1999. [310]
436. Κ. Καλλιανός, «Η διαθήκη του επισκόπου της Σκοπέλου Ευγενίου. Συμβολή στην ιστορία της επισκοπής Σκιάθου και Σκοπέλου το 1^ο μισό του 19^{ου} αιώνα», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 37 (2000), σ. 241-262. [802]
437. Κ. Καλλιανός, «Άγνωστες ειδήσεις για Κασσανδρινούς παρόικους στη Σκόπελο (1822-1828)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 38 (2000), σ. 385-391. [894]
438. Κ. Καλλιανός, «Σκοπελίτικα λαογραφικά θέματα», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 39 (2001), σ. 275-285. [957]
439. Κ. Καλλιανός, «Η κατάσταση των μονών και των εκκλησιών της Σκιάθου το 1833», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 247-257. [471]
440. Κ. Καλλιανός, «Η Γλώσσα της Σκοπέλου. Σελίδες από την ιστορία και την λαογραφία της», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 41 (2002), σ. 47-75. [480]
441. Κ. Καλλιανός, «Γύρω από μια διαθήκη Αγιορείτου Γέροντος. Κολλυβάδες στη Σκιάθο κατά την επανάσταση», *Πρωτότυπον* 86 (2002), σ. 205-208. [826]
442. Κ. Καλλιανός, «Το διήγημα του Αλ. Παπαδιαμάντη "Το Χατζόπουλον", το ιστορικό του περίγραμμα και η μονή του Ευαγγελισμού στη Σκιάθο», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 42 (2002), σ. 363-376. [616]
443. Κ. Καλλιανός, «Ένα ανέκδοτο σιγίλλιο του 1786 για τη μονή του Τιμίου Σταυρού της Σκοπέλου. Συμβολή στην ιστορία της μονής», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 43 (2003), σ. 227-240. [632]
444. Κ. Καλλιανός, «Αρχείο εγγράφων της νήσου Σκοπέλου», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 44 (2003), σ. 209-226. [447]
445. Κ. Καλλιανός, «Έπιφανή πρόσωπα ιερέων στη Σκιάθο 17^{ου}-19^{ου} αί.», *Δελτίον τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας Ἀλμυροῦ Ὁθρως* 8 (2004), σ. 105-110. [353]

446. Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στην εκκλησιαστική ιστορία της Σκιάθου (Γύρω από ένα πωλητήριο μεριδίου σπιτιού του 18ου αιώνα)», *Μαγνησία* 2 (2004), σ. 91-93. [459]
447. Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στην ιστορία της Μονής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, του παπα-Λεοντίου ή των Πασχαλαίων, στη Σκιάθου», *Αρχεῖον Θεσσαλικῶν Μελετῶν* 13 (2004), σ. 129-151. [431]
448. Κ. Καλλιανός, «Αγιορείτες πάροιχοι στη Σκιάθου κατά την Επανάσταση του 1821», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 48 (2005), σ. 195-204. [830]
449. Κ. Καλλιανός, «Τίτλοι, ὄφφικια καὶ ἀξιώματα στὴ νῆσο Σκιάθου ἀπὸ τὸν 17ο μέχρι τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰ. Μιὰ πρώτη ἀναφορὰ στὸ θέμα», *Δελτίον τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας Ἄλμυροῦ Ὁθρὺς* 9 (2005), σ. 153-160. [461]
450. Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στὴν ἱστορία τῶν μητροπόλεων Ἐφέσου καὶ Νύσσης κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα», *Μακεδονικά* 35 (2005-2006), σ. 225-240. [983]
451. Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στὴν ἱστορία τῆς μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στὸ Κάστρο τῆς Σκιάθου», *Μαγνησία* 7 (2006), σ. 84-85. [518]
452. Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στὴν ἱστορία τῶν ἐνοριῶν τῆς νήσου Σκοπέλου», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 52 (2007), σ. 241-256. [971]
453. Λ. Καλλιβερέτακης, «Τὸ μετόχι τῆς Πάτμου στὸ Στύλο Ἀποκορώνου καὶ ἡ αὐτοκρατορική λύσις τοῦ 1196», στὸν τόμο *Πληθυσμοὶ καὶ οἰκισμοὶ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου. Ἱστορικὰ Μελετήματα*, Ἀθήνα 2003, σ. 91-132. [230α]
454. Π. Καλλίνικος, «Ἡ διαθήκη ἐνὸς Θιακοκερκυραίου τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνα», *ΔΑΕΚ* 17 (1980), σ. 53-65 (= Καλλίνικος, *Ἐπτανησιακά*, σ. 81-101). [147]
455. Π. Καλλίνικος, «Μερικὰ κιονιώτικα ἱστιοφόρα τοῦ 19ου αἰῶνα», στὸν τόμο *Καλλίνικος, Ἐπτανησιακά*, σ. 166-185. [852β]
456. Π. Καλλίνικος, «Ἐνα συμβόλαιον τοῦ 1766», στὸν τόμο *Καλλίνικος, Ἐπτανησιακά*, σ. 360-362. [545]
457. Π. Καλλίνικος, *Ἐπτανησιακά (κατὰ τὸ πλεῖστο Ἰθακησιακά) Σύμμεικτα*, Ἀθήνα 1991 (β' ἔκδ.). [147, 545, 743α, 852β]
458. *Π. Καλονάρος, *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἢ ἐπιλεγομένη Βαρνάκοβα. Ἱστορία-τέχνη-ἔγγραφα μετὰ διαφόρων ἄλλων ἱστορικῶν εἰδήσεων περὶ τῶν μοναστικῶν ἰδρυμάτων καὶ τοῦ κλήρου καὶ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν Δωρίδος καὶ Ναυπακτίας*, Ἄμφισσα 1957. [595]
459. Δ. Καλούσιος, «Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Τρίκκης Ἀμβρόσιος (2.4.1764-6.6.1796)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 44 (2003), σ. 257-296. [528]

460. Δ. Καλούσιος, «Ο κώδικας της Τρίκκης: 1688-1857 (ΕΒΕ 1471)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 48 (2005), σ. 3-64· *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 49 (2006), σ. 65-128· *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 50 (2006), σ. 129-192. [348]
461. Δ. Καλούσιος, «Ο άγιος Βησσαρίων μητροπολίτης Λαρίσης (1527-1540): Θεραπευτής και γεφυροποιός (Ηπειρωτικός χώρος)», *Ήπειρωτικά Χρονικά* 41 (2007), σ. 215-293. [755]
462. *Π. Καμμάς, «Ιστορικά έγγραφα τής Ίερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Τήλου», *Δωδεκανησιακά Χρονικά* 3 (1974), σ. 132-140. [378α]
463. Ί. Καμπανέλλης, «Ὁ μητροπολίτης Παροναξίας Νεόφυτος Λαχοβάρης καὶ αἱ διενέξεις μετὰ τῶν προκρίτων τῆς Χώρας Νάξου», *Ναξιακά* 6 (2002), σ. 41-46. [571]
464. *Ζ. Καμπούρης, «Τὸ "Σύστημα τῶν Πραγματευτῶν Ρωμαίων"», *Λεσβιακά* 3 (1959), σ. 17-23. [1042]
465. *Λ. Καμπούρης, «Προικονησιακά (Δύο κώδικες τῆς μητροπόλεως Προικονήσου)», *BNJ* 21 (1971-1974), σ. 193-222. [341]
466. Δ. Καπάδοχος, *Ἡ απονομή τῆς δικαιοσύνης στην Κέρκυρα ἀπὸ τοὺς μεγάλους πρωτοπαπάδες τὴν ενετικὴ περίοδο (1604-1797)*, Αθήνα 1990. [109]
467. Δ. Καπάδοχος, *Ὁ Σολωμός δέσμιος τοῦ νομικοῦ καθεστώτος τῆς ἐποχῆς του*, Αθήνα 1992. [483]
468. Ο. Κάπαρης, «Τὸ μοναστήρι τοῦ ἀγίου Ἀνδρέα καὶ ἡ ἐγκατάσταση τῆς οἰκογένειας Σφαέλου στὴ Νάουσα τῆς Πάρου», *Παριανὰ* 26 (1987), σ. 113-124. [868]
469. Θεμελίνα Καπέλλα, «Ζητήματα σχετικά με τὸ γάμο στὴν Κάλυμνο», *Καλυμνιακά Χρονικά* 9 (1990), σ. 229-231. [903]
470. Σ. Καπετανάκης, «Οἱ Κυβελαιοὶ τῆς Γαρμπελιάς στα χρόνια τοῦ '21», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 18 (2006), σ. 333-426. [926α]
471. Α. Καπόλλας, «Ἡ διαμόρφωση τοῦ δικαίου τῆς ιδιοκτησίας καὶ οἱ μεταβιβάσεις ακινήτων στὴ Θάσο τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 239-246. [446]
472. Β. Καραβίδας, «Τὰ μετόχια τῆς μονῆς τοῦ Δουσίκου στὸ Δομένικο τῆς Ελασσόνας (1797-1822)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 41 (2002), σ. 161-164. [624]
473. Β. Καραβίδας, «Πέντε ἀνέκδοτα σκιαθίτικα ἐγγράφα 1728-1811», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 42 (2002), σ. 97-112. [432]
474. Β. Καραβίδας, «Ἐφτά ἀνέκδοτα σκιαθίτικα ἐγγράφα 1811-1829», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 43 (2003), σ. 145-160. [721]

475. Β. Καραβίδας, «Οκτώ ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα 1765-1775», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 44 (2003), σ. 193-204. [522]
476. Β. Καραβίδας, «Οι ιδιοκτησίες της μονής του Δουσίκου στο Κοτρώνι των Τρικάλων (1576-1813)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 45 (2004), σ. 65-78. [135]
477. Β. Καραβίδας, «Εφτά ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα (1717-1742)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 46 (2004), σ. 241-254. [395]
478. Β. Καραβίδας, «Οι ιδιοκτησίες της μονής του Δουσίκου στο Παλιομονάστηρο των Τρικάλων (1683-1807)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 47 (2005), σ. 133-144. [338]
479. Β. Καραβίδας, «Οι ιδιοκτησίες της μονής του Δουσίκου στο Αγναντερό της Καρδίτσας (1491/92-1807)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 48 (2005), σ. 321-338. [539]
480. Β. Καραβίδας, «Τέσσερα σκιαθίτικα έγγραφα (Δύο έγγραφα για το Χατζόπουλο του Παπαδιαμάντη, μια ανταλλαγή κτημάτων της μονής του Ευαγγελισμού και μία διαθήκη) (1798-1808)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 49 (2006), σ. 193-208. [647]
481. Β. Καραβίδας, «Τέσσερα ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα (δύο διανομές γαιών, ένα προικοσύμφωνο και ένα πωλητήριο γαιών, 1742-1774)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 51 (2007), σ. 179-192. [460]
482. Γ. Καραδήμος, *Η μετά τον Αλή πασά δικαιοσύνη στο Πωγώνι (Ιστορική αναδρομή)*, Αθήνα 2006 (β' εκδ). [738, 899, 961]
483. *Α. Καραθανάσης, «Έπαναστατικές κινήσεις στην Πελοπόννησο στα 1659», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 239-260. [275α]
484. *Α. Καραθανάσης, «Συλλογή βενετικών εγγράφων για τὸν Ἡλία Μηνιάτη (1696-1710)», *Ἑλληνικά* 25 (1972), σ. 314-334. [362]
485. *Α. Καραθανάσης, «Τὸ βιβλίον τοῦ Δημοσίου Μνήμονος Σκοπέλου. Πέντε έγγραφα ἀπὸ τὴ Σκόπελο (1831)», *Ἀρχεῖον Θεσσαλικῶν Μελετῶν* 4 (1976), σ. 109-119. [942]
486. *Α. Καραθανάσης, «Μακεδονικά Σύμμικτα», *Μακεδονικά* 17 (1977), σ. 55-84. [934]
487. Α. Καραθανάσης, Ι. Μπάκας, «Θασιακά εκπαιδευτικά», *Θασιακά* 10 (1996-1997), σ. 335-353. [1092]
488. Γ. Καραθανάσης, «Το μοναστήρι του Αγίου Δημητρίου των Κρουονερίων», *Ναυπακτιακά* 2 (1984-1985), σ. 97-140. [750]
489. Έ. Καρακίτσιος, «Παλαίτυπα ἐκ Χοτσίστης (Hocisht) Κορυτσᾶς τῆς βιβλιοθήκης Σ. Θ. Μπόρτση ἢ Κράλη», *Μακεδονικά* 34 (2003-2004), σ. 109-148. [1076]

490. Δημητρά Καραμπούλα, Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη (εκδ.), «Οι πράξεις του νοταρίου Δουκάδων Κερκύρας Αρσενίου Αλεξάκη (1513-1516)», *EKEIEΔ* 34 (1998), σ. 9-126. [50]
491. Δημητρά Καραμπούλα, Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη (εκδ.), «Το βιβλίο των αποφάσεων του "Συλλόγου της επικλήσεως των πέντε" Πάργας (1803-1805) [Ιστορικό αρχείο Κερκύρας, φάκελλος 9 (1)]» *EKEIEΔ* 35 (2001), σ. 145-170. [680]
492. Η. Καραναστάσης, «Τὰ προικοσύμφωνα», *Κωακά* 2 (1981), σ. 161-181. [1081]
493. Π. Καρανικόλας, *Κορινθιακά έγγραφα, ελληνικά και τουρκικά*, Κόρινθος 1983. [456]
494. Π. Καρανικόλας, *Έγγραφα της Ι. Μ. Φανερωμένης Κορινθίας. Ελληνικά-Τουρκικά*, Κόρινθος 1991. [375]
495. *Ν. Καραράς, «Δύο παλιά προικοσύμφωνα τῆς Σμύρνης», *Μικρασιατικά Χρονικά* 14 (1970), σ. 528-533. [1079]
496. *Γ. Καργώτης, «Ἡ Μονή Παλουριωτίσσης» *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 13 (1949), σ. 47-81. [418α]
497. Β. Καρδάσης, *Σύρος. Σταυροδρόμι της ανατολικῆς Μεσογείου (1832-1857)*, Αθήνα 1987. [920]
498. Φωτεινή Καρλάφτη-Μουρατίδη, «Ἡ μαθητεία στα επαγγέλματα στην Κέρκυρα το 17^ο αἰώνα», *Ἐῶα καὶ Ἐσπέρια* 6 (2004-2006), σ. 133-148. [290]
499. Φωτεινή Καρλάφτη-Μουρατίδη, «Οικοδομική δραστηριότητα στην Κέρκυρα το 17^ο αἰώνα», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), σ. 341-370. [347]
500. Photini Karlafti - Mouratidi, *Aspects de la vie économique à Corfou au milieu du 17ème siècle*, Athènes 2005. [288α]
501. Δ. Καρύδης, «Νοταρικές πράξεις Κορυφών (1488-1489)», *Περὶ Ἱστορίας* 3 (2001), σ. 69-93. [25]
502. Σ. Καρύδης, «Ὁρθόδοξοι ναοὶ τῆς Κέρκυρας τὸν 15^ο αἰ.», *Βυζαντικά* 19 (1999), σ. 265-307. [30]
503. Σ. Καρύδης, «Ἀντίγραφα νοταριακῶν πράξεων τοῦ 15^{ου} αἰ. στὰ κατὰστικὰ τοῦ Κερκυραίου νοταρίου ἱερέα Σταματίου Κοντομάρη», *Παρνασσός* 41 (1999), σ. 157-171. [7]
504. Σ. Καρύδης (ἐκδ.), *Θεόδωρον Βρανανίτη, δημοσίον νοταρίου πόλεως καὶ νήσου Κερκύρας. Οἱ σωζόμενες πράξεις (1479-1516)*, Ἀθήνα 2001. [23]

505. Σ. Καρύδης, «Άρχειακές μαρτυρίες για τη δραστηριότητα ζωγράφων στην Κέρκυρα και την άγιογράφιση ναών», *Εῶα και Ἐσπέρια* 6 (2004-2006), σ. 9-60. [113]
506. Σ. Καρύδης, «Κανονισμοὶ Λειτουργίας τῆς Μονῆς Ὑ. Θ. Ὁδηγητρίας Ἀγράφων Κερκύρας», στον τόμο *Θράκιος. Ἀφιερωματικὸς τόμος στὸν Μητροπολίτη Μαρωονείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνὸ (τριάντα χρόνια θεοφιλοῦς ἀρχιερατείας)*, Κομοτηνὴ 2006, σ. 219-246. [469]
507. Σ. Καρύδης, *Ὁ ἀστικὸς χῶρος καὶ τὰ ἱερά. Ἡ περίπτωση τῆς Κέρκυρας τὸν 16ο αἰῶνα*, Ἀθήνα 2007. [51]
508. Σ. Καρύδης, *Ὁ κώδικας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου Κέρκυρας*, Κέρκυρα 2007. [245]
509. Σ. Καρύδης, Παναγιώτα Τζιβάρα, «Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Λαζάρου πόλεως Κερκύρας καὶ ἡ κοινότητα τῶν "ἀδυνάτων"», *Εῶα καὶ Ἐσπέρια* 2 (1994-1996), σ. 83-109. [78]
510. Λιλή Καρύμπακα, «Ἐνυπόθηκο δάνειο; Δάνειο ἐπὶ ἐξωνήσει;», *ΔΙΜΝ* 53 (1992), σ. 292. [761]
511. Λιλή Καρύμπακα, «Ἐνα πωλητήριο τοῦ 1795 ἀπὸ το Ἄστρος», *ΔΙΜΝ* 56 (1993), σ. 10. [631]
512. Δ. Κασαπίδης, «Ὁ θεσμὸς τοῦ πατριμονίου μέσα ἀπὸ τέσσερις παροχές πατριμονίου τῆς καθολικῆς ἐπισκοπῆς Θήρας τῶν ἐτῶν 1631, 1636 καὶ 1652», *Ἰστοριε* 3 (1991), σ. 53-64. [233]
513. Δ. Κασαπίδης, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Ἰησουϊτῶν στὴ Σαντορίνη», *Σύγχρονα Βήματα* 95 (1995), σ. 163-169. [274]
514. Δ. Κασαπίδης, «Ἄγνωστα ἱστορικὰ καὶ γενεαλογικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ θηραϊκὸ οἶκο Ἄλβυ (Alby) καὶ τοὺς Ἰησουῖτες πατέρες Λάζαρο Ἄλβυ (1704-1748) καὶ Ἰωάννη Ἄλβυ (1733-1808)», *Μεσογειος* 4 (1999), σ. 89-102. [428]
515. Δ. Κασαπίδης, «Θηραϊκῆς καταγωγῆς βικάριοι στὴν καθολικὴ ἐκκλησία Μήλου-Κιμῶλου», *Annus Domini* 1 (2003), σ. 37-57. [553]
516. *Μ. Καταπότης, «Δωρητήριο 1814», *Μύσων* 1/1 (1932), σ. 55-56. [739]
517. *Μ. Καταπότης, «Σφάκα Σητείας-Ἰδιωτικὰ ἐγγραφα», *Μύσων* 1/3 (1932), σ. 164-166. [1051]
518. Κ. Κατηφόρης, «Οἱ ἐμπορικὲς συντροφίαι στὴ Λευκάδα σύμφωνα με τὸ ἀρχεῖο τοῦ Γ. Ζαμπέλη (1734-1743)», *Μνήμων* 10 (1985), σ. 270-292. [454]
519. Ν. Κατσάνης, Μ. Μαργαρίτης, «Δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα ἀπὸ τὴ Σαμοθράκη», *Περὶ Θράκης* 3 (2003), σ. 227-247. [1077]

520. *Φ. Κατσιπίρης, «Ο άγνωστος "ταπεινός αρχιεπίσκοπος Σαντορίνης Γεδεών και έξαρχος πατριαρχικός"», στον τόμο *Σαντορίνη*, Άθήνα 1971, σ. 166. [361]
521. *Ι. Κατσουγιάννης, *Περί τών Βλάχων τών έλληνικών χωρών*, τ. 2 *Έκ τοῦ βίου και τής ιστορίας τών Κουτσοβλάχων επί Τουρκοκρατίας*, Θεσσαλονίκη 1966. [1162γ]
522. *Ε. Κατσούρης, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα εκ Κυνιδάρου Νάξου», *ΕΕΚΜ* 10 (1974-1978), σ. 371-401. [551]
523. Ε. Κατσούρης, *Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα από τον Κυνίδαρο Νάξου*, Άθήνα 1986. [633]
524. *Α. Κατσουρός, *Κουρσάροι και σκλάβοι. Ανέκδοτα μυκονιάτικα και συριανά έγγραφα*, Σύρος 1948. [283]
525. *Α. Κατσουρός, «Διαθήκη Γουλιέλμου ντά Κορόνια», στον τόμο *Σαντορίνη*, Άθήνα 1971, σ. 135-138. [247]
526. *Α. Κατσουρός, «Οί Τουρκοί τής Νάξου», *ΕΕΚΜ* 9 (1971-1973), σ. 152-180. [249]
527. Ά. Κατσουρός, «Η πειρατεία στο Αίγαίο», *Παριανά* 8 (1982), σ. 35-37. [342]
528. *Φ. Κατσουρός, «Γράμμα συμφωνητικόν τών τριών κοινών τής νήσου Νάξου», *Νησιωτική Έπετηρίς* 1 (1918), σ. 154-159. [448α]
529. Φ. Καψάλης, «Ένα προικοσύμφωνο τοῦ 1521», *Ήπειρωτική Έστία* 31/351-352 (1981), σ. 606-607. [58]
530. Σ. Κεκριδής, «Λαϊκές πρωτοβουλίες στη Θάσο κατά τον 19° αι.», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 237-247. [1099]
531. Σ. Κέντρης, «Παλαιά έγγραφα Νικείων», *Νισυριακά* 7 (1981), σ. 290-299. [837]
532. Σ. Κέντρης, «Έκκλησίες και ξωκκλήσια τής Νισύρου», *Νισυριακά* 8 (1982), σ. 55-93. [441]
533. *Ν. Κεφαλληνιάδης, «Η παιδεία εις Δρυμαλία Νάξου κατά τὰ έτη τής φραγκοκρατίας και τουρκοκρατίας μέχρι τών πρώτων μετεπαναστατικών χρόνων», εφ. *Ναξιακό Μέλλον* (ανάτυπο), 1966, σ. 8-73. [874]
534. *Ν. Κεφαλληνιάδης, «Η Μονή Χρυσοστόμου στη Χώρα-Νάξου», εφ. *Ναξιακή Πρόοδος* (ανάτυπο), 1971, σ. 2-37. [692, 700]
535. *Ν. Κεφαλληνιάδης, *Οί εκκλησίες τής Νάξου και οί θρύλοι των*, τ. Α', εφ. *Κυκλαδικόν Φῶς* (ανάτυπο), Άθήνα 1971. [198]

536. *N. Κεφαλληνιάδης, «Ἡ μονὴ Ἁγίου Γεωργίου Γρόττας, σχολὴ τῆς Νάξου κατὰ τὰ ἔτη τῆς τουρκοκρατίας», *ΕΕΚΜ* 9 (1971-1973), σ. 470-572. [299]
537. *N. Κεφαλληνιάδης, «Χρονικὸν τῶν κατὰ τῆς Κιμώλου (Argentiera) πειρατικῶν ἐπιδρομῶν κατὰ τὸν 17^ο-19^ο αἰῶνα», *Κιμωλιακά* 4 (1974), σ. 71-110. [419]
538. *N. Κεφαλληνιάδης, «Ἡ παιδεία εἰς Νάξον», *Μνημοσύνη* 5 (1974-1975), σ. 73-114. [751]
539. *N. Κεφαλληνιάδης, «Ποιμενικὰ Νάξου. Ἐπιτόπιοι συνήθειαι ἐξ ἀνεκδότων ἐγγράφων», *ΕΕΚΜ* 10 (1974-1978), σ. 407-455. [262]
540. N. Κεφαλληνιάδης, *Τρίποδες, τὸ χωριὸ τῶν ἀνεμόμυλων*, Ἀθήνα 1979. [350]
541. N. Κεφαλληνιάδης, *Δαμαριῶνας. Τὸ παραδοσιακὸ χωριὸ τῆς Νάξου (Περιγραφή-ἱστορία-λαογραφία-ἔγγραφα)*, Ἀθήνα 1979. [84]
542. N. Κεφαλληνιάδης, «Καράβια στὴ Νάξο (ἱστορία-ἀνέκδοτα ἐγγραφο-λαογραφία-σχέδια)», εφ. *Ναξιακὸν Μέλλον*, 1981, σ. 1-25. [607]
543. N. Κεφαλληνιάδης, *Πειρατεία. Κουρσάροι στο Αἰγαίον*, Ἀθήνα 1984. [665]
544. N. Κεφαλληνιάδης, *Το μοναστήρι του Φωτοδότη στο Δανακό-Νάξου*, Ἀθήνα 1986. [189]
545. N. Κεφαλληνιάδης, *Μνήμες ἀπὸ τὴν Ανατολή. Ἀνέκδοτα ἡμερολόγια, παραδόσεις, τραγούδια, ἔγγραφα*, Ἀθήνα 1988. [692]
546. N. Κεφαλληνιάδης, «Τέσσερα ἀνέκδοτα ναξιακὰ ἐγγραφα», *ΕΕΚΜ* 12 (1995), σ. 163-175. [888]
547. N. Κεφαλληνιάδης, «Οἱ νερόμυλοι τοῦ Δανακού», *Ναξιακά* 1 (2001), σ. 26-35. [748]
548. N. Κεφαλληνιάδης, «Σκαδὸ καὶ Μέση. Ἱστορικά», *Ναξιακά* 8 (2003), σ. 11-31. [936]
549. Σ. Κίσσης, «Ἡ ἐπισκοπὴ Ρογῶν στὰ προεπαναστατικὰ χρόνια», *Σκουφᾶς* 9/76-77 (1992), σ. 39-45. [659]
550. *I. Κλεόμβροτος, *Mytilena Sacra. Ἡ ἱερὰ μονὴ Ὑψηλοῦ. Ἱστορία-Τέχνη*, τ. Α', Ἀθήνα 1970. [452]
551. *I. Κλεόμβροτος, *Mytilena Sacra. Ναοὶ-Κειμήλια (Α-Μ)*, τ. Β', Θεσσαλονίκη 1974. [501]
552. *I. Κλεόμβροτος, *Mytilena Sacra. Ναοὶ-Κειμήλια (Μυτιλήνη)*, τ. Γ', Θεσσαλονίκη 1976. [746]
553. I. Κλεόμβροτος, *Mytilena Sacra. Ναοὶ-Κειμήλια (Ν-Ω)*, τ. Δ', Θεσσαλονίκη 1981. [730]

554. Γ. Κλεόμβροτος, «Ένα ανέκδοτον σιγίλλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ποῦ ἐπικυρώνει τὴν νομοθεσίαν τοῦ μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἀνθίμου Βερτουμῆ διὰ τὰς προικοδοσίας τῶν θυγατέρων τῆς Μυτιλήνης ἐκδοθὲν ἐν ἔτει 1754», *Λεσβιακά* 9 (1985), σ. 5-12. [482]
555. *J. Koder, «Eine kretische Urkunde des 15 Jh.», στὸν τόμο *Άκροθίνια. Sodalium Seminarii Byzantini Vindobonensis Herberto Hunger oblata*, Wien 1964, σ. 41-62. [34]
556. Λ. Κοεμτζόπουλος, «Η ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης στὴ Θάσο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐξέγερσης τῶν κατοίκων τῆς κατὰ τῆς αἰγυπτιοκρατίας (1894-1905)», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 267-301. [1098]
557. Λ. Κοεμτζόπουλος, «Ἐφαρμογή τοῦ αποδεικτικοῦ μέσου τοῦ ὄρκου ἀπὸ το πρωτοδικεῖο Θάσου (1896-1897)», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 323-333. [1136]
558. *Θ. Κοκκαλιάδης, «Νομικὰ ἐγγραφα τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου τῆς Χίου», *Χιακὴ Ἐπιθεώρησις* 4/10 (1966), σ. 28-30. [554]
559. *Ἀγγελικὴ Κόκκου, *Ἡ μέριμνα γιὰ τὶς ἀρχαιότητες στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ πρῶτα μουσεῖα*, Ἀθήνα 1977. [911]
560. *Γ. Κόλιας, «Ἡ μονὴ προφήτη Ἡλιοῦ Ἀμφίσσης καὶ τὸ ἀρχεῖον τῆς», *Ἑλληνικά* 5 (1932), σ. 277-292. [827]
561. *Γ. Κόλιας, Π. Χριστόπουλος, «Τὸ κτηματολόγιον τῆς μονῆς Προυσοῦ Εὐρυτανίας», *Ἐπετηρὶς Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν* 2 (1970), σ. 305-472. [477]
562. Β. Κολιός, «Συνεταιρισμὸς δύο Ἑλλήνων γιὰ ἐμπόριο μὲ τὴν Πετρούπολη (Συμφωνητικὸ καὶ λογαριασμοὶ 1779-1780)», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), σ. 325-335. [565α]
563. Χ. Κόλλας, *Ἡ νῆσος τῶν Κορυφῶν τὸν 16^ο αἰῶνα. Ὑπαίθρος καὶ νησιά*, τ. Α', Κέρκυρα 1994. [19]
564. Χ. Κόλλας, *Ἡ νῆσος τῶν Κορυφῶν τὸν 16^ο καὶ 17^ο αἰῶνα*, τ. Β', Κέρκυρα 1996. [39]
565. Α. Κολτσίδα, *Ἡ ἐκπαίδευση τῶν Αρωμόνων στὴ Δυτικὴ Μακεδονία κατὰ τα ὕστερα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας. Ἐνα πρότυπο αυτοδιοικούμενης κοινοτικῆς ἐκπαίδευσης. Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς νεοελληνικῆς ἐκπαίδευσης*, Θεσσαλονίκη 2001. [1118]
566. Α. Κολτσίδα, *Ἱστορία τοῦ Μοναστηρίου, τῆς Πελαγονίας καὶ τῶν περιχώρων του. Ἡ ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ διάσταση τοῦ ἐλληνισμοῦ τοῦ Μοναστηρίου καὶ τῆς ευρύτερης περιοχῆς*. Θεσσαλονίκη 2003. [1137]
567. Α. Κολτσίδα, *Ἱστορία τοῦ Μελενίκου. Ἡ διαχρονικὴ πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ*, Θεσσαλονίκη 2005. [629]

568. *Μαριάννα Κολουβᾶ - Καραλέκα, «Άγνωστα στοιχεία (c.1540-1578) για τη ζωή του Μονεμβασιώτη κωδικογράφου Γεωργίου Τρύφωνα», *Λακωνικά Σπουδαί* 3 (1977), σ. 244-258. [122]
569. Μαριάννα Κολουβᾶ - Καραλέκα, Ε. Μοάτσος, «Αποκατάσταση Ναυπλιωτών και Μονεμβασιωτών προσφύγων στην Κρήτη τὸ 1548», *BNJ* 22 (1983), σ. 375-453. [90α]
570. Ι. Κονιδάρης, Γ. Ροδολάκης (εκδ.), «Οι πράξεις του νοταρίου Κερκύρας Ιωάννη Χοντρομάτη (1472-1473)», *EKEIEA* 32 (1996), σ. 139-205. [17, 18]
571. *Ν. Κονόμος, «Ένα ζακυνθινό συμβόλαιο τοῦ 1508», *Επτανησιακά Φύλλα* 12 (1948), σ. 181-182. [46]
572. *Ν. Κονόμος, «Ιστορικά έγγραφα Ζακύνθου (Από τὸ ἀνέκδοτο ἀρχεῖο τοῦ Λ. Χ. Ζώη)», *Επτανησιακά Φύλλα* 4 (1960), σ. 1-15. [56]
573. *Ν. Κονόμος, *Ἡπειρώτες στὴ Ζάκυνθο*, Ἰωάννινα 1964. [813]
574. *Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτη διαθήκη τοῦ Νικολάου Καντούνη», *Επτανησιακά Φύλλα* 6 (1968), σ. 3-7. [849]
575. *Ν. Κονόμος, *Ἅγιος Διονύσιος ὁ πολιοῦχος Ζακύνθου*, Ἀθήνα 1969 (β' ἐκ. Ἀθήνα 1996). [106]
576. *Ν. Κονόμος, «Αἴτηση καὶ ἄδεια τῆς συντεχνίας τῶν ναυτῶν γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς ἐκκλησίας Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Μώλου (21 Μαρτίου 1561)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 33-35. [113α]
577. *Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτη διαθήκη Ἀνδριανῆς Ἀντ. Βλαστοῦ (21 Ἰανουαρίου 1600)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 36-37. [174]
578. *Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτο συμφωνητικὸ γιὰ τὴν κατασκευὴ μιᾶς φρεγάδας (10 Νοεμβρίου 1708)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 38-39. [385]
579. *Ν. Κονόμος, «Συμφωνία καπεταναίων τῆς Ζακύνθου γιὰ νὰ κουρσέψουν τὸν κοινὸν ἐχθρὸν μέσα ἀπὸ τὰ καστέλια τοῦ Ἐπάκτου (21 Νοεμβρίου 1716)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 41-42. [407]
580. *Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτα ἱστορικὰ έγγραφα Ζακύνθου (1515-1815)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 59-71. [357]
581. *Ν. Κονόμος, «Ὁ ἅγιος Ἰωάννης καὶ εὐαγγελιστῆς τῆς Πάτμου (ἀνέκδοτα κείμενα τοῦ μετοχίου τῆς Μονῆς Πάτμου στὴ Ζάκυνθο)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 75-77. [263β]
582. *Ν. Κονόμος, «Ἡ ἐκπαίδευση στὴ Ζάκυνθο (1509-1567)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 128-132. [89]

583. *N. Κονόμος, «Από τὸν ἀνέκδοτο κώδικα τῆς Θεοτόκου Ἀναφωνητρίας», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 135-137. [117]
584. *N. Κονόμος, «Ἅγιον Ὅρος καὶ Ζάκυνθος», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 139-140. [277]
585. *N. Κονόμος, «Ἐνα συμφωνητικὸ τοῦ Ἰωάσαφ Κορνηλίου (1779)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 141-142. [565]
586. *N. Κονόμος, «Ἐπιβεβαίωση μητροπολίτη Σμύρνης Καλλίνικου (1812)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 143-144. [726]
587. *N. Κονόμος, «Διαθήκη τοῦ Γεωργίου Κορνηλίου (1820)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 145-148. [787]
588. *N. Κονόμος, «Ἀφιέρωση ἱεροῦ λειψάνου ἀπὸ τὸν Ροβέρτο Σολωμὸ (1822)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 149-150. [822]
589. *N. Κονόμος, «Διαθήκη Μαρίας Μαρτζώκη (1840)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 151-152. [1006]
590. *N. Κονόμος, «Διαθήκη Διονυσίου Βούλτζου (1844)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 153-156. [1017]
591. *N. Κονόμος, «Ἀνέκδοτα κείμενα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Ἀντωνίου Τσουνῆ», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρῦτων* 2 (1970), σ. 80-90. [878]
592. *N. Κονόμος, «Ἀνέκδοτα ζακυνθινὰ ἐγγραφα (1547-1826)», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 8 (1970), σ. 225-242. [89β]
593. *N. Κονόμος, *Ἱστορικὲς σελίδες καὶ ἀνέκδοτα κείμενα (1571-1821)*, Ἀθήνα 1971. [796]
594. *N. Κονόμος, *Τὸ ζακυνθινὸ ράσο στὴν ἐθνεγερεσία*, Ἀθήνα 1971. [765]
595. *N. Κονόμος, *Οἰκογένεια Στεφάνου: Ἱστορία καὶ ἀνέκδοτα ἐγγραφα*, Ἀθήνα 1973. [798]
596. *N. Κονόμος, *Ὁ Νικόλαος Καντούνης καὶ ἄλλοι Ζακυνθιοὶ Φιλικοὶ. Ἀνέκδοτα κείμενα. Οἱ πρῶτοι μῆνες τοῦ Εἰκοσιένα στὴν Ζάκυνθο. Ἄγνωστα ἔργα τέχνης ἀπὸ τὴ συλλογὴ Κολαίτη*, Ἀθήνα 1973. [799]
597. N. Κονόμος, «Ἀνέκδοτο νοταριακὸ ἐγγραφο Ζακύνθου ποὺ ὑπογράφει ὁ Ἅγιος Διονύσιος (5-10-1600)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 12 (1984), σ. 56-57. [176]
598. N. Κονόμος, «Ἀνέκδοτα νοταριακὰ ἐγγραφα Κεφαλονιάς, 1595-1628 (περιοχὴ Ληξουρίου)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 12 (1984), σ. 58-60. [159]
599. N. Κονόμος, «Ἀνέκδοτος κωδίκελλος τοῦ Πορφυρίου Παλαιολόγου, πατριάρχου Ἀχριδῶν», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 12 (1984), σ. 63. [235]
600. N. Κονόμος, «Δύο ζακυνθινὰ συμβόλαια», στο *Τόμος Τριανταφύλλου*, τ. Α', σ. 227-239. [910]

601. *Ν. Κόνσολας, «Λαογραφικά Όλύμπου Καρπάθου», *Λαογραφία* 21 (1963-1964), σ. 215-268. [1004]
602. *Ε. Κοντακάκης, «Ένα ανέκδοτο έγγραφο επί τουρκοκρατίας τὸ 1834. Β'», *Κρητική Έστία* 28/220 (1977), σ. 886-887. [965]
603. Δ. Κοντογεώργης, «Σύσταση και οργάνωση ελληνικών κοινοτήτων στη Ρουμανία. Η περίπτωση του Τζιουρτζιού και της Τουλτσέας (β' μισό 19^{ου} αι.)», *Μνήμων* 28 (2006-2007), σ. 209-238. [1090]
604. *Σ. Κοντογιάννης, «Ὁ ἐν Κερκύρα ναὸς τῆς Παναγίας τῶν Ξένων», *Θεολογία* 49 (1978), σ. 168-184. [349β]
605. Σ. Κοντογιάννης, Σ. Καρύδης, «Ἡ Μονὴ Παλαιοκαστρίτσας Κέρκυρας (Ἱστορικά ἐξ ἀνεκδότων ἐγγράφων)», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν* 29 (1994), σ. 591-704. [16]
606. Σ. Κοντογιάννης, Σ. Καρύδης, «Ἡ ἰδρυτικὴ πράξις τῆς Μονῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Ὑψηλῆς Μαγουλάδων Κέρκυρας», στον τόμο *Καιρὸς. Τόμος τιμητικὸς στὸν Ὁμότιμο Καθηγητὴ Δαμιανὸ Ἀθ. Δόϊκο*, (*Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς ΑΠΘ* 5) (1995), σ. 93-111. [425]
607. Αναστασία Κοντογιαννοπούλου, «Δύο ανέκδοτα έγγραφα του Σκιαθίτη Δημητράκη Οικονόμου. Ένα κατάστιχο του 1785 και η διαθήκη του, του 1800», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 29 (1996), σ. 181-192. [660]
608. Π. Κοντομίχης, «Λευκαδίτικα προικοσύμφωνα», *Ἡπειρωτικὴ Έστία* 34/393-396 (1985), σ. 43-48. [343]
609. Π. Κοντομίχης, *Ἡ Λευκαδίτικη λαϊκὴ φορεσιά ἀπὸ τὸν 17^ο αἰῶνα ὡς καὶ τὰ μέσα τοῦ 20^{ου}*, Ἀθήνα 1989. [409]
610. *Γ. Κορδάτος, *Ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Βόλου καὶ Ἀγιάς ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ὡς τὰ σήμερα*, Ἀθήνα 1960. [524]
611. Μ. Κορδῶσης, «Μεσαιωνικὴ καὶ νεώτερη Κλένα-Κλένια. Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς ἱστορικῆς τοπογραφίας τ. δήμου Κλεωνῶν (Χιλιμοδίου) Κορινθίας», *Ἱστορικογεωγραφικά* 8 (2000), σ. 59-216. [668]
612. *Δ. Κοριατόπουλος, «Συμβολαιογραφικά», *Ἐπτανησιακὸν Σάλπισμα*, 1950, σ. 162-166. [528α]
613. Ἀ. Κορολόγος, «Τρία δικαιπρακτικὰ ἐγγράφα ἀπὸ τὸ Λεωνίδιον (III). Ένα ἰδιόχειρο ἀγοραπωλητήριον χωραφιοῦ στὸν Τυρός», *ΔΙΜΝ* 76 (1994), σ. 280-281. [727]
614. Ἀ. Κορολόγος, «Ἐγγράφα Λεωνιδίου», *ΔΙΜΝ* 95 (1996), σ. 114. [728]

615. *Σ. Κορρές, «Ανέκδοτα αθηναϊκά έγγραφα», *HME* 1930, σ. 289-300. [537]
616. Κ. Κοτσώνης, «Αντώνιος Πιέρου Μαυρομιχάλης, 1793-1873 (Συμβολή στην ιστορία των Μαυρομιχαλαίων)», *Λακωνικά Σπουδαί* 13 (1996), σ. 427-479. [845a]
617. Κ. Κοτσώνης, «Πειρατική επιδρομή Μανιατών στα Γιαννιτσάνικα Καλαμάτας, Δεκέμβριος 1829», *Λακωνικά Σπουδαί* 18 (2006), σ. 257-267. [903a]
618. *Σ. Κουγέας, «Σιγίλλια και άλλα ιστορικά έγγραφα τῆς παρὰ τὴν Λειβαδείαν Μονῆς Εὐαγγελιστρίας τοῦ Ζαγοροῦ», *Ἐπετηρὶς Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσός* 12 (1917), σ. 260-283. [817]
619. *Σ. Κουγέας, «Ἡ ἀνθρωποκτονία (τὸ φονικὸ) ὡς διεγγύημα τρίτου ἐν Μάνη», στον τόμο *Προσφορὰ εἰς Στίλπωνα Π. Κυριακίδη*, Θεσσαλονίκη 1953 (*Ἑλληνικά. Παράρτημα* 4), σ. 364-374. [756]
620. *Σ. Κουγέας, «Ἡ διαθήκη τῶν ἐκ τῶν φονέων τοῦ Καποδίστρια Γεωργίου Μαυρομιχάλη», *Πελοποννησιακὰ* 1 (1956), σ. 347-377. [931]
621. *Σ. Κουγέας, «Ὁ μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας Ἰγνάτιος ὁ Τζαμπλάκος (Ἐξαμπλάκων 1776-1802) καὶ τινὰ περὶ αὐτὸν ἔγγραφα», *Πελοποννησιακὰ* 2 (1957), σ. 141-175. [605]
622. *Σ. Κουγέας, «Ἱστορικαὶ πηγαὶ διὰ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μάνης (1774-1821)», *Πελοποννησιακὰ* 5 (1962), σ. 60-136. [734]
623. *Σ. Κουγέας (ἐκδ.), *Νικήτα Νηφάκη (1748-1818 περίπου) Μανιάτικα ἱστορικά στιχουργήματα*, Ἀθήνα 1964. [464a]
624. *Σ. Κουγέας, «Συμφωνητικὸν καλαματιανῆς ἐμπορικῆς ἐταιρείας τοῦ Παναγιώτη Μπενάκη πρὸ διακοσίων δύο ἐτῶν», *Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά* 8 (1964), σ. 5-7. [508]
625. Σ. Κουγέας, *Ἡ γυναίκα Κυρία στὴ Μεσσηνιακὴ Μάνη μέσω τῶν προικῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων (1745-1864)*, Ἀθήνα 2003. [468]
626. Γ. Κουκλιάτης, *Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειας Κώττα. Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ χωριοῦ Πετροκέρασα (Ραβνά) Χαλκιδικῆς κατὰ τὸν 19^ο αἰῶνα*, Θεσσαλονίκη 2000. [693]
627. Ἐλένη Κούκκου, *Οἱ κοινοτικοὶ θεσμοὶ στὶς Κυκλάδες κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, Ἀθήνα 1989. [269]
628. Ἐλένη Κούκκου, *Ἡ ἀρπαγὴ τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενῶνος (ἀπὸ τὸν Λόρδο Elgin): Ἀνέκδοτα ἔγγραφα (1802-1812): Τὰ τεκμήρια ἐνὸς πολιτιστικοῦ ἐγκλήματος*, Ἀθήνα 2002. [675]
629. Ι. Κουνέλλης, «Μία διαθήκη ἀπὸ το Βασιλειώνικο, μνημεῖο εὐλάβειας καὶ ἀγάπης», *Φιλολογικὴ Χίος* 9 (2002-2003), σ. 157-183. [1060]

630. Ν. Κουρκουμέλης, «Το διαζύγιο του πρώτου γάμου του Μάρκου Μπότσαρη», *ΔΑΕΚ* 19 (1982), σ. 203-231. [707]
631. Π. Κουσαθανάς, *Παραμιλητά. Α΄ Κείμενα για τον πολιτισμό και την ιστορία της Μυκόνου*, Αθήνα 2002. [774]
632. *Χ. Κουτελάκης, «Ποικίλα έγγραφα από τὰ Νικεϊὰ Νισύρου», *Νισυριακά* 6 (1978), σ. 114-121. [1158]
633. Χ. Κουτελάκης, *Ιστορικό ἀρχεῖο νήσου Τήλου*, Αθήνα 1979. [346]
634. Χ. Κουτελάκης, «Τὰ ἐλαιοτριβεῖα τῆς Καλύμνου καὶ ἡ διαμάχη τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου μετὰ τὴν μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα Τήλου», *Καλυμνιακά Χρονικά* 2 (1981), σ. 27-41. [183]
635. Α. Κουτζαμάνης, «Τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα, συνταγμένα κατὰ τὴν χρυσὴ ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατούμενης Μυτιλήνης», *Αἰολικά Χρονικά* 6 (2004), σ. 25-43. [1113]
636. *Σ. Κουτίβας, *Ιστορικά τοῦ Ξυλοκάστρου (Ἡ ἀρχαία Πελλήνη καὶ ὁ δῆμος Τρικάλων ἀπὸ ἱστορικῆς, ἀρχαιολογικῆς καὶ τουριστικῆς ἄποψης)*, τ. Α΄, Αθήνα 1962. [547]
637. *Σ. Κουτίβας, «Ἡ παρὰ τὸν Φενεδὸν Κορινθίας μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου», *Ἀρχεῖον Κορινθιακῶν Μελετῶν* 1 (1971), σ. 70-144. [404]
638. Α. Κουτσοῦράδης, «Οἱ πατριαρχικὲς οδηγιὲς “Περὶ τοῦ πῶς δεῖ διεξάγεσθαι τὰς ἐκάστοτε ἐμπιπτούσας διαφορὰς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ μικτοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις τοῦ κλίματος τοῦ Οἴκου-μενικοῦ Θρόνου”», *Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη* 34 (1993), σ. 988-1036. [1146]
639. *Δ. Κραβαρτογιάννης, *Ἀνέκδοτα ἐγγραφα τῆς οἰκογένειας Κρανάκη*, Ἄμφισσα 1964. [625]
640. *Δ. Κραβαρτογιάννης, «Δέκα ἀνέκδοτα ἐγγραφα τῆς τουρκοκρατίας (Χριστὸς 1782-1822)», *Ρουμελιώτικο Ἡμερολόγιο* 9 (1965), σ. 129-135. [648]
641. *Δ. Κραβαρτογιάννης, «Ὁ δεσπότης Σαλώνων Φιλόθεος καὶ ἡ διαθήκη τοῦ Δημητρίου Χαριτοπούλου», *Σελίδες ἀπὸ τὴ Φωκίδα* 1977, σ. 6-9. [705]
642. Αλεξάνδρα Κραντονέλλη, *Ἑλληνικὴ πειρατεία καὶ κούρσος τον ΙΗ΄ αἰῶνα καὶ μέχρι τὴν ἐλληνικὴ ἐπανάσταση [βάσει τῶν ἐλληνικῶν καὶ γαλλικῶν ἀρχείων]*, Αθήνα 1998. [373]
643. Vassiliki Kravari, «Nouveaux documents du monastère de Philothéou», *Travaux et Mémoires* 10 (1987), σ. 261-356. [79β]
644. Vassiliki Kravari (ed.), *Archives de l'Athos. XVII. Actes du Pantokrator*, Paris 1991. [26α]

645. *B. Κραψίτης, «Συμβολή στην ιστορία τῶν Σουλιωτῶν», *Μνήμη Σουλίου* 3 (1976), σ. 139-156. [656]
646. B. Κραψίτης, *Η ιστορία της Παραμυθιάς*, Αθήνα 1985. [951]
647. *B. Κρεμμυδάς, *Ἀρχεῖο Χατζηπαναγιώτη, τ. Α': Χατζηπαναγιώτης - Πολίτης*, Ἀθήνα 1973. [585]
648. B. Κρεμμυδάς, *Συγκυρία καὶ ἐμπόριο στὴν προεπαναστατικὴ Πελοπόννησο, 1793-1821*, Ἀθήνα 1980. [716α]
649. B. Κρεμμυδάς, *Ἐμπορικὲς πρακτικὲς στὸ τέλος τῆς τουρκοκρατίας. Μυκονιάτες ἔμποροι καὶ πλοιοκτῆτες*, Ἀθήνα 1993. [686]
650. B. Κρεμμυδάς, «Ἡ οἰκονομία τῶν Ἑλλήνων. Πενήντα κρίσιμα χρόνια 1770-1821», στον τόμο *Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ 1770-2000*, τ. 1, Ἀθήνα 2004, σ. 275-288. [585]
651. *Π. Κριμπᾶς, «Ἐνα πωλητήριο τοῦ 1797», *Μεσσηνιακὰ Χρονικὰ* 2/6-7 (1962), σ. 271-272. [641]
652. Ἀ. Κυκκώτης, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τοῦ ἐν Γεωργία μετοχίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου*, Λευκωσία 1998. [1028]
653. *N. Κυπραῖος, *Τὰ Πάρια ἦτοι ἱστορικὴ συλλογὴ περὶ τῆς νήσου Πάρου*, Σύρος 1911. [456α]
654. Δ. Κυράτσος, *Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας μὲ βάση πατριαρχικὰ ἔγγραφα, 1608-1931*, Δράμα 1998. [847]
655. *B. Κυριαζόπουλος, «Ὁ Μυκονιάτης ἀγωνιστὴς Φραγγιάς Φαμέλης», *ΔΙΕΕΕ* 21 (1978), σ. 89-108. [782]
656. *Σ. Κυριακίδης, «Σύμμεικτα. Διάφορα ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας», *Μακεδονικὰ* 2 (1941-1952), σ. 679-686. [540]
657. *H. Κυριακόπουλος (ἐκδ.), *Τὰ Συντάγματα τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήνα 1960. [640, 791α, 791β, 792, 793, 794, 795, 819, 820, 821, 833, 836, 877, 884, 901α, 931α, 937α, 941, 963, 975, 976, 1036, 1043, 1078, 1103, 1132, 1140α, 1141, 1145, 1162α, 1162β]
658. K. Κυριακόπουλος, «Ἡ Πάος (Σκούπι) Καλαβρύτων», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 15-16 (1983-1984), σ. 191-195. [670]
659. X. Κυρκιντάνος, «Ἰδιωτικὲς διαφορὲς Τσακῶνων στὰ πρῶτα πολιτικὰ δικαστήρια», *Χρονικὰ τῶν Τσακῶνων* 5 (1980), σ. 113-121. [843]
660. *K. Κύρρης, «Γεώργιος Χοῦδᾶς. Ὁ Κεφαλλονίτης γιαντρός τῆς Λάρνακος (ἸΗ' αἰ). Συμβολὴ στὴν Κυπριακὴ προσωπογραφία», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 28 (1964), σ. 195-204. [512α]
661. C. Kyrris, *The Kanakaria documents 1666-1850. Sale and donation deeds edited with introduction and commentary*, Nicosia 1987. [293]

662. Κ. Κωνσταντινίδης, «Ο κώδικας τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Σκύρου», *AEM* 24 (1981-1982), σ. 38-121. [14]
663. *Χ. Κωνσταντινόπουλος, *Οἱ Λαγκαδινοὶ μαστόροι*, Ἀθήνα 1970. [873]
664. *Χ. Κωνσταντινόπουλος, «Ἀνέκδοτα γορτυνιακὰ ἐγγράφα (1771-1839)», *Γορτυνιακὰ* 1 (1972), σ. 70-105. [612]
665. *Χ. Κωνσταντινόπουλος, «Ἡ ἐξέλιξη τῆς γαιοκτησίας στὸ Χαμάκου Καλαβρύτων κατὰ τὴν περίοδο 1739-1919», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 9 (1977), σ. 20-39. [924]
666. Χ. Κωνσταντινόπουλος, *Οἱ παραδοσιακοὶ χτίστες τῆς Πελοποννήσου. Ἱστορική καὶ λαογραφική μελέτη*, Ἀθήνα 1983. [834]
667. Χ. Κωνσταντινόπουλος, *Δέκα ανέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα ἀπὸ τὸν Πύργο τῆς Τήνου (1771-1871)*, Ἀθήνα 1996. [510]
668. *Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Μαρτυρίες ζωγραφικῶν ἔργων στὸ Χάνδακα σὲ ἐγγράφα τοῦ 16^{ου} καὶ 17^{ου} αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 35-136. [246]
669. *Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Νέα ἐγγράφα γιὰ ζωγράφους τοῦ Χάνδακα (16^{ος} αἰ.) ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ δούκα καὶ τῶν νοταρίων τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σ. 157-198. [175]
670. Μαρία Κωνσταντουδάκη - Κιτρομηλίδου, «Ἔργα “σκουλόρων” καὶ “μουράρων”, γλυπτική καὶ ἀρχιτεκτονική στὴν Κρήτη τὸν 16^ο αἰῶνα μὲ βάση ἀρχεῖα πηγές», στα *Πεπραγμένα τοῦ Ζ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σ. 361-403. [196]
671. Μαρία Κωνσταντουδάκη - Κιτρομηλίδου, «Παραγγελίες πινάκων, εργαστήριο, κυκλοφορία σχεδίων τοῦ Μιχαὴλ Δαμασκηνοῦ στὸν Χάνδακα. Ἀνέκδοτα ἐγγράφα (1585-1593)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σ. 253-272. [149]
672. *Κ. Κώνστας, «Παλαιογραφικὰ τῆς Ρούμελης. Δώδεκα ἐγγράφα τῆς τουρκοκρατίας (1778-1820)», *Ρουμελιώτικο Ἡμερολόγιο* (1961), σ. 65-78 (= Πολίτης, *Κώνστα Ἄπαντα*, τ. 7, σ. 196-208). [564]
673. *Κ. Κώνστας, «Στιγμὲς τοῦ Δημήτρη Μακρῆ. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Ζυγιώτη πρωταρματωλοῦ (1772-1841)», ἐφ. *Ἐθνικὴ Ἠχὴ Μεσολογγίου* (25 καὶ 28 Μαρτίου 1972) (= Πολίτης, *Κώνστα Ἄπαντα*, τ. 4, σ. 28-34). [867]
674. *Κ. Κώνστας, «Τρία αἰτωλοακαρνανικὰ προικοσύμφωνα (1779, 1822, 1825)», *Ἑλληνικὴ Ψυχὴ* 4 (1972), σ. 3-8 (= Πολίτης, *Κώνστα Ἄπαντα*, τ. 8, σ. 177-183). [536]

675. *Κ. Κώνστας, «Ιστορικά έγγραφα τοῦ ἀγῶνος ἐκ τῆς δυτικῆς χέρσου Ἑλλάδος», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 4 (1973), σ. 1-92. [842]
676. *Κ. Κώνστας, «Ἁγία Παρασκευὴ τῆς Μάνδρας Τριχωνίας», *Στερεὰ Ἑλλάς* 63-64 (1974), σ. 5-7 (= Πολίτης, *Κώνστα Ἄπαντα*, τ. 9, σ. 129-136). [696]
677. *Κ. Κώνστας, «Ἐκ ναῶν καὶ μονῶν τῆς ΝΔ Ρούμελης», *Νιοχώρι* 41 (1974), σ. 98-106 (= Πολίτης, *Κώνστα Ἄπαντα*, τ. 9, σ. 137-156). [736]
678. Θ. Κωστάκης, *Σύμμεικτα Τσακόνικα*, Αθήνα 1987. [568]
679. Α. Κώστας, «Το μετόχι καὶ οἱ ιδιοκτησίες τῆς μονῆς Ἰβήρων στὴν Καλλιράχη Θάσου», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 423-440. [940]
680. Μαίρη Κωστή, *Προικοσύμφωνα ἐν τῷ κώδικι τῆς Γ. Μ. Ἰωαννίνων 1885-1914*, Ἰωάννινα 2005. [1114]
681. *Ν. Κωστής, «Ἀποσπάσματα ἐκ σμυρναϊκοῦ κώδικος», *ΔΙΕΕΕ* 6 (1901), σ. 164-185. [353a]
682. Κ. Κωστούλας, *Οἱ ραφτάδες τῶν Ρομπατῶν Πωγωνίου καὶ τὰ “ράφτικα”*, μια επαγγελματικὴ γλῶσσα, Ἰωάννινα 2007. [1087]
683. Θ. Κωστοῦρος, «Ἐνα ἐργολαβικὸ συμφωνητικὸ μετατροπῆς τοῦ παρὰ τὴν πλατεία Συντάγματος Ναυπλίου τζαμιῦ Ἀγῆ Πασᾶ εἰς Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων», *ΔΙΜΝ* 45 (1992), σ. 40. [858]
684. Θ. Κωτσόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἱκαριακά ἐγγράφα», *Ἰκαριακά* 33/89 (1992), σ. 28-29. [594]
685. *Κ. Λαζαρίδης, «Οἱ Τοῦρκοι Σπαῆδες», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 1/1 (1952), σ. 10-14· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 1/2 (1952), σ. 187-142. [598a]
686. *Κ. Λαζαρίδης, «Οἱ προικοδοσίες στὸ Ζαγόρι στὰ παλιὰ τὰ χρόνια», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 1/7 (1952), σ. 689-697. [561]
687. *Κ. Λαζαρίδης, «Μικρὲς παλιὲς ἀδημοσίευτες ζαγορίσιες διαθῆκες», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 22/256-258 (1973), σ. 449-460· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 23/ 261-262 (1974), σ. 40-46· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 23/271-272 (1974), σ. 612-621· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 24/277-278 (1975), σ. 313-325. [672]
688. Γ. Λάϊος, *Ἡ Σιάτιστα καὶ οἱ ἐμπορικὸι οἶκοι Χατζημιχαήλ καὶ Μανούση (17^ο-19^ο αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 1982. [386]
689. Angeliki Laiou, «The Greek merchant of the Palaeologan period: a collective portrait», *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 57 (1982), σ. 96-132. [1γ]

690. *Ν. Λ α μ π α δ α ρ ί δ η ς, «Μαρμαρονησιώτικη έθιμογραφία», *Μικρασιατικά Χρονικά* 14 (1970), σ. 291-327. [512]
691. Σ. Λ α μ π ά κ η ς, «Ειδήσεις για τον Ανδρέα Μπαρότση του Φραγκίσκου (από τα κατάστιχα του Ιωάννη Βλαστού, νοταρίου Ρουστικών Ρεθύμνης)», στα *Πεπραγμένα του ΣΤ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Χανιά 1991, σ. 255-263. [177]
692. Σ. Λ α μ π ρ ί δ η ς, «Διανεμητήριο-διαιτησία (Αρχειακή έρευνα από Άνω Σουδενά)», *Ηπειρωτική Έταιρεία* 7/45-46 (1980), σ. 11-13. [990]
693. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ταβουλλαρικόν γράμμα του ΙΔ' αιώνου», *ΔΙΕΕΕ* 5/17 (1896), σ. 159-160. [1β]
694. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Δουκικόν γράμμα Ίακώβου Κρίστη Β' του δουκός του Αιγαίου», *Νέος Έλληνομνήμων* 4/3 (1907), σ. 467-475. [10γ]
695. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Η έλληνική ως επίσημος γλώσσα των σουλτάνων», *Νέος Έλληνομνήμων* 5 (1908), σ. 40-78. [1]
696. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Έλληνικά δημόσια γράμματα του σουλτάνου Βαγιαζήτ Β'», *Νέος Έλληνομνήμων* 5 (1908), σ. 160-167. [25α]
697. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Διαθήκη του ιζ' αιώνου», *Νέος Έλληνομνήμων* 5 (1908), σ. 339-340. [234α]
698. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Τρία έγγραφα τής εν Άνδρω μονής του Άγίου Νικολάου», *Νέος Έλληνομνήμων* 6 (1909), σ. 243-245. [343β]
699. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ναυπλιακόν έγγραφον του οίκου Πουλομάτη εν έτει 1509 και ό βιβλιογράφος Μιχαήλ Σουλιάρδος», *Νέος Έλληνομνήμων* 6/3 (1909), σ. 273-283. [46α]
700. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Κερκυραϊκά έγγραφα ανέκδοτα», *Νέος Έλληνομνήμων* 7 (1910), σ. 464-468. [87]
701. *Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Τό εν Θεσσαλονίκη βενετικόν προξενείον και τό μετά τής Μακεδονίας έμπόριον των Βενετών», *Νέος Έλληνομνήμων* 8/2 (1911), σ. 206-228. [524α]
702. Έ. Λ ά μ π ρ ο υ, «Μεταβίβαση άγροτικού ακινήτου και δικαίωμα προτιμήσεως στη μέση τουρκοκρατία. Σημειώσεις σε έγγραφο από τη Σκύρο του έτους 1667», *Θρακικά Χρονικά* 36 (1980-1981), σ. 101-108. [60]
703. *Β. Λ α ο ύ ρ δ α ς, «Κρητικά παλαιογραφικά: 19. Κρητικά έγγραφα εις τας μονάς του Άγίου Όρους. Α' Μονή Διονυσίου», *Κρητικά Χρονικά* 9 (1955), σ. 479-489. [138]
704. Κ. Λ ά π π α ς, Ρ ό δ η Σ τ α μ ο ύ λ η, *Κωνσταντίνος Οικονόμος ό έξ Οικονόμων. Άλληλογραφία (1802-1817)*, τ. Α', Άθήνα 1989. [661]

705. *Κ. Λασσιθιωτάκης, «Μία “Τουρκογραιικική” ἐγκύκλιος», *Κρητικά Χρονικά* 10 (1956), σ. 353-357. [962]
706. *Ε. Legrand, «Testament de Nil Damilas», *Revue des Études Grecques* 4 (1891), σ. 178-181. [9]
707. Γ. Λέλης, «Α. Διαχρονική εξέλιξη του θεσμού των δημογεροντιών Ζητουνίου, Πατρατζικίου και συνεδριακή σύναξη αυτών στη διάρκεια της τουρκοκρατίας. Β. Μια ιδιόμορφη πώληση-παραχώρηση των κτημάτων των χωριών: Πελασγίας, Μύλων και του οικισμού Μαχαλά στον Αχμέτ εφέντι τον Ιούλιο του 1820», στον τόμο *Φθιωτική Ιστορία. Πρακτικά 2ου Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας (Ιστορία-Αρχαιολογία-Λαογραφία)*, τ. Β', Λαμία 2005, σ. 227-240. [810]
708. Γ. Λέλης, «Πρακτικά οροθετικής γραμμής (1832) του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους. Προσκήνιο, παρασκήνιο», στον τόμο *Φθιωτική Ιστορία. Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας (Ιστορία-Αρχαιολογία-Λαογραφία)*, Λαμία 2007, σ. 282-340. [949]
709. Ρ. Lemerle, *Archives d'Athos II. Actes de Kutlumus*, β' έκδ., Paris 1988. [12α]
710. *Γ. Λεοντσίνης, «Τὸ ἀστικοαγροτικό κίνημα στὰ Κύθηρα καὶ ὁ καταστατικὸς χάρτης τῆς πολιτικῆς διοικήσεως τῶν χωρικῶν», *ΔΙΕΕΕ* 11 (1956), σ. 216-242. [704α]
711. Κ. Λιάπης, «Χτιστάδες στὸ παλιὸ Πήλιο καὶ ἔθιμα τῆς δουλειᾶς τους», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 1 (1980), σ. 91-96. [988]
712. Κ. Λιάπης, «Αρχεϊκά της μονῆς “Μέγα-Σωτήρα” του “Μεγάλου” Αἰ-Γιώργη του Πηλίου», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 4 (1983), σ. 81-96. [602]
713. Κ. Λιάπης, *Ο «μεγάλος» Αἰ-Γιώργης του Πηλίου*, Βόλος 1994. [677]
714. Εὐτυχία Λιάτα, «Ὅφεις τῆς κοινωνίας τοῦ Ἀναπλιῶ στίς ἀρχές τοῦ 18^{ου} αἰ. (μὲ ἀφορμὴ μία διαθήκη)», στον τόμο *Ἄνθη Χαρίτων*, σ. 245-270. [396]
715. *Ε. Λιγνός, «Ἐγγραφοὶ περὶ “ἀντιγίου” (ἀνταλλαγῆς)», στον τόμο *Σαντορίνη*, Ἀθήνα 1971, σ. 141-142. [579]
716. Γεωργία-Παναγιώτα Λιμνίου, «Ἡ δαιτησία στο κρητικὸ δίκαιο», *Τάλως* 8 (2000), σ. 9-192. [24]
717. Μ. Λογοθέτης, «Τὰ κτηματολόγια τῆς Νισύρου κατὰ τα χρόνια τῆς δουλειᾶς (1785-1945)», *Νισυριακά* 10 (1987), σ. 197-386. [1058]
718. Σ. Λουκάτος, «Σινάφια, “ἴσιναφικὰ σώματα” στὴν Πάτρα στὰ καποδιστριακὰ χρόνια», στα *Πρακτικά τοῦ Β' τοπικοῦ συνεδρίου Ἀχαϊκῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1986, σ. 293-312. (*Πελοποννησιακὰ Παράρτημα* 11). [904]

719. Δέσποινα Λουκίδου-Μαυρίδου, «Ο κανονισμός τῆς ὀρθόδοξης κοινότητας τοῦ Μοναστηρίου, 1896», *Βαλκανικά Σύμμεικτα* 1 (1981), σ. 117-133. [1066, 1134]
720. *Δ. Λουκόπουλος, *Ὁ Ρουμελιώτης καπετάνος τοῦ 1821 Ἀνδρέτσος Σαφάκας καὶ τὸ ἀρχεῖο του*, Ἀθήνα 1931. [548, 573]
721. *Δ. Λουκόπουλος, *Γεωργικά τῆς Ρούμελης*, Ἀθήνα 1938. [355]
722. Ν. Λούστας, *Ἡ ἱστορία του Νυμφαίου-Νεβέσκας Φλωρίνης. Συμβολὴ των Νυμφαιωτῶν στην ἐθνικὴ, ἱστορικὴ, οικονομικὴ, πολιτιστικὴ καὶ παραδοσιακὴ ζωὴ του*, Θεσσαλονίκη 1988. [1068]
723. Εἰρήνη Λυδάκη, «Αφορισμοὶ στη βενετοκρατούμενη Κρήτη τοῦ 17^{ου} αἰῶνα», στα *Πεπραγμένα τοῦ Ἡ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β1, Ἡράκλειο 2000, σ. 399-426. [281]
724. Α. Luttrell-Vera von Falkenhausen, «Lindos and the defence of Rhodes: 1306-1522», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 22-23 (1985-1986), σ. 317-332 (= Α. Luttrell, *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, London 1992, αρ. VII). [10β]
725. *Σ. Μακρυμίχαλος, «Τσακόνικα προικοσύμφωνα τοῦ 18^{ου} καὶ 19^{ου} αἰῶνος», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 277-319. [643]
726. *Σ. Μακρυμίχαλος, «Δουλικὴ ἀναφορὰ προεστῶν τοῦ Μορέως ὑπὲρ Ἀργείουπραγματευτοῦ (1817)», *Πελοποννησιακά* 12 (1977), σ. 224-229. [752]
727. *Σ. Μακρυμίχαλος, «Οἱ "συνήθειες τῆς θαλάσσης" στὶς ἀρχὲς τοῦ 19^{ου} αἰῶνος. Μία ἀντιδικία τοῦ 1806 μεταξὺ δύο καπεταναίων στὴν "Καντζηλαρία" τῆς Μυκόνου», *Παρουσὸς* 19/2 (1977), σ. 225-233. [694]
728. Δ. Μαλακάσης, *Τὰ παλιὰ σπίτια τῆς Λευκάδας, 1850-1920*, Ἀθήνα 1982 (*Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Λευκαδικῶν Μελετῶν* 6). [1072]
729. Δ. Μαλακάσης, «Μισθώσεις οἰκοσίτων ζώων (κτηνομισθώσεις)», *Ἡπειρωτικὴ Ἔστια* 31/362-363 (1982), σ. 353-355. [1048]
730. *Χρύσα Μαλτέζου, «Ἄγνωσται εἰδήσεις (1539-1540) περὶ Μητροφάνους Μονεμβασίας ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), σ. 32-44. [79α]
731. *Χρύσα Μαλτέζου, «Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), σ. 518-526 (= Μαλτέζου, *Βενετικὴ παρουσία στὰ Κύθηρα*, Ἀθήνα 1991, αρ. Ε). [311]
732. *Χρύσα Μαλτέζου, «Κρητοκυθηραϊκά. Ἡ κρητικὴ οἰκογένεια Κλαδούρη καὶ τὸ Συμβούλιο τῶν Εὐγενῶν στὰ Κύθηρα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 257-291 (= Μαλτέζου, *Βενετικὴ παρουσία στὰ Κύθηρα*, αρ. ΣΤ). [145]

733. *Χρύσα Μαλτέζου, «Τὸ νοταριακὸ ἀρχεῖο τῶν Κυθῆρων», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1976), σ. 15-84 (= Μαλτέζου, *Βενετικὴ παρουσία στὰ Κύθηρα*, Ἀθήνα 1991, αρ. Γ). [408α]
734. Χρύσα Μαλτέζου, «Ὅσπίτια καὶ ὁσπιτοχάλασματα Ἀντωνίου τοῦ Ἐπάρχου καὶ Ἀλεξίου τοῦ Ραρτούρου», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 2 (1986), σ. 37-53. [108]
735. Χρύσα Μαλτέζου, «Τρία κυπριακὰ ἀφιερωτήρια ἐγγραφα. Συμβολὴ στὴ μελέτῃ τῆς λατινοκρατούμενης Κύπρου», *Σύμμεικτα* 7 (1987), σ. 1-15. [32]
736. Χρύσα Μαλτέζου, «Σύμβαση ἰδρύσεως χωριοῦ στὴν Κρήτῃ (1622)», *Ἀριάδνη* 5 (1989), σ. 353-361. [216]
737. Χρύσα Μαλτέζου, «Μονεμβασία καὶ Κύθηρα», στὸν τόμο *Ἡ Πελοπόννησος τὴν ἐποχὴ τῶν Παλαιολόγων*, Μονεμβασία 1989, σ. 1-9 (= Μαλτέζου, *Βενετικὴ παρουσία στὰ Κύθηρα*, Ἀθήνα 1991, αρ. ΙΓ). [364α]
738. Χρύσα Μαλτέζου, «Ἀρχειακὲς μαρτυρίες γιὰ πέντε μεταβυζαντινοὺς ναοὺς τῆς Κέρκυρας», στὸν τόμο *Εὐφρόσυνον*, τ. Ι, σ. 309-320. [8]
739. Chryssa Maltezo, «From Crete to Jerusalem: The Will of a Cretan Jew (1626)», *Mediterranean Historical Review* 10/1-2 (1996), *Studies in honor of David Jacoby*, σ. 189-201. [221]
740. Χρύσα Μαλτέζου, *Ἄννα Παλαιολογίνα Νοταρά*, Βενετία 2004. [27]
741. Ἰ. Μαμαλάκης, «Νέα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Χαλκιδικῆς τὸ 1821», *ΔΙΕΕΕ* 14 (1980), σ. 406-549. [800]
742. *Α. Μάμουκας, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ἤτοι συλλογὴ τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων πολιτευμάτων*, τ. 1, Πειραιεὺς 1839 [791β, 792]· τ. 3, Πειραιεὺς 1839 [821]· τ. 10, Πειραιεὺς 1852 [884]· τ. 11 Πειραιεὺς 1852 [901α].
743. Ν. Μανάδης (ἐκδ.), *Νομοκάνονον Ἁγίου Γεωργίου Περιστερεῶτα πάνυ πλουσιώτατον νουθεσίαν εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ ἀσφάλεια*, Θεσσαλονίκη 2001. [195α]
744. *Σ. Μάνεσης, «Ἡ ἐν Μυκόνῳ μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος», *ΕΜΑ* 4 (1951-1952), σ. 58-128. [390]
745. *Α. Μανίκης, «Τρία ἀνέκδοτα ἱστορικὰ ἐγγραφα», *Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας* 19/7 (1959), σ. 171-172. [559]
746. Σ. Μανοῦρᾶς, «Τὸ μοναστήρι τῆς Καλοεΐδαινας στὸ ἄνω μέρος Ἀμαρίου», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 19 (1980), σ. 83-112. [1037]

747. Σ. Μανουράς, «Ένα κρητικό πωλητήριο συμβόλαιο του 1846», *Κρητική Εστία* 32/262-263 (1981), σ. 33-37. [1022]
748. *Μ. Μανούσακας, «Η διαθήκη του Φιλόθεου Σκούφου», *ΕΕΚΣ* 3 (1940), σ. 297-307. [341β]
749. *Μ. Μανούσακας, «Στέφανος Κατράριος, ο πρώτος γνωστός Έλληνας νοτάριος της Χίου», στον τόμο *Εἰς Μνήμην Κ. Γ. Αμάντου*, Αθήνα 1960, σ. 265-271. [11]
750. *Μ. Μανούσακας, «Η διαθήκη του Ἄγγελου Ακοτάντου 1436, ἀγνώστου Κρητικῶ ζωγράφου», *ΔΧΑΕ* 2 (1960-1961), σ. 139-151. [10]
751. *Μ. Μανούσακας, «Τὰ ἔγγραφα τῶν Χορτάτσηδων τῆς Σμύρνης (Συλλογή Whittall)», *Μικρασιατικά Χρονικά* 10 (1962), σ. 9-86. [1104]
752. *Μ. Μανούσακας, «Η πρώτη ἐμπορική παροιμία τῶν Βενετῶν στὰ Παλάτια (Μίλητο) τῆς Μ. Ἀσίας», *ΔΧΑΕ* 3 (1962-1963), σ. 231-240. [2]
753. *Μ. Μανούσακας, «Ἀνέκδοτα βενετικά ἔγγραφα (1618-1639) γιὰ τὸν Ἰωάννη-Ἄνδρέα Τρωίλο, τὸν ποιητὴ τοῦ Ῥοδολίνου», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), σ. 63-77. [246α]
754. *Μ. Μανούσακας, «Ἑλληνικά νοταριακά ἔγγραφα (1374-1446) ἀπὸ τὰ *Atti Antichi* τοῦ ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σ. 73-102. [4]
755. *Μ. Μανούσακας, «Ἀνέκδοτα χρονικά σημειώματα καὶ ἔγγραφα (1506-1521) τοῦ νοταρίου Ζακύνθου Θεοδώρου Ραφτόπουλου», στα *Πρακτικά τοῦ Τρίτου Πανιωνίου Συνεδρίου*, τ. Α', Αθήνα 1967, σ. 213-227. [42]
756. *Μ. Ι. Μανούσακας, *Ἀνέκδοτα πατριαρχικά γράμματα (1547-1806)*, Βενετία 1968. [89α]
757. *Μ. Μανούσακας, «Ἐγγραφα ἀγνώστων νοταρίων τοῦ Ῥεθύμνου 1535-1550», *Κρητικά Χρονικά* 22 (1970), σ. 285-297. [81]
758. Μ. Μανουσάκας, «Un acte de donation à l'église sainte Kyriakè de Mouchli (1457)», *Travaux et Mémoires* 8 (1981), σ. 315-319. [13]
759. Μ. Μανούσακας, «Μία διαθήκη ἀπὸ τὸ Ναύπλιο (1534) μὲ πλούσιο γλωσσικὸ ὕλικό», στον τόμο *Ἀντίχαρη. Αφιέρωμα στον καθηγητὴ Σ. Καρατζά*, Αθήνα 1984, σ. 257-269. [68]
760. Μ. Μανούσακας, «Οἱ Ἕλληνες τῆς Βενετίας καὶ ἡ κρητικὴ ἐπανάσταση τοῦ 1866», στον τόμο *Ἀφιέρωμα στὸ Νίκο Σβορώνο*, τ. 2, Ρέθυμνο 1986, σ. 232-248. [1078α]
761. Μ. Μανούσακας, «Τὸ μοναδικὸ ἑλληνικὸ προικοσύμφωνο (1548) ἀπὸ τὰ Χανιά», *Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά* 4 (1992), σ. 7-21. [90]

762. Δ. Μάντος, «Η προίκα και ο αρραβώνας στη Λέσβο το 19^ο αιώνα. Ο τοπικός νόμος της Στύψης», *Λεσβιακά* 14 (1993), σ. 96-115. [1019]
763. Γ. Μαραβέλας, *Οί Παλαιολόγοι της Καρδαμύλης*, Αθήνα 1982. [567]
764. *Γ. Μαριδάκης, *Τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐν ταῖς Νεαραῖς τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων*, Αθήναι 1922. [901]
765. Τατιάννα Μαρκάκη, A. van Gemert, «Η δημιουργία κοινών πολιτισμικών ζωνών. Παιδεία, Μουσική, Λογοτεχνία», στον τόμο *Venetiae quasi alterum Byzantium. Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου ελληνισμού. Αρχαιακά Τεκμήρια*, Αθήνα 1993, σ. 375-433. [131γ]
766. *Γ. Μάρκος, «Τρία ιδιόγραφα γράμματα τοῦ νοταρίου Θηβῶν (16^ο αἰ.) Μανουήλ Μαλαξοῦ», *EKEIEΔ* 22 (1975) [1977], σ. 16-37. [110]
767. Τόνια Μαρμαρέλη, Μ. Δρακάκης (εκδ.), *Μιχαήλ Μαράς, Νοτάριος Χάνδακα, Κατάστιχο 149 [1/4-28/6 /1549]*, τ. Β', Ηράκλειο 2005. [93]
768. Τόνια Μαρμαρέλη, Μ. Δρακάκης (εκδ.), *Μιχαήλ Μαράς, Νοτάριος Χάνδακα, Κατάστιχο 149 [1/7-28/9 /1549]*, τ. Γ', Ηράκλειο 2006. [94]
769. *Α. Μαρμαρινός, «Η διαθήκη τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέα Μιαούλη», *Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας* 178/12 (1955), σ. 273-274. *Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας* 181/3 (1956), σ. 60-61. [982]
770. *Α. Μαρουλῆς, «Ναξιακά ἐγγράφα (1723-1883)», *EEKM* 4 (1964), σ. 401-438. [416α]
771. *L. de Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, τ. 1-3, Paris 1852-1861. [11γ]
772. Θ. Ματράκης, «Ένα πωλητήριο των Στουρναραίων του 1846», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 7 (1984), σ. 12-13. [1023]
773. *Φανή Μαυροειδή, «Κοινωνία και διοίκηση στα Κύθηρα στις αρχές τοῦ 17^{ου} αἰῶνα», *Δωδώνη* 7 (1978), σ. 141-169. [179β]
774. Γ. Μαυρομάτης, «Έλληνικά ἐγγράφα (δωρητήριο και διαθήκες) τῆς μητέρας, τῆς κόρης και τῆς ἐγγονῆς τοῦ Βιτσέντζου Ἰακ. Κορνάρου», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), σ. 206-254. [171]
775. Γ. Μαυρομάτης, *Ἀνέκδοτα βενετικά ἐγγράφα γιὰ τοὺς Κορνάρους τῆς Σητείας και τοῦ Χάνδακα (Διαθήκες μελῶν τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἰακώβου Κορνάρου)*, Αθήνα 1986. [211]
776. Γ. Μαυρομάτης (εκδ.), *Ἰωάννης Ὀλόκαλος, νοτάριος Ἱεραπέτρας. Κατάστιχο 1496-1543*, Βενετία 1994. [29]

777. Γ. Μαυρομάτης, «Κι άλλες ελληνικές διαθήκες μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰακώβου Cornaro», στον τόμο *Λοιβή*, Ἡράκλειο 1994, σ. 159-176. [240]
778. Γ. Μαυρομάτης, «Νέες εἰδήσεις γιὰ τὸν ποιητὴ τοῦ “Φορτουνάτου” Μάρκο Ἀντώνιο Φόσκολο», στον τόμο *Ἄνθη Χαρίτων*, σ. 305-315. [218]
779. Γ. Μαυρομάτης, «Εἰδήσεις γιὰ τὰ νεανικὰ χρόνια τοῦ Ἀγάπιου Λάνδου», στον τόμο *Ἐνθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, Ἡράκλειο 2000, σ. 505-518. [202]
780. Γ. Μαυρομάτης, «Ἀρχειακὲς μαρτυρίες γιὰ τὸν μουσικὸ καὶ πρωτοψάλτη Χάνδακα Δημήτριο Νταμιά», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σ. 319-338. [193]
781. Γ. Μαυρομάτης (ἐκδ.), *Μιχαὴλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα. Κατάστιχο 148 [2/3-31/8 /1538]*, τ. Β', Ἡράκλειο 2006. [74]
782. Α. Μαυρομούτης, *Καρπενήσι 1810-1820*, Αθήνα 2006. [591]
783. Τ. Μαῦρος, «Ὁ κώδικας τῆς μονῆς “Παναγία ἢ Σπηλιώτισσα” Ζακύνθου», *ΔΙΕΕΕ* 23 (1980), σ. 459-544· *ΔΙΕΕΕ* 24 (1981), σ. 450-536· *ΔΙΕΕΕ* 26 (1983), σ. 417-538· *ΔΙΕΕΕ* 27 (1984), σ. 354-456· *ΔΙΕΕΕ* 28 (1985), σ. 257-308· *ΔΙΕΕΕ* 29 (1986), σ. 269-322. [63]
784. Τ. Μαῦρος, «Τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Τάσου Νέζου», *ΔΙΜΝ* 20 (1990), σ. 348-354· *ΔΙΜΝ* 21 (1990), σ. 383-385· *ΔΙΜΝ* 22 (1990), σ. 410-412. [778]
785. *Α. Μέγας, «Τὸ ἀρχεῖον τῶν οἰκογενειῶν Ζουπὰν-Μωραίτη Περικλέους τῆς Μανουσεῖου Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σιατιστῆς», στον τόμο *Σιατιστέων Μνήμη. Λεύκωμα Συλλόγου Σιατιστέων*, Θεσσαλονίκη 1972, σ. Α89-Α93. [542]
786. *Ι. Μελάς, *Ἱστορία τῆς νήσου Ἰκαρίας ἀπὸ τῆς καταλήψεως τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων (1521) μέχρι τῆς ἐποχῆς μας*, τ. Β', Αθήνα 1957. [137]
787. *Ι. Μελάς, «Γεώργιος ἱερεὺς Ῥόδιος (Μαυρογένης;);», *Ἰκαριακὰ* 8 (1959), σ. 5-15. [1030]
788. Ἰ. Μελάς, «Ἀρχαῖοι θεσμοὶ στὴν Ἰκαρία. Παράδοση καὶ χρέος», *Ἰκαριακὰ* 31/30 [86] (1989), σ. 11-16. [192]
789. *Κ. Μέρτζιος, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Γλυκέων ἢ Γλυκῆδων», *Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ* 10 (1935), σ. 1-52. [288β]
790. *Κ. Μέρτζιος, «Τὸ ἐν Βενετίᾳ Ἡπειρωτικὸν Ἀρχεῖον», *Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ* 11 (1936), σ. 1-352. [154α]
791. *Κ. Μέρτζιος, «Ἀνέκδοτα ἠπειρωτικὰ μνημεῖα. Ὀλόκληρος ἢ διαθήκη

- τοῦ ἐκ Δελβίνου Σ. Ρίζου», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 13 (1938), σ. 91-102. [473]
792. *Κ. Μέρτζιος, «Ἀνέκδοτα ἠπειρωτικά μνημεῖα. Νικόλαος Σάρρος», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 13 (1938), σ. 103-106. [364]
793. *Κ. Μέρτζιος, «Ἀνέκδοτα ἠπειρωτικά μνημεῖα. Διαθήκη Χάϊδως Γλυκῆ», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 13 (1938), σ. 107-109. [381]
794. *Κ. Μέρτζιος, *Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ Μικρὸς Ἑλληνομνήμων*, Ἀθήνα 1939 (*Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9). [180]
795. *Κ. Μέρτζιος, «Ἡ διαθήκη τῆς Ἄννας Παλαιολογίνας Νοταρᾶ», *Ἀθηνᾶ* 53 (1949), σ. 17-21. [27]
796. *Κ. Μέρτζιος, «Χειρόγραφον ἐκ Χάνδακος τῆς Κρήτης τοῦ ἔτους 1624», *Κρητικά Χρονικά* 6 (1952), σ. 271-273. [218β]
797. *Κ. Μέρτζιος, «Ἀρχεῖα ἀνάλεκτα», *Ἑλληνικά* 4 (1953), σ. 474-485. [44]
798. *Κ. Μέρτζιος, «Ἡ ὁσία Φιλοθέη. Ἀνέκδοτα ἐγγραφα», *Ἑλληνικά* 13 (1954), σ. 122-128. [140α]
799. *Κ. Μέρτζιος, «Ἡπειρωτικά: γ) Ἕνα πιστοποιητικὸ ἀπὸ τὰ Γιάννινα τοῦ 1744», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 5 (1956), σ. 7-8. [466]
800. *Κ. Μέρτζιος, «Μία διαθήκη ἐκ Σίφνου τοῦ 1662», *ΕΑΙΕΛ* 8 (1958), σ. 103-111. [280]
801. *Κ. Μέρτζιος, «Πέντε διαθήκαι Κρητῶν ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας», *Κρητικά Χρονικά* 12 (1958), σ. 368-380. [298α]
802. *Κ. Μέρτζιος, «Ἡ διαθήκη τοῦ Ἀθηναίου ἐθνομάρτυρος Μιχαὴλ Λίμπωνα», *Ἀθηναϊκά* 13 (1959), σ. 1-8. [316]
803. *Κ. Μέρτζιος, «Ἡ ἰδιόγραφος διαθήκη Γρηγορίου ἱερέως τοῦ Μαρᾶ τοῦ Κρητός», *Κρητικά Χρονικά* 14 (1960), σ. 69-101. [378]
804. *Κ. Μέρτζιος, «Σταχυολογήματα ἀπὸ τὰ κατὰστιχα τοῦ νοταρίου Κρήτης Μιχαὴλ Μαρᾶ (1538-1578)», *Κρητικά Χρονικά* 15-16 (1961-1962), σ. 228-308. [73, 76α]
805. *Κ. Μέρτζιος, «Ἔργα καὶ ἡμέραι τοῦ Βιτζέντζου Κορνάρου», *Παρνασσὸς* 4 (1962), σ. 223-246. [76]
806. *C. Mertzios, «Un mandat du XVe siècle en grec vulgaire», *Byzantinische Forschungen* 2 (1967), σ. 265-268. [3]
807. *Κ. Μέρτζιος, «Δύο πληρεξούσια ἐξ Ἰωαννίνων τοῦ 1669», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 19/213-214 (1970), σ. 3-6. [300]
808. *Κ. Μέρτζιος, «Τὸ Γ' τεῦχος τοῦ Μικροῦ Ἑλληνομνήμονος. Δύο προικοσύμφωνα ἐκ Κύπρου ἐλληνιστὶ τῶν ἐτῶν 1641-1649», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 19/219-220 (1970), σ. 409-411. [248]

809. *Α. Μηλιαράκης, «Προικοσύμφωνον συνταχθέν εν Σύρω τῷ 1597», *Ἀρμονία* 11 (1900), σ. 697-699. [164]
810. Α. Μηλιώνης, «Ἡ Γούρα τῆς Ὀθρυος κατὰ τὴν περίοδο 1742-1855 μετὰ βάση τὰ ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 19 (1991), σ. 184-207. [465]
811. Α. Μηλιώνης, «Ἐνδεκα πωλητήρια ἔγγραφα ἀπὸ τὴν Ἀνάβρα τοῦ Ἄλμυροῦ (1761-1805)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 33 (1998), σ. 33-48. [509]
812. *Μ. Μηνδρινός, *Ἡ ἐν Θήρᾳ ἱερὰ μονὴ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ*, Ἀθήνα 1970. [384]
813. *Δ. Μιράσγετζης, *Ὁ πρῶτος Ποινικὸς Κώδιξ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος (Τὸ «Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν» τοῦ 1823)*, Ἀθήναι 1940. [848a]
814. Β. Μισκιώτης, «Προικοσύμφωνα Μεθώνης», *Μεσσηνιακὰ Χρονικὰ* 2 (2000-2002), σ. 494-520. [516]
815. *Θ. Μιτσοτάκης, «Ναξιακὸ προικοσύμφωνο τοῦ 1830», *Κυκλαδικὴ Ἐπιθεώρησις* 5/17-19 (1971), σ. 6-7. [915]
816. Π. Μιχαηλάρης, «Ἅγιος Ἰωάννης (Κολόνα): Μετόχι τῆς μονῆς τῆς Πάτμου στὴ Σάμο (16^{ος}-19^{ος} αἰ.)», στον τόμο *Ἡ Σάμος ἀπὸ τα βυζαντινὰ χρόνια μέχρι καὶ σήμερα*, τ. Α', Ἀθήνα 1998, σ. 181-194. [250]
817. Π. Μιχαηλάρης, «“Ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ἀφοριστικὰ νὰ μὴ δίδονται...” Μυτιλήνη 1779», *Ὁ Ἑραμιστῆς* 24 (2003), σ. 111-123. [566]
818. Π. Μιχαηλάρης, «Ἡ Μονὴ Πεντέλης στὴ δίνη ἐνὸς χρέους στις ἀρχές τοῦ 18^{ου} αἰῶνα», *Μνήμων* 28 (2006-2007), σ. 31-47. [412]
819. *Μ. Μιχαλόπουλος, *Μαυρίκιον Αἰγιαλείας. Οἰκισμοὶ καὶ μετανάσται ἐν Ἀχαΐᾳ ἐπὶ Βενετῶν (1691). Καταγωγὴ πατριῶν. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ μελέτη*, Ἀθήνα 1974. [600]
820. Σ. Μιχόπουλος, «Τρία δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὴν Καστανιά καὶ τὴ Γκούρα», *Αἴτυτος* 12/31-33 (2004), σ. 59-63. [789]
821. *Γ. Μοσχόπουλος, «Οἱ Κρήτες ξυλογλύπτες Ἰωάννης καὶ Ἀντζόλος Μοσκέτης στὴν Κεφαλονιά (ΙΖ' αἰ.)», *Ὁ Ἑραμιστῆς* 12 (1976), σ. 241-261. [259]
822. *Γ. Μοσχόπουλος, «Ἐνας κατάλογος φορολογουμένων τοῦ φρουρίου καὶ τῆς πόλης τῆς Ἄσου (1682)», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 1 (1976), σ. 130-143. [334a]
823. *Γ. Μοσχόπουλος, «Ἀνέκδοτα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ τέχνη στὴν Κεφαλονιά (17^{ος}-19^{ος} αἰ.). Ἅγιογράφοι-ξυλογλύπτες-ἀργυρογλύπτες», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 2 (1977), σ. 215-265. [239]

824. Γ. Μοσχόπουλος, «Συμπληρωματικά για την εκκλησιαστική τέχνη στην Κεφαλονιά (17^{ος}-19^{ος} αι.). Καλλιτέχνες και έργαστήρια ζωγραφικής», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 4 (1980-1982), σ. 266-318. [337]
825. Γ. Μοσχόπουλος, «Μετοίκηση Κρητών στην Κεφαλονιά στη διάρκεια του κρητικού πολέμου (1645-1669) και ύστερα από την άλωση του Χάνδακα», στα *Πεπραγμένα του Δ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Αθήνα 1981, σ. 270-291. [308]
826. Γ. Μοσχόπουλος, *Το εκκλησιαστικό αρχείο Κεφαλονιάς. Μητρόπολη-μονές-ναοί*, Αθήνα 1984. [1034]
827. Γ. Μοσχόπουλος, «Ειδήσεις για τον Ζακύνθιο σοπρακόμιτο Μούκιο Ρώμα (1669) (Μιά ανακοίνωση)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 5 (1986), σ. 227-234. [301]
828. Γ. Μοσχόπουλος, «Στον χώρο των Επτανήσιων καλλιτεχνών: εργασιακές σχέσεις και αμοιβές (17^{ος}-19^{ος} αι.). Διαπιστώσεις και συμπεράσματα», *Δωδώνη* 26 (1997), σ. 123-136. [347α]
829. Γ. Μοσχόπουλος, *Ένας κώδικας της μονής Αγ. Γερασίμου στα Ομαλά της Κεφαλονιάς (1675-1763)*, Αθήνα 1998. [270]
830. Γ. Μοσχόπουλος, *Ο κώδικας του ναού της Υ. Θ. Δραπάνου των ετών 1835-1927*, Αθήνα 1998. [995]
831. *Σ. Μοτάκης, *Συλλογή έγγραφων Ζαχαρία Πρακτικίδη (ή Τσιριγιώτη). Έγγραφα τῶν ἐτῶν 1810-1834*, Χανιά 1953. [759]
832. Σ. Μουζάκης, «Μαρτυρίες για τον ελληνισμό της Ανατολικής Ρωμυλίας. Έγγραφα του 19^{ου} αιώνα», *Τετράμηνα* 54-55 (1994-1995), σ. 4032-4040. [1107]
833. Σ. Μουζάκης, *Ο μοναχισμός στο Ν.Α. Αιγαίο κατά τον 16^ο-18^ο αιώνα. Οι σχέσεις των μοναστηριών Αμοργού-Πάτμου*, Αθήνα 1997. [267]
834. Σ. Μουζάκης, «Τὰ μετόχια τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Θεολόγου τῆς Πάτμου στὸ νησί τῆς Σίφνου. Οἱ πακτώσεις τοῦ Θεολόγου στὴ Σίφνο», στα *Πρακτικά τοῦ Β' Διεθνoῦς Σιφναϊκοῦ Συμποσίου*, τ. Β', Αθήνα 2005, σ. 271-308. [153]
835. *Ι. Μουτζούρης, «Ο Ταξιάρχης Μανδαμάνδου», *Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον* 1954, σ. 128-133. [278]
836. Α. Μπακάτης, «Οι νερόμυλοι στη ζωή και τη λαογραφία της επαρχίας Βοΐτου», στα *Πρακτικά Γ' Συνεδρίου Ἱστορίας-Λαογραφίας-Γλωσσολογίας-παραδοσιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς δυτικομακεδονικοῦ χώρου*, Θεσσαλονίκη 1982, σ. 129-141. [1009]
837. Β. Μπάκας, «Ένα ανέκδοτο επιτροπικό γράμμα του μητροπολίτη της

- Λάρισας Ανανία, 4.5.1843», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 35 (1999), σ. 237-240. [1014]
838. Β. Μπάκας, «Ένα ανέκδοτο επιτροπικό γράμμα του Ανανία της Λάρισας, 28.6.1843», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 36 (1999), σ. 64-67. [1015]
839. Β. Μπάκας, «Ένα ανέκδοτο επιτροπικό του Κυρίλλου των Σταγών για την Φωτεινή Στουρνάρη, 10.3.1845», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 37 (2000), σ. 109-112. [1020]
840. Β. Μπάκας, «Δύο επιτροπικά χωριών του Πηλίου», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 39 (2001), σ. 365-369. [1070]
841. Β. Μπάκας, «Δύο επιτροπικά συνταχθέντα στην επισκοπή του Θουμακού», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 270-272. [999]
842. Γ. Μπάλλας, «Ιστορικές πληροφορίες σέ ανάλαφρους τόνους. Μισθωτήριο συμφωνητικό καταστήματος πριν από 330 χρόνια στο Άργοστόλι», *Επτανησιακά Φύλλα* 20/1-2 (1999), σ. 15-20. [296]
843. Γ. Μπάλλας, «Συμφωνίες για σκλάβους στο Αργοστόλι (ΙΖ' αιώνας)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 8 (1999), σ. 275-283. [297]
844. Γ. Μπάλλας, «Πληροφορίες για τις συντεχνίες στην Κεφαλονιά (1594-1776)», στα *Πρακτικά του ΣΤ' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. Β', Αθήνα 2001, σ. 169-180. [260]
845. Γ. Μπάλλας, «Ι. Ν. της Αγίας Παρασκευής στο Αργοστόλι. Ανέκδοτες νοταριακές μαρτυρίες του ιζ' αιώνα», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 10 (2005), σ. 263-270. [307]
846. Κατερίνα Μπαντιά, «Συμφωνητικά γάμου και προικοσύμφωνα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητική Εστία* 4 (1991-1993), σ. 139-160. [231]
847. *Σ. Μπέττης, «Περὶ τῆς ἐν Ἠπείρῳ μονῆς Παλιούρης», *Ἠπειρωτικὴ Εστία* 14/158-160 (1965), σ. 457-501. [599, 1007]
848. Σ. Μπέττης, «Προικοσύμφωνα Κουρεντοχωριτῶν τῆς τουρκοκρατίας», *Ἠπειρωτικὰ Χρονικά* 33 (1998-1999), σ. 103-168. [1044]
849. Σ. Μπέττης, «Βασίλειος Τσίμας, διδάσκαλος τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς», *Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο* 24 (2005), σ. 137-148. [1085]
850. Ι. Μπιμπής, «Δεινοπαθήματα βάγιας ἀπὸ θηριογνώμονα κυρίαν», *ΔΙΜΝ* 95 (1996), σ. 125. [889]
851. Ελένη Μπλιούρα, «Ἐθιμα τοῦ γάμου στὴν παλιὰ Κοζάνη», *Δυτικομακεδονικὰ Γράμματα* 3 (1992), σ. 120-127. [1049]
852. Ελένη Μπλιούρα, «Μαρτυρίες ἀπὸ τὴν Κοζάνη τοῦ 18^{ου} καὶ 19^{ου} αἰῶνα», *Δυτικομακεδονικὰ Γράμματα* 8 (1997), σ. 279-318. [574]

853. Γ. Μπόντας, «Μία διαθήκη με δωρεές στη Σιάτιστα», *Μακεδονική Ζωή* 199 (1982), σ. 35. [1084]
854. *Φ. Μπουμπουλίδης, «Νοτάριοι Ζακύνθου», *ΕΑΙΕΔ* 8 (1958), σ. 112-133. [592a]
855. *Φ. Μπουμπουλίδης, *Λυτὰ ἔγγραφα βιβλιοθήκης Σπ. Λοβέρδου*, Ἀθήνα 1961. [664]
856. Φ. Μπουμπουλίδης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς ἐν Λεύκαις Πάρου μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου», *ΕΕΒΣ* 45 (1981-1982), σ. 163-200. [558]
857. Φ. Μπουμπουλίδης, «Ἀνέκδοτη ζακυνθινὴ διαθήκη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος», στο *Τόμος Τριανταφύλλου*, τ. Α', σ. 257-266. [488]
858. Καλλιόπη Μπουρδάρη, «Ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότητα τῆς Ἑλληνίδας στὸ Βυζάντιο καὶ στὴν τουρκοκρατία (Ἡ γυναικεῖα συντεχνία τῶν Τρικάλων)», *Τρικαλινὰ* 6 (1986), σ. 123-135. [445]
859. Ἐρση Μπρούσκαρα, «Ἐγγραφο αἰρετοκρισίας σχετικὸ μὲ ἐμπορικὴ διένεξη (Ναύπλιο 1606)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σ. 168-199. [184]
860. *Γ. Νάκος, «Περὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ πατρικοῦ δικαιώματος (baba-hakki) εἰς τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς Θράκης», *Ἀρμενόπουλος* 32/6-7 (1978), σ. 399-410. [1128]
861. Γ. Νάκος, «Μία μορφή κοινοτικῆς-δικαστικῆς δικαιοδοσίας στο ἐθιμικὸ δίκαιο τῆς Θάσου», *Θασιακὰ* 7 (1990-1991), σ. 65-89. [1069, 1094]
862. *Αγάθη Νικοκάβουρα, «Ὁ κώδικας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου καὶ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Νίκης στὸν Ἀνεμόμυλο Κερκύρας», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 22 (1978), σ. 123-207. [236]
863. Σ. Νικολαΐδης, «Ἐνα ἰδιωτικὸ πωλητήριο τοῦ 1835 γραμμένο φραγκοχιώτικα», *Μικρασιατικὰ Χρονικὰ* 17 (1980), σ. 334-336. [979]
864. Η. Νικολάου, «Για τὸ μετόχι τῆς μονῆς Διονυσίου Ἁγίου Ὀρους στη Νάξο (β' μισό 17^{ου} αἰ.)», στο *τὸν τόμο Η Νάξος δια μέσου τῶν αἰώνων*, Ἀθήνα 1994, σ. 552-563. [295]
865. Μ. Νικολιδάκης, *Νεῖλος Λαμιλάς*, Ἡράκλειο 1981. [149a]
866. *Κ. Ντόκος, «Μία ὑπόθεσις πειρατείας κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα (1678-1680)», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), σ. 39-41. [322a]
867. *Κ. Ντόκος, «Ἐπαναστατικαὶ κινήσεις εἰς Μάνην πρὸ τῆς ναυμαχίας τῆς Ναυπάχτου καὶ ἡ ἔναντι αὐτῶν στάσις τῆς Βενετίας καὶ Ἰσπανίας (1570-1571)», *Λακωνικαὶ Σπουδαί* 1 (1972), σ. 212-266. [128β]
868. Κ. Ντόκος, «Ἡ μετοικεσία τῶν Ἀθηναίων στὴν Πελοπόννησο καὶ ἡ πρώτη

- φάση τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τους (1688-1691)», *Μνήμων* 10 (1985), σ. 96-138. [352α]
869. Γ. Ντρογκούλης, «Οἱ συντεχνίες στη Λάρισα στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Ανέκδοτα έγγραφα για τις οικονομικές και κοινωνικές δομές στην περιοχή», στα *Πρακτικά του Α' Ιστορικού-Αρχαιολογικού Συμποσίου*, Λάρισα 1985, σ. 241-303. [282, 435]
870. *Α. Ξανάλατος, *Ανέκδοτα έγγραφα τῆς ἐν Δωρίδι Γ. Μ. Βαρνακόβας*, Ἀθήνα χ.χ. [492]
871. *Σ. Ξανθοουδίδης, «Κρητικά συμβόλαια ἐκ τῆς ἐνετοκρατίας», *Χριστιανική Κρήτη* 1 (1912), σ. 17-288. [132, 133]
872. *Κούλα Ξηραδάκη, «Ἐνας Σινασίτης κληροδοτεῖ τὸ 1788 εἴκοσι γρόσια στὴν Παναγία τοῦ Κύκκου», *Κυπριακὸς Λόγος* 7/37 (1975), σ. 25-28. [593]
873. Κούλα Ξηραδάκη, *Δάσκαλοι υπόδουλου ελληνισμοῦ (Μ. Ἀσίας) (Ἀπὸ τα ἀρχεῖα τοῦ Ἐλεγκτικῆς Συνεδρίου)*, Ἀθήνα 1992. [1129]
874. Ρ. Οδoricο, *Le codex B de monastère Saint-Jean-Prodrôme (Serrès), τ. Β' (XVe-XIXe siècles)*, Paris 1998 (*Textes. Documents. Études sur le monde byzantin, néohellénique et balcanique* 2). [31]
875. *Π. Οἰκονομάκης, «Γύρω ἀπὸ τὴ διαθήκη τῆς Παντζεχροῦλας Μπενεκοπούλας καὶ τὰ Μπενάκεια κτήματα», *Μεσσηνιακὰ Χρονικὰ* 3/8-9 (1963), σ. 14-24. [964]
876. Γ. Οἰκονομίδης, «Ο ἐπιστημονικός, κοινωνικός καὶ πολιτικός ρόλος των γιατρῶν της Θάσου κατὰ τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας», *Θασιακὰ* 7 (1990-1991), σ. 217-229. [1117]
877. *Ν. Οικονομίδης, *Archives de l'Athos. IV. Actes de Dionysiou*, Paris 1968. [15α]
878. Π. Οἰκονομίδης, *Ἐλαφότοπος Ζαγορίου: διαθήκαι ἐδεργετῶν καὶ ἄλλα ἱστορικὰ στοιχεῖα*, Ἀθήνα 1979. [1047]
879. Κ. Οἰκονομόπουλος, «Ἐνα καστοριανὸ προικοσύμφωνο», *Μακεδονικὴ Ζωὴ* 182 (1981), σ. 45. [1162]
880. Κ. Οἰκονομόπουλος, «Λεσβιακὰ νομικὰ ἐγγραφα κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *Λεσβιακὰ* 8 (1983), σ. 126-139. [1100]
881. *Δ. Οἰκονόμου, *Ἀρχεῖον τοῦ στρατηγοῦ Κώστα Μπότζαρη*, Ἀθήνα 1934. [848]
882. *Μ. Οἰκονόμου, «Διονύσιος Παπαρούσης», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 2/19 (1953), σ. 1155-1159· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 2/20 (1953), σ. 1256-1259. [998]

883. Ευδοκία Ολυμπίτου, «Σχεδιάζοντας το ταξίδι: σπογγαλιευτικά συμφωνητικά και εργασιακές σχέσεις των πληρωμάτων στην Κάλυμνο (19^{ος}- 20^{ος} αι.)», στον τόμο *Η Ελλάδα των νησιών από τη Φραγκοκρατία ως σήμερα (Πρακτικά του Β' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών)* τ. Β', Αθήνα 2004, σ. 401-414. [1140]
884. *Τ. Οuspensky, V. Bénéchévitch, *Actes de Vazélon. Matériaux pour servir à l'histoire de la propriété rurale et monastique à Byzance aux XIII-XV siècles*, Leningrand 1927. [22β]
885. Γ. Παγκράτης, «Το κονσουλάτον των Μυτιληναίων στην Κέρκυρα (1548-1549)», *Εῶα και Ἑσπέρια* 4 (1999-2000), σ. 22-45. [90β]
886. Μάχη Πατίζη-Ἀποστολοπούλου, *Ἀνεπίσημα ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως. Παρασχέδια καὶ μαρτυρίες τοῦ 1476*, Ἀθήνα 1988. [21]
887. Μάχη Πατίζη-Ἀποστολοπούλου, Δ. Ἀποστολόπουλος, *Ἀφιερώματα καὶ δωρεές τὸν 16^ο αἰ. στὴ Μ. Ἐκκλησία*, Ἀθήνα 2002. [118]
888. Μάχη Πατίζη-Ἀποστολοπούλου, Δ. Ἀποστολόπουλος, *Μετὰ τὴν κατάκτηση. Στοχαστικὲς προσαρμογὲς τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως σὲ ἀνέκδοτη ἐγκύκλιο τοῦ 1477*, Ἀθήνα 2006. [22]
889. *Α. Παλιούρας, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας (1540 ci. - 1608) καὶ αἱ μικρογραφίαι τοῦ κώδικος αὐτοῦ*, Ἀθήνα 1977. [98]
890. Δ. Πάλλας, *Σαλαμινιακά ἐγγράφα*, Αθήνα 1996 (*Μνήμων*. Παράρτημα 11). [429]
891. Ν. Παναγιωτάκης, «Ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτόκριτου», στα *Πεπραγμένα τοῦ Δ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1981, σ. 329-395. (= Ν. Παναγιωτάκης, *Ὁ ποιητὴς τοῦ «Ἐρωτόκριτου» καὶ ἄλλα βενετοκρητικὰ μελετήματα*, Ἡράκλειο 1989, σ. 257-323). [191]
892. Ν. Παναγιωτάκης, «Ἡ κρητικὴ περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ Δομήνικου Θεοτοκόπουλου. Παλαιὲς καὶ νέες εἰδήσεις», στον τόμο *Ἀφιέρωμα στὸν Νίκο Σβορώνο*, τ. 2, Ρέθυμνο 1986, σ. 1-121 (= Ν. Παναγιωτάκης, *Ἡ κρητικὴ περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Ἀθήνα 1987). [120]
893. Ν. Παναγιωτάκης, *Φραγκίσκος Λεονταρίτης, Κρητικὸς μουσικοσυνθέτης τοῦ δεκάτου ἑκτοῦ αἰώνα. Μαρτυρίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του*, Βενετία 1990. [125]
894. Β. Παναγιωτόπουλος μετὰ τὴ συνεργασία τῶν Δ. Δημητρόπουλου, Π. Μιχαηλάρη (ἐκδ.), *Ἀρχεῖο Ἀλῆ Πασᾶ Συλλογῆς Γ.*

Χάτζη Γενναδείου Βιβλιοθήκης της Αμερικανικής Σχολής Αθηνών, τ. Α'-Γ', Αθήνα 2007. [470α]

895. Νίκη Παναγιωτοπούλου, «Μορφή κοινωνικής ζωής άλλοτε και τώρα. Άντλησις ειδήσεων από συμβολαιογραφικά αρχεία», στα *Πρακτικά του έκτακτου Ήλειακού Συμποσίου 2001*, Αθήναι 2003, σ. 385-394 (Πελοποννησιακά Παράρτημα 25). [596]
896. Μ. Πανδής, *Κέρκυρα. Το βαϊλάτο του Αλευχίμου και το Πεντάχωρο*, Αθήνα 1986. [257]
897. Π. Πανδής, *Νοταριακές πράξεις 1549-1772 από τον κώδικα της Αγ. Τριάδας Αργυράδων Κερκύρας και πληθυσμιακά στοιχεία 1684-1991 του νομού Κερκύρας*, Αθήνα 1992. [207]
898. Κ. Πανίτσας, «Μοναστηριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα Πατρών της οικογένειας Ράης (Ράις)», *Πελοποννησιακά* 24 (1999), σ. 336-346. [398]
899. Κ. Πανίτσας, «Μία περίπτωση αγοραπωλησίας οικοπέδου στην Κάτω Πόλη των Πατρών πριν την επανάσταση του 1821», *Πελοποννησιακά* 27 (2003-2004), σ. 41-48. [786]
900. Κ. Πανίτσας, «Μια περίπτωση αγοραπωλησίας αγίων λειψάνων στην Πάτρα (1794)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 10 (2005), σ. 329-339. [623]
901. Αγγελική Πανοπούλου, «Από τη ζωή του Βαρθολομαίου Συρόπουλου στην Κρήτη. Νέες αρχειακές μαρτυρίες», στον τόμο *Της Βενετίας το Ρέθυμνο*, Βενετία 2003, σ. 129-160. [263]
902. Σοφία-Αϊκατερίνη Πανταζή (έκδ.), Έλένη Άγγελομάτη-Τσουγκάρακη, Γ. Μαυρομάτης (έπιστ. έπιμ.), Θ. Πυλαρινός (φιολ. έπιμ.), Έμμανουήλ Τοξότης, νοτάριος Κερκύρας. *Πρωτόκολλο-πράξεις των έτών 1500-1503*, Κέρκυρα 2007 [Πηγές της Έπτανησιακής Ιστορίας (Τμήμα Ιστορίας Τονίου Πανεπιστημίου) 2]. [36]
903. Χάϊδω Πανταζή, «Η διαθήκη του Ρήγα Ιωάννου από τις Μηλιές του Πηλίου (1.5.1818)», *Θεσσαλικό Ήμερολόγιο* 51 (2007), σ. 149-154. [763]
904. Χάϊδω Πανταζή, «Τρία πρακτικά εκλογής προεστών και επιτρόπων στις Μηλιές του Πηλίου (1809-1816)», *Θεσσαλικό Ήμερολόγιο* 52 (2007), σ. 351-362. [713]
905. Σ. Πανταζής, «Η ανέγερση εκκλησιών στην επαρχία Ολυμπίας από Λαγκαδινούς μαστόρους», *Όλυμπιακή Έστία* 4 (2004), σ. 119-131. [946]
906. Σ. Παντάς, *Ο ναός του Αγίου Γεωργίου Πολιχνίτου. Οδοιπορικό στο χρόνο. Αύγουστος 1805-Αύγουστος 2005*, Πολιχνίτος 2005. [1122]
907. Δήμητρα Παντελιᾶ-Γριτσοπούλου, «Δέκα προικοσύμφωνα από την Νάξο», *Μνημοσύνη* 13 (1995-1997), σ. 199-222. [322]

908. Δημητρα Παντελιᾶ-Γριτσοπούλου, «Ναξιακά δικαιопρακτικά έγγραφα», *Μνημοσύνη* 14 (1998-2000), σ. 225-246. [358]
909. Δημητρα Παντελιᾶ-Γριτσοπούλου, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα ἀπὸ τὴν Νάξο. Τρίτη δέσμη (1685-1822)», *Μνημοσύνη* 15 (2001-2002), σ. 56-71. [448]
910. Δημητρα Παντελιᾶ-Γριτσοπούλου, «Δέσμη ἐγγράφων ἀπὸ τὴν Ἀργολιδοκορινθία», *Πελοποννησιακά* 28 (2005-2006), σ. 242-272. [490]
911. *Ι. Παπάγγελος, «Δύο ὁμολογίες τῆς χώρας Συκιάς γιὰ τὴν Τορώνη», *Χρονικά τῆς Χαλκιδικῆς* 33-34 (1978), σ. 115-127. [519]
912. Β. Παπαγεωργίου, Α. Πετρονώτης, «Ο ἀπογραφικός κατάλογος 1885 τοῦ Αγίου Όρους καὶ οἱ τεχνίτες του, κυρίως οἰκοδόμοι (πρόδρομη ανακοίνωση)», *Ἐκ Χιονάδων* 8 (2005), σ. 13-27. [422]
913. *Γ. Παπαγεωργίου, *Ἡ ἱστορία τοῦ Πραστοῦ, πρωτεύουσα τῆς Τσακωνιάς (μὲ ἐπιλογή ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ 1821-1827)*, Ἀθήνα 1970. [637]
914. Γ. Παπαγεωργίου, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Πάργας κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 22 (1980), σ. 93-132. [367a]
915. Γ. Παπαγεωργίου, *Ἡ μαθητεία στα επαγγέλματα (16^{ος}-20^{ος})*, Ἀθήνα 1986 (*Ἱστορικό ἀρχεῖο ἐλληνικῆς νεολαίας* 3). [57]
916. Γ. Παπαγεωργίου, «Ὁ Κοζανίτης λόγιος ἔμπορος Γεώργιος Ρουσιᾶδης», *Δωδώνη* 21 (1992), σ. 355-357. [1024]
917. Γ. Παπαγεωργίου, *Οικονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ μηχανισμοὶ στον ορεινὸ χῶρο. Ζαγόρι (μέσα 18^{ου}-αρχές 19^{ου})*, Ἰωάννινα 1995. [532]
918. *Δ. Παπαγεωργίου, *Ἱστορία τῆς Σκύρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων*, Πάτρα 1909. [104β]
919. Κ. Παπαγεωργίου, «Τὸ διαζύγιο τοῦ Μάρκου Μπότσαρη», *Σκουφᾶς* 85 (1995), σ. 40-48. [707]
920. *Ι. Παπαρηγοράκης, «Κρητικά συμβόλαια ἐπὶ τουρκοκρατίας», *Κρητικὴ Ἔστια* 11 (1959-1960), σ. 35-39. [578]
921. Ἀσπασία Παπαδάκη, «Ἄγνωστες ἀρχεῖακές εἰδήσεις γιὰ τὸ κρητικὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Φαραγγίτη (1499-1622)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σ. 131-146. [123]
922. *Ι. Παπαδάκης, «Ἡ κρητικὴ ἐφημερίς τοῦ 1831 καὶ ἡ δίκη τοῦ Κανελογεώργη», *Κρητικὸν Ἡμερολόγιον* 1902, σ. 98-100. [929]
923. Μ. Παπαδάκης, «Ἡ Ἰ. Μονὴ Δισκουρίου», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 23 (1981), σ. 35-46. [1061a]

924. *Π. Παπαδημητράκοπουλος, «Δύο από τὰ ἀρχαιότερα γνωστὰ ἔγγραφα ἀφορῶντα τὴν Δάφνη Καλαβρύτων», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 2 (1970), σ. 77-87. [897]
925. Ἀναστασία Παπαδία - Λάλα, «Οἱ Ἕλληνες καὶ ἡ βενετική πραγματικότητα. Ἰδεολογική καὶ κοινωνική συγκρότηση», στὸν τόμο *Venetiae quasi alterum Byzantium. Ὅψεις τῆς ἱστορίας τοῦ βενετοκρατούμενου ἐλληνισμού. Ἀρχεακά Τεκμήρια*, Ἀθήνα 1993, σ. 174-276. [82]
926. Θ. Παπαδόπουλλος, «Κυπριακὰ Νόμιμα», *Μελέται καὶ Ὑπομνήματα* 1 (1984), σ. 3-142. [368α]
927. *Α. Παπαδόπουλος - Κεραμεύς, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τοῦ ἐν Σμύρνη διδασκάλου Διαμαντῆ Ῥυσίου (1706-1747)», *Παρνασσός* 4/3 (1880), σ. 204-216. [427]
928. Θ. Παπαδόπουλος, «Ὁ Λέων Ἀλλάτιος καὶ ἡ Χίος», *Χιακὰ Χρονικά* 20 (1989), σ. 3-146. [322β]
929. Θ. Παπαδόπουλος, *Ἰονικὴ Βιβλιογραφία. Bibliographie Ionienne, 16^ο-19^ο αἰῶνας. Ἀνακατάταξη-Προσθήκες-Βιβλιοθήκες*, τ. Α' (1508-1850), Ἀθήνα 1998. [652]
930. *Ν. Παπαδόπουλος, «Λαογραφικὰ Λακεδαιμονίας. Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα», *Λακωνικά* 1 (1932), σ. 327-357. [841]
931. *Ν. Παπαδόπουλος, «Δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα Σοποτοῦ (ΙΖ'- ΙΗ' αἰ.)», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 8 (1976), σ. 117-132. [330]
932. *Ν. Παπαδόπουλος, «Προεπαναστατικὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα μονῆς Ἁγίων Θεοδώρων (Ἀροανίας)», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 9 (1977), σ. 63-93· *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 10-11 (1978-1979), σ. 331-363. [372]
933. *Σ. Παπαδόπουλος, «Ἑλληνικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ ἀρχεῖο τῆς Ραγούζας (Dubrovnik)», *Μακεδονικά* 17 (1977), σ. 298-314. [570]
934. Σ. Παπαδόπουλος, Χ. Φλωρεντῆς, *Νεοελληνικὸ Ἀρχεῖο Ἱ. Μονῆς Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου. Κείμενα γιὰ τὴν τεχνικὴ καὶ τὴν τέχνη*, Ἀθήνα 1990. [136]
935. *Χ. Παπαδόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῶν σχολείων τῆς Λευκωσίας κατὰ τὸ δεῦτερον ἡμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 20 (1956), σ. 175-207· *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 23 (1959), σ. 217-270. [1090α]
936. Ι. Παπάζογλου, «Κοινοτικὰ θεσμικὰ στα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας στὴν Ερεσό τῆς Λέσβου», *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 256-261. [993]
937. Θ. Παπαζώτης, «Ἐγγραφα τῆς συλλογῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου τῶν

- Ἀθηνῶν ἀναφερόμενα στὴ Θράκη», *Θρακικὴ Ἐπετηρίδα* 9 (1992-1994), σ. 173-183. [771]
938. Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, *Λαογραφικὰ Θράκης*, τ. 2, Ἀθήνα 1980. [1041]
939. Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, *Συντεχνίες και επαγγέλματα στη Θράκη 1685-1920*, Ἀθήνα 1985. [1083]
940. *Μαυρουδὴ Παπαθανασίου, «Προικοσύμφωνα», *Χρονικὰ τῆς Χαλκιδικῆς* 33-34 (1978), σ. 95-96. [1111]
941. *Η. Παπαθανασόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῶν τουρκικῶν κτημάτων καὶ τῆς προσαρτήσεως τῆς Εὐβοίας», *ΑΕΜ* 17 (1971), σ. 313-412. [932]
942. *Η. Παπαθανασόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος (1830-1835)», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 3 (1973), σ. 147-260. [955]
943. *Α. Παπαθεοδώρου, *Ἐκ Δωδώνης ἀντίλαλοι. Δραμασιτικά (Θρησκεία-Παιδεία-Ἐδεργέται-Ἀρχεῖα-Λαογραφία κτλ.)*, Ἀθήνα 1970. [1052]
944. Αἰκατερίνη Παπαθωμᾶ-Μαστοροπούλου, «Ἀνέκδοτο ἐπίσημο τουρκικὸ ἔγγραφο γιὰ ἀστικὴ ὑπόθεση τῆς Νάξου», *ΕΕΚΜ* 12 (1995), σ. 440-444. [773]
945. Μ. Παπακωνσταντίνου, *Μια βορειοελληνικὴ πόλη στὴν τουρκοκρατία. Ἱστορία τῆς Κοζάνης (1400-1912)*, Ἀθήνα 1992. [715]
946. Σ. Παπαμανουσάκης, «Ἡ δικαιοσύνη τῆς αὐγυπτιακῆς ἐπὶ τὴν Κρήτη (1830-1840)», *Ἀμάλθεια* 12 (1981), σ. 321-326· *Ἀμάλθεια* 13 (1982), σ. 57-74. [938]
947. Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Ἐπιτομὴ κρητικῆς νομολογίας», *Τάλως* 2 (1990), σ. 1-466. [816]
948. Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κῶδιξ Ι. Περίοδος Α': Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), σ. 1-483. [808, 814, 820, 821]
949. Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κῶδιξ ΙΙ. Περίοδος Β': Ἡμι-αυτονομία (1868-1898)», *Τάλως* 4/1, 2 (1994), σ. 1-717. [1078, 1080, 1103, 1132]
950. Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κῶδιξ ΙΙΙ. Περίοδος Γ': Κρητικὴ Πολιτεία (1898-1912). Μέρους πρῶτο», *Τάλως* 5/1-3 (1995), σ. 1-1235. [1143, 1144, 1145, 1162β]
951. Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κῶδιξ ΙΙΙ. Περίοδος Γ': Κρη-

τική Πολιτεία (1898-1912). Μέρος δεύτερο», *Τάλως* 6/1-4 (1996), σ. 1-2158. [1144]

952. Σ. Παπαμανουσάκης, «Η δικαιοσύνη της αιγυπτιοκρατίας στην Κρήτη (1830-1840)» *Τάλως* 12 (2004), σ. 251-295. [938]
953. *Γ. Παπανδρέου, *Καλαβρυτινή έπετηρίς ήτοι πραγματεία περι τής ιστορικής τών Καλαβρύτων έπαρχίας*, Άθήνα 1906. [423, 489]
954. Π. Παπανδρόπουλος, «Οί δημογέροντες Ρετινιώτη τών Πατρών», στο *Τόμος Τριανταφύλλον*, τ. Β', σ. 725-742. [645]
955. *Φ. Παπανικολάου, «Ό γάμος στή δυτική Μακεδονία», *Λαογραφία* 19 (1960), σ. 183-187. [1115]
956. *Σ. Παπαντωνάκης, *Κρητικά ήτοι Συλλογή Α. τών διπλωματικών έγγραφων τής επαναστατικής συνελεύσεως, τής συνελεύσεως τών Κρητών, τοῦ εκτελεστικοῦ, τών ναύαρχων κ.τ.λ. Β. τών εγκυκλίων τής συνελεύσεως και τοῦ εκτελεστικοῦ μετά σημειώσεων ιστορικών*, Χανιά 1901. [1140α]
957. Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Γ. Ροδολάκης, Δήμητρα Καραμπούλα (εκδ.), «Οι πράξεις του νοταρίου Καρουσάδων Κερκύρας πρωτοπαπά Φιλίππου Κατωϊμέρη (1503-1507)», *EKEIEΔ* 33 (1997), σ. 9-436. [19, 41]
958. *Κ. Παπαρρηγόπουλος, *Γεώργιος Καραϊσκάκης κατά τους πρότερους βιογράφους, τὰ επίσημα έγγραφα και άλλας αξιοπίστους εϊδήσεις*, Άθήνα 1867. [875]
959. *Χ. Παπαστάθης, «Ό ανέκδοτος κανονισμός τής έλληνικῆς ορθοδόξου κοινότητος Τυρνόβου Πελαγονίας», *Μακεδονικά* 13 (1973), σ. 439-441. [1149β]
960. *Χ. Παπαστάθης, «Συμφωνητικό έσναφίων τοῦ Hadzioglu Pazardjik τής Δοβρουτσᾶς στὰ 1857», *Μακεδονικά* 16 (1976), σ. 309-315. [1053]
961. Χ. Παπαστάθης, «Νομοκάνων Γεωργίου Τραπεζουντίου. Η εις τήν νεοελληνικήν μεταγλώττισις τών "Διαταγών τών Άγίων Αποστόλων" κατά τὸ Ms Gr. 696 (297) τής Ρουμανικῆς Άκαδημίας», *EKEIEΔ* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 363-631. [433]
962. Χ. Παπαστάθης (έπιμ.), *Οί κανονισμοί τών ορθοδόξων έλληρικῶν κοινοτήτων τοῦ οθωμανικοῦ κράτους και τής διασποράς, τ. Α' Νομοθετικῆς πηγῆς-κανονισμοί Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 1984. [1066]
963. Ι. Παπατσιούμας, «Ζουπανιώτες λαϊκοί μαστόροι κτίζουν τα χωριά του Πηλίου», *Μακεδονική Ζωή* 207 (1983), σ. 14-17. [991]
964. Ι. Παπατσιούμας, «Έγγραφο υιοθεσίας και διαθήκη του 1761 στον Βυθό Κοζάνης», *Μακεδονική Ζωή* 229 (1985), σ. 22-23. [511]

965. *Α. Παπαχαρίσης, «Παλαιογραφικά ἐκ Πωγωνίου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 2/13 (1953), σ. 493-501. [723]
966. Τ. Παπουτσάνης, «Πληροφορίες γιὰ τὴν οὐκονομία τοῦ παλίου Πλωμαρίου 1780-1840», στὸν τόμο *Μνήμη καὶ Παράδοση. Μελετήματα ἱστορικά καὶ λαογραφικά περιοχῆς Πλωμαρίου*, τ. Α', Ἀθήνα 1986, σ. 79-93. [613α]
967. Αμαλία Παππά-Καραπιδάκη, «Ἐνα παράδειγμα ἀπονομῆς δικαιοσύνης στὴ Θάσο κατὰ τὸ 19^ο αἰ.», *Θασιακά* 7 (1990-1991), σ. 161-178. [1135]
968. *Κ. Παρασύρας, «Τὰ ἐν Κρήτῃ ποτὲ κτήματα τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας», *ΕΕΚΣ* 2 (1939), σ. 81-99. [244]
969. *Κ. Παρασύρας, «Κρήτες ἐν Καίρῳ κατὰ τὸν ἰστ' καὶ ἰζ' αἰῶνα», *ΕΕΚΣ* 3 (1940), σ. 187-192. [154]
970. *Δ. Πασχάλης, *Ἄνδριοι ἱεράρχαι. Νεόφυτος Καμπάνης, ἐπίσκοπος Τεραπόλεως (+1848)*, Ἀθήνα 1924. [1026]
971. *Δ. Πασχάλης, «Χριστιανικὴ Ἄνδρος. Andros Sacra», *ΔΧΑΕ* 1/3-4 (1924), σ. 3-50. [401]
972. *Δ. Πασχάλης, «Τοῦρκοι ἰδιοκτῆται ἐν Ἄνδρῳ», *Ἀθηνᾶ* 36 (1924), σ. 166-176. [333]
973. *Δ. Πασχάλης, «Ἡ ἐν Κάτῳ Κάστρῳ τῆς Ἄνδρου σχολὴ ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἡ ἐν Κορθίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος (Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ τουρκοκρατίας)», *ΔΙΕΕΕ* 9 (1926), σ. 222-268. [576]
974. *Δ. Πασχάλης, *Λατῖνοι ἐπίσκοποι Ἄνδρου (1208-1710)*, Ἀθῆναι 1927. [391]
975. *Δ. Πασχάλης, «Ὁ Σπαρτιάτης Στρατηγόπουλος, δημόσιος ὑπὸ βασιλικὴν ἐξουσίαν νοτάριος ἐν Ἄνδρῳ. Εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν Ἄνδρῳ νοταρίων ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας», *ΒΝΙ* 23 (1930), σ. 87-98. [66]
976. *Δ. Πασχάλης, «Οἱ Ἰππόται τῆς Μάλτας καὶ ἀπόκρυφοὶ ἐνέργειαι αὐτῶν περὶ καταλήψεως διαφόρων νήσων τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως» *ΗΜΕ* 11 (1932), σ. 235-261. [835α]
977. *Δ. Πασχάλης, «Ἡ ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἄνδρου μονὴ τοῦ Παντοκράτορος καὶ τρία ἀνέκδοτα περὶ αὐτῆς σιγίλλια Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, παπᾶ καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ Ραφαὴλ Β', Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ καὶ ἄλλων ἀνεκδότων γραμμάτων», *Θεολογία* 10 (1932), σ. 213-229. [162]
978. *Δ. Πασχάλης, «Κοτζαμπάσηδες», *ΗΜΕ* 1935, σ. 302-325. [779]

979. *Δ. Πασχάλης, «Ἡ ἐν Ἀποικίαις τῆς Ἄνδρου γυναικεία μονὴ τῆς Ἁγίας Μαρίνης», *ΕΕΒΣ* 11 (1935), σ. 29-47. [523]
980. Β. Πάσχος, *Παλμοὶ καὶ θρύλοι δυτικῆς Θεσσαλίας. Κείμενα ἱστορικῶ-ἀρχαιολογικὰ καὶ λαογραφικὰ*, Ἀθήνα 1981. [1038]
981. Μαρία Πατραμάνη, «Τὸ Μαλεβίτσι στὴ βενετοκρατία: Ὁ χῶρος καὶ οἱ ἄνθρωποι», στὸν τόμο *Τὸ Μαλεβίτσι ἀπὸ τὰ προϊστορικὰ χρόνια μέχρι σήμερα*, Ἡράκλειο χ.χ., σ. 257-288. [217]
982. Μαρία Πατραμάνη, «Λιμοὶ καὶ λοιμοὶ στὰ Κύθηρα. Ἡ στάση τῶν βενετικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ πληθυσμοῦ (16ος-18ος αἰ.)», στὸν τόμο *Ἄνθη Χαρίτων*, σ. 569-619. [311α]
983. Μαρία Πατραμάνη, «Αρχειακὲς μαρτυρίες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Καβαλλαρᾶς στὴ διάρκεια τῆς βενετοκρατίας», στὸν τόμο *«Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη». Χαριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου*, Ἡράκλειο 2001, σ. 443-468. [101α]
984. *Χ. Πατρινέλης, «Πατριαρχικὰ γράμματα καὶ ἄλλα ἔγγραφα καὶ σημειώματα τοῦ ἰζ'-ιη' αἰῶνος ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Ἰέρακος (Ἔθν. Βιβλιοθ. Ἑλλ. 1474)», *ΕΜΑ* 12 (1962), σ. 116-165. [35]
985. *Ν. Πατσέλης, «Παλαιογραφικὰ Πωγωνίου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 2/19 (1953), σ. 1150-1154· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 2/20 (1953), σ. 1249-1255. [961, 987, 1000]
986. *Ν. Πατσέλης, «Παλαιογραφικὰ Δελβινακίου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 18/209-210 (1969), σ. 420-427· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 18/211-212 (1969), σ. 516-527. [987]
987. *Π. Πέννας, *Τὸ κοινὸν Μελενίκου καὶ τὸ σύστημα διοικήσεώς του. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων ἐπὶ τουρκοκρατίας*, Ἀθήνα 1946. [732]
988. *Γ. Πεντόγαλος, «Παραχώρηση μὲ διαθήκη, κτηματικῆς περιουσίας, σὲ μοναστήρι τῆς Κεφαλονιάς τὶς ἀρχὲς τοῦ ἰζ' αἰῶνα», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 1/6 (1972), σ. 4. [215]
989. *Γ. Πεντόγαλος, «Οἱ Παντόγαλοι Σητείας (γενεολογικὰ καὶ ἄλλα)», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 24/1 (1972), σ. 177-207. [191α]
990. *Γ. Πεντόγαλος, «Κεφαλληνιακὰ ἔγγραφα παροχῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ βενετοκρατίας», *Παρνασσὸς* 14/2 (1972), σ. 285-297. [226]
991. *Γ. Πεντόγαλος, «Παῖσιος Μεταξᾶς (Στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς φιλοσοφίας τοῦ δέκατου ἕκτου καὶ δέκατου ἐβδόμου αἰῶνα)», *Παρνασσὸς* 14 (1972), σ. 522-536. [196β]

992. *Γ. Πεντόγαλος, «Επικήρυξη δολοφόνου στην Κεφαλονιά τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς βενετοκρατίας», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 2/13 (1973), σ. 13-15. [608]
993. *Γ. Πεντόγαλος, «Πρώτη γνωστή ἐνοικίαση κατοικίας στὸ Ἄργοστόλι τὸν ἰσ' αἰῶνα», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 2/16 (1973), σ. 87-89. [158]
994. *Γ. Πεντόγαλος, «Ἀνέκδοτα ἐγγράφα τοῦ 15^{ου} αἰῶνα σχετιζόμενα μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Κέρκυρας», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 19 (1974), σ. 126-139. [17]
995. *Γ. Πεντόγαλος, «Ἡλίας ἢ Λέος Μόσκος. Ἄγιογράφος στὶς ἐκκλησίες "Ἀνάληψη" καὶ "Παντοκράτορας" στὸ Λιξούρι (1664-1665)», *Παρνασσός* 16/1 (1974), σ. 34-51. [287]
996. *Γ. Πεντόγαλος, «Ἐγγράφα διενέξεως διαιτησίας καὶ συμφωνίας τοῦ καρβοκύρη Δήμου Βεργωτῆ καὶ συντρόφων του μὲ Ἰωάννη Ὀρφανὸ γιὰ ἐκποίηση ἐμπορεύματος στὴν Δαλματία τὸ 1583», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 4/47-48 (1975), σ. 226-231. [140]
997. *Γ. Πεντόγαλος, «Ἡθὴ καὶ ἀνθρώπινες σχέσεις στὴν Κεφαλονιά τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα», *ΕΚΕΙΕΔ* 22 (1975) [1977], σ. 69-145. [79]
998. *Γ. Πεντόγαλος, «Οἱ πρῶτοι γνωστοὶ χειρουργοὶ στὸ Λιξούρι τῆς Κεφαλονιάς καὶ πληροφορίες γιὰ τὶς δραστηριότητές τους (ἀπὸ νοταριακὰ ἐγγράφα τοῦ ΙΖ' αἰῶνα)», στὸ *Τόμος Τιμητικὸς Καθηγητοῦ Κ. Ν. Ἀλιβιζάτου*, Ἀθήνα 1975, σ. 71-79. [213]
999. *Γ. Πεντόγαλος, «Οἱ παλαιότερες γνωστὲς μαρτυρίες γιὰ χαρτοπαιξία στὴν Κεφαλονιά τὸν ἰσ' αἰῶνα», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 5/51-52 (1976), σ. 7-10. [139]
1000. *Γ. Πεντόγαλος, «Πληροφορίες γιὰ τὴν μονὴ τοῦ Δαφνιοῦ ἀπὸ ἀνέκδοτο κεφαλονίτικο ἐγγράφο τοῦ ἰσ' αἰῶνα», *Παρνασσός* 18 (1976), σ. 69-73. [85]
1001. *Γ. Πεντόγαλος, «Ἀγορὰ καὶ διάθεση κεφαλονίτικων κρασιῶν στὴν Κέρκυρα τὸ 1502», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 20 (1976), σ. 114-119. [37]
1002. *Γ. Πεντόγαλος, «Χριστόφορου ἢ Χριστόδουλου Κρασσᾶ διαθήκη (1584) καὶ ἀκύρωσή της (1589)», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 1 (1976), σ. 144-156. [143]
1003. *Γ. Πεντόγαλος, «Νοταριακὸ ἀντίγραφο καταλόγου τοῦ ἐ' αἰῶνα γιὰ δωρητὲς καὶ κτήματα τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Νικολάου στὸ Ριφι τῆς Κεφαλονιάς», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 2 (1977), σ. 45-59. [59a]
1004. *Γ. Πεντόγαλος, «Πληροφορίες γιὰ ἀλυκὲς στὴν Κεφαλονιά τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 6/65-66 (1977), σ. 83-87. [127]

1005. Γ. Πεντόγαλος, «Έγγραφο συμφωνία για μεταφορά καταδιωγμένων Ήπειρωτών από τους Τούρκους στην Κέρκυρα τὸ 1558», *Ήπειρωτικά Χρονικά* 22 (1980), σ. 89-92. [107]
1006. Γ. Πεντόγαλος, «Γεώργιος Μόσχος. Νοτάριος Κερκύρας στὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ ΙΕ' αἰῶνα (Νεώτερα στοιχεία)», στα *Πρακτικά τοῦ Δ' Πανιωνίου Συνεδρίου*, τ. Α', Κέρκυρα 1980, σ. 293-302. [28]
1007. Γ. Πεντόγαλος, «Έγγραφα ἀναφερόμενα στὸν Ἅγιο Γεράσιμο τοῦ 16^{ου}, τοῦ 17^{ου} καὶ 18^{ου} αἰῶνα», *Κεφαλληνικά Χρονικά* 8 (1999), σ. 85-109. [116]
1008. Γ. Πεντόγαλος, *Γιατροὶ καὶ ἰατρικὴ Κεφαλονιάς στα χρόνια των ξενικῶν κυριαρχιῶν, 1500-1864*, Θεσσαλονίκη 2004. [1055]
1009. Σ. Περδίκη, «Οἱ Ἑπτανήσιοι τῆς Λάρνακος καὶ οἱ σχέσεις τους πρὸς τὴν Ἱερὰ Μονὴ Κύκκου», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 49-60 (1995-1996), σ. 49-85. [749α]
1010. Σ. Περδίκη, *Δικαιοπρακτικά ἔγγραφα, Γ. Μ. Κύκκου 1619-1839*, τ. Β', Λευκωσία 2000. [209]
1011. S. Perentidis, *Théodore Zygomalas et sa Paraphrase de la Synopsis Minor*, Athènes 1994 (*Forschungen zur Byzantinischen Rechtsgeschichte, Athener Reihe*, 5). [149β]
1012. *L. Petit, *Actes de l'Athos. I. Actes de Xenophon*, St. Petersburg 1903. (ανατύπωση Amsterdam 1964) [585α]
1013. *L. Petit, *Actes de l'Athos. II. Actes de Pantocrator*, St. Petersburg 1903. (ανατύπωση Amsterdam 1964) [165β]
1014. *L. Petit, W. Regel, *Actes de l'Athos. III. Actes d' Esphigménou*, St. Petersburg 1906. (ανατύπωση Amsterdam 1967) [572α]
1015. *Δ. Πετρακᾶκος, *Κοινοβουλευτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος. Ἱστορικὴ, δογματικὴ καὶ κριτικὴ ἔρευνα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνεκδότων τοῦ ἔθνους ἀρχείων*, τ. Α' (1453-1843), Ἀθήναι 1935. [757]
1016. Β. Πετράκος, *Δοκίμιο γιὰ τὴν ἀρχαιολογικὴ νομοθεσία*, Ἀθήνα 1982. [855, 911]
1017. Γ. Πετρηῆς, «Τὸ ἀρχεῖον τῆς Γ. Μ. Παναγίας Θεοτόκου Ἄρτοκοστᾶς», *ΔΙΜΝ* 72 (1994), σ. 131-136· *ΔΙΜΝ* 73 (1994), σ. 163-166· *ΔΙΜΝ* 74 (1994), σ. 197-199· *ΔΙΜΝ* 75 (1994), σ. 227-231· *ΔΙΜΝ* 78 (1994), σ. 327· *ΔΙΜΝ* 79 (1994), σ. 353-359· *ΔΙΜΝ* 80 (1995), σ. 3-8· *ΔΙΜΝ* 81 (1995), σ. 35-42· *ΔΙΜΝ* 82 (1995), σ. 67-73· *ΔΙΜΝ* 83 (1995), σ. 99-104· *ΔΙΜΝ* 84 (1995), σ. 131-136· *ΔΙΜΝ* 85 (1995), σ. 163-170· *ΔΙΜΝ* 86 (1995), σ. 195-201· *ΔΙΜΝ* 87 (1995), σ. 227-232· *ΔΙΜΝ* 88 (1995), σ. 260-269.

- ΔΙΜΝ* 89 (1995), σ. 291-297· *ΔΙΜΝ* 90 (1995), σ. 323-327· *ΔΙΜΝ* 91 (1995), σ. 355-362· *ΔΙΜΝ* 92 (1996), σ. 3-15· *ΔΙΜΝ* 93 (1996), σ. 35-42· *ΔΙΜΝ* 94 (1996), σ. 75· *ΔΙΜΝ* 95 (1996), σ. 99· *ΔΙΜΝ* 103 (1996), σ. 356-357· *ΔΙΜΝ* 105 (1997), σ. 36-39· *ΔΙΜΝ* 107 (1997), σ. 99-101· *ΔΙΜΝ* 110 (1997), σ. 195-197· *ΔΙΜΝ* 111 (1997), σ. 230· *ΔΙΜΝ* 112 (1997), σ. 263· *ΔΙΜΝ* 113 (1997), σ. 292-294· *ΔΙΜΝ* 114 (1997), σ. 323· *ΔΙΜΝ* 115 (1997), σ. 355. [242]
1018. Α. Πετρονώτης, «Παριανοί μαστόροι», *Παριανά* 59 (1995), σ. 257-294. [289]
1019. *Γ. Πετρόπουλος, *Νομικά έγγραφα τῆς συλλογῆς Γ. Μαριδάκη (1684-1835) μετὰ συμβολῶν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου*, Ἀθήναι 1956 [*Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας* (ἔκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), τ. Γ', 1]. [712]
1020. *Γ. Πετρόπουλος, «Lettre de dotation inédite de l'île de Sifanto», *Eos* 48/2 (1957), σ. 375-387. [740]
1021. *Γ. Πετρόπουλος (ἐπιμ.), *Νοταριακὲς πράξεις Παζῶν διαφόρων νοταρίων τῶν ἐτῶν 1658-1810*, Ἀθήναι 1958. [569]
1022. *Γ. Πετρόπουλος (ἡ Σάγιας), «Οἱ Ντουρταῖοι τῆς Λάστας Ἀρκადίας», *Παρνασσός* 10 (1968), σ. 307-313. [954]
1023. *Φ. Πέτσας, «Τρία ἀνέκδοτα ἔγγραφα», *Ἡπειρωτικὴ Ἔστια* 25/293-294 (1976), σ. 713-716. [950]
1024. Φ. Πέτσας, «Τρία ἀνέκδοτα ἔγγραφα. Ἐτσι ἐλύοντο διαφορὲς στὰ μαῦρα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας», *Ἡπειρος* 2 (1979), σ. 21-22. [989]
1025. Ν. Πιέρρος, «Προεπαναστατικὸν ἔγγραφον συμβιβασμοῦ τῶν χωρίων Ζάχολης καὶ Σελιάνας (1785)», στα *Πρακτικὰ του Β' τοπικοῦ συνεδρίου Κορινθιακῶν ἐρευνῶν*, Ἀθήνα 1986, σ. 135-148 (*Πελοποννησιακὰ Παράρτημα* 12). [587]
1026. Ν. Πιέρρος, «Προεπαναστατικὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα ἐκ Κάτω Ποταμιᾶς Κραθίδος (1740-1792)», *Πελοποννησιακὰ* 18 (1989-1990), σ. 16-255. [455]
1027. *Κ. Πιλαβάκης, «Τρία κυπριακὰ προικοσύμφωνα τοῦ 16' αἰ.», *Λαογραφικὴ Κύπρος* 2/6 (1972), σ. 116-117. [1016]
1028. *Κ. Πίτσιος, *Καρναὶ (Ἀράχοβα) Λακεδαιμόνος*, Ἀθήνα 1948. [811]
1029. Β. Πλαγιανάκου-Μπεκιάρη, Ἀ. Στεργέλλης (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖο Ἰωάννη Κωλέττη*, τ. Α', Μέρος Πρῶτο, Ἀθήνα 1996 [*Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας* (ἔκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), 13]. [598]

1030. *Α. Πλακίδας, «Άλλο ένα παλιό καριώτικο έγγραφο», *Ίκαριακά* 37 (1966), σ. 18. [769]
1031. Β. Πλάτανος, «Προυξινιά, άρρβώνα (σταυρουβλόγισ'), γάμους (βλόγισ'), σκι Άντισσα», *Λεσβιακά* 19 (2002), σ. 87-136. [1148]
1032. Γ. Πλατάρης - Τζίμας, «Ανέκδοτα έγγραφα που αφορούν την εκπαίδευση στο Μέτσοβο», *Ήπειρωτικό Ήμερολόγιο* 1989, σ. 169-177. [1050a]
1033. Γ. Πλατάρης - Τζίμας, *Κώδικας διαθηκών Μετσόβου. Μείζονες και ελάσσονες ευεργέτες*, τ. Α' - Γ', Μέτσοβο-Αθήνα 2004. [1039]
1034. *Γ. Πλουμίδης, «Σχολεία στην Ελλάδα συντηρούμενα από κληροδοτήματα Έλλήνων τής Βενετίας (1603-1797)», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), σ. 236-249. [382a]
1035. Γ. Πλουμίδης, «Ναύλωση πλοίου στη Ζάκυνθο», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 7 (1995-1998), σ. 85-88. [173]
1036. *Δ. Πολέμης, «Η εκκλησία τής Κατασυρτής έν Άνδρω. Δύο ανέκδοτα πατριαρχικά γράμματα», *Θεολογία* 40 (1969), σ. 534-546. [337β]
1037. *Δ. Πολέμης, «Είκοσι διαθήκες», *Πέταλον* 1 (1977), σ. 28-146. [324]
1038. Δ. Πολέμης, «Στοιχειά δια τήν εξέλιξιν του ναυτικού δικαίου τής Άνδρου κατά τήν προεπαναστατικήν περίοδον», *Πέταλον* 2 (1980), σ. 110-152. [494]
1039. Δ. Πολέμης, «Άβαντάρια καί άλλα προικῶα έγγραφα έξ Άνδρου», *Πέταλον* 2 (1980), σ. 30-109. [393]
1040. Δ. Πολέμης, «Ειδήσεις περί τῶν Δεβρῶν Ίωακείμ», *Πέταλον* 2 (1980), σ. 101-109. [943]
1041. Δ. Πολέμης, «Συμβολαι εἰς τήν ἱστορίαν τής μητροπόλεως Έφέσου κατά τόν δέκατον ἔκτον αἰῶνα» *ΕΕΒΣ* 45 (1981-1982), σ. 313-363. [131a]
1042. Δ. Πολέμης, «Άπελευθέρωσις αἰχμαλώτου έν Άνδρω κατά τόν δέκατον ἔκτον αἰῶνα», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 81-97. [166]
1043. Δ. Πολέμης, «Μία περίπτωσις ἀποζημιώσεως αἵματος έν Άνδρω», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 97-103. [580]
1044. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 3. Μία καταδίκη εἰς κάτεργον», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 226-227. [493]
1045. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 4. Άφιέρωσις ναυαγίου πρὸς τήν μονήν τής Άγίας», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 228-229. [538]
1046. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 6. Ναυλοσύμφωνον δια μεταφοράν στρατευμάτων κατά τήν ἐπανάστασιν», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 233-236. [879]

1047. Δ. Πολέμης, «Καίρικα οικογενειακά έγγραφα», *Πέταλον* 4 (1984), σ. 5-77. [292]
1048. Δ. Πολέμης, «Διαθήκες από τις Στενιές (1742-1777)», στον τόμο *Στενιώτικα*, τ. 1, Άθήνα 1985, σ. 91-114. [460α]
1049. Δ. Πολέμης, «Βούργαρο και Παραδείσι: Δύο ανδριώτικα μετόχια στην Άλώνη», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 6 (1986-1987), σ. 31-143. [418]
1050. Δ. Πολέμης, «Στενιώτικα προικοσύμφωνα του δεκάτου ογδόου αιώνας», στον τόμο *Στενιώτικα*, τ. 2, Άθήνα 1987, σ. 84-125. [432α]
1051. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα περί τῆς μονῆς τῶν Τρομαρχίων. 4: Ἡ διαθήκη τοῦ προηγούμενου Λεοντίου Γραμματίκα», *Πέταλον* 5 (1990), σ. 131-133. [886]
1052. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 2. Μία περίπτωση παραδοχῆς ὁμαδικῆς εὐθύνης», *Πέταλον* 5 (1990), σ. 197-201. [658]
1053. Δ. Πολέμης, *Οἱ ἀφεντότοποι τῆς Ἄνδρου. Συμβολή εἰς τὴν ἔρευνα τῶν καταλοίπων τῶν φεουδαλικῶν θεσμῶν εἰς τὰς νήσους κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα*, Ἄνδρος 1995. [67α]
1054. Δ. Πολέμης, «Μία ἐπιγραφή τοῦ ἔτους 1679 καὶ ἡ οἰκογένεια Δελλαγραμματίκα», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 3-68. [275]
1055. Δ. Πολέμης, «Τὰ φορολογικὰ τῆς Ἄνδρου τὸ 1721», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 103-107. [405]
1056. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 3. Ἡ ἀδελφοποιία ἐν Ἄνδρῳ», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 321-325. [604]
1057. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 4. Ἐμπορία κρέατος ἐν Ἄνδρῳ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐπαναστάσεως», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 326-329. [784]
1058. Δ. Πολέμης, «Κασσάνδρα καὶ Ἄνδρος», *Ἀνδριακὰ Χρονικὰ* 29 (1998), σ. 197-208. [186]
1059. Δ. Πολέμης, *Ἀνέκδοτα ἀνδριακὰ ἔγγραφα τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος*, Ἄνδρος 1999. [128α]
1060. Δ. Πολέμης, «Ἡ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 5-131. [163]
1061. Δ. Πολέμης, «Τὰ ἐν Σμύρνη μετόχια τοῦ Ἁγ. Νικολάου», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 67-69. [597]
1062. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 5. Τὸ τέμπλον τοῦ καθολικοῦ τῆς μονῆς τῆς Ἁγίας», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 328-334. [785]
1063. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 6. Εἰς Ἄνδριος ἰατρὸς ἐν Κυδωνίαις», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 335-337. [762]

1064. Δ. Πολέμης, «Κρητικό-Άνδριακά: 2. Γύρω από τον Γάσπαρη Κοντόσταβλο, πρόξενο τῆς Βενετίας στὰ Χανιά (1680)», στον τόμο *Ἐνθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, Ἡράκλειο 2000, σ. 599-606. [327]
1065. Δ. Πολέμης, *Μοναστηριακά τοῦ Ἁγίου Νικολάου*, Ἄνδρος 2001 (*Ἄνδριακά Χρονικά* 32). [195]
1066. Δ. Πολέμης, «Ἄνδριοι ἐν Σμύρνη», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 5-124. [272]
1067. Δ. Πολέμης, «Τὰ κατὰ τὸν Φενδερίκον», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 195-240. [650]
1068. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 2. Περὶ τὴν κηδεμονίαν ὄρφανῶν», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 325-328. [557]
1069. Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 3. Ἀπόφασις περὶ παραγραφῆς παλαιῶν ὑποθέσεων», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 328-331. [562]
1070. Δ. Πολέμης, «Οἱ Κοντόσταβλοι τῆς Ἄνδρου», *Ἄγκυρα* 2 (2004), σ. 149-263. [230]
1071. Δ. Πολέμης, Μ. Φώσκολος, «Τὸ ἀρχεῖον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἄνδρου», *ΕΕΒΣ* 47 (1987-1989), σ. 109-147. [149γ]
1072. Θ. Πολίτης (επιμ.), Κ. Σ. Κώνστα *ἅπαντα ὅσα βρέθηκαν*, τ. 1-9, Αθήνα 1990-1994. [536, 564, 696, 736, 842, 868]
1073. Ελένη Πουλακιδάκου-Γραμματικάκη, «Ο Πρασιώτικος γάμος», *Χρονικά τῶν Τσακῶνων* 6 (1984), σ. 80. [679]
1074. Γ. Πουλής, «Ἡ διαμονή (ἢ διανυκτέρευση) τῆς γυναίκας ἐκτός τοῦ συζυγικοῦ οἴκου ὡς λόγος διάζευξης στο βυζαντινὸ καὶ μεταβυζαντινὸ δίκαιο», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Δικηγορικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 8 (1987), σ. 129-138. [1161]
1075. *Π. Πουλίτσας, «Σύνοψις τοῦ κώδικος τῆς ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου», *Ἡπειρωτικὰ Χρονικά* 5 (1930), σ. 76-113. [546]
1076. *Χ. Πράτσικας, «Ὁ Ἀστικὸς τῆς Ἑλλάδος Κώδῆξ. Δύο νομικαὶ ἑκατονταετηρίδες (1830-1930, 1835-1935)», *Θέμις (Θ. & Π. Ἀγγελόπουλων - Χ. Πράτσικα)* 41 (1930), σ. 273-290. [927α]
1077. Γ. Πρατσίνης, «Ἱστορικὰ συμβόλαια τῆς Μονῆς Ἀρετίου», *Ἀμάλθεια* 37/146-147 (2006), σ. 107-114. [132]
1078. Προκόπιος (μητροπ. Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου), «Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Καβάλα καὶ ἡ ἀνέγερσις Παρθενωγωγείου αὐτῆς 1890-1915 κατὰ τὸν κώδικα τῆς ἐφορείας τῶν σχολῶν», στον τόμο *Ἡ Καβάλα καὶ ἡ περιότης τῆς*, *Πρακτικὰ Ἀ τοπικοῦ συμποσίου*, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 9-92. [1119]

1079. *Ε. Πρωτοψάλτης, *Αρχείο Δημητρίου Ι. Θέμελη: Ανέκδοτα έγγραφα*, Αθήνα 1955. [791]
1080. *Ε. Πρωτοψάλτης (έπιμ.), *Ιστορικόν ἀρχεῖον Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου*, τ. 1-6, Αθήνα 1963-1986 [*Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας* (έκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), 5]. [683]
1081. *Ε. Πρωτοψάλτης, *Ἡ Φιλική Ἐταιρεία. Ἀναμνηστικὸν τεύχος ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι*, Αθήνα 1964. [780]
1082. *Ε. Πρωτοψάλτης (έπιμ.), *Ἀρχεῖα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου*, τ. ΣΤ' (1793, 1801, 1821-1825), Αθήνα 1966. [669]
1083. *Ε. Πρωτοψάλτης, *Ἱστορικὰ ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ λοιπῶν μνημείων τῆς ἱστορίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ Καποδίστρια*, Αθήνα 1967 (*Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας*, 59). [855]
1084. *Ε. Πρωτοψάλτης, «Κανονισμὸς συνδέσμου τῶν Κασίων ἐργατῶν τῆς Σουεζείου διώρυγος», *Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον* 6 (1976), σ. 93-105. [1133]
1085. Ἰωάννα Ραμουτσάκη, «Οἱ ἱατροὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς βενετοκρατίας στὴν Κρήτη», *Κρητολογικὰ Γράμματα* 15-16 (1999-2000), σ. 105-124. [73]
1086. *Ι. Ράμφορ, «Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Κιμῶλου», *Κιμωλιακὰ* 2 (1972), σ. 183-299. [271α]
1087. *Ι. Ράμφορ, «Ὁ Δευτερεύων Σίφνου», *Κιμωλιακὰ* 3 (1973), σ. 269-296. [854]
1088. *Ι. Ράμφορ, «Σύμμεικτα Κιμωλιακὰ Ι: Παλαιὰ κιμωλιακὰ ἔγγραφα», *Κιμωλιακὰ* 3 (1973), σ. 297-377. [662]
1089. *Ι. Ράμφορ, «Δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα ἐκ Κιμῶλου (1629-1839)», *Κιμωλιακὰ* 4 (1974), σ. 3-70. [356]
1090. *Ι. Ράμφορ, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς ἐν Μήλῳ μονῆς Ἁγίου Σάββα», *Κιμωλιακὰ* 8 (1978), σ. 297-321. [657]
1091. Χ. Ρέππας, «Ἡπειρωτικὰ σύμμεικτα. Ἱστορικὰ ἔγγραφα τῆς περιόδου 1822-1912», *Ἡπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο* 1985, σ. 318-327. [895]
1092. J. Richard, T. Papadopoulos (εκδ.), *Le Livre des Remembrance de la secrète du Royaume de Chypre (1468-1469)*, Nicosie 1983. [15β]
1093. A. Rigo, «Lo Horismòs di Sinân Pascià, la presa di Ioannina (1430) e la «dette-
ra» del sultano Murâd II», *Θησαυρίσματα* 28 (1998), σ. 57-78. [9α]
1094. *Γ. Ροδολάκης, «Διατάξεις ναυτικοῦ δικαίου σὲ μεταβυζαντινὰ νομο-
κανονικὰ ἔργα», *ΕΚΕΙΕΔ* 22 (1975) [1977], σ. 171-183. [33]

1095. Γ. Ροδολάκης, «Διατάξεις ναυτικού δικαίου σέ μεταβυζαντινούς χειρόγραφους κώδικες τῆς Λακωνίας», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 4 (1979), σ. 230-241. [368]
1096. Γ. Ροδολάκης, «Ἐμπορικὲς ἑταιρεῖες στὴν Ὑδρα (1792-1820)», *EKEIEΔ* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 673-698. [617]
1097. Γ. Ροδολάκης, «Συντροφίες στὴ Νάξο», στὸν τόμο *Ἡ Νάξος δια μέσου των αἰώνων*, Αθήνα 1994, σ. 569-587. [302]
1098. Γ. Ροδολάκης, «Τὸ “βλησίδι” καὶ τὴ “σερμαγιά” στὸ εμπόριο κατὰ τοὺς μεταβυζαντινοὺς χρόνους», *EKEIEΔ* 33 (1997), σ. 457-472. [38]
1099. Γ. Ροδολάκης, «“Νέον οσπίτιον ἐκ θεμελίων”. Συμβάσεις γιὰ τὴν ἐκτέλεση οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν στὴν Ὑδρα (1802-1833)», *EKEIEΔ* 35 (2001), σ. 15-120. [758]
1100. Γ. Ροδολάκης, «“... δίδει εἰς ναύλον τὴν πολάκα τοῦ ἡ Καλὴ Ἐλπίς”. Μία ναύλωσις, δύο σημαίες, τρία ναυλοσύμφωνα (Ὑδρα, 3/6/1807)», *EKEIEΔ* 36 (2002), σ. 183-204. [704]
1101. Γ. Ροδολάκης, «Διαμόρφωση νομικῆς ορολογίας στὶς αγροτικὲς σχέσεις. Ἡ περίπτωση τῆς Κέρκυρας (16^ο-17^ο αἰ.)», στὰ *Πρακτικὰ τοῦ Ζ' Πανιωνίου Συνεδρίου*, τ. Α', Αθήνα 2004, σ. 379-393. [775]
1102. Γ. Ροδολάκης, «Ζητήματα ναυτικού καὶ ἐμπορικοῦ δικαίου στὴ Νάξο κατὰ τὸ 17^ο αἰώνα», στὸν τόμο *Ἡ Ἑλλάδα των νησιῶν ἀπὸ τὴ Φραγκοκρατία ὡς σήμερα (Πρακτικὰ τοῦ Β' Ευρωπαϊκοῦ Συνεδρίου Νεοελληνικῶν Σπουδῶν)*, τ. Β', Αθήνα 2004, σ. 385-399. [298]
1103. Γ. Ροδολάκης, «Ἡ ναυτικὴ νομοθεσία τῆς Ὑδρας (1803-1818). Τα “Θεσπίσματα”, οἱ “Πολιτικοί” καὶ οἱ “Θαλασσοεμπορικοὶ νόμοι”, οἱ “Θαλασσοεμπορικοὶ νόμοι”», *EKEIEΔ* 38 (2004), σ. 243-319. [682]
1104. Γ. Ροδολάκης, Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη (ἐκδ.), «Οἱ πράξεις τοῦ νοταρίου Ἁγίου Ματθαίου Κερκύρας Πέτρου Βαραγκά (1541-1545)», *EKEIEΔ* 32 (1996), σ. 207-339. [80]
1105. *Π. Ροντογιάννης, «Ἡ διαθήκη τοῦ Παναγιώτη Δοξαρά», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 117-127. [430]
1106. *Π. Ροντογιάννης, *Ἡ χριστιανικὴ τέχνη στὴ Λευκάδα*, Ἀθῆναι 1974 (Ἑπετηρὶς Ἐταιρείας Λευκαδικῶν Μελετῶν 3). [413]
1107. Ν. Ρουδομέτωφ, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα ἀπὸ τὸ Σωτήρος τῆς Θάσου. Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειας Παπαστυλιανοῦ (1847-1918)», *Θασιακὰ* 9 (1994-1995), σ. 431-455. [1029]
1108. Ν. Ρουδομέτωφ, *Ἡ ἐλληνορθόδοξη κοινότητα Καβάλας ἀπὸ ἕναν κώδικα των ἐτῶν 1895-1908*, Καβάλα 1998. [1142]

1109. Ν. Ρουδομέτωφ, «Το αρχείο της οικογένειας παπά Ιωάννη από το Κάστρο της Θάσου», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 577-601. [815]
1110. Αδαμαντία Ρουμπέση, «Ένα προικοσύμφωνο του 1806», *ΔΙΜΝ* 6 (1988), σ. 83-84. [695]
1111. Μ. Ροῦσσοσ - Μηλιδώνης (έκδ.), *Τὸ ἑλληνικὸ ἀρχιπέλαγος. Α' Σίφνος, Σέριφος, Κύθνος, Άνδρος, Νάξος, Θήρα. Ἡ τουρκοκρατούμενη «Ἑλλάδα» μέσα ἀπὸ ἀνέκδοτα ἔγγραφα Ἰησουιτῶν τοῦ 17^{ου} καὶ 18^{ου} αἰῶνα*, Ἀθήνα 2002. [317]
1112. *Ε. Σαβράμης, «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Δημητσάνης», *ΕΕΒΣ* 9 (1932), σ. 231-238. [689]
1113. *Ε. Σαβράμης, «Ζαγορικὰ θέσμια περὶ προικός», *Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος* 35 (1936), σ. 350-363. [1002]
1114. *Ν. Σακελλαρίδης, «Παναγία Σπηλιανή», *Νισυριακά* 6 (1978), σ. 128-156. [417]
1115. *Ν. Σακελλαρόπουλος, *Τὸ Βερσίτσι στὸν ἀγῶνα τοῦ 1821*, Ἀθήνα 1971. [720]
1116. *Ν. Σακελλαρόπουλος, «Σελίδες τοπικοῦ λαϊκοῦ δικαίου ἀπὸ τὴν τουρκοκρατία καὶ λίγο μετὰ τὴν ἐπανάσταση. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα 1756-1846», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 4 (1972), σ. 55-59. [423]
1117. *Ν. Σακελλαρόπουλος, *Τὸ Βερσίτσι καὶ τὰ μνημεῖα του (τοπωνύμια - ὀνόματα - ἐπώνυμα - παρεπώνυμα - ἔγγραφα)*, Ἀθήνα 1972. [423]
1118. *Ν. Σακελλαρόπουλος, «Δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα Βερσιτίου (Σειρῶν) Καλαβρύτων (1796-1847)», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 6 (1974), σ. 68-73. [635]
1119. *Ι. Σακκελίωv, «Συμβόλαιον τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σ. 468-475. [3a]
1120. *Ι. Σακκελίωv, «Κυπριακὴ διαθήκη τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος», *Παρνασσός* 11 (1887), σ. 259-262. [22a]
1121. *Γ. Σαλβάνοσ, «Γαμήλια ἔθιμα Ἀργυράδων Λευκίμμης», *Λαογραφία* 10 (1929), σ. 514-543. [261]
1122. *Δ. Σαμάρης, *Ἡ κοινότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Σερρών ἐπὶ τουρκοκρατίας: ἱστορία, τοπογραφία, κοινοτικὸς βίος, γλωσσικὰ καὶ ἱστορικὰ μνημεῖα, ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, Θεσσαλονίκη 1971. [1075]
1123. Ἀ. Σαμψών, «Ἡ μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Σκοπέλου κατὰ τὸν 19^ο αἰῶνα», *ΑΕΜ* 22 (1978-1979), σ. 123-134. [632]
1124. Γ. Σάρρας, *Ἱστορικὰ, λαογραφικὰ περιοχῆς Ἡγουμενίτσας 1500-1950*, Ἀθήνα 1985. [251]

1125. *Γ. Σβορώνος, *Σαμιακή νομοθεσία περιέχουσα προνόμια τῆς ἡγεμονίας Σάμου καὶ ἄπαντας τοὺς ἐν ἰσχύι νόμους αὐτῆς*, Σάμος 1903. [941, 963, 976, 1036, 1043]
1126. *Α. Σγουρίτσας, «Αἱ δικαιοπραξίαι τῶν προγόνων μας», *Μαλεβός* 2/14 (1922), σ. 3· *Μαλεβός* 2/17 (1922), σ. 7· *Μαλεβός* 2/19 (1922), σ. 8. [575, 952]
1127. *Α. Σγουρίτσας, «Μία χριστιανικὴ διαθήκη», *Μαλεβός* 2/19 (1922), σ. 13. [864]
1128. *Α. Σγουρίτσας, «Ἡ ἀνέκδοτος διαθήκη Παν. Κρεββατᾶ», *Μαλεβός* 4/43 (1924), σ. 317-318· *Μαλεβός* 4/44 (1924), σ. 329-330. [768]
1129. *Α. Σγουρίτσας, «Ἀπὸ τὰ ἐγγράφα τῶν προγόνων μας», *Μαλεβός* 6/56 (1925), σ. 475-476. [974]
1130. *Α. Σγουρίτσας, «Τὸ προικοσύμφωνον τοῦ παπποῦ μου», *Μαλεβός* 6/59 (1926), σ. 512. [865]
1131. *Α. Σγουρίτσας, «Πωλητήριο μοναστηριακῶν κτημάτων ἐν Βεσσάρᾳ Μονῆς Μαλέβης πρὸς τοὺς Οἰκονόμον καὶ Σγουρίτσαν», *Μαλεβός* 6/60 (1926), σ. 520. [678]
1132. *Α. Σγουρίτσας, «Προικοσύμφωνον Χρήστου Σταυριανοπούλου», *Μαλεβός* 6/60 (1926), σ. 524. [930]
1133. *Α. Σγουρίτσας, «Διανεμητήριο», *Μαλεβός* 6/60 (1926), σ. 524. [745]
1134. Α. Σεβαστάκης, *Δίκαιο καὶ δικαστικὴ ἐξουσία στη Σάμο 1550-1912 με ἀνέκδοτα ἐγγράφα*, Αθήνα 1986. [583]
1135. Ἄ. Σέβης, *Τὰ Πεστὰ Ἰωαννίνων. Γεωγραφία-Ἱστορία-Λαογραφία*, Γιάννινα 1988. [1150]
1136. *Δ. Σερεμέτης, «Δικαιοπρακτικὰ καὶ ἄλλα ἐγγράφα ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας περὶ Κυθήρων», *Θησαυρίσματα* 1 (1962), σ. 119-141. [219]
1137. *D. Sérémétis, «Un procès de divorce de l'an 1592», στα *Actes du XIIe Congrès International d'Études Byzantines*, Beograd 1964, σ. 507-518. [157]
1138. Ζαχαρένια Σημανδηράκη, «Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα (1764-1882)», *Ελλωτία* 5 (1996), σ. 191-206. [520]
1139. Ζαχαρένια Σημανδηράκη, «Τοπώνυμια σε ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα του 18ου καὶ 19ου αἰώνα», *Ἐν Χανίοις* 1 (2007), σ. 51-68. [402]
1140. Β. Σιακωτός, «Οἱ οικογενειακὲς σχέσεις στην Ἱεράπετρα μέσα ἀπὸ τα συμβολαιογραφικὰ κατάστιχα του 16^{ου} αἰώνα», *Ἀμάλθεια* 35 (2004), σ. 49-72. [67]

1141. Β. Σιακωτός, «Συμβολή στην ιστορία της Τσακωνιάς κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας», *Χρονικά τών Τσακόνων* 18 (2004-2005), σ. 256-300. [370]
1142. Β. Σιακωτός, «Κυνηγετική δραστηριότητα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), σ. 167-196. [178]
1143. Δ. Σιάτρας, *Οι αγοραπωλησίες ακινήτων στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα*, Αθήνα 1992. [408]
1144. Δ. Σιάτρας, *Ο κοινοτικός πολιτισμός της τουρκοκρατούμενης νησιωτικής Ελλάδας*, Αθήνα 2007. [325]
1145. *Α. Σιγάλας, «Συριανά έγγραφα», *HME* 3 (1925), σ. 243-257. [156]
1146. *Α. Σιγάλας, «Ἡ πατέντα τών κοτσαμπάσηδων», *HME* 9 (1930), σ. 403-421. [681]
1147. Σ. Σιγάλας, *Ὁ κώδικας ἀλληλογραφίας τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν Κυρίλλου (1874-1888). Τὰ Πρακτικά τῆς Δημογεροντίας καὶ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου (1882-1887). Συμβολή στὴν τοπικὴ ἱστορία τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως καὶ τῆς περιοχῆς Γρεβενῶν*, Γρεβενά 2004. [1110]
1148. Σ. Σιγάλας, *Ὁ κώδικας ἀλληλογραφίας τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν Κλήμεντος (1888-1896) μετὰ παραρτήματος διαθηκῶν (1893-1896) καὶ πρακτικῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου (1889-1896). Συμβολή στὴν τοπικὴ ἱστορία τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως καὶ τῆς περιοχῆς Γρεβενῶν*, Γρεβενά 2004. [1116]
1149. *Θ. Σιμόπουλος, *Ἡ ἱερὰ μονὴ Ζερμπίτσης. Ἀνέκδοτα περὶ αὐτῆς ἔγγραφα-κειμήλια*, Ἀθήνα 1966. [237]
1150. *Θ. Σιμόπουλος, *Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν κωδίκων Σπάρτης καὶ Μονεμβασίας*, Ἀθήνα 1970. [589]
1151. *Θ. Σιμόπουλος, *Μάρτυρες καὶ ἀγωνισταὶ ἱεράρχαι τῆς ἐλληνικῆς ἐθνεγερσίας 1821-1829. Β' Συμβολή εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας*, Ἀθήνα 1972. [797]
1152. *Αναστασία Σιφωνιοῦ-Καράπα, Μ. Τουρτόγλου, Σ. Τρωιάνος (ἐκδ.), «Μανουὴλ Μαλαξοῦ Νομοκάνων», *EKEIEA* 16-17 (1969-1970) [1972], σ. 1-39. [114]
1153. Ἀναστασία Σιφωνιοῦ-Καράπα, Γ. Ροδολάκης, Λυδία Ἀρτεμιάδη (ἐκδ.), «Ὁ κώδικας τοῦ νοταρίου Νάξου Ἰωάννου Μηλιάτη, 1680-1689 (χφ. Γ.Α.Κ. 86)», *EKEIEA* 29-30 (1982-1983) [1990], σ. 125-1312. [329]
1154. Δ. Σκληπάρης, «Τρία προικοσύμφωνα», *Μυτιλήνη. Γράμματα-Τέχνες* 2 (1983), σ. 145-155. [472]

1155. Δ. Σ κ λ ε π ά ρ η ς, «Δύο συναφή έγγραφα», *Λεσβιακά* 10 (1987), σ. 259-265. [1086]
1156. Δ. Σ κ λ ε π ά ρ η ς, «6 πωλητήρια-ομόλογα Αγιάσου», *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 302-311. [701]
1157. Δ. Σ κ λ ε π ά ρ η ς, «Τέσσερα προικοσύμφωνα Αγιάσου», *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 312-327. [729]
1158. Δ. Σ κ λ ε π ά ρ η ς, «Τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα Αγιάσου (Λέσβου)», *Λεσβιακά* 14 (1993), σ. 199-205. [719]
1159. *Ε. Σ κ ο υ β α ρ ᾶ ς, *Όλυμπιώτισσα, περιγραφή και ιστορία της μονής-Ήβιβλιοθήκη και τὰ χειρόγραφα-Κατάλογος τῶν κωδίκων-Άναγραφαί και χρονικά σημειώματα-Άκολουθία Παναγίας Όλυμπιώτισσης-Έγγραφα ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς (1336-1900)*, Ἀθήνα 1967. [499]
1160. Β. Σ κ ο ῦ ρ τ η ς, «Προίκα και προικοσύμφωνα», *Έκ Χιονάδων* 8 (2005), σ. 28-34. [1109]
1161. Β. Σ λ ο τ, «Συμφωνητικόν πωλήσεως ἐλαιολάδου Μάνης», *Λακωνικαί Σπουδαί* 8 (1986), σ. 266-270. [690]
1162. *Δ. Σ ο φ ι α ν ὄ ς, «Συμβολαιογραφική πράξη τοῦ 1550», *Έπτανησιακά Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 133-134. [97]
1163. Δ. Σ ο φ ι α ν ὄ ς, «Ἡ οἰκογένεια Παξιμάδης ἀπὸ τὴν Τήνο (18^ο-19^ο αἰ.)», *ΕΕΚΜ* 11 (1979-1981), σ. 275-427. [717]
1164. Δ. Σ ο φ ι α ν ὄ ς, *Ό ἅγιος Βησσαρίων μητροπολίτης Λαρίσης (1527-1540) και κτίτορας τῆς μονῆς Δουσίκου. Άνέκδοτα ἁγιολογικά και ἄλλα κείμενα*, Ἀθήνα 1992. [69]
1165. Δ. Σ ο φ ι α ν ὄ ς, «Χατζή-Άντώνης Λύτρας ὁ Τήνιος και τὰ μαρμαρόγλυπτά του στὴ μονὴ Ξενοφῶντος τοῦ Ἁγίου Ὁρους», *Τηνιακά* 3 (2005), σ. 117-141. [1056]
1166. Ἀ. Σ π α ν ὄ ς, *Κῶδιξ Ἀ.Τ.Μ. Μυτιλήνης (18^ο αἰ.)*, Μυτιλήνη 2006. [379]
1167. Β. Σ π α ν ὄ ς, «Ἡ διαθήκη του Λαρισαίου δωρητῆ Δημητρίου Καρά (1856) (Άναφορά στα σχολεῖα τῆς Λάρισας και τῆς περιοχῆς τῆς)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 22 (1992), σ. 17-30. [1050]
1168. Β. Σ π α ν ὄ ς, «Συνοριακές διαφορές τριῶν οικισμῶν τῆς επισκοπῆς των Σταγῶν, των Χλαπῶν, τῆς Γεωργίτσας και των Σταγιάδων 1792-1798. Ἡ ταύτιση του βυζαντινοῦ οικισμοῦ Χλαποί», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 26 (1994), σ. 65-80. [614]
1169. Β. Σ π α ν ὄ ς, «Δύο Σοφαδίτισσες δωρήτριες τῆς μονῆς του Δουσίκου στα 1784», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 35 (1999), σ. 69-80. [586]

1170. Β. Σπανός, «Πέντε ανέκδοτα έγγραφα της χήρας του Ρεντινιώτη προεστού Δημητρίου Γ. Τσολάκογλου για το τσιφλίκι της στη Φθιώτιδα 1838-1839», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 37 (2000), σ. 353-366. [928]
1171. Β. Σπανός, «Το μετόχι της μονής του Δουσίκου στο Μοσχολούρι και στους Σοφάδες», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 38 (2000), σ. 119-128. [615]
1172. Β. Σπανός, «Οι ιδιοκτησίες της μονής του Δουσίκου στο Ελληνόκαστρο της Καρδίτσας (1804-1837)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 97-111. [687]
1173. Β. Σπανός, «Οι οικογενειάρχες της Πηγής των Τρικάλων το 1691», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 42 (2002), σ. 308-312. [352]
1174. Β. Σπανός, «Οι ιδιοκτησίες της μονής του Δουσίκου στον Πλάτανο του Αλμυρού (1814-1815)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 51 (2007), σ. 9-16. [741]
1175. Κ. Σπανός, «Η διαλυμένη μονή του Αγ. Γεωργίου στην Αετοράχη της Ελασσόνας (δύο ανέκδοτα έγγραφα του 1759)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 39 (2001), σ. 289-299. [500]
1176. Κ. Σπανός, «Οι θεσσαλικοί οικισμοί στον ιεροσολυμίτικο κώδικα 509, 1649-1669», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 293-366. [263a]
1177. Κ. Σπανός, «Τα υπομνήματα εκλογής τεσσάρων μητροπολιτών της Λάρισσας στη "Νομική Συναγωγή" του Δοσιθέου (1604-1662)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 51 (2007), σ. 289-298. [182]
1178. *Κ. Σπηλιωτάκης, «Τὰ ἐν Ναυπλίῳ κτίρια τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ (1824-1826)», *ΔΙΕΕΕ* 20 (1970-1977), σ. 53-71. [858]
1179. *Κ. Σπυριδάκης, «Σταχυολογήματα ἐκ τῆς κυπριακῆς ἱστορίας τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας. Α' Ὁ Κύπριος ἐπίσκοπος Εἰρηνοπόλεως καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ. Β' Δύο κυπριακὰ πωλητήρια», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 17 (1953) [1954], σ. 41-54. [586a]
1180. *Κ. Σπυριδάκης, «Συμπληρωματικὰ εἰς ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Δαμασκηνὸν (1824-1827)», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 27 (1963), σ. 249-257. [861a]
1181. *Κ. Σπυριδάκης, «Τύποι διοριστηρίων ἐγγράφων τῶν ἐν τῷ Παγκυπρίῳ Γυμνασίῳ Λευκωσίας καθηγητῶν», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 34 (1970), σ. 7-12. [1132a]
1182. *Κ. Σταλίδης, «Ἡ δημογεροντία στὴν Ἐδεσσα», *Ἐδεσσαϊκὰ Χρονικὰ* 3 (1972), σ. 5-12. [1118a]
1183. *Κ. Σταλίδης, *Οἱ συντεχνίες καὶ τὰ ἐπαγγέλματα στὴν Ἐδεσσα τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, Ἐδεσσα 1974.* [655]
1184. Κ. Σταλίδης, *Κώδιξ, ὁ τὸ πρῶτον συστηθεὶς ἄμα τῇ συστάσει τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ Βοδενῶν, Ἐδεσσα 1979.* [583a]

1185. *Ε. Σταματιάδης, *Σαμιακά, ήτοι ιστορία τής Σάμου από τών παναρχαίων χρόνων μέχρι τών καθ' ήμας*, τ. Β'-Γ', Σάμος 1881-1882. [833, 975]
1186. *Ε. Σταματιάδης, *Ίκαριακά ήτοι ιστορία και περιγραφή τής νήσου Ίκαρίας*, Σάμος 1893. [178a]
1387. *Ν. Σταματιάδης, *Σαμιακά, ήτοι ανέλιξις τής νεωτέρας ιστορίας τής Σάμου δι' επίσημων εγγράφων*, τ. Α', Σάμος 1899. [833]
1188. Χ. Σταυράκογλου, «Μια μητροπολιτική επιστολή του 1847 από το εκκλησιαστικό αρχείο της Βατούσας», *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 328-346. [1027]
1189. Χ. Σταυράκογλου, «Η κοινωνική ευαισθησία προς τα ανήλικα ορφανά. Ο θεσμός της επιτροπείας στην τουρκοκρατούμενη Λέσβο», *Λεσβιακά* 20 (2004), σ. 215-224. [426]
1190. *Β. Σταυρίδης, *Οί Οίκουμενικοί Πατριάρχαι 1860-σήμερον*, τ. Α', Θεσσαλονίκη 1977. [1115a]
1191. *Ι. Σταυρίδης, *Συλλογή πατριαρχικών και συνοδικών έγκυκλίων, πατριαρχικών αποδείξεων και έγκυκλίων τής Μ. Πρωτοσυγκελλίας*, Κωνσταντινούπολις 1900. [1073]
1192. Άγγελική Σταυροπούλου-Μακρής, «Η παρουσία του ζωγράφου Θεοδώρου Πουλάκη στην Κέρκυρα», *Κρητικά Χρονικά* 28-29 (1988-1989), σ. 212-223. [286]
1193. *Α. Στεργέλλης, «Η διαθήκη του Γαβριήλ Σεβήρου (1616) και ή ρύθμιση τών χρεών του (1617-1647)», *Θησαυρίσματα* 6 (1969), σ. 182-200. [200]
1194. Α. Στεργέλλης, *Τα λυτά έγγραφα του αρχείου της Χώρας Πλωμάρι*, τ. 1-2, Αθήνα 1998-2001. [491]
1195. Αλεξάνδρα Στεφανίδου, «Η οικογένεια δωρητών Μαθά και η σχέση της με τη μονή Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Πάτμου κατά τον 17° αιώνα», *ΔΧΑΕ* 19 (1996-1997), σ. 395-410. [160]
1196. Αλεξάνδρα Στεφανίδου, «Η θάλασσα χωρίζει και ενώνει. Σμίγει τους ανθρώπους, σμίγει και τις στεριές». Εμπόριο και πειρατεία στο χώρο του Αιγαίου πελάγους κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους», στα *Πρακτικά Επιστημονικής Διημερίδας για τα 50 χρόνια της ενσωμάτωσης της Δωδεκανήσου*, Ρόδος 1997, σ. 231-246. [214]
1197. Alexandra Stefanidou, *Mäzene des Theologos-Klosters auf Patmos*, Rhodos 2004. [160]
1198. *Α. Στέφος, *Ιστιαία. Ιστορικολογραφική μελέτη από τὸ 1821 και*

- έντεϋθεν τῶν ὀφισταμένων συνοικισμῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, τ. Α΄, Ἀθήνα 1970. [927]*
1199. *Γ. Στοιγιάγλου, *Περὶ τῆς ἐν Σαλαμῖνι Ἱ. Μονῆς τῆς Φανερωμένης. Ἀνέκδοτα σιγίλλια καὶ λοιπὰ περὶ αὐτῆς ἔγγραφα*, Θεσσαλονίκη 1967. [229]
1200. *Γ. Στοιγιάγλου, «Ὁ ἐν Θεσσαλονίκη ναὸς τῆς Παναγούδας ἐξ ἀνεκδότων πηγῶν (1757-1905)», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς* 19 (1974), σ. 349-425. [513]
1201. *Σ. Στουπῆς, «Μοναστήρια τοῦ Δελβίνου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 4/36 (1955), σ. 331-332. [553α]
1202. *Σ. Στουπῆς, *Οἱ «ξένοι» ἐν Κερκύρα*, Κέρκυρα 1960. [369]
1203. *Σ. Στουπῆς, *Πρωγωνησιακὰ καὶ Βησσανιώτικα (Γνωριμία μὲ τὸν ἀκριτικὸ Ἑλληνισμό)*, τ. Α΄-Β΄, Πάτρα 1962. [738, 1000]
1204. *Σ. Στουπῆς, «Πρωγήσια παλαιογραφικά», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 18/209-210 (1969), σ. 393-402. [714]
1205. Δ. Στρατῆς, *Ἑλληνικὰ ἔγγραφα τοῦ Εἰρηνοπόλεως καὶ Βατοπαιδίου Γρηγορίου (1761-1846) ἀπὸ το ἀρχεῖο τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου*, Ἁγιον Ὄρος 2003. [960]
1206. *Σ. Συμεωνίδης, «Δύο νοταριακὰ ἔγγραφα», *Σιφνιακὴ* 2/13 (1968), σ. 22. [323]
1207. Σ. Συμεωνίδης, «Μετόχι τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ ἀγιοταφικά ἀδελφάτα στὴν Πάρο», *Παριανὰ* 6 (1985), σ. 122-125. [265]
1208. Σ. Συμεωνίδης, «Τοῦρκος σκλάβος ἐνέχυρο γιὰ χρέη τοῦ κυρίου του», *Συριανὰ Γράμματα* 1/3 (1988), σ. 238-242. [306]
1209. Σ. Συμεωνίδης, «Ἡ διαθήκη τοῦ Πετρίτζη Φρέρη καὶ ἡ ἀκύρωσή της», *Συριανὰ Γράμματα* 1/4 (1988), σ. 357-360. [313]
1210. Σ. Συμεωνίδης, «Ἡ ὑπεροπτικὴ στάση καὶ τὸ τραγικὸ τέλος τοῦ Κωνσταντίνου Μπάου. Ἡ λύση ἐνὸς νομικοῦ ζητήματος», *Σιφνιακὰ* 1 (1991), σ. 5-60. [712, 860]
1211. Σ. Συμεωνίδης, «Δεκαπέντε προικῶα ἔγγραφα Σίφνου», *Σιφνιακὰ* 1 (1991), σ. 80-110. [288]
1212. Σ. Συμεωνίδης, «Ἐνα ἔγγραφο ἐκμεταλλεύσεως σκλάβου», *Σιφνιακὰ* 1 (1991), σ. 113-116. [294]
1213. Σ. Συμεωνίδης, «Ἀνέκδοτα νομικά ἔγγραφα Σίφνου. Ἄλλα ὀκτώ προικῶα-ένδεκα διαθήκες», *Σιφνιακὰ* 2 (1992-1993), σ. 103-140. [320]
1214. Σ. Συμεωνίδης, «Ἀνέκδοτα νομικά ἔγγραφα. Πωλήσεις ἀκινήτων ὑπερχρέων ὀφειλετῶν», *Σιφνιακὰ* 3 (1993), σ. 126-137. [709]

1215. Σ. Συμεωνίδης, *Άνδριακά ιστορικά έγγραφα από Ιταλικές αρχειακές πηγές (1629-1723)*, Άνδρος 1994 (*Άνδριακά Χρονικά* 22). [344]
1216. Σ. Συμεωνίδης, «Κοινωνία και παιδεία στη Σίφνο κατά την Τουρκοκρατία (1573-1821)», *Σιφνιακά* 5 (1995), σ. 7-173. [371a]
1217. Σ. Συμεωνίδης, «Δικαστική απόφαση έτους 1830 κατά της κοινότητας Κάστρου της Νάξου», *Ναξιακά* 1 (2001), σ. 36-38. [923]
1218. Σ. Συμεωνίδης, «Ιστορικές μαρτυρίες περί Σίφνου από κώδικες τής Γ. Μ. Ταξιάρχου Μιχαήλ Σερίφου», *Σιφνιακά* 14 (2006), σ. 122-132. [525]
1219. Σ. Συμεωνίδης, «Νομικά έγγραφα Σίφνου [1676-1840]», *Σιφνιακά* 14 (2006), σ. 133-162. [321]
1220. Σ. Συμεωνίδης, «Και άλλες μαρτυρίες για την οικογένεια Βασ. Λογοθέτη», *Σιφνιακά* 14 (2006), σ. 179-182. [365]
1221. Θ. Συνοδινός, «Σίφνιοι άγιογράφοι στην Άμοργό», στα *Πρακτικά του Β' Διεθνούς Σιφναϊκού Συμποσίου*, τ. Β', Αθήνα 2005, σ. 191-220. [276]
1222. *B. Σφυρόερας, «Τὸ ἐν Νάξῳ μονύδριον τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα, μετόχιον τῆς μονῆς Ξηροποτάμου», *ΕΕΒΣ* 32 (1963), σ. 484-495. [311γ]
1223. *B. Σφυρόερας, «Μεταναστεύσεις και έποικισμοί Κυκλαδιτῶν εἰς Σμύρνην κατά τὴν Τουρκοκρατίαν», *Μικρασιατικά Χρονικά* 10 (1963), σ. 164-196. [366γ]
1224. *B. Σφυρόερας, «Έγγραφα τῆς νήσου Σίφνου (1785-1820). Έκ τῆς συλλογῆς Γεωργίου Σ. Μαριδάκη», *ΕΜΑ* 17-18 (1967-1968), σ. 5-44. [588a]
1225. *B. Σφυρόερας, *Τὰ ἑλληνικὰ πληρώματα τοῦ τουρκικοῦ στόλου*, Αθήνα 1968. [279]
1226. *B. Σφυρόερας, «Πέντε δικαιοπρακτικὰ έγγραφα Σμύρνης», *Μικρασιατικά Χρονικά* 14 (1970), σ. 167-176. [359]
1227. *B. Σφυρόερας (έπιμ.), *Άρχεῖον Ψαρῶν 1821-1827*, τ. Α'. *Έγγραφα τῶν ἐτῶν 1821-1824*, Αθήνα 1974 [*Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ιστορίας* (έκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν) 7]. [828]
1228. Μ. Τασούλας (εκδ.), *Μαντώ Μαυρογένη. Ιστορικό Αρχεῖο*, Μύκονος 1995. [458, 857, 898]
1229. Α. Τζαμτζής, *Το ναυτικό του Πηλίου*, Αθήνα 1985. [698]
1230. Α. Τζαμτζής, «Μία ναυπήγηση πριν 150 χρόνια», *Ναυτικά Χρονικά* 56 (1987), σ. 28-30. [944]
1231. Παναγιώτα Τζιβάρα, *Σχολεία και δάσκαλοι στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα (16^{ος}-18^{ος} αι.)*, Αθήνα 2003. [83]

1232. Παναγιώτα Τζιβάρα, «“Από τον αβουκάτο στον Γκνεράλη”: Η αναζήτηση της δικαιοσύνης από Βενετούς υπηκόους της κερκυραϊκής υπαίθρου τον 18^ο αι.», στα *Πρακτικά του ΚΣΤ Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου (27-29 Μαΐου 2005)*, Θεσσαλονίκη 2006, σ. 77-105. [479α]
1233. *Κ. Τζιόβας, «Συμβολή εις τήν ἔρευαν τῶν ἡπειρωτικῶν θεσμίων», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 5 (1930), σ. 53-55. [847α]
1234. Π. Τζιόβας, «Μια ανέκδοτη απόφαση της κοινότητας Συρράκου σχετική με τις κοινοτικές βοσκές και τα καθήκοντα των εφοροεπιτρόπων (Αύγουστος 1892)», *Ἡπειρωτικό Ἡμερολόγιο*, 1989, σ. 179-185. [1121]
1235. Π. Τζιόβας, *Εκκλησοχώρι (Τσαρκοβίστα) Ἰωαννίνων*, Ἰωάννινα 2004. [1007]
1236. Ελένη Τζιούτζια (έκδ.) *Μαλακοπή Καππαδοκίας μέσα από πηγές, έγγραφα και μαρτυρίες*, Θεσσαλονίκη 2007. [1154α]
1237. *Μ. Τουρτόγλου, «Αί φυλακαί ἐπὶ Καποδίστρια», *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), σ. 150-164 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 5, σ. 327-341). [410]
1238. *Μ. Τουρτόγλου, «Ἄναφορὰ τῆς Μαντῶς Μαυρογένους κατὰ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου», *ΕΑΙΕΔ* 7 (1957), σ. 155-160 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 191-196). [861]
1239. *Μ. Τουρτόγλου, «Ὁ διοργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἐγκληματικὴ διαδικασίᾳ τοῦ 1830», *ΕΑΙΕΔ* 8 (1958), σ. 1-102 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 181-282). [913β]
1240. *Μ. Τουρτόγλου, *Τὸ φονικὸν καὶ ἡ ἀποζημίωσις τοῦ παθόντος. Βυζάντιον-Τουρκοκρατία-Μετεπαναστατικοὶ χρόνοι μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου*, Ἀθήνα 1960. [443]
1241. *Μ. Τουρτόγλου, *Παρθενοφθορία καὶ εὑρεσις θησαυροῦ. Βυζάντιον-Τουρκοκρατία-Μετεπαναστατικοὶ χρόνοι μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου*, Ἀθήνα 1963. [315]
1242. Μ. Τουρτόγλου, «Τὰ πρῶτα ἐν Ἑλλάδι ἀκυρωτικὰ δικαστήρια», *ΕΚΕΙΕΔ* 10-11 (1963-1964) [1966], σ. 1-39 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 141-179). [905]
1243. *Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ ἀπάντησις τῆς Δημογεροντίας Τήνου εἰς τὰ περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης», *ΕΚΕΙΕΔ* 14 (1967) [1970], σ. 207-214 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 217-224). [953]
1244. *Μ. Τουρτόγλου, «Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τουρκοκρατίας καὶ μετ' αὐτὴν μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου. Βυζαντιναὶ τινες ἐπιδράσεις ἐπὶ τὸ ἐφαρμοσθὲν δίκαιο», *ΕΚΕΙΕΔ* 15 (1968) [1972], σ. 1-37 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 93-129). [340]

1245. *Μ. Τουρτόγλου, «Τινά περὶ τῆς ἀνακλήσεως διαθηκῶν εἰς τὴν Νάξου κατὰ τὸν 18^ο αἰῶνα. Παρατηρήσεις ἐπὶ ἀποφάσεως δραγομάνου τοῦ στόλου», *Ἀθηνα* 73-74 (1973), σ. 369-378 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 131-140). [555]
1246. *Μ. Τουρτόγλου, «Περὶ τῆς ἐκλογῆς δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν νῆσον Κέρκυραν. Βενετοκρατία-Δημοκρατικοὶ Γάλλοι (1797-1799)», *ΕΚΕΙΕΔ* 22 (1975) [1977], σ. 1-15 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 201-215). [642]
1247. *Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ δικαιοσύνη εἰς τὴν Μάνην ἐπὶ Καποδίστρια», *ΕΚΕΙΔ* 23 (1976), σ. 19-38 (= *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 4 (1979), σ. 213-229 καὶ Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 283-301). [906]
1248. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Μυκόνου (17^ο-19^ο αἰ.)», *ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 1-257 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 5, σ. 41-296). [284]
1249. Μ. Τουρτόγλου, «Σχέσεις πολιτείας καὶ ἐκκλησίας (Προσπάθεια ρυθμίσεως αὐτῶν ἐπὶ Καποδίστρια)», *Πελοποννησιακὰ* 16 (1985-1986), σ. 65-89. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 41-65). [919]
1250. Μ. Τουρτόγλου, «Παράγοντες ἀντιστάσεως στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν τουρκοκρατία. Οἱ τοπικὲς ἐνώσεις», *Μνημοσύνη* 10 (1985-1987), σ. 269-328 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 93-152). [331]
1251. Μ. Τουρτόγλου, «Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ μεταβυζαντινοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῶν Κυκλάδων», *ΕΕΚΜ* 13 (1985-1990), σ. 245-256 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 171-182). [351]
1252. Μ. Τουρτόγλου, «Φορολογικὲς διενέξεις "Φράγκων" καὶ "Ῥωμαίων" στὴ Νάξου κατὰ τὴν Τουρκοκρατία», *ΕΕΚΜ* 14 (1991-1993), σ. 37-47 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 225-235). [503]
1253. Μ. Τουρτόγλου, «Δύο "ἄβαντάρια" τοῦ 19^ο αἰῶνα ἀπὸ τὴ Σίφου», *Μνημοσύνη* 12 (1991-1993), σ. 113-122 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 259-268). [710]
1254. Μ. Τουρτόγλου, «Καλλιεργητικὲς συμβάσεις στὴν Ἀπεύρανθο τῆς Νάξου κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *ΕΕΚΜ* 12 (1995), σ. 509-513 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 251-257). [312]
1255. Μ. Τουρτόγλου, «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἀπονομῆς δικαιοσύνης κατὰ τὰ πρῶτα μετεπαναστατικὰ χρόνια. Τὸ παράδειγμα τῆς διαφορᾶς μεταξὺ Μοσχοῦς συζ. Ἀποστ. Γρυπάρη καὶ Αἰκατερίνης Ἰ. Μπάου», *ΕΚΕΙΕΔ* 31 (1995), σ. 51-149 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 99-197). [712]

1256. Μ. Τουρτόγλου, «Τὰ σχέδια τοῦ “διοργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων” καὶ τῆς “πολιτικῆς καὶ ἐγκληματικῆς διαδικασίας” τοῦ 1830. Παρατηρήσεις καὶ εἰσηγήσεις τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν», *Δελτίο Κέντρου Ἑρεῦνης Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ* 1 (1998), σ. 81-100. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 211-230). [922]
1257. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ αἵρετοκρισία στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου Πελάγους (17^ο-19^ο αἰ.). Ἐπιβιώσεις τοῦ δικαίου τῶν Βυζαντινῶν», σὺν *Τιμητικὸς τόμος ὁμότιμου καθηγητῆ Βασ. Σαρσέντη*, Πειραιᾶς 1998, σ. 413-422 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 241-250). [434]
1258. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Νάξου (17^ο-19^ο αἰ.)», *Μνημοσύνη* 14 (1998-2000), σ. 97-184 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 91-178). [366]
1259. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ προσωπικὴ κράτηση σὲ δύο ναξιακὰ πωλητήρια ἔγγραφα τοῦ 17^ο αἰῶνα», *ΕΕΚΜ* 17 (2000-2001), σ. 109-116 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 269-276). [309]
1260. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ διάκριση τῶν ἐξουσιῶν ἐπὶ Καποδίστρια», *Μνημοσύνη* 15 (2001-2002), σ. 377-388. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 179-190). [907]
1261. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ κατάσταση τῆς δικαιοσύνης στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἀφιξὴ τοῦ Ἰ. Καποδίστρια», *Μνημοσύνη* 16 (2003-2005), σ. 33-48. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 231-247). [872]
1262. Μ. Τουρτόγλου, Λυδία Παπαρρήγα-Ἀρτεμιάδη (ἐκδ.), *Ἡ συμβολὴ τῶν δραγομάνων τοῦ στόλου στὴν προαγωγὴ τῆς δικαιοσύνης τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου*, Ἀθήνα 2002 [ΕΚΕΙΕΔ 36, Παράρτημα II]. [392]
1263. *Κ. Τριανταφυλλόπουλος, «Ἐπὶ τῆς προστασίας τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Καποδίστρια», *ΑΙΔ* 3 (1936), σ. 266-269 (αναδ. με προσθήκες : «Ἡ ἀναφορὰ τῆς Μαντῶς Μαυρογένη κατὰ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντη», *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 11 (1936), σ. 292-297 = Τριανταφυλλόπουλος, *Ἀπαντα*, τ. Β1, σ. 589-592). [913α]
1264. *Κ. Τριανταφύλλου, *Ἡ βυζαντινὴ οἰκογένεια Χαιρέτη καὶ τὸ ἐν Πάτραις ἀρχεῖον τῆς*, Πάτρα 1962. [649]
1265. *Κ. Τριανταφύλλου, «Κωνσταντῖνος Μπογδάνος, Πατρὺς ἐν Βενετία, ἔθνικὸς εὐεργέτης», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), σ. 190-213. [760α]
1266. *Κ. Τριανταφύλλου, *Οἱ Κωστάκηδες τῆς Ἀχαΐας καὶ τοῦ Λιβόρονου. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τοσκάνης καὶ τῶν μετεπαναστατικῶν Πατρῶν*, Ἀθήνα 1968. [505]

1267. *Κ. Τριανταφύλλου, «Ανέκδοτα παλαιά πατρινά έγγραφα», *Επετηρίς Εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών* 5 (1974-1975), σ. 247-263. [374]
1268. *Σ. Τρωιάνος, «Νομοκάνων ἴπᾶνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 8 κῶδιξ τῆς Λίνδου», *ΑΕΚΔ* 23 (1968), σ. 38-53, σ. 97-118, σ. 162-176. *ΑΕΚΔ* 24 (1969), σ. 35-55. [195α]
1269. *Π. Τσακούμακας, «Διαθήκη ἔτους 1794 συνταχθεῖσα ἐν Πάτραις ἀφορῶσα εἰς τὴν μονὴν Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ Κορινθίας», στα *Πρακτικὰ τοῦ Ἀ' τοπικοῦ συνεδρίου Ἀχαϊκῶν σπουδῶν*, Ἀθήνα 1974, σ. 115-129 (*Πελοποννησιακὰ Παράρτημα* 1). [546α]
1270. *Γ. Τσάρας, «Ἐγγραφα ἀπ' τὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας», *Μακεδονικὰ* 7 (1966-1967), σ. 245-263. [900]
1271. *Ι. Τσαρνᾶς, «Ἱστορία τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Λευκάδος», *Ἰκαρικὰ* 34 (1965), σ. 8-10. [742]
1272. *Α. Τσελλάλης, *Πλαπούτας. Βιογραφία, ἀνέκδοτο ἀρχεῖο-ἀπομνημονεύματα. Διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις στὴν ἱστορία τοῦ Σπ. Τρικούπη. Ἐπίσημα ἀνέκδοτα ἔγγραφα, γράμματα, σημειώματα, ἀλληλογραφία*, Ἀθήνα 1962. [790]
1273. Βαλεντίνη Τσελίκη, «Διακανονισμὸς ἐπιτροπείας ὀρφανοῦ ἀνήλικου στα 1757», στα *Πρακτικὰ Ἀ' Διεθνούς Σιφναϊκοῦ Συμποσίου*, Ἀθήνα 2001, σ. 155-165. [496]
1274. *Α. Τσελίκας, «Ἐπτὰ ἐπίσημα κυπριακὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (1578-1771)», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σ. 251-274. [412α]
1275. Ἀ. Τσελίκας, «Τρία πατρινά ἔγγραφα τῆς α' Τουρκοκρατίας (1647-1682)», *Πελοποννησιακὰ* 16 (1985-1986), σ. 667-675. [335]
1276. Ἀ. Τσελίκας, «Ν. Σπαρμιώτη, νομικοῦ Κορυφῶν, "Ἐγγραφοῦ ἐλευθερίας" (1391)», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 2 (1986), σ. 168-187. [5]
1277. Ἀ. Τσελίκας, «Δραστηριότητα τῶν ἐτῶν 1988-1992», *Δελτίον τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Παλαιογραφικοῦ Ἀρχείου* 6 (1988-1992), σ. 9-116. [653]
1278. Α. Τσελίκας (ἐπιμ.), *Μαρτυρίες ἀπὸ τὴ Σαντορίνη (1573-1819)*, Ἀθήνα 1989. [131]
1279. Α. Τσελίκας, «Ἀρχεῖακές μαρτυρίες γιὰ τὴν Ἰκαρία τοῦ 16^{ου} καὶ 17^{ου} αἰῶνα», *Ἰκαρικὰ* 31/87 (1990), σ. 49-52. [151]
1280. Ἀ. Τσελίκας, *Ἰκαρικὰ ἔγγραφα τοῦ 16^{ου} καὶ 17^{ου} αἰῶνα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς Πανικαριακῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν*, Ἀθήνα 2000. [130]
1281. Α. Τσελίκας (ἐκδ.), *Τα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τῶν μοναστηρίων Ομπλοῦ, Χρυσοποδαριτίσης, Αγίων Πάντων καὶ Γηροκομείου Πα-*

- τρών (1712-1855). Διπλωματική έκδοση, Αθήνα 2000 (Δελτίον τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Παλαιογραφικοῦ Ἀρχείου 9). [399, 623]
1282. Κ. Τσικνάκης, «Ο ελληνισμός της Βενετίας (13ος-18ος αιώνας)», στον τόμο *Venetiae quasi alterum Byzantium. Ὀφεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου ελληνισμού: Αρχειακά τεκμήρια*, Αθήνα 1993, σ. 520-596. [27]
1283. Κ. Τσικνάκης (επιμ.), *Il miglior vino del mondo. Το κρητικό κρασί στις αρχειακές πηγές της βενετοκρατίας*, Γάζι Ηρακλείου 2005. [101]
1284. Ν. Τσιλογεώργης, «Η μονή Φιλοθέου και το μοναστήρι του Μιχαήλ Αρχαγγέλου στο Θεολόγο», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 491-523. [1095]
1285. Ν. Τσιλογεώργης, «Το μετόχι της μονής Ιβήρων στο Κάστρο», *Θασιακά* 10 (1996-1997), σ. 659-715. [1035]
1286. Θ. Τσίμας, «Η μετάβαση από την τουρκική στην ελληνική δικαιοσύνη. Αγωγές Θασίων στα πρώτα ελληνικά δικαστήρια», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 657-667. [1102]
1287. *Ζ. Τσιρπανλής, «Τιμωρία παροίκου τῆς Ῥόδου στὰ χρόνια τῶν Ἱπποτῶν (1491). Μία πράξη "ἀντιστάσεως κατὰ τῆς ἀρχῆς"», *Βυζαντινὰ Μελέται* 1 (1958), σ. 52-74. (= Τσιρπανλής, *Ῥόδος καὶ Νότιες Σποράδες*, σ. 222-237, αρ. Χ.). [26]
1288. *Ζ. Τσιρπανλής, «Ὁ Ἰωάννης Πλουσιαδηνὸς καὶ ἡ σιναίτικη ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κεφαλαῖ στὸν Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σ. 1-28. [11α]
1289. *Ζ. Τσιρπανλής, «Σελίδες ἀπὸ τὴ μεσαιωνικὴ ἱστορία τῆς Νισύρου (1306-1453)», *Δωδεκανησιακά* 2 (1967), σ. 29-50 (= Τσιρπανλής, *Ῥόδος καὶ Νότιες Σποράδες*, σ. 25-45, αρ. Β). [12]
1290. *Ζ. Τσιρπανλής, «Φιλικές σχέσεις τῶν ἱπποτῶν τῆς Ῥόδου μὲ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ 15^ο αἰ.», *Byzantinische Forschungen* 3 (1968), σ. 191-210. [11δ]
1291. *Ζ. Τσιρπανλής, «Ἡ "σοσιετὰ τῶν Γραικῶν" στὴν αὐτοκρατορία τῶν Ἀψβούργων (1720)», *Δωδώνη* 3 (1974), σ. 151-170. [412β]
1292. Ζ. Τσιρπανλής, «Νίσυρος καὶ Πάτμος (17^{ος}-18^{ος} αἰ.). Πνευματικὴ ἐπικοινωνία καὶ οἰκονομικὲς σχέσεις», *Νισυριακά* 8 (1982), σ. 7-21. [241]
1293. Ζ. Τσιρπανλής, «Μορφές διοικητικῆς αὐτονομίας στα Δωδεκάνησα ἐπὶ ἱπποτοκρατίας (*Liberi ab omnibus servitutibus?*)», *Δωδώνη* 15/1 (1986), σ. 9-68. (= Τσιρπανλής, *Ῥόδος καὶ Νότιες Σποράδες*, σ. 149-205, αρ. VIII.). [12]
1294. Ζ. Τσιρπανλής, «Οἱ «εὐπρεποὶ ἄνθρωποι», τὸ παιδομάζωμα καὶ οἱ ἐπι-

χειρήσεις του παπικού στόλου στο Αιγαίο με ορμητήριο τη Ρόδο (1456-1458)», *Δωδώνη* 15/1 (1986), σ. 219-259 (= Τσιρπανλής, *Ρόδος και Νότιες Σποράδες*, σ. 64-102, αρ. IV). [12β]

1295. Ζ. Τσιρπανλής, «Συντροφικό καράβι (Μεσολόγγι-Πάτρα 1787). Από την άτομική στην εταιρική πλοιοκτησία», στο *Τόμος Τριανταφύλλου*, τ. Α', σ. 241-255. [590]
1296. Ζ. Τσιρπανλής, *Ανέκδοτα έγγραφα για τη Ρόδο και τις Νότιες Σποράδες από το αρχείο των Ιωαννιτών Ιπποτών*, τ. 1 (1421-1453), Ρόδος 1995. [10β]
1297. *Α. Τσίτσας, «Αφορισμοί στη Χώρα και στα Μπόργα τών Κορφών», *ΔΑΕΚ* 14 (1977), σ. 147-179. [334]
1298. Α. Τσίτσας, «Μνεΐες μελών τῆς οικογένειας Ζανδέρη στην Κέρκυρα», *Θησαυρίσματα* 17 (1980), σ. 317-322. [181]
1299. Α. Τσίτσας, «"Τριμάρτυρος", ναός τών Κρητῶν προσφύγων στην Κέρκυρα», *ΔΑΕΚ* 19 (1982), σ. 167-187. [324α]
1300. Α. Τσίτσας, «Η κερκυραϊκή οικογένεια Ζανδέρη. Συμπληρωματικά», στον τόμο *Ροδωνιά*, τ. 2, σ. 541-550. [319]
1301. Π. Τσιτσιλίλιας, *Η ιστορία των Κυθήρων*, τ. Β', Αθήνα 1994. [146]
1302. *Α. Τσοπανάκης, «Ἐγκατάσταση Χαλκητῶν στην Ρόδο», *Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον* 5 (1970), σ. 54-80. [27α]
1303. *Α. Τσοπανάκης, «Λίγο φῶς στην ιδιωτική ζωὴ τῆς Ρόδου κατὰ τὴν μέση Τουρκοκρατία (II. Μέση καὶ ὀψιμη τουρκοκρατία - Συνέχεια καὶ τέλος)», *Δωδεκανησιακὰ Χρονικὰ* 3 (1974), σ. 74-131. [484α]
1304. Σ. Τσοτσορός, *Οικονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ μηχανισμοὶ στον ορεινὸ χῶρο. Γορτυνία (1715-1828)*, Αθήνα 1986. [676]
1305. Δέσποινα Τσοῦρκα-Παπαστάθη, «Μια δικαστικὴ διαφορά στο Μοναστήρι (Βιτώλια) καὶ οἱ ἐλληνικὲς συντεχνίες. Ἐνα ἀνέκδοτο ἐγγράφο του 1863», *Ἑλιμειακὰ* 6-7 (1983), σ. 287-294. [1071]
1306. Δέσποινα Τσοῦρκα-Παπαστάθη, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα περὶ βακουφικῶν ἀστικῶν ἀκινήτων τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (1829-1906)», στον τόμο *Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Βαβοῦσκον*, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 445-463. [913]
1307. Δέσποινα Τσοῦρκα-Παπαστάθη, *Ἡ ἐλληνικὴ ἐμπορικὴ κομπανία τοῦ Σιμπιῶν Τρανσυλβανίας (1636-1848)*, Θεσσαλονίκη 1994. [271]
1308. *Ν. Τωμαδάκης, «Εἰδήσεις καὶ ἐγγράφα τῆς ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ τουρκοκρατίας», *ΕΕΒΣ* 10 (1933), σ. 192-233. [724]

1309. *N. Τωμαδάκης, Άνθούλα Παπαδάκη, *Κρητικά ιστορικά έγγραφα (1821-1830)*, τ. Α' (1821-1824), Άθήνα 1974. [806]
1310. *N. Τωμαδάκης, «Η βιβλιοθήκη τής μονής Θεοτόκου κερά-Καβαλαρέας μεταξύ 1555 και 1580», *Κρητολογία* 12 (1976), σ. 76-80. [103]
1311. *N. Υφαντής, *Ό Πωγωνήσιος γάμος*, Άθήνα 1972. [961, 1000]
1312. N. Υφαντής, *Το Δολό στο Πωγόνι. Ακριτικός Ελληνισμός. Μέρος Α' Ιστορία-Φυσιογνωμία*, Ιωάννινα 1996. [1152]
1313. N. Υφαντής, *Η Πωγωνιανή-παλιά Βοστίνα και τα κοινοτικά διαμερίσματα Δολό-Δρυμάδες-Σταυροσκιάδι. Ιστορία-εθνογραφία-παράδοση*, Ιωάννινα 2005. [1057]
1314. *E. Φανουράκης, «Άνέκδοτα έκκλησιαστικά έγγραφα τών χρόνων τής τουρκοκρατίας άποκείμενα έν τῷ μουσείῳ Ἡρακλείου», *Κρητικά Χρονικά* 1/1, 2, 3 (1947), σ. 155-172, 256-274, 287-504. [462]
1315. X. Φαράντος, «Βυζαντινές και μεταβυζαντινές έκκλησίες στις περιοχές τών χωριῶν Δάφνη, Περιβόλια, Άγιος Γεώργιος, Άγία Θέκλα, Όρολόγι και Όχτωνιά τής Ν. Εύβοιας», *AEM* 24 (1981-1982), σ. 277-312. [190]
1316. N. Φασατάκης, «Το μοναστήρι του Βούλγαρη», *Προμηθεύς ό Πυρφόρος* 8/37 (1984), σ. 3-18. [939]
1317. *M. Φερέτος, «Νικόλαος Βασιλείου-Λογιώτατος. Ό Καλαματιανός πρόκριτος και ή δράσις του κατά τόν άγῶνα. Δύο ανέκδοτα έγγραφα», *Μεσσηνιακά Γράμματα* 2 (1967), σ. 521-526. [914]
1318. M. Φερέτος, «Στό περιθώριο τής τριφυλιακής ιστορίας», *Τριφυλιακή Έστία* 34 (1980), σ. 315-317. [805]
1319. *Θ. Φιλαδέλφεύς, «Άνέκδοτα έγγραφα και έπιστολαί περί τών επί του Πηλίου σχολείων και του έν Άρτη», *Άρμονία* 2/8 (1901), σ. 337-349. [515]
1320. I. Φίστας, «Η απονομή της δικαιοσύνης από τα δικαστήρια της ελληνικής ορθόδοξης κοινότητας Βοδενών στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20ου αιώνα», *Ιστορικά και Πολιτιστικά Άνάλεκτα* 1 (1991-1992), σ. 38-44. [1125]
1321. *Σ. Φλογαίτης, «Η ρήτρα "κυρά και νοικοκυρά" στις διαθήκες του άρχαιοφυλακείου Λευκάδας», *Έπετηρίς Έταιρείας Λευκαδικῶν Μελετῶν* 4 (1977), σ. 56-57. [389]
1322. S. Flogaitis, *Système vénitien de successions ab intestat et structures familiales dans les îles ioniennes*, Genève 1981 (*Centre de Recherches d'histoire et de philologie de la IVe section de l'École Pratique des Hautes Études* 45). [77]

1323. *Ν. Φλούδας, *Βυζικιώτικα ἤτοι: γεωγραφία-τοπογραφία-χωρογραφία-λαογραφία-ἀρχαιολογία-ἱστορία Βυζικίου Γορτυνίας*, τ. Γ', Ἀθήνα 1963. [436]
1324. Ν. Φορόπουλος, «Τουρκικοί Ὅρισμοὶ σὲ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο Χαραλάμπου Γ. Παμφίλη», *Δωδεκανησιακὰ Χρονικὰ* 11 (1986), σ. 125-166. [971a]
1325. *Ι. Φραγκούλας, «Ἐγγραφα μονῆς Σκιάθου», *Θεολογία* 14 (1936), σ. 153-172. [517]
1326. *Ι. Φραγκούλας, *Σκιαθίτικα Α' Ἱστορία τῆς Σκιάθου*, Ἀθήνα 1978. [781]
1327. Ἰ. Φραγκούλας, «Δεκαπέντε σκιαθίτικα ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας», στον τόμο *Σκιαθίτικα Γ. Μελετήματα καὶ Κείμενα*, Ἀθήνα 1982, σ. 68-87. [449]
1328. Ἰ. Φραγκούλας, «Τὸ βιβλίον τοῦ Δημόσιου Μνήμονα τῆς Σκιάθου καὶ τὸ σκιαθίτικο ναυτικόν», στον τόμο *Σκιαθίτικα Γ. Μελετήματα καὶ Κείμενα*, Ἀθήνα 1982, σ. 27-54. [957a]
1329. Ι. Φραγκούλας, «Ἐξὶ ἀνέκδοτα σκιαθίτικα ἔγγραφα», στον τόμο *Σκιαθίτικα Δ. Μνήμες Σκιάθου*, Ἀθήνα 1986, σ. 226-235. [506]
1330. *Κ. Φρόντζος, «Ἡπειρωτικὰ ἔθιμα (εἰσαγωγή-κείμενα-μεθοδολογικὴ κατάταξις)», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 4/36 (1955), σ. 315-324. [1007]
1331. Μ. Φώσκολος, «Τὸ "φέουδο" τῆς λατινικῆς ἐπισκοπῆς Τήνου. Συμπληρωματικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ φεουδαρχισμὸ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Τήνου», *ΕΕΚΜ* 14 (1991-1993), σ. 262-298. [653a]
1332. Μ. Φώσκολος, «Ἡ καθολικὴ ἐκκλησία Σίφνου στὰ ἀρχεῖα τῶν καθολικῶν ἐπισκοπῶν τῶν Κυκλάδων», στα *Πρακτικὰ τοῦ Β' Διεθνoῦς Σιφναϊκοῦ Συμποσίου*, τ. Β', Ἀθήνα 2005, σ. 371-390. [527]
1333. *Α. Φωτόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς ληστείας ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν καποδιστριακὴν περίοδον», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 7 (1975), σ. 186-222. [917]
1334. Ἀ. Φωτόπουλος, «Λαογραφικὰ τῆς ἀνατολικῆς περιοχῆς Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρύτων», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 12-13 (1980-1981), σ. 3-288. [601]
1335. Ἀ. Φωτόπουλος, *Ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ τῆς ἀνατολικῆς περιοχῆς Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρύτων*, ἤτοι τῶν τ. δήμων Ἀκράτας-Αἰγείρας-Κραθίδος-Φελλόης καὶ Νωνακρίδος, τ. Α'-Β', Ἀθήνα 1982. [601]
1336. Α. Φωτόπουλος, *Οἱ Γιατράκοι τοῦ 1821. τ. Β' Αρχεῖο Παναγ. Γιατράκου*, Ἀθήνα 2001. [803]
1337. *Μαρία Χαϊρέτη, «Ἡ ἐν ἀκρωτηρίῳ Κυδωνίας γυναικεῖα μονὴ τοῦ

- Ἁγίου Γεωργίου Κερατιδιώτη καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου. Ἑλληνικά ἔγγραφα (1596-1615)», *Θησαυρίσματα* 6 (1969), σ. 157-181. [161]
1338. Ι. Χαλκίτης, «Ἱερά Μονή Ἁγίου Παντελεήμονος Καλύμνου. Ὑπόθεση Νικολάου Καλλισπέρη», *Καλυμνιακά Χρονικά* 5 (1985), σ. 255-264. [1105]
1339. *Β. Χαραλαμπίδης, *Ἡ ἑλληνικὴ σχολὴ Σοποτοῦ Καλαβρυτίων καὶ ἀνέκδοτα τινὰ περὶ αὐτῆς ἔγγραφα*, Ἀθήνα 1962. [606]
1340. Χ. Χαραλαμπίδης, *Ἱστοριογραφικὰ Ναυπακτίας (Εκπαιδευτικά-αγωνιστικά-πατριδογραφικά-αρχαιολογικά-περιηγητικά-αρχεϊακά-λαϊκὸ δίκαιο)*, Ἀθήνα 1985. [424]
1341. Χ. Χαραλαμπίδης, «Παναγία Ἀμπελακιώτισσα. Το σταυροπηγιακὸ μοναστήρι. Ἐγγραφα 1821-1864», *Ναυπακτικὰ* 3 (1986-1987), σ. 439-502. [812]
1342. Χ. Χαραλαμπίδης, «Παναγία Ἀμπελακιώτισσα. Το σταυροπηγιακὸ μοναστήρι. Ἐγγραφα 1708-1820, ἔγγραφα 1829-1965 (β' σειρά). Θυμῆσεις», *Ναυπακτικὰ* 4 (1988-1989), σ. 515-631. [387]
1343. Χ. Χαραλαμπίδης, «Ὁμολογίες των Κραβάρων», *Ναυπακτικὰ* 5 (1990-1991), σ. 547-562. [573]
1344. Γ. Χαραμαντὰς, «Οἱ κανονισμοὶ τῆς ενοικιάσεως των κτημάτων των ιερῶν μονῶν των νήσων Καλύμνου καὶ Ψερῆμου ἀπὸ τῆς δημογεροντίας καὶ τῆς εφορεία σχολῶν», *Καλυμνιακά Χρονικά* 10 (1992), σ. 267-278. [1126]
1345. Μαρία Χαρούλη, «Ἐνα "καταστατικὸ" λειτουργίας τῆς κοινότητος των Μηλεῶν τοῦ Πηλίου το 1802», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 52 (2007), σ. 321-328. [674]
1346. *Ι. Χασιώτης, *Μακάριος, Θεόδωρος καὶ Νικηφόρος οἱ Μελισσηνοὶ (Μελισσουργοί)*, 16^{ος}-17^{ος} αἰ., Θεσσαλονίκη 1966. [199]
1347. Χ. Χατζηγιάννης, «Συμβολαιογραφικὲς πράξεις τῆς τουρκοκρατίας», *Λεσβιακά* 8 (1983), σ. 201-220. [592]
1348. Χ. Χατζηγιάννης, «Ἐγγραφα καὶ ιστορικὰ στοιχεῖα τῆς τουρκοκρατίας», *Λεσβιακά* 9 (1985), σ. 182-191. [685]
1349. Κ. Χατζηδάκης, «Ἀπὸ τὴν ἐρευνα τῶν ἀρχείων τῆς δημογεροντίας Καλύμνου», *Καλυμνιακά Χρονικά* 5 (1985), σ. 275-282. [1120]
1350. Κ. Χατζηδάκης, «Ἀπὸ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν προάσπιση των προνομίων στις Νότιες Σποράδες. Το λιμεναρχικὸ ζήτημα στὴν Κάλυμνο (1897-1899)», *Καλυμνιακά Χρονικά* 17 (2007), σ. 99-172. [1149]

1351. Χ. Χατζηϊωσήφ, *Συνασός. Ιστορία ενός τόπου χωρίς ιστορία*, Ηράκλειο 2005. [1021]
1352. *Σ. Χατζησεβαστός, *Άστικόν δίκαιον εις Νοτίους Σποράδας επί τουρκοκρατίας και ιταλοκρατίας. Συμβολή εις την μελέτην τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου*, Ἀθήνα 1977. [406]
1353. *Γ. Χατζησωτηρίου, *Ιστορία τῆς Παιανίας καὶ τῶν ἀνατολικά τοῦ Ὑμηττοῦ περιοχῶν (1205-1973)*, Ἀθήνα 1973. [711]
1354. Ἰ. Χατζηφώτης, «Νέα στοιχεῖα καὶ εἰδήσεις γιὰ τρία μετόχια τῆς Ἱ. Μ. Πανορμίτη», *Συμαικά* 4 (1984), σ. 47-55. [609]
1355. Γεωργία Χιόνη, «Μια ἀπόφαση τοῦ Μ. Ε. Δικαστηρίου Ποταμιάς το 1904», *Θασιακά* 13 (2004-2006), σ. 511-519. [1160]
1356. *Κ. Χιόνης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῆς Θάσου ἀναφερόμενα σὸ ἔθιμο τοῦ "παλληκαριάτικου" καὶ "κοριτσιάτικου"», *Μακεδονικά* 14 (1974), σ. 139-149. [485]
1357. Κ. Χιόνης, «Ἡ συμβολὴ τῆς ἐκκλησίας στὴν κοινωνικὴ περίθαλψη τῶν ὀρφανῶν τῆς Θάσου κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας. Ὁ θεσμὸς τῶν ὀρφανοεπιτρόπων», στὸν τόμο *Ἡ Καβάλα καὶ ἡ περιοχὴ τῆς* (Πρακτικὰ Ἀ' τοπικοῦ συμποσίου), Θεσσαλονίκη 1980, σ. 471-499. [1045]
1358. Κ. Χιόνης, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τῆς Θάσου τῶν ἐτῶν 1731-1855», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 84-109. [438]
1359. Κ. Χιόνης, «Ἀνέκδοτα θασιακὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1837-1913», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 38-46. [992]
1360. Κ. Χιόνης, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τῆς Θάσου», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 136-184. [479]
1361. Κ. Χιόνης, «Ἀνέκδοτα θασιακὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1769-1909», *Θασιακά* 5 (1988), σ. 102-133. [533]
1362. Κ. Χιόνης, «Ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης στὴ Θάσο κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *Θασιακά* 5 (1988), σ. 152-213. [1069]
1363. Κ. Χιόνης, «Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειας Βαγγέλη Σταμπουλή», *Θασιακά* 8 (1992-1993), σ. 150-191. [760]
1364. Κ. Χιόνης, «Ἡ πρακτικὴ ἰατρικὴ στὴ Θάσο κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 549-573. [1067]
1365. *Γ. Χιονίδης, «Τρεῖς κανονισμοὶ τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος τῆς Βέροιας κατὰ τὰ τέλη τῆς τουρκοκρατίας», *Μακεδονικά* 10 (1970), σ. 97-142. [1066, 1123]

1366. *Γ. Χιονίδης, «Έγγραφα τής ιστορίας τής Μακεδονίας κατά τήν τουρκοκρατία. Α'. Συλλογή πρώτη», *Μακεδονικά* 14 (1974), σ. 85-122. [487]
1367. Γ. Χιονίδης, «Ζητήματα ιδιοκτησίας-φορολογίας και διώξεις στη Νάουσα στα χρόνια 1870-1877 (με βάση τὸ φερμάνι ἐπαναχορηγήσεως (1830) τής περιουσίας στους ἐπαναστάτες και ἄλλα ἀνέκδοτα ἔγγραφα)», *Μακεδονικά* 19 (1979), σ. 101-105. [917α]
1368. *Π. Χιώτης, *Ιστορικὴ ἔκθεσις περὶ τιμαρίων Κερκύρας*, Ζάκυνθος 1865. [395α]
1369. Θ. Χριστάκης, «Δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα Λιγυρίου», *ΔΙΜΝ* 101 (1996), 314-318· *ΔΙΜΝ* 103 (1996), σ. 375-378· *ΔΙΜΝ* 106 (1997), σ. 85-88· *ΔΙΜΝ* 109 (1997), σ. 181-183. [620]
1370. Ν. Χριστινίδης, «Ἀνοικοδομήσεις κατεστραμμένων ναῶν και καμπαναριῶν στὰ τελευταῖα χρόνια τής τουρκοκρατίας στὴν περιοχὴ Ἡρακλείου», στον τόμο «Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη». *Χαριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου*, Ἡράκλειο 2001, σ. 693-763. [1110α]
1371. *Κ. Χρυσοχοϊδης, «Τὸ μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου στὴν Κεφαλονιά (τέλη 16^{ου} αἰ.)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 2 (1977), σ. 195-214. [165]
1372. *Γ. Χώρας, *Ἡ Ἁγία Μονὴ Ἀρείας*, Ἀθήνα 1975. [985]
1373. Γ. Χώρας, *Ἡ Γ. Μ. Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ἐπιδαύρου*, Ἀθήνα 1991. [421]
1374. Ι. Ψαρὰς, «Πεῖνα στα Κύθηρα (1666-1673)», *Ἑλληνικά* 38 (1987), σ. 67-81. [311β]
1375. Σ. Ψαρράς, «Κωσταντῆς και Ἰωάννης Χουζούρης (πατέρας και γιος). Ὁ πατέρας μετανάστης στα Βουρλά, ο γιος αγωνιστῆς στὴν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα», *Ναξιακά* 15 (2004-2005), σ. 59-73. [937]
1376. Βάσω Ψιμούλη, *Σούλι και Σουλιώτες*, Ἀθήνα 1998. [535]
1377. Ν. Ψυχογιός, «Τὰ μοναστήρια τής Ἡλείας», *Ἡλειακά* 33 (1979), σ. 1000-1006. [371]
1378. Ν. Ψυχογιός, «Τὰ μοναστήρια τής Ἡλείας. Τὸ Φραγκαπήδημα», *Ἡλειακά* 41 (1981), σ. 1273-1285. [638]
1379. *Α. Vincent, «Ὁ ποιητῆς τοῦ Φορτουνάτου. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸν Μάρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), σ. 53-85. [252]
1380. *Α. Vincent, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὸ Μάρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), σ. 119-176. [254]
1381. * _ _ _ , *Ἐπίσημα ἔγγραφα τυπωθέντα διαταγῆ τής Γερουσίας και ἀφορῶντα τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ ἐν τῷ Ἰονίῳ κράτει ἰσχύοντος κληρονομικοῦ συστήματος*, Κέρκυρα 1860. [1062]

1382. * _ _ _ _ , «Ιστορικά χαρτιά», *Νουμάς* 2/124 (1904), σ. 5. [666α]
1383. * _ _ _ _ , *Ιστορικόν ἀρχεῖον τοῦ στρατηγοῦ Ἀνδρέου Λόντου (1789-1847)*, τ. Α', Ἀθήνα 1914. [699]
1384. * _ _ _ _ , «Προικοσύμφωνον», *Μαλεβός* 2/19 (1922), σ. 11-12. [543]
1385. * _ _ _ _ , «Δύο προικοσύμφωνα ἐξ Ἀδριανουπόλεως», *Θρακικά* 2 (1929), σ. 385-386. [818]
1386. * _ _ _ _ , «Ἡ διαθήκη τοῦ Νικολάου Π. Ζωσιμαῖ, εὐγενοῦς Γραικοῦ καὶ ἱππότητος τοῦ τάγματος τοῦ Σωτήρος», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 2/19 (1953), σ. 1123-1127. [1008]
1387. * _ _ _ _ , «Δύο παλαιὰ ἔγγραφα», *Ὀλυμπιακὰ Χρονικά* 4 (1973), σ. 18-27. [977]
1388. * _ _ _ _ , «Ἐγγραφα τουρκοκρατίας. Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον Π. Ι. Σαμαρά», *Λεσβιακὰ* 6 (1973), σ. 178-181· *Λεσβιακὰ* 7 (1978), σ. 198-211. [1001]
1389. _ _ _ _ , «Ὁ κανονισμὸς τῆς δημογεροντίας Καλύμνου», *Καλυμνιακὰ Χρονικά* 1 (1980), σ. 9-15. [1127]
1390. _ _ _ _ , «Τσακόνικο πουλητήριο τοῦ 1820», *Χρονικά τῶν Τσακόνων* 5 (1980), σ. 47. [783]
1391. _ _ _ _ , «Σπογγαλιευτικὸς κανονισμὸς ἀναγνωσθεὶς καὶ ἐγκριθεὶς ἐν γενικῇ συνελύσει ἐν τῷ ναῶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ», *Καλυμνιακὰ Χρονικά* 5 (1985), σ. 178-195. [966]
1392. _ _ _ _ , «Ἀφιέρωμα στοὺς Κερκυραίους ἐπισκέπτες. Μία κερκυραϊκὴ διαθήκη», *ΔΙΜΝ* 4 (1988), σ. 63-64. [266]
1393. _ _ _ _ , *Ἀρχεῖον Κανέλλου Δεληγιάννη. Τὰ ἔγγραφα 1779-1827*, Ἀθήνα 1993. [651]
1394. _ _ _ _ , *Ἀρχεῖο Εὐμανουήλ Ξάνθου*, τ. 1-3, Ἀθήνα 1997-2003. [735]
1395. _ _ _ _ , *Ἀρχεῖο τοῦ πρωτοφιλικοῦ Παναγιώτη Αναγνωστόπουλου 1790-1854*, Ἀνδρίτσαινα 2003. [846]
1396. _ _ _ _ , *Συρράκο. Πέτρα-Μνήμη-Φως*, τ. Α'-Β', Συρράκο 2004. [857α]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

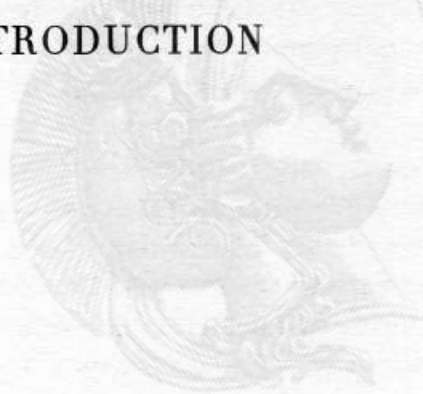
ΑΘΗΝΩΝ

Σ Υ Ν Τ Ο Μ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Ε Σ

- ΑΕΚΑ** = *Άρχειον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου*, 1- (Αθήνα, 1946-)
- ΑΕΜ** = *Άρχειον Εἰβοϊκῶν Μελετῶν*, 1- (Αθήνα, 1935-)
- ΑΙΔ** = *Άρχειον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου*, 1-17 (Αθήνα, 1934-1959)
- Ἄνθη Χαρίτων** = *Ἄνθη Χαρίτων συγγραφέντα ὑπὸ τῶν ὑποτρόφων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν τῆς Βενετίας ἐπὶ τῇ πεντακοσιετηρίδι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος Βενετίας*, Βενετία 1998. (Βιβλιοθήκη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν Βενετίας 18)
- ΒΝJ** = *Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher*, 1-22 (Berlin- Athen, 1920-1984)
- Γκίνης, Περίγραμμα** = Δ. Γκίνης, *Περίγραμμα Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου*, Ἀθήναι 1966. (Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 26)
- Γκίνης, Περίγραμμα, Συμπλήρωμα Α'** = Δ. Γκίνης, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Συμπλήρωμα πρῶτον», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν* 39-40 (1972-1973), *Λειμῶν. Τιμητικὴ προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, σ. 201-246.
- Γκόφας, Μελέτες Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου** = Δ. Γκόφας, *Μελέτες Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου τῶν συναλλαγῶν. Ἀρχαίου, Βυζαντινοῦ, Μεταβυζαντινοῦ*, Ἀθήναι 1993. (Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 133)
- ΔΑΕΚ** = *Δελτίον Ἀναγνωστικῆς Ἑταιρείας Κερκύρας*, 1- (Κέρκυρα, 1964-)
- Δετοράκης, Βενετοκρατικὰ** = Θ. Δετοράκης, *Βενετοκρατικὰ Μελετήματα (1971-1994)*, Ηράκλειο 1996.
- ΔΙΕΕΕ** = *Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ελλάδος*, 1-10 (Αθήνα, 1883-1928), 11-32 (Αθήνα, 1956-1989)
- ΔΙΜΝ** = *Δελτίον Ἱστορικῶν Μελετῶν Ναυπλίου*, 1-115 (Ναύπλιο, 1989-1997)
- ΔΧΑΕ** = *Δελτίον Χριστιανικῆς καὶ Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας*, 1-10 (Αθήνα, 1891-1911), 2^η σειρά 1-4 (Αθήνα, 1924-1927), 3^η σειρά 1-4 (Αθήνα, 1932-1938), 4^η σειρά 1- (Αθήνα, 1959-)
- ΕΑΙΕΔ (ΕΚΕΙΕΔ)** = *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, 1-9 (Αθήνα, 1948-1962). Εφεξῆς: *Ἐπετηρὶς Κέντρου Ἐρεῖνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 10-11 - (Αθήνα 1966 -)
- ΕΕΒΣ** = *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 1- (Αθήνα, 1924-)
- ΕΕΚΜ** = *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν*, 1- (Αθήνα, 1961-)
- ΕΕΚΣ** = *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν*, 1-3 (Αθήνα, 1938-1941)
- ΕΜΑ** = *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου*, 1-20 (Αθήνα, 1936-1970)

- Ευφρόσυνον* = *Ευφρόσυνον. Αφιέρωμα στον Μανόλη Χατζηδάκη*, Αθήνα 1991-1992. (Δημοσιεύματα του Αρχαιολογικού Δελτίου 46)
- ΗΜΕ* = *Ημερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος*, 1- (Αθήνα, 1922-1936)
- Καλλίνικος, Έπτανησιακά* = Π. Καλλίνικος, *Έπτανησιακά (κατά το πλείστο Ιθακησιακά) Σύμμεικτα*, Αθήνα 1991².
- Κυριακόπουλος, Συντάγματα* = Η. Κυριακόπουλος (έκδ.), *Τὰ Συντάγματα της Ελλάδος*, Αθήνα 1960
- Μαλτέζου, Βενετική παρουσία στα Κύθηρα* = Χρύσα Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα. Αρχαιακές μαρτυρίες*, Αθήνα 1991.
- Μάμουκας, Τὰ κατά τὴν Αναγέννησιν* = Α. Μάμουκας, *Τὰ κατά τὴν Αναγέννησιν τῆς Ελλάδος ἤτοι συλλογὴ τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων πολιτευμάτων, νόμων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων, ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832*, τ. 1-11, Πειραιεὺς 1839-1852.
- Πολίτης, Κώνστα Ἄπαντα* = Θ. Πολίτης (ἐπιμ.), *Κ.Σ. Κώνστα ἅπαντα ὅσα βρέθηκαν*, τ. 1-9, Αθήνα 1990.
- Λοιβή* = *Λοιβή εἰς μνήμην Ἀνδρέα Γ. Καλοκαιρινοῦ*, Ἡράκλειο 1994.
- Ροδωνιά* = *Ροδωνιά. Τιμὴ στον Μ. Ι. Μανούσακα*, τ. 1-2, Ρέθυμνο 1994.
- Σβορώνος, Σαμιακὴ νομοθεσία* = Γ. Σβορώνος, *Σαμιακὴ νομοθεσία περιέχουσα προνόμια τῆς ἡγεμονίας Σάμου καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν ἰσχύϊ νόμους αὐτῆς*, Σάμος 1903.
- Τριανταφυλλόπουλος, Ἄπαντα* = Π. Τσοῦκας (ἐπιμ.), *Κωνσταντῖνος Δ. Τριανταφυλλόπουλος Ἄπαντα*, τ. Α'-Δ', Αθήνα 2008-2011 (εκδ. Ακαδημίας Αθηνῶν - Ἰδρύματος Γαζή - Τριανταφυλλόπουλου).
- Τόμος Τριανταφύλλου* = *Τόμος τιμητικὸς Κ. Ν. Τριανταφύλλου*, τ. Α', Πάτρα 1990, τ. Β', Πάτρα 1993.
- Τουρτόγλου, Μελετήματα* = Μ. Τουρτόγλου, *Μελετήματα Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 1-5, Αθήνα 1984-2008.
- Τσιρπανλής, Ρόδος καὶ Νότιες Σποράδες* = Ζ. Τσιρπανλής, *Ἡ Ρόδος καὶ οἱ Νότιες Σποράδες στα χρόνια τῶν Ἰωαννιτῶν Ἱπποτῶν (14^α-16^α αἰ.)*, Συλλογὴ ιστορικῶν μελετῶν, Ρόδος 1991.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
INTRODUCTION

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

The necessity of a collection of Byzantine and post-Byzantine legal sources has been acknowledged since the earliest efforts to establish an organized Greek state. The purpose of unearthing the written and unwritten monuments of Greek legal history was not solely and simply to make these texts known as direct or indirect records of the previously in force Byzantine legal system. Its primary aim was a purely practical one; it was directly associated with the urgent needs of everyday judicial practice: namely, to support the drafting of Greek civil legislation on the basis of evidence brought to light by the study and collation of these sources.

The need was initially expressed in the text of the «*Legal Ordinance for East Continental Greece*» or «*Organisation of the Areios Pagos, Senate of Eastern Greece*» (Salona (Amphissa), 15.11.1821). In the relevant article, authorization was given to the Areios Pagos, the supreme body with administrative and judicial jurisdiction, to translate into modern Greek that part of the *Basilica* that concerned the «social» (i.e. civil) laws of the «*memorable Christian Emperors*» and to remove any contradictions «*as it serves best the public interest*». The same body was likewise empowered to publish this collection, having previously submitted it to the judgment of the regional prelates¹. Despite the unsuccessful (according to G.-V. von Maurer) outcome of the endeavor to find the text of the *Basilica*, as well as the deliberate suppression of any reference to unwritten law sources in the relevant provisions passed by the early revolutionary assemblies, two decrees from the Kapodistrian period² raised the issue once again, announcing a government programme aiming to

---

1. Kyriakopoulos, *Syntagmata*, Section III, chapter 1, point c, p. 653-654.

2. For details on the content of these texts see N. Pantazopoulos, *From the «learned» tradition to the Civil Code. Contribution to the history of the sources of modern Greek law*, Athens 1947, p. 165-182; G. Petropoulos, *History and Institutions of Roman Law as an introduction to the Civil Code and to the Civil Law previously in force* (ed. M. Tourtoglou), 1, Athens 1963, p. 373 ff.

Η αναγκαιότητα της συλλογής των βυζαντινών και μεταβυζαντινών νομικών πηγών έγινε αντιληπτή ήδη κατά τις πρώτες προσπάθειες συγκρότησης ελληνικού κράτους. Η ανεύρεση των γραπτών και άγραφων μνημείων της νομικής ιστορίας του ελληνισμού δεν απέβλεπε απλώς και μόνον στην ανάδειξη των κειμένων αυτών ως άμεσων ή έμμεσων τεκμηρίων του προϊσχύσαντος βυζαντινού δικαϊκού παρελθόντος. Κυρίως είχε έναν καθαρά πρακτικό σκοπό, άμεσα συνδεδεμένο με τις επιτακτικές ανάγκες της τρέχουσας δικαστικής πρακτικής: να επιστηρίξει το οικοδόμημα της ελληνικής αστικής νομοθεσίας επί των στοιχείων εκείνων που θα προέκυπταν από τη μελέτη και την αντιπαραβολή των πηγών.

Αρχικά, το ζήτημα διατυπώνεται στο κείμενο της «*Νομικής Διατάξεως τής Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος*» ή «*Όργανισμοῦ τοῦ Ἀρείου Πάγου, Γερουσίας τής Ανατολικής Ελλάδος*» (Σάλωνα (Άμφισσα), 15.11.1821). Με το σχετικό άρθρο δίδεται εντολή στον Άρειο Πάγο ως το ανώτατο όργανο με διοικητικές και δικαστικές αρμοδιότητες, να μεταφέρει στη νέα ελληνική το μέρος των *Βασιλικῶν* που αφορά στους «κοινωνικούς» (δηλαδή στους αστικούς) νόμους των «*ἀειμνήστων Χριστιανῶν Αὐτοκρατόρων*» και να απαλείψει τις αντιφάσεις «*κατὰ τὸ κοινῶς συμφερότερον*». Επίσης να δημοσιεύσει τη συλλογή, αφού προηγουμένως την θέσει υπό την κρίση των αρχιερέων της περιφέρειάς του¹. Παρά την ανεπιτυχή (κατά τον G.-L. von Maurer) έκβαση του εγχειρήματος ανεύρεσης του κειμένου των *Βασιλικῶν*, αλλά και τη σκόπιμη αποσιώπηση στις σχετικές ρυθμίσεις των πρώτων επαναστατικών συνελεύσεων, κάθε αναφοράς σε πηγές αγράφου δικαίου, δύο διατάγματα της καποδιστριακής περιόδου² θα επαναφέρουν το θέμα, υπό τη μορφή της εξαγγελίας κυβερνητικού προγράμματος το οποίο αποσκοπούσε αδιακρίτως στη συλλογή γραπτών

1. Κυριακόπουλος, *Συντάγματα*, Τμήμα Γ', κεφάλαιο Α', στοιχείο γ', σ. 653-654.

2. Αναλυτικότερα περί του περιεχομένου των κειμένων αυτών βλ. Ν. Πανταζόπουλος, *Άπό τής «Λογίας» παραδόσεως εις τὸν Ἀστικὸν Κώδικα. Συμβολή εις τὴν ἱστορίαν τῶν πηγῶν τοῦ νεοελληνικοῦ δικαίου*, Ἀθῆναι 1947, σ. 165-182· Γ. Πετρόπουλος, *Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ὡς εἰσαγωγή εις τὸν Ἀστικὸν Κώδικα καὶ εις τὸ προϊσχύσαν αὐτοῦ Ἀστικὸν Δίκαιον* (έπιμ. έκδ. Μ. Τουρτόγλου), τ. 1, Ἀθῆναι 1963, σ. 373 επ.

collect the written and unwritten legal sources³. The first of these decrees (No. 64/1.2.1830)⁴, issued in implementation of article 142 of the *Civil Constitution of Greece*, assigned to the Secretary of Justice the task of collecting, classifying «*in due*

3. It is worth noting that prior to these decrees, the Allies, through their representatives acting in accordance with the Treaty of London, addressed to the Governor of Greece Ioannes Kapodistrias, an official letter (9 October 1828) with 28 questions on various matters related to the administrative and judicial organisation of the Greeks under Ottoman rule, to the privileges granted to the Christian population, to their local particularities, to the social classes that participated in the exercise of local authority, to the categories and level of taxes payable to the Ottoman administration and the Church, to the types of land-lease and revenues from farm lands, etc. Regarding Kapodistrias' interesting replies, see A. Mamoukas, *Documents regarding the regeneration of Greece*, 11, p. 256-335 (which contain the questions submitted to the Governor and his answers dated 18/30.10.1828 (= Gines, *Outline*, entry 789), p. 246-256 and p. 245 note 1 (answers of the provisional consultative body «Panhellenion», (3 and 7.11.1828) that differ from those of Kapodistrias only as it regards question 28, which refers to retaining the local administrative entities of the Ottoman period; also the reply of the «Panhellenion» to the Declaration addressed by the representatives of the Allies on the issue of financial aid). A little later, in order to meet the needs of the judiciary, an initial effort to collect the local customs was made by N. Gerakares, president of the *Protokleion* (First Instance) court of the Western Sporades. He has sent a relevant circular (No. 27/13.4.1829) to the governors and leaders of the local communities of the islands under his jurisdiction (Spetses, Hydra, Aegina, Salamis) (J. Visvizes, «Regarding the legal customs under Turkish rule up to the Royal Decree of 23 Feb. 1835», *Athena* 53 (1949), p. 226-227; Idem, «Legal customs of the islands of Spetses, Hydra, Poros and Salamis» *EHHD* (= *EKEIEA*) 3 (1950), p. 9-16, with the circular and the replies). Cf. a similar effort to collect customs in the province of Messenia by G. Skalides, president of the *Protokleion* court of Messenia, following an objection filed by a litigant regarding the validity of custom. However, the effort was not treated favourably by the Ministry of Justice (see the relevant document (16.9.1829) in C. Triantaphyllopoulos, «Civil justice under Kapodistrias», *Praktika Akademias Athenon* 23 (1948), p. 479 [= Triantaphyllopoulos, *Complete Works*, B2, p. 790].

4. *General Gazette of Greece*, 25 (26 March 1830), p. 97 (Ch. Pratsikas, «The Civil Code of Greece. Two legal centenaries 1830-1930/1835-1935», *Themis* (Angelopoulos – Pratsikas), 41 (1930), p. 273-274; see also the republication of the text with corrections by Charikleia Dimakopoulou, *The course leading to drafting the Greek Civil Code. The period of quest 1822-1891. Contribution to the history of modern Greek law*, [EHHD 41 Suppl. 9], Athens 2010 p. 495. The preamble to the Resolution («*Psephisma*») in question notes in particular: «*Believing that the Nation, according to article 142 of the Law of Epidaurus, has revealed its decision to clarify the old Byzantine civil laws...*». However, the Resolution refers to art. 142 of the *Civil Constitution of Greece* (Troezena, Third National Assembly, 1.5.1827), which has amended the *Law of Epidaurus* or *Provisional Constitution of Greece* (Astros, Second National Assembly, 1823).

και αγράφων νομικών πηγών³. Το πρώτο από τα διατάγματα αυτά (με αριθ. 64 της 1.2.1830)⁴, εκδιδόμενο σε εφαρμογή του άρθρου 142 του *Πολιτικού Συντάγματος*

3. Αξίζει να σημειωθεί ότι είχε προηγηθεί το από 9 Οκτωβρίου 1828 έγγραφο των τριών Συμμάχων Αυλών με το οποίο οι Αντιπρόσωποί τους, σε εκτέλεση της Συνθήκης του Λονδίνου, απηύθυναν προς τον κυβερνήτη Ιω. Καποδίστρια 28 ερωτήματα επί διαφόρων ζητημάτων σχετικών με τη διοικητική και δικαστική οργάνωση του οθωμανοκρατούμενου ελληνισμού, τα προνόμια που είχαν παραχωρηθεί στους χριστιανικούς πληθυσμούς, τις τοπικές ιδιαιτερότητές τους, τις κοινωνικές τάξεις που μετείχαν στην άσκηση της τοπικής εξουσίας, τις κατηγορίες και το ύψος των φόρων προς την οθωμανική διοίκηση και την εκκλησία, τα είδη μισθώσεων και τις προσόδους των αγροτικών γαιών κ. α. Για τις ιδιαίτερες ενδιαφέρουσες απαντήσεις του Ιω. Καποδίστρια βλ. Ά. Μάμουκας, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν*, τ. 11, σ. 256-335 (όπου τα υποβληθέντα ερωτήματα και η σχετική απάντηση του κυβερνήτη της 18/30.10.1828 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 789), σ. 246-256 και σ. 245 σημ. 1 (όπου οι απαντήσεις του Πανελληνίου της 3ης και 7ης. 11.1828 με διαφοροποιημένες θέσεις από εκείνες του Ιω. Καποδίστρια μόνον όσον αφορά στο 28ο ερώτημα το οποίο αναφερόταν στη διατήρηση των επί τουρκοκρατίας τοπικών διοικήσεων· επίσης και η απάντησή του Πανελληνίου επί της διακοινώσεως των αντιπροσώπων των Συμμάχων Αυλών περί των χρηματικών βοηθημάτων). Λίγο αργότερα, μία πρώτη προσπάθεια περισυλλογής των επιτοπίων εθίμων, για τις ανάγκες της δικαστικής χρήσεως, γίνεται από τον Πρόεδρο του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Δυτικών Σποράδων Ν. Γερακάρη με την αποστολή σχετικής εγκυκλίου (αριθ. 27/13.4.1829) προς τους διοικητές και δημογέροντες των νήσων της δικαιοδοσίας του (Σπέτσες, Ύδρα, Αίγινα, Σαλαμίνα) (Γ. Βισβίτζης, «Τινὰ περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων ἀπὸ τῆς τουρκοκρατίας μέχρι καὶ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 23ης Φεβρουαρίου 1835», *Ἀθηνᾶ* 53 (1949), σ. 226-227· Του Ἰδίου, «Νομικά τινὰ ἐθίμα τῶν νήσων Σπετσῶν, Ὑδρας, Πόρου καὶ Σαλαμίνας», *ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), σ. 9-16 όπου το κείμενο και οι απαντήσεις επί της εγκυκλίου). Πρβλ. και παρόμοια ενέργεια περί συλλογής εθίμων της επαρχίας Μεσσηνίας του Προέδρου του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Μεσσηνίας Γ. Σκαλιδῆ, κατόπιν προβολής ενστάσεως διαδίκου περί ισχύος εθίμου, η οποία ωστόσο δεν είχε ευνοϊκή αντιμετώπιση από το Υπουργείο Δικαίου (βλ. το σχετικό έγγραφο από 16.9.1829 στον Κ. Τριανταφυλλόπουλο, «Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 23 (1948), σ. 479 [= Τριανταφυλλόπουλος, *Ἄπαντα*, τ. Β2, σ. 790 όπου και παραπέμπεται στη συνέχεια]).

4. *Γενικὴ Ἐφημερὶς τῆς Ἑλλάδος*, φ. 25 (26 Μαρτίου 1830), σ. 97 (Χ. Πράτσιας, «Ὁ Ἀστικὸς τῆς Ἑλλάδος Κώδικξ. Δύο νομικαὶ ἑκατονταετηρίδες 1830-1930/1835-1935», *Θέμις (Θ. & Π. Ἀγγελόπουλων-Χ. Πράτσια)* 41 (1930), σ. 273-274· πρβλ. και αναδημοσίευση του κειμένου με διορθώσεις από την Χαρίκλεια Δημακοπούλου, *Ἡ πορεία πρὸς σύνταξιν Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. Ἡ περίοδος τῶν ἀναζητήσεων 1822-1891. Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Νεοελληνικοῦ Δικαίου*, Παράρτημα 9 *ΕΚΕΙΕΔ* 41 (2008), σ. 495). Ὅπως ειδικότερα αναφέρεται στο προοίμιο του εν λόγω Ψήφισματος, «Θεωροῦντες ὅτι τὸ ἔθνος κατὰ τὸ ἄρθρο 142 τοῦ Νόμου τῆς Ἐπιδάουρου ἐφάνερωσεν τὴν ἀπόφασίν του νὰ διασαφήσῃ τοὺς πολιτικοὺς παλαιοὺς Βυζαντινοὺς νόμους ...». Στην πραγματικότητα το Ψήφισμα αναφέρεται στο ἄρθρο 142 του τελόντος σε αναστολή (από 18.1.1828) *Πολιτικοῦ Συντάγματος τῆς Ἑλλάδος* (Τροιζήνα, Γ' Ἐθνικὴ Συνέλευση 1.5.1827), με το οποίο εἶχε αναθεωρηθεῖ ὁ Νόμος τῆς Ἐπιδάουρου ἢ Προσωρινὸ Πόλιτευμα τῆς Ἑλλάδος (Ἄστρος, Β' Ἐθνικὴ Συνέλευση 1823).

order», and eventually publishing the «civil Byzantine laws»⁵ that were included in the *Basilica* and in the *Novellae* of post-Justinian emperors. The Secretary of Justice was assigned also the task of collecting the «unwritten laws»⁶ and of collat-

5. These decrees focus on civil law, because the vacuum created by the abolition of Ottoman criminal law was temporarily filled by the extension of the validity of the «embryonic» criminal law of the *Apanthisma ton Enklematikon* (Selected Criminal Laws) of the Second National Assembly of Greece (Law 33/1.7.1824), at first with Resolutions nos 19/15.12.1828 (art. 38) and 152/15.8.1830 *On the Organisation of the Courts* (art. 148), and then with the publication of the *Civil and Criminal Procedure* in 1830 (Resolution no. 153/15.8.1830). To fill in any gaps or other shortcomings in the *Apanthisma*, and in order to replace the initial provision that stipulated the complementary application of Byzantine criminal laws (Law 33/1.7.1824, art. b), the first of the aforementioned resolutions provided that «equity» be applied as a source of law; the second added the application of «Reason»; see M. Tourtoglou «“Equity” in the dispensation of criminal justice during Kapodistrias’ era», *Lakonikai Spoudai* 10 (1990), p. 252ff (= *Meletemata*, 2, p. 153ff); Idem, «Le droit byzantin et son influence sur le droit pénal des années post-révolutionnaires en Grèce», in *Byzantine law* (Proceedings of the international symposium of jurists (Thessalonike, 10-13 December 1998), p. 89ff (= *Meletemata*, 4, p. 55ff); also in Greek in *Armenopoulos* 21 (2000) p. 207ff. This was followed by the publication of the Criminal Law of 19.4.1834, drafted by Maurer, which was modeled on the Bavarian Code of 1813. Regarding commercial law, according to the provisions of the National Assemblies of Epidaurus (art. 92 of the *Constitution* of 1.1.1822), Astros (art. 80 of the *Constitution* of 1823) and Troezena (art. 142 of the *Constitution* of 1827), the first three books of the French Commercial Code (Resolution 152/15.8.1830, art. 148) remained in force. This was followed by King Otto’s decree of 19.4/1.5.1835 introducing the first three books of the French Commercial Code, based on the translation prepared by an *ad hoc* committee, and the passing of the law of 2/14.5.1835 «*On the jurisdiction of the commercial courts*».

6. This somewhat vague announcement of a programme to collect unwritten laws deviated from the texts of the early *Constitutions*, which intended to exclude customary law in order that the judicial system be applied uniformly; see similar opinions of the Parliament of the second period of the provisional Administration (1823-1824) advising that cases of family and inheritance law should be judged according to Byzantine law rather than local custom (J. Visvizes, *Civil justice from the Greek war of independence to Kapodistrias with unpublished documents*, Athens 1941, p. 5, 85 note 5). The only exception was the draft *General Organisation* regulating the local government of the Peloponnese, submitted by the Peloponnesians in July 1821 to the meeting of notables with Demetrios Ypselantes (at Vervena), a text which, however, was never implemented (see Kyriakopoulos, *Syntagmata*, p. 621). Despite the above, it is a fact that, throughout the War of Independence, in order to serve the needs of current judicial practice, the administration recognized *de facto* the validity of custom, even if contrary to the provisions of Byzantine law (Visvizes, *op. cit.*, p. 112, note 3, 113, 168, with the relevant sources). On the other hand, owing to prevailing conditions, the old local tribunals in Cyclades and Sporades continued to function (Visvizes, *op. cit.*, p.

της Ελλάδος, αναθέτει κατ' αρχήν στον Γραμματέα (Υπουργό) της Δικαιοσύνης, το έργο της συγκέντρωσης, κατάταξης «κατά τὴν ἀνήκουσαν τάξιν» και εν τέλει δημοσίευσης των «πολιτικῶν Βυζαντινῶν νόμων»⁵ οι οποίοι περιλαμβάνονταν στους «παλαιὸς βυζαντινὸς νόμους» (Βασιλικά) και στις «Νεαρὲς τῶν μεταγενεστέρων Ἀυτοκρατόρων». Επιπροσθέτως ὁμως αναθέτει και το έργο της συλλογῆς των «ἀγράφων νόμων»⁶ και της «συμπαραβολῆς» τους με τὸ αυτοκρατορικό βυζαντινό

5. Το ενδιαφέρον των διαταγμάτων αυτών επικεντρώνεται στο αστικό δίκαιο. Και τούτο διότι το κενό που είχε προέλθει από την κατάργηση του οθωμανικού ποινικού δικαίου είχε συμπληρωθεί προσωρινῶς με την παράταση της ισχύος του «εμβρυώδους» ποινικού νόμου του Ἀπανθίσματος τῶν Ἐγκληματικῶν τῆς Β' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῆς Ελλάδος (Νόμος 33 τῆς 1.7.1824) η οποία είχε ἐπέλθει με τα Ψηφίσματα με αριθ. 19/15.12.1828 (άρθρο 38) και με αριθ. 152/15.8.1830 *Περὶ Διοργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων* (άρθρο 148). Επίσης, και με την έκδοση τῆς *Πολιτικῆς και Ἐγκληματικῆς Διαδικασίας* του 1830 (Ψήφισμα με αριθ. 153/15. 8.1830). Για τη συμπλήρωση των κενῶν ἢ ἄλλων αδυναμιῶν του Ἀπανθίσματος, και σε αντικατάσταση της αρχικῆς διατάξεως που ὀρίζε τη συμπληρωματικὴ εφαρμογὴ των βυζαντινῶν ποινικῶν διατάξεων (Νόμος 33 /1.7.1824, ἀρθρο β'), ὀρίσθηκε με το μεν πρώτο από τα προαναφερθέντα Ψηφίσματα, η εφαρμογὴ της «ἐπιεικείας» ως πηγῆς δικαίου, ενώ με το δεύτερο προστέθηκε και η εφαρμογὴ του «ὀρθοῦ λόγου» πρβλ. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ "ἐπιεικεία" κατὰ τὴν ἀπονομὴ ποινικῆς δικαιοσύνης ἐπὶ Καποδίστρια», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 10 (1990), σ. 252 επ. (= *Μελετήματα*, τ. Β', σ. 153 επ.)· Του Ἰδίου, «Τὸ βυζαντινὸ δίκαιο και η ἐπίδρασή του στο ποινικὸ δίκαιο των μετεπαναστατικῶν χρόνων», *Ἀρμενόπουλος* 21 (2000), σ. 207 επ. Θα ακολουθήσει ἡ έκδοση του Ποινικού Νόμου τῆς 19.4.1834, έργου του Μάουερ, ο οποίος είχε ως πρότυπο τον Βαυαρικὸ Κώδικα του 1813. Ὅσον αφορά στο εμπορικό δίκαιο, πηγὴ παρέμεινε, σύμφωνα με τους ὀρισμούς των Ἐθνοσυνελεύσεων τῆς Ἐπιδάουρου (άρθρο 92 του *Πολιτεύματος* τῆς 1.1.1822), Ἀστρους (άρθρο π' του *Πολιτεύματος* του 1823) και Τροιζήνας (άρθρο 142 του *Πολιτεύματος* του 1827), ο Γαλλικὸς Ἐμπορικὸς Κώδικας, κατὰ τα τρία πρώτα βιβλία του (Ψήφισμα 152 τῆς 15.8.1830, ἀρθρο 148). Ακολουθεῖ με το οθωνικό διάταγμα τῆς 19.4./1.5.1835 η εισαγωγὴ των τριῶν πρώτων βιβλίων του Γαλλικὸ Ἐμπορικὸ Κώδικα, με βάση μετάφραση ἀπὸ ειδικὴ προς τούτο συσταθεῖσα επιτροπὴ, και η ψήφιση του Νόμου τῆς 2/14.5.1835 «*Περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐμποροδικείων*».

6. Η κάπως ἀόριστη αὐτὴ εξαγγελία ἐνὸς προγράμματος συλλογῆς των ἀγράφων νόμων ἀποτελεῖ μὴ σαφὴ παρέκκλιση ἀπὸ τα κείμενα των πρώτων *Πολιτευμάτων*, τα οποία ἀποσκοπούσαν στον ἀποκλεισμό του ἐθμικὸ δικαίου με σκοπὸ την εφαρμογὴ ομοιόμορφου δικαστικὸ συστήματος· βλ. ὁμοίως και ἀποφάνσεις του Βουλευτικὸ τῆς δευτέρας περιόδου τῆς προσωρινῆς Διοικήσεως (1823-1824) με τις ὁποῖες τούτο γνωμοδοτεῖ ὅτι οι υποθέσεις οἰκογενειακὸ και κληρονομικὸ δικαίου θα πρέπει να κρίνονται κατὰ το βυζαντινὸ δίκαιο, και ὄχι κατὰ την τοπικὴ συνήθεια (Ι. Βισβίτζης, *Ἡ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν μέχρι τοῦ Καποδιστρίου μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων*, Ἀθήναι 1941, σ. 5, 85 σημ. 5). Μόνη ἐξαίρεση, το σχέδιο *Γενικὸ Ὅργανισμοῦ* για την τοπικὴ διοίκηση τῆς Πελοποννήσου που είχαν υποβάλει οι Πελοποννήσιοι τον Ἰούλιο του ἔτους 1821 στη σύνοδο προκρίτων και Δημητρίου Ὑψηλάντου (Βέρβεννα), ἐνα κείμενο ὁμως το ὁποῖο οὐδέποτε ἐφαρμόσθηκε (βλ. Κυριακόπουλος, *Συντάγματα*, σ. 621). Παρὰ ταῦτα εἶναι γεγονός ὅτι, σε ὅλη τη διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεως, η διοίκηση, προκειμένου να ἐξυπηρετήσῃ τις

ing them with imperial Byzantine law⁷. The second decree (No. 152/15.8.1830 «*On the Organization of Lawcourts*», Appendix, article 148)⁸ confers on the

167-168, 186-187), as did also the local judicial committees, being thus a factor favourable to the application of local custom in cases laid before them.

7. Cf. the previous Resolution No. 19/15.12.1828 (art. 38) of I. Kapodistrias, in which no mention is made to custom as a source of law (Mamoukas, *Documents regarding the regeneration of Greece*, *op. cit.* p. 505-511). Cf. also, the customs referred to in circular No. 4422/15.12.1830, issued by the Ministry of Justice and addressed to the presidents of the courts of Sparta, published by G. L. von Maurer, *Das griechische Volk in öffentlicher, kirchlicher und privat-rechtlicher Beziehung vor und nach dem Freiheitskampfe bis zum 31. Juli 1834*, Heidelberg 1835 [= *Ἡ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἰς τὰς σχέσεις τοῦ δημοσίου, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου, πρὸ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ μετ' αὐτὸν μέχρι τῆς 31^{ης} Ἰουλίου 1834*, (transl. Chr. Pratsikas & E. Karastathes) I, Athens 1943, p. 429-432 and by J. Visvizes, «Legal documents of the Secretariat of Justice during the Kapodistrian period», *EHHD* 5 (1954), p. 118-122. This circular, which clearly intended to stop certain manifestly unjust and irrational customs in the region of Laconia (such as the custom of private justice in the event of homicide), stipulates that custom, according to the provisions of the *Basilica* (Title 51) cannot prevail over «Reason» and the law (Triantaphyllopoulos, «Civil justice under Kapodistrias», *Complete Works*, B2, p. 790 ff.). Even more strict, as regards the application of custom, was the slightly earlier circular No. 3172 of September 1830 addressed to the «*Protokleta*» courts stipulated that customs could not be applied in civil disputes that arose following the adoption of art. 142 of the *Constitution* of Epidaurus (First National Assembly), unless they met the conditions required by the provisions of Byzantine laws (text and commentary in J. Visvizes, «Regarding legal customs from the period of Turkish rule to the Royal Decree of 23 Feb. 1835», *op. cit.*, p. 230, 250-251). Specifically, as noted in the circular, «... cases must be tried under the law in force at the time of the act. And if it is a case of applying a custom, its features, both in essence and form, are those prescribed by written laws». Consequently «all courts, taking into account the imperial laws, will examine therein these principles more thoroughly». In this respect, see also the answer from the Ministry of Justice to a question by the «*Protokleton*» court of Naxos on 27.4.1831; according to the Ministry, and on the basis of art. 142 of the *Civil Constitution* of Greece, the *Basilica* take precedence over local customs (Triantaphyllopoulos, «Civil justice under Kapodistrias», *Collected works*, B2, p. 800). A similar reply was sent by the same Ministry to the governor of Santorini on 19 March 1831 (Visvizes, *Regarding legal customs*, *op. cit.*, p. 251). Finally, as far as it concerns an earlier proclamation (20.1.1828) by Kapodistrias in favour of adapting the statutes that are under preparation to the decisions of the National Assemblies of Epidaurus, Astros and Troezena see M. Tourtoglou, «The separation of powers under Kapodistrias», *Mnemosyne* 15 (2001-2002), p. 378, note 8 (= *Meletemata*, 4, p. 180, note 8). See also the document addressed by Kapodistrias to the «Panhellenion», No. 7450/26.10.1828 (Dimakopoulou, *The course leading to drafting the Greek Civil Code*, *op. cit.*, p. 94).

8. *General Gazette of Greece*, 73/10.9.1830, Appendix, p. 305-310 (text republished by Dimakopoulou, *op. cit.*, p. 496). This provision was in force until the Decree *On Civil Law* of 23.2/7.4.1830 was issued.

δικαίο⁷. Το δεύτερο διάταγμα (με αριθ. 152 της 15.8.1830 «Περί Διοργανισμοῦ τῶν

ανάγκες της τρέχουσας δικαστικής πρακτικής, αναγνώριζε στην πράξη την ισχύ των εθίμων, ακόμα κι όταν αυτά αντέβαιναν προς τις διατάξεις του βυζαντινού δικαίου (Βισβίτζης, *ό.π.*, σ. 112 σημ. 3, 113, 168 όπου οι σχετικές πηγές). Άλλωστε, και η παρατεινόμενη, λόγω των συνθηκών, λειτουργία των τοπικών κριτηρίων στις νησιωτικές περιοχές των Κυκλάδων και Σποράδων (Βισβίτζης, *ό.π.*, σ. 167-168, 186-187), αλλά και των κατά τόπους δικαστικών επιτροπών, αποτελούσε παράγοντα ευνοϊκό για την εκδίκαση των υποθέσεων με βάση τις τοπικές συνήθειες.

7. Πρβλ. όμως και το προγενέστερο Ψήφισμα του Ιω. Καποδίστρια με αριθ. 19 /15.12.1828 (άρθρο 38) όπου ουδείς λόγος γίνεται περί εθίμων ως πηγής του ισχύοντος δικαίου (Μάμουκας, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν*, *ό.π.*, σ. 505-511). Επίσης, και τα αναφερόμενα στην εγκύκλιο με αριθ. 4422/15.12.1830 του Υπουργείου Δικαίου η οποία απευθύνεται προς τους Προέδρους των δικαστηρίων Σπάρτης (βλ. το κείμενο στον Μάουρερ, *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἰς τὰς σχέσεις τοῦ δημοσίου, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου, πρὸ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ μετ' αὐτὸν μέχρι τῆς 31^{ης} Ἰουλίου 1834* (μετ. Χ. Πράτσιας-Ε. Καραστάθης), τ. Α΄, Ἀθήναι 1943, σ. 429-432 και Ἰ. Βισβίτζης, «Νομικὰ ἐγγράφα τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας τῆς καποδιστριακῆς ἐποχῆς», *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), σ. 118-122). Η εγκύκλιος αυτή προφανώς αποσκοπούσα να θέσει φραγμό σε ορισμένα, καταφανώς άδिका και παράλογα έθιμα της περιοχῆς της Λακωνίας (όπως το έθιμο της αυτοδύναμης ικανοποιήσεως του παθόντος σε περίπτωση ανθρωποκτονίας), ορίζει ότι τα έθιμα, κατ' εφαρμογή διατάξεως των *Βασιλικῶν* (Τίτλος 51) δεν δύνανται να υπερισχύσουν του «*ὄρθου λόγου*» και των νόμων (Τριανταφυλλόπουλος, *Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια*, *ό.π.*, σ. 790 επ.). Ακόμα αυστηρότερη ως προς την εφαρμογή των εθίμων είναι η λίγο προγενέστερη εγκύκλιος με αριθ. 3172 του Σεπτεμβρίου του 1830, η οποία απευθυνόμενη στα πρωτόκλητα Δικαστήρια, ορίζει ότι τα έθιμα δεν μπορούν να εφαρμόζονται σε αστικές διαφορές που έχουν προκύψει μετά τη ψήφιση του άρθρου 142 του *Πολιτεύματος* της Επιδάουρου από την Α΄ Εθνική Συνέλευση, εάν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται κατά τις διατάξεις των βυζαντινών νόμων (βλ. το κείμενο και τον σχολιασμό του στον Ἰ. Βισβίτζη, *Τινὰ περὶ τῶν νομικῶν εθίμων*, *ό.π.*, σ. 230, 250-251). Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει η εγκύκλιος, «... με τὸν βασιλεύοντα νόμον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς πράξεως ὀφείλουσιν νὰ δικάσων. Καὶ ἐὰν μὲν πρόκειται περὶ ἐθίμων, τὰ ὅποια χαρακτηριστικὰ καὶ εἰς τὴν οὐσίαν καὶ εἰς τοὺς τύπους ὀφείλει νὰ ἔχη τὸ ἔθιμον, οἱ γραπτοὶ νόμοι τὸ ὑπαγορεύουσι». Συνεπῶς «*ἄλλα τὰ δικαστήρια ἔχοντα ὑπ' ὄψιν τοὺς αὐτοκρατορικοὺς νόμους, θέλουσιν θεωρῆσαι εἰς αὐτοὺς ἐκτενεστέρως αὐτὰς τὰς ἀρχάς*». Προς την αυτή κατεύθυνση βλ. και την απάντηση του Υπουργείου Δικαίου σε ερώτηση του πρωτοκλήτου δικαστηρίου Νάξου της 27.4.1831. Σύμφωνα με αυτήν, και με βάση το άρθρο 142 του *Πολιτικοῦ Συντάγματος τῆς Ἑλλάδος*, τα *Βασιλικά* υπερισχύουν των τοπικών εθίμων (Τριανταφυλλόπουλος, *Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια*, *ό.π.*, σ. 800). Συναφῆς και η απάντηση του υπουργείου Δικαίου προς τον διοικητή Σαντορίνης της 19ης Μαΐου 1831 (Βισβίτζης, *Τινὰ περὶ τῶν νομικῶν εθίμων*, *ό.π.*, σ. 251). Τέλος, σχετικά με παλαιότερη διακήρυξη (20.1.1828) του Ιω. Καποδίστρια υπέρ της προσαρμογῆς των σχεδιαζομένων νομοθετημάτων προς τις αποφάσεις των Εθνικών Συνελεύσεων Επιδάουρου, Ἀστρους και Τροιζήνας βλ. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ διάκριση τῶν ἐξουσιῶν ἐπὶ Καποδίστρια», *Μνημοσύνη* 15 (2001-2002), σ. 378 σημ. 8 (= *Μελετήματα*, τ. Δ΄, σ. 180 σημ. 8). Βλ. ομοίως και έγγραφο του Ιω. Καποδίστρια προς το Πανελλήνιο με αριθ. 7450 της 26.10.1828 (Δημακοπούλου, *Ἡ πορεία πρὸς σύνταξιν Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος*, *ό.π.*, σ. 94).

Hexabiblos of Armenopoulos no more than consultative status⁹ «until such time as the compilation of the Emperors' laws has been published».

The above legislative ordinances recur in the well-known work *Das griechische Volk* (Heidelberg 1835) by Georg-Ludwig von Maurer, professor of German and French law at the University of Munich and member of Greece's Regency council¹⁰, notwithstanding the reservations expressed by the Bavarian jurist about the initiatives of the Kapodistrian period¹¹, and despite the totally different ideological motives underlying the promotion of a programme to collect the sources of unwritten law¹². At Maurer's initiative, the Secretaries of the Ministry of Justice, Christodoulos Klonares and Georgios Praïdes, dispatched in 1833 to provincial magistrates and

9. Cf. the earlier provision of art. 38 of Resolution 19/15.12.1828, which refers to the «procheiros» *Hexabiblos* of Armenopoulos. At the same time, the article provides that the courts should follow the Byzantine laws contained therein, thereby attributing to *Hexabiblos* force of law. Regarding the subtle distinction between the formulation of the texts of Resolutions Nos. 19/15.12.1828 and 152/15.8.1830, in terms of the validity of the *Hexabiblos* see references in the introductory report to the Decree of 23.2./7.3.1835 under point II.1 (C. Triantaphyllopoulos, «The statute regarding Armenopoulos and customs, and the report of the Legislative Committee», *Official Proceedings of the First Congress of the State's Bar Associations*, Athens 1928, p. 289, 292 (= Triantaphyllopoulos, *Complete Works*, B1, p. 387 ff.).

10. Maurer, op. cit., I, p. 162ff., 198ff. and v. II, p. 191ff., and especially 288ff. This three-volume work, to which Maurer dedicated himself after being recalled from his duties as member of the Regency council (July 1834), constitutes in essence an extensive apology about the legislation drafted during his sojourn in Greece (1832-1834). In this vein, in his copious notes he records the early efforts of the administrative apparatus in this direction, as well as the various practical difficulties that arose during the implementation of the programme. A typical example of such an effort is the clause in art. 3 of the law «On scientific collections etc.» dated 10.5.1834 (*Greek Government Gazette* 22, p. 176-190), which stipulates the compulsory placement in the Central Library of all valuable manuscripts and publications found in monasteries, churches or any other state library or public institution.

11. Maurer, op. cit., I, p. 355-356, 455-463. Cf. the related observations of G. Geib, consultant to the Ministry of Justice under the Regency, particularly on the work produced during the Kapodistrian period [*Darstellung des Rechtszustandes in Griechenland während der türkischen Herrschaft und bis zur Ankunft des Königs Otto I*, Heidelberg 1835 (*Παρουσίαση της κατάστασης του δικαίου στην Ελλάδα στη διάρκεια της τουρκοκρατίας και ως τον ερχομό του βασιλιά Όθωνα του Α΄*, preface by N. Pantazopoulos, transl. Iris Avdi-Kalkani, Athens 1990 p. 149, 153 ff.)].

12. This was the theory of the alleged affinity of ancient Greek to ancient German laws founded on their apparent common roots. As a result, those elements of Greek customary law that originated, seemingly, in ancient Greek law or in various German customs should be interpreted in that context and supplemented accordingly (Maurer, op. cit., I, p. 93).

Δικαστηρίων», Παράρτημα, άρθρο 148)⁸ απονέμει στην «*πρόχειρον*» *Ἐξάβιβλο* του Ἀρμενοπούλου συμβουλευτική μόνον ιδιότητα⁹ «έωσού έκδοθεί ἡ παρασκευαζομένη συλλογή τῶν Νόμων τῶν Ἀυτοκρατορῶν».

Τα ίδια επαναλαμβάνονται και στο πασίγνωστο πλέον ἔργο *Das griechische Volk* (Heildeberg 1835) του καθηγητή του γερμανικού και γαλλικού δικαίου στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και μέλους της Αντιβασιλείας Georg-Ludwig von Maurer¹⁰. Και τούτο, παρά τις εκπεφρασμένες επιφυλάξεις του βαυαρού νομομαθούς ως προς το ἔργο της καποδιστριακής περιόδου¹¹, ἀλλά και τα αυστηρώς διαφοροποιημένα ιδεολογικά κίνητρα τα οποία του είχαν υπαγορεύσει την προώθηση

8. *Γενική Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος* φ. 73 (10 Σεπτ. 1830, Παράρτημα σ. 305–310) (βλ. και αναδημοσίευση του κειμένου ἀπό την Χ. Δημακοπούλου, ὁ.π., σ. 496). Η διάταξη αὐτή ἴσχυσε μέχρι την έκδοση του Διατάγματος *Περὶ Πολιτικοῦ Νόμου* της 23.2/7.4.1830.

9. Πρβλ. και την προγενέστερη διάταξη του άρθρου 38 του Ψηφίσματος 19 της 15.12.1828, ἡ οποία αναφέρεται μεν στην «*πρόχειρον*» *Ἐξάβιβλο* του Ἀρμενοπούλου, ὀρίζει ὅμως ταυτόχρονα ὅτι τα δικαστήρια ἀκολουθοῦν τους βυζαντινούς νόμους που ἐμπεριέχονται σε αὐτήν· συνεπῶς προσδίδει ἰσχύ νόμου στο νομοθέτημα της *Ἐξαβίβλου*. Για τη λεπτή διάκριση μεταξύ της διατυπώσεως των κειμένων των Ψηφισμάτων με αριθ. 19/15.12. 1828 και με αριθ. 152/15.8.1830, ὡς προς την ἰσχύ της *Ἐξαβίβλου* βλ. τα ἀναφερόμενα στην εισηγητική ἔκθεση ἐπὶ του Διατάγματος της 23.2./7.3.1835 ὑπὸ στοιχείο II.1 (Κ. Τριανταφυλλόπουλος, «Τὸ νομοθέτημα περὶ Ἀρμενοπούλου και ἔθιμων και ἡ ἔκθεσις τῆς Νομοθετικῆς Ἐπιτροπῆς», *Ἐπίσημα Πρακτικά τοῦ Α΄ Συνεδρίου Δικηγορικῶν Συλλόγων* τοῦ Κράτους, Ἀθήναι 1928, σ. 289, 292 (= *Τριανταφυλλόπουλος. Ἄπαντα*, τ. Β1, σ. 387 ἐπ. ὅπου και παραπέμπεται στη συνέχεια).

10. *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, ὁ.π., τ. Α΄, σ. 162 ἐπ., 198 ἐπ. / τ. Β΄, σ. 191 ἐπ., και κυρίως 288 ἐπ. Το τρίτομο αὐτὸ ἔργο στο ὁποῖο ὁ Μάουερ ἀφιερώνεται μετὰ την ἀνάκλησή του ἀπὸ τα καθήκοντά του ὡς μέλους της Αντιβασιλείας (Ιούλιος του 1834), ἀποτελεῖ κατ' οὐσίαν μία ἐκτεταμένη «ἀπολογητική» ἀναφορά για το ἔργο της σχεδίασης της ἐλληνικῆς νομοθεσίας που ὁ ἴδιος εἶχε ἀναλάβει κατὰ το διάστημα της παραμονῆς του στην Ἑλλάδα (1832-1834). Ὑπὸ το πνεῦμα αὐτό, σε πλείστα ὅσα σημεῖα του, καταγράφονται οἱ πρώτες προσπάθειες του διοικητικοῦ μηχανισμοῦ προς την κατεύθυνση αὐτή, ἀλλά και οἱ ποικίλες πρακτικὲς δυσχέρειες που ἀνέκυψαν κατὰ την υλοποίηση του προγράμματος. Χαρακτηριστικὸ δείγμα της σχετικῆς προσπάθειας ἀποτελεῖ ἡ διάταξη του άρθρου 3 του Νόμου της 10.5.1834 (*Ἐφημερίς Ἑλλ. Κυβερνήσεως* φυλ. 22, σ. 176–190) «*Περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν κ.λπ.*» με την ὁποία ὀρίζεται ἡ υποχρεωτικὴ τοποθέτηση στην Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη ὅλων των πολυτίμων χειρογράφων και ἐντύπων που θα ἀνευρίσκονταν σε μονές, ἐκκλησίες ἢ σε οποιαδήποτε ἄλλη κρατικὴ βιβλιοθήκη ἢ δημόσιο ἴδρυμα.

11. Μάουερ, *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, ὁ.π., τ. Α΄, σ. 355–356, 455–463. Πρβλ. και τις συναφεῖς παρατηρήσεις του G. Geib, συμβούλου στο Ἰπουργεῖο Δικαιοσύνης ἐπὶ Αντιβασιλείας, ἰδίως για το ἔργο της δευτέρας καποδιστριακῆς περιόδου (*Παρουσίαση της κατάστασης του δικαίου στην Ἑλλάδα στη διάρκεια της τουρκοκρατίας και ὡς τον ἐρχομὸ του βασιλιά Ὀθωνα του Α΄* (πρόλ. Ν. Πανταζόπουλος–μετ. Ἴρις Αὐδῆ–Καλκάνη), Ἀθήναι 1990, σ. 149, 153 ἐπ.).

local authorities two circulars¹³, accompanied by a questionnaire they had drawn up on inheritance and dowry (the first) and on guardianship, paternal authority, possession, ownership, servitudes and mortgages (the second). The way in which these questionnaires were prepared, explicitly mentioning the pertinent Byzantine rules on specific civil law matters provisionally in force, makes clear that the answers were going to be compared with Byzantine law in order «*that a civil code be drawn up in conformity with justice, with the moral state of the nation, and with the needs of the people*». Often many replies¹⁴, especially those concerning property law, state that «*custom is consistent with the law*», i.e. Byzantine law previously in force¹⁵. Nevertheless, the legal accuracy of the information collected through administrative channels was disputed in the introductory report (I.1)¹⁶

13. No. 330/22.3.1833 (text in A. Paschales, «Legal customs of the island of Andros», *Archeion Oikonomikon kai Koinonikon Epistemon* 5 (1925), p. 3-6 and Idem, «Cycladic institutions with unpublished documents», *AIA* 6 (1939), p. 217 ff.), and No. 1133/5.9.1833 (text in J. Visvizes, «The questions sent by the Ministry of Justice in the year 1833 and the respective replies by the local authorities», *EHHH* 9 (1962), p. 72). A new questionnaire was sent to Justices of the peace and leaders of local communities under the ministry of C. Schinas (1834) in order to verify the validity of certain disputed customs, such as the institution of the secret mortgage (Geib, op. cit., p. 21).

14. On the replies by local authorities to the circulars of 1833, some of which dealt also with legal customs that, as described, had been in force «*since time immemorial*», while many others stated explicitly that the local customs were consistent with the law in force, i.e. Byzantine law, see P. Kalligas, «On customs», in *Studies and Speeches*, I, Athens 1899, p. 206-241; Paschales, *Cycladic institutions*, op.cit., p. 219ff.; J. Visvizes, «The questions by the Ministry of Justice in 1833 and the respective replies by the local authorities», *EHHH* 3 (1950), p. 163-169; *EHHH* 6 (1955), p. 122-139; *EHHH* 7 (1957), p. 10-19; *EHHH* 9 (1962), p. 7-149; M. Tourtoglou, «The answer of the leaders of the local communities of Tenos to the questions of the Ministry of Justice about legal customs», *EHHH* 14 (1967), p. 207ff. (= *Meletemata*, 2, p. 220-224).

15. Maurer, op. cit., I, p. 90-91. Regarding the influence of the provisions of Byzantine law on the civil and criminal law that were enforced through community courts and arbitrators during the period of Ottoman rule, see M. Tourtoglou, «On criminal justice under Turkish rule and later, up to Kapodistrias. Byzantine influences on the law in force», *EHHH* 15 (1972), chiefly p. 514ff. (= *Meletemata*, 1, mainly p. 106ff); Idem, «Jurisprudence of the tribunals of Naxos (17th-19th cent.)», *Mnemosyne* 14 (1998-2000) p. 108ff. (= *Meletemata*, 4, p. 102ff); Idem, «The state of justice in Greece upon the arrival of Ioannis Kapodistrias», *Mnemosyne* 16 (2003-2004) p. 35 (= *Meletemata*, 4, p. 234); Idem, «Byzantine and Post-Byzantine Law and the need for their systematic study», *Praktika Akademias Athenon* 80.3 (2005) p. 218 (= *Meletemata*, 5, p. 354); M. Tourtoglou & Lydia Papariga-Artemiadi, *The contribution of the dragomans of the fleet to promoting justice on the Aegean islands*, [*EHHH* 36 Suppl. 2] Athens 2002, p. 10ff.

16. See text and commentary in Triantaphyllopoulos, The statute regarding Armenopoulos and

ενός προγράμματος συλλογής των πηγών του αγράφου δικαίου¹². Με την προτροπή του Maurer, οι Γραμματείς του Υπουργείου Δικαιοσύνης Χριστόβουλος Κλονάρης και Γεώργιος Πραΐδης απηύθυναν το έτος 1833 προς τα επαρχιακά ειρηνοδικεία και τους δημογέροντες της Επικρατείας δύο εγκυκλίους¹³ συνοδευόμενες από ερωτήματα που οι ίδιοι είχαν συντάξει επί ζητημάτων κληρονομίας και προίκας (η πρώτη) και επιτροπείας, πατρικής εξουσίας, νομής, κυριότητας, δουλειών και υποθηκών (η δεύτερη). Από τον τρόπο συντάξεως των ερωτηματολογίων, στα οποία ρητά αναφέρονται οι σχετικές ρυθμίσεις της προσωρινώς ισχύουσας βυζαντινής νομοθεσίας επί ειδικών ζητημάτων αστικού δικαίου, είναι εμφανές ότι οι αναμενόμενες απαντήσεις των τοπικών αρχών επρόκειτο να αντιπαραβληθούν με το βυζαντινό δίκαιο προκειμένου «να συντεθῆ πολιτικός κώδικς σύμφωνος με τὴν δικαιοσύνην, με τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους, καὶ με τὰς χρείας τοῦ λαοῦ». Είναι δε χαρακτηριστικό ότι ένα μεγάλος αριθμός από τις απαντήσεις που εστάλησαν¹⁴, κυρίως από τις αναφερόμενες σε ζητήματα εμπραγμάτου δικαίου, δηλώνει ότι «ἡ

12. Πρόκειται για την θεωρία της υποτιθέμενης συγγένειας του αρχαιοελληνικού προς τα αρχαία γερμανικά δίκαια με αφετηρία τις κοινές καταβολές των δικαίων αυτών. Κατά συνέπεια, τα στοιχεία εκείνα του ελληνικού εθιμικού δικαίου τα οποία προέρχονται από το αρχαίο ελληνικό δίκαιο ή από διάφορα γερμανικά έθιμα, θα πρέπει να ερμηνεύονται και να συμπληρώνονται από αυτά (Μάουρερ, *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, ό.π., τ. Α', σ. 93).

13. Με αριθ. 330 της 22^α Μαρτίου 1833 (βλ. το κείμενο στον Δ. Πασχάλη, «Νομικά έθιμα τῆς νῆσου Ἄνδρου», *Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν* 5 (1925), σ. 3-6 και στον Ἴδιο, «Κυκλαδικὰ θέσμια μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων», *ΑΙΔ* 6 (1939), σ. 217 επ.) και με αριθ. 1133 της 5^α Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους (βλ. το κείμενο στον Ἴ. Βισβίζη, «Τὰ ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης τοῦ έτους 1833 καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τῶν τοπικῶν ἀρχῶν», *ΕΑΙΕΔ* 9 (1962), σ. 72). Νέο ερωτηματολόγιο στάλθηκε στους ειρηνοδίκες και δημογέροντες επι υπουργίας Κ. Σχινά (1834) προκειμένου να εξακριβωθεί η ισχύς ορισμένων αμφιλεγόμενων εθίμων όπως λ.χ. του θεσμού της μυστικής υποθήκης (Geib, *Παρουσίαση της κατάστασης του δικαίου*, ό.π., σ. 21).

14. Για τις απαντήσεις των τοπικών αρχών στις εγκυκλίους του έτους 1833, ορισμένες από τις οποίες επεκτείνονται επί νομικών εθίμων που είχαν ισχύσει, όπως αναφέρεται «πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων», ενώ πλείστες όσες δηλώνουν ρητά ότι τα τοπικά έθιμα συμπορεύονται με το ισχύον, δηλαδή το βυζαντινό, δίκαιο βλ. Π. Καλλιγᾶς, «Περὶ εθίμων», στον πρώτο τόμο *Μελέται καὶ Λόγοι*, Ἀθήναι 1899, σ. 206-241· Πασχάλης, *Κυκλαδικὰ θέσμια*, ό.π., σ. 219 επ.· Ἴ. Βισβίζης, «Τὰ ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης τοῦ έτους 1833 καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τῶν τοπικῶν ἀρχῶν», *ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), σ. 163-169· *ΕΑΙΕΔ* 6 (1955), σ. 122-130· *ΕΑΙΕΔ* 7 (1957), σ. 10-19· *ΕΑΙΕΔ* 9 (1962), σ. 7-149· Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ Ἀπάντησις τῆς δημογεροντίας Τήνου εἰς τὰ περὶ τῶν νομικῶν εθίμων ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης», *ΕΚΕΙΕΔ* 14 (1967), σ. 207 επ. (= *Μελετήματα*, τ. Β', σ. 220-224).

of the Committee that drafted the decree of 23.2/7.3.1835¹⁷. According to this report, signed by Christodoulos Klonares, unwritten laws constituted rather an «*immaterial exception*» and were consequently in «*the nature of an appendix to civil legislation as a whole*». Thus, «*instead of jeopardizing the issue in question (i.e. by relying on the «extemporaneous» information provided by the leaders of the local communities)*»¹⁸, it would be preferable for the legislator to leave the investigation to the judicial authorities who alone can provide certainty». It is well known that none of the aforementioned government undertakings were pursued any further¹⁹.

From a scholarly viewpoint, however, the need for a systematic research on post-Byzantine law, as an independent period of «*Greco-Roman*» law²⁰, was more

---

customs, op. cit., *Collected works*, B1, p. 387ff. This text was re-published by Ch. Pratsikas, *The Civil Code of Greece*, op. cit. (n. 4), p. 274-275; cf. entry 927a of this volume. The committee's recommendation was based on the draft submitted by the Ministry of Justice in January or early February of 1835. The text of the draft was reconstituted by C. Triantaphyllopoulos, based on the content of the introductory report, op. cit., *Collected Works*, B2, p. 388.

17. The Decree *On Civil Law* remained in force until 23.2.1945.

18. «*The research conducted to date has been merely administrative; the elders wrote down whatever <information> they got, seeing it as an incidental occupation; when they collected this improvised information they had neither the necessary time nor the competence to examine it with juridical precision*».

19. See also the effort undertaken in 1959 by the Ministry of Justice, to collect judicially recognized customs (D. Seremetes, «*Efforts to collect customs in Greece during modern times*», *Armenopoulos* 13 (1959), p. 174ff). Cf. jurisprudence regarding customs published in the first 12 years after the Decree of 23 February 1835 went into effect, in *Themis* (Sgoutas), 3, entry «*Armenopoulos*» [reprinted in *Themis* (Angelopoulos - Pratsikas) 46 (1935), p. 33-58].

20. The term «*Graeco-Roman Law*» was introduced by the pioneer humanist Johannes Leunclavius (1533-1593) in his work *Jus Graecoromanum: Juris Graecoromani, tam canonici quam civilis tomi duo*, Frankfurt (ed. M. F. Freher) 1596 (reprint 1971 with an introduction by J. M. Hussey). Its use as a synonym for the term «*Byzantine Law*» is due to the consideration that Byzantine law derives from the creative interweaving of Greek and Roman law throughout the Byzantine period [see O. Lenel in his presentation of the history of Roman law in *Enzyklopädie der Rechtswissenschaften der Holtzendorff-Köhler* I (1915), p. 387; F. Regelsberger *Pandekten*, I, [Systematisches Handbuch der Deutschen Rechtswissenschaft; Abt. 1, Teil 7, Bd. 1] Göttingen 1893 (= *Γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ δικαίου τῶν Πανδέκτων*², trans. G. S. Maridakis, I, Athens 1935, p. 50. See also H. E. Troje, *Graeca leguntur*, [Forschungen zur Neueren Privatrechtsgeschichte 18], Köln 1971, p. 269-270. According to Troje, Leunclavius' perception of the term *Jus Graecoromanum* is not identical to a mere rendering or paraphrase of Roman law into Greek; on the contrary, the term expresses the indisputable recognition of

συνήθεια συνάδει μετὰ τοῦ νόμου», δηλαδή με το προϊσχύσαν βυζαντινό δίκαιο¹⁵. Ωστόσο, η εισηγητική έκθεση (υπό στοιχείο Γ.1)¹⁶ της Συντακτικής Επιτροπής του Νομοθετικού Διατάγματος της 23.2./7.3.1835¹⁷ επρόκειτο να αμφισβητήσει τη νομική ακρίβεια των πληροφοριών οι οποίες είχαν περισυλλεγεί μέσω της διοικητικής αυτής οδού. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της εισήγησης, την οποία υπογράφει ο Χριστόβουλος Κλονάρης, οι άγραφοι νόμοι αποτελούν μάλλον «φιλήν εξαίρεση» και συνεπώς φέρουν «φύσιν παραρτήματος εἰς τὴν ὁλοκληρίαν τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας». Κατὰ συνέπεια «ὁ νομοθέτης ἀντὶ νὰ ρηγοκινδυνεύσῃ τὸ προκείμενον ζήτημα (δηλαδή να βασισθεῖ στις «αὐτοσχέδιες» πληροφορίες των δημογερόντων)¹⁸ εἶνε προτιμότερον ν' ἀφήσῃ τὴν ἔρευναν εἰς τὰς δικαστικὰς ἀρχάς, αἵτινες δύνανται νὰ φέρουν τὴν ἐπερχομένη βεβαιότητα». Ὅπως εἶναι γνωστό, ὅλες οι προαναφερθείσες κυβερνητικὲς ἐνέργειες δεν εἶχαν περαιτέρω συνέχεια¹⁹.

15. Μάουρερ, *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, ὅ.π., τ. Α', σ. 90–91. Σχετικὰ με τὴν ἐπίδραση διατάξεων τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου ἐπὶ τοῦ ἀστικοῦ καὶ ποινικοῦ δικαίου το ὁποῖο ἐφαρμόσθη ἀπὸ τα κοινοτικά κριτήρια καὶ τοὺς αἰρετοὺς κριτές κατὰ τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας βλ. Μ. Τουρτόγλου, «Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ μετ' αὐτὴν μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου. Βυζαντιναὶ τινες ἐπιδράσεις ἐπὶ τὸ ἐφαρμοσθὲν δίκαιον», *ΕΚΕΙΕΔ* 15 (1972), κυρίως σ. 514 ἐπ. (= *Μελετήματα*, τ. Α', κυρίως σ. 106 ἐπ.). Τοῦ Ἰδίου, «Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Νάξου (17ος–19ος αἰ.)», *Μνημοσύνη* 14 (1998–2000), σ. 108 ἐπ. (= *Μελετήματα*, τ. Δ', σ. 102 ἐπ.). Τοῦ Ἰδίου, «Ἡ κατάσταση τῆς δικαιοσύνης στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἀφιξη τοῦ Ἰωάννη Καποδιστρία», *Μνημοσύνη* 16 (2003–2004), σ. 35 (= *Μελετήματα*, τ. Δ', σ. 234). Τοῦ Ἰδίου, «Τὸ Βυζαντινὸ καὶ Μεταβυζαντινὸ Δίκαιο καὶ ἡ ἀνάγκη συστηματικῆς σπουδῆς τους», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 80.3 (2005), σ. 218 (= *Μελετήματα*, τ. Ε', σ. 354). Μ. Τουρτόγλου–Λυδία Παπαρρήγα–Ἀρτεμιάδης, *Ἡ συμβολὴ τῶν δραγομάνων τοῦ στόλου στὴν προαγωγή τῆς δικαιοσύνης τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου*, *Παράρτημα 2 ΕΚΕΙΕΔ* 36 (2002), σ. 10 ἐπ.

16. Βλ. τὸ κείμενο καὶ τὸν σχολιασμό τοῦ στον Τριανταφυλλόπουλο, *Τὸ νομοθέτημα περὶ Ἀρμενοπούλου*, ὅ.π., σ. 387 ἐπ. Το ἴδιο κείμενο ἀναδημοσιεύθηκε στὴ συνέχεια ἀπὸ τον Χ. Πράτσικα, *Ὁ Ἀστικὸς τῆς Ἑλλάδος Κώδης*, ὅ.π., σ. 274–275 (πρβλ. καὶ λήμμα 927α τοῦ παρόντος τόμου). Ἡ εἰσῆγηση τῆς ἐπιτροπῆς γίνεται ἐπὶ τοῦ σχεδίου ποῦ εἶχε υποβάλει τὸ Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης τον Ἰανουάριο ἢ ἀρχὲς Φεβρουαρίου τοῦ ἐτοῦς 1835. Το κείμενο τοῦ σχεδίου ἀνασυγκροτεῖ με βάση τὸ περιεχόμενο τῆς εισηγητικῆς ἐκθέσεως ὁ Κ. Τριανταφυλλόπουλος, ὅ.π., σ. 388.

17. Το *Διάταγμα Περὶ Πολιτικοῦ Νόμου* ἰσχύσε ἕως τις 23.2.1945.

18. «Αἰ γενόμεναι ἕως τῶρα ἔρευναι εἶνε ἀπλῶς διοικητικαί· οἱ δημογέροντες ἔγραφον παρέργως, ὅσας ἐλάμβανον· τὰς αὐτοσχέδιους πληροφορίας των συσσωρευμένας συγχρόνως οὔτε καιρὸν ἀποχωρῶντα, οὔτε ἔργον εἶχον νὰ φέρουν εἰς τὴν ἐξέτασίν των με δικαστικὴν ἀκρίβειαν».

19. Βλ. σχετικὰ καὶ τὴ μεταγενέστερη, κατὰ τὸ ἐτος 1959, προσπάθεια τοῦ Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης γιὰ τὴν περισυλλογὴ των δικαστικῶς ἀναγνωρισμένων ἐθίμων (Δ. Σερεμέτης, «Προσπάθειαι περισυλλογῆς ἐθίμων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους», *Ἀρμενόπουλος* 13 (1959), σ. 174 ἐπ.). Πρβλ. καὶ τις δημοσιεύσεις τῆς νομολογίας περὶ ἐθίμων κατὰ τα πρώτα 12 ἐτὴ ἀπὸ τὴν ἐναρξὴ ἰσχύος τοῦ Διατάγματος τῆς 23ης Φεβρουαρίου 1835 στὴν *Θέμιδα* (Α.

widely perceived a little later. In 1839 the German jurist K. E. Zachariä von Lingenthal –founder, *par excellence*, of the history of Byzantine law as an academic discipline, a hardened researcher of Byzantine and post-Byzantine legal sources and champion of the doctrine of continuity of Hellenic law–, collected and classified the legal literature of the Byzantine and post-Byzantine periods in his historic work *Historiae juris graeco-romani delineatio cum appendice ineditorum* (Heidelberg, 1839)²¹. A few decades later, C. W. E. Heimbach

the Byzantine contribution to the evolution of Roman law, as may be concluded from the edition of the *Novellae (Nepai)* of the Byzantine emperors by Leunclavius (see also the view of A. Berger in «Pourquoi Jus Graeco-Romanum? Autour d'une terminologie», *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves* 7 (1937-1944), p. 363). It is most likely that the term was adopted in this sense, initially in the title of Gustav Ernest Heimbach's *Observationum Juris Graeco-Romani*, Lipsiae 1830, then in Zachariä von Lingenthal's *Collectio Librorum juris Graeco-Romani ineditorum*, Lipsiae 1852 and in his *Jus Graecoromanum*, 7 vols, Leipzig 1856-1884 (cf. the repetition of the term in the history of Byzantine law, in particular civil law, by the same author, *Geschichte des griechischen-römischen Rechts*³, Berlin 1892). As regards adoption of the term *Graeco-Roman law* to identify mainly the law of the post-Justinian Byzantine period, particularly significant is its widespread use in the writings of distinguished Romanists in the late 18th and early 19th century (Vito La Mantia, C. Ferrini, L. Siciliano-Villanueva, F. Brandileone, K. Krumbacher, P. Collinet and others, see references in Berger, *Pourquoi Jus Graeco-Romanum?*, op. cit., p. 360-362). It is also noteworthy the incorporation of the term into the title of the research programme *Corpus Scriptorum Juris Graeco-Romani*, announced during the proceedings of the 4th and 5th International Byzantine Studies Conferences (Sofia, 1934/Rome, 1936). Finally, explicit reference to the same term is made in the title of the work *Jus Graecoromanum* by I. and P. Zepos (8 vols, Athens 1931, reprinted Aalen 1962), as well as in the broad survey of the history of Byzantine legal sources by N. Van der Wal and J. H. A. Lokin, *Historiae Juris Graeco-Romani Delineatio. Les sources du droit byzantin de 300 à 1453*, Groningen 1985.

21. Regarding specific references by K. E. Zachariä von Lingenthal to the rich manuscript tradition of unpublished post-Byzantine legal sources, as also to their broad diffusion during that period in the regions inhabited by Greeks, as cited in the republication of his works [K. E. Zachariä von Lingenthal, *Kleine Schriften zur römischen und byzantinischen Rechtsgeschichte*, II, Leipzig 1973, p. 3-5, 6-8, 15-59, 261-263), *Anecdota* III (Leipzig 1843, reprint Aalen 1969) and *Reise in den Orient in den Jahren 1837 und 1838 ...*, Heidelberg 1840, p. 205], see C. Pitsakes, «The Greece of K. E. Zachariä von Lingenthal (1812-1894)» in *Proceedings of the XV Panhellenic History Conference*, Thessaloniki 1995, p. 166 notes 13, 14, p. 169 note 25; Idem, «A German teacher of law at Tzaousmonasterion in 1838: K. E. Zachariä von Lingenthal and the Monastery of Vlatades» in *Christianike Thessalonike. He hiera, basilike, patriarchike kai stauropégiake mone Vlatadon* (Proceedings of the IX International Scientific Symposium, I. M. Vlatadon 12-14 Oktovriou 1995), Thessalonike 2005, p. 51 notes 28-29, p. 52 notes 31-35. Regarding the particular interest

Ωστόσο από επιστημονική άποψη, η ανάγκη της συστηματικής έρευνας του Μεταβυζαντινού ως αυτοτελούς περιόδου του Βυζαντινού ή «Έλληνορωμαϊκού» Δικαίου²⁰, επρόκειτο να γίνει ευρύτερα αντιληπτή λίγο αργότερα, όταν κατά το έτος

Σγούτα), τ. Γ', λήμμα «Άρμενόπουλος» [αναδημοσίευση στην *Θέμιδα* (Θ. & Π. Άγγελόπουλων-Χ. Πράσινα), 46 (1935), σ. 33-58].

20. Ο όρος «Έλληνορωμαϊκό Δίκαιο» εισήχθη από τον πρωτοπόρο ουμανιστή Johannes Leunclavius (1533-1593) στο έργο του *Jus Graecoromanum: Juris Graecoromani, tam canonici quam civilis tomii duo ....* (επιμ. Μ. F. Freher), Frankfurt 1596 (ανατ. Gregg Intern. Publishers Limited 1971 με εισαγωγή του J. M. Hussey). Η χρήση του, ως ταυτόσημου με τον όρο «Βυζαντινό Δίκαιο», οφείλεται στην θεώρηση του βυζαντινού ως δικαίου προελθόντος από τη δημιουργική συνύφανση του ελληνικού και του ρωμαϊκού δικαίου σε όλη τη διάρκεια της βυζαντινής περιόδου [βλ. σχετικά την ειδική μνεία του O. Lenel στην παρουσίαση της ιστορίας του ρωμαϊκού δικαίου στην *Enzyklopädie der Rechtswissenschaften de Holtzendorff-Kohler I* (1915), σ. 387· F. Regelsberger (μετ. Γ.Σ. Μαριδάκης), *Γενικαί Άρχαί τοῦ Δικαίου τῶν Πανδεκτῶν*², τ. 1, Ἀθήναι 1935, σ. 50]. Προς την αυτή κατεύθυνση βλ. και Η. E. Troje, *Graeca Leguntur*, [*Forschungen zur Neueren Privatrechtsgeschichte* 18)], Böhlau-Verlag-Köln-Wien 1971, σ. 269-270 κατά τον οποίο η αντίληψη του όρου *Jus Graecoromanum* από τον Leunclavius δεν ταυτίζεται με μία απλή απόδοση-παράφραση του ρωμαϊκού δικαίου σε ελληνική γλώσσα· αντιθέτως εκφράζει την αδι-αμφισβήτητη αναγνώριση της συμβολής των Βυζαντινών στη μετεξέλιξη του ρωμαϊκού δικαίου, όπως αυτή προκύπτει από τη σχετική εργογραφία του Leunclavius με αντικείμενο την έκδοση των *Νεαρῶν* των βυζαντινών αυτοκρατόρων (πρβλ. ωστόσο και τη διαφοροποιημένη εκδοχή που υπεστήριξε ο A. Berger στη μελέτη του «Pourquoi Jus Graeco-Romanum? Autour d'une Terminologie», *Annuaire de l'Institute de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves* 7 (1937-1944), σ. 363)]. Πιθανότατα υπό την αυτή έννοια και η υιοθέτηση του όρου αρχικά στον τίτλο του έργου του Gustav Ernest Heimbach, *Observationum Juris Graeco-Romani*, Leipzig 1830 και ακολούθως, στα έργα του Zachariä von Lingenthal, *Collectio Librorum juris Graeco-Romani ineditorum*, Leipzig 1852 και *Jus Graecoromanum*, τ. I-7, Leipzig 1856-1884 (πρβλ. και την επανάληψη του ίδιου όρου στην ιστορία του βυζαντινού δικαίου, ιδίως του αστικού, από τον Ίδιο (*Geschichte des griechischen-römischen Rechts*³, Berlin 1892). Ιδιαίτερως ενδεικτική για την υιοθέτηση του όρου ελληνορωμαϊκό δίκαιο, ως ταυτόσημου κυρίως με το δίκαιο της μεταϊουστινιάνειας βυζαντινής περιόδου, είναι η ευρεία χρήση του στην σχετική εργογραφία επιφανών ρωμαϊστών του τέλους του 18ου και των αρχών του 19ου αι. (Vito La Mantia, C. Ferrini, L. Siciliano-Villanueva, F. Brandileone, K. Krumbacher, P. Collinet κ. α.) περί των οποίων βλ. τις σχετικές ειδικές αναφορές στον Berger, *Pourquoi Jus Graeco-Romanum?*, ό.π., σ. 360-362. Επίσης και η ενσωμάτωσή του στον τίτλο του εξαγγελθέντος, κατά τη διάρκεια των εργασιών του 4ου και 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινών Σπουδών, ερευνητικού προγράμματος *Corpus Scriptorum Juris Graeco-Romani* (Σόφια, 1934/Ρώμη, 1936). Τέλος η ρητή αναφορά του ίδιου όρου στον τίτλο του έργου *Jus Graecoromanum* του Ιω. και Παν. Ζέπου [τ. 1-8, Ἀθήναι 1931 (ανατ. Aalen 1962)], καθώς και στον τίτλο της ευρείας επισκόπησης της ιστορίας των πηγών του βυζαντινού δικαίου από τους Ν. Van der Wal-J. H. A. Lokin (*Historiae Juris Graeco-Romani Delineatio. Les sources du droit byzantin de 300 à 1453*, Groningen 1985).

published a comprehensive study of Greek law after the Fall of Constantinople²². At the dawn of the 20th century, during the Meeting of the International Association of Academies in Paris, the Bavarian Academy, motivated probably by the compilation of the first catalogues of Byzantine and post-Byzantine manuscripts in 1845 by Greek scholars²³, proposed to conduct a research programme, aiming at the publication of catalogues and the systematic treatment of both Byzantine and later Greek sources. It was noted that the burden of compiling a catalogue of published and unpublished post-Byzantine documents would, obviously, fall primarily on Greek scholars, due to the linguistic peculiarity of these sources²⁴.

---

of Zachariä in post-Byzantine collections of canon law, see Pitsakes, *A German teacher of law*, op. cit., p. 170.

22. «Griechenland. B. Griechenland im Mittelalter und in der Neuzeit»: «Griechisch-römisches Recht im Mittelalter und in der Neuzeit. III Periode 1453-1860», in *Allgemeine Enzyklopädie der Wissenschaften und Künste* by J. S. Ersch - J. G. Gruber, 86 (1868) *I. Sektion*, (reprint Graz 1976).

23. See I. and A. Sakellion (*Catalogue of the manuscripts of the National Library of Greece*, Athens 1892), Sp. Lambros (*Catalogue of the Greek Codices in the Libraries on Mount Athos*, 12, 1895-1900). Cf. the numerous catalogues of printed Greek works compiled to the end of the 19th century, by A. Papadopoulos-Vretos (1845, repub. 1854, 1857), St. Koumanoudes, N. Spandones, and others in the Preface to the first volume of the work by D. Gines and V. Mexas, *Greek Bibliography 1800-1863, being a Record of Greek books and printed matter in general published in the above chronological period, with a table of newspapers and journals of the period*, I (1800-1839), [Pragmateiai Akademias Athenon 11], Athens 1939.

24. Among the steps taken in preparation of the programme drawn up by K. Krumbacher and C. Jireček, as representatives of the Academies of Munich and Vienna, one may include the compilation of a general catalogue of documents by P. Marc and Sp. Lambros (*Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit*, Munich 1903, p. 124ff.), as well as the supplements to this catalogue published in *Byzantinische Zeitschrift* [P. Marc, «Nachträge zum Register der Urkunden», *BZ* 13 (1904), p. 697-698; Idem, «Das Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit», *BZ* 14 (1905), p. 748-749; Idem, «Das Corpus der griechischen Urkunden», *BZ* 17 (1908), p. 312; A Papadopoulos-Kerameus, «Nachträge zum Register der Urkunden», *BZ* 14 (1905), p. 384-399; N. Bees, «Das Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit», *BZ* 15 (1906), p. 446-490]. From the multitude of catalogues of Byzantine and post-Byzantine manuscripts in Greek published in the early 19th century, the following may be mentioned: V. Gardthausen, *Sammlungen und Kataloge griechischer Handschriften im Verein mit Fachgenossen bearbeitet*, Leipzig 1903, K. Delikanes (descriptive catalogues of the official ecclesiastical documents contained in the codices of the Patriarchal Archives, Constantinople 1902-1905), Sophr. Eustratiades, «Catalogue of the

1839 ο κατ' εξοχήν θεμελιωτής του κλάδου της ιστορίας του βυζαντινού δικαίου, μέγας ερευνητής των βυζαντινών και μεταβυζαντινών πηγών, αλλά και υπέρμαχος της ιστορικής συνέχειας του δικαίου του ελληνισμού, γερμανός νομομαθής Κ. Ε. Zachariä von Lingenthal συνέλεξε και κατέταξε σε ιστορικό διάγραμμα τη νομική γραμματεία της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου (*Historiae juris graeco-romani delineatio, cum appendice ineditorum*, Heidelberg, 1839)²¹. Ακολούθως ο C. W. E. Heimbach, δημοσίευσε εκτενή μελέτη για το δίκαιο του Ελληνισμού μετά την Άλωση²². Στην αυγή του 20^{ου} αι., κατά τη Συνεδρία της Διεθνούς Ενώσεως των Ακαδημιών στο Παρίσι, η Βαυαρική Ακαδημία, πιθανώς παρακινηθείσα και από τους πρώτους καταλόγους βυζαντινών και μεταβυζαντινών χειρογράφων που είχαν συντάξει ήδη από το 1845 Έλληνες ερευνητές²³, εισάγει τη ρηξικέλευθη πρόταση για την εκπόνηση ενός ερευνητικού προγράμματος το οποίο θα έχει ως στόχο την έκδοση σε αυτοτελή συλλογή και τη συστηματική επεξεργασία όχι

21. Για τις ειδικές μνείες του Κ. Ε. Zachariä von Lingenthal στην πλούσια χειρόγραφη παράδοση ανέκδοτων μεταβυζαντινών νομικών πηγών αλλά και στην ευρύτατη διάδοσή τους στον ελληνικό νομικό βίο, όπως αυτές μνημονεύονται στην αναδημοσίευση της εργογραφίας του (Κ. Ε. Zachariä von Lingenthal, *Kleine Schriften zur römischen und byzantinischen Rechtsgeschichte*, II, Leipzig 1973, σ. 3-5, 6-8, 15-59, 261-263) καθώς και στα έργα του *Ανέκδοτα III* [Leipzig 1843 (ανατ. Aalen 1969)] και *Reise in den Orient in den Jahren 1837 und 1838 ...*, Heildeberg 1840, σ. 205 βλ. ενδεικτικά Κ. Πιτσάκης, «Η Ελλάδα του Κ. Ε. Zachariä von Lingenthal (1812-1894)», στον τόμο των *Πρακτικῶν τοῦ ΙΕ' Πανελληνίου Ιστορικοῦ Συνεδρίου*, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 166 σημ. 13, 14, 169 σημ. 25. Του Ιδίου, «Ένας γερμανός νομοδιδάσκαλος στο Τζαουσουμαστήριον τοῦ 1838: Ὁ Κ. Ε. Zachariä von Lingenthal καὶ ἡ μονὴ Βλατάδων», στον τόμο *Χριστιανικὴ Θεσσαλονίκη. Ἡ ἱερά, βασιλικὴ καὶ σταυροπηγιακὴ μονὴ Βλατάδων (Πρακτικὰ τοῦ Θ' Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συμποσίου, 1.Μ. Βλατάδων 12-14 Ὀκτωβρίου 1995)*, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 51 σημ. 28-29, 52 σημ. 31-35. Για το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Zachariä για τις μεταβυζαντινές κανονικές συλλογές βλ. Πιτσάκης, «Ένας γερμανός νομοδιδάσκαλος, ό.π., σ. 170.

22. «Griechenland. B. Griechenland im Mittelalter und in der Neuzeit»: «Griechisch-römisches Recht im Mittelalter und in der Neuzeit. III Periode 1453-1860», στην *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste* των J. S. Ersch-J. G. Gruber, 86 (1868), I Sektion (ανατ. Graz 1976).

23. Βλ. ενδεικτικά τους Ιω. και Αλκ. Σακελλίωνα (*Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήναι 1892), Σπ. Λάμπρο (*Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἑλληνικῶν κωδίκων*, τ. 12, 1895-1900). Πρβλ. και την πληθώρα καταλόγων των εντύπων ελληνικών εκδόσεων που είχαν συνταχθεί, έως τα τέλη του 19ου. αι., από τους Α. Παπαδόπουλο-Βρετό (1845, επανεκδ. 1854, 1857), Σ. Κουμανούδη, Ν. Σπανδωνή, κ. α. στον Πρόλογο του πρώτου τόμου του έργου των Δ. Γκίνη-Β. Μέζα, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863. Ἀναγραφή τῶν κατὰ τὴν χρονολογικὴν ταύτην περιόδον ὅπου δῆποτε ἑλλημιστὶ ἐκδοθέντων βιβλίων καὶ ἐντύπων ἐν γένει μετὰ πίνακος τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν τῆς περιόδου ταύτης*, τ. Α' (1800-1839), *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 11 (1939), σ. 1-476.

In Greece, the issue of engaging Greek legal historians in the publication of post-Byzantine legal sources was raised initially by the distinguished jurist Leonidas Sgoutas. Publisher of the legal journal *Themis* or *Review of Greek civil, commercial and administrative legislation*, a pioneer of the movement to recognize Byzantine law as the main component in shaping the legal system in force, Sgoutas published important written legal documents from the Ottoman period²⁵. The end of the 19th century was marked by a flurry of publications of post-Byzantine legal texts by Greek and foreign scholars. It is worth mentioning the publication of constitutional and legislative texts from the period of the War of Independence (1821-1830) by Andreas Mamoukas²⁶; the several reprints of *Pedalion* by the monks Agapios and Nikodemos (1793)²⁷; the monumental work by F. Miklosich and J. Müller (*Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et*

Codices in the monastery of Vlateon», *Gregorios o Palamas* 2 (1918) p. 97 ff. and 3 (1919), p. 29ff., Ot. Schissel, *Kataloge Griechischer Handschriften*, Graz 1924, in which a reference to the catalogues of Greek codices compiled up to that time, by Sp. Lambros, N. Bees, A. Meliarakes, I. and A. Sakellion, Al. Lavriotes, Anth. Alexoudes, A. Papadopoulos-Kerameus, P. Papageorgiou, Sofr. Eustratiades and others, and D. Gines, «Catalogues of Greek codices in Greece and the East», *ΕΕΒΣ* 11 (1935), p. 361-382.

25. «Customs of Naxos», *Themis* (Sgoutas) 5 (1852), p. 134-174; «Nomokanon by Emmanuel Malaxos», *Themis* (Sgoutas) 7 (1856), p. 165-246 (ch. 1-8). Cf. the subsequent publication of the preface, table of contents and several chapters of Malaxos' *Nomokanon* by C. Dyovouniotes in his paper with the same title, Athens 1916, p. 19, 28-54, 60-61, 71-88, as well as the paraphrases of the same «Nomokanon» in his collected papers *Nomocanonical Studies*, I, Athens 1917, p. 167-186. Also, volume 7 of *Themis* (Sgoutas), p. 246-257, contains Chapter 85 («On purchase and sale») of the paraphrase in the vernacular of the *Syntagma kata stoicheion* (: «Compilation in alphabetical order» of sacred canons and imperial laws) of Matthaïos Vlastares by Kounales Kritopoulos, the oldest known nomocanonical compilation of the post-Byzantine period (c. 1495 or 1498) to this day. See also the subsequent publication of the table of contents of the same «Nomokanon» by Sophr. Eustratiades based on MS 84 from the Monastery of Vlatades, in *Gregorios o Palamas* 3 (1919), p. 138-145, and the publication of chapters 14-75 of the same by D. Gines, «The grounds for divorce during Turkish rule», *Volume in memory of P. Vizoukides*, Thessalonike 1960, p. 239-281, based on MS 1426 of the National Library of Greece (folia 104v-120r); see in this regard Gines, *Outline*, entries 37-38.

26. *On the regeneration of Greece*, 11 vols, Piraeus 1839-1852; Idem, *The constitutions drawn up by various National Assemblies at the time of the regeneration of Greece*, Piraeus 1839; Idem, *The Civil Constitution of the 5th National Assembly*, Athens 1853.

27. Collection of sacred canons, including a large number of interpretative comments referring to provisions of the Byzantine legislation (first published in Leipzig 1800, reprinted in Athens in 1841, 1886, 1957 and in Zakynthos 1864) (= Gines, *Outline*, entry 553).

μόνον των βυζαντινών, αλλά και των μεταγενέστερων ελληνικών πηγών. Όπως επισημάνθηκε, η δημιουργία ενός συγκεντρωτικού καταλόγου εκδοθέντων και μη μεταβυζαντινών εγγράφων και η εν συνεχεία επεξεργασία και μελέτη τους βαρύνει κυρίως (προφανώς λόγω της γλωσσικής ιδιομορφίας των πηγών) τους Έλληνες μελετητές²⁴.

Στον ελληνικό χώρο το ζήτημα της ενασχόλησης της ιστορίας του δικαίου με την έκδοση των νομικών πηγών της μεταβυζαντινής περιόδου, τίθεται αρχικά από τον έγκριτο νομικό Λεωνίδα Σγούτα. Εκδότης του νομικού περιοδικού *Θέμις* ή *Επιθεώρησις τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς, ἐμπορικῆς καὶ διοικητικῆς νομοθεσίας* και πρωτοπόρος της νομικής κινήσεως για την αναγνώριση του βυζαντινού, ως κύριου συντελεστή στη διαμόρφωση του τότε ισχύοντος δικαίου, ο Λ. Σγούτας προχωρεί στη δημοσίευση σημαντικών γραπτών μνημείων του δικαίου της τουρκοκρατίας²⁵.

24. Ανάμεσα στις προπαρασκευαστικές ενέργειες του εξαγγελθέντος προγράμματος, του οποίου τη σύνταξη είχαν αναλάβει, ως αντιπρόσωποι των Ακαδημιών Μονάχου και Βιέννης, οι Κ. Krumbacher και C. Jireček, μπορούν να αναφερθούν η κατάρτιση γενικού καταλόγου εγγράφων από τους P. Marc και Σπ. Λάμπρο (Plan eines corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neuen Zeit, München 1903, σ. 124 επ.) καθώς και οι συμπληρώσεις αυτού του καταλόγου οι οποίες είδαν το φώς της δημοσιότητας σε μια σειρά τευχών της *Byzantinische Zeitschrift* [P. Marc, «Nachträge zum Register der Urkunden», *BZ* 13 (1904), σ. 697–698· Του Ιδίου, «Das Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit», *BZ* 14 (1905), σ. 748–749· Του Ιδίου, «Das Corpus der griechischen Urkunden», *BZ* 17 (1908), σ. 312· Άθ. Παπαδόπουλος–Κεραμέυς, «Nachträge zum Register der Urkunden», *BZ* 14 (1905), σ. 384–399· Ν. Βέης, «Das Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit», *BZ* 15 (1906), σ. 446–490]. Από την πληθώρα καταλόγων ελληνόγλωσσων βυζαντινών και μεταβυζαντινών χειρογράφων των αρχών του 19ου αι. ενδεικτικώς θα αναφέρουμε τους καταρτισθέντες από τους V. Gardthausen (*Sammlungen und Kataloge griechischer Handschriften im Verein mit Fachgenossen bearbeitet*, Leipzig 1903), Κ. Δελικάνη (περιγραφικοί κατάλογοι για τα επίσημα εκκλησιαστικά έγγραφα που περιλαμβάνονται στους κώδικες του πατριαρχικού Αρχιεπισκοπείου, Κωνσταντινούπολη 1902–1905), Σωφρ. Ευσταθιάδη («Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Μ. Βλατέων ἀποκειμένων κωδίκων», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 2 (1918), σ. 97 επ.· *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 3 (1919), σ. 29 επ.), Ot. Schissel (*Kataloge Griechischer Handschriften*, Graz 1924 όπου γίνεται μνεία των έως τότε συνταχθέντων καταλόγων ελληνικών κωδίκων από τους Σπ. Λάμπρο, Ν. Βέη, Α. Μηλιαράκη, Ιω. και Α. Σακελλίωνα, Αλ. Λαυριώτη, Ανθ. Αλεξούδη, Α. Παπαδόπουλο–Κεραμέα, Π. Παπαγεωργίου, Σωφρ. Ευσταθιάδη κ. ά), Δημ. Γκίνη («Κατάλογοι ἑλληνικῶν κωδίκων ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ», *ΕΕΒΣ* 11 (1935), σ. 361–382).

25. α' Έθιμα Νάξου», *Θέμις* (Λ. Σγούτα) 5 (1852), σ. 134–174· «Νομοκάνων Έμμανουήλ Μαλαξοῦ», Κεφ. Α'–ΣΚΗ', *Θέμις* (Λ. Σγούτα) 7 (1856), σ. 165–246 (πρβλ. και την εν συνεχεία δημοσίευση του προλόγου, πίνακα περιεχομένων και ορισμένων κεφαλαίων του Νομοκάνονα του Μαλαξοῦ από τον Κωνστ. Δυοβουνιώτη στην ομώνυμη εργασία του, Ἀθήναι 1916, σ. 19, 28–54, 60–61, 71–88 καθώς και τις παραφράσεις του ιδίου νομοκάνονα από τον ίδιο στη σειρά *Νομοκανονικαί*

profana, 6 vols, Vienna 1860-1890)²⁸; the numerous publications of notarial and administrative documents from the period of Frankish and Venetian rule in various Greek regions (the Aegean islands, Crete, Rhodes, Cyprus, the Peloponnese, continental Greece) by K. Hopf, E. Gerland, N. Jorga, L. de Mas Latrie, C. Desimoni, Sp. Lambros, I. Romanos, J. Delaville Le Roulx, Gregorovius, etc.²⁹; the *Collection of the local customs of Greece based on the official replies of the local authorities to the Hellenic Government*, Athens 1853 by Leon Chrysanthopoulos³⁰; and the publication of *The Maritime Law of Hydra* (1804) by G. Kriezēs³¹. During that same period, significant patriarchal documents from 1538-1684³² (in summary) and, above all, legal texts from the period of Venetian rule were published by the indefatigable historian Constantinos Sathas³³; among other, the *Assizes of the Kingdom of Jerusalem and Cyprus* (11th cent.?) based on Parisinus gr. 1390 and the suppl. gr. 465³⁴,

28. See Gines, *Outline*, entry 191, in which a *berat* in favour of the Monastery of Mega Spelaeo, near Kalavryta, is published.

29. Regarding these publications, see details in the preface and related entries in the volume by I. Chatzakes, *Outline of History of Post-Byzantine Law of the Greeks under Latin rule. The Latin, Italian and French texts*, Athens 2011 (forthcoming in the series *Pragmateiai Akademias Athenon*).

30. See also P. Kalligas, «On customs», *Eureterion Hellenikes Nomologias* (Index of Greek Jurisprudence) (published by N. Ioannides as an Appendix to *Themis* (Sgoutas), 3 (1846), p. 273ff., under the entry «Armenopoulos» (= P. Kalligas, *Studies and Speeches*, 1, Athens 1899, p. 187ff.). Also by the same author (anonymously, signed with the initial K) in the *Ephemeris Nomike* («Legal Journal») 5 (1842), p. 2807-2812, 2815-2821, 2823-2826, 2831-2834. Most of these collections are known to have originated from references in Maurer's work op. cit., and in Geib's op. cit.

31. G. Kriezēs, *History of the island of Hydra*, Patras 1860, p. 72-81.

32. C. Sathas, *Medieval Library (Bibliotheca Graeca Medii Aevi)*, 3, Venice 1872, p. 547-604 (= Gines, *Outline*, entry 197).

33. C. Sathas, *Medieval Library (Bibliotheca Graeca Medii Aevi)*, 6, Paris-Venice 1877, p. 3-497, 499-513, 514-585.

34. See also Gines, *Outline*, entry 4. Regarding the Greek versions of the *Assizes of the Kingdom of Jerusalem* that were in force in Cyprus for approximately three centuries (1191-1571), see their English translation by N. Coureas, *The Assizes of the Lusignan Kingdom of Cyprus*, Nicosia 2002, who discusses earlier editions and the relevant literature in an extensive introduction. See also Gines, *Outline*, entry 3, in which reference is made to the editions of the old French text of the *Assises de la Court des bourgeois* by V. Faucher [*Assises du royaume de Jérusalem*, 11 vols, Rennes 1839, 1840], F. Kausler [*Les livres des Assises et des usages du réaume de Jérusalem*, I, Stuttgart 1839], M. Le comte Beugnot [*Assises de Jérusalem ou recueil des ouvrages de jurisprudence composé pendant le XIIe siècle dans les royaumes de Jérusalem et de Chypre*, 2 vols, Paris 1843].

Η επακολουθήσασα άνθηση της εκδοτικής δραστηριότητας νομικών κειμένων της μεταβυζαντινής περιόδου, από Έλληνες αλλά και ξένους μελετητές, θα σφραγίσει το τέλος του 19^{ου} αιώνα. Ενδεικτικά μόνον αναφέρονται οι εκδόσεις συνταγματικών και νομοθετικών κειμένων της περιόδου της Επανάστασεως (1821–1832) από τον Ανδρέα Μάμουκα²⁶, οι επανειλημμένες κατά την περίοδο αυτή, ανατυπώσεις του *Πηδαλίου τῆς νοητῆς νηὸς ... Ἀγαπίου ἱερομονάχου καὶ Νικοδήμου μοναχοῦ* (1793)²⁷, η μνημειώδης έκδοση *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana* (Vienna 1860–1890) των F. Miklosich–J. Müller²⁸, οι πολυπληθείς εκδόσεις νοταριακών και διοικητικών εγγράφων της φραγκικής και βενετικής περιόδου του ελλαδικού χώρου (Αρχιπέλαγος, Κρήτη, Ρόδος, Κύπρος, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα) από τους K. Hopf, E. Gerland, N. Jorga, L. de Mas Latrie, C. Desimoni, Σ. Λάμπρο, I. Ρωμανό, J. Delaville Le Roulx, Γρηγορόβιο κ.α.²⁹, η *Συλλογὴ τῶν τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνθηθειῶν ἐξ ἐπισήμων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ἀπαντήσεων* του Λέοντος Χρυσανθοπούλου (Ἀθήναι 1853)³⁰,

Μελέται, τ. Α', Ἀθήναι 1917, σ. 167–186. Επίσης στον τόμο 7 της *Θέμιδος* (Α. Σγούτα) (σ. 246–257) δημοσιεύεται το Κεφ. ΠΕ' (*Περὶ ἀγοραπωλησίας*), της «εἰς ἀπλὴν φράσιν» παραφράσεως του *Συντάγματος* του Ματθαίου Βλάσταρη από τον Κουνάλη Κριτόπουλο (ἢ Κρητόπουλο), το αρχαιότερο από τα μέχρι σήμερα γνωστά νομοκανονικά έργα της μεταβυζαντινής περιόδου (περί το 1495 ἢ 1498). Βλ. επίσης και την εν συνεχείᾳ δημοσίευση του πίνακα περιεχομένων του ἴδιου Νομοκάνονα από τον Σωφρ. Ευσταθιάδη, με βάση το χφ. 84 της Μονῆς Βλατέων, στο περιοδικό *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 3 (1919), σ. 138–145 και τη δημοσίευση ορισμένων κεφαλαίων του ἴδιου νομοκάνονα (Κεφ. ΙΔ'–ΟΕ') από τον Δημ. Γκίνη, «Οἱ λόγοι διαζυγίου ἐπὶ Τουρκοκρατίας», *Μνημόσυνον Π. Βιζουκίδου*, Θεσσαλονίκη 1960, με βάση το χφ. 1426 της *Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος* (φ. 104β–120α). Πρβλ. σχετικά και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 37 και 38.

26. *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν*, τ. 1–11, Πειραιεὺς 1839–1852. Βλ. και του Ἰδίου, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ διαφόρων Ἐθνικῶν συνελεύσεων συνταχθέντα πολιτεύματα*, Πειραιεὺς 1839. Επίσης του Ἰδίου, *Τὸ Πολιτικὸν Σύνταγμα κατὰ τὴν Ε' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν*, Ἀθήναι 1853.

27. Συλλογὴ ἱερῶν κανόνων, η οποία περιλαμβάνει πλήθος ερμηνευτικῶν σχολίων αναφερομένων σε διατάξεις της βυζαντινῆς νομοθεσίας (αρχικὴ έκδοση στη Λειψία 1800, ανατυπώσεις στην Αθήνα 1841, 1886, 1957 και Ζάκυνθο 1864) (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 553).

28. Πρβλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 191 όπου βεράτιο υπέρ μονῆς Μ. Σπηλαίου Καλαβρύτων.

29. Περὶ των εκδόσεων αυτών βλ. αναλυτικὰ στον πρόλογο και στα σχετικὰ λήμματα του τόμου I. Χατζάκης, *Περίγραμμα Ἱστορίας του Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου του λατινοκρατούμενου ελληρισμοῦ. Τα λατινικά, ἰταλικά και γαλλικά κείμενα* (υπὸ έκδοση στη σειρά των *Πραγματειῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*).

30. Βλ. επίσης και Π. Καλλιγᾶς, «Περὶ ἐθίμων», *Ἐυρετήριον τῆς Ἑλληνικῆς Νομολογίας* (ἐκδ. Ν. Ἰωαννίδου σε θέση Παραρτήματος της *Θέμιδος Α. Σγούτα*), τ. 3 (1846), σ. 273 επ. υπό το λήμμα «Ἀρμενόπουλος» (=Π. Καλλιγᾶς, *Μελέται και Λόγοι*, τ. 1, Ἀθήναι 1899, σ. 187 επ.). Επίσης του Ἰδίου

the «*Greek Laws of Cyprus*» (1255?), a private legal handbook on betrothal and marriage³⁵, the «*Cypriot Ordinance*» on the jurisdiction of Latin and Orthodox bishops (Greek version after 1260)³⁶ and Cretan testaments written between 1486-1504.

Moreover, during the same period, the publication of significant Ottoman, patriarchal and other documents initiated the study of the legal history of the Greeks under Ottoman rule. Their authors, in chronological order, were: Miltiades Karavokyros published *Kleis*, a handy reference book regarding the usage of the labyrinthine Ottoman legislation by the empire's Orthodox Christian subjects, minutes of synodic decisions on issues concerning the Orthodox flock, decrees of Sultans granting privileges in favour of the Patriarchate, and circulars containing ministerial decisions, chiefly on family and inheritance law³⁷. C. Kanellakes published *Chiaka Analekta*, Athens 1890³⁸, E. Stamatiades *Samiaka*, Samos

35. See also Gines, *Outline*, entry 6.

36. See also Gines, *Outline*, entry 7. The *Cypriot Constitution* was reedited later by A. Palmieri, «Una versione graeca della Constitutio Cypria di Alessandro IV» *Bessarione* 8 (1905), p. 141-149, based on MS Ottobonianus 436, and on fragments of the codex Dionysiou 489, by P. J. Darrouzès, «Textes synodaux chypriotes. I.1. Traductions grecques de la bulle d'Alexandre IV», *REB* 37 (1979), p. 82-83 and «I.2. Traductions de la formule du serment», op. cit., p. 84-85. Subsequently, based on the codex Barberinianus gr. 390, G. A. Ioannides published «La Constitutio o Bulla Cypria Alexandri Papae IV del Barberinianus graecus 390», *Orientalia Christiana Periodica* 66/1 (2000), p. 355-372, containing an extensive introduction and updated bibliography; cf. the earlier edition, based on the same codex, by J. Morin (Paris 1655) and, eventually, by J. P. Migne, *Patrologiae graecae cursus completus*, 140, p. 1533-1560 (reprint from the edition of V. Riccardo, Rome 1636).

37. *Κλεις τῆς συνήθους ὀθωμανικῆς νομοθεσίας: ἤτοι τοῦ ἀστικοῦ κώδικος (Μεβζελέ) συμπληρωμένον ἐκ τῶν διατάξεων του Σσερῆ περί διαθηκῶν καὶ κληρονόμων* (*Key to the Ottoman legislation in use: i.e. the civil code (Mevzelé) supplemented by the provisions of the Sharia regarding wills and beneficiaries ...*, Constantinople 1882; Idem, *Droit succesoral en Turquie*, 1898; Idem, «The rights and privileges of the Ecumenical Patriarchate» in *Ekklesiastike Aletheia* 32 (1912) and 33 (1913); Idem, «Regarding the celebration, validity or invalidity, and nature of mixed marriages, particularly in Turkey» and «Regarding the customs observed in Turkey and especially at the Patriarchates», in *Ephemerida Hellenikes kai Gallikes Nomologias* (*Journal of Greek and French Jurisprudence*) 29 (1909-1910).

38. Where also the *Brief note on the island of Chios* (1810), p. 487-515, which provides interesting information about legal conditions on the island. According to Gines, it was probably written by the priest D. L. Santi (transl. by C. Sgouros) (= Gines, *Outline*, entry 621).

η έκδοση του *Ναυτικού Νόμου* της Ύδρας (1804) από τον Γεώργιο Κριεζή³¹. Την ίδια περίοδο και οι εκδόσεις (σε περίληψη) σημαντικών πατριαρχικών εγγράφων των ετών 1538-1684³², κυρίως όμως νομικών κειμένων της ενετοκρατίας από τον χαλκέντερο ιστοριοδίφη Κωνστ. Σάθα³³. Μεταξύ αυτών το κείμενο των *Άσσιζών του βασιλείου των Ιεροσολύμων και της Κύπρου* (11ος αι. (;) με βάση τον Parisinus gr. 1390 και τον suppl. gr. 465)³⁴, οι «*Ελληνικοί Νόμοι της Κύπρου*» (1255;), ιδιωτικό νομικό εγχειρίδιο περί μνηστείας και γάμου³⁵, η «*Διάταξις Κυπρία*» περί δικαιοδοσίας λατίνων και ορθοδόξων επισκόπων (ελληνική εκδοχή μετά το 1260)³⁶ και οι κρητικές διαθήκες των ετών 1486-1504.

(ανώνυμα με υπογραφή Κ) στο περιοδικό *Έφημερίς Νομική* 5 (1842), σ. 2807-2812, 2815-2821, 2823-2828, 2831-2834. Όπως είναι γνωστό, ένα μεγάλο μέρος των συλλογών αυτών προήλθε από τα αναφερόμενα στο έργο του Μάουρερ, *Ο Έλληνικός Λαός*, ό.π., τ. Α'-Γ', Αθήναι 1943 και του Geib, *Παρουσίαση της κατάστασης του δικαίου*, ό.π., Χαϊδεβεέργη 1835.

31. *Ιστορία της νήσου Ύδρας*, Πάτρα 1860, σ. 72-81.

32. Κ. Σάθας, *Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη (Bibliotheca Graeca Medii Aevi)*, τ. 3, Venise 1872, σ. 547-604 (=Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 197).

33. Κ. Σάθας, *Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη (Bibliotheca Graeca Medii Aevi)*, τ. 6, Paris-Venise 1877, σ. 3-497, 499-513, 514-585.

34. Βλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 4. Σχετικά με τις ελληνικές εκδοχές των *Άσσιζών του βασιλείου των Ιεροσολύμων* οι οποίες ίσχυσαν στην Κύπρο επί τρεις περίπου αιώνες (1191-1571) πρβλ. την αγγλική μετάφρασή τους από τον N. Coureas, *The Assizes of the Lusignan Kingdom of Cyprus*, Nicosia 2002 όπου και εκτεταμένη εισαγωγή περί των παλαιότερων εκδόσεων και σχετική βιβλιογραφία. Βλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 3 όπου αναφορά στις εκδόσεις του παλαιογαλλικού κειμένου των Assises de la Court des bourgeois από τους V. Faucher [*Assises du royaume de Jerusalem*, τ. I-II (Rennes 1839, 1840)], F. Kausler [*Les livres des Assises et des usages de royaume de Jerusalem*, τ. I (Stuttgart 1839)], M. Le comte Beugnot [*Assises de Jerusalem, ou recueil des ouvrages de jurisprudence composés pendant le XIII siècle dans les royaumes de Jerusalem et de Chypre*, τ. I-II (Paris 1843)].

35. Βλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 6.

36. Βλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 7. Η *Διάταξις Κυπρία* επανεκδόθηκε στη συνέχεια από τον A. Palmieri, «Une version graeca della Constitutio Cypria di Alessandro IV», *Bessarione* 8, 1905, σ. 141-149 με βάση το χφ. Ottobonianus 436 και, αποσπασματικά, με βάση τον κώδικα Dionysiou 489, από τον P. J. Darrouzès, «Textes synodaux chypriotes. I.1. Traductions grecques de la bulle d'Alexandre IV», *Revue des Études Byzantines* 37 (1979), σ. 82-83 και «I. 2. Traductions de la formule du serment», ό.π., σ. 84-85. Στη συνέχεια, με βάση τον κώδικα Barberinianus gr. 390 εκδίδεται από τον G. A. Ioannides, «La Constitutio o Bulla Cypria Alexandri Papae IV del Barberinianus graecus 390», *Orientalia Christiana Periodica* 66/1 (2000), σ. 355-372 όπου εκτεταμένη εισαγωγή και νεότερη βιβλιογραφία: πρβλ. και την παλαιότερη έκδοσή της με βάση τον ίδιο κώδικα από τον J. Morin (Paris, 1655) και, ενδεχομένως, από τον J. P. Migne, *Patrologiae graecae cursus completus*, τ. 140, σ. 1533-1560 (ανατ. από την έκδοση V. Riccardo, Rome 1636).

1881-1891³⁹, and P. Vallendas *Kythniaka*, Hermoupolis 1882⁴⁰. A., I., and L. de Testa and G. Noradounghian published the international treaties of the Ottoman empire and G. Young a collection of Ottoman laws⁴¹; E. Tapeinos and C. Vassileiades edited the *Nomikon Procheiron*, Constantinople 1887 (fragmentary edition with arbitrary additions and deletions), a compilation of secular and canon law provisions in the vernacular by Theophilos, bishop of Kampania (region of Thessaloniki) (c. 1788)⁴². A. Komnenos-Ypselantes, M. Gedeon, I. Stavrides, M. Karavokyros, A. Papadopoulos-Kerameus, A. Alexoudes and others published patriarchal and synodic decisions and encyclicals⁴³. D. Nikolaidis, D. Chaviaras,

39. *Samiaka*, i.e. *History of the island of Samos*, 4 vols, Samos 1881-1891, which contains the first publication of the *Military and Civil System* of Samos of the year 1821 (= Gines, *Outline*, entry 705).

40. *Kythniaka*, i.e. *The geography and history of the island of Kythnos*, Hermoupolis 1882, which contains a variety of information about the local customs of Kythnos (= Gines, *Outline*, entry 634).

41. A. & I. & L. de Testa, *Recueil des traités de la Porte ottomane avec les puissances étrangères ...*, 11 vols, Paris 1836-1867 (= Gines, *Outline*, entries 1001-1002); G. Noradounghian, *Recueil d'actes internationaux de l'Empire ottoman*, 4 vols, Paris 1897, 1903 (= Gines, *Outline*, entries 235, 793, with a reference to the Treaty of Carlowitz between Austria and Turkey in 1699, the Treaty of Adrianople between Russia and Turkey (recognising the independence of Greece) in 1829, The Treaty of Paris, dated 30.6.1856, by which the *Hatt'i Humayun* was ratified; G. Young, *Corps de droit ottoman. Recueil des codes, lois, réglemens etc. de l'Empire ottoman*, 7 vols, Oxford 1905-1906.

42. See the more recent edition by D. Gines, *Νομικὸν Θεοφίλων τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων* (Handbook of Law, by Theophilos from Ioannina), Thessaloniki 1960 (= Gines, *Outline*, entry 485). Also D. Gines, «The 'Koinarion' of Theophilos of Kampania», *Praktika Akademias Athenon* 32 (1957), p. 247-251; Idem, «The library of Theophilos of Kampania: the spiritual world of a liberal bishop», *O Eranistes* 1 (1963), p. 33-40.

43. A. Komnenos-Ypselantes, *After the Fall*, Constantinople 1870; M. Gedeon *Unpublished encyclical of Jeremias III (1727) from the unpublished codex of Critias*, Constantinople 1872. See also his various publications in *Ekklesiastike Aletheia* 3 (1882-1883); 8 (1887-1888); 20 (1900); 34 (1914); 36 (1916); 37 (1917); 38 (1918), in the *Hellenikos Philologikos Syllogos Konstantinoupoleos* 2 (1887-1889) and in *Philologike Echo*, 2nd per., 3 (1896). Also by the same author, *Canonical Decrees, correspondence, rulings, statutes, of the most holy patriarchs of Constantinople*, 2 vols, Constantinople 1888-1889; *Brief note regarding our ecclesiastical rights*, Constantinople 1909; *Official Turkish documents referring to our ecclesiastical rights*, Constantinople 1910. See also I. Stavrides, *Collection of patriarchal and synodic encyclicals...*, Constantinople 1900 (= entry 1073 in this volume); A. Papadopoulos-Kerameus, *Analecta Hierosolymitana*, 5 vols, St. Petersburg 1891-1898; A. Alexoudes, «Two encyclical letters of patriarch Gregory V», *ΔΙΕΕΕ* 4 (1892-1895), p.

Εξάλλου, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα οι εκδόσεις σημαντικών οθωμανικών, πατριαρχικών και άλλων εγγράφων θα θέσουν τις βάσεις για τη μελέτη της νομικής ιστορίας του τουρκοκρατούμενου ελληνισμού. Κατά χρονολογική ακολουθία ο Μιλτιάδης Καραβοκυρός θα εκδώσει την *Κλείδα*, εύχρηστο βοήθημα για την χρήση της δαιδαλώδους οθωμανικής νομοθεσίας από τους χριστιανούς υπηκόους της αυτοκρατορίας, πρακτικά συνοδικών αποφάσεων επί θεμάτων των ορθοδόξων, σουλτανικούς προνομιακούς ορισμούς υπέρ του Πατριαρχείου και εγκυκλίους υπουργικών αποφάσεων κυρίως περί ζητημάτων οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου³⁷. Οι Κωνστ. Κανελλάκης τα «*Χιακά Ανάλεκτα*» (Αθήναι 1890)³⁸, ο Επ. Σταματιάδης, τα «*Σαμιακά*» (Σάμος 1881-1891)³⁹ και ο Π. Βάλληγδας τα «*Κυθνιακά*» (Ερμούπολις 1882)⁴⁰. Οι Testa, G. Noradounghian και G. Young διεθνείς συνθήκες της οθωμανικής αυτοκρατορίας⁴¹. Οι Ελευθ. Ταπεινός και Κωνστ. Βασιλειάδης το «*Νομικόν Πρόχειρον*», νομοκανονικό κείμενο σε δημόδη γλώσσα του επισκόπου Καμπανίας (περιοχή Θεσσαλονίκης) Θεοφίλου (περί τα 1788)⁴². Οι

37. *Κλείς τῆς συνήθους ὀθωμανικῆς νομοθεσίας: ἦτοι τοῦ ἀστικοῦ κώδικος (Μεδζελέ) συμπληρωμένον ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ Σσερῆ περὶ διαθηκῶν καὶ κληρονόμων...*, Κωνσταντινούπολις 1882 · Του Ἰδίου, *Droit succesoral en Turquie*, 1898 · Του Ἰδίου, «Τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὰ δίκαια καὶ προνόμια» στὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 32 (1912) καὶ 33 (1913) · Του Ἰδίου, «Τινὰ περὶ συστάσεως, κύρους ἢ μῆ, καὶ φύσεως τῶν μικτῶν γάμων, ἰδίως ἐν Τουρκίᾳ» καὶ «Τινὰ περὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ, ἰδίως ἐν τοῖς πατριαρχείοις, κρατούντων ἐθίμων», στὴν *Ἐφημερίδα Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας* 29 (1909-1910).

38. Ὃπου καὶ ἡ *Βραχεῖα σημειώσεις περὶ τῆς νήσου Χίου* (1810), σ. 487-515, ἡ οποία παρέχει ενδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τὸν νομικὸ βίον τοῦ νησιῦ. Κατὰ τὸν Δημ. Γκίνη πιθανῶς συνταχθεῖσα ἀπὸ τὸν ἱερέα D. L. Santi (μετ. Κ. Σγουροῦ) (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 621).

39. *Σαμιακά, ἦτοι ἱστορία τῆς νήσου Σάμου*, τ. 1-4, Σάμος 1881-1891 ὅπου καὶ ἡ πρώτη δημοσίευση τοῦ *Στρατοπολιτικοῦ Συστήματος* τῆς Σάμου ἔτους 1821 (=Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 705).

40. *Κυθνιακά, ἦτοι τῆς νήσου Κύθου χωρογραφία καὶ ἱστορία*, Ἐρμούπολις 1882 ὅπου καὶ ποικίλες πληροφορίες γιὰ τὰ τοπικὰ ἔθιμα τῆς Κύθου (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 634).

41. A. & I. & L. de Testa, *Récueil des traités de la Porte ottomane avec les puissances étrangères* ..., τ. 1-11, Paris 1836-1867 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1001, 1002) · G. Noradounghian, *Récueil d'actes internationaux de l'Empire ottoman*, τ. 1-4, Paris 1897, 1903 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 235, 793 ὅπου Συνθήκη Κάρλοβιτς μεταξύ Αυστρίας-Τουρκίας ἔτους 1699, Συνθήκη Ἀνδριανουπόλεως μεταξύ Ρωσίας καὶ Τουρκίας (αναγνωρίζουσα τὴν ανεξαρτησία τῆς Ἑλλάδας) ἔτους 1829, Συνθήκη Παρισίων τῆς 30.6.1856 με τὴν ὁποία επικυρώνεται τὸ χάττι-χουμαγιούν) · G. Young, *Corps de droit ottoman. Récueil des codes, lois, règlements etc de l'Empire ottoman*, τ. 1-7, Oxford 1905-1906.

42. Κωνσταντινούπολις 1887 (ἐκδοση ἀποσπασματικὴ καὶ με ἀυθαίρετες προσθαφαιρέσεις). Βλ. καὶ τὴ νεότερη ἐκδοση ἀπὸ τὸν Δ. Γκίνη, *Νομικὸν Θεοφίλου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων*, Θεσσαλονίκη 1960 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 485). Πρβλ. καὶ Δ. Γκίνης, «Τὸ Κοινάριον τοῦ Καμπανίας

Jeanne Stephanopoli and C. Mavropoulos compiled collections of Ottoman law codices, Sultans' ordinances granting privileges and *berats* to Patriarchs and prelates, as well as memoranda submitted by the subjected Christians to the Sublime Porte concerning the renewal of their privileges⁴⁴. M. Theotokas collected the jurisprudence of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople on civil, canon and procedural law in force between 1800-1896⁴⁵. Finally, one of the most valuable editions of the period is the *Chronicle of Morea* (between 1300-1388) by J. Schmitt⁴⁶. In 1911, Demetrios Pappoulias –student of the eminent L. Mitteis, founder of the new School of the History of Roman Law– in his inaugural address as ordinary professor in the Chair of Civil Law at the University of Athens, developed at length his view on the unity of Greek law from antiquity up to the War of Independence. It was in this context that he placed the need to publish and study the sources of legal history, not only of ancient Greece, Rome and Byzantium, but also that of the post-Byzantine era, as the last period in the «*uninterrupted history of the law of the Hellenes over approximately three millennia*»⁴⁷.

From 1920 on, the publication of significant legal texts of the post-Byzantine

---

268-275. Also, a series of articles by M. Karavokyros in *Ekklesiastike Aletheia* 32 (1912) and 33 (1913), as well as by M. and G. Karavokyros in the *Ephemeris Hellenikes kai Gallikes Nomologias* 29 (1909-1910). Cf. the *Clarification on the legal matter of tripartite inheritance*, by Georgios Spandonos (1721), published by M. Gedeon in *Ekklesiastike Aletheia* 3 (1882-1883), p. 172-173, later, based on another manuscript, by S. Eustratiades, «The great *chartophylax* and teacher Georgios Spandonos», *Ekklesiastikos Pharos* 3 (1909), p. 451-455 (= Gines, *Outline*, entry 266).

44. D. Nikolaides, *Ottoman Codices*, 4 vols, Constantinople 1889-1891; D. Chaviaras, «Sultans' *firmans* on the privileges of the island of Syme and the other Southern Sporades», *ΔΙΕΞΕ* 6 (1901-1904), p. 321-350; Jeanne Stephanopoli, *Les îles de l'Égée, leurs privilèges*, Athens 1912; Ch. Mavropoulos, *Turkish documents concerning the history of Chios*, Athens 1920.

45. *Nomologia tou Oikoumenikou Patriarcheiou: hetoi tes I. Synodou kai tou D. E. M. Symboulou epi tou astikou, kanonikou kai dikonomikou dikaiou apo tou etous 1880 mechri tou 1896*, Constantinople 1897.

46. *The Chronicle of Morea*, London 1904 (reprint Groningen 1967). Cf. the older version by J. A. Buchon, Paris 1845, and the republication of the Greek version by P. Kalonaros, Athens 1940 (= Gines, *Outline*, entry 18).

47. D. Pappoulias, *The Greek Civil Code in its historical evolution*, Athens 1912, p. 8. See also P. Vizoukides, «The law of the Greek nation in its three thousand years of history» (trans. T. Philippides), *Gregorios o Palamas* 22, fasc. 5-10 (1938), p. 1-23 (the text was initially published in German «Das Recht der griechischen Volkes in dreitausendjähriger Wandlung» in Ch. Kriekoukes – K. Bömer (eds) *Unsterbliche Hellas*, Berlin 1938).

Αθ. Κομνηνός-Υψηλάντης, Μαν. Γεδεών, Ιω. Σταυρίδης, Μιλτ. Καραβοκυρός, Αθ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, Άνθ. Αλεξούδης κ. α. πατριαρχιακές-συνοδικές αποφάσεις και εγκυκλίους⁴³. Οι Δημ. Νικολαΐδης, Δημ. Χαβιαράς, Jeanne Stephanopoli και Χρ. Μαυρόπουλος, συλλογές οθωμανικών κωδίκων, σουλτανικούς προνομιακούς ορισμούς και βεράτια καθώς και υπομνήματα των υποδούλων προς την Υψηλή Πύλη για τη διατήρηση των προνομίων τους⁴⁴. Ο Μ. Θεοτοκάς θα εκδώσει τη νομολογία του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως επί του αστικού, κανονικού και δικονομικού δικαίου των ετών 1800-1896⁴⁵. Τέλος, από τις πολύτιμες εκδόσεις της περιόδου δεν θα πρέπει να παραλειφθεί η μνεία της εκδόσεως του Χρονικού του Μορέως (μεταξύ 1300-1388) από τον J. Schmitt⁴⁶. Το έτος πλέον 1911, στον

Θεοφίλου», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 32 (1957), σ. 247-251. Του Ἰδίου, «Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Θεοφίλου Καμπανίας: ὁ πνευματικὸς κόσμος ἐνὸς φιλελεύθερου δεσπότη», *Ὁ Ἐρασιστής* 1 (1963), σ. 33-40.

43. Ἀθ. Κομνηνός-Υψηλάντης, *Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωσιν*, Κωνσταντινούπολις 1870. Μ. Γεδεών, *Ἀνέκδοτος ἐγκύκλιος Ἱερεμίου Γ' (1727) ἐξ ἀνεκδότου κώδικος τοῦ Κριτίου*, Κωνσταντινούπολις 1872. Βλ. ἐπίσης τὴ σειρά των διαφόρων δημοσιευμάτων του Ἰδίου στὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 3 (1882-1883)· 8 (1887-1888)· 20 (1900)· 34 (1914)· 36 (1916)· 37 (1917)/38 (1918), στὸ *Περιοδικὸν Ἑλληνικῶν Φιλολογικῶν Συλλόγων Κωνσταντινουπόλεως* 2 (1887-1889) καὶ στὴν *Φιλολογικὴ Ἥχώ*, περ. Β', 3 (1896). Ἐπίσης του Ἰδίου, *Κανονικαὶ διατάξεις, ἐπιστολαί, λύσεις, θεσπίσματα τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως...*, τ. Α'-Β', Κωνσταντινούπολις 1888-1889. *Βραχεῖα σημειώσεις περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν δικαίων*, Κωνσταντινούπολις 1909. *Ἐπίσημα γράμματα τουρκικὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν δίκαια*, Κωνσταντινούπολις 1910. Βλ. ἐπίσης Ἰ. Σταυρίδης, *Συλλογὴ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων ...*, Κωνσταντινούπολις 1900 (= λήμμα 1073 του παρόντος τόμου). Ἀθ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, *Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας*, τ. 1-5, Πετρούπολις 1891-1898. Ἀνθ. Ἀλεξούδης, «Δύο ἐγκύκλια ἐγγραφα Γρηγορίου τοῦ Ε'», *ΔΙΕΕΕ* 4 (1892-1895), σ. 268-275. Ἐπίσης τὴ σειρά των δημοσιευμάτων του Μιλτ. Καραβοκυροῦ στὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 32 (1912) καὶ 33 (1913) καθώς καὶ των Μιλτ. καὶ Γ. Καραβοκυροῦ στὴν *Ἐφημερίδα Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας* 29 (1909-1910). Πρβλ. καὶ τὴν ἐκδοση τῆς «Διασαφήσεως τῆς κατὰ τριμοιρίαν κληρονομίαν, ἐνόμου ὑποθέσεως» του Γεωργίου Σπαντωνῆ (1721) ἀπὸ τον Μ. Γεδεών στὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 3 (1882-1883), σ. 172-173 καὶ στὴ συνέχεια, με βάση ἄλλο χειρόγραφο, ἀπὸ τον Σ. Εὐσταθιάδην, «Ὁ μέγας χαρτοφύλαξ καὶ διδάσκαλος Γεώργιος Σπανδωνῆς», *Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος* 3 (1909), σ. 451-455 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 266).

44. Δ. Νικολαΐδης, *Ὅθωμανικοὶ Κώδικες*, τ. 1-4, Κωνσταντινούπολις 1889-1891. Δ. Χαβιαράς, «Σουλτανικὰ φερμάνια περὶ τῶν προνομίων τῆς νήσου Σύμης καὶ τῶν λοιπῶν Νοτίων Σποράδων», *ΔΙΕΕΕ* 6 (1901-1904), 321-350. Jeanne Stephanopoli, *Les îles de l'Égée, leurs privilèges*, Athènes 1912. Χ. Μαυρόπουλος, *Τουρκικὰ ἐγγραφα ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν τῆς Χίου*, Ἀθῆναι 1920.

45. *Νομολογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡτοὶ τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου ...*, Κωνσταντινούπολις 1897.

46. *The Chronicle of Morea*, London 1904 (ανατ. Groningen 1967). Πρβλ. καὶ τὴν παλαιότερη

period and commentaries, mainly by Greek scholars, made remarkable progress. The most important among them include: the critical edition of the *Assizes of Romania*, a codex of feudal law from the period of Frankish rule in the Principality of the Morea (codified c. 1320, official edition in Venice, 1453) by G. Recoura⁴⁸. A. Lignos edited *The Law of Hydra* (1818) and other legislative texts related to the island's financial and maritime life [e.g. laws dealing with the taxation of ships and buildings (1810), customs law (1809), a decree by Admiral Stroganov regarding Russian shipping in the Levant (1817)]⁴⁹. Administrative records related to Venetian Crete were published by S. Theotokes⁵⁰, while S. Papageorgios collected decrees of the Venetian authorities in Corfu on the jurisdiction of the «great head priests» (*protopapades*) over the Orthodox flock in ecclesiastical matters⁵¹. The eighth volume in the series *Jus Graecoromanum*, Athens 1931 edited by I. and P. Zepos contains the texts of Phanariot codifications of civil and criminal law in the Danubian principalities, of major importance to the diffusion of Byzantine law [*Civil Code of the Principality of Moldavia* (also known as the *Code of Scarlatos Alexander Callimachi*, Jassy 1816), the *Civil Code of Hungro-Walachia* (or *Legislation ... of voivod Ioannis Georgios Karatzas*, Vienna 1818)]⁵²; collections of local legal custom in the Ottoman-ruled Aegean [Syros (1695), Thera and Anaphi (1797), Naxos (1810),

48. *Les Assises de Romanie*, Paris 1930. See also J. Lognon, *Livre de la Conquête de la Princée de l'Amorée. Chronique de Morée (1204-1305)*, Paris 1911. Cf. the older (and less complete, as it was based on just two manuscripts) edition by P. Canciani, *Barbarorum leges antiquae*, 3, Venice 1785, p. 493ff (= Gines, *Outline*, entry 10). See its translation into English, accompanied by extensive commentary and bibliography, by P. Topping, *Feudal Institutions as revealed in the Assises of Romania*, Philadelphia 1949.

49. A. Lignos, *Archives of the community of Hydra*, 16 vols, Peiraius 1921-1932. See also I. Maniatopoulos, *The maritime law of Hydra (1757-1821)*, Athens 1939, p. 101-114.

50. *Decisions of the Major Council of Venice in 1255-1669*, [Monuments of Greek History (ed. Academy of Athens), 1.2] Athens 1933; Idem, *Statutes of the Venetian Senate 1281-1385*, [Monuments of Greek History (ed. Academy of Athens), 2.1-2], Athens 1933-1937.

51. *History of the Church of Corfu*, Corfu 1920 (= Gines, *Outline*, entries 225, 226, 251, 315, 403).

52. See also the critical editions by A. Radulescu [*Codul Callimach. Ediție critică* (: *The Code of Prince Callimachis*. Critical edition), Bucharest 1958, and *Legiuirea Caragea. Ediție critică* (: *The Legislation of Prince Karatzas*. Critical edition), Bucharest 1955]; cf. the review by P. Zepos in *ΕΕΒΣ* 27 (1957), p. 396ff. The law code of Karatzas had been drafted by the Epirot poet and scholar Athanassios Christopoulos, while that of Callimachis by Ananias Kouzanos, professor at the Princely Academy in Jassy, and Christian Flechtenmacher from Transylvania.

εναρκτήριο λόγο του, ως τακτικού καθηγητή στην έδρα του Αστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο Δημήτριος Παππούλιας, επιφανής μαθητής του ιδρυτή της νέας Ιστορικής Σχολής του Ρωμαϊκού Δικαίου L. Mitteis, θα αναπτύξει επί μακρόν την επιστημονική του θέση για την ενότητα του ελληνικού δικαίου από την ελληνική αρχαιότητα μέχρι τον αγώνα υπέρ της Ανεξαρτησίας. Στο πλαίσιο αυτό τοποθετεί και την ανάγκη εκδόσεως και μελέτης των πηγών της νομικής ιστορίας, όχι μόνον της αρχαιοελληνικής και ρωμαιοβυζαντινής, αλλά και της μεταβυζαντινής ως της τελευταίας περιόδου της «ἀδιαλείπτου ιστορίας τοῦ δικαίου τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τρεῖς περίπου χιλιετίαι ἐξικνουμένης»⁴⁷.

Από το έτος 1920 και εξής η έκδοση και ο σχολιασμός αξιολογώτατων νομικών κειμένων της μεταβυζαντινής περιόδου, κυρίως από Έλληνες μελετητές, θα σημειώσει ιδιαίτερη πρόοδο. Ανάμεσα στις κυριότερες εκδόσεις της περιόδου αυτής περιλαμβάνονται η κριτική έκδοση των *Ἀσσιζῶν τῆς Ρωμανίας*, φεουδαλικού κώδικα της φραγκοκρατούμενου *Πριγκηπάτου τοῦ Μορέως* (κωδικοποίηση περί το 1320, επίσημη έκδοση Βενετία 1453) από τον G. Recoura⁴⁸. Η έκδοση του *Νόμου τῆς Ὑδρας* (1818) και πολλών άλλων νομοθετικών κειμένων που αφορούν τον οικονομικό και ναυτιλιακό βίο του νησιού [νόμος περί φορολογίας πλοίων και οικοδομῶν (1810), τελωνειακός νόμος (1809), διάταγμα του ναυάρχου Στρογκάνωφ για την ρωσική ναυτιλία της Ανατολής (1817) κ. α.] από τον Αντ. Λιγνό⁴⁹. Η έκδοση διοικητικών εγγράφων σχετικῶν με τη βενετική Κρήτη από τον Σπ. Θεοτόκη⁵⁰ καθώς και οι εκδόσεις διαταγμάτων των ενετικών αρχῶν της Κερκύρας για τη δικαιοδοσία των

έκδοση από τον J. A. Buchon, Paris 1845 και την αναδημοσίευση της ελληνικής εκδοχῆς από τον Π. Καλονάρο, Ἀθήναι 1940 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 18).

47. Δ. Παππούλιας, *Τὸ Ἑλληνικὸν Ἀστικὸν Δίκαιον ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ ἐξελίξει*, Ἀθήναι 1912, σ. 8. Βλ. ομοίως και Π. Βιζουκίδης, «Τὸ δίκαιον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐν τῇ τρισχιλιετῇ αὐτοῦ ἀνεξίξει» (μετ. Τ. Φιλιππίδης), *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς*, ἐτ. ΚΒ', τευχ. Ε'-Ι', (1938), σ. 1-23 (η αρχική δημοσίευση του κειμένου στη γερμανική στον τόμο Ch. Kriekoukis-K. Bömer (Hrsg.), *Unsterbliche Hellas*, Berlin 1938).

48. *Les Assises de Romanie*, Paris 1930. Βλ. και J. Lognon, *Livre de la Conquete de la Princée de l'Amorée. Chronique de Morée (1204-1305)*, Paris 1911. Πρβλ. και την παλαιότερη (και ατελέστερη με βάση δύο μόνον χειρόγραφα) έκδοση από τον P. Canciani, *Barbarorum leges antiquae*, τ. III, Venise 1785, σ. 493 επ. (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 10). Βλ. επίσης τη μετάφραση του κειμένου στην αγγλική γλώσσα, η οποία συνοδεύεται από εκτεταμένα σχόλια και βιβλιογραφία, από τον P. Topping, *Feudal Institutions as Revealed in the Assises of Romania*, Philadelphia 1949.

49. Α. Λιγνός, *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, τ. 1-16, 1921-1932. Βλ. επίσης Ἰ. Μανιατόπουλος, *Τὸ ναυτικὸν δίκαιον τῆς Ὑδρας (1757-1821)*, Ἀθήναι 1939, σ. 101-114.

50. *Ἀποφάσεις τοῦ Μείζονος Συμβουλίου Βενετίας τῶν ἐτῶν 1255-1669*, [Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας (ἐκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)], τ. Α', τευχ. II], Ἀθήναι 1933. Του Ἰδίου, *Θεσπίσματα τῆς Βενετικῆς Γερουσίας 1281-1385*, ὁ.π., τ. Β', τευχ. I-II, Ἀθήναι 1933-1937.

Spetses (1833) and Karpathos (1864)], as well as the relevant jurisprudence of Greek courts regarding custom (since 1833), based on the answers submitted by Justices of the peace and public notaries. Moreover, reference to the publication of important post-Byzantine legal monuments should include the critical edition by P. Zepos (with a comprehensive introduction analyzing the content) of the «*Nomikon Syntagmation*» (1780), which constituted the first official codification of Byzantine imperial and «vulgar» law⁵³. No less significant was the edition by the same author of two excerpts from the first extensive compilation in the Greek language of customary and canon law provisions, the *Nomikon Procheiron* by Michael Photeinopoulos (1765)⁵⁴. It was followed by D. Gines' publication of several chapters from a «nomocanon», i.e. a compilation of sacred canons and imperial Byzantine laws, the *Bakteria Archiereon* by archimandrite Iakovos of Ioannina (1645)⁵⁵.

The numerous editions of patriarchal documents and ecclesiastical jurisprudence from the years of Ottoman rule⁵⁶, directly associated with the significant publications of Sultans' privilege ordinances and *berats*⁵⁷, created the necessary background for the research of various historical, political and legal issues of the post-Byzantine period. Scholarly interest was focused on the extent of the jurisdiction of the Patriarchate of Constantinople over matters of civil law (mainly

53. *Syntagmation Nomikon by vojvod Alexander Ioannes Ypselantes, prince of all Hungro-Walachia, 1780* [Pragmateiai Akademias Athenon, 4.2], Athens 1936. Cf. the corresponding critical edition by A. Radulescu, *Pravilnicească Condiță* (: Law Code). *Ediție critică*, Bucharest 1957 (see the review by P. Zepos in *ΕΕΒΣ* 27 (1957), p. 396 ff.). Regarding the previous editions of the text in Greek and Romanian [Printed by the Metropolis of Hungro-Walachia in 1780, reprinted by C. N. Brailoiu (1841), J. Bujoreanu, Bucharest 1875, C. Hamangiu, Bucharest 1907, St. Berechet, Chișinău 1930] see Zepos, *Syntagmation Nomikon*, op. cit., p. 36-37. The view that *Syntagmation* was drawn up personally by Ypselantes, prince of Walachia from 1774 to 1781, has been disputed.

54. «The title 'Matters concerning dowries' in the *Nomikon Procheiron* by Michael Photeinopoulos (1765)», *ΑΙΑ* 9 (1941-1942), p. 61-69 (Title 24: Matters concerning dowries), and Idem, «The title 'On usage and rental' in the *Nomikon Procheiron* of M. Photeinopoulos», *ΑΙΑ* 16 (1953) p. 209-212. See also entry 521 in this volume.

55. «The Imperial law of Leo and Constantine in compilations of secular and canon law of the years after the Fall», *ΕΕΒΣ* 19 (1949), p. 218-220. Cf. A. Mompherratos «Index and prologues of the *Bakteria Archiereon*», *ΔΙΕΕΕ* 3 (1889), p. 129-218.

56. In addition, see also the publications of significant ecclesiastical documents by N. Bees, M. Sarantes, A. Sigalas, I. Stavrides, N. Serouios, M. Karavokyros, G. Arabatzoglou, K. Stamoules, D. Gines, D. Zakythenos and others.

57. By C. Amantos, D. Paschales, D. Chaviaras, G. Economides, V. Skaphidas and many others.

μεγάλων πρωτοπαπάδων επί των εκκλησιαστικών υποθέσεων των ορθοδόξων από τον Σπ. Παπαγεώργιο⁵¹. Ακολουθεί η έκδοση του 8^{ου} τόμου της σειράς του *Jus Graecoromanum* με την επιμέλεια του Ιω. και Παν. Ζέπου (Αθήναι 1931). Στον τόμο αυτό θα συμπεριληφθούν τα μεγίστης σημασίας για την ακτινοβολία του βυζαντινού δικαίου στις παραδουνάβιες ηγεμονίες κείμενα φαναριώτικων κωδικοποιήσεων του αστικού και ποινικού δικαίου [Κώδιξ Πολιτικός τοῦ Πριγκηπάτου τῆς Μολδαβίας (γνωστός και ως Κώδιξ Σκαρλάτου Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη, Ιάσιο 1816), Πολιτικός Κώδιξ Οὐγγροβλαχίας (ἢ Νομοθεσία ... Ἰωάννου Γεωργίου Καρατζᾶ βοεβόδα, Βιέννη 1818)]⁵², οι συλλογές νομικών τοπικών εθίμων στον τουρκοκρατούμενο νησιωτικό χώρο του Αιγαίου [Σύρος (1695), Θήρα και Ανάφη (1797), Νάξος (1810), Σπέτσες (1833) και Κάρπαθος (1864)] καθώς και η σχετική περί εθίμων νομολογία ελληνικών δικαστηρίων (από το έτος 1833) με βάση τις αποσταλείσες απαντήσεις ειρηνοδικών και συμβολαιογράφων. Εξάλλου στις σημαντικές για την εποχή αυτή εκδόσεις μεταβυζαντινών μνημείων θα πρέπει να συμπεριληφθούν η κριτική έκδοση από τον Παν. Ζέπο (με εκτενέστατη εισαγωγή-ανάλυση του περιεχομένου) του «*Συνταγμάτιον Νομικῶν*» (1780) που αποτελεί την πρώτη επίσημη κωδικοποίηση βυζαντινού αυτοκρατορικού και δημόδους δικαίου⁵³. Επίσης και η έκδοση από τον ίδιο δύο αποσπασμάτων από την πρώτη ελληνόγλωσση εκτενή συλλογή διατάξεων λαϊκού και κανονικού δικαίου, το *Νομικὸν Πρόχειρον* του Μιχαήλ Φωτεινοπούλου (1765)⁵⁴. Θα ακολουθήσει η δημοσίευση ορισμένων κεφαλαίων του νομοκάνονος

51. *Ιστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κερκύρας*, Κέρκυρα 1920 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 225, 226, 251, 315, 403).

52. Πρβλ. και τις αντίστοιχες κριτικές εκδόσεις της Ρουμανικής Ακαδημίας του Βουκουρεστίου από τον Ad. Radulescu [*Codul Callimach. Ediție critică*, Βουκουρέστι 1958 και *Legiuirea Caragea. Ediție critică*, Βουκουρέστι 1955]· πρβλ. και σχετική βιβλιοκρισία Π. Ζέπου στην *ΕΕΒΣ* 27 (1957), σ. 396 επ. Συντάκτης του Κώδικος Καρατζᾶ υπήρξε ο Ηπειρώτης ποιητής και λόγιος Αθανάσιος Χριστόπουλος, ενώ συντάκτες του Κώδικος Καλλιμάχη ο καθηγητής στην Ηγεμονική Ακαδημία του Ιασίου Ανανίας Κουζάνος και ο Τρανσυλβανός Christian Flechtenmacher.

53. *Συνταγμάτιον Νομικὸν Ἀλεξάνδρου Ἰωάννου Ὑψηλάντη Βοεβόδα ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας 1780, Πραγματεία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, τ. Δ', αριθ. 2, Ἀθήναι 1936. Πρβλ. και την αντίστοιχη έκδοση της Ρουμανικής Ακαδημίας του Βουκουρεστίου από τον Ad. Radulescu, *Pravilnicească Condiță. Ediție critică*, Βουκουρέστι 1957 (βλ. και σχετική βιβλιοκρισία Π. Ζέπου στην *ΕΕΒΣ* 27 (1957), σ. 396 επ.). Για τις προηγηθείσες εκδόσεις του κειμένου σε ελληνική και ρουμανική γλώσσα [Τυπ. Αγ. Μητρ. Ουγγροβλαχίας 1780, ανατυπ. C. N. Brailoiu 1841, J. Bujoreanu, Βουκουρέστι 1875, C. Hamangiu, Βουκουρέστι 1907, St. Berechet, Chisinau 1930] βλ. Ζέπου, *Συνταγμάτιον Νομικὸν*, ό. π., 36-37. Η άποψη ότι συντάκτης του *Συνταγμάτιου* ήταν ο ίδιος ο Ὑψηλάντης, ηγεμόνας στη Βλαχία από το 1774 έως το 1781, έχει αμφισβητηθεί.

54. «Ὁ "περὶ προικῶν πραγμάτων" τίτλος τοῦ *Νομικῶν Προχείρον* τοῦ Μιχαήλ Φωτεινοπούλου (1765)», *ΑΙΔ* 9 (1941-1942), σ. 61-69 (Τίτλος ΚΔ' *Περὶ προικῶν πραγμάτων*) και Του Ἰδίου,

family and inheritance law), as it was also the case with the Ottoman Empire's policy, in general, towards its non-Muslim subjects and western Catholic princes alike, together with the efforts to settle any differences between them. The local particularities in the Ottoman- and Latin-ruled parts of Greece and the degree of their survival within the respective dominant legal order can be discerned to a significant degree in the publications that include texts of codified customs, references to the ways and customs of business transactions, decisions («resolutions») by communities, jurisprudence of community tribunals and of ecclesiastical courts of law with mixed composition (clergy and laymen), documents of private arbitration, minutes and resolutions of guild meetings, various documents of legal transactions⁵⁸. At the same time, the publishing of codices from the archives of monasteries and metropolises, of private and notarial documents, of jurisprudence and other records related to the dispensation and organisation of justice⁵⁹ contributed to the substantial investigation of particular legal institutions, in correlation with the pre-existent Roman-Byzantine past; it contributed as well to the research on the judicial system and the possibility of parallel jurisdiction among various judicial authorities⁶⁰. It would be reasonable to assume that all the aforementioned publications of sources laid the foundations for subsequent legal research, especially in the second half of the 20th century. Thus, scholars were able to focus on the influence of Byzantine law upon post-Byzantine legal texts and on the eventual mutual impact, both between Byzantine legislation and local customary law, and among customary laws, Byzantine legislation and feudal or Venetian institutions, wherever and as long as these institutions were

58. Frankish documents from Naxos, by S. Korres; Cretan contracts from the period of Venetian rule, by I. Kalitsounakes and S. Xanthoudides; Ottoman documents from Chios, by C. Mavropoulos; local customs of Karpathos, Astypalaia, Vytina and Tripoli, Triphylia and Olympia, Chios, Andros, Siatista, the southern Sporades, Epirus, east Sparta, Siphnos, Naxos and the islands of the Argosaronic Gulf, by M. Michaelides-Nouaros, N. Bees, O. Georgakas, D. Gines, P. Kontogiannes, D. Paschales, A. Sigalas, M. Karavokyros, P. Vizoukides, J. Visvizes, C. Thevaïos and others; the Historical Archive of Verria, by I. Vasdravelles, and documents from Kozane by M. Kalinderes, as well as editions of documents, chiefly from the Cyclades, by P. Zerlentes.

59. By E. Karpathios, P. Zerlentes, P. Poulitsas, T. Gritsopoulos, D. Panagiotides, K. Dyovouniotes, N. Hatzekostes, D. Kampouroglou, C. Kanellakes, S. Korres, S. Skopeteas, S. Xanthoudides, A. Vourdoubakes, J. Visvizes, A. Katsouros etc.

60. For a general survey of the progress of Greek legal scholarship from the early post-revolutionary period up to 1945, see G. Petropoulos, *The Greek contribution to research on the history of law*, Athens 1945, especially p. 11, 33-34, 50 ff. and 82 ff. Cf. Idem, *History and institutions of Roman law*, 1, Athens 1944, p. 267 ff.

της *Βακτηρίας Αρχιερέων* του αρχιμανδρίτου Ιακώβου Ιωαννίνων (1645) από τον Δ. Γκίνη⁵⁵.

Οι πολυπληθείς εκδόσεις πατριαρχικών εγγράφων και εκκλησιαστικής νομολογίας των χρόνων της τουρκοκρατίας⁵⁶ σε άμεση συνάφεια με τις σημαντικές εκδόσεις σουλτανικών προνομιακών ορισμών και βερατίων⁵⁷, διαμόρφωσαν την κατάλληλη υποδομή για τη διερεύνηση ποικίλων ιστορικών, πολιτειακών και νομικών ζητημάτων της μεταβυζαντινής περιόδου. Στο επίκεντρο του επιστημονικού ενδιαφέροντος εντάσσεται το ζήτημα της έκτασης των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως επί θεμάτων αστικού δικαίου (κυρίως οικογενειακού και κληρονομικού). Το ζήτημα της εν γένει πολιτικής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αφενός μεν έναντι των μη μουσουλμάνων υπηκόων της, αφετέρου δε έναντι των δυτικών καθολικών ηγεμόνων, αλλά και οι προσπάθειες διευθέτησης των μεταξύ τους υφισταμένων διαφορών. Οι τοπικές ιδιαιτερότητες στον τουρκοκρατούμενο και λατινοκρατούμενο ελλαδικό χώρο και ο βαθμός της επιβίωσής τους στο εσωτερικό των κυρίαρχων εννόμων τάξεων θα διευκρινισθούν σε σημαντικό βαθμό μέσα από την πληθώρα των δημοσιευμάτων που περιλαμβάνουν κείμενα κωδικοποιήσεων εθίμων, μνείες συναλλακτικών ηθών, αποφάσεις («ψηφίσματα») γενικών συνελεύσεων των κοινοτήτων, νομολογία κοινοτικών και μικτών κριτηρίων, έγγραφα αιρετοκρισιών, πρακτικά και αποφάσεις συντεχνιών, ποικίλου περιεχομένου δικαιοπρακτικά έγγραφα⁵⁸.

«Ο “περί χρήσεως και ένοικίου” τίτλος του Νομικού Προχείρου του Μ. Φωτεινοπούλου», ό.π., 16 (1953), σ. 209–212. Βλ. επίσης και λήμμα 521 του παρόντος τόμου.

55. «Ο Βασιλικός νόμος Λέοντος και Κωνσταντίνου εις νομοκάνονας τών μετά την Άλωσιν χρόνων», *ΕΕΒΣ* 19 (1949), σ. 218–220. Πρβλ. και Ά. Μομφερράτος, «Ευρέτηριον και πρόλογοι τής Βακτηρίας τών Αρχιερέων», *ΔΙΕΕ* 3 (1889), σ. 129–218.

56. Εκτός από τις προαναφερθείσες βλ. και τις εκδόσεις σημαντικών εκκλησιαστικών εγγράφων από τους Ν. Βέη, Μ. Σαραντή, Αντ. Σιγάλα, Ιω. Σταυρίδη, Ν. Σερούιο, Μιλτ. Καραβοκυρό, Γεν. Αραμπατζόγλου, Κ. Σταμούλη, Δ. Γκίνη, Διον. Ζακυθινό κ.α.

57. Από τους Κ. Άμαντο, Δ. Πασχάλη, Δ. Χαβιαρά, Γ. Οικονομίδη, Β. Σκαφιδά και πολλούς άλλους.

58. Αναφέρουμε ενδεικτικά τις εκδόσεις των εγγράφων των Φράγκων της Νάξου από τον Στ. Κορρέ, των κρητικών συμβολαίων της Ενετοκρατίας από τους Ιω. Καλιτσουνάκη και Στ. Ξανθουδίδη, των τουρκικών εγγράφων της Χίου από τον Χρ. Μαυρόπουλο, τις εκδόσεις τοπικών εθίμων της Καρπάθου, Αστυπάλαιας, Βυτίνας και Τριπόλεως, Τριφυλίας και Ολυμπίας, Χίου, Άνδρου, Σιάτιστας, νοτίων Σποράδων, Ηπείρου, Ανατ. Σπάρτης, Σίφνου, Νάξου και νήσων του Αργοσαρωνικού από τους Μ. Μιχαηλίδη–Νουάρο, Ν. Βέη, Ομ. Γεωργακά, Δ. Γκίνη, Π. Κοντογιάννη, Δ. Πασχάλη, Αντ. Σιγάλα, Μιλτ. Καραβοκυρό, Περ. Βιζουκίδη, Ι. Βισβίτζη, Χρ. Θηβαίο και άλλους, την έκδοση του Ιστορικού Αρχείου Βερούας από τον Ιω. Βασδραβέλλη και τις δημοσιεύσεις των εγγράφων Κοζάνης από τον Μ. Καλινδέρη, καθώς και τις εκδόσεις εγγράφων προερχομένων κυρίως από τον κυκλαδικό χώρο του Περ. Ζερλέντη.

in force (Peloponnese, Cyprus, Rhodes, Chios, Crete, Ionian Islands)⁶¹.

The wealth and diversity of post-Byzantine legal texts revealed the inevitable evolution of financial and social conditions, as well as more general changes in mentalities over the long period of Ottoman and Latin rule. As a result, distinguished university professors such as Demetrios Pappoulias, Constantinos Triantaphyllopoulos, Georgios Maridakis and Georgios Petropoulos argued that a comprehensive research of post-Byzantine and early revolutionary legal institutions would demonstrate the influence of the Roman-Byzantine legal past on post-Byzantine law and at the same time help to clarify a variety of legal issues of the late Byzantine period⁶². These views, however, were not merely theoretical. They were associated with the orientation, espoused by a particular group in Greek legal circles, towards the adoption not only of Justinian but also of post-Justinian laws, even the imperial *Novellae* issued after the *Hexabiblos*, as an integral and vital part of Greek legal history. This view, which relies solidly on the express declarations by the early National Assemblies of the period 1821-1832⁶³, is known

61. See the studies by L. de Mas Latrie, P. Argentes, D. Jakoby, G. Petropoulos, G. Maridakis, P. Zepos, J. Visvizes, E. Santschi, N. Pantazopoulos, M. Tourtoglou, P. Topping, J. Richard, B. Arbel, G. Nakos, C. Papastathes, Eleutheria Papagianni, Despoina Tsourka-Papastathe, S. Asonites, A. Aristeidou, Chryssa Maltezou, G. Grivaud, A. Luttrell, N. Coureas, T. Papadopoulos.

62. See D. Pappoulias, *Greek Civil Law*, op. cit., p. 29-36; Idem, «Griechisches Recht und griechische Rechtsgeschichte», Athens 1912, p. 10 (offprint); Idem, «On the mission of Greek jurists in researching the history of Greek Law», *Proceedings of the Congress of the Greek Bar Associations 1927*, Athens 1928, p. 24; C. Triantaphyllopoulos, «Greek Law from 1453 on», *Eleftheroudakes Encyclopedic Lexicon* 5 (1929), p. 68-69 (= Triantaphyllopoulos, *Complete Works*, B1, p. 493); G. Maridakis, *The national character of the civil law in force in Greece*, Athens 1934, p. 83ff; Idem, *Civil law in the Novellae of the Byzantine emperors*, Athens 1922, mainly p. 280-281, 285-286, 294ff., 311ff; G. Petropoulos, *Historical introduction to the sources of Greek law*, Athens 1961, p. 8, 118ff. In this regard, see also J. Visvizes, «The problem of the history of post-Byzantine law», *EHHD* 6 (1955), p. 131ff. 152-153; G. Nakos, *History of Greek and Roman law*, Thessalonike 1991, p. 25; Tourtoglou, *Byzantine law and post-Byzantine law and the need to study them systematically*, op. cit. (not. 15), p. 345ff. Partly different view was expressed by N. Pantazopoulos, *Roman law in association to Greek. University notes*, vol. 3, Thessalonike 1979, p. 423ff and especially p. 432ff.

63. *Provisional Constitution of Greece*, art. 98 (First National Assembly, Piada (Epidaurus) 1.1.1822), *Law of Epidaurus or Provisional Constitution of Greece*, art. 80 (Second National Assembly, Astros 1823), *Civil Constitution of Greece*, art. 142 (Third National Assembly, Troezena 1827), «*Royal Constitution*», art. 291 (Fifth National Assembly, March 1832); cf. also *Provisional Constitution of the island of Crete*, art. 29 (Assembly of Armena 1822) as

Ταυτόχρονα, οι δημοσιεύσεις κωδίκων μονών και μητροπόλεων, ιδιωτικών και νοταριακών δικαιοπρακτικών εγγράφων, νομολογίας και λοιπών εγγράφων που σχετίζονται με την απονομή και οργάνωση της δικαιοσύνης⁵⁹, θα συμβάλλουν στην ουσιαστική διερεύνηση των επί μέρους δικαιοϊκών θεσμών, σε συσχετισμό με το προϊσχύσαν ρωμαιοβυζαντινό παρελθόν, καθώς και στην έρευνα του συστήματος οργάνωσης της δικαιοσύνης και της ενδεχόμενης παράλληλης δικαιοδοσίας μεταξύ πλειόνων δικαστικών αρχών⁶⁰. Όπως είναι εύλογο όλες οι προαναφερθείσες εκδόσεις πηγών δημιούργησαν το κατάλληλο έδαφος ώστε να εστιασθεί εν συνεχεία η νομική έρευνα, κυρίως κατά το β' ήμισυ του 20ου αι., στο ζήτημα της επιδράσεως του βυζαντινού δικαίου σε μεταβυζαντινά νομικά κείμενα, αλλά και των ενδεχόμενων αλληλεπιδράσεων, αφενός μεν μεταξύ της βυζαντινής νομοθεσίας και τοπικών εθιμικών δικαίων, αφετέρου δε μεταξύ εθιμικών δικαίων, βυζαντινής νομοθεσίας και φεουδαλικών ή ενετικών θεσμών όπου και όσο οι θεσμοί αυτοί ίσχυσαν (Πελοπόννησος, Κύπρος, Ρόδος, Χίος, Κρήτη, Επτάνησα)⁶¹.

Μοιραίως ο πλούτος και η ποικιλομορφία των μεταβυζαντινών κειμένων ανέδειξε την αναπόφευκτη εξέλιξη των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, αλλά και την αλλαγή των γενικών ιδεών κατά τη μακρόχρονη περίοδο της οθωμανικής, φραγκικής και βενετικής κυριαρχίας. Κατ' ακολουθίαν, διαπρεπείς πανεπιστημιακοί διδάσκαλοι, όπως ο Δημήτριος Παππούλιας, ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος, ο Γεώργιος Μαριδάκης και ο Γεώργιος Πετρόπουλος, υποστήριξαν την άποψη ότι μία εποπτική απεικόνιση των εγγράφων μνημείων του ξενοκρατούμενου ελληνισμού, καθώς και αυτών των πρώτων μετεπαναστατικών χρόνων, θα αναδείκνυε τις επιδράσεις του ρωμαιοβυζαντινού δικαιοϊκού παρελθόντος στο μεταβυζαντινό δίκαιο. Αλλά και αντιστρόφως, θα συνέβαλε στη διαλεύκανση ποικίλων νομικών ζητημάτων της ύστερης βυζαντινής περιόδου⁶².

59. Από τους Εμμ. Καρπάθιο, Περ. Ζερλέντη, Παν. Πουλίτσα, Τ. Γριτσόπουλο, Δ. Παναγιωτίδη, Κ. Δουβουνιώτη, Ν. Χατζηκωστή, Δ. Καμπούρογλου, Κ. Κανελλάκη, Στ. Κορρέ, Σ. Σκοπετέα, Στ. Ξανθουδίδη, Ανδρ. Βουρδουμπάκη, Ι. Βισβίζη, Αντ. Κατσουρό κ.α.

60. Για τη γενικότερη διαχρονική επισκόπηση της προόδου της ελληνικής νομικής επιστήμης από τους πρώτους μετεπαναστατικούς χρόνους μέχρι το έτος 1945 βλ. Γ. Πετρόπουλος, *Η ελληνική συμβολή εις την έρευναν της ιστορίας του Δικαίου*, Αθήναι 1945, κυρίως σ. 11, 33-34, σ. 50 επ., 82 επ. Πρβλ. και του Ιδίου, *Ιστορία και Εισηγήσεις του Ρωμαϊκού Δικαίου*, τ. 1, Αθήναι 1944, σ. 267 επ.

61. Βλ. ενδεικτικά τις μελέτες των L. de Mas Latrie, Ph. Argentis, D. Jakoby, Γ. Πετρόπουλου, Γ. Μαριδάκη, Π. Ζέπου, Ιακ. Βισβίζη, Ε. Santschi, Ν. Πανταζόπουλου, Μ. Τουρτόγλου, Ρ. Topping, J. Richard, Β. Arbel, Γ. Νάκου, Χ. Παπαστάθη, Ελευθερίας Παπαγιάννη, Δέσποινας Τσουρκα-Παπαστάθη, Σ. Ασωνίτη, Α. Αριστείδου, Χρύσας Μαλτέζου, G. Grivaud, A. Luttrell, Ν. Coureas, Θ. Παπαδόπουλου.

62. Πρβλ. Δ. Παππούλιας, *Τὸ Ἑλληνικὸν Ἀστικὸν Δίκαιον*, ό.π., σ. 29-36. Του Ιδίου,

to have fostered throughout the 19th century a *lato sensu* interpretation to the way in which the Decree *On Civil Law* of 23.2/7.3.1835⁶⁴ was implemented both in the jurisprudence of Areios Pagos⁶⁵ and in the teaching of several professors of Roman-Byzantine Law at the University of Athens⁶⁶.

It was the view that the systematic presentation and chronological listing of post-Byzantine legal sources would contribute to the investigation of legal institutions and, therefore, to an historical synthesis of post-Byzantine law that inspired Demetrios Gines⁶⁷. A distinguished researcher in legal history,

well as the text of the *Instructions to the Courts (General Provisions, under c)*, which were published in 1825 by A. Mavrokordatos and probably drawn up by his close associate G. Praïdes (Visvizes, *Civil justice*, op. cit., p. 123, 310). Regarding the ideological background of this steadfast constitutional declaration, expressing the continued validity of Byzantine law, even during the long years of Ottoman rule, while at the same time serving the purely practical purpose of the uniform dispensation of justice throughout the newborn Greek state, see Visvizes, *Civil justice*, op. cit., p. 4-5; Triantaphyllopoulos, *Greek law from 1453 on*, op. cit., p. 491ff; Petropoulos, *History and institutions*, op. cit., 1, p. 375; M. Tourtoglou, «Observations on legal customs based on two customs from Vytina», *EHHD* 29-30 (1982-1983), p. 20-21 (= *Meletemata*, 2, p. 79-80); Idem, «Observations relating to 'post-Byzantine law' and the course of its evolution», *ΕΕΒΣ* 50 (2001), p. 330-331 (= *Meletemata*, 4, p. 82-83).

64. «*The civil laws of the Byzantine emperors contained in the Hexabiblos of Armenopoulos will be in force until publication of the civil code, the drafting of which we have commissioned. Custom, however, as a long-term and uninterrupted practice or court rulings have confirmed, take precedence wherever they have prevailed*».

65. See the decisions of the Areios Pagos (Supreme Court) 136/1848, 384/1852, 76/1865 (regarding the application of the decree of emperor Anastasius on the assignment of claims, despite the fact that this legislative text is not included in Armenopoulos' *Hexabiblos*). See also Areios Pagos' decisions 172/1858, 76/1865; cf. the argument of decision 4284/31.3.1847 of the Athens Appellate Court (G. Dyovouniotes, *Greek codices, i.e. text of the laws and royal decrees, with the relevant jurisprudence of the Areios Pagos. Civil Laws*, Athens 1902, p. 5-6; Dimakopoulou, *The course leading to drafting the Greek Civil Code*, op. cit., p. 226ff. See, however, the initial contradictory jurisprudence of the same court, particularly on the question of whether interest rates were permitted (Sp. Troianos, «From the 'Hexabiblos' to the 'Basilica'», *Hellenike Dikaiosyne* 31 (1990), p. 703 note 39).

66. Regarding the main supporters of this view (V. Economides, C. Polygenes, E. Nikolaidis, N. Demaras, F. Vallendas) and its ideological and political background see mainly A. Christophilopoulos, *The Eparchikon Biblion of Leo the Wise and the Guilds in Byzantium*, Athens 1935, p. 33-35 [reprint Thessaloniki 2000], where relevant literature. On the controversial issue of the validity of the imperial *Novellae*, even of those issued after the *Hexabiblos* (1345) see Christophilopoulos, op. cit., p. 33 and Dimakopoulou, op.cit., p. 230ff.

67. Regarding his general research activity and work, see N. Tomadakes - Sp. Troianos, «In memory of Demetrios Gines (†11.9.1978)», *ΕΕΒΣ* 43 (1977-1978), p. 384-394.

Ωστόσο, αυτές οι επιστημονικές απόψεις δεν είχαν αποκλειστικά και μόνον θεωρητικό υπόβαθρο. Και τούτο διότι συνδέονταν με τον προσανατολισμό ορισμένης μερίδος του ελληνικού νομικού κόσμου προς την υιοθέτηση όχι μόνον του ιουστινιάνειου, αλλά και του μεταϊουστινιάνειου δικαίου, ακόμη και των μεταγενεστέρων της Εξαβίβλου *Νεαρῶν*, ως αναπόσπαστου και ζωτικού τμήματος της νομικής μας ιστορίας. Ως γνωστόν η τοποθέτηση αυτή, η οποία είχε βάσιμα ερείσματα στις ρητές διακηρύξεις των πρώτων Εθνικών Αντιπροσωπειών της περιόδου 1821-1832⁶³, τροφοδότησε σε όλη τη διάρκεια του 19ου αι. την ευρεία ερμηνευτική προσέγγιση του τρόπου εφαρμογής του Νομοθετικού

«Griechisches Recht und griechische Rechtsgeschichte», [ανακοίνωση στο *XVI Intern. Orientalisten Congress*], Athen 1912, σ. 10· Του Ιδίου, «Περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἑλλήνων νομικῶν ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου», *Πρακτικὰ Συνεδρίου Ἑλληνικῶν Δικηγορικῶν Συλλόγων* 1927, Ἀθῆναι 1928, σ. 24· Κ. Τριανταφυλλόπουλος, «Τὸ Ἑλληνικὸν Δίκαιον ἀπὸ τοῦ 1453 καὶ ἐφεξῆς», *Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθεροδάκη* 5 (1929), σ. 68-69 (= *Τριανταφυλλόπουλος, Ἄπαντα*, τ. Β1, σ. 493 ὅπου και παραπέμπεται στη συνέχεια)· Γ. Μαριδάκης, *Ὁ ἔθνικὸς χαρακτήρας τοῦ ἰσχύοντος ἐν Ἑλλάδι Ἀστικοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 1934, σ. 83 επ.· Του Ιδίου, *Τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον ἐν ταῖς Νεαραῖς τῶν Βυζαντινῶν Ἀτοκρατῶρων*, Ἀθῆναι 1922, κυρίως σ. 280-281, 285-286, 294 επ., 311 επ.· Γ. Πετρόπουλος, *Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 1961, σ. 8, 118 επ.· Προς την αὐτὴ κατεύθυνση βλ. και Ἰ. Βισβίτζης, «Τὸ πρόβλημα τῆς Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου», *ΕΑΙΕΔ* 6 (1955), σ. 131 επ., 152-153· Γ. Νάκος, *Ἱστορία Ἑλληνικοῦ και Ρωμαϊκοῦ Δικαίου*, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 25 επ., κυρίως σ. 44-45· Τουρτόγλου, *Τὸ Βυζαντινὸ και Μεταβυζαντινὸ Δίκαιο και ἡ ἀνάγκη τῆς συστηματικῆς σπουδῆς τους*, ὁ.π. (σημ. 15), σ. 345 επ. Διαφοροποιημένες εν μέρει απόψεις εξέφρασε ο Ν. Πανταζόπουλος περί των οποίων βλ. αναλυτικότερα στο ἔργο του *Ρωμαϊκὸν Δίκαιον ἐν διαλεκτικῇ συναρτήσῃ πρὸς τὸ Ἑλληνικόν. Πανεπιστημιακαὶ Παραδόσεις*, τ. Γ', Θεσσαλονίκη 1979, σ. 423 επ., κυρίως 432 επ.

63. *Προσωρινὸ Πόλιτευμα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρθρο 4η' (Α' Εθνικὴ Συνέλευση, Πιάδα Επιδαύρου 1.1.1822), *Νόμος τῆς Ἐπιδάουρου ἢ Προσωρινὸν Πόλιτευμα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρθρο π' (Β' Εθνικὴ Συνέλευση, Ἄστρος 1823), *Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρθρο 142 (Γ' Εθνικὴ Συνέλευση, Τροιζήνα 1827), «*Ἡγεμονικὸν Σύνταγμα*», ἀρθρο 291 (Ε' Εθνικὴ Συνέλευση, Μάρτιος 1832)· πρβλ. ομοίως και *Προσωρινὸν Πόλιτευμα τῆς νήσου Κρήτης*, ἀρθρο 29 (Συνέλευση Ἀρμένων 1822) καθώς και το κείμενο των *Ὁδηγιῶν τῶν Δικαστηρίων (Γενικαὶ Διατάξεις, ὑπὸ Γ')* οι οποίες εκδόθηκαν το ἔτος 1825 ἀπὸ τον Αλ. Μαυροκορδάτο με πιθανὸ συντάκτη τον στενὸ του συνεργάτη Γ. Πραΐδη (Βισβίτζης, *Ἡ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη*, ὁ.π., σ. 123, 310). Για το ιδεολογικὸ υπόβαθρο της παγίας αὐτῆς συνταγματικῆς διακηρύξεως, η οποία εξέφραζε τη συνέχεια της ἰσχύος του βυζαντινοῦ δικαίου, ἀκόμη και κατά τη διάρκεια της πολύχρονης οθωμανικῆς κυριαρχίας, ἐνὸς ταυτόχρονα ἐξυπηρετούσε και τον καθαρὰ πρακτικὸ σκοπὸ της ομοϊομορφῆς ἀπονομῆς της δικαιοσύνης στις περιφέρειες του ἀρτιγέννητου ελληνικοῦ κράτους βλ. Βισβίτζης, *Ἡ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη*, ὁ.π., σ. 4-5· Τριανταφυλλόπουλος, *Τὸ Ἑλληνικὸν Δίκαιον ἀπὸ τοῦ 1453 καὶ ἐφεξῆς*, ὁ.π., σ. 491 επ.· Πετρόπουλος, *Ἱστορία και Εἰσαγήσεις*, τ. 1, ὁ.π., σ. 375· Μ. Τουρτόγλου, «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων ἐξ ἀφορμῆς δύο ἐθίμων τῆς Βυτίνας», *ΕΚΕΙΕΔ* 29-30 (1982-1983), σ. 20-21 (= *Μελετήματα*, τ. Β', σ. 79-80)· Του Ιδίου, «Παρατηρήσεις ἀναφερόμενες στὸ "μεταβυζαντινὸ δίκαιο" και στὴν ἐξελικτικὴ του πορεία», *ΕΕΒΣ* 50 (2001), σ. 330-331 (= *Μελετήματα*, τ. Δ', σ. 82-83).

Demetrios Gines classified and presented post-Byzantine legal sources through a series of brief but concise bibliographical surveys entitled «*The Greek contribution to the research in the history of Byzantine and post-Byzantine law*»⁶⁸. In his extensive work *Texts of Byzantine and post-Byzantine Law in manuscript codices in Greece* (Athens 1963), he identified and described hitherto unpublished Byzantine and post-Byzantine manuscripts, based mainly on the printed catalogues of Greek libraries. However, the first systematic recording of so far known manuscripts in collections of legal texts and published sources of that period, especially those of civil and public law, was achieved in Gines' monumental work *Outline of the History of Post-Byzantine Law*, [Pragmateiai tes Akademias Athenon, 26], Athens 1966.

Since the publication of this comprehensive sourcebook forty five years ago, and its two brief supplements in the *Yearbook of the Society of Byzantine Studies* (*EEBΣ*) for the years 1972-73 and 1977-78⁶⁹, it is widely acknowledged that it has contributed enormously to the study of Greek law in the post-Byzantine period and to the development of research in fields that had previously been *terra incognita*, especially for jurists. Demetrios Gines has achieved both goals by publishing (in full or in excerpts) or citing (in summary) many unpublished legal sources, the value of which had not been fully appreciated until then⁷⁰. Of special significance in opening up new research fields was his citation of a great

68. *EEBΣ* 22 (1952), p. 33-59; *EEBΣ* 24 (1954), p. 108-157; *EEBΣ* 26 (1956) p. 164-197; *EEBΣ* 28 (1958), p. 258-263). See also the general bibliography of Greek publications in the period 1800-1863, with a detailed description of the works and extensive reference to the relevant previous catalogues, in the preface to each of the three volumes of D. Gines and V. Mexas, *Greek Bibliography 1800-1863. A record of Greek books and printed matter in general, published in the above chronological period, with a table of newspapers and journals of the period*, 1 (1800-1839), 2 (1840-1855), 3 (1856-1863), [Pragmateiai Akademias Athenon 11.1-3], Athens 1939-1957. See also D. Gines, *Catalogue of Greek newspapers and periodicals 1811-1863*, Athens 1967.

69. Gines, *Outline, Supplement I*, p. 201-246; Idem, «Outline of post-Byzantine law, Second Supplement», *EEBΣ* 43 (1977-1978), p. 152-187.

70. These are compilations of secular and canon law [Gines, *Outline*, entry 100, «Nomokriterion» (1600-1700)], legal collections [Gines, *Outline*, entry 354 that includes the «*Handbook on marriage*» in the translation of the *Hexabiblos* by A. Spanos (1744), and Gines, *Outline*, entry 366, including the «*New Synopsis of a Law Book*» (1753)], documents of administrative or ecclesiastical authorities, of arbitration of disputes and judicial decisions, and legal transactions (Gines, *Outline*, entry 154, 210, 284, 319, 323-324, 345, 369, 404, 416, 442-444, 450, 456, 467, 515, 544, 561, 578, 597, 623, 636-6638, 685, 689, 691, 695, 822, 948, 1015, 1036, 1039-1040, 1047, 1089, 1091, 1095, 1098, etc.)

Διατάγματος *Περὶ Πολιτικοῦ Νόμου* της 23.2/7.3.1835⁶⁴ τὸσον ἀπὸ ἑνα μέρος της νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου⁶⁵ ὅσον καὶ ἀπὸ τῆ διδασκαλία ὀρισμένων καθηγητῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ–Βυζαντινοῦ Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν⁶⁶.

Ἡ θέση ὅτι ἡ συγκεντρωτικὴ παρουσίαση καὶ ἡ συστηματικὴ ἀλληλουχία των μεταβυζαντινῶν νομικῶν πηγῶν θὰ συνέβαλε στὴν οὐσιαστικὴ διερεύνηση των δικαϊκῶν θεσμῶν καὶ, ἐπομένως, στὴ σύνθεση τῆς ἱστορίας τῆς μεταβυζαντινῆς περιόδου (ἡ ὁποία μέχρι τότε εἶχε λιγότερο μελετηθεῖ) ἐνέπνευσε τὸν Δημήτριον Γκίνη⁶⁷. Διακεκριμένος ἐρευνητὴς στὸν τομέα τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου ὁ Δημήτριος Γκίνης, θὰ προχωρήσει στὴν οὐσιαστικὴ υλοποίηση τοῦ ἐγχειρήματος τῆς συστηματικῆς κατάταξης καὶ παρουσίας των μεταβυζαντινῶν νομικῶν πηγῶν με μίαν σειράν σύντομων, ἀλλὰ περιεκτικῶν βιβλιογραφικῶν ἐπισκοπήσεων ὑπὸ τὸν τίτλο «*Ἡ ἑλληνικὴ συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τοῦ βυζαντινοῦ καὶ μεταβυζαντινοῦ δικαίου*»⁶⁸. Με τὴν ἐκτενὴ του δε ἐργασία *Κείμενα βυζαντινοῦ*

64. «*Οἱ Πολιτικοὶ Νόμοι τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων, οἱ περιεχόμενοι εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, θέλουσιν ἰσχύει μέχρισὺ δημοσιευθῆ ὁ Πολιτικὸς Κώδιξ, τοῦ ὁποίου τὴν σύνταξιν διετάξαμεν. Τὰ ἔθιμα, ὅμως, ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν, ὑπερισχούσιν ὅπου ἐπεκράτησαν*».

65. Βλ. ἐνδεικτικὰ τὶς ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου 136/1848, 384/1852, 76/1865 (για τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Ἀναστασιανοῦ Νόμου περὶ ἐκχωρήσεως ἀπαιτήσεων παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ νομοθετικὸ αὐτὸ κείμενο δὲν περιλαμβάνεται στὴν Ἐξάβιβλο Ἀρμενοπούλου). Ἐπίσης καὶ ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 172/1858, 76/1865· πρβλ. ὁμοίως καὶ τὸ σκεπτικὸ τῆς ἀποφάσεως Ἐφετείου Ἀθηνῶν 4284/31.3.1847 (Γ. Δουβουνιώτης, *Ἑλληνικοὶ Κώδικες, ἦτοι κείμενον τῶν νόμων καὶ τῶν βασιλικῶν διαταγμάτων μετὰ τῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἀστικοὶ Νόμοι*, Ἀθῆναι 1902, σ. 5–6· Δημακοπούλου, *Ἡ πορεία πρὸς σύνταξιν Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος*, ὅ.π., σ. 226 ἐπ. Βλ. ὅμως καὶ τὴν ἀρχικὰ ἀντίθετη νομολογία τοῦ ἰδίου δικαστηρίου, εἰδικά ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ ἐπιτρεπτοῦ των τόκων (Σπ. Τρωιάνος, «*Ἀπὸ τὴν “Ἐξάβιβλο” στὰ “Βασιλικά”*», *Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη* 31 (1990), σ. 703 σημ. 39).

66. Για τοὺς κυρίως υποστηρίξαντες τὴν ἀπόψη αὐτὴ (Β. Οικονομίδης, Κ. Πολυγένης, Ε. Νικολαΐδης, Ν. Δημαράς, Φ. Βάλληγδας) καὶ τὸ ἰδεολογικὸ–πολιτικὸ τῆς ὑπόβαθρο βλ. κυρίως Ἀ. Χριστοφιλόπουλος, *Τὸ Ἐπαρχικὸν Βιβλίον Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ αἱ συντεχνίαι ἐν Βυζαντίῳ*, Ἀθῆναι 1935 (ανατύπ. Θεσσαλονίκη 2000), σ. 33–35 ὅπου καὶ οἱ σχετικὲς βιβλιογραφικὲς παραπομπές. Ὡς πρὸς τὸ ἀμφιλεγόμενον ζήτημα τῆς ἰσχύος ἀκόμη καὶ μεταγενεστέρων τῆς Ἐξάβιβλου Ἀρμενοπούλου (1345) *Νεαρῶν* βλ. Χριστοφιλόπουλος, ὅ.π., σ. 33· Δημακοπούλου, ὅ.π., σ. 230 ἐπ.

67. Για τὴν ἐν γένει ἐρευνητικὴ δραστηριότητα καὶ τὸ ἔργο του βλ. Ν. Τωμαδάκης–Σπ. Τρωιάνος, «*Εἰς μνήμην Δημητρίου Γκίνη (†11.9.1878)*», *ΕΕΒΣ* 43 (1977–1978), σ. 384–394.

68. *ΕΕΒΣ* 22 (1952), σ. 33–59· *ΕΕΒΣ* 24 (1954), σ. 108–157· *ΕΕΒΣ* 26 (1956), σ. 164–197· *ΕΕΒΣ* 28 (1958), σ. 258–263). Βλ. ἐπίσης καὶ τὴ γενικὴ βιβλιογραφία των ἑλληνικῶν ἐκδόσεων των ἐτῶν 1800–1863 με ἐμπεριστατωμένη περιγραφὴ των ἐντύπων καὶ ἐκτεταμένη ἀναφορὰ στους προηγηθέντες σχετικὸς καταλόγους στὸν πρόλογο ἐκάστου τόμου στο τρίτομο ἔργο των Δ. Γκίνη–Β. Μέξα, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800–1863. Ἀναγραφή τῶν κατὰ τὴν χρονολογικὴν*

number of legal publications dated to the late 18th and early 19th century that contained major sources regarding the political, legal, economic and ecclesiastical life of the Greeks⁷¹. As anticipated, since the publication of the *Outline* scholarly interest in the institutions of this period has generated many publications. It is worth noting that many contain a considerable number of legal sources (judicial rulings, notarial and private documents, arbitration rulings, decisions by Dragomans of the Ottoman fleet, decisions by church authorities) that enlighten the legal history and institutions of the period. They include: thousands of documents in the *Archives of the Hellenic Palingenessia*; the sizeable codices of various notaries from the Cyclades, Ionian islands and Crete; archives of lawcourt rulings and personal archives of fighters in the War of Independence (1821-1830), etc. As argued in an almost «prophetic» manner by Demetrios Pappoulias in 1912, these written sources, through their correlation with documents of the Byzantine period, demonstrate the evolution of Byzantine law, in terms of both form and substance⁷². At the same time, their comparison with extant

71. See Gines, *Outline*, entry 353 (*Hexabiblos of Constantinos Armenopoulos*, ed. by A. Spanos, Venice 1744), entry 471 (*Pandects of Nikolaos Karatzas*, 1785), entry 480 (*Collection of all the sacred and divine canons...*, Venice 1787), entry 553 (*Pedalion...* Leipzig 1800), 554 (*Kanonikon, i.e. the divine canons of the holy and venerable Apostles...* by Christophoros the monk, Constantinople 1800), entry 623 (*Historic Synopsis of the present state of the eastern Orthodox Church* by Ignatios Metropolitan of Hungro-Walachia, published on instructions from the Prime Minister of Russia, N. P. Rudyanchev in French and Greek, 1810), entry 594 (*Pandects* by Thomas Karras, a collection of civil and criminal law typical of the imposition mainly of Greek-Byzantine but also western models in the Danubian principalities, published by order of Ioannes Mourouzes, prince of Moldavia and Walachia, (1806)], entry 659 (*French Commercial Code*, translated by N. Papadopoulos, Vienna 1817), entries 557, 571, 660 (Constitutions of the Ionian Islands from the publication *Le tre Costituzioni (1800, 1803, 1817) delle isole Ionie*, Corfu 1849, and in Greek translation by P. Petrides, Corfu 1818, reprint Corfu 1855), entry 661 (*Maritime legislation* by Nikolaos Kephalas, Vienna 1817), entry 572 (*Ecclesiastical Ordinance in an Italian text*, Corfu 1803, and in Greek translation, Corfu 1805), entries 697, 698, 749, 750, 751, 752, 753, 775, 781, 782, 807, 827, 828, 980, et al. (Acts of the Senate of the Ionian Islands from the series *Atti emanati dal primo, secondo, terzo, quarto parlamento degli Stati Uniti delle Isole Ionie*, Corfu 1822-1833), entry 743 (*Code of the Laws (Selected Criminal Laws)*, No. I, printed in Hydra, 1824), 787 (Dionysios Pyrros of Thessaly, *Law Book in alphabetical order...*, 1827), entry 789 (Letter of the Allied Courts to I. Kapodistrias and his replies, from the Governor's correspondence (*Correspondance du Comte J. Capodistria*, 4 vols, Geneva 1839), entry 818 (*New Armenopoulos, Konstantinos Armenopoulos' so-called Procheiron or Hexabiblos...* compiled by K. Chrysokephalos, 1831), entry 959 (*Codice civile degli Stati Uniti delle isole Ionie*, Corfu 1841), et al.

72. Pappoulias, *Greek Civil Law*, op. cit., p. 31-32.

και μεταβυζαντινοῦ Δικαίου εἰς χειρογράφους ἐν Ἑλλάδι κώδικας (Ἀθήνα 1963) θα προβεῖ στην επισήμανση και περιγραφή των ανέκδοτων ἕως τότε βυζαντινῶν και μεταβυζαντινῶν χειρογράφων, με βάση κυρίως τους ἐντυπους καταλόγους των ελληνικῶν βιβλιοθηκῶν. Ἡ πρώτη ὁμως συστηματικὴ καταγραφή των ἕως τότε γνωστῶν χειρογράφων των νομικῶν συλλογῶν και των δημοσιευθεισῶν πηγῶν της μεταβυζαντινῆς περιόδου, κυρίως αυτῶν του αστικού και δημοσίου δικαίου, πραγματοποιεῖται στο μνημειώδες ἔργο του ἰδίου «Περίγραμμα Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου», το οποίο ὡς γνωστὸν εἶδε το φῶς της δημοσιότητας το ἔτος 1966 στον 26^ο τόμο της σειρᾶς των *Πραγματειῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*.

Ἦδη μετὰ την πάροδο 45 ἐτῶν ἀπὸ την ἔκδοση του εποπτικού αυτού ἔργου και των δύο μικρῶν συμπληρωμάτων του, τα οποία δημοσιεύθηκαν σε δύο τεύχη της *Ἐπετηρίδος τῆς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν* των ἐτῶν 1972–73 και 1977–78⁶⁹, ἔχει πλέον ἐδραιωθεῖ ἡ πεποίθηση ὅτι το «Περίγραμμα Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου» συνέβαλε αποφασιστικὰ στη μελέτη της μεταβυζαντινῆς ὡς της τελευταίας περιόδου της ιστορικῆς ἐξελίξεως του Ἑλληνικοῦ Δικαίου, ἀλλὰ και στην ἐξέλιξη της ἐρευνας σε τομείς οι οποίοι ἕως τότε παρέμεναν εἰδικὰ για τους νομικούς *terra incognita*. Τοῦτο ἐπέτυχε ὁ Δημήτριος Γκίνης μέσω της δημοσίευσης (σε πλήρη ἢ σε αποσπασματικὴ μορφή) ἢ της παράθεσης (σε περίληψη) πολλῶν ανέκδοτων νομικῶν πηγῶν, ἡ ἀξία των οποίων δεν εἶχε γίνει μέχρι τότε ιδιαίτερα αντιληπτή⁷⁰. Ἰδιαίτερα ὁμως σημαντικὴ για τὴ διάνοιξη νέων ἐρευνητικῶν πεδίων εἶναι και ἡ παράθεση της πληθώρας των νομικῶν ἐκδόσεων του τέλους του 18ου-αρχῶν του 19ου αἰῶνα, οι οποίες φιλοξενούν πηγές μεγίστης σημασίας για τον πολιτειακὸ, νομικὸ, οικονομικὸ

ταύτην περίοδον ὅπου δῆποτε ἑλληνηστὶ ἐκδοθέντων βιβλίων και ἐντύπων ἐν γένει μετὰ πίνακος τῶν ἐφημερίδων και περιοδικῶν τῆς περιόδου ταύτης, τ. Α' (1800–1839), τ. Β' (1840–1855), τ. Γ' (1856–1863 πλέον προσθηκῶν και εὔρετηρίου ὄλων τῶν τόμων), [*Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 11.1–3], Ἀθῆναι 1939–1957. Βλ. ἐπίσης Δ. Γκίνης, *Κατάλογος ἑλληνικῶν ἐφημερίδων και περιοδικῶν 1811–1863*², Ἀθῆναι 1967.

69. Γκίνης, *Περίγραμμα, Συμπλήρωμα Α'*, σ. 201–246. Του ἰδίου, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Συμπλήρωμα Δεύτερον», *ΕΕΒΣ* 43 (1977–1978), σ. 152–187.

70. Πρόκειται για νομοκανονικὰ ἔργα [Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 100 ὅπου το «*Νομοκριτήριο*» (1600–1700)], κείμενα νομικῶν συλλογῶν [Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 354 ὅπου το «*Ἐγχειρίδιον περὶ συνοικεσιῶν*» ἐντὸς της μεταφράσεως της *Ἐξαβίβλου* ἀπὸ τον Ἀλ. Σπανό (1744) και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 366 ὅπου ἡ «*Σύνοψις νέα Βιβλίου Νομικοῦ* (1753)], ἔγγραφα διοικητικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, δικαστικῶν ἀποφάσεων, αἰρετοκρισιῶν και δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα των υποδούλων (Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 154, 210, 284, 319, 323, 324, 345, 369, 404, 416, 442, 443, 444, 450, 456, 467, 515, 544, 561, 578, 597, 623, 636, 637, 638, 685, 689, 691, 695, 822, 948, 1015, 1036, 1039, 1040, 1047, 1089, 1091, 1095, 1098 κ. α.).

collections of customs improves our understanding of the legal evolution, verifies the accuracy of the information and, wherever this is confirmed, contributes to identifying their historical source.

The striking increase in the number of published legal sources of post-Byzantine law after 1978 (year in which the last supplement of Gines' *Outline* was published) and the dispersion of the relevant material necessitated a new systematic effort to collect and present it. This need was perceived by Menelaos Tourtoglou, devoted scholar of the Byzantine and post-Byzantine period, Academician and professor of Legal History. He recommended to the Supervisory Board of the *Research Centre for the History of Greek Law* (Academy of Athens) –as the institute competent *par excellence* for collecting and investigating the legal sources of Greek law–, that this Centre be assigned to carry out a research programme entitled also *Outline of the History of Post-Byzantine Law*.

In collecting the material and drawing up the *Outline*, the following principles were observed:

a) Since the present work continues the previous edition and supplements of the *Outline*, the material was selected following the same criteria as those used by Gines⁷³ especially in regard to the chronological limits⁷⁴. According to Gines, nei-

73. Gines, *Outline*, p. 9. See also Visvizes, «The problem of the history of post-Byzantine law», op. cit. (note 62), p. 137ff. Different views of the concept and development of «post-Byzantine law» or «Law of the Greeks after the Fall» or «post-Byzantine Greek law» were adopted by D. Pappoulas (*Greek Civil Law*, op. cit., p. 28ff.); Idem, *Griechisches Recht und griechische Rechtsgeschichte*, op. cit., p. 7ff.); P. Zepos, «*Traditio cartae* in Byzantine and post-Byzantine law», *Academic Yearbook of the Faculty of Law*, University of Thessaloniki, 6 [Volume dedicated to K. Armenopoulos on the 600th anniversary of his «*Hexabiblos*»], Thessaloniki 1952, p. 229-230; Idem, *The modern Greek discipline of Civil Law*, Athens 1954, p. 9, note 1, in which the relevant literature; G. Petropoulos (*Historical introduction to the sources of Greek law*, op. cit., p. 8; Idem, *History and institutions of Roman law*², Athens 1963, p. 288ff.); S. Papadatos, *On betrothal in Byzantine Law*, [Pragmateiai Akademias Athenon 50], Athens 1984, p. 43-44; G. Nakos, «The question of the essential limits of the function of post-Byzantine Greek law», *Volume dedicated to Konstantinos Vavouskos*, I, Thessaloniki 1989, mainly p. 259ff, 263 and M. Tourtoglou, Observations relating to 'post-Byzantine law' and the course of its evolution, op. cit., *Meletemata*, 4, p. 69ff.

74. Regarding the grounds on which the term «post-Byzantine law» is deemed to be more correct than «The law of Hellenism after the Fall», see Gines, *Outline*, p. 8-9. Cf. also Visvizes, The problem of the history of post-Byzantine law, op. cit., p. 131 note 1; Nakos, The question of the essential limits of the function of post-Byzantine Greek law, op. cit., p. 259-260 note 13;

και εκκλησιαστικό βίο των Ελλήνων της διασποράς, των Ιονίων Νήσων κ.α.⁷¹ Έκτοτε το ανανεωμένο επιστημονικό ενδιαφέρον για την έρευνα των θεσμών της περιόδου αυτής απέδωσε πολυπληθείς δημοσιεύσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλές από αυτές φιλοξενούν έναν αξιόλογο αριθμό νομικών πηγών (δικαστικών αποφάσεων, νοταριακών και ιδιωτικών δικαιοπρακτικών εγγράφων, διαιτητικών αποφάσεων, αποφάσεων δραγομένων του οθωμανικού στόλου, αποφάσεων εκκλησιαστικών αρχών) ιδιαίτερας διαφωτιστικών για την ιστορία του δικαίου και των θεσμών του ιδιωτικού και του δημοσίου δικαίου της συγκεκριμένης περιόδου. Ενδεικτικά αναφέρονται οι χιλιάδες των εγγράφων των *Αρχείων τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας*, οι ευμεγέθεις κώδικες των νοταρίων διαφόρων περιοχών του ευρύτερου κυκλαδικού, επτανησιακού και κρητικού χώρου, οι αρχαιακοί φάκελλοι δικαστικών αποφάσεων, τα αρχεία διαφόρων αγωνιστών της επανάστασεως κ.λπ. Οι έγγραφες αυτές πηγές, όπως υποστήριξε ήδη από το έτος 1912 κατά τρόπο μάλλον «προφητικό» ο αείμνηστος καθηγητής και Ακαδημαϊκός Δημήτριος Παππούλιας, καταδεικνύουν μέσω της συσχετίσής τους με

71. Βλ. ενδεικτικά Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 353 (*Εξάβιβλος Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου*, έκδ. Ἄλ. Σπανοῦ, Βενετία 1744), λήμμα 471 (*Πανδέκτης Νικολάου Καρατζᾶ*, 1785), λήμμα 480 (*Συλλογὴ πάντων τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων...*, Βενετία 1787), λήμμα 553 (*Πηδάλιον τῆς νοητῆς νηὸς ...*, Λειψία 1800), 554 (*Κανονικόν, ἦτοι οἱ θεῖοι κανόνες τῶν ἁγίων καὶ πανσέπτων Ἀποστόλων ... παρὰ Χριστοφόρου μοναχοῦ*, Κωνσταντινούπολις 1800), λήμμα 623 (*Ἱστορικὴ Σύνοψις περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς ἀνατ. Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ μητρ. Οὐγγροβλαχίας Ἰγνατίου*, έκδοση κατ' ἐπιταγὴ του πρωθυπουργοῦ της Ρωσίας Ν. Π. Ρουντγιάντσεφ σε γαλλικὸ καὶ ἐλληνικὸ κείμενο, 1810), λήμμα 594 [*«Πανδέκτη» του Θωμά Κάρρα, νομικὴ συλλογὴ ἀστικού καὶ ποινικού δικαίου χαρακτηριστικὴ για τὴν ἐπιβολὴ κυρίως ἐλληνοβυζαντινῶν ἀλλὰ καὶ δυτικῶν προτύπων στις παραδουνάβιες ηγεμονίες, ἐκδοθεῖσα κατ' ἐπιταγὴ του ηγεμόνα Μολδοβλαχίας Ἰωάννου Μουρούζη (1806)*], λήμμα 659 (*Γαλλικὸς Ἐμπορικὸς Κώδικας* σε μετάφραση Ν. Παπαδόπουλου, Βιέννη 1817), λήμμα 557, 571, 660 (*Συντάγματα τῶν Ἰονίων Νήσων ἀπὸ τὴν έκδοση Le tre Costituzioni (1800, 1803, 1817) delle isole Ionie*, Corfù 1849 καὶ σε ἐλληνικὴ μετάφραση ἀπὸ τον Π. Πετρίδη, Κέρκυρα 1818/ἀναδ. Κέρκυρα 1855), λήμμα 661 (*Θαλάσσιος Νομοθεσία Νικολάου Κεφαλά*, Βιέννη 1817), λήμμα 572 (*Διάταξις ἐκκλησιαστικὴ*, σε ἰταλικὸ κείμενο, Κέρκυρα 1803 καὶ σε ἐλληνικὴ μετάφραση, Κέρκυρα 1805), λήμμα 697, 698, 749, 750, 751, 752, 753, 775, 781, 782, 807, 827, 828, 980 κ. α. (*Πράξεις τῆς Γερουσίας τῶν Ἰονίων Νήσων ἀπὸ τὴ σειρά Atti emanati dal primo, secondo, terzo, quarto palamento degli Stati Uniti delle Isole Ionie*, Corfu 1822-1833), λήμμα 743 (*Κώδιξ τῶν Νόμων (Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν)*, φυλλ. Α' ἐκ τῆς ἐν Ἰδρυα τυπογραφίας, 1824), 787 (*Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θετταλοῦ, Νομικὸν Βιβλίον κατ' ἀλφάβητον...*, 1827), λήμμα 789 (*Ἐγγραφο τῶν Συμμάχων Αὐλῶν πρὸς τον Ἰω. Καποδίστρια καὶ οἱ ἀπαντήσεις του προερχόμενες ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία του κυβερνήτη (Correspondance du Comte J. Capodistria*, v. 1-4, Genève 1839), λήμμα 818 (*Νέος Ἀρμενόπουλος, Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου Πρόχειρον τὸ λεγόμενον ἢ Εξάβιβλος ... φιλοπονηθεῖσα παρὰ τοῦ Κ. Χρυσοκεφάλου*, 1831), λήμμα 959 (*Codice civile degli Stati Uniti delle isole Ionie*, Corfù 1841) κ.α.

ther the beginning nor the end of the post-Byzantine period of Greek law should be considered uniform for all regions. On the one hand, the Fall of Constantinople in 1453 was not the only time limit in which large segments of the Byzantine Empire fell to Ottoman or other conquerors, and on the other hand, because there are no common criteria by which to determine the end of the post-Byzantine era in the various regions inhabited by Greeks. In particular, regarding the territory occupied by the newly constituted Hellenic State (the Peloponnese, mainland Greece, Euboea, Cyclades, northern Sporades), the end of the post-Byzantine period is usually dated to 1835 when the Decree of 23.2/7.31835 was issued. In other areas inhabited by Greeks, the concluding time limit is determined by the year in which the legislation of the Hellenic state was extended to them, as a result of their annexation or incorporation⁷⁵; according to another criterion –particularly for regions that retained the right to maintain their local laws–, it was the year in which a specific civil code was introduced in their respective territory⁷⁶. Legal sources of the post-Byzantine period originating among diaspora Greeks have been included, owing to the interest they present, especially for the history of commercial and maritime law.

b) The present work includes legal sources in Greek of the post-Byzantine period, which have been fully published between 1978 (in which year Gines published the last supplement of the *Outline* in the *Yearbook of the Society for Byzantine Studies*, vol. 43) and 2007⁷⁷. It also contains legal sources in Greek published

---

Idem, Review of Dimitrios S. Gines, *Outline of History of Post-Byzantine Law*, *Hellenika* 21 (1968), p. 203-204.

75. Incorporation of Thessaly and Epiros: 1881 (Treaty of Constantinople), incorporation of Macedonia, Epiros, Crete and the islands of Northeastern Aegean: 1913 (Treaty of Bucharest), incorporation of western Thrace, 1920 (Treaty of Sèvres and finalisation by the Treaty of Lausanne in 1923); incorporation of the Dodecanese: 1947 (Treaty of Paris).

76. *Ionian Islands*: Ionian Civil Code 1841, drawn up on the basis of the French Code and the Code of the two Sicilies, *Crete*: Civil Code 1904, drawn up on the basis of the Greek draft Civil Code of 1874, the German Code and the proceedings on the amendment of the Belgian Code, *Samos*: Civil Code 1897 [1899] based on the Greek draft Civil Code of 1874.

77. The strikingly high number of legal sources published between the years 1978 and 2007, as well as the need to include sources omitted in the *Outline* and its two supplements, made necessary to designate 2007 as the final chronological limit for the publications comprised in the bibliography, in order to allow sufficient time for cataloguing, processing and indexing these sources.

τα έγγραφα της βυζαντινής εποχής, την εξέλιξη του βυζαντινού δικαίου, όχι μόνον ως προς την τυπική, αλλά και ως προς την ουσιαστική του μορφή⁷². Ταυτόχρονα δε, μέσω της αντιπαράβολής τους με τις σωζόμενες περισυλλογές εθίμων, συμπληρώνουν τις ατέλειες, ελέγχουν την ακρίβεια των πληροφοριών αυτών και συντελούν όπου αυτές είναι αληθείς, στην ανεύρεση της ιστορικής τους πηγής.

Η εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού των δημοσιευμένων νομικών πηγών του Μεταβυζαντινού Δικαίου μετά το έτος 1978 (έτος εκδόσεως του τελευταίου συμπληρώματος του *Περιγράμματος* του Δ. Γκίνη), καθώς και η διασπορά της σχετικής ύλης επέβαλαν μια νέα προσπάθεια συστηματικής περισυλλογής και παρουσίας των κειμένων αυτών. Η αναγκαιότητα αυτή έγινε αντιληπτή από τον εμβριθή μελετητή της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου καθηγητή της Ιστορίας του Δικαίου και Ακαδημαϊκό Μενέλαο Τουρτόγλου, ο οποίος εισηγήθηκε προς την Εφορευτική Επιτροπή του Κέντρου Ερεύνες της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου της Ακαδημίας Αθηνών την ανάθεση στο Κέντρο αυτό ως το κατ' εξοχήν αρμόδιο για τη συλλογή και έρευνα των νομικών πηγών του ελληνικού δικαίου, ενός συλλογικού ερευνητικού προγράμματος υπό τον τίτλο *Περιγραμμά Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου*.

Ειδικότερα, κατά την περισυλλογή της ύλης και την κατάρτιση του *Περιγράμματος* τηρήθηκαν οι ακόλουθες αρχές:

α') Επειδή η παρούσα έκδοση αποτελεί συνέχεια—συμπλήρωμα των προηγούμενων εκδόσεων του *Περιγράμματος*, η επιλογή της ύλης των παρουσιαζομένων νομικών πηγών βασίστηκε στα ίδια κριτήρια τα οποία υιοθέτησε ο Δ. Γκίνης⁷³ σχετικά με

72. Δ. Παππούλιας, *Τὸ Ἑλληνικὸν Ἀστικὸν Δίκαιον*, ὁ.π., σ. 31–32.

73. Γκίνης, *Περιγραμμά*, σ. 9. Βλ. ομοίως και Βισβίτζης, *Τὸ πρόβλημα τῆς Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου*, ὁ.π., σ. 137 επ. Διαφοροποιημένες απόψεις ως προς την έννοια, την έναρξη—λήξη και την εξελικτική διαδρομή του «Μεταβυζαντινού Δικαίου» ή «Δικαίου του μετά την άλωσην Ελληνισμού» ή «Μεταβυζαντινού Ελληνικού Δικαίου» υποστήριξαν οι Δ. Παππούλιας (*Τὸ Ἑλληνικὸν Ἀστικὸν Δίκαιον*, ὁ.π., σ. 28 επ.· Του Ἰδίου, *Griechisches Recht und griechische Rechtsgeschichte*, ὁ.π., σ. 7 επ.), Π. Ζέπος («Ἡ παράδοσις δι' ἐγγράφου ἐν τῷ Βυζαντινῷ καὶ τῷ μεταβυζαντινῷ Δικαίῳ», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Σχολῆς Νομικῶν Ἐπιστημῶν Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, ΣΤ' [Τόμος Κων/νον Ἀρμενοπούλου ἐπὶ τῇ ἑξακοσιετηρίδι τῆς Ἐξαβίβλου αὐτοῦ], Θεσσαλονίκη 1952, σ. 229–230· Του Ἰδίου, *Ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ ἐπιστήμη τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 1954, σ. 9 σημ. 1 όπου και σχετικὴ βιβλιογραφία), Γ. Πετρόπουλος (*Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, ὁ.π., σ. 8· Του Ἰδίου, *Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου*², Ἀθῆναι 1963, σ. 288 επ.), Σ. Παπαδάτος («Περὶ τῆς μνηστείας εἰς τὸ Βυζαντινὸν Δίκαιον», *Πραγματεῖαι τῆς Ακαδημίας Ἀθηνῶν* 50 (1984), σ. 43–44), Γ. Νάκος («Ἡ προβληματικὴ τῶν οὐσιαστικῶν ὀρίων λειτουργίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου», *Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Βαβοῦσκον*, τ. Α', Θεσσαλονίκη 1989, κυρίως σ. 259 επ., 263) και Μ. Τουρτόγλου (Παρατηρήσεις ἀναφερόμενες στὸ «Μεταβυζαντινὸ Δίκαιο», ὁ.π., σ. 69 επ.).

before 1978 that were inadvertently omitted from Gines' *Outline* and its two subsequent *Supplements*. It was considered expedient to include Greek translations of non-Greek legal texts published by the respective authorities, given that they constitute official documents of the period. As for unauthorized translations of non-Greek documents, the reader of the *Outline* may consult the relevant bibliographical notes in *Appendix I* of this volume.

c) It was deemed appropriate not to include publications that present summaries of or excerpts from legal documents. However, the reader may turn to the bibliography in *Appendix II*.

d) The sheer volume of the collected material and the diversity of its forms have necessitated the presentation of the legal sources in numbered entries in strict chronological order. As in Gines' *Outline*, the purpose of numbering the entries is to facilitate direct reference to the sources, to check any omissions, which are unavoidable due to the inaccessibility of some of them, to assist the correlation of references and, finally, to help in compiling the indexes. Since each bibliographical note is not found, usually, more than once⁷⁸, it was thought preferable to give a detailed reference in the relevant entry, rather than to refer to the corresponding number in the bibliography, which in practice may have been awkward for the reader.

e) The dating of entries that contain more than one document is based on the earliest and latest dated, fully published legal source. Regarding the selection of date as the exclusive criterion for classifying the entries, it should be noted that by following this method, which had also been preferred by Gines as the most appropriate, the classification of the material on different criteria was avoided (e.g. classifying the sources by branch of law, region, century, etc.). The latter method would have inevitably entailed not only omissions of certain sources, but also inaccuracies in their presentation, owing to the unavoidable fragmentation and dispersion of the publications. Consequently, based on the year of their publication, all sources that refer to private, public, international, maritime and commercial law are cited in each bibliographical note, irrespective of the form of the document in question (i.e. private or notarial document, a judicial or

---

78. Exceptions to this rule include reprints of sources, and works that contain particularly significant but heterogeneous sources (see below, note 81).

τον προσδιορισμό των χρονικών ορίων ενάρξεως και λήξεως του *Μεταβυζαντινού Δικαίου*⁷⁴ ανά περιοχή του ξενοκρατούμενου ελληνισμού. Κατ' αυτόν, τόσο η έναρξη όσο και η λήξη της περιόδου του *Μεταβυζαντινού Δικαίου* δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ενιαία. Και τούτο διότι, αφενός μεν η πτώση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453 δεν αποτέλεσε το μοναδικό χρονικό όριο για την περιέλευση μεγάλων τμημάτων της βυζαντινής αυτοκρατορίας σε οθωμανούς ή άλλους κατακτητές, αφετέρου δε διότι δεν υπάρχουν ενιαία κριτήρια σχετικά με τη λήξη του *Μεταβυζαντινού Δικαίου* στα διάφορα τμήματα του ελληνισμού μετά την Επανάσταση. Ειδικότερα, το τέλος της μεταβυζαντινής περιόδου τοποθετείται για το τμήμα που αποτέλεσε το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος (Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Εύβοια, Κυκλάδες, Σποράδες) στο έτος 1835 οπότε εκδόθηκε το Διάταγμα της 23^{ης} Φεβρουαρίου/7^{ης} Μαρτίου 1835. Για δε άλλα δε τμήματα του ελληνισμού, ως καταληκτικό χρονικό όριο ορίζεται ο χρόνος επέκτασης της ελληνικής νομοθεσίας σε αυτά, συνεπεία της προσαρτήσεως ή εντάξεώς τους στην κυριαρχία του ελληνικού κράτους⁷⁵ ή κατ' άλλο κριτήριο και ειδικά για τις ελληνικές περιοχές που διατήρησαν το δικαίωμα της προσωρινής ισχύος των τοπικών τους δικαίων, ο χρόνος εισαγωγής ιδιαίτερου αστικού κώδικα σε αυτές⁷⁶. Νομικές πηγές της μεταβυζαντινής περιόδου προερχόμενες από τον ελληνισμό της διασποράς λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν για την ιστορία κυρίως του εμπορικού και ναυτικού δικαίου που ίσχυσε στις μεταξύ των Ελλήνων σχέσεις κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο, συμπεριελήφθησαν στην παρούσα έκδοση.

β') Στην έκδοση περιλαμβάνονται κατ' αρχήν οι ελληνόγλωσσες νομικές πηγές της μεταβυζαντινής περιόδου, οι οποίες έχουν δημοσιευθεί ως πλήρες κείμενο, σε μελέτες

74. Για τους λόγους για τους οποίους προκρίνεται, ως ορθότερος, ο όρος «*Μεταβυζαντινό Δίκαιο*» έναντι του όρου «*Δίκαιο του μετά την Άλωση Ελληνισμού*» βλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, σ. 8–9. Πρβλ. και Βισβίτζης, *Τò πρόβλημα τῆς Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου*, ό.π., σ. 131 σημ. 1· Νάκος, *Ἡ προβληματικὴ τῶν οὐσιαστικῶν ορίων λειτουργίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, ό.π., σ. 259–260 σημ. 13· Του Ἰδίου, *Βιβλιοκρισία εἰς Δημητρίου Σ. Γκίνη, Περίγραμμα Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου*, *Ἑλληνικά* 21 (1968), σ. 203–204.

75. Ενσωμάτωση Θεσσαλίας και Ηπείρου: 1881 (Συνθήκη Κων/πόλεως)· ενσωμάτωση Μακεδονίας, Ηπείρου, Κρήτης και νήσων Β.Α. Αιγαίου: 1913 (Συνθήκη Βουκουρεστίου)· ενσωμάτωση Δ. Θράκης: 1920 (Συνθήκη Σεβρών και οριστικοποίηση της ενσωμάτωσης με τη Συνθήκη της Λωζάνης του 1923)· ενσωμάτωση Δωδεκανήσου 1947 (Συνθήκη Παρισίων).

76. *Επτάνησος*: Ιόνιος Αστικός Κώδικας 1841 συνταχθείς με βάση τον Γαλλικό Κώδικα και τον Κώδικα των δύο Σικελιών, *Κρήτη*: Αστικός Κώδικας 1904 συνταχθείς με βάση το ελληνικό σχέδιο Αστικού Κώδικα του 1874, τον γερμανικό Κώδικα και τις εργασίες αναθεωρήσεως του Βελγικού Κώδικα, *Σάμος*: Αστικός Κώδικας 1897[1899] συνταχθείς με βάση το ελληνικό σχέδιο Αστικού Κώδικα του 1874.

arbitration ruling, a decision by a community, a National Assembly resolution or legal text, or a document of an administrative authority). Primary sources of ecclesiastical law are also included, provided they concern special branches of law, i.e. substantive, procedural, criminal, administrative or constitutional law (after independence). As a result, «Nomokanones» of this period (i.e. collections which include both sacred canons and secular laws⁷⁹) have been indexed, as well as ecclesiastical jurisprudence concerning the resolution of private disputes among the subjugated Orthodox Christians, and other miscellaneous legal sources which, besides ecclesiastical life, concern the legal relations of individuals and communities (e.g. the «*typika ktetorika*», foundations or refurbishments of monasteries; contracts between private persons and monasteries, and «dedications» (of property, money or other valuable objects) by individuals or communities to monasteries, etc.)⁸⁰.

f) In every entry, all the fully published Greek legal sources have been indexed.⁸¹

79. Regarding the concept and the collections, see K. E. Zachariä von Lingenthal, «Die griechischen Nomokanones», *Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St. Petersbourg*, 7e sér., 23/7 (1877), p. 1-18; N. Milas (transl. by M. Apostolopoulos) *The Ecclesiastical Law of the Eastern Orthodox Church*, Athens 1906, p. 256-265; A. Christophilopoulos, *Greek Ecclesiastical Law*, I, Athens 1952, p. 51-56; H.-G. Beck, *Kirche und theologische Litteratur im byzantinischen Reich*, München 1959, p. 145-147 (with further literature); Sp. Troianos, «Nomokanon 'most useful and rich': Codex no. 8 of Lindos», *AEKA* 23 (1968), p. 38-39.

80. The grouping and indexing of the sources of post-Byzantine ecclesiastical law that refer to special branches of theology (such as dogmatics, Christian ethics, patrology, pastoral activity, church history, etc.) require entirely different criteria should. For a discussion of the problems see C. Pitsakes, «The inhibitions of a liberal editor. Ecclesiastical sources and D. S. Gines», *O Eranistes* 26 (2007), p. 295-298.

81. It should be noted that the majority of bibliographical references in the present work contain many dissimilar sources, i.e. sources that fall into a variety of legal categories. The selective inclusion of one or more of these in each entry would not have been representative of the whole. The highlighting of isolated sources that, for various reasons, present some legal interest was achieved by selecting and recording passages from such sources (regarding the criteria followed in this selection, see under section g) below). An exception to the above rule has been made only with respect to certain works (Kyriakopoulos, *Syntagmata*; Papamanoussakes, *Abstracts of Cretan legislation*; Mamoukas, *The Regeneration*; *Archives of the Greek Palingenesia*) which include particularly significant but disparate sources (constitutional and administrative documents, decisions of national and revolutionary assemblies, judicial rulings, instruments of legal transactions, correspondence, etc.). In this case, it was deemed more useful to catalogue individual as well as documents of the same genre.

που εκδόθηκαν μεταξύ του έτους 1978 (έτος εκδόσεως του τελευταίου συμπληρώματος του *Περιγράμματος* από τον Δ. Γκίνη στον τόμο 43 της *Έπετηρίδος τής Έταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*) και του έτους 2007⁷⁷. Επίσης περιλαμβάνονται και ελληνόγλωσσες νομικές πηγές οι οποίες είχαν δημοσιευθεί πριν από το έτος 1978, αλλά εκ παραδρομής είχαν παραλειφθεί στο αρχικό *Περίγραμμα* του Δ. Γκίνη και στα επακολουθήσαντα δύο *Συμπληρώματα* αυτού. Οι ελληνόγλωσσες μεταφράσεις ξενόγλωσσων νομικών κειμένων, οι οποίες έχουν εκδοθεί από διοικητικές αρχές της μεταβυζαντινής περιόδου, θεωρήθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθούν στο κύριο σώμα του έργου δεδομένου ότι αποτελούν επίσημα έγγραφα της περιόδου με αυθεντική ισχύ. Για τις λοιπές μεταφράσεις ξενόγλωσσων εγγράφων ο αναγνώστης του *Περιγράμματος* μπορεί να συμβουλευθεί τις σχετικές βιβλιογραφικές ενδείξεις στο *Παράρτημα Α'* της εκδόσεως.

γ') Λόγω του επισφαλούς των αναφορών σε εκδόσεις πηγών που περιλαμβάνουν περιλήψεις ή αποσπάσματα εγγράφων, κρίθηκε σκόπιμο οι σχετικές βιβλιογραφικές ενδείξεις να μην συμπεριληφθούν στην παρούσα έκδοση. Ωστόσο για τη διευκόλυνση του αναγνώστη του *Περιγράμματος* ενδεικτική βιβλιογραφία η οποία περιλαμβάνει περιλήψεις νομικών πηγών της μεταβυζαντινής περιόδου, παρατίθεται στο *Παράρτημα Β'* της εκδόσεως.

δ') Ο όγκος αλλά και η ποικιλομορφία του περισυλλεγέντος υλικού επέβαλαν την παρουσίαση των νομικών πηγών σε αυστηρή χρονολογική σειρά μέσα σε αριθμημένα λήμματα. Όπως και στο *Περίγραμμα* του Δ. Γκίνη, η αρίθμηση των λημμάτων έχει σκοπό να καταστήσει ευχερή την άμεση εποπτεία των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν, τον ευχερή έλεγχο εκείνων που τυχόν έχουν παραλειφθεί, πράγμα αναπόφευκτο λόγω του δυσπρόσιτου πολλών από αυτές, τη συσχέτιση των παραπομπών μεταξύ τους και, τέλος, την κατάρτιση των ευρετηρίων στα οποία οι όροι παραπέμπουν στην αρίθμηση των λημμάτων. Επειδή κάθε βιβλιογραφική παραπομπή απαντάται κατά κανόνα⁷⁸ μία φορά εντός της εκδόσεως, προκρίθηκε η παραπομπή αυτής με πλήρη στοιχεία εντός του οικείου λήμματος και όχι η πα-

77. Ο εντυπωσιακός αριθμός των νομικών πηγών οι οποίες έχουν περιληφθεί σε δημοσιεύματα των ετών 1978–2007 καθώς και η ανάγκη να ενταχθούν πηγές που είχαν παραλειφθεί στο πρώτο *Περίγραμμα* και στα επακολουθήσαντα δύο συμπληρώματά του, επέβαλαν την επιλογή του έτους 2007, ως καταληκτικού χρονικού ορίου περισυλλογής της βιβλιογραφίας προκειμένου να υλοποιηθεί σε εύλογο χρονικό διάστημα το έργο της αποδελτίωσης, της επεξεργασίας και της ευρετηρίασης των πηγών.

78. Εξαιρούνται καταρχήν οι περιπτώσεις αναδημοσιεύσεως των πηγών. Επίσης οι περιπτώσεις έργων που περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σημαντικές πλην όμως ετερόκλητες πηγές (βλ. κατωτέρω σημ. 81).

The dates of the sources are followed by a general description of the type of source and the basic category to which each belongs (e.g. private or notarial acts, judicial rulings, administrative or ecclesiastical documents, etc.). Moreover, owing to the volume of the material, the sources have been indexed taking into account the broader legal category or their main legal features.

g) As in Gines' *Outline*, excerpts from the sources deemed to present particular legal interest are cited within the relevant entry. These texts may constitute either a representative type of a legal instrument of the period (e.g. leases of agricultural or other lucrative property, types of real-property security, servitudes etc.), or produce evidence of surviving provisions of Byzantine-Roman law or local custom, or may indicate deviations or peculiarities related to the above. They were also included excerpts from: significant legal codifications of the post-Byzantine period (*Nomokanon* of Manouel Malaxos, maritime laws, *Nomikon Procheiron* of Michael Photeinopoulos, *Bakteria Archiereon*, *Paraphrasis* of the *Synopsis Minor* by Theodosios Zygomalas, *Nomokanon* of Georgios Trapezountios, etc.); constitutional texts or drafts drawn up by the early National Assemblies; excerpts from resolutions passed by the general assemblies of Greek communities, by guilds or associations and secret societies that were not guilds; decisions by church authorities in regulation of matters falling under family and inheritance law; excerpts from rulings of community tribunals or of private arbitration, from ordinances granting privileges and other significant *firmans* issued by the Ottoman conqueror (e.g. regarding collective liability of the subjugated people for criminal offenses, etc.). Passages from the early laws of the Hellenic state on vital economic and social problems of the period (national lands and revenues, protection of antiquities, etc.) and special administrative documents (e.g. certificates of «law-abiding behaviour» issued to former pirates, official letters on the safeguarding of expedition documents, agreements for the surrender of a city, etc.) are also included.⁸²

h) Regarding reprinted documents, the earliest date of publication is adopted, in which case, the reprinted edition is cited in parentheses. If the earliest publication

---

82. Excerpts from legal sources published by Gines in his *Outline* or its supplements are not included. For cases of republications see below point h).

ραπομπή στην αρίθμηση της βιβλιογραφίας, η οποία στην πράξη έχει αποδειχθεί δυσχερής για τον αναγνώστη.

ε΄) Στις περιπτώσεις των λημμάτων τα οποία περιλαμβάνουν περισσότερες από μία ελληνόγλωσσες νομικές πηγές, η χρονολόγηση του λήμματος βασίζεται στην πρώτη χρονολογικά νομική πηγή η οποία έχει δημοσιευθεί σε πλήρες κείμενο στη συγκεκριμένη βιβλιογραφική ένδειξη. Παράπλευρα τίθεται και η χρονολογία της ύστερης χρονολογικά νομικής πηγής. Σχετικά με την επιλογή του χρονολογικού κριτηρίου, ως αποκλειστικού κριτηρίου κατάταξης των λημμάτων, θα πρέπει να σημειωθεί ότι με την τήρηση της μεθόδου αυτής, η οποία άλλωστε είχε επιλεγεί ως η καταλληλότερη και από τον Δημ. Γκίνη, αποφεύχθηκε η ειδολογική κατάταξη του υλικού με διάφορα κριτήρια (λ.χ. ταξινόμηση των πηγών κατά κλάδους δικαίου, ανά περιοχή, ανά αιώνα κ.λπ.) η οποία μοιραίως θα επέφερε, όχι μόνον παραλείψεις στη μνεία ορισμένων πηγών, αλλά και ανακρίβειες κατά την παρουσίασή τους λόγω του αναπόφευκτου κατακερματισμού και της διασποράς της ογκωδέστατης νομικής ύλης. Κατά συνέπεια, με βάση την χρονολογία εκδόσεώς τους παρατίθενται ανά βιβλιογραφική ένδειξη όλες αδιακρίτως οι πηγές οι αναφερόμενες στην ύλη του ιδιωτικού, του δημοσίου, του διεθνούς, του ναυτικού και του εμπορικού δικαίου, ανεξάρτητα από την τυπική μορφή του συγκεκριμένου εγγράφου, ως ιδιωτικού ή νοταριακού, δικαστικής ή διαιτητικής αποφάσεως, αποφάσεως γενικής συνελεύσεως κοινότητας, ψηφίσματος ή νομικού κειμένου Εθνοσυνελεύσεως ή εγγράφου διοικητικής αρχής. Διαγνωστικές πηγές του εκκλησιαστικού δικαίου συμπεριελήφθησαν επίσης εφόσον άπτονται ειδικότερων κλάδων της νομικής επιστήμης, δηλαδή του ουσιαστικού, δικονομικού, ποινικού, διοικητικού ή και συνταγματικού δικαίου (κατά την περίοδο της ανεξαρτησίας). Ως εκ τούτου αποδελτιώθηκαν οι νομοκάνονες, δηλαδή τα συλλεκτικά έργα της περιόδου τα οποία περιλαμβάνουν όχι μόνο εκκλησιαστικούς κανόνες, αλλά και πολιτειακούς νόμους⁷⁹, η εκκλησιαστική νομολογία η επιλύουσα ιδιωτικές διαφορές των υποδούλων, καθώς και ποικίλες άλλες νομικές πηγές οι οποίες πέραν του εκκλησιαστικού βίου αφορούν σε έννομες σχέσεις ιδιωτών ή κοινοτήτων (λ.χ.

79. Για την έννοια και τις συλλογές βλ. ενδεικτικά K. E. Zachariä von Lingenthal, «Die griechischen Nomokanones», *Mémoires de l'Académie Impériale de Sciences de St. Petersbourg*, 7e ser., 23/7, 1877, σ. 1-18· N. Μίλας (μετ. Μ. Άποστολόπουλος), *Τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, Ἀθήναι 1906, σ. 256-265· Α. Χριστοφιλόπουλος, *Ἑλληνικὸν ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον*, τ. Α΄, Ἀθήναι 1952, σ. 51-56· H.-G. Beck, *Kirche und theologische Litteratur im byzantinischen Reich*, München 1959, σ. 145-147 (όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές)· Σπ. Τρωιάνος, «Νομοκάνων "πάνου ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον". Ὁ ὑπ' ἀριθ. 8 κῶδιξ τῆς Λίνδου», ἀνάτυπο ἀπὸ *ΑΕΚΔ* 23 (1968), σ. 38-39.

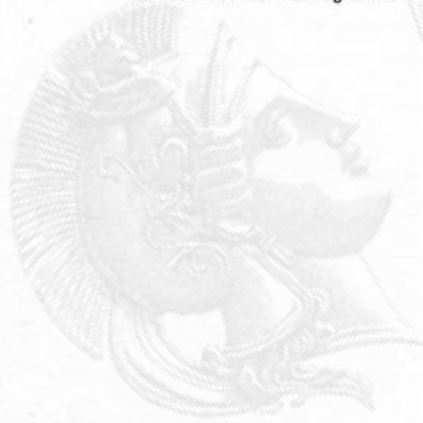
was included in the bibliography of Gines' *Outline*, but the particular source was republished between 1978 and 2007, then, for reasons of completeness, the most recent publication is referred to. In such cases, the corresponding entry in Gines' *Outline* is likewise noted.

i) For a better understanding of the interrelation of the legal sources quoted and the historical and social context within which they were drafted, it was deemed useful to include at the end of this volume a chronological table of significant historical and legal events of the post-Byzantine period.

Lydia Papariga-Artemiadi

Director, Research Centre for the History of Greek Law

Translation: Euthymia Basdra · Judy Giannakopoulou

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

τα «τυπικά κτητορικά» με ιδιώτη ιδρυτή ή ανακαινιστή μονής, συμβάσεις έργου μονών με ιδιώτες, «ἀφιερώσεις» ιδιωτών ή κοινοτήτων σε μονές, κ.α.)⁸⁰.

στ') Σε κάθε λήμμα έχει αποδελτιωθεί το σύνολο των ελληνόγλωσσων νομικών πηγών οι οποίες δημοσιεύονται σε πλήρες κείμενο στην οικεία βιβλιογραφική ένδειξη⁸¹. Ως εκ τούτου ακολουθεί την χρονολόγηση των πηγών ένας γενικός χαρακτηρισμός, προσδιοριστικός του είδους των πηγών ή των βασικών κατηγοριών τους (λ.χ. ιδιωτικά ή νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις, διοικητικά ή εκκλησιαστικά έγγραφα κ.ο.κ.). Εξάλλου, λόγω του όγκου του αποδελτιωθέντος υλικού η ευρετηρίαση των πηγών έγινε με κριτήριο την ευρύτερη νομική κατηγορία στην οποία υπάγεται η συγκεκριμένη πηγή ή τα κύρια νομικά χαρακτηριστικά της.

ζ') Όπως ακριβώς και στο *Περίγραμμα* του Δ. Γκίνη, αποσπάσματα των πηγών εκείνων, οι οποίες κρίθηκε ότι παρουσιάζουν ιδιαίτερο νομικό ενδιαφέρον, παρατίθενται εντός του σχετικού λήμματος. Τα κείμενα αυτά, είτε αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα ενός τύπου νομικών πράξεων της περιόδου (λ.χ. μισθώσεις αγροτικών ή άλλων προσοδοφόρων αντικειμένων, τύποι εμπράγματης ασφάλειας, δουλείες κ.ο.κ.) είτε μαρτυρούν επιβιώσεις διατάξεων του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου ή τοπικών θεσμών είτε εμφανίζουν αποκλίσεις ή ιδιομορφίες σε σχέση με τα ανωτέρω. Επίσης επελέγησαν προς καταχώριση αποσπάσματα σημαντικών νομικών κωδικοποιητικών έργων της μεταβυζαντινής περιόδου (*Νομοκάνων Μανουήλ Μαλαξοῦ*, ναυτικοί νόμοι,

80. Για την κατηγοριοποίηση-ευρετηρίαση των πηγών του εκκλησιαστικού δικαίου της μεταβυζαντινής περιόδου, οι οποίες άπτονται ειδικότερων κλάδων της θεολογίας (όπως η δογματική, η χριστιανική ηθική, η πατρολογία, η ποιμαντική, η εκκλησιαστική ιστορία κ.λπ.), θα έπρεπε να τηρηθούν εντελώς διαφορετικά κριτήρια. Για την όλη προβληματική πρβλ. και Κ. Πιτσάκης, «Οι άναστολές ενός φιλελεύθερου εκδότη. Οι εκκλησιαστικές πηγές και ο Δ.Σ. Γκίνης», *Ο Έραμιστής* 26 (2007), σ. 295-298.

81. Επισημαίνεται ότι η πλειονότητα των περιλαμβανομένων στον παρόντα τόμο βιβλιογραφικών ενδείξεων φιλοξενεί πλήθος ανομοιογενών πηγών, δηλαδή πηγών που εντάσσονται σε ποικίλες νομικές κατηγορίες. Η ενδεχόμενη επιλεκτική καταχώριση μίας ή ορισμένων από αυτές ανά λήμμα δεν θα ήταν αντιπροσωπευτική του συνόλου των περιλαμβανομένων πηγών. Η προβολή μεμονωμένων πηγών οι οποίες παρουσιάζουν για ποικίλους λόγους νομικό ενδιαφέρον πραγματοποιήθηκε μέσω της επιλογής και καταγραφής αποσπασμάτων πηγών (σχετικά με τα κριτήρια που ακολουθήθηκαν κατά την επιλογή αυτή βλ. κατωτέρω υπό ζ'). Από τον ανωτέρω κανόνα εξαίρεση έχει γίνει μόνον για ορισμένες περιπτώσεις έργων (λ.χ. Κυριακόπουλος, *Συντάγματα/Παπαμανουσάκης, Επιτομές κρητικής νομοθεσίας/Μάμουκας, Τα κατά την Άναγέννησιν/Άρχεϊα τής Έλληνικής Παλιγγενεσίας*) τα οποία περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σημαντικές για την ιστορία του ελληνισμού αλλά και ετερόκλητες μεταξύ τους πηγές (συνταγματικά κείμενα, διοικητικά έγγραφα, αποφάσεις εθνικών και επαναστατικών συνελεύσεων, δικαστικές αποφάσεις, δικαιοπρακτικά έγγραφα, αλληλογραφία, κ.λπ.). Στις περιπτώσεις των έργων αυτών κρίθηκε χρησιμότερη η αποδελτίωση μεμονωμένων ή/και ομοειδών πηγών.

Νομικὸν Πρόχειρον Μιχαήλ Φωτεινοπούλου, Βακτηρία Ἀρχιερέων, Παράφραση τῆς Μικρᾶς Συνόψεως ἀπὸ τον Θεοδόσιο Ζυγομαλά, *Νομοκάνων Γεωργίου Τραπεζοντίου*, κ.α.), των συνταγματικών κειμένων ἢ σχεδίων συνταγματικών κειμένων τα οποία εκπονήθησαν ἀπὸ τις πρώτες εθνοσυνελεύσεις, αποσπάσματα αποφάσεων γενικῶν συνελεύσεων των «κοινῶν» του ξενοκρατούμενου ελλητισμοῦ, σωματείων και μυστικῶν ενώσεων που δεν αποτελοῦν σωματεία, αποφάσεων εκκλησιαστικῶν αρχῶν για ρύθμιση ζητημάτων αναγομένων στην ὕλη του οικογενειακοῦ και κληρονομικοῦ δικαίου, αποσπάσματα αποφάσεων κοινοτικῶν κριτηρίων η αιρετοκρισιακῶν αποφάσεων, αποσπάσματα προνομιακῶν ορισμῶν και ἄλλων σημαντικῶν φερμανίων του οθωμανοῦ κατακτητῆ (π.χ. περί συλλογικῆς ευθύνης των υποδοῦλων για ποινικά ἀδικήματα, κ.α.). Επιπλέον περιλαμβάνονται αποσπάσματα των πρώτων ελληνικῶν νόμων των σχετικῶν με καίρια οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της περιόδου (εθνικὲς γαίες-πρόσοδοι, προστασία των αρχαιοτήτων κ.α.), ιδιόμορφων διοικητικῶν εγγράφων (λ.χ. πιστοποιητικά «κοινωνικῶν φρονημάτων» πρώην πειρατῶν, φύλαξης εγγράφων εκστρατείας, συμφωνίες παραδόσεως πόλεως) κ.α.⁸³

στ') Στις περιπτώσεις αναδημοσιεύσεως εγγράφων λαμβάνεται υπ' ὄψιν η πρώτη χρονολογικά δημοσίευση, ὁπότε εντὸς παρενθέσεως τίθεται η παραπομπή στη βιβλιογραφική ἔνδειξη ὅπου αναδημοσιεύεται η συγκεκριμένη πηγή. Εάν η πρώτη δημοσίευση ἔχει περιληφθεῖ στη βιβλιογραφία του *Περιγράμματος* του Δ. Γκίνη, ἀλλὰ ὑπάρχει ἀναδημοσίευση της συγκεκριμένης πηγῆς εντὸς των ετῶν 1978–2007, τότε για λόγους πληρότητας παρατίθεται στην παρούσα ἔκδοση η νεότερη δημοσίευση. Στις περιπτώσεις αυτές σημειώνεται η ἀντίστοιχη ἀναφορά στο σχετικὸ λήμμα του *Περιγράμματος* του Δ. Γκίνη.

η') Για την πληρέστερη κατανόηση της ἀδιαμφισβήτητης ἀλληλουχίας η οποία υφίσταται μεταξύ των παρατιθέμενων νομικῶν πηγῶν, και τον συσχετισμὸ τους με το ἐκάστοτε ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο εντὸς του ὁποίου παρήχθησαν, κρίθηκε χρήσιμη η κατάρτιση ἐνός *Χρονολογίου* σημαντικῶν ιστορικῶν και νομικῶν γεγονότων της μεταβυζαντινῆς περιόδου το οποίο και παρατίθεται στο τέλος της ἐκδόσεως.

Λυδία Παπαρρήγα–Αρτεμιάδη
Διευθύντρια Κέντρου Ἐρεῦνης της Ἱστορίας
του Ἑλληνικοῦ Δικαίου της Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

83. Με δεδομένο ὅτι η ἀνά χεῖρας ἔκδοση ἀποτελεῖ συνέχεια και συμπλήρωση των προηγουμένων ἐκδόσεων του *Περιγράμματος*, ἀποσπάσματα νομικῶν πηγῶν τα οποία εἶχαν συμπεριληφθεῖ σε αυτά δεν καταχωροῦνται στον παρόντα τόμο. Για τις περιπτώσεις ἀναδημοσιεύσεων πηγῶν βλ. κατωτέρω ὑπὸ στοιχείο στ'.

The project would not have been launched and completed without the generous support, advice and encouragement of the Academician and member of the Supervisory Board of the *Research Centre for the History of Greek Law*, Prof. Menelaos Tourtoglou. We wish to express our gratitude to the President of the Academy and President of the Supervisory Board, Academician Prof. Apostolos Georgiadis as well as the members of the Supervisory Board, Academicians Professors Georgios Mitsopoulos, Emmanouel Roukounas and Epameinondas Spiliotopoulos for their unfailing aid throughout to the completion of the volume. The late Secretary of the Academy Academician Prof. Nikolaos Matsaniotis has agreed to include the volume in the series of *Pragmateiai*, the current Secretary Academician, Basileios Petrakos and the Secretary responsible for publications, Academician Prof. Panayotis Vokotopoulos were both supportive to the conclusion of the project.

Special thanks are due to the Directors and researchers of the *Research Centre for Modern Greek Dialects*, *Hellenic Folklore Research Centre*, *Centre of Research for Medieval and Modern Hellenism*, *Research Centre for the study of Modern Greek History*, the acting Director and personnel of the Academy's Library service, the *Gennadius Library*, and the *National Library of Greece* for their constant and consistent support in our bibliographical expeditions. Prof. Despoina-Irini Tsourka-Papastathi has kindly offered and contributed decisively to the refinement of the English translation of the Introduction. Two members of our staff have been particularly helpful in the preparation of the volume; Panoraia Kalobratsou for two years has promptly and patiently edited entries, typed and corrected extracts from documents and assisted in compiling the indexes; Helene Bazini-Nikolopoulou helped in the last stages of its production. Last but not least, thanks are due to all individuals who have helped in many different ways to the fruitful completion of the project.

Οι συντελεστές του νέου *Περιγράμματος* επιθυμούν να ευχαριστήσουν όλους όσους συνέδραμαν με οποιοδήποτε τρόπο στην ολοκλήρωση του προγράμματος και της εκδόσεως αυτής. Θερμές ευχαριστίες οφείλονται πρωτίστως στον Ακαδημαϊκό και μέλος της Εφορευτικής Επιτροπής του *Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* κ. Μενέλαο Τουρτόγλου, τέως Πρύτανη του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, ο οποίος υπήρξε ο εμπνευστής και πολύτιμος αρωγός κατά την εκπόνηση αυτού του προγράμματος. Ιδιαίτερες επίσης ευχαριστίες απευθύνονται στον Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών και Πρόεδρο της Εφορευτικής Επιτροπής του *Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου*, Ακαδημαϊκό κ. Απόστολο Γεωργιάδη, στον Επόπτη του Κέντρου Ακαδημαϊκό κ. Επαμεινώνδα Σπηλιωτόπουλο και στα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής Ακαδημαϊκούς κ.κ. Γεώργιο Μητσόπουλο και Εμμανουήλ Ρούκουνα για την αμέριστη συμπαράστασή τους σε όλη τη διάρκεια των εργασιών του προγράμματος. Ευγνώμονες ευχαριστίες οφείλονται στον αείμνηστο Ακαδημαϊκό κ. Νικόλαο Ματσανιώτη, ο οποίος από τη θέση του Γενικού Γραμματέως της Ακαδημίας Αθηνών ενέταξε την έκδοση του νέου *Περιγράμματος* στη σειρά των *Πραγματειών της Ακαδημίας Αθηνών*, στον νυν Γενικό Γραμματέα, Ακαδημαϊκό κ. Βασίλειο Πετράκο, καθώς και στον Γραμματέα επί των Δημοσιευμάτων, Ακαδημαϊκό κ. Παναγιώτη Βοκοτόπουλο για την ένθερμη υποστήριξη που παρείχαν κατά την ολοκλήρωση των σχετικών εργασιών.

Αναγκαίες είναι επίσης οι ευχαριστίες στους Διευθυντές και στους ερευνητές των Κέντρων Ερεύνης των *Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων*, της *Ελληνικής Λαογραφίας*, του *Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού* και της *Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού*, στη Διευθύνουσα και στο προσωπικό της *Βιβλιοθήκης της Ακαδημίας Αθηνών*, στη Διευθύντρια και στο προσωπικό της *Γενναδείου Βιβλιοθήκης* και της *Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος* για τις διευκολύνσεις που μας προσέφεραν κατά την περισυλλογή του υλικού. Ένα θερμό ευχαριστώ απευθύνεται στην καθηγήτρια κ. Δέσποινα-Ειρήνη Τσούρκα-Παπαστάθη για την πολύτιμη συνεισφορά της στην θεώρηση της μετάφρασης της εισαγωγής του τόμου. Επίσης, εγκάρδιες ευχαριστίες οφείλονται στην επί διετία συνεργάτιδα ιστορικό κ. Πανωραία Καλομπράτσου, η οποία με ιδιαίτερη προθυμία και ζήλο συνέβαλε αποφασιστικά στις επί μέρους εργασίες του προγράμματος. Τέλος, παράλειψη θα ήταν να μην αναφερθεί και η βοήθεια που μας προσέφερε η νυν συνεργάτιδα εκπαιδευτικός κ. Ελένη Μπαζίνη-Νικολοπούλου στα τελευταία στάδια της έκδοσης του έργου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1

1214-1453. Συνθήκες ειρήνης και ορισμοί οθωμανών αξιωματούχων. Ικόνιο, Ιωάννινα, Κύπρος, Κωνσταντινούπολη.

Σ. Λάμπρος, «Ἡ ἐλληνική ὡς ἐπίσημος γλῶσσα τῶν σουλτάνων», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 5 (1908), σ. 45-52 αρ. 1-5, σ. 58, σ. 62-64, σ. 66-68.

1α

1287. Απόδοση στην ελληνική της «Διατάξεως Κυπρίας» του πάπα Αλεξάνδρου Δ' (1260) περί δικαιοδοσίας των λατίνων και ορθοδόξων επισκόπων της Κύπρου με βάση τον χφ. κώδικα Barberinianus graecus 390 (μεταξύ 1575-1580). Λευκωσία.

A. Ioannides, «La constitution o Bulla Cypria Alexandri Papae IV del Barberinianus graecus 390», *Orientalia Christiana Periodica* 66/1 (2000), σ. 357-371¹.

«... Πάντες δὲ οἱ ἐπίσκοποι ῥωμαῖοι οἱ ἐν τῇ τοιαύτῃ νήσῳ ἐχέτωσαν ἐξουσίαν πᾶσαν ἐν τοῖς μοναστηρίοις, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐν τῷ λαῷ τῶν Ῥωμαίων τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς καὶ ἐχέτωσαν πάντα τὰ δίκαια τῆς ἐπισκοπῆς μηδὲν ἐπὶ τούτοις παρὰ τῶν λατίνων ἐπισκόπων ἀδικούμενοι.

Ἐὰν συμβῆ ὑπόθεσις μέσον δύο Ῥωμαίων, παρὰ τῶν ῥωμαίων ἐπισκόπων διορθούσθω. Ἐὰν δὲ μέσον Ῥωμαίου καὶ Λατίνου, εἴτε ἐνάγων ἢ εἰς Ῥωμαῖος εἴτε ἐναγόμενος, ὁ λατίνος ἐπίσκοπος ταύτην κρινέτω. Ἐὰν δὲ χρεῖα γένηται, καὶ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Λευκουσίας ἀναφερέσθω ...».

1β

1326. Μίσθωση αγροτικού ακινήτου. Μονεμβασιά.

1. Για τις προγενέστερες εκδόσεις της ελληνικής εκδοχής βλ. εισαγωγή του παρόντος τόμου σμ. 36. Πρβλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 7.

Σ. Λάμπρος, «Ταβουλλαρικόν γράμμα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος», *ΔΙΕΕΕ* 5/17 (1896), σ. 159-160.

1γ

1327-1449. Νοταριακές πράξεις. Γένοβα, Χάνδακας, Χίος.

Angeliki Laiou, «The Greek merchant of the Palaeologan period: a collective portrait», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 57 (1982), σ. 123-124, αρ. 1, 4.

2

1355. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Παλάτια (Μίλητος, Μ. Ασία).

Μ. Μανούσας, «Ἡ πρώτη ἐμπορική παροικία τῶν Βενετῶν στὰ Παλάτια (Μίλητο) τῆς Μ. Ἀσίας», *ΔΧΑΕ* 3 (1962-1963), σ. 234-235.

ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΑ ΖΕΥΓΟΥΣ ΔΟΥΛΩΝ. ΡΥΘΜΙΖΕΤΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΩΣ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ
1355, 27 Ιανουαρίου

«... Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἀμήν. ἐν ἔτι χιλιωστῷ τριακοσιοστῷ πεντικοστῷ πέμπτῳ ἀπὸ τῆς ἐνοράκου οἰκονομίας, ἡμέρα Παρασκευῆ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μισερ Φρατζέσκῳ Βλάχῳ εἰς τὰ Παλάτια. Ἐγὼ Γεώργιος ὁ Ἀθηναῖος πιπράσκῳ εἰς τὸν Ἀντώνιον τὸν Μαντέλον τὸν δουλον μου, ὃν ὠνησάμην ἐξ οἰκείων πόνων καὶ ἀναλωμάτων, τὸν Γεώργιον τὸν Τρούλλον τὸν ἀπ' Ἀθήνας μετὰ καὶ τῆς συμβίου αὐτοῦ Ξένης ὀνομασμένης, εἰς φλωρία τεσσαρακο- νταεξ. καὶ ποιῶ συμφωνίαν μεταντοῦ. Ἐπειδὴ πολλὰ ἠγάλωσα διὰ τὴν ἀγωγὰν αὐτῶν καὶ ἐξ ἐκείνων ἀφήκα διὰ τὴν ψυχὴν μου ὡς ἵνα δουλεύσει τὸ ἀνδρόγινον τὸ εἰρημένον τὸν ἄνωθεν τὸ Μαντέλλον χρόνους πέντε. Καὶ μετὰ τούτους τοὺς πέντε χρόνους νὰ ἐπιδίδει ὁ εἰρημένος Γεώργιος ὁ Τρούλλος εἰς τὸν εἰρημένον Ἀντώνιον τὸν Μαντέλλον φλωρία τριάκοντα, τὰ δεκαεξ νὰ τῆς τα χαρίζει· εἰς γὰρ τεσσαράκονταεξ ὠνησάμην αὐτούς. Εἰ δὲ καὶ ἔλθῃ ἀπὸ τὸν τόπον του κανεὶς ἄνθρωπος ἢ ἀπάλλοθεν, νὰ τὸν δώσουν καρτζία νὰ εἰσπύσῃ ἢ αὐτὸς νὰ δίδῃ ὡς εἴδη εἴδη εἴδη τὰ φλωρία τῆς ἄλλης τιμῆς τὰ τεσσαράκονταεξ νὰ ἔναι ἐλεύθερος. καὶ ὡσον ἂν δουλεύσει αὐτοῦ, νὰ ἔναι ἢ δούλευσις προίκα καὶ νὰ μηδὲν ἀπετεῖ τίποτις χάρις τοῦ κόπου του. Τὸ δὲ παιδίον τοῦ Γεωργίου τοῦ Τρούλλου ἐλευθέρωσα ἐγὼ καὶ ἔστιν ἔξω ἀπὸ τὴν παρούσαν συμφωνίαν εἰς πάσαν ὄρεξιν καὶ θέλησιν αὐτοῦ ὡς ἐλεύθερον καὶ ἀκαταδούλωτον καὶ οὐδὲ ὁ εἰρημένος κὺρ Ἀντώνιος ἔχει εἰς αὐτὸν τὴν τυχουσαν ἐξουσίαν καὶ ἐτοῦτον ἐγένετο μετὰ ἄλλῃν ὄρεξιν καὶ θέλησιν τοῦ κὺρ Ἀντονίου του τε Μανδέλω. ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν κεκλημένων ἀξιόπιστων μαρτύρων τοῦ τε μισερ Φρατζέσκο Βλάχῳ καὶ κὺρ Γαβρηήλ Λόνγκῳ καὶ Μάρκῳ τῶν παρατηχόντων καὶ ἀσφαλισάντων ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς συνάμα τοῦ κὺρ Μιχελετω Ακαρθῶ καὶ τοῦ γεγραφώτος ταύτην Μιχαήλ τοῦ Μοσχοπούλου.

Io Francesco Blanco testemio clamadho de questo soura scripto.

Ἐγὼ Γαβρηήλ ὁ Λόνγγος ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι μάρτυρας παρακαλετὸς εἰς τὴν ἄνωθεν δι-
λουμένην γραφήν.

Ἐγὼ Μάρκος ὁ μαρτυρῶν ὑπέγραφα. *Ego Michael Acardo testis suprascripst rogatus ...*».

2α

1357-1428. Διοικητικά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα, Κεφαλονιά.

Φ. Γρηγορόβιος (μετάφρ. Σ. Λάμπρος), *Ιστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν*, τ. 2, Ἀθῆναι 1904, σ. 738-742, σ. 744-746.

3

1359. Ειδικό πληρεξούσιο. Μυλοπόταμος (Κρήτη).

E. Gerland, *Das Archiv des Herzogs von Kandia im königl. Staatsarchiv zu Venedig, Strassburg 1899*, σ. 70-71, αρ. 4. (= C. Mertziος, «Un mandat du XVe siècle en grec vulgaire», *Byzantinische Forschungen* 2 (1967), σ. 266-268).

ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΥΝΤΑΧΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΑ ΤΑΒΟΥΛΛΑΡΙΟ

1359, 10 Ιουλίου

«Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς και τοῦ υἱοῦ και τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐν ἔτει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ δεκάτῃ, ἰνδικτιῶνος δωδεκάτης. ἐν τῷ καστελίῳ τοῦ Μυλοποταμοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτης.

Προτρεπόμενος προτρέπομαι καγὼ Μαθαῖος ὁ Καλλιέργης υἱὸς ἐκείνου τοῦ εὐγενεστάτου κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Καλλιέργη, κατοικοῦμενος εἰς τὴν τούρμαν τοῦ Μυλοποταμοῦ και ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τοῦ Ἀρίου, προσὲ κύρ Γεώργιον τὸν Καλλιέργην τὸν ἀδελφόν μου, κατοικοῦμενον εἰς τὴν εἰρημένην τούρμαν ἐν τῷ χωρίῳ τοῦς Ἡβδωνήτας, και λέγω, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν και ἔμπροσθεν μέχρι εἰς χρόνον ἕναν τὸν πρώην ἐρχόμενον διὰ ἐμὲν και διὰ ἐμὸν ὄνομα πληρεστάτη δύναμι και ἐξουσίαν να ἔχεις ἐν τῷ περιέχῳ κάστρου Χάνδακος νήσου Κρήτης ἐρευνᾶν, ἀναγηρεύειν, ἐξετρέχειν, ἐγκαλεῖν, ἀβοκατεύειν και ἐντρατίτε ἐπέρνειν, διαδικαζεσθὲν και ἀποκρινεσθὲν, νόμον αἰτεῖν και κουμесиόν ποιεῖν και ἀποφάσεις ἀκούειν και αὐτὰς τελεῖν, εἰς τελείωμαν πληρωμάτων ἐγλυτόνειν, διαφεντεύειν, περιορίζειν, σκομίζειν, φυλακίζειν και ἀποφυλακίζειν, λαμβάνειν και ἀπολαμβάνειν ὅλα τὰ καλλὰ παρόντα και μέλλοντα και πασέους μου χρεωφελέτας και οἰκοπαροίκους, ὅπου δ' ἂν και ἐκείνους ἢ ἐκεῖνα εἴρης, σῆμά τινος ἦτεῖν, διὰ ἐγράφον και ἐκὸς ἐγράφον, διὰ τὸ δικαστήριον και ἐκτὸς δικαστηρίου, ἔμπροσθεν δουκὸς και τῆς βουλῆς του και ἁλῶν πασῶν ἐξουσιῶν τοῦ περιέχοντος τοῦ Χάνδακος, ἔγραφα και ἔγραφον ὁμολογήσεων, ἀμφιερώσεων παρακαλεῖν, ποιεῖν και τελειώνειν και πάσαν ἄλλην ἀναγκείαν χρεῖαν ποιεῖν ὡς ἐμὲ αὐτὸν, και ἐὰν κάμη χρεῖαν, ὅρκος ὁμόσαι ἀπάνω εἰς τὴν ψυχῇ μου ὡς ἐμὲν αὐτὸν. ὅτι δὲ ποιήσεις διὰ τὴν ἐξουσίαν τῆς αὐτῆς προτροπῆς, να ἔχη τὸ βέβαιον και ἀπαράθραστον. ἐὰν οὖν βουληθῶ κινηθῆναι εἰς ἐναντίωσιν τοῦ ἠθελες κάμειν περὶ τῆς ἄνωθεν ἐξουσίας, και οὐ

στέρω τότε να ζημιώσομαι ἐγὼ με τοὺς διαδόχους μου προσὲν καὶ πρὸς τὰ μέρη σου καὶ πρὸς ἐκείνους καὶ τὰ μέρη των. ὅπου θέλεις συνφωνήσῃν τι, λίτρας χρυσαφίου πέντε ἀπὸ πάσης μου τῆς περιουσίας. καὶ πάλιν ἐμένῃ τὸ ρηθὲν γράμμα εἰς τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ὃ μὲν ἐγράφη διὰ παρακλήσεως ταβουλαρίου Μιχαὴλ ἱερέως τοῦ Στηριώννη παροίσων καὶ ὑποκληθέντων μαρτύρων.

† *Ego Lorentius Mudacio testis subscripsi.*

Ego Iohannes de crinona testis subscripsi.

ὁ γραφεὺς τοῦ ὕφους καὶ ταβουλάριος Μιχαὴλ ἱερεὺς ὁ Στηριώννης μαρτυρῶν καὶ ὑπέγραφα».

3α

1360. Μίσθωση αγροτικού ακινήτου. Δυρράχιο.

† *Σακελίω ν*, «Συμβόλαιον τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σ. 471-475.

4

1374-1446. Νοταριακές πράξεις χειραφεσίας. Χάνδακας.

Μ. Μανούσακας, «Ἑλληνικά νοταριακά ἔγγραφα (1374-1446) ἀπὸ τὰ *Atti Antichi* τοῦ ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σ. 88-99, αρ. 1-17 (αρ. 17 = Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1102²).

ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ

1399 (m.v. 1398), 28 Ιανουαρίου

«... Γεμάτην καὶ ἀπαραίτητον σεγουρτάδαν καὶ ἀφνέροσιν πιὼν ἐγὼ Κοστῆς ὁ Ἐντζος κατοικούμενος στο χορηγον το Καλὸ Χοράφη πρὸς ἐσὲ τὸν πανφήλτατό μου υἱὸν τὸν Νικόλαον Ἐντζον κατοικούμενον ος ιρωτε διὰ πᾶσαν τιν ἀπακοὴν πεδικὴν ἦν ηργασο καὶ ουδέποτε ἐντολή μου παρῆλθε ἀλλ' ἕκαστον μου θέλημαν πεπλήροκας τιννα ὅτι ἂν νχα νὰ σε αναγιρεύσο διὰ τρόπον ητηναν ἢ δηὰ χρέος τις ἐμῆς κληρονομίας οσαντως καὶ δια ὅτι ἐκερδισας ἢ μέλει σε κερδίσε καὶ δια πασαν καίφάλιον καὶ ἀναζήτησιν συμφορῶν ἢ ζημίαν ἢ ὁ νοῦς ἀνθρώπου δινате μνημονεῦσαι καὶ διὰ πᾶσαν καίφάλεον η ζημίαν η ὁ νοῦς ἀνθρώπου δινате μνημονεῦσαι πρὸς ὄφλησιν ὄφλειμάτων διστιχεστάτων ὀμείως καὶ διὰ τὸ απαρχῆς τοῦ κόσμου ἕως τοῦ νῆν ἦτις μετὰ ἐγράφων καὶ χορεῖς ἐγράφων μετὰ μαρτύρων καὶ χωρεῖς μαρτύρων πειστά τε καὶ ἄπειστα πρότα καὶ ἔσχατα καὶ μήτε ζντᾶς μήτε ζντῶ σε διὰ τὸ ὄνομάν μου αλή μεθεν ... κεχορεισμένων καὶ ἐλευθερόσω σε ἀπὸ παντὸς καὶ παντίου τρόπου καὶ θέλημα τὸ ἐμὸν βούλομαι τὸν νὰ ἔχης ἐξουσίαν πουλεῖν καὶ χαρήζην πάκτα καὶ ἔμφητα πειτῆν καὶ ἐν τὸ θεληματί σου χαρήζην τὰ σὰ καὶ μὶ πα-

2. Στο παρὸν λήμμα αποδελτιώθηκε τὸ σύνολο των εγγράφων τοῦ ἀρθρου. Στο Γκίνης, *Περίγραμμα* ἔχει αποδελτιωθεῖ ἡ πράξη χειραφεσίας αρ. 17.

ρεμον ει τῶν ημετέρων μερῶν ἐναντιούμενος ἀνο εις πέναν λυτρας χρησιου ε' στέργοντα το παρὸν στερεόν ...».

4α

1387. Νοταριακή πράξη παραχώρησης γαιών. Αθήνα, Ναύπλιο.
 Julian Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca: Documents for the History of the Peloponnese in the 14th and 15th centuries*, Athens 1995, σ. 558-559, αρ. 294.

5

1391. Νοταριακή πράξη απελευθέρωσης παροίκου. Κέρκυρα.
 Ά. Τ σ ε λ ί κ α ς, «Ν. Σπαρμιώτη, νομικοῦ Κορυφῶν, “Ἐγγραφοῦ ἐλευθερίας” (1391)», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 2 (1986), σ. 182-183.

6

- 1392-1458. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.
 Σ. Α σ ω ν ί τ η ς, «Τρία κερκυραϊκά νοταριακά έγγραφα των ετών 1398-1458», *Ἐῶα καὶ Ἐσπέρια* 1 (1993), σ. 17-27, αρ. 1-3.

ΣΥΜΒΑΣΗ «ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ»

1398, 16 Ἰανουαρίου

«... Ἡμῆς νομικός Ἰωάννης ὁ Γούναρης, ρῥυγκῆ προστάξη νομικός τῆς προηρῆμένης πόλεος καὶ νήσου τῶν Κορυφῶν, Δημητριος ὁ Σωσήπατρος, Νικόλαος ὁ Σκούλης, Ἄγγελλος δέ Μπιραμπέλω καὶ Γεώργιος ὁ Σκούλης τοῦ Γούλιου, μάρτυρες ἢ ἀπὸ τῆς ἡριμένης πόλεος καὶ νήσου τῶν Κορυφῶν, γραμματισμένη καὶ ἀγραμάτισθη, πρὸς τοῦτο ἡδίκως κληθεντες καὶ ἀξιοθέντες διὰ τῆς περιλήψεος τοῦ παρόντος νομικάτου ἐγγράφου μαρτυροῦμεν, δῖλωπιῶμεν καὶ ὑπογράφομεν ... ὅτι ὁ ριθῆς κυρ Ἰωάννης ὁ Καβάσηλας ἔδωσεν πρὸς τους ριθέντας Γεώργιον καὶ εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ Σταματοῦ ἀπὸ τὰ πράγματα ἄλλα, ὅπια ἴσαν τοῦ ποτέ Θεοδώρου τοῦ Φεδρίκου ἢ παρῆκου τῆς κυρίας Ἐμορφίας δέ Ἄλταβύλλα, σύνβιου τοῦ ριθέντος κυρ Ἰωάννου τοῦ Καβάσηλα, τὰ κάτωθεν γεγραμένα πράγματα, ἀπὸ ἄλλα μέρος ἤμησον, εἰς τιούτη συμφωνίαν καὶ τρόπον, ὅτι ἢ ριθέντες. Γεώργιος καὶ ἢ μήτηρ αὐτοῦ Σταματοῦ να ἦναι εἰσκέπην τοῦ ριθέντος Καβάσηλλα καὶ τῆς συνβίου αὐτοῦ κυρίας Ἐμορφίας καὶ κληρονόμοις καὶ διαδόχοις αὐτῶν καὶ νά δήδουν αὐτοὶ ἢ ριθέντες καὶ κληρονόμοι καὶ διάδοχοι αὐτῶν τό κατέτος ὀρηθήθια δύο καὶ δουκάτα τρία, τοῦ καθέν δουκάτου τορνήσια δέκα ὡς μισθοῦντας ... καὶ νά δουλεύουν ὡς ἤθελε δουλέβουν ἢ δεκαρχῆτες χορῆου τῶν Κριτικῶν, καὶ ἂν ἤθελεν ἔρθῃ ὁ κερὸς ὅτι νά τοῖς ἤθελε ... κανένας ἀθθέντης καὶ ἤθελεν τις κερδήσει τὰ πράγματα ὅπια θέλλομεν παραλάβῃ τοῦ ριθέντος ποτέ Φεδρίκου, ἄλλα να μένουν εἰς τόν ριθέντα κυρ Ἰωάννη τόν Καβάσηλλα διὰ μέρος τῆς σύνβιου αὐτοῦ καὶ

κληρονόμοις καὶ διαδόχοις αὐτῶν ... Καὶ ἵνα κατὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου μὴ πῆσουν ἢ ἐλθοῦσιν οὐδέποτε τὸν μέλλοντα κερῶν κατεναντίας αὐτῶ, ὑπεσχέθησαν διὰ μέρος αὐτῶν καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν εἰς πῖνῃν καὶ ὑποπῖνῃς ἡπέρπιρων πενήτην, τὴν μὲν ἡμῶν ἐκ ταύτης τῆς πῖνῆς ζημηοῦσθω ὁ μὴ στέργων πρὸς τὸ μέρος τὸ στέργοντι τὴν δὲ ἕτεραν ἡμῶν εἰς τὴν δουκικὴν καὶ ἀθθεντικὴν ἡμῶν κόρτην. Καὶ τῆς πῖνῆς ταύτης πληρουμένης ἢ καὶ ἀπληρότου ἢ χαριτομένης ἀφελίσης, τὸ παρὸν ἐγγραφον μενέτω ἐν τι αὐτοῦ εἰσχύϊ στερεῶν καὶ ἀπαρασάλευτον. Ἐπὶ τούτης καὶ σωματικῶς ὄρκον ἐπίησαν εἰς τὰ ἅγια τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλια ἐμπροσθεν εἰς τὴν ἀλλήν κυρ Ἰωάννου τοῦ Καβάσιλλα, εἰς χορίον τοῦ Παλεοχορίου νήσου Κορυφῶν, τοῦ ἔχην, κρατῆν καὶ στέργην τὸ παρὸν νομικῶτον ἐγγραφον στερεῶν, ἀλλιθῆς καὶ ἀπαρασάλευτον. Ἔτσι δὲ ὁ προηρῶμένος κυρ Ἰωάννης ὁ Καβάσιλλας, Γεώργιος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Σταματοῦ ἀπετάγισαν παραγραφὰς φόβου, δόλου καὶ δηραστίας, λύμπελλον καὶ περικούλλον καὶ παντίαν ἕτεραν δίκην τὴν βοηθοῦσαν αὐτῶν, καὶ τὸν νόμον τὸν λέγοντα ὅτι γίνεκῃ ἀπόταξης μὴ χριζέτω. Ἔτι καὶ πᾶσας τὰς ἐξόδους ἄσπερ ἐμελεν πῖψη ὁ στέργων πρὸς τὸ μέρος τὸ μὴ στέργοντι ἐν κόρτη ἢ ἐξοθεν κόρτης δίκῃ ἐγκαλεσμῶ καὶ αὐτὸ ζημηοθήσεται ἡσα χορῆς λόγου καὶ προφάσεος ...».

6α

1395-1496. Νοταριακά ἐγγραφα. Μεθώνη, Ναύπακτος, Πάτρα.

E. Gerland, *Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras*, Leipzig 1903, σ. 181-184 αρ. 6.5-6.6, σ. 194-197 αρ. 6.10-6.11, σ. 217-218 αρ. 6.18, σ. 235-241 αρ. 6.27-6.28.

ΔΩΡΕΑ ΕΝ ΖΩῃ

1397, 5 Μαΐου

«Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀμήν.

Κωνσταντῖνος ἱερεὺς ὁ Τοῦρας ἀμπέλιον ἔχων εἰς τὸν Λόγκον φράγγον εἰς τόπον τῆς κούρτης διὰ δεκατίαν καὶ μόνην ὅποιον ἀμπέλιον καὶ πᾶν, εἴτι δίκαιον ἔχω ἐν αὐτῶ, μὴ ἔκ τινας βίας ἢ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐξ οἰκείου μου καλοῦ καὶ εὐδιαθέτου θελήματός τε καὶ προαιρέσεως ἐπιδίδωμι χάριν ψυχικῆς μου σωτηρίας καὶ μνημοσύνου μου πρὸς Νικόλαον τὸν υἱὸν Ἰωάννου τοῦ Ἀλληλοῦ, ἅτε δὴ γράμματα μουσόμενος καὶ ἐν προσδοκίᾳ ἱερωσύνης καραδοκούμενος. ἐπιδίδωμι δὲ εἰς κληρονομίαν αὐτοῦ διηνεκῆ καὶ ἀναφαίρετον, ἵν' ἀπεντεῦθεν ἔχει καὶ οἰκοδεσποτεῖ καὶ νέμεται ὡς οἰκεῖον κτήμα καὶ ἰδιαίτατον, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν καὶ παντοίαν εἰσφορὰν καὶ ἐπικαρπίαν ἀπολαμβάνειν ὡς ἴδιος καὶ γνήσιος οἰκοκύριος, ἔτι δὲ ἐπ' ἀδείας καὶ ἐλευθερίας ἔχει, κατέχει, πωλεῖν, χαρίζειν, προικοδοτεῖν, εἰς θεοῦ καὶ ἱερῶν ναῶν ἀφιερεῖν, ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας διδόναι καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ποιεῖν ἐπ' αὐτῶ, εἴτι ἄρα καὶ βούλεται, καθὼς οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι διαγορεύουσι τοῖς δεσπότηται ποιεῖν ἐν τοῖς αὐτῶν κτήμασί τε καὶ πράγμασι· μὴ παρὰ τινας τὸ σύνολον κωλυόμενος ἢ τὸ τυχὸν ἐμποδιζόμενος. εἰ δὲ ποτε καιροῖς ἢ χρόνοις μετὰ μελος ἐγενόμεν ἔγῳ ἢ τις ἄλλος ἀντὶ ἐμοῦ ἢ τῶν ἐξ ἐμοῦ καὶ ἡβουλήθημεν ἐνοχλήσαι ἢ ἀνακράξαι τὸν εἰρημένον Νικόλαον ἢ τοὺς κληρονομοδιαδόχους αὐτοῦ ἔνεκεν τοῦ τοιοῦδε ἀμπελίου εἰς τὸ ἐξῶσαι αὐτούς, οὐ μόνον ἵνα μὴ εἰσηκονώμεθεν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παντὸς συλλόγου καὶ

κριτηρίον ἐκδιωκόμεθεν καὶ ἐμένωμεν κατακεκριμένοι· πρὸς τούτοις νὰ ἐπίπτωμεν καὶ εἰς ποινὴν ὑπερπέρων ἑκατὸν, τὰ ἡμισὴ εἰς τὴν κούρτην τοῦ αὐθέντου τοῦ μητροπολίτου καὶ τὰ ἡμισὴ εἰς τὴν μερίαν, καὶ πάλιν τὸ δίκαιον νὰ εἶχεν ὁ εἰρημένος Νικόλαος ἐν τῷ δηλωθέντι ἀμπελῶνι καὶ οἱ κληρονομοδιάδοχοι αὐτοῦ μετὰ πάσης πληροφορίας. τούτου γὰρ χάριν καὶ τὸ παρὸν γράμμα ἐγένετο ἐν τῷ ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως ἔτει ατ΄ζ, ἰνδικτιῶνος ε̄, ἐν μηνὶ Μαίῳ ε̄ ἐνώπιον καὶ μαρτύρων Μανουὴλ τοῦ Θεριανοῦ, Κωνσταντίνου τοῦ Λαυρακοστόμου, Ἀλισάνδρου τοῦ Κακωνά, Ντεφρὲ τοῦ Θεοδωριτζοπούλου, Νικολάου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀλισανδροπούλων καὶ Ἀνδρέου τοῦ Ληστοπούλου. ὅπερ καὶ ἐβουλλώθη μετὰ τῆς ἡμετέρας βούλλης καὶ ἐπεδόθη τῷ ἄνωθεν ἤδη διαληφθέντι Νικολάῳ τῷ υἱῷ Ἰωάννου τοῦ Ἀλληλοῦ εἰς βεβαίωσιν καὶ σύστασιν αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ὁρώντων καὶ ἀκουόντων ἀσφάλειαν.

(Σημεῖον νομικοῦ.) Καὶ ἐγὼ Θεόδωρος ἱερεὺς ὁ Πίγκης, ἐξ αὐθεντικῆς δυνάμεως νομικὸς ὢν Παλαιῶν Πατρῶν, ταῦτα πάντα οἰκεία μου χειρὶ ἔγραφα καὶ ὑπέγραφα καὶ δῆλα τοῖς πᾶσιν ἐποίησάμην καὶ διὰ τοῦ παρόντος μου τοῦδε σημείου ἐπεσφραγισάμην παρακληθεὶς ὑπ' αὐτῶν».

ΠΑΚΤΩΣΗ

1404, 9 Ιανουαρίου

«Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀμήν.

Γαλβάν[ο] δὲ Στάμπις ἐξάμπελον εὐρῶν εἰς τὸ σταθμὸν, ὅπερ κατέχω, τὸ λεγόμενον Παλουκιάνικον, ὅπερ ἐπεκράτει Ἰωάννης ὁ Ἀλληλοῦ εἰς τῷ χρόνῳ ἤδη διαφθαρὲν καὶ εἰς ἀπορίαν ἀποκλίναντα καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔστρεφεν αὐτὸ πρὸς με, διὸ οὐδὲν τον ἀβαντζάριζεν. ἐγὼ δὲ διὰ τὸ συμφέρον τῆς εἰρημένης στάλης καὶ ἵνα μὴ τελέως ἐρημωθῆ καὶ ἀσύμφορον διατελῆ, πακτόνω αὐτὸ πρὸς τὸν εἰρημένον Ἰωάννην τὸν Ἀλληλοῦ εἰς ἵνα ἐπιμεληθῆ καὶ καλλιεργήσῃ καὶ ἀναστήσῃ αὐτὸ, καὶ ἔχει ἐν κληρονομίᾳ αὐτοῦ ἀναφαιρέτω, ἐπιδίδειν τε κατ' ἔτος πρὸς με καὶ τοὺς ἐμοὺς διαδόχους ἕνεκεν τούτου τῇ εορτῇ τοῦ μεγάλου πάσχα κριὸν ἓνα καὶ οὐχὶ πλέον, πληροῖν δὲ καὶ τὴν δεκατίαν μόνος ἀπὸ τῆς ἐπικαρπίας τοῦ ἀμπελίου εἰς τὴν κούρτην· ἀπὸ δὲ τὰς εὐρισκομένας ἐλαίας ἀρτίως καὶ δένδρα ἕτερα, ἵνα μεριζώμεθεν αὐτὰ ἐξ ἴσου· εἰ δὲ καὶ προσαναστήσῃ ἕτερα δένδρα ἐκεῖσε αὐτὸς, νὰ εἶναι διὰ λόγον του εἰς τὴν νομὴν καὶ κατάστασιν τοῦ ἀμπελίου. καὶ ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ νῦν ἔχει ὁ δηλωθεὶς Ἰωάννης ὁ Ἀλληλοῦ εἰς τὸ αὐτὸ ἐξάμπελον κατὰ τὴν ἄνωθεν περιλογὴν ἐν παντοίᾳ αὐτοῦ δεσποτεία καὶ κυριότητι, ὥστε κατέχειν καὶ οἰκοδεσποτεῖν αὐτὸ ἐν κληρονομίᾳ διηνεκῇ καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν καὶ παντοίαν πρόσοδον καὶ ἐπικαρπίαν ἀπολαμβάνειν ἐλευθερίως ὡς οἰκείον κτῆμα καὶ ἰδιαίτατον, ἀρκοῦμενος εἰς τὴν ἄνωθεν συμπεφωνημένην νομὴν τοῦ ἐνὸς κριοῦ κατ' ἔτος ἐν τῷ μεγάλῳ πάσχα καὶ τῆς δεκατίας ἐν τῇ κούρτῃ, μὴ πλέον παρὰ τινος συνωθούμενος ἢ ἀπαιτούμενος, ἀλλ' ἐν τούτοις διαμένειν ἀνενόχλητος πάντα καὶ ἀνεπηρέαστος, ἔχων παντοίαν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν μετὰ τοῦ κατέχειν, ἔτι καὶ πωλεῖν, χαρίζειν, προικοδοτεῖν, ἀντικαταλλάττειν, εἰς θεῖους κ. τ. λ. σὺ δὲ χάριν καὶ τὸ παρὸν γράμμα γεγονέναι ἐποίησα ἐν τῷ ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως ἔτει αὐδ, ἰνδικτιῶνος ιβ̄, ἐν μηνὶ Ἰανουαρίου θ̄, ἐνώπιον καὶ μαρτύρων Κωνσταντίνου τοῦ Λαυρακοστόμου, Κωνσταντίνου τοῦ Σπανοπούλου, Ματθαίου ντὲ Κανιότ, Νικολάου τοῦ Πίγκη καὶ ἐτέρων τῶν ἐκεῖσε εὐρεθέντων. ὅπερ καὶ ἐβουλλώθη μετὰ τῆς ἡμετέρας βούλλης καὶ ἐπεδόθη τῷ ἄνωθεν ἤδη διαληφθέντι Ἰωάννῃ τῷ Ἀλληλοῦ εἰς σύστασιν

αὐτοῦ καὶ διαμονὴν διηρεκῆ, βεβαίωσίν τε καὶ ἀσφάλειαν ἀναμφί[λεκτ]ον πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα ὁρῶντων καὶ ἀκουόντων.

(Σημεῖον τοῦ νομικοῦ.) Καὶ ἐγὼ Θεόδωρος ἱερεὺς ὁ Πίγκης ἐξ ἀθθεντικῆς δυνάμεως νομικὸς ὢν Παλαιῶν Πατρῶν ταῦτα πάντα οἰκεία μου χειρὶ ἔγραψα καὶ ὑπέγραψα καὶ δῆλα τοῖς πᾶσιν ἐποιησάμην καὶ διὰ τοῦ παρόντος μου τοῦδε σημείου ἐπεσφραγισάμην παρακληθεῖς ὑπ' αὐτῶν».

ΧΡΕΩΣΤΙΚΟ ΟΜΟΛΟΓΟ ΜΕ ΣΥΣΤΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΥΠΟΘΗΚΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΤΟΥ

1496, 1η Μαΐου

«Ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἀμήν. ᾠγς, ἰνδικτιῶνος ἰδ, Μαΐου α, εἰς τὴν Ναυπάκτον ἡγρον εἰς τὸν λιμένα.

Παρήσαν σωματικῶς μίκῃρ Ἀνδρέας δεῖ Φραντζέσι ὁ ἀπὸ τῆς Μεθώνης, νῦν δὲ εὐρισκόμενος ἐν Ναυπάκτῳ, καὶ κῆρ Γεώργιος ὁ Μελέτης ὁ ἀπὸ τὸ Ἀνάπλιον. εἶπε δὲ ὁ εἰρημένος μίκῃρ Ἀνδρέας δεῖ Φραντζέσι, ὅτι ὡς ἐπίτροπος, [ᾧπου ἐν] τοῦ μίκῃρ Ἀντωνίου Τέστα τοῦ ποτε μίκῃρ Ἰάκουμον, κατὰ πῶς φαίνεται ἢ ἐπιτροπικῆ ἀπὸ τὸ ἴλιζι μὲν τὸ τοῦ Ἀναπλίου, γινόμενη εἰς τὰς κῆ τοῦ νῦν παρελθόντος Ἀπριλλίου εἰς τὸ Ἀνάπλιον, γυρεύοντας τὸν εἰρημένον κῆρ Γεώργιον [τὸν] Μελέτην φλωρία ἐνεήντα ἐξ καὶ ἄσπρα σαράντα τρία, ᾧπου χρεωστῆ τὸν εἰρημένον μίκῃρ Ἀντωνίου Τέστα. ὁποῖά εἰσι δι' ἄριστον ἀπολογασμὸν, ᾧπου εἶχαν ἀντάμα, νὰ κάμουν. εἶπε δὲ ὁ εἰρημένος κῆρ Γεώργιος Μελέτης, ὅτι διὰ τῶν εἰρημένων ἄνωθεν φλωρίων τῶν ἐνεήντα ἐξ καὶ ἄσπρων σαράντα τριῶν ὀμπλιγάρεται αὐτὸς καὶ ὀμπλιγάρει καὶ πάντα τὰ καλὰ τὰ κινήτὰ καὶ ἀκίνητα, ᾧθεν εὐρίσκονται, καὶ τοὺς χρεωφειλέτας αὐτοῦ τοὺς εὐρισκόμενους εἰς τὸ Ἀνάπλιον, εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ ἀλλαχοῦ, ᾧπου ἔχει πράγματα καὶ χρεωφειλέτας. οὕτως ὀμπλιγάρει ἀκόμα καὶ τὰ παιδιά του ὁμοῦ τὰ καθόλου γεγραμμένα ὀμπλιγάρει ἕως τελείαν ἀποπληρωμὴν καὶ ἐξόφλησιν τῶν εἰρημένων ἐνεήντα ἐξ φλωρίων καὶ τῶν σαράντα τριῶν ἄσπρων. ὁποῖον χρέος νὰ ὀφείλῃ ὁ εἰρημένος κῆρ Γεώργιος ὁ Μελέτης, νὰ πληρώσῃ καὶ νὰ ἐξοφλήσῃ αὐτὸ πρὸς τὸν εἰρημένον ἄνωθεν μίκῃρ Ἀντωνίου Τέστα δι' ὅλου τοῦ νῦν ἐρχομένου Σεπτεμβρίου, δίδοντας κατὰ τὸ παρὸν ὁ εἰρημένος κῆρ Γεώργιος ὁ Μελέτης ἡγρον τοῦ μίκῃρ Ἀνδρέου ντεῖ Φραντζέσι, ὡς ἐπίτροπος, ᾧπου ἐν, φλωρία εἴκοσι. ἅτινα εἴκοσι φλωρία ἔλαβεν ταῦτα ὁ μίκῃρ Ἀνδρέας ντεῖ Φραντζέσι. τὰ δὲ ἐναπολειφθέντα νὰ δώσῃ καὶ νὰ πληρώσῃ αὐτὰ εἰς τὸ ἄνωθεν γεγραμμένον τέρμινον. [εἰ δὲ οὐδὲν πληρώσει αὐτὰ εἰς τὸ εἰρημένον τέρμινον], νὰ ἔχη πᾶσαν ἄδειαν ὁ εἰρημένος μίκῃρ Ἀντωνίου Τέστα, νὰ σφίξῃ καὶ νὰ στρέψῃ καὶ νὰ περιορίσῃ τοῦ εἰρημένου κῆρ Γεωργίου τοῦ Μελέτου τὰ παντοῖα καλὰ αὐτοῦ, τὰ ἄνωθεν εἰρημένα, ᾧθεν εὐρίσκονται. ἔτι εἶπεν ὁ εἰρημένος κῆρ Γεώργιος ὁ Μελέτης ὁ ἀπὸ τὸ Ἀνάπλιον, ὅτι ἔστοντας εἰς τὸ Ἀνάπλιον ὁ εἰρημένος κῆρ Γεώργιος ὁ Μελέτης εἶπεν ἐκεῖσε ἔμπροσθεν παρακαλεσμένων μαρτύρων, τοῦ εὐγενοῦς μίκῃρ Ἀγγέλου Κερῖνη καὶ κῆρ Λινάρδου τοῦ Μεντζολά, ᾧπως ὀμπλιγάρησεν ἐκεῖ εἰς τὸ Ἀνάπλιον τοῦ εἰρημένου μίκῃρ Ἀντωνίου Τέστα τὰ καθόλου αὐτοῦ σπαρτὰ, ᾧθεν εὐρίσκονται, ἔτι τε καὶ τοὺς χρεωφειλέτας αὐτοῦ. αἱ ὁποῖαι ὀμπλιγατιζιόνες θέλει καὶ στέργει καὶ βεβαιοῖ ὁ εἰρημένος κῆρ Γεώργιος ὁ Μελέτης, [καὶ] ἐκεῖνην, ᾧπου εἶπεν εἰς τὸ Ἀνάπλιον, καὶ ταύτην, ἣν ἐποίησεν εἰς τὴν Ναυπάκτον.

Εἰς ἀσφάλειαν ἐποίησεν τὸ παρὸν γράμμα ἐν Ναυπάκτῳ, ἐνώπιον καὶ παρακληθέντων μαρτύρων, κῆρ Χριστόφαλον Φαλιερ, κῆρ Γεωργίου τοῦ Γκρεκοπούλου καὶ κῆρ Νικολάου τοῦ Βορίση.

(Σημείον τοῦ νοταρίου.) Ἰωάννης ὁ Ἀργυρὶ τῆ δυνάμει δεσποτικῆ νοτάριος ὧν φανερός ἔγραφα καὶ ὑπέγραφα ἐν Ναυπάκτῳ, ἐν ᾧ ἐτέθη καὶ τὸ παρὸν σημεῖον ...»

7

1400-1494. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Σ. Καρύδης, «Ἀντίγραφα νοταριακῶν πράξεων τοῦ 15^{ου} αἰ. στὰ κατάστιχα τοῦ Κερκυραίου νοταρίου ἱερέα Σταματίου Κοντομάρη», *Παρασσός* 41 (1999), σ. 164 -169, αρ. 1-3.

8

1414-1789. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Χρῦσα Μαλτέζου, «Ἀρχειακές μαρτυρίες γιὰ πέντε μεταβυζαντινοὺς ναοὺς τῆς Κέρκυρας», στον τόμο *Εὐφρόσυνον*, τ. I, σ. 316-319.

9

1417. Διαθήκη (ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο). Κρήτη.

E. L e g r a n d, «Testament de Nil Damilas», *Revue des Études Grecques* 4 (1891), σ. 180-181.

9α

1430. Διαταγή οθωμανοῦ αξιωματούχου. Ἰωάννινα.

A. R i g o, «Lo Horismòs di Sinân Pascià, la presa di Ioannina (1430) e la «lettera» del sultano Murâd II», *Θησαυρίσματα* 28 (1998), σ. 62.

9β

1432. Νοταριακό έγγραφο. Κέρκυρα.

Σ. Ασωνίτης, «Ἐγγραφα αναφερόμενα στην εκκλησιαστική περιουσία στην Παλαιόπολη τῆς Κέρκυρας κατά το 14^ο καὶ 15^ο αἰ.», *Ἐῶα καὶ Ἑσπέρια* 3 (1996-1997), σ. 29-32, αρ. 3.

10

1436. Διαθήκη (ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο). Χάνδακας.

M. Μανούσακας, «Ἡ διαθήκη του Ἄγγελου Ἀκοτάντου 1436, ἀγνώστου Κρητικοῦ ζωγράφου», *ΔΧΑΕ* 2 (1960-1961), σ. 146-149, αρ. 2.

10α

1436. Ειδικό πληρεξούσιο. Κέρκυρα.

Σ. Α σ ω ν ί τ η ς, «Προβλήματα του ορθόδοξου κλήρου της Κέρκυρας πριν και μετά τη Σύνοδο Φερράρας - Φλωρεντίας», *Βυζαντινά* 21 (2000), σ. 407-408, αρ. 1.

10β

1440-1450. Διοικητικά έγγραφα. Κύπρος, Λίνδος, Ρόδος.

Ζ. Τ σ ι ρ π α ν λ ή ς, *Ανέκδοτα έγγραφα για τη Ρόδο και τις Νότιες Σποράδες από το αρχείο των Ιωαννιτών Ιπποτών, τ. 1 (1421-1453)*, Ρόδος 1995, σ. 401-403 αρ. 126 (= A. Luttrell - Vera von Falkenhausen, «Lindos and the defence of Rhodes: 1306-1522», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 22-23 (1985-1986), σ. 325-326 αρ. 2 = A. Luttrell, *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, London 1992, αρ. VII), σ. 558-560 αρ. 222.

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ, ΔΙΑΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΟΙ ΛΙΝΔΙΟΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΟΥΝ ΣΤΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ. ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΥΠΑΚΟΗΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΩΣ ΠΟΙΝΗ Η ΔΗΜΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΘΑΝΑΤΟ.

1440, 20 Σεπτεμβρίου

« Ἡμῆς φρα Τζουάν ντε Λεστίκ, θεοῦ χάριτος μέγας Μαῖστορ τοῦ ἱεροῦ ἤκου τοῦ Ὀσπνταλίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Ἱεροσολίμων καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ πενήτον φύλαξ, εἰς ἅπαντας ὀφνηζιάλιους, γέροντας καὶ παντός τοῦ κοινοῦ λαοῦ τον κάστρο μας τῆς Λύνδου τοῦ ἁγίου Ὀσπντίου τοῦ Ὀσπνταλίου, χερέσθε ἐν Κόριον.

Γνωστόν ἐστίν ἅπαντας, ὅτι ὁ σουλτάνος τοῦ Καῖρος, οἱ Σαρακινοὶ πολεμούζον το κάστρο μας τῆς Μεγρησιῆς να το πάρουν καὶ ἔρχοντε πρὸς ἐμᾶς· διὰ τοῦτο ἔκαμα ἀρμάδαν καὶ δύναμην, θεοῦ χάριτος, να υπάγει πρὸς ἐκίνους να τοὺς τζακίσω, μεγαλύτερη παρα κίνους· εἰς τοῦτο παρακαλό σας ἀκριβός καὶ ὀρῖζο σας απανο εἰν πέναν τῆς ἀπησιᾶς καὶ τῆς φοῦρκας καὶ νὰ χάσου ὄλλα τους τὰ καλλὰ, τὰ ἔχουν, κατὰ την ὄραν οπου να ἰδίτε την γραφίν μου, διασυντόμως πάσα ἀνθρωπος ὁποῦ να ἴνε τοῦ κουπίου να ἔμπη εἰς το κατέργον, το στέλο αὐτοῦ, να ἔρτη να κάμομεν νίκηνη κατὰ τὸν ἐχθρόν μας, με τὸ πλερομάν σας.

Δνά τοῦτο γράφον σας το μολιβόβουλον τοῦτον, ὅτι να μιδέν ἔχετε καμίαν ἐντίρισιν περιερχομένον δια ἐγγαρίαν καμίαν, αμε να ἴνε το ὀρκομοτικόν μας στερεόν καὶ διωτόν ὄσαν ὕτον, οὐδ' ἐμῆς καὶ οὐδέ ἄλως Μαῖστορ, ὄπου να ἔλθη ὀπίσο μας, να μιδέν ἔχει ἄδιαν να σὰς ἀνοχλίσει τύποτα. Τοῦτο δὲ ἦνε μεγάλη χρίσις, ὕπια ποτέ ουδεν ἐγίνην.

Καὶ εἰς τοῦτο εἰσὶν καλὴν καρδίαν, ὅτι θέλη νικήσει τὸ ἅγιον Ὑσπυτάλην, διότι εἰνοὶ εἶεν ξύλα δέκα ἐπτά καὶ τὰ ἔδικα μας θέλουν ἴστε περὶ τον παρά ἤκοση. Ἐγράφην εἰς χαρτὴν βεβραῖνον καὶ ἐβουλόθειν διὰ βοῦλας μας μολιβῆς, τὴν χρονίαν τοῦ Χριστοῦ χιλίους τετρακοσίους σαράντα, εἰς τὰς ἔκοση τοῦ Σεπτεβρίου μινός.»

10γ

1445. Παραχώρηση ακινήτων. Νάξος.
Σ. Λάμπρος, «Δουκικὸν γράμμα Ἰακώβου Κρίστη Β' τοῦ δουκὸς τοῦ Αἰγαίου», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 4/3 (1907), σ. 467-468.

10δ

1446. Διαθήκη μοναχῆς. I. M. Ξηροποτάμου.
J. B o m p a i r e, *Archives de l'Athos III. Actes de Xéropotamou*, Paris 1964, σ. 214, αρ. 30.

11

1446. Ναυτοδάνειο. Χίος.
Μ. Μανούσακας, «Στέφανος Κατράριος, ὁ πρῶτος γνωστὸς Ἑλλήν νοτάριος τῆς Χίου», στὸν τόμο *Εἰς Μνήμην Κ. Γ. Ἀμάντου*, Ἀθήνα 1960, σ. 270-271.

11α

- 1446-1447. «Ἐπιτροπικὸν γράμμα». Ιεροσόλυμα.
Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ὁ Ἰωάννης Πλουσιαδηνὸς καὶ ἡ σιναίτικη ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κεφαλαῖ στὸν Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σ. 19, σημ. 1.

11β

1447. Προικοσύμφωνο. Κέρκυρα.
Σ. Εὐστρατιάδης, «Κερκυραϊκὸν προικοσύμφωνον τοῦ ἐ' αἰῶνος», *Θεολογία* 3 (1925), σ. 48-50.

11γ

- 1450-1468. Διοικητικὰ έγγραφα. Λευκωσία.
L. de Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne*

des princes de la maison de Lusignan, τ. 3, Paris 1855, σ. 64-66, σ. 192-193, σ. 195-196, σ. 201-202, σ. 206, σ. 212-214, σ. 223.

118

1451-1481. Συνθήκες ειρήνης και παραχώρησης εμπορικών προνομίων. Ρόδος.

Ζ. Τσιρπανλής, «Φιλικές σχέσεις τῶν ἰπποτῶν τῆς Ρόδου μὲ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ 15^ο αἰ.», *Byzantinische Forschungen* 3 (1968), σ. 195-198 αρ. 1, σ. 202-207 αρ. 2.

ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΙΡΗΝΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ. ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΤΑΙ, ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ, Η ΑΠΡΟΣΚΟΠΤΗ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΛΙΩΝ.

1481, 21 Νοεμβρίου

«Κεφάλαια διὰ τὴν ἀγάπην καμομένα μέσα εἰς τὸν αἰδεσιμώτατον Μέγα Μαϊστῶραν τῆς Ρόδου, ἀθθέντην φρὰ Πέτρῳ Δαουμπονσοῦν, μὲ τὴν κατάστασιν τῆς βουλῆς του, καὶ μὲ τὸν μέγιστον Χαντζῆ Μπραήμην, ἀποκροισιάριον τοῦ ἐκλάμπρου ἀθθεντὸς σούμπαση τοῦ Πετζῶνος, διὰ δύνανμιν τῆς γραφῆς τοῦ ἀθθεντὸς αὐτοῦ, τῆς χρόνοις αὐπα', μῆνί κς' Νοεμβρίῳ, εἰς τὴν Ρόδον.

... Ἐτι καὶ μέσα εἰς τὸν καιρὸν ἀπὸ να ἀποκατασταθῆ ἡ διόρθωσι τῆς τιμείας ἀγάπης με τὸν κραταιώτατον μέγα ἀθθέντην διὰ καλὴν ἀρχὴν τῆς ἀγάπης καὶ διὰ σημάδην καλῆς θελήσεως καὶ φιλείας, ἕως να ἀποκατασταθῆ ἡ ἀγάπη αὐτή, να γρηκάται καὶ να στέκη ἡ τρέβα μέσα εἰς τὸν εἰρημένον Μέγα Μαϊστῶραν καὶ τὸν ἀθθέντην τὸν σούμπασην διὰ μῆνες ζ' ἢ περισσώτερον ἢ ὀλιγώτερον σὰν θελήσει αὐτός ὁ ἀθθέντης ὁ σούμπασης, ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς θαλάσσου καὶ τοὺς λιμῶνας, ἀπὸ τοὺς σέττε κάβους ἕως στὰ Παλάτια, ἀσφαλίζοντα καὶ ἐγρηκόντα τοὺς ὄρους, ὡς τοῦ σέττε κάβους καὶ Παλάτια, με ταύτην τὴν τάξιν, ὅτι δι' ἀσφάλειαν τῆς εἰρημένης ἀποκατάστασις οἱ Ροδῆτες καὶ οἱ ὑπεξοῦσιοι τῆς Περγιούς, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Τούρκοι, νὰ ἐμποροῦν σεγοῦρον με τὰ κορμιά τους καὶ τὰ καλά τους να ταξιδεύουν καὶ να πράττουσιν εἰς τὴν Ρόδον καὶ εἰς τοὺς τόπους ὅλους τῆς αὐτῆς Περγιούς καὶ εἰς αὐταῖς ταῖς περιοχαῖς καὶ κονφῆναις τῆς Τουρκίας.

Ἐτι καὶ τὰ κάτεργα καὶ οἱ φοῦσταις καὶ ἄλλα πλεύσιμα τοῦ εἰρημένου ἀθθεντὸς Μεγάλου Μαϊστῶρος καὶ τῆς Περγιούς, μέσα εἰς τὸν καιρὸν τῆς τοιαύτης τρέβας, νὰ μὴδὲν ποιήσουν ζημίαν ἢ δυναστείαν κὰν μίαν εἰς τοὺς Τούρκους, μέσα εἰς τῆς περιοχαῖς ταῖς εἰρημέναις, ὁμοίως καὶ οἱ Τούρκοι, μὴ δὲ κάτεργον, μὴ δὲ φοῦστα, μὴ δὲ ἄλλον πλεύσιμον εἰς ταῖς περιοχαῖς μέσα ταῖς εἰρημέναις, εἴτε εἰς τὰ νησιά τῆς Περγιούς, νὰ μὴδὲν κάμουν ζημίαν κὰν μίαν, οὐδὲ εἰς τοὺς ὑπὸ τακτικούς τῆς Περγιούς, με τιῶτον ἐγρηκόντα, ὅτι τὰ κάτεργα καὶ οἱ φοῦσταις καὶ τὰ ξύλα τὰ ἀρματωμένα νὰ ἐμποροῦν κατὰ τοὺς μαχομένους νὰ κάμνουσιν τὴν τάξιν τῆς μάχης εἰς τὴν θάλασσαν, ὅχι δὲ τὰ πραγματευνάδικα, τὰ θέλουν ταξιδεύειν καὶ πράττειν

μέσα εἰς ταῖς εἰρημέναις περιοχαῖς καὶ λιμῶναις να ἔνεν σιγοῦρα θαλάσσου τε καὶ στερεᾶς τῆς μίας μερίας καὶ τῆς ἄλλης ...»

12

1453. Αποδοχή ἀπὸ τις κοινότητες τῆς Νισύρου ἐντολῆς τῶν Ἰωαννιτῶν Ἱπποτῶν γιὰ τὴν κατασκευὴ καὶ ἐπισκευὴ οχυρώσεων. Νίσυρος.
 Ζ. Τσιρπανλῆς, «Σελίδες ἀπὸ τῆ μεσαιωνικῆ ἱστορία τῆς Νισύρου (1306-1453)», *Δωδεκανησιακά* 2 (1967), σ. 48-49 (= Ζ. Τσιρπανλῆς, «Μορφές διοικητικῆς αὐτονομίας στα Δωδεκάνησα ἐπὶ ἱπποτοκρατίας (Liberi ab omnibus servitutibus?)», *Δωδώνη* 15/1 (1986), σ. 55-60 ἀρ. 2 = Τσιρπανλῆς, *Ρόδος καὶ Νότιες Σποράδες*, σ. 43-44· σ. 195-200, ἀρ. 2).

12α

- 1454-1819. Ἐκκλησιαστικὲς ἀποφάσεις καὶ σουλτανικὸ φερμάνι. Κωνσταντινούπολη.
 Ρ. Lemerle, *Archives de l'Atos II. Actes de Kutlumus*, β' ἐκδ., Paris 1988, σ. 187 ἀρ. 64, σ. 203-209 ἀρ. 73-75, σ. 213-216 ἀρ. 77, σ. 219-222 ἀρ. 79, σ. 235-237, σ. 406 ἀρ. 47bis.

12β

- 1456 (1457). Ἐκκλήση στο Μ. Μαγίστρο ἀπὸ κατοίκους τῶν τουρκοκρατούμενων Μικρασιατικῶν παραλίῶν. Ζητοῦν ἀρωγὴ γιὰ τὴ μετοικεσία τους στο νησί τῆς Ρόδου. Μικρά Ἀσία.
 Ζ. Τσιρπανλῆς, «Οἱ «εὐπρεποὶ ἄνθρωποι», τὸ παιδομάζωμα καὶ οἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ παπικοῦ στόλου στο Αἰγαίو με ὀρμητήριο τὴ Ρόδο (1456-1458)», *Δωδώνη* 15/1 (1986), σ. 221-222 (= Τσιρπανλῆς, *Ρόδος καὶ Νότιες Σποράδες*, σ. 67-68).

«ἄνς ἰοδνίω Κ̄.

Ἐτούτω ἔνεν τὸ χαρτὴν τὸ ἐπεύσασην <ι> ευπρεπὶ ἄν(θρω)ποι.

Ἐντιμότητα, φρονιμότητα, ἐνδοξότητα καὶ πάσης τημῆς ἄξιε αὐθέντι Ρόδον, μέγα ματιστω φρᾶ Τζιάκα τε Μιλῆ μετα καὶ του κουβεντιόν, καὶ εἰς τον ἀγιώτατον πατριάρχην, τὸν ἐπήτροπον τοῦ παναγιωτάτου πάπα, ἡμεῖς οἱ πτωχεῖ οἱ δούλι σας οἱ χριστιανοῖ, οἱ ευπρεποὶ ἄν(θρω)ποι, ὅπου ἡμεσαν εἰς τὴν Τουρκίαν, μικροὶ τὲ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες τὲ καὶ γυναῖκες, πολ(λ)α προσκυνούμεν τὴν αὐθεντία σας.

Να τὸ ἡξεύρετε, αὐθέντες, πὼς ἔχωμεν ἀγανάκτησην ἀπο τους Τούρκους καὶ πέρουν τὰ παιδία μας καὶ κάμνουν τα μουσουλμάνους, καὶ διὰ τούτω παρακαλουμεν τὴν αὐθεντία

σας και τὸν ἅγιον τον πατριάρχην, το πὼς ἐκατέβην διὰ τοῦς χρυστιανοῦς με κάτεργα τοῦ πάπα, και διὰ τούτω παρακαλούμεν τὴν αυθεντία σας, να βάλετε βουλὴν να στείλῃ ὁ ἀγιώτατος ὁ πατριάρχης τα κάτεργά του, να μας σικόσεται ἀπεδῶ με τας γυναῖκες μας και με τα παιδιά μας, ὅτι ἔχομεν μεγάλην αγανάκτηση ἀπὸ τοῦς Τούρκους, ὅτι να μὴν χάσομεν τα παιδιά μας, ἀμη να ἔλθομεν εἰς τον τόπον σας να ζήσομεν και να αποθάνομεν ὡς ὑποταχτικοὶ τῆς αυθεντία<ς> σας ἐντάμα μέτα σας πάντοτε. Εἰ δε και αφήσετέ μᾶς ἐδῶ εἰς τοῦς Τούρκους ὅτι να χαθοῦν τὰ παιδιά μας, να το δόσεται λόγον εἰς τὸν θ(εο)ν και τὸ κρήμαν μας να ἔνεν ἀπάνο σας, και δια τούτω παρακαλου<μεν> τὴν αυθεντία σας και τον αγιοντατον τὸν πατριάρχην, το εγληγορόττερον ὅπον ἐμποροῖται, να πεύσι τα κάτεργά του να μας σικόσουν.

Κ(υριο)ς ὁ θ(εο)ς στερέόνη τα χρόνια τῆς αυθεντία<ς> σας».

13

1457. Δωρεά εν ζωή (ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο). Μουχλί (Αρκαδία).
Μ. Μ a n o u s a k a s, «Un acte de donation à l' église sainte Kyriakè de Mouchli (1457)», *Travaux et Mémoires* 8 (1981), σ. 319.

14

1461-1817. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, επισκοπικές αποφάσεις.
Σκύρος.
Κ. Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ί δ η ς, «Ὁ κώδικας τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Σκύρου», *AEM* 24 (1981-1982), σ. 41-109.

14α

1462. Δωρεά εν ζωή. Σίφνος, Νάξος.
Π. Ζ ε ρ λ έ ν τ η ς, «Τουλιανοῦ Ντακορώνια αὐθέντου Σιφνίων γράμμα τοῦ ἔτους 1462», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 128-132.

15

1462-1573. Απόφαση ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου και νοταριακές πράξεις.
Κέρκυρα.
Κ α τ ε ρ ί ν α Ζ α ρ ί δ η, *Ὁ μέγας πρωτοπαπᾶς Κερκύρας Ἀλέξιος Ραρτούρος, λόγιος του 16^{ου} αἰ. (1504-1574)*, Κέρκυρα 1995, σ. 214-232 αρ. 1-9, σ. 235-238 αρ. 13-14, σ. 240-241 αρ. 17.

15α

1463-1502. «Ταβουλλαρικά γράμματα», ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγ-

γραφο, πατριαρχική απόφαση. Θεσσαλονίκη, Κωνσταντινούπολη, Λήμνος, Χαλκιδική.

N. Oikonomides, *Archives de l' Athos. IV. Actes de Dionysiou*, Paris 1968, σ. 161-162 αρ. 30, σ. 164-170 αρ. 32-33, σ. 190 αρ. 41.

15β

1468-1469. Διατάγματα του Γάλλου βασιλέα της Κύπρου. Νικοσία (Λευκωσία).

J. Richard, T. Papadopoulos (εκδ.), *Le Livre des Remembrance de la secrète du Royaume de Chypre (1468-1469)*, Nicosie 1983, σ. 4-5 αρ. 3, σ. 7 αρ. 7, σ. 10-11 αρ. 15-17, σ. 25-27 αρ. 46-50, σ. 36 αρ. 72, σ. 41 αρ. 83, σ. 47-48 αρ. 99, σ. 54 αρ. 115, σ. 55-56 αρ. 117, σ. 67-68 αρ. 143.

ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΗΨΗ ΦΥΓΑΔΩΝ ΠΑΡΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΚΥΡΙΟΥΣ ΤΟΥΣ.

1468, 4 Μαρτίου

«† Πιστοὶ καὶ ἡγαπημένοι μας, μνησθέν σου καὶ ὀρίζομέν σε, μοναῖτα καὶ τὸν αὐτόν μας ὀρισμὸν περιλάβης, νὰ ποίσης ἕναν διαλαλημὸν καὶ ὀρισμὸν ἀπὸ τὴν μερίαν μας εἰς ὅλα τὰ χωρία καὶ πραστεῖα, μοναστήρια, ἀμπελικές καὶ μονοίγια, ἀπὸ ἕνι εἰς τὴν κοντραῖαν τῆς χώρας, τὸ πῶς οἱ τζιβιτᾶνοι καὶ παρατζιβιτᾶνοι τῶν αὐτῶν χωριῶν καὶ πραστεῖων νὰ γυρέφουν ὅπου εἴρον ἀνθρώπους καὶ γυναῖκες καὶ κοπελλία, ἀπὸ δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς τόπους, ἀπὸ εὐρίσκονται, καὶ δὲν εἶναι ἀγρωνισμένοι πῶς ἕνι ἐλεύτεροι, νὰ τοὺς πιάνουν καὶ νὰ τοὺς δῆνουν ἀξάγκωνα καὶ νὰ σοῦ τοὺς πρεζεντιάζουν καὶ ἐσοῦ νὰ τοὺς πέμπης εἰς τὸν σύγκριτόν μας νὰ τοὺς θεωροῦν, ἂν ἕν' πάροικοί μας, νὰ τοὺς παιδεύγουν καὶ νὰ τοὺς πέμπουν εἰς τὰ χωρία μας, καὶ, ἂν ἕν' πάροικοι ἄλλους, νὰ τοὺς παιδεύγης ἐσοῦ καὶ νὰ τοὺς παίρνουν οἱ ἀφέντες τους· καὶ ἂν ἴσως καὶ οἱ αὐτοὶ τζιβιτᾶνοι καὶ παρατζιβιτᾶνοι ποίσουν τὸ κατάδικον, θέλουν πλερώννει πένα ὁ πασαγείς, ἀπὸ νὰ φαλιάση, εἰς τὴν τζάμπραν μας δουκᾶτα κε' καὶ κιβέτζιμο· ὁμοίως πᾶσα ἄθρωπος τοιοῦτης λογῆς καὶ νατούρας ἀπὸ νὰ 'ναι κ' ἔχουν τους ἔσσω τους οὐ ξεύρουν ποῦ ἕνι ἢ φεύγουν καὶ 'δὲ νὰ τοὺς ὁμολογοῦν, θέλει πλερώννει πένα ὁ πασαγείς εἰς τὴν τζάμπραν μας δουκᾶτα κε' ἀπὸ νὰ φαλιάση. Καὶ διαβαίνοντα ἄλλες ἡμέρες θέλομεν πέφει ἕναν ἐμπιστόν καὶ ἡγαπημένον μας νὰ δῆ καὶ νὰ ξετάση ἂν ἐποῖκαν οἱ ἄνωθεν τζιβιτᾶνοι καὶ παρατζιβιτᾶνοι τὸ τέβερ τους καὶ ἀπὸ βρεθῆ φαλιασμένος θέλει πέφτει εἰς τὴν ἄνωθεν πένα. Οἱ πιστ(οὶ) τζιβιτᾶνοι καὶ παρατζιβιτᾶνοι νὰ πουρσουβιάζουν πάντα εἰς τοιαύτην μανιέραν.

Ἐγράφην τῆ δ' Μαρτίου υξῆ' Χριστοῦ».

16

1469-1817. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Σ. Κοντογιάννης, Σ. Καρύδης, «Η Μονή Παλαιοκαστρίτσας Κέρκυρας (Ίστορικά έξ ανέκδοτων έγγραφων)», *Επιστημονική Επετηρίς τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών* 29 (1994), σ. 648-650 αρ. 1-2, σ. 651-654 αρ. 4-5, σ. 657-659 αρ. 8, σ. 661-666 αρ. 12, σ. 674-687 αρ. 18-21, σ. 688-691 αρ. 23, σ. 696-703 αρ. 28.

16α

1471-1496. «Ταβουλλαρικά γράμματα». Αγ. Όρος, Αυλώνας.

A. Guillou, P. Lemerle, Denise Papachryssanthou, N. Svoronos, *Archives de l'Athos. X. Actes de Lavra III. De 1329 à 1500*, Paris 1979, σ. 196-199, αρ. 173-174.

17

1472-1473. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Γ. Πεντόγαλος, «Ανέκδοτα έγγραφα του 15^{ου} αιώνα σχετιζόμενα με την εκκλησιαστική ιστορία τής Κέρκυρας», *Κερκυραϊκά Χρονικά* 19 (1974), σ. 129 αρ. 1 (= Ι. Κονιδάρης, Γ. Ροδολάκης (εκδ.), «Οι πράξεις του νοταρίου Κερκύρας Ιωάννη Χοντρομάτη (1472-1473)», *EKEIEΔ* 32 (1996), σ. 151 αρ. 4), σ. 133-134 αρ. 2 (= Κονιδάρης, Ροδολάκης, ό.π., σ. 158-159 αρ. 18), σ. 137 αρ. 3 (= Κονιδάρης, Ροδολάκης, ό.π., σ. 163 αρ. 27).

18

1472-1545. Κώδικας Ιωάννη Χοντρομάτη, νοταρίου Κερκύρας.

Ι. Κονιδάρης, Γ. Ροδολάκης (εκδ.), «Οι πράξεις του νοταρίου Κερκύρας Ιωάννη Χοντρομάτη (1472-1473)», *EKEIEΔ* 32 (1996), σ. 141-142 υποσ. 10³, σ. 149-192 αρ. 1-87.

19

1472-1573. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Χ. Κόλλας, *Η νήσος των Κορυφών τον 16^ο αιώνα. Ύπαιθρος και*

3. Δημοσιεύεται μία πράξη του έτους 1545 του νοταρίου Κερκύρας Πέτρου Σπόγγου.

νησιά, τ. Α', Κέρκυρα 1994, σ. 51-52, 63-64, 136-137, 147 (= Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Γ. Ροδολάκης, Δήμητρα Καραμπούλα, «Οι πράξεις του νοταρίου Καρουσάδων Κερκύρας πρωτοπαπά Φιλίππου Κατωϊμέρη (1503-1507)», *ΕΚΕΙΕΔ* 33 (1997), αρ. 95), 151 (= Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, κ.α., ό.π., αρ. 116), 152, 260-261, 264, 271, 278-279, 281, 283-284, 295, 322-324, 376, 391-399, 403-437, 447, 452-454.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΑΣ ΜΕ ΟΡΟΥΣ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΒΙΑΣ ΣΥΓΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ

1553, 1 Αυγούστου

«... Κυρ Βασίλις Κοσμάς κι κυρ άνδρέας μπουμπλης παρόντες έσυμφώνησαν μέ τό όνομα τοϋ κυρίου ήμών ήσοϋ Χριστοϋ καί τής υπεράγνου αϋτοϋ μητρος τής κυρίας τής Θεοτόκου. Έστοντας νά έχουν τήν αγάπην καθαρά έν τό μέσο τους, έτζη θέλουν νά ήναι από τήν σήμερα καί έν όλο τό Χρόνο της ζωής αϋτων, άδελφοί μία ψυχή έν σώμα ής ένα φομή καί κατοικοϋν όμοϋ. Καί δουλεύουν πιστά άσηνέριστα καί άσκανδάλιστα καί έχουν ένα πονγγή ώς άδελφοί έγγαρδιακοί ένώλο τό χρόνο της ζωής αϋτών. Καί νά κληρονομί ό ής τόν έτερον καί ό έτερος τόν έτερον καί οϋτως όμολοΓοϋν καί στέργγουν νά έχη τό βεϋαιον. Καί έπηδη ό κύρ Βασίλης ενρίσκειται παντρεμένος καί παντρεβοντας κι ό κύρ άνδρέας θέλουν νά ενγένουν οι προΐκες τών Γηραικών τους καί τό ρέστω τό ήτοι ήθελαν ποκτίση κι δουλεύουν νά τά κληρονομή ό ής τοϋ έτέρου ώς άνωθεν ...».

ΠΑΡΑΧΩΡΕΙΤΑΙ ΚΟΡΗ ΩΣ ΨΥΧΟΠΑΙΔΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΑΤΟΣ

1553, 26 Αυγούστου

«... Υπαρούσα κυρά ανεζίνα συμβία τοϋ κύρ άνδρέα καναλιότη καί υπαρούσα κυρα στάμο μυχαλού συμβία του κύρ άρσένη ζινιάτη από χωρίο τών λακώνων έχοντας ή ρηθησα κυρα στάμο ένα παιδήον αϋτής όνόματη ζαμπέτα. Καί εκη ενδωθεν της ενδόξου μονής της παλαιοκαστριτήσας ενσυμφώνησαν καί έλαβεν ή άνωθεν κυρά ανεζίνα, τήν ήρημένη ζαμπέτα εκ τήν αγίαν τοϋ Θεοϋ εκκλησίαν τής παλαιοκαστριτήσας σε πλήθος λαοϋ. Τήν σήμερα δε στερεώνουν καί βεναιώνουν ότι ή άνωθεν κυρά ανεζίνα νά έχη τήν ήρημένη ζαμπέτα παιδη της ψυχής της καθώς τήν έλαβεν εκ τήν αγίαν τοϋ Θεοϋ εκκλησίαν. Νά εντένη υποδένη καί ζωοτροφή αϋτήν χρόνους δώδεκα ερχομένους. Έστοντας κι ή ρηθησα ζαμπέτα στην υποταγήν της ρηθήσης κυράς αϋτης κι δουλεύη το μπορέζη της. Κι σώνοντας οι ρηθέντες χρόνοι ιβ, νά τής δόση στρώμα έν ... ής μετριτά δουκάτα δέκα. Έξ οποια ρηθέντα δουκάτα δεκα έλαβεν ής τό παρόν ή ρηθήσα κυρά στάμο μητέρα της ρηθήσης ζαμπέτας δουκάτα ένα εκ τήν άνωθεν κυρά ανεζίνα διά χρία όπου έχη ό άνήρ αϋτης άσθενής. Έξεκαθαρίζουν τούτο ότι άν ή ρηθησα ζαμπέτα ήθελε ενγη εκ τήν ήρημένην κυράν αϋτης πριν νά σώσουν οι ρηθέντι χρόνοι ιβ νά μηδέν τής δόση τίποτε από ήτοι τής τάζη ...».

20

1474. Πατριαρχικό έγγραφο για την αποδοχή καταβολής ετήσιου φόρου στην Πύλη. Κωνσταντινούπολη.

Δ. Ἀποστολόπουλος, Ὁ "Ἱερός Κώδιξ" τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως σὺν β' μισθὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνα. Τὰ μόνον γνωστὰ σπαράγματα, Ἀθήνα 1992, σ. 90-92, αρ.1.

21

1476. Συνοδικές αποφάσεις γιὰ τὴν διευθέτηση χρέους. Κωνσταντινούπολη. Μάχη Πατίζη - Ἀποστολοπούλου, Ἄνεπίσημα ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως. Παρασχέδια καὶ μαρτυρίες τοῦ 1476, Ἀθήνα 1988, σ. 94-95 αρ. 2, σ. 99-100 αρ. 3.

21α

1477. Απογραφή κινητῶν. Βενετία.
Κ. Δημάρας, «Βενετία: 1477, 1828. Ἀνέκδοτα κείμενα», *Θησαυροίσματα* 1 (1962), σ. 2-3, αρ. 1.

22

1477. Εγκύκλιος τοῦ πατριάρχη Μαξίμου σχετικὴ με ζητήματα γάμου, διαζυγίου καὶ ἀδελφοποιίας. Κωνσταντινούπολη.
Μάχη Πατίζη - Ἀποστολοπούλου, Δ. Ἀποστολόπουλος, *Μετὰ τὴν κατάκτηση. Στοχαστικὲς προσαρμογὲς τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως σὲ ἀνέκδοτη ἐγκύκλιο τοῦ 1477*, Ἀθήνα 2006, σ. 55-66.

1477, Ἀύγουστος

«† Μάξιμος ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τοῖς ὑφ' ἡμῶν ἅπασιν εὐσεβέσι χριστιανοῖς ...

Μηδεὶς διαζεύγιον ποιέτω συνοικεσίου τινὸς χωρὶς τῶν γεγραμμένων νομίμων αἰτιῶν, προβαλλόμενος μῖσος ἢ καὶ τὸ ἀμφοτέρω τὰ μέρη συμφωνῆσαι εἰς διάζευξιν καὶ ἄλλας τινὰς τοιαύτας ἀκαιρολογίας· ὁ γὰρ χωρὶς τῶν νομίμων αἰτιῶν διὰ δὲ αἰτίας τοιαύτας διαζεύγιον ποιήσων, ἀσυγγνώστως καθαιρεθήσεται ὡς παραβάτης ἐντολῆς Θεοῦ.

Εἴ τις εὐρεθείη τῶν ἱερωσύνῃ κεκοσμημένων συνείσακτον ἔχων, κἀκεῖνον ἀσυγγνώστως καθυποβαλοῦμεν τῇ καθαιρέσει. Ὅμοίως καὶ τοὺς βαπτίζοντας τοὺς παῖδας τῶν Τούρκων, ἐπεὶ πρὸς ἀνατροπὴν τῆς πίστεως τοῦτο ποιοῦσιν.

Τοὺς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς ἐκκλησίας ἀφιέντας καὶ ἐθνικῶ τρόπῳ κατηγιαζομένους, ὡς τὴν πίστιν ἀρνούμενους, ἀσυγχωρήτους ἔχομεν καὶ μηδὲ ταφῆς ἀξιούσθωσαν, εἰ μὴ μετανοήσουσιν.

Μηδεὶς τὰς λεγομένας ἀδελφοποιίας, ὡς παρανόμους, ποιέτω· εἰ δὲ τις φωραθείη ποιῶν ταύτας, εὐθνήσεται ἀσυγγνώστως.

Εἴ τις τῶν ἱερωμένων εὐρεθεῖν χρήματα ἐπὶ τόκῳ δανείζων, ἀσυνγγνώστως καθαιρεθήσεται ...

Εἴ τις ἀθέμιτον καὶ παράνομον γάμον καὶ κεκωλυμένον τοῖς νόμοις ποιήσῃ, ὁ μὲν εὐλογήσας καὶ ἐνδώσας καθαιρεθήσεται, οἱ δὲ εὐλογηθέντες ἀφορισθήσονται· ὁμοίως καὶ περὶ τετραγάμων καὶ μοιχοζευκτῶν ἀποφαινόμεθα.

Τὸν ὁμοιον τρόπον ἔσται ἀφωρισμένος ὁ δόλον καὶ καταδοσίαν ποιήσων κατὰ τινος ἢ τὰς λεγομένας φαρμακείας ἢ γοητείας· καὶ ὁ ψευδομαρτυρήσων καὶ εἴ τις τῶν χριστιανῶν λαμβάνει γυναῖκα ἐνδώσει καὶ εὐλογία τῆς ἐκκλησίας, διαζεύγνυται δὲ οὐ νόμῳ τῆς ἐκκλησίας καὶ κρίσει, τοῦτον ἀφορίζεσθαι προστάττομεν. Καὶ ὅστις τὴν διευλύτωση τῆς αὐτοῦ προικὸς οὐ μετὰ τῆς ἐκκλησίας ποιεῖ, ἀλλὰ δι' ἄλλου τινὸς καὶ τρόπον καὶ κρίσεως, καὶ τοῦτον ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἐπιτίμιον καθυποβάλλεσθαι ...».

22α

1478. Διαθήκη. Κύπρος.

Ι. Σακκελίωv, «Κυπριακὴ διαθήκη τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος», *Παρνασσός* 11 (1887), σ. 260-262.

22β

1478-1704. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Ι. Μ. Βαζελώνος (Πόντος).

T. Ouspensky, V. Bénéchévitch, *Actes de Vazélon. Matériaux pour servir à l'histoire de la propriété rurale et monastique à Byzance aux XIII-XV siècles*, Leningrand 1927, σ. 3 αρ. 7, σ. 115 αρ. 162-165, σ. 116 αρ. 166, σ. 121 αρ. 181, σ. 123 αρ. 186-187, σ. 124 αρ. 188-190.

23

1479-1515. Νοταριακές πράξεις Θεόδωρου Βρανιανίτη, δημοσίου νοταρίου Κερκύρας.

Σ. Καρύδης (ἐκδ.), *Θεόδωρου Βρανιανίτη, δημοσίου νοταρίου πόλεως καὶ νήσου Κερκύρας. Οἱ σωζόμενες πράξεις (1479-1516)*, Ἀθήνα 2001, σ. 1-89 αρ. 1-58, σ. 96-111 αρ. 64-79.

«ΗΜΙΣΟΦΥΤΕΥΣΙΑ»

1479, Ιούλιος

«... ὁ εὐλαβέστατος μισερ πρε Πιερος Λάντζης καθολικὸς βικάριος τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Κορυφῶν ἐκουσία αὐτοῦ βουλή καὶ θελήσει παρὼν σωματικῶς ὁμολογήσεν καὶ εἶπεν ὅτι ἔδωκεν καὶ ἐπαράδωκεν πρὸς τὸν παροντα Μάρκον Φαρακλὸν κατοικὸν Κορυφῶν εἰς ὄνομα ἡμισοφυτευσίας κατὰ τὴν αὐτοῦ αἴτησιν καὶ παράκλησιν χοράφιον συλογκὸν ἀχρὶς μοδίῳ δυο

πλαιων ἢ ὀλιγότερον ... ἵνα ὁ εἰρημένος Μαρκος καὶ οἱ κληρονόμοι καὶ διακδόχοι αὐτοῦ ὀφίλων ἐξ οἰκίων αὐτῶν κόπων μόχθων καὶ ἐξόδου καλλιεργησῆι τὸ ρηθὲν ὄλλον χοραφίον καὶ φιτενσεὶ αὐτὸ κλήματα καὶ ἕτερα δένδρη κάρπιμα καὶ ἄκαρπα καὶ ποιησῆι αὐτὸ ἀμπελιον οἰκουμενον πληρέστατον κλημάτων ἀπὸ τῆν σημερον καὶ ἕως χρονους πέντε ερχομένους τελείους κατὰ τῆν τοπικὴν συνθηθειαν καὶ ὀφίλει ἔχειν καὶ αἰε νέμεσθαι ὁ ρηθεὶς Μαρκος μετὰ τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων αὐτοῦ ἀπὸ ἀμπελίον καὶ ἐλαϊκὰ καὶ ἕτερα μέρη τρία διὰ τὸν κοπον αὐτῶν καὶ ποιηρ ἦτοι δᾶν θελοειν καὶ βούλλοιντο πωλην δωρεῖσθω ἀνταλλάττην προειν διδῶναι καὶ τὰ ἐξῆς μερος τεταρτον οφίλην ἔχειν καὶ αἰε νέμεται ἢ ἀγνωτάτη μεγάλη ἐκκλησία ...».

ΣΥΜΒΑΣΗ ΙΕΡΟΥΡΓΙΑΣ

1479, 1 Αυγούστου

«... εἶπαν ὅτι προεσυμφωνησαν καὶ ἐπροησυμβιβάσθησαν ἄμφωθεν τὰ εἰρημένα δύο μέρη καὶ ἐπαρέδωσαν πρὸς τὸν εἰρημένον ἱερέαν κυρ Θεοδωρον Γρέκον τὰς δύο σενασμίας μονας ... τοῦ ἱεροουργῆν καὶ ψάλλειν αὐτὰς εἰς δοξαν καὶ ὕμνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τῶν ἁγίων μαρτυρων καὶ εἰς μνημόσνον τῶν μακαρίων κτητόρων ... καὶ ἕως χρονους πεντε ερχομένους τελείους καθως διαλαμβανει τὸ ἔγγραφον αὐτῶν ὅπερ ἐποίησαν ὁμοθυμαδὸν τὰ εἰρημένα δύο μέρη ἐπαράδωσαν δὲ τὰς αὐτῶν δύο ἐκκλησίας πρὸς τὸν ρηθέντα ἱερέαν σύντα μὲ τὰ παντοῖα αὐτῶν πραγματὰ του κρατην καὶ λατρεύην αὐτὰ εἰς αὔξησιν καὶ οὐχὶ εἰς ἐλλάττοσιν ὡς καλὸς ἱερέυς. καὶ αν εἶναι καὶ βιβλία καταλημενα ὁ ῥηθεὶς ἱερέας ὑπόσχεται του οικονομησαι καὶ ευθιάσαι αὐτὰ με τοιαύτην συμφωνίαν καὶ τροπον ὅτι ὁ ῥηθεὶς ἱερέας ὑπόσχεται νὰ ὀφίλει τιμᾶν τοὺς εἰρημένους ἐκπητωρους καὶ ἀδελφούς καὶ αὐτὸς ὁμοίως νὰ ἔχει τιμὴν ἀπ' αὐτοῦ. συμφωνησαν μεσῶθεν αὐτῶν ὅτι εἰς ὄλλα τὰ πράγματα τῶν εἰρημένων ἐκκλησιῶν νὰ ἵναι προτιμηταῖοι οἱ ἄνωθεν γεγραμμένοι κτήτορες καὶ ἀδελφοὶ καθὼς θελεὶ δῶσει καὶ ἕτεροις καὶ νὰ ἵναι παντοτε ερωτιμένοι ...»

ΑΝΤΙΧΡΗΣΗ

1479, 26 Σεπτεμβρίου

«† ἡμερα κς' τοῦ ἄνωθεν. κυρα Θεοδωρα συμβια τοῦ Ἀρσενίου Λαβενέζια παροῦσα σωματικῶς ὁμολόγησεν καὶ εἶπεν ὅτι εἶχεν καὶ σωματικῶς ἐπαραλαβεν ἀπὲ τὸν παρόντα μαῖστρο Ἥλιαν Γαμβρόν δουκάτα χρυσὰ κς' ἦγονν δουκάτα ἐξ ὑπόσχεται δὲ αὐτῆ ἢ ἄνωθεν κυρα Θεοδώρα νὰ δῶσει καὶ πληρωσει ταυτὰ τὰ εἰρημένα δουκάτα ἐξ πρὸς τὸν εἰρημένον μαῖστρο Ἥλιαν ἀπὸ τῆν σημερον ἕως χρονους δ' ερχομένους τελείους. διὰ δὲ σιγουρωτητα καὶ πληροφορίαν τοῦ εἰρημένου μαῖστρο Ἥλια ἢ ρηθῆσα Θεοδώρα ὁμπλιγεύη πρὸς αὐτὸν τὰ δύο μέρη τοῦ ἀμπελίον αὐτῆς ὅπερ ἐπωλησεν ὁ ἀνηρ αὐτης πρὸς τῆν συμβίαν τοῦ ποτὲ Νικολάου τοῦ Ἀλβανῆτη ὁποῖον ἐκοντραδίκευσεν ἢ ρηθεῖσα κυρα Θεοδωρα εἰς τας στριδας με τοιοῦτον τροπον ὅτι ὁ ρηθεὶς μαῖστρο Ἥλιας νὰ λαμβάνει καὶ χαιρεται τὸν καρπὸν τοῦ εἰρημένου ἀμπελίον καὶ ἐλαιῶν εἰς ὅσον καιρὸν θέλει χαιρεται καὶ ἢ ρηθεῖσα Θεοδώρα τὰ εἰρημένα δουκάτα ἦγονν τὰ δυο μερικὰ νὰ ἔχει ὁ ρηθεὶς μαῖστρο Ἥλιας ... τὸ δὲ ἕτερον τριτον μερος ... ἢ ρηθῆσα Θεοδώρα ἐκ τὸ ρηθὲν ἀμπελιον ὅπ... ποιῶντας ὁ καθεις ... το ἀναλογον καὶ αν πολλακῆς ... δῶσει καὶ πληρώσει τα ... πρὸς τὸν εἰρημένον μαῖστρο Ἥλιαν ... νὰ ὀφίλει ... τὸ ρηθὲν ἀμπελι νὰ μενει ... τὸ ρηθὲν ἀμπελι ...».

ΚΑΝΙΣΚ(Χ)Ι(ΟΝ)

1504, 9 Απριλίου

«... ὁ ῥηθείς ἐγγενῆς Βεννετιῶν μισέρ Μιχαήλ Τρός μαροῦνος Κορυφῶν παρῶν σωματικῶς καὶ ἐκουσία αὐτοῦ τὴν βουλῆ καὶ θελήσει ὁμολόγησεν καὶ εἶπεν ὅτι ἔδωσεν καὶ σωματικῶς ἐπαρέδωσεν εἰς ὄνομα κανύσχυ πρὸς τὸν παρόντα Καλο Ἰωάννη Ραφομανύκη κάτοικον Κορυφῶν καὶ Δημήτρη Μερκούρη ἀπὸ χωρίον τῆς Κληματίας ἐξαδέλφους δι' αὐτῶν δὲ καὶ πρὸς τοὺς αὐτῶν κληρονόμους καὶ διαδόχους ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα τινὰ τόπον λόγγον γῆν μοδίων δύο διακειμένον εἰς τὴν περιοχὴν χωρίον τῆς Κληματίας πλησίον ἀμπελίου Ἰωάννη Βασιλάκη καὶ ἑτέρου τόπου τῆς εἰρημένης μαροουνίας ὅπως ὁ ῥηθείς Ἰωάννης ὁ Ραφομανύκης καὶ Δημήτρης ὁ Μερκούρης καὶ οἱ κληρονομοδιαδόχοι αὐτῶν ὀφείλου ἔχειν τὸν αὐτὸν εἰρημένον τόπον γῆν μοδίων δύο ὡς ἄνωθεν τοῦ κρατοῦν καὶ καλιεργοῦν καὶ αἰεὶ νέμονται καὶ ποιοῦν ὡς θέλου καὶ βούλονται μετὰ τῆς τοιαύτης συμφωνίας καὶ τρόπου ὅτι αὐτοὶ οἱ ῥηθέντες Ἰωάννης καὶ Δημήτρης καὶ οἱ κληρονομοδιαδόχοι αὐτῶν νὰ ὀφείλου νὰ δίδου καὶ νὰ πληροῦν τὸ κατ' ἔτος ἀνύστερῶντως καὶ ἀδιαλείπτως πρὸς τὴν εἰρημένην μαροουνίαν διὰ κανύσχυ καὶ εἰς ὄνομα κανύσχίου διὰ τὸν αὐτὸν εἰρημένον τόπον γῆν μοδίων δύο ὡς ἄνωθεν συντάρυ δεκάλυτρα δύο ἔτι δὲ νὰ ὀφείλη νὰ πληρῶνη καὶ τὸ γῆμουρον, ἤγουν τὸ δέκατον τὸν καθ' ἕν χρόνον τόσον ἔαν τὸ φυτεύση κλήματα, ὅσον ἀπὸ ἧτι ἕτερον σπεῖρου καὶ φυτεύσουν παραδίδοντας αὐτὸν κατὰ τὴν συνθήειαν ἀφ' οὗ καὶ εἰς νομῆν τοὺς ἔθεσεν διὰ κονδυλίου ὡς τὸ σύνηθες Κορυφῶν ...».

24

1487-1635. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Γεωργία - Παναγιώτα Λιμνίου, «Ἡ διαιτησία στο κρητικὸ δίκαιο», *Τάλως* 8 (2000), σ. 115 αρ. 1, σ. 120-121 αρ. 7, σ. 123-124 αρ. 9.

25

1488-1489. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Δ. Καρύδης, «Νοταριακές πράξεις Κορυφῶν (1488-1489)», *Περὶ Ἱστορίας* 3 (2001), σ. 79-93, αρ. 1-12.

25α

1490-1496. Σουλτανικοὶ ὀρισμοί. Κωνσταντινούπολη

Σ. Λάμπρος, «Ἑλληνικὰ δημόσια γράμματα τοῦ σουλτάνου Βαγιαζήτ Β'», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 5 (1908), σ. 160-166, αρ. 1-5.

25β

1490-1724. Διοικητικὰ ἐγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Νάξος.

Π. Ζερλέντης, *Α. Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1438-1565)*, *Β. Ἰωσήφ Νάκης Ἰουδαῖος Δούξ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1566-1579)*. *Γ. Τὸ Σαντζάκ τῶν νήσων Νάξου, Ἄνδρου, Πάρου, Σαντορῆνης, Μήλου, Σύρας (1579-1621)*, Ἐρμούπολις 1924, σ. 61-63, 72-74, 78, 85-86, 105-109, 113-115⁴.

26

1491. Δίγλωσση δικαστικὴ ἀπόφαση τοῦ καρδινάλιου-μεγάλου μαΐστρου Ρόδου P. D' Abusson και τοῦ συμβουλίου. Ρόδος.

Ζ. Τσιρπανλῆς, «Τιμωρία παροίκου τῆς Ρόδου στὰ χρόνια τῶν Ἰπποτῶν (1491). Μία πράξη "ἀντιστάσεως κατὰ τῆς ἀρχῆς"», *Βυζαντινὰ Μελέται* 1 (1958), σ. 66-70 (= Τσιρπανλῆς, *Ρόδος και Νότιες Σποράδες*, σ. 231-234).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ. ΑΙΡΕΤΑΙ Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΠΑΡΟΙΚΟΥ

1491, 4 Ιανουαρίου

«... Εδίαβασασιν εμπρός εις τον ενδεσιμοτατον αυθεντην τον καρδινάλιῳ και μεγα μαΐστοραν Ροδου και εις την ευγενεστατη του βουλήν την εξετασην οπου εγεινεταιο απανο εις το πτεσημον οπου επικεν ο ... υποτακτικος του Οσπιταλιου, εις τον καστελανον τον Τριαντον, και εγρικοντας και εγνωριζοντας με αξιοπιστες μαρτηριες προς ο λεγομενος Αντονης εσικοσεν και εβαλεν χεριν και επιραιν απον τας χυρας του λεγομενου καστελανου τον σκορον ...

Το οπιον πτεσιμον του λεγομενου Αντονη οπου ετανισεν χεριν και επίρεν απο τας χυρας του καστελανου οπου ενεν στον τοπο της αφεντης, επτεσεν εις τιν μεγαλοσινιν της αφεντης, και δι αυτο ενγιζιτον να χασι τιν ζοὺν του και απασα χαριταν απον ελαβεν απον τιν Ρελιζιον, διατη εβρεθιν αχαριστος, και τον αχαριστον ε δορεαι ἀναστρεφοντε.

Δια τουτο υς παραδιγμα τον παντον υποτακτικον της αφεντιας μας, ο λεγόμενος ενδεσιμοτατος αυθεντης μετα τιν τιμμενιν του βολην θελοντας εις αυτον τον Αντονιον τον πτεστιν με τιν φιλανθρωπιαν του, πηει κρισιν και δυδει αποφασιν προς, κατὰ τους νομους, ο λεγομενος Αντονης εχασεν πασα πρεβελετζιον τις ελευθεριας του, οπου επεραλαβεν υς κερρον περασμενον απο της αφεντιας, και οριζι ναεν παρικος ος καθος υτον προτα, και παλιν να τον δεσουν εις το πιλιριν, εις εκινον τον τοπο οπου επτεσε και εντισταθι τον καστελανον, και να τον δεσουν ρ κορπους με το μονεβρο, και να σταθι δεμενος εκυ διο ορες, και επιτα να τον βάλουν στιν φυλακιν να σταθι διο μινες ... και εδοκασιν τον λεγομενον Αντονη εις τας χιρας του ευγενους φρα Γιλιαμον Σεστρε και λοκοτενεγτος του ευγενεστατου κατελανου της Ροδου, να πειησει την τελιοσιν τεις αποφασις».

4. Στο λήμμα αποδελτιώνονται τα ελληνικά έγγραφα. Πρβλ. σχετικά και Γκίνης, *Περιγραμματα λήμματα* 88, 91 και 112 στα οποία έχουν συμπεριληφθεί μεταφράσεις οθωμανικών εγγράφων.

26α

1491-1501. Απόφαση Οθωμανού αξιωματούχου. Αγ. Όρος.

Vassiliki Kravari (ed.), *Archives de l'Athos. XVII. Actes du Pantokrator*, Paris 1991, σ. 180, αρ. 28.

27

1493. Διαθήκη. Βενετία.

Κ. Μέρτζιος, «Ἡ διαθήκη τῆς Ἄννας Παλαιολογίνας Νοταρά», *Ἀθηνᾶ* 53 (1949), σ. 17-20 (= Κ. Τσικνάκης, «Ο ελληνισμός της Βενετίας (13ος-18ος αιώνας)», στον τόμο *Venetiae quasi alterum Byzantium. Ὅψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου ελληνισμού: Αρχαιακά τεκμήρια*, Αθήνα 1993, σ. 562-564, αρ. 7 και Χρύσα Μαλτέζου, *Ἄννα Παλαιολογίνα Νοταρά*, Βενετία 2004, σ. 84-87, αρ. 3).

1493, 24 Μαρτίου

«† Ἐν ὀνόματι τοῦ αἰώνιου θεοῦ ἡμῶν ἀμήν. Ἐτι τῆς ἐνσάρκον εἰκονωμίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χιλιετοῦς τετρακοσίους ἐνενήντα τρεῖς, μινῆ Μαρτίου, ἡμέρα κδ'. Φρηκτὸς μὲν ὁ θάνατος καὶ φόβων γέμων πολὸν καὶ νῆν τοῖς χριστιανῶν σχώντας ἀεὶ τούτω προσδοκᾶν καὶ πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἐτιμάζεσθαι, ὦθεν καγῶ Ἄννα, θηγάτηρ του μεγαλωπρέπαιστᾶτου καὶ ἐνδοξωτάτου κῆρ Λουκα του Νώταρά, ποτὲ μεγάλου δουκὸς τῆς Κονσταντινουπόλεος, ἐν ἰγία υπάρχοντι το σώματει, σώας ἔχων τας φρένας καὶ τὸν νοῦν, εὐβουλήθη τα περι ἐμοῦ καλὸς διδρῶσασθαι καὶ κατα τῶ ἐμῶν θέλημα διάτάσομε το μὲν πρῶτον ἀφῆρο πάσιν τῆς χριστιανοῖς τὴν ἐν χριστῶ ἀγάπην καὶ μετα τέλους τὴν συχώρισην, ἐπιτα ἀφῆρο διὰ πιστοτάτους μου ἐπιτροπους καὶ κομισαρίους τὸν ὑψυλῶτατον κύρω Νικολῶ Μοντζένίγω τὸν πρῶκουλατώρον καὶ τὸν ὑψυλῶτατον κύρω Ἰωάννη τὸν Μπήζάνη, ὁπίος ἦτον τῶρα κάβος τὸν δέκα, καὶ τὴν υψυλωτάτην κατα κόσμον Θεοδώραν, τὴν ἀδελφὴν μου, καὶ κῆρ Νικωλάον τὸν Βλαστόν, τὸν φατώρε μου, ὁπίος πολάκεισ ἐκοπίασεν ἰοῦν χρόνος Γ', καὶ ἐκῆνδῆνεῦσεν ἐν φυλακῆς καὶ ἐν μάρτυρήσ ἐλάβεν σκάσους δ' ἀδίκους, διὰ τὰς κρίσης μου καὶ διὰ τὰς ὑπωθέσεις μου καὶ δια τούτο πῶ πρὸς αὐτὸν τὴν καλὴν ἀμειβή, ἦνα καὶ αὐτὸς ἐνε κομοσάριός μου καὶ ρεζῆντουάριός μου καὶ τα ἐξεῖσ καὶ αὐτῆ μου εἰ ἐπιτρόπη καὶ κομεσάρη να πίσουν καὶ να τέλειόσουν ὄλλα τα κάτωθεν γεγραμένα: πρῶτον. να μὲ μνήμῶνεύουν ἐμὲν καὶ τοῦς ἀθέντας τοῦς γονεῖς μου καὶ τοῦς εδεικοῦς μου κατα τὴν τάξην τῶν Ρωμαίων χριστιανῶν, ἀκόμη να ἐξοδέσουν ἀπο τὸν βίον μου δουκάτα πέντακόσια να κτήσουν ἢ να καλεῖεργήσουν μίαν ἐκλήσιαν ρωμαϊκὴν εἰς τοῦς τόπους τῆς ἀθέντίας τῆς Βένετίας, με τρόπον ὅτι πάντωτε καὶ αἰώνίως να ἐνα ρωμαϊκα καὶ εἰς ἱεροῖς ρωμαίους, χωροῖς ἐναντιώτιτι, διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἀθέντων τὸν γωναιῶν μου καὶ τον ἐδικῶν μου καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν. Ἀκόμη, να ἐξαγοράσουν ἐνα ἀμάλοτον ἀπο τοῦς τούρκους χριστιανῶν καὶ να το ἐλευθέρῶσουν διὰ τὴν ψυχὴν τῆς κυρα Φροσύνης, τῆς ἀδελφοῖς μου, καθὼς το ἐπάφεικεν ἐν τι ὥρα του θανάτου αὐτῆς

... Καὶ εἰς σημίωσιν τῆς ἀνω ἡριμένης μου διαθέκεις εγράφοι διὰ χειρὸς παπα καὶ Ἰωάννη τοῦ Καπνίση, λότουργοῦ καὶ πνευματικῆς μου καὶ εἰς πίστωσιν ἀλυθείας τι ἡδία μου χειρῆ ὑπογράφω καὶ λέγω οὗτος ἐγὼ Ἄννα, εἰ ἀνο ἡριμένη, υπογράφω τι ἡδία μου χειρῆ εἰς πίστωσιν καὶ βέβέουσιν τῆς ἀνο ἡριμένοις μου διαθέεικῃς ...».

27α

1493. Διαταγή του Μ. Μαγίστρου της Ρόδου. Ρόδος, Χάλκη.
 Ἄ. Τσοπανάκης, «Ἐγκατάσταση Χαλκητῶν στὴν Ρόδο»,
 Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον 5 (1970), σ. 54-58.

28

1496. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.
 Γ. Πεντόγαλος, «Γεώργιος Μόσχος, Νοτάριος Κερκύρας στὰ
 τελευταῖα χρόνια τοῦ ΙΕ' αἰῶνα (Νεώτερα στοιχεῖα)», στα Πρακτικὰ
 τοῦ Δ' Πανιονίου Συνεδρίου, τ. Α', Κέρκυρα 1980, σ. 300-302, αρ.
 1-5.

29

- 1496-1543. Κώδικας Ἰωάννη Ολόκαλου, νοταρίου Ἱεράπετρας.
 Γ. Μαυρομάτης (ἐκδ.), Ἰωάννης Ὀλόκαλος, νοτάριος Ἱεράπετρας.
 Κατάστιχο 1496-1543, Βενετία 1994, σ. 47-235 αρ. 1-251, σ. 236-
 241 αρ. 1-11.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΡΔΕΥΣΗΣ

1524, 22 Μαΐου

«... Μιρασία του νεροῦ, τὸ ὅπιον νερῶν ευρήσκατε ἐν τι τοποθεσία τῆς Ντοδορῆας, ἣς τόπον λεγόμενων Σκινος, ἀρχίζοντα ὅπου τὴν μπρότην του προτοῦλη, τὸ ὅπιον νερῶν ἐμίρασα ἐγὼ, Ἰωάννη Ὀλόκαλος, πρότων ὅς ἀφατόρες τῆς Ντοδορῆας με θέλημαν τῆς κεράς μου, τῆς κερα Μαρίας, ἔπιτα τῶν γγατογεγραμμένων μετοχάρων. Πρότων, να πιῆνη στα Γιστέρηνα ὅπου τὸ Σαβάτων ἀργά, ἡλίον βασιλέματα, ἔος τὴν Δευτέραν ἀργά, τὸ ὅπιον λεγόμενων μετόχη κρατι ὁ Κόστα Μαλαθρας· καὶ ὅπου τὴν Δευτέραν ἀργά να πιῆνη στις Κορακιες, τὸ ὅπιον κρατι ὁ Νηκολὸ Νταμουλῆς ἔος τὴν Τρίτην ἀργά καὶ ὅπου ...».

ΔΩΡΕΕΣ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΥΦΟΡΟΥΜΕΝΟ ΝΟΘΟ ΤΕΚΝΟ ΤΟΥ.

ΡΥΘΜΙΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

1535, 15 Ιουνίου

«... Φανερῶν καμνω καὶ ἐμολογῶ ἐγὼ, ὁ Γεδύγλα Καληβας, κατεικουμενος ἐν Καστέλι

τῆς Φαρος, εὐρησκομενος ἐν το νῦν ἤς τῆς Δρηῆς, καὶ καθὼς ἔνε ὁ κόσμος με τὰ παθη, ἤτης ἤφτεσα καὶ ἐγὼ ὡς ἀνθρώπος με τὴν Γκαλὴν, γηγὴ ποτὲ Κοκόλη Κολονα, θηγατηρ του ποτὲ Μανόλη Κολονα, καὶ μέσα σ' τουτο εὐρεθην ἐγκαστρομενη, λεγω πουρη μετα μεν, καὶ δηα τουτο, γιὰ να μὴν ἔνε ἠγκανάδα ἢ λεγόμενη Καλη, θελω, ὅποτε ἤθελεν γενηθῆν καὶ φανεροθῆν τὸ πεδι, ἀφήρο του γιὰ τὴν ἡμῶν ψυχὴν τὸ λεοφητον ὅπου ἐχω σ' τοπον ὀνομαζόμενον στον Μπορο, στὴν ητράδα τῆς Πισκοπῆς ... καὶ θελο να ἔνε δικόν του ἤς τέληον γονηκῶν καὶ παντοτηνῶν, ἤς τὸ πουλήν, χαρηζην, προικίζην, καταλατην, διδην αὐτῶ καὶ δια ψυχικήν σωτηρίαν, ὅσπερ πραγμαν ηδιον ἐδικόν του, καὶ οὐδῆς ὁ κοληων. Ακομι θελω καὶ αν ἠθελεν ζῆν το λεγομενον πεδὴν, οντὰν ἤθελα ἀποθάνην ἐγῶ, να ἔνε καὶ το περηβολην ... Καὶ αν ἠθελε ἀποθάνην το λεγόμενων πεδι, πρη να γενῆ δότομο, να ἐχη ἢ λεγομένη του μάνα ὅπου τω λεγόμενων περηβόλην υπέρπυρα ρ', ἤγον ἐκατόν, καὶ τὰ ἐπήληπτα να ἦνε δικα μου. Ἄκομη θέλω καὶ αν ἤθελεν ἀπόθανην τὸ λεγόμενων πεδὴν καὶ κληρονομίαν να μην ἐχη να τιχηνη να γιαγέρονν τὰ λεγόμενα περηβόληα στὰ πεδια μου τὰ ευλογίτικά. Καὶ θελο ὅποτε αν ἠθελεν γενηθῆν τὸ πεδι να τρώγι ἢ μανα του τὸ λεγόμενων περηβόλην ...».

30

1497-1498. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Σ. Κ α ρ ὄ δ η ς, «Ὁρθόδοξοι ναοὶ τῆς Κέρκυρας τὸν 15^ο αἰ.», *Βυζαντιακά* 19 (1999), σ. 305-306, ἀρ. 1-2.

31

1498-1691. Κώδικας Μονῆς Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Σέρρες.

P. O d o r i c o, *Le codex B de monastère Saint-Jean-Prodrome (Serrès)*, τ. Β' (XVe-XIXe siècles), Paris 1998, σ. 47-48 ἀρ. 5-6, σ. 53 ἀρ. 8, σ. 65 ἀρ. 12, σ. 71-76 ἀρ. 14-17, σ. 80-88 ἀρ. 19-22, σ. 97-100 ἀρ. 24-26, σ. 110-118 ἀρ. 31-35, σ. 122-127 ἀρ. 37-40, σ. 138-177 ἀρ. 46-69, σ. 180-189 ἀρ. 70-75, σ. 193-213 ἀρ. 76-89.

32

1499-1542. Νοταριακά καὶ ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κύπρος.

Χ ρ ὄ σ α Μ α λ τ ἑ ζ ο υ, «Τρία κυπριακά ἀφιερωτήρια ἔγγραφα. Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς λατινοκρατούμενης Κύπρου», *Σύμμεικτα* 7 (1987), σ. 9-14, ἀρ. 1-3.

33

Τέλη 15^{ου} αιώνα. Διατάξεις ναυτικού δικαίου προερχόμενες από την παράφραση του Κουνάλη Κριτόπουλου (Στοιχείο Ν, κεφ. Θ' και Ι', Στοιχείο Μ, κεφ. Δ') στο «Σύνταγμα κατά Στοιχείον» του Ματθαίου Βλάσταρη⁵. Αποτελούν κατ' ουσίαν παράφραση σε δημώδη γλώσσα του τίτλου ΙΑ' («Περί ναυτικῶν») του ΙΙ Βιβλίου και του τίτλου Η' («Περί μισθώσεως...»), άρθρα 17Α, 17Β, 17C) του ΙΙΙ Βιβλίου της *Εξαβίβλου* του Αρμενόπουλου. Η έκδοση γίνεται με βάση κυρίως το χφ. 10 του Ιστορικού Αρχείου Σπάρτης.

Γ. Ροδολάκης, «Διατάξεις ναυτικού δικαίου σε μεταβυζαντινά νομοκανονικά έργα», *ΕΚΕΙΕΔ* 22 (1975) [1977], σ. 176-183.

«... Ι (Στοιχείο Ν)

1. *Περί τῶν ἐν ναυαγίῳ ριπτομένων. κεφάλαιον Θ'. νόμοι.*

Ὅταν πλέη καράβη φορτομένοι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ γένη ταραχὴ μεγάλη, καὶ διὰ τὰ μὴ δὲν πηγῆ καὶ τὸ καράβη καὶ οἱ ἄνθρωποι εὐγάλουσι καὶ ρίξουσι φορτία εἰς τὴν θάλασσαν, ὅλοι ὅσοι ἔχουσι τὰ φορτία τοὺς εἰς τὸ καράβη δίδουσι τὸν λογαριασμόν τοὺς εἴ τι τοὺς ὑπάγοι τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἔριξαν τὰ φορτία τοὺς εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ζημιώνονται ἐπίσης πάντες κατὰ τὸν ποσὸν τῆς πραγματείας των. Καὶ ὅσα ἐρρίψασιν εἰς τὴν θάλασσαν, κατὰ πῶς ἠγοράσθησαν τιμοῦνται· ὅσα δὲ ἀπέμειναν εἰς τὸ καράβη κατὰ πῶς μέλλει νὰ πωληθοῦσι τιμοῦνται.

2. *Περί ναυτικῶν. κεφάλαιον Ι. νόμοι.*

Τῶν ναυτικῶν τὰ πάντα καὶ ὅσα εἰς τὴν θάλασσαν κρίνεται τῆς ῥόδου τῷ νόμῳ κρίνεται καὶ κατὰ πῶς λέγουσι τῶν ροδίων οἱ νόμοι ἔτζη κρίνονται. Διότι οἱ νόμοι τῶν ῥοδίων, πάντων τῶν ναυτικῶν νόμων παλαιότεροι εἶναι.

3. Οἱ ναῦται ἂν τολμήσωσιν νὰ πλέουσιν εἰς τὴν θάλασσαν μὲ καράβη καὶ οἱ πραγματευταί, χωρὶς κυβερνήτου, ἂν τὸ καράβη ναυαγήσῃ καὶ βυθησθῆ, καὶ οἱ ναῦται καὶ οἱ πραγματευταὶ ἐγκαλοῦνται. Οἱ μὲν πραγματευταὶ ἢ καὶ πραγματευταὶ ἂν οὐδὲν εἶναι περνοῦσι δὲ δι' ἄλλην τινὰ χρεῖαν ἐγκαλοῦνται, διότι ἀμελεῖς ἐγένοντο περὶ αὐτῶν. Οἱ δὲ ναῦται ἐγκαλοῦνται ὅτι καὶ τὴν ἐδικήν τοὺς καὶ τῶν πραγματευτῶν τὴν προμήθειαν κατεφρόνησαν καὶ οὐδὲν ἐπήρασι κυβερνήτην μετ' ἑαυτῶν. Τινὲς δὲ τοὺς ναύτας ἀθώουσι ποιοῦσιν καὶ μόνους τοὺς πραγματευτὰς νὰ ἐγκαλοῦσι λέγουσιν.

4. Καράβη ἢ κάτεργον ἂν προσκρούσῃ μὲ ἄλλον ξύλον καὶ βυθῆσῃ το, εἰ μὲν ἀπὸ τὴν πολλὴν βίαν τοῦ ἀνέμου τοῦτο συμβῆ, οὔτε οἱ ναῦται οὔτε οἱ κυβερνήται ἐνάγωνται, ἤγουν ἐγκαλοῦνται. Εἰ δὲ ἀπὸ κακίας ἢ ἀμελείας τοῦ κυβερνήτου καὶ τῶν ναυτῶν ἐβυθίσθη χωρὶς βίαν ἀνέμου, ἐγκαλοῦνται καὶ οἱ ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ πρωρεὺς. Καὶ ναύτης μὲν λέγεται ὅστις κουπίζη τὸ κουπή· ναύκληρος, ὁ δεσπότης τοῦ καραβίου.

5. Βλ. καὶ ἀνωτέρω στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ παρόντος τόμου σημ. 25.

5. Ναύκληρος εὐν δεχθῆ τινὸς πράγμα χρεωστῆ νὰ τὸ ἀποδόσῃ πάλιν. Εἰ δὲ οὐ θέλῃ νὰ τὸ δεχθῆ, οὐδὲις δύναται νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ τὸ δεχθῆ.

6. Οἱ ναύκληροὶ ἀπὸ τὰ συναλλάγματα τῶν ναυτῶν ἢ καλὰ ἢ ἄτυχα δὲν ἐγκαλοῦνται, ἀπὸ δὲ τὰ φτεσίματα αὐτῶν ἐγκαλοῦνται.

7. Ὅστις ἐμπιστευθῆ τινὰ εἰς τὰ πράγματά του ὁποῦ φορτώνει εἰς τὸ πλοῖον καὶ ποιήσῃ τὸν φύλακα τοῦ πλοίου, ὅσα πταίσει ὁ ἐμπιστευθεὶς, ἐγκαλεῖται ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐμπιστευθῆ.

8. *Περὶ γυναικῶν*

Ὅταν γίνῃ τινὰς εἰς καράβην ναύκληρος ἀπὸ γυναῖκα, εἰ τι φτέσῃ μόνος τοῦ ἀπολογεῖται καὶ ὄχι ἡ γυνή.

9. Ἦγόρασε κάτις καράβη μὲ ὄλην του τὴν οἰκονομίαν, καὶ θέλει νὰ ἐπάρῃ καὶ τὴν βάρκαν ὁποῦ εἶναι μέσα, δὲν τὴν ἐπέρῃ.

10. Ἐχουσιν ἄδειαν οἱ ναῦται καὶ οἱ κληρονομοὶ καὶ οἱ στρατιῶται, ὅταν πέσουσιν εἰς βίαν καὶ οὐδὲν δύνονται ἀλλοτρόπως ὅτι νὰ ἐγλύσουσιν, ἄλλου καραβίου σίδερον τὸ λεγόμενον ἄγκυραν, καὶ ἄλλοι τὸ λέγουσιν κάταν νὰ κόψουσι διὰ νὰ σωθοῦσιν, ἢ ἄλλων κληρονομῶν ἔργα νὰ χαλάσουσιν διὰ νὰ σωθοῦσιν· χωρὶς δὲ βίαν ὅστις τολμήσῃ τοιοῦτόν τι ποιῆσαι, ἐγκαλοῦσι τὸν· καὶ ἂν ὁμολογήσῃ δίδει εἰ τι ἀξίωσιν ἢ κάτα, εἰ δὲ ἀρνηθῆ καὶ ἐλέγξουν τὸν δίδῃ τὸ διπλόν.

11. *Περὶ συνεισφορᾶς.*

Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ καραβίου ἂν κόψουσι τὰ σχοινία του, πάντες ὅσοι εἶναι μέσα, τὰ ποιῶσι.

12. Νὰ ἀγοράσῃ νέαν ἐξαρτίαν ὁ κύρις τοῦ καραβίου εἰς τὸ καράβη συνεισφορὰ δὲν γίνεται ἤγουν μόνος τοῦ τὴν ἀγοράζῃ.

13. Ὁ ναύτης ἂν δόσῃ τινὰ καὶ σπάσουσι τὰ ὀρχίδια του, ἢ εὐγάλη τοὺς ὀφθαλμούς του, δίδῃ τὰ ἱατρικὰ καὶ ἀντὶ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ζημιώνεται φλωρία IB', ἀντὶ δὲ τοῦ σπασίματος φλωρία δέκα. Ὁ δὲ νόμος λέγει ὑπέρπετρα καὶ μὴ φλωρία.

14. Ἐὰν τις ἐμποδίσῃ καράβη καὶ συμβῆ ζημία ἀπὸ πυρός ἢ ἄλλης αἰτίας, πλατύζῃ τὴν.

15. *Περὶ τῶν βία ριπτομένων ἐκ τοῦ πλοίου.*

Ὅταν ἀπὸ βίαν ἀνέμου ἢ ταραχὴν θαλάσσης ῥιξοῦσιν εἰς τὴν θάλασσαν πράγματα, καὶ ἄλλοι τινὲς τὰ ἐπέρνοσι καὶ σώζονται, εἰ μὲν τὰ σώζουσιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὅσον ὀκτῶ ὀργιάς τὸ βάθος, τὸ ἡμισυ ἐπέρνοσιν· ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς γῆς ἢ μιᾶς πήχης, τὸ δέκατον ἐπέρῃ ὅστις τὰ διασώζει.

16. Ἐνανάγησέ τις εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξέβαλε καὶ ἔριψεν εἰς τὴν θάλασσαν εἰ τι εἶχε διὰ νὰ μὴ πνιγῆ· λοιπὸν διότι τὸ ἔριξε δὲν ἔχει νὰ τὸν εἰπῇ τινὰς ὅτι πλέον οὐδὲν τὸ ὀρίζει, ἀλλὰ εἶναι πάλιν ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ ἔριξε. Καὶ ἂν εὐγῆ ἀπὸ τὴν θάλασσαν τὰ πράγματά του εἰς τὸν αἰγιαλὸν ὑπάγῃ καὶ λαμβάνει τά. Εἰ δὲ φθάσῃ τινὰς καὶ πιάσῃ τα χωρὶς τινὰ κίνδυνον, ἐπέρῃ τα ἐκεῖνος ὁποῦ τὰ ἔριξε, καὶ δίδῃ του διὰ τὸν κόπον τοῦ ὁποῦ

τὰ ἐφύλαξεν εἴ τι φανῆ καλόν· εἰ δὲ μὲ κίνδυνον πολλὴν τὰ ἔσωσεν, ἐκέρδησέ τα ὅτι τὴν ζωὴν του ἔθηκεν ἢ νὰ ζήσει ἢ νὰ ἀπεθάνῃ καὶ διώκῃ ἐκείνον ὅπου τὰ εἶχεν καὶ ἔρριπέ τα εἰς τὴν θάλασσαν.

17. Ἐὰν ναυαγήσῃ καράβη διότι δὲν ἔχη κυβερνήτην, ὁ ναύκληρος ἐγκαλεῖται καὶ ἀποδίδει καὶ τὰ ναῦλα ὅπου ἐπῆρε προτῆτερα ὡς ὅτι δὲν τὰ ἀπέσωσε τὰ πράγματα.

18. Ἐὰν οὐδὲν δύναται ὁ ναύκληρος νὰ σέβῃ εἰς τὸν λιμένα μὲ τὸ καράβη του καὶ εὐγάλη φορτία καὶ θέσῃ εἰς τὸ καράβη σου καὶ ναυαγήσῃ τὸ καράβη σου, ἐγκαλοῦσι τὸν πρῶτον ναύκληρον ἂν παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν ἔθηκε τὰ φορτία εἰς ἄλλο καράβη ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἄτυχον καράβη· εἰ δὲ ραθυμίαν τινὰ δὲν ἔδειξεν ἀλλὰ πᾶσαν σπουδὴν καλήν, δὲν τὸν ἐγκαλοῦσι.

II (Στοιχεῖο M, κεφ. A, 6)

Περὶ ναυτικῶν.

1. Ἐὰν ὁ ναύκληρος δὲν δύναται νὰ σέβῃ εἰς τὸν λιμένα ἀπὸ κακὸν καιρὸν, ἢ ὅτι τὸ καράβη δὲν βολῆ νὰ σέβῃ εἰς τὸν λιμένα, εὐγάλη ἀπὸ τὸ καράβη του φορτία καὶ βάλῃ εἰς τὸ ἐδικόν σου καράβη, ἂν πινητὴ τὸ καράβη σου μὲ τῶν φόρτων, δὲν ἐγγαλοῦσιν ἐσένα ἀμὴ ἐκείνον τὸν πρῶτον ναύκληρον ὅπου εὐγάλε τὸ φορτίον ἀπὸ τὸ καράβη του καὶ ἔβαλε το εἰς τὸ ἐδικόν σου· ἂν εἶναι ὅτι παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν τοῦ φορτίου, μετήγαγε τὰ φορτία εἰς τὸ καράβη, εἰ δὲ μετὰ γνώμην αὐτῶν, τίποτε δὲν πλατύζει· ὁμοίως ἂν τὰ εὐγάλεν εἰς ἀνεπητίδιον καιρὸν ἢ εἰς ἐπητήδιον καράβη πλατύζει τα.

2. Ἐὰν ναυαγήσῃ τὸ καράβη διότι δὲν ἔχει κυβερνήτην νὰ κρατῇ τὸ τυμόνη, ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ὑπηρέται ἐνέχονται.

3. Τὸ καράβη ὅταν ναυαγήσῃ, ὁ ναύκληρος δίδει τὰ ναῦλα ὅπου ἐπῆρεν πρωτῆτερα.

4. Ναύκληρος λέγεται ὁ παραβοκόριος ...».

34

Τέλη 15^{ου}. Νοταριακὸ ἐγγράφο αἰρετοκρισίας καὶ πακτώσεως ακινήτου.
Χάνδακας.

J. K o d e r, «Eine kretische Urkunde des 15 Jh.», στὸν τόμο *Ἀκροθίνια. Sodalium Seminarium Byzantinum Vindobonensis Herberto Hunger oblata*, Wien 1964, σ. 44-52.

35

Αρχές 16^{ου} αι. - 1761. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Κωνσταντινούπολη.
X. Πατρινέλης, «Πατριαρχικὰ γράμματα καὶ ἄλλα ἐγγράφα καὶ σημειώματα τοῦ 15-17 αἰῶνος ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Ἱεράκος (Ἔθν. Βιβλιοθ. Ἑλλ. 1474)», *EMA* 12 (1962), σ. 120 αρ. 1, σ. 141-142 αρ. 11.

36

1500-1503. Κώδικας Εμμανουήλ Τοξότη, νοταρίου Κερκύρας.

Σοφία - Αικατερίνη Πανταζή (έκδ.), Έλένη Άγγελομάτη - Τσουγκάρακη, Γ. Μαυρομάτης (έπιστ. έπιμ.), Θ. Πυλαρινός (φιολ. έπιμ.), Έμμανουήλ Τοξότης, νοτάριος Κερκύρας. Πρωτόκολλο - πράξεις των έτών 1500-1503, Κέρκυρα 2007, σ. 3-243, αρ. 1-282.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΑΓΟΡΑ ΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

1502, 29 Αυγούστου

«† Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (= α' φβ', κθ' τοῦ αὐγούστου μηνός, ἰνδικτιώνος ε'). Θεόδ(ω)ρ(ος) ὁ Ἐπίσκοπος καὶ Ἀντώνιος ὁ Χαλκιοῦπουλος παρόντες σωματικῶς ὡμολόγησαν | ὅτι ἐπειδὴ ἔχουν χρεια καὶ οἱ δύο νὰ ἀγοράσουν καὶ οἱ δύο τὸν παρόντ(α) χρόνον τὸ δάτζιον τῆς | ρῆβας καὶ διὰ νὰ μηδὲν ἐμποδίσῃ ὁ εἰς τὸν ἕτερον ἔμειναν εὐχαριστημένοι ὅτι ἀγοράζοντας | αὐτὸ ὁ ρηθεις Δημήτρ(ιος) νὰ ἔχει ὁ ρηθεις Ἀντώνιος ἐξ αὐτῶ τὸ ἥμισον ἢ ὅσον τοῦ βάνη ὅλη | γότερον νὰ πάρῃ καὶ νὰ ἐνοήται με ὅλους ἐκείνους τοὺς τρόπους πρέζιο καὶ συνηθείαις, | ὡς καθῶς τὴν θέλ(ει) λάβῃ ὁ ρηθεις Θεόδ(ω)ρ(ος). Καὶ νὰ χρεωστῇ ὁ ρηθεις Ἀντώνιος νὰ δωσ(ῃ) τοὺς ἔγγυ | ητάδες του εἰς ὅσον θελ(ει) λάβῃ καὶ νὰ μηδὲν ἐξουσιάζῃ ὁ ρηθεις Ἀντώνιος ὅτι νὰ ἤθελεν | μαζόξῃ στάμενα τοῦ αὐτοῦ δάτζιον χωρὶς θέλημα τοῦ εἰρημένου Θεόδ(ω)ρ(ου). Ἀμὴ ὅταν ἔχουν χρεια | νὰ σκοδάρουν ἀντάμα οἱ δύο λαμβάνοντας τότεσον καὶ αὐτοὶ τὸ ὅσον ἤθελον ἔχει χρεια. | Καὶ οὕτως ἐσυμφώνησαν. Μάρτυρες, κὴρ Νέστωρας ὁ Χωραφὰς καὶ κὴρ Στέφανος ὁ Μόσωρας».

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΔΩΡΗΘΕΝΤΟΣ ΜΕΡΙΛΙΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΑΠΟ ΑΔΕΛΦΟ ΣΕ ΑΔΕΛΦΟΥΣ

1502, 5 Σεπτεμβρίου

«† Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (= α' φβ', ε' τοῦ σεπτεμβρίου μηνός, ἰνδικτιώνος στ'). Μισέρ Πιέρρος ὁ Φφιομάχος καὶ μισέρ Ἰάκωβος ὁ Φφιομάχος, αὐτάδελφοι, | υἱοὶ τοῦ ποτὲ μισέρ Στέφανου παρόντες σωματικῶς ὡμολόγησαν ὅτι ἐπειδὴ ὅταν | ἐποιήσατο ὁ ρηθεις μισέρ Πιέρρος τὸ συμφωνητικὸν γράμμα αὐτοῦ τοῦ γάμου με τὸν εὐγενέστατο | μισέρ Ὀληβιέρη τὸν Μουρέλον, ὁ ρηθεις μισέρ Ἰάκωβος καὶ ἡ ἑτέρα ἀδελφοσύνη | αὐτῶν εἶχον δωρήσει καὶ ἐλευθέρωσαν πρὸς τὸν εἰρημένον μισέρ Πιέρρον καὶ | πρὸς τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους καὶ διαδόχους ὅλον τὸ μέρος αὐτῶν, ὅπερ εἶχον καὶ | ὅπερ τοὺς ἀκαρτέριε ἀπὸ καθὲν τρόπον καὶ στράταν ἀπὸ τὴν διαδοχὴν τῶν προ|γεννητόρων αὐτῶν ἀπὸ τὴν σεβασμίαν μονὴν τῆς Ἀναλύφειως καὶ πραγμάτων | καὶ δικαιομάτων τῆς αὐτῆς μονῆς, διακειμένη ἐν τῇ νήσω τῶν Κορυφῶν, καθῶς δη|λοῖ πλατυτέρως εἰς τὸ προδηλομένον γράμμα τοῦ γάμου τοῦ εἰρημένου μισέρ Πιέρρον, | γεγραμένου ἐκ χειρὸς νομικοῦ κυροῦ Γεωργ(ίου) τοῦ Μόσχου, ἡμέρᾳ κθ' τοῦ ἀπριλλίου μηνός, ἰνδ(ικτιώνος) ιε'|α' υ' 45'. Διάτοι τοῦτο τὴν σήμερον ὁ προδηλωθεὶς μισέρ Πιέρρος κοινούμενος ὑπὸ τῆς | ἀγαθῆς καὶ καλῆς αὐτοῦ προεραίσεως, ὡς οἶα ἀδελφὸς ἀγαθὸς διὰ δυνάμειος τοῦ | παρόντος ἰστρομένου δια θελήσεως τοῦ προδηλομένου μισέρ Ἰακώβου καὶ | τῆς ἑτέρας ἀδελφοσύνης αὐτῶν, καθῶς αὐτοὶ λέγουν, δίδει, ἐπιστρέφῃ καὶ ἐλευ|θερώνη πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς τοὺς κληρονόμους καὶ διαδόχους

αὐτῶν ὄλον τὸ προ|δηλομένον μερῆδιον αὐτῶν ὡς ἄνωθεν να εἶναι καὶ ἐνοοῦνται ἀληθεῖς κύριοι εἰς |τὸ εἰρημένον μέρος αὐτῶν καὶ οἱ κληρονόμοι καὶ διαδόχοι αὐτῶν, ἔχοντας ὁ προ|δηλωθεῖς μισερ Πιέρος τὴν φήτα ὀνοράδα ἐκ τὴν ἐμπαρουνηίαν καθῶς τὴν εἶ|χεν καὶ προλαβῶν.

Καὶ διὰ μειζοτέραν ἀσφαλειαν ἐγεγῶνη τὸ παρον ἐγγραφον |κατενώπιον Νικολ(άου) τοῦ Ρήτζου καὶ Ἰακώβου Ταλαλθ(η)».

37

1502. Νοταριακές πράξεις σύστασης κοινωνίας. Κέρκυρα.

Γ. Πεντόγαλος, «Ἄγορὰ καὶ διάθεση κεφαλονίτικων κρασιῶν στὴν Κέρκυρα τὸ 1502», *Κερκυραϊκά Χρονικά* 20 (1976), σ. 115-118, αρ. 1-2.

38

1502-1529. «Βλησίδια» (νοταριακές πράξεις). Κέρκυρα.

Γ. Ροδολάκης, «Τὸ “βλησίδι” καὶ ἡ “σερμαγια” στο εμπόριο κατὰ τοὺς μεταβυζαντινοὺς χρόνους», *ΕΚΕΙΕΔ* 33 (1997), σ. 468-472, αρ. 1-10.

«ΒΛΗΣΙΔΙ» ΩΣ ΕΙΣΦΟΡΑ ΣΕ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

1529, 2 Μαῖου

«... Κὺρ Ντζουάνης ὁ Δατζήπρης παρῶν ὠμολόγησεν ὅτι ἔλαβεν εἰς βλησίδι ἐκ τὸν παρόντα μισερ Δημήτριον τὸν Λούψην δουκάτα ἐξήκοντα, ὁποῖα νὰ τὰ ἐνδύση εἰς τόση πραγμάτεια εἰς τὸ ταξίδι ὁποῦ ἀπέρχεται κατὰ τὸ παρὸν καὶ τὴν αὐτὴν ἐνδυμ... νὰ τὴν ἐπιφέρει εἰς τὴν παροῦσαν πόλιν. Στρεφόμενος δὲ εἰς τὴν παροῦσαν πόλιν πωλώντας τὴν ρηθείσα πραγμάτεια νὰ ὀφείλῃ ποιήσῃ λογαριασμὸν τέλειον μετὰ τοῦ εἰρημένου μισερ Δημητρίου καὶ ἐξηβάζοντες πρῶτον τὸ ρηθὲν βλησίδι καὶ τὰ κουμέρκια καὶ τῶν ἔξοδοι τοῦ ρηθέντος κὺρ Ντζουάνη καὶ ἔξοδοι ἐνὸς ἐτέρου ἀνθρώπου εἰς τὸν τόπον τοῦ φορτώματος καὶ οὐχὶ ἄλλον. Τὸ ἐναπολειφθὲν, εἴ τι ἐξαποστείλῃ ὁ Θεός, νὰ τὸ μερίσουν οἱ δύο ἐφ' ἡμισείας ...».

«ΒΛΗΣΙΔΙ» ΩΣ ΕΙΣΦΟΡΑ ΣΕ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΠΛΟΙΟΥ

1529, 4 Μαῖου

«Ἧ Τῆ δ' τοῦ ἄνωθεν. Κὺρ Δημήτριος ὁ Γράφας, καρaboκύρης εἰς τὸ ξύλον αὐτοῦ, κὺρ Ἄνδρέας ὁ Παπασταμάτης κὺρ Φράγκος ὁ Σαμπεράτης καὶ κὺρ Δημήτριος ὁ Καλόγερος, παρόντες ὠμολόγησαν ὅτι ἐσυμφώνησαν καὶ ἐποίησαν συντροφίαν σὺν Θεῷ τοῦ πορευθῆναι ὁμοῦ εἰς τὸ παρὸν ταξίδι καὶ βάνει εἰς βλησίδι ὁ ρηθεῖς καρaboκύρης δουκάτα ἑκατὸν τριάκοντα εἰς τόσα ἄσπρα καλὰ καὶ ὁ εἰρημένος κὺρ Ἄνδρέας δουκάτα εἴκοσι ἑννέα καὶ ἄσπρα πέντε εἰς τόσα ἄσπρα καλὰ τοῦ ποιήσει τὸ ρηθὲν ταξίδι Θεοῦ εἰς δίδοντας, στρε-

φόμενοι δὲ εἰς τὴν παροῦσαν πόλιν ὀφείλουσι ποιῆσαι λογαριασμὸν τέλειον καὶ λάβει ὁ κάθεις τὸ βλησίδι αὐτοῦ μὲ τὸ μέρος του σὺν τὴν τεταρτίαν αὐτοῦ ὡς τὸ σῆηθες Κορυφῶν ἐβγάνοντες καὶ τοῦ ρηθέντος ξύλου μερικὰ τρία. Καὶ οὕτως ὠμολόγησαν ...».

39

1502-1575. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Χ. Κόλλας, *Ἡ νῆσος τῶν Κορυφῶν τὸν 16^ο καὶ 17^ο αἰῶνα*, τ. Β', Κέρκυρα 1996, σ. 64-98, 101-109, 113-131, 137-138, 141-143, 147, 150-153.

40

1502-1730. Νοταριακές καὶ διοικητικές πράξεις. Κέρκυρα.

Ἰ. Δόικας, «Ἐγγραφα καὶ ἐπιστολές ἀναφερόμενες σὲ σκλάβους Κερκύρας - Παξῶν», *ΔΑΕΚ* 19 (1982), σ. 138-160.

41

1503-1507. Νοταριακὸς κώδικας πρωτόπαπα Φ. Κατωιμέρη. Καρουσάδες (Κέρκυρα).

Λυδία Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Γ. Ροδολάκης, *Δήμητρα Καραμπούλα* (εκδ.), «Οἱ πράξεις του νοταρίου Καρουσάδων Κερκύρας πρωτοπαπά Φιλίππου Κατωιμέρη (1503-1507)», *ΕΚΕΙΕΔ* 33 (1997), σ. 21-358, αρ. 1-510.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΟΥ ΑΠΟ ΙΕΡΕΑ

1505, 25 Αυγούστου

«... Τὰ δύο μέρη σωματικῶς παρόντες ὠμολόγησαν καὶ εἶπον ὅτι ἐσυμφώνησαν οὕτως, ὅπως ὁ ρηθεὶς κὺρ Μπαχώμιος ὑπόσχεται νὰ στέκη μὲ τὸν ἄνωθεν ἱερέαν, ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ἕως τέλους ζωῆς αὐτοῦ ὅπου ἐὰν κατοικῆ ὁ ρηθεὶς ἱερεὺς νὰ ἔνι εἰς καλὴν ὑπακοὴν τοῦ ρηθέντος ἱερέως καὶ δουλεύῃν αὐτὸν πιστὰ καὶ ἀληθινά, ἐξ ὅσον ἡ δύναμις αὐτοῦ, μὲ τοιοῦτον τρόπον ὅτι ὁ ρηθεὶς ἱερεὺς νὰ ἔναι ὀφειλέτης νὰ θρέφῃν καὶ ἐνδύνην καὶ ὑποδένην αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ρηθέντος Μπαχωμίου νὰ τοῦ ποιήσῃ ὁ ρηθεὶς ἱερεὺς τῆς θανῆς τὰ πρέποντα, ὡς ἔθος χριστιανοῖς, καὶ νὰ μηδὲν ἔχη ἐξουσίαν ὁ ρηθεὶς Μπαχώμιος νὰ ἀφήσῃ τὸν ρηθέντα ἱερέαν νὰ ὑπάγῃ μὲ ἄλλον, μηδὲ ὁ ρηθεὶς ἱερεὺς νὰ τὸν διώξῃ ...».

ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΗΡΟΤΡΟΦΙΑΣ

1505, 28 Αυγούστου

«... τὰ δύο μέρη σωματικῶς παρόντες ὠμολόγησαν καὶ εἶπον ὅτι ἐσυμφώνησαν καὶ ἤλθασιν

εις τὰς κάτωθεν συμφωνίας. Καὶ γὰρ ὁ ρηθὴς κὺρ Νικόλαος ὁ Σκλαβοῦνος ἔδωκεν καὶ σωματικῶς διὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου ἐπαρέδωκεν πρὸς τὸν παρόντα σὲρ Ἀνδρέαν τὸν Ἀργίτην καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους καὶ διαδόχους ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ὅλον του τὸ ἀμπέλιον σὺν τὰ τὰ ἐκείσε δένδρη κάρπιμα καὶ ἄκαρπα, ὁποῖον ἐστὶν εἰς τὸ χωρίον τῶν Ἀντιπερῶν... μὲ τοιοῦτην συμφωνίαν ὅτι ὁ ρηθὴς σὲρ Ἀνδρέας νὰ ἔναι ὀφειλέτης ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ἔμπροσθεν νὰ λάβῃ τὸν εἰρημένον κὺρ Νικόλαον εἰς τὸ ὀσπίτιον αὐτοῦ καὶ θρέφειν, ἐνδύνειν καὶ ὑποδένειν αὐτὸν τὸ ἀρκετὸν ἔως τέλους ζωῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ ὁ ρηθὴς σὲρ Ἀνδρέας νὰ τοῦ ποιήσῃ τῆς θανάσης τὰ πρέποντα ὡς ἔθος χριστιανοῖς καὶ ἀφοῦ δώσει ὁ ρηθὴς κὺρ Νικόλαος τέλος τοῦ τῆδε βίου τότε ὁ ρηθὴς σὲρ Ἀνδρέας νὰ ἔχη τελείαν ἐξουσίαν εἰς τὰ ἄνωθεν, πωλήσει, χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀλληλογία μέσσοθεν αὐτῶν τὸ μέρος τὸ μὴ στέργον πρὸς τὴν δουκικὴν καὶ αὐθεντικὴν ἡμῶν κόρτην ὑπέρπυρα ρ' καὶ εἰς τὸ μέρος ὁμοίως ...».

«ΑΡΡΑΒΩΝΗΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ». ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΝΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΙΚΟΛΟΘΗ ΚΑΙ ΕΙΣΔΟΧΗ ΕΣΩΓΑΜΒΡΟΥ

1505, 31 Αυγούστου

«... τὰ δύο μέρη σωματικῶς παρόντες ὁμολόγησαν καὶ εἶπον ὅτι ἰσιάζθησαν περὶ ἀρραβωνητικῶς συναλλάγματος, καθὼς κελεύει ἡ ἅγια τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία. Καὶ γὰρ ὁ προρρηθὴς κὺρ Βασίλειος ὁ Βασιλάκης, ἔταξεν νὰ δώσει καὶ ἔδωκεν τὴν θυγατέραν του τὴν Ἀντωνία εἰς γυναῖκαν τοῦ Νικόλαου, υἱοῦ τοῦ ρηθέντος κὺρ Θεοδώρου τοῦ Ράφτη, καθὼς ὀρίζουν οἱ θεῖοι νόμοι καὶ ἡ ἅγια τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, νὰ ἔλθῃ ὁ ρηθὴς Νικόλαος ἐσώγαμπος εἰς τὸ ὀσπίτιον τοῦ προειρημένου κὺρ Βασιλείου Βασιλάκη καὶ νὰ δώσει ὁ ρηθὴς κὺρ Βασίλειος τῆς θυγατρὸς Ἀντωνίας τὸ τρίτον ἀπὸ τὰ παντοῖα αὐτοῦ πράγματα, κινητὰ, ἀκίνητα καὶ αὐτοκίνητα, καὶ τὸ τρίτον ὁ ρηθὴς Βασίλειος μὲ τὴν σύμβιον αὐτοῦ Χρουσῆν καὶ τὸ τρίτον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀναστάσης καὶ τὸ ρηθὲν τρίτον, ὁποῦ ἐκράτησεν ὁ ρηθὴς κὺρ Βασίλειος διὰ λόγον του, νὰ τὸ ἔχη ἔως τέλους ζωῆς αὐτοῦ καὶ ἂν ὁ Θεὸς πέμψῃ καὶ ἔλθῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀναστάσης νὰ ἔχη τὸ ἡμισὸν ἀπὸ ὅλα καὶ ἂν τὸ ριζικὸν οὐδὲν θέλῃ ὅτι νὰ ἔλθῃ ἀποτύχοντος τοῦ ἄνωθεν Βασιλείου καὶ τῆς σύμβιος αὐτοῦ Χρουσῆς, νὰ μένουν ὅλα τῆς θυγατρὸς αὐτῶν Ἀντωνίας, σὺν τὰ τὸ βάρος αὐτῶν. Μὲ τοιοῦτην συμφωνίαν καὶ τρόπον ὅτι ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ἔμπροσθεν ὁ ρηθὴς Νικόλαος νὰ τιμᾷ τὸν εἰρημένον Βασίλειον καὶ Χρουσῆν ὡς γονεῖς αὐτοῦ καὶ δουλεύειν καὶ κυβερνᾷ αὐτούς μὲ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν πράγματα πιστὰ καὶ ἀληθινὰ, ἐξ ὅσον ἡ δύναμις αὐτοῦ, καὶ νὰ κατοικῇ ὁμοῦ μετ' αὐτούς εἰς τὸ ὀσπίτιον τοῦ ρηθέντος Βασιλείου καὶ ἀπὸ εἴ τι κάμων καὶ ἠποκτήσων ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ἔμπροσθεν νὰ ἔχη ὁ ρηθὴς κὺρ Βασίλειος ὁ Ράφτης τὸ ἡμισὸν ἐλεύθερον. Καὶ γὰρ ὁ ρηθὴς Θεόδωρος ὁ Ράφτης ἔταξεν νὰ δώσει καὶ ἔδωκεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικόλαον ἀνὴρ τῆς εἰρημένης Ἀντωνίας, καθὼς κελεύει ἡ ἅγια τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, καὶ νὰ τὸν δώσει καὶ ἀπὸ τὴν καρποφόραν τοῦ νῦν ἔτους τὸ ἀδελφομοῖριν του ...».

42

1506-1509. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Μ. Μανούσας, «Ἀνέκδοτα χρονικὰ σημειώματα καὶ ἐγγράφα (1506-1521) τοῦ νοταρίου Ζακύνθου Θεοδώρου Ραφτόπουλου», στα

Πρακτικά τοῦ Τρίτου Πανιωνίου Συνεδρίου, τ. Α', Ἀθήνα 1967, σ. 223-227, αρ. 1-3.

43

1506-1532. Πρωτόκολλο διαθηκῶν, απογραφῶν καὶ εκτιμήσεων τοῦ νοταρίου Μανουήλ Γρηγορόπουλου. Νοταριακά ἐγγράφα τοῦ Αντωνίου Δαμιλά. Χάνδακας.

Σ. Κακλαμάνης, Σ. Λαμπάκης (εκδ.), *Μανουήλ Γρηγορόπουλος, νοτᾶριος Χάνδακα (1506-1532)*, Ηράκλειο 2003, σ. 3-278 αρ. 1-154, σ. 281-308 αρ. 1-17, σ. 309-313 αρ. 1-3.

44

1507-1543. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Ι. Μ. Αγίας Αικατερίνης Σινά.

Κ. Μέρτζιος, «Ἀρχειακά ἀνάλεκτα», *Ἑλληνικά* 4 (1953), σ. 475-477.

45

1507-1630. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Παλαιὰ ἐπίσημα ἐγγράφα», *Φιλολογική Πρωτοχρονιά*, 1951, σ. 170-172.

46

1508. Προικοσύμφωνο (νοταριακή πράξη). Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Ἐνα ζακυνθινὸ συμβόλαιο τοῦ 1508», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 12 (1948), σ. 181-182.

46α

1509. Συμβιβασμός. Ναύπλιο.

Σ. Λάμπρος, «Ναυπλιακὸν ἐγγράφον τοῦ οἴκου Πουλομάτη ἐν ἔτει 1509 καὶ ὁ βιβλιογράφος Μιχαὴλ Σουλιάρδος», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 6/3 (1909), σ. 273-275.

47

1509-1694. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Δ. Βαγιακάκος, «Μελισσηνοί και Κοντόσταβλοι εκ Μάνης εις Ζάκυνθον (1509)», *ΕΜΑ* 3 (1950), σ. 144 αρ. 1, σ. 146-147 αρ. 2, σ. 152-153 αρ. 1, σ. 155-156 αρ. 2-3, σ. 158-159 αρ. 4-5, σ. 162-165 αρ. 7-8.

47α

1509-1544. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σύρος.

Π. Ζερλέντης, *Μαντροκάθισμα, βουδομάντρες, θεμωνιά, μιτάτο, Έρμούπολις 1923*, σ. 5-7⁶.

48

1510-1608. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Σ. Ασδραχάς, «Φεουδαλική πρόσδοδος και γαιοπρόσοδος στην Κέρκυρα την εποχή της βενετικής κυριαρχίας», *Τα Ιστορικά* 2/4 (1985), σ. 375-379.

«ΣΥΓΚΡΑΤΕΙΑ»

1608, 14 Μαΐου

«... Είς τό χωρίο τῶν Ἀντιπερνῶν, εἰς τήν ἀλλήν τοῦ ἐγγενοῦς Βενετιῶν κυρίου Ἀλοῖζου Τρόν, ἐνός μπαρούνου Κορυφῶν, ὁ παρῶν ἀνδρικότατος καπετάν Ἀνδρέας Τζεούλης ὡς κουμέσιος γενεράλ τοῦ ἄνωθεν ἐγγενοῦς Βενετιῶν Τρόν ἐσυνεμφώνησε μετὰ τοῦ παρόντος εὐλαβεστάτου παπᾶ κύρ Νικολάου Μερκούρη καί Καλοῖτῶννου Μερκούρη, ἀδελφοί ἐκ χωρίο τῶν Ἀγραφῶν, καί ἐπέδωκεν πρός αὐτούς καί πρός τοὺς αὐτῶν κληρονομοδιαδόχους ἀπό τήν σήμερον καί εἰς τόν αἰῶνα τόν ἅπαντα εἰσέ συγκράτεια ἓνα κομμάτι τόπον καί σύλλογον, ἔχει ἡ ἄνωθεν ἐμπαροννία ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Ἀντιπερνῶν, ἕως μιζουριῶν ἑπτά, πλέον ἢ ὀλιγότερον ... μετὰ πασῶν νομῶν, προνομῶν, περιοχῶν καί δικαιωμάτων τοῦ ἄνωθεν τόπον καί συλλόγον ὡς ἄνωθεν, ἐσόδων καί ἐξόδων ὅπως οἱ ρηθέντες ἀδελφοί ἔχουσιν τόν ἄνωθεν τόπον καί σύλλογον ὡς ἄνωθεν εἰς παντοῖα τοὺς ἐξουσίαν καί κυριότητα καί νά ποιοῦν αὐτόν εἴτι ὅ ἂν θέλουν καί βούλονται μετὰ τοὺς κληρονομοδιαδόχους αὐτῶν μέ τήν ὑπόσχεσιν τῶν ἄνωθεν ἀδελφῶν καί κληρονομοδιαδόχων αὐτῶν νά δίδουν, τελοῦν καί πληρώνουν ἀεὶ τόν πᾶσα χρόνο τήν πᾶσα ἐσχάτη τοῦ Ἀγούστου μηνός διά συγκράτεια πρός τήν ἄνωθεν ἐμπαροννία σιτάρι ἐντόπιο καθαρό μιζούρι ἓνα καί ἀπό εἴτι σπέρνουν μέσα εἰς αὐτό νά πληρώνουν μέρος ὄχτατο, ἡκομίζοντάς το ἕως εἰς τήν ἀλλή τοῦ ἄνωθεν ἐγγενοῦς Βενετιῶν κυρίου Ἀλοῖζου Τρόν εἰς τό χωρίο τῶν Ἀντιπερνῶν καί ἂν τό φυτεῦσον ἀμπέλιον καί ἐλαϊκά δέντρο, νά ὀφείλουν νά πληρώνουν μετὰ τοὺς κληρονομοδιαδόχους αὐτῶν πρός τήν ἄνωθεν ἐμπαροννία πᾶσα χρόνον μέρος 4⁶

6. Το παρὸν λήμμα περιλαμβάνεται στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1103 ὅπου ὅμως δεν ἔχει ἀποδελτιωθεῖ το σύνολο τῶν ἐγγράφων.

ἀπό κρασί και λάδι, πληρώνοντας και τήν ἄνωθεν συγκράτεια τό σιτάρι μιζούρι ἕνα, ἕως νά δώσει καρπόν τό ἄνωθεν ἀμπέλιον, ὅπερ μέλλον φυτεῦσαι και ἔρχοντας εἰς καρπόν τό ἄνωθεν ἀμπέλιον, ἢ ἄνωθεν συγκράτεια τό σιτάρι μιζούρι ἕνα νά εἶναι κομμένη και λνομένη, μόνον νά πληρώνουν μέρος 4^ο ἀπό κρασί και λάδι, πληρώνοντας και τήν ἄνωθεν συγκράτεια τό σιτάρι μιζούρι ἕνα, ἕως νά δώσει καρπόν τό ἄνωθεν ἀμπέλιον, ὅπερ μέλλον φυτεῦσαι και ἔρχοντας εἰς καρπόν τό ἄνωθεν ἀμπέλιον, ἢ ἄνωθεν συγκράτεια τό σιτάρι μιζούρι ἕνα νά εἶναι κομμένη και λνομένη, μόνον νά πληρώνουν μέρος 4^ο ἀπό κρασί και λάδι ὡς ἄνωθεν ...».

«ΣΟΛΔΙΑΤΙΚΟ»

1608, 27 Ιουλίου

«... Εἰς τό χωρίο τῶν Ἀντιπερῶν, εἰς τήν ἀλή τοῦ εὐγενῆ Βενετιῶν κυρίου Ἀλοῖζε Τρόν, ὁ παρῶν τίμιος καπετάν Ἀνδρέας Τζεούλης ὡς κουμέσιος γκενεράλ τοῦ ἄνωθεν εὐγενῆ Βενετιῶν κυρίου Ἀλοῖζε Τρόν, ἑνός μπαρούνου Κορυφῶν, ἐσυνμῶνησε μετά τοῦ παρόντος κύρ Νικολάου Μαστροκαλοῦ και ἐπέδωσεν πρός αὐτόν και πρός τοὺς αὐτοῦ κληρονομοδιαδόχους ἀπό τήν σήμερον και εἰς τόν αἰῶνα τόν ἅπαντα εἰς σολδιατικόν και εἰς σολδιατικόν ὀνόματος ἕνα κομμάτι τόπον λόγγο, ἔχει ἢ ἄνωθεν ἐμπαρουνία ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ρηθέντος χωρίου, λεγόμενος στό Παλιοκλήσι ἕως μοδίου ἑνός, πλέον ἢ ὀλιγότερον... μετά ἀπασῶν νομῶν προνομῶν, περιοχῶν και δικαιωμάτων τοῦ ἄνωθεν τόπου λόγγο, ὡς ἄνω ἔφημεν, ἐσόδων και ἐξόδων· ὅπως ὁ ρηθείς Μαστροκαλός ἔχει τόν ἄνωθεν τόπον λόγγο ὡς ἄνω εἰς παντοίαν αὐτοῦ ἐξουσίαν και κυριότητα και νά ποιῆ εἰς αὐτόν εἴτι δ' ἂν θέλει και βούλεται μετά τοὺς κληρονομοδιαδόχους αὐτοῦ, πωλεῖν, δωρεῖσθω, ἀνταλλάττειν, προῖξ διδόναι και ἐξῆς. Με ὑπόσχεσιν τοῦ ἄνωθεν Μαστροκαλοῦ νά χρεωστῆ μετά τοὺς κληρονομοδιαδόχους αὐτοῦ νά δίδουν, τελῶν και πληρώνουν αἰεὶ τόν καθέν χρόνον εἰς πᾶσα ἐσχάτη τοῦ Ἀγούστου μηνός ἀνυστερέτως σολδιατικόν και ὑπό σολδιατικόν ὄνοματος διά τόν ἄνωθεν τόπον ὡς ἄνωθεν εἰς τήν ἄνωθεν ἐμπαρουνία ἄσπρα ἐξήντα (60) και οὐχί ἄλλον τι. Και ὑπόσχεται ὁ ἄνωθεν καπετάνιος διά ὄνομα ὡς ἄνωθεν τοῦ διαυθεντίζει τόν ἄνωθεν Μαστροκαλό και κληρονομοδιαδόχους αὐτοῦ ἔσαι ἐκ πάσης ἐναντιότητος διά τήν παροῦσαν σολδιατοποίησιν και εἰσνομήν' ...».

49

1510-1682. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Ἱστορικά σημειώματα. Δύο έγγραφα ἀνέκδοτα», *Δρῆρος* 1/6-7 (1937), σ. 169-171.

50

1513-1516. Πρωτόκολλο νοτάρου Αρσενίου Αλεξάκη. Δουκάδες (Κέρκυρα).

Δήμητρα Καραμπούλα, *Λυδία Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη* (εκδ.), «Οι πράξεις του νοταρίου Δουκάδων Κερκύρας

Αρσενίου Αλεξάκη (1513-1516), *ΕΚΕΙΕΔ* 34 (1998), σ. 21-102, αρ. 1-104.

ΔΙΑΝΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΤ' ΙΣΟΜΟΙΡΙΑΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΙΣΘΩΣΕΩΣ ΓΟΝΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ

1513, 23 Νοεμβρίου

«... Κύρ Σταμάτης Μακελλάρης από χωρίον τοῦ Σκριπεροῦ ἀπὸ ἐνὸς αὐτοῦ μέρους καὶ κύρ Στέφανος Μακελλάρης ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον ἀπὸ ἐτέρου μέρους αὐτοῦ, ἀδελφοὶ νόμιμοι, τὰ ρηθέντα δύο μέρη παρῶν σωματικῶς ἐντὸς οἰκίας ἐμοῦ νοταρίου Ἀρσενίου Ἀλεξάκη καὶ θεληματικῶς ὠμολόγησαν καὶ εἶπαν ὅτι ἱμοιράζον ἱμοιράσα τὰ ὀσπίτιά τους καὶ τὰ ἀμπέλια τους καὶ ἤπῃρε ὁ Σταμάτης τὸ ὀσπίτιον τὸ ὄξω μὲ τὸ ἐμπασοβγασιδίν του καὶ ὁ Στέφανος ἤπῃρε τὸ ὀσπίτιον, ἤγοῦν τὸ κελάριν, καὶ νὰ μηδὲν ἔχη ἐξουσία νὰ τὸ νοικιάζη ξένου ἀνθρώπου μόνε νᾶναι προτιμητίος ὁ εἰρημένος Σταμάτης ὁ ἀδελφός του ἤγοῦν μὲ τὸ ἐμπασοβγασιδίν του, καὶ νᾶναι χρεώστης ὁ ἄνωθεν Σταμάτης καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ Στέφανος νὰ καμουν τὸν ὀφαίτην τοῦ κηλαρίου ὅπερ ἐνι σιμὰ εἰς τῆς Κουτζήχας. Ἀκομή ἱμοιράσαν καὶ τὰ ἀμπέλια τους καὶ ἤπῃρε ὁ Σταμάτης τὸ ἀμπέλιον εἰς τὸ Λειβαδάκιν πλησίον τῶν Κλημάδων καὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τοῦ Καλιακούδη καὶ ὁ Στέφανος ἤπῃρε τὸ ἀμπέλι τὴν μεγάλην φυτεῖαν πλησίον τοῦ Καρέρα καὶ τοῦ μισῆρ Δημήτρη Ἀρδαβάνη. Καὶ ὑπόσχονται τὰ δύο μέρη, ἤγοῦν οἱ ἀναγεγραμμένοι ἀδελφοὶ Σταμάτης καὶ Στέφανος, ἀπὸ πᾶσα χρέος ὅπερ ἔχουν νὰ τὸ πλερώσουν ἐκ τὴν μέσην τους. Καὶ οὕτως ἐσυνφώνησαν οἱ δύο ἀδελφοὶ καὶ ἔμειναν εὐχαριστημένοι ...».

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΜΕ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ ΣΥΣΤΑΣΗ «ΣΟΛΙΑΤΙΚΟΥ»

1515, Δεκέμβριος

«... Εἰς τὸ περιούλιον τοῦ κύρ Δημήτρη Κένταρχου ἀπὸ χωρίον τῆς Κορακιάνας ὁ ἄνωθεν Δημήτρης Κένταρχος παρῶν σωματικῶς ἐκουσία τον βουλή καὶ θελήσει ὠμολόγησεν καὶ εἶπεν ὅτι ἐπούλησεν, ἔδωσεν, ἐπαρέδωσεν καὶ διὰ τοῦ παρόντος νοταρικοῦ ἐγγράφου ἐπαρέδωσεν πρὸς τὸν παρόντα κύρ Στέφανον Ματαράγγα ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον καὶ πρὸς τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους καὶ διαδόχους, κατόχους ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἤγοῦν τοῦ ἐπούλησεν ὀσπίτιν ἕνα κτιστὸ μὲ πηλὸν σὺν τὰ τὸ ἐπασοβγασιδίν του καθὸ τὸ ἐχώρισαν μετὰ λίθων τερμόνων ... ἔναι δὲ ἡ πάρασις τοῦ αὐτοῦ ὀσπιτίου ὑπέρπυρα μγ', ἤγοῦν σαράντα τρία, τὰ ὁποῖα σαρατατρία ὑπέρπυρα ἄτινα ὠμολόγησεν ὁ ἄνωθεν κύρ Δημήτρης Κένταρχος ὅτι εἶχεν καὶ ἔλαβεν ἀπὸ χειρὸς τοῦ ἄνωθεν κύρ Στεφάνου Ματαράγγα σῶα καὶ ἀνελιπές. Καὶ εἰς νομὴν τὸν ἔθεσεν διὰ κονδυλίου ὡς τὸ σῆνηθες Κορυφῶν. Ἀκόμη μὲ τοιοῦτον τρόπον καὶ συνφωνίας ὅτι νὰ χρεωστῆ ὁ ἄνωθεν κύρ Στέφανος Ματαράγγας αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ κληρονόμοι καὶ διάδοχοι κάτοχοι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα νὰ τελοῦν, δίδουν καὶ πληρώνουν εἰς πᾶσαν ἐσχάτην ἡμέραν τοῦ Αὐγούστου μηνὸς διὰ σολιάτικον τοῦ αὐτοῦ ὀσπιτίου πρὸς τὸν ἀναγεγραμμένον κύρ Δημήτρη Κένταρχον καὶ πρὸς τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους καὶ διαδόχους τὸ καθὲν ἔτος σολδία ε', ἤγοῦν πέντε, τὸ καθὲν σολδί τορνήσια ὄξι, ἤγοῦν στ', καὶ οὐχὶ ἄλλον. Καὶ ὑπόσχηται ὁ ἄνωθεν κύρ Δημήτρης καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας τοῦ διαφεντίζον τὸν ἄνωθεν κύρ Στέφανον Ματαράγγα καὶ τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους καὶ διαδόχους τοῦ εἰς ἐναντιότητα

ἐλθεῖ ποτὲ τὸν καιρὸν εἰς τὴν αὐτὴν πούλησιν καὶ σολιάτικον μόνον νὰ τῶχη ὁ ἄνωθεν κὺρ Στέφανος Ματαράγκας μετὰ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ πούλησει, χαρίσει, ψυχοδοτήσῃ, ἀνταλλάττει καὶ ἄλλα πάντα ποιήσῃ ὅσπερ ἀληθῆς ἀφέντης τοῦ αὐτοῦ ὀσπιτίου. Καὶ οὕτως ὁμολόγησαν τὰ ἄνωθεν δύο μέρη ...».

51

1513-1597. Νοταριακά έγγραφα. Κέρκυρα.

Σ. Κ α ρ ὺ δ η ς, Ὁ ἀστικὸς χῶρος καὶ τὰ ἱερά. Ἡ περίπτωση τῆς Κέρκυρας τὸν 16ο αἰῶνα, Ἀθήνα 2007, σ. 247-292, αρ. 1-31.

52

1514. Διαθήκη. Θεσσαλονίκη.

Ν. Δ ε λ ι α λ ῆ ς, «Ἡ διαθήκη τοῦ ὀσίου Νικάνορος τοῦ Θεσσαλονικέως», *Μακεδονικά* 4 (1955-1960), σ. 418-425.

53

1514-1593. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Κ α τ ε ρ ῖ ν α Ζ α ρ ῖ δ η, «Πληροφορίες για τη στοιχειώδη εκπαίδευση στην Κέρκυρα τον 16ο αἰῶνα», *Ἐῶα καὶ Ἐσπέρια* 2 (1994-1996), σ. 130-133, αρ. 1-8.

54

1515-1545. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Κ α τ ε ρ ῖ ν α Ζ α ρ ῖ δ η, «Ο Κερκυραῖος στιχουργὸς Ἰάκωβος Τριβώλης (Στοιχεῖα ἀπὸ το Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο Κερκύρας, 1515-1546)», *Ἐῶα καὶ Ἐσπέρια* 1 (1993), σ. 156-188, αρ. 1-10.

ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΟΠΙΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ «ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ
ΚΑΙ ΤΙΜΗΤΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΟΡΥΦΩΝ»

1541, 2 Ιουλίου

«Ἐν τῇ β' τοῦ ἀντίκρου ἔσωθεν τῆς δουάνας τῶν Κορυφῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ... μισερ Ἰάκωβος Τριβώλης καὶ μισερ Τζουάννης ὁ Καπέλος τιμιώτατοι κριταὶ χρονικοὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἐνιαυτοῦ τῆς τιμιωτάτης κοινότητος Κορυφῶν παρόντες ὁμολόγησαν οὕτως ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῇ η' τοῦ περασμένου Ἰουνίου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου ἤξιωσαν αὐτοὺς ... ἵνα τιμήσωσι τὴν κινήτην ἕλην τῶν δουκάτων πεντακοσίων ἣν ὁ εἰρημένος μισερ Σιλβέστρος ἐχρεώσται δοῦναι τῶν προδηλωθέντων ὡς ἄνωθεν εἰς τελείαν ἀποπληρωμὴν καὶ ἐξόφλησιν πάσης τῆς προικὸς καὶ χαρισμάτων τῆς εἰρημένης ποτὲ κυράτζας Ἐλένης.

Και τιμημένης τῆς αὐτῆς ὕλης παρὰ τῶν εἰρημένων τιμιωτάτων και τῶν χρονικῶν μετὰ φόβου Θεοῦ και τῆς ψυχῆς αὐτῶν, νὰ λάβωσιν αὐτὴν οἱ εἰρημένοι διάδοχοι διὰ ὄνομα ὡς ἄνω καθὼς ὑπὸ ἀνδρὸς γεγραμμένον παρ' ἐμοῦ τοῦ ὑπογεγραμμένου νοταρίου φαίνεται. Διὰ τοῦτο, διὰ δυνάμεως τῆς αὐτῆς ἐξουσίας, οἱ ἀναγεγραμμένοι τιμιώτατοι δύο κριταὶ και τιμηταὶ ἐδήλωσαν ἐμοὶ τοῦ ρηθέντος νοταρίου ὅτι, ἐπῆλθον ἐν τῇ οἰκίᾳ, τοῦ εἰρημένου μισερ Σιλβέστρου ἐν τῷ ἐσωπόλῳ τῶν Κορυφῶν, εἰς τὴν ἐνορία μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Σωτηριώτισσας ἐν ἣ ὑπῆρχον τὰ ρηθέντα πράγματα ... και ἐτίμησαν ἐκ τῆς εἰρημένης ὕλης δουκάτων πεντακοσίῳν, δουκάτα τριακόσια ὡς κάτωθεν ... Ἐτι δὲ τίμησαν τινὰς σπαλιέρας και ρᾶτζον και ἀντιπόρτια ἀβολδοῦρα κάβους τὸν ἀριθμὸν εἴκοσι δύο και σπαλιέρας κόκκινας δὲ ἰντάγια τέσσαρας. Ταῦτα πάντα τὰ ἄνωθεν γεγραμμένα ἐτιμήσασι διὰ δουκάτα τριακόσια ἄτινα ἐτιμήσασιν ἐν δυσὶν ἡμέρας ἐν τῇ κ' τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου μηνὸς και ἐν τῇ κζ' αὐτοῦ. Τιμηθέντων δὲ τῶν ρηθέντων πραγμάτων παρὰ τῶν εἰρημένων τιμητῶν, ἔλαβον αὐτὰ οἱ ρηθέντες κουμέσοι ... Εἰς δὲ τὴν ἀναγεγραμμένην τιμὴν τὰ ἀναγεγραμμένα δύο μέρη ἔμειναν εὐχαριστημένα καθὼς οἱ προδηλωθέντες τιμιώτατοι κριταὶ, τιμηταὶ ἐμοὶ τοῦ ρηθέντος νοταρίου ἐδήλωσαν ... Διὰ δὲ μείζονα ἔνδειξιν τῶν εἰρημένων, οἱ προδηλωθέντες δύο τιμιώτατοι κριταὶ και τιμηταὶ, ταῦτα πάντα μοι ἐδήλωσαν ἵνα εἰς τὰς ἐμοὶ πράξεις, κατὰ τὴν τάξιν, θέσω και οὕτως ταῦτα πιστῶς ἐν και ἕκαστον ἔγραψα ἐνώπιον μισερ Νικολάου Ἀδλωνίτου μισερ Ἀληβίλη Καλοθέτου και κερ Νικολάου τοῦ Ζακννηροῦ».

55

1515-1833. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά και νοταριακά ἐγγράφα. Αντίπαξοι, Παξοί.

Ι. Δόικας, *Ερανίσματα ιστορίας και πολιτισμοῦ*, Αθήνα 1998, σ. 9-17, 19, 25, 27-29, 42-46, 50-52, 94-96, 98-99, 101-106.

ΠΑΡΥΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΕ ΜΟΝΗ. ΜΙΣΘΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1825, 1 Μαρτίου

«... οἱ παρόντες ἀπὸ το ἕνα μέρος και κάτωθεν βεβαιωμένοι παπὰ Κύριος ἀναστάσιος Κωντάρης και παπὰ ἀντωνάκης λύχνος κι θεόδωρος μπογδάνος του ποτέ Ἰωάννου και γεώργιος βλαχώπουλος του ποτέ παπὰ ἀναστάση κι ἀποστόλης μπογδάνος του ποτέ ἀληβίλη, και ἀπὸ το ἄλο μέρος ο Κύριος παναγιώτης ρεβαντινός υἱός του σταματέλου ρεβαντινού.

1) ἀπὸ τὴν σήμερον κι εἰς διορίαν χρόνον ἕνα νῶσχεται ο ἄνωθεν παναγιώτης να κάμνη το σχολεῖον εἰς τὴν μονὴν του αγίου σπυριδωνος εἰς χωρίον Κοκηνάτικα 2) κι λείποντας ο ἄνωθεν παναγιώτης να μην διαβάξη τα παιδιὰ εἰς τα κηνὰ γράμματα τὴν κάθε ἡμέρα ἔξω ἀπὸ ταις δεσποτικαῖς εωρταῖς να μην ἔχη να πρωτεντέρη τὴν παραμικρὰν πληρωμὴν ἀπὸ τους κάτωθεν υπογεγραμμένους. 3) ὑπόσχονται οἱ κάτωθεν βεβαιωμένοι να δεινουν τον μισθὸν ἀντιτιζιπαλμέντε (προκαταβολικά) ἡγουν εἰς κάθε ἀρχὴ του μηνὸς του διδασκάλου, τα παιδιὰ οπού διαβάξουν εἰς τὴν παιδαγωγία κι οκτώηχον να δίνουν τον κάθε μήνα ὀβολα δεκαπέντε, τα παιδιὰ οπού ἔχουν να διαβάξουν εἰς το ψαλτήριον κι

απόστολον να δείνουν τον κάθε μήναν όβολα είκοσι πέντε αντιτζιπάδα κι λείποντας από την άνωθεν πληρωμήν υπώσχονται οι άνωθεν να δείνουν την πληρωμήν του διδασκάλου εις όσα παιδιά ευρίσκονται εις τον διδάσκαλον, κι το παρόν πρηβάτο γράμμα να ημπορή να ινφιτζάρηται (καταχωρείται) κι εις άτη δημοσίου νοταρίου παρακαλεστικώς από τους άνωθεν έγγραφα ...».

56

1517-1688. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Ν. Κ ο ν ό μ ο ς, «Ιστορικά έγγραφα Ζακύνθου (Από τὸ ανέκδοτο άρχείο του Λ. Χ. Ζώη)», *Έπτανησιακά Φύλλα* 4 (1960), σ. 1-4.

57

1519-1809. Νοταριακές πράξεις. Ζαγόρι (Ήπειρος), Κέρκυρα, Χάνδακας.

Γ. Παπαγεωργίου, *Η μαθητεία στα επαγγέλματα (16ος-20ος αι.)*, Αθήνα 1986, σ. 139 αρ. 2, σ. 141 αρ. 3, σ. 147-149 αρ. 4, σ. 150 αρ. 6.

58

1521. Προικοσύμφωνο (νοταριακή πράξη). Κέρκυρα.

Φ. Καψάλης, «Ένα προικοσύμφωνο του 1521», *Ήπειρωτική Έστία* 31/351-352 (1981), σ. 606-607.

59

1521-1629. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Νοταριακές πληροφορίες για ρεθεμνιώτικα μοναστήρια», *Προμηθεύς ὁ Πυρφόρος* 40 (1984), σ. 328-338 (= *Δετοράκης, Βενετοκρατικά*, σ. 265-275, αρ. 1-7).

59α

1522 (1611). Απογραφή ακίνητης περιουσίας ναού. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγυαλος, «Νοταριακό αντίγραφο καταλόγου του ιε' αιώνα για δωρητές και κτήματα τῆς ἐκκλησίας του άγίου Νικολάου στο Ριφι τῆς Κεφαλονιάς», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 2 (1977), σ. 48-50.

60

1524-1809. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις. Σκύρος.

Ε. Αντωνιάδης, *Αρχείο εγγράφων Σκύρου*, Αθήνα 1990, σ. 15-162 αρ. 1-113⁷, σ. 164-166 αρ. 115-116, σ. 168-182 αρ. 118-126, σ. 184-222 αρ. 128-151, σ. 226-250 αρ. 152-166, σ. 252-254 αρ. 168-169.

ΔΟΥΛΕΙΑ ΑΝΤΛΗΣΕΩΣ ΥΔΑΤΟΣ

1742, 11 Οκτωβρίου

«Διά της παρούσης ημών ομολογίας και καθολικής μας αποδείξεως φανερώνου και ομολογού εγώ η Άννα του Μιχάλη η θυγάτηρ ότι πως έχοντας γονικόν μου περιβόλιον εις τους Μήλους πλησίον του Κορέλη και του κάτωθεν ποταμού και συμφωνήσαμε με τον Γιαννακούδη του Μανώλη του Νικολάκη τον υιόν διά να του δώσου τόπον από την σήμερον να βάλει γκανάλιον να ποτίζει το περιβόλι του και επήρα και εγώ δι' αυτό τον τόπον γρόσια 7 λέγω επτά γρόσια και πλέον να μην έχει κανείς να τον διασείσει ούτε ειδικός ούτε ξένος και εις ένδειξιν και βεβαίωσι της αληθούς εγράψαμεν την παρούσαν ομολογίαν και προς αυτόν επέδωσα κατέμπροσθεν των ευρεθέντων αξιών υπογεγραμμένων μαρτύρων ...».

ΛΥΣΗ «ΜΙΣΟΒΛΟΓΙΑΣ» (ΙΕΡΟΛΟΓΗΜΕΝΗΣ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ)

1772, 5 Αυγούστου

«Έστωντας εγώ ο Γιάννης του Σταμάτη Καλημέρη και να ήθελε έχομεν γαμβρόν εις την αδελφή μου Καλή μισοβλογιά τον Γιάννη Μαρκάκη, πλην εις τους αγγέλους εστίν το ασκανδάλιστον εστρέξαμεν και τα δύο μέρη με τον αρχιερέα μη θέλοντας η νύμφη και ξεχωρίσαμεν από τούτη την τέριαση edώσαμεν προς τον άνωθεν Γιάννη Μαρκάκη διά πολλάς αιτίας και δούλευσες οπού μας είχαν, το χωράφι μας εις τα Μισόχωρα όπερ είχαμεν συναλλαγμόν από τον κυρ Χατζή Θεοδωράκη, πλησίον Καλής του Γιάννη του Λέου και το ειδικόν μας. Να το έχη ο Γιάννης Μαρκάκη εις ίδιαν του εξουσίαν, προικίση, χαρίση, μηδείς εναντιέιτο. Δι' ο edώσαμεν το παρόν με αξιοπίστους μάρτυρας εις ασφάλισιν ...».

61

1526-1826. Απόφαση εκκλησιαστικού κριτηρίου για αθέτηση υπόσχεσης γάμου, ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Εκκλησιαστικά έγγραφα», *Εκκλησιαστική Αλήθεια* 23/36 (1903), σ. 382-383· *Εκκλησιαστική Αλήθεια* 23/37 (1903), σ. 394-396· *Εκκλησιαστική Αλήθεια* 23/41 (1903), σ. 430-431· *Εκκλησιαστική Αλήθεια* 29/28 (1909), σ. 222.

7. Το υπ' αρ. 33 κείμενο εκδίδεται και σχολιάζεται από τον Έ. Λάμπρου, «Μεταβίβαση άγροτικού άκινήτου και δικαίωμα προτιμήσεως στη μέση τουρκοκρατία. Σημειώσεις σε έγγραφο από τη Σκύρο του έτους 1667», *Θρακικά Χρονικά* 36 (1980-1981), σ. 101.

62

1528-1529. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Κατερίνα Ζαρίδη, «Άγνωστα στοιχεία για τον Κερκυραίο ιερομόναχο Ιωαννίκιο Καρτάνο», *Δωδώνη* 21 (1992), σ. 62-77, αρ. 1-5.

63

1528-1864. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Τ. Μαυρός, «Ο κώδικας τῆς μονῆς "Παναγία ἡ Σπηλιώτισσα" Ζακύνθου», *ΔΙΕΕΕ* 23 (1980), σ. 463-530· *ΔΙΕΕΕ* 24 (1981), σ. 450-536· *ΔΙΕΕΕ* 26 (1983), σ. 417-538· *ΔΙΕΕΕ* 27 (1984), σ. 354-456· *ΔΙΕΕΕ* 28 (1985), σ. 257-308· *ΔΙΕΕΕ* 29 (1986), σ. 269-322.

ΠΩΛΗΣΗ «ΛΙΒΕΛΛΟΥ» ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΚΤΙΜΗΣΗ «ΣΤΙΜΑΔΟΡΩΝ»

1627, 19 Αυγούστου

«... τὸ ὁποῖο τοῦ τὸ δίδει ὁ αὐτὸς οἰκονόμος τοῦ αὐτοῦ Σπανοῦ εἰς σὲ ὀλίβελο καὶ εἰς ὄνομα - ὀλιβέλου ἢ περπέτου νὰ χρεωστῆ ὁ αὐτὸς Σπανός καὶ πάντες οἱ κληρονόμοι διάδοχοι αὐτοῦ νὰ δίδουν τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου τὸν ἅπασαν χρόνον, τὸν μῆνα τὸν Σεπτέμβριον εἰς τὰς 14 τοῦ Σταυροῦ τὴν ἑορτή, τὸ εἶ τι ἤθελαν τὸ στιμάρει οἱ παρόντες μισέρ Ἄντριας Μπουρδέρης καὶ μισέρ Τζαννῆς Μαργάζης διὰ νὰ στιμάρουν τὸ ἄνωθεν σπίτι κατὰ τὴν τερμινατζιὸν τῶν ἰγκβιζιτόρων τὸ εἶ τι ἀξίζει νὰ δίδει ὀλίβελο. Καὶ οἱ αὐτοὶ στιμαδόροι ἐπήγαγε καὶ εἶδανε τὸ ἄνωθεν σπίτι καταλεπτῶς τὴν σήμερον καὶ ἐμέτρησάν τον καὶ ἠβρίκανέ το ὡς ἄνωθεν καὶ ἐστιμάρανέ το, ὡς λέγονν κατέμπροτεν τῶν κάτωθεν μαρτύρων, εἰς τὴν κονσεντζιά τους ὅτι ἀξίζει νὰ δίδει ὁ Σπανός τοῦ ἄνωθε μοναστηρίου, τὸν κάθε χρόνον ριάλια τρία καὶ ἕνα κερὶ ἀσπρῶν δέκα ...».

ΔΙΗΝΕΚΗΣ «ΣΕΜΠΡΙΑ»

1713, 14 Νοεμβρίου

«... οἱ ὁποῖοι δίνουν εἰς σὲ σεμπριά παντοτινὴ καὶ αἰώνια τοῦ παρόντος μισέρ Ἀλιβίζου Κυπριώτη τοῦ ποτὲ Γιάννη, ἀπὸ χωρίο Γερακαρίο Μεσινό, δύο κομμάτια χωράφια κείμενα ... νὰν τὸ σπέρνει ὅ,τι θέλει καὶ νὰν τοῦ δίνοννε πάντα τὸ μοναστήρι τὸ ὅ,τι τὸ σπέρνει. Νὰν τὸ καθαρίζει, σηκωτραφίζει ἐκεῖθε ὅπου τοκάρει τὸ χωράφι, νὰν τὸ βάνει ὀψιμιά καὶ πρωϊμιά, μὴ θερίζοντας, ἀ δὲν εἶναι ἀνακραζόμενοι οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ μοναστηρίου, νὰ παρασταθοῦν νὰ πάρουν τὴν μάρτη τους. Ἄν βάνουν τὸ μισὸ σπόρο, νὰ παίρνουν τὸ μισό, ἀ δὲν βάνουν νὰ παίρνουν τὸ τρίτο. Τὶς ἐλιές νὰ τὶς μοιράζονν μισιακές, καὶ ἂν βάλλουν καὶ ἄλλες τὸ ὅμοιο. Ἐτζί νὰν τὸ κάνει πάντα εἰς τοὺς ἀπέρατους αἰῶνας, καὶ πάντα νὰ γνωρίζουν τὸ μοναστήρι ἕναν σέμπρο καὶ ὄχι πολλούς ...».

64

1529-1532. Διαθήκες (νοταριακές πράξεις). Χάνδακας.

W. F. Bakker, A. F. van Gemert (εκδ.), «Οι διαθήκες του Κρητικού νοταρίου Αντώνιου Γιαλέα 1529-1532», *Κρητολογία* 6 (1978), σ. 23-30 αρ. 5-6, σ. 34-36 αρ. 7-8, σ. 40-43 αρ. 9-10, σ. 46-48 αρ. 11-12, σ. 49-51 αρ. 13-14, σ. 53-54 αρ. 15-16, σ. 56-57 αρ. 17, σ. 60-61 αρ. 18-19, σ. 66-67 αρ. 20-21, σ. 69-70 αρ. 22-23, σ. 73-74 αρ. 24.

65

1531- 1570. Νοταριακά έγγραφα. Κεφαλονιά.

Σταματούλα Ζαπάντη, *Κεφαλονιά 1500-1571. Η συγκρότηση της κοινωνίας του νησιού*, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 373-406, αρ. 1-39⁸.

66

1532-1572. Νοταριακές πράξεις. Άνδρος.

Δ. Πασχάλης, «Ο Σπαρτιάτης Στρατηγόπουλος, δημόσιος υπό βασιλικήν εξουσίαν νοτάριος εν Άνδρω. Ειδήσεις περί τών εν Άνδρω νοταρίων επί Φραγκοκρατίας και Τουρκοκρατίας», *BNJ* 23 (1930), σ. 90-91.

67

1533-1570. Νοταριακές πράξεις. Ιεράπετρα (Κρήτη).

Β. Σιακωτός, «Οι οικογενειακές σχέσεις στην Ιεράπετρα μέσα από τα συμβολαιογραφικά κατάστιχα του 16ου αιώνα», *Άμάλθεια* 35 (2004), σ. 68-72, αρ. 1-7.

ΥΠΟΘΕΣΙΑ

1533, 24 Νοεμβρίου

«... Φανερόν καμνο και ομολογώ εγω ο Γεώργιος Ανταλός κατηκούμενος εν τω χωρίω

8. Τα υπ' αρ. 1, 5, 6, 7 έγγραφα προέρχονται από το πρωτόκολλο του Σταμάτιου Μοντεσάντου βλ. Σταματούλα Ζαπάντη (εκδ.), *Μοντεσάντος (Δε) ιερέας Σταμάτιος, Νοτάριος Ελείου, Κατάστιχο 1535-1553*, Αργοστόλι 2002, αρ. 157, 30, 89, 159 αντίστοιχα. Τα υπ' αρ. 2, 3, 8, 9, 11, 13 έγγραφα προέρχονται από πρωτόκολλο του Νοταρίου Ανδρέα Αμάραντου βλ. Χ. Βαγιωνάκης, Όλγα Κατσιβελα, Δέσποινα Μιχαλάγα, Βάσω Μπελαβγένη, Μ. Μπλέτας (εκδ.), *Ανδρέας Αμάραντος, Νοταριακές πράξεις, Αρχαλί Κεφαλονίας (1548-1562)*, Αθήνα 2001, αρ. 40, 89, 6, 84, 191, 203 αντίστοιχα.

Στραβοδοξάρη ευρισκόμαιως σήμερα εν τω χορίον *Επισκοπή* ότη ήλθαμε οισ σημβίβασην θεληματική με τον κυρ Γεώργιον Βγόντζα υιόν Μιχαήλ και δήδο τού ά πεδήν εδηκό μου κατά σάρκα αρσενηκόν ηνα λαύι αυτώ οδηα την ψυχην του να το αναθρέψη ηδη σα να ήτονε πεδήν εδηκόν του, το οπήον ευρύσκαιται την σήμεραν μηνόν ιά και δηα τούτο να μην εχο πλέα καμίαν εξουσήαν ησ αυτώ, αλά ουδέ αιδηκός μου να το γηρεψομε οδηα πεδή μας, και μετά να το εχη παντοτηνόν και ος βούλεται να το κάμη ανο οδηα ψυχήν σωτηρίας. Και αν ήθελε ερθη καιρός οπου να γηενή το πεδή δώτομον της δούλεψις και να θελήσο εγο ο κύρις του να του το παρο γε και να θελύση αυτόν του να μισέψη, να μηδέν μπορό ποτε αλα ουδε αυτό να του γηρέψομε πληρομαν ουδε ρογαν ουδε αλον τη τον καιρον οπου εθελεν εχη με αυτόν, δηότης το περνη οδηα της ψυχήν του οχη δηα δουλευτήν του. Ο αλυλογόν από τα μερη να πεύτη ησ πέναν υπέρπυρα ν εν τα τύχη του καστελήου μας και το παρόν μενετο δεκτό ...».

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΠΗΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΓΑΜΟΥ ΤΕΚΝΟΥ ΤΟΥΣ
1540, 19 Νοεμβρίου

«... Φανερόν έστο ότι κυρ Νικολός Τζαμάκης εσίνυβαστηκεν με τη Φραντζέσκα την Ταντολοπούλα οτη δηα τεφερέντζιαν όπου εισιγήρησαν ανάμεσα τος και ήκαμεν πεδην ο αυτός Νυκολός με την άνοθεν Φραντζέσκα και οδηατή την σήμεραν εθελυσε να του εγηρέψη να πληροθή τα βυζαστηκά τζη και τ αναθροφύμα τζη με στράταν της δηκαιοσήςης, ήλθασην ησ τον αυτόν σασμόν να της δόσι υπέρπυρα κδ να κρατή το πεδήν αιος ά χρόνον να το αναθρέψη και περάσοντα ο χρόνος και ήθελε θέλη η άνοθεν Φραντζέσκα να του δόσι το πεδήν να το πέρνυ χόρης κανέναν κοντράστο, άλεος και δεν ήθελε θέλη να του το δόσι το πεδήν, να το κρατή αυτή και ο άνοθεν νυκολός να μηδέν ύναι κρατημένος πλέο να τζη δήδη τηβοτας, μα η άνοθεν Φραντζέσκα να κρατή το πεδή με οξόδες της και να το κάμνυ ος θέλη. Ακόμα εσ ότι ένας από τον άλον τος να ηναι ήση και σατησφάδη μία μερά από την άλη και να μηδέν υπορού ένας πάρυ του άλου να μοβέρυ ησε κανέναν καιρόν κάμι άλυτη η δηαφοράν ησ τα άνοθι από τα οπία υπέρπυρα κδ ομολογά η άνοθεν Φραντζέσκα πως ήλαυεν σήμεραν μετρυτά υπέρπυρα ιβ και τα έτερα υπέρπυρα ιβ να της δόσι αιος όλον τον Μάιον τον προερχόμενον ...».

ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΑΝΥΠΑΝΑΡΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΟΤΙ ΑΠΟΖΗΜΙΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ Η ΙΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ

1541, 25 Ιουνίου

«... Καθομολογά η Φραντζέσκα η Ταντουλοπούλα πως ένε αποπληρομένη από εσέναν τον Νυκολό Τζαμάκη ησε υπέρπυρα κδ, τα οπία ηλαυε οδια τεφερέντζιαν οπου ηχασι να κάμουσι, καθώς φένεται και με έναν ηστουμέντο καμομένο ηπο της εμης χηρώς και ης αυτω της εχη δοσμένα υπέρπυρα ιβ και την φοράν ετούτην της εμέτρησε ο Μάρκος ο Μηλονόπουλος άλα υπέρπυρα ιβ και ουτως ήναι αποπληρομένη ησ το λεγόμενον ηστρουμέντο. Ακόμη την φοράν ετούτην την προτεστάρο εγω ο κατογεγραμμένος νοτάριος οδια ονομαν του προηρημένον Νυκολό Τζαμάκη από μήραν του θεού και της αφεντίας μας από εδα εως ημέρες ή να τηχένυ να του δόση το πεδήν του να το κάμη του μόδου του καθώς ηναι ο σασμός τος στο πρώτο χαρτί, αλέως, και περάση το τέρμινον και δεν το

δοσι να θέλι να το κρατή αυτή, να μηδεν νμπορου πλέω να τον γυρέψη καμιάν όξοδον ησε κανέναν καιρόν, ητης οδια το κοπέλη οσαν οδια μερδηκόν εδηκόν της. Μάρτυρες ο Μάρκος Μηλονόπουλος, Μιχάλης ο Νταντόλος ο αδελφός της. Η άνοθεν Φραντζέσκα ρεσπονταιρου και λέγη προς οδια την ωραν δεν του το δήδι, δηατή ένε μητέρα και ουδέν το θαρή να το αναθρέψη ξένη μάνα, μα οσαν το αναθρέψη αυτή απου το πονη κάληα παρα άλον να το κάμη να γυρούζη τον κήρην και την μάναν, ετότες να το δόσι μετά χαράς».

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΗΜΕΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΞΩΓΑΜΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΤΟΥΣ

1547, 22 Σεπτεμβρίου

«... Φανερόν κάμνουν ετούτη η διο μεραίς ο Μανούσος ο Σουρίας του ποταί Γεώργη και η Σοφία η Μακροπούλα του ποτε Πασκάλ από το χορίο Σκηνοκάφαλα οδιατη φένεται και ο άνοθεν Μανούσως ήθελεν πέσι με την άνοθεν Σοφία και ήκαμεν με ταύτην διο παιδιά, αρσενικόν και θηλικόν, και οδια να τος λήψουν η έξοδες της αφεντίας μας, ήλθασιν εις την κατογεγραμμένην συνήβασιν και εμιράσασιν τα λεγόμενα παιδιά εκήνα, και επήρεν το αρσενικόν ο κύρης και το θηλικόν η μάνα. Και ποταί να μην έχη καμιάν εξουσιαν η αυτή Σοφία εις το αρσενικόν να τ' ορήζη οδια πεδήν της, ήμι τα να τά όχη ο κύρησ του και να το κάμει ως θέλη σα γονής, ήτης και ο αυτός Μανούσος να μην έχη καμιάν εξουσιαν εις το θηλικόν να τ' ορήζει οδια πεδήν του, ήμι τα να νε πάντα με την μάνα του και να το κάμει ως θέλη. Ακόμη οδια κόπον και έξοδες να τ' αναθρέψη όπου ήκαμεν η άνοθεν Σοφία, ήναι κοτέντος να της δόσει ο άνοθεν Μανούσως υπέρπυρα ήκοσι και α τζη τοκάρη και άλλον τήποτας. Θέλη και χαρίζη ταύτα, και ποταί εις σε κανέναν καιρόν να μην μπορεί να γηρέψη καμιάν λύτε εις αυτήν την ηπόθεσιν από τα οπία τάσι να της δόσι ογλήγορα τα υπέρπυρα τα επτά και έως έναν χρόνο τέρμενον να της δόση αποπλήρομαν υπέρπυρα ιγ'...».

67α

1533-1626. Νοταριακές πράξεις και πατριαρχικό έγγραφο. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, *Οί άφεντότοποι τής Άνδρου. Συμβολή εις την έρευνα των καταλοίπων των φεουδαλικών θεσμών εις τας νήσους κατά τον δέκατον έκτον αιώνα*, Άνδρος 1995, σ. 115-121 αρ. 3-4, σ. 127-136 αρ. 7-12, σ. 141-142 αρ. 15, σ. 150-156 αρ. 19- 21, σ. 161-200 αρ. 24-47.

68

1534. Διαθήκη (νοταριακό έγγραφο). Ναύπλιο.

Μ. Μανούσας, «Μία διαθήκη από τὸ Ναύπλιο (1534) με πλούσιο γλωσσικό ύλικό», στον τόμο *Αντίχαρη. Αφιέρωμα στον καθηγητή Σ. Καρατζά*, Αθήνα 1984, σ. 263-265.

69

- 1534-1538. Διαθήκες (ιδιωτικές πράξεις). Ι. Μ. Δουσίκου (Τρίκαλα).
 Δ. Σοφιάνοβς, *Ὁ ἅγιος Βησσαρίων μητροπολίτης Λαρίσης (1527-1540) καὶ κτίτορας τῆς μονῆς Δουσίκου. Ἀνέκδοτα ἀγιολογικά καὶ ἄλλα κείμενα*, Ἀθήνα 1992, σ. 209-217 αρ. 3, σ. 219-222 αρ. 4, σ. 225-231 αρ. 5, σ. 247-249 αρ. 8.

70

1535. Αποδείξεις εξόφλησης (νοταριακές πράξεις). Χάνδακας.
 Ειρήνη Βλαχάκη, «Ἡ ἰταλική διαθήκη τῆς Ἑλενας Μουδάτσου (1534) καὶ δεκατέσσερα σχετικὰ ἐλληνικὰ εξοφλητήρια ἐγγράφα», *Παλίμνηστον* 13 (1993) σ. 65-74, αρ. 1-14.

71

- 1535-1553. Κώδικας Σταμάτιου Μοντεσάντου, νοταρίου Ελείου Κεφαλονιάς.
 Σταματούλα Ζαπάντη (εκδ.), *Μοντεσάντος (Δε) ιερέας Σταμάτιος, νοτάριος Ελείου, κατάστιχο 1535-1553*, Αργοστόλι 2002, σ. 20-157, αρ. 1-264.

ΥΠΟΘΕΣΙΑ «ΑΝΑΘΡΕΦΤΟΥ»

1547, 11 Δεκεμβρίου

«... ελθόν η κυρά παπαδιά του ποτέ παπα Παύλου Βούθλεψη και ο ηός αυτής κυρ Νικολός παρόν σωματηκή με τον Πούλω τον αναθροφτόν της όπερ αναθρέφαν εις τον οίκον τους θεληματικός τρόπον κάνουν ετούτον τον σηνηβασμόν και πέρονουν τον διά πεδί τεις και κάνη τον ώσπερ και τα άλα τεις παιδιά εις καλόν καλήτερον. να μηράζουν χωράφια αμπέλια δέντρα και παν έτερον κηνητά και ακήνητα. να μηράζουν οσάν καλή αδελφή. και έτζη να δουλέβουν και ανταμώς ασηνέρηστα. και να βοηθάει εις περ του ετέρου να κάμουν σπήτια οσάν καλή αδελφή και ήτι του λάχει του άνοθεν Πούλου στο μέρος στον να το έχη αυτός και η κληρονομία του εις στους απεράντους αιώνας ...».

72

- 1537-1565. Χρεωστικά ομόλογα (νοταριακές πράξεις). Χάνδακας.
 Ι. Καλιτσουνάκης, «Ἀνέκδοτα κρητικὰ συμβόλαια ἐκ τῆς ἐνετοκρατίας», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 3 (1928), σ. 486-517, αρ. 1-16.

73

1538. Μαθητεία (νοταριακή πράξη). Χάνδακας.

Ἰωάννα Ραμουτσάκη, «Οἱ ἰατροὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς βενετοκρατίας στὴν Κρήτη», *Κρητολογικὰ Γράμματα* 15-16 (1999-2000), σ. 123 (= Κ. Μέρτζιος, «Σταχυολογήματα ἀπὸ τὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Κρήτης Μιχαὴλ Μαρά (1538-1578)», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 15-16 (1961-1962), σ. 291-292, αρ. 40).

74

1538. Κώδικας Μιχαὴλ Μαρά, νοταρίου Χάνδακα Κρήτης (κατ. 148 Β').

Γ. Μαυρομάτης (ἐκδ.), *Μιχαὴλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα. Κατάστιχο 148 [2/3-31/8 /1538]*, τ. Β', Ἡράκλειο 2006, σ. 3-380, αρ. 1-489.

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΗ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ (ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΚΡΑΣΙΟΥ)

1538, 23 Μαρτίου

«† Φανερόν κάμνω ἐγώ, Στεφανῆ Καλεργης, τοῦ ποτὲ κυρ Μαννέα, οἰκῶν ἐν χωρίῳ Ἰαπων Μαραθῆτην, ὅτι ἔκαμα σήμερον λογαριασμὸν συμβιβαστικὸν μετὰ σένα, τὸν κυρ Ἰωάννη Παπαδόπουλο, τοῦ ποτὲ κυρ Γεώργη, καὶ ἐμπατάραμεν ὅ,τι ἄρα ἔδωκεν καὶ ἐπῆρεν εἰς τοῦ ἄλλοῦ μας, καὶ με γραφαῖς καὶ χωρὶς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως σήμερον, καὶ ῥεστάρω σου ἀλιθινῶ ἄλλα ὑπέρπυρα ἐννέα. Καὶ ἀκομῆ ἔλαβα σήμερον ἀπο σενα ἄλλα ὑπέρπυρα εἴκοσι τέσσερα ἡμισυ, γίνονται ὁμοῦ δονκάτα κορέντε τέσσερα, γιὰ σοβετζιὸν τῶν δύο μου ἀμπελλων, βαλμένα εἰς τὸ λεγόμενον χωρίον, εἰς τὰ Λιότοπα, ὑπὸ τὸ μέρος τῆς Μαντόνας, τὰ ὁποῖα σοῦ δμπελάρω καὶ τὸν καρπὸν τως ἄλλον μου τὸ μέρος, διὰ νὰ ἔμαι κρατημένος νὰ σοῦ δωσω αὐτὸν εἰς τὸν μαγαντζέν σοῦ με ταῖς ἔξοδοις μου εἰς τὴν πρώτην ἐρχομένην βεντεμαν ἀφλῆ εἰς πρέζιον συναλλακτικόν, καὶ τότε νὰ ρεφάρη εἰς τοῦ ἄλλοῦ μετριτῶ διὰ τοῦ γαστάλδο. Ἄλλοτρόπως νὰ ἀγοράζεις ἄλλον τόσον κρασὶν, ὅσον φανῆ καὶ κάμουν τὰ λεγόμενα ἀμπελια, εἰς πᾶσα ἰντάνω, τερεσον μου, καὶ ταῦτα πάντα νὰ σκουδάρεις ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ τὰ καλά μου διὰ τοῦ γαστάλδο, ἀπάνω εἰς τὰς ἐξόδοις μου, χωρὶς ἐναντίον ...».

ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΝΑΥΛΩΣΗΣ ΠΛΟΙΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ

1538, 5 Απριλίου

«... † Φανερόν κάμνωμεν ἡμεῖς, Γιακουμῆ Βοναλες, ἄρχων, τοῦ ποτὲ εὐγενῆ ἄρχων μισερ Μαρκο, καὶ Μαρκο Κουρῆς, ἄρχων, τοῦ ποτὲ εὐγενῆ ἄρχων μισερ Φραγγεσκο, καὶ Μιχαὴλ Πατρολόγος, τοῦ ποτὲ κυρ Κοσμᾶ, κατοικούμενοι εἰς τὸν Χάνδακα τῆς Κρήτης με τὰ μέρη μας, ἕνας μέρος τοῦ ἄλλοῦ καὶ ἄλλον τοῦ ἄλλοῦ, ἐσνηθήθαμεν σήμερον συνηθαστικῶς νὰ κάμωμεν μίαν φούσταν εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς, οἱ λεγόμενοι ἄρχοντες, βάνωμεν καπετάνιον ἔσενα, τὸν λεγόμενον κυρ Μιχαὴλ Πατρολόγον, νὰ ἀρματώνεις καὶ νὰ ξαρματώνης κατὰ

τὸ κοινουέτω, τὴν ὁποίαν φούσταν προμετέρωμεν νὰ κάμωμεν εἰς ταῖς ἔξωδαῖς κοιναῖς, ἤγουμαι κάθαις τὸ τρίτον, ἥτις εἰς νὰ τυγχένη νὰ πάι εἰς τὸ κρούσος, εἰς καλῶ ριζικὸν καὶ τῶν τριῶν μας, τὸ ὁποῖον ὁ Θεός, ἂν τὸ ἔθελεν πέψη, νὰ τὸ μιράζωμεν καταποῦ ἔναι τὸ κοινουέτω τῶν κρουσάρων, πανιάτικα ἀλιθινᾶ καὶ ἄλλαις ὄξοδαῖς χρειαζόμεναις νὰ ἴνοι κιναις ἀνάμεσά μας καὶ τῶν τριῶν μας, ἥτις καὶ ἔτιας λογιῆς καὶ ὅ,τι πάρη ὁ εἰς μας νὰ περρη καὶ ὁ ἄλλος καὶ τὸ ἰδίως ἰντάνος, ἂν ἤθελε ἰντραβυνηρει εἰς τὴν φούσταν, νὰ ἴναι κοινῶ ἀνάμεσα καὶ τῶν τριῶν μας ὡσὰν ἀπάνω, προμετέροντα καὶ οἱ τρεῖς μας τοῦτο τὸ ἰνστρουμέντο νὰ κρατοῦμεν παντοτε φερμον καὶ στεραιον ἀπάνω εἰς πένα δουκάτα ἑκατον διὰ τὰ φουσάδα τῆς Ἀθθεντίας μας, νὰ τὰ πλερωνη ἀποῦ ἔθελεν πάι κόντρα τῆς ἀλλῆς μερᾶς, ἀποῦ ἔθελεν θελήση νὰ τὸ κρατῆ φοιλαμένον καὶ τὸ ἰνστρουμέντο τουτο εἰς τὴν δύναμίν του ...».

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗ «ΠΑΛΛΑΚΙΔΑΣ»

1538, 24 Ἀπριλίου

«... † Φανερόν κάμνω ἐγώ, Ἰωάννη Τριμερήτης, τοῦ ποτὲ κυρ Νικολό, ἀπὸ τοῦς Κοριφοῦς, οἰκῶν τὴν σήμερον εἰς τὸ Κάστρον τοῦ Χανδακου τῆς Κρήτης, ἐσένα τῆς κερα Ἐρήνης, γυνῆς τοῦ κυρ Γιάκουμο Βαρούχα, πρεζέντα καὶ κοτέντα, ὅτι ἐσάστημεν σήμερον καὶ ἔδωκές μου καὶ ἔλαβα τὴν θυγατέραν σου, τὴν Μαθιαν, ἀνέγλητην, νὰ τὴν ἔχω μετὰ μένα εἰς τὸ σπήτη μου διὰ τὸ στρόμα μου, ὅστε ἀποῦ νὰ θελλω ἐγὼ καὶ νὰ ἴμαι κρατημένος νὰ τὴν ἐνδύσω ἐδᾶ καὶ νὰ τῆς κάμνω καὶ ταῖς ἔξωδαῖς τῆς καὶ ταῖς ἐνδιμασές τῆς καὶ τὴν καλίκοσῆν τῆς καλᾶ, ὅστε ἀποῦ νὰ ἴναι μετὰ μένα, ὅστε ἀποῦ νὰ θέλλω ἐγὼ μετὰ τοῦτο νὰ τῆς κάμνω καὶ καλὴν συντροφίαν καὶ ἐγὼ καὶ ἡ μητέρα μου. Καὶ ὅταν θελήσω νὰ τηρε ἀποβγαλω ἀπὸ μένα, νὰ ἴμαι κρατημένος νὰ τῆς δίδω ὅ,τι ροῦχα καὶ ὅ,τι ἐνδυμασές τῆς ἤθελα ἔχη καμομένα καὶ νὰ τῆς δίδω ξεχωριστᾶ καὶ μετριτᾶ ὑπέρπυρα ἑκατὸν πενήντα ...».

ΝΑΥΤΟΔΑΝΕΙΟ ΣΕ ΚΑΠΕΤΑΝΙΟ ΠΕΙΡΑΤΙΚΟΥ ΠΛΟΙΟΥ.

ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΜΕ ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΗ

1538, 2 Μαΐου

«... † Φανερόν κάμνω ἐγώ, Μαννούσω Γιανιστόπουλος, λεγόμενος Τζηνικόλας, υἱὸς τοῦ κυρ Θεοδώρου, ἀπὸ τὰ Σφακία, οἰκῶν τὴν σήμερον εἰς τὰ Χανία, εὐρισκόμενος εἰς τὸ Κάστρον τοῦ Χανδακου τῆς Κρήτης, ὅτι ἔλαβα ἀπὸ σένα τὸν ἄρχων τῆς Κρήτης μισερ Ντζουὰν Γιαλινᾶ, τοῦ ποτὲ ἐντιμοτατου μισερ Τομάδο, πρέζεντε, δουκάτ κορέντε πενήντα, ἤγουν ν', τὰ ὁποῖα ἐμένα ἐδάνισες ἀρῖζικον ἐ περικόλον τῆς φούστας ἀποῦ οἶμαι καπετάνιος τὴν σήμερον νὰ περισιγύρω τοῦτο μου τὸ βιάντζω καὶ νὰ ἴμαι κρατημένος νὰ σοῦ δίδω τὸ διάφορόν σου κατὰ τὴν τάξιν τῶν κρουσάρων πεντε δουκάτα εἰς μερτικὸν καὶ γιαγέροντα ἐδᾶ εἰς τὴν Κρήτην νὰ ἴμαι κρατημένος νὰ σοῦ δίδω τὰ λεγόμενά σου δουκάτα πενήντα καὶ τὸ διάφορον τους, ὡς εἴρηται. Καὶ ἂ δὲν ἤθελα κερδέσω πάντα τὰ λεγόμενά σου δουκάτα πενήντα, νὰ σοῦ δίδω σοστα καὶ γερα με τὴν στραταν τοῦ γαστάλδο ἀπάνω εἰς τὰς ἐξόδοις μου, χωρὶς ἐναντίον, ἐμπλεγάροντά σου τὸ κορμί μου καὶ τὰ καλά μου ὄλλα. Ἐτι ἐγώ, Μιχαῆλ Θεριανός, υἱὸς τοῦ κυρ Ἀνδρέα, οἰκῶν εἰς τὸ Ἐξώπορτον τῆς Κρήτης, ἀπομένω ἐγγυητής καὶ πληρωτής διὰ τὸν ἄνωθεν κυρ Μαννουσο Γιανιστόπουλον

διὰ δουκάτα κορευτε εἴκοσι πέντε μονον, ἀμάδι καὶ εἰς μοναχόν, διὰ τοῦ γαστάλδο. Ἐτι ἡμεῖς, Μιχαὴλ Ἀβράμης, τοῦ ποτέ κυρ Μαννουήλ, καὶ Μαρκο Σγουρομάλης, λεγόμενος Σφακιώτης, τοῦ ποτέ κυρ Γεωργη, οἰκοῦντες ὁ εἰς εἰς τὸ Ἐξώπορτον καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸ Κάστρον τῆς Κρήτης, ἀπομένωμεν ἐγγνητὲς καὶ πληρωτὲς διὰ τὸν ἄνωθεν κυρ Μαννουσο Γιανιστόπουλον διὰ τὰ ἄλλα δουκάτα κορέντε εἴκοσι πέντε, ἀμάδι καὶ εἰς μοναχόν, διὰ τοῦ γαστάλδο ...».

ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΦΕΙΛΗΣ ΚΑΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΜΕ ΕΝΕΧΥΡΙΑΣΗ ΔΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΕΓΓΥΗΤΗ

1538, 28 Μαΐου

«... † Φανερόν κάμνω ἐγώ, Τομάδο Συμεώς, τοῦ ποτέ κυρ Περο, ἀπὸ τὴν Γγώ, οἰκῶν τὴν σήμερον εἰς τὸ Ἐξώπορτον τῆς Κρήτης, ἐσένα τοῦ κυρ Ἰωάννου Γερακίτη, λεγομένου Μοθοναίου, πρεζέντε καὶ κοτέντος καὶ των ἡμερῶν σου, ὄγια τὴν πγεντζαρία ἀποῦ μοῦ ἔκαμες σήμερον εἰς του κυρ Μαυροδῆ Μαρκιανοῦ ὄγια δουκάτα κορευτε ἔξη, ὡς φέρεται μὲ ἰνστρουμέντο διὰ χειρὸς τοῦ κυρ Γιακουμῆ Τζαγγαροπουλου, νοταρίου, τὴν σήμερον, τοῦ ὁποῖου τοῦ ἔδωκα ἀμαχι ἓνα σκλάβον, ὁ ὁποῖος ἂν ἤθελεν φοφίση ἢ φίγη νὰ μαι ἐγὼ καὶ τὰ καλὰ μου ὀμπλεγάδος σου, ἐσένα τοῦ λεγομένου κυρ Ἰωαννου, νὰ σε ἐλευθερωνῶ ἀπο τὴν λεγομενην πγεντζαριαν διὰ τοῦ γαστάλδο. Ἀκόμη ἂ σκοδάρεις τὰ δουκατα χρυσᾶ ἰγ' καὶ καρτον ἀπο τὸν κυρ Χαρτοφύλα καὶ ἀπὸ τὸν κυρ Στεφανῆ Καπελα ὅ,τι μοῦ χρεωστῆ νὰ σοῦ δίδω διὰ τὸν κόπον σου ἄλλα ὑπερπυρα ἐννέα. Ἐτι ἐγώ, Ἐλενα, χηρα τοῦ ποτε κυρ Περο Βηδο, οἰκοῦσα εἰς το Ἐξώπορτον τῆς Κρητης, ἀπομένω ἐγγνητρα ἐσένα τοῦ λεγομένου κυρ Ἰωάννου, ὅποτε φοφίση ἢ φιγη ὁ ἄνωθεν σκλαβος νὰ σε ἐλευθερωνῶ ἀπο τὴν πγεντζαριαν ἀποῦ ἔκαμες εἰς τοῦ κυρ Μαυροδῆ Μαρκιανοῦ σήμερον διὰ τον ἄνωθεν κυρ Τομαδο, τὸν γαμβρον μου, διὰ τοῦ γαστάλδο ...».

75

1538-1551. Προικῶα ἐγγραφα (νοταριακὲς πράξεις). Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Κρητικὰ προικοσύμφωνα τοῦ 16^{ου} αἰῶνα», στον τόμο Λοιβή, σ. 137-158, αρ. 1-6 (= Δετοράκης, Βενετοκρητικὰ, σ. 196-210, αρ. 1-6).

ΠΡΟΙΚΟΠΑΡΑΛΑΒΗ. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΙΚΩΝ

1538, 18 Οκτωβρίου

«... Σιγουριτάν δυνατήν καὶ ἀκατάλυτον κάμνω ἐγὼ Νικόλαος Ἀρβανήτης τοῦ ποτέ παπᾶ, οἰκῶν εἰς τὸ Ἐξώπορτον τοῦ Χανδάκου τῆς Κρήτης, ἐσένα τῆς πενθερᾶς μου τῆς κερα Ἐργήνας, χήρας τοῦ ποτέ παπᾶ κυρ Μάρκου Κουρήτη, πρεζέντε καὶ κοτέντε καὶ τῶν μερῶν σου εἰς ὑπέρπυρα ρν' καὶ σολδία κα', ἤγον ὑπέρπυρα ἑκατόν πενήντα καὶ σολδία εἰκοσιένα, ἀποῦ ἔλαβα σήμερον ἀπό σένα εἰς τὴν κατωγραμένην στήμαν ὀμπρός τούτου τοῦ νοταρίου καὶ τῶν μαρτύρων, τὴν ὁποῖαν στήμαν ἐβάλαμεν θελιματικῶς τὴν κερα Πουλῆνα Μοραῖτενα καὶ τὴν κερα Μαρῆνα Ἀναπληώτισσα μαστόρισες καὶ ἐστημάραν τὴν, τὰ ὁποῖα πον μου ἐστημάρισες καὶ ἐπαράλαβα τα εἶνιε αὐτά: ... τὰ ὁποῖα μοντάρουν

τά άνωγεγραμένα ύπέρπυρα ρν' και σολδία κά και ταυτα έλαβα άπάνω εις τόν ύπέρπυρον έκατόν έξήντα άποϋ μου έταξες προικίον μέ μαρτυρία όντεν έπηρα και εδλογίθικα τήν θυγατέρα σου την Μαρία γυναίκα μου εδλογητικήν και παρθενικήν ώς καθώς όρισεν ή άγία τοϋ Κυρίου Ιησοϋ Χριστοϋ εκκλησία και διά τά ύπέρπυρα ρν' και σολδία κά άποϋ έλαβα σέ στρέφω παντοτινά αναπαϊμένην και σιγούρα έσένα και τά μέρη σου, ρεσαλβάροντα και τά άλλα ύπέρπυρα θ' και σολδία ιά άποϋ μου θέλεις ρέστα άκόμη να μοϋ τα δώσης ...».

76

1538-1553. Νοταριακές πράξεις. Κρήτη.

Κ. Μέρτζιος, «Έργα και ήμέραι τοϋ Βιτζέντζου Κορνάρου», *Παροασός* 4 (1962), σ. 233-235, αρ. 1-3.

76α

1538-1577. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Κ. Μέρτζιος, «Σταχυολογήματα άπό τά κατάστιχα τοϋ νοταρίου Κρήτης Μιχαήλ Μαρχά (1538-1578)», *Κρητικά Χρονικά* 15-16 (1961-1962), σ. 231-232 αρ. 1 (= Γκίνης, *Περίγραμμα, Συμπλήρωμα Α'*, λήμμα 7), σ. 246-253 αρ. 2-5, σ. 254 αρ. 6 (= Γκίνης, *ό.π.*, λήμμα 5), σ. 254-255 αρ. 6^z, σ. 258-262 αρ. 7-10, σ. 264-288 αρ. 12-35, σ. 289-292 αρ. 38-40, σ. 297-301 αρ. 42-46⁹.

77

1538-1745. Διαθήκες (νοταριακές πράξεις). Αργοστόλι, Λευκάδα.

S. Flogaitis, *Système vénitien de successions ab intestat et structures familiales dans les îles ioniennes*, Genève 1981, σ. 129-131 (= Χ. Βαγιωνάκης, Όλγα Κατσίβελα, Δέσποινα Μιχάλαγα, Βάσω Μπελαβγένη, Μ. Μπλέτας (εκδ.), Ανδρέας Αμάραντος. *Νοταριακές πράξεις, Αρακλί Κεφαλονιάς (1548-1562)*, Αθήνα 2001, αρ. 116), σ. 132-135 (= Σταματούλα Ζαπάντη (εκδ.), Μοντεσάντος (Δε) ιερέας Σταμάτιος, νοτάριος Ελείου, *κατάστιχο 1535-1553*, Αργοστόλι 2002, αρ. 36), σ. 135-137 (= Βαγιωνάκης, *κ.ά.*, *ό.π.* αρ. 87), σ. 137-143.

9. Στο παρόν λήμμα αποδελτιώνεται το σύνολο των εγγράφων του άρθρου. Στο Γκίνης, *Περίγραμμα, Συμπλήρωμα Α'*, έχουν αποδελτιωθεί μόνο τα αναφερόμενα στις παραπάνω αντιστοιχίες κείμενα. Οι υπ. αρ. 7, 8, 9, 24 και 88 νοταριακές πράξεις έχουν επαναδημοσιευθεί από τον Μ. Chatzidakis, «Recherches sur le peintre Théophile le Crétois», *Dumbarton Oaks Papers* 23-24 (1969-1970), σ. 348-352 αρ. 13-17 αντιστοίχως.

77α

1539. Διαθήκη. Ναύπλιο.

Π. Ζερλέντης, *Παραλειπόμενα του οίκου Ζυγομαλά. Έπροστάτευσαν οί Πάπαι τους Έλληνας και τὰ έλληνικά γράμματα;*, Άθηναι 1923, σ. 13-14.

78

1539-1548. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Σ. Καρύδης, Παναγιώτα Τζιβάρα, «Ο ναός του Άγίου Λαζάρου πόλεως Κερκύρας και η κοινότητα των "άδυνάτων"», *Έωα και Έσπέρια* 2 (1994-1996), σ. 97-98 αρ. 1, σ. 103-105 αρ. 2.

79

1539-1598. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Ηθη και ανθρώπινες σχέσεις στην Κεφαλονιά του ΙΣΤ' αιώνα», *ΕΚΕΙΕΔ* 22 (1975) [1977], σ. 78-144, αρ. 1-22.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΙΡΕΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΩΣ
ΛΟΓΩ ΠΑΡΘΕΝΟΦΘΟΡΙΑΣ

1575, 22 Σεπτεμβρίου

«... Εσωθεν οικιας εμοῦ νοταριον παρών σοματικος ηλθαν και ομολόγησαν ενπροσθεν εμοῦ νοταριον και τον κατωθεν γεγραμενον μαρτυρων η κατωθεν γεγραμενη ονόματι κῦρ Κοσμας Ίερομόναχος κάτηκος εισ ναον του μεγάλου Ταξηάρχου εισ την Κρανθα ομοῦ με τον κῦρ Πιέρον Αμπατιέλον και με τον κῦρ Νικολον Κρητηκόν λεγοντας δὲ πόσ ο κῦρ Κοσταντήσ ο Προτομάστορας ιός του κῦρ Αλέξη εῦθηρε την θηγατέραν του αυτοῦ κῦρ Νικολό ονόματι Μίλοσ οσ μολογή η αυτή Μίλον. Καί εσοντας πόσ η αυτή Μίλον έκαμε την καρέλα του ανωθεν Κόσταν δια την αυτήν ὑπόθεσην θελον τα ανωθεν μερη και καταπατον τον διάβολον και πηοῦν το έργον του παναγάθου Θεοῦ. Θεοῦ ευδοκόντος λέγοντας ο ανωθεν κῦρ Νικολός πατήρ της αναγεγραμένης Μίλοσ πόσ πρεμετάρη δε ράτο δια την θηγατέραν του την Μίλον ότι απο μέρος αυτήσ το έν μερος και ο ανωθεν ιερομόναχος και ο κῦρ Πιέρος οπληγάρονται και πρεμεταρωνται δια τον ανωθεν Κόστα το έτερον μερος τα αυτά μέρη πρεμεταροντας δε ράτο θεληματικοῦ τρόπου βάνουν τους τιμιωτάτους μισερ Χρηστόδουλον Κρασά και καπετάνηον μισερ Διμιτρη Βήνιαρη να ηδοῦν τέλος το τί να δώσουν ο ανωθεν δια τα κορασιδάτα της αυτήσ Μίλοσ και το ήτι πηοῖσουν οι ανωθεν τιμιωτατοι δια ονομα τα κορασηδατα νά ήνε οπληγαδοι ο ανωθεν Ίερομόναχος και κῦρ Πιέρος να δώσουν και πληροσουν τον κῦρ Νικολόν Κρητικόν δια ονομα της θηγατερός του της Μίλοσ με τοῦτο ότι να ηπάγι η αυτή Μίλον εισ το οφητζηον της Καντζελαριας νά σβήση την καρελα οπου έκαμεν η ανωθεν Μίλον του κῦρ Κόστα Προτομάστορα δια την αυτήν ὑπόθεσην και αν σβήση την καρελα να λαβη το ητι πηοῖσουν οι ανωθεν τιμιωτατοι

η μεν και δὲν την εσβηση να μην ημπορη να λαβη τίποτε πλερονοντας τεσ εξοδες ὄλεσ της καρελασ ο Ιερομοναχос και ο κῆρ Πιέροσ ...».

ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΕΩΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΝΤΟΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΕΝΩΠΙΟΝ ΝΟΤΑΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΓΑΜΟΥ ΤΗΣ ΠΡΩΗΝ ΣΥΖΥΓΟΥ ΤΟΥ

1598, 29 Απριλίου

«... Την σημερον ο κῆρ Αυγουστίσ ο Λαμπιρησ ομολογησε κατανπροστα εμον νοταρηον και τον ειποκατοθεν αξυοπηστον μαρτηρον πως απο την σήμερον σημπαθή την προτη του σιβια οπου εχῃ τορα ο Φραγκος Ραζής και σημπαθή την απο την σημερον και παρακαλυ και τον Αρχιερεα να την σημπαθισι ανταμος με τον αντρα τις τον Φραγκο και να τουσ σηχορεσι και αν ορυσι αφεντης Αρχυερέας να τουσ στεφανοσουν να δωσι συνφωνο ...».

79α

1540. Πράξη παράδοσης της Μονεμβασιάς στους Τούρκους. Μονεμβασιά. Χρύσα Μαλτέζου, «Άγνωσται ειδήσεις (1539-1540) περι Μητροφάνους Μονεμβασιάς ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), σ. 42.

79β

1541. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ι. Μ. Φιλοθέου (Άγιον Όρος), Θάσος. Vassiliki Kravari, «Nouveaux documents du monastère de Philothéou», *Travaux et Mémoires* 10 (1987), σ. 340-341.

80

1541-1545. Κώδικας Π. Βαραγκά, νοταρίου Αγίου Ματθαίου Κερκύρας. Γ. Ροδολάκης, *Λυδία Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη* (εκδ.), «Οι πράξεις του νοταρίου Αγίου Ματθαίου Κερκύρας Πέτρου Βαραγκά (1541-1545)», *ΕΚΕΙΕΔ* 32 (1996), σ. 215-316, αρ. 1-154.

ΔΩΡΕΑ ΕΝ ΖΩΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ

1542, 23 Απριλίου

«... Κῆρ Ιωάννης ὁ Ράδος ἀπὸ χωρίου τοῦ Ἁγίου Ματθαίου σωματικῶς παρὼν ὡμολόγησεν και εἶπεν ὅτι ἐδώρησεν, ἐχάρισεν και διὰ τοῦ παρόντος ἐγράφων ἐλευθέρωσεν πρὸς τὸν μπαρόντα μισὲρ Νικόλαον τὸν Ροδίτην, οἰκίτηρ Κορυφῶν, και πρὸς τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους και διαδόχους τον πᾶσα δικαίωμα και προτίμηση, ὅπερ τον ἀκαρτερεῖ ἀπὸ τὸ ὄσπίτι τοῦ ποτὲ κῆρ Πουλή Λογαρᾶ και νὰ μηδὲν ἤθελεν ἔχει ἐξουσία ποτὲ τῷ καιρῷ νὰ ἀναγυρεύσῃ τὸν ἄνωθεν μισὲρ Νικόλαον διὰ τὸ εἰρημένον ὄσπίτι ...».

ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΩΗΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΛΟΓΩ ΕΠΕΛΘΟΥΣΗΣ ΔΙΓΑΜΙΑΣ

1543, 21 Οκτωβρίου

«... Κυρα-Σταματού, θυγάτηρ τοῦ ποτὲ κὺρ Ἰωάννη Κοτζώνη ἀπὸ χώρας τοῦ Βοθρενοῦ, σωματικὴ παρὼν ὡμολόγησεν καὶ εἶπεν. Ἐπειδὴ αἰγχιμαλωτίστη ὁ παρὼν συμβίος αὐτῆς κὺρ Θεόδωρος ὁ Ζυγониάτης ἀπὸ χωρίον τοῦ Ζυγουνοῦ καὶ ἡ ἄνωθεν κυρα-Σταματού ἔμεινε εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον καί, μὴ ξεύροντες ὅτι ὁ συμβίος αὐτῆς ζῆ, ὑπανδρεύτη καὶ ἔλαβεν ἕτερον ἄνδρα καὶ ὁ Θεὸς ἐκατενόδωσεν καὶ ἦλθεν ὁ ἄνωθεν συμβίος αὐτῆς κὺρ Θεόδωρος καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ αὐτήν, διὰ νὰ λείψουν κρίσεις, ἔξοδες ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὴν σήμερον ἢ ρηθείσα κυρα-Σταματοῦ θεληματικοῦ τρόπου δίδει καὶ ἐλευθερώνει πρὸς τὸν μπαρόντα συμβίον αὐτῆς κὺρ Θεόδωρον καὶ πρὸς τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους καὶ διαδόχους του ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὅλον τὸ ὄσπίτι, ὅπερ ἔχει ἐντὸς τοῦ εἰρημένου χωρίου, τὸ ὁποῖον αὐτὸν σπῖτι τὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν ποτὲ συμβίον αὐτῆς κὺρ Ἀντώνιον τὸν Ζυγониάτη διὰ τὴν προῖκα τῆς καὶ νὰ τὸ ἔχῃ ὁ ρηθείς κὺρ Θεόδωρος καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τοῦ ποιοῦν εἰς τὸ εἰρημένον ὄσπίτι εἴ τι δ' ἂν βούλωνται καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ὑπόσχεται ἡ ρηθείσα κυρα-Σταματοῦ ὑπόσχεται καὶ τοὺς αὐτῆς κληρονόμους καὶ διαδόχους τῆς τοῦ ὀφείλουν διανθετίζουσαν τὸν ἀναγεγραμμένον κὺρ Θεόδωρον καὶ τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους καὶ διαδόχους του ἀπὸ παντὸς ἐναντιότητος εἰς τὸ εἰρημένον ὄσπίτι καὶ ὑπόσχεται ὁ ρηθείς κὺρ Θεόδωρος, κυρα-Σταματοῦ νὰ μηδὲν ἤθελεν γυρεύσει πλέον εἰς τὸν ἕτερον διὰ κανενὸς τρόπου ...».

81

1542-1550. Νοταριακές πράξεις. Ρέθυμνο.

Μ. Μανούσας, «Ἐγγραφα ἀγνώστων νοταρίων τοῦ Ῥεθύμνου 1535-1550», *Κρητικά Χρονικά* 22 (1970), σ. 292-295, αρ. 3-5.

82

1543-1614. Μισθώσεις έργου (νοταριακές πράξεις). Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Ἡ ἀγγρατεία τῆς θάλασσης στὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητολογία* 16-19 (1983-1984), σ. 107-136, αρ. 1-12 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 75-97, αρ. 1-12).¹⁰

ΜΙΣΘΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΓΑΛΕΡΑ («ΑΝΤΙΣΚΑΡΟΣ»)

1558, 22 Μαρτίου

«... ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς Δημήτριος Σεβαστὸς τοῦ ποτὲ μαῖιστρο Πέτρον τοῦ κερά, πριντζηπάλλε καὶ ἐγγυητῆς καὶ καθολικὸς πληρωτῆς εἰς ὅλον καὶ μέρος ἀμάδη καὶ εἰς μοναχόν,

10. Ἡ ὑπ' αριθμὸν 4 πράξη ἀναδημοσιεύθηκε ἀπὸ τὴν Ἀναστασία Παπαδία - Λάλα, «Οἱ Ἕλληνες καὶ ἡ βενετικὴ πραγματικότητα. Ἰδεολογικὴ καὶ κοινωνικὴ συγκρότηση», στὸν τόμο *Venetiae quasi alterum Byzantium*. Ὅψεις τῆς ιστορίας τοῦ βενετοκρατούμενου ἐλληνισμοῦ. Ἀρχεῖακά Τεκμήρια, Ἀθήνα 1993, σ. 239-240, αρ. 23.

Νικολής Βλαστός τοῦ ποτὲ Γεώργη καὶ Ἰωάννης Σιγαδῶρος ράπτης τοῦ ποτὲ Γεωργίου, οἰκοῦντες εἰς τὸ Ἐξώπορτον τῆς Κρήτης, ὁ πριντζηπάλλε εἰς τὴν Ἁγίαν Μαργῆνα καὶ οἱ ἐγγνητὲς εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον τὰ Μουρχουτάρια, ὅτι ὀμπληγάρομαι ἐγὼ ὁ πριντζηπάλλε νὰ πάγω ἐδῶ νὰ δουλεύσω εἰς τὸ κουπῆ με κάτεργον τοῦ Ἁγίου Μάρκου σοπρακόμιτος ὁ ἄρχων Κρήτης μισὲρ Πέρος Ντζώρτζης, νὰ κάμω σοστόν καὶ καλὸ τὸ βιάτζο, ὄσθαι νὰ ξαμαρτώση, ἀντισχάρης διὰ ὄνομαν ἐσένα τοῦ Βασίλη Βλαγγοῦ ἀπὸ τὸ χωρίον Παρασπόρη, μέρος τῆς Σιτειάς, διατῆ σοῦ λαχσεν τὸ σκραφνῆ, καὶ διὰ πλήρωμα μου ἐπήρα τὴν πάγα τοῦ Ἁγίου Μάρκου καὶ διὰ χάρισμά μου ὁμολογῶ καὶ ἐπαρέλαβα ἀπὸ ἐσένα ξεχοριστὰ ἄλλα ὑπέρπυρα πενήντα, διὰ τὰ ὁποῖα σὲ στρέφω παντοτινὰ ἀναπαιμένον καὶ σιγοῦδρον ἐσένα καὶ τὰ μέρη σου. Καὶ ἄ δὲν ἀντεντέρω νὰ κάμο σοστόν καὶ καλο τὸ λεγόμενον βιάτζο ἢ ἤθελα φαληδεύσει τὸ ἰντάνο καὶ ἡ φαλιδιζὸς τῆς ἀθθεντίας μας, νὰ πεύτον εἰς ἐμένα καὶ ταῦτα, τὴν πάγα, τὸ χάρισμα καὶ τὰ ἰντανα ἰντερῆσα νὰ σκοδέρης ἀπὸ μένα καὶ πασα ἓνα μου ἀμάδη καὶ εἰς μοναχόν ἀπὸ τὰ καλά μου, με τὴν στράταν τῆς κάμερας ἀπάνω εἰς ταῖς ἐξόδοις μου χωρὶς ἐναντίον ...».

83

1543-1765. Ἰδιωτικά καὶ δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Κέρκυρα.

Παναγιώτα Τζιβάρα, Σχολεῖα καὶ δάσκαλοι στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα (16ος-18ος αι.), Αθήνα 2003, σ. 483-484, αρ. 21, σ. 487-496 αρ. 24-40.

84

1544-1835. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά καὶ διαδικαστικά ἐγγράφα. Βουρλά (Μικρά Ἀσία), Νάξος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, Δαμαριῶνας. Τὸ παραδοσιακὸ χωριὸ τῆς Νάξου (Περιγραφή - ἱστορία - λαογραφία - ἐγγράφα), Ἀθήνα 1979, σ. 88 αρ. 2, σ. 98-101 αρ. 1-3, σ. 132-136 αρ. 5-10, σ. 150-156 αρ. 1-3, σ. 158-159 αρ. 5-6, σ. 159 αρ. 8, σ. 161-162, σ. 298-299 αρ. 1-2, σ. 304-309 αρ. 1, 3-6, σ. 350-353 αρ. 3-8, σ. 354-356 αρ. 10-12, σ. 358 αρ. 14, σ. 362-366 αρ. 17-22, σ. 368-369 αρ. 24-26, σ. 371-373 αρ. 29-31.

85

1545. Αφιέρωση. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Πληροφορίες γιὰ τὴν μονὴ τοῦ Δαφνιοῦ ἀπὸ ἀνέκδοτο κεφαλονίτικο ἐγγράφο τοῦ ἰσ' αἰῶνα», Παρνασσός 18 (1976), σ. 71-72.

86

1545. Γενικό πληρεξούσιο. Κέρκυρα.

Σ. Κακλαμάνης, «Μιχαήλ Ροσέτος: Κορωναίος κωδικογράφος του 16ου αιώνα», στον τόμο *Αφιέρωμα στον πανεπιστημιακό δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα από τους μαθητές του*, Αθήνα 1992, σ. 86, αρ. 4.

87

1545-1725. Νοταριακά έγγραφα. Κέρκυρα.

Σ. Λάμπρος, «Κερκυραϊκά έγγραφα ανέκδοτα», *Νέος Έλληνομνήμων* 7 (1910), σ. 464-465, 467-468.

88

1546-1554. Κώδικας Πέτρου Πατσιδιώτη, νοταρίου Καινούργιου Χωριού των Καρών Κρήτης.

Κ. Ηλιάκης, Δάφνη Χρονάκη (εκδ.), *Πέτρος Πατσιδιώτης, νοτάριος Καινούργιου Χωριού των Καρών. Κατάστιχο (1546-1554)*, Νεάπολη (Λασιθίου) 2002, σ. 41-195, αρ. 1-221.

ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ («IN GONICO»)

1546, 12 Νοεμβρίου

«... Έγώ Μαθίον Τζές υίος του ποτέ μισερ Νικολόν, οικούμενος έν μπόλι Χανδάκου και νύν εύρισκόμενος έν το τόπω τών Καρών, είς Καινούριω Χωρίω, φανερόν ότι άπο τήν σήμεραν και ένπροσθεν αιωνίος σοι και τοίς διαδώχοις σου τοϋ κυρ Μηχελη Κοντογιάννην υίός τοϋ ποτέ Ιωάννη, οικούμενος και σύ είς χωρίω Βουλησμένη έν το άνωειρημένο τόπω, δίδω και γωνικεῶγω το χοράφη, το έχω άπο τον τόπον μου είς Πέρα Μερέαν, το εύρισκόμενον είς την Τρίπα ... Και αυτό να έξονσιάζεις και να ποιῆς δια πάσαν σου χρείαν και ὄφελον μόνον χωρείς άμπέλιν. Το δέ πάκτος τοϋ ειρημένου γωνικοϋ, να μου δίδεις τόν καθέν χρόνον τόν μήνα τόν σεπτεύριν υπέρπυρα ή, πρώτη παγα είς αφμη' και ούχι άλλον τί. Και αυτό να έχις είς γωνικόν παντοτινών σοι και τα μέρη σου και είς το πουλείν, χαρίζειν, πικιλίζειν και τα έξῆς και ό έναντιούμενός σε πληρείν είς το κομόνιον τοϋ Χάνδακος πέναν υπέρπυρα κέ. Και το παρόν ἔσται αιώνιον και δεκτών έν παντί νόμω και δικαστοιρίοις ...».

89

1547-1567. Σύμβαση διδασκαλίας. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Η έκπαίδευση στη Ζάκυνθο (1509-1567)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 129-132.

89α

1547-1782. Πατριαρχικές επιστολές. Κωνσταντινούπολη.

Μ. Ι. Μανούσακας, *Ανέκδοτα πατριαρχικά γράμματα (1547-1806)*, Βενετία 1968, σ. 3-5 αρ. 1, σ. 16-17 αρ. 4, σ. 46-49 αρ. 14, σ. 55-60 αρ. 17-18.

89β

1547-1826. Νοταριακά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτα ζακυνθινά έγγραφα (1547-1826)», *Όθρανιστής* 8 (1970), σ. 226-227 αρ. 1, σ. 230-235 αρ. 3-5, σ. 237-242 αρ. 7.

90

1548. Προικοσύμφωνο (νοταριακή πράξη). Χανιά.

Μ. Μανούσακας, «Τὸ μοναδικὸ ἑλληνικὸ προικοσύμφωνο (1548) ἀπὸ τὰ Χανιά», *Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικὰ* 4 (1992), σ. 15-16.

90α

1548. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Μαριάνα Κολυβά-Καραλέκα, Ε. Μοάτσος, «Ἀποκτάσταση Ναυπλιωτῶν καὶ Μονεμβασιωτῶν προσφύγων στὴν Κρήτη τὸ 1548», *BNJ* 22 (1983), σ. 403-424, αρ. 10-14.

90β

1548. Εκλογή προξένου. Κέρκυρα.

Γ. Παγκράτης, «Τὸ κονσουλάτον τῶν Μυτιληναίων στὴν Κέρκυρα (1548-1549)», *Ἐῶα καὶ Ἑσπέρια* 4 (1999-2000), σ. 41-43, αρ. 1.

91

1548-1562. Κώδικας Ανδρέα Αμάραντου, νοταρίου Κεφαλονιάς.

Χ. Βαγιωνάκης, Όλγα Κατσίβελα, Δέσποινα Μιχαλάγα, Βάσω Μπελαβγένη, Μ. Μπλέτας (εκδ.), *Ανδρέας Αμάραντος. Νοταριακές πράξεις, Αρακλί Κεφαλονιάς (1548-1562)*, Αθήνα 2001, σ. 37-284, αρ. 1-235.

92

1549. Κώδικας Μιχαήλ Μαρά, νοταρίου Χάνδακα Κρήτης (κατ. 149 Α').
 Μ. Δρακάκης (έκδ.), *Μιχαήλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα. Κατάστιχο 149 [16/1-30/3 /1549]*, τ. Α', Ήρακλειο 2004, σ. 3-363, αρ. 1-389.

ΠΩΛΗΣΗ ΖΩΟΥ

1549, 28 Ιανουαρίου

«... Έστοντα και ἐγὼ Κωνσταντῆς Φασουλᾶς τοῦ ποτὲ κυρ-Νικολό, ἀπὸ τὸ χωρίον Βοῦταις, νὰ ἔχα ἀγωράσει ἀπὸ σένα τὸν μαῖιστρο-Κωνσταντῆ Τουβλινόν, ραῦτη, μίαν γαδάραν χελιά, ὡσὰν φένηται μὲ ἰνστρουμέντο διὰ τούτου τοῦ νοταρίου, τὴν ὁποίαν σοῦ ἔχα στρέψη και τὴν σήμερον ἐξανασηνηβαστίκαμεν και ἐξανάδωκές μου τὴν τὴν λεγομένην γαδάραν και ἐπαράλαβά τὴν ἀπὸ σένα καθὼς εὑρίσκειται, μὲ ὅλα τῆς τὰ ντεφέτα και ἐσυμβιβάστημεν νὰ ἔναι τὸ πρέζιον τῆς ὁδία ὑπέρπυρα μὲ και ἔχω σου δίδοντα ἕως τὴν σήμερον ὑπέρπυρα εἴκοσι πέντε, ὁποῦ σοῦ ἀπομένω ρέστος σοῦ τοῦ λεγομένου Τουρλινοῦ ἄλα ὑπέρπυρα εἴκοσι ἕνα, τὸ ὁποῖον ρέστος νὰ ἔμαι κρατημένος νὰ σοῦ τὸ πληρόσω ἕως ὄλον τὸν Αὔγουστον, τὸν πρῶτον ἐρχόμενον ἀφμθ', ἀλοτρόπως νὰ τὰ σκοδέρης ἀπὸ μένα και ἀπὸ τὰ καλά μου διὰ τοῦ γαστάλδω ἀπάνω εἰς τὰς ἐξόδοις μου, χωρὶς ἐναντίον, δίδοντά σου ἐξουσίαν νὰ σοσοσκριβέρης τοῦτο τὸ ἰνστρουμέντο ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρώτατον ἀθθέντιν δούκα ἀπὸ δᾶ, διὰ νὰ ἔναι ἔτιμον εἰς τὸ λεγόμενον τέρμενω νὰ πληρώναισε ...».

ΑΙΡΕΤΟΚΡΙΣΙΑ (ΣΥΝΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟ)

1549, 28 Ιανουαρίου

«... Φανερόν κάμνω ἐγὼ Ἄνδρέας Κουρμουλήσης, παραβοκώρης, τοῦ ποτὲ κυρ-Χριστόδουλου, ἀπὸ τὸ ἐν μέρος και Φίλιππος Μπὸς τοῦ ποτὲ κυρ-Μπερτῆ, ἀπὸ τὸ ἄλο μέρος, οἰκοῦντες εἰς τὸ Ἐξώποριον τοῦ Χανδάκου τῆς Κρήτης, ὅτι κομπρομετερίζωμένα και εἰς τὸν παπᾶ κυρ-Κωνσταντῆνον Θεόγνωστον και εἰς τὸν κυρ-Νικολὸ Σπανόπουλον, λεγόμενον Σφακιώτιν, ὡσὰν ἐδικοί μας κροϊτάδες, ἄρμπιτροι ἄρμπιτρατόροι και φύλλοι οἰγαπιμένοι, δίδοντα αὐτῶν πληρεστάτην δύναμιν και ἐξουσίαν ντε ντίτο ἔντε φάτο, κατὰ τῶν Βένετων, νὰ μὴν ἔχη ἀπελατζιὸν νὰ δοῦν, νὰ ἀκούσων, νὰ ζαμηνάρον, νὰ κοντονάρον, νὰ πολβέρον, νὰ σετεντζιάρων τὴν διαφοράν μας ὁποῦ ἐσιγίρισεν εἰς ἐμᾶς, ἡ ὁποία ἔναι ὁδία τὸ ἰντερέσον, ὄβερ διάφορον, ὁποῦ γιρεῦγω ἐγὼ ὁ ρηθεις Φίλιππος νὰ μοῦ δώσης ἐσὸν ὁ ... διὰ τὴν ὁποίαν ἀπὸ διαφοράν μας εἰς πᾶσα λογαριασμὸν και ἀφορμὴν οἱ λεγόμενοί μας κροϊτὲς νὰ ντιφινήρον ἕως ἡμέραις τρεῖς πρῶταις ἐρχόμεναις και ὅ,τι αὐτοὶ ἐθέλασο κόνψη, θέσει, σετεντζιάροι και κοντονάροι, ντε ντίτο ἔντεφάτο ἰναπιλάμπιλε, ἦτις ἡμεῖς αἱ μερίδαις ὁμπρόσθως, ὡσὰν νὰ λήπωμεν, ὀρισμένοι, ἢ ἄριστοι, σκόλαις ἢ καματεραῖς, προμετέρωμεν μὲ τὰ μέρη μας νὰ κρατοῦμεν παντοτινᾶ φέρομο και στέραιον και ποτὲ νὰ μὴν ἀπελάρωμεν κόντρα εἰς ἐκίνω, ἀπάνω εἰς πένα δονκάτα κέ, διὰ τὰ φουσσάδα τῆς ἀθθεντίας μας και ἡ σετέντζια εἰς τὴν δύναμίν τῆς ...».

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΤΥΡΙΟΥ

1549, 12 Φεβρουαρίου

«... † Όμολογῶ ἐγὼ Μανόλις Σεργῆς τοῦ ποτὲ Γεώργη ἀπὸ τὸ χωρίον Βουλισμένη τῶν Καρῶν, ὅτι ἔλαβα σήμερον ἀπὸ σένα τὸν μαῖστρο-Γεώργη Μιχαηλόπουλο, τζαγγάρη, ὑπέρπυρα ὀκτῶ, ἤγουν ἦ, διὰ ἀραβωνα, διὰ να ἴμαι κρατημένος ἀπὸ μέσα τῶν ἡμερῶν τούτης τῆς Πασχαλιᾶς νὰ σοῦ φέρω μὲ ταῖς ἐξοδαῖς μου ἐδῶ εἰς τὴν χῶραν, μιζήθραν χλορῆ ἓνα γομάρι, ἀρεσκούμενην σου, εἰς πρέζιον σόλδια τέσσερα τὴν λύτρα. Καὶ ἂ δὲν σοῦ ἀτεντέρω νὰ ἐμπορῆς νὰ ἀγωράζεις ἄλλην τόσην μιζήθραν, τὴν ἀκριβότερην, εἰς πᾶσα ἰντάνω ἰντερέσον μου καὶ ταῦτα νὰ σκοδάρεις ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ τὰ καλά μου διὰ τοῦ γαστάλδω ἀπάνω εἰς τὰς ἐξόδοις μου, χωρὶς ἐναντίον ...».

ΥΠΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΦΟΡΟΥ

1549, 19 Φεβρουαρίου

«... † Όμολογῶ ἐγὼ Βιτζέντζος Σκλέντζας τοῦ ποτὲ Γεώργη, οἰκῶν εἰς τὸ Ἐξώπορτον τοῦ Χανδάκου τῆς Κρήτης, ὡσὰν γοβερναδῶρος τοῦ ντάτζιου τῆς σπίνας τοῦ χρόνου ἀφμῆ, ντατζέρης ὁ υἱός μου ὁ κυρ-Γερῶννος, ὅτι δίδω καὶ πακτόνω ἐσένα τοῦ κυρ-Μαννούσω Μουρτάτω τοῦ ποτὲ κυρ-Νικολό, πρεζέντε καὶ κοτέντος καὶ παραλαμπάνεις τὸ ντάντζιον τῆς σπήνας τοῦ χωρίου Κατζαμπᾶ κατὰ πῶς πακτόνεται πάντα διὰ ὄλον τὸν λεγόμενον χρόνον ἀφμῆ, διὰ τὸν ὁποῖον νὰ ἴσε κρατημένος νὰ μοῦ δώσης ὄλα δουκάτα κορέντε μῆ, ἤγουν δουκάτα κορέντε σαράντα ὀκτῶ σὲ μαῦρη μονέδα, εἰς ταῖς τέσσερης πᾶγες, ταῖς κοσουέταις, ὁποῦ θὲ νὰ τὰ δίδω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Κάμεραν τότε νὰ μοῦ τὰ δίδεις, εἰς πᾶσα πᾶγα νὰ μοῦ δίδεις δουκάτα κορέντε δώδεκα καὶ ὅταν καντζέρης νὰ πληρώνεις καὶ τὴν πένα τῆς Κάμερας, γρώσω εἰς τὸ ὑπέρπυρον, νὰ τὰ σκοδέρω ἀπὸ σένα καὶ ἀπὸ τὰ καλά σου μὲ τὴν στράταν τῆς Κάμερας ἀπάνω εἰς τὰς ἐξόδοις σου, χωρὶς ἐναντίον, βάνοντα καὶ διὰ πένα ὑπέρπυρα ν' διὰ τὰ φουσαδά τῆς αἰθεντίας μας καὶ ἡ γραφὴ αὕτη εἰς τὴν δύναμίν της. Ἀπὸ τὸ ἄλο μέρος ἐγὼ ὁ ρηθεις Μανούσος Μουρτάτος πρεζέντε καὶ κοτέντος εἰς ὄλα τὰ ἄνωθεν ...».

93

1549. Κώδικας Μιχαήλ Μαρά, νοταρίου Χάνδακα (κατ. 149 Β').

Τό νια Μαρμαρέλ η, Μ. Δρακάκης (εκδ.), Μιχαήλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα, Κατάστιχο 149 [1/4-28/6 /1549], τ. Β', Ηράκλειο 2005, σ. 3-322, αρ. 1-324.

94

1549. Κώδικας Μιχαήλ Μαρά, νοταρίου Χάνδακα (κατ. 149 Γ').

Τό νια Μαρμαρέλ η, Μ. Δρακάκης (εκδ.), Μιχαήλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα, Κατάστιχο 149 [1/7-28/9 /1549], τ. Γ', Ηράκλειο 2006, σ. 3-334, αρ. 1-349.

ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΜΕ «ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ»

1549, 17 Αυγούστου

«... † Όμολογῶ ἐγὼ Γεώργης Χωραφᾶς τοῦ ποτὲ Βασίλη, ἀπὸ τὸ χωρίον Καυροχώρι, ὅτι παραλαμπάνω ἀπάνω μου καὶ πακτόνω ἀπὸ σένα, τὴν κερα Ζαμπέτα, χήρα τοῦ ποτὲ κυρ Νικολὸ Βενετάντο, χωράφια ἓνα πόδα, εἰς τὸν τόπον σου Καυροχωράφι, εἰς τὴν Μαραθοκεφάλα, νὰ τὰ ἴχω, νὰ τὰ λαβοράρω ἀπὸ θᾶ καὶ ἔως πέντε χρόνους, γεμάτους, πρώτους ἐρχόμενους καὶ διὰ ἐντριτεῖαν αὐτοῦ νὰ χρεωστῶ νὰ σοῦ δίδω τὸν καθὲν χρόνον ἀπάνω εἰς τὸ ἀλώνι τοῦ λεγομένου σου τόπου, σιτάρι κρητικόν, καθαρόν, μουζούρια κουμουλάρια ἐννέα ἥμισυ καὶ κρηθᾶρι, μουζούρια ἓνα καὶ πρατικόν, κάμνοντά σου πρώτη πᾶγα εἰς τὰ ἀλώνια, τὰ πρώτα ἐρχόμενα ἀφ' ἑ. Ἀκόμη ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ ρηθεὶς Γεώργης Χωραφᾶς τὸ πῶς ἐπαράλαβα σήμερον ἀπὸ σένα τὴν λεγομένην κερα Ζαμπέτα, διὰ μεταχέρησιν τῶν ἄνωθεν χωραφίων, διὰ νὰ ἀγοράσω ἓνα βόδι, νὰ δουλεύωμαι, καὶ εἰς μετριτὰ δονκάτα κορέντε δ', ἤγουν τέσσερα, διὰ τὰ ὁποῖα νὰ ἴμαι κρατημένος νὰ σοῦ δώσω τόσον σιτάρι, ναῖον, κρητικόν, καθαρόν, ὅτι νὰ σὲ πληρόσω, πρὸς μαρτζέλους κορέντε δυὸ τὸ μουζούρι, ἤγουν εἰς πᾶσα ὅταν θὲ νὰ σοῦ δίδω τὴν ἄνωθεν σου ἐντριτεῖαν, νὰ σοῦ δίδω ἀκόντο τῶν ἄνωθεν δονκάτων δ' ^{ἄνω} καὶ σιτάρι, μουζούρια κουμουλάρια ἐπτὰ πᾶσα χρόνον, ὄσθαι νὰ σοῦ τὸ ἀποπληρόσω. Καὶ ἂ δὲν σοῦ ἀτεντέρω, νὰ τὰ σκοδάρης κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐντριτεῖας ἢ νὰ ἀγοράσεις ἄλλον τόσον σιτάρι, τὸ ἀκριβότερον, εἰς πᾶσα ἰντάνω ἰντερέσον μου καὶ ταῦτα νὰ σκοδάρης ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ τὰ καλά μου διὰ τοῦ γαστάλδο ἀπάνω εἰς τὰς ἐξόδοις μου, χωρὶς ἐναντίον, ὀμπλεγρόντά σου τὸ κορμί μου, τὰ ὀζά μου, τὰ καματερά, καὶ τὰ καλά μου ὅλλα ρεφουδάροντα πᾶσα λέντζε κατέργον, ἀφήδας καὶ πᾶσα πρεβελέγιον ...».

95

1549-1562. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Πειρατικές ἐπιδρομές στὴν Κρήτη κατὰ τὴν περίοδο τῆς βενετοκρατίας», *Κρητικὴ Ἐστία* 2 (1988), σ. 144-149, αρ. 1-3 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 148-152, αρ. 1-3).

96

1549-1638. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Δύο παλιὰ μοναστήρια στὸ Βραχάσι», *Κρητολογία* 14-15 (1982), σ. 59-75, αρ. 1-6 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 250-259, αρ. 1-6).

97

1550. Απογραφή κινητῶν κληρονομίας (νοταριακὴ πράξη). Ζάκυνθος.

Δ. Σοφιάνοβς, «Συμβολαιογραφικὴ πράξη τοῦ 1550», *Ἐπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 133-134.

98

1551-1608. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Α. Παλιούρας, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας (1540 ci. - 1608) και αἱ μικρογραφίαι τοῦ κώδικος αὐτοῦ*, Ἀθήνα 1977, σ. 30-36 αρ. 1-4, σ. 52 αρ. 10.

99

1553-1573. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Ἰλαρίων Σωτήρχος, πρωτοπαπᾶς τοῦ Χάνδακα. Ἀνέκδοτα ἑλληνικά ἐγγραφα», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σ. 151-166, αρ. 1-6 (= Δετοράκης, *Βενετοκρατικά*, σ. 59-69, αρ. 1-6).

100

1553-1645. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Διδασκαλικές και βιβλιογραφικές συμβάσεις στὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητολογία* 10-11 (1980), σ. 236-252, αρ. 1-8 (= Δετοράκης, *Βενετοκρατικά*, σ. 42-52, αρ. 1-8).

ΜΙΣΘΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1553, 14 Μαΐου

«... ὁμολογῶ ἐγὼ παπα Ἀντώνης Ναθαναήλ τοῦ ποτὲ ἐν ιερομοναχοῦ και πνευματικοῦ κυροῦ Νικολαου, οἰκῶν εἰς τὸ Ἐξωπορτον τοῦ Χανδάκου, ὅτι συμβιβάστημεν μετὰ σένα τὸν μαῖστρο Γεωργίτζη Μοραῖτη μιοτέρη νὰ μάθω τον νιόν σου τὸν Ἰωάννην και νὰ τότε ἀπομάθω τὸν ὀκτόηχον και νατου γραφῶ ἕνα ψαλτήριον και νὰ του το μαθῶ και τὸ ψαλτήριον και διὰ πληρωμῆ μου ἐσάστημεν νὰ μοῦ δωσης ὑπερπυρα δεκαεπτὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁμολογῶ και ἔλαβα σήμερον ἀπὸ σένα ὑπερπυρα ἕξη και τὰ ἐπίλοιπα νὰ μοῦ δωσης εἰς δύο πάγαις, τὰ μισὰ εἰς τὸ μεσοκόπι μετὰ και τὰ ἄλλα μισα, ὅταν τον ἀπομαθῶ τὸ ψαλτήριον και νὰ μοῦ δίδης και τὰ κανίσκια κατὰ τὴν τάξιν εἰς ταῖς ἑορταῖς, και ἂ δὲν μοῦ ἀτεντέρω νὰ τὰ σκοδέρω ἀπὸ σένα και ἀπὸ τὰ καλά σου διὰ τοῦ γαστάλδω ἀπάνω εἰς ταῖς ἐξόδοις σου χωρὶς ἐναντίο και πάλι δὲν σου ἀτεντέρω νὰ ἐμπορῆς νὰ μανθανῆς τὸν λεγόμενον νιόν σου τὰ ἄνωθεν εἰρηται με ἄλλον διδασκαλον εἰς πασα ἰντερέσο μου και αὐτὰ νὰ τὰ σκοδερης ἀπὸ μένα και ἀπὸ τὰ καλά μου διὰ τοῦ γαστάλδω ἀπάνω εἰς ταῖς ἐξόδοις μου χωρὶς ἐναντίο ...».

101

1553-1647. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Κ. Τσιχνάκης (επιμ.), *Il miglior vino del mondo. Το κρητικό*

κρασί στις αρχαιακές πηγές της βενετοκρατίας, Γάζι Ηρακλείου 2005, σ. 42, 54-55, 58, 71, 73-74, 77-80, 91-92, 96-97, 99-102, 107, 110-112, 119-120, 122-123, 128-130, 132-134, 148-151.

ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΘΕΣΣΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΚΡΑΣΙΟΥ

1599, 16 Απριλίου

«*Ἐ* Με δήναμην τοῦ παρόντος φανεροῦ ἰστρουμέντον ὁ μισέρ Τζουᾶννες Θοχάρης ὁσάν τατζέρης του νιάτζιου τζι σπίνας τὸν χρόνον τὸν πρεζέντε δῦδει καὶ πακτῶνι τῆς κερα Καλῆς Βλαστοῦδενας τὴν πόστα ἀπὸν τὴν σήμερον στέκη ἦσ τα Τζηκαναρία, ἦς τὴν ἐνωρία τῆς Κυρίας τὸν Αγγέλω, ὀδία να πουλή κρασί, ἀρχίζοντας ὁ καιρὸς ἀποῦ τζι 15 τοῦ παρόντος καὶ ἔως ὅλον τὸ Φεβρουᾶριον τὸν πρότον ἐρχόμενον, διὰ τὴν ὁποία πόστα ἢ λεγόμενοι κερα Καλῆ νάνε κρατημένοι να δῶδη καὶ να πλερώνει ἦς τὴν κάμερα τῆς ἐκλαμπρώτατῆς μας αὔθεντίας κάθα μῆνα, πουλήσι δὲ μπουλήσι, λῦτρες δέκα ἀπο γατζέ-τες δέκα τὴν κάθα λῦτρα. Δὲν ἀτεντέροντας σὲ κάθα πάγα, ὡς ἀνοθεν, να πεῦτι ἦς τες πένες ταῖς κοσουδαίτες τῆς κάμερας καὶ ἐκῆνα ὦλα, πένες καὶ καβυδαλε, να σκοδέρνει ἀπὸ κῆνη καὶ ἀποῦ τα καλὰ τζι στράτα τζι κάμερας. Καὶ οὔτος ἢ λεγόμενι κερά Καλῆ πρεζέντη κοτέντη με τοῦς μόδους, πάτους καὶ κοντετζιῶνες ὡς ἀνοθεν. Μάρτυρες παρακαλετοὶ ὁ κύρ Ἰωάννης Κάλμπος υἱὸς Μιχελὶ καὶ Μανὸλης Μαυροδὶς ποτὲ Λορέντζω».

ΕΤΗΣΙΑ ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΩΣ «ΣΙΜΙΣΑΚΟΥ» ΜΕ ΟΡΟΥΣ ΕΜΦΥΤΕΥΣΕΩΣ.

ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΙΣΘΩΣΕΩΣ

1603, 4 Δεκεμβρίου

«*Ἐ* Με δήναμην τοῦ παρόντος φανεροῦ ἰστρουμέντον ὁ μαῖστρο Μανέας Κοπίος τοῦ ποτὲ Ἰωάννη, κατηκούμενος εἰς τὸ ἐξοπορτον Χανδάκον, δῆδη ἀπὸ τὴν σήμερον του κῆρ Γεωργῆου Τόλτζο του ποτὲ Γιάκουμη, κατικούμενος εἰς το μετόχην του μισέρ Φιδρέλο, τὴν σήμερον ευρησκόμενος ἐδὸ εἰς τὴν παρούσαν χώραν Χανδάκον Κρήτης, τὰ διὸ κομάτητα τὰ ἀμπέλια τὰ λογάδα ἀπὸν ἔχη εἰς ταῖς Ἀλικασταῖς, εἰς τὸ μερτηκὸν τῆς Ἁγίας Αἰκαταιρήνης, ντριτάρικα, καὶ τὰ ὁποία του δῆδη σιμισακά ὀδία χρόνον ἕναν πρότον ἐρχόμενο, καὶ ἀρέ-σσοντας ἕνας του ἄλου νὰ ἦνε ὀδηὰ χρόνους πέντε. Τὰ ὁποία του δῆδη με τα γιράμπελα, ἔλαις, ἀπηδηαῖς καὶ κάθα ἄλον, νὰ τὰ κλαδοκαθαρήζην, σκάπτην δισκαφήζην, να ξὸνη καὶ κάθα ἄλον. Ἡ σπῆζες νὰ νε δλες ἀπάνο τοῦ ἀνοθεν Ντόλτζο καὶ νὰ γῆνουντε εἰς τοῦς κερούς τος, καλὰ, ἀρεσκούμενὰ του. Καὶ ὀτης κρασί ἐλαις καὶ κάθα ἄλον, ἦθελεν πέψη ἀφέντης ὁ Θεὸς να ἦνε ἴεις τὸ μέσον τος, ὀξο ἀποῦ τὰ γιράμπελα, ἀποῦ του τα χαρήζη ὀδία ὀφέτος μοναχὰς καὶ να πλερόση καὶ τὸ ἀράδεγο ὀδία ὀφέτος, ευγάνοντας το τρητόν του καβαλάρη. Ἀκωμὴ προμετάρη ὁ ἀνοθεν μαῖστρο Μανέας να του δώση διὸ τζυκῆνια χρυσὰ νὰ ἦνε ομπληγάδος να βᾶνη ἑκατὸν πενήντα βήτζες κατὰβολάδαις, βασιληκαῖς. Δὲν ἀτεντέροντας ὁ ἀνοθεν Ντόλτζος εἰς τὰ ἀνοθεν φτηνάσματα εἰς τοῦς κερούς τος να βᾶνη ὁ ἀνοθεν μαῖστρο Μανέας να τὰ κᾶνη το ἀκριβότερον, ἀπὸ πάνο του εἰς κάθα ντάνος καὶ ἴντερέσε του, τὰ ὁποία καὶ κάθα ἄλην ἐζημῆαν ἀποῦ ἦθελεν ἔχη διὰ να μῆν του ἀτεντέρη να τὰ σκοδέρην ἀπὸ αὐτόνον καὶ ἀποῦ τὰ καλὰ του, περ βῆα του γαστάλδου. Καὶ οὔτως ἦνε πρεζέντοι καὶ κωντέντοι ...».

101α

1554-1560. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Μαρία Πατραμάνη, «Αρχειακές μαρτυρίες για την ιστορία της μονής της Παναγίας της Καβαλλαράς στη διάρκεια της βενετοκρατίας», στον τόμο «Πίστις δι' αγάπης ενεργουμένη». Χριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου, Ἡράκλειο 2001, σ. 476-480, αρ. 2-4.

102

1554-1739. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα, Λευκάδα, Πάρος.

Σ. Ασδραχάς, Ν. Καραπιδάκης, Όλγα Κατσιαρδή-Hering, Ευτυχία Λιάτα, Άννα Ματθαίου, Michel Sivignon, Traian Stoianovich, *Ελληνική οικονομική ιστορία ιε' - ιθ' αιώνας*, τ. Α', Αθήνα 2003, σ. 187, σ. 583 σημ. 78, τ. Β', Αθήνα 2003, σ. 405-411.

103

1555. Κατάλογος καταγραφής κινητών (νοταριακή πράξη). Χάνδακας.

Ν. Τωμαδάκης, «Ἡ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς Θεοτόκου κερά - Καβαλλαρίας μεταξύ 1555 καὶ 1580», *Κρητολογία* 12 (1976), σ. 76-80.

104

1555-1625. Νοταριακές πράξεις. Ρέθυμνο, Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Νοταριακές πληροφορίες γιὰ τὸ μοναστήρι τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ τῆς Χαλέπας», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 32 (1982), σ. 310-315, αρ. 1-5 (= Δετοράκης, *Βενετοκρατικά*, σ. 238-244, αρ. 1-5).

104α

1555-1639. Δουκική πράξη και πατριαρχικό σιγίλλιο. Κωνσταντινούπολη, Νάξος.

Π. Ζερλέντης, «Ἰακώβου Κρίσπου Δουκὸς Αἰγαίου Πελάγους και Ἰωαννικίου τοῦ ἀπὸ Ἡρακλείας γράμματα περὶ τῆς ἐν Νάξῳ μονῆς Παναγίας τῆς Δροσιανῆς», *ΔΙΕΕΕ* 7 (1916), σ. 430-433.

104β

- 1556-1824. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ορισμός του αυθέντη Σκύρου για την ανενόχλητη εκμετάλλευση γης μοναστηριού έπειτα από οροθεσία. Σκύρος.
 Δ. Παπαγεωργίου, *Ιστορία της Σκύρου από τών αρχαιοτάτων χρόνων*, Πάτρα 1909, σ. 108-110, 123-124, 146-147.

105

1557. Διαθήκη (νοταριακή πράξη). Κέρκυρα.
 Λ. Βροκίνης, «Προνομιακά Παλατινής Κομητείας δικαιώματα έν Κερκύρα κατά την ιστ' έκατονταετηρίδα», *Κερκυραϊκά Χρονικά* 17 (1973), σ. 132-133.

106

- 1557-1622. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.
 Ν. Κονόμος, *Άγιος Διονύσιος ό πολιοῦχος Ζακύνθου*, Άθήνα 1969, σ. 77-79 αρ. 2, σ. 87-90 αρ. 5-6, σ. 105-107 αρ. 14, σ. 110-118 αρ. 18-22, σ. 123-124 αρ. 26.

107

1558. Ναυλοσύμφωνο (νοταριακό έγγραφο). Κέρκυρα.
 Γ. Πεντόγαλος, «Έγγραφη συμφωνία για μεταφορά καταδιωγμένων Ηπειρωτών από τους Τούρκους στην Κέρκυρα τó 1558», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 22 (1980), σ. 91.

108

- 1559-1561. Νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κέρκυρα.
 Χρύσα Μαλτέζου, «Όσπίτια και όσπιτοχαλάσματα Άντωνίου του Έπαρχου και Άλεξίου του Ραρτούρου», *Δελτίον της Ίονίου Άκαδημίας* 2 (1986), σ. 40-42 αρ. 1, σ. 44-45 αρ. 2, σ. 46-48 αρ. 3, σ. 49-50 αρ. 4.

109

- 1559-1789. Νοταριακά και πρωτοπαπαδικά έγγραφα (δικαστικές αποφάσεις,

θεσπίσματα), φάκελοι δικογραφιών σχετικά με υποθέσεις ιδιωτικού δικαίου εκδικαζόμενες από τον κλήρο. Κέρκυρα.

Δ. Καπάδοχος, *Η απονομή της δικαιοσύνης στην Κέρκυρα από τους μεγάλους πρωτοπαπάδες την ενετική περίοδο (1604-1797)*, Αθήνα 1990, σ. 225-246 αρ. 1-31, σ. 248-251 αρ. 32-37, σ. 253-257 αρ. 39-45, σ. 260-264 αρ. 47-52, σ. 265-276 αρ. 55-69, σ. 277-278 αρ. 71-72, σ. 280-281 αρ. 75-76, σ. 283-285 αρ. 79-80, σ. 287-288 αρ. 83-85, σ. 289-295 αρ. 88-92, σ. 296-297 αρ. 95-97, σ. 298-301 αρ. 99-102, σ. 303-304 αρ. 106, σ. 304-305 αρ. 108, σ. 306-308 αρ. 110-112, σ. 310-312 αρ. 116-117, σ. 320-322 αρ. 128, σ. 325 αρ. 130, σ. 328-330 αρ. 134-135, σ. 333 αρ. 140, σ. 338-340 αρ. 148-150, σ. 342 αρ. 154, σ. 343-345 αρ. 157-558, σ. 347-348 αρ. 161-162, σ. 350-352 αρ. 165-167, σ. 353-356 αρ. 170-174, σ. 359 αρ. 178, σ. 360-363 αρ. 180-186, σ. 364-365 αρ. 188-189, σ. 366-369 αρ. 191-194, σ. 370-371 αρ. 196, σ. 373-374 αρ. 199-200, σ. 380 αρ. 213, σ. 381-382 αρ. 215-218, σ. 383-384 αρ. 220, σ. 385-386 αρ. 224-225 α+β, σ. 387-394 αρ. 228-233, σ. 394-396 αρ. 235-238, σ. 398-400 αρ. 241-244, σ. 401-405 αρ. 246-252, σ. 409-456 αρ. 1-10, σ. 462-465 αρ. 12, σ. 477-499 αρ. 14-16, σ. 525-532 αρ. 21, σ. 543-549 αρ. 23.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ

1592, 28 Αυγούστου

«... κύρ Δήμος Σαβανής παρών σωματικῶς ἐξ ἑνός μέρους ὁμολόγησε καί εἶπεν καί ὑπόσχεται ὡς κάτωθεν· καί γάρ, ἐπειδή εὐρίσκεται εἰς τήν ἐξορίαν ὄλλην του τήν ζωὴν ἀπό τήν παρούσαν νύσσον καί πόλιν Κορυφῶν ὁ ἀδελφός αὐτοῦ κύρ Νικόλαος Σαβανής ἀπό Χωρίον τῆς Κοαρακιάνας ὑπό χειρός τῆς δικαιοσύνης, καθὼς ὑπό ἀποφάσεων φαίνεται εἰς τό κριμηνάλι τοῦ ἐκλαμπροτάτου ρεγγιμέντου Κορυφῶν, ὁ δέ παρών μισέρ Παουλῆς Ακουρλής ἐξ ἑνός μέρους, ἐπειδή εὐρίσκεται ἔχων τι μπενεφίκιον ὡς ὅτι νά ἐμπορῆ νά ἐλευθερώνη ἕναν μπάντον ὄλλην του τήν ζωὴν, ἤγουν ἰνβήτα, δι' ὃ ἐσυμφώνησαν τά ἀναγεγραμμένα μέρη καί ὑπόσχονται τό καθ' ἕν μέρος ὡς κάτωθεν· Καί γάρ πρῶτον μὲν ὁ παρών μισέρ Παουλῆς ὑπόσχεται ὅτι νά τοῦ δώσῃ ὁ ἄνωθεν Σαβανής πρὸς τό παρόν τάληρα πενήντα με μίαν πιεντζαρίαν ὅπου νά χρεωστή νά δώσῃ ὁ ἄνωθεν μισέρ Παουλῆς τοῦ ἄνωθεν Σαβανῆ διά θάνατον καί διά πᾶν ἄλλον ἐναντίον. Ἐπειτα ὑπόσχεται ὁ ἄνωθεν μισέρ Παουλῆς ὅτι νά ὑπάγῃ εἰς τήν Βενετιάν καί Θεοῦ εὐδοκοῦντος ὑπόσχεται νά τοῦ φέρῃ καθαρὰν ἐλευθερίαν διά τόν αὐτόν μπάντον ἢ μέ αὐτό τό μπενεφίκιον ἢ καί μέ ἄλλον. Καί φέροντας τήν αὐτήν ἐλευθερίαν, ἕως τόν Μάρτιον μήνα ὄλον τόν ἐρχόμενον ἢ καί ὀλιγώτερον, ὁ ἄνωθεν μισέρ Παουλῆς, ὡς ἄνωθεν, ὑπόσχεται ὁ ἄνωθεν κύρ Δήμος μετά τῶν παντοίων αὐτοῖς ἀγαθῶν παρόντων καί μελλόντων καί ἑαυτοῦ του ὅτι παρευθός ὅπου

σώση ἐδῶ ὁ ἄνωθεν μισέρ Παουλῆς μέ τήν ἄνωθεν ἐλευθερίαν, ὡς ἄνωθεν, νά τοῦ δίδῃ ἔτερα τάληρα ἑκατόν τῶν κορυφῶν πρὸς λύτρες ἕξυ τό καθέν, χωρίς τά ἄνωθεν τάληρα πενήντα. Εἰς δέ διορίαν μηνῶν δύο νά χρεωστῆ νά ἀποσώσῃ ὁ ἄνωθεν κύρ Δήμος τοῦ ἄνωθεν μισέρ Παουλῆ ἔτερα τάληρα ὡς ἄνωθεν ἕως τόν ἀριθμόν τῶν διακοσίων σαράντα πέντε ἐννοόντας εἰς τόν ἀριθμόν τῶν ἄνωθεν τάλαρων διακοσίων σαράντα πέντε τά πενήντα, ὅποῦ τοῦ θέλει δώσῃ τώρα καί τά ἔτερα ἑκατόν ὅποῦ τοῦ θέλει δώσῃ, διὰ νά ἐλθῇ ἐδῶ ἀπό τήν Βενετίαν. Ἐάν δέ καί οὐδέν ἤθελε ἐλευθερώσῃ ὁ ἄνωθεν μισέρ Παουλῆς τόν ἄνωθεν κυρ Νικόλαον Σαβανήν, ἀδελφόν τοῦ ἄνωθεν κύρ Δήμου, ὁ ἄνωθεν κύρ Δήμος νά μένῃ ἐλεύθερος ἀπό τήν ἄνωθεν ὑπόσχεσιν πρὸς τόν ἄνωθεν μισέρ Παουλῆν μένοντας ἡ παροῦσα συμφωνία κομμένη καί ἡλοιομένη ὡς χάρτης ἄγραφος καί ὁ ἄνωθεν μισέρ Παουλῆς νά χρεωστῆ νά ἐπιστρέφῃ τά ἄνωθεν τάλαρα πενήντα πρὸς τόν ἄνωθεν κύρ Δήμον ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ΠΟΙΝΗ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΖΥΓΟ ΓΙΑ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ ΣΥΖΥΓΙΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

1677, 5 Μαΐου

«Μᾶς προσφέρῃ ταπεινά ὁ κύρ Παῦλος Πουλῆς τοῦ ποτέ Ἰωάννη κάτικος εἰς τά κυπουριά τό πῶς εἶνε τόρα μήνες ἔντεκα, ὅποῦ ἐσί Μαρούλα, θυγατέρα τῆς Παπαράλενας γυνῆ αὐτοῦ Στεφανοτική, νά ἐφιγες ἀπό τήν συντροφίαν καί συγκατήκισίν του δίχως καμίαν ἐτίαν. Καί μόλον ὅποῦ πλέων φορές ἔβαλε καί σέ ἐπαρακίνησε νά ἐπιστραφῆς εἰς τήν συντροφίαν του καί κυβέρησίν του, καθός οἱ νόμοι τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας διακελέβουν, δέν ἠθέλησες νά ἐπιστραφῆς. Παρακινούμενοι διὰ τοῦτο ἐκ τῆς συγχές ἀναζήτισες τοῦ αὐτοῦ Παύλου προστάσομεν ἐσένα τήν ἄνωθεν Μαρία ὅτι εἰς διορίαν ἡμερῶν τριῶν ἐρχομένων νά ἤθελες ἐπιστραφῆς εἰς τήν συντροφίαν καί συγκατήκισιν τοῦ ἄνωθεν ἀνδρός σου εἰς ποιήν ἀφορισμοῦ τοῦ παρά Θεοῦ παντοκράτορος καί ἡ τοῦ ἀφορισμοῦ καταφρόνιση νά πιάνεσε καί νά βάνεσε εἰς μίαν φιλακήν κλισμένη δια μήνες ἕξ ὀλοκλήρους. Οὕτως καί μὴν ἀλλέως ποιήσης ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ
«ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΚΛΙΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ»

1683, 31 Ιουλίου

«... Ὁ αἰδεσιμότατος καί μέγιστος ἀθέντης ημῶν πρωτοπαπᾶς καθήμενος καί τά ἐξῆς. Ἀκούσας ἀπό ἐνός μέρους τήν Τερέζα, θυγατέρα τοῦ ποτέ Γεωργίου Ντουλφί, ἀπό τήν Πάρο ἔχουσα ὀρισμένον τόν Ἰωάννην Βασιλάκιν του Θωδωρῆ ἀπό χωρίον Καρονσάδες, ἄνδρα τῆς, εἰς τά παράπονα καί κακήν συντροφίαν ὅποῦ ἔχει ἀπό λόγον του, πῖνα, δίψα, γυμνότητα, δαρμούς καί τό χιρότερον ἀποξένωσιν τῆς πρικός τῆς, ὅποῦ σχεδόν ἀφάνησε τά πάντα. Καί ὀρμινεόντάς τον νά διορθοθεῖ σκληρότερα τήν δέρνει. Διά τό ὅποτον ἐπαρακίνηθη καί ἤλθε ἐνώπιον τίς αἰδεσιμότιτός του πολλώταταις φοραῖς καί μέ κάθε πατρική ἀγάπην ἐπαρακίνησέν τον νά τήν ἀγαπᾶ, νά μὴν τήν δέρνι καί νά μὴν πουλί τό πράγμα τις. Ἄμὶ αὐτός δέν παύῃ νά μαρτυρεῖ αὐτήν καί δέρνι χωρίς ἐτίαν καί ὑβρίζι δημοσίως καί ἐσχρός. Διά τό ὅποτον φοβούμενη μήπος καί καμιά ἡμέραν θιμομένος τῆς ἀσικώσῃ καί τήν ζοήν ἀναζητῆ τήν αὐτῆς χώρισιν. Ἀφ' ἑτέρου μέρους τόν αὐτόν Ἰωάννη Βασιλάκη του Θωδωρῆ ἀνταποκρινόμενον αὐτίς καί λέγοντα πός δέν ἔνε ἀλήθια τέτια

πράγματα, ἄμι διὰ τὴν κακὴν τῆς γλώσσαν δὲν ἴμπορὶ νὰ ὑπάγι νὰ δουλέψῃ. Καὶ ἀγκαλὰ νὰ ἤλθε ἐνόπιόν τις ἐκκλησιαστικὴς δικαιοσύνης τίς αὐτὴς αἰδεσιμότητος, αὐτὶ τόνε κακοτρατάρη χειρότερα. Ὅθεν ἡ αὐτοῦ αἰδεσιμότης κατὰ πάντα καλὸς ἀκούσας καὶ ἱκανὸς Χριστοῦ τὸ ὄνομα ἐπικαλεσάμενος ἐξ οὗ καὶ τὰ ἐξῆς ἀποφάσισε ὅτι ἡ ἄνωθεν Τερέζα καὶ Ἰωάννης νὰ ἦνε χορισμένη κλίτης καὶ κατικίας ἕως Κύριος εἰρινεύσῃ αὐτούς. Χριστόδουλος ὁ Κερκύρας, Μέγας Πρωτοπαπάς».

ΘΕΣΠΙΣΜΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ. ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΙΕΡΟΛΟΓΙΑ ΓΑΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΓΙΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΚΩΛΥΜΑ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ. ΕΠΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ
ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ

1728, 14 Νοεμβρίου

«Μέ τὴν κατασκευὴν διαφόρων ἐγκληματικῶν προτζέσεων ὅπου εἰς τὴν ἱεροκαγκελαρίαν ταύτην ἔγιναν ἐναντίον ἐκείνων τῶν ἀπερισκέπτων των ἱερέων τῆς νήσου ταύτης, οἱ ὁποῖοι χωρὶς νὰ ἐγνωρίζουν τοὺς τῆς συγγενείας βαθμοὺς διωρισμένους ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τολμοῦν καὶ ὄχι μόνον διὰ λόγου δίδουν ἄδειαν χωρὶς νὰ στοχασθοῦν, ἀλλὰ καὶ μέ ἐγγράφους πίστεις πληροφοροῦντες τοὺς ἀμαθεῖς λαϊκοὺς καὶ σμύγονται πρό τῆς ἱερολογίας ἀπατώσι καὶ τὴν ψυχοφρόντιστον ταύτην ἀξίαν παίρνοντες τὴν τῆς ἱερολογίας ἄδειαν. Ταῦτα πολλάκις ἐλεγχόμενα τὰ μὲν νομίμως κανονίζονται τὰ δὲ ἀφορίζονται μέ ὕβριν τοῦ ἱερέως καὶ κίνδυνον φόνων. Εἰς ἀποτροπὴν τοίνυν κάθε ἀποτοπήματος διὰ τοῦ παρόντος διορίζομεν καὶ θεσπίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ Πρωτοπαπάδες, ἱερεῖς καὶ κάθε ἐφημέριος κάθε χωρίου καὶ αὐτῶν τῶν Μπόργων νὰ μὴν ἤθελε τολμῆσῃ εἰς τὸ ἐξῆς, ὅταν εἶναι καμία συγγένεια ἢ κουμπαριά εἰς τὰ μέρη ὅπου ὑπανδρεύονται ἢ παλαιόθεν ἢ καὶ νεωστὶ ἢ ἀπὸ θηλυκὸν ἢ ἀπὸ ἀρσενικὸν καθὼς ἀλόγως τινὲς λέγουν καὶ φλυαροῦν, νὰ κάμη πίστιν ἐγγραφον ἢ νὰ εἰπῇ εἰς τὰ μέρη πῶς γίνεται τὸ συνοικέσιον, ἐάν πρῶτον δὲν φέρῃ τὰ ὀνόματα ὅλα ξάστερα δομένα ἐγγράφως εἰς ἐξέτασιν τοῦ ἡμετέρου πιστοῦ ἱερογράφους, Νικολάου Λαρδέα. Ὅστις νὰ ἔχη χρέος ἐγνωρίζοντας, ὡς ἱκανός, τὸ συνοικέσιον νόμιμον νὰ τοὺς ὑπογράψῃ τοὺς βαθμοὺς μέ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὀνόματός του, ὡς εἴπομεν, διὰ νὰ μὴν γίνεται καμία αἰμομιξία μέ πρόφασιν. Διὰτί, ἂν λείψουν οἱ ἄνωθεν ἱερεῖς ἀπὸ τὴν ἄνωθεν ἐντολήν, θέλουν μείνει ὑποκείμενοι εἰς ρεάλια ἑκατόν εἰς ταῖς ἀθθεντικαῖς οἰκοδομαῖς καὶ ἀναπολόγητοι εἰς τὴν τοῦ προτζέσου ἀπολογία. Καὶ οἱ λαϊκοὶ ὅπου πρό τῆς ἱερολογίας ἤθελαν σμιχθοῦν τοῖς ἀρραβωνιαστικαῖς τοὺς ἔστω σαν ἀφορισμένοι παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ κατηραμένη ἢ γενεὰ ὅπου θέλει γεννηθεῖ ἀπὸ αὐτούς καὶ τὰ ἐξῆς. Τὸ παρὸν θέλει κηρυχθεῖ εἰς τὰς ἑννέα ἐπαρχίας ταύτης τῆς νήσου καὶ εἰς τὰ προάστεια Γαρίτζας, Μαντουκιοῦ καὶ Ποταμοῦ μέ δέκα ὅμοια ἐγγράφα προστάγματα γράφωντας τὴν ἐνέργειαν ὁ διορισθεῖς εἰς ποιήν ἀργείας καὶ τὰ ἐξῆς ...».

ΘΕΣΠΙΣΜΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ἢ ΣΤΙΣ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΡΟΜΩΝ

1730, 28 Φεβρουαρίου

«... Ἐφθασεν εἰς ἄκρον ἡ ἀναίδειαν τῆς αἰσχροκερδείας τινῶν κακοεικονογράφων τῆς παρούσης πόλεως, οἱ ὁποῖοι ἀκόμη δὲν ἔμαθον σχεδὸν νὰ χαρακτηρίζουσι καὶ βάλλοντες εἰς ἓνα μέρος τὸν φόβον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτῆς τῆς συνειδήσεως ἔβαλλον εἰς καπιλεῖον τὸ

ἀμόμητον σέβας τῶν ἁγίων εἰκόνων εἰς τόσον, ὅτι ἄνιξαν δημοσίως ἐργαστήρια, ὡσάν τούς χειροτέχνους εἰς τὰς ἀγοράς. Καί προσθέτοντες ἄτοπον εἰς ἄτοπον ἢ μᾶλλον παράνομον σύρον εἰς τὰς πλατείας τὰς κακογραμμένας εἰκόνας ὅπου καί εἰς τὰ ἐργαστήρια διὰ νά εἶναι κακογραμμένας δέν πωλοῦνται, διὰ νά γελᾶσουν καί ἔτζι τούς ἰδιώτας Χριστιανούς αἰσχροκερδαίνοντες τήν πούλησιν Ἰουδαϊκῶς, οὐ μόνον τοῦ Χριστοῦ ἀλλά καί τῆς Θεοτόκου καί αὐτῶν τῶν ἁγίων. Ἐσυγχίσθη λοιπόν ἡ συνείδησίς μας εἰς τοῦτο τό ἀπαίσιον ἔργον ἐνθυμούμενοι οὐ μόνον τὰς Συνοδικάς εἰς τέτοιαν ὑπόθεσιν ἀποφάσεις, τὰ αἵματα τόσων καί τόσων Ὁμολογητῶν ὅπου διὰ τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐχόθησαν, ἀλλά καί τό βάρος τῆς ποιμαντικῆς ταύτης ἐκκλησιαστικῆς ἀξίας. Καί διὰ τοῦτο παρακινημένοι ἀπό τὰ ρηθέντα διορίζομεν διὰ τοῦ παρόντος καί θεσπίζομεν. Πρῶτον. Ὅτι αἱ ἱεραῖ εἰκόνες νά γίνωνται ἐπιτηδεῖως ἀπό ἐμπείρους ζωγράφους κατὰ τόν θεῖον Γερμανόν θεωρημένα εἰς τήν παρουσίαν μας ἀπό τόν ἐπιτηδειότερον εἰκονογράφον τῆς πόλεως καί τότε νά τιμῶνται ἄν εἶναι ἀρμόδια. Δεύτερον. Μέ κάθε τρόπον νά κλεισθοῦν τὰ ἐργαστήρια τῶν κακογράφων καί νά γίνωνται αἱ ζωγραφίαι ἢ εἰς νάρθηκας ἐκκλησιῶν ἢ εἰς κλεισμένα ὀσπήτια καθὼς ἦτον παλαιόθεν, διὰ νά μήν ἐμπαίζονται αἱ ἅγιοι εἰκόνες. Τρίτον. Νά μήν ἡμπορῇ τινάς πλέον οὔτε νά πέμπῃ οὔτε νά πωλῇ εἰς τὰς πλατείας ἁγίας εἰκόνας ἐθνικῶς ὡς οἱ Ἕλληνες τούς θεούς. Εἰς ποιήν τῶν παρηκόων ἀγιογράφων ἀφορισμοῦ ἀλύτου παρὰ Θεοῦ καί ἔστωσαν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ὡς οἱ αἰρετικοί καί εἰκονομάχοι. Φυλασσόμενοι νά τούς παιδεύσωμεν ὡς παρηκόους καί μέ τό μέσον τῆς Χριστιανικωτάτης αἰθεντίας. Σπυρίδων ὁ Κερκύρας Μέγας Πρωτοπαπᾶς ...».

ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ. ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ΠΟΙΝΗ ΙΣΟΒΙΑΣ ΑΓΑΜΙΑΣ ΣΕ ΓΥΝΑΙΚΑ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΠΟΥ ΔΙΕΤΑΣΣΕ ΤΗ ΣΥΝΟΙΚΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΖΥΓΟ ΤΗΣ

1734, 20 Φεβρουαρίου

«... Ὁ Παναϊεσιμώτατος καί Μέγιστος Αἰθνήτης ἡμῶν Πρωτοπαπᾶς Ἰδών ὅτι μῶλον ὅπου ἀφορίσθη δημοσίως ἡ ὀπισθεν Ἄντωνέλα, θυγατέρα τοῦ ποτέ Θεοδωρῆ Σκιαδόπουλου καί γυναῖκα τοῦ Νικολέτου Μιλιαρέση, δέν ὑπήκουσε νά ὑπάγῃ εἰς τήν συνοίκησιν τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός τῆς μόνον ἔμεινε στέραρια καί ἀμετάτρεπτη εἰς τήν κακήν τῆς γνώμης διορίζει καί διορίζωντας ἀποφασίζει ὅτι ἡ αὐτή Ἄντωνέλα ἀφορισμένη νά μείνῃ ἄγαμος ἕως τελεντέα ἀναπνοῆς ἡμπορῶντας ὁ αὐτός Νικολέτος Μιλιαρέσης νά ἀπεράσῃ εἰς ἕτερον νόμιμον γάμον κατὰ τούς ἱερούς Νόμους καί τὰ ἐξῆς. Ὁ Μέγας Πρωτοπαπᾶς Κερκύρας ...».

110

1560. Χρεωστικό ομόλογο. Βενετία.

Γ. Μάρκος, «Τρία ἰδιόγραφα γράμματα τοῦ νοταρίου Θηβῶν (16^{ος} αἰ.) Μανουήλ Μαλαξοῦ», *ΕΚΕΙΕΔ* 22 (1975) [1977], σ. 28-29.

111

1560-1567. Κώδικας Αντωνίου Σπυρή, νοταρίου και πρωτοπαπά Κερκύρας.

Ἐλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, Γ. Μαυρομάτης (ἐπιστ. ἐπιμ.), Θ. Πυλαρινός (φιολ. ἐπιμ.), Ἰσιδώρα Βέρρα, Ἀναστασία Δαβιδοπούλου, Πανωραία Καλομπράτσου, Κ. Καραλής, Ἑλλάδα Κοντουδάκη, Μαρία Κωνσταντινίδη, Αἰκατερίνη Κώτση, Μαγδαληνή Μανωλοπούλου, Δ. Μητσολάκης, Σοφία-Αἰκατερίνη Πανταζή, Κ. Πεσλής, Καλλιόπη Πιλιλίη, Σ. Πουλής, Φωτεινή Πραβίτα (ἐκδ.), Ἀντώνιος Σπυρής, νοτάριος καὶ πρωτοπαπᾶς Κερκύρων. Πρωτόκολλο (1560-1567), Κέρκυρα 2007, σ. 3-267, αρ. 1-375.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΙΚΩΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΘΑΝΟΥΣΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΖΥΓΟ ΣΤΗΝ ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ.

1560, 29 Ἰουνίου

«ἡμέρα καθ' τοῦ Ἰουν(ίου) μηνός. Ἐσῶθεν νόρθικος τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Παράλλειον, κυρ Δημητρ(ιος) | ὁ Προκόπης, παρὼν σωματικῶς, συνεφώνησε μετὰ τῆς παρουσίας κυράτσα Μαργέτας, συμβίας ποτὲ Γεωργίου Σαδοῦμα, ὅτι διὰ τὴν προίκαν τῆς ποτὲ ἀδελφῆς αὐτῆς, συμβίας τοῦ ἄνωθεν κυρ Δημητρ(ίου), ἐπειδὴν ἀπότυχε τῆς παρούσ(ης) ζωῆς, τὴν σήμερον θεληματικῶ τρόπῳ συνεφώνησαν οὕτως διὰ νὰ λείψουν κρίσεις καὶ ἔξωδες ἐκ τὴν μέσση αὐτῶν ἔδωσεν ὁ παρὼν κυρ Δημητρ(ιος) τῆς αὐτῆς κυράτσα Μαργέτας σεντώνια τέσσα|ρα, ὑφάπλωμα ἓν, ἓνα τηλαρόπουλο, φτερίτες δύο, ἐμπροσθωκούρινο ἓν, | ὡς καθὼς εὐρίσκεται. Καὶ ἔμεινεν εὐχαρηστημένη ἢ ἄνωθεν κυράτσα Μαργέτα | ἐκ τὸν αὐτὸν κυρ Δημητρ(ιον) διὰ τὴν προίκαν τῆς ποτὲ ἀδελφῆς αὐτῆς ἀπὸ καθὲν | πράγμα, κινήτὰ καὶ ἀκίνητὰ καὶ κράζεται πληρωμένη καὶ εὐχαρηστημένη. Καὶ νὰ | μὴν ἤθελεν ἡμπορῆ ἢ αὐτῆ κυράτσα Μαργέτα νὰ ἀναγυρεύσῃ τὸν ἄνωθεν κυρ Δημητρ(ιον) | διὰ τὴν ἄνωθεν προίκαν τῆς ποτὲ ἀδελφῆς αὐτῆς ποτὲ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, | μῆτε ἄλλος τινὰς δι' αὐτῆς. Καὶ ἂν ἤθελεν ἀναγυρεύσει τινὰς ποτὲ τῷ καιρῷ τὸν ἄνωθεν | κυρ Δημητρ(ιον) διὰ τὴν ἄνωθεν προίκαν, ὑπόσχηται ἢ αὐτῆ κυράτσα Μαργέτα καὶ τὰ παντοῖα αὐτῆς ἀγαθὰ νὰ τὸν διαφεντίζον ἀπὸ πᾶσαν ἐνάντιον καὶ νὰ πληρῶν(η) καὶ εἰς τὸ χῶμα | τῆς Ἀθθεντίας οὐργίας δέκα καὶ ὑπέρπυρα διακόσ(ια) εἰς τὴν φάνμπροικα. Τὸ ὀσπήτ(ιον) ὅπερ εἶχεν εἰς προίκαν ὁ αὐτὸς κυρ Δημητρ(ιος) νὰ τὸ ἔχει | εἰς ἐξουσίαν ἢ ἄνωθεν κυράτσα Μαργέτα νὰ τὸ νικιάζῃ χρόνους ἕξ, νὰ ἐπαίρει τὸ νικ(ι), | καὶ ἀποτύχοντας μετὰ θανάτου τοῦ αὐτοῦ κυρ Δημητρ(ίου) νὰ διαμένει εἰς τὸ παιδίον τῆς αὐτῆς κυράτσα | Μαργέτας, ὀνόματι Σταματέλον. Καὶ ἂν πολλάκις καὶ ἤθελεν ἀποτύχῃ τὸ παιδίον μετὰ θανάτου τοῦ αὐτοῦ κυρ Δημητρ(ίου), νὰ διαμένει τὸ ἄνωθεν ὀσπήτ(ιον) εἰς τὴν αὐτὴν κυράτσα Μαργέτα καὶ εἰς τὴν | κληρονομίαν αὐτῆς. Καὶ οὕτως συνεφώνησαν.

Ὑπὸ μαρτυρίας, κυρ Νικολ(άου) Μητὰ καὶ κυρ Ἰακώβου Στάθη».

ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ «ΩΣ ΕΘΟΣ ΕΣΤΙ ΤΩΝ ΘΕΡΑΠΕΝΙΑΩΝ»

1560, 16 Σεπτεμβρίου

«... Έσωθεν ὀσπητίου τοῦ αἰδεσιμωτάτου πρωτοπαπᾶ Κερκύρων κυρίου Ἀντωνίου τοῦ Σπειρι, ἐν τῷ ἐξοπώλω τῶν Κορυφῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γαστράδων, κυράτσα Θυμία ἀπὸ τοὺς Παζίους, συμβία τοῦ ποτὲ κυρ Ιωάννον Πε..., παρούσα σωματικῶς, συνεφώνησε μετὰ του παρόντος μισῆρ Τιμοθέου Σπειρι, ἀρωματαριον, καὶ ἐπέδωσε πρὸς αὐτὸν τὴν παρούσαν παιδίσκην, θυγάτηρ αὐτῆς, ονοματι Παν..., ἥτις ὑπάρχει ἕως ἐτῶν ια', να ὀφείλη δουλεύσει αὐτὸν εἰς πᾶσαν χρειώδει δούλευσιν, ὡς ἔθος ἐστὶ τῶν θεραπειδῶν, ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ἕως χρόνους ιβ', ἤγουν δώδεκα ἐρχομένους, πιστῶς, ἀληθῶς, τιμίως, ἀνεύ τινος κλεψίας καὶ ἀτυχίας. Ὁ δὲ εἰρημένος μισῆρ Τιμόθεος να ὀφείλη τρέφει, ἐνδύει καὶ ποδένει αὐτὴν, ὡς σο... καὶ τελειωθέντων τῶν ῥηθέντων χρόνων ιβ' τελείων, να οφείλη νὰ τὴν ὑπανδρευση εἰς καλὸν ἄνθρωπον καὶ προικηση αὐτὴν κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Τὸ δὲ μερίδιον τῶν κτημάτων αὐτῆς, ὅσα ἂν ἔχει πατρικὰ εἰς τοὺς Παζίους, να το εχει ἡ παῖς καὶ εἰ μὴ τελειωθέντας τελείους τοὺς ῥηθέντας χρόνους ιβ', ἢ φύγει ἀνευ τινος αἰτίας, ἢ εὐρεθῆ εἰς κλεψίαν, ἢ τίς ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς ζητίσει καὶ ἐκβαλλεῖν αὐτὴν ἀπὸ τὸν εἰρημένον μισῆρ Τιμόθεον, να ἐνὶ ἐλεύθερος ὁ ῥηθείς μισῆρ Τιμοθεος ἀπὸ τὸ ῥηθὲν βάρος καὶ να του πληρωνη μᾶλλον καὶ τὴν του καιροῦ ζωητροφίαν καὶ πᾶσαν ἔξοδον αὐτοῦ, ἀνεύ τινος κρίσεως, εἰς δεσμὸν τῶν ἀγαθῶν τῆς προρρηθείσης κυρατσα Θυμίας. Καὶ οὕτως συνεφώνησαν ...».

ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΣ

1567, 8 Ιανουαρίου

«ἡμφξζ', ἡμέρα η' τοῦ Ἰανουαρίου. Έσωθεν οἰκίας τοῦ παρόντος κυρ Νικολ(άου) τοῦ Σταματόπουλου, ὁ ῥηθείς κυρ Νικολ(αος), εὐρισκόμενος ἀσθενῆς εἰς τὴν ἄνωθεν οἰκίαν αὐτοῦ, |σῶον μὲν ἔχων τὸν νοῦν καὶ τὰς ἐτέρας αὐτοῦ αἰσθεῖσεις, φοβούμενος |δὲ μήπως τὸ τοῦ θανάτου ἄδηλον τέλος ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸν καὶ τὰ ἐ|αυτοῦ ἀγαθὰ ἀδιόρθωτα μείνωσιν, ὡς καὶ ἄλλοις πολλοῖς τοῦτο ἐ|συνέβη· καὶ πρῶτον εἶπε, ἀφίω τὴν ψυχὴν μου εἰς χεῖρας Θεοῦ καὶ |τοῖς πᾶσιν χριστιανοῖς τὴν ὀφειλωμένην συγχώρησιν, οἷς δέο|μαι καὶ ἐγὼ παρ' αὐτοῖς λαβεῖν. Ὁ ἄνωθεν κυρ Νικολ(αος) εἶχεν ποιήσει |μίαν διαθήκην εἰς τὰ ἄτη ἐμου τοῦ νοταρίου Ἀντωνίου τοῦ Σπειρι καὶ πρωτο|παπᾶ Κερκύρων ὡς ἐν ἐκείνῃ. Τὴν σήμερον ποιεὶ καὶ τὸ παρὸν κονδῆ|κελον καὶ διορθῶνῃ οὕτως· θέλω καὶ ὀρίζω ὅτι τὸ ἀμπέλιόν μου, |ἐπειδὴ ἦτον χέρσω καὶ ἄγριο χρόνους ἤκοσι καὶ εἶχεν ρογγίση αὐτὸ |δὲ ἄνωθεν κυρ Νικολ(αος) καὶ ἔκαπέ τω καὶ ἔδωσε αὐτὸ τοῦ κυρ Κουμῆ Γεράκη |καὶ ἐκαλλιέργησεν αὐτὸ ἕως τὴν σήμερον, δια τοῦτο ὁ ἄνωθεν κυρ Νικόλαος |εἶπεν θέλω καὶ ὀρίζω ὅτι τὸ ἡμυσον ἐκ τὸ ἄνωθεν ἀμπελ(ιον) τὸ ἀφίω | τοῦ ἄνωθεν κυρ Κουμῆ διὰ τὴν ψυχὴν μου καὶ τὸ ἔτερον ἡμυσον να |μου δώσ(η) ὀκτώ δουκάτα κουρέντη καὶ να ἐνε ὄλο ἐδικό του. Καὶ να μὴν |ἤθελεν ἡμπορῆ να διασίση τινὰς αὐτὸν οὔτε ἐδικὸς οὔτε ξένος μόνον να ἐνε καθολικὸς εἰκοκῆρης να ἔχει παντοίαν ἐξουσίαν εἰς τὸ αὐτο |ἀμπελ(ιον). Ἡ δὲ {παρούσα} διαθήκη ὅπου ἔχω καμωμένη ἢ πρῶ|τη να ἐνε κομένη καὶ εἰλωμένη, μόνον τὸ παρὸν κονδῆκελον να ἔχει |τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον κατὰ παν εἶδος κονδικέλου καὶ τὰ ἐξῆς. |Καὶ ὅστις ἤθελεν ἐναντιθῆ τὴν παρούσαν γραφὴν, ἦτε κονδῆκελο, να ἔχει |σολδία πέντε, να ἔχει τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον καὶ ὅστις ἤθελεν ἐναντιθῆ να ἔ|χει πέντε σολδία καὶ οὐχ ἄλλον τί. Κομένω καὶ ἡλλιωμένω, διὰ τί ἦτον τὸ | μέρος παρών».

112

1560-1582. Κώδικας Εμμανουήλ Κασσιμάτη, νοταρίου Κυθήρων.

Έ. Δ ρ α κ ά κ η ς (έκδ.), Έμμανουήλ Κασσιμάτης, νοτάριος Κυθήρων (1560-1582), Άθήνα 1999, σ. 79-408, αρ. 1-290.

ΥΠΟΘΕΣΙΑ. ΠΑΡΑΧΩΡΕΙΤΑΙ ΣΤΟΝ ΘΕΤΟ ΠΑΤΕΡΑ ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ ΠΕΚΟΥΛΙΟΥ ΤΟ «ΑΔΕΛΦΟΜΟΙΡΙ» ΤΟΥ ΤΕΚΝΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΩΣΗ ΤΟΥ.

1564, 15 Οκτωβρίου

«... Έστωντας και ό Γεώργης Κληρωνόμωσ ποταί Μανέα έπύρεν ένα παιδί τής Μπέλας Σωτήρχωσ, γηνήσ Ιωάνου Σωτήρχωσ και χύρας έκ τόν ποταί Αλουμπά Κοιρηάκοι, τό ώπίων παιδί τώ ελχει εί άνοθεν Μπέλα μαί τόν ποταί Άλουμπά και όνοματήζιται το αυτό παιδί Νηκόλας Κοιρηάκοις. Τό ώπίων παιδί ώμπληγάρεται ό άνοθεν Γεώργης και ήπόσκειται ναν τό πάρη μαί τήν έκκλησία διά πεδην του ψυχικόν και θελοιματικό. Καί είτες εί άνοθεν Μπέλα τοϋ τώ παραδίδη έκ τήν σίμερον μαί τρόπουσ και ταξαισ όποϋ ώ αυτωσ τώ πύραι, ώσ λαίγωμεν άνοθεν. Καί παραδίδη του άκόμι και τό άδελφομύρηων του, το ώσον τοϋ τοκάρι, άπο τα πράγματα του πατρόσ του, τοϋ άνοθεν ποταί Άλουμπά. Νά έχη τό άνοθεν παιδί ώσ ειδίωσ και καθολκό αιδικόν του να έχει και τό άδελφομύρηων του ναν τώ δουλεύει και ναν τα ποσεντήρη εωσ ουν να έλθων τό άνοθεν παιδί νόμο. Καί έλθωντας νόμο τό άνοθεν παιδί, ναν ήν τό άδελφομύρηων του, ώνπερ λαίγωμεν, εδίκόν του. Όμίωσ όμπληγάρεται και ό αυτωσ Γεώργης, ώσ λαίγωμεν άνοθεν, ναν τοϋ δώσι άπό αιδικά του, ώνταισ έλθη νόμο, άπότι έχει και ναν το αδελφομυράσι, ώσ ειδιωσ και καθωληκόν του παιδί, ώσ καθώσ αυτωσ είποταται ναν το πάρη και μαί τήν έκκλησία και ναν το έχη, ωσ λαίγωμεν άνοθεν, άπο τήν σίμερον ναν τό γωβεργαρη, ναν τό ταγύζη και ναν τό ντήρη, ώσ παιδί εδίκόν του. Καί οντωσ σηηηβάστησαν άμφοταρι και όπωσ άντηειθεί τής παρούσης, ήγουν να διώξη ώ άνοθεν Γεώργης τό άνοθεν παιδί εί ναν του κάνι κακή σηητροφία, να ζημιούται ύπέρπυρα ν', ήγουν πενήητα. Εί δέ και είθελεν φύγει ποταί από του και το θελεν δεκτη εί άνοθεν Μπέλα, να ζημιουται και αυτή είσ τό άνοθεν τα ύπέρπυρα τα πενήητα, να σκονδέρονται είσ τήν φάμπρηκα τής αυθεντοίας και εί παρών. Καί οντωσ επααακάλεσαν και μάρτυραισ τους τούσ εδλαβαίστατουσ Ιερής κυρ Διμήτηρ Λευθήρη και κηρ Κίρηλο Τζάναι τοϋ πνευματικόϋ και κυρ Σταμάτη Σιμητόκολο τοϋ ποταί Γεωργίου ...».

113

1560-1733. Νοταριακά έγγραφα. Κέρκυρα.

Σ. Κ α ρ ύ δ η ς, «Άρχειακές μαρτυρίες για τή δραστηριότητα ζωγράφων στην Κέρκυρα και τήν άγιογράφηση ναών», Έώα και Έσπέρια 6 (2004-2006), σ. 48-56, αρ. 1-11.

ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΟΥ (ΑΓΙΟΓΡΑΦΗΣΗ ΝΑΟΥ)

1560, 4 Μαίον

«... έσωθεν τής ενδόξωσ μονής τής υπεραγίας Θεοτόκου τής Κεχαριτωμένησ κύρ Γε-

ώργιος ο Μαζαράκης, παρόν σωματικώς συμφώνησε με τόν παρόντα μισέρ Δανίλη τον Προינוκοκκά, ζωγράφο ότι ό είρημένος μισέρ Δανίλης, να όφείλει ιστορίσαι την ιστορίαν τής τού Χριστού δευτέρας παρουσίας, εις την μονήν τού αγίου Νικολάου τής Εβραϊδος πλουσιαν, με τέχνη χροάδη, λαζουρη, και χρυσάφη καθώς ένα εις τήν Αντιβοννιώτισσα καί τιμή περισσώτερα πλουσιότιτος καί τέχνης έως τεσσάρων δουκάτων απ' εκείνης και να του την παραδώσει τελειωμένην έως τάς ιε' του ερχομένου ιουνίου. και ό ρηθείς κύρ Γεώργιος, να οφείλει δώσει αυτώ τόν ασβέστη, το λινάρη και το νερό, ούχ άλλον τι και πληρώνει το καθόλου δουκάτα ένδεκα κουρέντε και εάν ο ρηθείς μισέρ Δανίλης, εις τήν αυτήν διορίαν δεν την ήθελε δώσει τελειωμένην ως άνωθεν να οφείλει πληρώνει εις τον πούντον τής κοινώτιτος δουκάτα 4 και να χάνει και τον κόπον αυτού όλον άνευ τινός εναντιότητος και εξής ...».

113α

1561. Διοικητικά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Ν. Κ ο ν ό μ ο ς, «Αίτηση και άδεια τής συντεχνίας τών ναυτών για τήν ίδρυση τής έκκλησίας Άγιος Νικόλαος τού Μώλου (21 Μαρτίου 1561)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 33-35.

114

1561. Νομοκάνων Μανουήλ Μαλαζού, νοταρίου μητροπόλεως Θηβών. Πρόδρομη παρουσίαση των κεφαλαίων σξθ'-σπη' περί μνηστείας (σε λόγια γλώσσα) με βάση: α) χφ. Ακαδημίας Αθηνών, πρώην Π. Αγγελετόπουλου, β) χφ. Ι. Μ. Ιβήρων υπ' αρ. 287 (ΑΘΩΣ 4407), γ) χφ. Ρουμανικής Ακαδημίας υπ' αρ. 278 (209), δ) χφ. Vaticanus gr. 2590¹¹.

11. Περί του ανευρεθέντος μετά την έκδοση αυτή χειρογράφου κώδικα Vat. Ottobon. gr. 97 βλ. D. Simon, «Handschriftenstudien zur byzantinische Rechtsgeschichte», *Byzantinische Zeitschrift* 71 (1978), σ. 345-346. Περί της λογίας και δημώδους χειρογράφου παραδόσεως του *Νομίμου* του Μαλαζού βλ. ενδεικτικά G. Marcou, «Ο ύπ αριθ. 2590 ελληνικός κώδιξ τής Άποστολικής Βατικανής Βιβλιοθήκης», *ΕΚΕΙΕΔ* 20-21(1976), σ. 14-23· P. Canart - G. Marcou, «Ο αυτόγραφος Νομοκάνων (Νόμιμον) τού Μανουήλ Μαλαζού», *Πρακτικά Άκαδημίας Άθηνών* 55 (1980), σ. 290-303· Κυριακή Μαμώνη, «Νέα "στοιχεία" για τόν Νομοκάνονα "εις λέξιν άπλην" τού Μανουήλ Μαλαζού», *Μνημοσύνη* 10 (1985-1987), σ. 191-203· Α. Τσελίκας, «Ένας νέος αυτόγραφος κώδικας τού Νομοκάνονα τού Μανουήλ Μαλαζού (Καίρειου Βιβλιοθήκης άρ. 1)», *Άνδριακά Χρονικά* 21 (1993), σ. 257-274· Δ. Άποστολόπουλος, «Η τρίτη χειρόγραφη "έκδοση" τού Μανουήλ Μαλαζού», *ΕΚΕΙΕΔ* 38 (2004), σ. 221-242. Για τις παλαιότερες αποσπασματικές εκδόσεις του κειμένου βλ. στην εισαγωγή του παρόντος τόμου. Από την πλούσια σχετική βιβλιογραφία βλ. ενδεικτικά Κ. Δυοβουνιώτης, *Ο νομοκάνων τού Μανουήλ Μαλαζού*, Άθήναι 1916 όπου και η παλαιότερη σχετική βιβλιογραφία· Δ. Γκίνης, «Έπί τού νομοκάνονος τού Μανουήλ Μαλαζού», *Έλληνικά* 7 (1934), σ. 99-103· του Ιδίου, «Η εις φράσιν κοινήν παράφρασις τού Νομοκάνονος τού Μαλαζού», *ό.π.* 8 (1935), σ. 29-47· του Ιδίου, «Ο Νομοκάνων τού Μαλαζού ως πηγή δικαίου τού μετά την Άλωσιν Έλληνισμού», *Πρακτικά Άκαδημίας Άθηνών* 13 (1938), σ. 395-401· G. Marcou, «Τρία

Ἀναστασία Σιφωνιοῦ-Καράπα, Μ. Τουρτόγλου, Σ. Τρωιάνος (ἐκδ.), «Μανουήλ Μαλαξοῦ Νομοκάνων», *EKEIEA* 16-17 (1969-1970) [1972], σ. 1-39.

«... Κεφάλαιο σοή. Εἰ φθείρη τινὰς τὴν ἰδίαν μνηστὴν πρὶν τῆς ἡλικίας.

Ὁ τὴν ἰδίαν μνηστὴν πρὸ τῆς ἡβης, ἦτοι τοῦ ἰσχύοντος, φθείρας, εἰ μὲν τῆς κόρης γονεῖς οὐ βούλονται τὴν τοιαύτην διαλύσαι μνηστείαν, ἀναμενέτω τοῦ γάμου τὸν χρόνον· εἰ δὲ διὰ τὴν φθορὰν διαλύσαι βούλονται, ἀπαρεμποδίστως ἢ τοιαύτη λύεσθω μνηστεία, καὶ ὁ φθορεὺς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑποστάσεως τὸ τρίτον μέρος τῷ μέρει διδότη τῆς κόρης ...

Κεφάλαιον σπζ'. Περὶ φιλήματος μνηστήρων.

Ἐὰν ἐφίλησεν ὁ μνηστὴρ τὴν μνηστὴν ἐν τῷ τῆς μνηστείας καιρῷ καὶ μετὰ τοῦτο ἕνα τῶν ἀμφοτέρων τελευτήσῃ συνέβη, τὸ ἡμισυ τῆς δωρεᾶς ἀνατρέπεται καὶ τὸ ἡμισυ ἔχει ὁ ζῶν. Φιλήματος δὲ μὴ γενομένου εἴτε ὁ μνηστὴρ τελευτήσῃ εἴτε ἡ μνηστή, πᾶσι τρόποις ἀναδίδονται ἢ δωρεά. Ἐὰν δὲ ἡ μνηστή ἐδωρήσατο τῷ μνηστῆρι καὶ συνέβη ἕνα τούτων τελευτήσῃ, ἀναδίδεται πάντως ἢ δωρεά εἴτε γέγονεν εἴτε μὴ γέγονε φίλημα. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ δωρήσῃται τινα τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ καὶ ὁ πενθερὸς ἀντιδωρήσῃται αὐτῷ τινα, μὴ γενομένων δὲ τῶν γάμων, ὁ μνηστὴρ ἀφελήται ἅπερ ἐδωρήσατο, οὐ καλῶς ὁ πενθερὸς τὴν ἰδίαν δωρεὰν ἀνατρέπει, ἀλλὰ μᾶλλον ὀφείλει τὰ ἀρπαγέντα παρὰ τοῦ μνηστήρος ἐπιζητεῖν ...».

115

μετὰ το 1561. Νομοκάνων Μανουήλ Μαλαξοῦ, νοταρίου μητροπόλεως Θηβῶν.

Παρουσίαση του κειμένου της χειρόγραφης παράδοσης σε δημῶδη γλῶσσα με βάση κατάλογο χειρογράφων που μνημονεύεται στις σ. 25-28 της εκδόσεως¹².

Δ. Γκίνης, Ν. Πανταζόπουλος (ἐκδ.), *Νομοκάνων Μανουήλ νοταρίου τοῦ Μαλαξοῦ τοῦ ἐκ Ναυπλίου τῆς Πελοποννήσου, μετενεχθεὶς εἰς λέξιν ἀπλήν διὰ τὴν τῶν πολλῶν ὠφέλειαν*, Θεσσαλονίκη 1982 [1985], σ. 33-560.

ιδιόγραφα γράμματα τοῦ νοταρίου Θηβῶν (16ος αἰ.) Μανουήλ Μαλαξοῦ καὶ ἡ ἐκ τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης διέλευσίς του», *EKEIEA* 22 (1975) [1977], σ. 16-37· Κ. Πιτσάκης, «Ὁ "Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως" (!) Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος καὶ ὁ Νομοκάνων τοῦ Μανουήλ Μαλαξοῦ», *Πελοποννησιακά* 16 (1985-1986), σ. 634-642· Ἀποστολόπουλος, ὁ.π., σ. 221-242· G. De Gregorio, *Il copista greco Manuel Malaxos: studio biografico e paleografico-codicologico*, [Littera Antiqua 8], Vatican 1991· τοῦ Ἰδίου, «Studi su copisti greci del tardo Cinquecento: I. Ancora Manuel Malaxos», *Römische Historische Mitteilungen* 37 (1995), σ. 97-144· τοῦ Ἰδίου, «Studi su copisti greci del tardo Cinquecento: II. Ioannes Malaxos e Theodosios Zygomalas», *Römische Historische Mitteilungen* 38 (1996), σ. 189-268.

12. Πρβλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 63 ὅπου καὶ ἀναφορὰ σε προγενέστερες δημοσιεύσεις ἀποσπασμάτων, προλόγου ἢ πίνακος περιεχομένων ἐπὶ τῇ βάσει χειρογράφων «εἰς κοινὴν φράσιν».

116

1561-1572. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Έγγραφα αναφερόμενα στον Άγιο Γεράσιμο του 16^{ου}, του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 8 (1999), σ. 86-87, 93-94, 97-98, 100, 103, 105.

117

1562-1563. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Από τον ανέκδοτο κώδικα της Θεοτόκου Άναφωνητριάς», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 135-137.

118

1564-1590. Πατριαρχικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη.

Μάχη Πατίζη - Άποστολοπούλου, Δ. Άποστολόπουλος, *Άφιερώματα και δωρεές τον 16^ο αϊ. στη Μ. Έκκλησία*, Άθήνα 2002, σ. 120-122 αρ. 1, σ. 127-128 αρ. 2, σ. 140-142 αρ. 4, σ. 149-150 αρ. 5, σ. 153-154 αρ. 6, σ. 157-158 αρ. 7, σ. 161-162 αρ. 8, σ. 165-167 αρ. 9, σ. 172-173 αρ. 10, σ. 181 αρ. 11, σ. 183-184 αρ. 12, σ. 187-188 αρ. 13, σ. 192-193 αρ. 14.

119

1565. Νοταριακές πράξεις. Ρέθυμνο.

Σ. Ευαγγελάτος, «Γεώργιος Ίωάννη Χορτάτσης (1545-1610)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), σ. 216-220, αρ. 1-3.

120

1566. Νοταριακή πράξη πώλησης ακινήτων. Χάνδακας.

Ν. Παναγιωτάκης, «Η κρητική περίοδος τής ζωής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου. Παλαιές και νέες ειδήσεις», στον τόμο *Άφιέραμα στον Νίκο Σβορώνο*, τ. 2, Ρέθυμνο 1986, σ. 118-120, αρ. 2 (= Ν. Παναγιωτάκης, *Η κρητική περίοδος τής ζωής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Άθήνα 1987, σ. 118-120, αρ. 2).

121

1566-1828. Νοταριακά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις αναφερόμενα στο κληρονομικό δικαίωμα του επιζώντος συζύγου. Σκύρος.

Ξ. Άντωνιάδης, «Τὸ κρεββατοστρώσι. Συμβολή στην έρευνα τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τοῦ ἐπιζώντος συζύγου στὴν τουρκοκρατούμενη Σκύρο», *ΑΕΜ* 26 (1984-1985), σ. 99-120, αρ. 1-30.

ΚΡΕΒΒΑΤΟΣΤΡΩΣΙ. ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ «ΙΕΡΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ» ΚΑΙ ΤΗΝ «ΤΟΠΙΚΗ ΣΥΝΗΘΕΙΑ»

1816, 30 Ιανουαρίου

«Συνεδριαζομένων πάντων τῶν κληρικῶν ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ μας ἐπισκοπῇ, ἐνεφανίσθη πρὸς ἡμᾶς ὁ παπὰ Δημήτριος Κυριαζῆ, ἀνέφερε ὅτι μὲ τὸ νὰ εἶχεν τὴν κόρην του Ἄννα ὑπανδρευμένην μετὰ τοῦ Μάρκου Ἰωάννου καὶ εἰς ἐν χρόνον ἀπέδωκεν τὸ κοινὸν χρέος, ἀφήσασα καὶ ἐν παιδίον καὶ μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν ἀπόθανεν καὶ αὐτό. Ἦδη ζητοῦν ὁ παπὰ Δημήτριος τὰ πράγματά του, ἐκρίθη εὐλογον παρ' ἡμῶν καὶ κατὰ τὴν τοπικὴν συνήθειαν καὶ ἀπόφασιν τῶν ἱερῶν νόμων νὰ λάβῃ ὁ Μάρκος διὰ κρεβατοστρώσι ἐν χωράφιον ὡς εὑρίσκεται εἰς τὶς Ἀβδέλες πλησίον Παναγίας Ἁγιάς καὶ ἄνωθεν τοῦ Ντουλαμᾶ καὶ ὁ παπὰ Δημήτριος νὰ παραλάβῃ ὅλα του τὰ πράγματα ὡς διαλαμβάνῃ τὸ προικοσύμφωνον καὶ ὅποιος ἐκ τῶν δύο μερῶν δὲν ἤθελε στέρξῃ εἰς τὴν εὐλογοφανῆ ἀπόφασίν μας νὰ παιδεύεται. Δι' ὃ ἔγιναν δύο ὁμοία ὅπως ἔχουν τὸ κύρος ...».

121α

1567. Πράξη διορισμοῦ νοταρίου Ζακύνθου.

Λ. Ζώης, «Ἀλέξανδρος ὁ Νερούλης», *ΕΕΒΣ* 15 (1939), σ. 83-84.

122

1567-1569. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Χάνδακας.

Μαριάννα Κολυβά - Καραλέκα, «Ἄγνωστα στοιχεῖα (c.1540-1578) γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Μονεμβασιώτη κωδικογράφου Γεωργίου Τρύφωνα», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 3 (1977), σ. 257, αρ. 5-6.

123

1567-1622. Νοταριακές πράξεις. Κρήτη.

Ἀσπασία Παπαδάκη, «Ἄγνωστες ἀρχειακές εἰδήσεις γιὰ τὸ κρητικὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Φαραγγίτη (1499-1622)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σ. 137-138 αρ. 1, σ. 143 αρ. 2, σ. 144-145 αρ. 4.

124

1569. Επικύρωση δωρεάς. Θεσσαλονίκη.

Ά. Γ λ α β ί ν α ς, «Μητροπολίτες τινές Θεσσαλονίκης κατά τόν ΙΣΤ΄ αιώνα», *Επιστημονική Έπετηρίς Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ* 19 (1974), σ. 311-312.

125

1569. Πληρεξούσια. Χάνδακας.

Ν. Π α ν α γ ι ω τ ά κ η ς, *Φραγκίσκος Λεονταρίτης, Κρητικός μουσικοσυνθέτης του δεκάτου έκτου αιώνα. Μαρτυρίες για τη ζωή και το έργο του, Βενετία 1990*, σ. 184 αρ. 117, σ. 186-187 αρ. 120.

126

1569-1622. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δ ε τ ο ρ ά κ η ς, «Τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Διασορίτη στὸν Χάνδακα», *Νέα Χριστιανική Κρήτη* 7-8 (1992), σ. 102-103, αρ. 1 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 288, αρ. 1).

127

1570-1593. Νοταριακά έγγραφα σχετικά με τις αλυκές της Κεφαλονιάς.

Γ. Π ε ν τ ό γ α λ ο ς, «Πληροφορίες για άλυκές στην Κεφαλονιά τὸν ΙΣΤ΄ αιώνα», *Κεφαλονίτικη Πρόσδος* 6/65-66 (1977), σ. 85-86.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΦΕΙΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΓΓΥΗΤΗ ΜΕ
ΕΠΦΥΛΑΞΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΞΑΓΟΡΑΣ

1570, 17 Μαΐου

«... Έσωθε Καστρον της Κεφαληνίας παρών σοματικός ο τιμωτατος μισερ Αγουστής ο Δελαπόρτας ομολόγησεν ενπροσθεν εμου νοταρίου και τον κατωθε γεγραμένον μαρτυρων πόσ δια τα πράματα οπου επουλήθησαν τον παπα Καλωιωαννη Πηριατόρου οσ φενονται γραμενα εις την Κάμαραν δια πηνομί του αυτοῦ μισερ Αγουστή Δελαπόρτα οσ εγγιτήσ οπου ητον ο αυτός παπά Καλωιωαννης του ανωθε μισερ Αγουσι δι τες αληκισ του αλατιου. Και δια τοῦτο ἔσοντας πόσ επουλήθησαν τα πράματα του αυτοῦ παπα δια φλορια κουρέντι σαρατα οκτό πλέον εληγωτερο τα ὄσαν φένονται γραμενα εις την Κάμαραν δια τα αυτὰ δήδη και παραδήδη ο ανωθε τιμωτατος μισερ Αγουστής ο Δελαπόρτας του ρηθέντος παπα Καλωιωαννη Πηριατόρου ενα κομάτι αμπέλι οπου εχει στα Μάρμαρα το οπιον το εχει αγορασμένον ο ανωθε μισερ Αγουστής από την κλερονομια του ποτέ κύρ Βητόρου Βεργοτή δια φλορια κουρέντι τα ὄσα λέγι η γραφήν τουσ της αγοράς του αυτοῦ

αμπελίου δήδη του και ετερο αμπελι εις τα Μονόθηρα οπου εχει αγορασμένον ο αυτος μισερ Αγουστήσ απο τον πατᾶ κυρ Φιλίππο Σκλάβον οσ λέγι δια φλορια δόδεκα το όσον θέλη λέγι ἡ γραφήν τουσ τα οπια άνωθε γεγραμενα δήδη ο τιμωτατος μισερ Αγουστήσ Δελαπόρτας του πατᾶ Καλωιωανη Πηριατόρον να τα εχει εις τασ χίρας αυτου δια τα πράματα που του επουλήθησαν του ανωθε πατᾶ οσ γραφει στην Γγάμαραν και αν πολακησ ο ανωθε μισερ Αγουστήσ δόσι του πατᾶ Καλωιωανη εωσ τεσ δέκα του Ιουλιου του ερχάμενον τα φλορια της αγοράσ τα οσαν γράφουν τον άνωθε αμπελιον να μῆν μένονν τα αυτᾶ αμπελια του μισερ Αγουστή και ημη και δέν τα δώσι στο άνωθε τέρμενον να μένονν τα αυτᾶ αμπέλια του πατᾶ Καλωιωανη να κάμι εις αυτᾶ οσ θέλη και χρέζετε και αν πολάκησ ο πατᾶ Καλωιωανησ επαρη τα πράματά του οπήσο να εχει ο μισερ Αγουστήσ τα αμπέλια του και α δέν τα επάρη τα αυτᾶ πράματα να μενου οσ ανωθε γράφομεν ...».

128

1570-1598. Πρωτόκολλο νοταρίου Κάστρου Γιάκουμου Σουριάνου. Κεφαλονιά.

Σταματούλα Ζαπάντη (εκδ.), Γιάκουμος Σουριάνος, νοτάριος Κάστρον, κατάστιχο 1570-1598, Αργοστόλι 2001, σ. 20-210, αρ. 1-375.

128α

1570-1600. Νοταριακά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, Άνέκδοτα άνδριακά έγγραφα του δεκάτου έκτου αιώνας, Άνδρος 1999, σ. 9-133, αρ. 1-100.

128β

1571. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Μάνη.

Κ. Ντόκος, «Έπαναστατικαι κινήσεις εις Μάνην πρό τῆς ναυμαχίας τῆς Ναυπάκτου και ἡ έναντι αυτῶν στάσις τῆς Βενετίας και Ίσπανίας (1570-1571)», Λακωνικαι Σπουδαι 1 (1972), σ. 259-262, αρ. 4-6.

129

1571-1670. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, επισκοπική απόφαση και νοταριακές πράξεις. Νάξος.

Τ. Γρισόπουλος, «Έγγραφα ΙΖ' και ΙΗ' αιώνων από την Νάξο. Έκκλησιαστικέσ και άλλεσ ειδήσεισ», ΕΕΚΜ 15 (1994), σ. 358-362 αρ. 5-7, σ. 364-367 αρ. 10-12, σ. 368-376 αρ. 14-19, σ. 379-389 αρ. 23-31.

130

1572-αρχές 18^{ου} αιώνα. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ικαρία.

Α. Τσελίκας, *Ικαριακά έγγραφα του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα από το αρχείο της Πανικαριακής Αδελφότητας Αθηνών*, Αθήνα 2000, σ. 17-85, αρ. 1-117.

131

1573-1817. Ιδιωτικά και νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Σαντορίνη, Χάνδακας.

Α. Τσελίκας (επιμ.), *Μαρτυρίες από τη Σαντορίνη (1573-1819)*, Αθήνα 1989, σ. 75 αρ. 1, σ. 76 αρ. 3, σ. 77 αρ. 5, σ. 78-83 αρ. 8-9, σ. 88-89 αρ. 16, σ. 89 αρ. 18, σ. 93-94 αρ. 32, σ. 103-104 αρ. 48, σ. 105-106 αρ. 55.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΜΟΝΙΟ

1710, 22 Μαρτίου

«... Εἰς τὸ φράγγικον μοναστήρι τῆς ἁγίας Κατερίνας τῆς Σιένας ἐκεῖ κατα παρισίας τῆς ἐν Χριστὸν ευλαβεστατης καὶ πολλὰ ἐνδεσίμης κυρίας καθηγουμένης καὶ πάσις τῆς ἐν αὐτῶν ἀδελφῶν τῆς προσκαλεμένος ἐγὼ ὁ ὑπογραμμένος καντζελαριος Σαντορήνης ἀπὸ εἰστασιν τῶν διονῶν ἀδελφῶν ἤγουν σορορ Κατερινετας καὶ σορορ Μαρίας Ροζάνα, θηγατεραις τοῦ ποτὲ αφέντη Ντζουάνε Κρησπου ἀπὸ τὸ νησί τῆς Πάρος ἐκ τὸ καστελι τῆς Ἄγουσας. ἔστοντας ἀρφαναῖς ἀπὸ κύρη Θεοῦ οἰκονομίας, τοῦ ὁποῖου ἡ χάρις ταῖς ἐπρόβλεψεν καὶ ἐφίλαξεν ἀπὸ πολλὰ κύντηνα τοῦ ψεύτικου φθαροῦ καὶ ἀρνίθησαν τὰ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐνκόσμια, νὰ δουλεύσουν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸν τὸν νιμφίον τως εἰς τὸ εὐτυχισμένο ἀνολεγόμενο μοναστήρι τῆς καλογερηκῆς τάξις τοῦ ἁγίου Δομινήκου φωτισμέναις ἀπὸ τὸ παναγιὸν Πνεῦμα, εφχαριστημέναις ὑποσχίθησαν. Ἄλλα ἔστοντας τέσερα ἀδέλφια καὶ ἡ μάνα τως νὰ παντρευτικε, ὡς τὴν ἐφώτισεν ὁ Θεὸς διὰ τὸ καλλιτερόν τῆς, καὶ ὁ ποτὲ ἀνολεγόμενος κύρης νὰ ἔκαμεν διαθήκην ἰδίον του χιρός, ὡς φένεται κόπια ἐκ τοῦ ἰδίου ἀουτέντικου, καὶ ἀφίνει τὸ γονικόν του εἰς τὰ παιδια του κηνιτὸ καὶ ἀκῆνιτο καὶ μερικὰ τῆς πρότης τὰ σπῖτια μὲ ρούχα καὶ μαλαματικὸ ὡς νηκοκύρης καὶ ἐξουσιαστής τοῦ κάθε πραμμάτου, ἔτζι εἰς δῆραμην τοῦ τεσταμένου ξέχος τὰ λεγόμενα σπιτια ὁποῦ ξεχορίζει τῆς πρότης, γρικάτε διὰ τὴν πρότην, ἠδὲ τὸ στάμπιλε γρικάτε τῶν τεσάρων ἀδελφῶν. Καλὰ καὶ νὰ λέγει ἡ μάνα νὰ τὰ μηράση τὸ δῖκεο τοῦ κάθε ἀδελφιοῦ, νὰ ξεχοριστῆ ἀπὸ ἀξιους καὶ τιμημένους νηκοκῆριδες κάθε ἀδελφῆ νὰ ξέρη τὸ ἐδικόν του, καὶ ἐπηδὶ ὁ ἀδελφός μας ὁ πρὲ Φραντζέσκος δια νὰ τελειόση τῆμιος εἰερέας κατὰ τὸ ρῖτο μας καὶ των προγονιῶν μας, χρία νὰ ἔχει ἀρετὸ τὸ πουρκί του, ἐμεῖς οἱ δύο ἀδελφαῖς μὲ ἀποφασισμένην μας γνώμην, βουλὴν καὶ θέλισιν τοῦ δοριφοροῦμεν καὶ χαρίζωμεν ἀπὸ τὴν σήμερον ὁ τι ἀδερφομίρη μᾶς ἐγκίζη καὶ μέτέχομεν ἀπὸ τὸν κύρην μας ἐδικό του τῆς

ἐξουσίας του τόσον σταμπιλε ὅσᾶν και μόμπιλε και ξεχοριστὰ τὰ σπίτια κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κυροῦ μας και ἐκεῖνα ἐδικά του, ἐπηδὶ και νὰ εἶναι τὸ μιμισοινο ἐμᾶς και τῶν γονιῶν μας. Ἀπὸ τὴν κερὰ τὴν μάνα μας οὐδὲ θέλωμεν, οὐδὲ πρετεντέρομεν τίποτις, παρὰ και μόνο τὴν εὐχὴν της ξέχος νὰ μὴν εἶναι ὑποψίαν νὰ ἔχει πράμα ἀπὸ τοῦ κυροῦ μου, τοῦτο προτεσταρομεν ἄδικο νὰ μὴν μᾶς καμη, γιαιτὴ πάντα θε γηρευθῆ ἅπασα καιρό ...».

131α

1574. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἐφεσος.

Δ. Πολέμης, «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα», *ΕΕΒΣ* 45 (1981-1982), σ. 342 αρ. 2, σ. 345 αρ. 3, σ. 350-351 αρ. 8.

131β

1574. Διοικητικό έγγραφο. Κέρκυρα.

Σ. Ασωνίτης, «Ἡ αγγαρεία στὴν Κέρκυρα κατὰ τὸν ὀψιμο μεσαιῶνα», *Ἐῶα και Ἐσπέρια* 4 (1999-2000), σ. 167-168, αρ. 2.

131γ

1575. Μίσθωση εργασίας. Κέρκυρα.

Τατιάνα Μαρκάκη, A. van Gemert, «Ἡ δημιουργία κοινῶν πολιτισμικῶν ζωνῶν. Παιδεία, Μουσική, Λογοτεχνία», στὸν τόμο *Venetiae quasi alterum Byzantium. Ὅψεις της ἱστορίας του βενετοκρατούμενου ἐλληνισμοῦ. Ἀρχειακά Τεκμήρια*, Ἀθήνα 1993, σ. 417, αρ. 20.

132

1575. Μίσθωση αγροτικοῦ ακινήτου. Μεραμπέλλο (Κρήτη).

Γ. Πρατσίνης, «Ἱστορικά συμβόλαια της Μονῆς Ἀρετίου», *Ἀμάλθεια* 37/146-147 (2006), σ. 114 (= Σ. Ξανθοῦδίδης, «Κρητικά συμβόλαια ἐκ τῆς ἐνετοκρατίας», *Χριστιανική Κρήτη* 1 (1912), σ. 17, αρ. 1).

133

1575-1643. Ἰδιωτικά και νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μεραμπέλλο (Κρήτη).

Σ. Ξανθοῦδίδης, «Κρητικά συμβόλαια ἐκ τῆς ἐνετοκρατίας»,

Χριστιανική Κρήτη 1 (1912), σ. 17-288, αρ. 1-106 [= Ν. Ζερβογιάννης, «Κρητικά συμβόλαια ένετοκρατίας (τῆς μονῆς Ἀρετίου-Μεραμπέλλου)», *Ἀμάθεια* 2/6 (1971), σ. 124-128· *Ἀμάθεια* 2/7 (1971), σ. 181-185· *Ἀμάθεια* 2/8 (1971), σ. 235-238· *Ἀμάθεια* 2/9 (1971), σ. 251-254· *Ἀμάθεια* 3/10 (1972), σ. 17-24· *Ἀμάθεια* 3/11 (1972), σ. 129-132· *Ἀμάθεια* 3/13 (1972), σ. 281-288· *Ἀμάθεια* 4/14 (1973), σ. 29-36· *Ἀμάθεια* 4/15 (1973), σ. 145-154· *Ἀμάθεια* 4/16-17 (1973), σ. 225-240· *Ἀμάθεια* 5/18-19 (1974), σ. 137-142· *Ἀμάθεια* 6/24-25 (1975), σ. 175-176· *Ἀμάθεια* 8/31 (1977), σ. 173-188· *Ἀμάθεια* 8/32 (1977), σ. 221-230· *Ἀμάθεια* 8/33 (1977), σ. 361-372· *Ἀμάθεια* 9/34 (1978), σ. 65-72· *Ἀμάθεια* 9/36 (1978), σ. 231-236· *Ἀμάθεια* 9/37 (1978), σ. 377-380· *Ἀμάθεια* 10/38 (1979), σ. 77-80· *Ἀμάθεια* 10/39 (1979), σ. 157-166· *Ἀμάθεια* 10/40 (1979), σ. 251-256· *Ἀμάθεια* 12/46 (1981), σ. 67-73· *Ἀμάθεια* 12/47 (1981), σ. 133-138· *Ἀμάθεια* 12/48-49 (1981), σ. 173-182· *Ἀμάθεια* 13/50-51 (1982), σ. 115-120· *Ἀμάθεια* 13/52-53 (1982), σ. 45-56· *Ἀμάθεια* 14/54-55 (1983), σ. 97-114· *Ἀμάθεια* 14/56-57 (1983), σ. 231-234· *Ἀμάθεια* 15/58-59 (1984), σ. 55-73].

134

1575-1820. Ιδιωτικά και νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα.

Ι. Γεννάδιος, *Ὁ οἶκος τῶν Μπενιζέλων και ἡ ὁσία Φιλοθέη*, Ἀθήνα 1929, σ. 49-50 αρ. 1-2, σ. 52 αρ. 5-6, σ. 59-61 αρ. 14-18.

135

1576-1813. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Τρίκαλα, Δραμίζι (Θεσσαλία).

Β. Καραβίδας, «Οι ιδιοκτησίες της μονῆς του Δουσίκου στο Κοτρώνι των Τρικάλων (1576-1813)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 45 (2004), σ. 73-78, αρ. 1-10.

136

1578-1834. Νοταριακά, ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και αποφάσεις γενικών συνελεύσεων κοινοτήτων. Αμοργός, Ιάσιο, Κάλυμνος, Κρήτη, Κως, Λέρος, Μήλος, Νάξος, Πάρος, Πάτμος, Σάμος, Σαντορίνη.

Σ. Παπαδόπουλος, Χ. Φλωρεντής, *Νεοελληνικὸ Ἄρχειο Ι. Μονῆς Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου. Κείμενα γιὰ τὴν τεχνικὴ και*

τὴν τέχνη, Ἀθήνα 1990, σ. 1 αρ. 2, σ. 2-3 αρ. 5-6, σ. 3-11 αρ. 8-15, σ. 12-36 αρ. 17-45, σ. 37-39 αρ. 48-51, σ. 40-41 αρ. 54-55, σ. 42-46 αρ. 58-62, σ. 47-48 αρ. 65-66, σ. 49-52 αρ. 68-71, σ. 53-54 αρ. 74-75, σ. 55-56 αρ. 77, σ. 56-58 αρ. 79-81, σ. 59-60 αρ. 83-84, σ. 60 αρ. 87, σ. 61-64 αρ. 90-92, σ. 65-66 αρ. 94-95, σ. 67-68 αρ. 97, σ. 69-74 αρ. 99-104, σ. 75-76 αρ. 106, σ. 77-96 αρ. 110(α'-στ')-114, σ. 98-100 αρ. 120-122, σ. 101-104 αρ. 124-127, σ. 105 αρ. 129, σ. 107-108 αρ. 132, σ. 109-117 αρ. 134-145, σ. 118-119 αρ. 147-148, σ. 119 αρ. 150, σ. 121 αρ. 153, σ. 122-123 αρ. 156, σ. 124-126 αρ. 158-161, σ. 126-127 αρ. 163, σ. 127-128 αρ. 165-166, σ. 129-136 αρ. 168-176, σ. 136-138 αρ. 178-179, σ. 138-140 αρ. 181, σ. 140-144 αρ. 183-187, σ. 146 αρ. 190, σ. 146-157 αρ. 192-203, σ. 158-168 αρ. 205-217, σ. 169-170 αρ. 219, σ. 174-182 αρ. 226-233, σ. 183-188 αρ. 235-240, σ. 191-193 αρ. 244-246, σ. 195-196 αρ. 251-252, σ. 196-198 αρ. 254-256, σ. 200 αρ. 260, σ. 201 αρ. 262, σ. 204-205 αρ. 266, σ. 206 αρ. 268, σ. 211 αρ. 274, σ. 212-213 αρ. 277, σ. 214-215 αρ. 282, σ. 219-220 αρ. 289, σ. 222-225 αρ. 292-293, σ. 228 αρ. 298, σ. 234-235 αρ. 308, σ. 237 αρ. 311-312, σ. 241-242 αρ. 316, σ. 248-250 αρ. 322-324, σ. 251-252 αρ. 326-327, σ. 254 αρ. 331, σ. 256 αρ. 333, σ. 256-257 αρ. 335, σ. 262 αρ. 343, σ. 274 αρ. 352, σ. 282 αρ. 366-368, σ. 283-285 αρ. 370, σ. 286-288 αρ. 372-374, σ. 300-301 αρ. 384, σ. 304-305 αρ. 389-390, σ. 307 αρ. 395.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ. ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΕΘΙΜΟ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ Ο ΕΠΙΖΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΘΑΝΟΝΤΟΣ. ΜΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΤΡΙΜΟΙΡΙΑΣ

1732, 17 Απριλίου

«... Πατινο † Ἐστῶντας καὶ νὰ εὑρίσκεται γράμμα καμωμένον ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας ἐδώ εἰς το νησίον μας, με τὸ ὁποῖον ἀποφασίζουσιν ὅτι ὅποιος χαλάσῃ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας νὰ πλερώνῃ χίλια γρόσια εἰς τὴν ζουμαγιάν τῆς Κῶ, εἰς το ὁποῖον γράμμα δέν φαίνεται ξεκαθαρισμένη ἢ αὐτὴ συνήθεια διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ ευρισκόμενοι κοινῇ βουλῇ καὶ γνώμῃ φανερώνομεν με τὸ παρὸν γράμμα τὴν αὐτὴν συνήθειαν ἢ ὁποία ἐκρατήθη πάντοτε εἰς τοῦτο τὸ νησίον, καὶ εἶναι ὅτι ἀνίσως καὶ ἀπὸ τὸ ἀνδρόγυνον ἀπεθάνῃ τὸ ἓνα μέρος ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα χωρὶς παιδία, νὰ ἠμπορῇ νὰ πέρῃ τὸ κάθε μέρος τὸ ἐδικόν του πράγμα, ἢ γονὺν ἂν ἀπεθάνῃ ἢ γυναῖκα νὰ πέρῃ οἱ συγγενεῖς τῆς προίκα τῆς καὶ ὅτι ἄλλο πράγμα ἔχει γονικόν τῆς, καὶ ὁ ἄνδρας νὰ πέρῃ τὸ ἐδικόν του χωρὶς νὰ ἠμπορῇ νὰ γυρεύῃ μέρος ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῆς γυναικός, μόνον ταῖς τασαῖς του καὶ τὰ ἔξοδα

ὁποῦ ἤθελε κάμη εἰς τό σπῆτι καί πράγματα τῆς γυναικός του παραστήγωντάς τα, καί παρομοίως ἄν ἀπεθάνῃ ὁ ἄνδρας νά πέρουν οἱ συγγενεῖς του τό πράγμα ἐντελῶς χωρίς νά γυρεύῃ ἢ γυνή κανένα μέρος. καί παρομοίως ἀνίσως καί μετά τόν θάνατον τοῦ πατρός ἢ τῆς μητρός μείνῃ παιδί καί μετά ταῦτα ἀπεθάνῃ, νά μήν ἤμπορῇ τό μέρος ὁποῦ ζῆ νά ζητᾶ ἢ νά πέρῃ κληρονομίαν διά τό αὐτό παιδί οὔτε πολύ οὔτε ὀλίγον, μόνον ὡς ἄνωθεν νά πέρῃ κάθε μέρος τά ἐδικά του καί νά στρέφονται ἀκόμη καί τά χαρίσματα τόσον τοῦ ἐνός μέρος ὡσάν καί του ἄλλου τόσον ὅπου νά λαμβάνῃ κάθε μέρος τό ἐδικόν του. εἰς δέ βεβαιωσιν ὑπογράφεται τό παρόν παρά τοῦ πανοσιωτάτου Καθηγουμένου καί παρ ἡμῶν καί τυποῦται καί ἡ εἰκὼν του μεγάλου Θεολόγου εἰς ἀσφάλειαν ...».

137

1580-1912. Ακτιναμέδες προνομιακῶν ορισμῶν υπέρ των Κυκλάδων των ετών 1580, 1621 και 1646. Σουλτανικά φερμάνια 1836 και 1840 προς Ικαρία, Πάτμο, Λέρο, Κάλυμνο. Ψηφίσματα Ικαρίων του 1795 και του 1838. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ικαρία, Κάλυμνος, Κωνσταντινούπολη, Λέρος, Πάτμος, Ρόδος, Σάμος.

Ἰ. Μελάς, *Ἱστορία τῆς νήσου Ἰκαρίας ἀπὸ τῆς καταλήψεως τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων (1521) μέχρι τῆς ἐποχῆς μας*, τ. Β', Ἀθήνα 1957, σ. 27-30 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 91), σ. 30-32 (= Γκίνης, ὁ.π. λήμμα 112), σ. 32-34 (= Γκίνης, ὁ.π. λήμμα 130), σ. 65-70, 84-90, 115-118, 135, 156, 158, 163, 183-184, 187-191, 196-197, 199-200, 243¹³.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΙΚΑΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

1795, 13 Σεπτεμβρίου

«μὲ τό παρόν φανερόνομεν καί ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς οἱ γέροντες καί παπάδες καί προεστή τις νίσου ἰκαρίας καί ὄλος ὁ κνός λαός ἦνα ὁπιος ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς καρηότες γέροντας γῆ παπᾶς ἄνδρας γηνέκα μικρός μέγας πάγη καί κόψη πεδκον χλορὸν πολλὴν γῆ ὀλίγο γῆ πάγη καί κάμη καμίνι κοντὰ ἦς τό ρουμάνι καί βάλη φοτία στοῦ καμήνι γῆ ἀπὸ τοὺς καραβοκυροὺς πάγη κανένας καί βάλη κάρβουνα ἦς τό καγηκι του ἄβουλα τοῦ νικοκιροῦ ὅπου τὰ ἔχει γῆ πάγη κανένας καραβοκῆρις χωρῆς τὴν ἄδιαν τοῦ αὐθεντηκοῦ μας ὅπου μᾶς κουμαντάρη, κάρβουνα σὲ κανέναν ἄλλον τόπον ἐξὸν ἂν τήχη ἐξεναντίας τοῦ καιροῦ καί τὸν ζορήσι, γῆ κανέναν γιορουντζῆ ξένον βάλη εἰς τό καγήκι του καί τὸν φέρῃ εἰς τὴν ἰκαρία τόσον ἀπὸ τὴν Χίο, τόσον ἀπὸ ἄλον τόπον χορῆς νά βαστὰ ὀγορουντζῆς

13. Στο παρόν λήμμα αποδελτιώθηκε το σύνολο των νομικῶν πηγῶν του ἔργου. Στο Γκίνης, *Περίγραμμα* ἔχουν αποδελτιωθεῖ μόνον ορισμένοι «αχτναμέδες» για τους οποίους βλ. παραπάνω τις αντιστοιχίες.

ντεσκερὲ ἀπὸ τὸ ἀφεντικὸ μας, γῆ ὅποιος πιάση κανέναν κλέπτη καὶ τὸν γκρήψη καὶ δὲν τὸν φανερώσι γῆ ὅποιος πάγη καὶ πάρη ξένο χοράφη χορὶς νὰ κρατῆ ἀναστατικὸν γράμα ἀπὸ τὸν νικοκύρη, γῆ ὅποιος κρήψη τῷ γηρευτάδῳ τὴν γκλεψηά του γῆ ὅποιος ἔβγη ἐναντίος ἤς τοὺς ἐβρησκομένους γέροντες καὶ δὲν θέλῃ νὰ πληρώσι ἐνευκολία τὸ βασιλικὸ χαράτζη, γῆ φανὶ ἀπιθῆς καὶ ἀνιπότηχτος τόσον ἤς τὸ ἀφεντικὸ μας τόσον ἤς τοὺς γεροντάδες γῆ ὅποιος πιαστὴ χηλεντζῆς καὶ βρέξη τὰ κάρβουνα ατος γῆ με θάλασα γῆ μαινερὸ ἐξὸν ἀπὸ θεοτικὰ νερὰ ἀβραχόνε, ἄς ἡξέυρη ὅποιος παρακούσι καὶ δὲν φηλάξη τὰ ἄνωθεν πάντα καὶ φανὶ ἀπιθῆς καὶ παρήκοος ὅτι ἔχη νὰ πεδεύγετε κακὸς καὶ μὲ ξήλο γῆ τζερεμαὶ καὶ ἄλες πεδίες ὅπου φανοὺν εὐλογον τοῦ ἀφεντικοῦ μας καὶ δὲν θελεῖ ἔβρη ἀποτινὰν ἔλεος καὶ βοήθια καὶ διαβεβέουσιν καὶ φανέρωσιν ἔγγησαν τέσερα παρόμημα μετῆν μπροσταγῆν τοῦ τημιοτάτου χαντζὶ πιπὸς καὶ ἡπογεγραμμένους ...».

ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ. ΡΥΘΜΙΖΟΝΤΑΙ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΙΚΑΡΙΑΣ, ΚΑΛΥΜΝΟΥ, ΛΕΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΜΟΥ

1840, 5 Απριλίου

«Ὁ ἐνδοξότατος Μουχασίλης τῆς Ρόδου Σακίρ Πείς. Εἰς νῆσον Ἰκαρίαν.

Τὰ εἰς Ρόδον ὑποκείμενα τέσσερα νησιά ἐδιορίσθησαν εἰς τοὺς 1251 ὀθωμανικοῦ ἔτους μὲ φερμάνι τῆς ὑψηλῆς Πόρτας νὰ πληρώνουν χρονικὸν φόρον μαχτοῦ λεγόμενον γρόσια ὀγδοήντα χιλιάδες καὶ διανομῆς γενομένης ἀπεφασίσθη νὰ πληρώνη ἡ νῆσος Ἰκαρία εἰς Ρόδον χρονικὸν φόρον δεκαεννέα χιλιάδες εἰς δύο δώσεις, δηλαδὴ τὰ ἡμισυ τὸν αὐγουστον μῆνα καὶ τὰ ἡμισυ τὸν Μάρτιον, ὅθεν τοῦ ἐφετεινοῦ Μαρτίου γρόσια ἐννέα χιλιάδες καὶ πεντακόσια τὰ ἐλάβαμεν ἀπὸ τοὺς ἐλθόντας προεστῶτας. καὶ δι' ἄλλα τόσα ὅπου θέλουν πληρώσει τὸν αὐγουστον μᾶς ἔδωσαν ὁμολογίαν. καὶ ἐπειδὴ τῶν πτωχῶν οἱ ὑποθέσεις μὲ δύο προεστοὺς θεωρούμεναι ἀκολουθοῦσαν μερικαῖς φορὰς ἀδικίες καὶ διὰ νὰ θεωρεῖται τοῦ καθ' ἑνὸς ἢ ὑποθέσεις μὲ δικαιοσύνην ἐξεδώθη βασιλικὸς προσκνητὸς ὄρισμὸς διαλαμβάνων ὅτι εἰς κάθε τόπον νὰ ἐκλέγωνται μὲ τὴν θέλησιν τῶν πτωχῶν δώδεκα σύμβουλοι ἀπὸ τοὺς πλέον θεοφοβούμενους καὶ τιμίους χριστιανούς ραγιαδες ἐντόπιους καὶ μὴ ὑποκειμένους εἰς αὐτὰς ξένων δυνάμεων. οἱ ὅποιοι ἀφοῦ ὀρκισθοῦν νὰ κρίνουν μὲ δικαιοσύνην καὶ εὐθύτητα δηλαδὴ ἐγληγορότητα ἀφυλοπροσώπως κάθε ὑπόθεσιν, δηλαδὴ ἐμπορικὴν, κουραντίας, δοσοληψίας, ὡς ἐκείνων τῶν ἐρχομένων καὶ ἀποδημούντων ξένων. καὶ αὐτοὶ οἱ σύμβουλοι εἶναι εἰς χρέος νὰ στέλλωσιν ἐδῶ μὲ ἀναφορὰν τῶν τῆν σημείωσιν τῶν ὀνομάτων καὶ ἐπωνυμίας των. Καθὼς καὶ κάθε ὑπόθεσιν ὅπου ἤθελαν θεωρήσων εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ νησιοῦ των νὰ τὴν εἰδοποιῶσιν ἐδῶ μὲ ἀναφορὰν των. ἐὰν εἰς τὸ μέρος τῶν νησιῶν τῶν ἤθελε φανῆ πλοῖον κλεπτικὸν εἶναι εἰς χρέος νὰ τὸ πιάνουν, καὶ νὰ τὸ στέλλων ἐδῶ, ἂν ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐὰν δὲν ἡμπορέσουν νὰ τὸ πιάσουν νὰ εἰδοποιῶσιν ἐδῶ εἰς τὸ συμβούλιον μὲ ἀναφορὰν των. ὅταν ἤθελε ἀκολουθήσῃ μεγάλη ὑπόθεσις καθὼς φόνος, κλοπὴ σημαντικὴ, ἢ ἄλλο τὸ τοιοῦτον νὰ φυλακίζονται οἱ αἴτιοι καὶ νὰ εἰδοποιῶνται ἐδῶ. εἰς τὸ ἐξῆς εἶναι ἀπηγορευμένοι οἱ ζερεμέδες καὶ τὰ χαρίσματα ὡς κατὰ τὴν ἀνακτορικὴν θέλησιν νὰ πληρώνουν τὸν φόρον τους. οἱ ἀπὸ μέρους τῶν διοικητῶν στελλόμενοι μουμπασήριδες διὰ νὰ μὴ λαμβάνουν ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς τὴν πληρωμὴν ὅπου θελήσων καὶ ζημιώνονται οἱ πτωχοὶ ἀδίκως. εἶναι ἀνακτορικὴ ἀπόφασις νὰ λαμβάνῃ ὁ τυχὼν μουμπασήρης πρὸς ἕν γρόσιον τὴν κάθε ἡμέραν, καὶ τὸν ναῦλον τοῦ καϊκίου ὅπου τὸν ἔφερε. καὶ τοιαυτὴ

είναι ἡ θέλησις τῆς αὐτοῦ ἀνακτορικῆς μεγαλειότητος τοῦ Κραταιοτάτου Σουλτὰν ἀπτοὺλ μετζιτ χάν, καὶ οὕτω οἱ πιστοὶ χριστιανοὶ ραγιάδες θέλετε ζήσει εἰς τὸ ἐξῆς ἐν ἀνέσει καὶ ἡσυχίᾳ, ἐπικαλούμενοι τὸν ὑψηστὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ ἀκλονήτου στερεώσεως τῆς αὐτοῦ ἀνακτορικῆς μεγαλειότητος ἀμήν ...».

138

1581-1652. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Χάνδακας.

Β. Λ α ο ὄ ρ δ α ς, «Κρητικὰ παλαιογραφικὰ: 19. Κρητικὰ ἐγγράφα εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Α' Μονὴ Διονυσίου», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 9 (1955), σ. 481-484, αρ. 7-8.

139

1582-1592. Συμφωνία ὑπὸ τὸν ὄρο ἀποχῆς ἀπὸ τυχερὰ παιχνίδια. Κεφαλονιά.

Γ. Π ε ν τ ὄ γ α λ ο ς, «Οἱ παλιότερες γνωστὲς μαρτυρίες γιὰ χαρτοπαιξία στὴν Κεφαλονιά τὸν ἰστ' αἰῶνα», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 5/51-52 (1976), σ. 8-9.

140

1583. Αἰρετοκρισία ἐπὶ ἐμπορικῆς διαφορᾶς, συμβιβασμός. Κεφαλονιά.

Γ. Π ε ν τ ὄ γ α λ ο ς, «Ἐγγράφα διενέξεως διαιτησίας καὶ συμφωνίας τοῦ караβοκύρη Δήμου Βεργωτῆ καὶ συντρόφων του μὲ Ἰωάννη Ὁρφανὸ γιὰ ἐκποίηση ἐμπορεύματος στὴν Δαλματία τὸ 1583», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 4/47-48 (1975), σ. 226-229, αρ. 1-3.

140α

1583-1584. Αἴτηση πρὸς τὴ βενετικὴ γερουσία καὶ ἀπόδειξη ἐξόφλησης. Αθήνα, Κωνσταντινούπολη.

Κ. Μ έ ρ τ ζ ι ο ς, «Ἡ ὁσία Φιλοθέη. Ἀνέκδοτα ἐγγράφα», *Ἑλληνικὰ* 13 (1954), σ. 123-125 αρ. 1, σ. 128 αρ. 6.

141

1583-1643. Νοταριακὲς πράξεις. Ζάκυνθος.

Π. Ζ ε ρ λ έ ν τ η ς, «Ἀρχιεπίσκοποι Καρπάθου καὶ Κάσου 1537-1821», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 298-299 αρ. 1, σ. 300-301 αρ. 3.

142

1584. Διαθήκη. Χάνδακας.

Εί ρ ή ν η Β λ α χ ά κ η, «Διαθήκη τῆς Δροσούλας χήρας Γεωργαντῆ Μαλαχία 1584», *Κρητολογία* 14-15 (1982), σ. 51.

143

1584-1589. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Π ε ν τ ό γ α λ ο ς, «Χριστόφορου ἢ Χριστόδουλου Κρασσᾶ διαθήκη (1584) καὶ ἡ ἀκύρωσή της (1589)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 1 (1976), σ. 147-153.

144

1584-1590. Νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κέρκυρα.

Μ α ρ ί α Κ α ζ α ν ά κ η - Λ ά π π α, «Ειδήσεις ἀπὸ ἀρχαϊκῆς πηγῆς γιὰ τὴ ζωγραφικὴ καὶ τοὺς ζωγράφους στὴν Κέρκυρα τὸ 16^ο αἰ.», *ΔΧΑΕ* 13 (1985-1986), σ. 299-300, ἀρ. 2-4.

145

1584-1598. Νοταριακές πράξεις. Χανιά.

Χ ρ ύ σ α Μ α λ τ έ ζ ο υ, «Κρητοκυθηραϊκά. Ἡ κρητικὴ οἰκογένεια Κλαδούρη καὶ τὸ Συμβούλιο τῶν Εὐγενῶν στὰ Κύθηρα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 276-280, ἀρ. 5-6. (= Χρύσα Μαλτέζου, *Βενετικὴ παρουσία στὰ Κύθηρα. Ἀρχαϊκῆς Μαρτυρίες*, ἀρ. ΣΤ).

146

1584-1635. Διαθήκες. Κύθηρα.

Π. Τ σ ι τ σ ί λ ι α ς, *Ἡ ἱστορία τῶν Κυθῆρων*, τ. Β', Αθήνα 1994, σ. 87-88, 109-111.

147

1585. Διαθήκη. Ιθάκη.

Π. Κ α λ λ ί ν ι κ ο ς, «Ἡ διαθήκη ἐνὸς Θιακοκερκυραίου τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνα», *ΔΑΕΚ* 17 (1980), σ. 56-58 (= Καλλίνικος, *Ἑπτανησιακά*, σ. 85-87).

148

1585-1587. Νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κέρκυρα.

Μαρία Καζανάκη, «Ειδήσεις για το ζωγράφο Θωμά Μπαθά (1554-1599) από το νοταριακό αρχείο Κερκύρας», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1977), σ. 136-138 αρ. 1-2.

149

1585-1588. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Μαρία Κωνσταντουδάκη - Κιτρομηλίδου, «Παραγγελίες πινάκων, εργαστήριο, κυκλοφορία σχεδίων του Μιχαήλ Δαμασκηνού στον Χάνδακα. Ανέκδοτα έγγραφα (1585-1593)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σ. 257-261, αρ. 1-6.

149α

1585-1600. Νοταριακές πράξεις. Ιεράπετρα.

Μ. Νικολιδάκης, *Νεῖλος Δαμιλᾶς*, Ἡράκλειο 1981, σ. 157-164, αρ. 1-3.

149β

1585-1591 (codex A) [1605 (codex P)]. Το έργο υπό τον τίτλο «Βασιλικῶν νόμων έπιτομή, τοῦ σοφωτάτου Μιχαήλ άνθυπάτου και μεγάλου κριτοῦ τῆς Ἀνατολῆς τοῦ Ἀτταλειώτου» αποτελεί παράφραση σε δημώδη γλώσσα της «Μικρᾶς Συνόψεως» ή «Νομίμου κατά στοιχείου» (Synopsis Minor) από τον πατριαρχικό πρωτονοτάριο Θεοδόσιο Ζυγομαλά. Η έκδοση γίνεται με βάση τον αυτόγραφο χειρόγραφο κώδικα Atheniensis EBE 2140 (olim Thessalonicensis, Gymnasii 71 = codex A), f. 1r-165v και τον Parisinus Suppl. Gr. 1239 (olim Trapezuntinus = codex P), f. 158r-304r¹⁴. Το κείμε-

14. Η παράφραση σώζεται και στον codex Leninopolitanus, Instituti Rossici Archaeologici Constantinopoleos 139, f. 169r-325r (έτος 1605). Πρβλ. Perentidis, *Théodose Zygomalas et sa Paraphrase de la Synopsis Minor*, Athènes 1994, σ. 65-67. Γενικότερα για το έργο βλ. S. Perentidis, «Un manuscrit de l'Hexabible d'Harmémopoulos en la possession de Théodose Zygomalas», στον τόμο *Μνήμη Γ. Πετροπούλου*, τ. Β', Αθήνα 1984, σ. 207-228· του ίδιου, «L'infiltration du grec populaire dans les compilations juridiques: la Synopsis minor (fin du XIIIe s.) et sa Paraphrase par Théodos Zygomalas (fin du XVI s.)», ανακοίνωση στο συνέδριο «Unlocking the potential of Texts: Interdisciplinary Perspectives on Medieval Greek», Centre of Research in the Arts, Social Sciences and Humanities, University of Cambridge, 2006.

νο αποτελεί παράφραση της «Μικρᾶς Συνόψεως», συμπληρωματικά έργου του τέλους του 13ου αι.¹⁵, καθώς σε αρκετά σημεία απαντώνται προσθήκες του συγγραφέα από άλλες πηγές, ακόμη και από αταύτιστες. Κωνσταντινούπολη.

S. Perentidis, *Théodose Zygomalas et sa Paraphrase de la Synopsis Minor*, Athènes 1994 (*Forschungen zur Byzantinischen Rechtsgeschichte, Athener Reihe*, 5), σ. 103-308.

«... ΑΡΧΗ ΤΟΥ Γ (ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ)

Γ.19 Ἐὰν τινὰς παλλακὴν ἔχη, ἤγουν γυναῖκα χωρὶς νομίμου γάμου, καὶ συνοικῆ καὶ συγκοιμᾶται μετ' αὐτῆς, ἢ καὶ μὲ τὴν ἀπελευθέραν τον, καὶ σαρκικῶς νὰ συμμίσγεται, καὶ λάβῃ παρ' αὐτῆς τι ὡς προῖκα, ἔκτοτε ὡς γυνὴ του κρίνεται. Καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς παῖδες γνήσιοι, ἂν καὶ ἐγεννήθησαν ἢ καὶ πρὸ τοῦ δοθῆναι τι αὐτῷ, ἢ μετὰ τὸ δοθῆναι εἰς προῖκα ὡς εἴπομεν, κἄντε πολλὰ κἄντε ὀλίγα.

[Fons non invenitur]

Γ.20 Ὅπου ἔχη παιδιά μὲ μίαν γυναῖκα πὸν νόμος δὲν ἐμποδίζει καὶ νὰ τὴν στεφανωθῆ ὅταν θέλῃ, καὶ ἢ εἰς διαθήκην ἢ ἄλλοῦ τὰ ὀνομάσῃ παιδιά του, φυσικὰ καὶ γνήσια του παιδιά λογίζονται, καὶ ὡς νόμιμα εἶναι, ἂν καὶ δὲν τὰ ὀνομάσῃ φυσικὰ του παιδιά ἢ γνήσια.

[Fons non invenitur] ...»

«... ΑΡΧΗ ΤΟΥ Τ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ

Τ.8 Ἐν τοῖς χρόνοις τοῖς παλαιοῖς, δώδεκα οἱ ἔχοντες διὰ τὰ ἑκατὸν ἔδιδον πρὸς τὸ κοινόν, ὡς κουμέριον εἰπεῖν ἢ βοήθειαν διὰ τὴν κοινότητα, ὅπερ νῦν τὸ αὐθεντικόν ἐστὶν ἡ παλαιὰ κοινότης. Οἱ δὲ μὴ ἔχοντες καὶ ἄλλοι πάντες λοιποὶ ἐξ ἐπαρέχον. Ὅστε φαίνεται ἐκ τούτου καὶ διὰ τοὺς τόκους, ἀπὸ τὰ εἰς βέβαιον καὶ σιγοῦρα διδόμενα μισόν, ἤτοι ἕξ, ἐλάμβανον. Ἀπὸ δὲ τὰ ἄλλα, τὰ κίνδυνον ἔχοντα, διπλοῦν, ἤγουν δώδεκα.

[Fons non invenitur, cf. SMin. T.6]

Τ.9 Καὶ διατὶ τῆς λίτρας ἑβδομήκοντα δύο οὔσης νομίσματα, ὁ τόκος ἑκατοστιαῖος λέγεται; Ὁ Ἀρμενόπουλος σαφηνίζει ὅτι δώδεκα οἱ ἔχοντες ἔδιδον εἰς τὸ κοινόν, καὶ ἕξ οἱ μὴ ἔχοντες.

[Fons non invenitur, cf. SMin. T.6] ...»

149γ

1585-1818. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

15. Για την χρονολόγηση της Μικρᾶς Συνόψεως στα τέλη του 13ου αιώνα βλ. S. Perentidis, «L'empereur né le jour de Pâques: Michel IX Paléologue et la date de la Synopsis Minor», *Fontes Minores* 7 (1986), σ. 253-257· πρβλ. όμως και άλλη εκδοχή υποστηρικθείσα παλαιότερα από τον ίδιο στη μελέτη του «Recherches sur le texte de la Synopsis Minor», *Fontes Minores* 6 (1984), σ. 219-273.

Δ. Πολέμης, Μ. Φώσκολος, «Τὸ ἀρχεῖον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἄνδρου», *ΕΕΒΣ* 47 (1987-1989), σ. 135-141, αρ. 1-6.

150

1585-1824. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μήλος.

Ζ. Βάος, *Ναοὶ καὶ ναύδρια τῆς Μήλου*, Ἀθήνα 1964, σ. 38-39, 86, 94, 102, 113, 115, 257-258, 457-459, 480-487, 490-493, 508-511, 513-516, 544.

151

1586-1691. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ικαρία.

Α. Τσελίκας, «Αρχεακές μαρτυρίες για την Ικαρία του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα», *Ίκαριακά* 31/87 (1990), σ. 49, 52.

152

1587. Γενικό Πληρεξούσιο. Χάνδακας.

Εἰρήνη Βλαχάκη, «Πληρεξούσιο τοῦ ἡγουμένου τῆς κρητικῆς μονῆς Καβαλλαράς στὸ Γαβριήλ Σεβῆρο (1587)», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σ. 142-143.

153

1587. Διαθήκη. Σίφνος.

Σ. Μουζάκης, «Τὰ μετόχια τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Θεολόγου τῆς Πάτμου στὸ νησὶ τῆς Σίφνου. Οἱ πακτώσεις τοῦ Θεολόγου στὴ Σίφνο», στα *Πρακτικά τοῦ Β' Διεθνoῦς Σιφναϊκοῦ Συμποσίου*, τ. Β', Ἀθήνα 2005, σ. 276.

154

1587-1679. Προικοσύμφωνα (ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα). Κάιρο.

Κ. Παρασύρας, «Κρήτες ἐν Καίρω κατὰ τὸν ἰστ' καὶ ἰζ' αἰῶνα», *ΕΕΚΣ* 3 (1940), σ. 187-192, αρ. 1-6.

154α

1587-1796. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Βενετία, Βουκουρέστι, Ἰωάννινα, Παραμυθιά (Θεσπρωτία).

Κ. Μέρτζιος, «Τὸ ἐν Βενετία Ἡπειρωτικὸν Ἀρχεῖον», *Ἡπειρωτικὰ Χρονικά* 11 (1936), σ. 17-20, σ. 40 σημ. 1, σ. 41-48 αρ. 1-9, σ. 49-50 αρ. 11-12, σ. 51-55 αρ. 14-19, σ. 77, σ. 85-86, σ. 108, σ. 111-127, σ. 135-139, σ. 195-196, σ. 200.

155

1587-1829. Ιδιωτικά και νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κρήτη.

Ἄ. Βουρδουμπάκις, «Κρητικά έγγραφα ἐκ τῆς ἐνετοκρατίας καὶ τῆς τουρκοκρατίας», *Χριστιανικὴ Κρήτη* 1/3 (1912), σ. 476-506, αρ. 1-26· *Χριστιανικὴ Κρήτη* 2 (1915), σ. 343-422, αρ. 1-43.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΜΕ «ΑΡΚΛΑ» (ΑΡΚΟΣΟΛΙΟ)

1665, 24 Μαΐου

«... Καὶ αφιερόνι εἰς ἀλαξία το μοναστήρι ἀγίου ἀντόνι τον καβάλο με ὄλον τον το πρόμα η κερα παπαδια καβαλοπουλλα χηρα Γηνί του ευλαβεστατου αφεντι πατερα καφατο απον το χοριο μοντρο και πεδια τζι τακατοθε το πιο βανου η στομοναστηρι αγιο ἴλια σταρουστικα ογια τοπιό μοναστήρι ἄγιο ἀντονι· και πραμαν τον τονεδοκε μιαν ἀρκλα ο ηγουμενος οπουεθάφα τον ανοθε αφεντι πατέρα νανε ἰσαλαξια παντοτινη καὶ εἶσαι προς ἴσα και να μιν ἰμορεῖ κιανις απον τήν ρετιτά τζι να γιρέφι το ανοθε πραμα ...».

156

1590. Προικοσύμφωνο (ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο). Σύρος.

Ἄ. Σιγάλας, «Συριανὰ ἐγγραφα», *HME* 3 (1925), σ. 255-256.

157

1592. Αίτηση διαζυγίου απευθυνόμενη στον Μητροπολίτη Φιλαδελφείας Γαβριήλ Σεβήρο. Ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις και σχετική απόφαση. Βενετία.

D. Sérémetis, «Un procès de divorce de l' an 1592», στα *Actes du XIIe Congrès International d'Études Byzantines*, Beograd 1964, σ. 515-518.

158

1594. Νοταριακό έγγραφο μισθώσεως κατοικίας. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγυλος, «Πρώτη γνωστή ἐνοικίαση κατοικίας στὸ Ἄργοστόλι τὸν ἰστ' αἰῶνα», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 2/16 (1973), σ. 87-88.

158α

1595. Νοταριακή πράξη ανταλλαγής αγροτικών προϊόντων. Κεφαλονιά.
 Δ. Γ α ρ μ π ή ς, «Νέες ειδήσεις για τη μονή των αγίων Φανέντων στην Κεφαλονιά και ένα ανέκδοτο (το αρχαιότερο ως τώρα) έγγραφο (15-10-1595)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 8 (1999), σ. 411-412.

159

- 1595-1628. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.
 Ν. Κ ο ν ό μ ο ς, «Ανέκδοτα νοταριακά έγγραφα Κεφαλονιάς, 1595-1628 (περιοχή Ληξουρίου)», *Επτανησιακά Φύλλα* 12 (1984), σ. 58-60, αρ. 1-3.

160

- 1595-1695. Νοταριακές πράξεις. Πάτμος, Σαντορίνη.
 Alexandra Stefanidou, *Mäzene des Theologos-Klosters auf Patmos*, Rhodos 2004, σ. 160-161 αρ. 4, σ. 162-167 αρ. 8-10, σ. 168-181 αρ. 14-19, σ. 182-186 αρ. 21-23, σ. 187-192 αρ. 25-27, σ. 194-200 αρ. 29-33, σ. 201-204 αρ. 36, σ. 206-208 αρ. 39-40, σ. 208-209 αρ. 41 (= Αλεξάνδρα Στεφανίδου, «Η οικογένεια δωρητών Μαθά και η σχέση της με τη μονή Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Πάτμου κατά τον 17^ο αιώνα», *ΔΧΑΕ* 19 (1996-1997), σ. 401, αρ. 1), σ. 210 αρ. 43 (= Στεφανίδου, ό.π. σ. 402, αρ. 2), σ. 211 αρ. 44 (= Στεφανίδου, ό.π. σ. 402, αρ. 3), σ. 213 αρ. 48 (= Στεφανίδου, ό.π. σ. 403, αρ. 5), σ. 215 αρ. 51, σ. 221-225 αρ. 61-64, σ. 225-228 αρ. 65 (= Στεφανίδου, ό.π. σ. 404-406, αρ. 9), σ. 228-238 αρ. 66-78, σ. 238-240 αρ. 79 (= Στεφανίδου, ό.π. σ. 406-407, αρ. 10), σ. 240-241 αρ. 80, σ. 241-242 αρ. 81 (= Στεφανίδου, ό.π. σ. 408, αρ. 11), σ. 242-243 αρ. 82 (= Στεφανίδου, ό.π. σ. 408-409, αρ. 12), σ. 244-245 αρ. 83-84.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΧΡΗΣΙΚΤΗΣΙΑ ΕΠΙ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΘΕΝΤΟΣ ΣΤΗΝ Ι.Μ. ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΠΑΤΜΟΥ ΜΕ ΔΙΑΘΗΚΗ

1602, 1 Ιουνίου

«Κόπη ασφαλής ἀπὸ τὰ ἀουτέντικο τῆς Καντζελαρίας ἀπὸ λόγο εἰς λόγο. Ἐμπροσθεν τοῦ ἐυλαβεστάτου ἀυθεντη πρὸ Πιέρου Νταρζέντα καὶ τοῦ ἐγγενεστάτου μισερ Τζάνε Σιρίγου καὶ μισερ Ιάκωμον Γαβαλά καὶ μισερ Νικολοῦ Τζάνε καὶ μισερ Ἀντώνη Σιγάλα, ἐπιτρόπων

Σαντορίνης, ἐνεφανήσῃ ὁ ὀσιωτάτος ἐν ἱερομονάχοις κυρ Χριστοφόρος ὁ οἰκονόμος του μετοχίου ἐδῶ τοῦ Μεγα Θεολόγου Πάτμου γηρεύοντας δικαιώματα, πῶς ἐστήναμεν ἐνὸς τεσταμέντου καμομένου εἰς τὸ νισὴν τῆς Κρήτης, εἰς τὸν Μιλοπόταμον, ἀπὸ τῆν ποτε κερὰ Νικολέτα Σοροτοπούλα, χίρα του πότε μισερ Σήφη Γαβαλά, γραμμενου ἐπὸ χειρὸς κυρ Ἰωάννου Λοίμνου, νοταρίου, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον στοῖς 1547 Ἰαννουαρίου 6 ὡς εἰς ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον λέγει, πῶς ἀφήνει εἰς ἄνωθεν λεγομένου μοναστηριου του Μεγα Θεολόγου Πάτμου ἕνα ἀμπέλι ευρησκόμενον εἰς τὴν Μεσαριαν, εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργη, καὶ ἔστοντας να τὸ ἔχει προσιλομένο εἰς τὸ ἄνωθεν μοναστήρι· ἢ ἄνωθεν λεγομενι πότε κερὰ Νικολέτα καμνη λογῆς κρίση, δε μοροει να λήφει παρὰ με δίκαιοσιν να καμει να ἔχει τὸ μοναστήρι ἐκεῖνο ὅπου του ἐφίκαν· καὶ διὰ τοῦτο ζητει εἰς τὴν ἀσθεντία τως να του δόσουν τὸ ποσέσιο καὶ ἂν καλὰ καὶ να τὸ ἔχει πουλιμένο ὁ ἦός της ο μισερ Μανούσος Γαβαλάς· καὶ ἡ πᾶτερὰς δὲ ἔχοντας τὸ τεσταμέντο δὲν ἐγήρεφαν δικαιώματα πὸν ἔχη ὅπου τὸ ἠγόρησε οὔτε τὸ ἠγόρησε οὔτε πύγε κόντρα του ἄνωθεν μισερ Μανούσου καὶ ἔτζι ἔστοντας καὶ να εἶναι ἐπίτροπος του λεγομενου μοναστηριου ὁ ἄνωθεν εὐγενεστατος μισερ Τζάνες Συρίγος καὶ μισερ Ἰάκωμος Γαβαλάς καὶ μισερ καὶ μισερ Ἀντώνις Σιγάλας δὲν ἠθέλησαν να πατζαριστοῦν διὰ κριτάδαις, ἀνταυτῶν δὲ ἐπροσκάλεσαν τὸν θεοφιλέστατον κυρ ἐπισκοπον καὶ τοῦς ἐυγενεστάτους ἄρχοντας μισερ Γερόνημον Κρήσπον, μισερ Νταμένηγον Κρήσπον καὶ μισερ Νικολάκην Γαβρὰ καὶ ἔτζη ἐκράξαν τὸν κυρ Ἰάκωμον τῆς Ἀγγελήνας, ἀγοραστή τοῦ λεγομενου πρᾶμα του, ὁ ὁποῖος ἐπιλογήθει λέγοντας πῶς το ἐγόρασε ἀπὸ τὸ φανερό, οὔτε αὐτος καὶ κανεῖς δὲν ἐκοντραδέρισεν τόσον κερὸν καὶ με δίκαιον εἶναι να γηρεύγουν ἐκεῖνον ὅπου του τὸ ἐπούλησεν καὶ ἄλλα πολλὰ ὅπου εἶπεν διὰ φάβόρη τῶν δικαιωμάτων του· καὶ τὰ ἐξῆς λοιπὸν ὁ ἄνωθεν θεοφιλέστατος καὶ ὁ ἄνωθεν ευλαβέστατος αὐθέντης πρὲ Πιέρος καὶ οἱ ἄνωθεν ἄρχονταῖς, γρικόντας τα διακαιώματα τῶν ἀνωθεν μεριδῶν, θορόντας τὸ λεγομενο τεσταμέντο κρᾶζοντας τὸ ὄνομα του Δεσπότη Χριστοῦ ἀποφασίζουσιν, ὅτι ὁ ἄνωθεν λεγόμενος οἰκονόμος να εἶναι βουλημένος εἰς ποσέσιο ἀπὸ τῆν σήμερον εἰς τὸ λεγόμενο πρᾶμα, κατὰ τὸ τεσταμέντο, σὰν πρᾶμα προσυλομενο του λεγομένου μοναστηριου· καὶ ὁ ἄνωθε κυρ Ἰάκωμος να παει κοντρα ἐκεῖνον ὅπου του το ἐπούλησε καὶ εἰς τὰ καλὰ του ρεσαλβάροντας κερὸ δικαιώματα του ἄνωθεν μισερ Μανούσου ἂν ἔχει να δεῖξει ἄλλη ορθορνήα ἡστεροῦτερη ἢ κοντετζιὸν ἢ ἄλλο καὶ τα ἐξῆς ...».

161

1596. Διαθήκη. Χανιά.

Μαρία Χαϊρέτη, «Ἡ ἐν ἀκρωτηρίῳ Κυδωνίας γυναικεία μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κερατιδιώτη καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου. Ἑλληνικά ἐγγραφα (1596-1615)», *Θησαυρίσματα* 6 (1969), σ. 163-165.

162

1596-1634. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγραφα. Ἄνδρος.

Δ. Πασχάλης, «Ἡ ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἄνδρου μονὴ τοῦ Παντοκράτορος

και τρία ανέκδοτα περι αυτής σιγίλλια Μελετίου του Πηγαῖ, παπαῖ και Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας και τοποτηρητοῦ του Οἰκουμενικοῦ Θρόνου και Ραφαήλ Β΄, Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μεταῖ και ἄλλων ἀνεκδότων γραμμάτων», *Θεολογία* 10 (1932), σ. 215, 226-228.

163

1596-1701. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγραφα. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμης, «Ἡ μονή του Παντοκράτορος καταῖ τον δέκατον ἔβδομον αἰῶνα», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 23-29 αρ. 1-6, σ. 31 αρ. 8, σ. 33-36 αρ. 10-11, σ. 37-54 αρ. 13-30.

164

1597. Προικοσύμφωνο (νοταριακή πράξη). Σύρος.

Ἄ. Μηλιαράκης, «Προικοσύμφωνον συνταχθέν ἐν Σύρῳ τῷ 1597», *Ἄρμονία* 11 (1900), σ. 697-699.

165

1597. Διαθήκη. Κεφαλονιά.

Κ. Χρυσόχοϊδης, «Τὸ μετόχι του Παναγίου Τάφου στην Κεφαλονιά (τέλη 16^{ου} αἰ.)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 2 (1977), σ. 210-213, αρ. 2.

165α

1597. Εἰδικό πληρεξούσιο. Χάνδακας.

Σ. Ευαγγελάτος, «Μία δίκη (1582-1583) του Γεωργίου Χορτάτση του Ιωάννη», *Παράβασις* 3 (2000), σ. 56-57, αρ. 23.

165β

1597-1602. Συνοδικές αποφάσεις. Κωνσταντινούπολη.

L. Petit, *Actes de l'Athos. II. Actes de Pantocrator*, St. Petersburg 1903, σ. 52-55 αρ. 18-21

166

1597-1605. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγραφα. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμης, «Ἀπελευθέρωσις αἰχμαλώτου ἐν Ἄνδρῳ καταῖ τον δέκατον ἔκτον αἰῶνα», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 87-97, αρ. 1-10.

167

1597-1613. Κώδικας Μανόλη Βαρούχα, νοταρίου περιοχής Ρεθύμνου.

W. F. Bakker, A. F. van Gemert (εκδ.), *Μανόλης Βαρούχας, νοταριακές πράξεις. Μοναστηράκι Αμαρίου (1597 - 1613)*, Ρέθυμνο 1987, σ. 23-745, αρ. 1-853.

ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΣΕ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΕΞΩΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΗΜΑΤΟΣ
ΜΕ ΕΝΕΧΥΡΟ

1602, 27 Οκτωβρίου

«... Έδεκί ο κυρ Φίμις Βλαστός ποταί κυρ-Κωσταντί και κυρ Ιωάννης Βαρούχας ποταί κυρ-Γεωργιλιά άπου το χωριο Γένα, θέλοντας να ξαγορασουν τα χοράφια όπου λεσιν και ειχαν πουλιμένα τοῦ κυρ Θωμα Βαρούχα Ζερβοπουλον και τ' αδερφού του τοῦ κυρ-Γεωργιλα ποταί κυρ-Γιάνουλι, νοματισμένα στα Ζερβιανά, βαλμένα εν τη καβαλαρία τῶν Λαμπιούτων, και θεωρόντας πός ι άνοθεν άδελφοι δέ μπορά κάμουν άλέως παρα να τα δόσουν, να πάρουν τα τορνέσα όπου ειχαν πρότο δοσμένα θέλουν θελιματικός και παραλαμβάνουν οι άνοθεν άδελφοι άπου τους άνοθεν κυρ-Φιμι και κυρ-Ιωάννη υπερπυρα υς, ύγουν τετρακόσα ενεγήντα, καθός λέσι τα άνοθεν μέρι και ηναι η πουλισες τονε. Τα όπια υπέρπυραν επίραν όμπρός έμέν, τον νοδάρο, και τῶν κατώγεγραμένων και παρακαλεμένων μαρτυρων μέσα εισε τζικίνια χροσά ιβ' προς υπερπυρα κζ' το ένα-κάνονν όλα υπερπυρα τρακόσα κδ' και για το ρέστος ός τα υπερπυρα τετρακόσα ενεγήντα τῶν εδώκασιν μιαν κούπαν άργυρήν τῆς βουλας και πιρούνια δ' αμάχι, όστε να τῶνέ δόσουν το ρέστος τον τορνεσιων. Καί έπιδι εδώκαν τα τορνέσα, θέλουν ι άνοθεν άδελφοι και δίδουν τονε το ποσέσο, να τα κάμουν τῆς εξουσιας στονε, ός θέλουν και ός βούλονται, ός πράμα εδικόν τον, και οῦτος και τα εξής ...».

ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΕΞΟΦΛΗΣΗΣ. ΣΥΝΑΨΗ ΝΕΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ
ΜΕ ΑΝΤΙΧΡΗΣΗ

1605, 28 Απριλίου

«... Έδεκί ο μισερ Τζόρτζις Βαρούχας Μακριμάλις, υιός τοῦ μισερ-Τζουάνε, έστοντας και εις κερούς περασμένους να ειχεν δοσμένα υπερπυρα ρό, εκατόν εῦδομήντα, τον Νικόλα Παγά, καθός φένεται με ινστρουμέντο δια χειρός εμού, τοῦ νοταριου ... και τῆν σίμερον ο άνοθεν μισερ-Τζόρτζις δίδι τοῦ άνοθεν Νικόλα όμπρός εμέν και τῶν κατώγεγραμένων μαρτυρων υπερπυρα ρλ', εκατόν τριάντα, μέσα εισε τζικίνια γ' για υπερπυρα πα' και το ρέστος κατρίνια ός τα υπερπυρα ρλ', να τα κρατί να τα γοντέρι δια τα όπια τοῦ δίδι άποδά και όμπρός το άνοθεν άμπέλλι τοῦ άνοθεν μισερ-Τζόρτζι, να το κρατί και κίνος να το γοντερι, πλερόνοντας τιν εντριτια τζι άνοθεν άρχοντισας ο άνοθεν μισερ-Τζόρτζις και όντεν ο άνοθεν Παγάς τοῦ ηθελεν δόσι πάντα άπόξιλα τα άνοθεν υπερπυρα ρλ', να έχει το άνοθεν άμπέλλι ο λεγόμενος Παγάς, και, κλαδέγοντάς το ο άνοθεν μισερ-Τζόρτζις, να μι μπορά το πάρι παρα πάντα άπόξιλα ός άνοθεν, όπλεγάροντας τα καλά του πρεζέντε και ερχόμενα εισε κάθα ενάντιον όπου ειθελεν σιγίρι για το άνοθεν άμπέλλι ...».

ΠΩΛΗΣΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΛΟΥ ΚΡΑΣΙΟΥ

1605, 29 Απριλίου

«... Έδεκί ὁ Ἰωάννης Καλοσινὰς τοῦ ποταί Στάθι θέλι καὶ δίδι καὶ πουλλὶ ἀποδὰ καὶ ὄμπροσ τοῦ μισερ Τζόρτζι Βαρούχα, υἱὸς εὐλαβεστάτου ἀφέντι πατέρα Θεοφίλον, κρασί μούστο δέ φέρμον μίστατα ἢ, οκτώ, ἀποῦ τὸ ἀμπέλλι ὅπου ἔχει στο Γκούπω· εἰς τον ὀπίων μούστο ἤρθασιν θελιματικὸς τα ἄνοθεν μέρι καὶ ἀπρεζιάρασίν τονε υπερπυρα π'. Τα ὀπία τοῦ ἔδοκεν ὄμπροσ ἐμέν, τοῦ νοδαρο, καὶ τῶν κατῶγεγραμμένων μαρτυρων μέσα εἰσε τζικίνια χροσά δίο γιά υπερπυρα ν' καὶ το ρέστος κατρίνια ὡς τα υπερπυρα ογδοήντα καὶ τελίως ὄλο πληρόθι. Ξεκαθαρίζοντας καὶ, ὄνταν ἤθελεν θέλι ὁ ἄνοθεν Ἰωάννης να ξαγοράσι τον ἄνοθεν μούστο, να μπορί να τονε πέρι διχοστάς καμίας λογίς κοντράστο, μα να μί μπορά τονε ξαγοράζει παρα πάντα ἀπόξιλα, ὅγουν νά 'χι τέρμένω ὁ τζι ιέ τοῦ Μάρτι· καὶ ἀνίσος καὶ ἤθελεν περάσι τὸ ἄνοθεν τέρμενω, να μπορί ὁ ἄνοθεν ἀγοραστis να σκοδαρι τὸν ἄνοθεν μούστο χωρίς κοντράστο· καὶ ἤτζι να 'χι το τέρμενω ὁ ἄνοθεν πουλιτής ἀπο Μάρτι ἔως Μάρτι, ὀπλεγάροντας τα καλά του ὄλα πρεζέντε καὶ ἐρχόμενα εἰσε κάθα κερὸ χρίαζόμενο να μαντηγήρον τον ἄνοθεν ἀγοραστί στον ἄνοθεν μούστο ...».

ΛΩΡΕΑ ΕΝ ΖΩΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

1610, 2 Ιουλίου

«... Έδεκί ὁ κυρ-Αγγελοῦτζος ὁ Καφάτος ποταί κυρ-Τζανή ἀπου το χωριο Γενα καὶ τὴν σίμερον ἔδεπά εὑρισκόμενος, ἔστοντας καὶ να λέγι πὸς στο μοναστίρι ὁ Ἅγιος Γεώργιος, κρασμένω στον Λία, χροστί να του πλερόνι μέλι λαῖνι ἕνα, το ὀπίων λέγι καὶ ἔχει γιουσ πατρονάτους, τὸ ὀπίων μέλι λέγι πὸς χροστί τὸ λεγόμενω μοναστίρι ὀδιὰ καβαλαρικὸν καὶ ντεράδεγο να πλερόνι το κάθα χρόνο, καθὸς λέγι καὶ ἐπλερονέ το ἀπο ἀντίγα κιοῦ καὶ παπού του πάντα, ἤτζι τὴν σίμερον θέλι με δύναμι ἔτονου τοῦ φανερού ινστρουμέντου τζι παρούσας ντονατζιός, πεθιμόντας να δίξι τι μεγάλι ἀγαπι ὅπου ἔχει εἰς τον πανοσιότατον ἀφέντι πατέρα Νιμφον τον Μπαρμπαρίγο καὶ να του πλερόσι εἰς μερικὸ ἀπου τα πολὰ ὄμπλιγα ἀπου του ἔχει ὄγια πολὲς χάρες καὶ ἀγίδες ὅπου γνορίζι ἀπο λόγον του εἰς πολες τον χρίας ὅπου του ἰνορτάρασι, τὸ ὀπίων, ἂ δεν ἤθελεν κάμι ὁ ἄνοθεν κυρ-Αγγελοῦτζος, ἤθελεν πέσι εἰς το βίτζιον τζι ἀνευχαριστίας, γιά τοῦτο, ὄχι διὰ φόβο μιδε ὄδι ἀγγανάρισι, μα κινιμενος με το ἡδιόν του θέλιμα, ἤρθεν ἐμπροστάς ἐμένα, του νοδαρο, καὶ τῶν κατῶγεγραμμένων καὶ παρακαλεμένων μαρτυρων καὶ ἐμέν ἐπαρακάλεσεν να γράφο πὸς με δύναμιν τοῦ παρόντος ινστρουμέντου τζι ἀλιθινῆς, ρεῶλες καὶ ἤρεβοκάμπιλες ντονατζιός μέσα ἢ τζι ζοντανούς δίδι καὶ μέσα ἢ τζι ζοντανους ἀπο ἔδα χαρίζι τοῦ ἄνοθεν ἀφέντι πατέρα τὸ ἄνοθεν λαῖνι το μέλι ὅπου ἐσκοδέριζεν ἀπου το ανοθεν μοναστιρι. Μετα τοῦτο να 'χι ὄμπλεγο να τονε πάρι, σαν αποθάνι, να τονε κιβέφι στο ἄνοθεν μοναστίρι καὶ να τονε μιμονεύγι· ξεκαθαρίζοντας, ἂ θέλι καὶ ἡ γυναίκα τοῦ ἄνοθεν κυρ-Αγγελοῦτζο να θαντι καὶ κίνι στο λεγομενο μοναστίρι, να 'χι καὶ εἰς ἐκίνι τὸ ἡδιον ὄπλεγο ὁ ανοθεν αφεντις πατέρας ...».

168

1598. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Μία εἰκόνα τοῦ ἀστικοῦ πλοῦτου στὸν Χάνδακα»,

Κρητικά Χρονικά 30 (1990), σ. 78-89 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 154-165).

169

1598-1603. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Γ. Βιολιδάκης, «Παραχωρήσεις αμπελιών στην Κρήτη κατά την τάξη των κονομιακών (τέλη 16^{ου} - μέσα 17^{ου} αι.)», *Θησαυρίσματα* 36 (2006), σ. 265-268, αρ. 2-3.

170

1598-1627. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Ένα άγνωστο μοναστήρι του Άγιου Μηνᾶ», *Κρητολογία* 12-13 (1981), σ. 104-109, αρ. 1-2 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 229-232, αρ. 1-2).

ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΩΣ «ΣΙΜΕΣΑΚΟΥ»

1598, 14 Οκτωβρίου

«... με δύναμιν τοῦ παροντος φανεροῦ ἰστρονόμεντου κοτεντάρει ὁ πανωσιώτατος κὺρ Ἀρσένιος ἱερομόναχος τὸ κατα κόσμον Στρατιγὸς ποτὲ κὺρ Βενεδίκτου ἱερομονάχου ἐφημέριος καὶ ἡγούμενος του μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ ἀπὸ τὸ χωρίον Σκαλάνη εἰς τόπον ὀνομαζόμενον Αποσάμον καὶ δίδει οδία σιμεσακα του εὐγενῆ ἀφέντι Γιακουμῆ Κορνάρου ποτε εὐγενῆ ἀφέντι Πιερο πρεζέντες κοντέντες καὶ παραλαμβάνη σιμεσακὰ ἐκήνα τὰ σόχωρα καὶ ξοχόραφα οπου ἔχη εἰς τὸ ἄνωθε μοναστηρι ὦλα τα ἐδικά του καὶ δίδι τούτα οδία ἕνα χρονον πρῶτον ἐρχόμενον ἀρχίζοντας ἀπο τὴν σημερον καὶ ομπρος καὶ νὰ βαλη ὁ λεγομενος ἀφέντις Γιακουμης ὄλους τους καρπους οπου του θελη φανῆ καὶ κάμνουσι χρίαν εἰστα λεγομενα χοράφια μοναχικούς του καὶ ὄλες ησπέζες αληθινα χημονικὲς καὶ καλοκαιρινὲς νὰ εἶνε εἰς την μεσιντος καὶ ὅτι καρπον θελη ἐξαπεστηλην Κύριος τον αὐτόν χρονον νὰ εἶναι καρπος καὶ ἄχερα εἰς την μεσηντος ...».

171

1598-1644. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Γ. Μαυρομάτης, «Ἑλληνικὰ ἔγγραφα (δωρητήριο καὶ διαθήκες) τῆς μητέρας, τῆς κόρης καὶ τῆς ἐγγονῆς τοῦ Βιτσέντζου Ἰακ. Κορνάρου», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), σ. 212-216 αρ. 1, σ. 219-224 αρ. 2, σ. 228-236 αρ. 3.

172

1599. Διαθήκη. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Η διαθήκη του Ίερωνύμου Λιτάρχη, 1599», *Ἑλληνικά* 15 (1957), σ. 55-63.

173

1599. Ναυλοσύμφωνο. Ζάκυνθος.

Γ. Πλουμίδη, «Ναύλωση πλοίου στη Ζάκυνθο», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 7 (1995-1998), σ. 86-87.

ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΟ

1599, 22 Απριλίου

«... Αναβλόνετε τὸ μπερτόνιν Νερούλλι ὀνομαζόμενο ἰ Θεοτόκος ἀπὸ τὸ Σκοπὸν, караβοκίρις μισερ Δίμος Παναγιότης λεγόμενος Μπεβένις, διὰ τὸ ταξίδιν τῆς Μάνις Θεοῦ θέλοντος. Πρεμετάρι ὁ ἀφτὸς караβοκίρις τοῦ ἀφτοῦ караβίου κατὰ τὴν σινίθιαν. Ἐτὶ ὁμοφωνισμένη μὲ τὸν παρόντα μισερ Πάβλον Νερούλλιν κὲ μισερ Θεοδορίν Ζαχαριάνον ὅτι νὰ φορτόσουνε τὸ ἀφτὸ μπερτόνιν βελανίδιν ἰστὸν ἀφτὸν τόπον τῆς Μάνις, τόσον ὅσον θέλι χορέσι κὲ ἴμπορὶ νὰ σικόσι τὸ ἀφτὸ μπερτόνι, πρὸς δονκάτα ἑκατὸν τὴν χιλιάδαν τὴν χοντρίν α ραζὸν τῆς πραγματίας τῆς βενέτικις πρὸς λίτρες πέντε τὸ κάθε δονκάτον. Πρεμετάροντας ἰ παρόντες караβοκίρις, μισερ Θεοδορίς Ἀντρίτζης γραματικός, κὲρ Ἀντριόλος Ἀργιρόπουλλος ἀνάφλερος, κὲρ Κοσταντὶς Ἀντρίτζις σίντροφος, κὲρ Σπίρο Ροντζέρις πενέζες, κὲρ Γιοργίλλας Ἀδελίνις σίντροφος, κὲ περιπλέον πρεμετάρι δεράτο κὲ διὰ τὸν κὲρ Βασίλι Στεφανόπουλλον ὅτι νὰ μισέφουνε ἐδόθενε μὲ πρότους καλοὺς κερὸς κὲ νὰ πᾶσιν ἐκίθε ἰστὴν Μάνιν, τὸ περισσότερον νὰ μισέφουνε ἐδόθενε μὲ πρότους καλοὺς κερὸς κὲ νὰ πᾶσιν ἐκίθε ἰστὴν Μάνιν, τὸ περισσότερον νὰ μισέφουνε ἕως τὴν Πέφτιν τὴν ἐρχομένην κὲ σόνοντας ἰστὸν ἀφτὸν τόπον νὰ ὀφελούσιν. Ἴ ἄνοθεν Νερούλλις κὲ Ζαχαριάνος ἰς διαγορία ἰμέρες δεκαπέντε κὲ πέντε δε ρισπέδο ἴνα δόσουν κὲ νὰ παραδόσουν ὄλον τὸ ἀφτὸ κάργον τοῦ ἀφτοῦ μπερτογνίου ἀλέος τρόπου τελιόνοντας ἰ ἀφτὶ σταλία νὰ ἴμποροῦν νὰ μισέφουνε ἐκίθε κὲ ἰ ἀφτὶ Νερούλλις κὲ Ζαχαριάνος νὰ ἔνε ὑποσχόμενι βόδο περ πῆνο. Ἐξικαθαρίζοντας ὅτι ἰ καργαδὸρι ἔνε Βίτουλο κὲ Σβιρὸ κὲ ἔρχοντα ἐδὸ καλὸν καταβόδιον ξιφορτόνοντας τὸ ἀφτὸ βελανίδιν νὰ χρεοστοῦσιν νὰ δίδουσιν ὄλους τοὺς νάβλους δίχος ἐναντιότιτος. Κὲ τοῦτον νὰ ἐγκικᾶτε σάλβο γιοῦστο ἰμπεδιμέντο διὰ τὰ μέρι. Κὲ τὸ μέρος ὅπου θέλι κοντραφάρι κὲ δὲν ἴθελεν ἀδιμπίρι ἰστὰ ἄνοθεν διλόμενα ἰπόσχετε ἰς ὄλα τῶν τα νὰ ἴντερεσα πρὸς τὸ μέρος ὁποῦ θέλι ἀτεντέρι κὲ μαντενίρι ἰς ἰπόσχεσιν τὸν ἑαφτὸν ἀγαθόν, μὲ ἐξικαθαροσίην ὅτι κὲ ἴθελεν βραχὶ τὸ βελανίδιν ἀπὸ δεφετζο τοῦ караβίου νὰ μὴν χρεοστοῦσιν ἰ ἄνοθεν караβοκίρις κὲ σίντροφι νὰ ἀποκρένουτε τίποτες ἐπίδιν κὲ οὔτος ὁμοφονίσανε ...».

174

1600. Διαθήκη. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτη διαθήκη Ἀνδριανῆς Ἀντ. Βλαστοῦ (21 Ἰανουαρίου 1600)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 36-37.

175

1600. Μαθητεία. Χάνδακας.

Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Νέα έγγραφα γιὰ ζωγράφους τοῦ Χάνδακα (16^{ος} αἰ.) ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ δούκα καὶ τῶν νοταρίων τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σ. 195, αρ. 7.

176

1600. Δωρητήρια πράξη. Κέρκυρα.

Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτο νοταριακὸ ἐγγράφο Ζακύνθου ποὺ ὑπογράφει ὁ Ἅγιος Διονύσιος (5-10-1600)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 12 (1984), σ. 56-57.

177

1600-1603. Νοταριακές πράξεις. Ρέθυμνο.

Σ. Λαμπάκης, «Εἰδήσεις γιὰ τον Ανδρέα Μπαρότση του Φραγκίσκου (ἀπὸ τα κατάστιχα του Ἰωάννη Βλαστοῦ, νοταρίου Ρουστίκων Ρεθύμνης)», στα *Πεπραγμένα τοῦ ΣΤ Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Χανιά 1991, σ. 259-263.

178

1601. Μίσθωση εργασίας. Χάνδακας.

Β. Σιακωτός, «Κυνηγετικὴ δραστηριότητα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), σ. 190-191, αρ. 1.

178α

1601-1827. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα, αποφάσεις γενικῆς συνελεύσεως των κατοίκων. Ἰκαρία.

Ε. Σταματιάδης, *Ἰκαριακὰ ἦτοι ἱστορία καὶ περιγραφή τῆς νήσου Ἰκαρίας*, Σάμος 1893, σ. 87-88, 102, 153-159.

179

1602-1695. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Σκύρος.

Ε. Άντωνιάδης, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα Σκύρου 17^{ου} αιώνα», *ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 299-300 αρ. 1, σ. 302-303 αρ. 2, σ. 308 αρ. 3, σ. 311-312 αρ. 4, σ. 318-319 αρ. 5, σ. 323 αρ. 6, σ. 326-327 αρ. 7, σ. 331 αρ. 8, σ. 335-336 αρ. 9, σ. 344-345 αρ. 10.

179α

1603. Νοταριακά έγγραφα. Κεφαλονιά.

Ντιάνα Άντωνιάδου, «Περὶ τοῦ Ἱερεμῖα Κατσαίτη ἐπισκόπου Μαΐνης καὶ ἡγουμένου τῆς μονῆς Νέας Ἱερουσαλὴμ Κεφαλληνίας», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 5 (1980), σ. 398-399.

179β

1604-1605. Γράμμα του «πόπολου» των Κυθήρων προς τον προνοητή Vincenzo Pasqualigo. Κύθηρα.

Φανή Μαυροειδή, «Κοινωνία καὶ διοίκηση στὰ Κύθηρα στὶς ἀρχὲς τοῦ 17^{ου} αἰῶνα», *Δωδώνη* 7 (1978), σ. 145-150.

180

1604-1779. Νοταριακά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα, Βενετία, Ιωάννινα, Κέρκυρα, Κωνσταντινούπολη, Πέστη, Σμύρνη, Ύδρα.

Κ. Μέρτζιος, *Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ Μικρὸς Ἑλληνομνημῶν*, Ἀθήνα 1939, σ. 142-143, 145-148, 217-218.

181

1605. Δικαστική απόφαση εκκλησιαστικού δικαστηρίου. Κέρκυρα.

Ἄ. Τσίτσας, «Μνεῖες μελῶν τῆς οἰκογένειας Ζανδέρη στὴν Κέρκυρα», *Θησαυρίσματα* 17 (1980), σ. 318.

182

1605. Χρεωστική ομολογία του μητροπολίτη Λάρισας Λεοντίου.

Κ. Σπανός, «Τὰ υπομνήματα ἐκλογῆς τεσσάρων μητροπολιτῶν τῆς Λάρισας στὴ "Νομικὴ Συναγωγὴ" τοῦ Δοσιθέου (1604-1662)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 51 (2007), σ. 290-291.

183

1605-1607. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κάλυμνος.

Χ. Κουτελάκης, «Τὰ ἐλαιοτριβεῖα τῆς Καλύμνου καὶ ἡ διαμάχη τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου μετὰ τὴν μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα Τήλου», *Καλυμνιακὰ Χρονικά* 2 (1981), σ. 35-36, αρ. 1-2.

184

1606. Απόφαση αιρετῶν κριτῶν. Ναύπλιο.

Ἐρση Μπρούσκαρα, «Ἐγγραφο αἰρετοκρισίας σχετικὸ μετὰ ἐμπορικὴ διένεξη (Ναύπλιο 1606)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σ. 174-196, αρ. 1-2.

185

1606. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Θ. Δετοράκης, «Ἀνδρέας Ἀμοραῖος, ἄγνωστος πρωτοπαπᾶς τοῦ Χάνδακα. Ἀνέκδοτα ἑλληνικὰ ἔγγραφα», *Κρητικὴ Ἔστια* 1 (1987), σ. 121-132, αρ. 1-3 (= Δετοράκης, *Βενετοκρητικά*, σ. 132-137, αρ. 1-3).

186

1606. Απόδειξη εξοφλητικῆ. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμη, «Κασσάνδρα καὶ Ἄνδρος», *Ἀνδριακὰ Χρονικά* 29 (1998), σ. 201.

187

1606-1642. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Μαρία Καζανάκη, «Ἐκκλησιαστικὴ ξυλογλυπτικὴ στὸν Χάνδακα τὸ 17^ο αἰῶνα. Νοταριακὰ ἔγγραφα (1606-1642)», *Θησαυρίσματα* 11 (1974), σ. 258-281, αρ. 1-8.

188

1606-1820. Προικοσύμφωνα. Μάρμαρα, Νάουσα, Παροιικιά (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Εἰκόνες καὶ οἰκογένειες σὲ παριανὰ προικο-

σύμφωνα», *Παριανὰ Μελετήματα*, τ. Α', Ἀθήνα 2003, σ. 164-168, αρ. 1-3.

189

1608-1816. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Απείρανθος (Νάξος).
Ν. Κεφαλληνιάδης, *Το μοναστήρι του Φωτοδότη στο Δανακό-Νάξου*, Ἀθήνα 1986, σ. 35-36 αρ. 2, σ. 45-46 αρ. 6, σ. 49-51.

190

1608-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Εύβοια.
Χ. Φαράντος, «Βυζαντινές και μεταβυζαντινές ἐκκλησίες στις περιοχές τῶν χωριῶν Δάφνη, Περιβόλια, Ἅγιος Γεώργιος, Ἁγία Θέκλα, Ὁρολόγι και Ὀχτωνιά τῆς Ν. Εὐβοίας», *ΑΕΜ* 24 (1981-1982), σ. 297-300, 302-307, 311-312.

191

1609. Χρεωστικό ομόλογο. Χάνδακας.
Ν. Παναγιωτάκης, «Ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτόκριτου», στα *Πεπραγμένα τοῦ Δ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1981, σ. 378-379, αρ. 2. (= Ν. Παναγιωτάκης, *Ὁ ποιητὴς τοῦ «Ἐρωτόκριτου» και ἄλλα βενετοκρητικὰ μελετήματα*, Ἡράκλειο 1989, σ. 305-307, αρ. 2).

191α

1609-1640. Νοταριακές πράξεις. Σητεία.
Γ. Πεντόγαλος, «Οἱ Παντόγαλοι Σητείας (γενεολογικά και ἄλλα)», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 24/1 (1972), σ. 189-190 αρ. 2, σ. 192-194 αρ. 3, σ. 198-200 αρ. 4, σ. 203-205 αρ. 5.

192

1610-1795. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και κοινοτική ἀπόφαση. Ἰκαρία.
Ἴ. Μελάς, «Ἀρχαῖοι θεσμοὶ στὴν Ἰκαρία. Παράδοση και χρέος», *Ἰκαριακὰ* 31/30 [86] (1989), σ. 13.

193

1611-1650. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Γ. Μαυρομάτης, «Άρχαιακές μαρτυρίες για τὸν μουσικὸ καὶ πρωτοψάλτη Χάνδακα Δημήτριο Νταμιά», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σ. 331-332 αρ. 2, σ. 333-338 αρ. 4-7.

194

1613-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μήλος, Πάτμος.

Ζ. Βάος, *Άη-Γιάννης ὁ Σιδεριανὸς τῆς Μήλου*, Ἀθήνα 1984, σ. 63-65, αρ. 11-14.

195

1613-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, *Μοναστηριακὰ τοῦ Ἁγίου Νικολάου*, Άνδρος 2001, σ. 97-158 αρ. 1-45, σ. 195-210 αρ. 71-81, σ. 223 αρ. 90, σ. 227-250 αρ. 92-110, σ. 252 αρ. 111, σ. 264 αρ. 121, σ. 269 αρ. 123, σ. 272 αρ. 125, σ. 284-285 αρ. 133-134, σ. 304-307 αρ. 154-155, σ. 321 αρ. 160, σ. 327-330 αρ. 163-165, σ. 335-338 αρ. 168-172, σ. 367-368 αρ. 191-192, σ. 369 αρ. 196.

195α

1614. Νομοκάνονας του τύπου «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον». Έκδοση με βάση τον χφ. κώδικα της Ι. Μ. Αγίου Γεωργίου Περιστερεώτα Πόντου¹⁶.

Ν. Μανάδης (έκδ.), *Νομοκάνονον Ἁγίου Γεωργίου Περιστερεώτα*

16. Για την χειρόγραφη παράδοση του ιδίου κειμένου βλ. Κ. Μανάφης, «Νέον χειρόγραφον νομοκάνονος τοῦ τύπου πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον», *ΕΕΒΣ* 37 (1969-1970), σ. 466-472· Ἀ. Τσελίκας, *Δέκα αἰῶνες ἑλληνικῆς γραφῆς (9^ο-19^ο αἰ.)*, Ἀθήνα 1977, σ. 59-60, αρ. 52. Για την έκδοση των αρχοτελειῶν του κειμένου με βάση τον υπ. αρ. 8 κώδικα του ναοῦ της Παναγίας της Λίνδου βλ. Σ. Τρωιάνος, «Νομοκάνων «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον». Ὁ ὑπ' ἀριθ. 8 κώδιξ τῆς Λίνδου», *ΑΕΚΔ* 23 (1968), σ. 38-53, σ. 97-118, σ. 162-176· *ΑΕΚΔ* 24 (1969), σ. 35-55, ὅπου καὶ παρατίθεται ἡ ἀντιστοιχία με τοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων νομοκάνονα ἐκδοθέντος ἀπὸ τον Α. Pavlov (*Nomokanon pri bol'sem trebnikě*, Moskva 1897^α) καὶ περιγραφέντος ἀπὸ τον Κ. Ε. Zachariae von Lingenthal («Die Handbücher des geistlichen Rechts aus den Zeiten des untergehenden byzantinischen Reiches und der türkischen Herrschaft», *Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St. Petersbourg* Ser. VII, 28/7 (1881), σ. 26-40).

πάνν πλουσιώτατον νουθεσίαν εις τόν πνευματικόν και ασφάλεια, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 125-207¹⁷.

195β

1614. Αφιέρωση ναού. Κεφαλονιά.

Ελεάννα Βλάχου, «Συγκέντρωση μοναστηριακών γαιών στην Κεφαλονιά κατά τον 17° και 18° αιώνα. Η περίπτωση της μονής Υπεραγίας Θεοτόκου στην Άτρο», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 5 (1986), σ. 221-222.

196

1614. Μίσθωση έργου. Χάνδακας.

Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Έργα “σκουλτόρων” και “μουράρων”, γλυπτική και αρχιτεκτονική στην Κρήτη τόν 16° αιώνα με βάση αρχειακές πηγές», στα *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σ. 402-403, αρ. 6.

196α

1614-1616. Διένεξη και επίλυση περιουσιακής διαφοράς μεταξύ των ορθοδόξων και καθολικών της Σαντορίνης. Σαντορίνη.

Π. Ζερλέντης, «Ό ναός Παναγίας τής Γωνιάς. Τό καθολικόν τής έπισκοπής Θήρας» *Νησιωτική Έπετηρίς* 1 (1918), σ. 279-284 (= Π. Ζερλέντης, *Αρχιεπίσκοποι Σαντορήνης 1537-1814*, Έρμούπολις 1923, σ. 4-8.)

196β

1614-1618. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Παίσιος Μεταξάς (Στοιχεία για την ιστορία τής νεοελληνικής φιλοσοφίας του δέκατου έκτου και δέκατου έβδομου αιώνα)», *Παργασσός* 14 (1972), σ. 534-536, αρ. 1-3.

17. Βιβλιοκρισίες της εκδόσεως βλ. Σ. Τρωιάνος, *Παργασσός* 45 (2003), σ. 611-616· του Ιδίου, *Βυζαντιακά* 24 (2004), σ. 23-26. Για την ορθή χρονολόγηση του νομοκάνονα βλ. Τσελίκας, ό.π., σ. 60· πρβλ. και Τρωιάνος, *Παργασσός*, ό.π., σ. 614-615.

197

1614-1630. «*Ίνστρουμέντα της αγάπης*» (συμβιβασμοί). Χάνδακας.

Γ ω γ ώ Β α ρ ζ ε λ ι ώ τ η, «*Τὰ ἱνστρουμέντα τῆς αγάπης τοῦ νοταρίου Ἰωάννη Κρούσου*», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), σ. 330-335, αρ. 1-3.

«*ΙΝΣΤΡΟΥΜΕΝΤΟ ΑΓΑΠΗΣ*»

1630, 18 Μαΐου

«... Ἔστοντας καὶ ἀπὸ διαβολικῆ συνεργία νὰ ἐμπήκε ὄχθριτα ἀνάμεσα εἰς τὸν Γεώργη Χορτάτζη ποταὶ Νικολό, λεγόμενος Ζερβός, μὲ τὰ παιδιὰ του τὸ Μανιό, Μιχελή, Φραγγιά καὶ ἄλους του ἐδικούς, ὅλοι κατηκούμενοι εἰς τὸ χωρίο Ἀποήνη ἀπὸν τὸ ἕνα μέρος, καὶ εἰς τὸ Μιχελὶ Περπηρὶ ποτὲ Κωσταντὶ ἀπὸν τὸ αὐτὸ χωρίο μὲ τὰ παιδιὰ του τὸ Μάρκο καὶ Κωσταντὶ, εἶναι τρεῖς χρόνοι ἰντζίρκα, ὁποῦ καθιμερὸν μὲ δίχος καμίας λογὶς ἀφορμὴ ὁ πονηρὸς διάβολος τὸς δίδη ἀφορμὴ καὶ ὄχθρέβγουντε. Καὶ φιναλμέντε ἐσιγήρησε σκοτομὸς εἰς τὸν ποταὶ Μιχελὶ Περπηρὶ, ἀνωφὸς τοῦ ἄνωθε Μιχελί, διὰ τὴν ὁπίαν ἀφορμὴ ἐδόθηκε ἡ κερέλα εἰς τὸ ὀφίτσιο τζῆ ἀβογαρίας κόντρα τοῦ Μανιό Ζερβόπουλου, υἱὸς τοῦ ἄνωθε Γεώργη, καὶ τοῦ Μανόλι Σακούλι καὶ ἐγήνηκε σεντέντζια ἀφέντε κόντρατος μὲ μπάντος καὶ πένα μεγαλότατη. Καὶ ἀπὸν τὴν ἄλλη μερὰ, ἐφάνηκε καὶ τοῦ ἄνωθε Γιώργη καὶ ἐκερελάρισε τὸν υἱὸν τοῦ ἄνωθε Μιχελί, τὸν Μάρκο, μὰ περὸ δὲν ἐζαμηνάρισε μαρτύρους κατὰ πῶς λέγει. Καὶ κοσιντεράροντας τὴν σήμερο ἀνάμεσάτος πῶς εἶναι ὅλο ἀρτιφίτσιο τοῦ πονηροῦ διαβόλου, μὰ ἐκεῖνοι δὲν ἔχουνε ἄλλη διαφορὰ ἐπιδὶ καὶ οὐδὲ ὁ ἕνας χρεωστή τοῦ ἄλλου οὐδὲ ὁ ἄλλος τοῦ ἄλλου, ἐντελιμπεράρασι νὰ τὸν ἐκαταργήσουσι καὶ νὰ βάλουσι ἀναμέσοντος εἰρήνη καὶ ἀγάπη, ὡς καθὼς κράζοντας πρῶτας τὸ ὄνομα τοῦ ἀφέντι μας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεικοῦ καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Μητέρας Αὐτοῦ, ἀπὸν τῆς οποίας τὴν χάρη πᾶσα καλὸν ἔργον κινᾶται, ἐβάλασι καὶ ἐλιτουργήσασι τὸν Μέγα Ἰωάννη τὸν Προδρόμον. Καὶ ἐδεκεὶ ἐρεντουριστήκασι οἱ ἄνωθε δύο γενιὲς καὶ ὁ Γεώργη Περπηρῆς ὁ ἀδελφὸς τοῦ σκοτομένου. Καὶ ἀπήτι ἐλιτουργιθήκασι, θέλουσι καὶ μὲ κάβατος καλὴ ὄρεξι κάνουσι ἀγάπη καὶ τέλειαν συγχώρεσι ἀνάμεσόντος καὶ καταργήζουσι τὸν πονηρὸν διάβολον καὶ θέλουσι καὶ ἀποδὰ καὶ ὀμπρὸς νὰ μὴν ἔχουσι πλέα καμίας λογὶς διαφορὰ, μὰ νὰ εἶναι ἀγαπημένοι ὡσὰ θέλει ὁ Θεὸς καὶ ποταὶ νὰ μὴν ἔρθουσι πλέα εἰς σὲ καμίας λογὶς μακαμέντο. Ἄντζι θέλουσι καὶ ρομεβέρονται ἀπὸ πᾶσα λογὶς κερέλλα ὁποῦ νὰ ἐδώκασι ἕνας ὑπὲρ τοῦ ἄλλουτος, παρακαλῶντας τὴν ὑψηλοτάτη μας ἀφεντία νὰ μὴ προτζεντέρι κόντρατος. Καὶ ἔτζη, ἔστοντας καὶ νὰ εἶναι ὄλλαις οἱ ἄνωθε μερίδες πρεζέντες, λαουντάρου καὶ ἀπρομπάρου ὅλα τὰ ἄνωθε ...».

198

1614-1830. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα. Νάξος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, *Οἱ ἐκκλησίες τῆς Νάξου καὶ οἱ θρόλοι των*, τ. Α', ἐφ. *Κυκλαδικὸν Φῶς* (ανάτυπο), Ἀθήνα 1971, σ. 63-64, 96, 105-106, σ. 130-131 αρ. 1, σ. 132-133 αρ. 3-5, σ. 134-135, 137-138, 140, 143-144, 177-178, σ. 196-199 αρ. 1-3.

198α

1615. Διανομή ακινήτων. Χάνδακας.
Έλενη Κακουλίδη, «Ο Ιωάννης Μορεζήνος και τὸ ἔργο του»,
Κρητικά Χρονικά 22 (1970), σ. 482-485, αρ. 32.

199

1616. Απόδειξη εξόφλησης. Νάξος.
Γ. Χασιώτης, *Μακάριος, Θεόδωρος και Νικηφόρος οί Μελισσηνοί*
(*Μελισσουργοί*), 16^{ος} -17^{ος} αϊ., Θεσσαλονίκη 1966, σ. 213-214.

200

1616. Διαθήκη (νοταριακή πράξη). Ζάρα (Αδριατική).
Ά. Στεργέλλης, «Ἡ διαθήκη τοῦ Γαβριήλ Σεβήρου (1616) και
ἡ ρύθμιση τῶν χρεῶν του (1617-1647)», *Θησαυρίσματα* 6 (1969), σ.
186-192.

201

- 1616-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκύρος.
Ε. Αντωνιάδης, «Προίκα και προικοσύμφωνα στη Σκύρο επί
τουρκοκρατίας», *ΕΚΕΙΕΔ* 31 (1995), σ. 214-226 αρ. 1-13, σ. 228-
248 αρ. 15-30.

ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ ΨΥΧΟΓΙΟΥ ΜΕ ΟΡΟΥΣ ΓΗΡΟΤΡΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΑΚΟΗΣ

1792, 20 Οκτωβρίου

«Ο Σκύρον Ιωάσαφ επιβεβαιοῖ

Εἷς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς και τοῦ νιοῦ και τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀμήν. Ὅθεν ἐγὼ ὁ
Ἀνδρέας Σκορδανᾶ ὁμοῦ με τὴν συμβίαν μου Εὐφροσύνη τοῦ Βρεγγίλιου ποιοῦμεν τὸ
παρὸν προικοσύμφωνον πρὸς τὸν ψυχογὸν μας Δημήτριον και τοῦ δίνομεν τὸ ἄπειρον
ἔλεος τοῦ Θεοῦ, εἶτα ἐξ ὧν μᾶς ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο. ἀρχῆς: ... Ὅμως αὐτὰ ὅλα νὰ τὰ
ἔχη μετὰ τὸν θάνατον μας και νὰ ἔχη νὰ μᾶς λογιᾶζει ζωῆς και θανάτου μας ὡς νιὸς
μας και νὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν ὑποταγὴν μας. Εἰ δὲ και εὐγη ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν μας νὰ
εἶναι ἀπόκληρος ἀπὸ αὐτὰ ὅλα ... τὸ ὅποιον προικοσύμφωνον ἔγινε με κοινὴ ἡμῶν γνώμη
ὁ τε ἐμοῦ και τῆς γυναικὸς μου και ἐπιβεβαιωμένον με τὸν ἅγιον δεσπότην μας και με
ἀξιοπίστους μάρτυρας ἵνα ἔχη τὸ κύρος ...».

202

- 1617-1633. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Γ. Μαυρομάτης, «Ειδήσεις για τὰ νεανικά χρόνια τοῦ Ἀγάπιου Λάνδου», στον τόμο *Ἐνθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη, Ἡράκλειο 2000*, σ. 514-518, αρ. 1-4.

203

1617-1831. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δημητσάνα, Καρύταινα (Αρκαδία).

Τ. Γριτσόπουλος, «Σύμμεικτα Ἀρκαδικὰ Π. Δικαιοπρακτικά έγγραφα μονῆς Προδρόμου», *Γορτυνιακά 1* (1972), σ. 168-205 αρ. 1-68, σ. 206-215 αρ. 70-85, σ. 216 αρ. 88.

204

1618. Απόδειξη εξόφλησης. Χάνδακας.

Εἰρήνη Βλαχάκη, «Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐπισκοπιανῆς στήν Κρήτη πρὶν ἀπὸ τὴ μεταφορὰ τῆς στὴ Ζάκυνθο», *Θησαυρίσματα 16* (1979), σ. 268.

205

1618. Μαθητεία. Φουρνὴ (Κρήτη).

Μ. Ηλιάκης, «Μία σύμβαση μαθητείας στὴ “μουραρική” ἀπὸ τὴ Φουρνὴ», *Παλίμνηστον 16* (1996), σ. 184-185.

206

1618. Μίσθωση ἔργου. Τήλος, Χάνδακας.

Γωγὼ Βαρζελιώτη, «Απὸ τὴν Κρήτη στὴν Τήλο: ἓνα συμβόλαιο εργασίας Κρητικῶν ζωγράφων τοῦ 17^{ου} αἰῶνα», *Θησαυρίσματα 31* (2001), σ. 298-301.

207

1618-1825. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Π. Πανδῆς, *Νοταριακές πράξεις 1549-1772 ἀπὸ τὸν κώδικα τῆς Αγ. Τριάδας Αργυράδων Κερκύρας καὶ πληθυσμιακά στοιχεία 1684-1991 τοῦ νομοῦ Κερκύρας*, Αθήνα 1992, σ. 61-90 αρ. 2-4, 7-20, 22, 24-25, 27, σ. 92-94 αρ. 29-30, σ. 97-99 αρ. 32, 34, σ. 101-106 αρ. 37, 39-40, σ. 108 αρ. 43, σ. 117-118 αρ. 1, σ. 131, σ. 134.

208

1619-1666. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Σταματούλα Ζαπάντη, «Έριδες χωριών της Κεφαλονιάς και συμφωνίες των κατοίκων τους κατά τον 17^ο αιώνα», στα *Πρακτικά του ΣΤ' Πανιονίου Συνεδρίου*, Αθήνα 2001, σ. 187-198, αρ. 1-4.

ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

1655, 11 Οκτωβρίου

«... τι σήμερο ο παρόν κωρ Γιώργος ο Μαγουλάς κε ι παρόν χίρα του ποτέ Ρεμέδιου του Μαγουλά κε ι χίρα του ποτέ Γιάνι Πόργιαρι κε ι χίρα του ποτέ Νικολό Γιοργόπουλου μου ιφέρανε το κάτοθε σκατζαφόγιο να το βάλω ιστό προτόκολό μου να το έχοννε ισέ πάσα τους αναζίτισι το οπίο το ερειστράρισα ος καθός διλί λόγο προς λόγο. 1654 Δικεβρίου πρότι επιδίτις κε από σινεργία διαβόλου εσινεβίκανε λαβοματιές φόνι κε άλες διάφορες ζιμίες αναμεσα τα χορία Καραβάδο Ποργιαράτα κε Μουσάτα διά τα οπία εσταθίκανε σιχαμένι άνθροπι αναμέσο τους τον αυτό χοριόνε κε τι σήμερο θέλοντας να αφίσουνε την απερασμένι κακί στράτα κε να έροννε ισέ μία τέλια κε καθολικί αγάπι παρακινιμένι από το Signor Ανδρέα Μεταξά, διά τούτος ρεμοβέροντε τα άνοθε χορία ίγουν Μαγουλάδες Κασαντρινί Μουσάδες Ποργιαράδες κε πέρνοντε από κάθε καρέλα όπου έχοννε γεναμένι μι προτεντέροντας ένας του αλοννού τίποτις μιδέ για θάνατο μιδέ για λαβοματιές μιδέ για καμία άλι ζιμία όπου αναμέσο τους να εσταθί κε διά πιλιό σεγουριτά τις αντίς αγάπις βάνουνε πιετζαρία Ποργιαράδες Μουσάδες με τους Καραβισιάνους δονκάτα χίλια όποις ίχε ιπί να τίνε χαλάσι ι με έργο ι με λόγο ι με άλι κακί πράξι να ίνε ομπλιγάδος ο βιολατόρος ιστίν πλερομί, τα οπία δονκάτα να παγένουνε τα μισά του οφέζον κε τα άλα μισά του ραπρεζεντάτε όπου έχε κάμι εξεκούτζιο κε όποις από τους κάτοθε γεγραμένους ίχε τι βιολάρι ι επίλιπι από τιν ίδια φαμέλια κε άλι να μι τον δίνοννε καμιανίς λογίς βοίθια μιδέ σιντροφία ις πένα να πεύτι ισέ άλι τόσι πλερομί διβίζα οσάνοθε σι παρόν γραφί να μιν αγρικετε ευγάνοντας διά τα τρία χορία που ίπαμε ιμπορόντας ι Καραβισιάνι να πιένουνε κόντρα διά τι ζιμίες όπου ελάβανε ισέ άλους όπου ετραβενιέρανε ιστά σβάλιτζα και ι παρόν να αγρικετε δια κίνους όπου ίχανε απογραφί ...».

209

1619-1749. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κύπρος.

Σ. Περδίκης, *Δικαιοπρακτικά έγγραφα, Γ. Μ. Κύρκου 1619-1839*, τ. Β', Λευκωσία 2000, σ. 113-289, αρ. 43-115.

210

1620. Άρση αφορισμού. Κωνσταντινούπολη.

Δ. Αποστολόπουλος, «Ορθόδοξοι τρόποι καταναγκασμού: Ο αφορισμός ενός Ρόδιου άρχοντα τον 17^ο αιώνα», στα *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου της Εταιρείας Ροδιακών Μελετών*, Ρόδος 1994, σ. 3-4.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΣΕΩΣ ΑΦΟΡΙΣΜΟΥ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΕΙΧΕ ΕΠΒΛΗΘΕΙ ΛΟΓΩ ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

1620, Μαΐου

«† Τιμόθεος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,
Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικός πατριάρχης

† Ιερώτατε μητροπολίτα Ῥόδου, ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε τῶν Κυκλάδων νήσων, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοί, καὶ ἄρχοντες χρήσιμοι, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ. Γνωρίζομεν καὶ πιστοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν ὅτι ἀπ' αὐτόθι σωματικῶς παραγενόμενος ἐνταῦθα πρὸς ἡμᾶς, χρησιμώτατος ἄρχων κῆρ Μάρκος, συνοδικῶς παραστάς, οὐ μόνον ἀπὸ τῆς διαθήκης τοῦ ἀποθανόντος θείου αὐτοῦ Μανουὴλ Κιαβαρῆ, οὔσης ἐν αὐτῇ καὶ τῆς σῆς ιερώτητος ὑπογεγραμμένης καὶ ἄλλων τινῶν ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν, ἐπιστώσατο ἡμῖν ὡς μηδὲλως λαβῶν τί εἰς κληρονομίαν, ἀπὸ τῆς κληρονομίας καὶ περιουσίας ἐκείνου, ἢ λεγάτου χάριν, πλὴν τῶν ὧν ἠγόρασε δι' ἰδίων αὐτοῦ χρημάτων, καθὼς πλατύτερον φαίνονται ἐν τῇ προειρημένη διαθήκῃ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ εὐαγγελικοῦ ὅρκου, ὃν ἐδέξατο παρῴρησία ἐπ' ἐκκλησίας, ἐπεδείξατο ἑαυτὸν ἀθῶον καὶ ἀνεύθυνον, εἰπὼν, ὡς ὄλως οὔτε μετὰ τὴν διαθήκην ἐκείνου οὔτε μετὰ τον θάνατον ἤρπασεν ἢ εἶρε παρακαταθήκην ἐκείνου φλωρίων, ἢ γροσιῶν καὶ ἄσπρων καὶ σαχίων, ἢ μαργαριτάρια καὶ μαλάματα ἤδη καὶ ἀσιμικά καὶ ῥουχικά καὶ χαλκοματικά καὶ ἄλλα κτήματα καὶ πράγματα. Καὶ διὰ τοῦτο κοινῇ γνώμῃ συνοδικῇ, συνεχωρήσαμεν αὐτῷ πανοικεσία, καὶ λύσαμεν τοῦ δεσμοῦ τοῦ δεσμοῦ τοῦ ἀφορισμοῦ. Καὶ γράφομεν, καὶ ἀποφαινόμεθα ἐν ἀγίῳ πνεύματι, ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τό ἐξῆς, ὡς ἀνεύθυνος καὶ ἀναίτιος φανείς διὰ τοῦ ὅρκου ὁ αὐτός ἄρχων κῆρ Μάρκος εἴη συγκεχωρημένος καὶ εὐλογημένος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος, σὺν γυναικί καὶ τέκνοις, καὶ πᾶσι τοῖς οἰκιακοῖς αὐτοῦ, καὶ λελυμένος τοῦ οὗ ἐδεσμεῖτο ἀφορισμοῦ, καὶ ἐκκλησιάζονται ἀπαξάπαντες καὶ ἀγιάζονται ἀπολότως. Ὅμοίως καὶ οἱ συλλαλήσαντες αὐτῷ ἐνόσω καιρῷ ὑπῆρχεν ἐν τῷ βάρει τοῦ ἀφορισμοῦ, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες καὶ οἱ δουλεύσαντες εἰς τὰ πράγματα καὶ κτήματα αὐτοῦ, συγκεχωρημένοι καὶ αὐτοὶ καὶ εὐλογημένοι ἀπὸ Θεοῦ καὶ λελυμένοι τοῦ ἀφορισμοῦ ...».

211

1620-1639. Νοταριακή πράξη. Χάνδακας.

Γ. Μαυρομάτης, *Ανέκδοτα βενετικά έγγραφα γιὰ τοὺς Κορνάρους τῆς Σητείας καὶ τοῦ Χάνδακα (Διαθήκες μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰακώβου Κορνάρου)*, Ἀθήνα 1986, σ. 37-119, αρ. 1-11α.

212

1621. Αἰρετοκρισία καὶ πληρεξούσιο. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, *Ὁ Ἅγιος Διονύσιος προστάτης Ζακύνθου*, Ζάκυνθος 1895, σ. 32-33, 39-40.

213

1621-1644. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Οί πρώτοι γνωστοί χειρουργοί στο Λιξούρι τής Κεφαλονιάς και πληροφορίες για τις δραστηριότητές τους (από νοταριακά έγγραφα του ΙΖ' αιώνα)», στο *Τόμος Τιμητικός Καθηγητού Κ. Ν. Αλιβιζάτου*, Αθήνα 1975, σ. 73-76, αρ. 1-2.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΟΝΤΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ Η ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΥΠΟΒΑΗΘΕΙ ΣΕ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟ. Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΠΑΛΛΑΣΣΕΤΑΙ ΑΠΟ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΕΥΘΥΝΗ

1621, 28 Μαΐου

«... Έν τὸ Εξοπουργο του Καστρον τῆς Κεφαλονιας. Τῆν σημερον ἤλθε ο παρὸν κὺρ Καλογερος ο Πετρικος υιος του ποτὲ Στεφον. Ἦλθε κατεμπροστε ἔμον νοταριον και τον υποκατοθε γεγραμενοιω τιμιον μαρτιρον. Τοπος ἦπε ο ανοθε κὺρ Καλογερος με το στομα του το πως επιγε ἦστο εγλαπροτατο Ριτζημετο τον αφεντι τον Πρεβεδουρο και τὸν ἠπερ ὅτι να δοση θελημα του μισερ Γερολημου Κουρτζουλα οτι να κοψη το μησο του χειρι η στον τον αγκονα και κατου εσοτας προς το γνωριζη και το βλεπι ο ανοθε Καλογερος πως δεν ενε δια γιατρεμα. Η σαντο του δηρι αδια και εξουση τον ανοθε Καλογερο και πεθανη κηοταν τὸ θελη κοψη η στερνοτερα να μη εχη ο ανοθε Κουρτζουλας τιποτες πεδεμο απο την δικεοσηνη εσοτας πως θελο με το θελημα μου να μου το κοψη εσοτας πως δεν ενε δια γιατρεμο. Μητε ποτέ το κερο να εχη δικεομα η γηνεκα μου μητε η κληρονομη μου να τον αναζητηση ποτε το κερο τον ανοθε Κουρτζουλα μητε εδο μητε μητε ἄλουθε ἦσε κανενα κριτιριο της Αφειτιασ μας διοτης θελο ος εκηρος οπου θελονα μου το κοψη. Και ετζη του δινου αδια κε εξουσια να το κοψη. Κε τζη επιγησαν το παρον νοταρικο ...».

214

1621-1696. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σαντορίνη.

Αλεξάνδρα Στεφανίδου, «“Η θάλασσα χωρίζει και ενώνει. Σμίγει τους ανθρώπους, σμίγει και τις στεριές”. Εμπόριο και πειρατεία στο χώρο του Αιγαίου πελάγους κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους», στα *Πρακτικά Επιστημονικής Διημερίδας για τα 50 χρόνια της ενσωμάτωσης της Δωδεκανήσου*, Ρόδος 1997, σ. 239-242, αρ. 1-3.

215

1622. Διαθήκη. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Παραχώρηση με διαθήκη, κτηματικής περιουσίας, σε μοναστήρι τής Κεφαλονιάς τις άρχές του ιζ' αιώνα», *Κεφαλονίτικη Πρόσδος* 1/6 (1972), σ. 4.

216

1622. Σύμβαση ίδρυσης χωριού (νοταριακή πράξη). Χανιά.

Χρύσα Μαλτέζου, «Σύμβαση ίδρυσης χωριού στην Κρήτη (1622)», *Αριάνη* 5 (1989), σ. 358-360.

1622, 1 Μαρτίου

«... Εστοντας και ο πανοσητοατος εν νηρομοναχος παπα Υερεμνας Καλαφατις, το παρον υκονομος, αλη φοραν να υτανε στο αυτον μοναστηριον να εκαμε γραφη με τον Γαβριλη Μουσουρον, Γηοργυ, Κοστα, Μανολη, τα πεδηα του, και με τον Σταματη, Γυοργυ, Μηχαλη Μουσουρυ, αδερφη, και με τα πεδηα τοννε, κατα τιν εξουσηα οπου του ηχε δοσμενη ο πανοσητοατος εν ηερομοναχος κηρ Μαραρνος Καμαροτος, υγουμενος του ανοθεν μοναστηριου, οπου εκυνον τον καιρον ευβρυσκετον εδεπα, με την οπηαν γραφη λεση προς τον εδοκε ολον τον τονπον και χαραφηα κρασμενα Βρακους, με κοντετζιον να κατηκησουν υσπερμερον χρονους τρις και να καμουση χορουν και να πλερονουση νομια και να κανουση ζευγαρες, οσαν και τους αλους χοριτες του Στηλου, και οσανα σε κυνη την γραφη λεση και φενετε υπο χυρος του κυρ Μανολη Σκορδηλη, του νοταριου. απου τους οπηους Μουσουρους δεν επηγασην να κατηκυσουσην ος εδα παρα ο Σταματης και Γηοργυς ο Βρακις και υ ετερυ εμνασσην στον Σφαλαμα και εκοπη υ γραφη δηα λογον τοννε. και τον παρον, πεθενοντας, τα πεδηα του Γαβρυλη να τεληουσου ολον εκυνον που εμυλη υ προτη γραφη, επαρακαλεσαν τον αυτον υκονομον να τους ατζεταρλε παλη στον τονπον και να τοννε σημαδεψη, εκι οπου υχα να καμου τον χορουν, δηοντη δεν εμπορεσασσην ος εδα να τον καμουσην δηα πολα τοννε αμποδησηα. δηα τουτον τιν σημερον ο αυτος υκονομος, με την προτη και ηστερυ εξουσηαν οπου εχυ, κοντεταρετε να τζυ βαλη στον τονπον και ουτος ομαδη με τον αφεντη τον Ηοαη Δροσαν, τον πητροπον, εσημαδεψασσην και εσταληκοσασσην ολη την κορυφη του τοπου, δηα να γενη τον χορουν και νανε πασαν αδερφοσηνην στη μηαν μερεαν, ηγουν ο Γυοργυς και Κοστας να κτησου ανατηα του σπητηου, οπου εχυ αρχυνησημερον ο Μανολης, αδερφος - στου, και ουτος η κατεβασηα πασανος να κτηζη στη μια μερεαν, μα να καμουση στη μεση του χορουν την ορδηναρυαν στρατα, οσαν να οιταν δηον καρτερυαν αφεντηκα και οσες κατηκες θελουση γενη ατζη απου τους ανοθεν, οσαν και απου τα πεδηα και κληρονομους στουνε, να πλερονου τες σηνηθεκες ρεγαγηες, σαν και τζυ αλους χοριτες του μοναστηριου. και ξεκαθαριζοντας και υ ανοθεν Γυοργυς, Κοστας και Μανολης να εχουση καμουμενες τζυ κατηκνεστονε και να κατυκησουση στο τοπον στερμερον χρονους δηου προτους ερχομενους, αλεος υ γραφη ετουτη να οινε κομενη. κανοντας τιν μυρασηα να παρυ και υ χυρα του ποτε Αλεξαντρου τον μερτικον τζυ. και οπηος εναντηθη υς σε κανένα καιρον σε οτη ενε γραμενα ανοθεν, γυ να πυραξυ τους αλους, να υνε παρατας ευγαλμενος απου τον τοπον και ζυγομενος, απομενοντας υπου την σημερον του μαναστηριου το μερτηκον που εκρατη ο Μηχαλης Μουσουρος ποτε Κοστας, μουζουρυον δεκαερεαν υμιση, να τα δοση ο ανοθε οικονομος οτηνος θελη, δηοτης ο αυτος Μυχαλης δεν νεμπυκε στη μαπαρουσαν γραφυ, αληθος οτε θεληση να εμψη να γρυκατε και ατος με τους αλους εδηκους τζυ ξεκαθαροσηνες, ος ανοθεν ...».

217

1623-1624. Νοταριακές πράξεις, Χάνδακας.

Μαρία Πατραμάνη, «Τὸ Μαλεβίζι στὴ βενετοκρατία: Ὁ χῶρος καὶ οἱ ἄνθρωποι», στὸν τόμο *Τὸ Μαλεβίζι ἀπὸ τὰ προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα*, Ἡράκλειο χ.χ., σ. 288, αρ. 2.

218

1623-1634. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Γ. Μαυρομάτης, «Νέες εἰδήσεις γιὰ τὸν ποιητὴ τοῦ "Φορτουνάτου" Μάρκο Ἀντώνιο Φόσκολο», στὸν τόμο *Ἄνθη Χαρίτων*, σ. 312 αρ. 6, σ. 313-315 αρ. 8-9^Α.

218α

1623-1912. Προνομιακοὶ ὀρισμοί, πατριαρχικά σιγίλλια, ηγεμονικό χρυσόβουλο Ἰωάννου Νικολάου Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (1714), νοταριακά ἔγγραφα, ἀπόφαση κοινού. Ιάσιο, Κωνσταντινούπολη, Χίος.

Ἰ. Ἀνδρεάδης, *Ἱστορία τῆς ἐν Χίῳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Μέρος Α', Ἀθήναι 1940, σ. 327-328 υποσημ. 1, σ. 21-23 αρ. 9, σ. 32-33 αρ. 14, σ. 35-56 αρ. 16-27, σ. 59-69 αρ. 29-36, σ. 77-78 αρ. 41, σ. 80-114 αρ. 43-61, σ. 124-128 αρ. 67-70, σ. 175-176 αρ. 98-100, σ. 196-201 αρ. 102-105, σ. 220-221 αρ. 114-116, σ. 224-226 αρ. 119-120, σ. 228, σ. 230-233, σ. 246 αρ. 127, σ. 254 αρ. 131, σ. 258-261 αρ. 135-136, σ. 275-278 αρ. 146-148, σ. 280-281 αρ. 150-151, σ. 284-286 αρ. 155.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΚΤΗΤΟΡΙΑΣ
ΣΤΟ ΠΡΩΤΟΤΟΚΟ ΓΙΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1840, 1 Αυγούστου

«Ὁ Χίος Σωφρόνιος.

Διὰ τοῦ παρόντος Ἡμετέρον Ἀρχιερατικοῦ ἀποδεικτικοῦ Γράμματος δηλοποιεῖται, ὅτι ὁ Χριστοφῆς, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Εὐστρατ. Σεκιάρη, παραστὰς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Μητρόπολιν, ἀνέφερεν ἡμῖν, ὅτι ἔχοντας τοῦ μακαρίτου πατρὸς αὐτοῦ Εὐστρατίου κτητορικὴν ἐκκλησίαν διαδοχικῶς μετελθοῦσαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἐν τῇ θέσει ἔξω τοῦ χωρίου Βασιλεονοίκου, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχουσα τοῦ Σεκιάρη, περιέρχεται ἤδη εἰς αὐτὸν μετὰ τὸν ἐκεῖνου θάνατον λόγῳ διαδοχῆς καὶ κληρονομίας μετὰ τοῦ μουλκίου αὐτῆς, ὃν δρογυαὶ τριάκοντα καὶ πέντε ἐν τῇ αὐτῇ θέσει καθὼς ἐστὶ σύνδενδρον πλησίον τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας,

πληροφορήσας ἡμᾶς συγχρόνως περὶ τούτου καὶ δι' ἀξιοπίστων μαρτύρων, ὥστε καὶ ἐξητήσατο παρ' ἡμῶν τὸ σύνθημα τῆς μεταλλεύσεως Γράμμα· ἡμεῖς δὲ ἀποδεξάμενοι τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ὡς εὐλογον καὶ κανονικὴν, γράφοντες ἀποφαινόμεθα κυριαρχικῶς, ὅπως ἡ ρηθεῖσα Ἱερὰ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μετὰ τοῦ μουλκίου της, ἢ εἰς τὸν Χριστοφῆ διαδοχικῶς κατιοῦσα ὡς πατρῶον κτῆμα, ὑπάρχη εἰς τὸ ἐξῆς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα αὐτοῦ, ὡς πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ μακαρίτου Εὐστρατίου Σεκιάρη, ἀναφαίρετος καὶ ἀναπόσπαστος, μηδενὸς ἐτέρον δυναμένον, ἐνοχλῆσαι αὐτὸν τὸ παράπαν, ἢ καταζητῆσαι περὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μουλκίου αὐτῆς· θέλει δὲ ἐπιτελῆ καὶ τὰ εἰθισμένα νόμιμα τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ καὶ περιποιῆται αὐτὴν κατὰ τὸ πρέπον καὶ δίκαιον, μὴ δυνάμενος ὁμως νὰ πωλήσῃ ἐκ τοῦ μουλκίου μήτε μίαν χούφταν χώματος γῆν, ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροπόλεως· εἰς ἔνδειξιν δὲ ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον ἐκκλησιαστικὸν ἀποδεικτικὸν Γράμμα, καταστρωθὲν ἐν τῷδε τῆς Ἱερᾶς τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροπόλεως Κώδικι ...»

218β

1624. Μαρτυρικὸ. Χάνδακας.

Κ. Μέρτζιος, «Χειρόγραφον ἐκ Χάνδακος τῆς Κρήτης τοῦ ἔτους 1624», *Κρητικὰ Χρονικά* 6 (1952), σ. 271-273.

219

1624-1646. Νοταριακὰ ἐγγραφα. Κύθηρα, Χάνδακας.

Δ. Σερεμέτης, «Δικαιοπρακτικὰ καὶ ἄλλα ἐγγραφα ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας περὶ Κυθήρων», *Θησαυρίσματα* 1 (1962), σ. 131-136, αρ. 1-4.

220

1625-1767. Δωρεά (νοταριακὴ πράξη). Κρήτη, Χίος.

Κ. Ἀμαντος, *Σιναϊτικὰ μνημεῖα ἀνέκδοτα*, Ἀθήναι 1928, σ. 30-35, αρ. 7-8.

221

1626. Διαθήκη. Χάνδακας.

Chryssa Maltezo, «From Crete to Jerusalem: The Will of a Cretan Jew (1626)», *Mediterranean Historical Review* 10/1-2 (1996), *Studies in honor of David Jacoby*, σ. 196-201.

222

1626-1787. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δημητσάνα, Δρομπολιτσά (= Τρίπολη), Μάρκου (Αρκαδία).

Τ. Γριτσόπουλος, «Πωλητήρια και άλλα έγγραφα τῆς παρὰ τὴν Δημητσάναν μονῆς τοῦ Φιλοσόφου», *ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), σ. 121-150 αρ. 1-56, σ. 151 σημ. 3, σ. 152-53 σημ. 54.

223

1627. Ειδικό πληρεξούσιο (νοταριακή πράξη). Χάνδακας.

Εἰρήνη Βλαχάκη, «Ὁ μουσικὸς Κοσμάς Βαράνης, μοναχὸς Ἄγκαραθίτης», στον τόμο *Ἄνθη Χαρίτων*, σ. 81.

224

1627-1643. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Σ. Βαρναλίδης, «Ὁ φιλενωτικὸς ἀρχιεπίσκοπος Ἀχρίδος Πορφύριος Παλαιολόγος († 1643) καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰς συνωμοτικὰς ἐνεργείας ἐναντίον Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως», *Μακεδονικά* 19 (1979), σ. 152-156 αρ. 3 (= Λ. Ζώης, «Ἐκκλησιαστικά έγγραφα», *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 23/37 (1903), σ. 394-395), αρ. 4-5 (= Λ. Ζώης, «Διαθήκη Πορφυρίου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν τοῦ Παλαιολόγου», *Μεσαιωνικά Γράμματα* 1 (1931), σ. 142-145).

225

1627-1643. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Μαρία Καζανάκη - Λάππα, «Ὁ ξυλόγλυπτος σταυρὸς τῆς Εὐαγγελίστριας τοῦ Λιβόρνου (1643) καὶ οἱ σταυροὶ ἐπιστυλίου στὰ κρητικὰ τέμπλα», στον τόμο *Εὐφρόσυνον*, τ. 1, σ. 233-236, αρ. 1-3.

226

1627-1762. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Κεφαλληνιακά έγγραφα παροχῆς στοιχειώδους ἐκπαιδείσεως ἐπὶ βενετοκρατίας», *Παρνασσός* 14/2 (1972), σ. 288-293, αρ. 1-4.

227

1628-1632. Πληρεξούσια. Ιεράπετρα (Κρήτη).

Θ. Δετοράκης, «Συμβολή στα βιογραφικά του Ἀγαπίου Λάνδου. Δύο ανέκδοτα νοταριακά έγγραφα», στον τόμο *Ροδωνιά*, τ. 1, σ. 126-127 αρ. 1, σ. 129 αρ. 2 (= Δετοράκης, *Βενετοκρατικά*, σ. 481 αρ. 1, σ. 483 αρ. 2).

228

1628-1643. Νοταριακά έγγραφα. Ι. Μ. Αρετίου (Κρήτη).

Ν. Ζερβογιάννης, «Ἐπτὰ ἄγνωστα συμβόλαια τῆς ἐνετοκρατίας τῆς μονῆς Ἀρετίου», *Ἀμάλθεια* 11/45 (1980), σ. 217-224, αρ. 4-7.

229

1628-1697. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα, Κόρινθος, Σαλαμίνα.

Γ. Στογιόγλου, *Περὶ τῆς ἐν Σαλαμίῳ Ἱ. Μονῆς τῆς Φανερωμένης. Ἀνέκδοτα σιγίλλια καὶ λοιπὰ περὶ αὐτῆς έγγραφα*, Θεσσαλονίκη 1967, σ. 44-49, αρ. 14-20.

230

1628-1825. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμης, «Οἱ Κοντόσταβλοι τῆς Ἄνδρου», *Ἄγκυρα* 2 (2004), σ. 185-212 αρ. 1-9, σ. 232 αρ. 16, σ. 234-238 αρ. 18-21, σ. 244-251 αρ. 24-31.

230α

1629-1812. Μισθώσεις μετοχίου μονῆς. Αποκόρωνας Χανίων.

Λ. Καλλιβεράκης, «Τὸ μετόχι τῆς Πάτμου στὸ Στύλο Ἀποκορώνου καὶ ἡ αὐτοκρατορική λύσις τοῦ 1196», στον τόμο *Πληθυσμοὶ καὶ οἰκισμοὶ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου. Ἱστορικά Μελετήματα*, Ἀθήνα 2003, σ. 109-113 αρ. 2α-2δ, αρ. 2στ-2η.

231

1630. Προικοσύμφωνο. Χάνδακας.

Κατερίνα Μπαντιά, «Συμφωνητικά γάμου και προικοσύμφωνα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητική Έστία* 4 (1991-1993), σ. 155-158, αρ. 3.

232

1630-1635. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Μαρία Καζανάκη - Λάππα, «Οί ζωγράφοι του Χάνδακα κατά τον 17^ο αιώνα. Ειδήσεις από νοταριακά έγγραφα», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), σ. 256-259 αρ. Α1-Α2, σ. 263-267 αρ. 4.

ΜΑΘΗΤΕΙΑ (ΕΝΑΡΞΗ)

1630, 28 Ιουλίου

«... Με δύναμην τὸν παρόντος φανεροῦ ηηστρουμέντου ο μαστρο Αγουστὶς Πέρκουλιανός, βοντυκλαρης, ποτὲ Στεφανί, ἀπὸ τὴν μαρουσα χώραν, ὀμπλιγαρεται καὶ βάνι τὸν ἰόν του, ὀνόματι Φίλιπο, νὰ μαθῆνι τὴν ζωγραφικὴν με τον πανοσιώτατο πατέρα κὴρ Ιερεμία Παλαδα, νὰ κάμη χρονους πεντε προτους ἐρχομένους, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν σιμερον.

Ὁ οπίος ἀφεντης πατέρας προμεταρη καὶ ὀμπλιγαρεται νὰ του δηχνι καὶ νὰ τονε μαθῆνι τὴν αὐτη ζωγραφικὴ καὶ γραματα καὶ νὰ του δηχνι σκόλι καματερὴ νησενιο, κολορε καὶ πασα ἄλον ὀποὺ θέλι ἦστε χριαζομενον, καλά, απιβούλευτα, κατὰ τὴν ὀζαντζα τον καλον δασκαλον. Καὶ ὁ ἀνωθεν Φιλίπος νὰ πιένι παντα καὶ νὰ μὴν λύπι, καθιμερὸν σκόλι καματερὴ νὰ του δῆχνι. Καὶ ανισος καὶ ἰθελεν θέλι νὰ μισέψη γι ὁ ἀνωθεν μαστρο Αγουστὶς τον ἰθελεν βγάλι πρίχου νὰ περασουν εἰ ἀνωθεν χρονοι πέντε, δίχως αφορμὴ λεγιτυμα, νὰ ἦνε κοπτονάδος ὁ αὐτος Πέρκουλιανός εἰς τὴν Πιέτα τζι παρούσας χώρας ρεάλια δεκαπεντε. Καὶ περάσσοντας ἰ αὐτοὶ χρόνοι πέντε προμετάρη καὶ ὀμπλιγαρεται ὁ λεγόμενος αφεντης πατέρας νὰ τον ἔχι τελιομένον εἰς τὴν αὐτὴ ζωγραφικὴ, ἴγουν νὰ κατέχι νὰ κανι κάθα λογης εικὸνα καὶ νησένιο βάνοντας ὁ ἀνωθεν μαστρο Αγουστὶς ἕναν ζωγράφο ὀπίον θελι νὰ λεγι ὅτι πὸς ἦνε αξηος νὰ κάνι δουλιὰ τεχνικὴ μοναχός του. Καὶ ὀδηὰ μία ρεκονιτζιὸ τοῦ αὐτοῦ πατέρα εἰς τὸν κοπο ὀποὺ θελι νὰ τονε μαθι προμεταρη ὁ ἀνωθεν Πέρκουλιανός νὰ του δοσι ρεαλια τζι σπανιας δεκαπεντε, τα ὀπια νὰ του δόσι εἰς τρις πάγες, εἴγουν εἰς τρις χρόνους πρότους ἐρχόμενους, κάνοντας τὴν πρότη παγὰν τα ρεαλια πεντε στὰς 6 του ἀγουστον πρότου ἐρχόμενου 1630 καὶ ἐτζι ἀπο χρόνο εἰς χρόνο κάθα ἀγουστο ρεαλια πεντε, ὀπου θέλι νὰ τον ἔχι πλερομένον εὐὸς τους 1632. Καὶ ανισος καὶ δὲν τοῦ ἀτεντέρη εἰς το ἀνωθεν τερμενον εἰς πάσα παγὰν, νὰ μπορὶ νὰ τα σκοδερνι ἀπο αὐτὸν καὶ ἀπὸ τα καλα του με στράτα γαστάλδου. Δεν ἀτεντεροντας καὶ ὁ ἀνωθεν αφέντης πατέρας νὰ τονε μαθι ἔς το αὐτὸ τέρμενο ὠς ἀνωθεν, νὰ γιαιγερη τα ἀνωθεν ρεαλια 15 με τὴν ἀνωθεν στράτα τοῦ γαστάλδου, καὶ ἐτζι νὰ γρικάται ἀνίσος καὶ ἰθελεν τον ἀποβγάλι καὶ νὰ μὴν τονε θελι πλιὸ ὀπούρη νὰ γνωρησι πὸς δεν τονε μαθῆνι. Καὶ ἐτζι τα λεγόμενα μέρη ἦνε πρεζεντι κοτεντι εἰς ὠλα τὰ ἀνωθεν ...».

ΜΑΘΗΤΕΙΑ (ΛΗΞΗ)

1635, 11 Ιουλίου

«... Εχοντας ὀμπλιγο ὁ πανοσιώτατος πατέρας κὴρ Ιερεμίας Παλαδας, ζωγραφος, με

ήστρουμέντο εις τζι ατους έμou τοῦ νοταρίου εις τὰς 28 του Ιουλιου 1630 να μάθι τον Φιλίπou Περκουλιάνου, ὄν τοῦ μαστρο Αγουστή, την ζογραφικὴν και να τονε τελίσι, εις το ὄμπλιγο οπου με το αὐτὸ ήστρουμέντο φενετε, να κανι δουλιὰ τεχνικὴ μοναχὸς του, εις τερμενον χρόνους πέντε, ὁπου φνίρι ο καιρὸς εις τὰς 28 τοῦ παρόντος και ἀποκη να βανουσι να την θωρι ενας ζογράφος, ὅπου ει μερίδες θέλουσι, τον ωπιον είμαθε και ετελιοσε κατα το αὐτὸ ὄμπλιγο και καθὸς μηλὴ το αὐτὸ ήστρουμέντο και ηνε σατυσφάδος ο λεγόμενος Φιλίπος και ο ανωθεν μαστρο Ἄγουστις ὁ κήρης του εις εκήνον ὁπου ευρίσκονται και κοτενταρονται λέγοντας και ὁμολογοντας εμπροστὰς τον κατωθεν μαρτυρον πὸς ηνὲ κοτέντι και σατυσφάδη και στρεφουν τον αυτον πατερα σιγουρον με τα μερι του εις παντοτηνά. Και απο το αλον ὁ λεγόμενος πατέρας ηνε πλερομένος και σατυσφάδος εις τα ρεαλια 15 οπου τοῦ ἐπρομεταρσιεν ο ανωθεν μαστρο Αγουστής να του δόσι, καθος με έναν του σκρίτο φένεται ρεγιστράδο ἐδὸ κάτω και στρεφη τον αὐτὸν μαστρο Αγουστή σίγουρον και αναπαίμενον με τα μερι του εις παντοτηνα. Και το ανωθεν ήστρουμέντο να ηνε κομενον και ανουλαδο ὡσαν ποτὲ νὰ μην ιχε γήνι. Και ἐτζη τα λεγόμενα μέρη ηνε πρεζέντι, λαουνταρον ὄλα τα ανωθεν ...».

233

1631-1652. Εκκλησιαστικά πατριμόνια. Σαντορίνη.

Δ. Κ α σ α π ί δ η ς, «Ὁ θεσμὸς τοῦ πατριμονίου μέσα ἀπὸ τέσσερεις παροχές πατριμονίου τῆς καθολικῆς ἐπισκοπῆς Θήρας τῶν ἐτῶν 1631, 1636 και 1652», *Ἰστοριε* 3 (1991), σ. 57-64, αρ. 1-4.

233α

1632-1774. Εγγραφή κανονισμοῦ ασκήσεως επαγγέλματος σε νοταριακὸ πρωτόκολλο, θεώρηση νοταριακοῦ πρωτοκόλλου, διαταγή ελέγχου νοταριακῶν πρωτοκόλλων. Κεφαλονιά.

Σ τ α μ α τ ο ὑ λ α Ζ α π ά ν τ η, «Ὁ θεσμὸς των Πρωτονοταρίων ως επικεφαλῆς των Δημοσίων Νοταρίων στην Κεφαλονιά ἐπὶ Βενετοκρατίας», *Ἐπετηρίδα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους 1991-1992*, Ἀθήνα 1993, σ. 16-18, 21-22.

234

1632-1819. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα. Λεύκες, Νάουσα, Πάρος.

Ν. Ἀ λ ι π ρ ά ν τ η ς, «Ἀνέκδοτα ἐγγραφα τῆς Πάρου», *Παριανὰ* 76 (2000), σ. 19-27, αρ. 3-6· *Παριανὰ* 77 (2000), σ. 137-151, αρ. 7-15· *Παριανὰ* 79 (2000), σ. 364-369, αρ. 16-20· *Παριανὰ* 81 (2001), σ. 121-127, αρ. 21-25· *Παριανὰ* 82 (2001), σ. 238-244, αρ. 26-31· *Παριανὰ* 83 (2001), σ. 336-342, αρ. 32-35.

234α

1634. Διαθήκη μοναχού. Κρανίδι.

Σ. Λάμπρος, «Διαθήκη του ιζ' αιώνας», *Νέος Έλληνομνήμων* 5 (1908), σ. 339-340.

235

1634. Κωδίκηλλος. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτος κωδίκηλλος του Πορφυρίου Παλαιολόγου, πατριάρχη Ἀχριδῶν», *Επτανησιακά Φύλλα* 12 (1984), σ. 63.

236

1634-1764. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Ἀγάθη Νικοκάβουρα, «Ὁ κώδικας του ἱεροῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου καὶ τῆς Ἁγίας του Χριστοῦ Νίκης στὸν Ἀνεμόμυλο Κερκύρας», *Κερκυραϊκά Χρονικά* 22 (1978), σ. 163, 170-179, 184-185, 189, 203.

237

1634-1835. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μυστράς, Μαραθονήσι (= Γύθειο).

Θ. Σιμόπουλος, *Ἡ ἱερὰ μονὴ Ζερμπίτσης. Ἀνέκδοτα περὶ αὐτῆς ἔγγραφα-κειμήλια*, Ἀθήνα 1966, σ. 51-54, 110, 136-143.

238

1634-1835. Ἰδιωτικές καὶ νοταριακές πράξεις, διαδικαστικά έγγραφα («προτέστα»), δικαστικές αποφάσεις, πατριαρχικά σιγίλλια. Λεύκες, Νάουσα, Παροικιά (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα παριανὰ ἔγγραφα τῆς τουρκοκρατίας (1594-1836). Σιγίλλια καὶ ἔγγραφα τῆς μονῆς Ἁγίου Μηνᾶ Πάρου», *Ἄθηνᾶ* 75 (1974-1975), σ. 110-114 αρ. 2-3, σ. 116-119 αρ. 9, σ. 122-128 αρ. 16-18, σ. 131-132 αρ. 24, σ. 139 αρ. 36, σ. 141 αρ. 38, σ. 142-143 αρ. 40, σ. 144-145 αρ. 44, σ. 146-147 αρ. 46, σ. 148-150 αρ. 50, σ. 157-160 αρ. 68-69.

239

- 1634-1839. Ιδιωτικά και νοταριακά δικαιопρακτικά έγγραφα. Κεφαλονιά.
Γ. Μοσχόπουλος, «Ανέκδοτα στοιχεία για την εκκλησιαστική τέχνη στην Κεφαλονιά (17^ο-19^ο αί.). Άγιογράφοι-ξυλογλύπτες-άργυρογλύπτες», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 2 (1977), σ. 247-257, αρ. 1-8.

240

- 1635-1646. Διαθήκη και κωδίκελλος. Χάνδακας.
Γ. Μαυρομάτης, «Κι άλλες έλληνικές διαθήκες μελών τής οικογενείας του Ίακώβου Cornaro», στον τόμο *Λοιβή*, σ. 165-172, αρ. 1-2.

241

- 1635-1804. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Νίσυρος(;), Πάτμος.
Ζ. Τσιρπανλής, «Νίσυρος και Πάτμος (17^ο-18^ο αί.). Πνευματική έπικοινωνία και οικονομικές σχέσεις», *Νισυριακά* 8 (1982), σ. 13 αρ. 1, σ. 16-18 αρ. 2-3.

242

- 1635-1833. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα, απόφαση βενετικής αρχής.
Ι. Μ. Αρτοκοστάς, Ι. Μ. Ρεοντινού, Καστάνιτζα, Κυνουρία, Λεωνίδι, Πραστός (Αρκαδία).
Γ. Πετρήσ, «Τò άρχεϊον τής Ί. Μ. Παναγίας Θεοτόκου Άρτοκοστᾶς», *ΔΙΜΝ* 72 (1994), σ. 132-134, αρ. 1-4· *ΔΙΜΝ* 73 (1994), σ. 163-165, αρ. 5-6· *ΔΙΜΝ* 74 (1994), σ. 197-199, αρ. 8· *ΔΙΜΝ* 75 (1994), σ. 227-231, αρ. 9-11· *ΔΙΜΝ* 78 (1994), σ. 327, αρ. 18· *ΔΙΜΝ* 79 (1994), σ. 353-359· *ΔΙΜΝ* 80 (1995), σ. 5-7, αρ. 24-25· *ΔΙΜΝ* 81 (1995), σ. 35-42, αρ. 26-28· *ΔΙΜΝ* 82 (1995), σ. 67-73, αρ. 30-32· *ΔΙΜΝ* 83 (1995), σ. 99-104, αρ. 33-35· *ΔΙΜΝ* 84 (1995), σ. 131-136, αρ. 36-39· *ΔΙΜΝ* 85 (1995), σ. 163-170, αρ. 40-43· *ΔΙΜΝ* 86 (1995), σ. 195-201, αρ. 44-47· *ΔΙΜΝ* 87 (1995), σ. 227 αρ. 48, σ. 229-232 αρ. 50-52· *ΔΙΜΝ* 88 (1995), σ. 260-269, αρ. 55-60· *ΔΙΜΝ* 89 (1995), σ. 291-297, αρ. 61-65· *ΔΙΜΝ* 90 (1995), σ. 323-327, αρ. 66-70· *ΔΙΜΝ* 91 (1995), σ. 355-362, αρ. 71-75· *ΔΙΜΝ* 92 (1996), σ. 3-15, αρ. 76-80· *ΔΙΜΝ* 93 (1996), σ. 35-42, αρ. 81-85· *ΔΙΜΝ* 94 (1996), σ. 75, αρ. 90· *ΔΙΜΝ* 95 (1996), σ. 99· *ΔΙΜΝ* 103 (1996),

σ. 356-357· ΔΙΜΝ 105 (1997), σ. 36-37, 39· ΔΙΜΝ 107 (1997), σ. 99-101· ΔΙΜΝ 110 (1997), σ. 195· ΔΙΜΝ 111 (1997), σ. 230, αρ. 133· ΔΙΜΝ 112 (1997), σ. 263, αρ. 138· ΔΙΜΝ 113 (1997), σ. 292 αρ. 140, σ. 294 αρ. 142· ΔΙΜΝ 114 (1997), σ. 323, αρ. 144· ΔΙΜΝ 115 (1997), σ. 355, αρ. 147.

243

1636-1648. Κώδικας του Γεώργιου Βλασόπουλου, νοταρίου Βαθέως Ιθάκης.

Σταματούλα Ζαπάντη (εκδ.), *Γεώργιος Βλασόπουλος, νοτάριος Βαθέως Ιθάκης 1636-1648*, Ιθάκη 2002, σ. 19-263, αρ. 1-348.

244

1636-1787. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και πατριαρχικά γράμματα. Αλεξάνδρεια.

Κ. Παρασύρας, «Τὰ ἐν Κρήτῃ ποτὲ κτήματα τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας», *ΕΕΚΣ* 2 (1939), σ. 87-94, αρ. 3-6.

244α

1636-1822. Σουλτανικό φερμάνι, πατριαρχικά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μονή Αιμυαλών, Δημητσάνα, Κωνσταντινούπολη.

Τ. Γριτσόπουλος, «Μονή Αιμυαλῶν Δημητσάνας», *Πελοποννησιακά* 25 (2000), σ. 46-47, σ. 54, σ. 57, σ. 65, σ. 67, σ. 80, σ. 87-89, σ. 93-94, σ. 97-98, σ. 107-108, σ. 123.

245

1637-1806. Νοταριακές πράξεις και πρωτοπαπαδικά προστάγματα. Κέρκυρα.

Σ. Καρύδης, *Ὁ κώδικας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου Κέρκυρας*, Κέρκυρα 2007, σ. 75-83, 107-122, 126-129, 131-134, 137-139, 141-146, 149-150, 152-153, 157-158, 160-161, 163-176, 180, 182-183, 185, 187-192, 195-198, 201, 204-208, 211-212, 218-222, 227-231, 237, 240, 244, 247, 275-284, 302-303, 308-309, 316-317, 339-348.

246

1638-1648. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Μαρτυρίες ζωγραφικῶν ἔργων στὸ Χάνδακα σὲ ἔγγραφα τοῦ 16^{ου} καὶ 17^{ου} αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 116-117 αρ. 7, σ. 119-130 αρ. 9-11.

ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΚΙΝΗΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

1647, 26 Μαρτίου

«... † Τραταροντας να μησεψη απου την μπαρουσαν χορα ο ηλουστρες και ηψηλοτατος αφεντις Τζουανες Ροδητης, υἱὸς τοῦ εὐγενεστατου αφεντι Μηκελε, ντοτορες μετηκος φησκος, να παγη ἡστην Σουρια, όπου τον ηρησεν ὁ ἡψηλοτατος αφεντις Τζουαν Μπατηστας Γρημανης, καπιταν γενεραλ τζη γης και του πελαγου εἰς ὁλον το στατος του γαληροτατου μας πρηνητζηπε και επεθημοντας ὁ αὐτος αφεντις Τζουανες Ροδητης και ὁλον του το πραγμα, ετζη σταμπελε, ὡσαν και μόμπελε, να ἦνε βλεπημενα οσπερ το ηδηον του κορμην, ογη να μπορη δηχος καμχαν αφηβοληαν να το εχη οσαν ερθη Θεοῦ θελοντος ἐπὰ ἡστην χορα και δεν εχοντας αλον καλητερον και σηγουρον ανθρωπον ογη να αφηση εἰς τον τοπον του, ὡς ανοθεν, παρα τον ευγενεστατον αφεντι Γηοργακη Λογοθετη ποτε αφεντι Μαθηο, τον κουνηαδον του, δη ταυτος ηρθεν ντακορδο με τον αυτον του κουνηαδον ηστον κατοθεν σαζμον και με δηναμην τοῦ παροντος φανερου ἡστρουμεντου ὁ ανοθεν αφεντις Τζουανες Ροδητης ηδοκεν και την οραν ετουτην εκονσηνηαρησεν τοῦ ανοθεν αφεντι Γηοργακη το κατοθεν ἡνβενταρη εἰς ὁλον του το πραγμα το μομπελε, καμομενο στας 8 τοῦ Μαρτιου τοῦ παροντος και σοτοσκηβε-ρησμενο απου τα αυτα μερη, το οπηον με ἐπααρακαλεσασην να το ρεγηστραρο εἰς το λημπο μου, ὡζη καλητερην τος ξεκαθαροσηνη τὸ ὄπηον σεγβηταρη εδο κατοθεν ... Καὶ ακομη του ἄφηνη να εχη και την εγνηα τοῦ πραγματου του τοῦ σταμπελε, ἡγου σπητηον του, χοραφον του, μετοχηον του και αμπεληο του, ακομη και τζη πορτζηος του βαλμενη εἰς το χοριο Πετροκεφαλο τοῦ Μαλβηζηου, τα ὄπηα πραγματα να κρατη ὁ αὐτος αφεντις Γηοργακης ὡστε νάρθη και να γηαγηρη ὁ ανοθεν αφεντις Τζουανες Ροδητης ἐπὰ ἡστην χορα και ὡσαν ερθη Θεοῦ θελοντος να μπορη να του τα κονσηνηαρη σουμπητο και ημετηατες ὁ αὐτος αφεντις Γηοργακης, ετζη τα πραγματα ηγκλουζα ἡστο ἡβενταρη, ὡσαν και το ανοθεν ἀσημη και τα αυτα σταμπελε, δηχος καμχαν εναντηόσην και δηχος να μπορη ποτε να ητετζηπαρη απου τα αυτα πραγματα καμχας λογης πραγμα και να τα βλεπη ογη να μη λαχη να χαθη τηβοτας. Καὶ ακομη στη θελη σκοδαρη να του τα κονσηνηαρη και να του δηχηνη και κοντο ντεστηνητο και παρτηκολαρ εἰς στη θελη σκοδαρη, δεν μποροντας τηνας απου τους ἔδηκους τοῦ ανοθεν αφεντι Τζουανε Ροδητη να μολεσαρη τον ανοθεν αφεντι Λογοθετη, επηδη και ραπρεζενταρη τον ανοθεν αφεντι Τζουανε μοναχος, ξεκαθαρηζοντας και ανησος, όπου ὁ Θεός να μη το ὄρηση, θελη λαχη θανατος τοῦ αυτου αφεντι Ροδητη, ετοτες και ησητηον καζο το πραγμαν του να νησπονερετε ηστον μοδον οπου μηλη το τεσταμεντο του ...».

246α

1639. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ρέθυμνο.

Μ. Μανούσας, «Ἀνέκδοτα βενετικά ἔγγραφα (1618-1639) γιὰ

τὸν Ἰωάννη-Ἀνδρέα Τρωῖλο, τὸν ποιητὴ τοῦ Ῥοδολίνου», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), σ. 76-77.

247

1639. Διαθήκη. Σαντορίνη.

Ἄ. Κατσουρός, «Διαθήκη Γουλιέλμου ντὰ Κορόνια», στὸν τόμο *Σαντορίνη*, Ἀθήνα 1971, σ. 137-138.

247α

1639-1810. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά και πατριαρχικά έγγραφα. Ι. Μ. Αγ. Νικολάου Καρυάς (Αρκαδία)

Τ. Γριτσόπουλος, «Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Καρυᾶς Κυνουρίας», *Μνημοσύνη* 2 (1968-1969), σ. 334-336 αρ. 1-6, σ. 340 αρ. 9.

248

1641-1649. Προικοσύμφωνα. Κύπρος.

Κ. Μέρτζιος, «Τὸ Γ' τεῦχος τοῦ Μικροῦ Ἑλληνομνήμονος. Δύο προικοσύμφωνα ἐκ Κύπρου ἐλληνιστὶ τῶν ἐτῶν 1641-1649», *Ἡπειρωτικὴ Ἔστια* 19/219-220 (1970), σ. 409-410.

249

1641-1775. Νοταριακές πράξεις. Νάξος.

Ἄ. Κατσουρός, «Οἱ Τοῦρκοι τῆς Νάξου», *ΕΕΚΜ* 9 (1971-1973), σ. 163-176, αρ. 1-13.

250

1642. Μίσθωση (ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο). Πάτμος.

Π. Μιχαηλάρης, «Ἅγιος Ἰωάννης (Κολόνα): Μετόχι τῆς μονῆς τῆς Πάτμου στὴ Σάμο (16^{ος}-19^{ος} αἰ.)», στὸν τόμο *Ἡ Σάμος ἀπὸ τα βυζαντινά χρόνια μέχρι και σήμερα*, τ. Α', Ἀθήνα 1998, σ. 192-193.

251

1642-1911. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καστρί, Παραμυθιά, Σαγιάδα, Σούβλασι (Ἡπειρος).

Γ. Σάρρας, *Ἱστορικά, λαογραφικά περιοχῆς Ἡγουμενίτσας 1500-*

1950, Ἀθήνα 1985, σ. 97-102 αρ. 1-7, σ. 103 αρ. 9, σ. 198-211, σ. 320-325.

252

1643-1644. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας.

A. Vincent, «Ὁ ποιητής τοῦ Φορτουνάτου. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸν Μάρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), σ. 61-62 αρ. 1, σ. 63-65 αρ. 3.

253

1643-1816. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά ἔγγραφα, δικαστική ἀπόφαση ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου. Σίτσοβα (Μεσσηνία), Μονεμβασία (Λακωνία).

A. Καλαμαράς, *Αλαγονία και Αλαγόνοι*, τ. Α', Ἀθήνα 2001, σ. 219 αρ. 1, σ. 220-221 αρ. 3-6, σ. 233-234, 283.

ΔΙΑΖΥΓΙΟ ΛΟΓΩ ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΕΑΡΑΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ ΓΑΜΟΥ ΑΝΗΒΟΥ (ΚΕΦ. ΡΜΟ)

1732, 18 Δεκεμβρίου

«† Νικηφόρος ἐλέω Θεοῦ Μητροπολίτης Μονεμβασίας

Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ του παρόντος διαζυγιτικοῦ γράμματος δήλον ποιεί ως ὅτι παραστάς ἐμπροσθεν τῆς ἡμῶν μετριότητος ὁ νικολάκις υἱός του Παναγιώτη Παπάκαλῶ και προβαλλόντας μετὰ πολὺς δεινοπαθείας ὅτι καθόν καιρόν υπάνδρευσαν αὐτόν υπήρχεν ἀνηβον, ἀνήλκον δηλαδή. Ὅθεν ἡμεῖς οὐ πιστεύσαντες εξετάσαμεν ακριβῶς δι επιτιμίον. Και μάρτυρες παραστάντες, ὅτε κυρ ... εμαρτύρησαν τὴν ἀπασαν ἀλήθειαν. Πῶς ἀνηβον ὄν το παιδί ἦτον χωρὶς ηλικίαν νόμιμον, και δυναστικῶς αὐτό υπάνδρευσαν. Οὐ μην ἀλλά και συγγενεῖς ὄντες μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ τότε Δεσποίνως θυγάτηρ ὄν του Γιαννάκη Κόκορα εκ του χωρίου Σίτσοβα, ἐπέπερ θεῖος και ανεπιός ἔλαβον μητέρα και θηγατέρα. Ὅν το ὁποῖον υπάρχει πάντη ἀπάδον και παράνομον. Διό και ἡμεῖς κατὰ τὴν νεαράν του Βασιλέως Αλεξίου του Κομνηνοῦ κεφαλαίω ρμο' απαγορεύουσαν ἀνήβου γάμον και κατὰ τὴν προσταγὴν του πατριάρχου κυρ Νικολάου κεφαλαίω ρς ως φησίν δια το μη εἶναι νόμιμος ἢ μνηστεία ἢ το στέφανον, ἢ το ἀνηβον τον τοιοῦτο χωριζέσθω. Επεὶ τοῖνον και ἡ παρ' ἡμῶν μετριότης θεωρούσα το ἀνηβον του συνοικεσίον, ως θεσπίζουσι οἱ νόμοι, πλὴν των δεκατεσσάρων χρόνων ὁ ἀνὴρ και δωδεκαετίας ἡ γυνή, ἐπειτα βλέπουσα και το παράνομον τῆς συγγενείας εἰς το παντελές, οὐκ ηθελήσαμεν αὐτό στέρξει οὐδόλως δια τὴν ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν. Τούτου χάριν, γράφομεν και αποφαινόμεθα, ἵνα τῆς συνοικέσεως και συζύξεως οὕτως διαλυθείσης ανεμποδίστως δι ἦν προσεβλήσασθω αἰτίαν ἔχωμεν τον ρηθέντα Νικολάκη ἀπὸ τῆς Δεσποίνως διακεχωρισμένον και διαζευγμένον. Και ἔχει ἀδειαν ὁ Νικολάκης λαβεῖν ἐτέραν γυναῖκα ἢν αν βούλεται κατὰ τους νόμους και στεφανωθῆναι ἐκεῖνη ἐκκλησιαστικῶς μηδενός ἐναντιουμένον, ὅθεν εἰς ἐνδηξιν ἐδώθη το παρόν ἡμέτερον γράμμα, ἦτοι διαζύγιον και κατεστρώθη εν τῶδε το παρόντι κόνδικι ...».

ΝΕΜΗΣΗ ΑΝΙΟΝΤΟΣ

1780, 9 Μαρτίου

«... τιν σιμερον φανερονο κέ ομολογο εγο η παναγιοτα κοτογιανιτζα πως με ηδια μου θέλισιν κέ με καλιμον γνομιν αποφασισα να διορισο τιν κλιρονομηά μου πατρικι κε μιτρικι που εχο στιν εξουσία μου τον ηο μου ηον διμητρακι κε γιανι καθου ήνε κλιρονομι μου μαλιστα που σε αυτά ηνε κε πολα εξοδα του πατερα τους οπου τα εχι αμανατι σε μενα ... κέ δια το χρεος οπου εχουν να με κιταζουν οσο ζο δια τουτο από τιν σιμερον αποξενονομε τοσο από σπιτια μου από μιλους από νεροτριβι μου από απελι μου από χοραφια μου από περβολια μου από αγρια κε ημερα οπου κέ αν εχο να ήνε πλιρεξουσιη η ηοί διμητρακις κέ γιανις κε εγο να ήμε ξένη κέ αποξενι οξο από κίνα που εχο τις θιγατρος μου μαριας να μην εχουν η ηοί μου να κάμουν. Τις εχο δια πρικα τις τον τριτον μίλο ... αυτό ηνε τις θιγατρος μου τα δε επιλιπα να ηνε τον ιον μου. ακομα φανερονο πως ο ηος μου ο γιανις αν ελθι από τη ξενιτια κέ κατζι στη κλιρονομηα του ήδε κέ ηθελε πουλισι να μιν εχι τιν αδια παρά να ήνε όλα του ηου μου διμητρακι. Ακιμι να μηρασουν σαν αδελφι οχι κέ θέλι να πουλίσι κέ να παρατισι αλο δεν εχι να λαβι. Πενιτα γροσια να του δοσι ο ηος μου διμητρακις κέ να ήνε ήδιος κέ καθολικός νικοκίρις ο διμητρακις οσανοθεν γραφο να τα κανι ος θελι κε βουλετε κέ γο η μητερα τους παναγιοτα κατογιανιτζα να ήμε ξενι κέ αποξενι από τιν κλιρονομηα μου, κέ δια βεβεον τις αλιθιας μου εδοσα τιν παρουσα μου ομολογιαν εις χιρας τους να φανερονι τιν αλιθιαν εις κάθε κερου χριαζουμενου ενεπροστεν τον προεστον του χοριου που θελον ηπογραφι κέ να μαρτιρον τιν αλιθιαν κέ δια σιμηον τις αλιθιας βανο το δακτιλο μου ...».

1780, 22 Μαρτίου

«... τιν σήμερον φανερονο κε ομολλογο εγο η μαρια κοντογιανιτζα η δηγατερα της μαναγετας ότι κανω θυμηση κε τις δηνο γραμα από το χερι μου ότι πως ελλαβα τα πρηκωα μου τα οσα μου είχανε γραμενα το μερδικο μου οσα κε αν εβγενι ψηλλικα κε χοντρικα ... κε ετεργιαχθηκα με τι μανα μου κε με τον αδελφο μου κε ελλαβα το μερδικο μου από τα χιλλια εος στο ένα κε από τόνα εος στα χιλλια ενεμπροστεν τον εβρεθεντων μαρτιρο να μαρτιρον τιν αλιθια.

Μαρια Κοντογιανιτζα τα έλαβα κε εφχαριστιθικα. Ηδου κε το δακτιλο μου ...».

254

1644-1648. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα, Χάνδακας.

A. Vincent, «Νέα στοιχειά για τὸ Μάρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), σ. 143 αρ. 4^Α, σ. 148-151 αρ. 6.

255

1644-1689. Διαθήκες (ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα). Σκύρος.

Ε. Ἀντωνιάδης, «Σκυριανές διαθήκες τοῦ ΙΖ' αἰώνα», *ΔΙΕΕΕ* 26 (1983), σ. 129-192, αρ. 1-9.

256

1645. «Βακτηρία Ἀρχιερέων». Κριτική έκδοση του νομοκάνονα του ιερομονάχου, αρχιμανδρίτου και επιτρόπου Ιωαννίνων Ιακώβου με βάση κυρίως το υπ' αριθμόν 301 χφ. της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος (πρβλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 129 όπου παρέχονται γενικές πληροφορίες για τους χειρόγραφους κώδικες της «Βακτηρίας Ἀρχιερέων»). Ακολουθείται η δομή και η διάρθρωση του «Συντάγματος κατὰ στοιχείον» του Ματθαίου Βλάσταρη¹⁸. Ιωάννινα.

Ἰ. Ἀκ αν θ ό π ο υ λ ο ς (έκδ.), *Ἰακώβου (Ἱερομονάχου, ἀρχιμανδρίτου καὶ ἐπιτρόπου Ἰωαννίνων) Βακτηρία Ἀρχιερέων (1645)*, τ. Α'-Γ', Θεσσαλονίκη 2000, σ. 1-1737.

«Λόγος προοιμιακὸς τῆς παρούσης βίβλου πρὸς πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς πασῶν τῶν πόλεων ...

Παρούσα βίβλος ἡ ὀνομαζομένη βακτηρία ἀρχιερέων, ἡ νῦν νεωστὶ συντεθεισα ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς, ὡς δρᾶται τοῖς πᾶσιν, ἐγένετο οὕτως. Ἔστωντας καὶ νὰ προστάζη (ὁ παναγιώτατος ἡμῶν δεσπότης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κύρης Παρθένιος, ὁ ἐξ ἐπισκοπῆς χώρας τῆς εὐγενεστάτης, οὗ οἱ γεννήτορες εὐσεβέστατοι, εὐγενέστατοι, καὶ φιλόξενοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φιλόθεοι, καὶ πάση ἀρετῇ κεκοσμημένοι) ὅτι νὰ τὴν συντάξωμεν, καὶ νὰ τὴν βάλωμεν εἰς τάξιν καὶ εἰρμὸν τοῦ ζητουμένου σκοποῦ, καὶ νὰ θέσωμεν τὰς ὑποθέσεις πάσας ὅπου πρέπει καὶ ἀρμόζει νὰ κρίνη ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων, κατὰ τοὺς ἱερὸς κανόνας, καὶ θεῖους νόμους, τοὺς ἐπ' αὐτοῦ κρινομένους ... Τεθαρηγκότες εἰς τὰς ἀγίας αὐτοῦ εὐχὰς τελειῶσαι τὴν παρούσαν βίβλον, καὶ δὴ προθέμενοι ἐνώπιον ἡμῶν τὰς ἱερὰς ταύτας βίβλους, ἤγουν τὴν βίβλον τῶν ἀγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τὴν συγγραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος, ἔχουσα τοὺς θεῖους αὐτῶν κανόνας, τὰς βίβλους πασῶν τῶν ἱερῶν συνόδων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν, ἐχούσας τοὺς θεῖους αὐτῶν κανόνας, τὰς βίβλους Διονυσίου καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου Νύσσης, καὶ Θεοφίλου, καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Γεναδίου καὶ Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, Ἐπιφανίου Κύπρου, Ταρασίου, καὶ Φωτίου καὶ Νικηφόρου Κωνσταντίνου Πόλεως, Γεωργίου Ξιφιλί-

18. Για τις προηγηθείσες εκδόσεις βλ. στην εισαγωγή του παρόντος τόμου σημ. 55. Για τη χειρόγραφη παράδοση πρβλ. Ν. Βέης, «Ἀρμενοπουλικά Ἀνάλεκτα. Γ' Σχετικὰ πρὸς τὴν «Βακτηρίαν τῶν Ἀρχιερέων»», στον τόμο *Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου ἐπὶ τῇ ἑξακοσιετηρίδι τῆς Ἐξαβίβλου αὐτοῦ (1345-1945)*, Θεσσαλονίκη 1952, σ. 396γ'-ε'. Για την ορολογία της Βακτηρίας με βάση τα ανέκδοτα χειρόγραφα 1273 και 2254 της ΕΒΕ βλ. Δ. Γκίνης, «Ἀθησαύριστοι λέξεις ἢ σημασίαι λέξεων ἐκ τῆς ἀνεκδότου «Βακτηρίας Ἀρχιερέων (1645)»», *Λειμωνάριον. Προσφορά εἰς τὸν καθηγητὴν Ν.Β. Τωμαδάκη*, Ἀθηνᾶ 73-74 (1973), σ. 290-297. Το ἔργο μεταφράσθηκε το ἔτος 1754 στη ρουμανικὴ γλῶσσα ἀπὸ τον μοναχὸ Κοσμά και τον διδάσκαλο Δούκα. Βλ. ενδεικτικῶς St. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, Vo. I, parte 1, Vaslui 1937, σ. 80-82· Π. Ζέπου, *Μιχαὴλ Φωτεινοπούλου, Νομικὸν Πρόχειρον (Βουκουρέστιον 1865)*, ΑΙΔ 17 (1954-1959), σ. 11.

νον, Αναστασίου Αντιοχείας, Θεοδώρου Βαλσαμών, Γρηγορίου πάπα Ρώμης, Θεοδωρήτου Κύρου, Μαθαίου του Βλαστάρεως, Κωνσταντίνου του Ἀρμενοπούλου, Ιουστινιανού του βασιλέως, Βασιλείου και Λέοντος και Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων, Ἀλεξίου του Κομνηνοῦ, τὰς νεαρὰς τῶν θειοτάτων βασιλέων, και τὰς νόμους ἔχουσας τοὺς πολιτικούς, και ἕτερα τινα βιβλία ἐκκλησιαστικά, ἅτινά εἰσιν ὧδε, συνθέμενα πρὸς καλλωπισμὸν τῆς ἐκκλησίας, και ταύτας πάσας τὰς εἰρημένας βίβλους, αἱ μὲν ἔχουσαι θείους κανόνας, αἱ δὲ νεαρὰς και νόμους πολιτικούς. Καὶ ἐρασιζάμενοι ... ἐσυγγράψαμεν τὴν βίβλον ταύτην, ὡς ὁρᾶται τοῖς πᾶσιν, και ὅπως διὰ τὸ εὐρίσκεται ὁ σκοπὸς ἐκάστης ὑποθέσεως εὐκόλως, ὡς ἄνωθεν ἔφημεν, ἐσυντάξαμεν ταύτην μετὰ τινος μεθόδου θαυμασίας, ἀρχίζοντας τὸ ὄνομα ἐκάστης ὑποθέσεως κατὰ στοιχεῖο τῶν εἰκοσιτεσσάρων γραμμάτων μιμησάμενοι τὴν βίβλον Μαθαίου του Βλαστάρεως, διὰ τὸ ράδιον, ἀλλ' οὐκ ἦν ἡ παροῦσα βίβλος ὁμοία κατ' ἐκείνης, ἂν και διὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων ἦν γεγραμμένη ...».

257

1645-1786. Νοταριακές πράξεις. Λευκίμμη (Κέρκυρα).

Μ. Πανδής, Κέρκυρα. Το βαϊλάτο του Αλευχίμου και το Πεντάχωρο, Αθήνα 1986, σ. 46-48.

258

1645-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και πατριαρχικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Πάρος.

Ν. Ἀλιπράντης, Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος Μαρπήσσης Πάρου. Τὸ ἱστορικὸν μοναστήρι-τὸ κάστρον και αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Κεφάλου μετὰ ἀνέκδοτα ἔγγραφα και φωτογραφίας, Ἀθήνα 1975, σ. 115-117 αρ. 2, σ. 121-128 αρ. 5-6.

259

1646-1672. Νοταριακά έγγραφα. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, «Οἱ Κρήτες ξυλογλύπτες Ἰωάννης και Ἄντζολος Μοσκέτης στὴν Κεφαλονιά (ΙΖ' αἰ.)», Ὁ Ἐρασιστής 12 (1976), σ. 250-251 αρ. 1, σ. 255-256 αρ. 2, σ. 259-260 αρ. 3-4.

260

1647-1776. Νοταριακές πράξεις. Αργοστόλι (Κεφαλονιά).

Γ. Μπάλλας, «Πληροφορίες για τις συντεχνίες στὴν Κεφαλονιά (1594-1776)», στα Πρακτικά του ΣΤ' Διεθνούς Πανιόνιου Συνεδρίου, τ. Β', Αθήνα 2001, σ. 171-180, αρ. 1-6.

261

1647-1846. Νοταριακές πράξεις. Αργυράδες (Κέρκυρα).

Γ. Σ α λ β ά ν ο ς, «Γαμήλια έθιμα Άργυράδων Λευκίμμης», *Λαογραφία* 10 (1929), σ. 528-530 αρ. 1-2, σ. 533-534 αρ. 4-5, σ. 536-539 αρ. 7-9.

262

1648-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διαδικαστικά έγγραφα, «μπουγιουρντί» για ζημίες που προξενούν τα πρόβατα. Νάξος.

Ν. Κ ε φ α λ λ η ν ι ά δ η ς, «Ποιμενικά Νάξου. Έπιτόπιοι συνήθειαι έξ άνεκδότων έγγράφων», *ΕΕΚΜ* 10 (1974-1978), σ. 423-431 αρ. 4-15, σ. 436-438 αρ. 18-20, σ. 443-450 αρ. 27-33.

ΚΤΗΝΟΛΗΨΙΑ - ΣΙΔΗΡΟΚΕΦΑΛΑ

1810, 10 Νοεμβρίου

«Διά τοῦ παρόντος πρωτονοταριακοῦ γράμματος δηλοποιεῖται ὅτι ἐπειδὴ καὶ νὰ εἶχεν νὰ λαμβάνη ὁ ἐντιμότατος ἐν Τερομονάχοις κὺρ Μακάριος Καπαρέλης, παρὰ τοῦ Χριστοφῆ Μανωλᾶ μερικὰ ζῶα βόδια ὅπου τὰ εἶχεν κοιντουβερνικά, διὰ τοῦτο ἐσυμφώνησαν ἐν τῷ μεταξύ τους καὶ τοῦ δίνει ὁ ρηθεὶς Χριστοφῆς διὰ τὰ αὐτὰ βοδινὰ τοῦ μεριδίου τοῦ εἰρημένου κὺρ Μακαρίου ὅπου ἀπὸ τὴν σήμερον τοῦ τὰ παραίτησεν, δέκα ζᾶ θηλυκὰ καλὰ νὰ τὰ κρατῆ αὐτὸς ἐν ὄσφ ζῆ σιδηροκέφαλα, καὶ νὰ τοῦ δίνη τὸ κατ' ἔτος ἀπὸ τρεῖς δεκάρια τυρὶ μὲ ἕνα τραγόπουλον· νὰ μὴν ἠμπορῆ ποτὲ νὰ τὸν βιάσῃ ὅπου νὰ τοῦ τὰ σηκώσῃ, ἀλλὰ νὰ τὰ κρατῆ σιδηροκέφαλα, καὶ νὰ τοῦ δίνη τὸ ἄνω εἰρημένον τυρὶ τὸ κατ' ἔτος μὲ τὸ τραγόπουλον· ὡσαύτως καὶ ὁ ρηθεὶς κὺρ Μακάριος παραιτεῖται ἐκ τελείου ἀπὸ τὰ αὐτὰ ζῶα τὰ βοδινὰ ὅπου προτοῦ εἶχον ἀναμεταξύ τους κοιντουβερνικά, χωρὶς τοῦ λοιποῦ νὰ ἠμπορῆ νὰ τοῦ ζητῆ τὸ παραμικρὸν διὰ τὰ αὐτὰ ζῶα. Ὑπόσχεται προσέτι ὁ ρηθεὶς κὺρ Μανωλᾶς ὅτι νὰ δίνη τοῦ εἰρημένου Χριστοφῆ μίαν δαμαλίδαν ἀγορασμένην ἀπὸ τὰ ἴδια του ἄσπρα, νὰ τὴν ἔχουν κοιντουβερνικὴν χωρὶς κανίσκι καὶ κεφάλωσιν, ἀλλὰ ὅτι ἐξαποστείλῃ ὁ ἅγιος Θεὸς ἀπὸ τὴν αὐτὴν δαμαλίδαν νὰ τὸ μοιράζον ἐξ ἡμισείας των διὸ καὶ εἰς ἔνδειξιν ἀληθείας βεβαιώνεται τὸ παρὸν διὰ τῆς ἰδίας των γραφῆς ...».

263

1649. Νοταριακές πράξεις παραχωρήσεως ναών. Χάνδακας.

Αγγελική Πανοπούλου, «Από τη ζωή του Βαρθολομαίου Συρόπουλου στην Κρήτη. Νέες αρχαικές μαρτυρίες», στον τόμο *Της Βενετίας το Ρέθυμνο*, Βενετία 2003, σ. 145-150, αρ. 1-2.

263α

1649-1652. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Τρίκαλα.

Κ. Σπανός, «Οι θεσσαλικοί οικισμοί στον ιεροσολυμιτικό κώδικα 509, 1649-1669», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 336-337.

263β

1650-1798. Διοικητικά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάκυνθος, Πάτμος.

Ν. Κονόμος, «Ο άγιος Ίωάννης και εὐαγγελιστής τῆς Πάτμου (ἀνέκδοτα κείμενα τοῦ μετοχίου τῆς Μονῆς Πάτμου στὴ Ζάκυνθο)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 75-77.

264

1650-1823. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστική απόφαση. Σκύρος.

Ξ. Άντωνιάδης, «Τὸ ἰδιοκτησιακὸ καθεστῶς καὶ ἡ ἀγοραπωλησία ἀκινήτων στὴν τουρκοκρατούμενη Σκύρο. Συμβολὴ στὴν ἔρευνα τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου», *ΕΚΕΙΕΔ* 29-30 (1982-1983) [1990], σ. 94-115, αρ. 1-44.

265

1652. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἔγγραφο ἀφιέρωσης. Πάρος.

Σ. Συμεωνίδης, «Μετόχι τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ ἀγιοταφικά ἀδελφάτα στὴν Πάρο», *Παριανὰ* 6 (1985), σ. 122-125.

266

1652. Διαθήκη. Κέρκυρα.

-----, «Αφιέρωμα στους Κερκυραίους επισκέπτες. Μια κερκυραϊκὴ διαθήκη», *ΔΙΜΝ* 4 (1988), σ. 63-64.

267

1652-1778. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αμοργός, Πάτμος.

Σ. Μουζάκης, *Ο μοναχισμός στο Ν.Α. Αιγαίο κατά τον 16^ο-18^ο αιώνα. Οι σχέσεις των μοναστηριών Αμοργού - Πάτμου*, Αθήνα 1997, σ. 41-42, 88-89, 126-127, 145-146.

268

1653-1819. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Δ. Β α γ ι α κ ά κ ο ς, «Μαυιάται εις Ζάκυνθον ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ ἀρχαιοφυλακείου Ζακύνθου. Α' Ἡ οἰκογένεια Νίκλων – Νικλιανῶν (1554-1859)», *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), σ. 25-31 αρ. 1-2, σ. 32-55 αρ. 4-24, σ. 57-84 αρ. 26-46, σ. 85-96 αρ. 48-57· *ΕΑΙΕΔ* 6 (1955), σ. 3-22 αρ. 58-79, σ. 24-36 αρ. 81-93, σ. 37-51 αρ. 95-112, σ. 53 αρ. 114-115, σ. 55-65 αρ. 118-124, σ. 69-71 αρ. 127-129.

ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΕΝΟΧΗΣ ΜΕ ΔΟΣΗ ΑΝΤΙ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ

1663, 8 Ιουνίου

«... Τὴν σήμερον παρὸν σωματικῶς ὁ μισσὲρ Ἀντώνιος Κοσμᾶς λεγόμενος Γερακάρης τοῦ Μιχαλάκι ἀπὸ τὴν Μάνη, ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ καὶ νὰ ἐπερίλαβε ἀπὸ τοὺς παρόντας σινιὸρ Γιώργο Βαρσαμᾶ καὶ ἀπὸ τὸ μισσὲρ Γιώργο Νίκλο, ἤγουν ἀπὸ τὸ Βαρσαμᾶ ριάλια διακόσια δέκα καὶ ἀπὸ τὸν αὐτὸν Νίκλον ἕτερα ἄλλα ριάλια διακόσια δέκα μὲ τὰ ὅποια ἐφραμπρικάρισε καὶ ἔκαμε μίαν γαλιόττα μπάγκανε ἰν τοῦττο δεκοχτώ, ὀνομαζόμενη ἡ Κυρία τοῦ Σκοποῦ, καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνωθεν Κοσμᾶς νὰ μὴν ἔχη τὸν μόνον νὰ τοὺς δώσῃ τὴν εὐχαρίστησιν στὲς ἄνωθεν σοῦμμες καὶ μέλλοντας νὰν τότε στενέφουν, λοιπὸν διὰ νὰ μὴν τοῦ ἀκκουζάρουνε ἔξοδες καὶ μάσιμμε εἰς τὴν χάριν ὁποῦ τοῦ ἔκαμαν νὰ τότε σουφφραγάρουν στὴν ἄνωθεν σοῦμμα, μὲ τὴν ὁποῖαν ἰνπερφετζιοναρίστη τὴν αὐτὴν γαλιόττα, εἶναι τὸ δίκαιο νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ, πὲρ βία τῆς παρουσίας καὶ θεληματικῶς τρόπου δίδει ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ στὸ ἐρχόμενο παραδίδει πρὸς τοὺς ἄνωθεν σινιὸρ Βαρσαμᾶ καὶ Νίκλο ἀπὸ τὴν ἄνωθεν γαλιόττα μερτικά δεκατέσσερα, Νο 14, ἤγουν τὰ ἑπτὰ καθενός, διὰ νὰ τὰ δεσπονέρουν καὶ κάμουν ὡς θέλουν καὶ βούλονται, διορθώνοντάς τους ἀσσολούτους νοικοκυραίους στὰ αὐτὰ 14 μερτικά, στάντε τὴν ἄνωθεν εὐχαρίστησιν καὶ τοὺς τῆνε ρεφενδάρει διὰ νὰ κάμουν ὡς θέλουν καὶ βούλονται, μὲ τὸν ὁποῖον μόνον καὶ συμφωνίαν οἱ ἄνωθεν κρεδιτώροι διαμένουν εὐχαριστημένοι ὁ καθένας τους στὸ ὅ,τι ὡς ἄνωθεν ἔχει νὰ λάβῃ καὶ κρᾶζονται πλερωμένοι καὶ τὰ ἐξῆς ...».

ΔΩΡΕΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΔΕΚΤΟ («ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΙΟΝ»)

1663, 30 Αυγούστου

«... ἐνεφανίστη παρὸν σωματικῶς ὁ μισσὲρ Λίας Νίκλος τοῦ ποτὲ Ἀναγνώστη, ὁ ὁποῖος ἰνστάρει νὰ γράψω ὡς κάτωθεν: Ἐπειδὴ καὶ καιρὸν ἀπερασμένον νὰ ἐβάπτισε ἓνα παιδί τοῦ παρόντος μισσὲρ Γιάννη Φουκᾶ Μηλιώτη, τὸ ὁποῖον ὠνομάτισε Γιώργιο, εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τοῦ Πατινιώτη καὶ θέλοντας ὁ αὐτὸς Νίκλος νὰν τοῦ δώσῃ ἐκεῖνο τὸ χάρισμα καὶ βαπτιστικίον ὁποῦ εἶναι τὸ χρειαζόμενον, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νὰ μὴν τὸ ἔκαμε, θεληματικῶς τρόπου καὶ εἰς δυνάμειος τῆς παρουσίας δίδει ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας διὰ βαπτιστικί πρὸς τὸν ἄνωθεν φιότζο του καὶ πάντων τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων αὐτοῦ ἓνα κομμάτι σπιτότοπον, ὁποῦ ἠδρίσκειται νὰ ἔχη, τόπος νοῦδος, στὴ σκοντράδα τοῦ Ἁγίου Ταξιάρχου τοῦ Πασπαλιάρη, τοῦ μάρκρον ὀρυῖες τέσσερες

και του πλάτου ἕτερες ὀρυιές τέσσερες ἰντζίρα, ὅσο εἶναι και ἠύρισκεται με ἅπασά του ἄλλο δικαίωμα και με κάμποσες πέτρες και θεμέλιο ... Τὸν ὁποῖον ἄνωθεν σπιτότοπον δίδει ὡς ἄνωθεν, ἵνα κάμη πρὸς τὸ ἄνωθεν παιδί διὰ βαπτιστίκι του διὰ νὰ τὸ κάμη και δεσπονέρη εἶτι ἄρα θέλει και βούλεται μὴ ἀπὸ τινος ἐναντιούμενος με τοιοῦτον τρόπον, διότις τόσο ὁ αὐτὸς Γιώργος, ὡσὰν και πάντες οἱ κληρονόμοι και διάδοχοι αὐτοῦ νὰ ἔχουν ὄμπλιγο νὰ δίδουν πρὸς τὸν ἄνωθεν Νίκλο και πάντας τοὺς κληρονόμους και διαδόχους αὐτοῦ τὸν κάθε ἴήσιον χρόνον, κάθε στήν πρώτη τοῦ Τρυγητίου, ἀρχινῶντας ὁ καιρὸς ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον τὸν ἐρχόμενον ρεάλι μισὸ και ἓνα κοττόπουλλο και τοῦτο αἰωνίως ὡς ἄνωθεν, δίδοντας ἐξουσίαν τοῦ ἄνωθεν μισσέρ Ἰωάννη διὰ ὄνομα τοῦ ἄνωθεν παιδιοῦ του, νὰ στριδάρη και δεκρετάρη τὸ παρὸν χάρισμα και βαπτιστίκιον διὰ νὰ ἔχη πάντοτε τὸ στέρεο, βέβαιο και ἀπαρασάλευτο και με τοιοῦτον τρόπον, διότις ὅποτε τῷ καιρῷ ἤθελε ἐναντιωθῆ τινὰς τὸν ἄνωθεν φιώτσο μου, ὀββέρο τοὺς κληρονόμους και διαδόχους του, ὡς ἄνωθε διὰ τὸν ἄνωθεν τόπον, ὑπόσχηται ὁ αὐτὸς Νίκλος τὰ κτήματά του ὄλα, κινητὰ και ἀκίνητα, παρόντα και μέλλοντα, νὰν τοὺς μαντενίρη στοὺς ποσσέσσο τὸ παντοτινὸ και ἔπειτα νὰν τοῦ σολλεβάρη ἀπὸ κάθε ἐναντίο ἐξοδες, ντάννα, ἰντερέσσο και μεγαροαμένα, ἔττι ἀλικόντρο και τοῦ αὐτοῦ παιδιοῦ νὰ εἶναι ὄμπλιγάδα και ὑποτικάδα τὰ καλά του και μεγαροαμένα ὀποῦ ἤθελε κάμει στον αὐτὸν τόπον διὰ τὴν ἄνωθεν κοντριμπουτζιὸν τὸ ρεάλι μισὸ και κοττόπουλλο τὸν κάθε χρόνον και τὰ ἐξῆς, διὰ τὸ ὁποῖον παιδί, ἔπειδὴ και νὰν μὴ εἶναι τοῦ νόμου, ὁ ἄνωθεν πατήρ του προμεττέρει ἵν προόρις μπένις διὰ τὸ αὐτὸ και μαντενιμένο τῆς παρούσης ...».

269

1653-1823. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἔγγραφα, δικαστικές αποφάσεις κοινοτικών κριτηρίων, διαιτητικές αποφάσεις, αποφάσεις γενικής συνελεύσεως του κοινού, διαδικαστικά ἔγγραφα. Δρυμαλία, Κάστρο Μπούργος, Νεοχώρι, Φιλώτι (Νάξος), Θερμιά (= Κύθνος), Κωνσταντινούπολη, Μυκόνος, Νάουσα (Πάρος), Νιός (= Ἴος), Παροικιά (Πάρος), Πάτμος, Πλοέστι, Πολύκανδρος (= Φολέγανδρος), Σύρος, Χίος.

Ἐλένη Κούκου, *Οἱ κοινοτικοὶ θεσμοὶ στὶς Κυκλάδες κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, Ἀθήνα 1989, σ. 17-318 αρ. 1-209.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥ ΠΕΡΙ ΕΚΛΟΓΗΣ «ΚΑΤΖΕΛΛΑΡΙΟΥ»
(ΝΟΔΑΡΟΥ)

1716, 14 Ιανουαρίου

«... Με τὸ νὰ πέρασεν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴ ὁ μακαρίτης ἐντιμότατος χωρεπίσκοπος Καριστινός, πὸν εἰς τὴν ἐπιστασίαν τῆς καντζελαρίας ἐργαζόντανε. Τὴν σήμερον περιμαζωμένοι οἱ πολὺ ἐκλαμπροὶ ἀφέντες προεστοὶ με βουλή και θέλησιν και τῆς λοιπῆς κοινότης, στον διατεταγμένον τόπον διὰ νὰ κάμουν ἐπήφισιν. Και καθὼς εἶναι πάρα πολὺ ὀφέλιμη και ἀναγκαία τούτη ἡ ὑπόθεσις ἐγνωρίστηκε ὅτι πρέπει νὰ εἶναι και ἀπὸ τοὺς προεστοὺς μας ἓνας ἐκλελεγμένος πὸν νὰ ἔχει πρᾶξιν και τιμημένην ἐμπιστοσύνην νὰ ἐπιμελεῖται με καθαρότητα τούτην τὴν χρειάζομενην ἐπιστασίαν διὰ σύστασιν και εὐχαρίστησιν ἀνάπανσιν τοῦ

κόσμον. Καὶ μὲ κοινήν βουλήν καὶ ἀπόφασιν κατὰ τὴν τάξιν ἐψηφίσαμεν καὶ κατασταίνομεν διὰ νοδάρο ὡς ἄνωθεν καὶ φανερόν καντζελάριο τὸν πολλὰ ἔκλαμπρο ἀφέντη Νικολάκη Σπυρίδο, γνωρίζοντάς τοιε διὰ καλὸν καὶ ἄξιον, τοῦ ὁποίου μὲ δύναμιν τῆς παρούσης δίνομεν κάθε ἄδειαν, δύναμιν καὶ ἐξουσίαν νὰ ἐργάζεται τὴν ἐπιστάσιαν ἐτούτην φανερά καὶ ἐλεύθερα, καὶ νὰ ξετρέχει εἰς τὰ πάντα ὅλα πὸν ἐξακολουθοῦσι τῆς ὁμοίας ἐπιστάσιος καὶ τὰ ὅσαν περιγράφει καθὼς τοῦ ἐψηφοῦμεν νὰ τὰ ξακολουθοῦμεν παντοτεινὰ μὲ πίστιν καὶ νὰ τὰ βαστοῦμεν βέβαια καὶ ἀνέκοπτα, δέχως καμμιάς λογῆς ἐναντιότητα. Καὶ τὰ πάντα νὰ τρέχει μὲ τὴν συμβουλήν τῶν ἀφεντῶν προεστῶν διὰ νὰ εἶναι οἱ ὑποθέσεις μὲ κάθεν εἰρήνην. Καὶ διὰ εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς κόπους του εἰς σὲ ὅσα καταστιχώνει καὶ ὅσα ἄλλα περιγράφει νὰ τοῦ γίνετα ἡ ἀνταμοιβὴ μὲ διάκριση κατὰ τὴν ποσότητα τῆς ὑπόθεσης διὰ νὰ εἶναι καὶ ἡ ἀφεντίαν του παντοτεινὰ εὐχαριστημένος κατὰ τὸ δίκαιον.

Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν ἐδικήν του ὑπογραφή μόνον ἔχουν νὰ βεβαιώνονται ὅλα τὰ γράμματα ὅ,τι λογῆς φύσεως καὶ ἂν εἶναι, ὅσα εἶναι τῆς χρείας νὰ τὰ βουλώνει μὲ τὴν συνηθισμένην βούλαν τῆς κοινότης μας, τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ κρατεῖ πάντα εἰς φύλαξιν.

Τοιοτοτρόπως γνωρίζομεν διὰ κοινήν διόρθωσιν καὶ ὑπογράφομεν διὰ βεβαιότητα νὰ εἶναι ὁ ἄνωθεν ψηφισμένος καντζελάριος ἀφέντης Σπυρίδος παντὶ ἐλεύθερος ἀπὸ ὅλαν του τὰ δοσίματα, δίχως νὰ πληρώνει ποσῶς τίποτις ...».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ (ΠΑΡΟΥ) ΓΙΑ ΤΗ ΛΙΑΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

1724, 13 Δεκεμβρίου

«Ὁ ἐνδοξότατος ἀφέντης μας καὶ διαφεντευτής μας δραγομάνος, μᾶς παρακινᾷ καὶ διορίζει νὰ γένη ἡ στίμα καὶ ἡ ἀποκοπὴ τῆς γῆς κατὰ τὴν γκοινήν πατέντα πὸν ἐκάμαμε, τὴν ὁποίαν τοῦ τὴν στείλαμεν καὶ τὴν εἶδεν καὶ βεβαιώνει πὼς εἶναι πολλὰ καλή. Καὶ διὰ νὰ τελειωθεῖ μὲ ὅλες τῆς τες περιστάσεις, ἔστοντας καὶ νὰ εἶναι ἀναγκαίαν ὑπόθεσις καὶ μὲ εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, σωστὰ καὶ δίχως δόλον. Μᾶς ἔστειλε καὶ συνοδικὸν ἀφορισμόν, τὰ ὁποῖα ἐδιαβαστήκασιν παρρησίαν καὶ φαίνονται τὸ τί διαλαμβάνουσι νὰ συντρέχομεν. Διὰ τὴν αἰτίαν τὸ λοιπὸν ἐτούτην ἔγινε μάζωξις στὸν διατεταγμένον τόπον, κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ οἱ προεστοὶ πὸν εἰς σὲ κοινήν πατέντα ἤτονε ψηφισμένοι ἐρεφουδάρον αὐτοθελήτως διὰ νὰ μὴν εἶναι καμμίαν ὑποψίαν, πὼς ἠθέλασι νὰ κάνουν τὸν μόνον τως. Καὶ μὲ κοινήν ἀπόφασιν μικρῶν καὶ μεγάλων πὸν ἤτονε εἰς τὴν σύναξιν, μὲ βουλή καὶ θέληση καὶ τῆς λοιπῆς κοινότης, ἐψηφισαν πάλε νὰ εἶναι οἱ λοιποὶ πὸν εἶναι εἰς τὴν λεγόμενην ἐκεῖνην πατέντα μὲ καλοὺς νοικοκυραίους καὶ νὰ ἔχουσι κάθε ἄδειαν, δύναμιν καὶ ἐξουσίαν νὰ ποῦσι νὰ κάμουν καὶ νὰ τελειώσουν τὴν στίμαν καὶ ἀποκοπὴ ὁλονῆς τῆς γῆς καὶ μοναστηρίων καὶ κεσίμια ὅλα πὸν εἶναι στὸ μέρος μας. Καὶ τὰ ὅσα κάμουν καὶ τελειώσουν νὰ εἶναι στερεά, βέβαια καὶ ἀνέκδοτα.

Οἱ ὁποῖοι ἐψηφισμένοι εἶναι ὅλοι οἱ κάτωθεν ὀνοματισμένοι ...».

ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΝΑΣΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΡΚΟ ΒΟΕΒΟΔΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ. ΜΝΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΕΝΤΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

1748-1749

«Εἰς τοὺς 1160 ἔχοντας ὁ Χαλλὶ ἀγὰς τὸ ἰλιτζάμι, ἤγουν τὴν δεκατία τῆς νήσου Ἀξίας,

καὶ μὴ ὑποφέροντας οἱ ραγιάδες τὰ ζουλούμια ἀδικίες καὶ ἀνυπόφερτες ἀβανίες, ὁποῦ τοὺς ἔκαμνεν, ἐφέρθησαν εἰς τὴν κραταιὰν βασιλείαν παραπονούμενοι καὶ ζητώντας δικαιοσύνην. Καὶ εὐσπλαγχνίσθη ὁ ὑψηλότατος καπετὰν πασιὰς καὶ ἔστειλεν μουμπασίρη, μὲ ἔνδοξόν του μουγιουρτλί ὄρισμόν, τὸν Ἀχουμέτ ἀγά. Καὶ ἐρχόμενος εἰς τὸ νησί τῆς Ἀξίας καὶ μὲ τὴν ἀγίαν κρίσιν ἔγινεν τὸ δίκαιον. Πλὴν καὶ ὁ εὐρισκόμενος κόνσολος τῆς Φραντζας καὶ ἄλλοι Φραντζέζοι καὶ οἱ πατέρες οἱ Ἰησουῖτες ἐπαραστάθησαν εἰς τὴν παρρησίαν τῆς ἀγίας κρίσεως φανερώνοντας τὸν βασιλικὸν ἀχτιναμέ, καπιτουλατζιόνες καὶ μπεράτι, ἤγονν προβιλέγγιο καὶ ἄλλα φερμάνια, ἤγονν προστάγματα βασιλικά καὶ ἄλλους ἐνδόξους ὄρισμοὺς τῶν ὑψηλοτάτων καπετὰν πασιὰδων καὶ προσωπικῶς ἐκρίθησαν μὲ τὸν ἄνωθεν βοῖβόδα Χαλλί ἀγά, λέγοντας πῶς τὸ καθόλου εἰς αὐτὰ ὅλα τὰ βασιλικά προστάγματα δὲν ἔκαμνεν καμίαν εὐπειθειαν, οὔτε κανένα ψήφος. Μόνον εἰς ὅλα ἐναντίως ἔπραξεν. Πρῶτον: ἐναντίον τοῦ βασιλικοῦ ἀχτιναμέ, ὅτι ἀπὸ φαγιά, πιοτὰ καὶ ἄλλα χαρίσματα, πεσκέσια, ὁποῦ τοὺς ἔρχονται, κουμέρκι νὰ μὴ δίδουσι. Αὐτὸς τὸ ἔπαιρνε. Δεύτερον: διὰ τὰ ὑποστατικά τοὺς ἀμπέλια, χωράφια, λιγούρια κατὰ τὸ κανόνι νὰ παίρνει τὸ πέμπτο. Αὐτὸς δὲν εὐχαριστήθη ἀλλὰ ἀδίκου καὶ παρανόμου τρόπου, τὰ ἄφινεν ἀπάνω μας καὶ τρέχοντας, πουλώντας εἰς τὸ κοινὸ ἐπτὰ καὶ ὀκτῶ πινάκια τὸ κριθάρι, ἐμᾶς τὸ ἄφινεν πρὸς πινάκια δύο. Καὶ μὲ κάθε δυναστεία μᾶς ἔπαιρνε τὰ ἄσπρα. Καὶ ἔτσι καὶ εἰς ὅλα τὰ εἰσοδήματα, εἰς τόσον ὅτι ἐναντίον τὸ κανόνι τὸ βασιλικὸ καὶ ἐναντίον τῆς δικαιοσύνης μᾶς ἐπῆρεν ἀδίκου καὶ παρανόμου τρόπου διακόσια τριάντα σύ γρόσια, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν δικαιοσύνην τὰ θέλομεν. Διὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἄνωθεν βοῖβόδας μερικὰ ὁμολόγησεν καὶ μερικὰ ἀρνήθηκεν. Καὶ ἐξετάζοντας ἐπιμελῶς μὲ τὴν ἀγίαν κρίσιν ἀποδείχθησαν ὅλα ἀπάνω του ἤγονν τὰ διακόσια τριάντα δύο γρόσια καὶ ἐπάρθησαν καὶ ἐγχειρίσθησαν εἰς τοὺς ἄνωθεν Φραντζέζους, καθὼς τὸ δίκαιον τὸ ἐζήτησεν. Τόσον δίδεται εἰδησιὴ εἰς τοὺς ὑψηλοτάτους ἀσθεντάδες μας καὶ πάλιν πρόσταγμα τῶν αὐτῶν ὑπερτάτων ἀσθεντῶν ...».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΛΗΨΕΩΣ ΙΑΤΡΟΥ ΓΙΑ
ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

1776, 9 Αυγούστου

«... Τὴν σήμερον συμφωνᾷ καὶ ταιριάζει ὁ σιὸρ ντοτόρ Πάουλο Νεγκρέτι Μιλανέζες, μὲ τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους καὶ ὑπόσχεται καὶ ἀπομένει ὁ λεγόμενος σιὸρ ντοτόρες νὰ σταθεῖ ἐδῶ εἰς τὸ νησί μας καὶ νὰ ἐπιχειρῆται τὴν ἐπιστασίαν τῆς γιαιτρικῆς του καὶ νὰ κουράρει τὸ Κάστρο ὅλο κοινῶς εἰς ὅ,τι ἀρρώστια ἤθελεν τύχει ἕως τὸν χρόνον. Νὰ εἶναι πρόθυμος εἰς τοὺς ἀρρώστους τοῦ Κάστρου καὶ νὰ μὴν ἐμπορεῖ ἕως τὸν χρόνον νὰ ἐβγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸν τόπο.

Καὶ οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ὑπόσχονται νὰ τοῦ δίνει τὸ κοινὸ τοῦ Κάστρου ριάλια ἑβδομήντα: λέγω Ν° ριάλια 70, διὰ τὸν χρόνον ὀλάκερον, διὰ τὰς φλογοτομίες καὶ βίζιτες ὁποῦ ἤθελεν κάμνει. Καὶ ὅτινος ἤθελεν δώκει γιατρικὸ νὰ τοῦ τὰ πληρώνουν ἐκεῖνοι, ὁποῦ τὸ παίρνουν.

Οὕτως ἐταιριάσασι καὶ ἐσυμφώνησαν, τὸ ὁποῖο τὸ βεβαιώνουν τὰ μέρη μὲ τὴν ὑπογραφήν τως ...».

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΘΕΡΜΙΩΝ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ ΕΠΙΒΛΗΘΕΙΣΑ ΣΕ
ΕΠΗΤΡΟΠΟΥΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

1793, 21 Αυγούστου

«Εἰς τὰ ἴχνη τῶν ὑψηλοτάτων καὶ πολυχρονίων ἀθηνῶν μας γονυκλιτῶς προσπίπτοντες ἀναφέρομεν δουλικῶς ἡμεῖς οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι, ὅτι ἐλθόντες εἰς Ναξίαν τὸν μπιτιριμὲ τῶν νησιῶν μας· μετὸ νὰ μὴν ἐστάθη εἰς Ντριὸν ὁ βασιλικὸς ἀκαταμάχητος στόλος, ἔκαμαν κοινὴν σύναξιν τῶν προεστώτων ὁ οἰκονόμος Θερμιῶν, ὁ πρωτεύδικος Θερμιῶν, ὁ λογοθέτης Ἀντόπας καὶ ὁ Γιαννάκης Ἀντόπας, οἵτινες ἐχρημάτισαν ἐπιστάται τοῦ κοινοῦ Θερμιῶν κατὰ τὸ 1789 ἔτος, καὶ μᾶς ἐφανερώσαν ὑψηλὸν προσκνητὸν μπουγιουλδι τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ πολυχρονίου ἡμῶν ἀθέντου, προστάζον ὅτι μετὸ μαραφέτι τῶν κοτζαμπάσηδων τῶν νησιῶν νὰ ἀποφασισθῆ, ἂν τὸν τζερεμέ, ὅπου ἐπλήρωσαν οἱ ρηθέντες τέσσαρις ἐξ αἰτίας τοῦ Λάμπρου, ὅπου ἔστειλε καὶ ἐσκότωσε τὸν Νικολάκη Ρώταν, βοεβόδα Θερμιῶν, πρέπει νὰ τὸν πληρώσουν οἱ τέσσαρις αὐτοί, ὅπου ἐπιάσθησαν, μετὸ νὰ εὑρέθησαν ἐπιστάται τοῦ κοινοῦ εἰς τὸ κοινὸν τῶν Θερμιῶν. Διὰ τοῦτο κάμνοντες κάθε λογῆς ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐστοχάσθημεν ὅτι μετὸ νὰ εὑρέθησαν ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐπιστάται, ἐπιάσθησαν καὶ ἐπλήρωσαν τὸν τζερεμέ, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἐδοκίμασαν καὶ μύρια πάνδεινα εἰς τὸ κάτεργον. Καὶ ἂν δὲν ἦτον εἰς τὴν δούλευσιν αὐτὴν τοῦ κοινοῦ, ὅποιοι ἄλλοι ἤθελον εὑρεθῆ, ἤθελον δοκιμάσει τὰ ὅμοια. Ἄρα ἐξ αἰτίας τῆς δουλεύσεως τοῦ κοινοῦ ἐπλήρωσαν αὐτὸν τὸν τζερεμέ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν εὔρομεν εὐλογον, ὅτι αὐτὴν τὴν ζημίαν νὰ τὴν πληρώσει τὸ κοινὸν καὶ ὄχι μερικῶς νὰ ἀφανισθῶσιν αὐτοὶ οἱ τέσσαρις. Οὕτως εὔρομεν εὐλογον, ἐν φόβῳ Θεοῦ, χωρὶς τινὸς φιλοπροσωπίας, διότι ὅταν ἐκεῖνοι ὅπου δουλεύουν τὰ κοινά, χωρὶς ἐδικόν τους πταῖσμα τζερεμίζονται, ἀλλὰ μετὸ νὰ εὑρέθησαν εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ κοινοῦ πάσχουσιν, δὲν ὑπάρχει τρόπος πλέον νὰ μείνει κανένας προεστὸς εἰς τὴν δούλευσιν τῶν νησιῶν μας ...».

270

1654-1813. Νοταριακά καὶ ιδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, Ἐνας κώδικας τῆς μονῆς Αγ. Γερασίμου στα Ομαλά τῆς Κεφαλονιάς (1675-1763), Αθήνα 1998, σ. 31-37, 59-60, 70-71, 78-93, 125-145, 156, 227, 229, 256-260, 262-271, 299-302, 310, 312-330, 344-345, 359-360, 362, 381-383, 394-397, 400, 402-422, 424-434, 440, 442, 444-459, 463-475.

271

1655-1777. Κώδικας Θεσπισμάτων τῆς «Κομπανίας τῶν Ῥωμαίων Πραγματευτῶν» τοῦ Σιμπίου Τρανσυλβανίας (χφ. BAR MS. gr 976). Ο κώδικας συντάχτηκε κυρίως ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Αδάμη που διετέλεσε μέλος καὶ «γιουρίτος», δηλαδὴ ορκωτὸς νοτάριος τῆς κομπανίας, κατὰ τα ἔτη 1719-1767(;). Αποτελεῖ ἀντίγραφο τοῦ χφ. BAR MS. gr. 976

σε ό,τι αφορά τις καταχωρήσεις έως το έτος 1763. Στην παρούσα έκδοση δημοσιεύεται ο Πρόλογος του Κώδικα και του Δευτέρου Βιβλίου (φφ. 12^α-13^β, 58^α-60^β), Ευρετήριο των Θεσπισμάτων (φφ. 66^α-68^α) και τα Κεφάλαια 1-51 των Θεσπισμάτων (φφ. 7^α-131^α, 176^{α-β}). Επίσης, δημοσιεύονται αυθεντικές μεταφράσεις των προνομιακών ορισμών του 1701 και 1777. Τέλος, στο Παράρτημα Γ' περιλαμβάνονται όρκοι μελών και αξιωματούχων της κομπανίας και δικαστικές αποφάσεις της κομπανίας των ετών 1655 και 1681.

Δέσποινα Τσούρκα - Παπαστάθη, *Η ελληνική έμπορική κομπανία του Σιμπίου Τρανσυλβανίας (1636-1848)*, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 415-416.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΚΟΜΠΑΝΙΑΣ ΤΟΥ ΣΙΜΠΙΟΥ ΤΡΑΝΣΥΛΒΑΝΙΑΣ. ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ΠΟΙΝΗ ΣΕ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΩ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗΣ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΜΠΑΝΙΑΣ

1665, 7 Ιανουαρίου

«... Διαλάλημα τινός Ντόμπρη Φραγκαρσιάνου, ίνα μή τοῦ δίδουν πλέον κανείς πράμμα βερεσέ καθ' όλον διά τήν κακολογίαν του ... ἐπί τῆς Προεδρίας τοῦ κῆρ Πάνου Ιωάννου ἀπό Ἀλβανιτοχώρι. Φαίνομεν εἰς εἶδησιν πάντων, τὸ πῶς κάποιος Ντόμπρης ἀπό τὸ Φαγκαράσι, ἔστωντας νὰ στέκεται πάντα ἐνάντιος πρὸς τοῦ λόγον μας καὶ ἀκατάδεκτος, καὶ νὰ κάμνη πολλαῖς καὶ ἄπρεπαις ἀταξίαις, καὶ νὰ γελᾷ, καὶ νὰ ἀτιμάζη τοὺς Προεστοτέρους μας, καὶ ἡμᾶς ὅλους νὰ κακολογᾷ, εἰς αὐτὸ ἐδικαιώσαμεν ἀναμεταξύμας, κοινῇ γνώμῃ πάντων, ὅτι ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ὁμπρῶς κανείς ἀπὸ λόγον μας, οὔτε σὲ πανηγύρι, οὔτε ἄλλοῦ πουθενᾶ νὰ μὴν τοῦ δώση πράμμα βερεσέ, ἀπὸ τὴν Μπόλταν του ἢ ἀπὸ τὴν σάτραν του, δίχως μπάνια πλερωμῆς σώας, οὔτε μὲ σημάδι, οὔτε μὲ κεφηλιμέν, καὶ ὅποιος φανῇ παρήκοος εἰς αὐτό, καὶ τοῦ δώση, νὰ ἔχη νὰ γκλωμπίζεται».

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΜΠΑΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ
ΛΕΟΠΟΛΔΟ Α.

1701

«Πριβιλέγκιον τῆς Κομπανίας τῶν Ῥωμαίων Πραγματευτῶν τοῦ Σιμπίνου ἐν τῇ Τρανσυλβανίᾳ, εὐμενῶς χαρισμένον παρὰ τοῦ ἀειμνήστου καὶ Σεβαστοῦ ποτὲ Ἱμπεράτωρος Λεοπόλδου Πρίμου, ἐν τῇ Βασιλικῇ Μητροπόλει Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, κατὰ τὴν 12 τοῦ Σεπτεμβρίου. Ἐτει Χριστοῦ 1701. Μεταφρασθὲν Ῥωμαῖκα εἰς ἀπλὴν Διάλεκτον παρὰ τοῦ ἐλαχίστου Ἰωάννου Ἀδάμη.

Ἡμεῖς, Λεοπόλδος, εὐδοκούσης τῆς Θείας χάριτος Ἐκλεκτὸς Ῥωμαίων Αὐτοκράτωρ, Αἰὲ Αἰγυσιος, καὶ πάσης Γερμανίας, Οὐγγαρίας, Βοημίας, Δαλματίας, Κροατίας, καὶ Σκλαβονίας Βασιλεὺς ...

Δεύτερον. Ὅσον διὰ τὸ Στάσημον καὶ διὰ τοὺς Τόπους τῶν Ἐργαστηρίων, καὶ Σκηνομάτων, ὅπου παλαιόθεν οἱ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ Πανηγύρια, ἢ δίχως τὰ Πανηγύρια, μέσα εἰς τὰ Κάστηρ καὶ Βαρόσια τῆς Τρανσυλβανίας, εἴχασιν συνηθισμένους νὰ κρατοῦσιν,

εὐμενέστατα τοὺς συγχωροῦμεν νὰ εἶναι δηλαδὴ θεληματᾶροι νὰ πωλοῦσι τὰ πράγματά τους κάθε λογῆς, ὡσὰν καὶ πρῶτα, κᾶντε συκοτᾶ καὶ μὲ τὸ κομάτι, Ἄλλ ἰγκρόσσο, κᾶντε λεανικῶς μὲ τὴν πήχην καὶ μὲ τὸ φούντι, Ἄλλ μινούτο. Καὶ κανένα Μαγιστράτο, ἢ τινὰς ἄλλος ἐξωτερικὸς, τοὺς τοιοῦτους Ρωμαιοὺς Πραγματεντάς, ὁποῦ διαφεντεῦνται μὲ τὸ παρόν μας Προτεκτιζιονάλιον, νὰ μηδὲν τολμήσῃ νὰ τοὺς πειράξῃ, ἢ καταπῶς μᾶς ἀνέφεραν νὰ ἐπράχθῃ πρωτῆτερα, κᾶντε Νόμπιλις ἤγουν Νέμεσης, κᾶντε Μιλιτᾶριος ἤγουν Σεφερλῆς, κᾶντε ὁποίας στάσεως ἢ ἀξιοσύνης καὶ ἂν εἶναι, ὑποκάτω εἰς μεγάλην παιδευσιν καὶ Μπυρσάγκο, διὰ μέσου τοῦ Κριτοῦ τοῦ τυχόντος Τόπου παρενθὺς πρὸς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ ἀδικηθέντος καὶ βαρυνθέντος ἐξαιτουμένην, οὔτε μὲ δαρμούς, οὔτε μὲ ἄλλο βλάβημον καὶ ἀδικίαν, διὰ τινὰ αἰτίαν καὶ τίτουλον νὰ τοὺς κακοποιήσῃ, καὶ ποσῶς καμίαν ζημίαν νὰ μὴ τοὺς κάμη, παρενθὺς διπλᾶ πληρώνοντάς την. Ὅθεν καὶ ἐξαιρέτως τοὺς Τζεδουλάριδες καὶ φορολόγους ἐπὶ ταῦτο τοὺς προστάζομεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ παύσων καὶ νὰ ἀπέχων ὀλότελα, ἀπὸ διαγνομίσματα, καὶ παρὰ τὸ μέτρον τραβίσματα ὁποῦ ἐσυνήθιζαν νὰ κάμνονν εἰς τὰ παναγύρια δυναστικῶς ...

Ἐκτον. Μεταδίδομεν εὐμενῶς τῇ Συνοδίᾳ ταύτῃ τῶν Γραικῶν, νὰ ἔχωσι θέλημα καὶ ἄδειαν ἀνάμεσόν τους νὰ διαλέγουν καὶ νὰ ψηφίζων Κριτὴν καὶ Προεστοντούς, καὶ ὠμοσμένους Συνέδρους ἤτοι Πολγάριδες. Ἐμπροσθεν τῶν ὁποίων, ὅσαις Κρίσεις καὶ φιλονεικίας τρέξων ὁποῦ νὰ εἶναι καθάρια Πραγματεντάτικαις, ἤγουν ὁποῦ νὰ ἔχῃ ἓνας Πραγματεντῆς μὲ ἄλλον Πραγματεντῆν, τελείως καὶ χωρὶς κανένα Ἀπελλάτζιον νὰ ξεκόφωνται. Εἰς δὲ τὰ Πολιτικὰ Πράγματα, ἢ Πρώτῃ Ἰνσταντζια, καὶ ἢ διάγνωσις τῆς Αἰτίας, ἐπιτρέπομεν νὰ παρῆσιάζεται ὁμοίως εἰς τὸν προειρημένον Κριτὴν καὶ Προεστοντούς. Καὶ ὁμως ἐὰν τύχῃ ἢ τὸ ἓνα μέρος τῶν Κρινομένων, ἢ τὸ ἄλλο, ὁποῦ νὰ γνωρίζῃ τὸν ἑαυτὸν του διὰ βαρεμένον, ἃς ἔχῃ ἄδειαν νὰ προστρέχῃ εἰς τὸ Τεζαουραριάτον. Καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ἐὰν ἢ Σούμα τῆς φιλονεικίας ὑπερβαίνει τὰ Πεντακόσια Φιορίντια, ἃς πηγένη εἰς τὴν Αὐλικὴν μας Κάμεραν. Τὰ δὲ Κριμινάλια Πράγματα, ἤγουν τὰ Σφάλματα ὁποῦ ἔχων Ἐγκλημα, νὰ φυλάττωνται ἀμέσως εἰς τὴν Κρίσιν τοῦ Τεζαουραριάτον. Ὅμοίως πάλιν, ἂν τύχῃ καμία μεγαλῆτερη Ὑπόθεσις, νὰ ἔχωσιν ἄδειαν νὰ δράμουν εἰς τὴν Βασιλικὴν μας Αὐλὴν ἤτοι Κούρτην ...».

271α

1655-1827. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κίμωλος.

Ἰ. Ράμφορς, «Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Κιμώλου», *Κιμωλιακὰ* 2 (1972), σ. 269-271 αρ. 1-3, σ. 275-283 αρ. 8-14, σ. 284-287 αρ. 16-18, σ. 289-293 αρ. 20-22.

272

1655-1892. Ιδιωτικά έγγραφα σχετικά με φορολογικά ζητήματα των Ανδρίων των εγκατεστημένων στη Σμύρνη. Σμύρνη.

Δ. Πολέμης, «Ἄνδριοι ἐν Σμύρνη», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 44-47 αρ. 1-4, σ. 64-124 αρ. 13-52.

273

1657. Νοταριακή πράξη ανταλλαγής μη αρτιμελούς μοναχού με αρτιμελές ζώο. Κεφαλονιά.

Ντιάνα Άντωνάκου, «Η ανταλλαγή ανθρώπου με ζώο (νοταριακή πράξη) και μοναστήρια της Κεφαλονιάς επί βενετοκρατίας», *ΔΙΕΕΕ* 32 (1989), σ. 62-63.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΖΩΟ

1657, 11 Νοεμβρίου

«... Εἰς τὴν μονὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εἰς τὸ Λιβᾶδι παρὸν σωματικῶς οἱ παρόντες πανοσιώτατοι Καθηγουμενοι, ἀπὸ ἑνὸς μέρους ὁ πανοσιώτατος κὺρ Παρθένιος ὁ Λουβέρδος καθηγούμενος τῆς μονῆς τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων ἀνταμῶς μὲ τὴν κυρὰ προηγούμενη κυρὰ Καλιτρόπη Πυλῆκενα. Καὶ ἐξετέρου μέρους ὁ πανοσιώτατος κὺρ Ἀκάκιος Καμινάρις ἀνταμῶς μὲ τοὺς λοιποὺς πατέρες τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εἰς τὸ Λιβᾶδι. Τὰ αὐτὰ μέρη ἦλθαν εἰς τὴν παροῦσαν συμφωνίαν καὶ θεληματικῶς τρόπον ποιοῦν τὴν παροῦσαν ἀντιλαγὴν: ἰσως ἐξίσως καὶ δίδουν οἱ προρηθέντες πατέρες τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ ἄνωθεν μοναστηρίου τῆς μονῆς τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων ἕναν καλόγερον ὅπερ ἔχουν ὀνομαζόμενον Καλνικὸν Πεφανάτον κουτζοχαίρη καὶ κουτζοπόδι ὡς καθὼς εὐρίσκετε, καὶ δια ἀντιλαγὴν τοῦ αὐτοῦ καλόγερον δίδουν οἱ ἄνωθεν καθηγούμενος καὶ πατέρες τοῦ ἄνωθεν μοναστηρίου μίαν φορὰδα ἐγγαστρομένη τρίχας κόκκινης καθὼς εὐρίσκετε γερή, μὲ 4 πόδια, τὰ ὁποῖα τὰ ἐτελουτάρανε ἀναμεταξύ τως ἰσως ἐξίσως ἔχοντας ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τοῦ τι περιλαβάνη ὁ καθε εἰς τὴν ἐξουσίαν του να ποιεῖ ὡς θέλει καὶ βούλετε, ὀμπλοιγάροντας εἰς ἕτερον νὰ διαφεντᾶρι εἰς τὴν αὐτὴν ἀντιλαγὴν ...».

274

1657. Νοταριακές πράξεις δωρεών. Σαντορίνη.

Δ. Κασπίδης, «Συμβολή στην ιστορία της ἐγκαταστάσεως τῶν Ἰησουϊτῶν στὴ Σαντορίνη», *Σύγχρονα Βήματα* 95 (1995), σ. 168-169.

275

1658-1784. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, «Μία ἐπιγραφή τοῦ ἔτους 1679 καὶ ἡ οἰκογένεια Δελλαγραμμᾶτικα», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 33-54 αρ. 1-15, σ. 56 αρ. 18, σ. 58 αρ. 20, σ. 66-68 αρ. 23-24.

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΔΩΡΕΑΣ («ΜΠΕΝΕΦΙΚΙΟ») ΣΕ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ. ΤΙΘΕΝΤΑΙ ΟΡΟΙ ΙΣΟΒΙΑΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΔΩΡΗΤΗ ΚΑΙ ΤΕΛΕΣΕΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΟΣΥΝΩΝ

1761, 27 Ιουνίου

«... Ο σιός Ντεμένικος Ντελλαγραμμάτικας τοῦ ρίτου τοῦ λατίνου τῆς Ἄνδρος, ἐρχόμενος εἰς τὴν ἄνωθεν καντζιλλαρία καὶ ἔμπροσθεν εἰς τοὺς κάτωθεν ἄξιους μάρτυρες φενερώνει καὶ λέγει, πὼς μὲ τὸ νὰ ἐκράτιε καὶ νὰ κρατῆ εἰς ζωοτροφὴ καὶ διὰ προμήθεια τῆς φτώχειας του κάποια ὑποστατικά ἀφιερωμένα εἰς μπενεφίκια διὰ νὰ λειτουργᾶται ἡ ἐκκλησία ἢ φράντζιτζη τῆς Ἁγίας Βαρβάρας τῶν Πιτζῶν, καμωμένα μέρος ἀπὸ τὸν ποτὲ ἀφέντη Φραγκεσκάκη Ντελλαγραμμάτικα τὸν παπποῦ του 1685, μέρος ἀπὸ τὸν ποτὲ ἀφέντη Φραγκεσκάκη τὸν ἀδελφόν του 1718 καὶ μέρος 1710 ἀπὸ λόγον του μὲ τ' ἄλλα του ἀδέλφια ὅπου ἐτότες ἦτον νόμου ἡλικίας καὶ ἐτοῦτο διὰ νὰ ἀκολουθήσουσι καὶ νὰ πληρῶσουσι τὴν γνώμην τοῦ πατρός τους ποτὲ μισέρ Νικολοῦ Ντελλαγραμμάτικα, τὰ ὁποῖα ἐβεβαιώθηκαν καὶ ἀπὸ τὰ ἕτερα ἀδέλφια γενόμενα καὶ ἐκεῖνα νόμου ἡλικία εἰς τὴν ἐκλογὴν ὅπου ὅλα τὰ ἀδέλφια ἔκαμαν τοῦ καπελλάνου τῆς λεγόμενης ἐκκλησίας 1724, καθὼς ὅλα φαίνονται εἰς τὴν λεγόμενὴ καντζιλλαρίαν τοῦ Βικαριάτου καὶ ἐτοῦτα ὅλα διὰ τέλος νὰ λειτουργᾶται ἡ ἄνωθεν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Βαρβάρας. Τὴν σήμερον ὁ λεγόμενος σιός Ντομένικος θεωρώντας, πὼς μὲ τὸ νὰ κρατῆ τὰ λεγόμενα μπενεφίκια εἶναι καὶ εὐτὸς αἰτία νὰ μὴ λειτουργᾶται ἡ λεγόμενὴ ἐκκλησία καὶ νὰ εἶναι στειρεμένοι οἱ γονιοὶ του ἀπὸ τὰ ψυχικά τους, καὶ διὰ νὰ ἐβγάλη κάθε βλάψιμο τῆς ψυχῆς του καὶ διὰ νὰ μὴ χρεωστῆ νὰ δώσῃ σφικτὸ λογαριασμὸ εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Θεοῦ, εἰς διόρθωσι τῆς συνειδήσεώς του κάμνει ὡς ἀκλουθᾶ. Καὶ ἐν πρώτοις διὰ νὰ ἐβγάλη κάθε λογῆς ἀντιβολία ἀπὸ τὸ μέσος, βεβαιώνει πάλι διὰ μπενεφίκιο τῆς ἐκκλησίας ἐκεῖνο τὸ μερῖδιο τῶν πραγμάτων ὅπου αὐτὸς καὶ τὰ ἀδέλφια του ὡς ἄνωθεν ἔκαμαν διὰ μπενεφίκιο τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἀπ' ἐκεῖς διὰ νὰ ἔβγη ἀπὸ κάθε λογῆς ἄμαρτία παρατεῖ ὅσαν καὶ ἂ κρατῆ καὶ ὅπου τὰ κρατεῖ καὶ ὡς καθὼς τὰ κρατεῖ εἰς τὰ χέρια τοῦ αἰνδεσιμώτατου σιός βικαρίου τῆς Ἄνδρος ντὸν Ξαβέριον Μπαβεστρέλη καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ νὰ τὰ κρατοῦσι ἐπιτροπικῶς ὡσὰν πράγματα ἐκκλησιαστικά ὥστε γῆ νὰ βάλοσι καπελλάνο στὴν Ἁγίαν Βαρβάραν γῆ ὁ μακαριώτατος πάπας εἰς ζήτηξιν τῆς Ἁγίας Σύναξης τῆς Προπαγάντας νὰ οἰκοδομήσῃ ἀπάνω εἰς αὐτὰ καὶ τοὺς δώσει εἰς ὅσον κρέμεται ἀπὸ λόγον του ὄλην τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀλλάζουσι κολλήγους καὶ νὰ τὰ κυβερνοῦσι ὡς καθὼς θέλουσι καὶ νὰ μὴν ἐμπορῆ πλέον ὁ λεγόμενος σιός Ντομένικος γῆ οἱ κληρονόμοι του νὰ τὰ πάρουσι ὀπίσω, μόνον νὰ στέκουσι εἰς τὰ χέρια τοῦ λεγόμενου βικαρίου καὶ αὐτὸς νὰ κάνη τὸ χρέος ὡς ἄνωθεν. Καὶ αὐτὸ διατὶ βέβαια γνωρίζει, πὼς δὲν μποροῦσι οἱ λαϊκοὶ νὰ κρατοῦσι πράγματα ἐκκλησιαστικά καὶ τόσον περισσότερον ὅταν ἔχουσι χρέος λειτουργιῶν καθὼς εἶναι τὰ μπενεφίκια ὅλα τῆς φαμελίας Ντελλαγραμμάτικα. Καὶ ὁ λεγόμενος βικάριος θεωρώντας τὴν μεγάλην φτώχεια, ἀνάτζη καὶ μετάνοια τοῦ ἄνωθεν σιός Ντομήνικου ὀμπλιγάρεται νὰ τοῦ δώνη διὰ ζωοτροφὴ του τὸν κάθε χρόνον ἐφ' ὄρον ζωῆς του καταρχενώντας ἀπὸ τὸν Ἰούνιον 1762 μιγάδι κανχιά 15, κρασί παλιάκες 30 καὶ ἓνα ριάλι τὸ μῆνα νὰ τὰ κάνη ὡς βούλεται καὶ θέλει. Ἐτσι ὀμπλιγάρεται νὰ λέγη μία λειτουργία τὴν ἐβδομάδα διὰ τὸ χρέος τῶν λεγόμενων πραγμάτων καὶ νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ἁγίαν Σύναξιν διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ χρέους τῶν λειτουργιῶν ὅπου διὰ τόσους χρόνους δὲν ἔκαμεν καὶ μετὰ τὸ θάνατόν του νὰ τοῦ κάνη τὴν θανήν του κατὰ τὸ στάσιμόν του. Ταῦτα τάζουσι καὶ οἱ δύο νὰ κρατοῦσι βέβαια καὶ σταθερὰ καὶ διὰ βεβαίωση ἐποίησαν τὸ παρὸς ἀπογράφοντας ἰδιοχειρῶς μὲ ἄξιους μάρτυρες ...».

275α

1659. Κοινοτικά έγγραφα. Καλαμάτα, Πελοπόννησος.
 Ά. Κ α ρ α θ α ν ά σ η ς, «Έπαναστατικές κινήσεις στην Πελοπόννησο
 στα 1659», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 243-249, αρ. 1-9.

275β

1659. Μίσθωση έργου. Ζάκυνθος.
 Μ. Ά β ο ύ ρ η ς, «Τὸ ξυλόγλυπτο τέμπλο τοῦ ναοῦ τῆς Φανερωμέ-
 νης στὴ Ζάκυνθο, ἔργο τοῦ ξυλογλύπτη Μανιοῦ Μαγκανάρη ἀπὸ τὴν
 Κρήτη», *Κρητικά Χρονικά* 25/1 (1973), σ. 219-220.

276

1659. Μίσθωση μετοχίου. Σίφνος.
 Θ. Σ υ ν ο δ ι ν ό ς, «Σίφνιοι ἀγιογράφοι στὴν Ἄμοργό», στα *Πρακτικά
 του Β' Διεθνoῦς Σιφναϊκοῦ Συμποσίου*, τ. Β', Αθήνα 2005, σ. 197-198,
 σημ. 6.

277

1660. Γενικό πληρεξούσιο. Ζάκυνθος.
 Ν. Κ ο ν ό μ ο ς, «Ἅγιον Ὅρος καὶ Ζάκυνθος», *Ἐπτανησιακά Φύλλα*
 7/2 (1970), σ. 139-140.

278

1661. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο πληρεξουσίου. Κωνσταντινούπολη.
 Ἴ. Μ ο υ τ ζ ο ύ ρ η ς, «Ὁ Ταξιάρχης Μανδαμάνδου», *Λεσβιακὸν
 Ἡμερολόγιον* 1954, σ. 128-129.

279

- 1661-1817. Έγγραφα σχετικά με τη ναυτολόγηση των ελληνικών πληρω-
 μάτων του τουρκικού στόλου. Άνδρος, Κωνσταντινούπολη, Μύκονος,
 Νάξος, Πάρος, Πάτμος, Τήνος.
 Β. Σ φ υ ρ ό ε ρ α ς, *Τὰ ἑλληνικά πληρώματα τοῦ τουρκικοῦ στόλου*,
 Ἄθήνα 1968, σ. 131-147, αρ. 1-11.

«ΜΠΟΥΓΓΙΟΥΡΝΤΙ» ΤΟΥ ΚΑΠΟΥΔΑΝ ΠΑΣΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ. ΑΝΑΔΙ-
 ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΝΑΥΤΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΝΑ ΚΑΤΑΒΑ-
 ΛΟΥΝ ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΟΣΟ ΑΝΤΙ ΝΑΥΤΩΝ

1805, Φεβρουάριος

«Χαφιζ Ισμαήλ πασᾶς, ἐλέφ Θεοῦ βεζίρης καὶ καπουδᾶν πασᾶς.
 Προεστῶτες καὶ ἐπίτροποι τῆς νήσου Πολυκάνδρου, γενομένου ἐφέτος νέου συστήματος
 εἰς τὸν βασιλικὸν τερσανέ, ἐθεσπίσθη διὰ βασιλικῷ χάτι σεριφιῶν τὸ νὰ εὐρίσκωνται
 χρονικῶς εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ βασιλικῷ ἀκαταμαχῆτου στόλου ὀκτακοσίοι μελάχηδες
 δόκιμοι καὶ ἔμπειροι ναυτικῆς. Διὸ ἐγένετο τερτίπι περὶ αὐτῶν καὶ ἀποτεινόμενοι ἡμεῖς
 εἰς ἀνακουφισμὸν ὑμῶν τῶν χάσικων νησιῶν μας, ὠκονομήσαμεν ἐκ τῶν μὴ χάσικων τὸ
 τενταρούκι τῶν πεντακοσίων, ἐκδόντες δὲ ἡγεμονικοὺς ὄρισμοὺς εἰς Ὑδραν, Σπέτζας,
 Ψαρὰ καὶ ἄλλα ναυτικὰ νησιά, ἐκάμαμεν τενταρούκι καὶ τοὺς ὑπολοίπους τριακοσίους, οἱ
 ὅποιοι, μὲ τὸ νὰ εἶναι νὰ πληρῶνονται μὲ ἀδρούς οὐλουφέδες ὠρισάμεθα ἡγεμονικῶς ἵνα
 πρὸς ἄνεσιν καὶ βοήθειαν τῶν ῥηθέντων ναυτικῶν νησιῶν γένηται συνεισφορὰ καὶ ἀπὸ
 τῶν λοιπῶν χάσικων νησιῶν μας, καί, γενομένης κατ' ἀναλογίαν διανομῆς, ἐξεδώκαμεν
 ἤδη τὸν παρόντα ἡγεμονικὸν ὄρισμὸν, δι' οὗ σᾶς προστάζομεν ἵνα, εἰς πληρωμὴν τῶν
 ἀδρῶν οὐλουφέδων τούτων, συνεισφέρητε καὶ ἀπὸ τῆς νήσου σας τὰ ἀναλογήσαντα αὐτῇ
 γρόσια ἑξακόσια, διὰ τὰ ὅποια ἰδοὺ ὁποῦ στέλλομεν τὸν παρόντα διὰ νὰ τὰ παραλάβη καὶ
 νὰ τὰ προφθάσῃ ὅσον τάχος εἰς τὰ ἐδῶ διὰ νὰ διανεμηθῶσιν εἰς οὐλουφέδες τοῖς ῥηθείσι
 τριακοσίοις μελάχηδαις. Διὸ, χωρὶς τινος βραδύτητος καὶ ἀναβολῆς καιροῦ, φροντίσατε
 τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, ὅτι, ἄλλως ποιῶντες, θέλετε κινήσει καθ' ἑαυτῶν τὴν δικαίαν
 ἡγεμονικὴν μας ἀγανάκτησιν. Λοιπὸν, γενέσθω ὡς προστάζομεν ἐξ ἀποφάσεως, ασιθ',
 Φεβρουαρίου.

Ἐξεδόθη ἀπὸ τὸ Ντιβάνι τοῦ βασιλικῷ τερσανέ».

280

1662. Διαθήκη (νοταριακὴ πράξις). Σίφνος.

Κ. Μέρτζιος, «Μία διαθήκη ἐκ Σίφνου τοῦ 1662», *ΕΑΙΕΛ* 8
 (1958), σ. 104-111.

280α

1662-1663. Νοταριακὰ ἐγγράφα παραχώρησης ναοῦ σε ἀδελφότητα. Ρυθμί-
 ζονται ἐπίσης ζητήματα λειτουργίας τῆς ἀδελφότητος. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Ἰδρυσις ἀδελφάτου ἐν Ζακύνθῳ», *Μεσαιωνικὰ Γράμματα*
 3 (1936), σ. 14-25.

281

1662-1668. Αφορισμοί. Χάνδακας.

Εἰρήνη Λυδάκη, «Αφορισμοί στη βενετοκρατούμενη Κρήτη

του 17^{ου} αιώνα», στα *Πεπραγμένα του Η' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ηράκλειο 2000, σ. 412-426, αρ. 1-21.

282

1662-1767. Καταχωρίσεις στον κώδικα της μητροπόλεως Λαρίσης επισκοπικών αποφάσεων και ιδιωτικών εγγράφων. Περιλαμβάνονται αγορανομικές διατάξεις, διευθετούνται συντεχνιακές διαφορές και θεσπίζονται περιορισμοί στην πολυτέλεια της γυναικείας ενδυμασίας. Λάρισα.
 Έλενη Άγγελομάτη - Τσουγκράκη, «Συμβολή στην ιστορία της οικονομικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής ζωής της Λαρίσας κατά την τουρκοκρατία», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά* 3 (1990), σ. 309-329, αρ. 1-13. (πρβλ. Γ. Ντρογκούλης, «Οι συντεχνίες στη Λάρισα στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Ανέκδοτα έγγραφα για τις οικονομικές και κοινωνικές δομές στην περιοχή», στα *Πρακτικά του Α' Ιστορικού - Αρχαιολογικού Συμποσίου*, Λάρισα 1985, σ. 295-302, αρ. 1-9).

ΙΔΡΥΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΑΡΙΣΗΣ

1731, 22 Ιανουαρίου

«... Έπειδή λυσιτελέστερον πάντων τῶν ἔργων ἐστὶν ἡ παιδεία καὶ μάθησις ἅτε ποὺ οἱ γυμνασθέντες καὶ ἐγκρατεῖς ταύτης γεγονότες οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις ὑπέρτεροι καὶ ἀξιέπαινοι, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα καλῶς καταλαμβάνουσι, καὶ ἄλλοις τὰ τῆς πίστεως παραδίδουσι. Καὶ ὅπου εἰσὶ σχολεῖα ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐκεῖσε σεμνότης ἀνθεῖ, καὶ μετριότης καὶ εὐγένεια.

Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς οἱ θεόθεν λαχόντες τοὺς οἶακας τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Λαρίσης καὶ φροντίζου περὶ τῶν ἐπιωφελῶν ταύτης, ἠβουλήθημεν συστήσαι σχολὴν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐν αὐτῇ, ὅπως ἐλθόντος διδασκάλου οἱ παῖδες φωτίζονται, καὶ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναθροισόμενοι χριστιανοὶ διὰ τῶν διδασκῶν ψυχικῶς ὠφελοῦνται. Ὅθεν συνάξεως γενομένης πάντων τῶν κληρικῶν καὶ χρησίμων ἀρχόντων καὶ πρωτομαγιστῶν καὶ μαγιστῶν τῶν ῥουφετίων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς μητροπόλει καὶ προβληθέντος τοῦ ἔργου καὶ τοῖς πᾶσι φανέντος ἀρεστοῦ ἐδιορίσθη ἡ τοῦ διδασκάλου πληρωμὴ νὰ δίδεται ἀπὸ τῶν κατωτέρω γραφομένων ἄσπρων ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ῥουφετίων δι' ὁμολογιῶν διαλαμβανομένων ὅποσα χρεωστῆ τῇ σχολῇ ἕκαστον, καὶ ὅποσον διάφορον πληροῦν καθ' ἔτος. Ὁ δὲ διάφορον ἕκαστον, ἐν ὅσῳ μὲν συνίσταται ἡ σχολὴ καὶ κατοικεῖ διδάσκαλος, πληροῦσθαι ἀπὸ τῶν ῥουφετίων, ὅταν δὲ διδάσκαλος οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ μηδὲν τῶν ῥουφετίων δίδουαι τί ἐκ τοῦ διαφόρου, ἀλλὰ μένειν ἀκαταζήτητον παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῆς σχολῆς. Εἰς δὲ ἀσφάλειαν γράφονται καὶ τὰ ὅσα ἀφιερῶθησαν τῇ σχολῇ ταύτῃ καὶ ἐδανείσθησαν τοῖς ῥουφετίοις καὶ ἄλλοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ...».

283

1663-1815. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, επισκοπικές αποφάσεις,

δικαστική απόφαση εκκλησιαστικού κριτηρίου. Κωνσταντινούπολη, Μύκονος, Σύρος.

Ά. Κατσουρός, *Κουρσάροι και σκλάβοι. Ανέκδοτα μυκονιάτικα και συριανά έγγραφα*, Σύρος 1948, σ. 11-46, αρ. 1-25.

284

1663-1823. Δικαστικές αποφάσεις των κριτηρίων της Μυκόνου επί ποικίλων ζητημάτων (κυρίως ιδιωτικού δικαίου).

Μ. Τουρτόγλου, «Η νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Μυκόνου (17^{ος}-19^{ος} αἰ.)», *ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 6 σημ. 9, σ. 7 σημ. 10, σ. 8 σημ. 13, σ. 14 σημ. 24, σ. 18-225, αρ. 1-209 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 5, σ. 44 σημ. 9, σ. 45 σημ. 10, σ. 46 σημ. 13, σ. 52 σημ. 24, σ. 56-263 αρ. 1-209).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ. ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΑΜΕΤΑΚΛΗΤΟ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΜΟΝΑΧΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΓΚΑΘΙΣΤΑΝΤΑΙ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΩΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ

1702, 13 Μαΐου

«† Παραστάς ἔμπροσθεν τῆς ἡμῶν ταπεινότητος μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς κληρικῶν ὁ γέρον Φιλόθεος Ριάνος μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ θυγατέρων, αἱ ὁποῖαι ζητοῦσαι ἀπὸ αὐτοῦ ἕναν ἀμπέλι εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ Στενοῦ, τὸ ὁποῖον ὅταν ἠβουλήθη νὰ γίνῃ καλόγερος τως τὸ ἤγραψεν εἰς τὴν διαθήκην του καὶ τὴν σήμερον ἔχοντας κακὴν καρδίαν με τοῖς θυγατέρες του ἠβουλήθη νὰ τὸ πάρῃ πάλιν καὶ νὰ τὸ ἀποξενώσῃ ἀπὸ αὐτές. Καὶ εἰς τοῦτο παραστάντες ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ οἱ δύο μερίδες· ὁ τε μοναχὸς Φιλόθεος καὶ οἱ θυγατέρες του καὶ ἐνωτιστέντες τῶν ἀμφοτέρων τὰ δικαιώματα, ἀποφασίζομεν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ὅτι νὰ εἶναι τὸ ἄνω εἰρημένον ἀμπέλι τῶν δύο αὐτοῦ θυγατέρων, κατὰ τὴν διαθήκην του, μὲ ὄλον ἐτοῦτο νὰ τὸ καρποτρῶγῃ ὁ καλόγερος ἕως ἐφ' ὅρους ζωῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ τὸ ἔχουν μὲ τὴν εὐχὴν του, καθὼς αὐτὸς μὲ τὸ θέλημά του ὑποσχέθη ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ ὄψεποτε ἤθελεν βουληθῆ νὰ τὸ ἀποξενώσῃ ἀπὸ αὐτὲς νὰ τὸ χάνῃ παντελῶς ὁ καλόγερος καὶ νὰ εἶναι ἀμέτοχος ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀμπέλι ...».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ ΛΕΟΝΗ ΜΟΣΚΟΝΑ.
ΑΚΥΡΩΝΕΤΑΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΟΤΙ ΥΠΗΡΞΕ ΠΡΟΪΟΝ ΤΗΣ ΑΣΚΗΘΕΙΣΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΩΜΑΝΟΥΣ ΑΣΙΩΜΑΤΟΥΧΟΥΣ

1720, 10 Δεκεμβρίου

«Τὴν σήμερον ἐνεφανίστην εἰς τὸ ὄφρικιον τῆς καντζηλλαρίας ὁ ἀφέντης ἐπίτροπος καὶ κριτῆς τῆς νήσου Μυκόνου ὁ κάτωθεν γεγραμμένος ὁποῖος λέγει πὼς εἶχε κάνει μίαν σε-ντένζα τοῦ Λουμπῆ Φαμελίτη διὰ πρόσωπον τῆς Κατερίνας τοῦ ποτὲ Νικολοῦ Γρυπάρη θυγατέρας καὶ ἐναντίον πρὸς τὴν Ἀννέζα τῆς Ποθητῆς εἰς τὴν ὁποία φαίνεται πὼς ἐπῆρεν τὸ ἀμπέλι ... διὰ τὸ ὁποῖο λέγει καὶ φανερᾶ ὁμολογᾷ πὼς τὴν ἄνωθεν σεντένζα ὅπου ἔκαμεν γραμμένη στοὺς 1720 Μαγίου 30 τὴν ἔκαμεν ἀπὸ τὸν φόβον τῶν ἀφεντάδων. Καὶ

ἔτσι τὴν σήμερον ἐγνωρίζοντας τὸ ἄδικον ὁποῦ ἔκαμεν τῆς αὐτῆς Ἀννέζας ἀννουλλάρει τὴν αὐτὴ σεπτενζα εἰς ὅλα τῆς τὰ μέρη νὰ εἶναι ἄκερη καὶ νὰ μὴν ἀρχήξει τίποτας ὡσὰν νὰ μὴν ἤθελε γένει πώποτες ἀλλὰ τὸ ἄνωθεν ἀμπέλι νὰ εἶναι τῆς ἄνωθεν Ἀννέζας ....».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΜΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ ΑΡΡΕΝΟΣ ΤΕΚΝΟΥ
«ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ»

1772, 6 Νοεμβρίου

«... Οἱ δὲ αἶρεται κριταὶ ὁμοῦ μὲ τὴν Καντζηλλαρίαν ἐστάθησαν καὶ ἐρεύνησαν μὲ στόχασιν καὶ μὲ φόβον Θεοῦ ταῖς ὑποθέσεσι καὶ τὰ γράμματα ὁποῦ τῶν ἐφανέρωσαν καὶ τὰ δύο μέρη, ἐρευνῶντες αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς καὶ πολλάκις, ὁμοῦ καὶ μὲ τὸν Βασιλικὸν νόμον. Καὶ πρῶτον μὲν καθὼς φανερώνει ὁ νόμος δὲν τοῦ ἄγγιξεν τοῦ σιὸρ Πετράκη νὰ πάρη ἀπὸ τὴν περιοσίαν τοῦ πατρός του κληρονομίαν μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐπειδὴ καὶ εἶναι προικισμένος διατὶ εἶναι ἄλλοι παιδιὰ ἀπροίκιστα καὶ ἐλεύθερα. Διὰ τοῦτο δὲν τοῦ δόνει ἡ κρίσις τίποτα. Διὰ δὲ τῆς ἀποθανούσης ἀδελφῆς του Μαρούσας κατὰ τὸν Βασιλικὸν νόμον τοῦ τυχαίνει νὰ πάρη ἀπὸ τὴν περιοσίαν τῆς τὸ μερίδιόν του, ὁμοῦ καὶ τὰ λοιπὰ του ἀδέλφια καὶ τὴν μητέρα του ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΟΘΩΜΑΝΟΥ ΚΡΙΤΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΣΤΩΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

Χ.Χ.

«Τὴν ἡμετέραν ἐνδοξότητα δουλικῶς προσκνοῦμεν. Καὶ ἀναφέρομεν ταπεινῶς ὅτι διὰ τὴν ἀγωγὴν ὁποῦ ὁ πατριώτης μας Πέτρος Θεοδώρου Πόμερ ἔκαμεν εἰς τὸ ἕφος τοῦ ἀφέντη μας ἐναντίον τοῦ ποτὲ Νικολοῦ Λουμ... Καλλέργη καὶ Γερώννου Κορίνθιου, δι' ἧς καὶ ἐστάλη μπεμπεσίρης ὁ ἐνδοξώτατος Χασᾶν Ἀγᾶς σιντζιαδετζίμπασης ἀπὸ τὴν περικλειομένην κόπιαν τῆς πρὸς τὸ θεοφρούρητον ἕφος του ἀναφορᾶς θέλει κατανοήσει τὴν ὑπόθεσιν ἕως τὶ βαθμὸν εὐρίσκεται μὲ τὸ νὰ ἔγινεν ἡ ἐξέτασις ἀπαρallάκτως, παρόντος πάντοτε τοῦ μπουμπασίρη τοῦ ἕφους του ... Ἰδεάσομεν ὁμως τὴν ἐνδοξότητά τῆς ὅτι ὅσα φορέσει μία γυναίκα ἀπὸ τὰ τοῦ ἀνδρός, κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου μας δὲν παίρνονται ποτὲ ὀπίσω παρακαλοῦντες νὰ μὴν ἀναιροῦνται τὰ τοπικὰ ἔθιμα διατὶ διαφθείρεται τὸ τοπικὸν σύστημα. Ὅμοίως καὶ αἱ προγαμιαῖα δωρεαὶ δὲν ἐπιστρέφονται καὶ σᾶς βεβαιοῦμεν ὅτι αὐτὴ ἡ γυνὴ ἐτράβηξε τὰ ἀνίατα ἔξοδα, βάσανα, κόπους εἰς τὰ τῆς ἀρρώστιας τοῦ αὐτοῦ Καλλέργη ὄντας ἡ ἀσθένειά του πολυκαιρινή, χωρὶς νὰ ἀπολάσῃ ἀπὸ αὐτὴν οὐδὲν. Αὐτὰ ἰδεάζομεν τῇ ἐνδοξότητί τῆς παρακαλοῦντες νὰ εἶναι συνήγορος τοῦ δικαίου καὶ προσέτι νὰ ἀναχαιτίζωνται ὅλως δυνατὸν τοιαῦτα ὑποθέσεις ὁποῦ εἶναι ξένα, χωρὶς νὰ ἐνέχεται τὸ κοινόν μας ὅτι πάσχει ἡ κοινότης μεγάλην ἀνωμαλίαν καὶ δυσκολίαν...».

285

1663-1834. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Λεύκες, Μάρμαρα, Παροικιά, Τζίπιδος (Πάρος).

Ν. Ἀ λ ι π ρ ᾶ ν τ η ς, «Ἀνέκδοτα παριανὰ ἐγγράφα τῆς συλλογῆς Ζαχαρία Στέλλα», Παριανὰ 101 (2006), σ. 210-219, αρ. 1-3. Παριανὰ

103 (2006), σ. 424-435, αρ. 4-9· *Παριανὰ* 104 (2007), σ. 73-88, αρ. 10-20· *Παριανὰ* 105 (2007), σ. 224-232, αρ. 21-28.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΘΩΜΑΝΟΥ ΚΡΙΤΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΑΠΑΛΛΑΣΣΕΤΑΙ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΤΩΝ ΧΡΕΩΝ ΑΠΟΚΛΗΡΩΘΕΝΤΟΣ ΤΕΚΝΟΥ

1819, 8 Οκτωβρίου

«*Ἰμπραήμ τζαβοῦς ἀγᾶ:*

ὁ ἐδῶ ἐν τῇ Παροικία Κοσμάς Παρίας, καί ὁ ἐκ τοῦ Κώνσταντ Μανούσος, ἐμφανισθέντες πρὸς ἡμᾶς, ἐγχειρήσαντο δῶ ὁμολογίας τοῦ ποτέ Δημήτρη Ραγκούση διὰ τὰς ὁποίας ἐκράξαμεν τὸν πατέραν του Θωμᾶν Ραγκούσην πρὸς ἀναζήτησιν τούτων. Ὁ αὐτός Θωμᾶς ὠμολόγησεν ἔμπροσθέν μας μετὰ μαρτύρων ὅτι μέ τό νά ἐβγήκε ὁ αὐτός νίος του ἀχρεῖος καί κατά πάντα ἀτιμος καί ἐδεψῆς παραβάς τούς ὄρους καί τά χρέη τῶν παιδιῶν πρὸς τούς γονεῖς ἀτιμάζων καί καταζημιῶν αὐτόν τοῦτον τόν πατέρα του ἐφ' ὄρους ζωῆς του, ἀπέβαλεν αὐτόν τῆς νῆικῆς τάξεως κάνοντάς τον ἀπόκληρον κατά πάντα. Διό δέ καί ἀποθανόντος αὐτοῦ τοῦ νιοῦ εἰς τήν Ἀνατολήν, μηδέν παρ' αὐτοῦ ὁ πατέρας του Θωμᾶς ἐμεθέξατο. Ὅθεν ἡ ἱερά κρίσις καί ὁ νόμος δικαίων τόν πατέρα «ὅτι δέν ἐνέχεται τελείως νά πληρώσῃ, μηδέ ὀβολόν χρέη τοῦ νιοῦ, ὄντος ἀσώτου, ἐδεψῆς καί ἀπόκληρος, καί ὡς μή φθάσαντος εἰς γνώμην διὰ ὅλα ταῦτα καί διὰ τούς ὀρθοῦς λόγους καί δίκαια τῆς κρίσεως, ἀποφασίζομεν ὅτι νά μένῃ ὁ αὐτός Θωμᾶς ἀκαταζήτητος καί ἀνενόητος ἀπό τούς αὐτούς χρεωφειλέτες τοῦ ἀποκλήρον του νιοῦ ποτέ Δημήτρη. Ὅθεν καί εἰς πίστωση βεβαίαν καί διὰ νά ἔχη τό κῆρος ἐν παντί τόπω καί κριτηρίῳ ὁ Θωμᾶς δίδεται τό παρόν εἰς χεῖρας του τῇ σφραγίδι τῇ ἐμῇ βεβαιωμένον, πρὸς διηνεκῆ ἐνδειξιν τε καί ἀκριβῆ ἀσφάλειαν ...».

286

1664. Νοταριακή πράξι μαθητείας. Κέρκυρα.

Ἀγγελική Σταυροπούλου - Μακρή, «Ἡ παρουσία τοῦ ζωγράφου Θεοδώρου Πουλάκη στήν Κέρκυρα», *Κρητικά Χρονικά* 28-29 (1988-1989), σ. 222-223.

287

1664-1666. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Ἡλίας ἡ Λέος Μόσκος. Ἀγιογράφος στίς ἐκκλησίες "Ἀνάληψη" καί "Παντοκράτορας" στό Λιξούρι (1664-1665)», *Παρνασσός* 16/1 (1974), σ. 41-50, αρ. 1-4.

288

1664-1820. Προικοσύμφωνα. Σίφνος.

Σ. Συμεωνίδης, «Δεκαπέντε προικῶνα ἐγγραφα Σίφνου», *Σιφνιακά* 1 (1991), σ. 81-109, αρ. 1-15.

ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ ΜΕ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ «ΡΑΤΕΡΝΑ- ΡΑΤΕΡΝΙΣ,
ΜΑΤΕΡΝΑ- ΜΑΤΕΡΝΙΣ». ΤΙΘΕΤΑΙ ΡΗΤΡΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΙΚΩΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΕΑΝ ΤΟΥΤΟ ΖΗΤΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΤΕΚΝΑ

1706, 24 Απριλίου

«... Ἐστοντας καί ὁ μακαρίτης ὁ κύρ Γιώργης Μαγγανάρης νά ἀποκαταστήσει εἰς τόν καιρόν τοῦ θανάτου του κομέσους καί ἐπιτρόπους τῶν παιδιῶν του καί ὀλωνῶν του τῶν πραγμάτων τόν ἐντιμώτατον ἀφέντη οἰκονόμο Γοζαδῖνο καί τόν εὐγενῆ μισέρ Ἀναγνώστη Μαγγανάρη, ὅθεν λοιπόν τήν σήμερον ἡ κερά Ρήνη, γυνή τοῦ ποτέ προλεγόμενου Μαγγανάρη, θέλοντας μέ τήν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος νά κάμη συνοικέσιον γάμου τῆς θυγατρὸς της τῆς κερά Μαρίας διὰ νά λάβῃ νόμιμον ἄντραν καί ὁ αὐτός τῆς γαμπρός νά μὴν εἶναι εὐχαριστημένος εἰς ὅσα ὑποστατικά τοῦ ἐδίδεν ἡ αὐτή κερά Ρήνη ἀπό γονικά της, ἄλλα νά ζητᾶ καί ἀπό τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός της. ἤγουν τό ἀμπέλι ὁποῦ ἔχει τοποθεμένο εἰς τίς Καμάρες καί τό χωράφι εἰς τίς Λίμναις, καί ἂν ἀλλιῶς ἤθελεν γένη εὐτύχαιεν νά χαλάσῃ τό αὐτό συνοικέσιον, πλὴν βλέποντας οἱ προλεγόμενοι ἀφέντες κόμεσοι τήν γνώμην καί ἀπόφασιν τῆς λεγομένης κυρα Ρήνης ἀπάνω εἰς τοῦτο, ἀπεφάσισαν ζήλω θεῶ κινούμενοι, ὅτι νά δοθοῦν τὰ εἰρηθέντα πράγματα τῆς ρηθείσης κερά Μαρίας, ἤγουν τό αὐτό ἀμπέλι καί χωράφι καί ἡ προλεγόμενη κερά Ρήνη νά εἶναι κρατημένη καί ὀμπλιγάδα εἰς καιρόν ὁποῦ ἤθελαν ἔλθει τὰ δύο της παιδιά εἰς ἡλικίαν καί ναλθῆ καί ὁ υἱός της ἀπό ἐκεῖ ὁποῦ τώρα λείπει, εἰ μὲν ὡσάν καλά πεδία καί γνήσια ἀδέλφια ὁποῦ εἶναι ἤθελαν εἶστε εὐχαριστημένα εἰς ὅτι ἔλαβε ἡ ἀδελφή τως ἀπό τοῦ πράματος εἶναι καλῶς, ἀλλέως καί τὰ ἄνω λεγόμενα παιδιά δεν ἤθελαν στέρξη, ξεκαθερνᾶ ἡ ὀπισθεν κερά Ρήνη μέ τήν δύναμιν τοῦ παρόντος ὅτι νά ἔχον παντελεύθερην ἐξουσίαν καί νοικοκυργιά νά πιάνουν τό ἀμπέλι τῆς Χόνης καί τό χωράφι της Μύτης διὰ τὰ προρηθέντα πράματα τοῦ πατρός των καί εἰς ἔνδειξιν καί στερέωσιν κάθε καιροῦ ἐγίνει ἡ παροῦσα διὰ νά φαίνεται εἰς κάθε καιρόν παρακαλῶντας ἡ αὐτή κερά Ρήνη νά ὑπογράψουν διὰ ὄνομα ἐδικόντης καί ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καί τὰ ἐξῆς ...».

288α

1665-1666. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Photini Karlafti-Mouratidi, *Aspects de la vie économique à Corfou au milieu du 17ème siècle*, Athènes 2005, σ. 91-95, αρ. 1-7.

288β

1665-1693. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βενετία.

Κ. Μέρτζιος, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Γλυκέων ἢ Γλυκῆδων», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 10 (1935), σ. 20-28, 33-34.

289

1665-1760. Νοταριακές πράξεις. Πάρος, Νάξος.

Ά. Πετρονώτης, «Παριανοί μαστόροι», *Παριανὰ* 59 (1995), σ. 261-262, 280.

290

1666-1667. Νοταριακές πράξεις μαθητείας. Κέρκυρα.

Φωτεινή Καρλάφτη-Μουρατίδη, «Η μαθητεία στα επαγγέλματα στην Κέρκυρα το 17^ο αιώνα», *Έωθα και Έσπέρια* 6 (2004-2006), σ. 144-147, αρ. 1-4.

291

1666-1683. Νοταριακά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Κρητικαί σελίδες», *Κρητικά Χρονικά* 8/1 (1954), σ. 217-225, αρ. 1-3.

292

1666-1826. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος, Σμύρνη.

Δ. Πολέμης, «Καϊρικά οικογενειακά έγγραφα», *Πέταλον* 4 (1984), σ. 6-77, αρ. 1-65.

ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΜΗ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙΝ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΖΟΝΤΟΣ

1778

«Με τὸ παρὸν γράμμα φανερώνω ἐγὼ ὁ ὑποκάτωθεν γεγραμμένος, μετὸ νὰ ἀνακαινίσω τὰ ὀσπίτια μου καὶ μὴν ἔχοντας ἢ σάλα παράθυρο ἀπὸ τὸ νοτινὸ μέρος, ἔστώντας καὶ νὰ μὴ με ἀφήνη ὁ Τωμαῆζο Καϊρης, ἐσυμφωνήσαμε εἰς τὸ ἀναμεταξὺ μας νὰ ἀνοίξω ἐγὼ τὸ παράθυρον ὡς ἄνωθεν εἶπομεν καὶ νὰ σφαλίσω ἐγὼ τὴν ἔμπασιν ὅπου ἔχω καὶ ἐμπαίνω εἰς τὸ μαγερειὸ μου καὶ νὰ μὴν ἠμπορῶ νὰ ρίξω φρόκαλα ἢ ἄλλον τίποτας, μόνον ἓνα παράθυρον διὰ τὸ φῶς. Πρὸς τούτοις ἔλαβα καὶ διὰ νὰ ἰσάσωμεν γρόσια ἑπτὰ καὶ τὰ ἔλαβα τῆς αὐτῆς ὥρας καὶ μένομεν εὐχαριστημένοι. Καὶ διὰ βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας ἐποίησα τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον ἰδιοχειρῶς μου. Μιχαὴλ Καμπανάκης».

293

1666-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κύπρος.

C. Kyrris, *The Kanakaria documents 1666-1850. Sale and donation deeds edited with introduction and commentary*, Nicosia 1987,

σ. 1 αρ. 1, σ. 54 αρ. 2, σ. 78 αρ. 3, σ. 90-91 αρ. 4, σ. 104 αρ. 5, σ. 108 αρ. 7, σ. 113 αρ. 8, σ. 120-121 αρ. 9, σ. 128 αρ. 10, σ. 133 αρ. 11, σ. 136-137 σ. 12, σ. 140 αρ. 13, σ. 144 αρ. 15, σ. 147 αρ. 16, σ. 155 αρ. 17b, σ. 168 αρ. 18, σ. 173 αρ. 15, σ. 177 αρ. 20, σ. 180-181 αρ. 21, σ. 183 αρ. 22, σ. 187 αρ. 23, σ. 189 αρ. 24, σ. 191-192 αρ. 25, σ. 194 αρ. 26, σ. 197-198 αρ. 27, σ. 201 αρ. 28, σ. 203 αρ. 29, σ. 206 αρ. 30.

294

1667. Σύσταση κοινωνίας σκλάβου ενώπιον του «κατζηλλιέρη» Σίφνου. Σίφνος. Σ. Συμεωνίδης, «Ένα έγγραφο εκμεταλλεύσεως σκλάβου», *Σιφνιακά* 1 (1991), σ. 114.

1667, 8 Μαΐου

«... Τὴν σήμερον ὁ ἐκλαμπρος σινιόρ Καπητάν Ζουάνες μπρόντζας δίδει καὶ κονσενιάρει τοῦ πανιερωτάτου, ἀρχιεπισκόπου σίφνου κύρ ἀθανασίου ἓνα σκλάβο τοῦρκον τὸ ὄνομά του Τζαλουμάν Τζελεπῆ, διὰ ριάλια δύο χιλιάδες, καὶ τὸν βάνουν εἰς τὴν μέσην τως καὶ γρικοῦνται τὰ χίλια τοῦ ἄνωθεν ἀφέντη δεσπότη καὶ τᾶλλα χίλια τοῦ σινιόρ καπητάν ζουάνε καὶ τὰ χίλια ριάλια ἢ πάρτε τοῦ ἀφέντη δεσπότη, τὰ δίδει τώρα τοῦ σινιόρ καπητάν ζουάνε. καὶ κάνοντας νᾶλθη τὸ ρισκάτον του, ὅτι περισσότερον πάροσυ ἀπὸ ταῖς δύο χιλιάδες τὰ ριάλια νά τὰ μοιράζουσι εἰς τὴν μέσην. καθὼς ἀκόμη ἀνίσως καὶ ἤθελαν βγάλη καὶ διάφορον εἰς τὴν βεστίταν τῶν ἀσπρῶν νά εἶναι καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν μέσην τως ἐβγάζοντας περὶ ὅσαις ἐξοδαῖς ἤθελαν γενῆ εἰς τὸν ἄνωθεν σκλάβον καὶ τὰ διακόσια γρῶσα τὸ διάφορον ὁποῦ ἐμίλησαν ἀνάμεσόντως νά γρικοῦνται μοναχοῦ τοῦ ἀφέντη δεσπότη, καὶ ἀνίσως καὶ ἤθελε τύχη ζημία νά γρικοῦται ἀνάμεσόν τως καθὼς ἀκόμη καὶ ἤθελε τύχη θάνατος τοῦ αὐτοῦ σκλάβου ὁποῦ ὁ Θεὸς νά μὴν τὸ δώση νά χάνη κάθε εἰς τὰ ριάλια χίλια τὴν πορτζιόν του. ἔτσι ὁ εἰρηθεὶς ἀφέντης δεσπότης ὀμπλιγᾶρεται ὅτι ἀνίσως καὶ ἤθελε φύγη ὁ ἄνωθεν τοῦρκος ἢ ἤθελαν τὸν πάρον τοῦρκου ναπηλογᾶται ἢ πανιερότης του. καθὼς ἀκόμη καὶ ὁ σινιόρ καπητάν ζουάνες ὀμπλιγᾶρεται νᾶχη τὰ περικοῦλα ἀπὸ τοὺς Φράγγους εἰ μὲν καὶ ἤθελαν τὸν πάρη ἢ ἀπὸ τὴν γῆν ἢ ἀπὸ τὸν γιάλόν. Καὶ ἔτσι ἐγίνει τὸ παρόν παρ' ἐμοῦ τοῦ καντζιλιέρη τῆς σίφνος καὶ ὑπογράφου καὶ ἰδιοχειρός τως τᾶνωθεν δύο μέρη κατὰ ἐξῆς † ὁ Σίφνον Ἀθανάσιος βεβαιοὶ τᾶνωθεν *Io Zuane Brontza affermo et prometto quanto di sopra.*

διάκος σερματῆς πρωτονοτάριος σίφνου ἔγραφα».

295

1667-1690. Νοταριακές πράξεις. Νάξος.

Η. Νικολάου, «Για το μετόχι της μονής Διονυσίου Αγίου Όρους στη Νάξο (β' μισό 17^{ου} αι.)», στον τόμο *Η Νάξος δια μέσου των αιώνων*, Αθήνα 1994, σ. 556-562, αρ. 1-2.

296

1668. Νοταριακή πράξη μίσθωσης ακινήτου. Κεφαλονιά.

Γ. Μ π ά λ λ α ς, «Ιστορικές πληροφορίες σέ ανάλαφρους τόνους. Μισθωτήριο συμφωνητικό καταστήματος πρὶν ἀπὸ 330 χρόνια στὸ Ἄργοστόλι», *Ἐπιτανησιακὰ Φύλλα* 20/1-2 (1999), σ. 17-18.

297

1668-1669. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και νοταριακά έγγραφα. Κεφαλονιά.

Γ. Μ π ά λ λ α ς, «Συμφωνίες για σκλάβους στο Ἀργοστόλι (ΙΖ' αιώνας)», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 8 (1999), σ. 276-283, αρ. 1-2.

298

1668-1669. Νοταριακές πράξεις. Νάξος.

Γ. Ρ ο δ ο λ ά κ η ς, «Ζητήματα ναυτικού και εμπορικού δικαίου στη Νάξο κατά το 17^ο αἰώνα», στον τόμο *Ἡ Ελλάδα των νησιῶν ἀπὸ τη Φραγκοκρατία ως σήμερα (Πρακτικά του Β' Ευρωπαϊκοῦ Συνεδρίου Νεοελληνικῶν Σπουδῶν)*, τ. 2, Ἀθήνα 2004, σ. 397-398, αρ. 1-2.

298α

1668-1691. Διαθήκες. Βενετία.

Κ. Μ έ ρ τ ζ ι ο ς, «Πέντε διαθήκαι Κρητῶν ἀπὸ τὰ Ἄρχεῖα τῆς Βενετίας», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 12 (1958), σ. 370-374, σ. 377-379.

299

1668-1834. Νοταριακές πράξεις. Κωνσταντινούπολη, Νάξος, Σμύρνη.

Ν. Κ ε φ α λ λ η ν ι ά δ η ς, «Ἡ μονή Ἁγίου Γεωργίου Γρόττας, σχολή τῆς Νάξου κατὰ τὰ ἔτη τῆς τουρκοκρατίας», *ΕΕΚΜ* 9 (1971-1973), σ. 481-485, σ. 495-496, σ. 524-525, σ. 547-566 αρ. 1-24, σ. 568-572 αρ. 27-32.

300

1669. Πληρεξούσια. Βενετία.

Κ. Μ έ ρ τ ζ ι ο ς, «Δύο πληρεξούσια ἐξ Ἰωαννίνων τοῦ 1669», *Ἡπειρωτικὴ Ἔστια* 19/213-214 (1970), σ. 4-6.

301

1669. Διαθήκη. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, «Ειδήσεις για τὸν Ζακύνθιο σοπρακόμιτο Μούκιο Ρώμα (1669) (Μιά ἀνακοίνωση)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 5 (1986), σ. 231.

302

1669-1680. Νοταριακές πράξεις. Νάξος.

Γ. Ροδολάκης, «Συντροφίες στη Νάξο», στον τόμο *Η Νάξος δια μέσου των αιώνων*, Αθήνα 1994, σ. 576-584, αρ. 1-8.

303

1669-1693. Διαθήκες. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Νικηφόρου Σκωτάκη (Μητροπολίτου Κρήτης) διαθήκη», *Χριστιανική Κρήτη* 1/3 (1912), σ. 510-518.

304

1669-1744. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Παροικιά (Πάρος), Πάτμος.

Ν. Άλιπράντης, «Η Εὐαγγελίστρια τῆς Παροικιάς, μετόχιο τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς Πάτμου στήν Πάρο», *Παριανὰ* 55 (1994), σ. 251-254, αρ. 3-5.

305

1670. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο πώλησης ακινήτου. Νάουσα (Πάρος).

Ν. Άλιπράντης, «Ἀνέκδοτο νοταριακὸ ἔγγραφο τῆς Νάουσας τοῦ 17^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 19 (1985), σ. 129-134.

306

1670. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Μύκονος.

Σ. Συμεωνίδης, «Τουρκος σκλάβος ἐνέχυρο γιὰ χρέη τοῦ κυρίου του», *Συριανὰ Γράμματα* 1/3 (1988), σ. 241, αρ. 3.

307

1670. Νοταριακές πράξεις. Αργοστόλι.

Γ. Μπάλλας, «Ι. Ν. της Αγίας Παρασκευής στο Αργοστόλι. Ανέκδοτες νοταριακές μαρτυρίες του ιζ' αιώνα», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 10 (2005), σ. 267-270, αρ. 1-2.

308

1670-1677. Νοταριακές πράξεις. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, «Μετοίκηση Κρητών στην Κεφαλονιά στη διάρκεια του κρητικού πολέμου (1645-1669) και ύστερα από την άλωση του Χάνδακα», στα *Πεπραγμένα του Δ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Αθήνα 1981, σ. 285-291, αρ. 1-5.

309

1670-1683. Πωλητήρια έγγραφα. Περιλαμβάνεται ρήτρα προσωποκρατήσεως του πωλητή σε περίπτωση νομικής εκνικήσεως του πωληθέντος. Νάξος.

Μ. Τουρτόγλου, «Η προσωπική κράτηση σέ δύο ναξιακά πωλητήρια έγγραφα του 17^{ου} αιώνα», *ΕΕΚΜ* 17 (2000-2001), σ. 114-116, αρ. 1-2 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 274-276, αρ. 1-2).

1683, 8 Οκτωβρίου

«Παρότως εμού του νοταρήου και τών κατωθε γεγραμαίνω μαρτύρο εβρησκόμαινα τα διω μαίρη ταμα τω μαίν πρωτο μαιροσ ω παπα κύρ Γεράσοιμος Κουτζώκολος τω δε αλο μαίροσ ω παπα κύρ Φραγγούλνς Γούλης ωμάδη μαί τήν πρεζβύταιρα τον τήν σοίμαιρο έρχωτε και τα δήω μαίρη ησε σοινήβαζμα και ύσ ονομα πουλνσήας. λέγωντας ω ανοθε παπα κυρ Γερασσίμος ωτη ποσ εχν ένα κομάτι χωράφη και απέλν ης τυποθέσσω του απεράθου ης στωποθέσμαινο ζακρύδα σήμπλληω τη στέρνας του τρανών περβολύω και Ζμαράγδα παπα Γεργούς τω δικο τω πράγμα ήθελε τω αφήση ψηχικό στω μαίγα Γεωργήω η ποτε Μαρήα παπα Γεοργούς ω δε αφτός παπα κύρ Γεραημος εσώτας και τόν γγερο που εκτηζε τω μαιγα Γεώργνω μιν έχωτας τα κυνα αργύρια να κτηζοι των ανοθε ναώ· επαρακάλλεσε τήν ποτε καιρα Σωφήα παρα μερναροϋσ και έδωκαι τοδ ανοθε παπα κύρ Γερασήμον δέκα πέτε καθος φενετε τω σκρότο τήν σήμαιρο, η δε ανοθε καιρα Σωφήα ήθελλε πουρκύσοι άσπρα τής θηγατρός τυς παπαδήας και του γαμβρού της του παπα κύρ Φραγγκούλοι. Τωρα την σοίμαιρο στα 1683 χρύαζομένος ω παπα κύρ Φραγγκούλης και η πρεζβυτέρα του τα ανοθε τορνέσσια απω τον παπα κύρ Γεράσημο και μιν έχοντας να τα δόση σήρονοτας τωνε στον καθη και κανη στέ φυλακή ήμαίρες ετεκα. και μιν έχωτας και η βωήθνά του νατον αιβγάλυ απο τήν φηλάκυ μύτε ω νόστον ω παπάς μύτε αλος κανής, εθελλησε αυτοθέλυτος δια να ξεχρεοσή τον ανοθε μαίγα Γεώργνω απο τα ανοθε δεκα πετε ρεάλνα και θέλλοι μαι καλο του θαίλυμα και πουλύ το αντω πράγμα το ψηχικό του αγόνου καθος φένετε και το ψηχικο και το χραιός του αγόνου και θελυ ω παπα κύρ

Γεράσιμος απο την σοίμαιρο και πουλυ και ξαιπουλλοί το αὐτο πράγμα στᾶς χώρας του ανοθε παπα και τοίς πρεζβυτέρας μαι γύς και δέτρν και μαι πασα του δικαίωμα δια ρ. 9 νουμαιρο δια ρεάλια ενεα και καρτα τρύα καθος τω ετήμωσεν ω Γεώργνος Μπέλνωτής και Μανόλνς Βασηλούς. ω δε ανοθε παπα κύρ Γεράσημος και ω μαιγα Γεώργνος απο το αὐτο πράγμα πλλέω κανενα δηκαιωμα να μην έχου μονου να ὕνε στην εξουσία του ανοθε αγορα σταδο και τον δηαδοχο τος να το καμου εὐς θελου και βούλοντε ως αγορα και πράγμα εδηκό τος και αν ηθελε εβρεθή κανενα γγκέρο η ξένος ὕ εδήκος να δηασήσοι τον ανοθε αγοραστν υ τους κλυρονόμους του ηποσχετε ω ανοθε πουλυτής αφτος και τα καλα του και υ κλληρονομν του να τον ετεφετερου σε πασα κρύση. ὠθεν σε ὠλα τα ανοθε εμνα και τα δήο μαιρν κοτεταρυζμαίνη και αναπαμένη ἦς πενα και κοτανα της αφετηᾶς του κατα καιρου εβρεθέτος ρ. 5 νουμαιρο πετε ω αλυλογύσας να τα ζυμνόνετε και παλυ ὕ παρονσα να έχν το βεβεο ...».

310

1670-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκόπελος.

Κ. Κ α λ λ ι α ν ὄ ς, *Αρχείο της νήσου Σκοπέλου*, Σκόπελος 1999, σ. 7-25, 41.

311

1671. Διαθήκη. Κύθηρα.

Χ ρ ὕ ς α Μ α λ τ ἔ ζ ο υ, «Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), σ. 524-526 (= Μαλτέζου, *Βενετική παρουσία στὰ Κύθηρα*, αρ. Ε).

ΔΙΑΘΗΚΗ

1671, 1 Σεπτεμβρίου

«... † Ἐπειδὴ και οὐδεις τῶν ἀνθρώπων πόποτε τὸν ἄορον και ἐφνήδιον θάνατον νὰ ἐνόησε και νὰ εἶδε τὴν ὄραν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς κατα τὸν Ἐδαγγελικὸν λόγον τὸν λέγοντα οὕτως και ἐφνήδιος ἐφ' ἡμᾶς ἐπιστῆ ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη και πάλιν οὐκ ἤδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὄραν ἐν ἧ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχετε, τοῦτω εἰς νοῦν βαλλόμενος και ἐγὼ Κάλλιστος ἱερομόναχος, ὁ κατα κόσμον Γλυγορόπουλος, υἱὸς τοῦ ποτὲ λαμπρωεῦγενεστάτου κυροῦ Μαρίνου ἀπὸ τὴν περίφημον και περιβόητον Κρήτην, ἐθέλιστα νὰ γράψω τὴν παροῦσα διαθήκην και ὕστερήν μου θέλησιν, ἡ ὁποία θέλω νὰ εἶναι βέβαια και ἀνέποπτη, παρακαλῶντας τὴν ὑφιλοτάτην μας ἀφεντιὰ νὰ μην βάλῃ χέρι εἰς ὅτι ἐγὼ εἰς τὴν παροῦσαν μου θέλω ὀρδινιάση. Μέλλωντας το λοιπὸν τὴν πολυποθητὸν μου, τὴν πολλὴν πεφλημένην μου, τὴν πολλὴν στένακτον, τὴν πολλὴν ὀρκητον, τὴν πολλὴν τάραχον, τὴν πολλὴν αἰχμάλωτον και τέλος πάντων τὴν ὑπὸ τῶν ἀθέων ἀγαρινῶν κυριευθεῖσαν, τὴν ταλαίπορον λέγω Κρήτην, τὴν τῶν παλαιῶν θεῶν πατρίδα κατα ἔλληνας και ἐμοῦ κατα Χριστὸν εἰς νοῦν βαλλόμενος τὴν ὀδηπορίαν αὐτῆς νὰ κάμω και τὸν ἄορον θάνατον φοβούμενος μήπως και ἐφνήδιος ἔλθῃ και ἀρπάσῃ με και ἡ ἀμαρτωλὴ μου ψυχῆ μῆναι ἀδιόρθοτος, ἐν πρώτοις λοιπὸν παρακαλῶ

τὸν οἰκτῆρμονα Κόριον, τὸν φιλόνηρον, τὸν εὐσπλαγγνον, τὸν ἐξαγοράσαντα ἡμᾶς πάντας ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πονηροῦ διαβόλου, ἵνα ἔχει ἔλεος τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ, τοῖς δὲ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τὴν τελείαν συγχώρησιν ζητῶ, ὡς καὶ ἐγὼ αὐτοῖς ἀφίνω, νὰ εἶναι συγχωρημένοι παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ ἐξ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτολοῦ ἱερομονάχου.

Ἀκομὴ θέλω καὶ ἀφίνω τοῦ λαμπροεὐγενεστάτου κυροῦ Γεωργίου, τοῦ πολλὰ μου ἠγαπημένου ἀδελφοῦ, τὸ εὐαγγέλιόν μου τὸ ἀργυρὸν καὶ παρακαλῶτονε νὰ μὴν το πουλήσῃ, μὰ νὰ τὸ ἔχει εἰς ταῖς ἑορταῖς ὅπου θέλει κάμει νὰ μοῦ ἐνθυμᾶται. Ἀκομὴ ὅτι ἐκεῖνος ἐξόδιασε καὶ ἠκάμει μου, νὰ μπορεῖ νὰ τὰ παίρῃ χωρὶς καμίαν πρετενσιὸ εἰς ἐκεῖνα τὰ πράγματα τῶν ἄλλων μου ἀδελφῶν. Ἀκομὴ ἀφίνω τοῦ ἄνοθεν ἀφέντη Ντζόρτζη τὸ ἐσταυρωμένον μου τὸν κορφαλὸ μὲ τὰ καπιτέλα του. Ἀκομὴ τὸ τρίκορφόν μου ὅπου ἐγόρασα καὶ τὰ δύο μου οἰκονίσματα, τοὺς πατέρες καὶ ἀγίους δέκα, διὰ νὰ κάνῃ τὴν ἑορτὴν τος, καθὼς ἐγὼ τὸν ἔταξα ὅταν δὲν ἐμπόργει καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τος νὰ με μνημονεύουσι καὶ ἐμένα, διατὶ πολλὰ εἰς τὴν ζωὴν μου ἀγάπου τοὺς ἀγίους καὶ τὸν ἑορταστὴν τος.

Ἀκομὴ ἀφίνω τῆς ἠγαπημένης μου ἀδελφῆς, τῆς κερᾶς Κατερίνας, τὸ θυματόν μου τὸ ἀργυρὸν ...

Ἀκομὴ ἀφίνω τοῦ ἠγαπημένου μου ἀδελφοῦ ἀφέντη Μάρκου τὸ συγλέτο μου τὸ ἀργυρὸ μὲ τὸν σταυρὸν καὶ φωτιστήρι ἀργυρὰ, νὰ μου ἐνθυμᾶται ...

Ἀκομὴ ἀφίνω τοῦ ἀφέντη τοῦ Ντζόρτζη τὰ ἅγια λήψανα ὅπου ἔχω ὅλα. Ἀφίνω τοῦ Νικολὸ τοῦ φιλιότζο μου τοῦ σφακιανοῦ τὸ καλῆτερον μου ἀπόστολον καὶ ἓνα ὀρολόγη καὶ τοῦ ἀφίνω τοῦ συντέκνου μου τοῦ παπᾶ Χορτάτζη ἓνα ὀρολόγη, ἐκεῖνο τὸ μαυροχρῶσον καὶ μίαν λειτουργίαν γρεκολατῖνα καὶ μίαν ἑορτὴν τοῦ ἀγίου Ἰωσήφ τοῦ ἕμνογράφου καὶ τὸ μικρόν μου πεντηκοστάρι, διὰ νὰ μὲ μνημονεύει. Ἀφίνω καὶ τῆς κερᾶς κοννιάδας μου ἓνα ἅγιον κωνσταντινᾶτο λακουδοτῶ νὰ μοῦ ἐνθυμᾶται καὶ μίαν κούπα, λεγόμενῃ φαλφουρι καὶ τὰ δύο μαχέργια τὰ κομπάνια, ὅπου μοῦ ἐχάρισσας ὅπου κατέχη ἡ κερὰ Κατερίνα.

Ἀκομὴ ἀφίνω τῆς κερᾶς μου τῆς πολλὰ μου ἠγαπημένης μάνας τὴν καλῆτερά μου ἀλαγογή, τὰ ἱερὰ μεταξοτά, νὰ εἶναι νικοκερὰ νὰ τα δίδῃ ὅπου θέλει νὰ τὴν μνημονεύουσι καὶ αὐτήν καὶ ἐμένα διὰ θεὸν καὶ ψυχικήν σωτηρίαν· καὶ οὕτως θέλω νὰ εἶναι καὶ νὰ μὴν ἀνέποπιτῇ ἢ παροῦσα μου ...».

311α

1671. Διοικητικὸ ἐγγράφο. Κύθηρα.

Μαρία Πατραμάνη, «Λιμοὶ καὶ λοιμοὶ στὰ Κύθηρα. Ἡ στάση τῶν βενετικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ πληθυσμοῦ (16ος-18ος αἰ.)», στον τόμο Ἄνθη Χαρίτων, σ. 606, αρ. 5.

311β

1671. Αἴτηση τοῦ λαοῦ των Κυθῆρων πρὸς τὴ βενετικὴ διοίκηση γιὰ ἐπισιτιστικὴ βοήθεια. Βενετία, Κύθηρα.

Ι. Ψάρας, «Πείνα στὰ Κύθηρα (1666-1673)», Ἑλληνικά 38 (1987), σ. 77-79.

311γ

1671. Νοταριακό έγγραφο παράδοσης της νομής δωρηθέντος ακινήτου. Νάξος.
Β. Σφυρόερας, «Τὸ ἐν Νάξῳ μονύδριον τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα, μετόχιον τῆς μονῆς Ξηροποτάμου», *ΕΕΒΣ* 32 (1963), σ. 493-495, αρ. 2.

312

- 1671-1701. Συμβάσεις καλλιέργειας (νοταριακές πράξεις). Απείρανθος (Νάξος).
Μ. Τουρτόγλου, «Καλλιεργητικές συμβάσεις στὴν Ἀπείρανθο τῆς Νάξου κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *ΕΕΚΜ* 12 (1995), σ. 509-512, αρ. 1-4. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 253-255, αρ. 1-4).

313

- 1672-1675. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σύρος.
Σ. Συμεωνίδης, «Ἡ διαθήκη τοῦ Πετρίτζη Φρέρη καὶ ἡ ἀκύρωσή της», *Συριανὰ Γράμματα* 1/4 (1988), σ. 358-360.

313α

- 1672-1709. Νοταριακά έγγραφα. Ζάκυνθος.
Λ. Ζώης, «Κρήτες ἐν Ζακύνθῳ», *ΕΕΚΣ* 1 (1938), σ. 294-298.

314

- 1672-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Πάρος, Τζίπιδος, Κέφαλος (Πάρος), Φώκιες (Μικρά Ασία).
Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα τῆς Πάρου (1630-1830) ἀπὸ τὴ συλλογὴ τῆς Βασιλικῆς Ἀσπροπούλου», *Παριανὰ* 51 (1993), σ. 297-300· *Παριανὰ* 52 (1994), σ. 30-35 αρ. 11-14, σ. 37 αρ. 18· *Παριανὰ* 53 (1994), σ. 101-104 αρ. 24-26, σ. 107-109 αρ. 28-29· *Παριανὰ* 54 (1994), σ. 201-202, αρ. 34-35· *Παριανὰ* 56 (1995), σ. 63-67, αρ. 38, 42, 44· *Παριανὰ* 57 (1995), σ. 141-143 αρ. 50, σ. 146 αρ. 53.

315

- 1672-1871. Δικαστικές αποφάσεις, νοταριακές πράξεις και διοικητικά έγγραφα αναφερόμενα στην φθορά παρθένου ή στην εύρεση θησαυρού. Βαθύ (Σάμος), Βόστιτζα (Αχαΐα), Ναύπλιο, Νάξος, Πρέβεζα, Σύρος.
 Μ. Τουρτογλου, *Παρθενοφθορία και εύρεσις θησαυρού. Βυζάντιον - Τουρκοκρατία - Μετεπαναστατικοί χρόνοι μέχρι και του Καποδιστρίου*, Αθήνα 1963, σ. 152-294, αρ. 2-34.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΝΩΠΙΩΝ ΤΟΥ «ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΠΟΓΡΑΦΕΩΣ ΣΥΡΟΥ». Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ΦΘΑΡΕΙΣΗΣ ΔΗΛΩΝΕΙ ΟΤΙ ΕΙΧΕ ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣΕΙ ΤΟΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΘΕΝΤΑ ΓΙΑ ΠΑΡΘΕΝΟΦΘΟΡΙΑ. ΥΠΟΚΡΥΠΤΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ.

1827, 4 Ιουλίου

«Διὰ τοῦ παρόντος μαρτυρικοῦ γράμματος μαρτυροῦμεν οἱ ὑπογεγραμμένοι ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἡ Σοφία Ζερβούδαινα κατέτρεχεν πρό τινος καιροῦ τὸν Πέτρον Ἀλεξάνδρον, λέγουσα ὅτι, αὐτός, νὰ ἐπεσχέθη νὰ λάβῃ τὴν θυγατέραν τῆς γυναῖκα, καὶ ὅτι διὰ τὴν ὑπόσχεσίν του αὐτὴν, αὐτὸς ἐσυγκοιμήθη μαζί της καὶ τὰ παρόμοια, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ νέος, εἶχε τῆς δανείσει γρόσια ἑβδομήντα ἀπὸ καλωσύνης του καὶ ἀγόρασεν ἐν ὀσπιτόπουλον μὲ ὑπόσχεσιν ὅτι αὐτὰ τὰ χρήματα νὰ τῷ τὰ ἐπιστρέψῃ μετ' ὀλίγον καιρὸν, καὶ ἀφοῦ αὐτὸς ὁ καιρὸς παρῆλθε, καὶ ὁ ρηθεὶς Πέτρος ἐζητοῦσεν τὰ ἄσπρα του αὐτὴ τότε τὸν ἐσυκοφάντησε ὅτι, νὰ ἔφθειρε τάχα τὴν κόρην τῆς, καὶ ὁ νέος αὐτὸς διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς συκοφαντίας τῆς μεσολαβησάντων τῶν γειτόνων τῆς ἐχάρισεν τὸ ρηθὲν ὀσπήτιον, καὶ αὐτὴ τότε ὡμολόγησεν ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ κολτζῆ Δημητρίου Λυχνοῦ ἀπεσταλμένου παρὰ τοῦ κυρίου Ἀνδρέου Πρωῖν ἀντιαστυνόμου, ὅτι αὐτὸς ὁ νέος εἶναι ἀμέτοχος ἀπὸ τὴν θυγατέραν τῆς καὶ οὐδέποτε συγκοινωνίαν ἔλαβεν μετ' αὐτῆς, ἀλλ' ὅτι τὸν ἐσυκοφάντησεν ἐπὶ σκοπῷ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ ὀσπιτόπουλον αὐτὸ καθὼς καὶ τὸ ἀπήλασε καὶ ὅτι δὲν ἔχει κατ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐξῆς καμμίαν ζήτησιν, καὶ ὁ νέος αὐτὸς ἐφάνη ἔμπροσθεν ἡμῶν πάντι ἀμέτοχος ταῦτα γνωρίζοντες καὶ ἐν βάρει συνειδήσεως ἡμῶν μαρτυροῦντες ὑπογεγραμμένα ...».

315α

1673. Διαθήκη. Σίφνος.
 Π. Ζερβεντης, «Ἀρχιεπίσκοποι Σίφνου καὶ Μυκόνου (1646-1797)», στον τόμο *Ιστορικαὶ ἔρευναι περὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου θάλασσης*, τ. I, Ἑρμούπολις 1913, σ. 138-141.

316

1673. Διαθήκη. Βενετία.
 Κ. Μέρτζιος, «Ἡ διαθήκη τοῦ Ἀθηναίου ἔθνομάρτυρος Μιχαὴλ Λίμπωνα», *Ἀθηναϊκά* 13 (1959), σ. 2-8.

317

1673-1691. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σαντορίνη.

Μ. Ροῦσσοσ - Μηλιδώνησ (έκδ.), *Τὸ ἑλληνικὸ ἀρχιπέλαγος. Α' Σίφνοσ, Σέριφοσ, Κύθνοσ, Άνδροσ, Νάξοσ, Θήρα. Ἡ τουρκοκρατούμενη «Ελλάδα» μέσα ἀπὸ ἀνέκδοτα ἔγγραφα Ἰησουιτῶν τοῦ 17^{ου} καὶ 18^{ου} αἰῶνα*, Ἀθήνα 2002, σ. 61-65, αρ. 3α, β.

318

1674. «Προτέστο» (διαμαρτυρία). Μήλοσ.

Σ. Ἡμελλοσ, «Παρατηρήσεισ σὲ ἀνέκδοτο ἔγγραφο τῆσ τουρκοκρατίας ἀπὸ τῆ Μῆλο», *ΕΕΚΜ* 13 (1985-1990), σ. 329-330.

319

1675-1679. Νοταριακέσ πράξεισ. Ζάκυνθοσ.

Α. Τσίτσασ, «Ἡ κερκυραϊκὴ οἰκογένεια Ζανδίρη. Συμπληρωματικά», στον τόμο *Ροδωνιά*, τ. 2, σ. 548-549, αρ. 1-2.

320

1676-1826. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σίφνοσ.

Σ. Συμεωνίδησ, «Ανέκδοτα νομικά ἔγγραφα Σίφνου. Άλλα ὀκτὼ προικῶα - ἔνδεκα διαθῆκεσ», *Σιφνιακά* 2 (1992-1993), σ. 105-119 αρ. 16-23, σ. 121-136 αρ. 1-11.

321

1676-1840. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σίφνοσ.

Σ. Συμεωνίδησ, «Νομικά ἔγγραφα Σίφνου [1676-1840]», *Σιφνιακά* 14 (2006), σ. 134-162, αρ. 1-39.

322

1677-1796. Νοταριακέσ πράξεισ προικοσυμφώνων. Βόθροι, Τρικοκκιέσ (Νάξοσ).

Δήμητρα Παντελιᾶ - Γριτσοπούλου, «Δέκα προικοσύμφωνα ἀπὸ τὴν Νάξο», *Μνημοσύνη* 13 (1995-1997), σ. 210-222 αρ. 1-10, σ. 215-218 αρ. 4-7.

322α

1678. Μαρτυρικά. Χίος.

Κ. Ντόκος, «Μία υπόθεση πειρατείας κατά τὸν 17^ο αἰῶνα (1678-1680)», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), σ. 42-47.

322β

1678. Μαρτυρικό. Χίος.

Θ. Παπαδόπουλος, «Ὁ Λέων Ἀλλάτιος καὶ ἡ Χίος», *Χιακὰ Χρονικά* 20 (1989), σ. 118-119.

323

1678-1764. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σίφνος.

Σ. Συμεωνίδης, «Δύο νοταριακὰ έγγραφα», *Σιφνιακὴ* 2/13 (1968), σ. 22.

324

1678-1832. Διαθήκες. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμης, «Εἴκοσι διαθήκες», *Πέταλον* 1 (1977), σ. 29-31 αρ. 1, σ. 39-63 αρ. 2-6, σ. 71-132 αρ. 8-20.

324α

1678-1845. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα καὶ αφορισμός. Κέρκυρα.

Ἄ. Τσίτσας, «Τριμάρτυρος», νὰς τῶν Κρητῶν προσφύγων στὴν Κέρκυρα», *ΔΑΕΚ* 19 (1982), σ. 174 σημ. 23, σ. 182-184 αρ. 1-2.

325

1679-1851. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα καὶ κοινοτικές αποφάσεις. Καρλόβασι (Σάμος), Πάρος, Πάτμος, Σύρος, Χίος.

Δ. Σιάτρας, *Ὁ κοινοτικός πολιτισμός της τουρκοκρατούμενης νησιωτικῆς Ελλάδας*, Αθήνα 2007, σ. 94-95 σημ. 151, σ. 128-129 σημ. 228, σ. 131-133, σ. 159-163 αρ. 1-3, σ. 176 αρ. 11, σ. 214 αρ. 2, σ. 216-217 αρ. 3, σ. 225-229 αρ. 9-11.

ΑΚΥΡΩΣΗ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΙΧΕ ΣΥΝΟΜΟΛΟΓΗΘΕΙ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΝΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΘΕΙ Η ΠΡΟΒΟΛΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ

1783, 15 Αυγούστου

«Εστοντας κε μια διαφορα ειδραμε αναμεσα τον πρε Ιωαννη Βαρθ... του πετρον και τον ερρικο ρουσο του λιναρδου, ει οπια διαφορα ειτονε δια ενα jous ποσεσο του ντουβαριου τιχου του ανοθεν ερρικου, το οπιο jous κε ποσεσο ο ανοθεν πρε Ιωαννης ιθελε το γιρεφι του λεγομενου ερρικου ος κολοτερανος και συμπλιτορας κε καθος ιθελεν τεριαξουνε ετζι να του το πλιροσι, αμι την σιμερον ο ανοθεν πρε Ιωαννης, αγρικοντας προς ο λεγομενος ερρικος αφο το jous και ποσεσο το ειχεν δοκι του μαρκου δαλεζιου του Ιωαννη, εσιντραμε ... ειστον επιτροπον κε κατοθεν απογραμενους, ζιτοντας ος κολοτερανος αφο το jous αν του ανγγιζι να του γινη δικεοσινι, κε ... εκρακτικεν εδο ... ο λεγομενος ερρικος, οπιος, ξεταζονταστονε κε βαζοντας τονε και εις ορκο, εφανεροσε τιν ψυχιν του προς ειστερα οπου ο ανοθεν πρε Ιωαννης του ιχε γιρεφι αφο το jous επιγε ο ανοθεν μαρκος δαλεζιος και τον ευρικε κε του ιπεν προς μιν το δοκις του πρε Ιωαννη κε δοστο εμενα, κε απο ο,τι ειχες τεριαξει να σου δοσι ο πρε Ιωαννης εγο σου δινο το παραπανο· τοτες ο ερρικος του αποκριθικε: καλα εσι εμπορις να μου δοκις το παραπανο, αμι ο πρε Ιωαννης καθου συμπλιαστις σου το περνι· τοτες ο ανωθεν μαρκος λεγι του ερρικου: εσενα μι σε μελι, εγο σου δινο δεκα γροσια δια τον τοπο να το ξευρομε μοναχας εμεις, κε ελα να παμε σтин канτζιλαρια να καμομε αλαξια, να σου δοσο μια ελια και εσι να μου δοκις αφο το jous, ... οποτας κανις δεν ιξευρι προς σου δοκα, κε στο φανερο φενετε προς εινε αλαξια με τιν ελια· τοτες δεν εμπορουσι να μου το παρον· βλεποντας λιπον ο επιτροπος οπος εγινε μια κριφι μαριελια εις το να μποδισουν τον συμπλιαστι, κρινουσι και αποφασιζουνε να ινε νουλα κε ανοφελι εκινι ι φαλσα αλαξια οπου ειχασι καμι, και το jous και ποσεσο αφο να εινε του ανωθεν πρε Ιωαννη, καθου συμπλιατορας και κολοτερανος, και ο δαλεζιος να λαβι οπισο τα δεκα γροσια οπου ειχε δοκι, και αν βρεθι κανενα γραμμα τις αφτις φαλσας αλαξιας, να μιν οφελα εις κανενα κριτιριο, και εις τελος ο ανοθεν μαρκος... να εχι και τιν ελια του, επιδι κε φαλσα καμομενι ει αλαξια ...».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΣΥΡΟΥ.

ΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΩΡΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

ΕΠΙ ΔΙΕΝΕΞΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΠΡΟΙΚΑ Η ΔΙΑΘΗΚΗ.

ΕΚΛΙΚΑΣΗ «ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ».

1791, 15 Ιουλίου

«Μέ τό παρό ύπογραμμένο από έμᾶς τούς κάτωθεν, ξεδιαλύζομεν καί φανερώνομεν οτι οί πρόγονοί μας, όταν έπαρακάλεσαν τούς έκλαμπροτάτους Έπισκόπους τῆς νήσου αὐτῆς Σύρας διά νά κρίνουν καί νά ἀποφασίζουν τίς διαφορές οπου καθουμερούσιον τρέχου ἀπάνω εις τά προυχάρτια καί τά τεσταμέντα, τήν όποία έξουσία οπου εκ παλαιόθεν ειχασι ολοι οί Έπίσκοποι, ως ανωθεν, εστερέωσε δλη ή Κοινότης εις τά 1774 Οκτωβρίου 2, ή γνώμη και τό τέλος τόσον τών προλεγομένων προγόνων μας όσον καί ή έδική μας, κατά τό παρόν, εστάθη πάντα νά διορίσωμεν διά μερικόν καί μόνον κριτή τόν Έκλαμπρότατο Έπίσκοπο του νησιου μας, ό όποιος νά εξετάζη, νά κρίνη καί νά αποφασίζη ό,τι διαλαμβάνουσι τά ίδια τά τεσταμέντα καί προχοχάρτια κατά τούς νόμους καί τά συνήθεια του τόπου μας και

έτοϋτο μέ τέλος νά μήν τρέξουσι ζημιές καί έξοδες ανάμεσα σ' εκείνους οπου ἐγκαλιούνται, ὡς καθὼς ἐτύχαινε, ἂν ἓνα ἀπό τά δύο μέρη ἐμποροῦσε νά συντρέξῃ ἔξω ἀπό τόν τόπο μας, εἰς ἄλλους κριτάδες. Ὡς καθὼς ἀκόμη ξεδιαλυζόμεσθε καί θέλομεν ὅτι νά ἀκλουθᾶ εἰς τά ἐρχόμενα, ἔως καθὼς ἔτρεχεν ἔως τήν σήμερον, ἤγουν νά μήν ἐμπορέσῃ τινάς νά ἔβγῃ ἀπό τοῦ ἐκλαμπροτάτου Ἐπισκόπου μας τό κρίσιμο, συντρέχοντας, ὡς εἶπαμεν, εἰς ξένους κριτάδες, ὅσον εἶναι διά ὑποθέσεις καί διαφορές οπου περιέχονται εἰς τά τεσταμένα καί προχοχάρτια, ὡς ἄνωθεν. Καί ὅποιαν ἄλλη ἀπόφασις θέλει εὑρεθῆ, ἢ ὅποια νά εἶναι μάλιστα ἐναντία εἰς τά συνήθεια καί καπίτουλα τοῦ τόπου μας, κατά τά ὅποια ἐκρίνασι ὡς τώρα οἱ Ἐκλαμπροτάτοι Ἐπίσκοποι, ἀπάνω εἰς κοσμικές ὑποθέσεις, ὡς ἄνωθεν, νά γροικιέται νοῦλα καί ἀνωφέλεφτη καί ὡσάν νά μήν ἦτον δοσμένη. Καί διά τ' ἀληθές ὑπογραφομάσθε καί τυπώνομε καί τή βούλα τῆς Κοινότης ...».

326

1680. Αφορισμός. Κέρκυρα.

Α ρ ι ἄ δ ν η Γ ε ρ ο ῦ κ η, «Ο φόβος του αφορισμού», *Τα Ιστορικά* 5/8 (1988), σ. 56.

327

1680. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο διακανονισμού λογαριασμών. Χανιά.

Δ. Π ο λ έ μ η ς, «Κρητικό-Ἀνδριακά: 2. Γύρω ἀπό τόν Γάσπαρη Κοντόσταβλο, πρόξενο τῆς Βενετίας στά Χανιά (1680)», στον τόμο *Ἐνθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, Ἡράκλειο 2000, σ. 604-606, αρ. 1-2.

328

1680-1682. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Παροικιά (Πάρος).

Ν. Ἀ λ ι π ρ ἄ ν τ η ς, Σ. Σ υ μ ε ω ν ἰ δ η ς, «Τὸ καινούργιο πηγάδι Παροικιᾶς, συνοικία καθολικῶν τὸν 17^ο αἰῶνα. Ἀνέκδοτα έγγραφα τῆς συλλογῆς τοῦ Σ. Συμεωνίδη», *Παριανὰ* 13 (1983), σ. 128-131.

329

1680-1689. Νοταριακός κώδικας Ἰωάννη Μηνιάτη. Νάξος.

Ἄ ν α σ τ α σ ἰ ἄ Σ ι φ ω ν ι ο ῦ - Κ α ρ ἄ π α, Γ. Ρ ο δ ο λ ἄ κ η ς, Λ υ δ ἰ ἄ Ἀ ρ τ ε μ ἰ ἄ δ η (ἐκδ.), «Ὁ κώδικας τοῦ νοταρίου Νάξου Ἰωάννου Μηνιάτη, 1680-1689 (χφ. Γ.Α.Κ. 86)», *ΕΚΕΙΕΔ* 29-30 (1982-1983) [1990], σ. 143-1220, αρ. 1-914.

ΔΩΡΕΑ ΣΕ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ («ΠΡΟΣΗΛΩΣΗ») ΥΠΟ ΤΟΝ ΟΡΟ ΟΤΙ ΤΑ ΔΩΡΟΥΜΕΝΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΔΕΝ
ΜΠΟΡΟΥΝ ΟΥΤΕ ΝΑ ΕΚΧΩΡΗΘΟΥΝ ΟΥΤΕ ΝΑ ΥΠΟΘΗΚΕΥΘΟΥΝ

1681, Μάιος

«... εἰς τὸ ναὸν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ εὐλαβεστάτου πατῆρος κτὴρ Γεωργίου Ἀμάθ σακελλάριου Ναξίας ... διὰ τοῦτον ἡ λεγομένην κερὰ Ζαμπέταν μὲ καλήν τῆς βουλήν καὶ μὲ ἰδιάν τῆς προαίρεσιν καὶ χωρὶς κανενὸς ἀνέγγασιν δίνειν καὶ παραδίνειν ἀφιερώνειν καὶ προσηλώνειν τὸ ἄνω εἰρημένον χωράφιον εἰς τὸ Μέγα Γεώργιο νὰ εἶναι καὶ νὰ εὐρίσκειται πάντα εἰς τὸ ρηθέντα μοναστήριον διὰ ψυχικὴν τῆς σωτηρία καὶ διὰ τῆ ψυχὴν τῶν ἄνωθεν γεγραμμένων καὶ νὰ εἶναι ἀνέσπαστον ἀπὸ τὸ αὐτὸν μοναστήριον καὶ νὰ μὴν ἤμπορῆν ποτὲ τὸ αὐτὸν πρᾶμα νὰ ἀποξενωθῆν ἀπὸ τὸ αὐτὸν μοναστήριον μῆτε νὰ μποροῦν νὰ τὸ πουλήσουν μῆτε νὰ τὸ χαρίσουν μῆτε νὰ τὸ πουρκοτάξουν εἰς κοσμικοῦ χέρια ἀλλὰ πάντα ἀενάως νὰ εἶναι καὶ νὰ εὐρίσκειται εἰς τὸ αὐτὸν εἰρημένον μοναστήριον ...».

ΔΙΑΘΗΚΗ ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΓΟΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΠΣΤΕΥΜΑΤΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ
(«KONTETZIONE») ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ «ΓΟΝΙΚΟΥ»

1684, 19 Ιουλίου

«... ἐπειδὴ καὶ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων οἶδε τὴν τελείωσιν αὐτοῦ οὐδὲ τὴν ἡμέρα οὐδὲ τὴν ὥρα κατὰ τοῦ Κυρίου τὸ λόγον διὰ τοῦτον καὶ ἡ γυνὴ τοῦ ἄνωθεν μισερ Λορέτζου ἡ κερὰ Καλὴ εὐρισκομένη εἰς κλίνη κατάκοιτην καὶ φοβιζαμένη τὴν ἄωρία τοῦ πικροτάτου θανάτου μὴν τὴν καταλάβη ἀφνίδια καὶ μείνη ἀδιόρθωτην ἐπροσκάλεσε ἐμένα τὸν ὑπογράφοντα νοτάριο ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης διαθήκης διορθωθῆσεται ... ἔπειτα ἀφήνει τῆς θυγατέρας τῆς τῆς Ἐρήνης τὸ ἴδιο σπίτι ὅπου κάθονται τὸ ὅποιο λέγειν πὼς ὁ ἄνδρας τῆς ὁ μισερ Λορέτζος τῆς ἐπούλησεν πράματα καὶ ἐγόρασεν τὸ ἴδιο σπίτιν καὶ ἔχει τὴν ἀγορὰ ἀπάνω του καμωμένη καὶ ἔτι μὲ τὸ θέλημά του τῆς τὸ ἀφήνει ἐδῶ παρὼν καὶ ὁ αὐτὸς μισερ Λορέτζος καὶ μὲ τὸ θέλημά του καὶ αὐτὸς τῆς τὸ ἀφήνει νὰ εἶναι ἐδικόν τῆς κάνοντάς τῆς καὶ κοντετζιόνε ὅτιν εἰ μὲν καὶ δώσῃν ὁ Θεὸς καὶ παντρευθῆν καὶ κάμη παιδία νὰ τὸ δώσῃ καὶ αὐτὴν τῶν μαιδίων τῆς, εἰ δὲ καὶ ἀποθάνῃ ἄκληρην νὰ πηγαίνῃ εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἀδέλφια τὰ ἀρσενικὰ εἰ δὲ καὶ ἐθέλασιν ἀποθάνον καὶ αὐτὰ νὰ πηγαίνῃ πάλι τὸ αὐτὸν σπίτιν εἰς τὰ χέρια τοῦ πατέραν τῆς τοῦ μισερ Λορέτζου ...».

ΑΦΕΣΗ ΧΡΕΟΥΣ ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ ΔΩΡΕΑΣ ΥΠΕΡ ΨΥΧΙΚΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ («ΨΥΧΙΚΟΝ»)

1685, 17 Ιουνίου

«... εἰς τὸ σπίτιν κάμοῦ τοῦ ὑπογράφοντος νοτάριον ἐνεφανίστησαν ὁ παναιδεσιμώτατος καὶ μεγαλειότατος ἀφέντης πρὸς Φραντζέσκος Κορονέλλος βικάριος Ναξίας καὶ Πάρος καὶ ὁ μισερ Μιχαλάκης Σκλαβοῦνος λέγοντας ὁ αὐτὸς μισερ Μιχαλάκης πὼς ἐπούλησεν τὴν κάμαρα ὅπου εἶχεν εἰς τὸ Μέσαν Κάστρον τῆς Ναξίας τοῦ ἄνωθε ἀφέντη βικάριον ἀπὸ τοῦς 1683 Ὀκτωβρίου 26 καθὼς διαλαβάνει ἡ ἐκεῖνη πουλησιὰ στὴν ὁποία πουλησιὰ νομηνάρεν ὁ ρηθεὶς μισερ Μιχαλάκης πὼς ἔλαβεν καὶ ἐπερίλαβεν τὴν τιμὴ καὶ πληρωμὴν τῆς ἄνωθεν κάμαρας τώρα τὴν σήμερον ἐνμπροσθεν εἰς ἐμένα τὸν ὑποκάτωθεν ὑπογεγραμμένο νοτάριο καὶ εἰς τοῦς ἀξιολύστους μαρτύρους λέγειν πὼς ἐπειδὴ καὶ νὰ μὴν εἶχεν εἰς τὸ χέρι του ὁ ἀφέντης ὁ βικάριος τὰ τορνέσια τὴν πληρωμὴ τῆς ἄνωθεν κάμαρας νὰ τοῦ δώσῃν ἐτότες

τοῦ ἔκαμε ἓνα σκρίτον πὼς τοῦ χρεωστεῖν 33 ρεάλια τὸ ὁποῖο σκρίτον τὸ ἐπρεζεντάρησεν ἐδῶ πρεζέντε καὶ λέγειν ἔτζιν ὅτιν συνλογιζόμενος διὰ τὸ ὄφελον τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς ποτέ του συνβίας ἐφωτίστην καὶ ἐσυνλογίστην καὶ ἤδρε εὐλογον καὶ ἀρμόδιο ὅτιν νὰ ἀφήσῃν τὴν προλεγομένη κάμαρα καὶ τὸ ἴδιο σκρίτον τοῦ ἄνω λεγομένου ἀφέντη βικάριου διὰ ψυχικὴν του σωτηρία καὶ τῆς ποτέ του συνβίας. Ὅθεν τὴν σήμερο ἐμπροσθε κάμοῦ τοῦ νοτάριου καὶ τῶν κάτωθεν ἀξιοπρίστων μαρτύρων ὁ ρηθεις μισερ Μιχαλάκης δίνει εἰς τὸ χέριν τοῦ εἰρημένου ἀφέντη βικάριου τὸ προλεγόμενο ἄνωθεν σκρίτον καὶ νὰ ἔχῃν καὶ τὴν λεγομένη κάμαρα καὶ νὰ γροικᾶται διὰ ντονατζιὸν καὶ ψυχικὸν καθὼς εἶναι ὄλες οἱ τονατζιόνες καὶ τὰ ψυχικὰ μὲ κράτηξην καὶ κοντετζιὸν ὅτιν ὁ εἰρημένος ἀφέντης βικάριος νὰ εἶναι ὀμπλιγάδος εἰς ὄλη του τὴν ζωὴν εἰς τὲς θεῖες μυσταγωγίες ὁποῦ λατρεύειν καὶ εἰς τὲς δέησές του νὰ μνημονεύῃ καὶ νὰ παρακαλῇ τὸν ἀφέντην τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς του λεγομένου Μιχαλάκη καὶ τῆς ποτέ του συνβίας καὶ πάλι τὴν αὐτὴν τονατζιὸν ποῦ κάνει εἰς τὸν αὐτὸν ἀφέντην παπᾶ καὶ ὄχιν εἰσὲ ἄλλον τὴν νῆκάνει καὶ διὰ πολλὰς χάρες καὶ καλωσύνες ὁποῦ ἐγνώρισεν ἀπὸ λόγον του καὶ ὁποῦ τὸν ἐγνωρίζειν πὼς θέλει τοὺς μνημονεύειν μὲ σπλάχος καὶ μὲ ἀλάθαστην γνώμην ...».

ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ. Η ΕΠΙΖΩΣΑ ΣΥΖΥΓΟΣ ΜΑΤΗΡΕΙ ΤΗΝ ΕΠΗΚΑΡΙΣΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΣΥΖΥΓΟΥ, ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΟΤΙ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΣΕ ΧΗΡΕΙΑ
1687, 5 Φεβρουαρίου

«... ἐδῶ παρὼν ἡ ἀρχόντισσα κυρία Ἐνκατερίνα ἡ συνβία τοῦ ἄνωθεν μακαρίτην μισερ Φιλιππῆ καὶ ἀπὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ εὐγενὴς μισερ Παντολέος Σουμμαρούπας συνφωνία ὑπανδρείας καὶ καθαρὸν συνοικέσιον θέλουν καὶ ποιῶσιν τὰ αὐτὰν μέρη ὅπως σὺν Θεὸν ἅγιο νὰ ἐπάρῃν ἡ ἄνωθεν κυρία Ἐνκατερίνα γαβρὸν εἰς τὴν ἐαντῆς ἀρχοντοπούλα κυρία Κριμέντζα τὸν ἀρχοντόπουλον τοῦ ἄνωθεν μισερ Παντολέου ὀνόματι Μιχέλην εἰς ἄνδραν τῆς νόμιμον καὶ εὐλογητικὸν καθὼς ὀρίζειν ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησία. Οὕτως τὴν ἐθέλειν καὶ ὁ ρηθεις μισερ Παντολέος τὴν αὐτὴν ἀρχοντοπούλα κυρία Κριμέντζα εἰς γυναικα νόμιμον καὶ εὐλογητικὴν εἰς τὸν ἐαυτοῦν ἀρχοντόπουλον τὸν μισερ Μιχέλην καθὼς διακελεύου οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶν νόμοι τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ ἐξῆς ... Τὰ πράματα τῆς νύφης κατὰ τὴν κοντετζιὸν ὁποῦ κάνει ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας τῆς οὕτως νὰ εἶναι κατὰ τὴν διαθήκην του κάνοντας καὶ κοντετζιόνες ὁ μισερ Παντολέος τοῦ νιοῦν του ὅτιν εἰ μὲν καὶ οἰκονομήσῃν ἀφέντης ὁ Θεὸς καὶ κάμουν παιδία ἐκ τῆς σαρκός του ἢ νὰ εἶναι ὅσαν τοῦ τάζουσιν αὐτινοῦ καὶ τῶν μπαιδιῶν τος, εἰ δὲ ὁ Θεὸς νὰ μὴν ἔ ὀρίσῃν καὶ ἀποθάνῃ ἄκληρος νὰ στρέφονται εἰς τοὺς πλέα πρόξιμους ἐδικούς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ τόπου καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ ὀρίσῃν καὶ ἤθελε ἀποθάνει ὁ γαμπρὸς πρὶ τῆς νύφης τὰ πράματά του νὰ τὰ καρποτρώγῃν ἢ νύφην ἕως ποτέ κρατεῖν τὴν τιμὴ του καὶ ἔτζι νὰ γροικᾶται καὶ διὰ τὴ νύφην ...».

330

1680-1784. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Σοποτός (Αχαΐα).

Ν. Παπαδόπουλος, «Δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα Σοποτοῦ (ΙΖ' - ΙΗ' αἰ.)», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 8 (1976), σ. 118-131, αρ. 1-15.

331

1680-1818. Δικαστική απόφαση, ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Μύκονος, Νάξος, Πάρος.

Μ. Τουρτόγλου, «Παράγοντες αντιστάσεως στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν τουρκοκρατία. Οἱ τοπικὲς ἐνώσεις», *Μνημοσύνη* 10 (1985-1987), σ. 294-324 αρ. 1-26, σ. 326-327 αρ. 29 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 118-148 αρ. 1-26, σ. 150-151 αρ. 29).

ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ («ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ») ΜΗ ΑΠΟΤΕΛΟΥΣΑ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

1734, 6 Αυγούστου

«Γράμμα ἐνωτικὸ ἔκαμαν ὄλο τὸ κοινὸ ἤγουν καὶ τὰ ἑπτὰ μέρη ... Ἐπειδὴ καὶ εἰς τούτους τοὺς ἐσχάτους καιροὺς νὰ ἔλθῃ ἡ δυστυχησμένη πατρίς μας εἰς ἀφανισμόν τέλειον ἀπὸ τὰς καταδαρμὰς τῶν ἐπικρατούντων ἐξουσιαστῶν, καὶ κάθε κάστην νὰ κινδυνεύῃ ὄλοι κοινῶς μὲ μίαν γνώμην καὶ ἀπόφασιν συναθροιστέντες εἰς τὸν διωρισμένον τόπον ἔκαμαν τὸν μπαρόντα σύνδεσμον μὲ ὁμόνοιαν εἰρήνην καὶ ἀγάπην ἀδελφικὴν, ὑποσχόμενοι ἀναμεταξύ, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα του νὰ χύσῃ ὁ ἕνας διὰ τὸν ἄλλον, παρακηθέντες τὸ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀνεστῶσαν χρεῖαν καὶ ἀνάγκη ὅπου ἀκολούθησεν εἰς τὸ νησί μας ἡ ὁποία δὲν ἐστάθην ποτὲς καὶ ἐπειδὴ καὶ νὰ εἶναι τέτοιον ἦτον ἀνάγκη νὰ γίνῃ καὶ ἡ παροῦσα ἐνωσις διὰ κυβέρνησιν καὶ τοῦ τόπου μας καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ τῶν πραγμάτων μας. Γίνεται λοιπὸν ἀπὸ κοινὴν ψήφον καὶ ἐγκαρδιακὸν δεσμόν καθὼς φανερώνεται καὶ μὲ τὰς ὁμοίας ὑπογραφὰς τοῦ καθενὸς καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν δὲν ἤξεύρουν νὰ γράφουν, καὶ ἂν ἴσως τινὰς ἤθελε φανῆ ἐνάντιος εἰς τὴν παροῦσαν συνφωνία καὶ ἐνωσις τὸν μπαραδίνομεν τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ἐνθάζοντάς τον παντελῶς καὶ ἀπὸ τὴν συντροφίαν τῆς χριστιανικῆς μας ἐνώσεως. Ὅθεν εἰς βέβαιον τῆς στερεᾶς μας ταύτης ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας ἔγινε τὸ παρὸν ἐνυπόγραφον. Ξεκαθαρίζεται ὅτι ἂν τύχῃ ἤθελε ἐζημία ἢ βλάβη κανενὸς διὰ τὸ κοινὸ ὄλοι μας νὰ τὸν συνβοηθοῦμεν μὲ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ μὲ τὸ ἔχει μας κατὰ τὸ πρέπο τόσον διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν σκλάβων καθὼς καὶ διὰ ὅ,τι ἄλλην ἀφορμὴ φανερωθῇ ὡς εἴπαμεν διὰ τὸ κοινὸ μας ...».

«ΙΕΡΑ ΣΥΝΘΗΚΗ» ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΑΠΕΤΑΝΑΙΩΝ ΚΑΙ «ΟΙΚΟΚΥΡΩΝ» ΜΥΚΟΝΟΥ
ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

1818, 3 Νοεμβρίου

«Ἡμεῖς οἱ παρενρισκόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν Μυκόνιοι καπεταναῖοι, οἰκοκυροὶ καὶ ἀπλῶς ἀπαξάπαντες αὐτοπροαιρέτως συνελθόντες εἰς ἓν κινούμενοι ἐκ μόνης τῆς πρὸς τῆς πατρίδος μας ἀγάπης, ἐσκέφθημεν περὶ τῆς ἀθλίης καταστάσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐπειδὴ καὶ πρὸ πολλῶν χρόνων ὑπέπεσεν εἰς βαρῦτατον χρέος εἴτε διὰ τὰς περιστάσεις εἴτε διὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ κακὴν οἰκονομίαν τῶν ἐπιστατησάντων προεστῶν μας, εἴτε ἀλλέως πως τὴν βλέπομεν στενοχωρημένην τὸ καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς τὸ νὰ εὕρῃ τρόπον νὰ πληρώσῃ τὸ βασιλικὸν μαλὶ μὴρὶ ἀπεφασίσασμεν νὰ συνδράμωμεν ὁμογνώμως εἰς βοήθειάν τῆς καὶ νὰ διορθώσωμεν, ὅσον δυνατόν, τὸ κακόν. Ὅθεν, διὰ νὰ φανῶμεν, καθὼς καὶ εἴμεθα ὄχι μόνον ζηλωταὶ τῆς πατρίδος ἀλλὰ καὶ πρόθυμοι εἰς τὰ βασιλικά δοσιματα, καθυποβάλλεται

ὁ καθ' εἰς ἡμῶν εἰς τὴν ἔτοιμον δόσιν τῶν χρημάτων ὅσων φαίνεται κάτωθεν γεγραμμένοι καὶ τὰ ὁποῖα ἄνευ διαφόρου θέλει χρησιμεύσουν εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ μακτοῦ μας καὶ τῶν μελαχικῶν διὰ τὴν σύναξιν τῶν ὁποίων θέλει διορισθῶν δύο ἐπιτροποὶ, οἵτινες θέλει ἀγροικηθῶν μὲ τοὺς προεστῶτας τοὺς ὁποίους μέλλει νὰ ἐκλέξωσιν ἐν καιρῷ κατὰ τὴν συνήθειαν. Αὐτὴ ἡ βοήθεια καὶ συνδρομὴ μὲ ὅλον ὅπου εἶναι μεγάλη καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμίν μας μὲ ὅλον τοῦτο βλέπομεν καὶ καλῶς γνωρίζομεν ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὴ εἰς τὰς ὑπερβολικὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος μας καὶ εἰς τὸ χρέος εἰς τὸ ὁποῖον κατοῖν κακῶς ὑπεβλήθη.

Ὅθεν μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ πατριωτικὸν πόθον οἱ μεταξὺ ἡμῶν εὐρεθέντες καπιταναῖοι αὐτοπροαιρέτως καθυποβάλλονται εἰς τὸ νὰ εὐγάζων εἰς κάθε ταξειδίον ἓνα μερίδιον διὰ τὸ κοινὸν καὶ τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν Κάσσαν τῆς παρουσίας συνδρομῆς κατατίθεται. Εἰς τοῦτα ἡμῶν τὰ πατριωτικὰ φρονήματα καὶ κινήματα παρακαλοῦμεν (καὶ ἐλπίζομεν ὅτι δὲν ἀποτυγχάνομεν) καὶ τοὺς μὴ παρευρεθέντας καπιταναίους, οἰκοκυραίους καὶ ἀπλῶς ὄλους εἰς τὸ νὰ ὁμονοήσωσι καὶ ὑπογράψωσι καθυποβαλλόμενοι ὡς ἡμεῖς εἰς τὴν δόσιν καὶ προαιρεῖται καθένας καὶ εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἐνὸς μεριδίου εἰς κάθε ταξειδίον. Τοῦ γράμματος ἡμῶν τοῦτου ἴσον ἀπαράλλακτον καὶ ἐνυπόγραφον κρίνομεν εὐλογον νὰ σταλθῇ εἰς Μύκονον διὰ νὰ καταγράφωνται ἐκεῖ οἱ φιλοπάτριδες συνδρομηταὶ καὶ διὰ νὰ μάθῃ τὸ κοινὸν μας ὅτι ἐδῶ εὐρίσκονται ἔτοιμα γρόσια διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μακτοῦ ὡς εἶπομεν διὰ νὰ λείψωσιν ἐκ τούτου τὰ μάταια ἔξοδα τῶν ἀπεσταλμένων διὰ τὸ νέον ἔτος.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ καλὰ καὶ ὅλα τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, ἐὰν καὶ δὲν ἔχουν διαμονὴν πολυχρόνιον καὶ ἐπιστασίαν τιμίαν καὶ χριστιανικὴν καὶ ἀκριβεστάτην οἰκονομίαν, ἀποβαίνει μάταια καὶ ἀνωφελεὴ καὶ μάλιστα βλαπτικὰ ὅταν προχωροῦν οἱ πλεονέκται καὶ ἄδικοι. Διὰ τοῦτο λίγομεν καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλοῦμεν μετὰ δακρῶν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πατρίδος, ὥστε ὅλοι ὁμογνώμως νὰ ἐκλέξωσιν ἐπιστάτας καλοὺς, χρησίμους πατριώτας καὶ ἀξιόους τοῦ ἔργου των καὶ ἄς ἀφήσῃ ὁ καθ' ἓνας καὶ ἄς παραβλέψῃ, κατὰ τὸ παρὸν εἰς τοιαύτην ἀνάγκην καὶ τοὺς σχετικούς του καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ ἄς ἀποβλέψῃ μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ τιμὴν τῆς δυστυχοῦς πατρίδος μας. Ὅποιος ἐξ ἡμῶν ἤθελε παραβεῖ τὴν ἱερὰν ταύτην συνθήκην ἐπὶ ὁποιαδήποτε προφάσει καὶ προξενήσει σχίσμα ἔστω ἄτιμος καὶ κατάκριτος καὶ διὰ ποινὴν του νὰ καθυποβάλλεται εἰς τὴν ἀπαίτησιν πέντε χιλιάδων γροσίων εἰς τὴν κοινὴν κάσσαν διὰ τὴν βοήθειαν τῆς πατρίδος μας. 1818 Νοεμβρίου 3 Κωνσταντινούπολις».

332

1681-1684. Διαθήκες. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Κρήτες πρόσφυγες τοῦ 1667», *Κρητικὰ Χρονικὰ* 10 (1956), σ. 347-352.

333

1681-1700. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Ἄνδρος.

Δ. Πασχάλης, «Τοῦρκοι ἰδιοκτῆται ἐν Ἄνδρῳ», *Ἀθηνᾶ* 36 (1924), σ. 170-172, 175-176.

334

1681-1713. Αφορισμοί. Κέρκυρα, Κωνσταντινούπολη.

Α. Τσίτσας, «Αφορισμοί στη Χώρα και στα Μπόργα τῶν Κορφῶν», *ΔΑΕΚ* 14 (1977), σ. 147-179.

ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΑΓΝΩΣΤΩΝ ΓΙΑ ΛΕΚΗΣΗ ΜΑΓΕΙΑΣ

1683, 7 Σεπτεμβρίου

«Ἐχθὲς ξημερώνοντας ἔξι τοῦ ἐνεστῶτος σεπτεβρίου μηνὸς εὐρέθη εἰς τὸ κατώφιλον τῆς πόρτας τοῦ ὀσπητίου τοῦ μς γιώργου δήμου τοῦ ποτὲ ἀνδρία μαρτζιέρη κάτοικον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἕνας κάρλακας ζωντανὸς μὲ διάφορα βελώνια, σφίγγλαις, μπρόκαις, περικυκλωμένους μὲ διάφορα μετάξια, κορδέλλαις, μέρλα, καὶ μὲ ἕτερα, διὰ τὰ ὁποῖα ἐξωτερικὰ σημεῖα ἔχει ἐποφίαν ὁ ἄνωθεν μαρτζιέρης, ὅτι νὰ ἔγιναν εἰς βλάβιμόν του, καὶ μάλιστα διὰ νὰ τοῦ ἐμποδίσουν τὴν πούλησιν τῆς πραμμάτειας τοῦ ἐργαστηρίου, καὶ ἐπιθυμῶντας νὰ ἐλευθερωθῆ μὲ κήρυξιν ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτιμίου προφωνοῦμεν μὲ τὴν περίληψιν τοῦ παρόντος, ὅτι ὅποιος ἐκεῖνος μικρὸς, ἢ μέγας, ἄνδρας, ἤτε γυναικα ἐπανουργεῖθι νὰ ποιήσῃ τὰ ἄνωθεν καρφοπεριδέματα ἐὰν τὰ ἔκαμε εἰς βλάβιμον πάσης λογῆς τοῦ ἄνωθεν μισερ γιώργου, ἢ ἐτέρων ἀνθρώπων, νὰ ἠθελεν εἰς διορίαν ἡμερῶν ὀκτῶ ἐρχομένων λύση, χαλάση, καὶ ἀφανίση αὐτὰ μὴν τολμῶντας πλέον νὰ κάμη τοιαῦτα διαβολικὰ ἐφευρέματα. ἀλλέως ἀπερνῶντας ἢ ἄνωθεν διορία, καὶ δὲν ἤθελαν ἐνεργήσει οὕτως εἰς ἐλευθέρωσιν πάσης βλάβης τόσον τοῦ ἄνωθεν μ.ς γιώργου, ὅσον, καὶ ἐτέρων μένοντας ἀμετανόητοι ἐν τῷ ὀνόματι τῆς ἁγίας τριάδος ἔχομεν ἀφορισμένους, κατηρῆραμένους, καὶ ἀσυγχώρητους παρὰ πατρός, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ παρὰ πάντων τῶν ἁγίων τόσον ἐκείνους, ὅπου ἔκαμαν τὰ ἄνωθεν εἰς βλάβιμον ὅσον καὶ ἐκείνους, ὅπου ἰξέροντι τὶς τὰ ἔκαμε, καὶ δὲν ἤθελαν εἰς τὴν ἄνωθεν διορίαν ἐμφανισθῆ εἰς τὴν καγκελλαρίαν τοῦ αἰδεσιμωτάτου, καὶ μεγίστου ἀθθεντός ἡμῶν πρωτοπαπᾶ, καὶ φανερώση αὐτοὺς διὰ ...».

334α

1682. Νοταριακὴ καταχώριση απογραφῆς φορολογουμένων. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, «Ἐνας κατάλογος φορολογουμένων τοῦ φρουρίου καὶ τῆς πόλης τῆς Ἄσου (1682)», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 1 (1976), σ. 135-140.

335

1682. Πώληση ακινήτων. Πάτρα.

Α. Τσελίκας, «Τρία πατρινὰ ἔγγραφα τῆς α' Τουρκοκρατίας (1647-1682)», *Πελοποννησιακὰ* 16 (1985-1986), σ. 671-672, αρ. 3.

336

1682-1683. Νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Παλαιά επίσημα έγγραφα τῶν ἀρχῶν τῶν τελευταίων αἰώνων», *Φιλολογική Πρωτοχρονιά* 1978, σ. 176-179.

337

1682-1707. Νοταριακά έγγραφα. Ληξούρι (Κεφαλονιά).

Γ. Μοσχόπουλος, «Συμπληρωματικά γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ τέχνη στὴν Κεφαλονιά (17^ο-19^ο αἰ.). Καλλιτέχνες καὶ ἐργαστήρια ζωγραφικῆς», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 4 (1980-1982), σ. 300-308, αρ. 1-10.

337α

1683-1694. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ καὶ νοταριακὰ έγγραφα. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Ναοὶ Κρητῶν ἐν Ζακύνθῳ», *ΕΕΚΣ* 3 (1940), σ. 179-181 αρ. 1, σ. 183-184 αρ. 3.

337β

1683-1782. Πατριαρχικά γράμματα που επικυρώνουν τὴν «κτητορικὴν ἐξουσίαν» ναοῦ. Κωνσταντινούπολη.

Δ. Πολέμης, «Ἡ ἐκκλησία τῆς Κατασυρτῆς ἐν Ἄνδρῳ. Δύο ἀνέκδοτα πατριαρχικὰ γράμματα», *Θεολογία* 40 (1969), σ. 541-546, αρ. 1-2.

338

1683-1808. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ έγγραφα. Ἰ. Μ. Δουσίου (Τρίκαλα).

Β. Καραβίδας, «Οἱ ιδιοκτησίες τῆς μονῆς τοῦ Δουσίου στο Παλαιομοναστήρο τῶν Τρικάλων (1683-1807)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 47 (2005), σ. 138-144, αρ. 1-9.

339

1683-1835. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ έγγραφα. Πάρος.

Ν. Ἀλιπράντης, *Ἡ Τετρὰ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου Λαγκάδας - Μαρπήσσης Πάρου*, Ἀθήνα 2002, σ. 132, αρ. 1-3, σ. 135-136 αρ. 5-6.

340

1684-1818. Διαδικαστικά και ιδιωτικά έγγραφα, νοταριακή πράξη. Κίμωλος, Μύκονος, Νάξος, Πάρος.

Μ. Τουρτόγλου, «Περί τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τουρκοκρατίας καὶ μετ' αὐτὴν μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου. Βυζαντιναὶ τινες ἐπιδράσεις ἐπὶ τὸ ἐφαρμοσθὲν δίκαιο», *EKEIEA* 15 (1968) [1972], σ. 29 αρ. 1, σ. 32-37 αρ. 3-8 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 121 αρ. 1, σ. 124-129 αρ. 3-8).

ΑΙΡΕΤΟΚΡΙΣΙΑ ΓΙΑ ΥΠΟΘΕΣΗ ΖΩΟΚΛΟΠΗΣ

1807, 8 Αυγούστου

«... διὰ τοῦ παρόντος γράμματος γίνεται δῆλον, ὅτι εἰς τοὺς 1804: ἔπιασεν ὁ γιάννης τζιπιάρης τὸν δημήτηρ λιανόπουλον μὲ τοὺς υἱοὺς του κλέπτας, καὶ τοῦ εἶχαν κλέψει τότε ἑκατὸν πενήντα ζῶα εἰς ἐκεῖνον τὸ διάστημα τοῦ χρόνου, καθὼς ἐφανερώθησαν κλέπται, εἰς τοῦτο λοιπὸν ὁ ἄνωθεν Ἰωάννης ἐπρόστρεξεν εἰς τὸν ἄρχων σολουτζιάρη καὶ ἔφορον τῶν χωρίων ναξίας, καὶ ἐξετάζοντας ἢ εὐγενεία του εἰς τὰ δύο μέρη, ἐδιόρησεν ὅτι νὰ βάλουν βουσκοὺς ἀπὸ τὸ μαραφέτη τους, νὰ τὴν ἀποφασίσουν αὐτὴν τὴν διαφορὰν, καὶ ὁ μὲν ἄρχων σολουτζιάρης ὡς ἔφορος τῶν χωρίων ὄλων, ἔβαλεν ἀπὸ μέρος του τὸν σταμάτην γεώργη τζανίνη, καὶ ὁ δημήτηρ λιανόπουλος ἔβαλεν ἀποφασιστὴν του τὸν Ἰωάννην λιου μουστάκη, ὁ δὲ γιάννης τζιπιάρης ἔβαλεν καὶ αὐτὸς διὰ τὸ δίκαιόν του τὸν Ἰωάννην στεφάνου μουστάκη τῶν ὁποίων αὐτῶν διορισθέντων τῶν ἔδοσαν παντεῖαν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν παρὰ τῶν βαλθέντων, ὅτι εὗρον εὐλογον καὶ δίκαιον εἰς αὐτὰ ὅπου ἔκλεψαν τοῦ ρηθέντος Ἰωάννου νὰ ἀποφασίσουν, καὶ νὰ τὸ βαστάξουν στερεὸν καὶ ἐμετάθετον χωρὶς τὴν παρὰ μικρὰν φιλοπροσωπίαν, ὅθεν οἱ ἄνωθεν διορισθέντες ἀποφασιστὰι διὰ ἰσχυίαν, ἀπεφάσισαν ὅτι διὰ τὰ ἑκατὸν πενήντα ζῶα ὅπου τοῦ ἔκλεψαν τοῦ Ἰωάννου τζιπιάρη νὰ δόσῃ ὁ λιανόπουλος μὲ τοὺς υἱοὺς του τοῦ ρηθέντος Ἰωάννου σαράντα ζῶα καματερά, καὶ τὰ ἑκατὸν δέκα νὰ μένουν χαμένα καὶ νὰ μὴν ἔχη νὰ ζητῇ κανένα, καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἀλλίτρων ἐστέργθη ὁ ρηθεὶς Ἰωάννης ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἀληθείας δίδουν τὴν παρὸν μαρτυρίαν ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ γράφοντος πρωτονοταρίου καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν ἀξιοπίστους μάρτυρας καὶ ὑπογράφονται κάτωθεν ἵνα ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτηρίῳ ...».

341

1684-1900. Ιδιωτικά και εκκλησιαστικά έγγραφα. Απόφαση εκκλησιαστικού κριτηρίου. Προικόννησος (Μικρά Ασία).

Λ. Καμπούρης, «Προικοννησιακά (Δύο κώδικες τῆς μητροπόλεως Προικοννήσου)», *BNJ* 21 (1971-1974), σ. 195-198 αρ. 2-6, σ. 198 αρ. 8, σ. 199-200 αρ. 11, σ. 204-206 αρ. 38-39, σ. 207 αρ. 41, σ. 219-222 αρ. Β.

ΡΥΘΜΙΣΗ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΜΕ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟ

1868, 12 Ιουλίου

«... Γρηγόριος δ' ζ': Ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, σὺν τῇ Ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ ... καθῆκον ἐθεώρησε διακοινῶσαι καὶ τὰς ἐφεξῆς προνοητικὰς Αὐτῆς συμβουλὰς ὡς καὶ διαταγὰς, ἀφορώσας τὸ ἀκαταίτητον καὶ ἄμεμπτον τῶν νομίμως συγκροτουμένων μνηστειῶν, καθ' ὅσον αὐταὶ εἰσὶν αἱ πρῶται βάσεις τῆς ἐν ἀγάπῃ καὶ χριστιανικῇ καὶ συζυγικῇ ἁρμονίᾳ ἐδζώτας τῶν μνηστευομένων καθ' ὅτι μετὰ δυσαρεσκείας οὐ μικρᾶς βλέπει ὅτι ἐπὶ τοῦ οὐσιώδους τούτου ἀντικειμένου, συμβαίνουσι καθ' ἐκάστην καὶ ἀνοίκειοι καταχρήσεις καὶ ἀταξίαι, ἐξ ὧν προκύπτουσι διενέξεις καὶ διαπληκτισμοί, καὶ τελευταῖον διαλύσεις ἀρραβῶνων, οὐ μόνον ὄνειδος φέρουσαι καὶ κατηγορίαν, ἀλλὰ καὶ ζημίας ἀμφοτέρων τῶν μνηστευομένων μερῶν αἰτία δὲ τούτων ὑπάρχει τὸ ἀπόλυτον καὶ ἀκανόνιστον τοῦ τε χρόνου τῆς μνηστείας καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν συναλλαττομένων ἀρραβῶνων, καὶ ἄλλαι παροράσεις καθηκόντων ἐκ μέρους τῶν τε γονέων καὶ τῶν μνηστήρων, καθῶ τοιαῦτα ὡσημέραι προκύπτουσι δυσάρεστα παραδείγματα. Καθ' ὅτι πρῶτον ἐν τῷ μεταξὺ τῆς μνηστείας διαστήματι, ὅπερ πολλάκις παρατείνεται καὶ εἰς χρόνους ὀλοκλήρους, ὑπάρχει ἐλευθέρᾳ ἢ εἰσοδος καὶ ἐξοδος τῶν νέων μνηστήρων εἰς τὰς οἰκίας τῶν πενθερῶν, καὶ ἀκόλυτως ἢ συναναστροφή τῶν μνηστευθέντων ἔπειτα, ἐκτὸς τῶν λόγῳ ἀρραβῶνος ἀνταλλαττομένων μνήστρων, δίδονται εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ δωρεαὶ βαρύταται, ἐπακολουθοῦσι δὲ καὶ ἐξοδα μάταια καὶ ἀνωφελῆ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μνηστείας. συμπεσοῦσης δὲ δυσαρεσκείας τινὸς μεταξὺ Αὐτῶν, τότε ἀναφύονται προτάσεις ἐπὶ διαλύσει πρὸς φιλοκέρδειαν, καὶ ἀπαιτήσεις διπλάσιων ἀρραβῶνων, καὶ ἐξαγωγὰν ζημιῶν καὶ ἐξόδων, καὶ πλείστα ἄλλα ἄτοπα παρέχονται, πηγάζοντα ὡς προέφημεν, ἐκ τοῦ ἀκανόνιστου καὶ ἀορίστου καὶ ἀτάκτου τρόπου τῶν μνηστειῶν. Ταῦτα τοίνυν γενικῶς καταργοῦντες καὶ ἐξαλείφοντες τοῦ λοιποῦ ἐκ προνοίας Ἐκκλησιαστικῆς, διαβιβάζομεν ἐν τῇ Αὐτῆς Ἱερότητι διὰ τῆς παρουσίας Ἐκκλησιαστικῆς Ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου Συνδικῶς ἐγκριθέντα, ἐντελλόμενοι καὶ προτρεπόμενοι Αὐτῇ, ὅπως συστήσασα τοῖς ἐπαρχιώταις αὐτῇ Χριστιανοῖς, δι' ἀρχιερατικῶν αὐτῆς γραμμάτων ὑπαγορεύσῃ αὐτοῖς, ἵνα ἐν ἐκάστη συγκροτήσῃ μνηστείας, ἣτις ὀφείλει νὰ γίνηται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἱερατικῶς προϊσταμένου καὶ δύο τῶν προκριτοτέρων τῆς ἐνορίας, ἐχόντων βεβαίως τῶν μνηστευομένων τὴν νόμιμον ἡλικίαν, προσδιορίζηται προθεσμία ἐξ μηνῶν, ἢ τὸ πολὺ ἐνὸς ἔτους μέχρι τῶν γάμων, οἵτινες δέον ἵνα ἐκτελῶνται ἐξ ἅπαντος ἐν τῇ λήξει τῆς προθεσμίας ταύτης καὶ οὐχὶ περαιτέρω, τὰ δὲ λόγῳ ἀρραβῶνος διδόμενα ἀμοιβαίως ψιλὰ σύμφωνα θέλουσι συνίστασθαι εἰς δακτυλίδια ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν ἀξίας ἀναλόγου τῆς καταστάσεως τῶν μνηστευομένων, καὶ αὐτὰ μόνον λογίζονται ὁ καθ' αὐτὸ ἀρραβῶν, ὅστις ἐν περιπτώσει τυχὸν διαλύσεως τῆς μνηστείας, θέλει ἐπιστρέφεται διπλάσιος παρὰ τοῦ μετανοοῦντος μέρους, λείψουσι δὲ καὶ ὅλως διόλον καὶ αἱ κατὰ τὸ διάστημα τῆς μνηστείας κακῶς ἐθιζόμεναι δωρεαὶ τόσον παρὰ τοῦ μνηστήρος, ὅσον καὶ τῆς μνηστῆς, καθ' ὅτι αἱ φιλοδωρεαὶ σὸδαμῶς λογίζονται ὡς ἀρραβῶν, οὔτε ἐπιστρέφονται διπλάσιοι, συμβαινούσης διαλύσεως, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ ἐκ φιλοτιμίας ματαίως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν γινόμενα ἐξοδα καὶ φαγοπότια, εἰς οὐδὲν μετροῦνται οὔτε ἀπαιτοῦνται παντελῶς, μὴ γινομένου τοῦ γάμου. Ἐν τούτοις δέον καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀρραβῶνων ἵνα συντάσσωνται καὶ τὰ ἀμοιβαῖα προικοσύμφωνα, ὑπογραφόμενα παρ' ἐκατέρων τῶν μερῶν, καὶ μαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν παρευρισκομένων, ἧτοι τοῦ ἱερατικῶς Προϊσταμένου, καὶ τῶν προκριτῶν. Προπάντων δὲ

οί μνηστήρες μηδόλως ἔχουσι ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδον, μηδὲ συναναστρέφονται καὶ συνδιασκεδάζουσι μετὰ τῶν μνηστῶν αὐτῶν, ἐκτὸς ἐπισήμων καὶ ὠρισμένων ἐπισκέψεων κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας, ὅτι ἐκ τοιαύτης ἀπολύτου τῶν μνηστήρων συναναστροφῆς προκύπτουσι πολλὰ ἄτοπα καὶ πολλαὶ ἀφορμαὶ προκαλοῦσαι ἐπὶ τέλους τὴν διάλυσιν τῆς μνηστείας. Ταῦτα τοίνυν διακοινώσασα καὶ ἡ Τερότης τῆς τοῖς χριστιανοῖς Ἀδῆς καὶ διατυπώσασα, ἐν ταῖς τῶν μνηστειῶν συγκροτήσεσι διενεργῆ ἀπαρallάκτως ὅπως ἐκλείψουσι αἱ μέχρι τοῦδε συμβαίνουσαι καταχωρήσεις ἐπὶ τῶν μνηστειῶν εἰς τρόπον ὥστε μετὰ τὴν διακοίνωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τούτων συμβουλῶν καὶ προνοητικῶν διαταγῶν, ὀψέποτε ἀναφῆ διένεξις καὶ διαφορὰ τῶν μνηστενομένων, ὁ μὴ φυλάξας ταύτας εἴτε ἐκ τῶν γονέων, εἴτε ἐκ τῶν μνηστήρων, μηδόλως εἰσακούηται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπορρίπτονται πᾶσαι αἱ ἀπαιτήσεις, αἱ μὴ συνάδουσαι πρὸς τὰ ἄνω διατυπωθέντα ...».

341α

1685. Αφορισμός. Σύρος.

Π. Ζερλέντης, *Ἰγνάτιος Ρόσας. Ὁ τελευταῖος Φράγκος ἐπίσκοπος Ἄνδρον 1670-1710*, Ἐρμούπολις 1924, σ. 12-13.

341β

1685. Διαθήκη. Ζάκυνθος.

Μ. Μανούσας, «Ἡ διαθήκη τοῦ Φιλόθεου Σκούφου», *ΕΕΚΣ* 3 (1940), σ. 300-303.

342

1685-1734. Μαρτυρικές καταθέσεις. Κέφαλος (Πάρος).

Ἄ. Κατσουρός, «Ἡ πειρατεία στὸ Αἰγαῖο», *Παριανὰ* 8 (1982), σ. 35-37.

343

1685-1825. Νοταριακές πράξεις. Λευκάδα.

Π. Κοντομίχης, «Λευκαδίτικα προικοσύμφωνα», *Ἡπειρωτικὴ Ἔστια* 34/393-396 (1985), σ. 45-47, αρ. 1-5.

343α

1686. Απόφαση γενικῆς συνέλευσης. Νάξος, Πάρος.

Π. Ζερλέντης, *Ἱστορικὰ σημειώματα ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ἐν Νάξῳ Καπουκίνων, 1649-1753*, Ἐρμούπολις 1922, σ. 53-54, σ. 63-66, σ. 122-123, σ. 130-132, σ. 140-141.

343β

1686-1689. Διοικητικά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος, Νάξος.
Σ. Λάμπρος, «Τρία έγγραφα τῆς ἐν Ἄνδρῳ μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 6 (1909), σ. 243-245, αρ. 1-3.

344

1686-1711. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος.
Σ. Συμεωνίδης, *Ἄνδριακά ἱστορικά έγγραφα ἀπὸ ἰταλικῆς ἀρχεδιακῆς πηγῆς (1629-1723)*, Ἄνδρος 1994, σ. 58-59 αρ. 49, σ. 62-64 αρ. 52, σ. 74-75 αρ. 58, σ. 77 αρ. 60-61.

345

1686-1769. Νοταριακές πράξεις δωρεάς. Κεφαλονιά.
Κ. Γκέλης, *Ἡ Ἱερά Μονὴ Ἁγίας Παρασκευῆς Λεπέδων καὶ ὁ ὄσιος Ἄνθιμος Κουρακλής*, Ἀθήνα 1973, σ. 16-18, 25-28.

346

1686-1944. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, αποφάσεις οθωμανικῶν ἀρχῶν, πατριαρχικό ἐπιτίμιο. Κάσος, Κως, Ρόδος Τήλος.
Χ. Κουτελάκης, *Ἱστορικό ἀρχεῖο νήσου Τήλου*, Ἀθήνα 1979, σ. 45 αρ. 13, σ. 47 αρ. 15, σ. 49-51 αρ. 18-19, σ. 54 αρ. 21, σ. 56 αρ. 23, σ. 58 αρ. 25, σ. 61 αρ. 27, σ. 64-70 αρ. 30-37, σ. 73 αρ. 40, σ. 75-77 αρ. 43-44, σ. 78-84 αρ. 46, σ. 90 αρ. 54, σ. 91 αρ. 56, σ. 93 αρ. 58, σ. 94-97 αρ. 61-63, σ. 99-102 αρ. 65-68, σ. 104 αρ. 70, σ. 108-109 αρ. 76, σ. 114-119 αρ. 82-84, σ. 120-121 αρ. 86-87, σ. 125-126 αρ. 92-92^Α, σ. 136-137 αρ. 99, σ. 144-145 αρ. 106, σ. 150-151 αρ. 110-111, σ. 169 αρ. 140, σ. 170 αρ. 142, σ. 175 αρ. 146, σ. 183 αρ. 160, σ. 185-196 αρ. 163-175, σ. 197-198 αρ. 177-178, σ. 202-203 αρ. 180-181, σ. 210 αρ. 188, σ. 214-215 αρ. 193, σ. 230 αρ. 214.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΕΠΙΤΙΜΙΟ ΓΙΑ ΚΛΟΠΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

1834, 31 Ιουλίου

«Ἐδλαβέστατοι ἱερεῖς, τιμιότατοι προεστῶτες καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τοῦ μικροῦ χωρίου, χάρις εἴη ἡμῶν παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ ἐδχή, εὐλογία καὶ συγχώρεσις. ἦλθαν πρὸς ἡμᾶς ὁ γεώργης καὶ ὁ Ἰωάννης τοῦ Μιχάλη πισσᾶ καὶ ἀνήγγειλαν ἡμῖν ὅτι μερικοὶ

τῶν ἐγγωρίων κάθε χρόνον τοὺς ἐνοχλοῦσι κλέπτοντες τὰ ρεβίθια των καὶ ἄλλα πολλὰ πράγματα. λοιπὸν μὴ ὑποφέροντες τὰ τοιοῦτα ὑπὸ τούτων τὸν κάθε χρόνον, ἐζήτησαν τὸ παρὸν ἡμέτερον κυριαρχικὸν φανετὸ ἐπίσημα, ὅθεν γράφοντες ὑποφαινόμεθα, ὅτι ὅποιοι τῇ πλεονεξία φερόμενοι καὶ τοῦ ζημιώνουσι κλέπτοντες τὰ ξένα δίκαια, ἐὰν τοὺς πιάσουσι εἰς τὸ ἐξῆς ἐπιστρέφονται τὰ ὅσα κατὰ καιροὺς τοὺς ἤρπασαν, οἱ τοιοῦτοι ἔστωσαν ἀφορισμένοι, καταραμένοι, ἀσυγχώρητοι καὶ μετὰ θάνατον ... ἕως ὅτου νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ ξένα δίκαια καὶ τότε νὰ λάβωσιν τὴν συγχώρησιν ...».

347

1687. Νοταριακὴ πράξις. Κέρκυρα.

Φωτεινὴ Καρλάφτη - Μουρατίδη, «Οικοδομικὴ δραστηριότητα στὴν Κέρκυρα το 17^ο αἰώνα», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), σ. 367-368, αρ. 1.

347α

1688. Μαθητεία. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, «Στὸ χῶρο των Ἑπτανησίων καλλιτεχνῶν: Ἐργασιακὲς σχέσεις καὶ ἀμοιβές (17^ο-19^ο αἰ.). Διαπιστώσεις καὶ συμπεράσματα», *Δωδώνη* 26 (1997), σ. 131, σημ. 14.

348

1688 -1857. Κώδικας Ι. Μ. Τρίκκης. Τρίκαλα.¹⁹

Δ. Καλούσιος, «Ο κώδικας τῆς Τρίκκης: 1688-1857 (ΕΒΕ 1471)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 48 (2005), σ. 7-11 αρ. 5, σ. 20-21 αρ. 23, σ. 23-24 αρ. 29, σ. 27-28 αρ. 32, σ. 44 αρ. 53· *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 49 (2006), σ. 86 αρ. 60, σ. 90 αρ. 63, σ. 96-116 αρ. 69-90, σ. 117-120 αρ. 92-95, σ. 121-123 αρ. 97-98· *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 50 (2006), σ. 129-131 αρ. 101-103, σ. 141 αρ. 111, σ. 141-145 αρ. 113-115, σ. 150-151 αρ. 118-119, σ. 152-165 αρ. 122-138, σ. 171 αρ. 143-144, σ. 176-177 αρ. 146, σ. 178-192 αρ. 148-164.

19. Τα υπ' αριθμὸν 5, 124, 131-132, 149, 151-163 ἔγγραφα ἔχουν δημοσιευθεῖ καὶ ἀπὸ τον Κ. Διοβρουιῶτη, «Ἀνέκδοτοι ἐγκύκλιοι καὶ ἔγγραφα τῆς Μονῆς Λαρίσσης», *ΔΧΑΕ* 1 (1924), σ. 62-78. Τα υπ' αριθμὸν 5, 29, 32, 52-53, 63, 72, 75-78, 84-87, 93, 101, 103, 124-132, 138, 150-164 ἔχουν δημοσιευθεῖ καὶ ἀπὸ τον Ν. Γιαννούλη, *Κώδικας Τρίκκης*, Ἀθήνα 1980, σ. 30-31, 43-44, 46-48, 53-64, 67-85, 88-89, 94-95, 98-100.

349

1689. Διαθήκη. Σαντορίνη.

Ά. Δρακάκης, «Θηραϊκή διαθήκη τοῦ 17^{ου} αἰῶνος», στον τόμο *Σαντορίνη*, Ἀθήνα 1971, σ. 131-133.

349α

1689-1692. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάξος.

Π. Ζερέντης, «Γεράσιμος ὁ ἀπὸ Τυρνόβου πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, πρόεδρος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἄνδρου καὶ τῆς μητροπόλεως Παροναξίας» *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 121-125.

349β

1689-1700. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα.

Σ. Κοντογιάννης, «Ὁ ἐν Κερκύρα ναὸς τῆς Παναγίας τῶν Ξένων», *Θεολογία* 49 (1978), σ. 169-174.

350

1689-1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάξος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, *Τρίποδες, τὸ χωριὸ τῶν ἀνεμόμυλων*, Ἀθήνα 1979, σ. 48, σ. 51-54 αρ. 2-8.

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΑΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1831, 26 Σεπτεμβρίου

«Τῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ τοῦ ἤδη τρέχοντος Σεπτεμβρίου Μηνός, ἡμέρα Σάββατον χίλια ὀκτακόσια τριάντα ἔν, παραγενόμενοι ἐν τῷ ἡμετέρῳ Γραφείῳ τῆς Δημοσίου Μνημονείας τῆς πόλεως ταύτης, οἱ ὑποσημειούμενοι δι' ἐτέρων ὡς ἀγράμματοι ὄντες, κύριοι Νικόλαος Μαργαρίτης, καὶ Γιαννούλης Λαογιάννης γεννήματα καὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Τριπόδων ὅτινες διὰ τοῦ παρόντος ὁμολογοῦν, ὅτι ὡς διορισμένοι ἐπίτροποι τῆς κυρίας Τριποδιώτισσας καὶ ἐνοριακῆς ἐκκλησίας, ὁμογνώμως καὶ διὰ τῆς κοινῆς θελήσεως τῶν ἐγκατοίκων τοῦ αὐτοῦ χωρίου τῆς Τριπόδων, ἐξάγουν διὰ ἓναν ὁλόκληρον χρόνον εἰς Δημοπρασίαν τὴν ἐφημερίαν τῆς αὐτῆς τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησίας πρὸς ὄφελος τῶν ἐγκατοίκων καὶ τῆς ἐκκλησίας μέ τας ἀκολούθους συμφωνίας.

Α' ὁ Μέλλον ἐφημερεῶν αὐτὴν, ἔχει νά λαμβάνη διὰ δικαίωμα, ἀπὸ δύο νάπουσ σίτον ἀπὸ τὸ κάθε ὀσπῆτιον τοῦ αὐτοῦ χωρίου Τριπόδων.

Β' νά περιέρχεται εἰς τὰ ἀλώνια τῶν μαγειρευμάτων δηλαδὴ ὀσπρίων, ὡσαύτως καὶ εἰς τὰ πατητήρια τοῦ κρασιοῦ, καὶ νά λαμβάνη ἀπὸ αὐτούς τούς ἐγκατοίκους, ἐκεῖνο ὅπου ἤθελεν ὁ καθεὶς διὰ νά τοῦ δώσῃ ἀπὸ ἴδιαν του προαίρεσιν.

Γ' ὡσαύτως ἔχει νά λαμβάνη καὶ ὅσα ἄλλα δικαιώματα δίνονται ἀπὸ τὸ ἔκπαι εἰς

τόν ἑφημέριον τῆς αὐτῆς κυρίας Τριποδιώτισσας, ἀφαιρουμένον μόνον τό κριθάρι ὁποῦ ἐλάμβανεν ἀπό τούς αὐτούς ἐνοριτάς, ὅπου μένει ἄκυρον τό αὐτό δικαίωμα τοῦ κριθαριοῦ ὅστις δέ ἀδξήσει ἀπό τούς τρεῖς Ἰερεῖς τοῦ χωρίου Τριπόδων ὁποῦ εἶναι γεννήματ τοῦ αὐτοῦ χωρίου εἰς τήν παροῦσαν Δημοπρασίαν ἐν τῇ διορισμένη προθεσμία, ἣτις ἐστίν ἡ ἐπαύριος ἡμέρα Κυριακή εἰς τās εἰκοσιεπτά τοῦ παρόντος μετά τήν δύσιν τοῦ ἡλίου, θέλει μένει πρὸς τόν ἐπανξόντα ἡ αὐτὴ ἐνιαύσιος ἑφημερία ...».

351

1690-1822. Δικαστικές αποφάσεις, κοινοτική απόφαση για την εφαρμογή της αρχής του γονικού. Μύκονος, Νάξος.

Μ. Τουρτόγλου, «Συμβολή στη μελέτη τοῦ μεταβυζαντινοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῶν Κυκλάδων», *ΕΕΚΜ* 13 (1985-1990), σ. 251-256, αρ. 1-5 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 177-182, αρ. 1-5).

352

1691. Αγοραπωλησία ακινήτου. Τρίκαλα.

Β. Σπανός, «Οἱ οικογενειάρχες της Πηγῆς των Τρικάλων το 1691», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 42 (2002), σ. 311-312.

352α

1691-1692. Πιστοποιητικά εκδιδόμενα από επιτροπή Αθηναίων προκρίτων.

Βεβαιώνεται ἡ αθηναϊκὴ καταγωγή των αναφερομένων προσώπων και ἡ κοινωνικὴ τους τάξη με σκοπὸ τον επαναπατρισμό τους μετά από την αναγκαστικὴ μετοικεσία τους στην Πελοπόννησο με εντολή του Δόγη Μοροζίνι. Ζάχολη (Κορινθίας), Ναύπλιο, Πάτρα.

Κ. Ντόκος, «Ἡ μετοικεσία των Αθηναίων στην Πελοπόννησο και ἡ πρώτη φάση του επαναπατρισμοῦ τους (1688-1691)», *Μνήμων* 10 (1985), σ. 109-110.

1691, 20/10 Σεπτεμβρίου

«Διὰ τῆς παρούσης ἀποδείξεως μαρτυροῦμεν μεθ' ὄρκου ἐν καθαρᾷ συνειδήσει ἡμεῖς οἱ κατωθεν γεγραμμένοι εἶναι τὸν Μιχαὴλ Ροῆδην ἐπίτροπον ἐκλελεγμένον καὶ προεστὸν τῶν Ἀθηναίων ἐξ Ἀθηνῶν ταξεως πρωτης ὅστις ἐμετωκῆθη κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ γαληροτατου. Τρεχει δὲ πρὸς τὴν κυβέρνησιν τοῦ αυθεντικοῦ ἐλέους κατὰ τὸ πρόσταγμα τῶν ἑψηλοτάτων καταστιχαδῶρων ὅθεν εἰς ἐνδειξιν εδωθη αὐτῷ ἡ παρουνσα ...»

353

1691-1817. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Επιφανή πρόσωπα ιερέων στη Σκιάθο 17^{ος}-19^{ος} αί.», *Δελτίον της Φιλαρχαίου Εταιρείας Άλμυρου Όθρου* 8 (2004), σ. 105-110, αρ. 1-3.

353α

1691-1818. Δικαιοπρακτικά έγγραφα, συνυποσχετικό αιρετοκρισίας, πιστοποιητικό πλησιέστερων συγγενών. Αθήνα, Σμύρνη.

Ν. Κωστής, «Άποσπάσματα έκ σμυρναϊκού κώδικος», *ΔΙΕΕΕ* 6 (1901), σ. 166 αρ. α', σ. 169-171 αρ. γ'-στ', σ. 172-174 αρ. η'-θ', σ. 176-180 αρ. ια'-ιγ', σ. 182-183 αρ. ιε', σ. 184-185 αρ. ιζ'.

354

1692-1799. Διαθήκες. Σάμος.

Τατιάνα Γιάννου, «Δεκαενέα διαθήκες από τα μοναστηριακά αρχεία της Σάμου (1692-1799)», στον τόμο *Αντιπελάργηση. Τιμητικός τόμος Νικ. Α. Δημητρίου*, Αθήνα 1992, σ. 457-478.

355

1692-1824. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αβάρικο, Μεγάδενδρο, Ι. Μ. Μυρτιάς, Παλαιοκάτουνα (Αιτωλοακαρνανία), Ι. Μ. Τατάρνας (Ευρυτανία), Ι. Μ. Βαρνάκοβας (Φωκίδα).

Δ. Λουκόπουλος, *Γεωργικά της Ρούμελης*, Αθήνα 1938, σ. 425-447 αρ. 1-27, σ. 448 αρ. 29, σ. 453 αρ. 33.

356

1692-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κίμωλος, Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη.

Γ. Ράμφος, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα έκ Κιμώλου (1629-1839)», *Κιμωλιακά* 4 (1974), σ. 20-43 αρ. 1-25, σ. 47-48 αρ. 27, σ. 56-57 αρ. 32, σ. 59-70 αρ. 34-41.

357

- 1693-1809. Δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάκυνθος, Μεσολόγγι.
 Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτα ιστορικά έγγραφα Ζακύνθου (1515-1815)»,
Επτανησιακά Φύλλα 7/1 (1969), σ. 64-70.

357α

- 1694-1698. Πιστοποιητικά της αδελφότητας των Ελλήνων της Βενετίας
 για διορισμό και προϋπηρεσία σε θέση δασκάλου. Βενετία, Ναύπλιο,
 Πάτρα.
 Π. Ζερλέντης, *Άργυρός Βερναρδής ο Άθηναίος (1659-1720)*,
 Άθηναι 1921, σ. 22-25.

357β

- 1694-1791. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάξος, Παροικιά (Πάρος).
 Π. Ζερλέντης, «Περὶ τῆς ἀνὰ τὰς Κυκλάδας σωματεμπορίας ἐπὶ
 τουρκοκρατίας», *Παρνασσός* 12/5 (1889), σ. 248-250, αρ. 1-3.

358

- 1694-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάξος.
 Δήμητρα Παντελιᾶ-Γριτσοπούλου, «Ναξιακά δικαιοπρακτικά
 έγγραφα», *Μνημοσύνη* 14 (1998-2000), σ. 229-232 αρ. 1-7, αρ. 9-12,
 σ. 236-244 αρ. 13-26.

ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ («ΠΑΝΤΙΚΙΟΝ»)

1827, 30 Οκτωβρίου

«Επαρρησιάσθησαν ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ ὑπονοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν ἀξιοπίστων
 μαρτύρων, τὸ μὲν πρῶτον μέρος ὁ κυρ-Κωνσταντῆς Δημήτρη Μαντηλαρᾶ μὲ τὸν ἐγγονόν
 του τὸν Κωνσταντῆ, τὸ δὲ ἕτερον μέρος ὁ ἅγιος σακέλλιος Λεγάκης, ἦλθον εἰς συμ-
 φωνίαν καὶ λόγου παντικίου. Λέγουν οἱ ἄνωθεν ὁ κυρ-Κωνσταντῆς μὲ τὸν ἐγγονόν
 του πὼς ἔχουν ἓνα κομμάτι ἀμπέλι ὀνομαζόμενον εἰς τὴν Ποταμίδα, εἰς τὰς Βελανιές.
 Τὴν σήμερον θέλου ὁ κυρ-Κωνσταντῆς μὲ τὸν ἐγγονόν του μὲ καλὴν τους γνώμη καὶ
 ὄρεξιν καὶ παντικιάζουν το τοῦ ἄνωθεν ἁγίου σακελλίου γῆς δένδρη νὰ τὸ δουλεύη
 νὰ τὸ καλλιεργᾶ, νὰ τὸ φυτολογήσῃ, νὰ βάλῃ τὸ νερὸ μέσα νὰ τὸ κάμη, ποτιστικό,
 χειμωνικό καὶ καλοκαιρινό, ν' ἀρέσῃ κάθε καλοῦ γεωργοῦ καὶ καλῶν ἀνθρώπων καὶ
 ἐμᾶς τῶν νοικοκυραίων. Καὶ ἡ τιμὴ καὶ τέλεια ξεπληρωμὴ τοῦ ἄνωθεν τεταρτίου
 ἔδωκεν ὁ ἄνωθεν ἅγιος σακέλλιος τοῦ ἄνωθεν Κωνσταντῆ μὲ τοῦ ἐγγονοῦ του γρόσια
 εἴκοσι, ν. γρ. 20, ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ ὑπονοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν ἀξίων μαρτύρων,

ὡς καθὼς τὸ ἐτίμησεν ὁ Ἰωάννης Δημήτρη Μανωλᾶ βαλμένος καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη χωρὶς φιλοπροσωπίαν. Καὶ κράζονται πληρωμένοι μέχρι ὀβολοῦ, τὸ ὁποῖον πρᾶγμα νὰ τὸ ἔχουν· μαζὶ παιδίων παιδίων καὶ ἐγγονίων ἐγγονίων καὶ ὅ,τι σπόρο ἤθελε βάλει ὁ ἅγιος σακέλιος εἰς τὸ ἄνωθεν πρᾶγμα, νὰ βάνουν τὸ μισὸν οἱ κοντουβερνάροι καὶ ὅ,τι καρπὸν ἐξαποστείλῃ ὁ ἅγιος Θεός, νὰ μὴν ὁ ἅγιος σακέλλιος τῶν κοντουβερνάρων του, νὰ πηγαίνουν νὰ παίρνουν τὰ μισά ...».

359

1695-1788. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σμύρνη.

Β. Σφυρόερας, «Πέντε δικαιοπρακτικά έγγραφα Σμύρνης», *Μικρασιατικά Χρονικά* 14 (1970), σ. 169-175, αρ. 1-5.

360

1695-1810. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κώστος, Λεύκες, Τζίπιδος (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀνέκδοτα παριανὰ έγγραφα τῆς τουρκοκρατίας. Α' Ἐγγράφα Πνευματικῆς Στέγης Μαρπήσσης», *Παριανὰ* 1 (1979), σ. 7-10 αρ. 1-2· *Παριανὰ* 3 (1980), σ. 67-73 αρ. 3-6· *Παριανὰ* 4 (1980), σ. 109-112, αρ. 7· *Παριανὰ* 5 (1981), σ. 18-20, αρ. 8.

361

1696. Επισκοπική απόφαση. Σαντορίνη.

Φ. Κατσίπης, «Ὁ ἄγνωστος "ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Σαντορίνης Γεδεῶν καὶ ἔξαρχος πατριαρχικός"», στον τόμο *Σαντορίνη, Ἀθήνα* 1971, σ. 166.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΤΗΤΟΡΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΕ ΝΑΟ. Ο ΚΤΗΤΟΡΑΣ ΕΧΕΙ
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΣΤΟΥΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΣ ΤΟΥ

1696

«Ἐμπροσθεν τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ τῶν παρενθεθέντων ἱερέων καὶ προεστῶν ἐλθόντες ὁ εὐλαβεστάτος πρωτοπαπᾶς κὺρ Ἀντώνιος καὶ Νικολάκις Γύζης, οἱ ὁποῖοι ἐκίνησαν ἀγωγὴν ἀναμεταξὺ αὐτῶν, καὶ ἀνέφερον περὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, εἰς τὰ πλάγια στὸ Καστέλι τῆς Ἀπάνω Μερᾶς, ζητώντες ὁ Νικολάκις νὰ πάρῃ τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ πρωτοπαπᾶ κὺρ Ἀντωνίου, δικαιολογούμενος, ὡς ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς παλιὸς αὐτοῦ συγγενεῖς. Ἦγουν τοῦ ποτὲ αὐθέντη Γιαννουλάκι Συρίγου. Ὅθεν ἐξετάσαμεν ἀκριβῶς περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἐζητήσαμεν μαρτυρίας ἀξιοπίσταις. Καὶ ἦλθεν ὁ αὐθέντης Μαθιουδάκις, υἱὸς τοῦ ρηθέντος Γιαννουλάκι Συρίγου,

και έμαρτύρησεν εν φόβω Θεοῦ πῶς ἄλλον δὲν γινώσκει μόνον πῶς ὁ πατέρας του ἔκανε σπερνολείτουργον καθέκαστον χρόνον στὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀδγουόστου μηνός, διὰ ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, οὐχὶ δὲ πῶς νὰ ἦτον ἐδική του ἡ Ἐκκλησία ἢ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Μόνον κατὰ τὴν τάξιν ποῦ ἔχουν ἐδῶ οἱ χριστιανοί, και κάνουν ἀρτοκλασίαις και πανήγυραις ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἁγίων. Τούτῳ τρόπῳ (τοιουτοτρόπως) ἐόρταζεν και ἐκεῖνος, και οὐχὶ πῶς νὰ εἶχεν κανένα δικαίωμα κτητορικόν ... Ἔτι δὲ ἦλθον και οἱ παρόντες ὑπογεγραμμένοι ἱερεῖς και χριστιανοί, και ἔμαρτύρησαν ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴ τους, πῶς ὁ παπᾶ Νικήτας ἀνάκτισε (ἀνεκαίνισε), και ἐμεγάλωσεν τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν, ἐξουσιάζοντάς τὴν εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν και τὴν ἐπρονοδοτήσε και δύο ἀμπέλια. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ παπᾶ Νικήτα ἀνέμεινεν ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς αὐτοῦ θυγατρός, κατὰ τὴν παραγγελίαν ποῦ ἄφισαν ἐγγράφως ὁ πατὴρ αὐτῆς, και φαίνεται μέχρι τῆς σήμερον. Ἡ ὁποία ἔβανεν ἐφημέριον ἕως οὗ ἔγινεν ἱερέας ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ πρωτοπαπᾶς κὺρ Ἀντώνιος και ἐφημερεύει εἰς τὸν αὐτὸν Ναὸν μέχρι τῆς σήμερον, χρόνους τριάντα ἔξη. Ὅθεν ἡ ταπεινότης ἡμῶν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἱερέων και χριστιανῶν, και τὴν διαθήκην τοῦ παπᾶ Νικήτα, και κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν, ποῦ ἐπεκράτησεν, νὰ ἔχουν ἐξουσίαν οἱ κτήτορες τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ταῖς προνοδοτίζουν εἰς τὰ παιδιὰ τους και εἰς τοὺς συγγενεῖς τους, και νὰ πηγαίνουν ἀπὸ παιδί ἕως παιδί. Ἀποφασίζομεν και ἡμεῖς νὰ εἶναι ἡ αὐτὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρωτοπαπᾶ κὺρ Ἀντωνίου και τῶν κληρονόμων και διαδόχων αὐτοῦ, νὰ ψάλλῃ και νὰ ἱερουργῇ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ, νὰ ἐδλογῇ, και νὰ ἀγιάξῃ τοὺς χριστιανούς, και νὰ συνάζῃ πάντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα και δικαιώματα, τιμώμενος και ἀγαπώμενος ὑπὸ πάντων. Μετὰ δὲ τὸν αὐτοῦ θάνατον, νὰ ἀνεμένη (παραμένη) ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ παιδίου του, ποῦ θέλει παραγγεῖλει, μὲ ὅλα τῆς τὰ δικαιώματα, ἔχοντος χρέος, ὅποιος ἔχει τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ τὴν φωταγωγῇ κατὰ τὴν τάξιν, νὰ ψάλλεται και νὰ ἱερουργεῖται ταῖς Κυριακαῖς και ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς, νὰ μὴ λείπῃ καθεκάστην ἡ ἀκολουθία ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ναὸν ...».

362

1696. Παραχώρηση εἰσοδημάτων μονῆς. Κέρκυρα.

Α. Κ α ρ α θ α ν ἄ σ η ς, «Συλλογὴ βενετικῶν ἐγγράφων γιὰ τὸν Ἡλία Μηνιάτη (1696-1710)», Ἑλληνικά 25 (1972), σ. 320, αρ. Α4.

363

1696-1852. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα, ἐπισκοπικὴ και κοινοτικὴ ἀπόφαση. Ἀρμόλια (Χίος).

Σ. Κ α β β α δ ᾱ ς, Ἀρμολουσιακὰ ἀπὸ χειρόγραφους κώδικες, Ἀθήνα 1976, σ. 116-117, 120-131, 126-130, 134-136, 136, 140-147, 153-156.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ. ΡΥΘΜΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΔΩΡΕΑΣ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΖΥΓΟ
ΕΙΓ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ («ΕΜΠΑΤΙΚΑ»)

1788, 2 Μαΐου

«... Τὴν σήμερον ἐδῶ παρὸν συναγμένον τὸ χωρίον τῶν Ἀρμολείων, ἱερεῖς καὶ παροῖκοι καὶ οἱ εὐρισκόμενοι γέροντες τοῦ χωρίου Νικολῆς Σιδεράκη καὶ Μιχάλης Φιλημάτης, ὅλοι συνοδικῶς μίαν βουλὴν καὶ μίαν γνώμη, ἔστοντας καὶ νὰ ἦταν παλαιὰ συνθήθεια εἰς τὰ ἀνδρόγυνα, ὅπου ἐγίνονταν καὶ ἔπερναν ἐμπατικάν, οἱ γυναῖκες ἤγον χαρίσματα - καὶ ἤπερνε κάθε μιὰ κατὰ ποῦ θέλει ἀπὸ τὸν ἄνδρα της, τὴν σήμερον ἤδραν εὐλογον οἱ προεστοὶ καὶ παροῖκοι καὶ γέροντες τοῦ χωρίου, ὅποιος ἂν εἶν' ἐκεῖνος ὅπου δώσει παραπάνω ἀπὸ τίς 8 ὄργνιές νὰ ἔχη νὰ πλερώνη στὸν εὐρισκόμενον ἄγᾶν γρόσια 500 καὶ ὅποιος νοτάρος τὸ γράψη νὰ βάλου τῶν προεστῶν καὶ τῶν γερόντων νᾶχουν οἱ προεστοὶ νὰ τὸν κρίνουν μὲ τὸν Δεσπότην κατὰ πῶς τοῦ πρέπει.

Καὶ ὅποιον γεροντίκιν ἔχει νὰ χαλάση τὰ ἄνωθεν γεγραμμένα νᾶχη νὰ πλερώνη καὶ αὐτὸ τὸ γεροντίκιν στὸν εὐρισκόμενον Ἄγᾶν γρόσια 300 ...».

364

1697. Διαθήκη. Βενετία.

Κ. Μέρτζιος, «Ἀνέκδοτα ἠπειρωτικὰ μνημεῖα. Νικόλαος Σάρρος»,
Ἡπειρωτικὰ Χρονικά 13 (1938), σ. 104-106.

364α

1697. Απόδειξη παραλαβῆς. Κύθηρα.

Χρῦσα Μαλτέζου, «Μονεμβασία καὶ Κύθηρα», στὸν τόμο *Ἡ Πελοπόννησος τὴν ἐποχὴ τῶν Παλαιολόγων*, Μονεμβασία 1989, σ. 1-2 (= Μαλτέζου, *Βενετικὴ παρουσία στὰ Κύθηρα*, αρ. Π).

365

1697. Εἰδικὸ πληρεξούσιο. Σαντορίνη.

Σ. Συμεωνίδης, «Καὶ ἄλλες μαρτυρίες γιὰ τὴν οἰκογένεια Βασ. Λογοθέτη», *Σιφνιακά* 14 (2006), σ. 179-182.

366

1697-1820. Δικαστικὲς αποφάσεις. Νάξος.

Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Νάξου (17^{ος}-19^{ος} αἰ.)», *Μνημοσύνη* 14 (1998-2000), σ. 101 σημ. 12, σ. 117-172 αρ. 1-57 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 95 σημ. 12, σ. 111-166, αρ. 1-57).

ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗ Η ΠΕΡΙΦΡΑΣΗ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ Η ΟΠΟΙΑ ΗΤΑΝ «ΚΟΜΟΥΝΑ ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΟΡΕΥΟΜΕΝΩΝ» ΚΑΙ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΖΩΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

1814, 15 Μαρτίου

«... Προσελθόντος τοῦ ἐνδοξοτάτου Σαρηκιζήμπαση Χατζῆ Ἀμπτουλάχ ἀγῶ και ζαμπίτου Ναξίας εἰς τὸ χωρίον Σαγκρι ἐκίνησαν ἀγωγὴν οἱ κάτοικοι τοῦ αὐτοῦ χωρίου κατὰ τοῦ Παύλου Βερνίκου και Ἰωάννου Πορτάρη προσκλαιόμενοι ἅπαντες ὅτι κατὰ τὸ ζαπτικὸν μέρος τοῦ Σαγκριῶν εὐρίσκεται ἀπὸ παλαιόθεν μία κοινὴ τοποθεσία ἣτις εἶναι πρῶτον μὲν κομούνα στράτα τῶν παραπορευομένων και δεῦτερον καταφύγιον ὄχι μόνον τῶν ζώων ὄλου τοῦ χωρίου ἀλλὰ και τῶν λοιπῶν χωρίων και τόπου Ναξίας καθὼς ὁμολογεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ χωρία και πρό τινων χρόνων διάστημα ἐπανασταθέντες οἱ ρηθέντες Ἰωάννης και Παῦλος περιέφραξαν τὴν ρηθεῖσαν τοποθεσίαν οἰκειοποιηθέντες τὴν χωρὶς νὰ ἔχουν τὸ παραμικρὸν δικαίωμα πρὸς αὐτὴν τὴν τοποθεσίαν. Ἐδειξεν ὁ Ἰωάννης Πορτάρης και Παῦλος Βερνίκος γράμματα τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθησαν ἀνίσχυρα και ἄκυρα ὡς μὴν ἔχοντες τόπον εἰς ὅσα ἀναφέρουν, ἐπειδὴ ἡ παλαιότης τῶν τόσων χρόνων ἦτον μόνον ἰκανὴ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἐδεδεσπόζετο ὑπὸ τινος ἢ ρηθεῖσα τοποθεσία ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἐστάθη ὁ κόσμος δὲν ἐξουσιάσθη ποτὲ και ἔτσι εὐρίσκει εὐλογον και ἀποφασίζει ἡ αὐτοῦ ἐνδοξότης μετὰ τῶν τιμιωτάτων προεστώτων και προκριτῶν Δρυμαλίας ὁποῦ ἡ ρηθεῖσα τοποθεσία νὰ μὲν και αὐθις ἄμοιρος πάσης γεωργικῆς ἐπιμελείας χωρὶς νὰ δύναται ποτὲ μῆτε μοναστηρί δηλ. ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος και τὰ λοιπὰ μῆτε μερικῶς κανένας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων νὰ ἐξουσιάσῃ τὸ παραμικρὸν μέσα εἰς αὐτὴν τὴν τοποθεσίαν, ἀλλὰ μῆτε παράγγελμα νὰ βάλῃ ἀλλ' οὔτε μιτάτο νὰ ἡμπορῇ τινὰς νὰ κάμῃ, μόνον νὰ γενῆ βιράνι ὡς και πρότερον νὰ πηγαίνουρῶνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου, ὡσαύτως και τὰ ζῶα ὡς και πρότερον μὴ δυναμένον μικροῦ ἢ μεγάλου νὰ κάμῃ τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν εἰς ταύτην τὴν κοινοφελῆ ἀπόφασίν μας ὁποῦ μὲ τὸ μαραφέτι ὄλων τῶν προεστώτων ἔδειξεν εὐλογον. Οὕτως ἀποφαίνεται κατὰ τὸ δίκαιον και ὑπογράφονται και κάτωθεν μένουσα ἢ παροῦσα ἀμεταθέτος εἰς τὸν αἰῶνα ...».

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΩΝ («ΚΟΛΙΤΕΡΑΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ»)
ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΣΚΗΘΕΙ ΕΑΝ Η ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΧΑΡΙΣΤΙΚΗ ΑΙΤΙΑ

1817, 4 Σεπτεμβρίου

«... Παρασταθέντων ὁδν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐνώπιόν μας και ἐξετασθείσης ἀκριβῶς και ἐπεξεργασμένως τῆς διαφορᾶς ταύτης εἰδωμεν ὅτι ὁ ρηθεὶς Ἀντώνης ἐπαρρησίασεν τὴν ἔγγραφον πώλησιν τοῦ ρηθέντος ἡμισυ περιβολίου γεγραμμένην κατὰ τὸ 1812 ἔτος Ἰουλίου 26 ὁποῦ ὁ ρηθεὶς θεῖος του τοῦ ἐπώλησεν, εἰς τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον δείκνυται ὅτι τοῦ τὸ ἐπώλησεν διὰ τῶν ἐξήκοντα γροσιῶν ὁποῦ εἰς τὴν ἀνὰ χεῖρας ἔγγραφον πώλησιν ἀναφέρονται, ἀλλὰ τοῦ τὸ ἔχει και λόγῳ φιλοδοξίας διὰ ἐκδουλεύσεις και εὐεργεσίες ὁποῦ ἐγνώρισεν ἀπὸ λόγου του, ὡς φαίνεται εἰς τὴν πώλησιν ὁποῦ πρὸς τοῖς ἄλλοις και τοῦτο ρητῶς ἀναφέρεται, ὅτι τὸ αὐτὸ ρηθὲν πρᾶγμα τοῦ τὸ πουλεῖ νὰ τὸ δουλεύῃ ὁ ρηθεὶς Ἀντώνης νὰ τὸ τρώγῃ ὁ θεῖος του Λιὸς και ἡ γυναῖκα του ἔως ὅπου ζοῦν. Ἐπειδὴ λοιπὸν και ὁ ρηθεὶς Λιὸς ὁ πωλητῆς δὲν τὸ ἔχει τοῦ ρηθέντος Ἀντωνίου μόνον διὰ πωλήσεως, ἀλλὰ τοῦ τὸ ἔδωσεν και διὰ λόγῳ φιλοδοξίας, διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις ὁποῦ ἐγνώρισεν ἀπὸ λόγου του, διὰ τοῦτο ἡ ρηθεῖσα Κυριακὴ χήρα κατὰ τοὺς νόμους και ἔθιμα τοῦ τόπου

ἄφ' οὗ τοῦ τὸ ἔχει λόγω πωλήσεως καὶ λόγω φιλοδωρίας δὲν ἔχει κατ' οὐδένα τρόπον δίκαιον νὰ ζητῆ τὸ αὐτὸ ἡμῖς περιβόλιον κολιτερανικῶ δικαίωματι διατὶ ἐὰν τοῦ τὸ εἶχεν μόνον καὶ μόνον λόγω πωλήσεως δὲν ἔπρεπε νὰ γράψῃ εἰς τὴν πώλησιν ὅτι νὰ τὸ δουλεύῃ ὁ ρηθεις Ἀντώνης καὶ νὰ τὸ τρώγῃ ὁ πωλητὴς καὶ ἡ γυναῖκα του ἕως ὅπου ζοῦν, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ τὸ ἔδωσεν καὶ λόγω φιλοδωρίας καὶ ἀνταμοιβῆς τῶν ἐκδουλεύσεων του, διὰ τοῦτο ἀναφέρεται τοῦτο εἰς τὴν πώλησιν. Διὰ τοὺς λόγους λοιπὸν ὅπου ἀνωτέρω ἐρέθησαν κρίνομεν εὐλογον καὶ ἀποφασίζομεν ὅπου τὸ αὐτὸ ἡμῖς περιβόλιον νὰ μένῃ ὡς καὶ πρότερον εἰς τὸ διηρεκὲς ἀναπόσπαστον ζάπτι τοῦ ρηθέντος Ἀντωνίου, ποιήσει αὐτὸ ὡς βούλεται ἢ δὲ ρηθεῖσα χήρα νὰ μένῃ ἀμέτοχη καὶ ἀλλότρια πλέον ἀπὸ αὐτὸ ὡς μὴ ἔχουσα τὸ παραμικρὸν δικαίωμα. Οὕτως ἀποφαινόμεθα κατὰ τὸ δίκαιον διὸ καὶ ὑπογραφοῦμεθα ...».

ΕΞ ΑΔΙΑΘΕΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ. ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
ΚΑΤ' ΙΣΟΜΟΙΡΙΑΝ ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ
«ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΑ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ»

1817, 9 Νοεμβρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος ἀποφασιστικοῦ τῆς κρίσεως γράμματος γίνεται δῆλον ὅτι ἡ Μαρία γυνὴ Ἰωάννου Μανδρακοῦ ἐκίνησεν ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ εὐγενεστάτου τζελεπῆ Μιχαλάκη Μαρκοπολίτου ἐφόρου καὶ ζαπίτου ὄλων τῶν χωρίων Ναξίας καὶ τῶν παρερθεθέντων γερόντων κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Φραγκούλη περὶ τῆς πατρικῆς αὐτῶν περιουσίας ὅπου αὐτὸς ἐξίτηι μόνος νὰ οἰκιοποιηθῇ ἄνευ λόγου δικαίου. Παρασταθέντων οὖν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐξετασθείσης ἀκριβῶς καὶ ἐπεξεργασμένως τῆς διαφορᾶς ταύτης εἶδομεν ὅτι ὁ πατέρας τους Γεώργιος Φραγγουλόπουλος ὄντας εἰς Ἀνατολὴν εἰς τὴν Μαγνήσαν ἐτελεύτησεν ἀδιάτακτος μένοντας ἢ περιουσία του ἀπροίκιστος εἰς τὰ δύο ρηθέντα αὐτοῦ τέκνα. Κατὰ τοὺς νόμους λοιπὸν καὶ παλαιὰ ἔθιμα τοῦ τόπου ἄφ' οὗ ἕνας πατὴρ ἀποθάνει ἀδιάτακτος καὶ εἶναι ἢ περιουσία του ἀπροίκιστος εἰς τὰ τέκνα του, δὲν πρέπει νὰ τὴν οἰκιοποιηθῇ ἅπασα μόνον τὸ ἀρσενικὸ παιδί, ἀλλὰ πρέπει νὰ διανεμηθῇ ἐξ ἴσου τόσα μερίδια ὅσα τέκνα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἤθελε εὐρεθῶν, καθὼς καὶ μία μήτηρ ὅταν ἀποθάνῃ ἀδιάτακτος δὲν κληρονομοῦν τὴν περιουσίαν της μόνον τὰ θηλυκὰ παιδιά ἀλλὰ διανέμεται ἐξ ἴσου εἰς θηλυκὰ καὶ ἀρσενικά. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ ρηθεις πατὴρ αὐτὸς νὰ ἐπόθανεν ἀδιάτακτος καὶ νὰ ἔμεινεν ἢ περιουσία του ἀδιάτακτος εἰς τὰ δύο ρηθέντα αὐτοῦ τέκνα διὰ τοῦτο κρίνομεν εὐλογον καὶ ἀποφασίζομεν ἄφ' οὗ κατὰ τοὺς νόμους καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου ἅπασα ἢ πατρικὴ αὐτοῦ περιουσία ἦν ἀνεφέρομεν ... ἔκπλαται τῆς Καλοστρατικῆς ὄλον καθὼς εὐρίσκεται, τὸ χωράφι στὸν Λοῦρον ὄλον, στὴ Ραχηδιότισσα τὸ παρδᾶρι, στὴν Βασιλακὴ ὄλον, τὸ χωράφι εἰς ταῖς Ἀροχλάδαις ὄλον ... τερον ἐκεῖ τοῦ Πατούχα ὄλον, τὸ ἡμισυ χωράφι τῆς Βρύσης, τὸ λαιογύριον στὰ Περιβόλια ὄλον καθὼς εὐρίσκεται, τὸ χωράφι σταῖς Παπακλαῖς ὄλον, τὸ ἡμισυ χωράφι στὸ Λαγκάδι, καὶ τὸ περιβόλι ὄλον στοῦ Πρωτόγερον σταῖς Ἑβραϊκαῖς νὰ διανεμηθῇ ἐξ ἴσου εἰς δύο ἴσα μερίδια εἰς δύο ἀδελφία ὅπου εἶναι νὰ λάβῃ τὸ ἐν μερίδιον ἐξ αὐτῆς ἢ ρηθεῖσα Μαρία καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Φραγγούλης τὸ ἄλλο μερίδιον νὰ τὸ ποιήσῃ ὁ καθεις ὡς βούλεται. Τὰ δὲ πατρικὰ αὐτῶν ὅμως ὀσπήτια, νὰ μένουν ὡς νοικοκύρης μόνον εἰς τὸν ρηθέντα Φραγγούλη νὰ τὰ ποιήσῃ ὡς βούλεται, παρομοίως καὶ τὸ ὅσον ... ἀπὸ τὸ χρέος εὐρεθῇ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τους εὐγάζοντας τὸ χρέος ὅπου ἐξεπληρώθη ἀπὸ μερικὰ

πραγματα ὁποῦ ἐπωλήθησαν παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἐκ τῆς πατρικῆς τους περιουσίας, τὸ δὲ ἐπίλοιπον νὰ διανεμηθῆ καὶ αὐτὸ εἰς δύο ἴσα μερίδια νὰ λάβῃ τὸ ἐν μερίδιον ἡ ῥηθεῖσα Μαρία καὶ τὸ ἄλλον ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Φραγγούλης δηλαδὴ νὰ πληρῶσῃ τὸ ἡμῖσιν ἐξ αὐτοῦ ἡ Μαρία καὶ τὸ ἄλλον ἡμῖσιν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Φραγγούλης. Οὕτως ἀποφαινόμεθα κατὰ τὸ δίκαιον διὸ καὶ ὑπογραφοῦμεθα.

1817 Νοεμβρίου 9.

Μιχαὴλ Μαρκοπολίτης ἔφορος καὶ ζαπίτης ὄλων τῶν χωρίων Ναξίας
οἰκονόμος ὄλων τῶν χωρίων Δρυμαλίας
σακελλάριος τῆς Δρυμαλίας
πρωτοπαπὰς Δρυμαλίας
χαρτοφύλαξ Δρυμαλίας
ὁ δεμέστιχος Δρυμαλίας
ὁ πρωτονοτάριος Δρυμαλίας».

ΑΚΥΡΩΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ. ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΝ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΜΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ, ΜΗ ΤΗΡΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ,
ΜΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΗΘΕΝΤΟΣ ΤΙΜΗΜΑΤΟΣ,
ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΩΣ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΣΥΓΓΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΟΡΑΣΤΗ

1820, 15 Ιανουαρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος καγγελαρικοῦ ἀποφασιστικοῦ τῆς κρίσεως γράμματος γίνεται δῆλον ὅτι ὁ Γλυμάκης Μελισσηνὸς ἐκίνησεν ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ εὐγενεστάτου τζελεπῆ Μιχαλάκη Μαρκοπολίτη ἐφόρου ὄλων τῶν χωρίων Ναξίας καὶ τῶν παρευρεθέντων γερόντων κατὰ τῆς Βασιλικῆς χήρας τοῦ ἄπαιδος ἀποθανόντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μανουὴλ Μελισσηνοῦ περὶ τῶν ἡμῖσιν χωραφίων τῶν Βορινῶν ἐπιλεγομένων, τὰ ὁποῖα πατρικὰ κτήματα ὄντα τοῦ Μανουὴλ Μελισσηνοῦ οἰκειοποιεῖτο ἢ σύζυγος αὐτοῦ Βασιλικῆ. Παρησιασθέντων οὖν ἀμφοτέρων τῶν διαφορομένων μερῶν ἐνώπιόν μας καὶ ἐξετασθείσης ἀκριβῶς τῆς διαφορᾶς ταύτης ἀπελογήθη ἡμῖν ἡ Βασιλικὴ ὅτι δικαίωματι ἀγορᾶς παρὰ τοῦ ἀνδρός της περιῆλθον εἰς τὴν αὐτῆς δεσποτείαν τὰ ἡμῖσιν χωράφια τῶν Βορινῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ἀπεδείχθη ἐπὶ κριτηρίῳ ἡ ἀγορὰ αὕτη δὲν ἐγένετο κατὰ τὴν τοπικὴν τάξιν καὶ συνήθειαν, οὔτε κατὰ τοὺς γενικοὺς πολιτικοὺς νόμους ἐφάνη ἀνίσχυρος ὡς ἀντιβαίνουσαν τὴν τοπικὴν συνήθειαν καὶ τοὺς νόμους : Α' διότι ὁ Μανουὴλ Μελισσηνὸς ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ ταύτης τῆς πωλήσεως τὸν ἀδελφόν του Γλυμάκην Μελισσηνὸν ὡς ἐξουσιάζοντα τὰ ἄλλα ἡμῖσιν ἐκ τῶν ῥηθέντων χωραφίων τῶν Βορινῶν. Β' ἡ τοιαύτη πώλησις δὲν ἔπρεπε νὰ γένη μυστικῶς τῷ τρόπῳ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Βασιλικῆς παπὰ Ἰωάννου Κορέ, ἀλλ' εἰς δημόσιον τόπον καὶ καγγελαρίαν. Γ' ὁ παπὰ Ἰωάννης δὲν ἔπρεπε νὰ προσκαλέσῃ εἰς τὸ σπῆτι του γραφέα τῆς πωλήσεως τὸν γυναικάδελφόν του Βασιλάκην Ἀναπλιώτην ἀλλὰ ξένον καὶ ἀδιάφορον. Ἐκ τῶν τριῶν οὖν τούτων περιστάσεων δεικνύεται ἀριδῆλως ἡ τοιαύτη πώλησις παράνομος καὶ οἰκονομικὴ καὶ οὐχὶ νόμιμος καὶ πραγματικὴ. Δ' καὶ αὕτη ἡ ἰδία Βασιλικὴ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς παπὰ Ἰωάννης ὁμολόγησαν ἐπὶ κριτηρίῳ ὅτι δὲν ἐμέτρησαν ὅλην τὴν περιεχομένην ποσότητα εἰς τὸ τῆς πωλήσεως γράμμα πρὸς τὸν ἀποθανόντα Μανουὴλ Μελισσηνόν. Διὰ τοῦτο κρίνομεν εὐλογον καὶ ἀποφασίζομεν ὁποῦ ἡ τοιαύτη πώλησις δι' ὄλους τοὺς ἀνωτέρω λόγους ὡς ἀποδειχθεῖσα παράνομος καὶ οἰκονομικὴ πρὸς βλάβην τοῦ νομίμου κληρονόμου Γλυμάκη Μελισσηνοῦ νὰ εἶναι ἄκυρος καὶ ἀνίσχυρος, τὰ δὲ ἡμῖσιν χωράφια τῶν Βορινῶν ὡς πατρογονικὸν κτῆμα τοῦ Μανουὴλ Μελισσηνοῦ κληρονομικῶς τῷ

δικαιώματι να διέλθουν εις την δεσποτείαν και κυριότητα του Γλυμάκη Μελισσηνού του μόνου εγκαταλειφθέντος κληρονόμου, εις άπασαν την περιουσίαν του άπαιδος άποθανόντος άδελφού του Μανουήλ Μελισσηνού, η δε Βασιλική να είναι ξένη και άλλότρια αυτών των χωραφίων (κατά δεσποτείαν) ως μη έχουσα το παραμικρόν δικαίωμα δια τους λόγους ως άνωθεν είπομεν. Ούτως αποφαινόμεθα κατά το δίκαιον διό και ύπογραφέμεθα».

366α

1697-1865. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και αποφάσεις δημογεροντιών.

Χίος.

Σ. Κ α β β α δ ᾱ ς, «Άγροφυλακτικά τῆς Χίου (17^{ος}-19^{ος} αι.)», *Χιακά Χρονικά* 12 (1980), σ. 38-51.

366β

1698. Συμφωνία για τη σύσταση «συντροφίας» με αντικείμενο την είσπραξη φόρων από τέσσερα χωριά της Μεσσηνίας. Ζάκυνθος.

Λ. Ζ ώ η ς, «Οίκογένεια Πελεκάση. Α' Ζακύνθου», *Μεσαιωνικά Γράμματα* 2 (1934), σ. 228-229.

366γ

1698-1814. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σμύρνη.

Β. Σ φ υ ρ ό ε ρ α ς, «Μεταναστεύσεις και έποικισμοί Κυκλαδιτών εις Σμύρνην κατά την Τουρκοκρατίαν», *Μικρασιατικά Χρονικά* 10 (1963), σ. 175-183 αρ. 1-5, σ. 185-191 αρ. 7-9.

367

1698-1820. Ιδιωτικά και νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα, απόφαση Οθωμανού διοικητή. Ι. Μ. Ρόμβου Ξηρομέρου, Χώμορη (Αιτωλοκαρνανία), Ι. Μ. Φουρνάς (Ευρυτανία), Πρέβεζα.

Ε λ έ ν η Γ ι α ν ν α κ ο π ο ύ λ ο υ, «Δέκα ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα δυτικής Ρούμελης (1698-1820)», *Ναυπακτιακά* 4 (1988-1989), σ. 399-422, αρ. 1-10.

367α

1699-1795. Κοινοτικά κατάστιχα ποινικών αδικημάτων και σχετικές καταγγελίες. Πάργα.

Γ. Παπαγεωργίου, «Συμβολή στην ιστορία τῆς Πάργας κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 22 (1980), σ. 93-115, σ. 119-131.

ΜΟΝΟΜΕΡΗΣ ΥΠΟΣΧΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΣΤΩΤΕΣ ΣΜΥΡΝΗΣ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ. ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΠΟΙΝΙΚΗ ΡΗΤΡΑ ΕΚΧΩΡΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΖΥΓΟ ΚΑΙ ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥΣ
ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΗΘΕΝΤΩΝ

1775, 28 Σεπτεμβρίου

«Ὁ Σμύρνης Προκόπιος ἐπιβεβαιοῖ.

Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικῶ καὶ ἐμαρτύρου(ον) γράμματος δηλοποιεῖται ὡς ὁ Διακουμῆς ἐκ τῆς νήσου Ναξίας, τοῦπύκλῆν Μπαρὸν, ἐπειδὴ τὸ πρότερον ὑπῆρχε Φράγκος καὶ ἀθετήσας τὴν θρησκείαν ταύτην ἐγένετο ὀρθόδοξος, τέκνον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, πρὸ χρόνων ἤδη ἕξ, πρὸς δὲ καὶ γυναικὶ ὀρθοδόξῳ συνεζεύχθη καὶ αὐτὴν εὐλογήθη ἀνατολικῶς, ἐλθὼν ἔμπροσθεν ἡμῶν μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας Τζιριγιώτισσας ἀνομολόγησεν αἰθίς ἑαυτὸν ὀρθόδοξον καὶ ἐζήτησε παρ' ἡμῶν καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἄδειαν προσποιηθῆναι τὴν προτέραν αὐτοῦ θρησκείαν μέχρι τοῦ ἀπελθόντα εἰς Ναξίαν καὶ πωλήσαντα τὰ π(α)τρικὰ καὶ μ(η)τρικὰ αὐτοῦ πράγματα ἐπανακάμψαι ἐνταῦθα εἰς διορίαν χρόνον ἑνὸς, καὶ οὕτως ἀναφανδὸν παρηρησιά κηρύξας ἑαυτὸν χριστιανὸν ὀρθόδοξον ἀνατολικόν, ὑποσχεθεὶς πρὸς τοῦτοις ὅτι ἂν ἤθελε δυστροπήσει ἢ πρόφασιν ἄλλην τιὰ προσποιηθῆ, νὰ δώσῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Μαρὶά γρόσια διακόσια καὶ τὰ πράγματα ὅλα, ὅσα ἔχει ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς χεῖράς της, ὁμοίως καὶ τὰ τέκνα των, ὡς ἀνατολικῶς βαπτισθέντα, νὰ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς μ(η)τρὸς αὐτῶν. Εἰς ἔνδειξιν οὖν τῆς ἀληθείας ἐγένετο τὸ παρὸν τῇ ἐπιβεβαιώσει τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ μαρτυρίαις τῶν ὑποκάτωθεν ἀξιοπίστων μάρτύρων κατασφραλισθὲν καὶ τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ καὶ δακτύλῳ τοῦ αὐτοῦ Διακουμῆ καὶ ἐδόθη τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Μαρὶά εἰς ασφάλειαν, ...»

368

Τέλη 17^{ου}-αρχές 18^{ου} αἰῶνα(;). Διατάξεις ναυτικού δικαίου προερχόμενες ἀπὸ δύο χειρόγραφους κώδικες τῆς ιδιωτικῆς συλλογῆς Δ. Βαγιακάκου. Λακωνία.

Γ. Ροδολάκης, «Διατάξεις ναυτικοῦ δικαίου σὲ μεταβυζαντινοὺς χειρόγραφους κώδικες τῆς Λακωνίας», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 4 (1979), σ. 239.

«... Περὶ ὅταν πλέη καράβη καὶ γένη ταραχῆ.

κεφάλαιον ΤΛΒ

Ὅταν πλέη καράβη φορτωμένον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ γένη ταραχῆ μεγάλη, καὶ διὰ νὰ μὴ πνηγῆ τὸ καράβη καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἐγγάλοισι καὶ ρίχνουν φορτία εἰς τὴν θάλασσαν,

ὄλοι ὅσοι ἔχουν τὰ φορτία τους εἰς τὸ καράβη δίδουσιν τῶν λογαριαμὸν τους, εἴ τι τοὺς ἐπάγει τὸν ἄνθρωπον, ὅπου ἔριξαν τὰ φορτία τους εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ζημιώνονται ἐπίσης οἱ πάντες κατὰ τῶν ποσὸν τῆς πραγματείας των, καὶ ὅσα ἔριξαν εἰς τὴν θάλασσαν, κατὰ πῶς ἠγρωράσθησαν τιμῶνται. Ὅσα δὲ ἀπόμειναν εἰς τὸ καράβη, κατὰ πῶς μέλλει νὰ πουλληθοῦν ἔτζη τιμῶνται...».

368α

Τέλη 17^{ου} - αρχές 18^{ου} αἰώνα(;). Νομοκανονικό κείμενο προς χρήση της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Κύπρου κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Η έκδοση βασίζεται αφενός μεν σε χειρόγραφο της ιδιωτικής συλλογής του Ανθίμου Παναρέτου (= Α), αφετέρου δε στον υπ' αριθμό 63 σύνθετο κώδικα της Βιβλιοθήκης της Μητροπόλεως Κιτίου (Λάρνακα) (= Β, f. 39r-93v).

Θ. Παπαδόπουλος, «Κυπριακά Νόμιμα», *Μελέται καὶ Ὑπομνήματα* 1 (1984), σ. 63-107.

«... κεφ. κγ' Ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ε στοιχείου ὁ Ματθαῖος λέγει περὶ τῶν πιστῶν τῶν ἀκολουθούντων τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσι καὶ ὀρχήσεις, τουτέστι χοροὺς, εἰς γάμους ἢ εἰς τὰς πλατείας μετερχομένους ἢ Ρουσάλια ἢ ταῖς φωναῖς τῶν ὀρνέων πιστεύοντες ἢ ἀρχιμηριάς ἢ ἀπαντήματα ἢ ζητήματα προσέχουν ἢ πυρκαϊὰς εἰς τὰς ῥούγας, ἃς ἐποιοῦν οἱ Ἕλληνες πάλαι καὶ νῦν ὡς βλέπομεν τὰ παιδία τοῦτο ποιοῦντας εἰς τὰς παραμονὰς τῶν ἑορτῶν κατὰ τι ἔθος παλαιὸν ἢ κλήδονα, ὅνπερ ποιοῦσί τινες τῆς Ἀναλήψεως, ἵνα ἐξ ἐκείνου τὴν τύχην αὐτῶν μάθωσιν, ἢ στολαῖς γυναικείαις οἱ ἄνδρες ἐνδύονται ἢ αἱ γυναῖκες ἀνδρῶν ἢ προσωπεῖα οἷα ἐν τοῖς μέρεσι τῶν Λατίνων κακῶς εἰώθασι ποιεῖν, τοὺς τοίνυν ταῦτα ἐν γνώσει ποιοῦντας ἱερωμένους μὲν καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζει. Ὅμοίως καὶ ὁ ἐξηκοστὸς ἔκτος κανὼν τῆς ἑκτῆς συνόδου κωλύει τοὺς πιστοὺς ἀπιέναι ἢ θεωρῆσαι ἵπποδρομία τὸ Πάσχα ἢ ἐν ἄλλῳ καιρῷ ...».

369

1700. Διαθήκη. Κέρκυρα.

Σ. Στουπής, *Οἱ «ξένοι» ἐν Κερκύρα*, Κέρκυρα 1960, σ. 116-118.

370

1700. Δήλωση ενδιαφέροντος για την αγορά του δικαιώματος εἰσπραξῆς τελῶν. Καστάνιτζα (Αρκαδία).

Β. Σιαχωτός, «Συμβολή στην ιστορία της Τσακωνιάς κατά τη

διάρκεια της τουρκοκρατίας», *Χρονικά τῶν Τσακόνων* 18 (2004-2005), σ. 291-292, αρ. 3.

371

1701. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ηλεία.

Ν. Ψυχογιός, «Τὰ μοναστήρια τῆς Ἡλείας», *Ἡλειακά* 33 (1979), σ. 1005.

371α

1701. Παραχώρηση ακινήτου. Αμοργός.

Σ. Συμεωνίδης, «Κοινωνία και παιδεία στὴ Σίφνο κατὰ τὴν Τουρκοκρατία (1573-1821)», *Σιφνιακά* 5 (1995), σ. 151, αρ. 14.

372

1701-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγ. Θεόδωροι, Αγρίδι, Αλέσταινα, Αναστάσοβα, Βερσίτζι, Καλλίτζι, Καμενιάνοι, Κερτέζη, Λεχούρι, Μοστίτζι, Πάτρα, Σοποτός, Χαλανδρίτζα (Αχαΐα), Δερβιτσελεπή, Πύργος (Ηλεία), Τρίπολη, Κέρκυρα.

Ν. Παπαδόπουλος, «Προεπαναστατικά δικαιοπρακτικά έγγραφα μονῆς Ἀγίων Θεοδώρων (Ἀροανίας)», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρῦτων* 9 (1977), σ. 64-72 αρ. 1-8, σ. 73-76 αρ. 10-12, σ. 79-85 αρ. 15-32· *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρῦτων* 10-11 (1978-1979), σ. 332-351 αρ. 33-52, σ. 353-355 αρ. 54, σ. 355-361 αρ. 56-60.

373

1702-1810. Ιδιωτικά και διοικητικά έγγραφα, δικαστική απόφαση κοινοτικού κριτηρίου σχετικά με την άσκηση πειρατείας. Αθήνα, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Σύρος, Ταραγόνα, Ψαρά.

Αλεξάνδρα Κραντονέλλη, *Ελληνική πειρατεία και κούρσος τον ΙΗ' αιώνα και μέχρι την ελληνική επανάσταση [βάσει των ελληνικών και γαλλικών αρχείων]*, Αθήνα 1998, σ. 314-315, 324-325, 328-338, 340, 343-346, 346-347 (= Η. Γεωργίου, *Επισιτισμός Γαλλίας υπό ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας (1789-1815)*, Αθήνα 1969, σ. 263-265 αρ. 405), 348-349.

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙ ΠΑΥΣΕΩΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ

1740, 28 Δεκεμβρίου

«αποδιξι εγινεν του αυτονακι γιεροντι ότι θεληματικος του εμινε ραγιας κι αφισεν το κουρσος.

... Την σιμερον ι σιορ αυτονακις γιερονδας προσωπικος κι αυτοθελητον εφανεροθι εις την Καντζελαρια μας ο ωπιος ζητα την μαρουσα φανερη αποδιξη, οτη αυτοθελητον με καθεν καλην του γνωμην και θελησης ευγικεν απο το μπαστιμεντο που ητον κουρσαρης με παντηρα της μαλτας και παλε θεληματικος τοϋ, εμπαρακαριστικεν εις μιαν σαητηα φρανκεζικι μελετοντας Θεου Θελωντος να παρι εις την χηο και εκι να ανταμισι τον ενδοξοτατον αφεντη σερασκερη να τονε συντροφιασι με κανεναν τοϋ προσκινιτον γραμα να ημπορεσι να μεταγιρиси εις τον τοπον κι να ζησι ηρινικος ος τα τοϋς ληποϋς κατικουϋς ραγιαδες πληρονοντας τα δοσιματα τοϋ μετα χαράς ος καλος ραγιας οθεν περι τοϋτο τονε συντροφιαζομεν δια μεσον τοϋ παροντος κι ηπογραφετε ος κατοθεν, σφραγιζοντας το με την σινιθισμενην βουλα της Κινοτητος εις ενδιξη ...».

374

1702-1826. Νοταριακά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Πάτρα, Τεργέστη.

Κ. Τριανταφύλλου, «Ανέκδοτα παλαιά πατρινά έγγραφα», *Επετηρίς Εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών* 5 (1974-1975), σ. 247-251 αρ. 1-4, σ. 258 αρ. 8.

375

1703-1798. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κορινθία, Ναύπλιο.

Π. Καρανικόλας, *Έγγραφα της Ι. Μ. Φανερωμένης Κορινθίας. Ελληνικά-Τουρκικά*, Κόρινθος 1991, σ. 10 αρ. 1-2, σ. 11 αρ. 5, σ. 12-14 αρ. 7-11, σ. 14-22 αρ. 13-27, σ. 22-23 αρ. 29-30, σ. 25 αρ. 33, σ. 27 αρ. 35, σ. 28-32 αρ. 37-45.

376

1703-1857. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, αποφάσεις εκκλησιαστικών αρχών, δικόγραφα. Τρίκαλα.

Ν. Γιαννούλης, *Κώδικας Τρίκκης*, Αθήνα 1980, σ. 27, 48-55, 58-59, 61-69, 70-74, 77-81, 84-94, 95-96, 98-105 (πρβλ. αρ. 348 του παρόντος).

377

1704. Αφιέρωση κοινοτικής περιουσίας. Δραμίζι (Τρίκαλα).

Ιωάννα Γαλανούλη, «Οι οικογενειάρχες του Κοτρωνίου των Τρικάλων το 1704», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 42 (2002), σ. 385-386.

378

1704-1712. Ιδιόγραφη διαθήκη και κωδίκελλος. Βενετία.

Κ. Μέρτζιος, «Η ιδιόγραφος διαθήκη Γρηγορίου Ιερέως του Μαρά του Κρητός», *Κρητικά Χρονικά* 14 (1960), σ. 69-101.

378α

1705. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Τήλος.

Π. Καμμάς, «Ιστορικά έγγραφα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Τήλου», *Δωδεκανησιακά Χρονικά* 3 (1974), σ. 136, αρ. 3.

379

1705-1786. Κώδικας Α' Ιεράς Μητροπόλεως Μυτιλήνης.

Ἄ. Σπανός, *Κώδιξ Α' Τ. Μ. Μυτιλήνης (18^{ος} αἰ.)*, Μυτιλήνη 2006, σ. 47 αρ. 2, σ. 50-53 αρ. 3-6, σ. 55-57 αρ. 7-9, σ. 61-65 αρ. 11-14, σ. 72 αρ. 17, σ. 78-80 αρ. 19-21, σ. 83-84 αρ. 23-24, σ. 105-110 αρ. 27-30, σ. 113-120 αρ. 32-37, σ. 124-128 αρ. 40-43, σ. 130-144 αρ. 47-56, σ. 152-154 αρ. 59-61, σ. 161-180 αρ. 63-82, σ. 191-203 αρ. 84-97, σ. 209-220 αρ. 100-110, σ. 226-241 αρ. 112-117, σ. 243-246 αρ. 119-121, σ. 252-254 αρ. 124-127, σ. 260-278 αρ. 135-153, σ. 279-288 αρ. 156-163, σ. 291-293 αρ. 165-168.

380

1705-1800. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σύμη.

Ευαγγελία Γεωργιά-Βολονάκη, «Συμαϊκά δικαιοπρακτικά έγγραφα του 18^{ου} αιώνα», *Συμαϊκά* 2 (1974), σ. 204-239, αρ. 1-37.

381

1706. Διαθήκη. Βενετία.

Κ. Μέρτζιος, «Ανέκδοτα ήπειρωτικά μνημεῖα. Διαθήκη Χαΐδως Γλυκῆ», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 13 (1938), σ. 107-109.

382

1706. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο εκλογής κοινοτικού επιτρόπου. Αντίπαρος.

Ν. Άλιπράντης, «Έκλογή αρχόντων στην Άντίπαρο κατά την εποχή τής τουρκοκρατίας», *Παριανά* 22 (1986), σ. 124.

382α

1707. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ιωάννινα.

Γ. Πλουμίδης, «Σχολεία στην Έλλάδα συντηρούμενα από κληροδοτήματα Έλλήνων τής Βενετίας (1603-1797)», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), σ. 248-249.

383

1707-1709. Νοταριακό πρωτόκολλο Γεωργίου Μπαρμπαρίγου, νοταρίου Αγίας Μαύρας Λευκάδας.

Ελένη Γράψα, *Γεώργιος Μπαρμπαρίγος, δημόσιος νοτάριος της Αγίας Μαύρας. Βιβλίο πρώτο: 1707-1709*, Λευκάδα 2006, σ. 34-52 αρ. 1-19, σ. 54-58 αρ. 21-24, σ. 60-65 αρ. 26-29, σ. 67-77 αρ. 31-41, σ. 78-85 αρ. 43-49, σ. 87-96 αρ. 51-60, σ. 98-151 αρ. 62-108.

ΠΑΗΡΕΞΟΥΣΙΟ ΓΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΕΝΩΨΙΟΝ ΒΕΝΕΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

1708, 2 Απριλίου

«... Μοῦ επρεξενταρισε τήν παρόν γραφι ὁ μισέρ Σπιρος Σκλαβενιτις, ὁ οπιος θελι νά είνε ρεγγιστραδα εἰς τες πραξες μου, δια νά εἴμπορι νά παρι κοπια εἰτής χριαζετε, ἡ σπια διλιν ουτος:

1707 Σεπτεβριον 14 εἰς το χοριο Φτερνό. Τήν σιμερον ὁ Γιανος Καπετζις Στεριοτις απο χοριο Μερινικον, εβρισκομενος εδό εἰς τη Λεφκαδα και κινιγοντα μέ καπι αδικος, μερος Κεφαλονιτες, μέ αλους εδικους τους μπαντους, μιν εμποροῶ αποφεροντας ης το εἶδιο στατο τοῦ Βενεζανου απο τούς αντοῦς τιρανους, τορα μισεβο και παγο εἰς το μερος του Τουρκου. Αλ επιδι εἰς τες ανοθεν τιρανιδες και βασανα με διναστικοτατο τροπο νά μέ αδικισε, οχι αλος παρεξι ὁ Διμιτρις Κορνελος μέ ετερους του γιτονους και μέ τόν Καπιταν Μιλα· μοῦ κλεφτοννε, περνοντας μου μέ αδικια, σερνοντα με εἰς τιν εἴποταγιν τους. Μοῦ επιρανε καί εχασα πραματα λιανά δεκαοχτό, εἴγουν πρόβατα, και γιδια κεφαλια 27. Αλ επιδι μιν εχοντας αλονε νά θιμιθι τό φομι οπου εφαγα εἰς το σπιτι του και α δεν εἴθελε γιρεφι τό δικιο μου νά μου τό αποκριθι ἐν το μελουσα κριση, παρεξη τόν κουμπαρο μου τόν κιο Σπιρω Σκλαβενιτη δια κομεσον τόν δια κομεσον κομεσαριον και καθολικόν επιτροπον, ὅς και τό εἶδιον μου κορμι, του οπιου δινο αδια καί παρακαλοντας

καί τόν κουμπαρο μου τόν παπά Γιαννη Μακριδιμο νά είνε καί αύτος, ός καί τό ειδιο μου κορμι, εΐς τιν ανοθεν κομεσαρια νά εΐμπορουνε νά προσδραμονε εΐσε καθε κριτιριο βενετικο, τοσο σέ τζιβιλι οσάν και κριμιναλε. Και οτη ύχανε πιησι ή αυτή κομεσι, τό εχο βεβειον, στερεον και απαρασαλεύτον. Και μιν εΐβρισκοντας νοδαρος, εΐς το παρών σά νά οφελαγη και νά αξισι, οσάν και νά εΐτονε απο πραξες νοδαρικες και νά μπειν σέ νοδαρο, εΐπο μαρτιριας τόν κατοθεν ...».

ΜΙΣΘΩΣΗ («ΑΦΙΤΑΝΤΖΑ») ΤΟΥ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΥ ΤΥΡΙΟΥ

1709, 6 Φεβρουαρίου

«... Τήν σημερον αναφανησθισαν κατεμπροσθεν εμοϋ νοταριον ή παροντες, απο ενα μερος ό μισέρ Ιωάννης Σουρμπής και απο τω αλο ό κύρ Ζαφιρης Ξενος, τα οπια διο μερι εσηβαστικαν ός κατοθεν: ήγοϋν επιδιτης και ό αυτός Σουρμπης νά εχη παρμενο απο τό πονμπλικο εΐνκαντο τό απαλτο του τιρείου τής Αμαξικής και μήν εχοντας αυτός τόν μοδον νά σταθή να ανηζί αργαστρι, θελιματικός τροπου ό αυτός Σουρμπις απαλταδορος δινη θελιμα του ανοθεν Ξενου νά ανηξι αργαστρι νά πουλύ τηρι δια ονομα του αυτουσ απαλταδορου, μέ ηποσχεσην του αυτου Ξενου νά εχη να δινη του αυτουσ Σουρμπι ριαλια τεσερα τόν παροντα μινα άντετζιπαδα δια να τα μετρηση εΐς τήν καμαρι και είνε νικοκιρις ό ανοθεν κύρ Ζαφιρης νά πουλι εΐς τό αργαστρι του τιρή εος τόν ερχομενον μινα τόν Σεπτεβρι, ιγονν εΐς τέσ 15 του αυτουσ μινός, εΐς την ημεραν του αγιου Σταβρου, οπου τελιοση ή αφιταντζα του, έξεκαθαριζοντας ότη ανησωστάς και τηνάς ηθελε βαλι καμιαν ενάντιοτητα του αυτουσ Ξενου ης τό να πουλιση τιρί νά ηνε εΐποσχομενος ό Σουρμπις να τοπε μάντενρι και να τοπε σολεβαρι από ητη εξοδο και πλερομι, οπου ηθελε καμι, τοσο του αυτουσ Σουρμπι ή αλονουσ κανενοϋ και να μήν ημπορι νά πρετεντερι πλεο αλο τηποτας απο τών αυτών Ξενο μονόν τα ανοθεν ριαλια τεσερα ...».

384

- 1707-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και πατριαρχική απόφαση. Ανάφη, Κωνσταντινούπολη, Σαντορίνη.
Μ. Μηδρινός, *Η έν Θήρα ίερά μονή του προφήτου Ηλιοϋ*, Άθήνα 1970, σ. 48-52 αρ. 1-4, σ. 61-62, σ. 65-67, σ. 118-122 αρ. 1-3, σ. 124-126 αρ. 5-8, σ. 163-168, σ. 182-188, σ. 211-216.

385

1708. Νοταριακή πράξη μίσθωσης έργου. Ζάκυνθος.
Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτο συμφωνητικό για τήν κατασκευή μιās φρεγάδας (10 Νοεμβρίου 1708)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/1 (1969), σ. 38-39.

386

1708-1785. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βιέννη, Κετσκεμέτ, Nagy-Szent Miklos (σύνορα Ουγγαρίας - Τρανσυλβανίας).

Γ. Λάϊο ς, *Η Σιάτιστα και οι έμπορικοί οίκοι Χατζημιχαήλ και Μανούση (17^{ος}-19^{ος} αι.)*, Θεσσαλονίκη 1982, σ. 45-48, 114-15, 137-141.

387

1708-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις. Κράβαρα (Αιτωλοακαρνανία).

Χ. Χαρλαμπόπουλος, «Παναγία Αμπελακιώτισσα. Το σταυροπηγιακό μοναστήρι. Έγγραφα 1708-1820, έγγραφα 1829-1965 (β' σειρά). Θυμήσεις», *Ναυπακτικά* 4 (1988-1989), σ. 521 αρ. 1, σ. 524-531 αρ. 3-7, σ. 534-548 αρ. 9-22, σ. 550-538 αρ. 24-38, σ. 569-591 αρ. 40-62, σ. 593-598 αρ. 65-67, σ. 600-620 αρ. 72-87, σ. 624 αρ. 1, σ. 627 αρ. 4, σ. 629 αρ. 6.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΙΕΡΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΓΙΑ ΖΗΤΕΙΑ

1813, 12 Νοεμβρίου

«... Με το παρόν μας φανερόνομε εμείς ιδιοχείρως Παπανικόλας του Πόδου από Νεχώρι κι Αναγνώστη Παπαγιαννοπουλος απο Στόλια πως εσυμφωνήσαμεν με τον Ηγούμενον κυρ Θεόφιλον από Μοναστήρ Κοζίτζας και μας έδωσε εδώ κι τα αγιολείφανα πέντε κομμάτια και τον σταυρόν κι Τίμιον Ξόλον διά να πάμε εις την ζητείαν και εκάμαμε και από κάθε ένα να δίδομεν διά τα άγια λείφανα από είκοσι ένα γρόσια τον κάθε μήνα ήτοι γρόσια 21 έως του χρόνου κι αν τα κρατήσωμεν από τον χρόνον και πέρα έχομεν να του δίδωμεν από τριάντα γρόσια κάθε μήναν κι όσον καιρόν σταθούμεν και έχομεν να τα επιχειρίσωμεν πίσω εις το χέρι του ηγουμένου τα άγια λείφανα και των δούλων του μοναστηρίου και ούτως εδώσαμεν την ομολογίαν μας εις χείρας του Ηγουμένου παρά των μαρτύρων ...».

388

1709. Αιρετοκρισία. Λευκάδα.

Δ. Γκόφας, *Δείγμα. Ιστορική έρευνα επί του έλληνικού δικαίου των συναλλαγών*, Αθήνα 1970, σ. 2-6.

389

1709-1740. Διαθήκες. Περιλαμβάνεται ρήτρα εγκαταστάσεως της συζύγου του διαθέτη ως «κυρᾶς και νοικοκυρᾶς». Λευκάδα.

Σ. Φλογαίτης, «Η ρήτρα “κυρά και νοικοκυρά” στις διαθήκες του ἀρχιεπισκόπου Λευκάδας», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Λευκαδικῶν Μελετῶν* 4 (1977), σ. 56-57.

1709, 23 Ιουλίου

«... ἔτι λέγει ἀφήνει διὰ νόμιμον καὶ καθολικόν του κληρονόμον μετὰ τὸν θάνατόν του τὸ παιδί του τὸν γιῶργο καὶ ἀφήνει κυρά καὶ νοικοκυρά εἰς ὄλο του τὸ πρᾶγμα κινητὸ καὶ ἀκίνητο ὅπου ἔχει τὴν συμβίαν του τὴν Κεράτσα ἀναστασία ἢ ὁποῖα νὰ εἶναι ὑποσχόμενη νὰ στέκη ἀνταμῶς μετὰ τὸν ἄνωθεν υἱόν του τὸν γιῶργο καὶ νὰ τὸ κυβερνήσῃ καὶ ἐρχόμενο τὸ παιδί εἰς νόμον ἡλικίαν καὶ δὲν τὸ ἤθελε εὐχαριστᾷ ἢ γνώμη του νὰ σταματήσῃ μετὰ τὴν μητρυνιά του νὰ κάμουν τὸ πρᾶγμα του ὄλο ἤγουν εἰς δύο μερικὰ ὅμοια καὶ τὸ ἓνα νὰ παίρῃ ὁ κληρονόμος καὶ ἕτερον ἢ ἄνωθεν κυράτσα ἀναστασία ἢ γυνή του μὴ ἠμπορῶντας τὸ αὐτὸ παιδί νὰ τὴν ἐνοχλήσῃ εἰς τὸ μισὸ μερικὸ τῆς τοῦ πρᾶματος τὴν αὐτὴν μητρυνιά του ἀλλὰ οὔτε καὶ ἄλλος τινὰς νὰ ἠμπορῇ νὰ πρετεντέρῃ τίποτες ...».

390

1709-1779. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μύκονος.

Σ. Μάνησης, «Ἡ ἐν Μυκόνῳ μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος», *ΕΜΑ* 4 (1951-1952), σ. 79-83, 110-119.

391

1710-1784. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄνδρος.

Δ. Πασχάλης, *Λατῖνοι ἐπίσκοποι Ἄνδρου (1208-1710)*, Ἀθήναι 1927, σ. 23-25.

392

1710-1821. Ἐγγραφα τῶν Δραγομάνων τοῦ οθωμανικοῦ στόλου: Δικαστικὲς αποφάσεις σε α' καὶ β' βαθμὸ ἐπὶ αστικῶν καὶ ποινικῶν υποθέσεων, οδηγίαι πρὸς τοὺς τοπικοὺς κριτὲς τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου γιὰ τὴν ἐπίλυση ἰδιωτικῶν διαφορῶν, διαταγὲς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως σε βᾶρος τῶν ἠττηθέντων διαδίκων, επικυρώσεις συνυποσχετικῶν καὶ αποφάσεων αἰρετοκρισίας. Κωνσταντινούπολη, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Σαντορίνη, Χίος.

Μ. Τουρτόγλου, *Λυδία Παπαρρήγα - Ἀρτεμιάδη, Ἡ συμβολὴ τῶν δραγομάνων τοῦ στόλου στὴν προαγωγὴ τῆς δικαιοσύνης τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου*, Ἀθήνα 2002 (*ΕΚΕΙΕΔ* 36, Παράρτημα II), σ. 15 σημ. 23, σ. 29-108 αρ. 1-68.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΗΜΑΚΗ. ΔΕΝ ΑΝΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΤΟ ΚΥΡΟΣ
ΤΩΝ ΔΙΑΘΗΚΩΝ ΑΠΟ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΟΘΩΜΑΝΩΝ ΚΡΙΤΩΝ

1754, 28 Φεβρουαρίου

«Τιμιώτατοι και χρησιμώτατοι ἄρχοντες και προεστοὶ τῆς Μυκόνου. Τὴν τιμιότητά σας προσφιλῶς χαιρετοῦμεν νὰ σᾶς ἀπολαύσῃ τὸ παρὸν μας ἐν ὑγείᾳ και εὐτυχίᾳ. Διὰ τοῦ παρόντος σᾶς φανερώνομεν ὅτι μᾶς ἐφανέρωσαν ὅτι ὁ Ἄλῃ ἄγᾶς, πρώην βοϊβόδας, ἐχάλασεν τὴν διαθήκην τῆς Καλομοίρας τοῦ Κίζη και ἐπῆρε τὸ κλείσμα εἰς τὴν Καρδαμίλα και τὸ ἔδωσε τῆς θυγατρὸς τοῦ Δημήτρη Κίζη. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι παράνομον νὰ χαλνοῦνται αἱ διαθήκαι και περὶ πλέον οἱ βοϊβόδαδες δὲν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ κάμουν τέτοιες ἀποφάσεις, λοιπὸν λαμβάνοντας τὸ παρὸν μας ἢ διαθήκην τῆς Καλομοίρας νὰ ἔχη τὸ κῦρος της και τὸ γράμμα ὁποῦ ἔδωσε περὶ τούτου ὁ βοϊβόδας Ἄλῃ ἄγᾶς εὐθὺς νὰ τὸ πάρετε και νὰ τὸ ἐσεκίσετε. Ἄς ἔχωμεν λοιπὸν τὴν περὶ τούτου ἀπόκρισιν ...».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΠΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΙΑΦΟΡΑΣ. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΥΣΜΕΝΗ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΑ ΤΗΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΥΛΩΝ
ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΤΗΤΗ

1809, 4 Ιουνίου

«Τιμιώτατοι και ἡμέτεροι προσφιλέστατοι προεστῶτες και ἐπίτροποι τῆς νήσου Μυκόνου τὴν τιμιότητά σας προσφιλῶς χαιρετῶμεν, εἶητε ὑγιαίνοντες ἐν εὐθυμίᾳ. Οἱ παῖδες τοῦ μακαρίτου Μαρκάκη και ἔγγονοι τῆς ἀποθανούσης Μπιατριτζας συγχωρημένου, ὁ Κουράκης δηλονότι και ἡ Μαριτζα, ἀνήγγειλαν ἡμῖν δεινοπαθῶς ὅτι τινὲς τῶν αὐτόθι συγγενῶν τῆς ἀποθανούσης Μπιατριτζας παρεμποδίζουσι τὰ κληρονομικὰ αὐτῶν δίκαια, ἐπερειδόμενοι εἰς τὸ κῶλον τῆς διαθήκης, ὅπερ διαλαμβάνει πῶς «αὐτὰ ὅλα ὁποῦ ἀφήνω εἰς τὰ ἐγγόνια μου, ἂν ἤθελε τοῖς ἀκολουθήσῃ θάνατος προτοῦ νὰ ὑπανδρευθοῦν, νὰ μὴν ἡμπορῇ ἢ μητέρα των νὰ κληρονομή τὸ παραμικρόν». Ὅπερ και θεωρήσαντες ἡμεῖς και ἐπιθεωρήσαντες ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ἔγνωμεν ὅτι ἡ παραγγελία αὐτὴ παρεισήχθη ἐν τῇ διαθήκῃ μόνον και μόνον διὰ νὰ μὴν ἀποξενωθῇ ἢ περιορισθῇ αὐτὴ, δὲν ἀπαγορεύει ὁμως τὸ νὰ μὴν κληρονομήσωσιν οἱ παῖδες, ἐὰν δὲν ἤθελον ὑπανδρευθῇ. Ἄλλως τε και μὲ τὸ νὰ χρήζωσι τὰ νῦν τῆς περιορισίας ταύτης διὰ τὴν ἀφενκτον ὑπὲρ παιδείας και ἀνατροφῆς αὐτῶν δαπάνην, γράφοντες προστάζομεν ἀποφασιστικῶς ὑμᾶς νὰ καθυποβάλητε τοὺς τοιοῦτους συγγενεῖς τῆς εἰρημένης Μπιατριτζας, ἄνδρας τε και γυναῖκας, νὰ ἀφήσωσι ἐλεύθερα τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ διαλαμβανόμενα κινήτα και ἀκίνητα πράγματα εἰς τὴν πληρεξουσιότητα τῶν εἰρημένων ἐγγόνων της, ὅ,τι δηλαδή ἢ ἀποθανούσα ἀφήνει πρὸς αὐτὰ τὰ ἐγγόνια της, ὥστε τὰ μὲν ἀκίνητα ἐλευθέρως νὰ τὰ πωλήσωσιν εἰς πούμπλικον ἰκάντο, τὰ δὲ κινήτα νὰ ἐξοικονομηθῶσι διὰ τοῦ εἰς τὰ αὐτόθι Θεοδωράκη Πόμερ, ἐπιτρόπου τῶν εἰρημένων παιδων κατὰ τὴν πρὸς τὴν τιμιότητά του ἔγγραφον αὐτῶν ὀρδίναν, παρ' οὗ θέλει ζητηθῇ και ἀσφάλεια τοῦ ὅτι ἡ μήτηρ ἐν παντὶ καιρῷ μένει ἀμέτοχος ταύτης τῆς περιορισίας, ἐὰν δὲ μὴ γένοιτο, ἤθελεν ἀκολουθήσῃ τοῖς παισὶ θάνατος. Οὕτω γενέσθω, μηδενὸς ἐναντιουμένου ἐξ ἀποφάσεως, ἐπειδὴ, ἂν ἀναφανῇ και αὐθις ἀπὸ μέρους τῶν συγγενῶν καμμία δυσκολία ἢ ἐναντιότης, ὄχι μόνον ἡμεῖς θέλομεν κινήθῃ κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ και ἡ κληρονομικὴ αὐτῇ ὑπόθεσις θέλει καταντήσῃ εἰς ἐξωτερικὸν ἐδῶ κριτήριον, και τότε βέβαια εἰς οὐδὲν λογιζομένης τῆς διαθήκης αὐτοὶ ζημιουνοῦνται τὰ μέγιστα. Τὸ ὁποῖον διὰ νὰ μὴν γένη, ποιήσατε ὡς προστάζομεν ἐξ ἀποφάσεως και ὑγιαίνετε ...».

Ο ΔΡΑΓΟΜΑΝΟΣ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ ΕΠΙΚΥΡΩΝΕΙ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΞΗΜΕΝΗΣ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ «ΚΑΝΤΖΕΛΛΑΡΙΚΩΝ» ΕΓΓΡΑΦΩΝ
1820, 3 Ιουλίου

«Νικόλαος Μουρούζης επιβεβαιού.

Ἐπειδὴ περὶ νὰ ἐπεκράτησε καὶ ἐπικρατῆ ἀρχαία τοπικὴ ἔννομος συνήθεια καὶ νόμος ἀμετάτρεπτος ὅτι ὅσα γράμματα ἤθελον γίνωνται, ἤγουν προικοσύμφωνα, πωλήσεις, ἀλλαγὰ καὶ λοιπὰ ἄλλα γράμματα (ἐκτὸς μόνον ὁμολογιῶν) νὰ γράφονται εἰς κοινὰς καγκελλαρίας καὶ εἰς πρωτονοταρικὰς διὰ νὰ ἔχουν κάθε κῆρος καὶ ἰσχύν. Διὰ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη ἦτον καὶ ἡ πώλησις ὁποῦ ἔκαμεν ἡ ἀρχόντισσα Κρεββατοῦ κυρία Αἰκατερινάκι πρὸς τὸν εὐγενέστατον σινιὸρ Φραντζέσκον Σουμαρίπαν, κόνσολον τῆς σεμνοτάτης τοῦ βασιλέως Ὑλλάντας, διὰ τῆς μιᾶς ὥρας τὸ νερὸν ὁποῦ τοῦ ἐπώλησεν ἀπὸ τὸ περιβόλι τοῦ ἀφεντικοῦ, νὰ γένη εἰς κοινὴν καγκελλαρίαν τοῦ τόπου διὰ νὰ εἶναι γνωστὴ κοινῶς εἰς ὅλους. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὴν ἔγραψε μόνη τῆς, ὡς παράλογος οὕσα, ἀποφασίζομεν κοινῇ γνώμῃ, κατὰ τὸ δίκαιον καὶ κατὰ τὰ τοπικά μας ἔθιμα, ὅτι ἡ αὐτὴ πώλησις τῆς μιᾶς ὥρας τοῦ νεροῦ νὰ εἶναι ἄκυρος καὶ ὡς χάριτης ἄγραφος νὰ λογίζεται καὶ τὸ αὐτὸ νερὸν τῆς μιᾶς ὥρας νὰ μένη ὑπὸ τὴν ἀναφαίρετον δεσποτείαν τῆς ἀρχοντοπούλας τῆς αὐτῆς ἀρχοντίσσης Κρεββατοῦς, ὡς δικαίωμα τοῦ περιβολίου τῆς τοῦ ἀφεντικοῦ. Οὕτως ἀποφαινόμεθα κατὰ τὸ δίκαιον διὸ καὶ ὑπογράφόμεθα ...».

393

1710-1834. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμης, «Ἀβαντάρια καὶ ἄλλα προικῶα έγγραφα ἐξ Ἄνδρου», Πέταλον 2 (1980), σ. 36-45, αρ. 1-6.

394

1711-1725. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μάρμαρα, Παροιικιά (Πάρος), Μύκονος, Τήνος.

Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀρσένιος Μενδρινὸς ὁ Πάριος ἀρχιεπίσκοπος Τήνου», Παριανὰ 59 (1995), σ. 299-312, αρ. 1-10.

395

1711-1757. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιαθός.

Β. Καραβίδας, «Ἐφτά ἀνέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα (1717-1742)» Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο 46 (2004), σ. 248-254, αρ. 1-7.

395α

1712. Διοικητικὸ ἐγγράφο. Κέρκυρα.

Π. Χιώτης, Ἱστορικὴ ἔκθεσις περὶ τιμαρίων Κερκύρας, Ζάκυνθος 1865, σ. 40-41, αρ. 12.

396

1712-1713. Νοταριακές πράξεις. Ναύπλιο.

Εύτυχία Λιάτα, «Όψεις τῆς κοινωνίας τοῦ Ἀναπλιοῦ στις ἀρχές τοῦ 18^{ου} αἰ. (μὲ ἀφορμὴ μία διαθήκη)», στον τόμο *Ἄνθη Χαρίτων*, σ. 263-269.

397

1712-1721. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάουσα (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Ἐξι προικοσύμφωνα ἀπὸ τῆ Νάουσα τοῦ 18^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 92 (2004), σ. 77-87, αρ. 1-2· *Παριανὰ* 93 (2004), σ. 168-179, αρ. 3-6.

398

1712-1754. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βελιμάχι, Πάτρα (Αχαΐα).

Κ. Πανίτσας, «Μοναστηριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα Πατρῶν τῆς οἰκογένειας Ράης (Ράϊς)» *Πελοποννησιακά* 24 (1999), σ. 336-346.

399

1712-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αλποχώρι (Ηλεία), Βαλατούνα, Βελιμάχι, Βόστιτζα, Γρεβενό, Δεμέστιχα, Κάλανος, Καλούσι, Κομπηγάδι, Λακώματα, Λιβάρτζι, Μέτζαινα, Νεζερά, Οριόλον, Πάτρα, Ρένεσι, Ρίκαβα, Σοποτός, Σούλι, Χαλανδρίτσα (Αχαΐα), Ναύπλιο.

Α. Τσελίκας (εκδ.), *Τα δικαιοπρακτικά έγγραφα των μοναστηριῶν Ομπλού, Χρυσοποδαριτίσης, Αγίων Πάντων και Γηροκομείου Πατρῶν (1712-1855). Διπλωματική ἐκδοση*, Αθήνα 2000, σ. 11-253, αρ. 1-240.

ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΙΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ

1794, 15 Ιουνίου

«... Ἐστώντας και ὁ ἀνω ειρημένος Ἀνδρέας Κοκόλης νὰ ἔλαβεν εἰς κληρονομίαν ἀπὸ τὸν νῦν ποτὲ θεῖον του πατῆ κῦρ Ἰωάννην Κοκόλην Μαραβέγιαν ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα πράγματα και μερικὰ ἅγια λείψανα και ἕτερα ἱερὰ ἐφόδια καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὴν αὐτὴν διαθήκην γινόμενῃ εἰς τοὺς 1793 Ἰανουαρίου 7 εἰς Κεφαληνίαν εἰς τὰς πράξεις τοῦ Σπυρίδωνος Ἀντίππα, δημοσίου νοταρίου, τὴν σήμερον ἐξ ἰδίας αὐτοῦ βουλήσ και προαιρέσεως μηδενὸς βιάζοντος παραδίδει εἰς χεῖρας τοῦ ἀνωειρημένου καθηγουμένου κῦρ Ἀνανίου τὰ

κάτοθεν σιμειωμένα ἅγια λείψανα καὶ ἕτερα καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ ὁποῖος καθηγούμενος πρὸς ἀντενχαρίστησιν διὰ τὰ αὐτὰ ἅγια λείψανα καὶ τὰ ἐξῆς ἐμέτρησεν ἐνώπιον ἑμοῦ τοῦ γράφοντος καὶ μαρτύρων γρώσια τούρκικα ἑκατὸν πενήντα, ν. 150, τὰ ὁποῖα τὰ ἔλαβεν ἐπὶ χεῖρας ὁ αὐτὸς Ἀνδρέας Μαραβέγιας καὶ κράζεται πλερωμένος καὶ εὐχαριστημένος χωρὶς πλεόν νὰ ἔχῃ καμμίαν ζήτησιν ἢ πρετέζαν εἰς αὐτὰ μένωντας εἰς αὐτὸν τὸ χρέος νὰ ὠφελῇ καὶ διαφεντάρῃ σωματικῶς καὶ μὲ τὰ καλά του τὸν ἀνωειρημένον καθηγούμενον καὶ διαδόχου του ἀπὸ κάθε ἕναν ὁποῦ ἤθελεν ἐπιχειρισθῆ νὰ τοῦ προσφέρῃ παραμικρὰν ἐνόχλησιν διὰ τὰ αὐτὰ ἅγια λείψανα καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς Μαραβέγιας δὲν εἶναι ἐδῶ καλὰ γνωρισμένος διὰ περισσότερον ἀσφάλειαν γίνεται ἐγγνητῆς καὶ πιέτζος δι' αὐτὸν ὁ κὺρ Ἀναστάσις Πεταλὰς Ζαβιτζάνος ἀπὸ Θιάκι ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν κάτοικων ἐδῶ εἰς τὴν Πάτραν ὑποσχόμενος νὰ ἀποκρίνεται τόσον διὰ τὰ ἔνωθεν γρώσια 150 ὁποῦ ἔλαβεν ὁ Μαραβέγιας ὡσὰν καὶ διὰ πᾶσα ἄλλην ζημίαν ἢ ἔξοδα ὁμοῦ δὲ καὶ εἰς πᾶσαν ἐναντιώτητα ὁποῦ τῷ ποτὲ καιρῷ ἤμποροῦσε νὰ ἀκολουθήσῃ τοῦ αὐτοῦ καθηγούμενον καὶ διαδόχου του. Διὰ τὰ ὁποῖα ἅγια λείψανα καὶ τὰ ἐξῆς ἀπὸ ὁποῖον καὶ ἂν ἤθελεν εἶσται κρατημένος διὰ τοῦ παρόντος σωματικῶς καὶ μὲ τὰ ἴδια του καλά παρόντα καὶ μέλλοντα καὶ ὑπὸ μαρτυρίας.

Ἀκολουθοῦν τὰ ἅγια λείψανα.

Μέρος ἀπὸ τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἔτερον μέρος τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Ἔτερον μέρος τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ἔτερον μέρος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Ἔτερον μέρος τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Ἔτερον μέρος τοῦ Ἁγίου Νέστορος καὶ ἕνας Σταυρὸς ἀσυμωμένος καὶ ἀπανωχρυσωμένος τὰ πάντα εἰς ἕνα κουτὶ φιλδεζένιο ...».

400

1712-1842. Νοταριακές πράξεις καὶ αφορισμός. Κεφαλονιά.

Δέσποινα Βλάσση, «Ο οικισμός Καρυά Ερίσσου και η ενοριακή εκκλησία της Υπεραγίας Θεοτόκου της Μπογόμενας», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 7 (1995-1998), σ. 219-224 καὶ σ. 235-241 αρ. 2-4.

401

1713. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ἄνδρος.

Δ. Πασχάλης, «Χριστιανική Ἄνδρος. Andros Sacra», *ΔΧΑΕ* 1/3-4 (1924), σ. 38-39.

402

1713-1815. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Χανιά.

Ζαχαρένια Σημανδράκη, «Τοπωνύμια σε ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα του 18ου και 19ου αιώνα», *Ἐν Χανίοις* 1 (2007), σ. 54-67.

403

1713-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ι. Μ. Ρεοντινού (Αρκαδία).
 Ίωάννα Γιανναροπούλου, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα ἐκ τῆς μονῆς Ρεοντινοῦ», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 205-236, αρ. 1-55.

403α

1714-1718. Φορτωτικές – ναυλοσύμφωνα. Βενετία, Ναύπλιο, Σμύρνη.
 Δ. Γκόφας, «Ἑλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος κατ' ἀνέκδοτον ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν», *Ἐπιθεώρησις Ἐμπορικοῦ Δικαίου* 24 (1973), σ. 326-332 αρ. 1-2 (= Γκόφας, *Μελέτες Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, σ. 363-369, αρ. 1-2).

404

1714-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα καὶ δικαστικὴ ἀπόφαση τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Αργολίδος. Ἄργος, Επίδαυρος (Αργολίδα), Ακράτα, Βαλίμι, Κάτω Ποταμιὰ, Χαλκιάνικα (Αχαΐα), Τρίπολη, Φενεός (Κορινθία).
 Σ. Κουτίβας, «Ἡ παρὰ τὸν Φενεὸν Κορινθίας μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου», *Ἀρχεῖον Κορινθιακῶν Μελετῶν* 1 (1971), σ. 80-83 αρ. 1-4, σ. 109-144, αρ. 1-22.

405

1715. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Ἄνδρος.
 Δ. Πολέμης, «Τὰ φορολογικὰ τῆς Ἄνδρου τὸ 1721», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 103, αρ. 1.

406

1715-1905. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα, ἀποφάσεις δημογερόντων. Κῶς, Λέρος, Νίσυρος, Ρόδος, Σάμος.
 Σ. Χατζησεβαστός, *Ἄστικὸν δίκαιον εἰς Νοτίους Σποράδας ἐπὶ τουρκοκρατίας καὶ ἰταλοκρατίας. Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου*, Ἀθήνα 1977, σ. 114-117, 127-129, 195-197.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ. ΔΙΑΦΥΛΑΣΣΕΤΑΙ Η ΜΗΤΡΙ-
ΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΠΡΟΙΚΩΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΣΥΓΓΕΝΩΝ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ
1738, 16 Δεκεμβρίου

«Έμπροσθεν τοῦ ἐνδοξοτάτου καὶ πολυχρονημένου ἀθθεντὸς ἡμῶν μοντεβελάγα τῆς Ρόδου, ἐρχομένου εἰς τὸ νησί μας διὰ τιπτίσι, ὅλοι μας κοινῇ γνώμῃ, ἐζητήσαμεν τὸ παρὸν μπουγιουρδι παρὰ τοῦ πολυχρονημένου ἀθθεντὸς ἡμῶν διὰ τὰ προικοσύμφωνα ὅπου ἔχομεν συνήθειαν καὶ γράφομεν εἰς τὰ παιδιά μας τόσον οἱ Τοῦρκοι ὅσον καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί. Θέλομεν λοιπὸν καὶ ἀγαποῦμεν προικίζοντες τὴν θυγατέρα μας μὲ ἐγκλαβὴν καὶ παίρνοντες νόμιμον γαμβρόν, ἔτυχε θάνατος εἰς τὴν κόρην καὶ ἔχει παιδί ἀρσενικὸν ἢ θηλυκόν, νὰ μείνῃ τὸ πρᾶγμα, λέγω ἢ προῖκα εἰς τὸ παιδί. Ἐτυχε θάνατος καὶ τοῦ παιδιοῦ, τότε νὰ μένουν εἰς τοὺς γονεῖς τῆς θυγατρὸς αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ ὁ γαμβρὸς εἶχε πράγματα ἰδικά του ἢ ἀγορὰν του ἢ ἔξοδα εἰς τὸ σπῆτι ἐκεῖνο μὲ μαρτυρίας νὰ παίρῃ τὰ ἰδικά του πράγματα καὶ τὸ ἔξοδόν του. ὅστις δὲ ἤθελε φανῆ ἐναντίος εἰς αὐτὸ τὸ μπουγιουρδι ὅπου ὅλοι μας κοινῇ γνώμῃ ἠθέλησαμεν (τὸ ὅποιον εἶναι γεγραμμένον καὶ εἰς τὸν Κώδικα τῆς Ἐπισκοπῆς) νὰ κινηθῆ νὰ ζητῆ κληρονομίαν ἢ νταβᾶ, νὰ εἶναι χρεώστης νὰ πληρῶνῃ εἰς τὸ ἱμαρέτι τῆς Ρόδου γρόσια διακόσια. Ἐβεβαιώσαμεν τὸ λοιπὸν τὸ παρὸν μπουγιουρδι μὲ θέλησιν τοῦ ἀθθεντὸς μας καὶ μὲ μάρτυρας ...».

407

1716. Νοταριακὴ πράξις συμφωνίας καπεταναίων γιὰ ἀσκήση πειρατείας.
Ζάκυνθος.

Ν. Κ ο ν ὀ μ ο ς, «Συμφωνία καπεταναίων τῆς Ζακύνθου γιὰ νὰ κουρ-
σέψουν τὸν κοινὸν ἐχθρὸν μέσα ἀπὸ τὰ καστέλια τοῦ Ἐπάκτου (21
Νοεμβρίου 1716)», Ἑπτανησιακὰ Φύλλα 7/1 (1969), σ. 41-42.

1716, 21 Νοεμβρίου

«... Τὴν σήμερον ἐνεφανίσθησαν κατέμπροσθεν ἐμοῦ καὶ ὑποκάτωθεν τιμίων μαρτύρων παρὸν καὶ σωματικοί, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ καπετὰν Ἀντώνιος Παλακωστόπουλος, ὁ καπετὰν Γεωργάκης Νίκλος, ὁ καπετὰν Νικολέτος Μουζάκης καὶ ὁ καπετὰν Ἀντζουλέτος Κονάκης, τὰ ὅποια μέρη ἐσυμφώνησαν ὡς κάτωθεν. Μέλλοντος Θεοῦ θέλοντος εἰς τὸ παρὸν βιάτσο νὰ κάμουν κουσέρβα ἀναμεταξὺν τοὺς διὰ νὰ κουρσέψουν τὸν κοινὸν ἐχθρὸν, θέλουν καὶ σταμπιλίρουν μὲ τὴ θέλησί τους καὶ μὲ τὴ βουλὴ οὐλονῶνε τῶν ἄνωθε καπεταναίων καὶ ὀφειζιάλωνε τοὺς, ὅτι πρῶτα μὲ τὴ δύναμι καὶ θέλησι τοῦ ἀφεντὸς τοῦ Θεοῦ καὶ δεῦτερο μὲ οὐλλή τους τὴν καρδιά νὰ πάνε νὰ κουρσέψουν μέσα ἀπὸ τὰ καστέλια τοῦ Ἐπακτου, καὶ ὅποιος ἀπὸ τοὺς ἄνωθεν καπεταναίους δὲν ἤθελε νὰ μπουκάρῃ μὲ τὸ μπαστιμέντο του μέσα ἀπὸ τὰ Καστέλια, μόνε ἤθελε ἀμπαντονάρει ταῖς κουσέρβαίς του, νὰ εἶναι ὀμπλιγάδος χωρὶς λόγο καὶ κρίσεως νὰ πληρῶνῃ τῶν κουσέρβωνέ του ὅλαις ταῖς ἔξοδαίς καὶ σπέζαις ὅπου κάμουν εἰς τὸ παρὸν βιάτσο, καὶ νὰ μὴ ἠμπορῇ νὰ πρετεντέρῃ ἀπὸ ταῖς πρέζαις ὅπου θέλουν κάμουν τὸ οὐδὲ τίποτε εἰς τὸ μετρικὸ του, καὶ ἀνίσως καὶ ἐκεῖνος γυρίζοντας ὀπίσω ἤθελε κάμει καμμία πρέζα νὰ μὴν ἔχει μήτε ἀπὸ κείνη τίποτε, μόνε νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ τῶν ἄλλονῶνε τῶν κουσερβωνέ του, μὰ Θεοῦ θέλοντος κάμνοντας ὅτι

λογής πρέζα και ἂν εἶναι νὰ ἤμπορῆ νὰ μοιράζεται εἰς δέκα τρία ἥμισυ μερτικά, ἤγουν τὰ τέσσερα ἥμισυ μερτικά νὰ λαβαίνη ὁ καπετὰν Νικολέτος Μουζάκης μὲ τὴ γαλιότα του καὶ παντιέρα ντεμόνακο, τέσσερα μερτικά ὁ καπετὰν Γεωργάκης Νίκλος μὲ τὴ γαλιότα του, δύο ἥμισυ μερτικά ὁ ὁ Ἄντώνιος Παπακωστόπουλος μὲ τὸ περγαντίνον του, καὶ ὁ καπετὰν Ἀντζολέτος Κονάκης μὲ τὴν φελούκα του ἄλλα δύο ἥμισυ μερτικά, ξεκαθαρίζοντας ὅτι ἀνίσως καὶ ὁ ὁ Παπακωστόπουλος ἔχει περισσότερους ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ φελούκα ἐτότες νὰ ἤμπορῆ νὰ βιαίνη τὸ μερτικό τους ἐκείνωνε τῶν περισσότερων ἀπὸ οὐλὴ τὴ κουσέρβα κατὰ πῶς κάμουν καὶ οἱ ἄλλοι μερτικό, καὶ οὕτω ποιοῦν καὶ ὑπόσκονται νὰ μαντινιέρον τὴν παροῦσα εἰς οὐλα τῆς τὰ μέρη εἰς ὑπόσκεσες ρετσιπροκαμέντε μὲ τὰ καλά τους καὶ τὰ ἐξῆς εἰς μαρτυρίας καὶ βεβαίωσις ...».

408

1716-1870. Πωλήσεις ακινήτου περιουσίας. Αγ. Λαυρέντιος, Δρακειά, Ζαγορά, Μακρινίτσα, Μηλιές, Προμύρι (Μαγνησία), Σαντορίνη, Χαλκίδα.
Δ. Σιὰ τ ρ α ς, *Οἱ αγοραπωλησίες ακινήτων στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα*, Αθήνα 1992, σ. 137-156 αρ. 1-24, σ. 185 αρ. 62, σ. 208-209 αρ. 87-88.

408α

1717-1805. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την άσκηση του νοταριακού επαγγέλματος. Κύθηρα.
Χ ρ ύ σ α Μ α λ τ έ ζ ο υ, «Τὸ νοταριακὸ ἀρχεῖο τῶν Κυθῆρων», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1976), σ. 22-23 σημ. 2, σ. 29-30 αρ. 3, σ. 33 αρ. 6 (= Μαλτέζου, *Βενετικὴ παρουσία στὰ Κύθηρα*, αρ. Γ).

409

1718-1751. Νοταριακές πράξεις. Λευκάδα.
Π. Κ ο ν τ ο μ ί χ η ς, *Ἡ Λευκαδίτικη λαϊκὴ φορεσιὰ ἀπὸ τὸ 17^ο αἰῶνα ὡς καὶ τὰ μέσα τοῦ 20^{ου}*, Αθήνα 1989, σ. 146-151.

410

1718-1829. Έγγραφα σχετικά με την φυλάκιση ιδιωτῶν λόγω μη αποπληρωμῆς χρεῶν. Αίγινα, Ναύπλιο, Παροιικιά (Πάρος).
Μ. Τ ο υ ρ τ ὄ γ λ ο υ, «Αἱ φυλακαὶ ἐπὶ Καποδίστρια», *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), σ. 151-152 σημ. 2, σ. 153-154 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 5, σ. 328-329 σημ. 2, σ. 330-331).

411

1718-1846. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Βαθύ (Σάμος).

Μ. Βαρθολούμης, «Τοπική ιστορία και παραδοσιακός πολιτισμός της Σάμου. Η περίπτωση μιας συλλογής δικαιопρακτικών εγγράφων», *Σαμιακές Μελέτες* 2 (1995-1996), σ. 49-51 αρ. Α1-Α4, σ. 52-53 αρ. Α6-Α7, σ. 57-75 αρ. Β1-Β30.

412

1719. Διορισμός πληρεξουσίου. Αθήνα.

Π. Μιχαηλίδης, «Η Μονή Πεντέλης στη δίνη ενός χρέους στις αρχές του 18^{ου} αιώνα», *Μνήμων* 28 (2006-2007), σ. 34-35.

412α

1719-1771. Πληρεξούσια κυπριακών μονών. Κύπρος.

Ά. Τσελίκας, «Έπτά επίσημα κυπριακά εκκλησιαστικά έγγραφα (1578-1771)», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σ. 258-259 αρ. 3, σ. 273-274 αρ. 7.

412β

1720. Προσκήσεις της «σοσιετὰς τῶν Γραικῶν» για την εμπορική εγκατάσταση και την οικονομική ενίσχυση των ελληνικών κοινοτήτων της Αυστροουγγαρίας. Βασιλεία, Κρακοβία.

Ζ. Τσιρπανλίδης, «Η «σοσιετὰ τῶν Γραικῶν» στὴν αὐτοκρατορία τῶν Ἀψβούργων (1720)», *Δωδώνη* 3 (1974), σ. 163-170, αρ. 1-2.

«Δηλοποίησις ὠφελιμωτάτη καὶ σωτηριώδης πρὸς πάντας τοὺς ἀγαπῶντας τὴν δόξαν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, καὶ τὴν κατ' ἄμφω τοὺς σωτηρίαν τε καὶ εὐδαιμονοίαν. Τοῖς ἅπαξ ἅπασιν ἀπλῶς καὶ καθεκάστοις ἀπανταχοῦ διατελοῦσι διεσπαρμένοις Ῥωμαίοις, εἶτον Ἑλλησι Πελοποννησίοις τε καὶ ἄλλοις, ἀναγγέλοντες δηλωποιοῦμεν ὅτι, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὰς συνθήκας καὶ δεκρέτα τῆς ἀγάπης τοῦ Πασάροβητζ ἐσυμφωνήθη ἀναμεταξὺ τῶν δύο βασιλείων, δηλαδὴ τοῦ θεοσεπέτου τε καὶ θεοφρουρίτου ἡμῶν ἐν Χριστῷ αὐτοκράτορος Καρόλου ἔκτου καὶ τοῦ τῶν Ὀθωμανῶν σουλτὰν Ἀχμέτ, λύμπερον καὶ πάντι ἐλεύθερον εἶναι τὸ κομέρτζιον, ἦγον ἢ πραγματεία διὰ θαλάσσης καὶ ξυρᾶς, ὁμοίως καὶ ἡ ναβιγασιῶνε, τουτέστιν ἡ ναυτική, ἀκολήτως τε καὶ ἀνεμποδίστως νὰ πραγματεῦνται ἐξ ἀμφωτέρων τῶν μερῶν οἱ σούδιτοι, πλερόνωντας ἅπαξ εἰς ἓνα τόπον μόνον τρία τὰ ἑκατὸ τὸ κομέρκι, τῶσον εἰς τὸ ἔμπα ὅσον καὶ εἰς τὸ εἶγα, κατὰ τὰς προρηθέντας συνθήκας τε καὶ δεκρέτα. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς οἱ διεσπαρμένοι Ῥωμαῖοι, ἀπὸ διαφόρους τόπους συναχθέντες καὶ συμφω-

νήσαντες, ὁμογνωμόνως τε καὶ ὁμοφύχως ἐπρεσβεύσαμεν τῷ θεοφρουρίτῳ ἡμῶν ἀητίτῳ καίσαρι καὶ μᾶς εὐεργέτισεν ἐπιεικῶς καὶ εὐμενῶς τὴν ἑαυτοῦ ἐπεράσπισιν καὶ σκέπην, μὲ διάφορα προνόμια καὶ διάφορες εὐεργεσίες καὶ χάρες, εἰς κάθε τόπον καὶ χώραν τῆς βασιλείας του, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὸ Μπεληγγράδι καὶ εἰς τὰ παραθαλάσσια τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, ἦγον εἰς τὸν κόρπον τῆς Βενετίας, ῥητῶς δὲ εἰς τὸ Φνοῦμε, Μπούκαρι, Τριέστι, καὶ ἄλλους τόπους καὶ πόρτα, ὅπου ἢ αὐτοῦ μεγαληώτις ἐφραγκάρησεν, διὰ ὅλους ἐκείνους ὅπου ἤθέλασιν ἔλθει νὰ κατοικεῖσουσιν ἐκεῖ καὶ νὰ πραγματεύονται διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς ἀκολήτως τε καὶ ἀνεμποδίστως.

Διὰ τοῦτο ὅσοι εἶναι ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους φευγάτοι ἀπὸ τοὺς τόπους τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ τε καὶ ἄλλαχού, ἀπὸ τες καταδρομῆς τῶν ἀλοφύλων, ὁμοίως καὶ ἄλλοι ὅσοι θελείσουσιν νὰ ἔλθουσι νὰ κατοικεῖσουσιν εἰς τοὺς προρηθέντας τόπους καὶ πόρτα, νὰ πραγματεύονται καὶ νὰ κτίουσι καὶ καράβια κατὰ τὴν ὁρεξίν τους, μὲ τὴν τροποφόρον παντιέρα τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων, εἶναι πάντι ἐλεύθεροι καὶ ἀτάραχοι εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς ὅλα τους τὰ θρυσκεντικά, νὰ κάνουσι τὸ ῥίτον τους ἀκολήτως τε καὶ ἀνεμποδίστως εἰς τὴν ἐκκλησίαν τους, κατὰ τὰς πατέντας καὶ δεκρέτα τῆς αὐτοῦ καθολικῆς μεγαληώτις, καὶ κατὰ τὰ προνόμια ὅπου ἢ αὐτοῦ μεγαληώτις μᾶς ἐχάρισεν μὲ ἀπηλὰς τημωρικὰς εἰς τοὺς ἀπιθοῦντας αὐτῆς καὶ ὅποιος ἤθελεν μᾶς πηράξει εἰς τὸ ῥήτον μας, νὰ πλερώνη εἰς τὸ φύσκον τριάντα μάρκες μάλαμα καθαρόν, ἦγον δεκαπέντε λύτρες χωντρές, τὸ μισόν εἰς τὴν βασιλείαν καὶ τὸ μισόν εἰς τὸ πρόσοπον ὅπου ἤθελεν πηραχθεῖ. ...

Δεπουτάτοι πλενοιοτενσιάριοι τῆς σοσιετὰς τῶν Γραικῶν νεοβασάλων τῆς αὐτοῦ καθολικῆς μεγαληώτις αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων. Ἐτυπώθη ἐν τῇ περιφίμῳ Κρακοβία Ἀκαδεμήᾳ τῆς Σαρματίας, ἀδεία τῶν ηγεμώνων.

Cum licentia Superiorum 1720»

412γ

1720-1763. Νοταριακά καὶ ιδιωτικά ἐγγράφα. Νάξος.

Γ ω γ ῶ Β α ρ ζ ε λ ι ῶ τ η, Β ἄ λ τ ε ρ Π ο ὕ χ ν ε ρ, «Αναστηλώνοντας μία θεατρική παράσταση: Ἡ παράσταση τοῦ “Ἁγίου Δημητρίου” στις 29 Δεκεμβρίου 1723 στὴ Νάξο καὶ οἱ συντελεστές της», *Παράβασις* 3 (2000), σ. 158-166, ἀρ. 1-7.

413

1720-1843. Νοταριακές πράξεις, ἀγωγή ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου τῆς Αγ. Μαύρας. Λευκάδα.

Π. Ρ ο ν τ ο γ ι ἄ ν ν η ς, *Ἡ χριστιανικὴ τέχνη στὴ Λευκάδα*, Ἀθῆναι 1974, σ. 87-88, 252-253, 255-257, 262-264, 267, 271-272, 275, 301-302, 322-324, 329-331, 345, 361-365, 370, 382-383, 416, 431-433, 436-437, 468-469, 471-472, 474-475, 486 σημ.1, 487-488, 495-496.

414

1721. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Λεύκες (Πάρος).

Ν. Άλιπράντης, «Λευκιανό προικοσύμφωνο τοῦ 1721», *Παριανὰ* 4 (1980), σ. 118-120.

415

1721-1813. Παραχώρηση ναού από ιερέα σε αδελφότητα και νοταριακή πράξη μισθώσεως έργου για την εικονογράφηση του ναού. Λευκάδα.

Γ. Ζαμπέλης, *Οι ιεροί ναοί Εισοδίων και Ευαγγελιστρίας Λευκάδος*, Λευκάδα 1991, σ. 49-55, 84-88.

416

[± 1722-1742]. Πατριαρχική απόφαση. Κωνσταντινούπολη.

Έλένη Άγγελομάτη - Τσουγκάρακη, *Νικόλαος Κριτίας. Βιογραφικά και εργογραφικά*, Άθήνα 1984-1986, σ. 176-177, αρ. 13.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ «ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ» ΑΔΕΙΑ ΓΑΜΟΥ
ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΓΓΕΝΩΝ ΕΞ ΑΓΧΙΣΤΕΙΑΣ 5^{οι} ΒΑΘΜΟΥ.

«Συνοικεσίον συγχώρησις εις ε^ο βαθμόν ἐξ ἀγχιστείας.

Πόνημα Κριτίου.

Ιερώτατε μητροπολίτα Τορνόβον, ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε πάσης Βουλγαρίας ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ κὺρ Νικηφόρε, χάρις εἶη σου τῇ ιερότητι καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ Θεοῦ.

Ἄνηρέχθη καὶ ἐδηλοποιήθη ἐνταῦθα τῇ ἡμετέρῃ μετριότητι περὶ ἐνὸς συνοικεσίου μέλλοντος γενέσθαι αὐτόθι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ σου εἰς χωρίον καλούμενον Περκόβιτζα, ὅπερ ἔχει τόνδε τὸν τρόπον. Ὁ γὰρ Μαυρουδῆς ἀπὸ τοῦ εἰρημένου χωρίου βούλεται λαβεῖν εἰς γυναῖκα τὴν Μαρίαν, ἥστινος Μαρίας ὁ ἀδελφὸς Χατζῆ Δημήτρης ἔφθασε λαβεῖν πρότερον εἰς γυναῖκα τὴν Ράντον ὀνόματι, θεῖαν οὖσαν πρὸς μητρὸς τοῦ ῥηθέντος Μαυρουδῆ, ὡς ἔπεσθαι δηλαδὴ θεῖαν καὶ ἀνεψιὸν λαβεῖν δύο ἀδελφούς, οὗτινος συνοικεσίον καίτοι εἰς ε^ο βαθμόν ἐξ ἀγχιστείας ἀριθμουμένον καὶ κεκωλυμένον ὑπάρχοντος κατὰ τὴν τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν νόμων ἀπόφασιν. Ἐμπης ὁ ρηθεὶς Μαυρουδῆς προσδραμὼν τῇ ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ χάριτι καὶ προβαλόμενος τὰς ἐνούσας τοῦ πράγματος δυσχερεῖς περιστάσεις καὶ τὸν ἐπικείμενον πρόδηλον κίνδυνον κατὰ ψυχὴν, εἰ μὴ γένοιτο τὸ ρηθὲν συνοικέσιον, διὰ τὸ ἐκ συνεργείας τοῦ πονηροῦ φθάσαι αὐτὸς πρότερον εἰς σωματικὴν ἔλθειν ὀμίλιαν καὶ συνδιαφθαρεῖν σαρκικῶς, κἀντεῦθεν ὑπολειφθῆναι ἐξ αὐτοῦ ἔγκυον τὴν Μαρίαν καὶ κινδυνεύειν αὐτὴν εἰ ἀποτύχοι τοῦ γάμου μετὰ τοῦ ἐμβρύου ψυχικῶς συναπολεσθῆναι ἀπὸ σφοδρᾶς ζηλοτυπίας καὶ ἀπογνώσεως. Καὶ δὴ ἐκτραγωδήσας περιπαθῶς οὕτω τὰ κατ' αὐτὸν καὶ πιστοποιήσας μαρτυρίας ἀξιοπίστους τὰ ὑπ' αὐτοῦ προβληθέντα, προσέπεσε γονυπετῆς

τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἐδάφει καὶ θερμοῖς δάκρυσιν καὶ λιπαραῖς δεήσεσιν ἐξαιτησάμενος ἔλεον καὶ οἰκονομίαν καὶ θεραπείαν τοῦ πράγματος, μόλις ἐδυσώπησεν ἡμᾶς ἐπικαμφθῆναι ταῖς αὐτοῦ παρακλήσεσιν, ἀφορῶντας εἰς τὸν ἐπικείμενον αὐτῆς κίνδυνον κατὰ ψυχὴν κατὰ τοὺς πρὸ ἡμῶν χρηματίσαντας προστάτας τῆς Ἐκκλησίας εἰς οἰκονομίαν μᾶλλον τραπέντας ἐν τοῖς τοιούτοις. Δύο γὰρ κακῶν προκειμένων αἰρετέον τὸ μετριώτερον καὶ ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος οὐδενὶ τῶν συνετῶν ἀπήρесе κατὰ τὸν μέγαν τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλον.

Ὁ δὲ ἔνεκεν καὶ ἡμεῖς λόγοις οἰκονομίας καὶ συγκαταβάσεως χρησάμενοι οὐκ ἀνάσχετον ἠγησάμεθα παριδεῖν αὐτὸν ἀθεράπευτον, ἀλλ' ἐλέει τῆς Ἐκκλησίας δεῖν ἔγνωμεν συγχωρῆσαι αὐτοῖς τὸ ρηθὲν συνοικέσιον καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἵνα ὁ ῥηθεὶς Μαυρονδῆς ἔχη ἄδειαν λαβεῖν εἰς γυναῖκα τὴν διαληφθεῖσαν Μαρίαν καὶ στεφανωθῆναι ἐκείνην ἐκκλησιαστικῶς μηδενὸς ἐναντιούμενον ἢ ἀντιλέγοντος. Τὸ δὲ τοιοῦτον συνοικέσιον οἰκονομικῶς μόνοις τοῖς ῥηθεῖσι προσώποις συνεχωρήσαμεν διὰ τὰς ῥηθείσας περιστάσεις καὶ τὸν προφανῆ κίνδυνον, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐτέροις παραχωροῦμεν ποτὲ τὸ τοιοῦτον γενέσθαι».

416α

1723-1822. Διοικητικά καὶ νοταριακά ἐγγράφα. Νάξος, Σαντορίνη.

Ἄ. Μ α ρ ο υ λ ῆ ς, «Ναξιακά ἐγγράφα (1723-1883)», *EEKM* 4 (1964), σ. 401-407 αρ. 1-2, σ. 408-414 αρ. 4-9, σ. 416-420 αρ. 13-15, σ. 421-427 αρ. 17-20.

417

1723-1844. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο καὶ διαταγὴ τοῦ Οθωμανοῦ διοικητῆ τῆς Ρόδου καὶ Σποράδων. Νίσυρος.

Ν. Σ α κ ε λ λ α ρ ῖ δ η ς, «Παναγία Σπηλιανή», *Νισυριακά* 6 (1978), σ. 134-135.

418

1723-1883. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Αλώνη, Παραδείσι (Μικρά Ασία).

Δ. Π ο λ έ μ η ς, «Βούργαρο καὶ Παραδείσι: Δύο ἀνδριώτικα μετόχια στὴν Ἀλώνη», *Δελτίο Κέντρον Μικρασιατικῶν Σπουδῶν* 6 (1986-1987), σ. 60-69 αρ. 1-9, σ. 75-81 αρ. 13-21, σ. 83-88 αρ. 23-32, σ. 90-91 αρ. 34-35, σ. 96 αρ. 37, σ. 105-106 αρ. 42-43, σ. 118 αρ. 50, σ. 140 αρ. 69.

418α

1724. Αφιερώσεις ακινήτων. Λευκωσία.

Γ. Καργώτης, «Η Μονή Παλουριωτίσσης», *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 13 (1949), σ. 59, 75.

419

1724. Μαρτυρικό. Κίμωλος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, «Χρονικὸν τῶν κατὰ τῆς Κιμώλου (Argentiera) πειρατικῶν ἐπιδρομῶν κατὰ τὸν 17°-19° αἰῶνα», *Κιμωλιακά* 4 (1974), σ. 85-86.

420

1724. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Τζίπιδος (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ἱ. Μ. Παναγίας Ξεχωριανῆς Μαρπήσσης», *Παριανὰ* 11 (1983), σ. 14-15.

421

1724-1816. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Ἄργος, Επίδαυρος, Κωνσταντινούπολη.

Γ. Χώρας, *Ἡ Ἱ. Μ. Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ἐπιδαύρου*, Ἀθήνα 1991, σ. 66, 81, σ. 84-88 αρ. 1-6, σ. 299-300 αρ. 9.

422

1726. Μίσθωση ἔργου. Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου (Ἅγιο Όρος).

Β. Παπαγεωργίου, Α. Πετρονώτης, «Ο απογραφικός κατάλογος 1885 του Αγίου Όρους και οι τεχνίτες του, κυρίως οικοδόμοι (πρόδρομη ανακοίνωση)», *Ἐκ Χιονάδων* 8 (2005), σ. 26-27.

423

1726-1828. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Βερσίτσι, Καλάβρυτα, Λιβάρτζι (Αχαΐα).

Ν. Σακελλαρόπουλος, *Τὸ Βερσίτσι καὶ τὰ μνημεῖα του (τοπωνύμια - ὀνόματα - ἐπώνυμα - παρεπώνυμα - ἐγγράφα)*, Ἀθήνα 1972, σ. 76-78, αρ. 1-2 (= Γ. Παπανδρέου, *Καλαβρυτινὴ ἐπετηρὶς ἤτοι πραγματεία περὶ τῆς ἱστορικῆς τῶν Καλαβρυτῶν ἐπαρχίας*, Ἀθήνα 1906, σ. 323, αρ. 1-2), σ. 78-79 αρ. 3-4 (= Ν. Σακελλαρόπουλος, «Σελίδες τοπικοῦ λαϊκοῦ δικαίου ἀπὸ τὴν τουρκοκρατία καὶ λίγο μετὰ τὴν ἐπανάσταση. Ἀνέκδοτα ἐγγράφα

1756-1846», *Επετηρίς τῶν Καλαβρῶτων* 4 (1972), σ. 56-57, αρ. 1-2), σ. 80-81 αρ. 5 (= Σακελλαρόπουλος, ό.π. σ. 59, αρ. 4).

424

1726-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και σουλτανικά διατάγματα. Αρτοτίβα, Βοϊτσά, Ζηλίστα, Κόνισκα, Μικρή Λομποτίνα, Πλάτανος, Στρώμιανη (Αιτωλοακαρνανία), Λιδωρίκι (Φωκίδα).
 Χ. Χ α ρ α λ α μ π ό π ο υ λ ο ς, *Ιστοριολογογραφικά Ναυπακτίας (Εκπαιδευτικά - αγωνιστικά - πατριδογραφικά - αρχαιολογικά - περιηγητικά - αρχειακά - λαϊκό δίκαιο)*, Αθήνα 1985, σ. 91-96 αρ. 1, σ. 198-209 αρ. 2-7, σ. 210-213 αρ. 9-10, σ. 224-226.

425

1727. Νοταριακή πράξη. Μαγουλάδες (Κέρκυρα).
 Σ. Κ ο ν τ ο γ ι ά ν ν η ς, Σ. Κ α ρ ύ δ η ς, «Η ιδρυτική πράξη τῆς Μονῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Ὑψηλῆς Μαγουλάδων Κέρκυρας», στον τόμο *Καιρός. Τόμος τιμητικός στον Ὁμότιμο Καθηγητή Δαμιανό Ἀθ. Δόϊκο*, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 101-111.

426

1727. Καταγραφή ορφανικής περιουσίας και διορισμός επιτρόπου. Μυτιλήνη.
 Χ. Σ τ α υ ρ ά κ ο γ λ ο υ, «Η κοινωνική ευαισθησία προς τα ανήλικα ορφανά. Ο θεσμός της επιτροπείας στην τουρκοκρατούμενη Λέσβο», *Λεσβιακά* 20 (2004), σ. 216-218.

427

1727-1737. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, αποφάσεις γενικής συνελεύσεως του κοινού. Σμύρνη.
 Ἀ. Π α π α δ ό π ο υ λ ο ς - Κ ε ρ α μ ε ύ ς, «Ἀνέκδοτα έγγραφα περι τοῦ ἐν Σμύρνη διδασκάλου Διαμαντῆ Ὑρσίου (1706-1747)», *Παργανσός* 4/3 (1880), σ. 205, 208-216, αρ. 1-7.

428

1727-1808. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σαντορίνη.

Δ. Κ α σ α π ί δ η ς, «Άγνωστα ιστορικά και γενεαλογικά στοιχεία για τὸ θηραϊκὸ οἶκο Ἄλβυ (Alby) καὶ τοὺς Ἰησουῖτες πατέρες Λάζαρο Ἄλβυ (1704-1748) καὶ Ἰωάννη Ἄλβυ (1733-1808)», *Mésogeios* 4 (1999), σ. 93-96, αρ. 1-3.

429

1727-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστική απόφαση. Αθήνα, Θήβα, Σαλαμίνα.

Δ. Πάλλας, *Σαλαμινιακά έγγραφα*, Αθήνα 1996, σ. 21-41 αρ. 1-10, σ. 42-79 αρ. 12-40.

430

1728. Διαθήκη. Λευκάδα.

Π. Ροντογιάννης, «Ἡ διαθήκη τοῦ Παναγιώτη Δοξαρά», *Ἐπτανησιακά Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 117-127.

431

1728. Διαθήκη. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στην ιστορία της Μονής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, του παπα-Λεοντίου ἢ των Πασχαλαίων, στη Σκιάθος», *Ἀρχεῖο Θεσσαλικῶν Μελετῶν* 13 (2004), σ. 135-138, αρ. 1.

432

1728-1811. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Β. Καραβίδας, «Πέντε ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα 1728-1811», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 42 (2002), σ. 106-112, αρ. 1-5.

432α

1729-1774. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, «Στενιώτικα προικοσύμφωνα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος», στον τόμο *Στενιώτικα*, τ. 2, Ἀθήνα 1987, σ. 90-121, αρ. 1-12.

433

1730. Νομοκάνων Γεωργίου Τραπεζουντίου του Χρυσογόνου, καθηγητού στην «Αύθεντική Ἀκαδημία» του Βουκουρεστίου (1715-1739). Αποτελεί μεταγλώττιση «εἰς ἀπλήν φράσιν» των «Διαταγῶν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων»²⁰, ψευδώνυμου κωδικοποιητικού έργου του 4^{ου}/5^{ου} αἰώνα μ.Χ. (Αντιόχεια) περί του ισχύοντος εθιμικού δικαίου και των συνηθειῶν της ποιμαντικής πρακτικῆς. Ἡ ἀπόδοση ἔγινε ἀπό τον Γεώργιο Τραπεζούντιο, με πρωτοβουλία και ἐντολή του Ἡγεμόνα της Βλαχίας Νικολάου Μαυροκορδάτου. Βάση ἀποτέλεσε ἡ ἐπανέκδοση των «Ἀποστολικῶν Διαταγῶν» του J. B. Cotelerius (*SS. Patrum qui temporibus apostolicis floruerunt, Barnabae, Clementis, Hermae, Ignatii, Polycarpi oper edita et non edita, vera et supposita, graece et latine, cum notis*, τ. 1, Παρίσι 1672) ἀπό τον J. Clericus στο Ἄμστερνταμ το ἔτος 1724. Ἡ ἔκδοση γίνεται με βάση το ἐλληνικό χειρόγραφο ὑπ' ἀριθμ. 696 (297) της Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας (φ. 69^ν-241^ν). Βουκουρέστι.
- Χ. Παπαστάθης, «Νομοκάνων Γεωργίου Τραπεζουντίου. Ἡ εἰς τὴν νεοελληνικὴν μεταγλώττισις τῶν "Διαταγῶν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων" κατὰ τὸ Ms Gr. 696 (297) τῆς Ῥουμανικῆς Ἀκαδημίας», *EKEIEA* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 379-614.

«... Κεφάλαιον κζ^{ον}.

... Διότι μήτε ἀνθρώπου ἐνταφίασμα, μήτε κόκκαλον ἀπεθαμένου, μήτε μνήμα, μήτε τὸ τέτοιον καὶ τέτοιον φαγητόν, μήτε ἐνυπνιασμός, ἢμποροῦν νὰ μολόνοιν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Μόλυσμα τῆς ψυχῆς εἶναι ἢ πρὸς Θεὸν ἀσέβεια, καὶ ἢ παρανομία, καὶ ἢ ἀδικία, ὅπου γίνεται εἰς τὸν γείτονα, ἢ ἀρπαγή, ἢ δυναστεία, ἢ κανένα ἐναντίον εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ γειτόνου, μοιχεία δηλαδὴ, ἢ πορνεία. Διὰ τοῦτο ὦ ἀγαπητοί, νὰ ἀποφεύγετε τὰ τέτοια παρατηρήματα μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐλληνικά. Διότι μήτε τὸν ἀπεθαμένον συχαινόμεσθεν, ὡς καθὼς κάμνοιν ἐκεῖνοι, ἐπειδὴ καὶ ἐλπίζομεν πὼς πάλιν θέλει ἀναστηθῆ. Μήτε κατηγοροῦμεν τὴν νόμιμον σμίξιν, ὅτι οἱ αἵρετικοὶ συνηθίζουσιν νὰ ἀσεβοῦν εἰς τὰ τοιαῦτα ...»

20. Γνωστές και ὡς «Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ» ἢ «Διαταγαὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος, τοῦ Ῥωμαίου ἐπισκόπου καὶ πολίτου» ἢ «Καθολικὴ Διδασκαλία» (*Constitutiones Apostolorum*). Πληρέστερη ἔκδοση ἀπὸ τον F. Funk, *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, I, Paderbornae 1905 (ανατ. χωρὶς τὴν εἰσαγωγή και τὰ σχόλια στη Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, τ. Β', Ἀθήναι 1955, σ. 5-180· πρβλ. και σ. 509-1155). Για τὸ ἔργο βλ. ἐνδεικτικὰ Ἄ. Χριστοφίλόπουλος, *Ἑλληνικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον*, Ἀθήναι 1965², σ. 36-37· Π. Χρήστου, *Ἑλληνικὴ Πατρολογία*, τ. Β', Θεσσαλονίκη 1978, σ. 44-45.

434

1731-1732. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Παροικιά (Πάρος).

Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ αἵρετοκρισία στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου Πελάγους (17^{ος}-19^{ος} αἰ.). Ἐπιβιώσεις τοῦ δικαίου τῶν Βυζαντινῶν», στὸ *Τιμητικὸς τόμος ὁμότιμου καθηγητῆ Βασ. Σαρσέντη*, Πειραιᾶς 1998, σ. 419-422, αρ. 1-4. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 247-250, αρ. 1-4.)

435

1731-1767. Επισκοπικές αποφάσεις, ιδιωτικά έγγραφα. Λάρισα.

Γ. Ντρογκούλης, «Οἱ συντεχνίες στη Λάρισα στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Ανέκδοτα έγγραφα για τις οικονομικές και κοινωνικές δομές στην περιοχή», στα *Πρακτικά του Ἀΐστορικού - Αρχαιολογικοῦ Συμποσίου*, Λάρισα 1985, σ. 295-302, αρ. 1-9 (βλ. καὶ Ἑλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς ζωῆς τῆς Λάρισας κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά* 3 (1990), σ. 309-310 αρ. 1, σ. 312-318 αρ. 4-8, σ. 321-325 αρ. 10-11²¹).

436

1731-1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βυζίκι (Αρκαδία).

Ν. Φλούδας, *Βυζικιώτικα ἦτοι: γεωγραφία - τοπογραφία - χωρογραφία - λαογραφία - ἀρχαιολογία - ἱστορία Βυζικίου Γορτυνίας*, τ. Γ', Ἀθήνα 1963, σ. 333-335, 358-360, 362-365, 372-385.

437

1731-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα, Μενίδι.

Δ. Γιώτας, *Οἱ Μενιδιάτες κατὰ τὸν 18^ο αἰῶνα καὶ τὴν ἐπανάσταση τοῦ '21*, Αχαρνές (Αττικής) 1990, σ. 256 αρ. Α2, σ. 264-282 αρ. Α4-Α13, σ. 285-297 αρ. Α15-Α22, σ. 305 αρ. Α30-Α31, σ. 324 αρ. Α38.

438

1731-1855. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Θάσος.

21. Βλ. καὶ λήμμα 282 τοῦ παρόντος τόμου.

Κ. Χιόνης, «Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου των ετών 1731-1855», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 87-90 αρ. 1-7, σ. 92-99 αρ. 9-22, σ. 106-109 αρ. 27-32.

439

1732-1822. Δωρεά, ορισμός κατζηλιέρη. Μενετές (Κάρπαθος).
Γ. Γεωργίου, *Καρπαθιακά*, τ. Α', Πειραιᾶς 1958, σ. 30-32, 151.

440

1732-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ασπρόχωμα, Καλαμάτα, Κουτσούκ Μάνη (= Μικρομάνη), Νησί (= Μεσσήνη) (Μεσσηνία).
Γ. Άναπλιώτης, *Ανέκδοτα έγγραφα και ιστορικοί τίτλοι τῆς μονῆς Βελανιδιάς (1732-1856)*, Καλαμάτα 1966, σ. 44 αρ. 1, σ. 46-81 αρ. 3-38, σ. 88-102 αρ. 44-58, σ. 104 αρ. 60.

441

1733-1811. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νίσυρος, Πάτμος.
Σ. Κέντρης, «Ἐκκλησίες καὶ ξωκλήσια τῆς Νισύρου», *Νισυριακά* 8 (1982), σ. 92-93, αρ. 1-3.

442

1733-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και σουλτανικός ορισμός. Ζάχολη (Κορινθία).
Ἰωάννα Γιανναροπούλου, «Ἡ παρὰ τὴν Ζαχόλην Κορινθίας μονὴ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ», *Πελοποννησιακά* 7 (1969-1970), σ. 78-95 αρ. 1-24, σ. 98-101 αρ. 28-30, σ. 102-114 αρ. 33-46, σ. 116-123 αρ. 49-56.

443

1734-1831. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα αναφερόμενα σε ζητήματα ανθρωποκτονίας και αποζημιώσεως του παθόντος. Πάρος.
Μ. Τουρτόγλου, *Τὸ φονικὸν καὶ ἡ ἀποζημίωσις τοῦ παθόντος. Βυζάντιον - Τουρκοκρατία - Μετεπαναστατικοὶ χρόνοι μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου*, Ἀθήνα 1960, σ. 120-136, αρ. 4-14.

ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΛΟΓΩ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΥ. ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΡΗΤΩΣ
ΑΠΑΛΛΑΣΣΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΘΟΝΤΟΣ

1746, 26 Μαΐου

«... Έφανεροθικα σιμερον εις μπαρισιαν τοῦ ενδοξοτατοῦ Μεημεχτ Αγα βοηθοντα μας ὁ επιτροπος κε προεστη τοῦ χοριου Λευχων ὁμοῦ και ὡ Μαρια θιγατηρ Ανδρεα Γαβαλα ὁ ὡπια συντροφιασμενι με τον Ιωαννη Χανιότη τοῦ αυτος εις κερων συντροφιας κε ξεφαντωσις εις το σπιτη της ρηθι Μαριας, ἔλαβοθι με μαχηρη. Αηπον δια την ετην ετοῦτη ὁ Ιωαννης εζητοῦσα απε την Μαρηα τα χασομερηα, εξοδα και ιατρικαν τοῦ, και αυτη παλλε ὡ Μαρηα μαζη με τον επιτροπων και προεστη συμφονοντας εις το αναμεταξη εδοσαν κε επληροσαν τον ανο λεγομενον Ιωαννη που ἔλαβωθι εἰς ὡσον κατα την θελήσην του εζιτοῦσαν και εμινεν στερκτος και ευχαρηστημενος εις τα παντα κε σοῦφλη εμπραεσκα. Μην εχοντας πλεον καμιαν αλληνη τηνα ζητησην δια την ετην ετοῦτη οὔτε απε την Μαρηα οὔτε απε τοῦς γονεους της κε εδικους της αλλα μαληστα κε απε το χοριον. Επιδι κε εις τα παντα εγιναν σουλφη, ὡς ὡπαμεν, κατά το καβουλην τος ...».

ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΦΟΝΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΟΣ.

ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ
ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

1746, 27 Αυγούστου

«Σουλφι εκαμε καβουλή του εμα του ανδρος της ι Σταματοουλα θιγατιρ Παναγιωτή Κοντηλή με τα πεδια τις κε συγγενεις του του Γριγοριου Καστελι... την σιμερον αυτοθελιτων με καθεν καλην γνομην βουλην και αποφασην κε δυναμην τοῦ παροντος, ι κερα Σταματοουλα θιγατιρ Παναγιωτη Κοντηλη ὁμοῦ συντροφιασμενι με τα πεδια τος κε προγονι ὡνοματι Μαρια θιγατερα κε ληπα πεδια τοῦ αποθανον Χουσι Βενιερι και ὡλλι συγγενης τοῦ αποθανον, στερκτι αυτοθελητον γινοςκοντας προς ὡ θανατως τοῦ ανδρος της γινεκος πεδιον κε συγγεγον εσταθι απε τον Γριγοριον Καστελη απε παραχορισι διαβολικι αλλα μαλήστα φανερονετε να μην ητον εις το αναμεταξι τοῦς καμιαν οχριτα οὔτε βαρος, αλλα με λογια ακερα εις κερων ηχηεν το μαχιερι ὡ Γριγοριος Καστελης κε αξαμποθοντας με λογια εκαρφοθι ὡ ριθι Χρουσις κε εμινεν αποθαμενος, σιμερον ληπον δια να ηρινεουσῶν με την χηρα συνβια τοῦ κε παιδια του ὡ ανο ὡριμενος Καστελης εδοσεν παρισια ενεμπροσθεν τον μπαροντα αξηοπιστων μαρτηρον της λεγομενης κερα Σταματοουλας κε πεδιον αυτου αποθανον χιροδοτος ριαληα εξηνητα τα ὡπια ηνε και ὡμολογοῦντε δια σουλφι κε χαλαλη τοῦ εματως τοῦ ανοθε Χρουσι. Μην εχοντας να ζητή οὔτε αυτή οὔτε τα παιδιαν της τορα ὡ εις κανεναν κερων το ὡλλιγοτερον δικεομα απε τοῦ εματος τοῦ αυτου αποθαμενοῦ επιδι κε εγιναν σουλφι κε χαλαλη εις τα παντα και δια να γινετε φανερο εις καθεν κερων κε τοπον ὡ παρουναν τος συνφονια γινετε φανερο κε υπογραφετε ...».

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΒΙΑΡΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΣΠΑΡΤΗΣ.
ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ, ΕΠΙ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑΣ, Ο ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΣ
ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΔΕΝ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΠΑΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ
ΤΗΣ ΔΗΜΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ ΑΠΟΤΕΛΕΙ «ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ».

1830, 23 Νοεμβρίου

«... Νομίζει ἡ Κυβέρνησις, ὅτι, εις τὴν κατάστασιν, εις τὴν ὁποίαν εἶναι ἡ Σπάρτη, αἱ

χρηματικά σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, τόσον διὰ χρηματικὴν δοσοληψίαν, καθόσον καὶ δι' ἄλλα πράγματα, κληρονομίας, προίκας, καὶ ἐκπληρώσεως ὑποσχέσεων συμφωνηθειῶν, εἶναι πρέπον νὰ δοκιμάζετε κατὰ πρῶτον, νὰ παρακινήτε εἰς συνδιαλλαγὴν τοὺς ἀντιφερομένους· ἀλλὰ παρατηρήσατε, ὅτι ὑπάρχουν, ἐκεῖ, τοπικαὶ συνήθειαι, καὶ παράλογοι συνήθειαι· καὶ ἔργον Σας εἶναι, αἱ συνδιαλλαγαὶ νὰ μὴ περιέχουν τὰ παράδοξα τῶν συνηθειῶν τῶν, ὡς αἷμα ἀντ' αἵματος, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ἔργον Σας εἶναι ὁμοίως, ὡσάκις Σᾶς παρουσιάζεται ἀγωγή διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς τιμῆς αἵματος, φονευθέντος ἀνθρώπου, ν' ἀποδεικνύετε τὸ ἀπαίσιον τῆς τοιαύτης συμφωνίας, καὶ τὰ ὅσα χρήματα δικάσετε νὰ πληρωθῶσι, θέλετε τὰ δικάσει ὡς ἀποζημίωσιν τῆς προξενηθείσης ζημίας εἰς τὴν τεθλιμμένην οἰκογένειαν, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τοῦ φονευθέντος ἀτόμου, εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτήν. Ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων πράξεων Σας θέλει εἶναι ἡ πεποίθησις, ἣτις θέλει καταλάβει τὰς ψυχὰς τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πρᾶμα· ὅτι ἡ ζωὴ του εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων· ὅτι ὁ φονεὺς ἀμαρτάνει πρὸς τὴν Πολιτείαν· καὶ ὅτι τὸ ἀμάρτημα τοῦτο πρέπει νὰ παιδεύεται, διότι ἡ Πόλιτεία, διὰ τῶν Δικαστηρίων, ἔχει χρέος νὰ ἐκδικῆται κατὰ τοῦ βλάψαντος αὐτήν· ...

Γνωρίζετε κάλλιστα ὅτι, ὁ σκοπὸς τῶν ποινικῶν νόμων δὲν εἶναι μόνον ἡ σωματικὴ τιμωρία τοῦ ἀμαρτήματος, ἀλλὰ εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα, τὸ ὁποῖον δίδεται εἰς τὴν Πολιτείαν, μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῆς ποινῆς εἰς τὸν ἀμαρτήσαντα· καὶ ἵνα ἀποβῇ, ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῆς ποινῆς, συντελεστικώτερον εἰσέτι ἀποτέλεσμα, ὄχι μόνον τὸ εἶδος, καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ποινῆς, εἶναι ἄξια βαθείας σκέψεως, ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν αἱ τιμωρητικαὶ ἀποφάσεις ἐκτελῶνται.

Γνωρίζετε ἐπίσης, ὅτι ὁπότεν προύκειται λόγος περὶ εἶδους ποινῆς, ζητεῖται ἡ ἀρχή, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ πάθος, τὸ ὁποῖον παρεκίνησε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀμαρτήσῃ· καὶ τότε τῇ ἀληθείᾳ, ὁ ποινικὸς νόμος ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ του, ὅτε ἡ ποινὴ πλήττει, καὶ τιμωρεῖ τὸ πάθος τὸ ὁποῖον παρεκίνησεν εἰς τὸ ἀμάρτημα.

Κύριοι! πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, τὸ Ἀπάνθισμα τῶν ποινικῶν νόμων εἶναι σημαντικῶς ἀτελές, καὶ διὰ τοῦτο, ἡ τιμωρία τῶν ἐγκλημάτων ἀπαιτεῖ ἅπασαν τὴν προσοχὴν τῶν Δικαστῶν, ἵνα ἐκπληρώσουν τὸ χρέος τους κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἀνάγκην, καὶ μὲ ἐπιωφελεῖ ἀποτελέσματα ...

Ἐὰν ἡ κακία του τὸν ἔφερον ἕως νὰ φονεύσῃ, ὄχι χρήματα ἀντ' αἵματος ἀλλ' αἷμα ἀντ' αἵματος· τὴν ποινὴν ὅμως ταύτην θέλετε τὴν μεταχειρισθῆ με μεγάλην μετριοσύνη. Κατὰ τὰς παραδεχθείσας ἀρχὰς ἀπὸ τὸ ἔθνος, ἡ δήμευσις τῶν πραγμάτων ἀπαγορεύεται. Δὲν ἀπαγορεύεται ὅμως ἡ ἀποζημίωσις. Διὰ τοῦτο, ὠφέλιμον ἦθελεν εἶναι ὅτι, ὁπότεν ἡ πλεονεξία ἐπροξένησε φόνον, πλὴν τῆς σωματικῆς τιμωρίας, εἰς ἀποζημίωσιν, τὰ κτήματα τοῦ ἐγκληματία νὰ δίδωνται εἰς τοὺς υἱούς, ἢ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ φονευθέντος ...».

444

1735. Διαθήκη. Παροικία (Πάρος).

Ν. Ἀ λ ι π ρ ἄ ν τ η ς, «Ἀνέκδοτα παριανὰ ἐγγραφα ἀπὸ τῆ συλλογῆ τοῦ κ. Ὁθωνα Κάπαρη», *Παριανὰ* 12 (1983), σ. 98.

445

1735. Καταστατικό της συντεχνίας των σαπουνάδων. Τρίκαλα.
Καλλιόπη Μπουρδάρα, «Η οικονομική δραστηριότητα της Έλληνίδας στο Βυζάντιο και στην τουρκοκρατία (Η γυναικεία συντεχνία τῶν Τρικάλων)», *Τρικαλινά* 6 (1986), σ. 132 (Βλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 329).

446

1735. Πώληση ακινήτου. Θάσος.
Α. Καπόλλας, «Η διαμόρφωση του δικαίου της ιδιοκτησίας και οι μεταβιβάσεις ακινήτων στη Θάσο την περίοδο της τουρκοκρατίας», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 245-246.

447

- 1735-1819. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα και απόφαση κοινοτικού κριτηρίου. Σκόπελος.
Κ. Καλλιανός, «Αρχείο εγγράφων της νήσου Σκοπέλου», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 44 (2003), σ. 209-216 αρ. 1-5, σ. 220-224 αρ. 8-9.

448

- 1735-1831. Ιδιωτικά και διοικητικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις. Νάξος.
Δήμητρα Παντελιᾶ - Γριτσοπούλου, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα από την Νάξο. Τρίτη δέσμη (1685-1822)», *Μνημοσύνη* 15 (2001-2002), σ. 60-63 αρ. 1-5, σ. 65-67 αρ. 10-15, σ. 69-70 αρ. 17-18.

448α

1736. Απόφαση των Κοινών της Νάξου. Νάξος.
Φ. Κατσορός, «Γράμμα συμφωνητικῶν τῶν τριῶν κοινῶν τῆς νήσου Νάξου», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 154-159.

449

- 1736-1814. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Σκιάθος, Τζιά (= Κέα).

Ι. Φραγκούλας, «Δεκαπέντε σκιαθίτικα έγγραφα τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας», στον τόμο *Σκιαθίτικα Γ' Μελετήματα καὶ Κείμενα*, Ἀθήνα 1982, σ. 71-75 αρ. 3-6, σ. 77-82 αρ. 8-12.

449α

1737-1751. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νίσυρος, Ρόδος.

Α. Διαμαντάρας, «Νισυριακά έγγραφα», *ΔΙΕΕΕ* 9 (1926), σ. 562-566, αρ. 1-4.

450

1738-1785. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ρέθυμνο.

Έ. Ζαμπετάκης, «Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Προφήτου Ἡλίας Ρουστίκων Ρεθύμνης», *Ἀμάθεια* 4/16-17 (1973), σ. 307-309.

451

1738-1816. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἀθήνα.

Π. Εὐαγγέλου, *Πειραιϊκὸ ἀρχεῖο*, τ. Α', Πειραιᾶς 1981, σ. 134-135, 323-324, 409.

452

1738-1870. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μυτιλήνη.

Ι. Κλεόμβροτος, *Mytilena Sacra. Ἡ Ἱερὰ μονὴ Ὑψηλοῦ, Ἱστορία - Τέχνη*, τ. Α', Ἀθήνα 1970, σ. 206-210, 221-226, 231.

453

1739. Διαθήκη. Παροικιά (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Ἡ διαθήκη τῆς Μαρουσάκης Μαυρογένη», *Παριανὰ* 107 (2007), σ. 428-429.

454

1740-1742. Νοταριακές πράξεις. Λευκάδα.

Κ. Κατηφόρης, «Οἱ ἐμπορικές συντροφίες στη Λευκάδα σύμφωνα με το ἀρχεῖο του Γ. Ζαμπέλη (1734-1743)», *Μνήμων* 10 (1985), σ. 290-292, αρ. 1-2.

455

1740-1792. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κάτω Ποταμιά (Αχαΐα).

Ν. Πιέρρος, «Προεπαναστατικά δικαιοπρακτικά έγγραφα εκ Κάτω Ποταμιᾶς Κραθίδος (1740-1792)», *Πελοποννησιακά* 18 (1989-1990), σ. 241-254, αρ. 1-10.

456

1740-1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγία Βαρβάρα, Ακράτα, Ζαρούχλα, Κάτω Ποταμιά, Λεύκα, Πάτρα (Αχαΐα), Ι. Μ. Φενεού, Καλύβια, Κόρινθος, Φενεός (Κορινθία), Κερπινή, Τρίπολη (Αρκαδία), Πιάδα (Αργολίδα).

Π. Καρανικόλας, *Κορινθιακά έγγραφα, ελληνικά και τουρκικά*, Κόρινθος 1983, σ. 19-20 αρ. 3-4, σ. 25 αρ. 7, σ. 28-32 αρ. 9-14, σ. 43-44 αρ. 19-21, σ. 49-50 αρ. 25-27, σ. 54 αρ. 30, σ. 61 αρ. 33, σ. 64-65 αρ. 3-6, σ. 67-68 αρ. 8-9, σ. 73 αρ. 14, σ. 74 αρ. 16, σ. 82 αρ. 25, σ. 85-90 αρ. 29-37, σ. 108-123 αρ. 50-91, σ. 140 αρ. 102, σ. 141-142 αρ. 105-107, σ. 143 αρ. 109, σ. 146 αρ. 113-114, σ. 148-149 αρ. 117-118, σ. 150-153 αρ. 120-123.

456α

1740-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Παροικιά (Πάρος).

Ν. Κυπραΐος, *Τὰ Πάρια ἤτοι ἱστορικὴ συλλογὴ περὶ τῆς νήσου Πάρου*, Σύρος 1911, σ. 104-110.

457

1741-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις. Αλωνίσταινα (Αρκαδία).

Σ. Δημητράκοπουλος, «Νομικά έγγραφα τουρκοκρατίας ἀπὸ τὴν Ἀλωνίσταινα», *Πελοποννησιακά* 18 (1989-1990), σ. 285-297 αρ. 1-11, σ. 300-303 αρ. 17-19.

458

1741-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις. Μύκονος.

Τ. Blancard, *Les Mavroyéni. Essai d'étude additionnelle à l'histoire*

moderne de la Grèce, de la Turquie et de la Roumanie, Paris 1893, σ. 871 αρ. 102-103, σ. 874 αρ. 105, σ. 876-884 αρ. 107-110, σ. 885-886 αρ. 112, σ. 890-891 αρ. 115, σ. 892 αρ. 118, σ. 906-907 αρ. 127 (= Μ. Τασουλάς (εκδ.), *Μαντώ Μαυρογένη. Ιστορικό Αρχείο*, Μύκονος 1995, σ. 40-42), σ. 908-910 αρ. 128-129.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ. ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗ

1754, 21 Ιανουαρίου

«... Έστοντας και να έβγηκεν ο Φραζέσκο Κονταρίνης, εισέ χρέος πολύ, και γυρεύοντας οί άνθρωποι ποῦ τοῦ είχαν δοσμένα τὰ ἄσπρα των και αὐτὸς ἀπεκρίθη πῶς ἄσπρα δὲν ἔχει νὰ τοὺς πληρώσῃ μόνον ἄς πιάσουν τὸ πράμα του νὰ τὸ πουλήσουν διὰ νὰ λάβῃ ὁ καθένας ὅτι τοῦ πέφτη, και αὐτοῖνοι οἱ δανεισταὶ ὅπου είχαν νὰ λάβουνε ἀπὸ τὸν ἄνωθεν Φραζέσκο ἀγκικιόντας τε τὴν ἀπόκρισιν ἐπήγαν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀφέντη Δημητράκη Μαυρογένη Βοϊβόνδα τῆς Μυκόνου, καλεῖ τοὺς ἄρχοντας ἐπιτρόπους κὺρ Ἄντωνέλο Φόσκουλο και κὺρ Μάρκο Ζαφύρι, και κὺρ Γιώργη Σαντοριναῖο και οἱ ἄνωθεν κριταὶ ἀπεφάσισαν νὰ πουληθῇ τὸ πράγμα τοῦ ἄνωθεν Φραζέσκου διὰ νὰ λάβουν οἱ δανεισταὶ τὰ ἄσπρα των, και ἔβγαλαν στὸ ντιλάλη τὸ πράγμα του, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πράγματα εἶναι ἓνα σπίτι κατῶγι στὴ κοντράδα τῆς πυργιανῆς σύμπλιος ὁ ἀνογέρης ὁ Ἰωάννης τοῦ τρούπα, τὸ αὐτὸ σπίτι ἔγινε ντιλάλη διὰ γρόσια ἐνενηντα ἀκόμα και ἓνα ἀμπέλι ὅπου εἶχεν εἰς τὸν πηγάδον σύμπλιος ὁ Μαρκάκης Δεσοῦδας και κὺρ Λεωνῆς Βιτάλης και ἔγεινε και αὐτὸ ντιλάλη διὰ γρόσια 30 ὅπου γίνονται ἡ σοῦμα τῶν δύο πραγμάτων σπητιοῦ και ἀμπελιοῦ γρόσια ἑκατὸν εἴκοσι λέγω 120 γρόσια, τὰ ὁποῖα πράγματα τὰ ἠγόρασεν ὁ ἀφέντης Δημητράκης Μαυρογένης, ἀπὸ τὸν ντιλάλη καθὼς ἄνωθεν λέμε, στὴν τιμὴ ποῦ φανερόνομεν και εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον ἰδικάτου νὰ τὰ κάμη ὡς θέλει και βούλεται ὡς πράγματα ἑδικά του και ἀγορά του και τὴν ἄνωθεν τιμὴ τῶν πραγμάτων ὁμολογοῦν οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι πῶς τὴν ἐπλήρωσεν ὁ ἀγοραστής και διὰ βέβαιον τῆς ἀληθείας ἔγινε τὸ παρὸν εἰς ἔνδειξιν και τὰ ἐξῆς ...».

459

1742. Πώληση ακινήτου. Σκιαθός.

Κ. Κ α λ λ ι α ν ὄ ς, «Συμβολή στην εκκλησιαστική ιστορία της Σκιαθού (Γύρω από ένα πωλητήριο μεριδίου σπιτιού του 18ου αιώνα)», *Μαγνησία* 2 (2004), σ. 91.

460

1742-1774. Καταγραφές παραχωρηθέντων ακινήτων. Σκιαθός.

Β. Κ α ρ α β ῖ δ α ς, «Τέσσερα ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα (δύο διανομές γαιών, ένα προικοσύμφωνο και ένα πωλητήριο γαιών, 1742-1774)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 51 (2007), σ. 187-192, αρ. 1-4.

460α

1742-1777. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, «Διαθήκες από τις Στενιές (1742-1777)», στον τόμο *Στενιώτικα*, τ. 1, Άθήνα 1985, σ. 93-111, αρ. 1-8.

461

1742-1783. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Τίτλοι, όφφίκια και άξιόματα στη νήσο Σκιάθο από τον 17ο μέχρι τὰ μέσα του 19ου αϊ. Μια πρώτη αναφορά στο θέμα», *Δελτίον τής Φιλολογικής Έταιρείας Άλμυρού Όθους* 9 (2005), σ. 158-160, αρ. 1-4.

462

1742-1801. Συνοδικά γράμματα. Κωνσταντινούπολη.

Έ. Φανουράκης, «Άνέκδοτα έκκλησιαστικά έγγραφα τών χρόνων τής τουρκοκρατίας άποκείμενα έν τῷ μουσείῳ Ηρακλείου», *Κρητικά Χρονικά* 1 (1947), σ. 156-157 αρ. 1, σ. 164-167 αρ. 4, σ. 171-172 αρ. 7, σ. 265-266 αρ. 10, σ. 491-495 αρ. 15, σ. 502-503 αρ. 18.

463

1742-1812. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Αγιά, Λάρισα, Τύρναβος (Θεσσαλία).

Ευαγγελία Γιάνγκαλη-Καραουλάνη, «Τέσσερα μετόχια της μονής του Δουσίκου στη Λάρισα, Τύρναβο και Αγιά (1742-1812)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 50 (2006), σ. 343-348, αρ. 1-4.

464

1742-1820. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Αλωνίσταινα, Καρύταινα, Τρίπολη (Αρκαδία), Σμύρνη.

Σ. Δημητράκοπουλος, «Προεπαναστατικά δικαιопρακτικά έγγραφα Άλωνισταίνης», *Γορτυνιακά* 2 (1978), σ. 363-380, αρ. 1-14.

ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΙΜΜΕΝΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ «ΚΟΙΝΟΝ» ΤΗΣ ΑΛΩΝΙΣΤΑΙΝΑΣ.
ΥΠΟΘΗΚΕΥΟΝΤΑΙ ΚΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

1812, 18 Σεπτεμβρίου

«† Ο Δημητζίανης Φιλόθεος επιβεβαιοί:

† Με τὴν παροῦσαν μας συμφωνητικὴν ὁμολογίαν, ὅλοι ἡμεῖς οἱ ὑποκάτωθεν γεγραμμένοι κοινῶς μικροὶ τε καὶ μεγάλοι ἑταίροι τῆς Ἀλωνίσταινας, ἔστοντας καὶ νὰ εἶναι μερικὰ χωράφια, καθὼς θέλει τὰ φανερώσομεν κάτωθεν ὀνομασί, τῶν Σιουρδαίων Παναγιώτου καὶ Ἀνδρέου ὅπου εἶναι μέχρι τῆς σήμερον χρόνους φευγάτοι σαρανταπέντε, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν ἀρμπεντὲ καὶ μᾶς λείπεται τῶν τοσούτων χρόνων τὸ βασιλικὸν δόσιμον, ὁμοίως καὶ τὸ μονκαντὲ μπόρτζι ὅπου τὸ ἄφησαν καὶ τὸ ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν μας. Τώρα δὲ ἔστοχάστημεν καθὼς ὅλα τὰ χωρία τοῦ βιλαετίου μας, ὅπου τοὺς τοιοῦτους φευγάτους, δηλαδὴ ὅπου ἄφηρον τὰ ὑποστατικά τους μαχλούλικα καὶ χάνονται χωρὶς νὰ ἀπολαμβάνουν μῆτε οἱ νοικοκυραῖοι, μῆτε τὸ κοινὸν διὰ τὰ δοσίματά τους, διὰ τοῦτο κάθε χωρίον ὅταν ἀκολουθήσουν τὰ τοιαῦτα, οἰκονομικῶς τὰ πωλοῦν, δηλαδὴ τὰ βάζουν ἀμανατὲ καὶ τὰ ἄσπρα ὅπου λαμβάνουν τὸ κάθε κοινὸν τὰ δίδουν διὰ τὰ βασιλικά μισθία καὶ διὰ τὰ μπόρτζιά τους ὅπου εὐρέθησαν καὶ τὰ ἐπλήρωσε τὸ κοινόν. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὅλοι οἱ Ἀλωνιστιῶται, μὲ μίαν θέλησιν καὶ συμφωνίαν ἀποφασίσαμεν κοινῶς καὶ ἐπώλησαμεν, δηλαδὴ οἰκονομικῶς τὰ ἐβάλομεν ἀμανάτι, τοῦ κυρ Παναγιώτου Δημητρακοπούλου διὰ γρόσια πεντακόσια, λέγομεν νόμ: γρ: 500: καὶ τοῦ ἐδώσαμεν αὐτὰ τὰ χωράφια ὅπου εἶναι κομμάτια εἴκοσι δύο μικρὰ καὶ μεγάλα, ἤτοι νόμ: κομ. 22: ἰδοὺ ὅπου τὰ φανερώνομεν ὀνομασί ... Τὰ ὁποῖα χωράφια τὰ ἐπώλησαμεν οἰκονομικῶς καὶ τὰ ἐβάλαμεν ἀμανάτε εἰς τὸν κυρ-Παναγιώτην Δημητρακόπουλον καὶ ἐλάβαμεν ἡμεῖς τὸ κοινὸν γρόσια πεντακόσια, νόμ: γρ: 500: μπιρ ταμὰμ καὶ τὰ ἐδώσαμεν διὰ τὰ μισθία τους καὶ διὰ τὸ μπόρτζι τους τὸ παλαιόν, τὰ ὁποῖα χωράφια νὰ τὰ ἐξουσιάζῃ ὁ κυρ-Παναγιώτης καὶ νὰ τὰ κάμῃ εἴ τι θέλει καὶ βούλεται καὶ τινὰς χωριανὸς νὰ μὴν ἔχῃ ἐξουσίαν νὰ βάνῃ χέρι ἀπὸ αὐτὰ τὰ χωράφια καὶ ὅταν ἤθελεν ἔλθει τινὰς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς νοικοκυραῖους τῶν χωραφίων νὰ μετῶ τὰ πεντακόσια γρόσια εἰς χεῖρας τοῦ κυρ-Παναγιώτου καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰ χωράφια του τὰ πατρικά του. Ἀκόμη ἂν ἤθελεν ἔλθει τινὰς διὰ νὰ ἐνοχλήσῃ καὶ νὰ πειράξῃ τὸν κυρ-Παναγιώτην, νὰ εἴμεθα ὅλον τὸ χωρίον συμβοηθοὶ του, οὕτως ὑποσχόμεθα νὰ εἴμεθα δαβαντζήδες, χωρὶς νὰ βλαφθῇ ὁ γείτονάς μας κυρ-Παναγιώτης οὔτε ὀβολόν. Διὰ τοῦτο ἔγινεν ἡ παροῦσα μας συμφωνητικὴ καὶ βεβαιωμένη ὑπὸ χειρὸς μὲ ὁμολογία καὶ ἐπιβεβαιώσει τοῦ πανιερωτάτου ἀρχιερέως μας ἁγίου Δημητζίανης κυρίου κυρίου Φιλοθέου, πρὸς ἀσφάλειαν καὶ σιγουρίαν τοῦ κυρ-Παναγιώτου, ἵνα ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας του ...».

464α

1743-1813. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μηλέα Μάνης.

Σ. Κουγέας (ἐκδ.), Νικήτα Νηφάκη (1748-1818 περίπου) Μανιάτικα ιστορικά στιχουργήματα, Ἀθήνα 1964, σ. 240, αρ. 1-2.

465

- 1743-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Γούρα (Ανάβρα) Μαγνησίας.
 Ά. Μ η λ ι ώ ν η ς, «Η Γούρα τής Όθρουσ κατά τήν περίοδο 1742-1855 με βάση τά έγγραφα τής έποχής», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 19 (1991), σ. 194-205, αρ. 2-28.

466

1744. Μαρτυρικό. Ιωάννινα.
 Κ. Μ έ ρ τ ζ ι ο ς, «Ηπειρωτικά: γ) Ένα πιστοποιητικό από τά Γιάννινα του 1744», *Ηπειρωτική Έστία* 5 (1956), σ. 7-8.

467

- 1744-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκόπελος.
 Κ. Κ α λ λ ι α ν ό ς, «Αρχείο εγγράφων της Ν. Σκοπέλου. Ι. Τα δικαιοπρακτικά έγγραφα της συλλογής της Αντιγ. Στ. Βακράτσα», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 33 (1998), σ. 315-336, αρ. 1-2, 4-8, 12-14.

467α

- 1745-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις τοπικών κριτηρίων και οθωμανών αξιωματούχων. Σκύρος.
 Ε. Α ν τ ω ν ι ά δ η ς, «Οι βοεβόδες της Σκύρου στην Τουρκοκρατία», *Αρχαιολογία* 29 (1988), σ. 55-57 αρ. 1-7, 9-20.

468

- 1745-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δολοί, Καλαμάτα Κάτω Δολοί, Κιτριές (Μεσσηνία).
 Σ. Κ ο υ γ έ α ς, *Η γυναίκα Κυρία στή Μεσσηνιακή Μάνη μέσω των προικώων και άλλων εγγράφων (1745-1864)*, Άθήνα 2003, σ. 51-55 αρ. 1-3, σ. 61-80 αρ. 5-11, σ. 90-95 αρ. 14-15.

469

1746. Διαθήκη. Κέρκυρα.
 Σ. Κ α ρ ύ δ η ς, «Κανονισμοί λειτουργίας τής Μονής Υ. Θ. Όδηγητρίας Άγράφων Κερκύρας», στον τόμο *Θράκιος. Άφιερωματικός τόμος στον*

Μητροπολίτη Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Λαμασκηνό (τριάντα χρόνια θεοφιλοῦς ἀρχιερατείας), Κομοτηνή 2006, σ. 232-239, αρ. 2.

470

1746-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σάμος.

Μ. Ζαφειρίου, «Αφιερωτικές πράξεις και εικονικά πωλητήρια στην Αγία "Πελαίτσα" Καλυβιών», *Σαμιακές Μελέτες* 2 (1995-1996), σ. 81-89, 92-99.

470α

1747-1820. Διοικητικά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα, Αλμυρός (Θεσσαλία), Αργυρόκαστρο, Άρτα, Βελεστίνο (Θεσσαλία), Βόνιτσα, Βούνος (Κέρκυρα), Βραχώρι, Γαλατάς (Αιτωλοακαρνανία), Γράψη, Δερβιτζάνη (Αργυρόκαστρο), Δέσιανη (Λάρισα), Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα, Καλαρρύτες, Καρπενήσι, Κοζάνη, Κωνσταντινούπολη, Λάρισα, Μπεράτι, Μπόρσι (Χειμάρρα), Ναύπακτος, Παραμυθιά, Πάργα, Πατρατζίκι (Φθιώτιδα), Πέντε Πηγάδια (Πρέβεζα), Πλάτανος (Θεσσαλία), Πρέβεζα, Σαλαώρα (Άρτα), Σέρβια (Κοζάνη), Σούβλιαση (Θεσπρωτία), Σουδενά (Ήπειρος), Τεπελένι, Τρίκαλα, Τύρναβος, Φόγγια (Ιταλία), Χειμάρρα. Β. Παναγιωτόπουλος με τη συνεργασία τῶν Δ. Δημητρόπουλου, Π. Μιχαηλάρη (ἐκδ.), *Ἀρχεῖο Ἀλῆ Πασᾶ Συλλογῆς Ἰ. Χώτζη Γενναδείου Βιβλιοθήκης τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν*, τ. Α' 1747-1808, Ἀθήνα 2007, σ. 11-15 αρ. 1-3, σ. 17-20 αρ. 5-6, σ. 22-23 αρ. 8-9, σ. 24 αρ. 11, σ. 31 αρ. 15, σ. 34 αρ. 18, σ. 43 αρ. 26, σ. 59 αρ. 36, σ. 60-62 αρ. 38-39, σ. 65-66 αρ. 42-43, σ. 69-73 αρ. 46, σ. 79-96 αρ. 49-53, σ. 99 αρ. 56, σ. 178-181 αρ. 99, σ. 194 αρ. 106, σ. 197-199 αρ. 109-110, σ. 256-257 αρ. 134, σ. 308 αρ. 168, σ. 321-322 αρ. 174, σ. 325-326 αρ. 176, σ. 327-329 αρ. 178, σ. 357-362 αρ. 193-196, σ. 395-396 αρ. 205, σ. 402 αρ. 210, σ. 432 αρ. 232, σ. 434-437 αρ. 234-237, σ. 439 αρ. 239, σ. 458 αρ. 246, σ. 463-465 αρ. 249, σ. 475 αρ. 256, σ. 507 αρ. 272, σ. 509-510 αρ. 274, σ. 520 αρ. 281, σ. 523-533 αρ. 283-287, σ. 576 αρ. 314, σ. 579 αρ. 316, σ. 585 αρ. 318, σ. 602 αρ. 329, σ. 613 αρ. 336, σ. 618 αρ. 340, σ. 659 αρ. 354, σ. 661-662 αρ. 356, σ. 681-683 αρ. 366, σ. 689-690 αρ. 370, σ. 703-710 αρ. 377, σ. 712-713 αρ. 378,

σ. 742 αρ. 393α, σ. 770 αρ. 411, σ. 772 αρ. 413, σ. 777 αρ. 417, σ. 787 αρ. 423, σ. 788 αρ. 424, σ. 791-792 αρ. 426-427, σ. 797 αρ. 430, σ. 805 αρ. 435· τ. Β' 1809-1817, Αθήνα 2007, σ. 15 αρ. 441, σ. 35 αρ. 453, σ. 52-53 αρ. 464-465 σ. 56-59 αρ. 467-471 σ. 76-78 αρ. 481-483 σ. 86 αρ. 488, σ. 89-97 αρ. 491-500, σ. 99 αρ. 502, σ. 101 αρ. 504, σ. 102-106 αρ. 505-511, σ. 112-115 αρ. 514-515 σ. 120 αρ. 518, σ. 124 αρ. 520-521, σ. 126-131 αρ. 523-530, σ. 141-144 αρ. 535-539, σ. 154-155 αρ. 544, σ. 165 αρ. 548, σ. 170-171 αρ. 551, σ. 173-174 αρ. 553, σ. 178 αρ. 557, σ. 184-185 αρ. 562, σ. 213-215 αρ. 573-575, σ. 220 αρ. 579, σ. 252-253 αρ. 590, σ. 263 αρ. 598, σ. 276-281 αρ. 608-614, σ. 285 αρ. 617, σ. 292 αρ. 620, σ. 295 αρ. 622, σ. 301 αρ. 624, σ. 303-305 αρ. 626-630, σ. 312-316 αρ. 633-637, σ. 318 αρ. 639, σ. 323-329 αρ. 641-649, σ. 337-339 αρ. 654-656, σ. 341-345 αρ. 659-661, σ. 348-353 αρ. 663-666, σ. 362-369 αρ. 670-675, σ. 373-375 αρ. 678-681, σ. 376-380 αρ. 683-686, σ. 383-384 αρ. 688-689, σ. 390-392 αρ. 692-694, σ. 394-396 αρ. 696-697, σ. 398-399 αρ. 699-700, σ. 400 αρ. 702, σ. 401-402 αρ. 704, σ. 411-413 αρ. 706, σ. 415-417 αρ. 708, σ. 417 αρ. 710, σ. 427-428 αρ. 714-715, σ. 454-461 αρ. 723-726, σ. 469-472 αρ. 731-732, σ. 473-484 αρ. 734-741, σ. 522-523 αρ. 744-745, σ. 528 αρ. 748, σ. 542-543, αρ. 750, σ. 543-560 αρ. 751-765, σ. 565-588 αρ. 768-795, σ. 590-595 αρ. 797-805, σ. 601-603 αρ. 808-811, σ. 614 αρ. 816, σ. 623-624 αρ. 820-822, σ. 630-635 αρ. 824-826, σ. 637-639 αρ. 828, σ. 651-672 αρ. 831-850, σ. 675-679 αρ. 852-858, σ. 682 αρ. 860, σ. 684-685 αρ. 862-863, σ. 687-706 αρ. 865-887, σ. 716-717 αρ. 889, σ. 718-726 αρ. 891-902, σ. 730-733 αρ. 905-909, σ. 736-940 αρ. 911-913, σ. 743-744 αρ. 916, σ. 762 αρ. 918, σ. 764-767 αρ. 920-924, σ. 769-802 αρ. 926-937, σ. 803-808 αρ. 939-944, σ. 810-818 αρ. 946-956, σ. 820-843 αρ. 958-974, σ. 846-847 αρ. 976-978, σ. 851-852 αρ. 981, σ. 853-854 αρ. 983-984, σ. 861-863 αρ. 987-989, σ. 867-868 αρ. 991-992, σ. 869-870 αρ. 994, σ. 873-884 αρ. 996-1008, σ. 885-886 αρ. 1010-012, σ. 891-894 αρ. 1014-1017, σ. 895-897 αρ. 1019- 1021, σ. 899-900 αρ. 1023-1026, σ. 906-908 αρ. 1029-1032, σ. 912, αρ. 1034, σ. 919-921 αρ. 1037-1041· τ. Γ' 1818-1821, Αθήνα 2007, σ. 19 αρ. 1045, σ. 72 αρ. 1063, σ. 81 αρ. 1066, σ. 86 αρ. 1070, σ. 88 αρ. 1072, σ. 115 αρ. 1081,

σ. 122 αρ. 1088, σ. 126 αρ. 1092, σ. 138-139 αρ. 1102, σ. 141-143 αρ. 1105-1106, σ. 1148-148 αρ. 1111, σ. 170 αρ. 1124, σ. 194 αρ. 1129, σ. 196 αρ. 1132, σ. 198-199 αρ. 1135-1136, σ. 200 αρ. 1138, σ. 203 αρ. 1141, σ. 206 αρ. 1144, σ. 211-212 αρ. 1147-1149, σ. 213 αρ. 1151, σ. 214-215 αρ. 1153-1154, σ. 216-217 αρ. 1156-1157, σ. 228 αρ. 1168, σ. 237-238 αρ. 1174-1175, σ. 239-240 αρ. 1177, σ. 242-243 αρ. 1180, σ. 250-251 αρ. 1187, σ. 255-256 αρ. 1189, σ. 258-259 αρ. 1191, σ. 260-261 αρ. 1193, σ. 264-265 αρ. 1195, σ. 296-297 αρ. 1218, σ. 310-311 αρ. 1227, σ. 319-323 αρ. 1233-1235, σ. 326-330 αρ. 1237-1243, σ. 336-338 αρ. 1248-1252, σ. 364-365 αρ. 1259, σ. 367-368 αρ. 1262, σ. 397 αρ. 1273, σ. 407-408 αρ. 1279-1280, σ. 612-613 αρ. 1404, σ. 614 αρ. 1406, σ. 630-640 αρ. 1416-1417.

471

1747-1828. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Η κατάσταση των μονών και των εκκλησιών της Σκιάθου το 1833», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 255 αρ. 1, σ. 257 αρ. 3.

472

1748-1806. Προικοσύμφωνα. Αγιάσος (Λέσβος).

Δ. Σκληπάρης, «Τρία προικοσύμφωνα», *Μυτιλήνη. Γράμματα-Τέχνες* 2 (1983), σ. 146-154, αρ. 1-3.

473

1749. Έγγραφα κληρονομίας Σ. Ρίζου. Βενετία.

Κ. Μέρτζιος, «Ανέκδοτα ήπειρωτικά μνημεία. Όλόκληρος ή δι-αθήκη του έκ Δελβίνου Σ. Ρίζου», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 13 (1938), σ. 91-102.

474

1749-1828. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λεύκες, Παροικιά (Πάρος).

Ν. Άλιπράντης, «Τέσσερα ανέκδοτα παριανά έγγραφα από τὸ φάκελλο τοῦ π. Νικ. Ἀρχᾶ», *Παριανά* 95 (2004), σ. 331-336, αρ. 1-4.

475

1750-1881. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Νησίστα, Τζουμέρκα (Ήπειρος).

Κ. Διαμάντης, *Άπαντα. Εικόνες και αναμνήσεις από τα χωριά των Τζουμέρκων*, τ. 3, Αθήνα 1985, σ. 41-45 αρ. 1-11· τ. 4 σ. 181-182 αρ. 13-15, σ. 183 αρ. 18, σ. 184-186 αρ. 20-23.

476

1750-1888. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά και δημόσια έγγραφα. Αίνος, Λέσβος.

Π. Βλάχος, «Ιστορικά έγγραφα και στοιχειά», *Λεσβιακά* 10 (1987), σ. 275-284· *Λεσβιακά* 12 (1989), σ. 175-177, 342-343, 347· *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 391-396, αρ. 2-3.

477

1751-1820. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Ι. Μ. Προυσού (Ευρυτανία).

Γ. Κόλιας, Π. Χριστόπουλος, «Τὸ κτηματολόγιον τῆς μονῆς Προυσοῦ Εὐρυτανίας», *Ἐπετηρὶς Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν* 2 (1970), σ. 331-337, 358-365, 370, 379.

478

1751-1910. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Ζαγόρι, Πάπιγχο (Ήπειρος).

Γ. Ἀναγνωστόπουλος, «Λαογραφικά ἐξ Ἠπείρου», *Λαογραφία* 5 (1915), σ. 13-20, αρ. 1-8.

479

1751-1912. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Θάσος.

Κ. Χιόνης, «Ανέκδοτα δικαιопρακτικά έγγραφα της Θάσου», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 138-142 αρ. Α1-3, σ. 140-147 αρ. Α5-17, σ. 148-151 αρ. Α19-24, σ. 152-153 αρ. Α26-27, σ. 154-159 αρ. Α29-38, σ. 159-162 αρ. Α40-45, σ. 165-168 αρ. Β2-7, σ. 169-176 αρ. Β9-22, σ. 177-182 αρ. Β25-30.

ΠΩΛΗΣΗ ΥΠΟ ΤΟΝ ΟΡΟ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ ΤΟΥ ΤΙΜΗΜΑΤΟΣ

1856, 8 Οκτωβρίου

«... διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ γράμματός δήλον ἀποκαθίσταται ὅτι μὲ τὸ νὰ ἦχον ἐγὼ ὁ παράσχος ῥαλίτζας ἐν ὀσπήτιον ἠθέλησα νὰ τὸ πωλήσω τὸν σωτήρη τσιμιτζή καὶ ἔλαβα διὰ πάγι γρόσια διακόσια Αρθ : 200. ἀποθανόντος λοιπὸν τοῦ σωτηρίου ἔμεινα ἐγὼ ὁ υἱὸς του γεώργιος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀποσώσω τὴν ποσότητα ὅπου ἦτον τιμη-
μένον τὸ ὀσπήτιον, ἔλαβα πάλιν τὸ πάγι ὀπίσω, καὶ ἄφησα εἰς τὸν ῥηθέντα παράσχον τὸ ὀσπήτιον πάλι νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσία του, καὶ νὰ μὴν ἔχω εἰς τὸ ἐξῆς οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος τινὰς νὰ τὸν διασῶσῃ τὸ παραμικρὸν διο καὶ ὑποφαίνομαι ...».

479α

1752. Διάταγμα της βενετικής διοίκησης της Κέρκυρας.

Παναγιώτα Τζιβάρα, «“Από τον αβοκάτο στον Γκενεράλη”:
Η αναζήτηση της δικαιοσύνης από Βενετούς υπηκόους της κερκυραϊκής
υπαίθρου τον 18^ο αι.», στα *Πρακτικά του ΚΣΤ Πανελληνίου Ιστορικού
Συνεδρίου* (27-29 Μαΐου 2005), Θεσσαλονίκη 2006, σ. 89-90, αρ. 1.

480

1752-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Γλώσσα (Σκοπέλος).

Κ. Καλλιανός, «Η Γλώσσα της Σκοπέλου. Σελίδες από την
ιστορία και την λαογραφία της», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 41 (2002),
σ. 62-72, αρ. 1-13.

481

1753-1797. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αλόνησος.

Κ. Καλλιανός, «Πέντε αλοννησιώτικα έγγραφα του 18^{ου}-19^{ου}
αιώνα. Συμβολή στην ιστορία του νησιού», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 9
(1986), σ. 209-214, αρ. 1-3.

482

1754. Πατριαρχικό σιγίλλιο με το οποίο επισημαίνονται οι δυσμενείς συνέπειες
της εφαρμογής του εθίμου της προικοδοσίας της πρωτότοκης κόρης
με το σύνολο της περιουσίας των γονέων. Επιτάσσονται ποσοστώσεις
κατά την προικοδοσία των θηλέων τέκνων. Μυτιλήνη.

Ι. Κλεόμβροτος, «Ένα ανέκδοτο σιγίλλιο του Οικουμενικού

Πατριάρχου Κυρίλλου τού επικυρώνει τήν νομοθεσίαν τοῦ μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἀνθίμου Βερτουμῆ διὰ τὰς προικοδοσίας τῶν θυγατέρων τῆς Μυτιλήνης ἐκδοθὲν ἐν ἔτει 1754», *Λεσβιακά* 9 (1985), σ. 5-12.

ΔΙΑΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΙΚΑΣ

1754, Μάιος

«... Ἐπειδὴ λοιπὸν και τὰ νῦν μετὰ εἰς τον ὠδε ἐρχομὸν τοῦ Ἀρχιερέως σας, ἱερωτάτου μητροπολίτου μυτιλήνης ὑπερτίμου και ἐξάρχου πάσης λέσβου ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ και συλλειτουργοῦ κυρ Ἀνθίμου και τῶν τιμιωτάτων και χρησίμων ἀρχόντων και προεστώτων και γερόντων τῆς πολιτείας σας και ὄλου τοῦ νησίου σας ὁποῦ ἤλθον ἐδῶ εἰς τὴν βασιλεύουσαν διὰ βοήθειαν και σύστασιν και διόρθωσιν τοῦ τόπου σας, ἐγνωμεν και ἐβεβαιώθημεν καλῶς ὅτι αὐτοῦ εἰς τὴν πολιτείαν και πατρίδα σας μυτιλήνην, πρό χρόνων ἤδη τινῶν ἔφθασε νὰ γίνῃ μία καινή και παράλογος και ἀδικος και ἀτοποτάτη συνήθεια εἰς τὰς προικοδοσίας ὁποῦ δίδουσιν οἱ γονεῖς εἰς τὰ θηλυκά τέκνα τους ὅταν μέλλουν νὰ τὰ ὑπανδρεύσουν. Ἐπειδὴ ἔχοντας πολλὰς θυγατέρας και μέλλοντας νὰ ὑπανδρεύσουν μίαν ἐξ αὐτῶν τὴν πρώτην προικοδοτοῦσιν εἰς αὐτὴν ὅλην τους τὴν περιουσίαν κινήτην και ἀκίνητον και δεν ἀφήνουσιν οὔτε φυλάττουσιν διὰ τὰ ἐπίλοιπα θηλυκά τέκνα τίποτε, ἀλλὰ μένουσιν ... και ἐξηπορημένα και πάντῃ ἐστερημένα ἀπὸ πατρικὴν και μητρικὴν περιουσίαν ὅπως ὁμοῦ με τοὺς γονεῖς των και εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔνδειαν και ἀκυβερνησίαν ἀναγκάζονται νὰ γίνονται και στατικῶς καλογραῖαι τῷ ὀνόματι και νὰ δουλεύουσιν ὡς αἰχμάλωτοι σκλάβαι τὴν μίαν ὑπανδρευμένην ἀδελφὴν τους, γενόμεναι δοῦλαι ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἦσαν ὁμοτίμου φύσεως και τάξεως με αὐτὴν. Διὰ τὴν ὁποίαν δυστυχίαν και περιφρόνησιν περιπίπτουσιν ὕστερον εἰς πάνδεινα και ὀλέθρια κακὰ ψυχικῆς και σωματικῆς ἀπωλείας και ἀγκαλὰ εἰς διόρθωσιν τοῦ τοιούτου κακοῦ νὰ ἐξεδόθησαν κατὰ καιροῦς εἰς τὴν πολιτείαν σας ἀπὸ τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν γράμματα πατριαρχικά συνοδικὰ με φρικτὰ και φοβερά ἐπιτίμια ἐκκλησιαστικά και ἀφορισμούς και κατάρας κατὰ τῶν τολμώντων γονέων τὴν τοιαύτην ἀπάνθρωπον ἀδικίαν και παρανομίαν εἰς τὰς τέκνας τους, ἀλλὰ με τὴν πολυκαιρίαν και ἀψηφησίαν και ἀνευλαβείαν, τινῶν ἀδιακρίτων και Θεὸν μὴ φοβουμένων ἐλησμονήθησαν και κατεπατήθησαν ἐκεῖνα τὰ ἐκκλησιαστικά ἐπιτίμια και με τό κακὸν παράδειγμα τῶν τοιούτων ἀδιακρίτων παρακινήθεντες και οἱ λοιποὶ ἐξάπλωσαν και ἐπερίσευσαν τό κακὸν εἰς ὅλην τὴν πολιτείαν ... ἀπὸ τώρα ὁμως και εἰς τό ἐξῆς νὰ φυλάττωνται ἀπαραβάτως οἱ διορισμοὶ και τὰ κεφάλαια ὁποῦ περιέχονται και ἐκκλησιαστικῶς ἀποφασίζονται ἐν τῷ παρόντι, τὰ ὁποῖα εἶναι αὐτά:

Κεφ. Α'

Ὅταν μέλλωσιν οἱ γονεῖς νὰ ὑπανδρεύσωσιν τὴν πρώτην τους θυγατέρα, ἄσπρα μὲν μετρητὰ παντελῶς νὰ μὴ προικοδοτοῦνται, οὔτε νὰ τάζονται οὔτε ὄπως νὰ ἀκούωνται εἰς τὴν προικοδοσίαν, ἀλλὰ ἀπὸ μόνον τὰ ὑποστατικά και κτήματα πατρικά και μητρικά ὀσπήτια, ἐλαιόδενδρα, ἀμπέλια, πύργους, ἐργαστήρια, μαλαγματικά, ἀσημικά, ἐξαβαχέρια, μαργαριτάρια και μπακιρικά νὰ γίνετα ἢ προικοδοσία τοῦτ' ἔστι εἰς ὅλα αὐτά, τὰ κτήματα και τῶν δύο γοναίων πατρός και μητρός νὰ γίνετα ἢ διατίμησης και ἢ σοῦμμα ἐν φόβῳ θεοῦ και ἀφιλοπροσώπως ἀπὸ τρεῖς χριστιανούς καλλοὺς διατιμητὰς, φιλαλήθεις και τόν

θεόν φοβουμένους, εκλελεγμένους από τήν πολιτείαν καί τόν ἀρχιερέα σας καί από ὄλην αὐτήν τήν σοῦμμαν τῶν πραγμάτων ὁποῦ ἤθελεν διατιμηθῆ νά λαμβάνη ἡ πρώτη θυγάτηρ τό ἕνα τρίτον εἰς προικοδοσίαν καί νά μείνωσιν τά δύο μέρη διά τά ἐπίλοιπα τέκνα καί πάλιν εἰς τήν προικοδοσίαν τῆς δευτέρας θυγατρὸς νά γίνεται ἡ αὐτή διατίμησις ἐκ τῶν πραγμάτων τῶν εὐρισκομένων καί νά λαμβάνη καί αὐτή τό ἕνα τρίτον ἀπό αὐτά, ὁμοίως ἂν εἶναι καί τρίτη ἢ καί τέταρτη ἢ καί περισσότεραι θυγατέρες ...

Κεφ. Ζ'

Μετά θάνατον τῶν γοναίων αἱ ἕπανδροι καί προικοδοτούμεναι θυγατέρες νά μὴν ἔχουν ἄδειαν νά ζητοῦν κληρονομίαν ἀπό τούς γονεῖς των, εἰ δέ καί θέλουν κληρονομίαν, νά κάμωσι συνεισφοράν τῆς προικὸς των καί νά βάλλωσιν εἰς μέσον τήν προίκαν ὁποῦ ἔλλαβον καί ἔτζη νά ἐμβαίνουν εἰς κληρονομίαν, καθὼς οἱ ἱεροὶ νόμοι ἀποφασίζουσιν ...».

483

1754. Απόφαση ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου καὶ ἐκκλησιαστικά ἐγγράφα. Κέρκυρα.

Δ. Κ α π ἄ δ ο χ ο ς, *Ο Σολωμός δέσμιος του νομικοῦ καθεστώτος τῆς εποχῆς του*, Αθήνα 1992, σ. 105-118.

484

1754-1824. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Ζάκυνθος, Ναύπλιο, Σμύρνη, Τρίπολη.

Τ. Γ ρ ι τ σ ὀ π ο υ λ ο ς, «Σύμμεικτα Ἀρκαδικά Ι. Δικαιοπρακτικά ἐγγράφα Τριπολιτσᾶς», *Γορτυνιακά* 1 (1972), σ. 145-155 αρ. 1-13, σ. 156-161 αρ. 15-23.

484α

1754-1852. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Ρόδος.

Ἄ. Τ σ ο π α ν ἄ κ η ς, «Λίγο φῶς στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τῆς Ρόδου κατὰ τὴν μέση Τουρκοκρατία (II. Μέση καὶ ὀψιμη τουρκοκρατία – Συνέχεια καὶ τέλος)», *Δωδεκανησιακά Χρονικά* 3 (1974), σ. 105-129, αρ. 7-18.

485

1754-1896. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Βούλγαρο, Θεολόγος, Καλλιράχη, Ποταμιά (Θάσος).

Κ. Χ ι ὀ ν η ς, «Ἀνέκδοτα ἐγγράφα τῆς Θάσου ἀναφερόμενα στὸ ἔθιμο

του "παλληκαριάτικου" και "κοριτσιάτικου", *Μακεδονικά* 14 (1974), σ. 141-146, 148-149.

ΠΡΟΓΑΜΙΑΙΑ ΔΩΡΕΑ ΑΝΔΡΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΖΥΓΟ («ΚΟΡΙΤΣΙΑΤΙΚΟ»)

1878, Νοεμβρίου 15

«Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δῆλον ἀποκαθίσταται ὅτι ἐγὼ ὁ ὑποφαινόμενος Ἰωάννης Ἀναστασίου Γιατροῦ, ἐπειδὴ ἐλθὼν εἰς δεῦτερον γάμον καὶ ἔλαβα εἰς νόμιμον σύζυγόν μου τὴν Ἀνούδα θυγάτηρ σακαρλάτη Ἀργυροπούλου, καὶ κατὰ τὸ ἔθος τοῦ τόπου, ἔδωσα εἰς τὴν ρηθείσαν Ἀνούδα εἰς προγαμιαίαν δωρεὰν κορητσάτηκον, τὸ μισὸν ὀσπήτιόν μου ἀνώγειον καὶ κατώγειον καὶ μὲ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ περιοχὴν του, ὅθεν ἀπὸ Σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλει εἶναι τελεία πληρεξουσία καὶ ιδιοκτῆτησα εἰς τὴν ἄνωθεν μισὴν οἰκίαν ἢ ρηθείσα σύζυγός μου ἀνούδα, καὶ ἀνεπηρέαστη ἐκ τῶν παίδων μου καὶ ἐφ' ὅλων τῶν συγγενῶν μου ἕως ὅτου ζῆ, καὶ ἄνευ τεκνοποιήσεως. ἂν ὁμως ὅπερ μὴ γένοιτο καὶ συμβῆ θάνατος ἤθελεν προτελεντήσῃ ἢ ἀνούδα σύζυγός μου ἄνευ τεκνοποιήσεως, νὰ διαμένη ἢ οἰκία μου εἰς τὰ παιδιά, ἢ δὲ καὶ τεκνοποίησῃ, ἔχει τὸ ἐλεύθερον ἢ σύζυγός μου Ἀνούδα, νὰ πωλήσῃ τὴν ἄνωθεν οἰκίαν ἀνεμποδίστως, εἰς ὅποιον πρόσωπον θέλει, ἢ εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς νὰ τὸ δίδῃ, ὅθεν ἐγένετο τὸ παρὸν μου καὶ ἐπεδώθη αὐτῇ ἵνα ἰσχύῃ εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν διηνεκῆ ἐν παντὶ δικαστηρίῳ δικαιοσύνης καὶ ὑποφαινομαι ...».

486

1755. Πρακτικό εκλογῆς καγκελλαρίου. Μύκονος.

Τ. Εὐαγγελίδης, *Ἡ Μύκονος*, Ἀθήνα 1912, σ. 114-115.

487

1755. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καστοριά.

Γ. Χιονίδης, «Ἐγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατία. Α'. Συλλογὴ πρώτη», *Μακεδονικά* 14 (1974), σ. 107-109.

488

1755. Νοταριακό έγγραφο. Ζάκυνθος.

Φ. Μπουμπουλίδης, «Ἀνέκδοτη ζακυνθινὴ διαθήκη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος» στο *Τόμος Τριανταφύλλου*, τ. Α', σ. 258-262.

489

1755-1827. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δίβρη, Καλάβρυτα, Λιβάρτζι, Σκούπι (Αχαΐα).

Γ. Παπανδρέου, *Καλαβρυτινὴ ἐπετηρὶς ἤτοι πραγματεία περὶ τῆς ἱστορικῆς τῶν Καλαβρύτων ἐπαρχίας*, Ἀθήνα 1906, σ. 323-324, αρ. 1-5.

490

1755-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αργολίδα, Αγιονόρι, Κορινθία, Νεμέα (Κορινθία).

Δήμητρα Παντελιᾶ - Γριτσοπούλου, «Δέσμη εγγράφων ἀπὸ τὴν Ἀργολιδοκορινθία», *Πελοποννησιακά* 28 (2005-2006), σ. 248-256 αρ. 1-9, σ. 266-270 αρ. 18-20.

491

1755-1913. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, εκκλησιαστικά έγγραφα, αποφάσεις γενικών συνελεύσεων κοινοτήτων. Μεγαλοχώρι, Πλωμάρι, Ποταμός (Λέσβος).

Α. Στεργέλλης, *Τα λυτά έγγραφα του αρχείου της Χώρας Πλωμάρι*, τ. 1, Αθήνα 1998, σ. 15-163, αρ. 1-126· τ. 2, Αθήνα 2001, σ. 1-112 αρ. 1-99, σ. 113-150 αρ. 101-141, σ. 155-159 αρ. 144-147.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ. ΟΡΙΖΕΤΑΙ
Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΕΛΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΥΣΕΩΣ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ

1850, 4 Αυγούστου

«... Μολονότι προϋπήρχε περί ἄρραβῶνων νόμος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν μέρει δὲν ἐτηρεῖτο καθ' ὁλοκληρίαν, ἤδη κοινῇ γνώμῃ τῶν τιμιωτάτων δημογερόντων καὶ προκρίτων Πλωμαρίου ἐνεκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη νὰ συγκροτῶνται οἱ ἄρραβῶνες εἰς τὸ ἐξῆς κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ὅταν γίνηται ἄρραβῶν, νὰ παρευρίσκηται εἰς τῶν ἱερέων καὶ εἰς τῶν οἰκοκυραίων, ἢ ἐν ἑλλείψει ἱερέως νὰ παρευρίσκωνται δύο οἰκοκυραῖοι ἀφεύκτως, ἐνώπιον τῶν ὁποίων νὰ γίνηται καὶ ἔγγραφον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ γράφωνται τὰ προικισθησόμενα, ἅτινα θέλουν εἶσθαι ἐν ὀσπίτιον καὶ ὅ,τι ἄλλο ἤθελον μείνει σύμφωνα τὰ συμβαλλόμενα μέρη, καὶ τὸ ὁποῖον θέλουν ὑπογράφει οἱ παρευρισκόμενοι οἰκοκυραῖοι. Ἐν ἑλλείψει τοῦ ἱερέως καὶ τῶν οἰκοκυραίων, ὁ ἄρραβῶν θέλει θεωρεῖσθαι ἄκυρος ἐν περιπτώσει διαφορᾶς, μὲ ὅλας τὰς ὑπάρχουσας ἄλλας μαρτυρίας. Ἐν περιπτώσει δὲ διαλύσεως τοῦ τοιοῦτου νομίμου ἄρραβῶνος ἄνευ εὐλογοφανοῦς αἰτίας, τὸ διαλῶν μέρος θέλει πληρῶνει πρόστιμον πρὸς τὸ διαλυόμενον πρὸς εἴκοσι γρ. τοῖς %, ἐκτιμωμένον τοῦ ὀσπιτίου καὶ τοῦ μεριδίου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ λάβῃ μετὰ θάνατον τῶν γονέων, ἐξ αὐτῶν δὲ θέλουν ἐξάγεσθαι εἴκοσι τοῖς %, ὧντινων διαιρουμένων εἰς τριῶν ἴσων μεριδίων, τὸ ἐν θέλει λαμβάνει ἡ ἐκκλησία, τὸ ἐν τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ἄλλο ἡ Μητρόπολις. Ὁ ἄρραβῶν νὰ διαρκῇ δύο ἔτη ὁλόκληρα, χωρὶς νὰ βιάζωνται εἰς τοῦτο τὸ μεταξὺ νὰ νυμφευθῶσι. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, ὅποιον τῶν μερῶν θέλει νὰ παρατείνῃ πλειότερον τὸν καιρὸν, μὴ στέργοντος τοῦ ἐτέρου, νὰ πληρῶνῃ τὸ πρόστιμον ὡς ἀνωτέρω. Ὅποια δὲ ἄρραβωνιαστικὴ παραδοθῇ πρὸ τοῦ γάμου εἰς τὸν ἄρραβωνιαστικὸν τῆς καὶ ἀτιμασθῇ παρ' αὐτοῦ, ὅταν ὁ ἄρραβωνιαστικὸς τῆς δὲν θέλει νὰ τὴν συζευχθῇ, αὐτὸς μὲν νὰ ὑπόκειται εἰς τὸ πρόστιμον, ἐκείνη δὲ νὰ μείνῃ μὲ τὸ ὄνειδος, διότι δὲν ἐφύλαξε τὴν παρθενίαν τῆς ...».

492

1756. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ι. Μ. Βαρνακόβας (Φωκίδα).
 Ά. Ξανάλατος, Άνέκδοτα έγγραφα τής έν Δωριίδι Ι. Μ. Βαρνακόβας, Άθήνα χ.χ., σ. 45.

493

1756. Έγγραφο παράδοσης καταδίκου και απαλλαγής των κατοίκων χωριού από οποιαδήποτε συλλογική ευθύνη για ανθρωποκτονία σε περίπτωση επανόδου του. Άνδρος.
 Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 3. Μία καταδίκη εις κάτεργον», Πέταλον 3 (1982), σ. 227.

1756

«Με τὸ παρὸ γράμμα φανερόν οἱ ραγιάδες τῆς Βουρκοῦτῆς ἐμπροστὰ εἰς τὴ βασιλικὴ κρίσι καὶ πρὸς τὸ χατζῆ Χασάν ἀγᾶ βοϊβότας τῆς Άντρος, τὸ πὼς ὁ Γιάννης Στέφανος ἐπειδὴ καὶ νὰ εἶναι κακὸς ἄθροπος τότε παραδίνου εἰς τὸ χέρι τοῦ χατζῆ Χασάν ἀγᾶ τοῦ βοϊβότα μας νὰ τότε στείλῃ στὸ κάτεργο. Με τοῦτο τῶνε δίνει καὶ ὁ χατζῆ Χασάν ἀγᾶς τὸ παρὸ γράμμα με τὴ βούλαν του. Ὅποτε ἤθελε ξαναπάγει στὸ χωριὸ καὶ ἂν ἴσως καὶ ἤθελε τότε σκοτώσει τὸ χωριὸ, νὰ εἶναι καλὰ σκοτωμένοι καὶ νὰ μὴν ἔχη νὰ δῆναι τὸ χωριὸ τίποτας».

494

- 1756-1821. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστικὴ ἀπόφαση Οθωμανοῦ κριτῆ. Άνδρος.
 Δ. Πολέμης, «Στοιχεῖα διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ναυτικοῦ δικαίου τῆς Άνδρου κατὰ τὴν προεπαναστατικὴν περίοδον», Πέταλον 2 (1980), σ. 118-132 αρ. 1-8, σ. 137-138 αρ. 10, σ. 140-142 αρ. 13, σ. 145-152 αρ. 16-19.

495

1757. Πατριαρχικὸ έγγραφο. Κωνσταντινούπολη.
 Δ. Άγραφιώτης, «Ποικίλα ἱστορικὰ ἀπὸ τὴν ἐπαρχία τῆς Άγιᾶς», Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο 2 (1981), σ. 149.

496

1757. Ρύθμιση ζητημάτων επιτροπείας ορφανοῦ τέκνου. Σίφνος.

Βαλεντίνη Τσελίκα, «Διακανονισμός επιτροπείας ορφανού ανηλίκου στα 1757», στα *Πρακτικά Α' Διεθνούς Σιφναϊκού Συμποσίου*, Αθήνα 2001, σ. 161-162.

1757, 7 Μαΐου

«... Τὴν σήμερον ἔλθαν εἰς τὴν κἀντζίλαριαν τῆς κίνουης ὁ κίρ Μανόλης Ἀλιμπέρτις ὠμοῦ μὲ τὸν γάμβρόν του Ἰωάννη Μπατί καὶ ἐπαράκάλεσαν τοὺς κἀτοθεν ὑπόγέγραμμένους, διὰ νὰ ἰδοῦν τὴν διάφοράν οπού ἔχαν διὰ τὸ ὄρφανὸ πῆδι οπού ἔκαμεν ὁ ριθίς Ἰωάννης μὲ τὴν θυγατέρα τοῦ ἄνωθεν κίρ Μανόλη καὶ με τὸ νὰ ἀποθάνει ἡ γυνεκα του, εθέλισεν ὁ κίρ Μανόλης νὰ κρατίση τὸ πῆδι στὰ χέρια του νὰ τὸ θρέψι. Εσίμφόνισαν τὸ ἀνάμεταξίν τος νὰ θρέψι τὸ πῆδι τὸ ὄρφανὸ καὶ νὰ κρατὶ καὶ τὸ πράμα ὄλον τῆς θυγατρὸς του στο χέρι του εὐς οὐ νὰ γίνι τὸ πῆδι νόμου υλίκίας καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ πάτερας τοῦ πῆδιου, μὲ τὸ νὰ ἔχεν κἀμόμενα ἐξοδα τις θανίς τις γύνεκός του ὁμοῦ καὶ χάράτζια οπού ἐπλίρσεν τὸν πρότο χρόνον οπού ἐπἀντρεῦτικεν τὰ ὀπία τὰ ἐζίτουσεν νὰ τα λάβι. Ἐγνόρισαν ἡ κἀτοθεν ὑπόγέγραμμένι καὶ τοὺς ἐτέργιασαν ὅτι ὦ μὲν Ἰωάννης νὰ ἄψιση ὄλλα τὰ ἄσπρα οπού ἐζιτουσεν ὁπὸς ἔχεν ἐξὸδιάσμενα κατὰ τὴν νότα οπου ἐφάνεροςεν καὶ ὁ κίρ Μανόλης ἐστέρξεν καὶ τοῦ ἔδοσεν εἰς χίρας του τὸ χόραφι οπού ἔχι τὸ πῆδι εἰς τὸν Πλάτι αλὸν νὰ τὸ κάρποτρὸγη εὐς οὐ νὰ γίνι τὸ πῆδι νόμου υλίκίας. Με τούτο νὰ δουλέβι ὁ κίρ Μανόλης τὸ χόραφι καὶ νὰ πέρνι τὴν τρίτι ἰντράδα καὶ ὁ Ἰωάννης τὰ δύο μέρηδια καὶ νὰ πλέρόνι τὸ χάράτζι εἰς τέρμενον χρόνη οκτὸ ἀπὸ τίν σήμερον. Ἐτζι ἔμιναν στέρκτὰ καὶ τὰ δύο μέρη νὰ μένονν ἀνένόχλητι καὶ ἀκάταξιτή. Με τούτο ἡ μὲν καὶ δὲν ἰθέλεν διῆδη τὴν εντράδα ὁ κίρ Μανόλης, ὅς καθὸς ἐσυμφόνουσαν νὰ ἔχι ἄδια ὁ Ἰωάννης νὰ πέρνι τὸ χόραφι εἰς χίρας του καὶ νὰ τὸ δουλέβι. Ὅθεν εἰς πίστοσιν καὶ βέβεόσιν ἐκάμαν τὸ παρόν παρακάλόντας νὰ τὸ ἠπογράψουν εἰς ἀσφάλιαν καὶ τὰ ἐξῆς. Με τούτο ἔστερξεν ὁ Ἰωάννης νὰ βάζι τὰ μέροκᾶματα τὰ ἐμισὰ στο θέρος καὶ στα βότανα. Τα ἄνωθεν ἄσπρα σὺνμποσοῦντε γρόσια σαράντα ...».

497

1757-1784. Δικαστικές αποφάσεις του καδὴ της Σκύρου, «εξοφλητικὸν γράμμα». Σκύρος.

Ξ. Ἀντωνιάδης, «Δικαστικές αποφάσεις ἀπ' τὴν τουρκοκρατούμενη Σκύρο», *ΑΕΜ* 22 (1978-1979), σ. 46, 50, 55.

498

1757-1816. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Λεύκες, Παροικιά, (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Προικοσύμφωνο Μανουὴλ Ἀρχᾶ καὶ Λαρέντζας Γεμελιάρη, 1757», *Παριανὰ* 47 (1992), σ. 266-270, 274.

499

1757-1900. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά και πατριαρχικά έγγραφα. Ι. Μ. Ολυμπιώτισσας (Λάρισα).

Έ. Σ κ ο υ β α ρ ᾶ ς, *Όλυμπιώτισσα, περιγραφή και ιστορία τής μονής - Η βιβλιοθήκη και τὰ χειρόγραφα - Κατάλογος τῶν κωδίκων - Άναγραφαι και χρονικά σημειώματα - Άκολουθία Παναγίας Όλυμπιωτίσσης - Έγγραφα ἐκ τοῦ ἀρχείου τής μονής (1336-1900)*, Ἀθήνα 1967, σ. 532-534 αρ. 17-20, σ. 544 αρ. 23, σ. 546-548 αρ. 25-27, σ. 558 αρ. 32, σ. 565 αρ. 37, σ. 567 αρ. 38, σ. 570 αρ. 40.

500

1759. Ιδιωτικό δικαιопρακτικό έγγραφο. Αετοράχη (Λάρισα).

Κ. Σ π α ν ό ς, «Η διαλυμένη μονή του Αγ. Γεωργίου στην Αετοράχη της Ελασσόνας (δύο ανέκδοτα έγγραφα του 1759)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 39 (2001), σ. 297, αρ. 1.

501

1759-1809. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Λέσβος.

Γ. Κ λ ε ό μ β ρ ο τ ο ς, *Mytilena Sacra. Ναοί - Κειμήλια (Α-Μ)*, τ. Β', Θεσσαλονίκη 1974, σ. 276, 298.

502

1759-1821. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Μαραθόκαμπος (Σάμος), Πάτμος.

Μ. Β ο υ ρ λ ι ώ τ η ς, «Οι τοπικοί προεστοί της Σάμου. Η περίπτωση των προγόνων του καπετάν Σταμάτη», στον τόμο *Αντιπελάργηση. Τιμητικός τόμος για τον Νικόλαο Α. Δημητρίου*, Αθήνα 1992, σ. 330-335 αρ. 3-10, σ. 341-348 αρ. 16-25, σ. 349-357 αρ. 27-35, σ. 359-365 αρ. 37-40.

503

1760. Σουλτανικό φερμάνι με το οποίο τίθενται φραγμοί στη φορολογική εκμετάλλευση των «Ρωμαίων» Νεοχωριτών από τους «Φράγκους» του Κάστρου της Νάξου.

Μ. Τουρτόγλου, «Φορολογικές διενέξεις “Φράγκων” και “Ρωμαίων” στη Νάξο κατά την Τουρκοκρατία», *ΕΕΚΜ* 14 (1991-1993), σ. 46-47 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 234-235).

1760, 5 Φεβρουαρίου

«Μεταγλώττισμα τοῦ φερμανιοῦ τοῦ Νέου Ἀφτοκράτορ Βασιλέως Σουλτὰν Μουσταφά. Τὸ ἐκενούριοσαν οἱ Ἀξιότιες.

Εἰς τὸ πλέον σεβασμιότατον ἔθνος τοῦ ἐβρεπεστάτου μουλλά (τοῦ ὁποίου νὰ ἀβξάνι ἡ μάθησίς του) φτάνωντας ἀπτοῦ τῶ παρὸν μου Βασιλικὸν πρόσταγμα εἰς τὸ νισήν τ' Ἀξίας εἰς τοῦ Ναίτη ὀνομαζομένου Χουσεῖν Ζεῖτι, εἰς τὸν ριθὲν τόπον οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐβρισκόμενη εἰς τὴν κενούριαν γιτονίαν, ἴλθαν καὶ ἐκλάφθισαν εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν μου, καὶ ἔδωσαν ἀρτζιχάλι τὸ τους τὸ ὡσον ἴταν συνιησμένον νὰ πλερόνουν ἀπὸ 30 χρόνια περασμένα νὰ ἀκολουθῆ τὸ ὅμοιον καὶ ἔστοντας οἱ προεστοὶ νὰ ἔκαμαν ἀνάμεσάν τους σίναξιν διὰ νὰ βάλουν μίαν κατάστασιν καὶ κανὶς ἄλλος καὶ οἱ ἐνάντιες νὰ μὴν ἔχουν ἀξίαν νὰ ἀνακατόνουν πράγματα ἐνάντια, ἔτζι βούλετε ἡ Αὐτοκρατορία μας καὶ προστάζομεν.

Μέσα εἰς τὸ Νισὶν τὸ ριθὲν τῆς Ἀξίας οἱ φράγγι ὁποῦ ἐβυρεθεντε μέσα εἰς τὸ κάστρον μὲ κακὸν τρόπον καὶ ἀδικίαν, ὅλα τὰ ἐξοδα καὶ χάρτζια τὰ ἔβαναν ἀπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κάστρον. Ὅθεν προστάζομεν ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἐμπροσθεν οἱ φράγγι νὰ μὴν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ προστάζουν οὔτε νὰ ἀνακατέβοντε εἰς ταῖς δουλιῆς τῶν Ρομέων, ἔστοντας καὶ νὰ ἐκάμαμεν ἐρέβνισιν μέσα εἰς τὰ θεῖα βιβλία μας ἐβρέθικαν τὰ ὅμοια γεγραμμένα γρόσια 22417 καὶ 15 ἄσπρα τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ ποσότης τοῦ χρέους τον. Ἀπὸ τὰ ἄνωθεν εἶναι νὰ ἔβγουν διὰ τὸν καποντὰν πασιὰ γρόσια 12307 καὶ ἀκόμη εἰς τὸ Μιρὶ 10110 ὅ 15. Γρόσια 22417:15.

Ὅποιος εἶναι ὑποκείμενος εἰς τὴν κρίση μου καὶ νὰ τὸν κράξουν καὶ νὰ μὴν ὑποταχί, τιῶτος ἄνθρωπος νὰ πεδέβετε. Τὰ ὅσαν θέλουν μάζοξιν διὰ τὸ μισὶν νὰ τὰ παραδίνουν εἰς τὸ τεφτέρ χανὲ καὶ διὰ νὰ ἐμποδίζοντε οἱ φράγγι, τὸ υλάμιν ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Σουλτοῦμὰν πασιὰς εἰς τοὺς 1169 τζεμαγιέλ ἀχίρ τὸ ὅμοιον πρέπει νὰ περνᾷ καὶ νὰ εἶναι ἀπαράλλακτον.

Ὅτως ἐδώσαμεν τὸ παρὸν μας Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιν καὶ νὰ γενί τερκενάρι. Ὅντας οἱ ἄνωθεν Νεοχορίτες πλερόνοντας τὸ διατεταγμένον κανεὶς νὰ μὴν ἔχει ἐξουσίαν νὰ τοὺς πιράξι. Ἐστοντας καὶ εἰς τὸ μεφικάτι τερκενάρι νὰ εἶναι γραμμένον, οὔτως καὶ ἐμεῖς ἐδώσαμεν τὸ παρὸν βασιλικὸν πρόσταγμα, καὶ σᾶς προστάζομεν νὰ προσφέρετε ὑπόταξιν καὶ πίστιν εἰς αὐτὸν τὸ κρατεὸν μας πρόσταγμα καὶ ἐὰν ἀπὸ μέρος τῶν φράγγων γενῆ καμίαν σήχισιν καὶ πέραξιν νὰ κάμετε ἐξέτασιν καὶ νὰ ἐμποδίσετε.

Ἐδώθην τῶ παρὸν εἰς 5 Φεβρουαρίου 1760».

504

1760. Ἰδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Γαρδίκι (Φθιώτιδα).

Γ. Θωμάς, «Ζωντανή μορφή σχέσης του ανθρώπου με το θείο. Ἐνα ανέκδοτο αφιερωτήριο στο μοναστήρι της Παναγίας Ξενιάς το 1760», *Δελτίον τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας Ἀλμυροῦ Ὁθρὺς* 2 (1998), σ. 157-160.

505

1760-1799. Δικαιοπρακτικά έγγραφα σχετικά με την ελληνική αδελφότητα του Λιβόρνου. Λιβόρνο.

Κ. Τριανταφύλλου, *Οι Κωστάκηδες της Άχαϊας και τοῦ Λιβόρνου. Συμβολή εἰς τὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τοσκάνης καὶ τῶν μετεπαναστατικῶν Πατρῶν*, Ἀθήνα 1968, σ. 28-29, 31-35, 53, 55, 83, 110-112.

506

1760-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Ι. Φραγκούλας, «Ἐξὶ ἀνέκδοτα σκιαθίτικα ἐγγράφα» στον τόμο *Σκιαθίτικα Δ'. Μνήμες Σκιάθου*, Ἀθήνα 1986, σ. 226-228, αρ. 1-3.

507

1760-1856. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λέρος, Πάτμος, Σαντορίνη.

Θ. Θεοδώρου, «Δικαιοπρακτικά ἐγγράφα ἀπὸ το ἀρχεῖο Ν. Μαράτου», στον τόμο *Ένας ἔμπορος στη Λέρο του 19ου αἰῶνα. Πέντε μελέτες με βάση το ἀρχεῖο Ν. Μαράτου*, Ἀθήνα 2005, σ. 179-208, αρ. 1-30.

508

1761. Σύσταση συντροφίας. Καλαμάτα.

Σ. Κουγέας, «Συμφωνητικὸν καλαματιανῆς ἐμπορικῆς ἐταιρείας τοῦ Παναγιώτη Μπενάκη πρὸ διακοσίων δύο ἐτῶν», *Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά* 8 (1964), σ. 5-7.

1761, 20 Μαρτίου

«... Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος βεβαιωτικοῦ καὶ συμφωνητικοῦ γράμματος δηλοποιεῖ ὅτι ὁ εὐγενέστατος κὺρ Παναγιώτης Μπενάκης ἐσυμφώνησεν μετὰ τῶν κὺρ Γεώργη Ἀγγέλου Πατινιώτη εὐρισκομένου εἰς Μεθώνην βίτζε κόνσολας τοῦ ἐκλαμπροτάτου Σρ Νικολῆ Πάουλου κονσόλου ἐγκλέζον καὶ ἀδελφὸν αὐτοῦ κὺρ Ποθητὸν καὶ μετὰ τοῦ κὺρ Χατζῆ Πανάγου Δουκάκη, καὶ ἔκαμαν κοινὴν συντροφίαν πρὸς χρόνους τρεῖς νὰ δουλεύσων τὸ Τούνεσι καὶ Μοριά εἰς ἐκεῖνο ὅπου ὁ θεὸς ἤθελε τοὺς φωτίσει. Καὶ διὰ καβιδάλε τῆς αὐτῆς συντροφίας ἔβαλεν ὁ κὺρ Παναγιώτης Μπενάκης μάλι (καταβολὴν) ἐδικὸν του ριάλια χιλιάδες ὀκτώ ἦτοι τάλαρα χιλιάδες τρεῖς εἰς τόσον μετὰξί ὅπου ἐπερίλαβαν μὲ εὐχαρίστησίν τους παρὰ τοῦ ἄνωθεν κὺρ Παναγιώτη καὶ ἐγέμισαν αὐταῖς ταῖς ὀκτώ χιλιάδες γρόσια καὶ ὑπόσχονται εἰς φόβον τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ καὶ βάρους τῆς συνειδήσεως

και ψυχής αὐτῶν νὰ δουλεύουν τὴν αὐτὴν συντροφίαν μὲ κάθε ἐπιμέλειαν χωρὶς τινὸς δόλου καὶ σφετερισμοῦ. Καὶ εἰς ὅ,τι ἤθελε δώσει ὁ θεὸς διάφορον, ἢ ζημίαν (ὅπου ὁ θεὸς μὴν τὸ δώσει) νὰ ἀκούωνται ὅλα τὰ μισὰ τῶν ἄνωθεν κῆρ Παναγιώτῃ Μπενάκῃ καὶ τὰ ἄλλα μισὰ τῆς ἄλλης συντροφίας· καὶ τὸ διάφορον ὅπου ἤθελε δείξει ἢ αὐτὴ συντροφία μὲ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, νὰ μένη καβιδάλε τῆς συντροφίας ἕως νὰ τελειώσουν οἱ τρεῖς χρόνοι. Καὶ τελειώνοντας οἱ διορισμένοι αὐτοὶ τρεῖς χρόνοι καὶ εἶναι εἰς εὐχαρίστησιν τοῦ κῆρ Παναγιώτῃ, νὰ ἀνανεώνεται ἢ αὐτὴ συντροφία δι' ἄλλους τρεῖς χρόνους, χωρὶς νὰ ἠμποροῦν νὰ ἐναντιωθοῦν περὶ τούτου. Καὶ διὰ σιγουριτὰ τοῦ κῆρ Παναγιώτῃ Μπενάκῃ διὰ τὸ καβιδάλε του μένει ὁ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ἐγγνητῆς καὶ πληρωτῆς. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτων δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἔγιναν δύο παρόμοια γράμματα καὶ τὸ μὲν ἓνα ἐδόθη εἰς χεῖρας τοῦ κῆρ Παναγιώτῃ Μπενάκῃ, τὸ δὲ ἄλλο τῶν ἐπιλοίπων συντρόφων, βεβαιωμένα ἀμφότερα παρ' αὐτῶν ὄλων τῶν συντρόφων καὶ μαρτυρημένα παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ ἄλλων ἀξιοπίστων μαρτύρων. Τὸ δὲ ἴσον αὐτῶν ἐγράφη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροπόλεως.

Ὁ Μονεμβασιᾶς Ἄνθιμος».

509

1761-1805. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἀνάβρα (Μαγνησία).

Ἄ. Μηλιώνης, «Ἐνδεκα πωλητήρια έγγραφα ἀπὸ τὴν Ἀνάβρα τοῦ Ἄλμυροῦ (1761-1805)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 33 (1998), σ. 33-47, αρ. 1-11.

510

1761-1807. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Τήνος.

Χ. Κωνσταντινόπουλος, *Δέκα ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα ἀπὸ τον Πύργο της Τήνου (1771-1871)*, Αθήνα 1996, σ. 7-10 αρ. 1-2, σ. 12-17 αρ. 4-6.

510α

1761-1807. Ἰδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο καὶ διορισμὸς δεσμοφυλάκων. Ἰθάκη, Λευκάδα.

Γ. Βλασσόπουλος, *Ανεμοκάραβα. Καράβια, εμπόριο, μεταφορές, ληστείες, πειρατείες, πανώλη στο Ἰόνιο καὶ στα Ακαρνανικά παράλια τον 18^ο αἰώνα. Ἄγνωστα στοιχεῖα ἀπὸ το Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο της Ἰθάκης*, Ἰθάκη 2006, σ. 154-155, σ. 185-186, σ. 188-189, σ. 191-194, σ. 196-197.

511

1761-1891. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Βυθός (Κοζάνη).

Ι. Παπατσιούμας, «Έγγραφο υιοθεσίας και διαθήκη του 1761 στον Βυθό Κοζάνης», *Μακεδονική Ζωή* 229 (1985), σ. 22-23.

512

1761-1903. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις του Πνευματικού και Μικτού Δικαστηρίου της Ιεράς Μητροπόλεως Προικονήσου. Αφθόνη, Μαρμαράς, Πραστειό (Μικρά Ασία).

Ν. Λαμπαδαρίδης, «Μαρμαρονησιώτικη έθιμογραφία», *Μικρασιατικά Χρονικά* 14 (1970), σ. 293-298, 313-326.

512α

1762. Αφορισμός. Κύπρος.

Κ. Κύρης, «Γεώργιος Χοϊδάς. Ό Κεφαλλονίτης γιατρός τής Λάρνακος (ΙΗ' αϊ). Συμβολή στην Κυπριακή Προσωπογραφία», *Κυπριακαί Σπουδαι* 28 (1964), σ. 201-204.

513

1762-1856. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Θεσσαλονίκη.

Γ. Στογιόγλου, «Ό έν Θεσσαλονίκη ναός τής Παναγούδας έξ άνεκδότων πηγών (1757-1905)», *Έπιστημονική Έπετηρίς Θεολογικής Σχολής* 19 (1974), σ. 353-357, 359-360, 366-367, 373, 375, 383, 386-387.

514

1763. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Τήνος.

Έ. Γεωργαντόπουλος, *Τηριακά ήτοι άρχαία και νεωτέρα γεωγραφία και ιστορία τής νήσου Τήνου*, Άθήνα 1889, σ. 121 σημ. 31.

515

1763. Απόδειξη εξόφλησης. Φιλιππούπολη.

Θ. Φιλαδέλφους, «Άνέκδοτα έγγραφα και έπιστολαι περι τών

ἐπὶ τοῦ Πηλίου σχολείων καὶ τοῦ ἐν Ἄρτῃ», *Ἀρμονία* 2/8 (1901), σ. 347-348.

516

1763-1832. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μεθώνη (Μεσσηνία), Πά-
τος.

Β. Μισκιώτης, «Προικοσύμφωνα Μεθώνης», *Μεσσηνιακά Χρονικά* 2 (2000-2002), σ. 495-507, αρ. 1-4.

517

1764. Αφιέρωση. Σκιάθος.

Γ. Φραγκούλας, «Έγγραφα μονῆς Σκιάθου», *Θεολογία* 14 (1936), σ. 171-172.

518

1764. Αφιέρωση. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στὴν ἱστορία τῆς μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ
στὸ Κάστρο τῆς Σκιάθου», *Μαγνησία* 7 (2006), σ. 85.

519

1764-1769. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Συκιά (Χαλκιδική).

Γ. Παπάγγελος, «Δύο ὁμολογίες τῆς χώρας Συκιάς γιὰ τὴν
Τορώνη», *Χρονικά τῆς Χαλκιδικῆς* 33-34 (1978), σ. 118-121, αρ.
1-2.

520

1764-1882. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κρήτη.

Ζαχαρένια Σημανδηράκη, «Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγ-
γραφα (1764-1882)», *Ἑλλωτία* 5 (1996), σ. 191-205, αρ. 1-18.

521

1765/1766 (1777). «Νομικὸν Πρόχειρον ἐξενεχθὲν ὑπὸ πάντων τῶν καθολικῶν
νομίμων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ Βασιλικῶν παρὰ τοῦ τιμιωτάτου τε
καὶ λογιωτάτου ὑπάτου τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῆς
Ἐκκλησίας καὶ πρώην μεγάλου παχαρνίκου Μιχαὴλ Φωτεινοπού-

λου Χίου, ὅπερ καὶ μεταφρασθὲν εἰς ἑλληνικὴν ἀπλὴν διάλεκτον παρὰ τοῦ αὐτοῦ διηρέθη εἰς τρία βιβλία, “Ἀνθολογία βασιλικῶν νόμων καὶ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ὀνομασθέν”». Πρόκειται για την πρώτη εκτενὴ συλλογὴ διατάξεων κοσμικοῦ καὶ κανονικοῦ δικαίου, ἡ οποία συντάχθηκε στη Βλαχία ἐπὶ ηγεμονίας Ἰωάννου Στεφάνου Μιχαήλ Ρακοβίτζα ἐξ ολοκλήρου στην ἑλληνικὴ. Αποτελεῖ τον πρόδρομο των μεταγενέστερων ἐπίσημων φαναριώτικων κωδίκων του τέλους του 18^{ου} καὶ των αρχῶν του 19^{ου} αἰῶνα [«Συνταγμάτιον Νομικόν» του Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη (1780), «Νομοθεσία» του Γεωργίου Καρατζά (Βλαχία 1818), «Πολιτικός Κώδικας» του Σκαρλάτου Καλλιμάχη (Μολδαβία 1818)]. Ἡ ἐκδοσὴ ἐγένε με βάση τον χφ. κώδικα Suppl. Gr. 1323 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης των Παρισίων²². Στις σ. 418-592 αναδημοσιεύεται τμήμα τῆς ρουμανικῆς μετάφρασης του *Νομικοῦ Προχείρου* καὶ στις σ. 595-596 δημοσιεύεται τὸ εἰσαγωγικὸ χρυσόβουλλο του ηγεμόνα Ουγγροβλαχίας Ρακοβίτζα (1765). Τέλος, δημοσιεύονται (σ. 597-600) τὸ χρυσόβουλλο (1766) του ηγεμόνα Ουγγροβλαχίας Ἰωάννη Σκαρλάτου Γρηγορίου Γκίκα (χφ. Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας Ms. Gr. 131 fol. 2-2^ν καὶ 987 fol. 3-3^ν) καθὼς καὶ ἡ σχετικὴ ἀφιέρωση του συντάκτη του *Νομικοῦ Προχείρου* πρὸς τον ἀνωτέρω ηγεμόνα (χφ. Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας Ms. Gr. 131 fol. 3-3^ν καὶ 987 fol. 4-4^ν). Στην ἐκδοσὴ ἐπισημαίνονται οἱ προσθήκες ἢ οἱ παραλλαγές του κειμένου σε σχέση με τὴν πρώτη ἐκδόσή του ἀπὸ τον Π. Ζέπο, «Μιχαήλ Φωτεινοπούλου Νομικὸν Πρόχειρον (Βουκουρέστιον 1765). Τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενον ἐκ χειρογράφου κώδικος τοῦ Κρατικοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἰασίου», *ΑΙΔ* 17 (1954-1959) [1959], σ. 41-262²³. Βουκουρέστι.

Π. Ζέπος, V. Georgescu, *Ἀναστασία Σιφωνιοῦ-Καράπα* (ἐκδ.), «Νομικὸν Πρόχειρον συνταχθὲν ὑπὸ Μιχαήλ Φωτεινοπούλου εἰς Βουκουρέστιον. Κείμενον ἐκδιδόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χειρογράφου κώδικος Suppl. Gr. 1323 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων», *ΕΚΕΙΕΑ* 24-26 (1977-1979) [1982], σ. 1-678.

22. Περὶ των χειρογράφων κωδίκων οἱ οποίοι περιέχουν τὸ κείμενο του *Νομικοῦ Προχείρου* του Μιχαήλ Φωτεινοπούλου σε ἑλληνικὴ γλῶσσα βλ. Π. Ζέπος, *Εἰσαγωγή τῆς ἐκδόσεως* σ. XXVII ἐπ. ὅπου καὶ ἡ ἀναλυτικὴ σχετικὴ βιβλιογραφία (σημ. 31)· πρβλ. ὅ.π. καὶ τὴν εἰσαγωγὴν του V. Georgescu, σ. LXXXIII ἐπ.

23. Για τὶς προηγηθεῖσες ἀποσπασματικὲς ἐκδόσεις ἀπὸ τον ἴδιο βλ. εἰσαγωγὴν του παρόντος τόμου σημ. 54.

«... Κατάκρισις εκτεθεισα εις τούς κριτάς παρά Λέοντος και Αλεξάνδρου τῶν εὐσεβῶν βασιλέων.

Περὶ δικαιοσύνης, νόμου τε και συνηθείας.

... ζ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. μζ'. - Εἰς τὰς ἐρμηνείας τῶν νόμων πρέπει νὰ προσέχωμεν και εἰς τὴν τοπικὴν συνήθειαν και εἰς τὸ τί λογῆς ἀποφασίζει πάντοτε ἐκείνη ἢ συνήθεια εἰς τὰς παρεμπιπτούσας ὁμοίας ὑποθέσεις.

ζ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὁ σκοπὸς ὄλων τῶν νόμων ἀποβλέπει εἰς δικαιοσύνην, τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ νομοθεταὶ ἐπαγγέλονται.

η'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. κη'. - Φιλαγάθως πρέπει νὰ ἐρμηνεύωμεν τοὺς νόμους και εἰς τὰς ἀμφιβολίας αὐτῶν πρέπει νὰ δεχόμεθα τὴν ἀνεπίληπτον ἐρμηνείαν αὐτῶν.

θ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. λγ', λδ'. - Δὲν πρέπει νὰ μεταβάλλωμεν τοὺς νόμους εἰς ἐκεῖνας τὰς ὑποθέσεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι πρόδηλος ἢ ἐρμηνεία τῶν νόμων και νὰ κρίνωμεν και νὰ ἀποφασίζωμεν ἀπὸ μερικὴν νόμον περιόδον.

ι'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Εἰς τὴν δικαιοσύνην ἔπεται ἢ νομοθεσία, ἢ ὁποία πρέπει νὰ προσαρμόζη τοὺς νόμους προσφνῶς εἰς κάθε ὑπόθεσιν.

ια'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὁ διερμηνευτὴς τῶν νόμων, δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπη μόνον εἰς τὰς λέξεις τῶν νόμων, ἀλλ' εἰς τὴν δύναμιν τοῦ νοήματος αὐτῶν.

ιβ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὁ νομοθέτης πρέπει νὰ προσαρμόζη τοὺς νόμους ἀρμοδίως εἰς τὰς τυχούσας ὑποθέσεις, διὰ τοῦτο και ἀνάγκη εἶναι νὰ εἶναι ἔμπειρος ὄχι μόνον τῶν νόμων, ἀλλὰ και τῶν τοπικῶν συνηθειῶν διὰ νὰ κρίνη τὸ δίκαιον μὲ κάθε δικαιοσύνην.

ιγ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ν. μδ'. - Τότε μεταχειριζόμεθα τὴν συνήθειαν ὡς νόμον, ὅταν ἐκείνη ἢ συνήθεια πολλάκις δοκιμασθεῖσα και φυλαχθεῖσα εἰς πολλοὺς χρόνους ἀκολουθῆ, ἢ ὁποία και ἔχει κῦρος ὡς ἔγγραφος νόμος ...

... Περὶ ρουσφετιῶ.

α'. βιβ. ξ', τιτ. ιη'. - Ἐκεῖνος ὁποῦ δώσει ρουσφέτι πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ δικαίου, τόσον ὁ κριτὴς ὅσον και ἄλλος ὁποῦ λάβῃ τὸ ρουσφέτι, μαζὶ μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ δώσει, νὰ παιδεύονται βαρέως.

β'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ δώσει ρουσφέτι, ἐπαναλαμβάνει αὐτό, και ἂν τυχὸν ἀποθάνῃ, οἱ κληρονόμοι ἐκεῖνον δικαιοῦνται νὰ τὰ λάβουν ὀπίσω.

γ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. - Ὅσοι δὲ δώσουν ρουσφέτι διὰ αἰσχρὰν αἰτίαν, ὄχι μόνον νὰ χάνουν ἐκεῖνο, ἀλλὰ και νὰ παιδεύονται μὲ ἐσχάτην τιμωρίαν.

Σχόλιον ἐκ τῶν Βασιλικῶν. Αἰσχρὰ αἰτία λέγεται, εἰς τὸ νὰ δώσει δηλαδὴ τινὰς ρουσφέτι διὰ νὰ καταδικασθῆ τινὰς μὲ ἐγκληματικὴν αἰτίαν ὄντας ἄθῳος, φέρε εἰπεῖν, ὡς φονεύς, ὡς ἐπίβουλος ἀθηντίας ἢ μὲ ἄλλο τοιοῦτον θανατηφόρον ἐγκλημα. Ἐσχάτη δὲ παιδεία ἐστὶν ἢ θάνατος ἢ ἐξορία παντοτινὴ, ὡς και εἰς ἄλλο μέρος εἴρηται.

δ'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ, τιτ. δ'. - Ἄνίσως τινὰς ἐκ τῶν κρινομένων εἶπη, ὅτι ἔδωκεν ἢ ὑπέσχετο νὰ δώσει ρουσφέτι εἰς τινὰ διὰ νὰ δικαιωθῆ, εἰ μὲν τὸ ἀποδείξῃ, νὰ παιδεύεται οὕτως ὁ λαβὼν τὸ ρουσφέτι, ἢτοι εἰ μὲν χρηματικὴ ἐστὶν ἢ ὑπόθεσις διὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὴν δωροληψίαν ἐκείνην, ἢτοι τὸ ρουσφέτι, νὰ τὸ ἀποδίδῃ τριπλασίως, εἰ δὲ δὲν τὸ ἔλαβε και μόνον ἠλπιζε νὰ τὸ λάβῃ, νὰ τὸ ἀποδίδῃ διπλασίως, εἰ δὲ ἢ ὑπόθεσις ἐκείνη εἶναι ἐγκληματικὴ, νὰ δημεύεται, ἢτοι νὰ γίνεται ἀθηντικὴ ἢ περιουσία αὐτοῦ τοῦ λαβόντος τὸ ρουσφέτι, και νὰ ἐξορίζεται. Ἄν δὲ ἐκεῖνος ὁποῦ λέγει πὼς ἔδωκε ρουσφέτι και δὲν

ήμπορεί να τὸ ἀποδείξῃ καὶ ὁ κατηγορούμενος τὸ ἀρνείται, νὰ κάμνῃ ὄρκον ὁ κατηγορούμενος πὼς δὲν ἔλαβε καὶ νὰ ἐλευθεροῦται, καὶ ἀκολούθως νὰ παιδεύεται ὡς συκοφάντης μὲ τὰς ὁμοίας ποινὰς ἐκεῖνος ὁποῦ ψευδῶς τὸν ἐκατηγόρησε ...».

522

1765-1775. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιαθός.

Β. Καραβίδης, «Οκτώ ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα 1765-1775», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 44 (2003), σ. 197-204, αρ. 1-8.

523

1765-1815. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄνδρος.

Δ. Πασχάλης, «Ἡ ἐν Ἀποικίαις τῆς Ἄνδρου γυναικεία μονὴ τῆς Ἁγίας Μαρίνης», *ΕΕΒΣ* 11 (1935), σ. 29-47.

524

1765-1817. Ἰδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο, αποφάσεις ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου. Μακρυράχη (Μαγνησία).

Γ. Κορδάτος, *Ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Βόλου καὶ Ἁγιάς ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ὡς τὰ σήμερα*, Ἀθήνα 1960, σ. 222-223, 274-275, 359, 433-434.

524α

1766. Πιστοποιητικὸ – Βεβαίωση. Θεσσαλονίκη.

Σ. Λάμπρος, «Τὸ ἐν Θεσσαλονίκη βενετικὸν προξενεῖον καὶ τὸ μετὰ τῆς Μακεδονίας ἐμπόριον τῶν Βενετῶν», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 8/2 (1911), σ. 218-219.

525

1766-1785. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σίφνος.

Σ. Συμεωνίδης, «Ἱστορικὲς μαρτυρίες περὶ Σίφνου ἀπὸ κώδικες τῆς Ἰ. Μ. Ταξιάρχου Μιχαὴλ Σερίφου», *Σιφνιακά* 14 (2006), σ. 124-129, 132.

525α

1766-1792. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δέλβινο, Ἰωάννινα (Ἠπειρος).

Κατερίνα Ζαρίδη - Βασιλείου, «Γράμματα από το Δέλβινο (1753-1792), για το κληροδότημα του Σπύρου Ρίζου», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σ. σ. 278-279 αρ. 10α, σ. 281-282 αρ. 11, σ. 284-286 αρ. 12, σ. 291-298 αρ. 14-18.

526

1766-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δημητσάνα, Τρίπολη (Αρκαδία).

Τ. Γριτσόπουλος, «Σύμμεικτα Άρκαδικά. VII. Άνέκδοτα έγγραφα περί Δημητσανιτών», *Γορτυνιακά* 1 (1972), σ. 277-285, αρ. 1-7.

526α

1767. Συμβιβασμός μεταξύ της ορθόδοξης και καθολικής κοινότητας. Σαντορίνη.

Π. Ζερλέντης, *Αρχιεπίσκοποι Σαντορήνης 1537-1814*, Έρμούπολις 1923, σ. 8-9.

527

1767-1777. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σίφνος.

Μ. Φώσκολος, «Η καθολική εκκλησία Σίφνου στα άρχεϊα των καθολικῶν ἐπίσκοπων τῶν Κυκλάδων», στα *Πρακτικά τοῦ Β' Διεθνoῦς Σιφναϊκοῦ Συμποσίου*, τ. Β', Ἀθήνα 2005, σ. 384 αρ. 3, σ. 386-388 αρ. 5.

528

1767-1795. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και μητροπολιτική εγκύκλιος σχετικά με το επιτρεπόμενο ὕψος των γαμήλιων παροχῶν. Τρίκαλα.

Δ. Καλούσιος, «Ο ἐπίσκοπος της Τρίκκης Ἀμβρόσιος (2.4.1764-6.6.1796)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 44 (2003), σ. 262, 273-275 (πρβλ. και Ν. Γιαννούλης, *Κώδικας Τρίκκης*, Ἀθήνα 1980, σ. 80, 98-100).

528α

1768. Διοικητικὸ ἐγγράφο. Ζάκυνθος.

Δ. Κοριατόπουλος, «Συμβολαιογραφικά», *Ἐπτανησιακὸν Σάλπισμα* 1950, σ. 165-166, αρ. 2.

529

- 1768-1832. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά και διοικητικά έγγραφα αναφερόμενα στη λειτουργία της Σχολής Δημητσάνης. Άργος, Δημητσάνα, Ναύπλιο.
 Τ. Γριτσόπουλος, *Σχολή Δημητσάνης*, Άθήνα 1962, σ. 1-4 αρ. 1, σ. 12-14 αρ. 4-5, σ. 17-18 αρ. 8, σ. 18-22 αρ. 10-12, σ. 29-31 αρ. 18-19, σ. 34-35 αρ. 24, σ. 36-37 αρ. 27, σ. 46 αρ. 36, σ. 47-48 αρ. 38.

530

- 1768-1905. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Αφάλωνας (Λέσβος).
 Σ. Αναγνώστου, «Συνοπτική ιστορία του Αφάλωνα στα χρόνια της τουρκοκρατίας σύμφωνα με τα στοιχεία του κώδικα και των λυτών εγγράφων της εκκλησίας του χωριού», *Λεσβιακά* 18 (2000), σ. 57, 59, 85.

530α

1769. Αφιέρωση ακινήτων σε μονή και διορισμός του δωρητή ως ηγουμένου.
 Ι. Μ. Αγ. Ιωάννη (Αρκαδία).
 Τ. Γριτσόπουλος, «Η κατά την Κυνουριάν μονή τῆς Λουκοῦς», *Πελοποννησιακά* 6 (1963-1968), σ. 183 αρ. 18.

531

1769. Κοινοτική απόφαση για προικοδοσία. Ζαγόρι (Ιωάννινα).
 Ε. Γιαννάκος, «Ηπειρωτικών θεσμών έρευνα. Απόφαση των Ζαγορισίων για την προίκα», *Ήπειρωτική Έταιρεία* 80 (1983), σ. 206-209.

532

- 1769-1869. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα και κοινοτικοί κανονισμοί με τους οποίους ρυθμίζονται ζητήματα ιδιωτικού δικαίου. Βέιτσα, Δοβράς, Καπέσοβο, Κοκούλι, Σουδενά, Τσεπέλοβο, Τσερβάριο (Ιωάννινα).
 Γ. Παπαγεωργίου, *Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στον ορεινό χώρο. Ζαγόρι (μέσα 18^{ου} - αρχές 19^{ου})*, Ιωάννινα 1995, σ. 47, 57-58, 60, 64 σημ. 2, 80, 82, 102-103, 136, 146-147, 191-196, 209-211.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΑΠΟ ΤΟ «ΚΟΙΝΟΝ» ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΙΔΙΩΤΗ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΘΩΩΜΑΝΩΝ
ΦΟΡΟΕΙΣ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ («ΑΜΙΛΙΚΟ»)

1823, 10 Ιουλίου

«... έσιμφορήσαμεν ύμης ύ κάτωθεν ύπογεγραμμένη εύρηθέντες χωριανή καπεσοβήτες και έβάλαμαν άμήλησαν διά χρόνον καιρόν τήν κλήκον κώνστα λεκονίτζη διά νά δέχεται κάθε άνθρωπον όπου έρχεται εις τό χωρίον μας διά τάς κινάς μας ύποθέσης νά δέχεται τόν σοδμπασήν μας τούς σπαγήδες μας μετρητάδες και χαρατζήδες και κάθε άλλον όπου ναρθή ύποχρεόνοντας δια να δέχεται δέκα στόματα έξη ανθρώπηνα και τέσσερα άλλα νά τούς θρέψη ένα γεύμα και έναν δίπνον μόνον και άν καθήσουν περισσότερον όμιος άν έρθούν και περησότερα οίποσχόμεθα να τιν μπληρόσομεν από τό χωρίον ξεχορηστά από τα διορηζμένα προς γρόση δια διά γεύμα και δίπνον και τήν έσημφορήσαμεν διά να της δόσομεν γρ. 550 αριθμόν γροσον πεντακόσια πενήντα τά μέν μισά εις τό χέρη και τά ρέστα εις τό τέλος τής χρονής ακόμα δεν έχη να πληρόση μήτε χρέγη μηται ζβάρνα εις αυτών τον χρόνον όπου έχει νά σταθή άμήλησα τά δε παλαιάν από μπεκαγηδες και χρέη της κατά τήν συνήθησαν έχη να τά πληρόση τά έξοδα όμως του σούμπαση όσον σταθή και με όσους έρθη είναι άπάνο εις την άμήλησαν μπολούμπασης ακόμα όσον καθίση και με όσους έλθι έχη να πληρόση τό χωρίον μας προς δύο γρόση τό κάθε στόμα ύτε άνθρωπον ύτε άλλον και όχη ή άμήλησα ός άν όπου ο μπολούμπασης είναι έξω από τήν συμφωνίαν μας και εις ένδειξιν ύπογραφόμεθα ...».

533

1769-1909. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Θάσος.

Κ. Χιόνης, «Ανέκδοτα θασιακά έγγραφα των ετών 1769-1909», *Θασιακά* 5 (1988), σ. 103-128 αρ. 1-3, 5-11, 13-18, 20-29, σ. 130 αρ. 31, σ. 131-133 αρ. 33, 35.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΦΟΥΡΝΟΥ.

ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ

1849, 29 Αυγούστου

«... Διά του παρόντος συμφωνητικοϋ ήμων γραμματος δηλον έγώ ο Μαθιός του Γιωργίου με τό να έσφώνησα με τόν μαστορο-Ιωάννη Λιαριγκοβινόν και εκάμαμε ένα φούρνο μπροστά εις τό όσπίτιόν μου και έγώ ο Μαθιός έβαλα τό χωράφι και ο μαστορο-Ιωάννης τήν τέχνη του και να τόν έχομε και οι δύο μας τό αυτό κτήμα· ούτε έγώ ο Μαθιός έχο να λάβω από τόν μαστορο - Ιωάννη δια τόν χωράφι μου ούτι όβολό, ούτι και έγώ ο μαστορο - Ιωάννης έχω να λάβω από τήν δούλεψη μου από τόν Μαθιόν ούτι και έγώ όβολόν και να τό έχομε και οι δύο ως ιδιόν μας κτήμα· και δια τό βέβιον τής αληθείας τό συμφωνητικόν μας γραμμα κατέμπροστέν μας τών ιδίων προσώπων δια να έχομε τό κϋρος και τήν ισχόν εν παντι κρω. Και όταν πουλήσει ο μαστορο - Ιωάννης τό μιράδιό του να ρωτιέμι πρώτον έγώ ο Μαθιός. - νικίτας αναστασίον βεβεϋ, Κυπαρίσιος θωμά βεβαιώ, Κηπαρίσις γιοργίου γράφου και μαρτιρω τά άνοθεν».

534

1770. Νοταριακές πράξεις. Χίος.

Κ. Άμαντος, «Έμπορικόν γράμμα τοῦ 1770», *Ελληνικά* 7 (1934), σ. 155-156.

535

1770-1803. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σούλι (Θεσπρωτία).

Βάσω Ψιμούλη, *Σούλι και Σουλιώτες*, Αθήνα 1998, σ. 479-481 αρ. 1-6, σ. 484-85 αρ. Β1-4.

536

1770-1825. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κατοχή, Μεσολόγγι, Παλαιοκατούνα (Αιτωλοακαρνανία).

Κ. Κώνστας, «Τρία αιτωλοακαρνανικά προικοσύμφωνα (1779, 1822, 1825)», *Ελληνική Ψυχή* 4 (1972), σ. 3-8 (= Πολίτης, *Κώνστα Άπαντα*, τ. 8, σ. 177-183, αρ. 1-3).

537

1770-1829. Νοταριακές πράξεις. Αθήνα, Αίγινα.

Σ. Κορρές, «Ανέκδοτα αθηναϊκά έγγραφα», *ΗΜΕ* 1930, σ. 290-298, αρ. 1-3.

538

1771. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 4. Αφιέρωσις ναυαγίου πρὸς τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 229.

539

1771-1789. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μεσδάνι (Καρδίτσα).

Β. Καραβίδας, «Οι ιδιοκτησίες της μονής του Δουσίκου στο Αγναντερό της Καρδίτσας (1491/92-1807)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 48 (2005), σ. 331-335.

540

1771-1851. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σιάτιστα (Κοζάνη).

Σ. Κυριακίδης, «Σύμμεικτα. Διάφορα έγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας», *Μακεδονικά* 2 (1941-1952), σ. 679-684 αρ. 1-7, σ. 686 αρ. 11.

541

1771-1908. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άγιο Όρος, Βαθύ, Μαραθόκαμπος (Σάμος).

Μ. Βαρβούνης, Σ. Κεκριδής, *Αγιορείτικα μετόχια στη Σάμο*, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 27 αρ. 4, σ. 30 αρ. 7, σ. 64-65 αρ. 1-2, σ. 116 αρ. 2, σ. 118 αρ. 5, σ. 121-123 αρ. 8-10, σ. 132-133 αρ. 16-18, σ. 150 αρ. 3, σ. 158-159 αρ. 9-10, σ. 161 αρ. 12, σ. 184 αρ. 1, σ. 188 αρ. 5-6, σ. 195 αρ. 10, σ. 198-200 αρ. 13-15.

542

1772. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καστοριά, Μοσχόπολη.

Ά. Μέγας, «Τὸ ἀρχεῖον τῶν οἰκογενειῶν Ζουπάν-Μωραΐτη Περικλέους τῆς Μανουσείου Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σιατίστης», στὸν τόμο *Σιατιστέων Μνήμη. Λεύκωμα Συλλόγου Σιατιστέων*, Θεσσαλονίκη 1972, σ. Α91-Α92.

ΥΠΟΘΕΣΙΑ

1772, 23 Μαρτίου

«Ὑ Ἐπ' ὀνόματι τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου, καὶ ἀδιαρέτου τριάδος, τοῦ ἐνός καὶ μόνου Θεοῦ τῶν ἀπάντων, καὶ πλαστοργοῦ ἡμῶν, τὴν σήμερον ἐγὼ ἡ Μαρία ἡ θυγάτηρ τοῦ Θεοδώρου Μπάλα, καὶ γυνὴ τοῦ ποτὲ Δημητρίου Πέτρου Ῥόκου, τοῦ καὶ Μπελιάνη ἐπικληθέντος, ἀπορία νότιότητος φυσικῆς περιπεσοῦσα, θανάτου παμφάγοις ὁδοῦσιν ἀπάσης παραναλωθείσης, ἀπροσαναγκάστως, ἐκουσίως, αὐτοκινήτως, καὶ αὐτοπροαιρέτῳ βουλή, καὶ θελήσει ἀποκαθίστημι υἱὸν θετὸν τὸν ἐπὶ τῇ ἐν μακαρία τῇ λήξει σαρκικῇ μου θυγατρὶ Κυράνη γαμβρόν, καὶ κατὰ φύσιν τοῦ κῆρ Θεοδώρου Βρέτου Ζουπάνου υἱόν, ἐν ἰατροφιλοσόφοις ἐξοχώτατον κῆρ Κωνσταντῖνον μὲ ἱερολογίαν κατὰ τὴν διάταξιν τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας. Τοιγαροῦν ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐξῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐγὼ μὲν ἔσομαι αὐτῷ εἰς μητέρα θεόλεκτον, καὶ γνησίαν, ἀντεχομένη τῆς κατ' αὐτὸν ἱερᾶς καὶ πνευματικῆς νόθεσις ἀπεριτρέπτως, καὶ ἀκλονήτως πάση μητρικῇ φιλοστοργίᾳ, καὶ προσαναθεῖσα αὐτῷ ἐν λόγῳ νύκῃς κληρονομίας πᾶσαν τὴν κινητὴν, καὶ ἀκίνητον περιουσίαν μου εἰς κατάστασιν διηνεκῆ, καὶ ἀμετακίνητον, αὐτὸς δὲ ἔσεται μοι εἰς υἱὸν θεοδώρητον, καὶ γνησίον, ὅπου νὰ μὲ ἀγαπήσῃ, καὶ νὰ μὲ τιμήσῃ πειθόμενος ἀεί, καὶ ἀνευδότης τοῖς μητρικοῖς μου λόγοις, μηδαμῶς ἀφιστάμενος τῆς πρὸς ἐμὲ ἀνηκούσης τῇ αὐτοῦ νότιῃ

ὑποταγῆς τε, καὶ ὑπακοῆς, τρέφων τε καὶ γηροκομῶν ἐμὲ ἡδονάτῃ προθυμία, καὶ δαφιλεῖ μετριότητι, καὶ μετὰ θάνατον ταφῆς ἀξιών, καὶ κηδείας, καὶ μνημοσύνων ἐθίμων, καὶ χριστιανοπρεπιῶν, καὶ διαμένων ὡς γνήσιος υἱός μου, γνήσιος, καὶ τέλειος, καὶ πάντῃ ἀνενόχλητος κληρονόμος ὅλου τοῦ ὀσπητίου μου, ὅλης τῆς σκευῆς μου, καὶ ὅλων τῶν χρημάτων, ὅπου μὲ ὁμολογίαις τινές μοι χρεωστῶσι, καὶ πάσης ἄλλης προσκειμένης μοι περιουσίας. Ἀπὸ δὲ ταῖς ἑννέα χιλιάδες νέμτζικα φλορίτζια, ὅπου μοῦ εὐρίσκονται μετρητὰ εἰς τὸν ἀνδράδελφόν μου Ἀναστάσιον κατὰ τὴν ὁμολογίαν του, ἀφ' οὗ εὐγαλθοῦν χίλια πεντακόσια ὀφλούμενα πολλαχού, αἱ μὲν τρεῖς χιλιάδες, καὶ ἑπτακόσια πενήντα εἶναι ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας ἰδικαῖς του, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, ὡς ὀφειλόμενα αὐτῷ, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς χιλιάδες, καὶ ἑπτακόσια πενήντα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου ἕως ὅπου ζήσω· καὶ ἀφ' οὗ ἀποθάνω νὰ τὰ κληρονομήσῃ καὶ αὐτὰ ὅλα ὁ ὀρθεὺς νόμιμός μου υἱὸς Κωνσταντῖνος. Ὁμοίως καὶ ἂν συμβῆ (ὅπερ μὴ γένοιτο) θάνατος τῆ αὐτοῦ ἐξοχολογιότητι πρὸ ἐμοῦ ἄπαιδι, νὰ τὰ κληρονομήσω ἐγὼ ἅπαντα, μηδενὸς ἐναντιουμένου τὸ παράπαν, ἢ ἀντιλέγοντος καθ' οἶον δήποτε τρόπον. Τούτου γὰρ χάριν καὶ τὸ παρὸν υἰοθετικὸν γέγραπται γράμμα, ἵνα πάντα τὰ ἐν αὐτῷ περιλαμβανόμενα ἀμετάπτωτον τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἀπερίτρεπτον τὴν στερέωσιν ἔχωσι διὰ παντός. Ἀμήν. 1772 Μαρτίου: 23:

ἐν Μητροπόλει τῆς Καστορίας ...».

543

1772. Προικοσύμφωνο. Λακωνία.

-----, «Προικοσύμφωνον», *Μαλεβὸς* 2/19 (1922), σ. 11-12.

543α

1772-1794. Συμβιβασμός καὶ ἀπόφαση τοῦ κοινού γιὰ φορολογικὰ θέματα.

Μήλος, Σίφνος.

Π. Ζεργλέντης, «Διορθώσεις καὶ προσθήκαι εἰς τοὺς ἀρχιεπισκόπους Σίφνου καὶ Μυκόνου», στὸν τόμο *Ἱστορικαὶ ἔρευναὶ περὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου θαλάσσης*, τ. I, Ἑρμούπολις 1913, σ. 231-234.

544

1772-1819. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα καὶ δικαστικὴ ἀπόφαση ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου. Ἅγιος Πέτρος, Κυνουρία (Αρκαδία).

Θ. Βαγενᾶς, «Ἐγγράφα Ἁγιοπετριτῶν (1772-1819)», *Χρονικὰ τῶν Ἁγιοπετριτῶν* 2 (1982), σ. 66-68, αρ. 1-4.

545

1773. Εξόφληση χρέους με παραχώρηση δέντρων καὶ δάνειο. Ἰθάκη.

Π. Καλλίνικος, «Ένα συμβόλαιο τοῦ 1766», στον τόμο *Καλλίνικος, Επτανησιακά* σ. 361-362.

546

1773-1782. Χρεωστικά ομόλογα των χριστιανικών συνοικιών του Αργυροκάστρου για την ανέγερση ελληνικού σχολείου και εκκλησιών. Αργυρόκαστρο.

Π. Πουλίτσας, «Σύνοψις τοῦ κώδικος τῆς ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 5 (1930), σ. 86-91, 98-99.

546α

1773-1795. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Πάτρα.

Π. Τσακούμακας, «Διαθήκη ἔτους 1794 συνταχθεῖσα ἐν Πάτραις ἀφορῶσα εἰς τὴν μονὴν Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ Κορινθίας», στα *Πρακτικά τοῦ Α' τοπικοῦ συνεδρίου Ἀχαικῶν σπουδῶν*, Ἀθήνα 1974, σ. 116-120, 122 σημ. 1.

547

1774-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάχολη, Καρυά (Κορινθία).

Σ. Κουτίβας, *Ἱστορικά τοῦ Ξυλοκάστρου (Ἡ ἀρχαία Πελλήνη καὶ ὁ δῆμος Τρικάλων ἀπὸ ἱστορική, ἀρχαιολογική καὶ τουριστική ἄποψη)*, τ. Α', Ἀθήνα 1962, σ. 232-235.

548

1774-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, ἀπόφαση κοινοτικοῦ κριτηρίου, διαταγὴ οθωμανικῆς ἀρχῆς. Αρτοτίβα, Βενέτικο, Βετουλίστα, Βλαχοχώρια, Γρανίτσα, Κράβαρα (Αιτωλοακαρνανία), Εύριπος (= Χαλκίδα), Σάλωνα (Φωκίδα).

Δ. Λουκόπουλος, *Ὁ Ρουμελιώτης καπετάνος τοῦ 1821 Ἀνδρίτσος Σαφάκας καὶ τὸ ἀρχεῖο του*, Ἀθήνα 1931, σ. 47-48 αρ. 1-2, σ. 59 αρ. 11, σ. 66-67 αρ. 18-19, σ. 79 αρ. 29, σ. 125 αρ. 57, σ. 151-152 αρ. 73-74, σ. 159 αρ. 80, σ. 166 αρ. 87, σ. 171 αρ. 95, σ. 186 αρ. 108, σ. 200-201 αρ. 128-129, σ. 209-212 αρ. 138-145.

549

1775-1813. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αμπελάκια (Λάρισα), Βουκουρέστι.

Ή. Γεωργίου, *Νεώτερα στοιχεία περί της ιστορίας και της συντροφίας των Αμπελακίων εξ άνεκδότου αρχείου*, Αθήνα 1950, σ. 17-18 αρ. 2-3, σ. 21 αρ. 11, σ. 23 αρ. 16, σ. 41 αρ. 45, σ. 48-49 αρ. 58, σ. 52 αρ. 70, σ. 61 αρ. 92.

550

1775-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αμφίκλεια (Φθιώτιδα).

Χ. Ένισλειδης, *Η Αμφίκλεια, τὸ πόλισμα καὶ ἡ περὶ τὸν Παρνασσὸν χώρα*, Αθήνα 1978, σ. 258-260, αρ. 3-6.

551

1775-1828. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κυνίδαρος (Νάξος).

Έ. Κατσούρης, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα ἐκ Κυνιδάρου Νάξου», *ΕΕΚΜ* 10 (1974-1978), σ. 372-401, αρ. 1-15.

552

1775-1828. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάξος, Παροικιά (Πάρος).

Ν. Άλιπράντης, «Άνέκδοτα έγγραφα τῆς Πάρου (1775-1828) ἀπὸ τῆ συλλογῆ τοῦ Νικηφόρου Κυπραίου», *Παριανὰ* 32 (1989), σ. 47-49, αρ. 1-3· *Παριανὰ* 33 (1989), σ. 104-106 αρ. 4-5, σ. 107-108 αρ. 7-9.

553

1775-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σαντορίνη.

Δ. Κασαπίδης, «Θηραϊκῆς καταγωγῆς βικάριοι στὴν καθολικὴ ἐκκλησία Μήλου – Κιμώλου», *Anno Domini* 1 (2003), σ. 53-56, αρ. 1-3.

553α

1776. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ έγγραφο. Δέλβινο.

Σ. Στουπῆς, «Μοναστήρια τοῦ Δελβίνου», *Ήπειρωτικὴ Ἐστία* 4/36 (1955), σ. 331-332.

554

1776. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Χίος.

Θ. Κοκκαλιάδης, «Νομικά έγγραφα τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου τῆς Χίου», *Χιακή Ἐπιθεώρησης* 4/10 (1966), σ. 28-29.

555

1776. Δικαστική απόφαση σχετικά με το κύρος και την ανάκληση διαθήκης.

Κωνσταντινούπολη (;)

Μ. Τουρτόγλου, «Τινά περὶ τῆς ἀνακλήσεως διαθηκῶν εἰς τὴν Νάξον κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα. Παρατηρήσεις ἐπὶ ἀποφάσεως δραγομάνου τοῦ στόλου», *Ἀθηνα* 73-74 (1973), σ. 370-371 (= Τουρτόγλου, *Μελέτηματα*, τ. 1, σ. 132-133).

ΑΜΕΣΑ ΕΚΤΕΛΕΣΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΥΡΟΓΕΝΗ.

ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΛΗΣΕΩΣ ΔΙΑΘΗΚΩΝ

1776, 10 Απριλίου

«Κόπια τῆς γραφῆς

Τιμιώτατε καὶ ἡμέτερε προσφιλέστατε Χουσεὶν τζαούση καὶ χρησιμώτατοι προεστῶτες σιὸρ Νικολάκη Μαυρομάτη, σιὸρ Φιλιπλάκη καντζιλιέρη, Τζαμπατῆ Δελλαρόκα καὶ Κωνσταντάκη Κόκκων, ἡμέτεροι περιπόθητοι τὴν τιμιότητά σας προσφιλῶς ἀσπαζόμεθα καὶ χαιρετοῦμεν· νὰ σᾶς ἀπολαύση τὸ παρὸν ἐν υγιείᾳ καὶ εὐτυχίᾳ· τὸ αἴτιον τοῦ παρόντος πρῶτον μὲν εἶναι νὰ ἐρωτήσωμεν τὰ τῆς υγιείας σας καὶ ἐπομένως νὰ σᾶς φανερώσωμεν ὅτι εἶδομεν μίαν διαθήκην νόμιμον καὶ εὐλογον τῆς μακαρίστριας Χατζήδαινας γενομένην πρὸ χρόνων πέντε, εἰς τὴν ὁποίαν διορίζει ὅλα τῆς τὰ πράγματα μὲ σώας τὰς φρένας, ὁμοίως διορίζει καὶ ἀφήνει ἰδιοθελῶς τὸν νερόμυλον ὁποῦ εἶναι εἰς τὰς Ἀγκαρὲς πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς Σοφιανάκη ἀρχόντισσαν τοῦ τιμιωτάτου καὶ ἡμετέρου προσφιλεστάτου σιὸρ Ἀνδρονίκου, εἰς τὸν καιρὸν δὲ τοῦ θανάτου τῆς εἰς τὸ ἔσχατον τέλος ὅταν ἐθόλωσαν αἱ φρένες τῆς χωρὶς νὰ ἤξευρη τί κάμνει, ἔβαλον μαρτυρίας διὰ τὸν ρηθέντα νερόμυλον καὶ μὲ τοιαύτην ψευδῆ ἀπάτην ζητοῦσι νὰ ἀποξενώσουν τὸν ρηθέντα νερόμυλον· εἰς τόσον κατὰ τοὺς νόμους ἢ πρώτη διαθήκη ἰσχύει καὶ ἂν κάμη ἄλλην πρέπει νὰ ζήση τρεῖς μῆνας καὶ ἔτσι νὰ χαλασθῇ ἢ πρώτη καὶ ἂν χαλάση καὶ τὴν ἄλλην πρέπει νὰ ζήση σαράντα ἡμέρες· τόσον μᾶλλον ὁποῦ δὲν ἔκαμεν ἄλλην, ὁμοίως καὶ ἡμεῖς κατὰ τοὺς νόμους καὶ κατὰ τὸ δίκαιον καὶ ὀρθὸν τῆς διαθήκης ἀποφασίζομεν ὅτι ὁ ρηθεὶς νερόμυλος νὰ εἶναι εἰς ἐξουσίαν τῆς ἀρχοντίσσης Σοφιανάκη μηδενὸς ἐναντιουμένου· ὅθεν νὰ λαλήσετε τὸν κοπιαστὴν ὁποῦ τὸν δουλεύει, νὰ τὸν εἰπῆτε νὰ γνωρίζῃ νοικοκυρὰν τὴν ἀρχόντισσαν καὶ νὰ παρασταθῆτε νὰ τὸν κάμετε τεσλίμι πρὸς αὐτήν· καὶ τὰ μὲν ἐπίλοιπα ὁποῦ ἀφήνει εἰς τὰ τέσσαρα παιδιά νὰ τοὺς τὰ μοιράσετε κατὰ τὴν διαθήκην, τὰ δὲ ὑποστατικά μὲ τὸν ἐρχομὸν μας σὺν Θεῷ γίνονται μουραφᾶ καὶ λαμβάνει κάθε ἕνας τὸ δίκαιόν του. εἰ δὲ καὶ δὲν σᾶς ἀκούσουν καὶ κάμουν καμμίαν σόγγυον, ἐπειδὴ καὶ κανχῶνται εἰς τὰ ἄρματα τοὺς, νὰ τοὺς βάνετε εἰς τὰ σίδηρα μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἕως ὁποῦ νὰ ἔλθῃ

ὁ ὑψηλότετος αὐθέντης μας. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ δὲ χρόνοι σας παρὰ Θεοῦ πάμπολλοι ...

Νικόλαος Μαυρογένης, δραγουμάνος τοῦ βασιλικοῦ στόλου».

556

1776. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λάρισα.

Εὐαγγελία Εὐαγγέλου, «Ἡ διαθήκη ἐνὸς χρυσοχόου τῆς Λάρισας (1776)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 47 (2005), σ. 150-156.

556α

1776-1816. Ιδιωτικά, πατριαρχικά έγγραφα και αποφάσεις δραγουμάνων του στόλου σχετικές με την ίδρυση και λειτουργία ελληνικῆς σχολῆς στη Νάξο. Κωνσταντινούπολη, Νάξος, Χίος.

Π. Ζερλέντης, «Περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ Νάξῳ ἐλληνικῆς σχολῆς τοῦ ἀγίου Γεωργίου», *Παρνασσός* 10/1 (1886), σ. 21-31· *Παρνασσός* 10/2 (1886), σ. 76-81, σ. 84-88, σ. 90-91.

557

1777. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 2. Περὶ τὴν κηδεμονίαν ὀρφανῶν», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 325-328.

558

1777-1812. Πατριαρχικά σιγίλλια και δικαιοπρακτικά έγγραφα «προσηλώσεων» σε μονές, ἀπόφαση του δραγουμάνου του στόλου ἐπὶ διενέξεως μεταξύ ιδιωτῶν και μονῆς σχετικά με το ἰδιοκτησιακὸ καθεστῶς τῆς Λεύκης (Πάρος).

Φ. Μπουμπουλίδης, «Ἀνέκδοτα ἐγγράφα περὶ τῆς ἐν Λεύκαις Πάρου μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου», *ΕΕΒΣ* 45 (1981-1982), σ. 165-196 αρ. 1-7, σ. 200, αρ. 9.

559

1777-1821. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σπέτσες, Ὑδρα.

Ἄ. Μανίκη, «Τρία ἀνέκδοτα ἱστορικὰ ἐγγράφα», *Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας* 19/7 (1959), σ. 171-172.

560

1777-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καλαμάτα, Κύθηρα, Κωνσταντινούπολη.

Ίε ζε κ ι ή λ (μητροπ. Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων), *Ανέκδοτα έγγραφα Καλαμάτας*, Αθήνα 1936, σ. 15-24 αρ. 1-13, σ. 25-28 αρ. 15-18.

561

1777-1860. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζαγόρι, Κουκούλι, Μπάγια, Τσεπέλοβο (Ιωάννινα).

Κ. Λ α ζ α ρ ί δ η ς, «Οί προικοδοσίες στο Ζαγόρι στα παληά τὰ χρόνια», *Ηπειρωτική Έστία* 1/7 (1952), σ. 691-697, αρ. 1-11.

562

1778. Απόφαση κοινότητας. Άνδρος.

Δ. Π ο λ έ μ η ς, «Σημειώματα. 3. Απόφασις περί παραγραφής παλαιών ύποθέσεων», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 328-331.

563

1778-1800. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Παροιικιά (Πάρος), Σίκινος.

Ν. Ά λ ι π ρ ά ν τ η ς, «Ανέκδοτα έγγραφα για τὸ Σαρακήνικο καὶ τὸν ἱατρὸ Λεωνίδα Βενιέρη (1834-1906)», *Παριανὰ* 21 (1986), σ. 85-86, αρ. 1-2.

564

1778-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Γουριά, Κατούνα, Μυρτιά (Αιτωλοακαρνανία).

Κ. Κ ώ ν σ τ α ς, «Παλαιογραφικά τῆς Ρούμελης. Δώδεκα έγγραφα τῆς τουρκοκρατίας (1778-1820)», *Ρουμελιώτικο Ημερολόγιο* (1961), σ. 66-72 αρ. 1-10, σ. 74 αρ. 12. (= Πολίτης, *Κώνστα Άπαντα*, τ. 7, σ. 197-204 αρ. 1-10, σ. 204 αρ. 12).

565

1779. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ζάκυνθος.

Ν. Κ ο ν ό μ ο ς, «Ένα συμφωνητικό τοῦ Ίώασαφ Κορνηλίου (1779)», *Επτανησιακά Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 141-142.

565α

1779. Σύσταση συντροφίας. Βενετία.

Β. Κ ο λ ι ό ς, «Συνεταιρισμός δύο Έλλήνων για εμπόριο με την Πετρούπολη (Συμφωνητικό και λογαριασμοί 1779-1780)», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), σ. 330-332.

566

1779. Απόφαση κληρικολαϊκής συνέλευσης. Επιτάσσεται ο περιορισμός των αφορισμών. Μυτιλήνη.

Π. Μ ι χ α η λ ά ρ η ς, «“Απλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ἀφοριστικὰ νὰ μὴ δίδονται...” Μυτιλήνη 1779», *Ὁ Ἑραριστής* 24 (2003), σ. 117.

1779, Ιούλιος

«Ἐ κατὰ τὸ ἀποθ' ἔτος κατὰ μῆνα Ἰούλιον συναθρότων τῶν ἐντίμων κληρικῶν καὶ χρησίμων ἀρχόντων, μετὰ τὸ νὰ ἔφθασεν καὶ νὰ ἐπεκράτησεν μία κακὴ συνήθεια καὶ δίδονται ἀφοριστικὰ γράμματα διὰ παραμικρὰς ὑποθέσεις, καὶ νὰ ἐκατήνησεν νὰ εὐγαίνον οἱ περισσότεροι χριστιανοὶ ἀφορισμένοι, διὰ τοῦτο κατὰ ζήτησιν τῶν χριστιανῶν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ἀφοριστικὰ νὰ μὴ δίδονται, καὶ διὰ παραμικρὰς ὑποθέσεις νὰ ἐμποδίζονται, ὅστις ὅμως ἔχει χρεῖα καὶ ἀνάγκη διὰ νὰ λάβῃ ἀφοριστικὸν νὰ ἀποδίδῃ τοῦ ἀρχιερέως φλωρὶ ἔν, καὶ τοῦ γραμματικοῦ παράδες δέκα. ὁμοίως καὶ ἂν ἔλθουν γράμματα πατριαρχικά, ἀφοριστικὰ νὰ καρποῦται ὁ ἀρχιερεὺς τὸν αὐτὸν λογαριασμόν. καὶ εἰς ἐνδειξιν κατεστρόθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι, ἐν ὑπογραφῇ τῶν ἐντίμων κληρικῶν».

567

1779-1826. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αρεόπολη (Λακωνία), Ναύπλιο.

Γ. Μ α ρ α β ε λ έ α ς, *Οἱ Παλαιολόγοι τῆς Καρδαμύλης*, Ἀθήνα 1982, σ. 160, αρ. 1.

567α

1779-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διοικητικά έγγραφα. Κιτριές, Κορώνη (Μεσσηνία), Μάνη, Ναύπλιο, Τρίπολη.

Δ. Β α γ ι α κ ά κ ο ς, «Η Αρδούβιστα-Ανδρούβιστα-Μεγάλη Χώρα της Ἐξω Μάνης», *Λακωνικαὶ Σπονδαὶ* 13 (1996), σ. 41, 66-67, 75-77, 94-97, 105.

ΣΥΝΦΩΝΗΤΙΚΟ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1819, 1 Οκτωβρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἰδιοχείρου ὑπογεγραμμένου γράμματος ὑποσχόμεθα μεθ' ὄρκου τῆς Ἁγιοτάτης καὶ Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως καὶ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ τρομεροῦ ὄρκου, ὅπου αὐτοπροαιρέτως διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους μας ἐκάμαμεν, ὅτι νὰ φυλάξωμεν τὰς ἀκολούθους συνθήκας:

Α. Ἡμεῖς αἱ τρεῖς γενεαί, δηλαδή Μανρομιχάληδες, Γρηγοριᾶνοι καὶ Τρουπάκηδες ὡς δυνατώτεροι καὶ ἀξιώτεροι ἀπὸ τὰς ἄλλας Γενεὰς τῆς πατρίδος μας Σπάρτης, ὑποσχόμεθα μετὰ τὴν δύναμιν τῶν ρηθέντων φοβερῶν ὄρκων, νὰ βασιλεύῃ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὰ σώματά μας μία ψυχὴ, μία ψυχὴ, μία σύμπνοια, μία θέλησις καὶ νὰ μὴ δύναται ποτὲ κανένα ἐσωτερικὸν οὔτε ἐξωτερικὸν αἴτιον νὰ διασειῇ ἢ ἀδυνατίσῃ ἓνα τοιοῦτον ἱερὸν δεσμόν.

Β. Ὁ κύριος καὶ καθολικὸς μας σκοπὸς ἐνὸς τοιοῦτου δεσμοῦ δὲν ἀποβλέπει οὔτε γίνεται διὰ ἄλλο τι, εἰμὴ μόνον διὰ τὴν κοινὴν τῆς πατρίδος μας ὠφέλειαν καὶ διὰ νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι συμφώνως καὶ προθύμως νὰ πράξωμεν, τὰ ὅσα ἤθελε προσταχθῶμεν ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους καὶ ἐγκρίτους τοῦ Γένους μας διὰ τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς πατρίδος μας Ἑλλάδος, ὡσὰν ὁποῦ εἴμεθα ὑπόχρεοι καὶ ἐνταυτῷ ὠρνωμένοι νὰ χύσωμεν καὶ τὴν ὑστερινὴν ρανίδα τοῦ αἵματός μας, ὁπότεν ἢ χρεῖα τὰ καλέσῃ ...

Γ. Κάθε ἱερὸς δεσμός, καὶ μάλιστα ἐκεῖνος ὁποῦ δίνεται ὑπὲρ Πίστεως, Πατρίδος καὶ Γένους, διὰ νὰ μείνῃ ἀκλόνητος καὶ ἄσειστος, πρέπει νὰ βάλλῃ δι' ἀρχὴν καὶ θεμέλιον τὴν ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην. Ὅθεν ἡμεῖς ὑποσχόμεθα νὰ φυλάξωμεν αὐτὰς τὰς ἀρετὰς ἀπαρασαλεύτους, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον τὰς ἰδικὰς μας γενεὰς θέλει δοξάσων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν μας πατρίδα θέλει εὐτυχήσων καὶ στερεώσων. Τέλος πάντων τὴν τιμὴν, καὶ ἀτιμίαν, καὶ κέρδος, καὶ ζημίαν τοῦ πλέον μικροτέρου συμπατριώτου μας, ἢ καὶ ὁμογενοῦς μας, θέλει νὰ στοχαζώμεθα ὡς ἴδια ἐδικὰ μας.

Δ. Ὅποια προσταγὴ ἤθελε μᾶς παρρησιασθῆ ἢ Βασιλική, ἢ τοῦ Γένους μας, ὁποῦ νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς ὄφελος τῆς κοινῆς πατρίδος νὰ θεωρῆται καὶ ἐνεργῆται προθύμως καὶ θερμῶς ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, χωρὶς ὅμως νὰ ἀδικήσωμεν τίνα ἀπὸ τοὺς ἀξιοματικὸς τῆς πατρίδος μας, δηλαδή τοὺς λεγομένους Καπετανέους ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ καθενὸς νὰ τὸν μεταχειρισθῶμεν, χωρὶς τίνα φιλοπροσωπίαν καὶ πάθος, ἔξω μόνον μένον ἀμέτοχοι, ἀπὸ ὅσα μυστικὰ θέλει ἐμπιστευθῶν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος. Ὅμοίως τὰ τοιαῦτα μυστικὰ θέλει εἶνε ἀγνώριστα καὶ εἰς τὰ ἐδικὰ μας παιδιά καὶ ἀδελφούς καὶ ἐξαδέλφους, ὁπότεν γνωρίζωμεν, ὅτι δὲν εἶνε ἀξιοὶ καὶ ἱκανοί, νὰ τὰ φυλάξων ...

Ἐὰν δὲ τίνας ἐξ ἡμῶν —τὸ ὁποῖον δὲν τὸ πιστεύομεν ποτέ— ἤθελε φθάσει εἰς τόσον βαθμὸν παρανομίας καὶ ἀσεβείας, νὰ φανῆ παραβάτης καὶ ἐπίορκος τῶν τοιούτων ὠφελίμων πράξεων τῆς πατρίδος μας, ἐκεῖνον τὸν παραδίδομεν πρῶτον εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος, δεύτερον εἰς τὰς ἀρὰς τῆς ἐδικῆς μας πατρίδος, τρίτον εἰς τοὺς δικαιοτάτους ἀπροσωπολήπτους νόμους τῆς γενικῆς ἡμῶν πατρίδος Ἑλλάδος, τὸ δὲ ὄνομα τῆς οἰκογενείας του νὰ μείνῃ αἰωνίως ἄτιμον, ὑβρισμένον, μισητόν ἀπὸ ὅλην τὴν πατρίδα καὶ γένος. Δι' ὃ γίνονται τέσσαρα ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα γράμματα, ὑπογεγραμμένα ἰδιοχείρως καὶ ἐσφραγισμένα μετὰ τὰς ἰδίας μας σφραγίδας ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἐν κρατεῖ ὁ Ἐνδοξότατος Πετρόμπεης Μανρομιχάλης, τὸ ἄλλο ὁ Ἐνδοξότατος πρόων Ἀντώμπεης Γρηγοριανός, τὸ τρίτον ὁ Εὐγενὴς Καπετὰν

Παναγιώτης Τρουπάκης, τὸ δὲ τέταρτον ὁ κύριος Χριστόφορος Περραιβὸς διὰ ἀπόδειξιν καὶ παράστασιν πρὸς τὸ Γένος μας, τὰ ὁποῖα αὐτὰ θέλουν ἔχη ὅλον τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀναμεταξὺ ἡμῶν καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀπροσωπολήπτων νόμων τοῦ Γένους μας ...».

568

1779-1835. *Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα.* Κυνουρία, Λεωνίδι, Μέλανα, Πραστός (Αρκαδία).

Θ. Κωστιάκης, *Σύμμεικτα Τσακόνικα*, Αθήνα 1987, σ. 207-225, αρ. 1-8.

569

1779-1852. *Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και νοταριακές πράξεις αναφερόμενες σε ναυτικά ζητήματα.* Αθήνα, Αλεξάνδρεια, Γαλάτσι, Ιθάκη, Κωνσταντινούπολη, Παξοί, Πάτρα, Τεργέστη, Τούλτση.

Ν. Βλασσόπουλος, *Η ναυτιλία των Ιονίων νήσων (1700-1864)*, τ. 2, Αθήνα 1995, σ. 189 (= Γ. Πετρόπουλος (έπιμ.), *Νοταριακές πράξεις Παξῶν διαφόρων νοταρίων τῶν ἐτῶν 1658-1810*, Αθήνα 1958, σ. 349, αρ. 474²⁴), σ. 190 (= Πετρόπουλος, *ὁ π.*, σ. 385-386 αρ. 522, σ. 415-416 αρ. 554), σ. 191 (= Πετρόπουλος, *ὁ π.*, σ. 451-452 αρ. 603), σ. 192 (= Πετρόπουλος, *ὁ π.*, σ. 400-401 αρ. 535), σ. 193-198, 207, 211, 213.

ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΟ. ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΜΟΙΒΗ
(«ΜΠΟΚΟΤΙΛΙΑ») ΤΟΥ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ

1830, 28 Απριλίου

«Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ γραμματος ἦτοι (κοντράτου) ὅπου θέλει ἔχει τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κῦρος ἐν παντί τόπῳ καὶ κρατιδίῳ δικαιωσύνῃς ὡς νὰ ἦταν καμομένο εἰς δημόσιον Γραφεῖον γίνεται δῆλον, ὅτι ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ὁ Κύριος Στέφανος Στροῦμπος καὶ ἀδελφοί καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον ὁ Κύριος Γεράσιμος Ἀλημεριώτης Ἰθακήσιος πλοίαρχος τοῦ πριγκιπίνου ὀνομαζομένου ἢ Παναγία ἀπὸ τὰ Καθαρά μέ σημεῖαν Ἰωνικήν ἐσυμφώνησαν οἰκειοθελῶς ὡς ἀκολούθως:

Α. Ὁ εἰρημένος Στροῦμπος καὶ ἀδελφός κατέθεσαν σήμερον καὶ ἐμέτρησαν εἰς χεῖρας τοῦ ρηθέντος Ἀλημεριώτη Γρόσια εἴκοσι χιλιάδες γρ. 20.000 ἐπὶ κοινῇ συμφωνίᾳ νὰ περάσει μετὰ τοῦ πλοίου του εἰς Καβάλλαν ἢ εἰς ὅποιον ἄλλο μέρος ἐγνωρήσῃ διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον κατὰ προβλέψη τόσον πιστοῦς καὶ βουβαλοπέτζια, ἢ καὶ ὅτοι ἄλλον ὁ Θεός τοῦ φωτίσῃ διὰ συντροφικὸν λογαριασμόν κατὰ τὸν ἐπόμενον τρόπον ἐξηγούμεθα.

Β. Ὁ δὲ πλοίαρχος Ἀλημεριώτης ὑπόσχεται νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ αὐτὸ ταξίδιον μετὰ τοῦ πλοίου

24. Η έκδοση αυτή περιλαμβάνεται μεν στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 295, τα συγκεκριμένα όμως έγγραφα δεν έχουν αποδελτιωθεί.

του καὶ ναυτῶν του βαστώντας τακτικόν λογαριασμόν καὶ προβλέψεως πραγματειῶν, ἐξόδων αὐτῶν, τροφῆς, λιμεναρχίων καὶ διευθύνσεων ἐφόδια του καθῶς καὶ τῆς πωλήσεως αὐτῶν εἰς τοὺς λιμένας ὅπου μετὰ διὰ ἐπιστροφὴν του ἤθελε πιάση ἐμπεριεχομένων τοῦ λιμένος Ζακύνθου εἰς τοῦ Μεσολογγίου, ἂν ἤθελε ἀκόμη χρεῖα νά περάσει πρὸς ἐξόδουσιν των.

Γ. Τελειωθέντος λοιπὸν τοῦ αὐτοῦ ταξιδίου καὶ τῆς πωλήσεως πραγματειῶν ἀφερομένων πρῶτον τῶν προηρημένων τοῦ ναύλου μέχρι Ναυπλίου καὶ ἄτινος ἄλλον τυχόντος εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του, ἤτοι κέρδος ἐξαποστέλλη ὁ κύριος ἢ καὶ ζημία ὅπου ἢ χάρις του νά ἀπαντίσῃ νά ἐννοήται Γρόσια ἑνδεκα χιλιάδες, ὁ δὲ Στροῦμπος καὶ ἀδελφοί εἰς Γρόσια ἑννέα χιλιάδαις ἐξερομένης τῆς μπακοτίλιας ναυτῶν ὅπου θέλει προβλεφθεῖ μετὰ τῶν τῆς ποσότητος πραγματειῶν ἐνοουμένης εἰς τό κέρδος ἐκκαθαρίσεως ἢ ζημίας.

Δ. Τά εἰρημένα καπιτάλια δὲν ὑπόκεινται μήτε εἰς ναῦλον τοῦ πλοίου, μήτε εἰς ὁποιαδήποτε ἄλλην ζημίαν αὐτοῦ μικράν τε ἢ μεγάλην ὅπου ὁ Κύριος φυλάτῃ ἐκτός τῶν προειρηθησομένων. ὑπόσχονται τὰ ἄνωθεν μέρη νά φυλάξωσι τὰς αὐτάς συμφωνίας στερεάς καὶ ἀμετατρέπτους εἰς ὅποιον ἐξ αὐτῶν παραβῆ καὶ ἀθετήσῃ αὐτάς νά ἀποκρίνη τοῦ ἄλλου ὅλας τὰς ζημίας ἔξοδα καὶ λοιπά ...».

570

1780. Ναυλοσύμφωνο. Βηρυτός.

Σ. Παπαδόπουλος, «Ἑλληνικά ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ ἀρχεῖο τῆς Ραγούζας (Dubrovnik)», *Μακεδονικά* 17 (1977), σ. 303-306, αρ. 2.

571

1780. Δικαστικὴ ἀπόφαση τοῦ μητροπολίτη Παροναξίας σχετικὰ μετὰ τὴν διανομὴν κληρονομίας. Νάξος.

Ἰ. Καμπανέλλης, «Ὁ μητροπολίτης Παροναξίας Νεόφυτος Λαχοβάρης καὶ αἱ διενέξεις μετὰ τῶν προκρίτων τῆς Χώρας Νάξου», *Ναξιακά* 6 (2002), σ. 44-45.

572

1780-1796. Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα. Κοζάνη, Σέρβια (Μακεδονία).

Δ. Γκίνης, «Πέντε ἐπισκοπικαὶ ἀποφάσεις διαζυγίου τῆς δυτικῆς Μακεδονίας τοῦ ΙΗ' αἰῶνος», *ΕΕΒΣ* 23 (1953), σ. 348-354.

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΛΥΣΕΩΣ ΓΑΜΟΥ ΛΟΓΩ ΑΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΑ

ΠΑΡ' ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΠΡΟΗΓΗΘΕΙ ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΟΘΩΜΑΝΟΥ ΚΡΙΤΗ

1796, 31 Μαρτίου

«Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διατρίβουσα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κωμοπόλει Βελβενδοῦ καὶ συνοδικῶς προκατημένη μετὰ τῶν ἐκεῖσε ἐντιμοτάτων κληρικῶν αὐτῆς καὶ τιμίων γερόντων, ἐδηλοποιήθη

ἡμῖν ὅτι ὁ ἀπὸ τὴν αὐτὴν χώραν Γιάννης τοῦ Μανόλη καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἀφένδρα θυγάτηρ τοῦ Χαρισίου μὴ δυνάμενοι συνοικεῖν ἀλλήλοις, διὰ τὰς μεταξὺ αὐτῶν ψυχρότητας καὶ ἀλληλομαχίας ὅπου ἐξ ἐνεργείας τοῦ πονηροῦ ἠκολούθησαν, ὡς ἐμάθομεν, ἐξ ὧν ἠναγκάσθη ἡ γυνὴ νὰ ριφθῆ εἰς ποταμὸν ἐὰν δὲν ἤθελον τὴν προφθάσῃ τινὲς Χριστιανοὶ νὰ τὴν ἐμποδίσωσιν, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἔξω κρίσιν, ἔνθα κινήσασα ἡ γυνὴ ἀγωγὴν διεζεύχθησαν ἐπ' ἀλλήλων κατὰ τὴν ἐκείνοις συνήθειαν. Με ὄλον τοῦτο ἡ ταπεινότης ἡμῶν, κατὰ τὸ χρέος αὐτῆς, παραστήσασα αὐτοὺς ἅπαξ, δις καὶ τρίς, φροντίσασα τὴν διόρθωσιν τῆς συνοικίσεως αὐτῶν καὶ εἰρήνης, ἐνουθέτησεν αὐτοὺς μὲ ὄλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους· ἀλλ' ἀμφοτέρω τὰ μέρη, καὶ ὁ ἀνὴρ δηλαδὴ καὶ ἡ γυνή, ἀδυσώπητοι ὅπως φανέντες, τὸ σύνολον δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὰς ἡμετέρας νοουθεσίας. Διὸ καὶ ἡ ταπεινότης ἡμῶν, καίτοι ὑποβαλοῦσα αὐτοὺς ἐκκλησιαστικῆ παιδείᾳ, μὲ ὄλον τοῦτο εἶδε τὸ ἀδύνατον τῆς συνοικίσεως αὐτῶν. Ὅθεν καὶ ὡς προδιαζευχθέντας αὐτοὺς, ὡς εἶπομεν, γράφουσα τὰ αὐτά, ἀποφαίνεται διὰ τοῦ παρόντος, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, ὅπως ὁ ρηθεὶς Γιάννης τοῦ Μανόλη καὶ ἡ Ἀφένδρα τοῦ Χαρίση, ὡς προδιαζευχθέντες, ὑπάρχῃσι διαζευγμένοι ἐπ' ἀλλήλων καὶ κεχωρισμένοι, μηδεμίαν ἔχοντες τοῦ λοιποῦ γαμικὴν συνάφειαν, ἀλλ' ὡς ξένοι καὶ ἀλλότριοι ἔστωσαν καὶ γνωρίζέσθωσαν. Δέδωκε δὲ τῷ ρηθέντι Γιάννη ἄδειαν ἵνα λάβῃ ἑτέραν νόμιμον γυναικα, εἰ βουληθῆ. Ὅθεν καὶ δέδωκεν αὐτῷ τὸ παρὸν διαζύγιον γράμμα. *μψς^ο, Μαρτίον λα.*

Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Θεόφιλος ἀποφαίνεται.

Κατὰ τὸ *μψη^ο* ἔτος τῆ θ' Φεβρουαρίου ἐξενεχθὲν τὸ ἴσον τοῦ ἀνωτέρω διαζυγίου ἐδόθη τῇ Ἀφένδρα Χαρισίου κατὰ ζήτησιν αὐτῆς· καὶ εἰς ἐνδειξιν».

572α

1780-1819. Σουλτανικό φερμάνι καὶ συνοδικὴ ἀπόφασις. Ἅγιον Ὅρος, Κωνσταντινούπολη.

L. Petit, W. Regel, *Actes de l'Athos. III. Actes d'Esphigménou*, St. Petersbourg 1903, σ. 72-74 αρ. 36, σ. 94-108 αρ. 42-43.

573

1780-1834. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Αρτοσίβιανη, Κράβαρα, Πλάτανος (Αιτωλοακαρνανία).

Χ. Χα ρ α λ α μ π ὀ π ο υ λ ο ς, «Ὁμολογίαι των Κραβάρων», *Ναυπακτικὰ* 5 (1990-1991), σ. 548 αρ. 1, σ. 549-559 αρ. 3-9 (= Δ. Λουκόπουλος, Ὁ Ρουμελιώτης Καπετάνος τοῦ 1821 Ἀνδρίτσος Σαφάκας καὶ τὸ ἀρχεῖο του, Ἀθήνα 1931, σ. 210-211), σ. 560 αρ. 11 (= Λουκόπουλος, *ό.π.*, σ. 212), σ. 560-561 αρ. 12.

574

1780-1898. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κοζάνη.

Ελένη Μπλιούρα, «Μαρτυρίες από την Κοζάνη του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα», *Δυτικομακεδονικά Γράμματα* 8 (1997), σ. 291-292, 304, 308-309, 317-318.

575

1781-1807. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βρέστενα, Μπασαράς (Λακωνία).

Α. Σγουρίτσας, «Αί δικαιοπραξίαι τῶν προγόνων μας», *Μαλεβός* 2/14 (1922), σ. 3· *Μαλεβός* 2/19 (1922), σ. 8.

576

1781-1826. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και πατριαρχικά έγγραφα. Άνδρος, Κωνσταντινούπολη.

Δ. Πασχάλης, «Ἡ ἐν Κάτω Κάστρω τῆς Ἄνδρου σχολή ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἡ ἐν Κορθίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος (Συμβολή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ τουρκοκρατίας)», *ΔΙΕΕ* 9 (1926), σ. 240-241, 243-249, 255-257, 259-260.

577

1781-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βλάτση, Σιάτιστα (Κοζάνη), Ιωάννινα.

Γ. Βασδραβέλλης, «Τὸ ἀρχεῖον τῶν ἀδελφῶν Γραμματικοῦ», *Μακεδονικά* 4 (1955-1960), σ. 166-172 αρ. 1-10, σ. 175 αρ. 13, σ. 177-180 αρ. 16-17.

577α

1782. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Σίφνος.

Π. Ζερέντης, «Πατριαρχικὸν σταυροπηγιακὸν μοναστήριον τοῦ ταξιάρχου Μιχαὴλ ἐν τῇ νήσῳ Σερίφῳ», στον τόμο *Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου θαλάσσης*, τ. I, Ἑρμούπολις 1913, σ. 72-73.

578

1782. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Σφακιά.

Ί. Παπαγρηγοράκης, «Κρητικά συμβόλαια ἐπὶ τουρκοκρατίας», *Κρητικὴ Ἑστία* 11 (1959-1960), σ. 35-37.

579

1782. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Σαντορίνη.

Ἐ. Λιγνός, «Ἐγγραφοὶ περὶ “ἀντιγίου” (ἀνταλλαγῆς)», στον τόμο *Σαντορίνη*, Ἀθήνα 1971, σ. 141-142.

580

1782-1783. Ἐγγραφοὶ καταβολῆς ἀποζημιώσεως λόγω ἀνθρωποκτονίας. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμης, «Μία περίπτωση ἀποζημιώσεως αἵματος ἐν Ἄνδρῳ», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 97-103, αρ. 1-2.

1783, 10 Ἀπριλίου

«Τὴν σήμερον δηλον γίνεται, ἔμπροσθεν εἰς τὸν ἐνδοξότατον Ἀλῆ ἀγᾶ βοϊβόνδα μας καὶ εἰς τὸν ἐνδοξότατον κατῆ Σεκέρ Μουσταφᾶ ἐφέντη καὶ εἰς τοὺς τιμιωτάτους ἄρχοντας, δηλοποιεῖ ἡ Μοσχὸν γυνὴ τοῦ ποτὲ Μιχάλη Σταματέλου Καῖρη, ὁμοῦ μὲ τὰ παιδιὰ της Σταματέλου καὶ Μαρούλα, ὅτι ἔλαβαν ἀπὸ τὸν Τωμάζο Καῖρη γρόσια ἐνιακόσια εἴκοσι ἔξε διὰ τὰ κάμη χαλάλι τὸ αἷμα τοῦ μακαρίτη ἀνδρός της καὶ διὰ ἀνακαφὰ τῶν παιδιῶν της, ὅστις ἠθέλεν φονεῦθῆ ἔξ ἀπροσεξίας του εἰς τοὺς 1772 ἀπὸ τὸν ποτὲ νιδὸν τοῦ αὐτοῦ Τωμάζου λεγόμενον Δημητρίον. Καὶ λαμβάνοντάς τα ἡ αὐτὴ κερὰ Μοσκὸν ὡς ἐπιτροπικὴ καὶ μητέρα τῶν παιδιῶν της μένει ἐξωφλισμένη αὐτὴ καὶ τὰ παιδιὰ της, ὡσαύτως καὶ τὰ ἀδελφία τοῦ ἀποθανόν Μιχάλη Καῖρη μένου ἐξωφλισμένοι διὰ πάντα, τόσον ἀπὸ τὸν αὐτὸν Τωμάζον τόσον ἀπὸ τὸν κληρονόμον τοῦ αὐτοῦ Δημητρίον. Ὑπόσχεται ἡ αὐτὴ κερὰ Μοσχού, εἰ μὲν καὶ εἰς κανέναν καιρὸν ἠθέλαν ζητήσῃ ἢ αὐτοὶ ἢ τὰ παιδιὰ της ἢ ἄλλος τινὰς ἀπὸ τὸν ἄνωθεν Τωμάζον, ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ διὰ αἷμα ἢ ἀνασκαφὰ, τὰ μετρεῖ καὶ τὰ στρέφῃ εἰς τὸν αὐτὸν Τωμάζον τὰ ἄνωθεν ἄσπρα μὲ τὸ διάφορόν τους πρὸς δέκα τὰ ἑκατὸν ὅσοι χρόνοι εἶναι περασμένοι, τὰ δίδῃ καὶ εἰς τὸ μοντουπάκι τοῦ μαλκιανᾶ σααμπῆ μας γρόσια πεντακόσια. Αὐτὰ ὅλα τὰ ὑπόσχεται αὐτὴ ἡ κερὰ Μοσκὸν καὶ οἱ κληρονόμοι της τὰ δίδουν καὶ ἂν τύχῃ καὶ κινηθοῦν τὰ παιδιὰ της ἢ ἄλλος τινὰς κατὰ τοῦ Τωμάζου ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ τοῦ ποτὲ Δημητρίον. Καὶ διὰ ἐτοῦτο ἔγινεν τὸ παρὸν ἐξωφλιστικὸν σὸνλφ ἰπραῖσχᾶ ἀμὲλ νταβασῆ καὶ ὑπογράφῃ μὲ τοὺς παρόντας μάρτυρας καὶ ἐδόθη τοῦ Τωμάζου Καῖρη ἵνα ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὸν ἐν παντὶ κριτηρίῳ ...».

581

1782-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγόριανη (Λακωνία).

Γ. Βεργάδος, *Η Αγόριανη του Ταυγέτου και η βόρεια Λακεδαίμων*, Αθήνα 1992, σ. 111-119.

582

1782-1837. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νίσυρος.

Ι. Βολανάκης, «Πενήντα ανέκδοτα έγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Παναγιᾶς Σπηλιανῆς Νισύρου: 1780-1837 μ.Χ.», *Νισυριακά* 17 (2007), σ. 93-106 αρ. 1-15, σ. 108-115 αρ. 17-23, σ. 117-119 αρ. 28-30, σ. 120-121 αρ. 32, σ. 125-127 αρ. 37-38, σ. 128-132 αρ. 40-44, σ. 134 αρ. 47, σ. 135-136 αρ. 49.

583

1782-1860. Δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις εκκλησιαστικών και μικτών κληρικολαϊκών δικαστηρίων, δικαστικές αποφάσεις της Βουλῆς της Σάμου. Αποσπάσματα πρακτικών, ψηφίσματα των Γενικών Συνελεύσεων των Σαμίων και σχέδια νόμου αναφερόμενα στη ρύθμιση του εφαρμοστέου ιδιωτικού και ποινικού δικαίου και στη σύσταση και οργάνωση των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων κατά τη διάρκεια της Ηγεμονίας της Σάμου. Καρλόβασι, Μαραθόκκαμπος (Σάμος).

Α. Σεβαστάκης, *Δίκαιο και δικαστική εξουσία στη Σάμο 1550-1912 με ανέκδοτα έγγραφα*, Αθήνα 1986, σ. 131-147 αρ. 1-20, σ. 148-154 αρ. 22-25, σ. 156-158 αρ. 32-33, σ. 164-176 αρ. 41-45, σ. 177-179 αρ. 47, σ. 181-189 αρ. 45.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ «ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ» («ΣΥΝΤΡΟΦΟΝΑΥΤΩΝ») ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ «ΠΑΡΤΖΙΝΕΒΕΛΟΥΣ» (ΣΥΜΠΛΟΙΟΚΤΗΤΕΣ) ΣΤΑ ΚΕΡΑΗ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ

1811, 15 Σεπτεμβρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος βεβαιωτικὸ καὶ μαρτυρικὸ γράμματος φανερόνωμεν, ὅτι μὲ τὸ νά ἐπήγαν μερικὰ καΐκια, καὶ ἐφόρτοσαν σιτάρη, τὰ ὅποια ἐπωλοῦσαν ἀπάνω εἰς τὰ καράβια, λοιπὸν ἀνελπίστως, ἐπιάσθησαν ἀπὸ τὸ βασιλικὸν κορβέτον καὶ ἐφέρθησαν εἰς βαθύ, λοιπὸν ὁ ἀγὰς λέγωντας πὸς ἐσεῖς πηγένετε καὶ κουβαλίται σιτάρι ἀπάνω εἰς τὰ καράβια; καὶ ἐδρίσκοντάς τοὺς καπαετλίδες εἰς αὐτὸ τὸ κάμομα, ἐζήτησε τζερεμέ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς караβοκνρούς, οἱ караβοκнρούι δὲ στενοχωρημένοι ἐτραβίτικισαν καὶ ἐκρίφτηκαν, καθὼς καὶ οἱ σύντροφοι, τότες ὁ ἀγὰς ἐπίασε τοὺς παρτζινεβέλους καὶ ἐπληρώθη τὸν τζεμεμέ ὁποῦ ἐζητοῦσε ἀπὸ τὸν κάθε ἕνα, μετέπειτα ἐπίασαν ὁμογνόμως παρτζινεβέλοι καὶ σύντροφοι, εἰς τοὺς κατὰ

κερόν δημογέροντας τῆς χώρας ζητόντας ἄν ἔπρεπε δι' αὐτόν τόν τζερεμέ, νά πληρόσουν καί οἱ σύντροφοι τοῦ καϊκιού, ἢ μόνον ὁ παρτζινέβελος, οἱ δέ δημογέροντες, διά προσταγῆς ἐδιώρισαν ἡμᾶς τούς ἐπιστάτας καρλοβάσου, ὁποῦ νά θεωρήσωμεν τήν αὐτήν διαφοράν, καί νά διορίσωμεν τό πρεπούμενον, ἡμεῖς δέ ἐκράξαμε τούς πλέον παλαιούς караβοκυρούς τοῦ χωριοῦ μας, καί συμφώνως ἐξετάζοντας τήν ὑπόθεσιν, ἠύραμεν εὐλογοῦν ὅτι ὅσα μερίδια γίνονται τά διάφορα τοῦ καϊκιού, ἄλλα τόσα πρέπει νά γίνουν καί οἱ ζημίαις του, ἐπειδή καί ὁ παρτζινέβελος μόνος δέν ἔμπορεῖ νά δοκιμάσῃ μίαν ζημίαν παρόμοιον, ὡσάν ὁποῦ οὔτε μέ τό καϊκι εἶναι οὔτε ἰξεύρη ἀφ' οὗ φύγη τό καϊκι ἀπό ἐδῶ, τί κάμνει διά τοῦτο καί δίδομεν τήν παρόν μαρτυρίαν μας ἔγγραφον ἵνα πιστοθῇ παρά κάθε κριτιρίου ...».

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΜΜΙΣΘΩΝ ΕΦΟΡΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΑΣ. ΟΙ ΕΦΟΡΟΙ ΘΑ ΚΡΙΝΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ «ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ» ΚΑΙ «ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ»

1823, 18 Ιανουαρίου

«Κοινῇ βουλῇ καί συναινέσει τῶν οἰκοκυρίων τοῦ χωρίου μας διορίζονται ἐφοροὶ τῆς Καγγελαρίας ὁ Κύριος Κωνσταντῆς χατζῆ δημοτρίου, καί δημοτράκης ποτέ Μανολάκη, καί Ἀναγνώστης πάλας· καί ὁ μὲν κύριος Κωνσταντῆς θέλει εἶναι ἐξοδευτής, ὁ δέ κύριος δημοτράκης Κάσσα, ὁ δέ ἀναγνώστης πάλας γραμματεῦς· οἷτινες διορίζονται εἰς τό νά συσκέπτωνται καί ν' ἀποφασίζωσι τὰς συμπιπτούσας τοῦ χωρίου διαφοράς κατὰ τήν κρίσιν τοῦ δικαίου, καί κατὰ τό νομικόν τοῦ ἀρμενοπούλου· ὁ προσδιορισμός των εἰς χρόνον ἕνα· ὁ δέ χρονιαῖος ἐκάστου τῶν δύο ἐφόρων μισθός γρόσια διακόσια πενήντα Ν° 250' ὁ δέ τοῦ γραμματέως μισθός γρόσια διακόσια Ν° 200' δίδεται δέ αὐτοῖς καί τό πληρεξούσιον παρ' ἡμῶν τοῦ τιμωρεῖν τούς ἀδικοῦντας, καί εὐτακτεῖν τούς ἀπειθεῖς, καί αὐστηρῶς κολάζειν τούς δημογέροντας τοῦ χωρίου μας· ὑποχρεοῦνται δέ νά δίδωσι καί καθαρώτατον λογαριασμόν ἐσόδων τε καί ἐξόδων, καθὼ διαλαμβάνει καί ἡ ἐκ τῆς Πατρίδος ἐκτεθεῖσα Ὀδηγία τῆς ἀληθείας· εἰς δέ τήν περί τούτου ἐνδειξιν ἐπεδόθη αὐτοῖς καί τό παρόν ἐνυπόγραφον ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΣΑΜΟΥ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΙΣΟΜΟΙΡΙΑΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΙΑΟΧΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΟΙΟΒΑΘΜΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ. ΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΜΟΙΡΙΑΣ

1823, 22 Σεπτεμβρίου

«ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι διορισθέντες νά θεωρήσωμεν νομίμως τήν περί κληρονομίας διαφοράν τῶν ὄρφανῶν τοῦ παπᾶ Ἀνδρονίκου χατζῆ Ἰωάννου, μετά τοῦ χατζῆ Δημοτρίου Κωνσταντῆ ῥεῖζη (ἡ ὁποία διαφορά των εἶναι ὡς ἐφεξῆς· ὁ παπᾶ Ἀνδρόνικος καί ἡ σύμβιός του ἀπέθαναν· ἄφησαν παιδιά τρία θηλυκά· εἰς αὐτά ὡς ἀνήλικα ἐστάθη ἐπίτροπος ὁ πάππος των χατζῆ Ἰωάννης· ἠλικιώθη τό πρῶτον ἡ κυράννα· ὑπανδρεύθη μέ τόν Κωνσταντῆνον χατζῆ δημοτρίου· ὁ πάππος τῆς τῆς ἔκαμε προικοσύμφωνον ὡς ἐπίτροπος· μετά ταῦτα ἀπέθανεν ἡ κυράννα· ἄφησε παιδί, τό ὁποῖον μετά τινος μήνας ἀπέθανε καί αὐτό·) ἀποφαινόμεθα διά τοῦ παρόντος, ὅτι πρῶτον ἡ περιουσία ὅλη κινήτη καί ἀκίνητος τοῦ παπᾶ Ἀνδρονίκου καί τῆς συμβίου του, νά γένη εἰς τρία ἴσα μερίδια, ἀπό τά ὁποία τό ἕν νά λάβῃ ἡ Κυράννα, καί τό προικοσύμφωνόν τῆς νά μένη ἄκυρον· ἐπειδή ὁ ἐπίτροπος εἰς τά ἀνήλικα γίνεται καί ὄχι ὅταν ἠλικιωθῶν τά ὄρφανά, κατὰ τόν Ἀρμενόπουλον εἰς 198 καί εἰς 304·· δεῦτερον τό μερίδιον τῆς Κυράννας, ἐπειδή τό παιδί

της ὕστερον ἀπέθανεν, νά γένη εἰς τρία μερίδια, τό ἓν διά τόν ἄνδρα της, τό ἄλλο διά τήν ψυχήν της, καί τό ἄλλο διά τās ἀδελφάς της, κατά τόν Ἀρμενόπουλον εἰς 267 εἰς δέτην ἀποκατάστασιν αὐτήν τῆς κληρονομίας αἱ καρπολογίαι δέν φέρονται ὡς εἰς 276: καί εἰς ἐνδειξιν τῆς τοιαύτης ἀποφάσεώς μας παντοτεινήν ὑπογραφόμεθα ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ «ΒΟΥΛΗΣ» ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΕΠΙ
ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΣΚΕΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
«ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΡΦΑΝΙΚΩΝ». ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ ΟΡΦΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
1841, 11 Νοεμβρίου

«... Η Βουλή τῆς Νήσου Σάμου

Συγκειμένη ἀπό τούς κυρίους Δημήτριον Ξυλάραν, Γεώργιον Τραχηλάκην, Μανουήλ Πάσσον καί Ἰωάννην Σπύρην δικάζουσα εἰς τήν διατρέχουσαν μεταξύ τῆς ἐναγούσης, Γαρουφαλιᾶς χήρας τοῦ ἀποβιώσαντος Ἰωάννου Κόριας, καί τῶν ἐναγομένων Βασιλικῆς καί Γραμματικῆς θυγατέρων ἐκ πρώτης γυναικός τοῦ ἀνδρός της, ἀμφοτέρων ἐκ Βουρλιωτῶν περὶ κληρονομίας διαφοράν ...

Μετά τούτων ἀπάντων ἡ Βουλή γνωρίζουσα ὡς ἱερόν καθήκον τοῦ κριτηρίου, τήν πρόνοιαν ὡς πρός τήν διοίκησιν καί ἐπιστασίαν τῶν ὀρφανῶν, ἔτι δέ καί τήν ἀκεραιότητα τῆς διατηρήσεως τῶν ὕλικῶν αὐτῶν μέσων, ἐπρότεινεν εἰς τήν Γαρουφαλιάν τά περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ὕλικῆς τῶν ὀρφανῶν οὐσίας, ὅτι χρήζει μιᾶς ἐπιστασίας ἐνός συγγενικοῦ σώματος ἀπό πατρικούς τῶν ὀρφανῶν συγγενεῖς σχηματισθέντος, ἐπὶ τούτῳ δέ ἐζήτησεν ἡ Βουλή τήν συγκατάθεσιν αὐτῆς, ἥτις συνομολόγησεν μὲν εἰς τήν πρότασιν ταύτης τῆς Βουλῆς, ἀντεπρότεινεν ὅμως αὐτῇ τήν ἐξῆς νομικὴν παρατήρησιν.

Ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖται ὡς ἀξίωμα Γενικόν, ἦτε δικαίωμα καί ἐξουσία, διδομένην εἰς ἐλευθέραν κεφαλὴν καί ἐπινοουμένη πρός ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἢ διὰ τῆς ἡλικίας τήν ἀτέλειαν, ἢ διὰ τήν ἀπειρίαν τῆς τῶν πραγμάτων Διοικήσεως ἐπιβαλλομένην

ὅτι πατρικοί τῶν ὀρφανῶν συγγενεῖς δέν ὑπάρχουσι διὰ νά δεχθῶσι τό βᾶρος τῆς ἐπιτροπείας αὐτῶν, ἀλλά καί νά ἦσαν, δέν ἤθελον βέβαια προτιμηθῆ καλῆτερον ἀπό τήν Μητέρα, διότι ὁ Νόμος λέγει ρητῶς: «προτιμῶνται τῶν θηλέων οἱ ἄρρενες πρός τās ἐπιτροπᾶς τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες, εἰμὴ ἄρα Μητῆρ ἢ Μάμμη πρόκειται· αὐταὶ γάρ προσκαλοῦνται εἰς τήν ἐπιτροπείαν, προτιμῶμεναι παντός ἐπιτροπείαν ὀφείλοντος».

Ἀναπτύξασα συγχρόνως εἰς τήν ἐνάγουσαν καθ' ὅλην τήν ἔκτασιν τās ὑποχρεώσεις, εἰς τās ὁποίας ὑπόκειται πᾶσα χηρεύουσα γυνή, ὡσαύτως καί τās ὀριζομένας ἀπό τόν Νόμον ποινάς εἰς πᾶσαν αὐτῆς παρεκτροπήν κτλ.

Ἀκούσασα μετὰ προσοχῆς καί τά προφορικά δικαιολογήματα ἀμφοτέρων τῶν διαφορομένων μερῶν

παρατηρεῖ ...

ὅτι ὡς πρός τās ἐπιτροπείας τῶν ὀρφανῶν, ἃν ὁ νόμος παρέχη τό ἀξίωμα τοῦτο εἰς ἄνδρας, ἀποκλειομένου ἐκ τούτου τοῦ γυναικείου φύλου διὰ τὴν διάταξιν τήν λέγουσαν «αἱ γυναῖκες πολιτικὴν ὑπηρεσίαν δέν μετέρχονται»· ὅταν ὅμως ἡ Μητῆρ ἔχη τέκνα ἀνήλικα καί εἰς δευτέρου Γάμου συνάφειαν δέν εἰσέλθῃ τότε καλῶς ἐπιτροπεύει ταῦτα·

ἐκ τῶν ἀναφερομένων ἐγγράφων καί παρατηρήσεων

ἐξάγει ...

ὅτι τό τῆς ἐπιτροπείας δικαίωμα δίδεται ὅπου ἡ κληρονομία ...

ταῦτα δέ κρατοῦν κατά ... τόν περί ἐπιτροπῆς ὀρφανικῶν διακελεύονται «ἔξεστι ταῖς μητρῶσιν ἐπιτροπεῖαν τά ἴδια αὐτῶν τέκνα, τίθεται δέ αὐταῖς ὑποχρέωσις τό τά πράγματα τούτων ἀπογράφειν ἐν ἀκριβείᾳ» κτλ.

Ἐπί τῇ βάσει τῆς Νομιμότητος καί τῆς Δικαιοσύνης

Ἀποφασίζει ...

ΣΤον Ἡ Γαρουφαλιά ἐπιτροπεύουσα τά τέκνα αὐτῆς ὡς ἄνηβα ὑποχρεοῦται νά κρατῇ καθαρούς λογαριασμούς ἐσόδων καί ἐξόδων τῆς διαχειρήσεως τῶν ὀρφανικῶν πραγμάτων καί χρημάτων, τοὺς ὁποίους ὀφείλει νά παρουσιάσῃ ἐν καιρῷ δέοντι εἰς τά τέκνα αὐτῆς, νόμον ἡλικίας γενόμενα ἀναμνησκομένη πάντοτε εἰς ποίας ὑποχρεώσεις κατά τόν Νόμον ὑπάγεται·

Ζον Ἐως οὗ μὲν χηρέουσα ἢ διαληφθεῖσα Γαρουφαλιά ἢ ζωοτροφία αὐτῆς καί τῶν τέκνων τῆς, καθὼς καί τά πρὸς ἐνδυμασίαν αὐτῶν ἀναγκαῖα ἐξοδα θέλουσι γίνεσθαι ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός τῆς, ἢ δέ προῖξ αὐτῆς εἶναι ἀνέπαφος· ἂν δέ καταφρονήσασα τόν πρῶτο Γάμον προαιρεθῇ νά συναφθῇ εἰς δεύτερον (ὅπερ εἶναι ἀναγκαῖον νά λεχθῇ) αὐτὴ μὲν νά ἐκπίπτῃ τοῦ δικαιώματος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καί παντός ἄλλου γαμικοῦ κέρδους, ἢ δέ Δεσποτεία αὐτῶν νά φυλάττηται εἰς τά ὑπ' αὐτῆς γεννηθέντα τέκνα ...».

583α

1782-1876. Κώδικας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης. Ἐδεσσα, Τεργέστη.

Κ. Σ τ α λ ῖ δ η ς, Κῶδιξ, ὁ τὸ πρῶτον συστηθεὶς ἅμα τῇ συστάσει τῆς ἐλληνικῆς σχολῆς ἐν τῇ πολιτεία Βοδενῶν, Ἐδεσσα 1979, σ. 15-26 αρ. 3-13, σ. 39-42 αρ. 23-27, σ. 54-60 αρ. 31, σ. 67-68 αρ. 33, σ. 101-102 αρ. 39, σ. 106-108 αρ. 41-42.

584

1783. Πατριαρχικό ἐγγραφο. Κωνσταντινούπολη.

Μ. Ζ α φ ε ρ ῖ ο υ, «Ἐνα συνοδικό ἀφοριστικό ἐγγραφο», Σαμιακές Μελέτες 4 (1999-2000), σ. 271-277.

585

1783-1830. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγραφα. Σπέτσες.

Β. Κ ρ ε μ μ υ δ ᾶ ς, Ἄρχεῖο Χατζηπαναγιώτη, τ. Α': Χατζηπαναγιώτης-Πολίτης, Ἀθήνα 1973, σ. 169-170 αρ. 1, σ. 171-172 αρ. 3-4, σ. 176-178 αρ. 15 (= Β. Κρεμμυδάς, « Η οικονομία των Ελλήνων. Πενήντα κρίσιμα χρόνια 1770-1821», στον τόμο *Ἱστορία του Νέου Ἑλληνισμοῦ 1770-2000*, τ. 1, Ἀθήνα 2004, σ. 288), σ. 179 αρ. 18.

ΝΑΥΤΙΚΗ «ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ»

1783, 24 Ιουλίου

«... νήσον Σπέτζες τήν σήμερον φανερόνομεν τὰ τρία μέρη, ὁ κὺρ Παναγιώτης Μέξης καὶ κὺρ Χατζὴ Παναγιώτης, ἀξάδελφός τους, καὶ κὺρ Γιάννης Μέξης, ὅτι τὸ καῖκι πὸν ἔφτιασαν ἐδῶ εἰς Σπέτζες ἀπὸ δύο χρόνια καὶ ὀμπρὸς καὶ καλῶς τὸ ἀρμάτωσαν καὶ ἐβρίσκειται τήν σήμερον μὲ ὄλα του τὰ ἀρμαμέντα εἶδαν τὸν λογαριασμὸν εἰς τὸ ἀναμεταξὺ τους καὶ ἔδωσε ὁ καθένας διὰ τὸ μεριδίον του τὰ ὅσα τοῦ τύχαινε καὶ νὰ ἀγροικιῶνται καὶ οἱ τρεῖς συνδροφοὶ εἰς τὸ αὐτὸ καῖκι καὶ ὅ,τι μασούλι δώσει ὁ κύριος νὰ τὸ κάνουν τρία μερίδια, νὰ λαβαίνει ὁ καθεὶς τὸ μεριδίον του, οἱ ἄνωθεν αὐτοὶ τρεῖς κὺρ Παναγιώτης καὶ κὺρ Χατζῆς καὶ κὺρ Γιάννης, καὶ νὰ ἀγροικιῶνται εἰς τὸ καῖκι αὐτοὶ οἱ τρεῖς συνδροφοὶ καὶ νὰ εἶναι νοικοκύρης ὁ καθεὶς εἰς τὸ μεριδίον του καὶ μὲ καλή τους γνώμη καὶ εὐχαρίστηση νὰ εἶναι διὰ παραβοκύρης ὁ κὺρ Γιάννης καὶ νὰ ἔχει νὰ βγάξει διὰ παραβοκυράτο ἓνα μερικὸ ἀνέχαρτζο ἀπὸ ὄλο τὸ καῖκι καὶ εἴ τι καιρὸ δὲν μένον εὐχαριστημένοι οἱ συνδροφοὶ του ἀπὸ τὸν παραβοκύρη τους καὶ σύνδροφόν τους νὰ μένει αὐτὸς νὰ πηγαίνει διὰ παραβοκύρης ὁ κὺρ Παναγιώτης καὶ εἴ τι διάφορο δώσει ὁ κύριος νὰ μοιράζον εἰς τρία μερίδια τόσο καὶ σὲ ζημίαι, ὅποῦ ὁ θεὸς μὴν ἤθελε δώσει. Ἀκόμη φανερόνομεν ὅτι μὲ χωρὶς συγγνώμη τῆς συνδροφίας τους νὰ μὴν μποροῦν νὰ βάνουν ξένο παραβοκύρη. Καὶ οὕτως ἔμειναν εὐχαριστημένοι καὶ ἐγράφη τὸ παρὸν καὶ ἄλλα δύο παρόμοια καὶ κρατεῖ ὁ καθεὶς εἰς χεῖρας του εἰς ἔνδειξη καὶ ἀσφάλειαν καὶ βεβαιώνουν διὰ χειρὸς τους ...».

585α

1784. Συνοδική απόφαση. Κωνσταντινούπολη.

L. Petit, *Actes de l'Athos. I. Actes de Xenophon*, St. Petersburg 1903, σ. 81, αρ. 12.

586

1784. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Λάρισα.

Β. Σπανός, «Δύο Σοφαδίτισσες δωρήτριες της μονής του Δουσίκου στα 1784», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 35 (1999), σ. 77-80.

586α

1784-1854. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Έμπας (Πάφος), Λευκωσία, Φαρμακάς (Κύπρος).

Κ. Σπυριδάκις, «Σταχυολογήματα ἐκ τῆς κυπριακῆς ἱστορίας τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας. Α' Ὁ Κύπριος ἐπίσκοπος Εἰρηνοπούλεως καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ. Β' Δύο κυπριακὰ πωλητήρια», *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 17 (1953), σ. 46-50, 52.

587

1785. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Κορινθία.

Ν. Πιέρρος, «Προεπαναστατικόν έγγραφον συμβιβασμοῦ τῶν χωρίων Ζάχολης καὶ Σελιάνας (1785)», στα *Πρακτικά τοῦ Β' τοπικοῦ συνεδρίου Κορινθιακῶν ἐρευνῶν*, Ἀθήνα 1986, σ. 136-137.

588

1785. Απόφαση κομπανίας εμπορευομένων με την οποία διορίζεται νέος επιστάτης και ανανεώνεται η ισχύς των παλαιών καταστατικών ρυθμίσεων. Μίσκολτς.

Ν. Danova, V. Todorov, «Ελληνικά έγγραφα από το αρχείο της πόλης Μίσκολτς (Ουγγαρία)», στον τόμο *The hellenic diaspora. From antiquity to modern times*, τ. 2, Amsterdam 1991, σ. 175-189.

1785, 6 Μαρτίου

«Εἰς δόξαν θεοῦ καὶ ἁγίων πάντων

1785. Μαρτίου 6. εἰς Μισκόλτζι. κάμνωμεν ἐνθίμησιν, ὅτι τὴν σήμερον ἔκαμεν ἡ ἐν Μισκόλτζῃ τῶν οὐχὶ ἐννομένων ἀνατολικῶν ὀρθοδόξων ἀδελφότης κοινὴν συνάθροσιν, καὶ ἀφοῦ ὁ κύριος Ἀναστάσιος τζαμπίκου τὴν ἐπιστάσιαν τῆς κυβερνήσεως τῆς ἀδελφότητος τὴν ἐβάσταξεν τόσον καιρόν, ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν ἤθελε νὰ τὴν δεχθῆ, κοινῇ τῇ γνώμῃ καὶ θελήσει, ἔδοσεν ἡ ἀδελφότης τὴν ἐπὶ στασίαν τῷ κυρίῳ Γεωργίῳ πατάκη, ἀπὸ τὴν σήμερον διὰ χρόνον καιρόν I: ἂν δὲν θελήσῃ νὰ τὴν βαστάξῃ παρὰν: I: νὰ εἶναι προεστὸς καὶ κυβερνητὴς ἄλλων τῶν ὑποθέσεων τῆς ἀδελφότητος, Ἐκκλησίας μας πνευματικοῦ Πατρὸς μας, σχολείου καὶ διδασκάλου μας, ἀντανὰ μὲ τοὺς ὀμνεγμένους διὰ συμβουλάτοράς του καὶ συμβουλοῦς του, ἤγουν: κυρ Ἀναστάσιον τζαμπίκου, πρόην προεστὸταν μας, κυρ Ἰωάννην τίμιτζα, κυρ Μανόλην διαμαντή, κυρ Ἀναστάσιον κοσμίκη, κυρ Ναοῦμ κοσμίκη, κυρ Μιχάλην ζουπάνου, κύριον ἀθανάσιον πεσχάρον, καὶ κύριον Ἀθανάσιον βρέτε, δίδοντες εἰς αὐτούς τὴν ἐξουσίαν, ὅλλα τὰ πράγματα νὰ τὰ κυβερνήσῃ, κατὰ τοὺς κάτωθεν παλαιούς νόμους τῆς ἀδελφότητος, τοὺς ὁποίους καὶ τώρα τοὺς ἀνακαινίζομεν, καὶ διὰ μεγαλητέραν βεβαίωσιν, ὅτι ἄλλοι κοινῶς ὑποχρεώμεθα νὰ τοὺς φιλάξωμεν, ἰδοχείρως τοὺς ὑπογράψωμεν: ἤγουν:

1^ο. Ὁ προεστὸς ὁποῦ φέρει τὸ πρόσωπον ἄλλης τῆς κοινότητος, κάθε μίαν ὑπόθεσιν, ἐγγίξουσιν ἄλλην τὴν ἀδελφότητα, ἔχει χρέος πρῶτον νὰ τὴν κοινωνήσῃ μὲ τοὺς ὀμνεγμένους καὶ συμβουλάτοράς του, καὶ ἂν αὕτη ἡ ὑπόθεσις θέλει τοὺς φανεῖ δίσκολη, ἀλέως νὰ μὴν τοὺς εἶναι σιγχωριμένον μόνοι τους νὰ κάμουν τὴν ἀπόφασιν, παρὰ σηγάζοντας ἄλλην ὁμοῦ τὴν κοινότης καὶ τότες, καθὼς φανῆ εἰς ἄλλους εὐλογον, νὰ ἀποφασισθῆ, ἀλέως ὑποχρεόνονται νὰ δώσουν λογαριασμόν διὰ αὐτό ...

5^ο. Ὁ προεστὸς καὶ οἱ ὀμνηγμένοι, ἔχουσιν χρέος ὑπὸ κάτω τοῦ ὄρκου τους, κάθε ἀναφορὰν τῶν συναδελφῶν νὰ τὴν τελειώσῃ, καὶ χάριν, χωρὶς καμμιάς πλερωμῆς νὰ κάμουν τὴν

ἀπόφασιν, χωρίς νά κοιτάξουν προσόπατα, ἢ κρατήσουν χατήρι δια συγγένειαν, φιλίαν ἀλλά ἀπροσοπόλείπτως μέ καλίν συνίδισιν νά κρίνουν δίκαια, καί τήν ἀπόφασιν μέ ὄλλα τά περιστατικά, νά τήν γράφουν εἰς τό προτόκολον· εἰ δέ καί θέλει εἶσθαι ξένος ὁ ἄνθρωπος ὄχι ἀπό τήν κοινότητά μας, καί ἔρχεται μέ ἄλλον ξένον ἐδῶ νά κριθῆ, τον τοιοῦτον ἢ ἀναφορά νά μίν θεωριθῆ ἀρχήτερα, παρά ἀφού διά τήν χασομερίαν καί κόπον τῶν ἐδῶ ἀδελφῶν πλερώση *F. 12*. ἤγουν δώδεκα, καί μέ τούτην τήν πλερομήν νά τού δοθῆ καί τό ἐξτράκτον ἀπό τό προτόκολον, εἰ δέ καί κανέννας ἀπό τούς ἀδελφούς μας θελήσῃ νά εὐγάλη τό ἐξτράκτον ἀπό τό προτόκολον, νά πλερώσῃ *F. 6*. ἀλλέως νά μίν τού δοθῆ. 6^ο. Ὅλλα τά ἀδέλφια τῆς κοινότητος τούτης πιτρέπονται, ὅσαις φοραῖς τυχαίην νά ἔχη καμμίαν ἀναφοράν μέ ἄλλον ἀδελφόν, μέ κανέναν τρόπον νά μίν τού εἶναι συγχωρισμον ἀρχήτερα νά εὐγη εἰς τά ἔξω κρητήρια, παρά πρῶτον νά θεωριθῆ ἢ ἀναφορά του εἰς τήν κοινότητα, καί τούτο διά νά φιλαχθῆ ἢ τιμῆ τού καθ' ἑνός, καί νά μίν τού ἀκολουθήσουν ἔξοδα, εἰ δέ καί τολμίσῃ τινάς, ἀρχήτερα νά εὐγη εἰς τά ἔξω κρητήρια παρά ἢ κοινότης νά θεωρίσῃ τήν ὑπόθεσίν του, ὁ τοιοῦτος νά πλερώσῃ ἐκδίκησιν ἢ μπιουντιτίση εἰς τήν κοινότητα *F. 12* ἤγουν δώδεκα.

7^ο. Ὁ προεστῶς καί οἱ ὀμνεγμένοι νά μίν εἶναι χρεώσται ἀπλῶς καί ὡς ἔτιχεν καθε μίαν ὑπόθεσιν νά τήν θεωρήσουν καί νά τήν κρίνουν ἀλέως, παρά ὁ κάθε ἔννας νά δώσῃ τό κλαύσιμόν του ἐγγράφως, διά νά ἡμπορέσουν νά τω γράφουν εἰς τό προτοκολον, καί καθε μίαν ἀπόφασιν ὁπού νά κάμνουν εἴτε οἱ ἴδιοι ὀμνεγμένοι, εἴτε ἄν τύχη νά εἶναι καί ἄλλοι καλισμένοι, ὅσοι κρίνουν τήν ὑπόθεσιν, καί ὅσοι εὐρεθοῦν εἰς τήν τότε σύναξιν παρών, ὄλλοι νά ὑπογράψουν τήν ἀπόφασιν ἰδιοχείρως, μά τουλάχιστον νά εἶναι 6. ὀμνεγμένοι ἀλίως ἢ ἀπόφασις, ἄν εἶναι ολιγώτεροι, νά εἶναι ἄκυρος ...

15^ο. Ὅσαις φοραῖς ὁ προεστῶς μου καί οἱ ὀμνεγμένοι ἤθελαν τό γνωρίση ἀναγκαῖον, δικαῖον καί εὐλογον νά κάμνουν τήν συνάθροισιν, καί νά κραξουν ὄλλιν τήν ἀδελφότητα, ὄλλοι ὑποχρεώμεθα, ἀπροφασίστως νά ἐρθοῦμεν εἰς τήν κοινότητα, (ἔξω μόνον ἄν δέν εὐρεθῆ εἰς τό βαρῶσι ἐδῶ, ἢ ἔχει καμμίαν δικαίαν ἀφορμήν, ἢ ὁποία τόν ἐμποδίζει νέ ἔλθῃ) εἰ δέ καί ὁ προεστῶς στέλνει καί μάς κρᾶζει εἰς τήν συναθροισιν, καί ἡμεῖς ἤθελάμεν παρακούσῃ καί δέν ἤθελάμεν πηγαίνῃ διά ἰνάτι, πίσμα, ἢ καταφρόνισίν του, καί γίνεται ἐμπόδιον εἰς τήν σύναξιν, ὁ τοιοῦτος ὁπού δέν ἤθελεν ἔλθῃ, ἄν εἶναι ὀμνεγμένος, νά πλερώσῃ μπιούντιτίσι *F 12*. ὡσάν ὁπού δίδει κακόν παράδειγμα εἰς ἄλλους, εἰ δέ καί εἶναι ἀπό τούς ἠθιλοίπους τινάς, νά πλερώσῃ *F 6* ...

18^ο. Κλέπτῃν ἄνθρωπον, διά τοιοῦτον μαρτιριμένον, φανερόν μεθήστακα, ὁ ὁποῖος νά μίν θελίση νά κάμη ἀποχήν καί νά διορθωθῆ, ἄδικον φανερόν ἄνθρωπον καί ψεύτην, επίορκον καί βλάσφιμον, φανερόν πόρνον ὁπού δέν διορθώνεται, μάλιστα δίδει κακόν παράδειγμα εἰς ἄλλους, μέ κανέναν τρόπον νά μίν τόν δεχθῶμεν, μάλιστα ἀνάμεσα εἰς τούς ἀδελφούς μας ἄν εὐρεθῆ κανέννας (τό ὁποῖον μίν τό δῶσῃ ὁ θεός) καί νοθητευθῆ ἕως τρίτην φοράν, καί δέν θελίση νά καλιτερεύσῃ τῆ ζωήν του, ὁ τοιοῦτος νά ἀποβαλλῆ ἀπό τήν κοινότητα ὡς κακός ἄνθρωπος, διά σφοδρισμόν ἄλλων.

19^ο. Ἡ Μέθη ἠθειδή καί εἶναι πάντων τῶν κακῶν ἢ ἀρχή καί τῶν καλῶν ἔργων ἢ φθορά, εὐκαρία μάχης καί ὕβρισις, ἔτζι ἀπηγορευεται ἀναμεσόν μας, ὁπού κάμνοντες τήν πραγμάτιαν μας ὄυτε εἰς τά ποτροῦμι νά μίν ἀκολουθήσῃ, διά νά λείψῃ ἀπό ἀνάμεσόν μας ἢ μάχη καί ἢ ὕβρισις, ἢ ὁποῖαι σιχνάκεις ἀκολούθησαν. Ὅθεν θεσπίζομεν τήν σήμερον, διά πάντοτες, ἢ μέθη εἰς ὁποῖον μας καί ἄν τύχη, καί εὐρέθεις μεθισμένος, μλαῶσῃ τινάς μέ

καννέναν, ἢ ὑβρίση, ἢ βλασφημίση. ὁ τοιοῦτος ἂν εἶναι ἀπό τούς κοινούς, νά πλερώση μπιουντιτίσι ἢ ἐκδίκησι *F 6*. ἢ δέ καί εἶναι ἀπό τούς ὀμνεγμένους, νά πλερώση *F 12*, διά νά σφρονηστούν οἱ ἠθίλοιποι, καί ὅποιος δέν ἔχει, ἢ δέν θελήση νά τά πλερώση, νά φάγη τόσα δεκανίκια, ὅσα *F* ἔπρεπε νά πλερώση ...

Τούτα εἶναι τά πόνγκτα καί οἱ κανόνες, ὁποῦ ἔθεσπησάμεν ἀπαρασάλευτα νά φιλαχθῶσι, καί νά κρατιθῶσι, καί διά τίν στερέωσι τούτων, ἡμεῖς ἄλλοι οἱ ἐδῶ εὐρισκόμενοι Ἰδιοχείρως τά ὑπεγραψάμεν εἰς ἄλλα στεργοντες, ὁ δέ προεστῶς μας καί οἱ ἐπίλοιποι ὀμνεγμένοι. ἐνώπιον ἡμῶν πάντων, καί τοῦ Πνευματικοῦ μας πατρός κυρίου Εβρέτα μεπενδέλα, καί Διδασκάλου μας κυρίου Ἰωαννου ἀποστόλοβικ ζῶσα φωνῆ οὕτως ἔβαλλαν τόν ὄρκον τους ...».

588α

1785-1820. Διαταγές των δραγουμάνων του οθωμανικού στόλου προς τους κατοίκους της Σίφνου αναφερόμενες κυρίως σε φορολογικά ζητήματα και ιδιωτικές διαφορές. Γράμματα του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου Ε΄. Κωνσταντινούπολη, Σίφνος, Χίος.

B. Σφυρόερας, «Έγγραφα τῆς νήσου Σίφνου (1785-1820). Έκ τῆς συλλογῆς Γεωργίου Σ. Μαριδάκη», *EMA* 17-18 (1967-1968), σ. 6-44, αρ. 1-15.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ Κ. ΧΑΝΤΖΕΡΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ
ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

1796, 13 Αυγούστου

«Τιμιώτατοι καί ἡμέτεροι προσφιλέστατοι προεστῶτες καί ἐπίτροποι τῆς νήσου Σίφνου, τὴν τιμιότητά σας προσφιλῶς χαιρετοῦμεν· εἴητε ἡμῖν ὑγαίνοντες ἐν εὐημερίᾳ. Ἐπειδὴ ἐγένετο γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ὅτι ὁ ἐν τῷ ἐλληνικῷ σχολείῳ μεγάλος ὄντᾶς, ἐν ᾧ κάθηται ὁ διδάσκαλος καί παραδίδει τὰ μαθήματα, ἔπεσε πρὸ μικροῦ, καὶ ἦδη οὐκ ἔχει τὸν τρόπον οὔτε τὸ σχολεῖον, οὔτε τὸ κοινόν σας νά οἰκοδομήσῃ τὸν ῥηθέντα ὄντᾶν, ὄντα πάνυ ἀναγκαῖον, οἶδαμεν δὲ ἐν τούτοις ὅτι ὁ μακαρίτης Κυζίκου κὺρ Ἀγάπιος ἐπαφήκεν εἰς τὸ κοινόν σας δύο χιλιάδας πεντακόσια γρ(όσια), παραγγείλας τὸ τούτων διάφορον νά δίδεται ὑπὲρ ψυχικοῦ του μνημοσύνου, διὰ τοῦτο γράφοντες προστάζομεν σφοδρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς, ὁποῦ τὰ ἀπὸ τοῦ περυσينوῦ διαφόρου τῶν ῥηθέντων ἄσπρων ἐκείνου τοῦ μακαρίτου ἑκατὸν πενήκοντα γρ(όσια), ὁμοίως καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ φετεينوῦ διαφόρου ἄλλα ἑκατὸν πενήκοντα, συμποσοῦμενα ὅλα εἰς γρ(όσια) τριακόσια, χωρὶς ἄλλο, διὰ χειρὸς τοῦ λογιωτάτου ἐδικοῦ μας κοινοῦ σας καντζιλλιέρη Κωνσταντίνου Παλαιοῦ νά δοθῶσι εἰς τὸν Ἀντώνιον Νιοτάρην, ὁποῦ δι' ἐπιστασίας αὐτοῦ τοῦ Ἀντωνίου καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν τριακοσίων γρ(οσίων) νά ἀνοικοδομηθῇ ὁ καταπεσὼν ἐκείνος ὄντᾶς τοῦ σχολεῖου μέχρι τῆς πρώτης Ὀκτωβρίου ἐξ ἀποφάσεως, καθότι, ἂν μάθωμεν πὸς ἕως τότε δὲν ἐτελείωσε καὶ ἀπὸ μέρους σας κοινῶς δὲν ἔγινε προθυμία καὶ ἐπιμέλεια διὰ τὴν ταχεῖαν τελείωσιν ἐκείνου τοῦ ὄντᾶ, ἀφορήτους προσωπικὰς παιδείας καὶ ζημίας ἀνεπαισθήτους θέλετε ἴδει διενεργουμένας καθ' ὑμῶν, ὡσὰν ὁποῦ ἀδιαφορεῖτε εἰς τὰ πρὸς τὴν βελτίωσιν τοῦ σχολεῖου σας, ὅπερ εἶναι καὶ ὁ ἔπαινος καὶ ὁ καλλωπισμὸς τοῦ τόπου σας. Ἐν ὀλίγοις

προστάζομεν ἀποφασιστικώτατα, μικροὶ καὶ μεγάλοι, νέοι καὶ γέροντες, ὅλοι σας κοινῶς νὰ ἀπέλθῃτε, κουβαλοῦντες οἱ μὲν πέτρες, οἱ δὲ χῶμα, οἱ δὲ ὅ,τι περ ἂν χρειασθῇ, διὰ νὰ τελειώσῃ μούτλακ μίᾳ ὥρᾳ τὸ ὀγληγορώτερον καὶ ὁ ῥηθῆεις ὄντᾳς καὶ ὅ,τι ἄλλο μερεμέτι εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὸ σχολεῖον. Σίφνιοι, ἀνοίξετε τὰ μάτια σας καλά, μεγάλην προσοχὴν νὰ ἔχετε εἰς τὴν σύστασιν τοῦ κοινοῦ ἐλληνικοῦ σχολεῖου, διὰ νὰ μὴν πάθετε ὅσα δὲν στοχάζεσθε. Προσέτι, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ γίνεται ἐτησίως ὀλίγον μερεμέτι, προστάζομεν ἀποφασιστικῶς, ὅπου τὰ ἑκατὸν πενήκοντα γρ(όσια), τὰ ἀπὸ τοῦ ἐτησίου διαφόρου τῶν ῥηθέντων ἄσπρων ἐκείνου τοῦ μακαρίτου Κυζίκου, νὰ δίδονται τὸν καθέκαστον χρόνον εἰς ἓνα τῶν χρησίμων συμπατριωτῶν σας καὶ διὰ χειρὸς ἐκείνου νὰ ἐξοδεύωνται εἰς μόνον μερεμέτι τῶν ὄντάδων καὶ ἐκκλησιῶν τοῦ ἐλληνικοῦ σχολεῖου. Μανθάνομεν ὅτι καὶ ὁ λογιώτατος διδάσκαλος τοῦ ῥηθέντος σχολεῖου Τζορτζάκης Μπάος πολιτεύεται μὲ τρόπον καλόν, ἐπιμελούμενος τοῦ ἔργου του καὶ μόνον σκοπὸν ἔχων τὴν προκοπὴν τῶν εἰς αὐτὸν φοιτῶντων, ἐφ' οἷς καὶ χαίρομεν καὶ πᾶσιν ὑμῖν παραγγέλλομεν νὰ φέρεσθε πρὸς τὴν λογιότητά του μὲ ἀμοιβαῖον τρόπον καὶ μὲ τὴν προσήκουσαν φιλοφροσύνην, ὅπως γένηται προθυμότερος εἰς τὸ ἔργον του. Οὕτω προστάζομεν ἀποφασιστικῶς καὶ τινὰς ἀπὸ ἐσᾶς μῆτε μικρὸς μῆτε μέγας νὰ μὴν τολμήσῃ νὰ δείξῃ τὴν παραμικροτέραν ἐναντιότητα εἰς ὅσα διὰ τοῦ παρόντος προστάζομεν, ἐπειδὴ ἡ ζημία του εἶναι κάτεργον καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἀφανισμὸς του. Λοιπὸν γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως, ὡς προστάζομεν. 1796, Αὐγούστου 13, ἀπὸ Χίου.

Τῆς τιμιότητός σας ὅλως,
Κωστάκης Χαντζερῆς»

ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ Μ. ΧΑΝΤΖΕΡΗ ΠΕΡΙ ΕΞΟΦΛΗΣΕΩΣ ΦΟΡΩΝ
ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

1811, 20 Ιουλίου

«Τιμιώτατοι καὶ ἡμέτεροι προσφιλέστατοι προεστῶτες καὶ ἐπίτροποι καὶ ὅλος ὁ κοινὸς ῥαγιαῖς τῆς νήσου Σίφνου, εἴητε ὑγιαίνοντες ἐν εὐημερίᾳ. Καὶ προλαβόντως δι' ἑτέρου μας γράμματος σᾶς ἐδηλοποιήσαμεν ὅτι ὁ προκάτοχός μας ἄρχων ποστ(έλνικος) Θεοδωράκης Ρίζος εἶχε μετρήσει εἰς τὸν δαφιλῆ χαζνὲν τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ πολυχρονίου καπουντᾶν πασιᾶ ἐφέντη μας ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ κοινοῦ σας γρόσια τέσσερεις χιλιάδες πεντακόσια καὶ ὅτι ἡ εὐγενεία του χρεωστῶν εἰς τὸ μιρὶ τοῦ βασιλικοῦ τερσανὲ ἔκαμε χαβαλὲν αὐτὰ τὰ ἄσπρα τοῦ κοινοῦ σας ἐκεῖ καὶ ἐπειδὴ τὸ περὶ τῶν τεσσάρων τούτων χιλιάδων πεντακοσίων γροσίων ἐκδοθὲν ὑψηλὸν προσκνητὸν μπουγιουρουλντὶ τοῦ πολυχρονίου ἐφέντη μας διαλαμβάνει ἀποφασιστικῶς νὰ πληρωθῶσιν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ σας, τὸ δὲ κοινόν σας νὰ ἀγροικηθῇ μὲ ἐκείνους τοὺς συμπατριώτας σας, ὅπου ἐμπεριέχονται εἰς τὸ ἰλάμι τῆς ἱερᾶς κρίσεως, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχε ἡ Μαροῦσα διαφορὰν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐμετρήθησαν εἰς τὸν χαζνὲν αὐτὰ τὰ γρόσια τέσσερεις χιλιάδες πεντακόσια, ὁ β^{ος} βιστιάρης καὶ γραμματικὸς στόλου Γεώργιος Ὀθώνειος, ὡς ἔχων τὴν κοινήν σας πατένταν διὰ τὸ μακτοῦ τοῦ τόπου σας, ἐβιάσθη μεγάλως, καὶ ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἐμέτρησεν αὐτὰ τὰ γρόσια τέσσερεις χιλιάδες πεντακόσια εἰς τὸ μιρὶ τοῦ βασιλικοῦ τερσανέ, ὅπου ἐχρεώσται ἡ εὐγενεία του καὶ ἐπειδὴ ἐμέτρησεν αὐτὰ καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ εὐηργέτησε καὶ τὸ κοινόν σας, καθότι ἔλειψεν ὁ ἐρχομὸς μονμπασίρη μὲ ζημίαν σας μεγάλην, σᾶς ἐπροστάζαμεν δι' ἐκείνου μας τοῦ γράμματος νὰ τὰ ἀποστείλῃτε καὶ αὐτὰ τὰ ἄσπρα πρὸς τὸν β^{ος} βιστιάρη μετὰ τοῦ

διαφόρου αὐτῶν. Μανθάνομεν ὁμως ἤδη πῶς δὲν ἐποιήσατε οὔτε κἂν τὴν ἀπόφασιν τοῦ θεοφρονήτου ὕψους του οὔτε κἂν τὴν περίληψιν τοῦ γραμματός μας ἐκείνου καὶ ἐπειδὴ ὁ β^ο βιστιάρης ἐνοχλεῖται μεγάλως περὶ τῆς ἐξοφλήσεως τῶν ἄσπρων τούτων, σᾶς προστάζομεν ἀποφασιστικῶς, ὁποῦν μὲ πρῶτον, δι' ἀσφαλῶν πολιτῶν, νὰ τοῦ τὰ στείλετε ἀπὸ κοινοῦ σας, τὸ δὲ κοινόν σας νὰ τὰ λάβῃ ἀπὸ ἐκείνους, ὁποῦν ἐμπεριέχονται εἰς τὸ ἰλάμι τῆς ἱερᾶς κρίσεως, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχεν ἡ Μαροῦσα διαφορὰν. Οὕτω ποιήσατε ὡς προστάζομεν ἐξ ἀποφάσεως καὶ ὑγιαίνετε. 1811, Ἰουλίου 20, ἀπὸ Ντιβάν-χανέ.

Τῆς τιμιότητός σας ὅλως,
Μιχαὴλ Χαντζερῆς»

ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΜΟΥΡΟΥΖΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΟΙΝΟΥ

1820, 9 Μαΐου

«Τίμοι προεστῶτες καὶ ἐπιστάται τῆς νήσου Σίφνου, ὑγιαίνοντες εἴητε. Γνωστοποιεῖται ἤδη διὰ τοῦ παρόντος, ὅτι δι' ἀναφορᾶς τοῦ ἐνδοξοτάτου τζεζριγιέ μονχασίλη Σεγιδ Ἀχμέτ ἀγᾶ ἀνηρέχθη εἰς τὸ κραταιότατον δεβλέτι ὅτι ἀγκαλὰ καὶ τὸ ῥέσμι τοῦ τζεζριγιέ εἶναι ἀποκομμένον ἀπὸ χρόνων εἰς τριάντα μίαν χιλιάδα καὶ διακόσια πενήντα γρόσια, ὁ τρόπος ὁμως τῆς ἀποκοπῆς περιορίζεται εἰς τὸ νὰ μὴν πληρῶνῃ ῥέσμι τὸ κρασί ἐκεῖνο, ὁποῦν πωλεῖται καὶ ἐξοδεύεται εἰς τοὺς κατοίκους τῶν νήσων καὶ ἐκεῖνο ὁποῦν ἀπ' εὐθείας μετακομίζεται εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, τὸ δὲ μετακομιζόμενον μὲ καράβια ἢ καΐκια φράγκικα ἢ ῥαγιαδικὰ εἰς τὸν κόλπον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκεῖνο νὰ πληρῶνῃ τὸ ῥέσμι μὴν τοῦ ἐδῶ εἰς τὸν τζεζριγιέ ἐμὴν κατὰ τὴν ἀποκοπὴν, εἰς τὰ ὁποῖα καΐκια καὶ καράβια ἦτον ἐπιταγμένον νὰ δίδεται παρὰ τῶν προεστῶτων τῆς νήσου σας ἐνσφράγιστος ἀπόδειξις, διαλαμβάνουσα ἀκριβῶς τὴν ποσότητα τοῦ φορτίου, διὰ νὰ ἀπαιτῆται τὸ ῥέσμι ἐδῶ καὶ νὰ μὴν ζημιούται ὁ τζεζριγιέ. Ἄλλ' ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ οἱ καρaboκῆριοι τῶν φράγκικων καρabίων, φέροντες τὰ καράβια τῶν πεφορτισμένα μὲ κρασί καὶ πωλοῦντες αὐτὸ εἰς Βασιλεύουσαν, ἐπαρρησίαζαν τεσκερέδες τοπικούς, διαλαμβάνοντας ὅτι ἐπλήρωσαν εἰς τὸν τόπον τὸ ῥέσμι τζεζριγιέ, καὶ ὄντος τούτου ἀπέναντι τοῦ σουρνούτου κατανοῦσι λογομαχίαι μεταξὺ τῶν μεμορηθῶν τοῦ τζεζριγιέ καὶ τῶν Φραγκῶν καρabοκῆριῶν, ἐπιγιγνομένης καὶ ἐλαττώσεως οὐ σμικρᾶς τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἐν Βασιλευούσῃ γενικοῦ τζεζριγιέ. Διὰ τοῦτο, πρὸς ἔλλειψιν εἰς τὸ ἐξῆς τῶν λογομαχιῶν καὶ τῆς ζημίας, ἐξεδόθη ἤδη ὑψηλὸς βασιλικὸς ὀρισμός, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ὑψηλότατον καπουντὰν πασᾶ ἐφένδην μας, δι' οὗ προστάξεσθε ὑμεῖς οἱ προεστῶτες νὰ βουλλώσητε καθαρῶτατα εἰς χαρτίον τὴν τοπικὴν βουλλαν ἐκείνην, μὲ τὴν ὁποίαν βουλλῶνετε τοὺς τεσκερέδες, ὁποῦν δίδετε εἰς τὰ κρασάδικα καράβια καὶ καΐκια, καὶ νὰ τὴν στείλετε πρὸς ἡμᾶς νὰ τὴν ἐγχειρίσωμεν τῷ τζεζριγιέ μονχασίλη διὰ νὰ κατατεθῇ εἰς τοὺς κώδικας τοῦ τζεζριγιέ καὶ νὰ γίνωνται ταυτίκι οἱ ἀκολούθως προσερχόμενοι τεσκερέδες τῆς νήσου σας, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν γράφητε ἐναντίον τῶν σουρνούτων ἐνσφράγιστα ἐνδεικτικά, ἄπερ δίδετε εἰς τοὺς ῥηθέντας καρabοκῆριους, ὅτι ἐλήφθη ἐν τῷ τόπῳ τὸ ῥέσμι τοῦ τζεζριγιέ, ἀλλὰ νὰ καταγράφετε ἀκριβῶς τὴν ποσότητα τοῦ φορτίου ἐνὸς ἐκάστου καρabίου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ καρabοκῆριου καὶ τῆς νήσου σας καὶ ὅτι εἰς Βασιλεύουσαν θέλει πληρωθῇ τὸ ῥέσμι τοῦ τζεζριγιέ ἐκείνου τοῦ φορτίου, καὶ νὰ δίδετε τοὺς τοιοῦτους τεσκερέδες εἰς χεῖρας τῶν πραγματευτῶν ἢ καρabοκῆριῶν ἀγοραστῶν. Καὶ προσέτι διαλαμβάνει ὁ βασιλικὸς οὗτος ὀρισμός, ὅτι τὸ προαποκομμένον ῥέσμι τοῦ

τζεζριγιέ, δηλ. αί τριάντα μία χιλιάδες και διακόσια πενήντα γρόσια, να παραδίδονται δια χειρός ἡμῶν κατὰ τὸν Αὐγούστον εἰς τὴν κάσσαν τοῦ τζεζριγιέ, καὶ παρελθόντος τοῦ Αὐγούστον, ἀνίσως ἡ νῆσός σας ἤθελε μείνει χρεωστοῦσα τὸν τζεζριγιέ τῆς ἀποκοπῆς της, νὰ ἀπαιτῆται ἡ σύναξις παρ' ἡμῶν καὶ ὅτι ἡ ἀποκομμένη αὐτῆ ποσότης μὲ τὸ νὰ περιορίζεται εἰς τὸ κρασί ὁποῦ πωλεῖται μεταξὺ τῶν νήσων καὶ εἰς τὸ μετακομιζόμενον εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, ὅσοι θελήσωσι νὰ φέρωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν κρασί πωλοῦντες αὐτὸ ἐνταῦθα, νὰ πληρώνεται ξεχωριστὰ διὰ λογαριασμὸν τοῦ μισοῦ τὸ ἀνάλογον ἔσμι τοῦ τζεζριγιέ καὶ ὅτι ὑμεῖς οἱ προεστῶτες ἐὰν φανῆτε παραβαίνοντες τὴν ἐπὶ τούτοις ἱερὰν ταύτην βασιλικὴν ἐπιταγὴν, νὰ γίνεσθε μετὰπεμπτοι καταδικαζόμενοι εἰς τὸ βασιλικὸν μπάκιον. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ ἐκτεθέντος ἤδη βασιλικοῦ ὀρισμοῦ, καὶ ποιησάμενοι ἀκριβεστάτην ἐπίστασιν ἐπ' αὐτὴν προσέξατε ἐπιμελῶς ἵνα μὴ φανῆτε ἀντιπράττοντες ἢ ἀμελοῦντες εἰς τὰ προσταττόμενα, ὅτι πρόκειται ὑμῖν βαρυτάτη παιδεία κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ· ἡ ἀπαιτουμένη βοῦλλα τῆς νήσου σας, τυπωθεῖσα εἰς παστρικὸν χαρτί, νὰ περικλεισθῇ εἰς τὸ πρὸς ἡμᾶς γράμμα, τὸ ὁποῖον κατεσφραγισμένον νὰ σταλῇ ἡμῖν διὰ τὴν ἐγχειρίσωμεν, ὡς διείληπται ἀνωτέρω. Ταῦτα οὕτως εἰδότες ποιήσατε κατὰ τὰ ἐκτεθέντα καὶ ὑγιαίνετε. *μωκ^ο, Μαΐου θ'.* Ἀπὸ Ντιβάν-χανέν.

Τῆς τιμιότητός σας ὅλος,
Νικόλαος Μουρούζης»

589

1786-1827. Αποφάσεις ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου καὶ ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Μονεμβασιά.

Θ. Σιμόπουλος, *Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν κωδίκων Σπάρτης καὶ Μονεμβασίας*, Ἀθήνα 1970, σ. 56-57, 175-177, 179.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ. ΛΥΕΤΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ ΜΟΤΙ Η ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ ΥΠΗΡΞΕ ΠΡΟΪΟΝ ΑΣΚΗΘΕΙΣΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1786, Σεπτέμβριος

«τὴν σήμερον ἐνεφανίσθη πρὸς με ἡ Εὐφροσύνη γυνὴ τοῦ στεφανῆ καλκούνη προσφέρουσα περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ὀνόματι καλῆς ὅτι λαβόντες ἐν αὐτῇ ἀρραβῶνα μετὰ φιλῶν συμφώνων, παρὰ τοῦ μιχάλη σακαλάκη, τοῦ λαβεῖν αὐτὴν ὡς νόμιμον αὐτοῦ γυναικα ὁ ρηθεὶς μιχάλης Σακαλῆς, μεθ' ἱκανὸν δὲ καιροῦ διάστημα μαθόντες τὰς ἀισχρονοργίας καὶ ἀναισχυντίας τοῦ ρηθέντος μιχάλη Σακαλῆ καὶ μὴ θέλοντες τελειωθῆναι τὸ τοῦ γάμου συνοικέσιον, οὔτε ἡ νύμφη καλή, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτῆς, ὁ ρηθεὶς μιχάλης, ὡς κακότροπος, ἐπρόστρεξεν ἐξωτερικῶς εἰς τοὺς κρατοῦντας, ἀκόντων τῆς νύμφης καὶ τῶν γονέων αὐτῆς, βίαιος καὶ μετὰ σφόδρας ἀπειλῆς τοῦ ἐξουσιαστοῦ, ἐστεφάνωσεν ὁ ἱερεὺς αὐτούς, ὡς περ ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦτο ἐγένετο καὶ ὑπὸ τῶν ὑπογεγραμμένων τιμίων μαρτύρων ἐμαρτυρήθη.

Τοιγαροῦν τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν, λύομεν διὰ τοῦ παρόντος διαζυγίου, καὶ ἀποφαίνομεν αὐτὸ ὡς μηδαμῶς γεγονέναι καὶ ἐξεδώκαμεν ἄδειαν τῇ ρηθείσῃ καλῇ ἐτέρῳ ἀνδρὶ συναφθῆναι ...».

590

1787. Πώληση πλοίου. Μεσολόγγι.

Ζ. Τσιρπανλής, «Συντροφικό καράβι (Μεσολόγγι-Πάτρα 1787). Από την άτομική στην έταιρική πλοιοκτησία», στο *Τόμος Τριανταφύλλου*, τ. Α', σ. 243-244.

591

1787-1823. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καρπενήσι.

Α. Γ. Μαυρομούτης, *Καρπενήσι 1810-1820*, Αθήνα 2006, σ. 35-43, 45, 116, 118, 129.

592

1787-1879. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, απόφαση εκκλησιαστικού κριτηρίου. Αγία Παρασκευή, Μήθυμνα (Λέσβος).

Χ. Χατζηγιάννης, «Συμβολαιογραφικές πράξεις τής τουρκοκρατίας», *Λεσβιακά* 8 (1983), σ. 201-220.

592α

1788. Διάταγμα που ρυθμίζει τη λειτουργία του νοταριακού επαγγέλματος. Ζάκυνθος.

Φ. Μπουμπουλίδη, «Νοτάριοι Ζακύνθου», *ΕΑΙΕΔ* 8 (1958), σ. 117-118.

593

1788. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ι. Μ. Κύκκου (Κύπρος).

Κούλα Ξηραδάκη, «Ένας Συνασίτης κληροδοτεί το 1788 είκοσι γρόσια στην Παναγία του Κύκκου», *Κυπριακός Λόγος* 7/37 (1975), σ. 25-28.

594

1788-1790. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ικαρία.

Θ. Κωτσόπουλος, «Ανέκδοτα ικαριακά έγγραφα», *Ικαριακά* 33/89 (1992), σ. 28-29.

595

- 1788-1809. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ι. Μ. Βαρνάκοβας (Φωκίδα), Καρπενήσι (Ευρυτανία), Κωνσταντινούπολη.
 Π. Καλονάρος, *Ἡ Τερά Μονή τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐπιλεγομένη Βαρνάκοβα. Ἱστορία-τέχνη-ἔγγραφα μετὰ διαφορῶν ἄλλων ἱστορικῶν εἰδήσεων περὶ τῶν μοναστικῶν ἰδρυμάτων καὶ τοῦ κλήρου καὶ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν Δωρίδος καὶ Ναυπακτίας*, Ἄμφισσα 1957, σ. 189-190 αρ. 31-32, σ. 192 αρ. 35.

596

- 1788-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βαρθολομιό, Ηλεία, (Πελοπόννησος).
 Νίκη Παναγιωτοπούλου, «Μορφή κοινωνικῆς ζωῆς ἄλλοτε καὶ τώρα. Ἀντλήσις εἰδήσεων ἀπὸ συμβολαιογραφικὰ ἀρχεῖα», στα *Πρακτικὰ τοῦ ἐκτάκτου Ἡλειακοῦ Συμποσίου 2001*, Ἀθήνα 2003, σ. 385-387.

597

- 1788-1821. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄνδρος.
 Δ. Πολέμης, «Τὰ ἐν Σμύρνη μετόχια τοῦ Ἁγ. Νικολάου», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 67-69, αρ. 1-3.

598

- 1788-1824. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄρτα, Βουλγαρέλι, Ιωάννινα, Καλαρρύτες, Ράχη, Συρράκο (Ἠπειρος), Μεσολόγγι, Ναύπλιο, Ξηροχώρι (Εύβοια), Τρίκαλα, Τρίπολη.
 Β. Πλαγιαννάκου - Μπεκιάρη, Ἀ. Στεργέλλης (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖο Ἰωάννη Κωλέττη*, τ. Α', Μέρος Πρῶτο, Ἀθήνα 1996, σ. 1-6 αρ. 1-5, σ. 12-20 αρ. 6-14, σ. 22-28 αρ. 17-23, σ. 30-32 αρ. 25-27, σ. 34-47 αρ. 31-47, σ. 48-65 αρ. 49-64, σ. 68 αρ. 67, σ. 71-72 αρ. 70-71, σ. 75-78 αρ. 77-81, σ. 80-81 αρ. 84, σ. 83 αρ. 87-88, σ. 140 αρ. 178, σ. 142 αρ. 181, σ. 148 αρ. 187, σ. 149-151 αρ. 189-190, σ. 212 αρ. 244, σ. 269-270 αρ. 313-314, σ. 304-305 αρ. 352.

ΜΙΣΘΩΣΗ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΟΙΟΚΤΗΤΗ

1823, 20 Ιουλίου

«Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ὑπογεγραμμένοι, ὃ τε Ἐπαρχος τῆς Εὐβοίας Ἰωάννης Κωλέττης καὶ καπετὰν Ἀνδρέας Κοσμά, ἐσυμφωνήσαμεν ὡς ἀκολούθως:

Αον. Ὁ καπετὰν Ἀνδρέας ὑπόσχεται νὰ ὑπάγῃ μὲ τὸ καράβι του, ὀνομαζόμενον Ἀλέξανδρος, εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῆς Εὐδρίπου καὶ νὰ φροντίσῃ μὲ κάθε τρόπον νὰ βιάσῃ τὰ ἐχθρικά πλοῖα, νὰ τὰ κτυπήσῃ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ὅσα ἢ χρειάζεσθαι νὰ καλέσῃ πρὸς ἀνατροπὴν τῶν σχεδίων τοῦ ἐχθροῦ.

Βον. Ὁ Ἐπαρχος ὑπόσχεται νὰ τὸν δώσῃ πρὸς γροῖσια ὀκτὼ χιλιάδες τὸν μῆνα (Νο 8.000), τὰς μὲν τέσσαρες χιλιάδες ἐπὶ χεῖρας, τὰς δὲ ἄλλες τέσσαρες μεθ' ἡμέρας δέκα πέντε.

Γον. Ὑπόσχεται πρὸς τούτοις ὁ Ἐπαρχος νὰ τὸν δώσῃ διὰ τροφὴν πρὸς τριακόσια δράμια φωμί καὶ μισὴ ὀκτὼ κρέας τὸν ἄνθρωπον.

Δον. Ὑπόσχεται ἀκόμη νὰ τὸν δώσῃ τὴν ἀναγκαίαν μπαρούτη καὶ σφαῖρας κανονίων. Ὅθεν, ἐγένοντο δύο παρόμοια, τὸ ἓν νὰ μένῃ εἰς χεῖρας τοῦ Ἐπαρχοῦ καὶ τὸ ἄλλο εἰς χεῖρας τοῦ καπετὰν Ἀνδρέα ...».

ΣΥΜΒΑΣΗ ΧΡΗΣΙΔΑΝΕΙΟΥ ΖΩΟΥ

1815, 12 Νοεμβρίου

«Τὴν σήμερον φανερόν μοι ἐγὼ ὁ Χρῆστος Σοῦτας ἀπὸ χωρίον Ντοβίσταινα ὅτι ἐπήρα μὲ ἥμορο τὸ βόιδι τοῦ Ἰωάννου Νικολάου Μπαδάκο ἀπὸ Καλαρρύτες, διὰ νὰ ὀργώσω τὰ χωράφια μου μόνον καὶ ὄχι ξένα καὶ νὰ τοῦ τὸ φέρω ὀπίσω εἰς τὴν πρώτῃν Ἰουνίου τοῦ ἐρχομένου χρόνου 1816. Καὶ νὰ τοῦ φέρω εἰς Καλαρρύτες τὸ ἥμορο ἐσυμφωνήσαμεν, ῥόκα καλή, στεγνὴ καὶ παστρική, ταγάρια καλαρρυτιώτικα τρία, ἥτοι 3, μὲ ἐδικόν μου ἀγῶγι εἰς τὰς 30 Ὀκτωμβρίου. Καὶ ἐὰν τοῦ τὸ χαλάσω τὸ βόιδι ἀπὸ αἰτίαν μου, νὰ τοῦ μετρήσω γροῖσια ἑκατὸν πενήντα, ἥτοι 150. Μὰ ἐὰν τὸ βόιδι ἐτοῦτο δὲν κάμῃ χωράφι, ὑπόσκομαι εἰς ὀκτὼ ἡμέρες ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ τοῦ φέρω χαμπέρι, διὰ νὰ τὸ κάμῃ ὅ,τι θέλει. Οὕτως ἐσυμφωνήσα ἔμπροσθεν τῶν κάτωθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν ...».

598α

1788-1842. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Κουκούλι (Ἰωάννινα).

Κ. Λ α ζ α ρ ί δ η ς, «Οἱ Τοῦρκοι Σπαῆδες», *Ἡπειρωτικὴ Ἔστία* 1/1 (1952), σ. 10-14· *Ἡπειρωτικὴ Ἔστία* 1/2 (1952), σ. 187-142.

599

1788-1876. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Ι. Μ. Παλιούρης (Ἰωάννινα).

Σ. Μ π έ τ τ η ς, «Περὶ τῆς ἐν Ἠπείρῳ μονῆς Παλιούρης», *Ἡπειρωτικὴ Ἔστία* 14/158-160 (1965), σ. 457-461 αρ. 1-2, σ. 467 αρ. 4, σ. 469 αρ. 7, σ. 471 αρ. 10, σ. 472 αρ. 12, σ. 473 αρ. 14, σ. 474-477 αρ.

16-19, σ. 479 αρ. 22, σ. 481-482 αρ. 25-27, σ. 484 αρ. 31, σ. 487 αρ. 36, σ. 489 αρ. 39, σ. 490-491 αρ. 41-42, σ. 492-494 αρ. 44-48, σ. 498-499 αρ. 57-59, σ. 500 αρ. 61.

599α

1789-1799. Έγγραφα που αφορούν τη ρύθμιση της διαμάχης μεταξύ των κατοίκων του Κάστρου και του Νεοχωρίου στη Νάξο για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις και συμφωνία συνένωσης των δύο Κοινών. Κωνσταντινούπολη, Νάξος, Χίος.

Π. Ζερέντης, «Διαμάχη ἐν Νάξῳ Καστριῶν καὶ Νεοχωριτῶν», *Παρνασσός* 11/7 (1888), σ. 423-427.

600

1789-1821. Διοικητικά, δικαιοπρακτικά και εκκλησιαστικά έγγραφα. Βόστιτζα (Αχαΐα).

Μ. Μιχαλόπουλος, *Μαυρίκιον Αἰγιαλείας. Οἰκισμοὶ καὶ μετανάσται ἐν Ἀχαΐᾳ ἐπὶ Βενετῶν (1691). Καταγωγή πατριῶν. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ μελέτη*, Ἀθήνα 1974, σ. 47-49, 50-53, 60-62, 67-75, 87-91.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΡΟΕΣΤΩΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΒΟΣΤΙΤΖΑΣ. ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΑΦΙΔΟΦΥΤΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΙΝΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ

1819, 18 Ιανουαρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ, καὶ ἀποφασιστικοῦ γράμματος, ἡμεῖς οἱ προεστοί, καὶ λοιποὶ Ἐγκάτοικοι τοῦ κασαπᾶ βοστίτζης συμφόνως, καὶ μὲ μίαν ψυχὴν, καὶ μὲ μίαν φωνήν, φανερόνῳμεν ὁμολογοῦμεν, καὶ ἀποφασίζομεν ἀμεταθέτως, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἦλθαν πρὸ χρόνων οἱ καλαβρυτινοί, ἀποκτήσαντες, καὶ φυτεύσαντες σταφῆδας εἰς τὸν κᾶμπον τοῦ κασαπᾶ μας, καὶ ἐκ τούτου μᾶς ἐπροξενήθη, καὶ μᾶς προξενεῖται μεγάλη ζημία εἰς τὸν τόπον μας, ἀπὸ τὴν ἀυγάτησιν τῶν ἡμεροδουλίων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων εἰς δουλευσιν, καὶ περιποίησιν τῶν αὐτῶν ὑποστατικῶν, καὶ ἐπειδὴ προλαβόντως τὰ ὑποστατικά των ἦτον ὀλίγα, καὶ ἐξουσιαζόμενα μόνον ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους τῶν καλαβρύτων, καὶ ἐπειδὴ τὰ δοσῆματα τοῦ τόπου μας ἦτον πολλὰ ὀλιγώτερα, ἀπὸ ὅτι εἶναι τώρα δὲν τοὺς ἐξεσινερίζομεθα εἰς τὸ ὀλίγον χρεὶ ὁποῦ μᾶς ἔδιδαν, τώρα ὅμως ἐπειδὴ τὰ ὑποστατικά των ἔγιναν περισσώτερα ἀπὸ τὰ ἐδικᾶ μας, καὶ ἡ ἐκ τούτων ζημία μᾶς ἔγινε μεγαλητέρα καὶ τὰ δοσῆματα τοῦ τόπου μας, καθὼς καὶ ὄλων τῶν καζάδων ἀυγάτησαν πολὺ περισσώτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄρχοντες, καὶ λοιποὶ καλαβρυτινοί, ὄχι μόνον δὲν καταλείθωνται νὰ πληρώσουν τὸ χρεὶ τους κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἀδξήσεως τῶν δοσημάτων, ἀλλὰ μάληστα ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ μᾶς ἔδιδαν προτίτερον γρόσια δεκαοχτὼ τὴν

κάθε χηλιάδα, τώρα καταχρώμενοι την γειτωνικήν, και φιληκήν σχέσιν, ισχυρογνωμοῦντες μᾶς δίδουν γρόσια ὀκτώ, διὰ τοῦτο ἀπεφασήσαμεν νὰ τοὺς ζητήσωμεν μὲ οἶον δῆποτε τρόπον δυνηθῶμεν, κοινούμενοι εἰς κάθε κρητήριον, τόσον ἐδῶ, ὅσων, και εἰς βασιλεύουσσαν, τὸ ὕμνησι ἀπὸ ὅτι ἤθελε ἔρχεται εἰς ἡμᾶς τὸ χρέος, εἰς κάθε χηλιᾶδος, ὅπου μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ποσότητα, μ' ὅλις ἐμπεριέχονται τὰ διὰ βασιλικὸν ὄρησμον, και κοινῶν τυπωμάτων τοῦ Μωρέως δώσήματα, μ' ὄλον ὅπου ἔπρεπεν νὰ πληρόνουν μέρος, και ἀπὸ τὰ τωπικᾶ, δωσήματα, ὡσάν ὅπου ἀπὸ τὸν ἴδιον βοεβόνδα δεκατίζονται, και ἀπὸ τὸν ἴδιον πελοῦκλασιν γίνονται μοναφεζά. Ὅθεν κοινῇ τῇ γνώμῃ ἐσυμφωνήσαμεν, ὅπου νὰ μὴν ἀφήσωμεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ φντεῦσουν εἰς τὸν κᾶμπον τοῦ κασαπᾶ μας σταφῆδας, ἐάν δὲν μᾶς δώσουν χοτζέτι, ὅτι πληρώνουν τὸ χρεὶ τους, ἐμποδίζοντας αὐτοὺς δυνάμει τῶν ζαπητάδων μας και διὰ νὰ ἐξετάζον νὰ ἐπιστατοῦν, και νὰ φροντίζον, δίδοντας εἰς κάθε περίστασιν ἴδυσιν τῶν ζαπιτάδων, και προεστοῦ μας, και νὰ γίνονται εἰς κάθε καιρὸν δαβαντζήδες δραστήριοι, ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, διωρῆζωμεν ἐπιτρόπους, και βεκίληδες μας κοινῶς ...».

601

1789-1834. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βαλιμή, Καραχουμάτι, Πύργος Ακράτας, Χαλκιάνικα (Αχαΐα).

Ἄ. Φωτόπουλος, «Λαογραφικὰ τῆς ἀνατολικῆς περιοχῆς Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρύτων», Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων 12-13 (1980-1981), σ. 57-79, αρ. 1-20 (= Ἄ. Φωτόπουλος, Ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ τῆς ἀνατολικῆς περιοχῆς Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρύτων, ἦτοι τῶν τ. δήμων Ακράτας - Αἰγείρας - Κραθίδος - Φελλόης και Νονακρίδος, τ. Β', Ἀθήνα 1982, σ. 57-79, αρ. 1-19).

ΔΙΟΡΙΖΕΤΑΙ ΥΔΡΟΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΦΥΛΑΚΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΞΗ ΤΩΝ ΦΥΤΕΙΩΝ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ

1830, 1 Ιουλίου

«... Τὴν σήμερον φανερώνομε και ἐσυμφωνήσαμε ὅσοι ἔχομε ἀραποσίτια Ἀποκάτω Βρύση και κάτω και ἐδιωρίσαμε νερολόγο και δραγάτη τὸν Ἀντρικο Βουργιδᾶ. Δίνει τὸ νερὸ τοῦ καθενὸς μὲ τὴν ἀράδα ἀναλόγως εἰς δὲ ὅλα τὰ νερὰ τῆς βρύσης τῆς Ἀμμοκύλας, τὰ δύο ἀδλάκια τὰ κερίζια τοῦ Μελισσᾶ τῆς βρύσης. Ὅμοίως νὰ φυλάξῃ και τὰ ἀραποσίτια ὅσο νὰ τὰ μαζώξωμε· νὰ φυλάξῃ τις κορφάδες και τὰ φασόλια, ζῶα και μαρτίνια, νὰ μὴν μπαίνουν εἰς τὰ ἀραποσίτια οὔτε σὲ ἀναβόλες και ἂν οὔτως θέλῃ γένει ζημία νὰ τὴν ἀποκρένεται ὁ ἴδιος ὁ τραγάτης, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ὁ νοικοκύρης τὸν ζημιωτὴν. Ὑποσχόμεθα και ἐμεῖς και τοῦ δίνωμε τὴν ἐξουσίαν ὅ,τι πρᾶμα πιάσῃ μέσα εἰς σὶ ἀραποσίτια νὰ παίρῃ ποδοκόπι στὸ κάθε κεφάλι στὰ χοντρά γρόσια δύο, στὸ λιανὸ παράδες εἴκοσι. Καὶ ἂν οὔτως και τοῦ ἀνθρωπῆ τινος τόσον διὰ τὸ νερόν, τόσον και διὰ τὴν ζημιά, νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ κρητήριον νὰ παρρησιάζῃ τὸ γράμμα μας νὰ παιδεύεται και νὰ ξεοδεύεται ἀδστηρῶς ὅποιος χαλάει τὸ σύστημα τοῦ χωριοῦ μας. Και νὰ ἔχομε νὰ τοῦ δίνωμε διὰ τὸν μιστόν του ἀραποσίτι μισάδια δέκα, και νὰ ἔξῃ τὴν ἐξουσίαν ὁ παιρδάρης, ὅποιος ζημιώσῃ ἀραποσίτι νὰ κόβῃ τ' ἀραποσίτια ἀπὸ τοῦ ζημιωτῆ, νὰ τὰ δίνῃ τοῦ κάθε νοικοκύρη ὅπου ζημιώνεται ...».

602

1789-1867. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Γατζέα (Μαγνησία).

Κ. Λιάπης, «Αρχειακά της μονής «Μέγα-Σωτήρα» του «Μεγάλου» Αϊ-Γιώργη του Πηλίου», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 4 (1983), σ. 82-84, 89-93.

603

1790. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Κωνσταντινούπολη.

Σ. Άσδραχᾶς, «Στρατηγική τῶν κεφαλαίων καὶ γραφειοκρατικές λειτουργίες: Μία περίπτωση μίσθωσης προσόδων στὰ 1790», *Ὁ Ἐρανιστής* 12 (1974), σ. 161-163.

604

1790. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο μεταξύ «ἀδελφοποιτῶν». Υπόσχονται ὅτι δεν θα προκαλέσουν ταραχές στην περιοχή. Αμόλοχος (Ἄνδρος).

Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 3. Ἡ ἀδελφοποιία ἐν Ἄνδρῳ», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 325.

1790, 13 Αυγούστου

«... ἢ μὲ τὸ παρὸν γράμμα φανερόνουν καὶ ὑπόσχονται οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμένοι ὅτι μὲ τὸ νὰ γένουν σαράντα ἀνομάτοι ἀδελφοπιτοὶ καὶ νὰ συχίζον τὸ χωρίον ὑπόσχονται ἀπὸ τὴν σήμερον οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμένοι ὅτι ἀνίσως ἤθελεν ἀκολουθίση καμία σύχισις ἢ κανένας καβγάς ἢ ἀνεκατόματα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀδελφοπιτοὺς νὰ τοὺς πιάνον νὰ τοὺς στέλουν εἰς τοῦ ἀγὰ νὰ τοὺς κἀνη τὴν πρέπουσαν παιδίαν καὶ ἀνίσως καὶ δὲν ἤθελεν κάμη καθὼς γράφουν νὰ ἔχουν νὰ παιδεύονται οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμένοι καὶ νὰ πληρόνουν καὶ εἰς τὸ μπουπάκι τοῦ ἐνδοξοτάτου σουλτάν τζηγιασι γρόσια χίλια καὶ εἰς ἐνδειξιν δίδουν τὸ παρὸν μὲ τὴν ὑπογραφή των ...».

605

1790-1803. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καλαμάτα, Κωνσταντινούπολη.

Σ. Κουγέας, «Ὁ μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας Ἰγνάτιος ὁ Τζαμπλάκος (Ἐξαμπλάκων 1776-1802) καὶ τινὰ περὶ αὐτὸν ἔγγραφα», *Πελοποννησιακά* 2 (1957), σ. 146-156 αρ. 2-3, σ. 162-166 αρ. 5, σ. 169-173 αρ. 7-8.

606

1790-1814. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καλάβρυτα.

Β. Χαραλαμπίδης, *Ἡ ἑλληνικὴ σχολὴ Σοποτοῦ Καλαβρύτων καὶ ἀνέκδοτα τινὰ περὶ αὐτῆς ἔγγραφα*, Ἀθήνα 1962, σ. 169, 197-198.

607

1790-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάξος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, «Καράβια στὴ Νάξο (ἱστορία-ἀνέκδοτα ἔγγραφα-λαογραφία-σχέδια)», εφ. *Ναξιακὸν Μέλλον*, 1981, σ. 13-19.

608

1791. Επικήρυξη δολοφόνου. Κεφαλονιά.

Γ. Πεντόγαλος, «Ἐπικήρυξη δολοφόνου στὴν Κεφαλονιά τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Βενετοκρατίας», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 2/13 (1973), σ. 14-15.

609

1791. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σύμη.

Ι. Χατζηφώτης, «Νέα στοιχεία καὶ εἰδήσεις γιὰ τρία μετόχια τῆς Ἱ. Μ. Πανορμίτη», *Συμαϊκὰ* 4 (1984), σ. 49-51, αρ. 1-2.

ΠΩΛΗΣΗ ΝΗΣΙΟΥ ΣΕ ΜΟΝΗ

1791, 8 Μαρτίου

«Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικῶ καὶ βεβαιωτικῶ γράμματος δηλοποιεῖται καὶ φανερώνεται ὅτι θεληματικῶς μας πάντες ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν οἰκοῦντες Σύμη παρ' ἡμῶν δὲ πάντων γνώμη κοινῇ ὅλου τοῦ κόσμου μικρῶν τε καὶ μεγάλων ἐπωλήσαμεν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ τοῦ ὀνομαζομένου Πανερμιώτη, τὸ Νησίον τὸ ὀνομαζόμενον (Σεσκλί) διὰ γρόσια δύο χιλιάδες καὶ ἑξακόσια ἀριθ. 2.600 ἅπερ τὰ ἐλάβομεν ἤδη σῶα παρὰ τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου Πανερμιώτη, ἧτοι παρὰ τοὺς παρευρεθέντας, καὶ δὲν ἔχομεν πλέον νὰ ζητῶμεν παρ' αὐτοῦ, οὔτε πολὺ οὔτε λίγο καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ τὸ ἐξουσιάζη ὡς οἰκεῖόν του κτῆμα ἀναπόσπαστον μάλιστα δὲ τούτους τοὺς καιροὺς, ὅπου ἐδόθη τὸ νησίον εἰς τὸ μοναστήριον, ἐλπίζομεν νὰ ἔχη ὀλίγον συμφέρον, ἐπειδὴ τὴν σήμερον φαίνεται πὸς εὐρίσκειται εἰς ἀνάγκας καὶ φροντίδας οὐκ ὀλίγας, μὲ τὸ νὰ εἶναι τεκέες, ἧτοι ξενοδοχεῖον πάντων καὶ γεωργῶντας καὶ καλλιεργῶντας αὐτό, ἴσως καρποφορεῖ καὶ εὐρίσκει ὄφελος καὶ ἐλάφρυνσις ὁ Πανερμιώτης, ἅτε ἀγορασθὲν καὶ τελείως ἐξοφληθὲν παρ' αὐτοῦ. Πλήρ

να ἔχη νὰ δίδῃ ὁ Πανερωμιώτης τοῦ τόπου μας, τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον τὸ ἀβαέτι γρόσια δέκα ὀκτώ. Ὅθεν ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν μὲ τὴν ἡμῶν συμβουλὴν καὶ θέλησιν, ἵνα ἔχη τὸ κῆρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτηρίῳ...

Ἐκ τῆς Κοινότητος ὅλης γεγραμμένον, Ἡγουμενεύοντος τοῦ Καλλίστου καὶ ἐπιτροπεύοντος τοῦ Χ' Βασίλη ...».

610

1791-1798. Αφορισμός. Χαλάστρα (Θεσσαλονίκη).

Γ. Γ κ α β ρ δ ί ν α ς, «Ἐξι ἀφορισμοὶ τοῦ ἐπισκόπου Καμπανίας Θεοφίλου Παπαφίλη», στὸν τόμο *Χριστιανικὴ Θεσσαλονίκη. Ὀθωμανικὴ περίοδος 1430-1912, Πρακτικὰ Στ' Ἐπιστημονικοῦ Συμποσίου Ἰ. Μ. Βλατάδων*, τ. Β', Θεσσαλονίκη 1994, σ. 279-298.

611

1791-1819. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Ἅγιος Πέτρος, Κυνουρία (Αρκαδία).

Θ. Β α γ ε ν ᾶ ς, «Ἐγγράφα σχετικὰ μὲ τὴ μονὴ Μαλεβῆς», *Χρονικὰ τῶν Ἀγιοπετριτῶν* 2 (1982), σ. 71-72 αρ. 1-2, σ. 73-75 αρ. 4-6.

612

1791-1833. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ καὶ διαδικαστικὰ ἐγγράφα. Κερπινή, Μουλάτζι, Τρίπολη (Αρκαδία).

Χ. Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ὀ π ο υ λ ο ς, «Ἀνέκδοτα γορτυνιακὰ ἐγγράφα (1771-1839)», *Γορτυνιακὰ* 1 (1972), σ. 78-84 αρ. 4-11, σ. 85-89 αρ. 14-16.

612α

1791-1833. Διοικητικὰ ἐγγράφα τῆς προσωρινῆς διοίκησης τῆς Ελλάδας καὶ τῆς καποδιστριακῆς περιόδου, αναφορὲς δημογεροντιῶν καὶ πολιτῶν κατὰ τοὺς πρώτους μεταεπαναστατικούς χρόνους, αποφάσεις δικαστηρίων καὶ διαμαρτυρίες πρέσβων πρὸς τὴν ἐλληνικὴ κυβέρνηση.

Αθήνα, Αἴγινα, Ἄργος, Γραμβούσα (Κρήτη), Ερμιόνη, Ζάκυνθος, Κόρινθος, Κορώνη, Μέγαρο, Μεθώνη, Ναύπακτος, Ναύπλιο, Πόρος, Σάλωνα, Σπέτσες, Σύρος, Σφακιά, Τρίπολη, Τροιζήνα, Σελά, Σοφικό, Φρουτζάλα (Πελοπόννησος).

Τ. Γ ρ ι τ σ ὀ π ο υ λ ο ς, «Ἀργολικὸν Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον (1791-1878)»,

Πελοποννησιακά 20 (1993-1994), σ. 89-93 αρ. 31-36, σ. 93-95 αρ. 38-40, σ. 102 αρ. 52, σ. 103-105 αρ. 55-56, σ. 107 αρ. 60, σ. 109 αρ. 63, σ. 109-110 αρ. 65, σ. 118 αρ. 77, σ. 126-127 αρ. 90, σ. 159-160 αρ. 146, σ. 166 αρ. 159, σ. 175 αρ. 176, σ. 177 αρ. 181, σ. 180-182 αρ. 187-190, σ. 183-186 αρ. 193-197, σ. 189-190 αρ. 203, σ. 191-192 αρ. 206, σ. 192-193 αρ. 208, σ. 195 αρ. 212, σ. 202-203 αρ. 229, σ. 206-207 αρ. 233-234, σ. 228 αρ. 263, σ. 229-231 αρ. 266, σ. 262-264 αρ. 313-315, σ. 265-266 αρ. 317, σ. 269-270 αρ. 322-323, σ. 273-274 αρ. 327, σ. 275-277 αρ. 329-330, σ. 279-281 αρ. 333-334, σ. 283-284 αρ. 338, σ. 284-285 αρ. 340, σ. 286 αρ. 342, σ. 287-292 αρ. 344-346, σ. 294-298 αρ. 349-355, σ. 301-302 αρ. 362-363, σ. 304-306 αρ. 366-368, σ. 307-311 αρ. 371-374, σ. 312-314 αρ. 376-379, σ. 316-318 αρ. 383-384, σ. 318-325 αρ. 386-395, σ. 328-333 αρ. 399-405, σ. 337-343 αρ. 408-411, σ. 344-354 αρ. 413-424, σ. 356-440 αρ. 426-519, σ. 443-453 αρ. 523-537, σ. 457-460 αρ. 545-548, σ. 465-474, αρ. 551-559, σ. 476-487 αρ. 562-576, σ. 489 αρ. 578, σ. 494-496 αρ. 584-586, σ. 496-497 αρ. 588, σ. 497-498 αρ. 590-591, σ. 503-506 αρ. 596-598, σ. 509-511 αρ. 602-604.

«ΜΥΣΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ» ΙΩ. ΚΑΠΟΜΙΣΤΡΙΑ ΠΕΡΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΜΥΣΤΙΚΕΣ
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

1828, 8 Ιουνίου

«Αρ. 2953

Ελληνική Πολιτεία
Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος

Μυστική Ἐγκύκλιος

Πρὸς τὸ Πανελλήμιον, τοὺς κατὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος
καὶ τὴν Πελοπόννησον Ἐκτάκτους Ἐπιτρόπους καὶ
τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν κατὰ θάλασσαν καὶ ξηρὰν δυνάμεων

Γνωρίζει ἡ Κυβέρνησις ὅτι πολῖται τινες ἐπιμένουν πιστεύοντες καὶ τοὺς ἄλλους πειθόντες ὅτι αἱ μυστικαὶ Ἐταιρεῖαι χορηγοῦσι μέσα σωτηρίας εἰς τὴν πατρίδα ἢ τουλάχιστον αἰγίδα ὑπὸ τὴν ὁποίαν συνδεόμενοι μεταξὺ τῶν οἱ ἄνθρωποι διὰ μυστικῶν δεσμῶν δύνανται νὰ ἀπολαύσωσιν ἐντὸς τῆς πατρίδος τῶν καὶ διὰ τῆς ξένης ἐπιρροῆς ἀξιώματα, τιμὰς καὶ τὸ πλεόν τύχην, ὃ ἔστι χρήματα.

Ὅσον καὶ ἂν ἐλεινολογῇ ἡ Κυβέρνησις τὴν ἀπειρίαν τῶν Ἑλλήνων, τῶν ἀπὸ τοιαύτας εἰσηγήσεις παρασυρομένων, δὲν ἤθελε δώσει τὴν προσοχὴν τῆς, ἂν δὲν ἦτο καταπεισμένη πόσον ὀλέθρια ἀποτελέσματα δύνανται νὰ φέρῃ εἰς τὴν κοίσιμον ταύτην στιγμὴν ἢ περὶ

τούτων γνώμη, τὴν ὁποίαν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος ἤθελον συστήσει καὶ εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Κυβερνήσεις.

Ἄν ἡ Ἑλλὰς ἐγκατελείφθη ἀπὸ τοῦ 1821 ἕως τὸν Ἰούλιον μῆνα τοῦ τελευταίου ἔτους, τοῦτο προῆλθε διότι οἱ ἐχθροὶ τῆς παρέστανον ἀδιακόπως εἰς τοὺς βασιλεῖς ὡς λαὸν ἐπανάστατῶθέντα καὶ ἀγωνιζόμενον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ὑπὸ τοὺς σκοποὺς τῶν μυστικῶν Ἐταιρειῶν, ὅθεν ἐπήγασαν αἱ καταστροφαὶ τῆς Ἰσπανίας καὶ Ἰταλίας.

Εὐκόλον ἦτον ἀναμφιβόλως νὰ ἀναιρεθῇ ἡ σφαλερὰ αὕτη δόξα, μόνον τοῦτο ἐχρειάσθησαν ὀλόκληρα ἑπτὰ ἔτη βασάνων καὶ δυστυχιῶν εἰς ἀναίρεσίν τῆς. Μόλις ἀνηρέθη καὶ ἐν ᾧ ἡ Ἑλλὰς ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ δείγματα εὐνοίας καὶ καλοκαγαθίας ἐκ μέρους τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων, οἱ ἐχθροὶ τῆς θέλουν πάλιν τὴν παραστήσει ὡς ὑπεξούσιον τῶν μυστικῶν Ἐταιρειῶν, καὶ εἰς ἀπόδειξιν τούτου θέλουν φανερώσει ὅτι ὑπὸ διαφόροις ὀνόμασιν αἱ Ἐταιρεῖαι αὐταὶ ὑπάρχουν καὶ πολυπλασιάζονται μεταξὺ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τῆς πολιτικῆς τάξεως καὶ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεώς τους καὶ αὐτοῦ τοῦ στόλου.

Τόσον οὐσιῶδες θεωρεῖ ἡ Κυβέρνησις τοῦτο, ὥστε μὴ ἐγκρίνουσα νὰ δεῖξῃ διὰ τινος δημοσίου καὶ ἐπισήμου πράξεως τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ τοῦ κακοῦ, ἐκκληροῖ διὰ τοῦ τύπου τῆς παρουσίας ἐγκυκλίον τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔμπορεῖ νὰ παραμελήσῃ χωρὶς νὰ καθυποβληθῇ εἰς βαρυτάτην εὐθύνην. Τῷ ὄντι τοιοῦτον δημόσιον ἔγγραφον μεταξὺ τῶν πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιμένουσι νὰ μὴν παραχωρῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔντιμον μέλλον, ἤθελε χρησιμεύσει ὡς μέσον τοῦ ν' ἀποδείξωσι ὅτι οἱ βασιλεῖς διὰ τῶν ἐνεργειῶν των ὑποθάλλουν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν ἐχθρόν, τὸν ὁποῖον καὶ ἀλλαγῶν καὶ εἰς τὰς ἰδίας των ἐπικρατείας πολεμῶσιν.

Ἡ παρατήρησις αὕτη, Κύριοι, σὰς διδάσκει μὲ πόσῃ φρόνησιν καὶ ὀξυδέρκειαν ἀπαιτεῖται ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἀκολούθου παραγγελίας τῆς Κυβερνήσεως.

Θέλετε κοινοποιήσει διὰ ζωῆς φωνῆς εἰς τοὺς ὑπαλλήλους σας ἢ τοὺς ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν σας ἀξιωματικοὺς τὸ περιέχον τῆς παρουσίας καὶ θέλετε τοὺς κάμει νὰ σὰς φανερώσουν ἂν ἀνήκουν εἰς καμμίαν τῶν μυστικῶν Ἐταιρειῶν ἢ ὄχι.

Ἄν εἶναι τὸ πρῶτον, θέλετε τοὺς παρατηρήσει ὅτι, ἐὰν εἰς τὴν παρελθοῦσαν κατάστασιν τῆς ἀναρχίας καὶ τῆς ἀταξίας ἦτον ἴσως ἀναγκαῖον εἰς τοὺς πολίτας νὰ ζητήσωσι προσωπικὴν ἀσφάλειαν διὰ τοῦ δεσμοῦ μυστικῆς τινος Ἐταιρείας, ὁ δεσμὸς οὗτος διαλύεται καθ' ἡν στιγμὴν ὁ τοῦ νομίμου ὄρκου καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ πρὸς τοὺς Νόμους χορηγεῖ καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον καὶ εἰς ὅλους ὅλας τὰς ἀπαιτουμένας ἀσφαλείας.

Ἀπὸ τοιαύτην ἀρχὴν ὁρμώμενοι ἐνκόλως θέλετε ἀποδείξει τὸ ἀσυμβίβαστον τῶν δύο ὄρκων, ἡγουν τοῦ ὑπηρετεῖν τὸ κράτος καὶ τοῦ ὑπηρετεῖν μυστικὴν Ἐταιρείαν, τῆς ὁποίας ὁ σκοπὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄγνωστος εἰς τοὺς ἑταίρους.

Ἄν λοιπὸν οἱ ὑπάλληλοί σας ἢ οἱ ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν σας ἀξιωματικοὶ ἀνήκουν εἰς τινὰ Ἐταιρείαν, ἀνάγκη νὰ παρατηθῶσι καὶ περὶ τούτου ὀφείλεις νὰ μᾶς βεβαιώσης. Ἐξεναντίας θέλετε τοὺς ἐξηγήσει τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκθέτονται πλανώμενοι ἀπὸ ὀλίγους τινὰς ὅλως διόλου εἰς τὰ τοιαῦτα ἐνασχολουμένους.

Ἀπὸ τὴν κατηγορίαν τῶν Ἐταιρειῶν τῶν μὴ συμβιβαζομένων μὲ τὰ κατὰ Νόμους καθεστῶτα δὲν ἀποκλείομεν καὶ τὴν πρὸ αἰῶνων γνωριζομένην ἐπ' ὀνόματι τῆς ἀδελφοποιτίας ἢ ἀγάπης.

Παραγγέλεσθε, Κύριοι, κατ' ἐπανάληψιν νὰ κάμετε χρῆσιν τῆς κοινοποιήσεως ταύτης κατὰ τὸν συνετώτερον καὶ ὀφελιμώτερον τρόπον.

Προθύμως ἡ Κυβέρνησις θέλει δεχθῆ τὰς εἰδοποιήσεις, ὅσας ἐν καιρῷ καὶ τόπῳ θέλετε
δυνηθῆ νὰ τὴν χορηγήσετε.

Ἐν Πόρῳ τῇ 8ῃ Ἰουνίου 1828

Ὁ Κυβερνήτης

Ι. Α. Καποδίστριας

<σφραγίς>

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Σ. Τρικούπης»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΠΕΤΣΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΗ

1791, 26 Οκτωβρίου

«Πίστιν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν ποιῶμεν ἡμεῖς οἱ γέροντες καὶ προεστῶτες τῆς νήσου Πέ-
τζας, ὅτι ὁ παρῶν καραβοκύρης Ἀναργύρης τοῦ Παύλου τὸ καὶνὸν πόχει εἶχε μαζὶ μὲ τὸν
Ἀναστάση Μπούφη χωριανὸν μας, ὁ ὁποῖος Ἀναστάσης εἶχε χρέος τῶν Μαυρογένηδων(ν)
καὶ μὲ τὸ νὰ τὸν ἔκοψε ἡ βασιλεία μας τὸν Μαυρογένη καὶ ἔκαμε καὶ μισὶ τὸ μαλί τους,
ἔτσι ἔβγαλε καπιτζῆ μασαγᾶ καὶ μὲ βασιλικά φερμάνια καὶ ἔπιασαν ὅλους κοινῶς ὅσοι
ἐχρουνστοῦσαν τῶν Μαυρογένηδων καὶ ἔπαιρναν τὸν λογαριασμόν τους καὶ τὸ πρᾶγμα των
αὐτῶν καὶ ἐπουλοῦσαν. Καὶ ἐπίασαν καὶ τὸν ἄνωθεν Ἀναργύρον καὶ τοῦ ἐπούλησαν τὸ
ἐμισὸν καὶν, πὸν ἦταν τοῦ Ἀναστάση Μπούφη, καὶ ἔλαβε ἡ βασιλεία τὰ ἄσπρα, καὶ τοῦ
δόσαν καὶ σινέτι στὰ χέρια του. Ὅθεν περὶ τούτῳ δεδώκημεν τὴν παροῦσαν κατὰ Θεὸν
μαρτυρίαν καὶ ἐσφραγισμένην μὲ τοῦ νησιοῦ μας τὴν βούλα ὅτι οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια, εἰς
ἐνδειξιν καὶ πίστωσιν παντὸς δικαίου κριτοῦ.

1791 Ὀκτωβρίου 26, νῆσον Σπέτζες

αγνανοστη παπιρακλη μαρτιρο
γιωργακις κολιοκαπης μαρτιρο
βασιλις γγιονις μαρτιρο

διαστητζακης του γηανη λαζαρου
παναγιωτις μεξης μαρτιρω
γιανις μεξης μαρτηρω
αντρεας του σταματη μαρτηρω

†ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ
ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΠΕΤΖΑΣ
1790»

613

1792. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Νάουσα (Πάρος).

Ν. Ἀ λ ι π ρ ἄ ν τ η ς, «Συμφωνία ἐκμεταλλεύσεως χώματος γιὰ τὰ
“δῶματα” τῶν σπιτιῶν (Ἀπὸ ἐγγράφο τοῦ 1792)», *Παριανὰ* 8 (1982),
σ. 22-23.

613α

1792. Χρεωστικὸ ομολογὸ κοινότητος. Πλωμάρι (Λέσβος).

Τ. Π α π ο υ τ σ ἄ ν η ς, «Πληροφορίες γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ παλιοῦ

Πλωμαρίου 1780-1840», στον τόμο *Μνήμη και Παράδοση. Μελετήματα ιστορικά και λαογραφικά περιοχής Πλωμαρίου*, τ. Α', Αθήνα 1986, σ. 87.

614

1792-1798. Επισκοπικές δικαστικές αποφάσεις για τον προσδιορισμό ορίων. Τρίκαλα.

Β. Σπανός, «Συνοριακές διαφορές τριών οικισμών της επισκοπής των Σταγών, των Χλαπών, της Γεωργίτσας και των Σταγιάδων 1792-1798. Η ταύτιση του βυζαντινού οικισμού Χλαποί», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 26 (1994), σ. 65-80.

615

1792-1804. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Σοφάδες (Καρδίτσα).

Β. Σπανός, «Το μετόχι της μονής του Δουσίκου στο Μοσχολούρι και στους Σοφάδες», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 38 (2000), σ. 125.

616

1792-1812. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Το διήγημα του Αλ. Παπαδιαμάντη "Το Χατζόπουλον", το ιστορικό του περίγραμμα και η μονή του Ευαγγελισμού στη Σκιάθο», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 42 (2002), σ. 370-375, αρ. 1-3.

617

1792-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ύδρα.

Γ. Ροδόλακης, «Εμπορικές εταιρείες στην Ύδρα (1792-1820)», *ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1980-1981) [1985], σ. 686-698, αρ. 1-11.

618

1792-1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σάμος.

Μ. Βαρβούνης, «Samian legal documents 1792-1832», *Αιγαιοπελαγίτικα Θέματα* 16 (1990), σ. 29-31.

619

1792-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος, Σκόπελος.

Σ. Α θ α ν α σ ι ά δ η ς, «Ποικίλα θεσσαλιακά αρχειακά. Α' Το κτηματολόγιο της Σκιάθου του 1829, Β' Τρία σκιαθίτικα πωλητήρια [1792-1833], Γ' Εφτά σκοπελίτικα έγγραφα [1822-1829]», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 8 (1985), σ. 102-104, αρ. 1-3 (= Καισάριος (μοναχός), «Δύο έγγραφα του 18^{ου}-19^{ου} αιώνα για τη Σκιάθο», *Σκιάθος* 6/23 (1981), σ. 11-13, αρ. 1).

620

1792-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αδάμι, Λιγουριό, Ναύπλιο (Αργολίδα), Φρουτζάλα (Μεσσηνία).

Θ. Χ ρ ι σ τ ά κ η ς, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα Λιγουρίου», *ΔΙΜΝ* 101 (1996), σ. 315-316, αρ. 1-3· *ΔΙΜΝ* 103 (1996), σ. 375-378, αρ. 4-7· *ΔΙΜΝ* 106 (1997), σ. 87-88, αρ. 10· *ΔΙΜΝ* 109 (1997), σ. 181, αρ. 17.

621

1792-1844. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σάμος.

Μ. Ζ α φ ε ι ρ ί ο υ, «Επτά δικαιοπρακτικά έγγραφα της μεταβατικής περιόδου», *Σαμιακές Μελέτες* 3 (1997-1998), σ. 301-309, αρ. 1-7.

622

1793. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Πάρος.

Ν. Ά λ ι π ρ ά ν τ η ς, «Άφιερωτικόν τῆς οἰκογενείας Νικ. Μαυρογένη», *Παριανὰ* 58 (1995), σ. 186-187 (= Ν. Άλιπράντης, *Ἡ Ἱερὰ Κοινοβιακὴ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως Χριστοῦ στὸ Δάσος Πάρου (Ἅγιος Ἀρσένιος)*, Ἀθήνα 2000, σ. 131, αρ. 1. Επίσης βλ. και Ν. Άλιπράντης, *Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Παναγίης Ἐκατονταπυλιανῆς τῆς Πάρου. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα καὶ ἄγνωστα κείμενα*, Ἀθήνα 2000, σ. 36-37).

623

1793-1794. Νοταριακά έγγραφα. Κεφαλονιά, Πάτρα.

Κ. Π α ν ῖ τ σ α ς, «Μία περίπτωση αγοραπωλησίας αγίων λειψάνων στην Πάτρα (1794)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 10 (2005), σ. 336-337

αρ. 1, σ. 338-339 αρ. 2 (= Α. Τσελίκας (εκδ.), *Τα δικαιοπρακτικά έγγραφα των μοναστηριών Ομπλού, Χρυσοποδαριτίτσης, Αγίων Πάντων και Γηροκομείου Πατρών (1712-1855). Διπλωματική έκδοση*, Αθήνα 2000, σ. 123-125, αρ. 112).

624

1793-1822. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δομένικο, Ελασσόνα (Λάρισα).

Β. Κ α ρ α β ί δ α ς, «Τα μετόχια της μονής του Δουσίκου στο Δομένικο της Ελασσόνας (1797-1822)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 41 (2002), σ. 161-164, αρ. 1-4.

625

1793-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άμφισσα (Φωκίδα).

Δ. Κ ρ α β α ρ τ ο γ ι ά ν ν η ς, *Άνέκδοτα έγγραφα της οικογένειας Κρανάκη, Άμφισσα* 1964, σ. 1-3 αρ. 2-3, σ. 5-19 αρ. 5-19.

626

1793- 1851. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Θεολόγος (Θάσος).

Ά. Β α κ α λ ό π ο υ λ ο ς, «Άνέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας», *ΑΙΔ* 13 (1946), σ. 190-194 αρ. 1-4, σ. 196-213 αρ. 7-13.

627

1794. Ναυλοσύμφωνα. Θεσσαλονίκη, Ψαρά.

Η. Γ ε ω ρ γ ί ο υ, *Έπισιτισμός Γαλλίας ὑπὸ ἐλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας (1789-1815)*, Αθήνα 1969, σ. 263-266 αρ. 405-406.

628

1794-1824. Αφιερώσεις. Καρύταινα (Αρκαδία).

Ί ω ά ν ν α Γ ι α ν ν α ρ ο π ο ύ λ ο υ, «Τὸ περιεχόμενον τοῦ κτητορικοῦ κώδικος τῆς παρὰ τὴν Στεμνίτσαν μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Χρυσοπηγῆς)», *Γορτυνιακά* 2 (1978), σ. 332-333 αρ. 35-36, σ. 350 αρ. 134, σ. 357 αρ. 160, σ. 358 αρ. 162, σ. 359 αρ. 165.

629

1794-1905. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και αποφάσεις γενικής συνελεύσεως του κοινού με τις οποίες ρυθμίζονται ζητήματα γάμων και αρραβώνων. Μελένικο.

Α. Κολτσίδα, *Ιστορία του Μελενίκου. Η διαχρονική πορεία του Ελληνισμού*, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 264, 270-271, 317-330, 350-351, 365, 613-615.

630

1795. Επισκοπική εγκύκλιος. Λάρισα.

Κ. Δυοβουνιώτης, «Ανέκδοτοι εγκύκλιοι και έγγραφα της Μητροπόλεως Λαρίσης», *ΔΧΑΕ* 1 (1924), σ. 75-77, αρ. 5.

631

1795. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Άστρος (Αρκαδία).

Λιλή Καρύμπακα, «Ένα πωλητήριο του 1795 από το Άστρος», *ΔΙΜΝ* 56 (1993), σ. 10.

632

1795-1799. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και πατριαρχικό σιγίλλιο. Κωνσταντινούπολη, Σκόπελος.

Κ. Καλλιανός, «Ένα ανέκδοτο σιγίλλιο του 1786 για τη μονή του Τιμίου Σταυρού της Σκοπέλου. Συμβολή στην ιστορία της μονής», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 43 (2003), σ. 227-240 (= Ά. Σαμψών, «Η μονή του Τιμίου Σταυρού της Σκοπέλου κατά τον 19^ο αιώνα», *ΑΕΜ* 22 (1978-1979), σ. 124-127).

633

1795-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κυνίδαρος (Νάξος).

Ε. Κατσούρης, *Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα από τον Κυνίδαρο Νάξου*, Αθήνα 1986, σ. 13-36 αρ. 1-12, σ. 39-42 αρ. 15-16.

634

1795-1868. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λιασκοβέτσι (Ιωάννινα).

Δ. Βαλαής, «Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα από το Λιασκοβέτσι (Λεπτοκαρυά) του Ζαγορίου της Ηπείρου κατά την περίοδο 1795-1894», *Ηπειρωτικό Ημερολόγιο* 1995, σ. 38-41 αρ. 1-5, σ. 50-67 αρ. 9-31, σ. 68-69 αρ. 33-34.

635

1796. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Βερσίτζι (Αχαΐα).

Ν. Σακελλαρόπουλος, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα Βερσιτσίου (Σειρών) Καλαβρύτων (1796-1847)», *Επετηρίς τῶν Καλαβρύτων* 6 (1974), σ. 68, αρ. 1.

636

1796-1816. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μάνη, Μαυροβούνι, Μελίσι, Τρίνιτζα (Λακωνία), Κωνσταντινούπολη.

Α. Δασκαλάκης, *Αρχεῖον Τζωρτζάκη-Γρηγοράκη. Ανέκδοτα ιστορικά έγγραφα Μάνης (1810-1835)*, Ἀθήνα 1976, σ. 18 αρ. 2, σ. 21-24 αρ. 5-7.

637

1796-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Πραστός (Αρκαδία).

Γ. Παπαγεωργίου, *Ἡ ἱστορία τοῦ Πραστοῦ, πρωτεύουσα τῆς Τσακωνιάς (μὲ ἐπιλογή ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ 1821-1827)*, Ἀθήνα 1970, σ. 101-102.

638

1796-1819. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Αλποχώρι (Ηλεία).

Ν. Ψυχογιός, «Τὰ μοναστήρια τῆς Ἡλείας. Τὸ Φραγκαπήδημα», *Ἡλειακά* 41 (1981), σ. 1277-1279, αρ. 19.

639

1796-1893. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βίτσα (Ιωάννινα), Θάσος.

Ι. Βαρδαβούλιας, «Το γενεαλογικό δένδρο και το αρχεῖο της (θεολογίτικης) οικογένειας Θέμελη», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 100-111, αρ. 1-12.

640

1797. Το Σύνταγμα του Ρήγα Βελεστινλή (124 άρθρα και Παράρτημα). Βιέννη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα*, Μέρος Πρώτον: *Ρήγα του Φιλοπάτριδος, Νέα Πολιτική Διοικήσεις τῶν κατοίκων τῆς Ρούμελης, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῶν Μεσογείων Νήσων καὶ τῆς Βλαχομπογδανίας*, Ἀθήνα 1960, σ. 5-27. Το κείμενο δημοσιεύεται με βάση την έκδοση του Π. Χιώτη στο περιοδικό *Παρθενῶν* 1 (1871-1872), σ. 596 επ., 546 επ. (πρβλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 530).

«Τὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώπου ...

Ἄρθρ. 10. Κανένας ἄνθρωπος νὰ μὴν ἐγκαλῆται εἰς κριτήριον, νὰ μὴ φυλακῶνεται κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ καθὼς διορίζει ὁ νόμος, ἤγγον ὅταν πταίση ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὄχι κατὰ τὴν φαντασίαν καὶ θέλησιν τοῦ κριτοῦ. Κάθε κάτοικος ὅμως ὅταν κραχθῆ εἰς τὴν κρίσιν, ἢ κατὰ νόμον πιασθῆ ἀπὸ τοὺς ὑπηρετάς τοῦ κριτηρίου, πρέπει νὰ ὑποταχθῆ εὐθὺς καὶ νὰ πηγαίη νὰ κριθῆ, διατὶ ἂν ἀντισταθῆ καὶ δὲν θέλῃ νὰ πηγαίη εἰς τὴν κρίσιν, γίνεται πταίστης, καὶ ἀρκετὸν σφάλμα εἶναι, ὅταν ὁ νόμος κράζῃ κἀνέναν ἄνθρωπον, καὶ ἐκεῖνος ἀντιστέκεται μὲ τὸ κακόν, καὶ δὲν ὑπακούει νὰ πηγαίη, ὄντας σίγουρος ὅτι δὲν παιδεύεται ἂν ᾔται ἀθῶος ...

Ἄρθρ. 13. Κάθε ἄνθρωπος ὅπου φαίνεται πῶς εἶναι ἀθῶος, ἂν τὸν σκκοφαντήσων πῶς ἔπταισεν, ἐν ὅσῳ νὰ βεβαιωθῆ πῶς εἶναι πταίστης, πῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ πιασθῆ ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους τοῦ κριτηρίου, κάθε αὐστηρότης, καθὼς δέσιμον, ὕβρισμοί, δαρμοί ὅπου δὲν εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν κατακράτησιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐν ὅσῳ νὰ κριθῆ, νὰ ᾔται ἐμποδισμένα, καὶ μόνον ἀφοῦ ἀποδειχθῆ πταίστης, τότε νὰ γίνεται ἀρχὴ τῆς τιμωρίας εἰς τὸ ὑποκειμένον του καθὼς διαλαμβάνει ὁ νόμος ...».

641

1797. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Πόλιανη (Μεσσηνία).

Π. Κριμπᾶς, «Ἐνα πωλητήριο τοῦ 1797», *Μεσσηνιακά Χρονικά* 2/6-7 (1962), σ. 271-272.

642

1797-1798. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την οργάνωση της δικαιοσύνης στα Επτάνησα την περίοδο της γαλλοκρατίας. Κέρκυρα.

Μ. Τουρτόγλου, «Περὶ τῆς ἐκλογῆς δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν νῆσον Κέρκυραν. Βενετοκρατία - Δημοκρατικοὶ Γάλλοι (1797-1799)», *ΕΚΕΙΕΔ* 22 (1975) [1977], σ. 7-15, αρ. 1-12 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 201-207, αρ. 1-12).

643

1797-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγ. Ιωάννης, Λεωνίδι, Πραστός (Αρκαδία).

Σ. Μακρυμίχαλος, «Τσακόνικα προικοσύμφωνα του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνας», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 281-295 αρ. 1-6, σ. 305 αρ. 4, σ. 307 αρ. 5, σ. 309 αρ. 6.

644

1798. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Νάουσα (Πάρος).

Π. Δημητράκοπουλος, «Νέα στοιχεία για την Παριανή ήρωίδα Μαντώ Ν. Μαυρογένους», *Παριανά* 25 (1987), σ. 89-90 (= Π. Δημητράκοπουλος, «Ένα πωλητήριο της Μαριόρας Μαυρογένη», *Παριανά* 49 (1993), σ. 162-163).

645

1798. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Πάτρα.

Π. Παπανδρόπουλος, «Οί δημογέροντες Ρετινιώτη τῶν Πατρῶν», στο *Τόμος Τριανταφύλλου*, τ. Β', σ. 738-740.

646

1798. Έγγραφα τα οποία αφορούν διεκδίκηση κληρονομιάς. Πάτρα.

Γ. Άθανασόπουλος, «Κληρονομικές διαφορές μελῶν τῆς οἰκογενείας Περούκα Πατρῶν (1798) ἀποκαλυπτόμενες ἀπὸ ἔγγραφα τῆς ὀλλανδικῆς πρεσβείας Κωνσταντινουπόλεως», στα *Πρακτικά Δ' Διεθνῶς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. 3, Ἀθήνα 1992-1993, σ. 183-195.

647

1798-1808. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Β. Καραβίδα, «Τέσσερα σκιαθίτικα έγγραφα (Δύο έγγραφα για το Χατζόπουλο του Παπαδιαμάντη, μια ανταλλαγή κτημάτων της μονής του Ευαγγελισμού και μια διαθήκη) (1798-1808)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 49 (2006), σ. 202-208, αρ. 1-4.

648

1798-1822. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Χρισσό (Φωκίδα).

Δ. Κραβαρτογιάννης, «Δέκα ανέκδοτα έγγραφα τῆς τουρκοκρατίας (Χρισσό 1782-1822)», *Ρομμελιώτικο Ημερολόγιο* 9 (1965), σ. 130-133, αρ. 2-10.

649

1798-1830. Αρχείο της οικογενείας Χαιρέτη. Κωνσταντινούπολη, Νάξος.

Κ. Τριανταφύλλου, *Η βυζαντινή οικογένεια Χαιρέτη και τὸ ἐν Πάτραις ἀρχεῖον τῆς*, Πάτρα 1962, σ. 54-57 αρ. 66-67, 69, 71-72, 75, σ. 63-64 αρ. 125.

650

1798-1832. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, «Τὰ κατὰ τὸν Φενδερίκον», *Πέταλον* 8 (2003), σ. 203-205, αρ. 1-2, σ. 207-211 αρ. 5-6, σ. 212-230 αρ. 8-9.

651

1799-1826. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Κερπινή, Λαγκάδια Τρίπολη (Αρκαδία), Ναύπλιο.

-----, *Άρχεῖον Κανέλλου Δεληγιάννη. Τὰ ἔγγραφα 1779-1827*, Ἀθήνα 1993, σ. 18 αρ. 2, σ. 20 αρ. 5, σ. 24 αρ. 6, σ. 28 αρ. 13, σ. 32-33 αρ. 16-18, σ. 103 αρ. 79, σ. 106 αρ. 83, σ. 172 αρ. 145.

652

1799-1840. Διοικητικά έγγραφα. Κέρκυρα.

Θ. Παπαδόπουλος, *Ίονικὴ Βιβλιογραφία. Bibliographie Ionienne, 16^{ος}-19^{ος} αἰῶνας. Ἀνακατάταξη - Προσθήκες - Βιβλιοθήκες*, τ. Α' (1508-1850), Ἀθήνα 1998, σ. 102 αρ. 664, σ. 123 αρ. 754, σ. 129-130 αρ. 793.

652α

Τέλη 18^{ου} αιώνα(;). «Μοιρασιά κατὰ τοὺς νόμους τῶν Τουρκῶν» σε μορφή διαλόγου μεταξύ δασκάλου και μαθητῆ (Κώδικας ΕΒΕ 2237, φ. 1ν-12ν).

Δ. Γκίβης, «Ἀνέκδοτον ἐγχειρίδιον περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς κατὰ τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον», *ΕΕΒΣ* 27 (1957), σ. 279-291.

652β

18ος (;) αι. Αντίγραφο πατριαρχικού συνοδικού γράμματος με το οποίο καταδικάζεται η σύσταση αδελφοποιίας στην περιοχή Καρπενησίου.

Κ. Ἄμαντος, «Ἐπιτίμιον κατὰ τῆς ἀδελφοποιίας», *ΕΕΒΣ* 4 (1927), σ. 280-282.

«... Γινώσκετε ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἁγία καὶ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἔθος ἴδιον, σταθερὸν τε καὶ μονιμώτατον τοιοῦτον παραλαβοῦσα ἐκ τῶν ἀρχαίων πατέρων, τῶν διαδόχων καὶ ἰσαποστόλων, τὸ τὰς μὲν νομίμους, εὐλόγους τε καὶ κανονικὰς διατάξεις καὶ παραδόσεις ὅπου ἐξ ἀρχῆς ἐπεκράτησαν, ἐπινοίᾳ τοῦ ἁγίου πν(εύματος), νὰ ἐνεργοῦνται εἰς ὅλον τὸ χριστιανικὸν σύστημα καὶ πλήρωμα, νὰ τὰς παραφυλάττη καὶ νὰ τὰς συντηρῇ ἀκαινοτομήτους καὶ ἀπαρράλλακτους, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ ἀείποτε, τὰ δ' ἔκφυλα, ἀσυνήθη τε καὶ ἀπρόσφορα νεωτερίσματα τῶν ἀποπημάτων, ὅσα μάλιστα ἢ ἀναισθησία καὶ χυδαιότης τῶν πολλῶν ἐφευρίσκει μὲ σφαλερὲς φαντασίαι· καὶ μὲ λογισμοὺς ἀνοήτους, ἐκεῖνα ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς ὡς ξένα καὶ ἀνωφελεῖ καὶ ἀλλότρια τῆς χριστιανικῆς πολιτείας, παρευθὺς νὰ τὰ ἀποκρούη καὶ νὰ τὰ καταργῇ διὰ νὰ μὴν προχωρῇ εὐκόλως κανένα βλαβερὸν καὶ ἄτοπον, ὅτι ἐκ τούτων ἀκολουθοῦσι πολλάκις τὰ πλέον χειρότερα· καὶ τοῦτο ἐπενοήθη διὰ πολλὰς αἰτίας, τὸ νὰ ἀναιροῦνται δηλονότι τὰ ἀλλόκοτα. Ἐπειδὴ λοιπὸν παραστάντες τινὲς Χριστιανοὶ ἐγχώριοι τοῦ Καρπενησίου ἀηγγεῖλαν ἡμῖν ὅτι κάποιοι ἀνόητοι ἄνθρωποι ἐξ αὐτῶν ἐφαντάσθησαν μὲ στοχασμὸν μωρὸν καὶ ἄγνωστον νὰ συστήσουν ἀδελφοποιίαν τινὰ ἀσύστατον καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας καὶ παραδόσεως, τὴν ὁποίαν μὲ αὐτονομίαν ἐδικήν τους ἐνεργοῦντες τὴν δι' ἐπωδῶν τινῶν ἀνοικείων, τάχα καθ' ὁμοίωσιν τῆς κανονικῶς νομοθετηθείσης νόθεσίας, ἐκείνης τῆς ἱερολογίας, ὀνομάζονται εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ἀδελφοπιστοὶ πρᾶγμα ποιοῦντες παράνομον, ἀνωφελὲς μετεώρισμα καὶ ἄχρηστον τελείως καὶ μάταιον. Καὶ δὲν αἰσθάνονται οἱ ἀνόητοι νὰ γνωρίσουν ὅτι ἦτον χριστιανικὸν κυρίως καὶ ἀληθῶς καὶ πρώτως ἀδελφοποιία ἀναφύεται καὶ προέρχεται ἀπὸ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας, ἐξ ἧς μὲ τὴν ἐπιφοίτησιν καὶ χάριν τοῦ ἁγίου πν(εύματος) ἀναγεννώμενοι καὶ εἰς τὰς τρεῖς καταδύσεις βαπτιζόμενοι νιοὶ Θεοῦ κατὰ Θ(εοῦ)ν ἐξερχόμεθα καὶ ἀδελφοὶ τελειούμεθα...

Ὅστις δ' ἂν τῶν ἱερέων τολμήσῃ εἰσέτι ἐπωδὰς τινὰς ἢ εὐχὰς ἀνοικείους ἐκφωνῆσαι περὶ τὴν τοιαύτην μυθώδη καὶ ἀσύστατον ἀδελφοποιίαν καὶ τερατολογίαν, τό γε νῦν ἔχον ἀργὸς μενέτω πάσης ἱερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἐστερημένος παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ εἰσοδήματος, παρ' οὐδενὸς συμφοροῦμενος ἢ συλλειτουργοῦμενος ἢ εἰσοδήμα ἐκκλησιαστικὸν παρεχόμενος ἐν ἀργία καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ. Οἱ δὲ λαϊκοὶ Χριστιανοί, ὅσοι ἀνθαδῶς μὴ ὑποταχθέντες τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ συνοδικῇ ταύτῃ ἀποφάσει, ἀπειθεῖς φανῶσι, καὶ πάλιν μείναντες ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ πλάνῃ ἐνεργεῖν θελήσωσι τὴν αὐτὴν ληρώδη ἀδελφοποιίαν, ἣν ἡ ἐκκλησία ἀποστρέφεται ὡς ἐβδελυγμένην, ἀλλ' ἐμμείνωσιν ἐπὶ τῇ αὐτῇ πονηρᾷ καὶ κακῇ συνηθείᾳ, ἀφορισμένοι εἴησαν ...».

653

18^{ος} (;) αι. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αμοργός.

Ά. Τσελίκας, «Δραστηριότητα τών έτων 1988-1992. Άμοργός», *Δελτίον του Ιστορικού και Παλαιογραφικού Άρχείου* 6 (1988-1992), σ. 80 αρ. 5, σ. 81-82 αρ. 7, σ. 86 αρ. 5-6, σ. 97-98 αρ. 16-17.

653α

18ος αι. Αχρονολόγητη μαρτυρία για το καθεστώς των φεουδαλικών γαιών επί βενετοκρατίας. Τήνος.

Μ. Φώσκολος, «Το "φέουδο" της λατινικής επισκοπής Τήνου. Συμπληρωματικές πληροφορίες για το φεουδαρχισμό από την εκκλησιαστική ιστορία της Τήνου», *ΕΕΚΜ* 14 (1991-1993), σ. 292, αρ. 6.

χ.χ.

«Μαρτυροῦμεν οἱμεις οἱ κάτωθεν γεγραμμένοι πῶς τόν καιρόν ὁποῦ ἦτον τὸ νησί μας εἰς τοῦ βενετζιάνου τὰ χαιρία πῶς τὰ φεούδα οὔτε ἤμποροῦσαν νὰ πουληθούση οὔτε νὰ χαρισθοῦνε μόνο ἦτον νὰ πηγένουν ἀπό γενεὰ ἕως γενεὰ καὶ ὅταν δὲν ἤθελε εὐρεθῆ γενεὰ ἐστρέφονταν τὰ φεούδα εἰς τοῦ πρέντζιπα τὰ χέρια ὡς πράγματα ἀθθεντικά καὶ ὅσα γράματα δὲν ἦταν ἀπὸ νοδάρο δὲν ὄφελοῦσαν ...»

654

1800. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μοσχονήσια (Μικρά Ασία).

Ε. Δράκος, *Ἐκκλησιαστικαὶ σελίδες: Ἦτοι Σύμυνης ἱεράρχαι ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς μέχρι σήμερον. Ἐπὶ τὰ μοναστήρια Μοσχονησίων καὶ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐν οἷς καὶ σιγίλλια, ὑπομνήματα καὶ χρυσόβουλλα*, Ἀθήνα 1891, σ. 37-39.

655

1800. Συμφωνία μεταξύ των συντεχνιών των «βαφέων» και των «κοκκινάδων», με την οποία τα μέλη τους υποχρεούνται να ασχολούνται κατ' αποκλειστικότητα με την τέχνη τους. Λαμβάνονται μέτρα κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού. Έδεσσα.

Κ. Σταλίδης, *Οἱ συντεχνίες καὶ τὰ ἐπαγγέλματα στὴν Ἔδεσσα τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας*, Ἔδεσσα 1974, σ. 68-69.

1800, 28 Νοεμβρίου

«Ο Βοδενῶν Τιμόθεος ἐπιβεβαιοῖ.

Λιὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ γράμματος δῆλον γίνεται, ὅτι ἐσυμφωνήσαμεν ἡμεῖς οἱ μογιατζίδες, καὶ κορμουτζίδες, ὄντες συναθροισμένοι εἰς ἓν μικροὶ καὶ μεγάλοι ἔμπροσθεν τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότην κυρίου Τιμοθέου ἔχοντες διχόνοιαν εἰς τὸ ἀναμεταξύ μας, δηλαδὴ εἰς τὴν τέχνην μας, ὃ εἰς ἐδούλευε τοῦ ἄλλουνοῦ τὴν τέχνην καὶ ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κοινῇ γνώμῃ ἀπεφασίσαμεν, εἰ μὲν εἰς τὸ ἐξῆς κανένας ἤθελε δουλεύει τὴν τέχνην τοῦ ἄλλουνοῦ, νὰ παιδεύεται ἐκκλησιαστικῶς μὲ ἀρὰς ἐπιτιμίων, ἐξωκκλησιῶν, εἰς ἀφορισμόν· καὶ νὰ δίδῃ εἰς τὸν δεσπότην μας (κοινῇ/ἡμῶν τῇ γνώμῃ) γρόσια ἑκατόν. εἰ δὲ καὶ ἤθελε ἐναντιωθῆ καὶ δὲν ἤθελε εἰσακούσῃ ὁ τοιοῦτος καὶ ἐξωτερικῶς νὰ παιδεύεται, διὰ μέσον κριτοῦ τε, καὶ ἀγιάνη, δίδων εἰς τὸν κριτὴν γρόσια ἑκατόν πενήντα, καὶ εἰς τὸν ἀγιάνη ἑκατόν πενήντα. διὸ γέγονε τὸ παρὸν ἐμμάρτυρον ἰδίων ἡμῶν ὑπογραφῶν τῇ ἐπιβεβαιώσει τοῦ Σεβασμίου ἡμῶν Δεσπότην κυρίου Τιμοθέου, ἀγίου Βοδενῶν, καὶ δίδεται εἰς χεῖρας τῆς αὐτοῦ πανιερότητος καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ...».

656

1800. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σούλι (Θεσπρωτία).

Β. Κ ρ α ψ ί τ η ς, «Συμβολή στὴν ἱστορία τῶν Σουλιωτῶν», *Μνήμη Σουλίου* 3 (1976), σ. 139-140.

657

1800. Διαθήκη. Κίμωλος.

Γ. Ρ ά μ φ ο ς, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς ἐν Μήλῳ μονῆς Ἁγίου Σάββα», *Κιμωλιακά* 8 (1978), σ. 311-313, αρ. 5.

658

1800. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Ἄνδρος.

Δ. Π ο λ έ μ η ς, «Σημειώματα. 2. Μία περίπτωση παραδοχῆς ὁμαδικῆς εὐθύνης», *Πέταλον* 5 (1990), σ. 200-201.

659

1800. Δικαστικές αποφάσεις του επισκόπου Ρωγῶν Μακαρίου για κτηματικές διαφορές. Χαλκιόπουλα (Αιτωλοακαρνανία).

Σ. Κ ί σ σ α ς, «Ἡ ἐπίσκοπὴ Ρογῶν στὰ προεπαναστατικὰ χρόνια», *Σκουφᾶς* 9/76-77 (1992), σ. 40.

660

1800. Διαθήκη συζύγου πριν από τον εγκλεισμό του σε μοναστήρι. Σκιάθος. Αναστασία Κοντογιαννοπούλου, «Δύο ανέκδοτα έγγραφα του Σκιαθίτη Δημητράκη Οικονόμου. Ένα κατάστιχο του 1785 και η διαθήκη του, του 1800», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 29 (1996), σ. 190-192.

661

1800-1806. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Τσαριτσάνη (Λάρισα). Κ. Λάππας, Ρόδη Σταμούλη, *Κωνσταντίνος Οικονόμος ό έξ Οικονόμων. Άλληλογραφία (1802-1817)*, τ. Α', Άθήνα 1989, σ. 251-252 αρ. 1-2, σ. 253-254 αρ. 4, σ. 288-264 αρ. 6-8.

662

1800-1820. Δανειστικά και φορολογικά έγγραφα της κοινότητας Κιμώλου. Ί. Ράμφορς, «Σύμμεικτα Κιμωλιακά Ι: Παλαιά κιμωλιακά έγγραφα», *Κιμωλιακά* 3 (1973), σ. 345-349 αρ. 35-37, σ. 351-353 αρ. 39.

ΕΝΤΟΚΟ ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΟ ΟΜΟΛΟΓΟ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΙΜΩΛΟΥ

1809, 13 Αυγούστου

«... Με τὸ παρὸν γράμμα φανερώνομεν καὶ ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ἱερεῖς καὶ ἐπίτροποι, γέροντες καὶ προεστῶτες καὶ ὄλος ὁ κοινὸς ραγιάς τῆς νήσου Κιμῆλον, ὅτι ἔδανειστήκαμε καὶ ἐπεριλάβαμε ἀπὸ τὸν παπα-Φιλόθεον Ἀφεντάκη τὸν ἀριθμὸν γρόσια πεντακόσια, λέγομεν γροσ. 500, τὰ ὁποῖα τὰ ἐλάβαμε διὰ χρῆν τῆς Κοινότης καὶ ὑποσχόμεσθε ὅλοι κοινῶς μὲ τὰ καλά μας κινητὰ καὶ ἀκίνητα νὰ τὰ ἀνταποδίδωμεν καὶ νὰ τοῦ τὰ μετροῦμεν εἰς κάθε του ζήτησιν, τόσον τὸ κεφάλαιον, ὅσον καὶ τὸ διάφορον, ὅπταν ἤθελε μᾶς τὸ γυρεύσει χωρὶς καμμίαν ἐναντιότητα ἢ λόγῳ κρίσεως καιροῦ, ἐν ὅσῳ καιροῦ ἤθελάς του τὰ χρεωστοῦμε, νὰ γροικοῦνται μὲ τὸ διάφορόν τως δέκα-ἔνδεκα τὸν χρόνον. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας ἐγίνη τὸ παρὸν κατέμπροσθεν τῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τοῦ ἄνωθεν εἰρημένου παπα-κυρ-Φιλοθέου Ἀφεντάκη, ὑπογεγραμμένου καὶ ἐσφραγισμένου μὲ τὴν βούλλαν τῆς κοινότης εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς ...».

ΥΠΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΦΟΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΗΣ ΚΙΜΩΛΟΥ

1820, 2 Νοεμβρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικῶ ἡμῶν γράμματος δηλοποιοῦμεν ἅπαντες κοινὸς καὶ γκάτοικοι τῆς νήσου Κιμῆλον ὅτι ἐσυνφωνήσαμε μὲ τὸν Μανολάκη τοῦ ποτὲ Ἀργυροῦ, ὑποσκόμενοι φυλάξαι τὰς ἀκολουθους συνφωνίας· καὶ τοῦ δίδομεν τὴν μπατέτα μας διὰ νὰ παγαίνη Θεοῦ θέλοντος εἰς βασιλεύουσαν, διὰ νὰ μπιτιρδίση τὸν μπαρόντα χρόνον ὅλα

τὰ τοῦ μουκατᾶ μας μακτοῦ καὶ νὰ πλερώσῃ ὅ,τι εἶναι τοῦ κοινοῦ μας μὲ ἀπόδειξιν τοῦ δραγομάνου, τὰ ὁποῖα ἄσπρα πὸν ἤθελε πλερώσει διὰ τὸ κοινόν μας νὰ τὰ κλείουμε εἰς τὴ συμφωνία μας ἀπάνω, καθὼς ἐσυνφωνήσαμε διὰ νὰ μᾶς δίδῃ γρσο. 3400, λέγω τρεῖς χιλιάδες καὶ τετρακόσια, ὅσα μετρήσῃ διὰ τὸ κοινόν μας νὰ ἀκούωνται πρὸς ἓνα γρσίσι τὰ ἑκατὸ τὸν μῆνα καὶ τὰ ρέστα νὰ μᾶς τὰ δίδῃ εἰς τὴν πρώτη τοῦ Αὐγούστου ἔξω τὰ τοῦ μουκατᾶ καὶ ἡμῶν καὶ σὰν ἤθελε μᾶς φέρει τὸ ἰλιτζάμι τοῦ νησιῶν μας εἰς τὰ ἔξοδά του ἀπάνω νὰ μὴν ἔχῃ τὸ κοινόν μας νὰ τοῦ δίδῃ τίποτις καὶ φέροντας καλὸν κατανόδιον τὸ ὑψηλὸν μπουγιουρδὶ τοῦ ἰλιτζαμίον μας καὶ τοὺς καταλόγους τοῦ δραγομάνου καὶ τὴν μπατέτα τοῦ κοινοῦ μας θέλει ἔχει τὴν ἄδεια κατὰ τὴν συμφωνία μας νὰ ἐπιστατήσῃ τὸν μπαρόντα χρόνον, νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ δεκατίζῃ τὰ δέκατα τοῦν οὐσουριῶν μας καὶ ὅ,τι ἄλλο κανονικὸν καὶ συνηθισμένον δικαίωμα τοῦ ἰλιτζαμίον, κατὰ τὴν τοπικὴν καὶ παλαιάν μας συνθήειαν, πρῶτον μὲν νὰ δεκατίζῃ καὶ νὰ λαμβάνῃ εἰς τὰ ἑπτὰ ἓνα, δευτερον νὰ δεκατίζῃ εἰς τὰ πατητήρια μόνον τὸ ἄδολον κρασί· οἱ ἄνθρωποι του νὰ μὴν ἐμπαίνουν εἰς τὰ πράγματα τῶν ἐντοπιῶν καὶ νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ ἀποφασίσῃ καμμίαν κρίσιν, χωρὶς τὸ μαραφέτι τῶν προεστῶν. Αὐτὰ ὑπόσκειται ἢ τιμότης του καὶ αὐτὰ ἐσυνφώνησε μὲ τὸ κοινόν μας καὶ ἀφοῦ ἤθελε τελειώσει ὁ χρόνος, νὰ ἐγγχειρίσῃ τοῖς προεστῶσι τὸ ὑψηλὸν μπουγιουρδὶ καὶ τοὺς καταλόγους τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ τὸ συνφωνητικὸν τοῦ κοινοῦ μας καὶ νὰ λαμβάνῃ τὸ ἐδικόν του· καὶ εἰς ἐνδειξιν τούτων ἀπάντων ἔγιναν δύο παρόμοια κρατῶντας τὸ κάθε μέρος τὸ ἐν ὑπογεγραμμένα παρὰ τῶν προεστῶτων καὶ ἰδιοχείρως τοῦ ἰδίου, διὰ πίστωσιν καὶ ἀσφάλεια ...».

663

1800-1821. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα. Δοβίστα, Σέρρες (Μακεδονία), Ὑδρα.

Ἄ. Βακαλόπουλος, Ἐμμανουήλ Παπᾶς. «Ἀρχηγὸς καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς Μακεδονίας». *Ἡ ἱστορία καὶ τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειάς του*, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 46 αρ. 2, σ. 51 αρ. 6, σ. 96 αρ. 33 (= Ἄ. Λιγνός, *Ἀρχεῖον τῆς κοινότητος Ὑδρας (1778-1832)*, τ. 7, Πειραιᾶς 1926, σ. 279-280²⁵), σ. 113 αρ. 43.

664

1800-1828. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα, ἀπόφαση μεικτοῦ δικαστηρίου καὶ πατριαρχικὸ σιγίλλιο. Ζάκυνθος, Κωνσταντινούπολη, Κυκλάδες.

Φ. Μπουμπουλίδη, *Αὐτὰ ἐγγραφα βιβλιοθήκης Σπ. Λοβέρδου*, Ἀθήνα 1961, σ. 1 αρ. 3, σ. 3 αρ. 5, σ. 50 αρ. 3, σ. 54 αρ. 6.

25. Ἡ ἐκδοσις αὐτὴ περιλαμβάνεται μὲν στὴ βιβλιογραφία τοῦ Γκίνη, *Περίγραμμα*, λήμμα 25, τὸ συγκεκριμένον ὁμῶς ἐγγράφο δὲν ἔχει ἀποδελτιωθεῖ.

665

1800-1830. Έγγραφα αναφερόμενα στην άσκηση πειρατείας στο Αιγαίο. Νάξος, Πάρος, Πόρος, Σκιάθος, Σκόπελος, Σκύρος, Σύρος, Τήνος. Ν. Κεφαλληνιάδης, *Πειρατεία. Κουρσάροι στο Αιγαίο*, Αθήνα 1984, σ. 33-35, 55, 95-96, 101-102, 146-149, 168-169, 175-179, 262-266, 268-273.

ΝΟΤΑΡΙΑΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ «ΑΠΟΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΥ» ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΤΗ ΓΙΑ ΝΑ «ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙ»
Η ΔΙΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟ

1743, 24 Φεβρουαρίου

«Επειδή και ο μουσού Γιοζές Ντάλες φρανκέζης να έμεινε και να ήτον κάτοικος εις τον ντόπον μας μερικοί χρόνοι τώρα και εις τον γκαιρόν ετούτον επαπντρεύτη κι επήρε γυναίκα απ' εδώ, πλην όλον τούτον τον γκαιρόν έζησεν και επέρνα πάντα φρόνιμα και τακτικά, χωρίς να προξενήση καμίαν, την όλην μικροτέραν ενόχλησιν ή πίκρα κανενός, και επειδή να είναι άνθρωπος της θαλασσούς και με μίαν βάρκαν να εταξίδευεν πηγαινόμενος τώρα εις την Μύκονο τον αντάμωσεν αφέντης καπετάν Τζων Πέτρος και έχοντας χρεία από την δούλεψιν του ομοίου Ντάλε τον επήρε στανικός. Δια τούτο λοιπόν και δια να αποδείξη εις κάθε αφέντη και εξουσιαστή πως με το θέλημά του δεν το έκαμε ζητά την μαρούσαν μαρτυρία μελετώντας πάλε αν ο Θεός το θέλη να μεταγυρίση και να απομείνη κάτοικος ως όλους μας πληρώνοντας τα δοσίματά του και χαράτζια του σαν γκάλος και ευπειθής ραγιάς. Δια τούτο τότε συντροφιάζομεν δια μέσου του παρόντος φανερού γράμματος εις ένδειξιν και βεβαίωσιν του.

οικονόμος Πρωτόδικος
Σακελλάριος Βιτζαράς
Σκενοφύλαξ Ντεφεράρης».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ «ΓΑΛΕΤΤΑΣ» ΓΙΑΤΙ ΚΑΤΕΛΗΦΘΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΙΑΟΥΛΗ
ΝΑ ΔΙΑΠΡΑΤΤΕΙ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ

1828, 20 Μαΐου

«Εν ονόματι της Κυβερνήσεως,
Απόφασις της Προσωρινής αντιθαλασσίον Δικαστηρίου επιτροπής δια την Ελληνικήν Γολέτταν Αθηνάν του Κυριάκου Παναγιώτου Βεργιώτου κυβερνωμένη από τον Πλοίαρχον Δημήτριον Γεωργίου Σκοπελίτην, κρατηθείσαν από τον Ναύαρχον Α. Μιαούλην, και σταλθείσαν εις την Κυβέρνησιν.

Αναγνώσασα την από 9 Μαρτίου 1828 αναφοράν του Α. Μιαούλη εις την οποίαν εκθέτει, ότι πολλά απ' όσα πλοία συλλαβών εις την Σκιάθον και Σκόπελον έστειλεν εις την Κυβέρνησιν, είναι φανερά, ή οικονομικώς αποσκεπασμένη κτήσις των εκεί οπλαρχηγών μετεροχομένων την πειρατείαν, και την λεηλασίαν των πλησίον στερεών.

Αναγνώσασα την από 9 Μαρτίου αναφοράν του Δημητρίου Γεωργίου Σκοπελίτου εις την οποίαν ομολογεί, ότι η κυβερνωμένη παρ' αυτού Γολέττα Αθηνά είναι κτήμα του Κων)τίνου Μπίνου, και του ανιφιού του Κυριάκου Παναγιώτου Βεργιώτου, ότι αφ' ου

την έλαβεν εις την ιδίαν του Διοίκησιν, μετήλθε τακτικήν ναυτιλίαν, όμως προτύτερα, όταν την εκυβέρνα ο ρηθείς Κυριακός Παναγιώτου Βεργιώτης, την είχε μεταχειρισθή εις πειρατείας και άλλας καταχρήσεις.

Αναγνώσασα το από 14 Δεκεμβρίου 1826 αποδεικτικόν του ναύαρχου Γεώργη Βούτα, επικυρωμένον από την Δημογεροντίαν της Σκοπέλου, δια του οποίου ομολογείται η ρηθείσα Γολέττα, Αθηνά, κτήμα του ρηθέντος Κυριακού Παναγιώτη Βεργιώτου.

Αναγνώσασα το από 27 Ιανουαρίου 1827 εμπορικόν Δίπλωμα της Διοικητικής επιτροπής, το οποίον επικυρώνει την επί της ρηθείσης Γολέττας κυριότητα του ρηθέντος Κυριακού Παναγιώτου Βεργιώτου.

Αναγνώσασα τας από 17 Μαΐου μαρτυρίας των Σκοπελιτών Μοναχάκη Κωνσταντίνου Σκιαθίτου, και Σταμάτη Κωνσταντίνου Κονιμιώτου ομολογούντων, ότι η ρηθείσα Γολέττα, Αθηνά, είναι κτήμα του Κωνσταντίνου Μπίνου, και την εμεταχειρίσθη και εις πραγματείαν, και εις πειρατείαν και συνετέλεσε, και εμέθεξεν εις την λεηλασίαν, και γύμνωσιν της νήσου Τμβρου.

Επειδή ο ρηθείς Κυριακός Παναγιώτου Βεργιώτης εμεταχειρίσθη την Γολέτταν Αθηνάν, ως όργανον πειρατειών, λεηλασιών, και άλλων καταχρήσεων. Η προσωρινή αντιθαλασσίον Δικαστηρίον Επιτροπή καταδικάζει την ρηθείσαν Γολέτταν Αθηνάν με όλην την αποσκευήν της εις όφελος της Κυβερνήσεως, τον δε πλοίαρχόν της Δημήτριον Γεωργίου απολύει ελεύθερον· εκρίθη και απεφασίσθη την δεκάτην εβδόμην Μαΐου τω χιλιοστώ οκτακοσιοστώ εικοστώ ογδόω έτει εν Αιγίνη.

Η προσωρινή αντί θαλασσίον Δικαστηρίον Επιτροπή ...

Ο Κυβερνήτης της Ελλάδος εγκρίνει την παρούσαν απόφασιν και διατάττει να ενεργηθή.

Εν Πόρω τη 20 Μαΐου 1828

Ο Κυβερνήτης

Ι. Α. Καποδίστριας

Ο Γραμματεός της Επικρατείας

Ε. Τρικούπης».

666

1800-1835. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάουσα (Πάρος).

Γ. Βασιλειόπουλος, «Ανέκδοτα έγγραφα Ναούσης από τή συλλογή του Γιάννη Βασιλειόπουλου», *Παριανά* 8 (1982), σ. 28-31, αρ. 1-4· *Παριανά* 9 (1982), σ. 81, αρ. 6-7.

666α

1801. Νοταριακές πράξεις. Αργοστόλι.

— — — —, «Ιστορικά χαρτιά», *Νουμᾶς* 2/124 (1904), σ. 5.

667

1801. Αφιέρωση ακινήτου. Λιβαδειά (Βοιωτία).

Γ. Θ ω μ ά ς, «Με τη σκέψη στην “Παναγία Ξενιά”. Από ανέκδοτο αφιερωτήριο του 1801», *Δελτίον τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας Ἀλμυροῦ Ὅθρου* 11 (2007), σ. 169-170.

668

1801-1815. Εκποιήσεις ακινήτων. Κλένια (Κορινθία).

Μ. Κ ο ρ δ ώ σ η ς, «Μεσαιωνική καὶ νεώτερη Κλένια-Κλένια. Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς ἱστορικῆς τοπογραφίας τ. δήμου Κλεωνῶν (Χιλιομοδίου) Κορινθίας», *Ἱστοριογεωγραφικά* 8 (2000), σ. 164-165.

669

1801-1825. Ἰδιωτικά δικαιπρακτικά έγγραφα. Κύθηρα, Ὑδρα.

Ἐ. Π ρ ω τ ο ψ ά λ τ η ς (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κωντουριώτου*, τ. ΣΤ' (1793, 1801, 1821-1825), Ἀθήνα 1966, σ. 9-11 αρ. 2, σ. 13-14 αρ. 4, σ. 21 αρ. 15, σ. 236-237 αρ. 283-284.

670

1801-1827. Ἰδιωτικά δικαιπρακτικά έγγραφα. Σκούπι (Αχαΐα).

Κ. Κ υ ρ ι α κ ό π ο υ λ ο ς, «Ἡ Πάος (Σκούπι) Καλαβρύτων», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 15-16 (1983-1984), σ. 193-194.

671

1801-1831. Ἰδιωτικά δικαιπρακτικά έγγραφα. Σκόπελος.

Μ α ρ ί α Δ η μ η τ ρ ι ά δ ο υ, *Ἡ οἰκογένεια Βαλσαμάκη στὴ Σκόπελο τὸν 19ο αἰῶνα*, Ἀθήνα 2003, σ. 69-71 αρ. 1-2, σ. 74-76 αρ. 5-7, σ. 79-81 αρ. 10-12.

672

1801-1896. Διαθήκες. Βεΐτσα, Ζαγόρι, Ιωάννινα, Κουκούλι, Τσεπέλοβο, Τσερβάριον (Ἡπειρος).

Κ. Λ α ζ α ρ ῖ δ η ς, «Μικρὲς παλιὲς ἀδημοσίευτες ζαγορίσιες διαθήκες», *Ἡπειρωτικὴ Ἐστία* 22/256-258 (1973), σ. 450-460, αρ. 1-10· *Ἡπειρωτικὴ*

Εστία 23/261-262 (1974), σ. 40-46, αρ. 11-14· *Ηπειρωτική Εστία* 23/271-272 (1974), σ. 612-621, αρ. 15-17· *Ηπειρωτική Εστία* 24/277-278 (1975), σ. 313-324 αρ. 19-24.

673

1802. Ναυτικό δάνειο. Ύδρα.

Δ. Γ κ ό φ α ς, «Ένα ναυτοδάνειο τοῦ 1802 ἀπὸ τὴν Ὑδρα», *Ναυτικὸ Μουσεῖο Αἰγαίου - Μύκονος* 5 (1991), σ. 3-4 (= Γκόφας, *Μελέτες Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, σ. 394).

674

1802. Καταστατικὸ λειτουργίας κοινότητας. Κωνσταντινούπολη.

Μ α ρ ί α Χ α ρ ο ῦ λ η, «Ένα “καταστατικὸ” λειτουργίας τῆς κοινότητας των Μηλέων του Πηλίου το 1802», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 52 (2007), σ. 325-328.

675

1802-1803. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Κύθηρα.

Ἐ λ έ ν η Κ ο ῦ κ κ ο υ, *Ἡ ἀρπαγὴ τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενῶνος (ἀπὸ τὸν Λόρδο Elgin): Ἀνέκδοτα ἐγγράφα (1802-1812): Τὰ τεκμήρια ἐνὸς πολιτιστικοῦ ἐγκλήματος*, Ἀθήνα 2002, σ. 75-82 αρ. 10-11, σ. 86-88 αρ. 13, σ. 110-111 αρ. 21, σ. 114-115 αρ. 23, σ. 136-141 αρ. 33-34, σ. 153-155 αρ. 41.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΕΛΚΥΣΕΩΣ ΜΑΡΜΑΡΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΘΙΣΜΕΝΟ
ΑΓΓΛΙΚΟ ΠΛΟΙΟ «ΜΕΝΤΩΡ»

1803, 20 Σεπτεμβρίου

«Διὰ μέσον τοῦ παρόντος κοντράτου ὁ Ἐκλαμπρότατος Κύριος Ἐμμανουὴλ Καλοῦτζης, Βίτςε Κόνσολος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, κατὰ τὴν κομέσιον καὶ ἐξουσίαν ὁποῦ ἔλαβεν τούταις ταῖς ἡμέραις ἀπὸ τὸν Ἐκλαμπρότατον Κύριον Βιλλιάμ Ἀμίλτον, σεκρετάριον τοῦ Ἐξοχωτάτου Μιλόρδ Ἐλγιν, ἐσυμφώνησεν μὲ τὸν Μιχαὴλ Παπαμαῖλη, Μιχαὴλ Σκλάπα, Γιάννη Κούρτη, Μιχαὴλ Καθοπούλη, Μιχαὴλ Μαλλιᾶ καὶ Χριστοφίλη Κουσκοῦτη, βουτηχτάδες ἀπὸ Κάλυμνο, ὁποῦ ἐστάθησαν ἐπὶ τούτου ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἐξοχωτάτον Μιλόρδ Ἐλγιν καὶ βρίσκονται ἐδῶ ἀπὸ τὸν ἀπερασμένον Φεβρουάριον, ὅτι χωρὶς νὰ χασομερήσουν, ἔξω ἀπὸ αἰτίαν καιροῦ, νὰ ἀκολουθήσουν νὰ βγάλουν μὲ τὴν βάρκαν τους ταῖς ἄλλαις ὁκτῶ κασέλαις τὰ μάρμαρα, κονπρέζα ἢ μαρμαρένια καθίγλα, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸ βουλισμένον καὶ χαλασμένον Ἰγγλέζικο μπεργαντί, τὸν «Μέντορα», καθὼς ὑπόσχονται, καὶ

667

1801. Αφιέρωση ακινήτου. Λιβαδειά (Βοιωτία).

Γ. Θ ω μ ά ς, «Με τη σκέψη στην "Παναγία Ξενιά". Από ανέκδοτο αφιερωτήριο του 1801», *Δελτίον τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας Ἄλμυροῦ Ὅθρου* 11 (2007), σ. 169-170.

668

1801-1815. Εκποιήσεις ακινήτων. Κλένια (Κορινθία).

Μ. Κ ο ρ δ ώ σ η ς, «Μεσαιωνική και νεώτερη Κλένα-Κλένια. Συμβολή στη μελέτη τῆς ιστορικῆς τοπογραφίας τ. δήμου Κλεωνῶν (Χιλιομοδίου Κορινθίας)», *Ιστοριογεωγραφικά* 8 (2000), σ. 164-165.

669

1801-1825. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κύθηρα, Ὑδρα.

Ἐ. Π ρ ω τ ο ψ ἄ λ τ η ς (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖα Λαζάρου και Γεωργίου Κουντουριώτου*, τ. ΣΤ' (1793, 1801, 1821-1825), Ἀθήνα 1966, σ. 9-11 αρ. 2, σ. 13-14 αρ. 4, σ. 21 αρ. 15, σ. 236-237 αρ. 283-284.

670

1801-1827. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκούπι (Αχαΐα).

Κ. Κ υ ρ ι α κ ό π ο υ λ ο ς, «Ἡ Πάος (Σκούπι) Καλαβρύτων», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 15-16 (1983-1984), σ. 193-194.

671

1801-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκόπελος.

Μ α ρ ί α Δ η μ η τ ρ ι ἄ δ ο υ, *Ἡ οικογένεια Βαλσαμάκη στη Σκόπελο τον 19ο αἰώνα*, Ἀθήνα 2003, σ. 69-71 αρ. 1-2, σ. 74-76 αρ. 5-7, σ. 79-81 αρ. 10-12.

672

1801-1896. Διαθήκες. Βεΐτσα, Ζαγόρι, Ιωάννινα, Κουκούλι, Τσεπέλοβο, Τσερβάριον (Ἡπειρος).

Κ. Λ α ζ α ρ ί δ η ς, «Μικρὲς παλιὲς ἀδημοσίευτες ζαγορίσιες διαθήκες», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 22/256-258 (1973), σ. 450-460, αρ. 1-10· *Ἡπειρωτικὴ*

Εστία 23/261-262 (1974), σ. 40-46, αρ. 11-14· *Ηπειρωτική Εστία* 23/271-272 (1974), σ. 612-621, αρ. 15-17· *Ηπειρωτική Εστία* 24/277-278 (1975), σ. 313-324 αρ. 19-24.

673

1802. Ναυτικό δάνειο. Υδρα.

Δ. Γ κ ό φ α ς, «Ένα ναυτοδάνειο τοῦ 1802 ἀπὸ τὴν Ὑδρα», *Ναυτικὸ Μουσεῖο Αἰγαίου-Μύκονος* 5 (1991), σ. 3-4 (= Γκόφας, *Μελέτες Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, σ. 394).

674

1802. Καταστατικό λειτουργίας κοινότητας. Κωνσταντινούπολη.

Μ α ρ ί α Χ α ρ ο ῦ λ η, «Ένα “καταστατικό” λειτουργίας της κοινότητας των Μηλέων του Πηλίου το 1802», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 52 (2007), σ. 325-328.

675

1802-1803. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κύθηρα.

Έ λ έ ν η Κ ο ῦ κ κ ο υ, *Ἡ ἀρπαγὴ τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενῶνος (ἀπὸ τὸν Λόρδο Elgin): Ἀνέκδοτα ἔγγραφα (1802-1812): Τὰ τεκμήρια ἐνὸς πολιτιστικοῦ ἐγκλήματος*, Ἀθήνα 2002, σ. 75-82 αρ. 10-11, σ. 86-88 αρ. 13, σ. 110-111 αρ. 21, σ. 114-115 αρ. 23, σ. 136-141 αρ. 33-34, σ. 153-155 αρ. 41.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΕΛΚΥΣΕΩΣ ΜΑΡΜΑΡΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΘΙΣΜΕΝΟ
ΑΓΓΛΙΚΟ ΠΛΟΙΟ «ΜΕΝΤΩΡ»

1803, 20 Σεπτεμβρίου

«Διὰ μέσου τοῦ παρόντος κοντράτου ὁ Ἐκλαμπρότατος Κύριος Ἐμμανουὴλ Καλοῦτζης, Βίτςε Κόνσολος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, κατὰ τὴν κομέσιον καὶ ἐξουσίαν ὅπου ἔλαβεν τούταις ταῖς ἡμέραις ἀπὸ τὸν Ἐκλαμπρότατον Κύριον Βιλλιάμ Ἄμιλτον, σεκρετάριον τοῦ Ἐξοχωτάτου Μιλῶρδ Ἐλγιν, ἐσυμφώνησεν μὲ τὸν Μιχαὴλ Παπαμαῖλη, Μιχαὴλ Σκλάπα, Γιάννη Κούρτη, Μιχαὴλ Καθοπούλη, Μιχαὴλ Μαλλιᾶ καὶ Χριστοφίλη Κουσκοῦτη, βουτηχτάδες ἀπὸ Κάλυμνο, ὅπου ἐστάθησαν ἐπὶ τούτου ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἐξοχωτάτον Μιλῶρδ Ἐλγιν καὶ βρίσκονται ἐδῶ ἀπὸ τὸν ἀπερασμένον Φεβρουάριον, ὅτι χωρὶς νὰ χασομερήσουν, ἔξω ἀπὸ αἰτίαν καιροῦ, νὰ ἀκολουθήσουν νὰ βγάλουν μὲ τὴν βάρκαν τους ταῖς ἄλλαις ὁπτὼ κασέλαις τὰ μάρμαρα, κονπρέζα ἢ μαρμαρένια καθίγλα, ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸ βουλισμένο καὶ χαλασμένο Ἰγγλέζικο μπεργαντί, τὸν «Μέντορα», καθὼς ὑπόσχονται, καὶ

νά ταῖς φέρουν εἰς τὴν γῆν καὶ μὲ ἴδιον τρόπον ἐκεῖ, ὅπου ἔφεραν ταῖς ἄλλαις πέντε κασέλαις μὲ μάρμαρα, ὅπου τοὺς ἔβγαλαν ταῖς ἀπερασμέναις. Καὶ περιπλέον, ὅσον ἤμπορεῖ νὰ εἶναι δυνατόν, νὰ βγάλουν ταῖς γόμεναις μὲ ταῖς ὁποίαις εἶναι ἱμπραγάδο τὸ καράβι, τὴν ἄγκορα τοῦ αὐτοῦ καραβίου, τὰ κατάρτια του, δύο κανόνια μπρούντζινα ὅπου εἶναι εἰς τὴν στίβα, καὶ τὴν κασέλα μὲ ἄσπρο ξύλο, ὅπου ἐξ ἀρχῆς τοὺς ἐδόθη εἰς νότα, καὶ διὰ τέλειαν πληρωμὴν τοῦ κόπου τους, ἀφ' οὗ τελειωθῆ τὸ αὐτὸ ρικούπερο, καὶ διὰ ταῖς ζημίας καὶ χασομέρια ὅπου ἔλαβαν τώρα μῆνες ἐπτά, ἐπειδὴ καὶ ὁμολογοῦν πὼς ἔλαβαν τὴν ζωοτροφὴν τους ἀπὸ τὸν ἄνωθεν Ἀφέντη Βίτζε Κόνσολον, ὑπόσχεται ὁ ἴδιος νὰ τοὺς δώσῃ καὶ τόσαις καμπιάλαις διὰ Ἀθήνα πρὸς τὸν Κύριον Σπυρίδωνα Χωματιανὸ Λογοθέτη, ἀγγέντε Βρετανικόν, πρὸς γρόσια 400 τὴν κάθε κασέλα τὰ μάρμαρα, ὅπου οἱ δεκατρεῖς δίνουν γρόσια 5200. Καὶ μὲ αὐτὰ νὰ ἀκούεται ἐνωμένη ἡ τέλεια πληρωμὴ τους καὶ διὰ ταῖς γόμεναις, ἄγκορα, κανόνια, κατάρτια καὶ κασέλα ἄσπρου ξύλου, χωρὶς κανένα ἄλλο βάρος τοῦ αὐτοῦ Ἀφέντη Βίτζε Κονσόλου, παρὰ μόνον μὲ καμπιάλας, ὡς ἄνωθεν, νὰ τοὺς δῶνῃ ἕτερα γρόσια ἑκατὸν πενήντα, διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς βαρκῆς τους καὶ διὰ ταῖς ζημίας, ὅπου τοὺς ἀκολούθησαν καὶ ἔσπασαν δύο μολινέλα καὶ διὰ ὅσαις ἄλλαις ἤθελε τοὺς ἀκολουθήσῃ. Ὑπόσχονται προσέτι οἱ αὐτοὶ βουτηχτάδες νὰ ἐνεργήσουν ὄχι μόνον τὰ ἄνωθεν, μὲ ὄλην τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐμπιστοσύνην, ὑποτασσόμενοι εἰς τὰ ὄρδινε τοῦ ἄνωθεν ἀφέντη Κονσόλου, ἀλλὰ νὰ πασχίσουν νὰ βγάλουν χωρὶς δόλον καὶ ὅ,τι ἄλλο πρᾶγμα ἠμπορέσουν ἀπὸ τὸ αὐτὸ βουλισμένο καράβι ἢ ἀπὸ τὰ ξύλα του, χάλκωμα, καρφία καὶ κάθε ἄλλο κανένα ἐβγάλοντας καὶ νὰ τὸ φέρουν μὲ τὴν βάρκα τους μέσα εἰς τὸ πόρτο, ἀποθέτοντάς τὸ εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ κυρ-Στάθη, καὶ ἀπὸ αὐτὰ, ἀφ' οὗ τελειώσῃ τὸ ρικούπερο, τοὺς ἀσενιάρει ὁ ἀφέντης Βίτζε Κόνσολος νὰ λαβαίνουν κατὰ τὴν συνήθειαν διὰ τέλειαν πληρωμὴν τους τὸ τρίτον μὲ ξετίμισιν. Τόσον ἐσυμφώνησαν, ὑποχρεωνόμενοι γενικῶς διὰ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ παρόντος εἰς ὅλα καὶ κάθε του μέρος, καὶ ὑπογράφουν, ὅσοι ἠξέουρον καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, ὅπου δὲν ξεούρον νὰ γράφουν ...».

676

1802-1825. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά καὶ διοικητικά ἐγγράφα. Ἅγιος Πέτρος, Βυτίνα, Λάστα, Παλούμπα, Τριπολιτσά, Ψάρι (Αρκαδία), Αναζήρι, Ανδρίτσαινα (Ηλεία), Ανδρούσα (Μεσσηνία), Αθήνα, Ναύπλιο.
Σ. Τσοτσόροζ, *Οικονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ μηχανισμοὶ στον ορεινὸ χῶρο. Γορτυνία (1715-1828)*, Αθήνα 1986, σ. 289-298, αρ. 1-12.

677

1802-1876. Κοινοτικά καὶ ιδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Ἅγιος Γεώργιος (Μαγνησία).
Κ. Λιάπηρ, *Ο «μεγάλος» Αἰ-Γιώργης του Πηλίου*, Βόλος 1994, σ. 458-463, 471-488.

678

1803. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λακωνία.

Ά. Σ γ ο υ ρ ί τ σ α ς, «Πωλητήριο μοναστηριακῶν κτημάτων ἐν Βεσσάρρα Μονῆς Μαλέβης πρὸς τοὺς Οἰκονόμον καὶ Σγουρίτσαν», *Μαλεβὸς* 6/60 (1926), σ. 520.

679

1803. Προικοσύμφωνο. Πραστός (Αρκαδία).

Ελένη Πουλακιδάκου - Γραμματικάκη, «Ο Πρασιώτικος γάμος», *Χρονικά τῶν Τσακῶνων* 6 (1984), σ. 80.

680

1803-1805. Δικαστικές αποφάσεις του εφετείου Πάργας.

Δήμητρα Καραπούλα, Λυδία Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, «Το βιβλίον των αποφάσεων του "Συλλόγου της επικλήσεως των πέντε" Πάργας (1803-1805) [Ιστορικό αρχείο Κερκύρας, φάκελλος 9 (1)]», *ΕΚΕΙΕΛ* 35 (2001), σ. 147-169, αρ. 1-16.

ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΠΡΩΤΟΔΙΚΟΥ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ. ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΦΕΣΙΒΑΝΤΟΥ ΝΑ ΕΠΕΚΤΕΙΝΕΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΑΙΓΙΑΛΟ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

1805, 12 Ιουλίου

«... Οἱ ἐγγενεῖς καὶ σεβάσμιοι Κριτὲς τοῦ σεβασμίου Συλλόγου τῶν πέντε κύριος Ἀναστάσιος Βασιλᾶς Πρόεδρος, Ἀναστάσιος Γιωργογιάννης καὶ εἰς ἔλλειψιν ἀντουάλ κολλέων τους διὰ ἀναπληρωτὲς ὁ κὺρ Νικόλαος Βέργος Θεοδόσιος Πετζάτζης καὶ Γεώργιος Κορκοτζάκης καθήμενοι εἴηκουσαν ἀπὸ ἕνα μέρος τὸ κὺρ Ἀθανάση Δεσύλα τοῦ ποτὲ Παπαλουρέντζου ὁ ὁποῖος ζητεῖ ἐκ τῶν ἐγγενῶν κυρίων Κριτῶν τούτου τοῦ σεβασμίου Συλλόγου διὰ ἔργον δικαιοσύνης ὅτι μὲ γιομᾶτο σπάτζο τους νὰ στερεώσουν καὶ κυρώσουν τὴν δικαίαν καὶ νόμιμον ἀπόφασιν τῶν ἐγγενῶν κυρίων Κριτῶν τῆς πρώτης ἀγωγῆς γινάμενη παρὼν τῶν μερῶν τὲς 10 τρέχοντος καὶ νὰ ἡλλοιώσουν τὴν σοσπετζιὸν ἦτοι κιαμόρι ὁποῦ ἐξ ἀναζητήσεως τῶν ἐγγενεστάτων κυρίων προέδρων τῆς κοινότητος ἐγινε τὴν ἐχθὲς ἡμέραν ἐναντίον τοῦ αὐτοῦ Δεσύλα μὲ ἄδειαν τούτου τοῦ Συλλόγου ἀπάνω εἰς τὴν ριφάμπρικα εἰς τὸ ὄσπιτιον κείμενον κάτω εἰς τὸν αἰγιαλὸν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ἀκολουθήσῃ νὰ θεμελιώσῃ καὶ κάμη ἐλευθέρως ὁ αὐτὸς Δεσύλας τὴν ριφάμπρικα τοῦ αὐτοῦ ὄσπιτίου του καὶ εἶναι τὸ δίκαιον καὶ καθὼς ἡ δικαιοσύνη τῶν ἐγγενῶν Κριτῶν τῆς πρώτης ἀγωγῆς μὲ τόσο ὁποῦ ἐκοπίασαν καὶ ἐκύρωσαν καὶ δικαίως εἰς αὐτὸ ἀποφάσισαν μάλιστα ἐπάνω εἰς τὴν εἰρημένην ὀμπλατζιὸν ὁποῦ Δεσύλας θεληματικῶς εἰς τὰς ἐκθέσεις του ἐπερίγραφε πρὸς ὄφελος τοῦ κοινοῦ μὲ τὸ νὰ ἀπαφίνεται ἐλεύθερη ἡ μισὴ τοποθεσία ὁποῦ ἐκρατοῦσε ἡ παλαιὰ σκάλα του καὶ ὁποῦ ὁ αὐτὸς Δεσύλας ἤμποροῦσε κατὰ νόμον νὰ φαμπρικάρῃ εἰς

ὄλον τὸ ποσέσιον τῆς αὐτῆς σκάλας ἐπειδὴ νὰ εἶναι καὶ ἠδύρσκειται καμωμένη ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς φάμπρικας τοῦ ὀσπιτίου του ἐκ τοὺς αὐτόρους του τώρα χρόνους σαράντα καὶ ἐπίκοινα ὅπου κανένας νόμος οὔτε δίκαιον ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ ξεποσσεσάρῃ ἵνα ὅπου νὰ ἠδύρσκειται ποσσεσὸρι εἰς καθέκαστον τρόπον μετὰ τοὺς χρόνους τριάντα καὶ πόσο ἢ μᾶλλον νὰ ἐμποδίστη ὡς ἀδίκους καὶ παρανόμως ἐμποδίστη ὁ αὐτὸς κύριος Δεσύλας εἰς τὰ αὐτὰ παλαιὰ τῶν ποτὲ αὐτόρων του ποσέσια καὶ ὅπου διὰ μοναχὸν καπιρίτζιον καὶ ὄχι ποτὲ διὰ δίκαιον ἀπὸ τοὺς εὐγενεστάτους κυρίους προέδρους ἔμεινε εἰς τὸν σεβάσιμον Σύλλογόν σας ἀπελάδη ἢ ἄνω εἰρημένη δικαιοσύνη ἀπόφασις 10 Ἰουλίου τὴν στερέωσιν τῆς ὁποίας ζητεῖ ταπεινῶς ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην σας ὁ ρηθεις Δεσύλας ὡς ἄνωθεν εἰρηται μὲ τὸ τάγιον τοῦ κιαμόρου διὰ ὅλα τὰ φανερά ἀποδύριτα καὶ νόμιμα δικαιολογήματα ὡς καθὼς καλώτατα ἢ δικαιοσύνην σας ἤμπορεῖ νὰ ἔμεινε πληροφορημένη οὔτως ἀντιλέγοντες σφοδρῶς τὴν ἄδικην καὶ παράστρατη δημηγορίαν τῶν ἐναντίον ἄνω εἰρημένων εὐγενῶν Προέδρων καὶ μὲ πρετέστο ὁμοίως τῶν κάτωθεν ἐκθέσεών τους. ε'. Ἦκουσαν καὶ ἐκ τοῦ ἐτέρου μέρους τοὺς εὐγενεστάτους κυρίους Προέδρους Ἀναστάσιον Βρανᾶ, Δημήτριον Δεσύλα, Γιαννάκη Στανέλον καὶ Γιώργιον Βασιλᾶ, οἱ ὅποιοι ἀντιλέγοντες ἰσχυρῶς τὰς ἀπατηλὰς δημηγορίας καὶ ἀντιδίκους ἐκθέσεις τοῦ ἄνω εἰρημένου κυρίου Ἀθανασίου Δεσύλα, ζητοῦν διὰ ἔργον δικαιοσύνης γιομᾶτο σπάτζο ἀποτάγιον τῆς ἀδικωτάτης ἀποφάσεως τοῦ Κριτηρίου πρώτης ἀγωγῆς ὡς τοῦ τρέχοντος τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ἔχη νὰ θεμελιώσῃ ὁ ρηθεις Δεσύλας τὸν νέον πύργον εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ παλαιοῦ ἐπειδὴ ἐβγαίνοντας ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὄρια ζημίαν καὶ βλάβην τῆς κοινότητος εἰς τὸ ἀπέραμα εἰς καιρὸν φουρτούνας καὶ τῶν κατοικιῶν τῶν πολιτῶν διὰ ὄλον καὶ εἰς ὄλον καὶ ὡς περιέχει τὸ δικαιοτάτον πρόσταγμα 9 τοῦ τρέχοντος μὲ τὸ λάουδον ἦτοι κύρος αὐτοῦ. ε'. Ὅθεν ἢ ἄνωθεν εὐγένειά τους καλῶς τὰ πάντα ἀκροασάμενοι καὶ βαθέως στοχαζόμενοι Χριστοῦ τὸ ὄνομα ἐπικαλεσάμενοι ὁμοφώνως ἀποφασίζοντες διορίζον τὴν στερέωσιν τῆς ἀποφάσεως γιναμένη εἰς τὸ Κριτήριο τῆς πρώτης ἀγωγῆς στὰς 10 τρέχοντος μὲ ἐξεκαθάρισιν εἰς κάθε καιρὸν ἀνάγκης ἦτοι φουρτούνας ὅπου κάθε εἰς θελήσει νὰ ρεκουπεράρῃ τὸ πλοῖον του νὰ ἤμπορῇ ἐλευθέρως νὰ τὸ ρεκουπεράρῃ εἰς τὴν αὐτὴν ἐφοδίαν τοῦ ὀσπιτίου δίχως κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τὸν αὐτὸν Δεσύλα. ε'...».

681

1803-1807. Ἐγγραφα διορισμοῦ επιτρόπων. Σύρος.

Ἄ. Σιγᾶλας, «Ἡ πατέντα τῶν κοτσαμπάσηδων», *HME* 9 (1930), σ. 414-420, αρ. 1-2.

«ΠΑΤΕΝΤΑ» ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΥΡΟΥ. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΤΟΥ

1807, 7 Ἰουνίου

«... Συμμαζωμένοι ὄλοι μεγάλοι καὶ μικροὶ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἁγίου Γιάννη τοῦ Βαφτιστῆ, ἐκεῖ παρὸν εἰς τὸν ὅμοιον τόπον καθοῦ παλαιῶθε συνήθι ὄλοι σμικτοὶ καὶ ὀμόγνωμοι, ἔμπιστοι ραγιαῖδες τῆς βασιλείας, θέλουν καὶ ψηφοῦνε διὰ Ἐπίτροπόν τους καὶ Κυβερνήτη ἀπάνω εἰς ὄλους τοὺς ραγιαῖδες τὸν Σινὸρ Γιαννούλη Ἀρχάνκελο διὰ νὰ ἐργάζεται ἐπιμελῶς τὸ ὀφτίτζιο τῆς Ἐπιτροπῶσύνης εἰς κάθε καλὴν κυβέρνησιν τοῦ ραγιαῖ καὶ τῆς φτωχολογιάς.

Θέμεν ὅτι τὸ πονηκὶ τῆς χώρας νὰ μὴν τὸ βαστᾶ καὶ τὸ «Παρέδωσε» τῶν λογαριασμῶν νὰ εἶναι εἰς τὰ χέρια τοῦ Καντζιλλιέρη, μὲ ἐτοῦτον νὰ δίνῃ λογαριασμὸν φανερόν καὶ νὰ τὸν κοιτάζῃ ὁ Ἐπίτροπος μὲ ἐκείνους ὅπου θέλουν εὔρει εὐλογον, 4. γῆ 5. ἀνομάτοι, νὰ εἶναι συνβοηθοὶ του, καὶ αὐτοῖνοι νὰ τοὺς διαβάζον φανερὰ εἰς τὸν λαὸν τὸν κάθε χρόνον. Καὶ νὰ διαλέγουν 10. ἀνομάτοι θεοφοβούμενοι καὶ πρακτικοί, νὰ στρώνουνται τὰ τεφτέρια διὰ τὴν καλὴν κυβέρνησι τῆς φτωχολογιᾶς, ὅποιους ἤθελεν εὔρον εὐλογον. Καὶ ἀπὲ τὸς συνβοηθοὺς τοῦ Ἐπιτρόπου ἕνας νὰ ἔχῃ τὴν ἔγνοια τοῦ Γιαλοῦ διὰ τὸ ὅ,τι πρᾶγμα ἔρχει μὲ ξένα καΐκια, διὰ νὰ μὴν ἐμπορῇ νὰ πάρῃ μῆτε μαζιάρεις, μῆτε ἀργαστηριάρεις, ἂν δὲν ἤθελεν πούλησῃ τρεῖς ἡμέρες εἰς τὸν κόσμον καθοῦ συνήθι. Καὶ ὅποιον ἤθελεν εὔρον εὐλογον διὰ αὐτὴν τὴν ἐπιστήμη, νὰ ἐμπαίνῃ πάντα μὲ Πατέντα τῆς Κοινότης, διὰ νὰ ἐμπορῇ νὰ διαφεντέβεται ἡ ἐπιστήμη του. Καὶ αὐτὸς ὁ ὅμοιος νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ἔγνοια νὰ ὀρδινάρῃ τὴν κοντουμασία, μὲ ἐτοῦτον νὰ παίρῃ τὸ θέλημα τοῦ Μονσινόρε καὶ τῶν αἰνδέσιμων Πάρουκων κατὰ τὸ παλαιὸν συνήθι. Καὶ ὁ Ἐπίτροπος νὰ μὴν ἐμπορῇ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ὀφίτζιο τοῦ Γιαλοῦ, μῆτε τὸ ὀφίτζιο τοῦ Ἐπιστάτη τοῦ Χωριοῦ. Καὶ νὰ γράφεται καὶ εἰς τὴν Πατέντα τοῦ Ἐπιτρόπου. Καὶ διὰ πλερωμὴν τοῦ Ἐπιτρόπου τοῦ δίνουμένου γρόσια 60: καὶ τὸ συνειθισμένο συνκίλι. Εἶδὲ ἀπὸ ἄλλα ἰντζέρτα, νὰ μὴν ἐμπορῇ νὰ γυρέψῃ οὔτε ἀπὲ μάντρες, μῆτε ἀπὲ καϊκιού ...».

682

1803-1818. Ἐμπορικὴ καὶ ναυτικὴ νομοθεσία τῆς Ὑδρας.

Γ. Ροδολάκης, «Ἡ ναυτικὴ νομοθεσία τῆς Ὑδρας (1803-1818). Τὰ “Θεσπίσματα”, οἱ “Πολιτικοὶ καὶ Θαλασσοεμπορικοὶ νόμοι”, “οἱ Θαλασσοεμπορικοὶ νόμοι”», *ΕΚΕΙΕΔ* 38 (2004), σ. 275-305²⁶.

682α

1803-1820. Αποφάσεις τῶν κοινῶν καὶ ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Σέριφος, Ὑδρα.

Π. Ζερλέντης, «Ὑδραίων καὶ Σεριφίων ἐμπορικαὶ σχέσεις», *Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σ. 227-235, αρ. 1-8.

683

1803-1826. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα, ναυτεμπορικὸς νόμος Ὑδρας, σχέδιο τοῦ κόντε Πάλαμα γιὰ τὴ σύσταση Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἀργοστόλι, Μεσολόγγι, Ναύπλιο, Τρίπολη, Ὑδρα.

Ἐ. Πρωτοψάλτης (ἐπιμ.), *Ἱστορικὸν ἀρχεῖον Ἀλεξάνδρου Μανροκορδάτου*, τ. 1, Ἀθήνα 1963, σ. 9-11 αρ. 1, σ. 72-73 αρ. 54-55,

26. ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ Βλ. Ροδολάκης, ὁ.π., σ. 270-271.

σ. 81-82 αρ. 59-60, σ. 158 αρ. 110, σ. 239 αρ. 167-168, 170· τ. 2, Ἀθήνα 1965, σ. 370-371 αρ. 345-347· τ. 3, Ἀθήνα 1968, σ. 63-64 αρ. 414, σ. 115 αρ. 471, σ. 168 αρ. 515, σ. 185 αρ. 540, σ. 333 αρ. 686, σ. 566 αρ. 866· τ. 4, Ἀθήνα 1974, σ. 14-20 αρ. 1069, σ. 261-262 αρ. 1303· τ. 5, Ἀθήνα 1978, σ. 458-461 αρ. 2520· τ. 6, Ἀθήνα 1986, σ. 200-201 αρ. 2727.

ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΛΥΚΗΣ

1824, 18 Μαρτίου

«Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δηλοποιεῖται, ὅτι ἡ ἀλικὴ τοῦ Μεσολογγίου διὰ δημοπρασίας ἐδόθη εἰς τὸν κύριον Μήττιον Τζιτζιλόνην ὡς προσφερετὴν περισσοτέρας τιμῆς μετρητῶν, δηλ. τάλλαρα κολωνᾶτα 2.720, ἧτοι δύο χιλιάδες ἑπτακόσια εἴκοσι, καὶ μὲ τὴν κάτωθεν συμφωνίαν.

α^ο. Ὁ εἰρημένος ἀγοραστὴς μένει νοικοκύρης τέλειος νὰ ἐξουσιάσῃ τὴν αὐτὴν ἀλικὴν διὰ ἓνα ὀλόκληρον χρόνον ἀπὸ τὴν σήμερον, ἐννοουμένων καὶ ὅλων τῶν ἐξόδων εἰς βάρος του.

β^ο. Ὅσον ἄλας εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀλικὴν εἶναι ἐδικόν του, τοῦ ἀγοραστοῦ· εἶναι εἰς χρέος ὅμως νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸν καιρὸν δέκα πέντε χιλιάδας κάδους διὰ προῖκα τῆς ἀλικῆς, ὑποσχόμενος ὁ ἴδιος ἀγοραστὴς νὰ πωλῇ τὸ ἄλας μὲ τὸ συνηθισμένον μέτρον χωρὶς νὰ τὸ σμικρύνῃ.

γ^ο. Οὐδεὶς ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ ξένα μέρη ἄλας εἰς Μεσολόγγι ἢ εἰς Ἀνατολικόν, μήτε ἀπὸ τὲς ποδντες ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸ Νιχώρι, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς χρέος ἢ Διοικήσεως, ἐν καιρῷ ὁποῦ τῆς δοθῆ εἰδήσεις ἀπὸ τὸν ἀγοραστὴν, νὰ βάνῃ νὰ χαλᾷ τὸ πηχθὲν ἄλας ἀπὸ τὴν ἀλικὴ τοῦ Μποχωρίου ὅμως ἠμπορεῖ ἐλεύθερα ὁποῖος θέλει, νὰ φέρῃ καὶ εἰς Μεσολόγγι καὶ εἰς Ἀνατολικόν.

δ^ο. Ὁ βάλτος τῆς ἀλικῆς ἀκούεται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ δὲν ἔχει τὸ ἐλεύθερον νὰ κόψῃ κανένας μήτε φλόδι μήτε ψάθην χωρὶς τὴν ἄδειάν του· εἶναι εἰς χρέος ὅμως ὁ ἄνωθεν ἀγοραστὴς νὰ δουλέψῃ τὴν ἀλικὴν μὲ ὅλα τὰ χρειαζόμενα χωρὶς νὰ κάμῃ καμμίαν ἔλλειψιν.

ε^ο. Δοθείσης περιστάσεως (ὃ μὴ γένοιτο) νὰ ἔμβουν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸν Ζυγόν, ἢ Διοίκησις ὑπόσχεται νὰ ἀποκρίνεται εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὰ ὅσα μετρητὰ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ, καὶ περὶ πλέον τὰ νόμιμα ἐξοδά του ἐπὶ τὴν ἀλικὴν, ὑποσχόμενος ὅμως καὶ αὐτὸς νὰ δίδῃ καθαρὸν λογαριασμὸν δι' ὅσον ἄλας ἐπούλησε, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ἀλικὴ ἔμεινεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του.

στ^ο καὶ τελευταῖον ὑπόσχεται ὁ ἀγοραστὴς νὰ δώσῃ πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Μεσολογγίου τὸ ἐν τρίτον τῆς συμφωνηθείσης ποσότητος, ὅπερ ἐστὶ τάλληρα κολωνᾶτα 906 καὶ 2/3, ἧτοι τάλλαρα ἐνιακόσια ἑξὶ καὶ δύο τρίτα, καὶ πληρώνοντάς τα ἀπερνοῦν ὀπισθεν τοῦ παρόντος, τῶν δὲ λοιπῶν ἢ δόσις θέλει γίνεται κατὰ μῆνα ἀρχινώντας ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ ἐλενομένου μηνὸς Ἰουνίου τοῦ τρέχοντος ἔτους, μεριζόμενα εἰς δέκα ἴσα μέρη.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἔγινε τὸ παρὸν καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τοῦ ἀγοραστοῦ, ἐπέχον τόπον καὶ ἰσχὸν ἐν παντὶ καιρῷ ...

Μεσολλόγγι ...».

684

1803-1843. Νοταριακές πράξεις, ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και πατριαρχική απόφαση. Αθήνα, Άνδρος, Βόνιτσα (Αιτωλοακαρνανία), Ζαγόρι (Ιωάννινα), Καλικόντασι (περ. Μουζακιάς Ηπείρου), Παξοί. Ν. Βερνίκος, «Τὸ κατάστιχο τῶν προικοσυμφώνων, τῶν συνοικεσίων τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ στὸ Καλικόντασι τῆς Μουζακιάς (1819-1843) καὶ ἡ προγαμιαία δωρεά», στα *Πρακτικά τοῦ Γ Συμποσίου Λαογραφίας τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου (Ἡπειρος-Μακεδονία-Θράκη)*, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 55 αρ. 1, σ. 63 αρ. 257-258, σ. 92-93 αρ. 9-10 καὶ 14, σ. 94-95 αρ. 18, 20, 24 καὶ 28, σ. 96-97 αρ. 85, 88, 108, 141 καὶ 147, σ. 98-99 αρ. 152, 156, 178, 183, 193 καὶ 194, σ. 100-103 αρ. 198, 216, 225, 227, 238-239, 253 καὶ 301, σ. 159-163 αρ. 28, σ. 164-166 αρ. 30.

685

1803-1882. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγ. Παρασκευή (Λέσβος), Κυδωνιές (= Αἰβαλί, Μικρά Ασία). Χ. Χατζηγιάβνης, «Ἐγγραφα καὶ ιστορικά στοιχεία τῆς τουρκοκρατίας», *Λεσβιακά* 9 (1985), σ. 182-191, αρ. 1-7.

ΣΥΝΑΙΝΕΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΕΝΩΠΙΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑΣ

1882, 11 Φεβρουαρίου

«Οἱ ὑποφαινόμενοι Ἰωάννης Ρήγα, χασάπης ἐκ Μυτιλήνης καὶ Φωτεινὴ Γεωργίου Ἀγιασωτάρη ἐκ τῆς κωμοπόλεως Ἁγίας Παρασκευῆς, συστήσαντες πρὸ τινος καιροῦ, οἰκεία θελήσει καὶ γνώμη ἀρραβῶνα κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς ρηθείσης κωμοπόλεως, σήμερον ἐμφανισθέντες ἀμφοτέροι, ἐνώπιον τῆς ἀξιότιμον Δημογεροντίας, ἐδήλωσαν ὅτι, ἐκ συμφώνου, συναινέσει καὶ τῆς μητρὸς τῆς προμνησθείσης νέας, διαλύουν καὶ δὲν ἔχουν εἰς τὸ ἐξῆς οὐδεμίαν ἀπαίτησιν παρ' ἀλλήλων, οὔτε διὰ τὰ κατ' αὐτὸ διάστημα ἐκ μέρους ἀμφοτέρων ἐπισυμβάντα ἔξοδα, οὔτε διὰ τροφίμα, οὔτε δι' ἄλλο τι, ἔστω καὶ ἐλάχιστον ἀλλὰ δύναται ἕκαστος ἀκωλότως καὶ ἀνεμποδίστως νὰ ἐπιζητήσῃ καλυτέραν τύχην ...».

686

1804. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη. Β. Κρεμμυδάς, *Ἐμπορικὲς πρακτικὲς στὸ τέλος τῆς τουρκοκρατίας. Μυκονιάτες ἔμποροι καὶ πλοιοκτῆτες*, Ἀθήνα 1993, σ. 44-45, 163-164.

ΝΑΥΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ

1804, 2 Απριλίου

«Έλαβεν ο κάτωθεν υπογεγραμμένος παρά του κ. Ιω. Χατζή δάνειον με κάμπιον μαρίτιμον γρ. χίλια πενηταέξ, ήτοι γρ. 1.056· τα οποία τα έλαβεν, ως αγροικούνται, επάνω εις το κόρπο και ατράτσα της ρουσικής πουλάκας, ονόματι η Παναγία Τουρλιανή, οπού καπιτανεύει ο καπ. Ζορζέτος Αρτακινός, δια το παρόν και μόνον ταξίδιον του από εδώ δια Σμύρνην και από Σμύρνην δια Ταγαντόγ και γύρισμα εδώ, οπού ευωδούμενος συν θεώ να τα ευχαριστά άνευ τινάς προφάσεως και αντιλογίας τόσον το άνωθεν καπιτάλε καθά και το συμφωνηθέν εις αυτά διάφορον προς τριάντα τα εκατόν· ειδέ τώρα και δώσει, πηγαίνοντας εις Σμύρνην και από εκεί ήθελεν υπάγει εις Αλεξάνδρειαν, τότε το διάφορον να δίδεται προς εικοσιπέντε τα %, ομού και το ρηθέν καπιτάλε, όταν συν θεώ τελειώσει το αυτό ταξίδιον. Τα περίκουλα της θαλάσσης αγροικούνται εις τον οικοκύρη των ασπρών, φράγκα όμως από γενεράλ και παρτικολάρ αβαριάν· της ξηράς δε αγροικούνται εις τον δανεισθέντα.

Διό εις ένδειξιν έγινε η παρούσα ενυπόγραφος ομολογία με τους κάτωθεν μάρτυρας ...».

687

1804-1814. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ελληνόκαστρο (Καρδίτσα), Κρήτη.

Β. Σπανός, «Οι ιδιοκτησίες της μονής του Δουσίκου στο Ελληνόκαστρο της Καρδίτσας (1804-1837)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 105-111.

688

1804-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Πραστός (Αρκαδία).

Σ. Άθανασιάδης, «Τσακωνικά ιστορικά μνημεία. Ένα προικοσύμφωνο του 1804», *Χρονικά των Τσακωνων* 5 (1980), σ. 44.

689

1805. Πατριαρχική επιστολή του Καλλινίκου Ε' απευθυνόμενη προς τους κατοίκους της Πελοποννήσου. Συνιστάται υπακοή σε σουλτανικό φερμάνι το οποίο καθιστά τους κατοίκους αλληλεγγύως υπευθύνους σε περιπτώσεις ληστείας και ανθρωποκτονίας. Κωνσταντινούπολη.

Έ. Σαβράμης, «Συμβολαί εις την ιστορίαν τής Δημητσάνης», *ΕΕΒΣ* 9 (1932), σ. 235.

1805, 25 Οκτωβρίου

«... με το να έβεβαιώθη η κραταιοτάτη βασιλεία, και το ύψηλόν δεβλέτι, ότι πολλοί

κακοποιοὶ κλέπται, ἀπὸ τοὺς ἰδίους Μωραΐτας, παραφυλάττον εἰς ταῖς στραταῖς καὶ σκοτώνουν κρυφίως καὶ μὲ ἀπάτην τοὺς διαβάτας, καὶ ἄλλοι πάλιν αὐθάδως μὲ ὄπλα καὶ μὲ ἄρματα ἀντιστέκονται μετὰ τῶν Σεϊμάνιδων ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κοτζαμπασίδες καὶ δημογέροντες (χωρὶς νὰ ἔχετε εἶδησιν ἑσεῖς οἱ Ἰερωμένοι ὡς εἴμεθα βέβαιοι) μὲ μίαν πρόφασιν τάχα ὅτι εἰς τὸν τάδε καζᾶν ἐφάνησαν κλέπται καὶ ἐσκοτώσαν τὸν τάδε διαβάτην, καὶ ἀκολούθως διὰ νὰ τεριαχθῶσιν ἐδόθησαν τόσα ἄσπρα, καὶ ἄλλοτε πάλιν λέγουν, ὅτι οἱ κλέπται ἐπίασαν τὸν τάδε ἄνθρωπον εἰς τὴν στραταν, καὶ τὸν ἐπῆραν σκλάβον, καὶ διὰ τὴν ἐξαγοράν του ἐδόθησαν τόσα ἄσπρα, καὶ μὲ αὐτὰς τὰς αἰτίας χαρ-
τίζονοσι μὲ πλῆθος ἄσπρων, τοὺς πτωχοὺς ῥαγιαδες, χωρὶς ἔλεος καὶ καμμίαν συνείδησιν καὶ κερδίζονοσι ἄσπρα ἀσεβῶς καὶ παρανόμως, καὶ κάμνοσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς ὅμοιον μὲ τοὺς κακοτρόπους κλέπτας, καὶ διὰ νὰ εἴπωμεν καλλιώτερα χειρότερον ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ νομίζονοσι ἓνα τυχηρὸν εὖρεμα, τὸ νὰ εἶναι κλέπται, διὰ τὰ ἐδικὰ τους τέλη καὶ κέρδη, καὶ ἀκολούθως ὄχι ὅτι δὲν συμβοηθοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίον κρυφίους καὶ μὲ τρόπον πλαγίους καὶ μυστικὸν γίνεται ἐμπόδιον, εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ ἀφανισμόν αὐτῶν τῶν κακοποιῶν κλεπτῶν ...

λοιπὸν κατὰ τὴν σφοδρὰν εἰς ἡμᾶς γενομένην ὑψηλὴν προσταγὴν, φανερόνομεν εἰς ὅλους σας τοὺς Μωραΐτας Ἰερωμένους καὶ λαϊκοὺς, τὴν ὑψηλὴν αὐτὴν βουλὴν καὶ θέλησιν, κατὰ τὸν τρόπον ὁποῦ ἐφεξῆς κατὰ πλάτος σημειώνομεν μὲ τὰς παρούσας Ἐκκλησιαστικὰς ἐπιστολάς εἰς ὅλους σας· γράφομεν δὲ καὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ σου, καὶ εἰς τοὺς προεστῶτας τῆς ἐπαρχίας σου καὶ δημογέροντας, καὶ κοτσαμπασίδες, φανερόνομεν ὅτι ἐξεδόθη νέον προσκνητὸν καὶ φοβερὸν φερμάνι καὶ ἐστάλη πρὸς εἰς τὸν ὑψηλότατον Μόρα Βαλῆ Πασιὰ ἐφέντη μας·...

Ἰδοὺ κεφαλαιωδῶς καταγράφομεν εἰς τὴν παροῦσαν ἡμῶν ἐπιστολὴν καὶ ἀκούσατε.

α^{*)} Κεφάλαιον προστάζει ὅτι εἰς ὅποιον χωρίον ἢ τζιφλίκι εὐθὺς ὁποῦ φανῶσιν οἱ κλέπται, οἱ προεστῶται καὶ δημογέροντες ἐκείνων τῶν χωρίων, φανερόνομεν τοὺς εἰς τοὺς κοτζαμπασίδες τοῦ Καζᾶ ἐκείνου ὁποῦ ὑποτάσσονται τὰ χωρία καὶ τζιφλίκια ἔχουσι χρέος οἱ κοτζαμπασίδες χωρὶς ἀργοπορίαν νὰ πιάνωσι τοὺς τοιοῦτους κλέπτας, καὶ νὰ τοὺς θέτωσιν εἰς τὸν Βοϊβόδαν, καὶ ζαπίτην καὶ εἰς τοὺς Ἀγιάννιδες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὸν Μόρα Βαλῆ Πασιὰ Ἐφέντη μας διὰ νὰ λάβωσι κατὰ νόμον τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας των· ἀνίσως δὲ οἱ ῥηθέντες προεστῶτες καὶ δημογέροντες τῶν χωρίων καὶ Τζιφλικίων, ἢ οἱ κοτζαμπασίδες τῶν Καζάδων ἀπὸ ἀμέλειάν τους ἤθελε φανῶσιν ἐναντίοι εἰς τὴν ὑψηλὴν βασιλικὴν προσταγὴν, παραβλέποντες, τοὺς τέτοιους κακοποιοὺς κλέπτας, ἀφ' οὗ δοκιμάσωσι βαρυτάτην καὶ μεγάλην ζημίαν εἰς ἄσπρα, θέλει θανατωθῶσι μὲ σοβαρὸν καὶ πικρὸν θάνατον διὰ νὰ γένοιν καὶ παράδειγμα εἰς ὅλους.

β^{*)} Ὅλοι οἱ κοτζαμπασίδες τοῦ καθ' ἑνὸς Καζᾶ ἔχουσι χρέος νὰ βάλωσι ὅλους τοὺς εὐρισκομένους Ραγιαδες εἰς τὰ χωρία καὶ τζιφλίκια εἰς τοὺς ἀναμεταξύ των κεφιλεμέδες, ὥστε ὁποῦ νὰ ὑπόσχηται ὁ ἓνας διὰ τὸν ἄλλον, καὶ ἀπὸ τοὺς κοτζαμπασίδες νὰ πέρνωνται ἰδιοχείρως γεγραμμένοι κεφιλεμέδες, καὶ νὰ ἀπεροῦν εἰς τὸ σιγκίλι τοῦ ἱεροῦ μεχκεμὲ τῆς Τριπολιτζᾶς ...

γ^{*)} Τὰ πράγματα καὶ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ φονέως μὲ ἰζίνι τῆς ἱερᾶς κρίσεως νὰ πωλῶνται καὶ νὰ δίδωνται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ σκοτωμένου· ἀνίσως ὅμως καὶ ὁ φονεὺς ἐκεῖνος δὲν ἤθελεν ἔχει πράγματα καὶ μουλήκια πρέπει ἐκεῖνοι ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς τὸν Καζᾶν ἐκείνον ἢ εἰς τὸ χωρίον ἢ εἰς τὸ Τζιφλίκι, εἰς τὸ ὅποιον ἔγινεν ὁ φόνος διὰ δωσώπηρ

καὶ ἀνάπανσιν τῶν κληρονόμων τοῦ φονευθέντος θέλει ἀποδοθῆ καὶ ἡ τιμὴ τοῦ αἵματος, καὶ νὰ δίδουν ὑπόσχεσιν ὅτι ἀνίσως καὶ ὁ φονεὺς ἐκεῖνος ἤθελε φύγη νὰ μὴ γυρίσῃ εἰς τὸ ἐξῆς πώποτε ὀπίσω εἰς τὸν Καζᾶν ἐκεῖνον ἢ εἰς τὸ χωρίον ἢ εἰς τὸ Τζιφτιλίκιον ...».

690

1805. Ἰδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Μαραθονήσι (= Γύθειο).

B. S I o t, «Συμφωνητικὸν πωλήσεως ἐλαιολάδου Μάνης», *Λακωνικαὶ Σπουδαί* 8 (1986), σ. 269-270, αρ. 2.

691

1805-1833. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ καὶ πατριαρχικὰ ἐγγράφα. Δημητσάνα (Αρκαδία), Κωνσταντινούπολη, Τεργέστη.

T. Γ ρ ι τ σ ό π ο υ λ ο ς, «Μητροπολίτης Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτζᾶς Δανιὴλ Παναγιωτόπουλος», *Θεολογία* 29 (1958), σ. 406· *Θεολογία* 30 (1959), σ. 123-124 αρ. 3, σ. 238 αρ. 8, σ. 267-268 αρ. 22· *Θεολογία* 31 (1960), σ. 308 αρ. 29.

ΣΥΝΟΔΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΕΠΙΤΙΜΙΟ ΓΙΑ ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΟΡΦΑΝΗΣ

1815, Αύγουστος

«Κόριλλος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.

† Θεοφιλέστατε ἀρχιεπίσκοπε Ἀκόβων, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ καὶ ἐντιμότατοι κληρικοί, ἐδλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ τίμιοι προεστῶτες καὶ χρήσιμοι γέροντες καὶ πρόκριτοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ τοῦ χωρίου Λαγκάδια καλουμένων, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ. Ὁ ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου Κωνσταντῆς Μουρούτζου ἀνήγγειλεν ὑμῖν δεινοπαθῶς, ὅτι αὐτοῦ ὄρφανοῦ καὶ ἀπροστατεύτου διαμείναντος, τινὲς τῶν αὐτόθι χριστιανῶν, φιλαδίκῳ καὶ αἰσχροκερδεῖ ἐκνικώμενοι γνώμη καὶ προαιρέσει, ἰδιοποιήσαντο καὶ κατεξουσίασαν τῶν πατρικῶν αὐτοῦ χωραφίων, ἐπιχειροῦντες ἀποξενῶσαι ἄσυνειδήτως αὐτὸν ἐκείνων καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ προξενούσιν αὐτῷ οὐ τὴν τυχοῦσαν βλάβην καὶ ζημίαν, ἦντινα καὶ μὴ ἀνεκτὴν ἠγησάμενος κατὰ τῶν τοιούτων, ὡς φιλαδίκων καὶ κακοτρόπων, καὶ εἰς μαρτυρίαν εἰς φόβῳ Θεοῦ τῆς ἀληθείας, τὸ παρὸν ἐξητήσατο ἡμετέρον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν φρικτὸν ἐπιτίμιον. Καὶ δὴ (εἰ οὕτως ἔχει) γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὅσοι καὶ ὅποιοι τῶν χριστιανῶν ἔχουσιν, ἐξουσιάζουσι καὶ διακατακρατοῦσι τὰ ἀνωτέρω ἐκεῖνα χωράφια, νεμόμενοι αὐτά, ἔαν μὴ τὸν Θεὸν φοβηθέντες καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐν νῶ θέμενοι παύσωνται πάσης διαστροφῆς καὶ παραλόγου προφάσεως καὶ φιλαδικῶν γνώμης καὶ μὴ ὁμολογήσωσιν εὐσυνειδήτως τὴν ἦν μετήλθον δολιοτροπίαν καὶ μὴ παραχωρήσωσιν ἀπροφασίστως ὑπὸ τὴν τελείαν ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν αὐτοῦ τὰ εἰρημμένα χωράφια καὶ μὴ φροντίσωσι διορθωθῆναι καὶ ἐξισιασθῆναι μετ' αὐτοῦ περὶ αὐτῶν πάντων εἰρηρικῶς

καὶ χριστιανικῶς καὶ μὴ ἀποκαταστήσωσιν ἀζήμιον ἕως καὶ τοῦ ἐλαχίστου, ἀλλὰ διαστρέφαντες παρακούσωσι καὶ ἐμμείνωσι τῇ φιλαδικῇ αὐτῶν γνώμῃ καὶ τῇ ἀσυγγνώστῳ ταύτῃ διακατοχῇ τῶν εἰρημένων χωραφίων καὶ ἐάσωσιν αὐτὸν μέχρι τέλους ἐστερημένον τῶν κληρονομικῶν τούτων δικαίων καὶ ἐζημιωμένον καὶ ὅλως περίλυπον, αὐτοὶ τε ὡς φιλάδικοι, κακότεροιοι καὶ ἀσυνειδήτοι, πρὸς δὲ οἱ γινώσκοντες καλῶς καὶ ἠξεύροντες, βεβαίως τὴν περὶ τούτων πάντων ἀλήθειαν, ἐὰν μὴ μαρτυρήσωσιν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ καθαρῶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν συνειδῶσι, διὰ τὴν κατὰ χώραν τῶν δικαίων ἀποκατατάσασιν, ἀλλὰ χαριζόμενοι καὶ φιλοπροσωποῦντες ἢ ἄλλως πως σιωπήσωσιν, οἱ τοιοῦτοι, ὅποιοι ἂν ᾧσιν, ὡς ὁμοιοκαινότροποι, ἀφωρισμένοι ὑπάρχωσι καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι καὶ μετὰ θάνατον ἄλτοι, αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθείησαν, αὐτοὶ δὲ μηδαμῶς, κληρονομίαν τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα, στένοντες εἰεν καὶ τρέμοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ὁ Κάιν, ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ εἴη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ προκοπὴν μήποτε ἴδοιεν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἔχοντες καὶ τὰς ἀράς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων καὶ τῶν ὁσίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων τῶν τε ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἀγίων σεπτῶν καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, ἕως οὗ ποιήσωσιν ὡς γράφομεν ...».

692

1805-1861. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βουρλά (Μικρά Ασία), Κωνσταντινούπολη, Νάξος, Δαμαριώνας, Καλόξυλος (Νάξος).

Ν. Κεφαλληνιάδης, *Μνήμες από την Ανατολή. Ανέκδοτα ημερολόγια, παραδόσεις, τραγούδια, έγγραφα*, Αθήνα 1988, σ. 203-210, 212-214, 218-220, 221-222 (= Ν. Κεφαλληνιάδης, «Ἡ Μονὴ Χρυσοστόμου στὴ Χώρα-Νάξου», εφ. *Ναξιακὴ Πρόσδος* (ανάτυπο), 1971, σ. 33-34, αρ. 18), 223-226.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΗΓΟΥΜΕΝΗΣ, ΩΣ ΘΕΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ, ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΝΗΣΙΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ. ΡΥΘΜΙΖΕΤΑΙ Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΤΕΚΝΟΥ

1831, 29 Μαρτίου

«Ὁ Διὰ τοῦ πρόντος ἀποδεικτικῶ συμφορητικῶ γράμματος δηλοποιεῖ ἡ ἔποφαινομένη Κυρία Παρθενία Μοναχὴ Σπύρον Μάνεση ἡγουμένη τῶν Μοναζουσῶν ἐν τῷ Ἱερῷ Μονηδρίῳ τοῦ Μεγάλου Χρυσοστόμου, ὅτι ἐπειδὴ ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὸ χρόνων ἰκανῶν ἀνεδέχθη ὡς ψυχοπαίδιν καὶ θετὴν αὐτῆς θυγατέρα, τὴν ἐκ τῆς πόλεως Κυδωνίων ἀρχοντοπούλαν Σαμαγῆ, καὶ μεθ' ἑαυτῆς εἶχε συνοικοῦσαν ἐν τῷ Ἱερῷ Μοναστηρίῳ, καὶ ἐλθοῦσαν εἰς γάμον ἡλικίαν παραστᾶσα ἢ ῥηθῆσα ἡγουμένη ὡς ἄλλη Μήτηρ φιλόστοργος, ὑπάνδρουσεν αὐτήν, μετὰ τοῦ κυρίου Νικολάου Καλφαγιάννη Κυδωναῖος, καὶ τὸ τεχθὲν ἐξ αὐτῆς πρῶτον θυγάτριον Μαρίαν καλούμενον, ἐπειδὴ ἡ κυρία ἡγουμένη ἀνεδέχθη αὐτὸ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Κολυμβήθρας, καὶ τέσσαρες μόνους μῆνας ἀπ' οὗ ἐγαλακτοτρόφησεν αὐτὸ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶτα ἠσθένησεν, καὶ ἔκτοτε παρέλαβεν αὐτὸ ἡ Κυ. ἡγουμένη, καὶ ὡς ἴδιον αὐτῆς θυγάτριον περιεθαλπε καὶ φιλοστόργως μέχρι τοῦδε ἀνέτρεφε, τετραετῆς ἤδη καταστήσασα αὐτό, καὶ θετὸν αὐτῆς θυγάτριον ποιήσασα. ἤδη δε, ἐπειδὴ οἱ γονεῖς τῆς παιδὸς παρασκευάζονται νὰ ἀναχωρήσουν

διὰ τὴν πατρίδα τους, ἡ κυρία ἡγουμένη ἐπειδὴ ἀνέθρεφεν ἐκ σπαργάνων τὸ ρηθὲν παιδίον ὡς γνήσιον αὐτῆς τέκνον, καὶ ἐκ τῆς Τεραῶς Κολυμβήθρας ἀνεδέχθη, καὶ θετὸν θυγάτριον ἐποίησατο, ζητεῖ ἤδη ἀπὸ τοῦς γεννήτορας τῆς παιδός, ἵνα ἐγκαταλείψωσιν αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἀναφαίρετον αὐτῆς ἐπίσκεψιν, καὶ συνήθη παραμυθητικὴν συντροφίαν, καὶ ὑπόσχεται πρὸς αὐτοὺς τὰ ἐξῆς, Αὐν, ὅτι θέλει ἐπισκέπτεται αὐτὸ καὶ προνοεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς θετοῦ ὄντος τέκνον, καὶ ἐρχόμενον εἰς νόμιμον ἡλικίαν, ἐὰν ἀναδεχθῆ τὸ Μοναχικὸν σχῆμα, ὅτι τοῦ ἀφίνει μετὰ τὸν θάνατόν της ὅλην της τὴν περιουσίαν ὡς γνήσιον αὐτῆς καὶ νόμιμον κληρονόμον, μηδενὸς τῶν συγγενῶν της δυναμένου παρενοχλῆσαι τὸ ῥηθὲν ψυχοπαίδι καὶ θετὸν αὐτῆς θυγάτριον, τὰς αὐτὰς καὶ ἰδίας ὑποσχέσεις καὶ συμφωνίας συνυπόσχεται καὶ ἡ κυρία Παρθενία τοῦ ποτὲ Δημητρίου Δόβελου, ἡ ἐν αὐτῷ τῷ Μονηδρίῳ μονάζουσα πρὸς τὸ ρηθὲν θετὸν θυγάτριον, ὡς συναθρέψασα καὶ συνεπισκεψάμενη αὐτό, καὶ θετὸν θυγάτριον αὐτῆς ποιησαμένης Βον ἂν δὲ ἀποφύγουσα τὸν μοναχικὸν βίον, ἔλθῃ εἰς γάμον κοινωνίαν, αἱ ρηθεῖσαι ἄνω ὑποσχέσεις ἀναιροῦνται, καὶ εἶναι εἰς χρέος τότε νὰ τῆς δώσῃ ὅτι ἤθελε τὴν φωτίσει ὁ ἅγιος Θεός. Ταῦτα συνεφώνησαν ἡ κυρία Παρθενία ἡγουμένη, καὶ Καλογραία κυρία Παρθενία. Δ. Τόβελου μετὰ τῶν γονέων τῆς θυγατροθετηθείσης Μαρίας, καὶ ὁ ἀθετήσας τὰς ῥηθείσας συμφωνίας, νὰ ἀποδίδῃ εἰς τὸν μὴ ἀθετήσαντα αὐτὰς, δύο χιλιάδας γρόσια, καὶ πάλιν τὸ παρὸν νὰ διαμένῃ στερεὸν καὶ ἀμετάβλητον, ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηρηκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγράφησαν δύο ἀπαράλλακτα ἴσα ἐν τῇ Δημοσίῳ Νοταρίᾳ τοῦ εὐγενοῦς Κυρίου Κωνσταντίνου, Βου Κόκκου καὶ ἐδόθησαν ἑκατέροις, τὸ μὲν εἰς τοὺς γονεῖς τῆς παιδός, τὸ δὲ πρὸς τὴν κυρίαν ἡγουμένην Παρθενίαν, καὶ καλογραίαν Παρθενίαν, ὑπογεγραμμένα παρ' αὐτῶν, καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων ...».

693

1805-1910. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά καὶ εκκλησιαστικά ἐγγράφα. Ραβνά, Γαλάτιστα (Χαλκιδική).

Γ. Κουκλιάτης, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειας Κώττα. Συμβολὴ στὴν ἱστορίαν τοῦ χωριοῦ Πετροκέρασα (Ραβνά) Χαλκιδικῆς κατὰ τὸν 19^ο αἰῶνα, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 124-163 αρ. 1-40, σ. 165-168 αρ. 42-45, σ. 171-173 αρ. 49-50, σ. 178-183 αρ. 2-7.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΡΑΒΝΩΝ. ΡΥΘΜΙΖΕΤΑΙ Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΣΙΤΩΝ ΖΩΩΝ, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΚΑΛΥΨΘΟΥΝ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

± 1888-1890 (;)

«Δια του παρόντος Πρακτικού Γράμματος Δύλον Γίνετε ὅτι σήμερον ν υποφερόμενη κάτικη της χώρας Ραβνά εσυμφωνήσαμεν εν μηά ευχαρίστῳ Γνώμη διά ανάγκας της χώρας και της σχολῆς διά νά πληρόσομεν ἕκαστος Δια τα ζῶα μας κατὰ τους εξῆς ὁρους.

Α. Διά μεν τα Γίδοπρόβατα θα πληρόνομεν ανά ἐν Γρόσι ταμειακόν το κεφάλη εκτός τον νεογνόν.

Β. Διά μεν τα βόδια, Γυλάδια, μουλάρια, ἄλογα, Γαῖδούρια και Γουρούνια ανά τρεῖα

Γρόσια το κεφάλη τα-μηακόν, τα μεν Γουρουνία θα καταγράφοντε από τρειόν μηνών και επάνω τα δε επήληπτα ζώα από ενός χρόνον και επάνου.

Γ. Διό συνετάχθη το παρόν Πρακτικόν υπό Γεγραμένων παρόλον τον κατήκον και επηβαιομένων παρά τον Πανιεροτάτω Αγίω Αρδαμερίω Κυρίω Σωφρονήω. Αρχομένω Διά μεν τον τρέχοντος έτους από σύμερον Η καταμέτρησης και η πληρομή διά δε τα επήληπτα έτη θα γίνεται η καταμέτρηση σηνάμα και Η πληρομή κατά τήν πρότην Μαΐου. Όστις δε Διστροπήση εις την πληρομήν δικεούτε οι κοινότης δυνάμει του παρόντος εγγράφου να τον ανάγη εις το δικαστήριον, πάσα δε ευθήνη θα είνε εις βάρος του διστροπούντος Διό εις ένδειξιν και ησηχήαν τον κατήκον εκηρόθη το παρόν Πρακτικόν έγγραφον και υποφερόμεθα ...».

694

1806. Δικόγραφα ναυτικής διαφοράς. Μύκονος.

Σ. Μακρυμίχαλος, «Οί “συνήθειες τής θαλάσσης” στις άρχές του 19^{ου} αιώνας. Μία άντιδικία του 1806 μεταξύ δύο καπεταναίων στην “Καντζηλλαρία” τής Μυκόνου», Παρνασσός 19/2 (1977), σ. 227-233²⁷.

ΔΙΕΝΕΞΗ ΚΑΠΕΤΑΝΑΙΩΝ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΥΜΝΟΔΕΤΗΣΗ ΙΣΤΙΟΦΟΡΩΝ. ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΤΖΕΛΛΑΡΙΑ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ
ΤΟΥ ΣΧΕΤΙΚΟΥ «ΠΡΟΤΕΣΤΟΥ» ΚΑΙ «ΚΟΝΤΡΑΠΡΟΤΕΣΤΟΥ»

1. ΤΟ «ΠΡΟΤΕΣΤΟ» ΤΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΙΕΡΟΥ ΔΡΑΚΟΝΤΟΕΙΔΗ

1806, 28 Οκτωβρίου

«Παρησιάζομαι σήμεραν εγώ ο κάτωθεν ύπογεγραμμένος Καπετάν Πιέρος Δρακοντοειδής εις την έδω Καντζελλαριαν Μυκόνου και λέγω ότι όντας τό καράβι μου άραμμένον έδω εις τό πόρτον τής Μυκόνου και καλά ρεμεζαρισμένον ήμέρας ικανάς, μετά καιρόν ήλθε και ο Καπετάν Γεωργάκης Δρακόπουλος με τό καράβι του δια να άράξη μέσα εις τό ίδιον πόρτον. Λοιπόν τον καιρόν όπου ο ρηθεις Δρακόπουλος ήλθε δια να άράξη τό έδικόν τον μπαστιμέντο εύρέθησαν μέσα εις τό έδικόν μου καράβι τρεις γεμιτζήδες μυκονιάτες οΐτινες είπον του Καπετάν Δρακόπουλου ότι αυτοΰ όπου άράζεις, και έρριξες τον βαρδιάνον σου δέν είναι καλά, ότι είναι εις κίνδον να χαλάσης τον βαρδιάνον του Καπετάν Πιέρον Δρακοντοειδη σουδίτου ρούσου, και αυτός των άπεκριθη ότι είναι καλά και μη φοβάσθε. Μετά τρεις ήμέρες έπηγα εγώ ο ίδιος Καπετάνιος δια να βιζιτάρω τά σχοινία του παριτίδου μου. Έπηγα από κάτω από τον βαρδιάνον να ιδω και θεωρώντας καλά τον βαρδιάνον είδα ότι είχε του βαρδιάνου μου ένα έμπολον κομμένον και τριμένη ήγούμενα ή όποία είναι σχοινί αναπολιτάνικον έννέα πουργαδών τά μεν δύο κατακαίνουρια και τό

27. Το έγγραφο των σελ. 230-31 δημοσιεύθηκε παράλληλα και από τον Χ. Έφτανησιώτη, «Δύο χειρόγραφα στα 1806 και 1814 του Κεφαλονίτη καπτα-Γεώργ. Δρακόπουλου», Κεφαλονίτικη Πρόσδος 6/63-64 (1977) σ. 65, βλ. λήμμα 697 του παρόντος τόμου.

ένα παλαιόν, ὡς φαίνεται. Ὅθεν καὶ ἀμέσως δὲν ἔλειψα ὁποῦ νὰ τοῦ δώσω τὴν εἶδησιν ὡς ἡ συνήθεια, διὰ ρέγουλάν του. Σήμερον δὲ πάλιν εἰς τὰς 28 τοῦ παρόντος εἰς τὰς τρεῖς ὥρας νὰ ξημερώσῃ, ἦλθεν μία μπουράσκα μικρὴ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ σουρόκου, ὅθεν καὶ μὴν ἔχοντας ὁ αὐτὸς Δρακόπουλος πριμάτζιαις καλαῖς, εὐθὺς μὲ πρῶτην ὀρμὴν τοῦ ἀνέμου ἐκόπησαν ἡ πριμάτζιαις μου καὶ ἦλθεν εἰς μέγαν κίνδυνον τὸ καράβι μου, ἐὰν δὲν ἦθελα εὐρεθῶ ἐκεῖ διὰ νὰ κάμω ὅλα τὰ χρειαζόμενα. Διὰ τοῦτο βλέποντες ὅτι τὸ καράβι μου εὐρίσκεται εἰς μέγαν κίνδυνον μὲ τὸ νὰ μοῦ ἔλειψαν δύο γούμενες ἐξ αἰτίας του ἀπὸ ἀπροβλεψίαν του, τὸν προτεστάρω σήμερον μέσα εἰς τὴν κοινὴν Καντζελλαρίαν Μυκόνου μὴ ὄντας Καντζελλαρία ἐδική μας ρούσιχη διὰ νὰ ἔχη νὰ ἀποκρίνεται ὅλα τὰ ντάνα καὶ ζημίας ποῦ ἐξ αἰτίας του ἔλαβε τὸ παρτίδον μου, καὶ ἔχω νὰ λάβω (ὁ μὴ γένοιτο) μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχη σχοινία καλὰ διὰ νὰ ρεμετζάρῃ τὸ καράβι του ὁ αὐτὸς Καπετὰν Δρακόπουλος, ὡς χειμῶν ὁποῦ εἶναι. Καὶ τὸν προτεστάρω νὰ εἶναι ρεσποσάμπιλες εἰς ὅλα τὰ ντάνα τὰ ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα. Πρὸς τούτοις ζητῶ ἢ ζημιάς ὁποῦ μοῦ ἔγιναν τόσον ἢ πρῶτη, ὅσον καὶ ἡ σημερινή, νὰ διορισωμεν ἀνθρώπους θαλασσινοὺς Καπετάνιους διὰ νὰ θεωρησσοῦν ἐδῶ τὰς ἄνωθεν ζημίας, πλὴν μὲ τὸ νὰ εἶναι ἔτοιμος διὰ νὰ φύγῃ δὲν τὸν ἐμποδίζω ἀλλὰ νὰ εἶναι εἰς χρέος νὰ θεωρηθῇ ἢ ρηθεῖσα ζημία μου, εἰς ὅποιον ἄλλο μέρος ἠθελε ἀνταμωθοῦμεν. Καὶ εἰς βεβαίωσιν ὑπογράφομαι ἰδιοχειρῶς μου, ζητῶντας κόπια ἀπὸ τὴν Καντζελλαρίαν Μυκόνου βουλωμένην καὶ ὅτι τοῦτο ἐδιάβασε.

Πιέρος Δρακοντοείδης σούντιος ρούσος ...».

2. ΤΟ «ΚΟΝΤΡΑΠΡΟΤΕΣΤΟ» ΤΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΕΩΡΓΑΚΗ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

1806, 29 Οκτωβρίου

«... Ἐρριβάρισα εἰς τὸ πόρτο τῆς Μύκονος μὲ ἀγέρα πουνέντε-μαῖστρο καὶ ρεμετζάρισα τὸ καράβι μου εἰς τὴν «Χαρανοῦ» καὶ ἔρριξα τὴ «σπεράντσα» εἰς τὸ μέρος τοῦ γαρμπῆ. Ἡ γούμενά μου εἶναι ὀργιές ἑκατὸν δέκα. Τὴ δεύτερη τὴν ἔδεσα παλαμάρι εἰς τὸ μέρος τοῦ γρέγον εἶναι ὀργιές ἐνενήντα. Τὴ τρίτη τὴν ἔδεσα πριμάσα εἰς τὸν σουρόκο καὶ εἶναι ὀργιές ἑκατό. Ἐρριξα μίαν ἄγκυρα εἰς τὸ μέρος τῆς ὄστριας ὀργιές ὀγδόντα. Ἐρριξα μία ἄγκυρα εἰς τὸ μέρος τῆς τραμουντάνας διὰ βαρδιάνο καὶ εἶναι ὀργιές ὀγδόντα. Καὶ στίς εἰκοσιδύο τοῦ τρέχοντος ἐφουροτύνιασε ὁ καιρὸς σουρόκος-λεβάντες καὶ ἔβαλα τὶς δύο μαγίστρες κάτω εἰς τὴ κουβέρτα κατὰ τὴ συνήθεια τῆς θαλάσσης ὄντας χαλάση ὁ καιρὸς καὶ ἐσκάσελάρισα τὴ γούμενα τοῦ γαρμπῆ ἀπάνω στὴ πριμάσα τοῦ καπετὰν Πέρου Πανάγου κατὰ τὴ συνήθεια τῆς μαρίνας ὅσα καράβια βρῖσκονται ἀραμένα πρεκάρτον. Καὶ στίς εἰκοσιτέσσερις τοῦ τρέχοντος ἤρθενε ὁ ἴδιος μέσα στὸ γαρμπῆ. Λοιπὸν ἀπὸ δῶ καὶ στὰ ἐξῆς ἂν καὶ ἠθελένε μοῦ ἀκολουθήσῃ καμμία δουλειὰ δηλαδὴ τάνος τοῦ караβιοῦ καὶ τῆς πραιμάτγαιας, προτεστάρω ἀπὸ ἐν ὁμοίῳ καπετὰν Πέρο Πανάγο, καθὼς τὸν ἐπροείπαμεν, εἰκοσιπέντε χιλιάδες γρόσια Γρ: 25.000. Καὶ διὰ τὸ βέβαιο τοῦ παρόντος προτεστῶν ποῦ βάνω σήμερον σὲ τούτῃ τὴν κοινὴν καντζελλαρίαν Μυκόνου καὶ ζητῶ κόπια βουλωμένη καὶ ἀπογραμμένη ἀπὸ τὴν ἄνωθεν Καντζελλαρίαν διὰ νὰ ἔχη τὸ τόπο του ὅθεν ἀσπετάρει. Καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν Μύκονον Καντζελλαρία ρούσιχη τότε κράζω εἰς τὴν Κοινὴν Καντζελλαρίαν Μυκόνου.

Καπετὰν Γεώργιος Δρακόπουλος
σούντιος ρούσος ...».

695

1806. Προικοσύμφωνο. Αθήνα.

Αδαμαντία Ρουμπέση, «Ένα προικοσύμφωνο του 1806», *ΔΙΜΝ* 6 (1988), σ. 83-84.

696

1806. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Μάνδρα (Αιτωλοακαρνανία).

Κ. Κώνστας, «Άγία Παρασκευή τῆς Μάνδρας Τριχωνίας», *Στερεά Ελλάδα* 63-64 (1974), σ. 5-7 (= Πολίτης, *Κώνστα Άπαντα*, τ. 9, σ. 132-133).

697

1806-1814. Νοταριακά έγγραφα. Κεφαλονιά.

Χ. Έφτανησιώτης, «Δύο χειρόγραφα στα 1806 καὶ 1814 τοῦ Κεφαλονίτη καπτα-Γεωργ. Δρακόπουλου», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 6/63-64 (1977), σ. 65-68.

698

1806-1818. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη.

Α. Τζαμτζής, *Το ναυτικό του Πηλίου*, Αθήνα 1985, σ. 58, 60, 70-71.

699

1806-1821. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διοικητικά έγγραφα. Βόστιτσα (Αχαΐα), Πάτρα, Τρίπολη.

— — —, *Ιστορικὸν ἀρχεῖον τοῦ στρατηγοῦ Ἀνδρέου Λόντου (1789-1847)*, τ. Α', Ἀθήνα 1914, σ. 8 αρ. 4, σ. 22-23 αρ. 19, σ. 28-31 αρ. 26-27, σ. 57-58 αρ. 50-51, σ. 77-78 αρ. 72, σ. 86-87 αρ. 80, σ. 89-90 αρ. 83-84, σ. 200-202, σ. 205-206, σ. 216-217 αρ. 115α, σ. 223, σ. 225-228, σ. 243-244 αρ. 82β.

700

1806-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάξος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, «Ἡ Μονὴ Χρυσοστόμου στὴ Χώρα-Νάξου»,

εφ. *Ναξιακή Πρόοδος* (ανάτυπο), 1971, σ. 9-10, σ. 18-19 αρ. 1-5, σ. 23-27 αρ. 7-11, σ. 28-35 αρ. 13-19, σ. 36-37 αρ. 21.

701

1806-1859. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγιάσος, Μυτιλήνη (Λέσβος).

Δ. Σ κ λ ε π ά ρ η ς, «6 πωλητήρια – ομόλογα Αγιάσου», *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 302-311.

702

1807. Διαμαρτυρικό. Σύρος.

Δ. Γ κ ό φ α ς, «Διαμαρτυρικόν (προτέστον) τοῦ ἔτους 1807 ἐκ Σύρου», στὸν τόμο *Xenion. Festschrift für Pan. J. Zepos*, τ. I, Athen 1973, σ. 488-493 (= Γκόφας, *Μελέτες Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, σ. 388-392).

703

1807. Διορισμός αντιπροσώπων κοινότητας. Κάλυμνος.

Δ. Ζ ε ρ β ό ς, «Στην Κάλυμνο του 1807 (ένα έγγραφο με 135 υπογραφές)», *Καλυμνιακά Χρονικά* 17 (2007), σ. 68-69, 71-79.

704

1807-1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ύδρα.

Γ. Ρ ο δ ο λ ά κ η ς, «“... δίδει εἰς ναύλον τὴν πολάκα τοῦ ἡ Καλή Ελπίς”. Μια ναύλωση, δύο σημαίες, τρία ναυλοσύμφωνα (Ύδρα, 3/6/1807)», *EKEIEA* 36 (2002), σ. 197-204, αρ. 1-5.

704α

1808. Καταστατικός Χάρτης Πολιτικής Διοικήσεως. Κύθηρα.

Γ. Λ ε ο ν τ σ ί ν η ς, «Τὸ ἀστικοαγροτικὸ κίνημα στὰ Κύθηρα καὶ ὁ καταστατικὸς χάρτης τῆς πολιτικῆς διοικήσεως τῶν χωρικῶν», *ΔΙΕΕΕ* 11 (1956), σ. 229-242.

705

1808. Διαθήκη. Ζάκυνθος.

Δ. Κραβαρτογιάννης, «Ο δεσπότης Σαλώνων Φιλόθεος και η διαθήκη του Δημητρίου Χαριτοπούλου», *Σελίδες από τη Φωκίδα* 1977, σ. 8-9.

706

1808. Προικοσύμφωνο. Κώστος (Πάρος).

Ν. Άλιπράντης, «Ένα κωστιανό προικοσύμφωνο», *Παριανά* 77 (2000), σ. 157-158.

707

1808-1810. Δικόγραφα υπόθεσης διαζυγίου του Μάρκου Μπότσαρη. Κέρκυρα.

Ν. Κουρκουμέλης, «Τò διαζύγιο του πρώτου γάμου του Μάρκου Μπότσαρη», *ΔΑΕΚ* 19 (1982), σ. 205-231²⁸.

708

1808-1815. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λαμία.

Δ. Γαρδίκη, «Παλαιά έγγραφα προεπαναστατικά», *Φθιῶτις* 5 (1959), σ. 47-49, αρ. 1-2.

709

1808-1819. Έγγραφα αναφερόμενα σε πωλήσεις ακινήτων υπερχρέων οφειλετών. Σίφνος.

Σ. Συμεωνίδης, «Ανέκδοτα νομικά έγγραφα. Πωλήσεις ακινήτων υπερχρέων οφειλετών», *Σιφνιακά* 3 (1993), σ. 126-137, αρ. 1-5^ε.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΙΡΕΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΧΡΕΗ ΘΑΝΟΝΤΟΣ ΟΦΕΙΛΕΤΗ.
ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΣΤΗ ΔΕΣΜΕΥΘΕΙΣΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ. ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ
ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΠΟΙΗΣΗ

1819, 29 Ιουνίου

«Κωνσταντῖνος Πλαγηνός επιβεβαιοῖ ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον

Προσταχθέντες παρὰ τῆς ἐξουσίας διὰ νά θεωρήσωμεν τήν ὑπόθεσιν, ἣν ἔχουν οἱ χρεοφειλέται τοῦ μακαρίτου Φρασέ Πρόκου μετὰ τῆς Αἰκατερίνης Ζηλίμη γυναικός του, μετακαλέσαντες τούτους ἐξετάσαμεν τήν διαφοράν τους, ὡς τό παρόν μας διαλαμβάνει. Οἱ μὲν χρεοφειλέται προβάλλον ἔχοντες τήν σερμαγιάν εἰς αὐτόν τόν Πρόκου εἰς τό καράβι

28. Η απόφαση διαζυγίου έχει δημοσιευθεί και από τον Κ. Παπαγεωργίου, «Τò διαζύγιο του Μάρκου Μπότσαρη», *Σκουφᾶς* 85 (1995), σ. 48.

του και ταξιδεύοντας εκατήντησεν εσχάτως εις την Ύδραν και εκει επώλησε το καράβι του και λαβών την σερμαγιάν, όσον και την τιμήν του καραβίου, χωρίς να δώση ειδήσιν των κρεδιτόρων του εφυγε και επήγεν εις την Μαύρην Θάλασσαν και εκει επήγη· όθεν δι αυτό το εγκλημα δικαιούνται οι κρεδιτόροι να λάβουν τα γρόσια τους από του Φρασε το πράμα. Οι χρεοφειλέται λοιπόν άμέσως μαθάνοντας τον θάνατόν του επήγαν και εύρηκαν την γυναίκαν του εις τό σπίτι και εξήτησαν να καταγράψη τά περιεχόμενα είδη μέσα εις τό σπίτι, ή δέ γυναίκα απεκρίθη ότι θά πηγαίνει μέσα εις τό Κάστρο και τότε κάνομεν καλά, και μετά παρέλευσιν ήμερών, επήγεν ό,τι ήτον μέσα εις τό σπίτι και τό επήγε μέσα εις τό Κάστρον χωρίς να δώση ειδήσιν των κρεδιτόρων· μās επρόβαλεν ή γυναίκα ότι ειχεν ίδια της γρόσια χίλια τετρακόσια. Τη εξητήσαμεν τό προικοσύμφωνόν της, μās ειπεν ότι τό επήγεν ό άνδρας της και δέν τό έχει, μās εφανέρωσεν όμως ένα μαρτυρικόν του λογιώτατου Παλαιού, φανερώνοντας ότι ειχεν αυτά τά χίλια τετρακόσια γρόσια, τό όποιον ερωτήσαμεν τον λογιώτατον και μās ειπεν, ότι όσα του ειπε τό Κατερινιό, τόσα εγραφε, χωρίς να εχη καμμίαν βεβαιότητα· τη εξητήσαμεν άλλην μαρτυρίαν, και μās επρόβαλεν ότι ό μακαρίτης Κωνσταντάκης σακελλαρίου, τη εχρεωστούσε πεντακόσια γρόσια και τά ελαβε και τά εδωσεν του άνδρός της, εξετήσαμεν τον υιόν του Πετράκη και μās ειπεν ότι μέσα εις τό κατάστιχόν του πατρός του τέτοιον χρέος δέν είναι. Δι αυτούς τους ρηθέντας λόγους αποβάλλομεν την ρηθείσαν Αικατερίνην, ότι δέν έχει λόγον να πρετενδέρη από την περιουσίαν του άνδρός της διά αυτά τά γρόσια ούδέν, οι χρεοφειλέτες όμως εύρίσκομεν εύλογον να πιάσουν τό πράγμα του Φρασε και να λάβουν τό εδικόν τους. Αυτό εύρήκαμεν εύλογον εν συνειδήσει, ή δέ τελεία απόφασις, μένει εις τό χέρι της πανευγενείας του και ούτως υπογραφέμεθα ...».

1819, 1 Αυγούστου

«Κατά την όπισθεν απόφασιν του άρχοντος ποστελνίκου κυρίου τζελεπη Κωστάκη Πελαγινού και των διωρισμένων ελίτρων παρά της εγγενείας του, την σήμερα συνελθόντες εις εν όλοι οι χρεοφειλέται του μακαρίτου Φρασε Πρόκου πουλούσι πράσει τελεία προς τον σιόρ Τζανάκη Καμπάνη τό όσπίτιον κείμενον εις την Καταβατή με την τοποθεσίαν του απέξω και με την ένορίαν του εις όποιαν εκκλησίαν είναι, τό χωράφι στό Μαύρο Βουνί καθως εύρίσκεται και τό χωράφι εις την Καταβατή του Καζίκι λεγόμενον καθως εύρίσκεται διά γρόσια τον αριθμόν οκτακόσια δέκα, ήτοι γρ. 810 τά όποια ελαβον οι κρετιτόροι, και κάνοντάς τα κουραμά μένονν τά άνωθεν πράγματα εις την έξουσίαν του σιόρ Καμπάνη, ως θέλει και βούλεται να τά κάμη ως πράγματα εδικά του και καλως αγορασμένα διό εις την περι τουτου ενδειξιν έγινε η παρούσα πώλησις υπογεγραμμένη παρά των κρετιτόρων και εδόθη εις χείρας της εγγενείας του δι ασφάλειαν ...».

709α

1808-1824. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και μητροπολιτικό γράμμα αφορισμού. Δημητσάνα, Τρίπολη.

Τ. Γριτσόπουλος, «Οί ναοί της Δημητσάνης», ΑΕΚΔ 9 (1954), σ. 152-153, 220, 237.

710

1808-1828. «Αβαντάρια». Σίφνος.

Μ. Τουρτόγλου, «Δύο "άβαντάρια" του 19^{ου} αιώνα από τη Σίφνο», *Μνημοσύνη* 12 (1991-1993), σ. 115-122, αρ. 1-2. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 3, σ. 261-268, αρ. 1-2.)

«ΑΒΑΝΤΑΡΙΟΝ ΕΙΣ ΛΟΓΟΝ ΠΡΟΙΚΟΣ»

1828, 24 Ιουνίου

«Ἐπειδή, μὲ ἐλευθέραν θέλησιν ἐμοῦ τῆς ὑποφαινομένης μέλλω, θεοῦ εὐδοκοῦντος, νὰ συνάψω διὰ νομίμου πρώτου γάμου τὴν θυγατέρα μου Ὑμεναία καὶ μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Κυρίου Ζαννάκη Ἰωάννου Καμπάνη ὀνόματι Ἰωάννην, προηγουμένως μὲν, δίδω εἰς αὐτὴν τὰς μετὰ θεὸν εὐχὰς καὶ τὰς εὐλογίας τῶν πατέρων μας, τοῦ μακαρίτου πατρὸς τῆς, καὶ τὰς ἐκ μέρους μου μητρικὰς, ἵνα ἔχη αὐτὰς διὰ βίον στηριγμόν, καὶ σωτηριῶδες ἐφόδιον, εὐλογίαι γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς στηρίζουσι θεμέλια οἴκων, ἐπομένως δὲ δίδω εἰς αὐτὴν, διὰ τῆς παρουσίας ἀπογραφῆς ἰβανταρίου εἰς λόγον προικὸς δυνάμει τῆς ἐλευθέρας διατάξεως τοῦ μακαρίτου Συζύγου μου, ὡς ἐν ἐκείνῃ διατάττομαι τὰ ἀκόλουθα κινήτὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα ...

η^ο. Ἀπὸ ὅσα ἤθελε ξεκαθαρισθῶσιν ἐκ τῆς χρηματικῆς καταστάσεως τοῦ μακαρίτου συζύγου μου, κατὰ τὴν ἐκείνου διάταξιν καὶ θέλησιν, νὰ λαμβάνῃ τὸ τέταρτον, ἐκτὸς γρόσια ἑξῆς χιλιάδας Ν. 6000, εἰς μετρητὰ καὶ ὁμολογίας ἴδια τῆς.

Ταῦτα πάντα δίδονται εἰς τὴν ρηθεῖσαν θυγατέρα μου Ὑμεναϊάκι, δυνάμει τῆς διαληφθείσης τοῦ Μακαρίτου συζύγου μου διαταγῆς, καὶ τῇ ἐμῇ διὰ τῶν ὑποφαινομένων φιλιτάτων μου υἱῶν, ἐπικυρώσει ...».

711

1808-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα, Παιανία.

Γ. Χατζησωτηρίου, *Ἱστορία τῆς Παιανίας καὶ τῶν ἀνατολικὰ τοῦ Ὑμηττοῦ περιοχῶν (1205-1973)*, Ἀθήνα 1973, σ. 414 αρ. 7, σ. 416 αρ. 11, σ. 464 αρ. 70, σ. 473 αρ. 83, σ. 491 αρ. 99, σ. 493 αρ. 102.

712

1808-1835. Φάκελλος δικαστικῆς υποθέσεως σχετικά με τὴ μακρόχρονη περιουσιακὴ ἀντιδικία μεταξύ των οἰκογενειῶν Μπάου καὶ Γρυπάρη τῆς Σίφνου. Ἄργος, Ναύπλιο, Σίφνος.

Μ. Τουρτόγλου, «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἀπονομῆς δικαιοσύνης κατὰ τὰ πρῶτα μετεπαναστατικὰ χρόνια. Τὸ παράδειγμα τῆς διαφορᾶς μεταξύ Μοσχοῦς συζ. Ἀποστ. Γρυπάρη καὶ Αἰκατερίνης Ἰ. Μπάου»,

ΕΚΕΙΕΛ 31 (1995), σ. 64, σ. 86-108 αρ. 1-6 (= Τουρτόγλου, Μελετήματα, τ. 3, σ. 112, σ. 134-156 αρ. 1-6)²⁹.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ «ΑΝΕΚΚΛΗΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ» ΑΡΓΟΥΣ. ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ. Ο ΠΡΟΙΚΙΣΘΕΙΣ ΥΙΟΣ, ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΘΥΓΑΤΕΡΑ, ΕΧΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΚΠΟΙΗΣΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΙΚΩΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ

1830, 30 Σεπτεμβρίου

«... Ὅτι ὁ κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς προικιζόμενος υἱὸς, καίτοι χαίρει τὸ δίκαιον, συνεστῶτος τοῦ γάμου, νὰ πωλήσῃ καὶ τὰ εἰς ἰδίαν προίκαν ληφθέντα κτήματα, ὥστε κατὰ τοῦτο διαφέρει ἢ λεγομένη προίξ τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τὴν προίκα τῆς γυναικὸς, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι ἢ προίξ αὐτῆ μένει εἰς τὴν ἀπόλυτον κυριότητα τοῦ προικισθέντος, καὶ ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς καμμίαν ἰδιαιτέραν ἐνοχλήν. α. - Διότι ἂν οἱ γονεῖς τῶν μνηστευομένων ὑπόσχονται ἀμοιβαία συναινέσει τὴν προίκα τῶν ἰδίων τέκνων εἰς προμήθειαν τῆς εὐδαιμονίας αὐτῶν, καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἐξ αὐτῶν γεννηθησομένων ἐγγόνων, ἂν ἕκαστον τῶν μερῶν εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὑπόσχεται προίκα καὶ δέχεται τὴν τῆς προικὸς ὑπόσχεσιν τοῦ ἄλλου μέρους, νομίζων οὕτω νὰ ἀσφαλίσῃ ὅπως οὖν τὴν τύχην τοῦ μέλλοντος γάμου, καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ τέκνων, φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι πλέον συγχωρημένον πρὸς ἓν τῶν αὐτῶν μερῶν, χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἄλλου, νὰ παραβῆ καὶ ματαιώσῃ τὸν σκοπὸν τοῦ συναλλάγματος δωρησάμενον τὴν ἰδίαν προίκα. β. - Διότι πολὺ διαφέρει, ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα, ἢ πώλησις τινὸς ἀγαθοῦ ἐκ τῆς διὰ δωρεᾶς ἐκποιήσεως, καθόσον ἢ μὲν πρώτη δὲν ἐλαττώνῃ τὴν περιουσίαν, ἀλλὰ εἰσάγει εἰς τὸν οἶκον ἀντὶ τοῦ ἀποξενωθέντος κτήματος τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ ἢ δὲ δωρεὰ στερεῖ παντάπασι τὸν οἶκον σμικρύνουσα τοσοῦτον τὴν περιουσίαν του ὅσον εἶναι ἢ ἀξία τοῦ δωρημάτος, ὥστε ἂν ὁ προικισθεὶς ἀνὴρ ἔχη τὸ ἐλεύθερον νὰ πωλήσῃ καὶ ἄλλως νὰ διαπραγματεύεται διὰ τὸ συμφέρον τοῦ οἴκου του τὰ κτήματα τῆς προικὸς του, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι χαίρει καὶ τὸ δίκαιον τοῦ νὰ δωρῆται αὐτὰ χωρὶς ἀμοιβῆς. γ. - Διότι ἂν ἐμποδίζεται, συνεστῶτος τοῦ γάμου, πᾶσα ὁποιαδήποτε ἐκποίησης ἢ διαπραγματεύσεως τῆς γυναικείας προικὸς ἐκτὸς τῶν σπανίων προσδιορισμένων ὑπὸ τοῦ Νόμου, ἐὰν ἐμποδίζεται καὶ αὐτὴ ἢ διαχειρίσις τῆς προικὸς πρὸς τὴν ὑπανδρὸν γυναῖκα, τοῦτο προκύπτει τὸ μὲν πρῶτον διὰ τὸν κίνδυνον, μήπως ὁ ἀνὴρ ἐπηρεάζων τὸ πνεῦμα τῆς γυναικὸς, καὶ χαίρων τὴν δεσποτείαν τοῦ οἴκου, φθείρῃ ἢ ζημιώσῃ τὴν αὐτὴν προίκα· τὸ δεύτερον δὲ, διότι ἢ διοικήσις τοῦ οἴκου, τοῦ ὁποίου μέρους εἶναι καὶ ἢ προίξ, διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς γυναικείας φύσεως, πρὸς αὐτὸν μόνον ἀνήκει ...».

713

1809-1816. Ἐγγραφα ἐκλογῆς κοινοτικῶν αξιωματούχων. Μηλιές (Μαγνησία).

29. Σχετικὰ μετὰ τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν πρβλ. Σ. Συμεωνίδης, «Ἡ ὑπεροπτικὴ στάσις καὶ τὸ τραγικὸ τέλος τοῦ Κωνσταντίνου Μπάου. Ἡ λύσις ἐνὸς νομικοῦ ζητήματος», *Σιφνιακά* 1 (1991), σ. 53-59 (βλ. καὶ λήμμα 860 τοῦ παρόντος) καὶ Γ. Πετρόπουλος, *Νομικὰ ἔγγραφα Σίφνου τῆς συλλογῆς Γ. Μαριδάκη (1684-1835)*, Ἀθήναι 1956, σ. 109 αρ. 27 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 604), σ. 144 αρ. 35 (= Γκίνης, *ἀ. π.*, λήμμα 694), σ. 170 αρ. 41-42, σ. 178 αρ. 43, σ. 289-303 αρ. 69-71.

Χάϊδω Πανταζή, «Τρία πρακτικά εκλογής προεστώτων και επιτρόπων στις Μηλιές του Πηλίου (1809-1816)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 52 (2007), σ. 354-362, αρ. 1-3.

714

1809-1878. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και απόφαση οθωμανικού δικαστηρίου. Πωγώνι (Ιωάννινα).

Σ. Σ τ ο υ π ή ς, «Πωγωνήσια παλαιογραφικά», *Ηπειρωτική Έστία* 18/209-210 (1969), σ. 394 αρ. 2, σ. 400 αρ. 12, σ. 400-401 αρ. 14.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

1860, 1 Αυγούστου

«Η κοινότης τοῦ χωρίου Βησσάνης ἐσυμφωνήσαμεν τὸν Ζήσιμον Ἰωάννου δι' ἑλληνοδιδάσκαλον ὧς ἔπεται:

Α'. Ἡμεῖς ὑποσχόμεθα νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν ἐτήσιον μισθὸν γρ. πέντε χιλιάδας πεντακόσια τῶν ὁποίων ἡ πληρωμὴ ἐκ διαλειμάτων θέλει γίνεαι ὡς καθὼς τὸ νόμισμα τρέχει τὴν περιστάσει ταύτην, μὴ θεωρουμένης τῆς τιμῆς τούτου εἰς τὰς κερδοσκοπικὰς συναλλαγὰς τῶν ἐμπόρων, τὰ ὁποῖα θέλει λαμβάνει ἀπὸ τὸν ἔφορον τῆς ἐκκλησίας.

Β. Ἐπίσης ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ χορηγῶμεν τὰ ἀναγκαῖα μέσα εἴστε τὴν σχολὴν καὶ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν πρόοδον αὐτῶν, αὐτὸς δὲ θέλει καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν δι' ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τούτων. Γ. Ὁ ρηθὴς διδάσκαλός μας ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ ἀπέρχηται εἰς τὸ σπίτι του τρὶς τοῦ ἔτους ... ἀνὰ δέκα ἡμέρας, ὡς καὶ οἱ πρὸ τούτου διδάσκαλοι. Διασαφηνίζομεν ὅτι εἰς πέντε πεντακόσια... μὲ τὴν τροφήν. Ὑποφαινόμεθα. 1860 ἐν Βησσάνῃ αὐγούστου πρώτη, ἔναρξίς ...».

715

1809-1896. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κοζάνη.

Ν. Δ ε λ ι α λ ή ς, *Διαθήκαι εὐεργετῶν τῆς πόλεως Κοζάνης*, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 3-9, 18-23, 34-37, 10-11 σημ. 3 (= Μ. Παπακωνσταντίνου, *Μια βορειοελληνικὴ πόλη στὴν τουρκοκρατία. Ἱστορία τῆς Κοζάνης (1400-1912)*, Ἀθήνα 1992, σ. 158-159).

716

1810. Φάκελλος υπόθεσης ἀπόπειρας ἀνθρωποκτονίας καὶ πρόκλησης σωματικῆς βλάβης. Παξοί.

Δ. Ζ έ ρ μ π α ς, «Παληές παξινές ἱστορίες», στὸν τόμο *Παξινὰ ἱστορικὰ σημειώματα*, Ἀθήνα 1970, σ. 22-33.

716α

1810. Ναυλοσύμφωνο και απόδειξη εισπραξής φόρου. Πάτρα.

Α. Γιαννακόπουλος, «Ανέκδοτα ναυτικά έγγραφα εκ Πατρών (1810) εκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Γαλλίας», *Πελοποννησιακά* 11 (1975), σ. 70-72 αρ. 1, σ. 75 αρ. 2.

717

1810-1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Τεργέστη, Τήνος.

Δ. Σοφιανός, «Ἡ οἰκογένεια Παξιμάδη ἀπὸ τὴν Τήνο (18^{ος}-19^{ος} αἰ.)», *ΕΕΚΜ* 11 (1979-1981), σ. 316-330 αρ. 3-4, σ. 332-334 αρ. 7-8, σ. 364-365 αρ. 46, σ. 368-381 αρ. 49.

717α

1811. Ναυλοσύμφωνο. Αθήνα.

Ν. Βλασσόπουλος, «Τὰ πρῶτα ἰονικὰ ἀτμόπλοια», *ΔΑΕΚ* 22 (1988), σ. 118-119.

718

1811. Αφιέρωση. Προμύρι (Μαγνησία).

Γ. Θωμάς, «Αφιερώσεις Πηλιοριτών σε μοναστήρια (1801-1831)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 39 (2001), σ. 139.

719

1811-1824. Αγοραπωλησίες ακινήτων. Αγιάσος (Λέσβος).

Δ. Σκληπάρης, «Τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα Αγιάσου (Λέσβου)», *Λεσβιακά* 14 (1993), σ. 199-205, αρ. 1-3.

720

1811-1827. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βερσίτσι (Αχαΐα).

Ν. Σακελλαρόπουλος, *Τὸ Βερσίτσι στὸν ἀγῶνα τοῦ 1821*, Ἀθήνα 1971, σ. 117-118, 158-160.

721

1811-1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Β. Κ α ρ α β ί δ α ς, «Εφτά ανέκδοτα σκιαθίτικα έγγραφα 1811-1829», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 43 (2003), σ. 150-160, αρ. 1-7.

722

1811-1836. Αποφάσεις οθωμανικών αρχών με τις οποίες διευθετείται η διανομή και χρήση των υδάτων. Άρτα, Λάρισα, Τρίκαλα.

Ι ω ά ν ν α Γ α λ α ν ο ύ λ η, «Η μακροχρόνια διαφορά της Μονής του Δουσίκου και της Φήκης για το νερό του Πορταϊκού, 1811-1836», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 43 (2003), σ. 10-12.

723

1811-1864. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βοστίνα, Δελβινάκι, Δρυμάδες (Ιωάννινα).

Ά. Π α π α χ α ρ ί σ η ς, «Παλαιογραφικά έκ Πωγωνίου», *Ηπειρωτική Έστία* 2/13 (1953), σ. 494-501.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΕΙΣΔΟΧΗΣ «ΕΣΩΓΑΜΒΡΟΥ»

1836, 3 Δεκεμβρίου

«... διλοπιουμεν ημης η κατοθεν ηπογεγραμενη σιγγγενης και φηλι και χοριανη του μακαριτου ζησου χρηστου οτη μετα τον θανατον του μακαριτου ζησου αφησε την μιτερα του και την γιναικαν του κυρατζαν και τρεις θηγατερας η μια παδρεμενη τηχον η δε μικροτερες δηο απηπανδρες και θελοντας ευχαριστος σιγγγενης και αδελφες ειγουν θηγατερες του μακαριτου ζησου εισιναρμοσαμαν την αδελφην μας την μεσιαν σΤαματον με τον βασιληον γιανη πασου εις προτου γαμου κνονιαν και με θελημα της μαλες μας και μητρος μας κυρατζας και ολον τον σιγγγενον μας και χοριανον μας τον εχομε οχη ος απλον γαμπρον μας αλος τεληον νηκοκηριν και τεληον κλιρονομον αυτον τε και την αδελφην μας ης ολα τα πατρια μας χριματα κνηητα και ακνυιτα σπιτια αμπελια χωραφια και ητη εβροθη του πατρος μας αυτος δε να κυβερνησι την μαλεν μας και μιτερα μας και ολον το πατρικον μας επιμελος χορις να ατημασι και ατημησι και δηοξη καμιαν και απο τες γεροντησες μας και απο εμας εχομε δε και εμης εδηο αδελφες η εξο οτη αν μας ακολουθησι χηρια εχομε να στρεφομεν εις το πατρικον μας σπιτι και εχη να μας κυβερνησι και να μας ηπανδρευσι αν θελισομε ος κλιρονομονς του πατρος μας ο ανο ηριμενος γαμβρος μας βασιληος και ει μεν ηθελε μας ατημασι ος αποκληρες του πατου πατρικον μας εχομε να του ζητησομε νομη και το κληρονομηκον μας πατρικον μεριδηον εχομε δε και συμφονιαν οτη εος δηο χρονους εος ου να γνορισομεν το σταθερον της γνομις του δεν εχει το ελευθερον να καμη ητη βουλιθη χορις την ροτησιν και θελησιν μας ολον τον ανο ειριμενον απο δε δηο ετον και εμπρος εχη το πληρεξουσιον να εξουσιαζη ολον το πατρικον μας ος ανο ειριτε πλιν με τη θελησιν μας παλην ολον τον ηριμενον και οχη απλος χορις το θελημα μας να ηποχρεοσι και πουλησι και δηασκορπισι το πατρικον μας και ουτο θεληματικος

καὶ ευχαριστος εδοσαμεν το παρον μας η ανο ηριμενε μητερες καὶ αδελφες καὶ σιγγενης του ανο ηριμενου γαμβρου μας εις ενδηξην καὶ βεβεοσιν τον κατοθεν αξηοπιστον μαρτιρον εχομε δε εις την ηριμενην θελησιν την κνυν μας σιμφονηαν στη αν ακολουθησι θανατος εις την αδελφην μας σταματον εχη τὸ πληρεξουσιον απολον τον ανο ηριμενον να ηπανδρευθη παλην μεσα εις στο πατρικον μας οσπητιον ος τελhos κληρονομος καὶ εξουσιαστης ως ηριτε ανεμποδηστως καὶ ειμεν καὶ θελησι κανεις δηα ογλησιν καὶ ταραχην να τὸν εμποδησι να μην πανδρευθη μεσα οπιος απο τους ηριμενομs εχη να του μετρισι τα οσα δαπανησι απο στεφανοματος του καὶ γαμον καὶ οσα μεχρι θανατον καὶ επιτα να γενη αποκληρος καὶ ημεν θανατος ακολουθησι παλην εις τον γαμβρον μας βασιληον εχομε να κληρονομισομε ολον το τηποτε του ητε ηθελε του βρεθη κνηητον καὶ ακνηητον καὶ δεν εχη να ζητησι κανης μητε αδελφες του μητε αλος πλησιον της σιγγενης του ος ξενη καὶ μακρισμενη απ αυτου με θελημα του βασιλι ζοντος του καὶ δεν εχη κανης να τους ενοχλισι εις το παραμηκρον τα δηο μερι ος ηριτε».

724

1812. Αρχιερατικό επιτίμιο κατά κλεπτών, φονέων και αυτών που τους υποθάλλουν. Κρήτη.

Ν. Τω μ α δ ά κ η ς, «Ειδήσεις και έγγραφα τῆς ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ τουρκοκρατίας», *ΕΕΒΣ* 10 (1933), σ. 229-230.

725

1812. Διαθήκη. Κυνουρία (Αρκαδία).

Θ. Β α γ ε ν ᾱ ς, «Ὁ ἐπίσκοπος Ρέοντος και Πραστοῦ (1801-1812) Ἰάκωβος (Χλωμός;) ἐκ Τσιντζίνων τοῦ Πάρωννα», *Χρονικά τῶν Τσακόνων* 3 (1969), σ. 60-64.

726

1812. Εκκλησιαστικό επιτροπικό έγγραφο. Σμύρνη.

Ν. Κ ο ν ό μ ο ς, «Ἐπιβεβαίωση μητροπολίτη Σμύρνης Καλλίνικου (1812)», *Ἐπτανησιακά Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 143-144.

727

1812. Πώληση ακινήτου. Λεωνίδιο (Αρκαδία).

Ἄ. Κ ο ρ ο λ ό γ ο ς, «Τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα ἀπὸ τὸ Λεωνίδιον (III). Ἐνα ιδιόχειρο ἀγοραπωλητήριο χωραφιοῦ στὸν Τυρός», *ΔΙΜΝ* 76 (1994), σ. 280-281.

728

1812. Πώληση ακινήτου. Λεωνίδιο (Αρκαδία).

Ά. Κορολόγος, «Έγγραφα Λεωνιδίου», ΔΜΝ 95 (1996), σ. 114.

729

1812-1866. Προικοσύμφωνα. Αγιάσος (Λέσβος).

Δ. Σκλεπάρης, «Τέσσερα προικοσύμφωνα Αγιάσου», Λεσβιακά 13 (1991), σ. 312-327, αρ. 1-4.

730

1812-1869. Αρχιερατική εγκύκλιος και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μυτιλήνη.

Γ. Κλεόμβροτος, *Mytilena Sacra. Ναοί - Κειμήλια (Ν-Ω)*, τ. Δ', Θεσσαλονίκη 1981, σ. 124-126, 200-201, 210-211, 267-268, 339-340.

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΤΑΣΣΕΤΑΙ Η ΠΛΗΡΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ
ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ «ΚΟΙΝΟΥ» ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΡΡΑΒΩΝΩΝ

1812, Ιούλιος

«... Έπειδή διά κοινής γνώμης και εὐχαρίστου τε θελήσεως και αποφάσεως πάντων τῶν αὐτόσε και προσετῶν και οἰκοκυρέων τῶν ἐγκατοίκων τῶν τριῶν τούτων χωρίων ἐκρίθη εὐλογον και δι' ὑπογραφῶν ἀπάντων ἀπεφασίσθη ἤδη εἰς τὸ νὰ ἐκδοθῆ νόμος νὰ νομοθετηθῶσι τὰ κάτωθεν κεφαλαιωδῶς δογματισθέντα και ἀπαρασαλεύτως νὰ φυλάττωνται και νὰ διατηρῶνται παρὰ πάντων τῶν αὐτόσε ἐγχωρίων ἄνευ τινὸς παραλείψεως, τούτου χάριν και ἡμεῖς, κατὰ τὴν κοινὴν ζήτησιν και γνώμην ὑμῶν γράφοντες διά τοῦ παρόντος ἡμετέρου ἀρχιερατικοῦ γράμματος ἀποφαινόμεθα πᾶσιν ὑμῖν και εἰδοποιῶμεν ἅπαντα τὰ νομοθετηθέντα ἔτι δὲ και ἐντελλόμεθα και πατρικῶς παραγγέλλομεν και ἀπαραιτήτως προτρεπόμεθα εἰς τὸ νὰ φυλάττετε ταῦτα πάντα ὅλοι κοινῶς τὰ δι' ὑμῶν αὐτῶν ἀπαιτηθέντα και ἐγγράφως καθιερωθέντα εἰς τὸ νὰ φυλάττεσθαι. Πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ νῦν και εἰς τὸ ἐξῆς ὅποιον ἤθελαν ἀρραβωνιάσουν ἢ και ὑπανδρεύσουν τὰς θυγατέρας τους εἰς καιρὸν τῶν ἀρραβῶνων ἢ τῆς ὑπανδρείας νὰ μὴν ὑπόσχονται και τάζουν εἰς τοὺς γαμβροὺς οὔτε οἱ πεθεροὶ και οἱ πενθεραί, ἀλλ' οὔτε και οἱ προξενῆτες ἄσπρα ἢ χωράφια ἢ ἀμπέλια ἢ ἐλαιῶνας ἢ μαλαγματικά ἢ μπακιρικά ἢ ἄλλα ὑποστατικά ἢ μούλκια πολλὰ ἢ ὀλίγα παντὸς εἶδους ἀλλὰ μόνον και μόνον ὅσοι ὑπανδρεύσουν νὰ δίδουν εἰς τὸ κορίτσι ἐν καιρῷ τῆς ὑπανδρείας ἓνα ὀσπίτιον μὲ τὸ τακίμι τῶν ρουχικῶν του ὄχι ἄλλο τίποτε. Ἡ δὲ λοιπὴ περιουσία ὅσον τοῦ ἀνδρὸς τόσον και τῆς γυναικὸς νὰ μένη εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν γονέων ἕως ὅτου ζοῦν και μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων νὰ μοιράζεται ὅλη ἢ περιουσία κατὰ νόμον Χριστοῦ, ἐξ ἴσου εἰς ὅσα παιδιὰ ἔχουν και νὰ λαμβάνη τὸ ἕκαστον

παιδίον τὸ ἀνάλογόν του χωρὶς νὰ ἐμβαίῃ εἰς τὴν μοιρασίαν τὸ ὀσπίτιον ὅπου ἤθελαν προικήσει οἱ γονεῖς εἰς τὴν θυγατέρα τους ... Ἀλλὰ τὸ μὲν ὀσπίτιον νὰ μένῃ εἰς αὐτὴν χάρις καὶ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα προικιὰ καὶ μερικὰ πράγματα κινητὰ καὶ ἀκίνητα νὰ λαμβάνῃ τὸ μερίδιον τῆς σῶον ἐξ ἴσου μὲ τὰ λοιπὰ παιδιὰ. Δεύτερον, ἐὰν μὲν μετὰ τὴν ὑπανδρείαν τῆς ἤθελον ἀποθάνει ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πεθερὰ νὰ μοιράζεται ἐξ ἴσου ἢ περιουσία τοῦ ἀποθανόντος εἰς ὅλα τὰ παιδιὰ κατὰ τὸν νόμον Χριστοῦ νὰ λαμβάνῃ τὸ κάθε παιδίον τὸ μερίδιόν του τοῦ δὲ ζῶντος μερίδιον ἢ περιουσία νὰ μένῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν του ἕως ὅτου ζῆ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τούτου νὰ μοιράζεται ἐξ ἴσου εἰς ὅλα τὰ παιδιὰ πάλιν. Τρίτον ἐὰν μὲν μετὰ τὴν ὑπανδρείαν ... ἀποθάνει ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πενθερὰ τὸ ζῶν μερίδιον μετὰ τῶν ἄλλων παιδιῶν νὰ συμφωνοῦν καὶ νὰ κάμουν ... θυγατέρα καὶ γιαγιά ἂν εἶναι καὶ νὰ μὴν ἐμβαίῃ καὶ εἰς τὸ κατὰ νόμον μερίδιον τοῦ ἀποθανόντος ... τὰ ὀσπίτια εἰς τὰ κορίτσια ὡς ἀσθενῆ μέρη.

Τέτατον οἱ θεῖοι καὶ θεῖες καὶ λοιποὶ συγγενεῖς ... νὰ χαρίζουν εἰς τὶς ἀνεπιές χαρίσματα καὶ μούλκια ἢ μαλαγματικά εἰς καιρὸν ἀρραβῶνων ... ὑπόσχοντο τοὺς καὶ νὰ τάζουν ἀμέσως ἢ διὰ μέσων αὐτῶν ὅπου εἶναι ἀπηγορευμένα καὶ ἐμποδισμένα ... σματα τῶν θεῶν καὶ συγγενῶν εἰς τοὺς ἀρραβῶνας καὶ γάμους νὰ δίδονται ἢ καὶ τάζοντας ἢ νὰ ὑπόσχονται ... τάξεως καὶ καταστάσεως ἤθελον. Πέμπτον ὅποιος ἤθελε νὰ ζητήσῃ νὰ διαλύσῃ ἀρραβῶνας ἄνδρας ἀπὸ τὴν ἀρραβωνιαστικὴν τοῦ ἢ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἀρραβωνιαστικὸν τῆς (ἂν καὶ ὁμῶς ἐδλογοφανῶς ... ἐμφανοῦς αἰτίας καὶ δικαίων προβλημάτων), ὁ τοιοῦτος ἢ ἄνδρας εἶναι ἢ γυναῖκα νὰ λογαριάζονται ... τὸ κορίτσιον πατρικὸν ἢ μητρικὸν μερίδιον ἀφοῦ ἢμπορεῖ νὰ πάρῃ δηλ. νὰ διατιμᾶται ὁμοῦ καὶ τὸ ... χάριν καὶ νὰ πληρώσῃ καὶ τὸ ἔκπλαϊ ἐξόχως δικαίωμα τῆς Μητροπόλεως τὸ δωρισμένον ... ποῦ διαλύον ἀρραβῶνες καὶ χωρίζουν ἀρραβωνιαστικὸς ἢ ἀρραβωνιαστικοί. Ἐκτον ὅσοι εἶχον ἀρραβωνιαστῆ ἤδη νὰ ἔλθουν οἱ πενθεροὶ καὶ αἱ πενθεραὶ νὰ καταγράψουν εἰς τὸν κώδικα τῆς Μητροπόλεως τὰ ὀνόματα ... τῶν ἀρραβωνιασμένων καὶ τῆς θυγατέρας τοὺς διὰ νὰ εἶναι ἀφηρημένοι καὶ ἐξηρητημένοι καὶ νὰ ... τοῦτο νὰ γίνῃ ἕως τὸ τέλος ἐλευσομένου Σεπτεμβρίου καὶ νὰ ἔλθουν ὅλοι νὰ καταγράψουν τοὺς ἀρραβῶνας καὶ γαμβρούς τοὺς ... ἀφοῦ περάσῃ ... ὅποιοι ἤθελον ἔλθουν νὰ καταγράψουν ἀρραβῶνα δὲν θέλει περάσει πλέον αὐτὸς ὁ ἀρραβῶν εἰς τὸν κώδικα τῶν πρὸ τ. ἀρραβωνιασμένων καὶ γεγραμμένων, ἀλλὰ μετὰ τῶν μετέπειτα ...».

731

1812-1894. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Ἰωάννινα, Κόνιτσα, Μονοδένδρι (Ἡπειρος).

Σ. Θεοδώρου, «Παλαιογραφικὰ ἐγγράφα περιοχῆς Μονοδενδρίου Ζαγορίου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 25/287-288 (1976), σ. 184-186, αρ. 1-2· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 25/295-296 (1976), σ. 904-905 αρ. 3-4, σ. 906-907 αρ. 7-8, σ. 907-908 αρ. 1-2· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 34/400-402 (1985), σ. 332-338.

732

1813. Απόφαση της γενικής συνελεύσεως του κοινού του Μελενίκου με την οποία καθορίζεται ο τρόπος διοικήσεως και λειτουργίας της κοινότητας.

Π. Πέννας, *Τὸ κοινὸν Μελενίκου καὶ τὸ σύστημα διοικήσεώς του. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων ἐπὶ τουρκοκρατίας*, Ἀθήνα 1946, σ. 23-46³⁰.

«Σύστημα ἢ διαταγαὶ κατὰ κοινὴν ψήφον ἀπάσης τῆς συνελεύσεως τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Πόλεως Μελενίκου. Πρὸς πλείονα ἀφορῶσαι βελτίωσιν τῶν ἐν αὐτῇ Θείων οἴκων, Σχολῶν τε καὶ Νοσοκομείων καὶ τῆς τῶν ἐνδεῶν ἀπάντων φιλανθρωποτέρας οἰκονομίας τε καὶ κηδεμονίας ὑπὸ Φιλογενοῦς τινὸς καὶ εὐπατρίδου τῆς αὐτῆς Πόλεως διοργανωθεῖσαι τε καὶ σχεδιασθεῖσαι καὶ δαπάνη αὐτοῦ οἰκεία νῦν τὸ πρῶτον εἰς φῶς ἀχθεῖσαι ...

... Ἄρθρα ...

ε 5) Ἡ συνέλευσις αὕτη τῶν ἀδελφῶν νὰ ἐκλέγῃ (παρόντος καὶ τοῦ Ἀρχιερέως) τρεῖς ἐπιτρόπους, ἄνδρας ἐπιτηδείους καὶ φρονίμους, καὶ οὐχὶ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, οἵτινες νὰ ὀνομάζωνται Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ.

στ 6) Πρὸς τούτοις νὰ ἐκλέγωνται καὶ ἄλλοι τρεῖς ὁμοίως ἄνδρες με κρίσιν καὶ φρόνησιν ἐκ τῶν προκρίτων Πολιτῶν, οἵτινες νὰ ὀνομάζωνται Ἐφοροί.

ζ 7) Τοῦτοι οἱ τρεῖς Ἐφοροὶ καὶ τρεῖς Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ νὰ ἐκλέγουν ἐπιτρόπους ἀφιλοπροσώπως, διὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν τοῦ κάθε Μαχαλᾶ, ἄνδρας ὁποῦ νὰ εἶναι ἄξιοι νὰ οἰκονομήσουν τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐμποδίζουν πᾶσαν ἀταξίαν.

η 8) Οἱ ρηθέντες Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ νὰ εἶναι ὑπόχρεοι νὰ δουλεύουν μὲ πᾶσαν προθυμίαν καὶ ζήλον ἓνα χρόνον. Πληρωθέντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ φθάσαντος τοῦ νέου ἔτους, νὰ εἶναι πρώτη των φροντίς μετὰ τῶν Ἐφόρων, νὰ λαμβάνουν λεπτομερῶς τὸν λογαριασμὸν καὶ ἐγγράφως ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους τῆς κάθε Ἐκκλησίας, καὶ ὅσα Ἄσπρα ἤθελον περισσεύση, ὕστερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς Ἐκκλησίας, νὰ τὰ περιλαμβάνουν καὶ νὰ τὰ βάνουν εἰς τὴν τοῦ Κοινοῦ Κάσσαν, ἀπερῶντάς τα εἰς τὸν λογαριασμὸν (ἦτοι Παρτίδα), ὁποῦ εἰς τὸ παρὸν Κατάστιχον ἔχει ἡ Ἐκκλησία, διὰ νὰ φαίνωνται ἐγγράφα τὰ τε ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα ...

ιδ 14) Χρέος νὰ εἶναι κάθε συμπατριώτου τὸ νὰ ἀφιερῶσιν τι (πολύ ἢ ὀλίγον κατὰ τὴν προαίρεσίν του ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς) ἐν καιρῷ τῆς Διαθήκης του εἰς τὸ Κοινόν, διὰ τὸ ὁποῖον ἀφιέρωμα νὰ χρεωστοῦν οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ νὰ ἀπερῶν τὸ ὄνομα ἐκεῖνου τοῦ ἀδελφοῦ εἰς τὸν Κατάλογον τῶν συνδρομητῶν, διὰ νὰ μνημονεῦηται εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τῆς Πολιτείας αἰώνια ...

30. Βλ. καὶ Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 639.

ιθ 19) Είναι χρέος τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ, ὥστε ἀπὸ τὰ τοῦ Κοινοῦ εἰσοδήματα νὰ μὴν ἀφήρουν κἂν ἓνα τῶν πτωχῶν καλῆνδεῶν ὑμῶν ἀδελφῶν, παραπονεμένων ποτέ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ βοηθοῦν καθ' ἓνα τῶν ἐνάνα ἀνάγκη ὄντων ἀπὸ ἓν ἕως δέκα Γρόσια κατὰ τὴν χρεῖαν δηλ. καὶ ἀνάγκη τοῦ ὑποκειμένου. Ὅταν δὲ εἶναι χρεῖα διὰ νὰ γίνῃ περισσότερα ἀπὸ τὰ δέκα γρόσια ἢ εἰρημένη ἐλεημοσύνη, τότε νὰ συνέρχονται καὶ οἱ τρεῖς ἔφοροι καὶ οὕτω νὰ ἠμποροῦν νὰ ἐξαπλόουν τὴν αὐτὴν ἐλεημοσύνην ἕως πενήκοντα Γρόσια (οἱ ἐξ μαζῆ δηλ. Ἐφοροὶ καὶ Ἐπίτροποι καὶ ὄχι χωριστά). Πρέπει δὲ νὰ ἐξετάζουν καὶ νὰ παρατηροῦν μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ ἀκριβείαν, ὅποταν δίδηται ἢ ἐλεημοσύνη, διὰ νὰ δίδηται ὅσον πρέπει, ὅταν πρέπει καὶ ὅπου πρέπει. Καὶ μάλιστα νὰ ἔχουν ἀκριβεστέραν προσοχὴν ἐπάνω εἰς ἐκείνους ὅπου ἔρχονται ἀπὸ ξένους τόπους (ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν πτωχῶν), ὥστε, ἄνευ ἀποδείξεως καὶ πληροφορίας ξένου πτωχόν, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, νὰ μὴ πιστεύουν, διὰ νὰ μὴ χάνηται ἡ βοήθεια εἰς τοὺς ἀμελεῖς καὶ ὀκνηροὺς καὶ στεροῦνται οἱ ἀληθῶς χρεῖαν ἔχοντες ...

κ 20) Πρὸς τούτοις χρεωστοῦν οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ μετὰ τῶν Ἐφόρων νὰ φροντίσουν ἀπὸ σήμερον διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν δύο σχολείων οὕτω: πρῶτον μὲν νὰ ἀποκαταστήσουν ἓν κοινὸν Σχολεῖον μὲ ἓνα διδάσκαλον, ἐπιτήδειον εἰς τοῦτο τὸ ἔργον καὶ καλῆς διαγωγῆς. ὅστις χρεωστῆται νὰ κάμῃ τοὺς νέους νὰ γνωρίσουν τὰ 24 γράμματα τοῦ Ἑλλ. Ἀλφαβήτου· νὰ τοὺς γυμνάσῃ νὰ ἀναγινώσκουν ἐλεύθερα καὶ τέλος νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν κατῆχησιν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Πίστεως, πρὸς δὲ καὶ ἦθη χρηστά.

Δεύτερον δὲ νὰ ἀποκαταστήσουν ἓν σχολεῖον Ἑλληνικὸν μὲ δύο διδασκάλους, ἧτοι ἓνα ἀρχιδιδάσκαλον καὶ ἓνα ὑποδιδάσκαλο ...

Ταῦτα εἶναι τὰ Ἄρθρα ὅπου διὰ τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος μας μὲ κοινὴν γνώμην καὶ ἀπόφασιν ὅλων, σήμερον διὰ πάντα ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ διαφυλάξωμεν ἀπαρασάλευτα δι' ὃ καὶ ὑπογραφόμεθα ἰδιοχειρῶς. Ἐγένετο κατὰ τὸ αὐγ. Ὁ Μελενίκου Ἄνθιμος Ὑποβεβαιοὶ Ἀπριλίον α' ἐν Μελενίκῳ».

733

1813. Εξώδικη διευθέτησις κληρονομικῆς διαφορᾶς. Λυγούδιστα (Μεσσηνία).

Σ. Ἀθανασιάδης, «Ἐνας κατιλακᾶς τοῦ 1813. Γιὰ ἓνα μύλο στὴ Λυγούδιστα», *Τριφυλικὴ Ἔστια* 25 (1979), σ. 19.

734

1813-1817. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Κιτριές, Λάγια, Μαραθονήσι (= Γύθειο), Μελίσσι, Τρίνησα (Λακωνία), Κίμωλος, Κύθηρα, Σέριφος.

Σ. Κουγέας, «Ἱστορικαὶ πηγαὶ διὰ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μάνης (1774-1821)», *Πελοποννησιακὰ* 5 (1962), σ. 83-89 αρ. 6-11, σ. 98-105 αρ. 15-16.

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ ΔΥΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ. ΩΣ ΠΟΙΝΙΚΗ ΡΗΤΡΑ ΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΟΣΟΥ ΚΑΙ Η ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΕΝΟΣ ΤΕΚΝΟΥ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ ΘΑ ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ ΩΣ ΟΜΗΡΟΣ («ΑΜΑΝΑΤΙ»)

1815, 11 Αυγούστου

«Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικῶ καὶ βεβαιωτικῶ γράμματος φανερόν γίνεται εἰς ὅλους ἡμᾶς ἔμπροσθεν τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους ὅτι μὲ καλήν τους θέλησιν καὶ γνώμην ὁμοίως καὶ διὰ μέσων μας ἐστερεώθη ἡ ἀγάπη τῆς Λάγιας Μπονγιονκλιάνων καὶ Μαυρόκοτσο καὶ μὲ Πλοκοτζιάνων καὶ Ξαρχιάνων οἱ ὅποιοι ὅλοι αὐτοὶ ὁμοίως καὶ Δημητράκοι ἐστερεώθη καθαρὰ ἀγάπη στὸ ἀναμεταξὺ τους καὶ ἐπόσχονται ὅλες οἱ αὐταὶ γενεαὶς νὰ βαστάξουν στέρεαν τὴν ἀγάπην τους μέχρι τέλους δίνοντας ἐπόσχεση εἰς τὸν Θεοδώρμπεη Γρηγοράκη μπετζαντὲ Γιωργάκη Γρηγοράκη, Τζιγκανρίο Γρηγοράκη καὶ καπετὰν Πέτρον Μαυρομιχάλη ὅποῦ νὰ βαστοῦν τὴν ἀγάπην τους ὡς ἄνωθεν ἀμετάτρεπτον δίνοντας καὶ δύο ἀμανάτια παιδιὰ τους, ἓνα ἀπὸ κάθε συντροφία. ὑποσχένοντας οἱ ἄνωθεν γενεαὶς εἰς τοὺς παρὸν ζαπιτάδες ὅποῦ ἐὰν ὁ μὴ γένοιτο βρεθῆ τινὰς φιλοτάραχος καὶ χαλάση τὴν ἀγάπην, νὰ εἶναι τὸ ἀμανάτι του χαμημένο ἐπὶ ζωῆς του, καὶ νὰ χρεωστῆ τῶν ζαπιτάδων τρεῖς χιλιάδες γρόσια μπαίνοντας καὶ διὰ τὸν ἀφανισμόν τοῦ κακοῦ νὰ εἶναι καὶ ὅλο τὸ Γιανακιάνικο μὲ τοὺς λοιποὺς Λαγιαταὶς μεσίταις. Καὶ οὕτως ἐδόθη τὸ παρὸν γράμμα εἰς χεῖρας τοῦ Θεοδώρμπεη καὶ λοιπῶν ἵνα ἔχη τὸ κῆρος καὶ τὴν ἰσχύν. ὑπογεγραμμένοι ἰδιοχείρως τους καὶ ἐπόσχονται ...».

735

1813-1821. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Βουκουρέστι, Ισμάηλι, Κινσόβι, Κωνσταντινούπολη, Πέστη, Φιούμι.

— — — —, *Αρχεῖο Εμμανουήλ Ξάνθου*, τ. 1, Αθήνα 1997, σ. 5-6· τ. 2, Αθήνα 2000, σ. 174-175· τ. 3, Αθήνα 2002, σ. 128-129, 132, 205, 238, 265-267, 276, 277.

736

1813-1828. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Μεσολόγγι.

Κ. Κώ ν σ τ α ς, «Ἐκ ναῶν καὶ μονῶν τῆς ΝΔ Ρούμελης», *Νιοχώρι* 41 (1974), σ. 98-106 (= Πολίτης, *Κώνστα Ἰπαντα*, τ. 9, σ. 145-147, αρ. 2-5).

737

1813-1888. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Τσαριτσάνη (Λάρισα).

Γ. Α δ ά μ ο ς (επιμ.), *Η Τσαριτσάνη*, Τσαριτσάνη 1990, σ. 326-328, σ. 428 αρ. 1, σ. 431 αρ. 7, σ. 432 αρ. 9, σ. 433 αρ. 12, σ. 434 αρ. 16, σ. 435 αρ. 18, σ. 439 αρ. 29, σ. 440-441 αρ. 32-33, σ. 444-445 αρ. 38-39, σ. 447 αρ. 42, σ. 495-497 αρ. 1-2.

738

1813-1910. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βήσσανη, Πωγώνι (Ιωάννινα).

Σ. Σ τ ο υ π ῆ ς, *Πωγωνησιακά και Βησσανιώτικα (Γνωριμία με τὸν ἀκριτικὸ Ἑλληνισμό)*, τ. Α'-Β', Πάτρα 1962, σ. 367-373³¹.

739

1814. Ιδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Κάρπαθος.

Μ. Κ α τ α π ὅ τ η ς, «Δωρητήριο 1814», *Μύσων* 1/1 (1932), σ. 56.

740

1814. Προικοσύμφωνο. Σίφνος.

Γ. Π ε τ ρ ὀ π ο υ λ ο ς, «Lettre de dotation inédite de l'île de Sifanto», *Eos* 48/2 (1957), σ. 385-387.

741

1814-1815. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Πλάτανος (Μαγνησία).

Β. Σ π α ν ὅ ς, «Οἱ ιδιοκτησίες τῆς μονῆς τοῦ Δουσίου στὸν Πλάτανο τοῦ Αλμυροῦ (1814-1815)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 51 (2007), σ. 14-15, αρ. 1-2.

742

1814-1839. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ικαρία.

Ἰ. Τ σ α ρ ν ᾶ ς, «Ἱστορία τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Λευκάδος», *Ἰκαριακά* 34 (1965), σ. 9.

743

1815. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διαδικαστικά έγγραφα. Μελίσσι (Λακωνία).

Μ α ί ρ η Β έ η, «Ἄλλα τρία ἐγγράφα σχετικά πρὸς τὴν ἀρχοντικὴν οἰκογένειαν τῶν Γρηγοράκηδων τοῦ Γυθείου καὶ τὴν κληρονομικὴν

31. Τα ἐγγράφα τῶν σελίδων 369-371 ἀναδημοσιεύονται ἀπὸ τὸν Γ. Καραδήμο, *Ἡ μετὰ τὸν Αλῆ πασά δικαιοσύνη στὸ Πωγώνι (Ἱστορικὴ ἀναδρομὴ)*, Ἀθήνα 2006, σ. 140-141, αρ. 5-6.

ὑπόθεσιν τῆς συγγενοῦς των Δημητράκαινας Πουλونύφης», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 6 (1982), σ. 271 αρ. 1, σ. 274 αρ. 3.

743α

1815. Χρεωστικό ομόλογο. Ιθάκη (;).
Π. Καλλίνικος, *Ἑπτανησιακὰ (κατὰ τὸ πλεῖστο Ἰθακησιακὰ) Σύμμεικτα*, Ἀθήνα 1991, σ. 364.

744

1815. Διαθήκη. Λήμνος.
Γ. Αμιράλης, «Παλαιὰ έγγραφα καὶ συμβόλαια Τήνου 18^{ος}/19^{ος} αι.», *Τηνιακὰ* 1 (1996), σ. 132-133, αρ. 2.

745

1816. Διανεμητήριο. Λακωνία.
Ἄ. Σγουρίτσας, «Διανεμητήριον», *Μαλεβὸς* 6/60 (1926), σ. 524.

745α

1816. Διορισμός καγκελλαρίου τῆς Νάξου. Νάξος.
Ἰ. Βισβίτζης, «Οἱ κοινοὶ καγκελλάριοι τῆς Νάξου ἐπὶ τουρκοκρατίας», *ΑΙΔ* 12 (1945), σ. 100-101.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΝΑΞΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ «ΚΑΤΖΕΛΛΑΡΙΟΥ»

1816, 10 Ιουνίου

«... Νικόλαος Μουράτης ἐπιβεβαιοῖ.

Συνελεύσεως κοινῆς γενομένης ὄλων τῶν Κατοίκων τῶν χωρίων Ναξίας ἐν τῇ Κυρία πρωτοχρόνῳ, κατὰ τὴν Β' τοῦ Ἀπριλίου μηνός, τῇ Κυριακῇ τῶν βατῶν καὶ σκέψεως οὐ τῆς τυχούσης εἰς ἐκλογήν ἀξίου καὶ τιμίον κοινῶ Κατζελλαρίου ὄλων τῶν χωρίων ἐκλέχθη καὶ ἀπεκατέστη κοινῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἐντιμοτάτου Σακελλαρίου δρυμαλίας μανουὴλ Τζανετῆς Κοινὸς Κατζελλάριος ὄλων τῶν χωρίων Ναξίας, ἐφ' ὅρον ζωῆς αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλει μετέρχεται ἐλευθέρως καὶ τιμίως τὸ ὑπόρρημα τοῦ Κοινῶ Κατζελλαρίου, καὶ νὰ χαίρεται ὄλα τὰ ἀρχαῖα προνόμια τοῦ Κοινῶ Κατζελλαρίου, καὶ νὰ ἀποδίδεται εἰς αὐτὰ πᾶσα τιμὴ καὶ ὑπόληψις ἀπὸ τε τῆς Κοινότητος, καὶ τοῦ κατὰ καιρὸν ἐφόρου, ἐν ταῖς κοιναῖς συνελεύσεσι, ἐν τοῖς κριτηρίοις καὶ ἐν παντὶ καιρῶ καὶ τόπῳ ὄλων τῶν χωρίων φυλάττων καὶ αὐτὸς πᾶσαν τιμὴν εἰς τὰ συγγράμματά του καὶ πᾶσαν πίστην εἰς τὴν Κοινότητα, καὶ εἰς τὸν κατὰ καιρὸν ἔφορον τοῦ Κοινῶ. Διὰ δὲ τὸ ἀνήλικον τοῦ νέου, ἀποφαινόμεθα πάντες, ὁποῦ ἡ Κοινὴ Καντζελλαρία νὰ εὑρίσκειται εἰς

τὸ Κονάκι τοῦ ἐφόρου Κυρίου μιχαὴλ μαρκοπολίτου καὶ ἡ εὐγένεια του νὰ ἦναι ναζήρης τῆς Κοινῆς Κατζελλαρίας, καὶ κάθε Γράμμα νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ ὄμμα του καὶ ἐπεβεβαιούται παρὰ τῆς εὐγενείας του, καὶ ὁ Κοινὸς Κατζελλάριος νὰ ἦναι ἀνελλιπῆς ἀπὸ τὸ Κονάκι του, ἀπὸ πρωΐας ἕως δείλης. Ἀνδρωθέντος δὲ τοῦ Κοινοῦ Κατζελλαρίου νὰ ἔχη πᾶσαν ἄδειαν νὰ λαμβάνῃ τὴν Κοινὴν Κατζελλαρίαν εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καὶ νὰ τὴν μεταφέρει εἰς ὅποιον μέρος τῶν χωρίων τῆς Δρυμαλίας κατοικεῖ καὶ ὄχι εἰς ἄλλον. Καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζεται τιμίως θεοσεβῶς καὶ θεαρέστως πρὸς εὐαρέσκειαν Κοινῆν. Διὸ καὶ εἰς ἔνδειξιν δικαίας ἀσφαλείας, ἐγένετο τὸ παρὸν Κοινὸν συστατικὸν τῆς Κατζελλαρίας Γράμμα, ὑπογεγραμμένον παρὰ πάντων ἡμῶν, καὶ κατασφραλισμένον τῇ Κοινῇ σφραγίδι καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τοῦ Κοινοῦ Κατζελλαρίου ...».

746

1816. Εγκατάσταση εφημερίου σε ναό από κληρικολαϊκή συνέλευση. Μυτιλήνη.

Ἰ. Κ λ ε ὄ μ β ρ ο τ ο ς, *Mytilena Sacra. Ναοὶ - Κειμήλια (Μυτιλήνη)*, τ. Γ', Θεσσαλονίκη 1976, σ. 76-77.

747

1816. Πατριαρχική επιστολή. Κωνσταντινούπολη.

Κ α τ ε ρ ί ν α Α σ ί μ η, «Επιστολή του πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου ΣΤ' για τη μονή Αγ. Γεωργίου στο Μεροβίγλι Ναούσης Πάρου», *Παριανὰ* 17 (1985), σ. 25-27.

748

1816. Διαιτητική απόφαση. Νάξος.

Ν. Κ ε φ α λ λ η ν ι ά δ η ς, «Οι νερόμυλοι του Δανακού», *Ναξιακά* 1 (2001), σ. 30-31.

749

1816-1817. Πρακτικό εκλογής μέλους συντεχνίας. Αθήνα.

Ἄ θ α ν α σ ί α Ἄ β δ ἄ λ η, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τοῦ Ἀθηναίου δημογέροντα Σπ. Πατούσσα», *Ἀθηναϊκὰ* 69-71 (1979), σ. 1-4, αρ. 1-2.

749α

1816-1825. Ιδιωτικά έγγραφα. Ι. Μ. Κύκκου (Κύπρος).

Σ. Π ε ρ δ ί κ η ς, «Οἱ Ἑπτανήσιοι τῆς Λάρνακος καὶ οἱ σχέσεις τους

πρὸς τὴν Ἱερὰ Μονὴ Κύκκου», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 49-60 (1995-1996), σ. 78-79 αρ. 1, σ. 82-83 αρ. 3.

750

1816-1834. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κράβαρα (Αιτωλοακαρνανία).

Γ. Κραθανάσης, «Το μοναστήρι του Αγίου Δημητρίου των Κρουονερίων», *Ναυπακτικά* 2 (1984-1985), σ. 133-135, αρ. 1-3.

751

1817. Διαθήκη. Νάξος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, «Ἡ παιδεία εἰς Νάξον», *Μνημοσύνη* 5 (1974-1975), σ. 89-91.

752

1817. Προσφυγή των προεστών του Μορέως προς την τουρκική δικαιοσύνη για επίλυση εμπορικής διαφοράς. Τρίπολη.

Σ. Μακρυμίχαλος, «Δουλική ἀναφορά προεστών τοῦ Μορέως ὑπὲρ Ἀργείουπραγματευτοῦ (1817)», *Πελοποννησιακά* 12 (1977), σ. 226-227.

753

1817. Προικοσύμφωνο. Άγιος Λαυρέντιος (Μαγνησία).

Ευαγγελία Γιάνγκαλη-Καραουλάνη, «Ένα προικοσύμφωνο του 1817 από τον Αγ. Λαυρέντιο του Πηλίου», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 51 (2007), σ. 322.

754

1817. Μίσθωση μετοχίου. Παροιικιά (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Νέα στοιχεία για τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς Θαψανῶν Πάρου», *Παριανὰ* 107 (2007), σ. 406-407, αρ. 2.

755

1817. Αφιέρωση ακινήτου. Πέτα (Άρτα).

Δ. Καλούσιος, «Ο άγιος Βησσαρίων μητροπολίτης Λαρίσης

(1527-1540): Θεραπευτής και γεφυροποιός (Ηπειρωτικός χώρος)», *Ήπειρωτικά Χρονικά* 41 (2007), σ. 243-244.

756

1817-1818. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αρεόπολη (Λακωνία).

Σ. Κ ο υ γ έ α ς, «Η άνθρωποκτονία (τὸ φονικὸ) ὡς διεγγύημα τρίτου ἐν Μάνη», στον τόμο *Προσφορὰ εἰς Στίλβωνα Π. Κυριακίδη*, Θεσσαλονίκη 1953, σ. 367-370, αρ. 1-2.

757

1817-1832. Έγγραφα της επαναστατικής, μετεπαναστατικής και καποδιστριακής περιόδου αναφερόμενα κυρίως σε ζητήματα διακυβέρνησης, οργάνωσης της διοίκησης και της δικαιοσύνης του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Αποφάσεις Δικαστικών Επιτροπών και Ειρηνοποιών Κριτών. Συνθήκη ειρήνης Λονδίνου (6/7/1827). Ψήφισμα Γ' Εθνικής Συνελεύσεως (3/4/1827) περί εκλογής του Κόμη Ιω. Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδας και διορισμού προσωρινής Αντικυβερνητικής Επιτροπής μέχρι την άφιξή του. Ψήφισμα ΝΗ' της Βουλής των Ελλήνων (18/1/1828) περί αναστολής ισχύος του Πολιτικού Συντάγματος της Τροιζήνας. Αίγινα, Άργος, Επίδαυρος, Ερμιόνη, Κόρινθος, Λονδίνο, Ναύπλιο, Σάλωνα, Τρίπολη, Τροιζήνα, Ύδρα.

Δ. Π ε τ ρ α κ ᾱ κ ο ς, *Κοινοβουλευτική Ιστορία τῆς Ελλάδος. Ιστορική, δογματική και κριτική ἔρευνα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνεκδότων τοῦ ἔθνους ἀρχείων*, τ. Α' (1453-1843), Ἀθήναι 1935, σ. 234, 254-256, 264-265, 268, 269, 279 σημ. 14, 281-287, 289, 290, 321, 324 σημ. 42, 325 σημ. 43, 326-327, 329-331, 334, 338 σημ. 5, 339-340, 349-354, 380-381, 396-401, 420, 433-435, 443-445.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΧΑΡΕΜΙΟΥ ΤΟΥ ΧΟΥΡΣΙΤ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΑΣ
ΣΕ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΜΕ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ

1821, 20 Νοεμβρίου

«Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, τὸ παριστανόμενον ἀπὸ τοὺς ὑ π ο γ ρ ᾶ ν τ α ς τὸ παρόν, ὑπόσχεται μεθ' ὄρκου νὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν διορισμένον ἄνθρωπον, ὁποῦ ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ σταλθῆ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐνταῦθα ὑποσημειουμένων ζητημάτων, τὰ χαρέμια τοῦ Χουρσίτ Πασᾶ δηλ. τὴν Ἐσμᾶ, τὴν Ματηντζέν, τὴν Φατμέ καὶ τὴν Ἰωσά, με' ὅλας τῶν τὰς σκλάβας, ὁμοίως καὶ τὰ χαρέμια τοῦ Μαϊμέτ Πασᾶ, καὶ τοῦ Σαληκτάρ Ἄγᾶ, με' τοὺς σκλάβους τῶν, ἔτι δὲ καὶ τὰ χαρέμια τῶν κιαχαγιάδων.

Ζητήματα:

Α. Νά παραδοθῶσιν ὅλοι οἱ χριστιανοί, ὅσοι εὐρίσκονται αἰχμάλωτοι, ἢ ἀνάλογοι ἐπὶ τὴν ἔξουσίαν τοῦ Ὑψηλοτάτου Χουρσίτ Πασᾶ, καθὼς καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅποιον εὐρίσκονται εἰς τοὺς λοιποὺς πασάδες, τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὸν εἰρημένον Χουρσίτ Πασᾶν.

Μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τούτων εἶναι καὶ ὁ Νάκκος.

Β. Ἡ ἀποστολὴ ὄλων τῶν αἰχμαλώτων, ἢ ἐνέχειρα χριστιανῶν νὰ γείνη μὲ ἔξοδα τοῦ Χουρσίτ Πασᾶ, καὶ εἶναι ἡ Ὑψηλότης του εἰς χρέος νὰ παραδώσῃ ὅλους τοὺς χριστιανούς τῆς Πελοποννήσου, ὅποιον ἤθελαν προσδιορισθῆ ἑπομένως ἀρμοδιώτερον.

Γ. Διὰ τὰς πολυαριθμοὺς ζημίας ὅποιον ἔπαθε τὸ ἔθνος μας, καὶ διὰ τὰ καθημερινὰ ἔξοδα ὅποιον γίνονται εἰς τὴν τιμίαν ἀνάπασιν καὶ διατήρησιν τῶν χαρεμίων καὶ λοιπῶν ἀνθρώπων τῶν Πασάδων, ζητοῦνται ἀφεύκτως τάλληρα αὐτοκρατορικά ὁ γ δ ο ἦ κ ο ν τ α χιλιάδας, πρὸς ἑπτὰ γρόσια τὸ τάλληρον.

Δ. Αὐτὴ ἡ προσδιορισθεῖσα ποσότης τῶν ταλλήρων νὰ παραδοθῆ ὁμοῦ μὲ τοὺς χριστιανούς αἰχμαλώτους καὶ ἐνέχειρα συγχρόνως, ὅποιον ἤθελον παραδοθῆ εἰς τὰ προειρημένα χαρέμια μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, εἰς τὸν ἀπεσταλμένον ἢ διωρισμένον ἄνθρωπον παρὰ τοῦ Ὑψηλοτάτου Χουρσίτ Πασᾶ, εἰς τὸν τόπον ὅποιον ἤθελε προσδιορισθῆ.

Ἔγιναν δύο ὅμοια διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν.

Ἄργος τῆ 20 Νοεμβρίου 1821

Δημήτριος Ὑψηλάντης, Ὁ Βρεσθένης, ὁ Π. Πατρῶν, Π. Μαυρομιχάλης, Π. Νοταρᾶς, Παναγ. Κρεββατᾶς, Χ. Περούκας».

758

1817-1833. Μισθώσεις έργου. Ὑδρα.

Γ. Ρ ο δ ο λ ᾶ κ η ς, «Νέον οσπίτιον εκ θεμελίων». Συμβάσεις για την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών στην Ὑδρα (1802-1833)», *EKEIEA* 35 (2001), σ. 24-25 σημ. 47, σ. 35-99 αρ. 1-95.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1819, 24 Ιουνίου

«Οἱ ὑπογεγραμμένοι μαστόροι Γεώργης Μαρκάρης, Γεωργάκης Βαρελάς, Δημήτρης Ντελῆς καὶ Νικόλας Σουβλάς, συνεφώνησαν μετὰ τοῦ Ἀναγνώστη Νικολῆ Μπαρμπέρη νὰ τοῦ οἰκοδομήσουν ἐκκλησίαν ἐκ θεμελίων μὲ τὴν πῆχην ἐγγὺς τοῦ ὀσπιτίου Κυριάκου Σκούρη εἰς ὕψους ὅσον χρειάζεται καὶ θελήσῃ ὁ οἰκοκύρης. Τὰ τεῖχη ἔχουν πλάτος τρία ἡμισον ρούπι καὶ ἀπὸ τὴν στρώσεν τῆς πόρτας ἕως τέλος τοῦ ὕψους νὰ ἔχουν ρούπια τρία καὶ ἓνα παρμάκι. Δίδουν ὑπόσχεσιν οἱ αὐτοὶ μαστόροι, ἕξε σφυριὰ καὶ πέντε ὑπουργοί, νὰ δουλεύουν ὅλοι τοὺς ἑνδεκα, νὰ κτίσουν τοῖχον καλόν, εὐμορφον καὶ σάϊκον, οἱ πέτρες ἀράδα κατὰ τὸν νέον ὅποιον τὰ ἀκολουθ... Ὅταν δὲν ἀρέσῃ ὁ τοίχος τοῦ Κωνσταντῆ Πελεκάνου (τὸν ὅποιον διορίζει ἐπιστάτην ὁ οἰκοκύρης καὶ οἱ ρηθέντες τον ἐδ...), νὰ τὸν κρεμίσῃ καὶ νὰ τὸν ξανακτίσουν οἱ μαστόροι καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ αὐτοῦ γκρεμισμένου εἶναι διὰ λογαριασμὸν τῶν αὐτῶν μαστόρων, ἄνευ τινὸς λόγου, αἰτίας καὶ προφάσεως. Ἡ πέτρα καὶ τὸ νερὸν εἶναι διὰ λογαριασμὸν τῶν μαστόρων. Ὁ οἰκοκύρης νὰ πληρώσῃ

ύπουρογόν (ἐκτὸς τὸν τῶν μαστόρων) νὰ κάμη τὴν λάσπην. Τὸ χῶμα, ἄμμος, χορήγι καὶ κουβαλητικὰ αὐτῶν καὶ ἡ παρουσίη τοῦ οἰκοκύρη. Καὶ τελειώνοντας, εἰς ὅσες πῆχες καντζελλαρίας ἔβγη, νὰ εἶναι εἰς χρέος ὁ ρηθεὶς Ἀναγνώστης νὰ πληρώσῃ τῶν μαστόρων κατὰ τὴν συμφωνίαν πρὸς παράδες ἐνενήντα τὴν κάθε πῆχην, προσέτι νὰ τοὺς δώσῃ καὶ διὰ γεμεκλίκιν τὴν κάθε ἡμέραν δουλεντιάρικην τῶν ἔνδεκα γρόσια τρία, Νο 3. Πρὸς τούτοις δίδουν ὑπόσχεσιν οἱ αὐτοὶ μαστοροὶ εἰς τρεῖς χρόνους διορία, ἂν ραῖσθῃ κανέναν τοῖχος αὐτῆς (ἔξω ἀπὸ σεισμόν), νὰ τὸν διορθώσων μὲ ἐδικὰ τοὺς ἔξοδα. Ὅσα παραθύρια καὶ θυρίδες θελήσῃ ὁ οἰκοκύρης νὰ κάμουν οἱ μαστοροὶ. Τὰ παραθύρια ἔχουν νὰ γίνουν μὲ κάσες ἀπὸ ρεντίνες ἢ ἀπὸ ὄ,τι ξύλα θελήσῃ ὁ οἰκοκύρης ...».

759

1817-1834. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ καὶ διαδικαστικὰ ἐγγράφα, δικαστικὴ ἀπόφαση. Λουτρό, Σφακιά (Κρήτη).

Σ. Μοτᾶκης, Συλλογὴ ἐγγράφων Ζαχαρία Πρακτικίδη (ἢ Τσιριγιώτη). Ἐγγράφα τῶν ἐτῶν 1810-1834, Χανιά 1953, σ. 29-30 αρ. 8, σ. 30-31 αρ. 16, σ. 31-32 αρ. 20, σ. 50-51 αρ. 36, σ. 56-61 αρ. 39-43.

760

1817-1910. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Καβάλα, Κάστρο (Θάσος).
Κ. Χιόνης, «Το αρχεῖο τῆς οικογένειας Βαγγέλη Σταμπουλή», *Θασιακά* 8 (1992-1993), σ. 155-157 αρ. 1-3, σ. 158-159 αρ. 5-7, σ. 159-164 αρ. 9-14, σ. 165-177 αρ. 16-37, σ. 178 αρ. 39, σ. 180-187 αρ. 44-55.

760α

1818. Εἰδικό πληρεξούσιο. Κέρκυρα.

Κ. Τριανταφύλλου, «Κωνσταντῖνος Μπογδάνος, Πατρὺς ἐν Βενετία, ἔθνικὸς εὐεργέτης», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), σ. 193-195.

761

1818. Δάνειο. Τρίπολη.

Λιλή Καρύμπακα, «Ενυπόθηκο δάνειο; δάνειο ἐπὶ εξωνήσει;», *ΔΙΜΝ* 53 (1992), σ. 292.

762

1818. Διαθήκη. Κυδωνιές (Μικρά Ασία).

Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 6. Εἰς Ἄνδριος ἰατρός ἐν Κυδωνίαις», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 336-337.

763

1818. Διαθήκη. Μηλιές (Μαγνησία).
Χάϊδω Πανταζή, «Ἡ διαθήκη του Ρήγα Ἰωάννου ἀπὸ τῆς Μηλιῆς τοῦ Πηλίου (1.5.1818)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιον* 51 (2007), σ. 151-154.

764

1818-1824. Ἐγγραφα σχετικὰ μετὰ τὴν οργάνωση κοινότητας. Ἀθήνα.
Ἰ. Βλαχογιάννης (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Α'. Ἀθηναϊκὸν Ἀρχεῖον*, τ. 1, Ἀθήνα 1901, σ. 550, 552.

765

1818-1824. Διαθήκες. Ζάκυνθος.
Ν. Κονόμος, *Τὸ ζακυνθινὸ ράσο στὴν ἐθνεγερσία*, Ἀθήνα 1971, σ. 75-85 ἀρ. 1-3, σ. 88-89 ἀρ. 5.

766

1818-1906. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα. Σύμη.
Ἰ. Βολανάκης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τῆς Σύμης», *Τὰ Συμαϊκὰ* 4 (1984), σ. 150-161, ἀρ. 1-4.

767

1818-1912. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα. Βαθύ (Σάμος), Λάρισα, Σμύρνη.
Μ. Βαρβούνης, *Ενοριακοὶ ναοὶ καὶ παραδοσιακὴ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ. Ἡ περίπτωση τοῦ ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Σάμου καὶ ἡ λαογραφικὴ ἀνάγνωση ἐνός θεσσαλικοῦ χειρογράφου*, Ἀθήνα 1995, σ. 38 ἀρ. 2, σ. 68 ἀρ. 10, σ. 70 ἀρ. 15, σ. 71 ἀρ. 18, σ. 75 ἀρ. 24, σ. 79 ἀρ. 31, σ. 81 ἀρ. 35, σ. 84 ἀρ. 40, σ. 94-98 ἀρ. 1, σ. 99-101 ἀρ. 3, σ. 103-105 ἀρ. 8, σ. 107 ἀρ. 1, σ. 108-110 ἀρ. 5-10, σ. 251, 311-315.

768

1819. Διαθήκη. Λακωνία.

Α. Σ γ ο υ ρ ί τ σ α ς, «Ἡ ανέκδοτος διαθήκη Παν. Κρεββατᾶ», *Μαλεβός* 4/43 (1924), σ. 317-318· *Μαλεβός* 4/44 (1924), σ. 329-330.

768α

1819. Διαταγές οθωμανών αξιωματούχων σχετικά με το νόμισμα. Κωνσταντινούπολη.

Π. Ζ ε ρ λ έ ν τ η ς, «Πατριαρχῶν γράμματα διατακτικά πρὸς τοὺς νησιώτας περὶ δουλικῆς ὑποταγῆς εἰς τοὺς κρατοῦντας», *ΔΙΕΕΕ* 9 (1926), σ. 115-116.

768β

1819. Κοινοτική απόφαση για την καταβολή δικαστικών εξόδων. Αίγινα.

Ἰ. Β ι σ β ί ζ η ς, «Ἱστορικόν ἀρχεῖον Αἰγίνης. Δύο ἔγγραφα ἀπὸ τὴν Αἰγίνα», *Κῆρυξ τῆς Αἰγίνης* 3/25 (1948), σ. 8-9.

769

1819. Αφορισμός. Σάμος.

Α. Π λ α κ ῖ δ α ς, «Ἄλλο ἓνα παλιό καριώτικο ἔγγραφο», *Ἰκαριακά* 37 (1966), σ. 18.

770

1819. Ακύρωση κοινοτικών εγγράφων. Πάρος.

Κ α τ ε ρ ῖ ν α Α σ ῖ μ η, «Ἀνέκδοτο ἔγγραφο των ἑξι χωρίων της Πάρου πρὸς τὴν καντζελλαρία της Παροιικιάς», *Παριανὰ* 28 (1988), σ. 82-83.

771

1819. Ἰδιωτικό δικαιοπρακτικό ἔγγραφο. Ἀδριανούπολη.

Θ. Π α π α ζ ώ τ η ς, «Ἐγγραφα τῆς συλλογῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν ἀναφερόμενα στὴ Θράκη», *Θρακικὴ Ἐπετηρίδα* 9 (1992-1994), σ. 181-183, αρ. 3.

772

1819. Δάνειο. Αντίπαρος.

Ν. Ἀλιπράντης, «Ἐγγραφο τῆς Ἀντιπάρου (1819) μὲ μία διαφοροετικὴ σφραγίδα», *Παριανὰ* 53 (1994), σ. 109-111.

773

1819. Ἐγγραφο του Καπουδάν πασά προς τον ζαμπίτη Νάξου σχετικά με την κληρονομία φράγκου κατοίκου Νάξου. Απαγορεύεται η σφράγιση της περιουσίας από τον πρόξενο της Γαλλίας στη νήσο. Παρέχονται οδηγίες για την εκδίκαση της υποθέσεως από τους προεστώτες σύμφωνα με τους σουλτανικούς ορισμούς και τα τοπικά έθιμα. Κωνσταντινούπολη, Νάξος.

Αϊκατερίνη Παπαθωμά - Μαστοροπούλου, «Ἀνέκδοτο επίσημο τουρκικὸ ἔγγραφο γιὰ ἀστικὴ ὑπόθεση τῆς Νάξου», *ΕΕΚΜ* 12 (1995), σ. 442-443.

1819, 11 Δεκεμβρίου

«Ἀπουλάχ Πασᾶς Ἐλέω Θεοῦ Βεζύρης καὶ Καπουδάν Πασᾶς
Ἡμέτερε Ἐμῖν Ἄγᾶ Ζαπίτα τῆς νήσου Νάξου καὶ προεστώτες καὶ ἐπιστάτες χωριῶν,
Πούργου καὶ Κάστρου Νάξου. Ἀνηρέχθη ἡμῖν δι' ἐνὸς ἀρξουχαλίον τοῦ Ματέου Καϊάφου καὶ
Χατζῆ Μανόλη Καϊάφου κατοίκων τῆς νήσου σας, καὶ διὰ μιᾶς ἀναφορᾶς καὶ μαρτυρικῶν
ἐνσφραγίστων τοῦ κοινοῦ σας, ὅτι τοῦ συγγενοῦς αὐτῶν τε καὶ τῆς Ἀνεζίνης καὶ ἐτέρας
Ἀνεζίνης, τῶν προαποθανουσῶν, Φρατζέσκου Ρικάρ κατοίκου τῆς νήσου σας καὶ ἰαγιαῖ
τῆς κραταιᾶς βασιλείας, τὰ πράγματα, κτήματα, ἄμπελοι, παχιτζέδες καὶ ὀσπήτια αὐτῶν
κεῖμενα ἐν τῇ νήσῳ σας, ἐπειδὴ ἀνήγοντο κληρονομικῶς πρὸς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς
κληρονόμους, παιδιὰ τῶν Ἀνεζίνων, ἐζήτησαν νὰ γένη ἡ καταγραφὴ τῆς περιουσίας, καὶ
ἡ μεταξὺ τῶν κληρονόμων διανομὴ, καὶ ὅτι ὁ ἐν τῇ νήσῳ σας βίτζε κόνσολας Γαλλίας
Φίλιππος δὲ Βιγγουροῦ μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἐμποδίσαντες τὴν καταγραφὴν ἐπὶ λόγῳ τοῦ
ὅτι εἶναι δῆθεν περιουσία Φραντζέζου, ἐσφράγισαν αὐτὴν τῇ ἐαυτῶν σφραγίδι, κατὰ νοῦν
ἔχοντες νὰ τὴν σφετερίσωσιν, καὶ ὅτι μὲ ὄλον ὁποῦ ἐγνωστοποιήθη πρὸς αὐτοὺς, ὅτι οἱ
ἀποθανόντες εἶναι ἰαγιαῖδες τῆς κραταιᾶς βασιλείας καὶ κάτοικοι ἀνάκαθεν τῆς νήσου σας,
ὁ διαληφθεὶς βίτζε κόνσολος καὶ ὁ υἱὸς του ἐπιστηριζόμενοι εἰς μίαν παράνομον διαθήκην,
γενομένην ἀτάκτως εἰς τὸ ὀσπήτιον τοῦ κονσόλου, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ρικάρ ἄφηγε μόνον
ἀνὰ ἑκατὸν γρόσια εἰς τοὺς συγγενεῖς του, καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα καὶ κτήματα εἰς ξένους
μηδὲν ἔχοντας δικαίωμα, θέλουσιν ἤδη νὰ κατακρατήσωσιν αὐτὰ ἀδίκως καὶ παραλόγως.
Ἐφ' ᾧ καὶ ἐζήτησαν νὰ ἐκδοθῆ ὑψηλὴ προσταγὴ πρὸς ἀναχέτησιν τῆς ἐκ μέρους τοῦ
βίτζε κονσόλου καὶ υἱοῦ του γενομένης ἀδικίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ τὸν προλαβόντως
δοθέντα ἱερὸν φετβᾶν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς χάριν ἐμπορίον καὶ ἄλλης ὑποθέσεως ἐν τῇ
Ἰθωμανικῇ ἐπικρατείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐρχομένους ξένους καὶ Φράγκους νὰ ἀγοράζωσιν
ὀποστατικὰ καὶ κτήματα, καὶ ἂν τυχὸν ἀγοράσωσιν ἀπέναντι τοῦ εἰρημένον Νιζαμίον,
ἐξεδόθησαν προλαβόντως προσταγαὶ διαλαμβάνουσαι νὰ πωλῶσιν αὐτὰ εἰς τοὺς ἰαγιαῖδες
τῆς κραταιᾶς βασιλείας, καὶ νὰ κάθωνται ὡς ἐνοικιάτορες μηδεμίαν ἔχοντες μετοχὴν, διὰ

τοῦτο ἐκδοθέντος ἤδη ὑψηλοῦ φερμανίου διαληπτικοῦ τοῦ νὰ θεωρηθῆ ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ ἐπιτοπίως, κατὰ τὸ δίκαιον, καὶ κατὰ τὰ σουρούτια, καὶ ἐπιτακτικοῦ τοῦ νὰ καταγραφῆ ὅλη ἡ περιουσία καὶ διανεμηθῆ εἰς τοὺς κληρονόμους χωρὶς ἐναντίους τε παραλόγως καὶ ἀδίκως ὁ διαληφθεὶς βίτζε κόνσολος καὶ ὁ υἱός του, διὰ τοῦτο συμφώνως τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὑψηλοῦ ὀρισμοῦ ἐκδόντες καὶ ἡμεῖς τὸ παρὸν ἡγεμονικὸν πουργιουρουλδὶ προστάζομεν ἀποφασιστικῶς νὰ ἐμποδισθῶσιν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀνακατόνωται ἀδίκως καὶ ἄνευ λόγου εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος Φρατζέσκου Ρικάρ ὡς γιὰ τῆς κραταιᾶς βασιλείας, ὁ ῥηθεὶς βίτζε κόνσολος καὶ ὁ υἱός του, ἀλλὰ νὰ παραδοθῆ ὅλη ἡ ἀδίκως κατακρατουμένη περιουσία κινητὴ τε καὶ ἀκίνητος, ἐπὶ τῷ διανεμηθῆναι κατὰ τὰ τοπικὰ ἔθιμα, μὲ τὸ μαριφέτι τῶν προεστῶτων μεταξὺ τῶν διαληφθέντων γνησίων συγγενῶν καὶ κληρονόμων, ὡς γιὰ τῆς κραταιᾶς βασιλείας, καὶ νὰ ἀνερχθῆ πάλιν πρὸς ἡμᾶς ἡ ἀποπεράτωσις τῆς ὑποθέσεως ταύτης, γινομένης κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ. Ποιήσατε λοιπὸν κατὰ τὰ ἐκτεθέντα ἐξ ἀποφάσεως ...».

774

1819. Κωδικοποίηση ἐθίμων τῆς νήσου Μυκόνου. Μύκονος.

Π. Κουσαθανᾶς, Παραμυλητά. Α'. Κείμενα γιὰ τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Μυκόνου, Ἀθήνα 2002, σ. 17-21.

1819, 1 Μαρτίου

«Νόμοι τοπικοὶ τῆς νήσου Μυκόνου μὲ κοινὴν θέλησιν καὶ εὐχαρίστησιν πάντων ἔγινεν διὰ σύστασιν καὶ ἡσυχίαν τῆς κοινότητος, οἱ ὅποιοι ὡς κοινοφέλιμοι δεῖ φυλάττεσθαι αἰωνίως.

Α' Ὅσοι ἄνθρωποι ἔχουσι κρίσεις καὶ διαφορὰς νὰ εἶναι εἰς χρέος ὅλοι κοινῶς νὰ πηγαίνουσι εἰς τὸ ἐδῶ κριτήριον τὸ κοινόν, ἤτοι εἰς τὴν κοινὴν Καντζιλλαρίαν, καὶ ἐκεῖ παρησιάζουσι ἔμπροσθεν εἰς τοὺς κοινούς ἐπιστάτας καὶ προεστῶτας νὰ φανερώσωσι τὰς διαφορὰς τῶν καὶ οἱ κριταὶ νὰ εἶναι εἰς χρέος νὰ θεωρῶσι τὰς αὐτῶν διαφορὰς ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ καθαρῆ συνειδήσει ἀφιλοπροσώπως, διὰ νὰ λαμβάνει καθεὶς τὸ δίκαιόν του. Μὰ ἐάν τις ἀπὸ τοὺς διαφορομένους ἤθελεν ὑβρίσει ἢ κτυπήσει μὲ χεῖρι τὸν διαφορομένον του, νὰ παιδεύεται σφοδρὰ ἀπὸ τοὺς κριτὰς πληρώνοντας καὶ διὰ ποιῆν εἰς τὸ κοινὸν γρόσια πενήντα διὰ παράδειγμα κοινόν.

Β' Ὅλοι οἱ ἐδῶ ἐρχόμενοι ξένοι οἱ ἔχοντες σκοπὸν διὰ νὰ καθίσουν μερικὸν καιρὸν, ὁποῖα τάξεως καὶ βαθμοῦ εἰσὶ, νὰ εἶναι εἰς χρέος ἀπαραίτητον νὰ ἐρχονται εἰς τὴν Καντζιλλαρίαν διὰ νὰ γίνετα ἀπὸ τὴν Καντζιλλαρίαν ἢ γνωριμία αὐτῶν διὰ τὴν καλὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν τους.

Γ' Ἐάν καμία γυναῖκα, ὃ μὴ γένοιτο, ἤθελεν δώσει δημοσίως τὴν τιμὴν τῆς καὶ φωραθεῖ ὡς τοιαύτη, διὰ παράδειγμα τῶν ἄλλων νὰ ἐξορίζεται μετὰ ἀτιμίας ἀπὸ τὸν τόπον ἕως ἐφ' ὄρου ζωῆς τῆς.

Δ' Οὐδεὶς τῶν ἐντοπίων νέων νὰ μὴν ἠμπορεῖ οὔτε ἡμέραν οὔτε νύκτα νὰ κτυπήσει ἐπ' οὐδεμῆ προφάσει πόρταν κανενὸς ὀσπιτίου οὔτε νὰ παρακαθίσει, μὰ ἐάν τις καὶ ἤθελε ποιήσει ἓνα ἀπὸ τὰ δύο, νὰ παιδεύεται ἀποφασιστικῶς ἀπὸ τὴν Καντζιλλαρίαν μὲ ξυλιὰς πληρώνοντας καὶ εἰς τὸ κοινὸν γρόσια πενήντα.

Ε΄ Οστις ἤθελε πιαστῆ κλέπτῃς, ὁποῦ νὰ σπάσει ἢ ὀσπίτιον ἢ μαγαζὶ ἢ ἐργαστήριον μέσα εἰς τὴν Χώραν, ἢ παιδεία του θέλει εἶναι αὐτῆ: ἐὰν ἔχει ἴδια του πράγματα νὰ γίνονται ὅλα ἀθθεντικά, νὰ παιδεύεται ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐδῶ μὲ ξυλιῆς πολλῆς καὶ νὰ ἐξορίζεται διὰ πάντα. Ὡσαύτως καὶ ὅποιος ἐβγάλει μόνον τὸ μαχαίρι χωρὶς νὰ κτυπήσει νὰ πληρώνει δι' αὐτὴν τὴν ἀταξίαν εἰς τὸ κοινὸν γρόσια ἑκατό, εἰ δὲ ἤθελε δώσει μαχαιριὰ νὰ γίνεται ἐξόριστος ἀπὸ τὸν τόπον, τὰ δὲ πράγματά του καὶ ἡ ἄλλη του κατάστασις νὰ γίνονται ἀθθεντικά καὶ ἐξ αὐτῶν νὰ πουλῶνται διὰ νὰ πληρῶνται τὰ ἔξοδα καὶ χασομέρια τοῦ πληρωμένου καὶ ὁ ἰατροῦς.

ΣΤ΄ Περὶ δὲ τῶν ἔξω πραγμάτων τῆς χώρας, ἀμπελίων καὶ κλεισμάτων, ἀποφασίζεται οὕτως: ὅσοι κλεψίαι ἤθελαν γίνον κριθαρίων, φασολίων, κρᾶσιων, σῦκων καὶ κάθε ἄλλου καρποῦ, ἢ σπάσιμον χωρίων, τὲς ζημίαι καὶ τὲς κλεψίαι ὅπου ἤθελαν γίνον ὅλες νὰ τὲς πληρῶνουν ἀποφασιστικῶς οἱ ἐκεῖ γείτονες γεωργοί. Μὰ ἐὰν οἱ γείτονες ἐκεῖνοι ἤθελαν φανερώσει τὸν κλέπτην, τότε νὰ εἶναι ἐλεύθεροι ἐκεῖνοι οἱ γείτονες καὶ ὁ κλέπτῃς νὰ λαμβάνει τὴν ὁμοίαν παιδείαν ὁποῦ τὸ Ε΄ κεφάλαιον γράφει.

Ζ΄ Νὰ μὴν ἠμπορεῖ κανένας τῶν γεωργῶν νὰ βάζει τὰ ζῶα του εἰς κανένα πάσκουλον ἢ εἰς χόρτον ἀμπελίον ἢ κλεισμα, χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν νοικοκυραίων καὶ ἐὰν καὶ ἤθελε τὰ βάλουν, τὴν ζημίαν ἐκείνων τῶν πραγμάτων νὰ τὴν πληρῶνουν καὶ αὐτῶν οἱ ἐκεῖ γείτονες, ἐὰν καὶ δὲν ἤθελε φανερώσει ἐκείνους ποῦ τὰ ἔβαλαν. Ξεκαθαρίζομεν ὅτι ὅποιοι φάγωσιν ἀμπέλια χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν νοικοκυραίων μετὰ τὸ τρύγος τῶν ἀμπελίων ἕως μετὰ τῆς ἀνοίξεως αὐτῶν, ὁμοίως καὶ πάσκουλα κλεισμάτων ἢ χόρτα, νὰ πληρῶνουν εἰς τὴν κάθε ζευγαριὰν γρόσια εἴκοσι καὶ εἰς τὴν Καντζιλλαριὰν ἄλλα γρόσια εἴκοσι. Καὶ ἐὰν δευτερώσουν νὰ πληρῶνουν διπλά. Εἰ δὲ καὶ ἤθελεν φάγωσι κλάδες, εἰς τὲς κάθε τέσσαρες κλάδες νὰ πληρῶνουν ἀπὸ ἕνα γρόσι καὶ εἰς κάθε μάτι συκιάς νὰ πληρῶνουν τρεῖς παράδες. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνοίξιν τῶν ἀμπελίων ἤθελε ἔμβουν μέσα εἰς τὰ ἀμπέλια ζῶα νὰ πληρῶνωσιν τὴν ζημίαν διπλὴν, καὶ ὅσον ἤθελαν πληρώσει εἰς τοὺς νοικοκύρηδες ἄλλο τόσον νὰ πληρῶνουν οἱ γείτονες, ἐὰν δὲν ἤθελεν φανερώσουν εἰς τὴν Καντζιλλαριὰν τοὺς ποιήσαντας αὐτὰς τὰς ζημίας. Τὴν αὐτὴν ζημίαν θέλει τὴν πληρῶνουν οἱ γείτονες γεωργοὶ καὶ εἰς τὰ σπαρμένα καὶ εἰς τὰ φασόλια, ἐὰν ἔμβουν τὰ ζῶα.

Η΄ Ὅποιος βοσκὸς ἤθελε κλέψει ἄλλον βοσκοῦ πρόβατα καὶ ὁ κλέπτῃς ἤθελε φανερωθεῖ, νὰ γίνονται ὅλα του τὰ πρόβατα τὰ ἐδικά του καὶ πράγματά του ἀθθεντικά, νὰ παιδεύεται καὶ μὲ ξυλιῆς καὶ ἐξόριστος ἀπὸ τὸν τόπο διὰ πάντα.

Θ΄ Οἱ βοσκοὶ ὅλοι νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ πωλοῦν ποτὲ πρόβατον ἔξω, οὔτε ἀπὸ ἐδῶ, οὔτε ἀπὸ τὲς Ἀἷλες, ἀλλὰ ὅσα πρόβατα ἔχουν νὰ πωλοῦν κατ' ἔτος, νὰ τὰ πωλοῦν τῶν ἐδῶ χασάπηδων μὲ μίαν τιμὴν ἀνάλογον τῆς στίμας, ὁποῦ πωλοῦν οἱ χασάπηδες τὸ κρέας καὶ νὰ εἶναι εἰς χρέος οἱ βοσκοὶ οἱ ἔχοντες κολλήκους, νὰ δίδουν εἶδησιν καὶ τῶν κολλήκων τοὺς εἰς τὰ ὅσα πρόβατα ἔχουν νὰ πωλοῦν εἰς τοὺς ἐδῶ χασάπηδες. Μὰ ἐὰν κανένας βοσκὸς καὶ ἤθελε πωλήσει ἔξω πρόβατα νὰ γίνονται ἐξ ἀποφάσεως ὅλα τὰ ἐδικά του πρόβατα ἀθθεντικά, καὶ πλέον πρόβατα νὰ μὴν ἠμπορεῖ νὰ κάμει ποτέ. Ὡσαύτως καὶ οἱ ἔχοντες χοίρους νὰ μὴν ἠμπορεῖ κανένας νὰ πωλήσει ποτὲ ἔξω οὔτε ἀρσενικὸς οὔτε θηλυκά. Οἱ δὲ χασάπηδες νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ πωλήσουν ποτὲ παραπάνω ἀπὸ τὴν στίμαν. Ὡσαύτως καὶ οἱ φράδες.

Γ΄ Ὅσοι γεωργοὶ θέλουν νὰ ἔχουν πρόβατα νὰ ἔχωσι τὴν ἄδειαν, πλὴν νὰ μὴν ἠμποροῦν ποτὲ νὰ ἔχουν παρὰνῶ ἀπὸ τὰ δέκα πρόβατα τὰ ὁποῖα νὰ τὰ ἔχουν μπαστουρωμένα μέσα

εις τὰ ἐδικά τους πράγματα, διὰ τὰ μὴν ἤθελε πειράξουν ποτὲ κανένα πλησίον τους πράγμα
εις τὸ παραμικρὸν. Ὡσαύτως καὶ ὁ κάθε γεωργὸς τὰ μὴν ἠμπορεῖ τὰ ἔχει παραπάνω ἀπὸ
μίαν σκρόφαν, ὁμοίως καὶ τὸν χοῖρον του, δηλαδή τὸ σκροφάρι του εἰς τὴν κατοικίαν του,
τὲς δὲ παραπάνω σκρόφες τὰ τὲς χαλάσωσιν ἐξ ἀποφάσεως. Ὡσαύτως καὶ ὅποιος ἤθελε
πωλήσει μωζήθρα ἔξω ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ πιαστῆ, θέλει παιδεύεται ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν
καὶ θέλει πληρῶνει τζερμεμὲ γρόσια ἑκατό, κάνοντας καὶ τὴ μωζήθρα ἀθθεντική.

ΙΑ' Οἱ βοσκοὶ τὰ μὴν ἔχουν ἀδειαν τὰ περάσουν τὰ πρόβατά των εἰς τὲς Δῆλες τὸν Μάιον,
ἐὰν μὴ πρότερον δὲν ἤθελε εἰπωσι τὴν εἶδησιν εἰς τὴν Καντζιλλαρίαν. Αὐτὸ τοῦτο θέλει
εἶναι εἰς χρέος οἱ βοσκοὶ τὰ τὸ ἀκολουθοῦν καὶ κατ' ἔτος ...

ΙΓ' Ὅστις ἤθελε πατήσει τὴν καραντίνα τὰ παιδεύεται σφοδρὰ πληρώνοντας καὶ διὰ ποιήν
εἰς τὸ Κοινὸν γρόσια πενήντα ...

ΙΕ' Ὁ καθένας κάτοικος ἐδῶ τὰ εἶναι εἰς χρέος τὰ πληρῶνει τὰ δοσιμάτά του μὲ κάθε προ-
θυμίαν κάμνοντας κάθε τρόπον, οἱ μὲν ἔχοντες ὅλα ὁμοῦ, οἱ δὲ μὴ ἔχοντες ὀλίγον κατ' ὀλίγον
ἐκεῖνο ὅπου ἔχουν. Ὅσοι ὁμως δὲν ἤθελον εἶναι ξεπληρωμένοι ἕως τὸν χρόνον, θέλει πληρῶνον
διάφορον εἰς ὅσα ἤθελε χρωστοῦν ἐκ τῶν δοσιμάτων τους πρὸς ἕξι παραδες τὸ χρέος.

Αὐτοὶ οἱ ἄνωθεν νόμοι ὡς κοινοωφέλιμοι θέλει φυλάττονται ἀπαράβατοι καὶ ἀμετάτρεπτοι
ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς πολιτείας καὶ νήσον ταύτης αἰωνίως καὶ ὅστις ἤθελον
μετατρέψει τὸ παραμικρὸν ἄρθρον ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ ἀνάθεμα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ
προσέτι ὅστις καὶ ἂν εἶναι, ἢ μεγάλος ἢ μικρός, τὰ παιδεύεται σφοδρὰ παρὰ τῆς Κοινό-
τητος ὡς παραβάτης καὶ κακοθελητῆς τῆς πατρίδος ὧν. Εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ ἔνδειξιν
καὶ στερέωσιν κατεσφαλίσθησαν οἱ ἄνωθεν νόμοι μὲ τὴν μεγάλην κοινὴν σφραγίδα ὡς
ψυχὴ ὅλης τῆς Κοιότητος ...».

775

1819. Υπόδειγμα συντάξεως νοταριακῆς πράξης «εμφυτευτικῆς σολιατοποι-
ήσεως». Διαπάδες (Κέρκυρα).

Γ. Ροδολάκης, «Διαμόρφωση νομικῆς ορολογίας στις αγροτικὲς
σχέσεις. Η περίπτωση της Κέρκυρας (16^{ος}-17^{ος} αι.)», στα *Πρακτικά*
του Ζ' Πανιονίου Συνεδρίου, τ. Α', Αθήνα 2004, σ. 391-392, αρ. 1-2.

776

1819. Διαθήκη. Τρίκαλα (Κορινθία).

Ἡ. Γιαννικόπουλος, «Ὁ μητροπολίτης Κορίνθου Ζαχαρίας Β'
(1783-1819) καὶ τὰ προβλήματα τῆς κληρονομίας του», *Παρνασσός*
49 (2007), σ. 226-227, αρ. 1.

777

1819-1831. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγραφα. Βέρβена (Αρκαδία), Μονεμ-
βασία, Μυστράς (Λακωνία).

Γ. Ἀναγνωστόπουλος, «Κρεββατάδες καὶ Λακεδαιμίων», *Λακωνικά* 1 (1932), σ. 190-197, 225-226, 281-283, 286-287.

778

1819-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄργος, Κουτσοπόδι (Ἀργολίδα).

Τ. Μαυροσ, «Τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Τάσου Νέζου», *ΔΙΜΝ* 20 (1990), σ. 348-354, αρ. 2 καὶ 6-11· *ΔΙΜΝ* 21 (1990), σ. 383-385, αρ. 12-15· *ΔΙΜΝ* 22 (1990), σ. 410-412, αρ. 16-17.

778α

1819-1839. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἄγιο Όρος.

Σ. Καδᾶς, *Κῶδιξ Τερᾶς Μονῆς Διονυσίου Ἁγίου Όρους* (ἀρ. χειρογράφου 627), *ιη' ἐθ' αἰ.*, Ἄγιο Όρος 1994, σ. 135-136, 147-148.

779

1820. Ανάκληση διορισμοῦ κοτζάμπαση. Ἄνδρος.

Δ. Πασχάλης, «Κοτζάμπασηδες», *ΗΜΕ* 1935, σ. 311-312.

780

1820. Αποδείξεις παραλαβῆς. Οδησσός, Ὑδρα.

Έ. Πρωτοψάλτης, *Η Φιλική Ἐταιρεία. Ἀναμνηστικὸν τεῦχος ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι*, Ἀθήνα 1964, σ. 264 αρ. 34, σ. 266 αρ. 38.

781

1820. Πώληση ακινήτου. Σκιάθος.

Ί. Φραγκούλας, *Σκιαθίτικα Α'. Ἱστορία τῆς Σκιάθου*, Ἀθήνα 1978, σ. 223-224, αρ. 3.

782

1820. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λιβόρνο.

Β. Κυριαζόπουλος, «Ὁ Μυκονιάτης ἀγωνιστῆς Φραγγιάς Φαμέλης», *ΔΙΕΕΕ* 21 (1978), σ. 92-94, αρ. 1-2.

783

1820. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Κυνουρία (Αρκαδία).
-----, «Τσακωνικό πουλητήριο τοῦ 1820», *Χρονικά τῶν Τσακῶνων*
5 (1980), σ. 47.

784

1820. Κοινοτική απόφαση, με την οποία ρυθμίζεται το εμπόριο κρέατος.
Ἄνδρος.
Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 4. Ἐμπορία κρέατος ἐν Ἄνδρῳ κατὰ
τὰς παραμονὰς τῆς ἐπαναστάσεως», *Πέταλον* 6 (1995), σ. 327-329.

785

1820. Μίσθωση ἔργου. Χίος.
Δ. Πολέμης, «Σημειώματα. 5. Τὸ τέμπλον τοῦ καθολικοῦ τῆς
μονῆς τῆς Ἀγίας», *Πέταλον* 7 (1999), σ. 333-334.

786

1820. Πώληση ακινήτου. Πάτρα.
Κ. Πανίτσας, «Μία περίπτωση ἀγοραπωλησίας οἰκοπέδου στὴν Κάτω
Πόλη τῶν Πατρῶν πρὶν τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821», *Πελοποννησιακὰ*
27 (2003-2004), σ. 47-48.

787

- 1820-1823. Διαθήκη. Ζάκυνθος.
Ν. Κονόμος, «Διαθήκη τοῦ Γεωργίου Κορνηλίου (1820)», *Ἑπτανησιακὰ*
Φύλλα 7/2 (1970), σ. 145-148.

787α

- 1820-1824. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και αποφάσεις δικαιοδοτικῶν
οργάνων. Βραχώρι, Ζυγός, Μεσολόγγι (Αιτωλοακαρνανία).
Θ. Θωμόπουλος, «Ἡ αὐτοδιοίκηση καὶ ὁ ρόλος τοῦ ἐθιμοδικαίου
(δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ) στὴν ἐπαναστατημένη Δυτικὴ Στερεὰ», στον
τόμο *Θέματα Ἑλληνικοῦ Ἐθιμοδικαίου*, Ἀθήνα 1988, σ. 117-119,
136-137, 139-140, 195-205.

788

1820-1831. Προικοσύμφωνα. Μάρμαρα (Πάρος).

Ν. Άλιπράντης, «Δύο προικοσύμφωνα από τὰ Μάρμαρα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 90 (2003), σ. 281-284, αρ. 1-2.

789

1820-1833. Πωλήσεις ακινήτων. Γκούρα, Καστανιά, Φενεός (Κορινθία).

Σ. Μιχόπουλος, «Τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα από την Καστανιά και τη Γκούρα», *Αἴψυτος* 12/31-33 (2004), σ. 61-63, αρ. 1-3.

790

1820-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διοικητικά έγγραφα, δικαστική απόφαση κοινοτικού κριτηρίου. Καρύταινα, Παλούμπα, Τρίπολη (Αρκαδία), Πέτα (Ηλεία), Κόρινθος, Ναύπλιο.

Ά. Τσελλάλης, *Πλαπούτας. Βιογραφία, ανέκδοτο αρχείο-ἀπομνημονεύματα. Διορθώσεις και παρατηρήσεις στην ιστορία τοῦ Σπ. Τρικούπη. Ἐπίσημα ανέκδοτα ἔγγραφα, γράμματα, σημειώματα, ἀλληλογραφία*, Ἀθήνα 1962, σ. 74-76, 138-139, 200-201, 204, 240-241, 264, 552-553.

ΣΥΜΦΩΝΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

1822, 5 Ιανουαρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ ἐγγράφου δηλον γίνεται, ὅτι τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν τὰ δύο μέρη οἰκειοθελῶς και εὐχαρίστως, δηλ. ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τῶν στρατηγῶν και καπεταναίων ὡς ὑποσημειοῦνται και ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κορίνθου Ἀλβανίται και λοιποὶ μπουλονκαμπασῆδες, ὁ Μπεκιρ ἀγᾶ ζουλοφονιάς, ὁ Ἀλήμπης Ἀπτῆλ μπέης ζαδὲς Γκραβενίτης, ὁ Ὅμερ ἀγᾶς Λαλιώτης, ὁ Ἀπτουλά Πελονάμπεη, ὁ Ἰσλάμης ρουμπιστιάνος μὲ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους των ξένους και ὁ Ἀπτουλάς ἀγᾶ Τοπιτζίμπεη, ὅτι συμφώνως ἀπεφάσισαν και ἔδωσαν τὸν λόγον τῆς τιμῆς των εἰς τὸ νὰ ἐξέλθωσι τὴν ἐρχομένην Τετράδην ἔξωθεν τοῦ φρουρίου μὲ τὰ ἄρματα τους και τὰ ροῦχα των και νὰ τοὺς ἐμβαρκάρωμεν νὰ περάσουν εἰς Τριζώνια, ὑποσχόμενος ὁ Πρίγκιψ μετὰ τῶν ὑπογεγραμμένων στρατηγῶν και καπεταναίων ἵνα δώσουν ἐνέχυρα εἰς τοὺς ρηθέντας Ἀλβανίτας δέκα ἀνθρώπους συγγενεῖς καθὼς και οἱ Ἀλβανίται και λοιποὶ ὑπόσχονται νὰ δώσωσι εἰς τὸν Πρίγκιπα και καπεταναίους ἄλλους δέκα ἀνθρώπους των σημαντικούς και συγγενεῖς, οὓς κρίνωσι ἀξίους, ἐνέχυρα, τὰ ὁποῖα ἅμα σὺν Θεῷ φθάσωσι οἱ Ἀλβανίται εἰς τὰ Τριζώνια ὑπόσχονται νὰ τὰ ἀλλάξουν, νὰ δώσουν τὰ ἰδικά μας και νὰ πάρουν τὰ ἰδικά τους, νὰ ἀπέλθουν εἰς τὸν τόπον τους. Ταῦτα ἐσυμφώνησαν ἀμφοτέρωτα τὰ μέρη εὐχαρίστως και ὀρκώνονται εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν πίστην τους και εἰς τὴν τιμὴν τους ἵνα

φυλάξωσιν ἀπαρασάλευτα καὶ εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἔγιναν δύο ὅμοια ἀπαράλλακτα ἐπογεγραμμένα ἰδιοχειρῶς των καὶ βουλωμένα μὲ τὴν βουῖλαν τους, ἵνα βαστᾶ ἓνα τὸ κάθε μέρος καὶ ὑπογράφεται ...».

791

1821. Εἰδικό πληρεξούσιο. Ὑδρα.

Ἐ. Π ρ ω τ ο ψ ἄ λ τ η ς, *Ἀρχεῖο Δημητρίου Γ. Θέμελη: Ἀνέκδοτα ἔγγραφα*, Ἀθήνα 1955, σ. 6-7 αρ. 7.

791α

1821. «Στρατοπολιτικὸν Σύστημα τῆς Σάμου». Τοπικὸ σύστημα διοικήσεως τῆς Σάμου το ὁποῖο καταρτίσθηκε ἀπὸ τον ηγέτη τῆς Σαμιακῆς ἐπανάστασης του 1821 Λογοθέτη Λυκούργου καὶ επικυρώθηκε ἀπὸ την Πανσαμιακὴ Συνέλευση (12/5/1821)³².

Κ υ ρ ι α κ ὀ π ο υ λ ο ς, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Σάμος. Α' «Ἐκθεσις τοῦ τοπικοῦ συστήματος τῆς Σάμου, διοργανισθέντος παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς Α. Λυκούργου ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Μαΐου τοῦ 1821 Ἀ' ἔτους τῆς ἐλευθερίας*», σ. 851-857 (βλ. καὶ Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 705).

791β

1821 (26/5). Πράξη τῆς Συνέλευσης προκρίτων, κληρικῶν καὶ στρατιωτικῶν περὶ συστάσεως του διοικητικοῦ οργανισμοῦ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας. Μονὴ Καλτεζῶν (Αχαΐα).

Κ υ ρ ι α κ ὀ π ο υ λ ο ς, *Συντάγματα, Α'. Ἡ σωζομένη τῆς ἐν Καλτεζαῖς Συνελεύσεως Πραῖξις*, σ. 616 (= Μάμουκας, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν*, τ. 1, σ. 3-4³³).

792

1821. Σχέδια οργανισμῶν τῆς διοικήσεως τῆς Πελοποννήσου καὶ σχετικὲς παρατηρήσεις. Τὰ κείμενα προτάθηκαν ἀπὸ τον Δημήτριο Ὑψηλάντη καὶ προκρίτους τῆς περιοχῆς σε συνόδους του Ἰουλίου καὶ Αυγούστου του 1821. Βέρβενα, Τ(ζ)αράκοβα (Αρκαδία).

32. Πρβλ. λήμμα 833 του παρόντος τόμου.

33. Η συγκεκριμένη πράξη δεν ἔχει αποδελτιωθεῖ στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, ὅπου ὁμως περιλαμβάνονται ἄλλα κείμενα ἀπὸ την ἀνωτέρω ἐκδοσὴ του Α. Μάμουκα.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Πελοπόννησος. Β. «Γενικός Όργανισμός τῆς Πελοποννήσου τὸν ὁποῖο ἐπρότεινε ἐν Βερβένοις ὁ ὑψηλότετος πρίγκηψ Δημήτριος Ὑψηλάντης»* (= Μάμουκας, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν*, τ. 1, σ. 9-12). Γ' «Όργανισμός καὶ Γνώμη τοῦ Λαοῦ τῆς Πελοποννήσου διὰ τὴν τοπικὴν διοίκησίν της, πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς» (= Μάμουκας, *ὁ.π.*, σ. 12-16). Δ' «Προσθήκη δευτέρα καὶ πρότασις τοῦ λαοῦ» (= Μάμουκας, *ὁ.π.*, σ. 16-17). Ε' «Προσθήκη καὶ δευτέρα πρότασις τοῦ πρίγκηπος», σ. 617-623 (= Μάμουκας, *ὁ.π.*, σ. 17-18³⁴).

793

1821. Το κείμενο του «Όργανισμοῦ τῆς Γερουσίας τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος» περί προσωρινῆς διοικήσεως της περιοχῆς ἀπὸ τὴν Αἰτωλία ἕως καὶ τὴν Ἠπειρο. Ψηφίσθηκε ἀπὸ τὴ συνέλευση τῆς Δυτικῆς Χέρσου Ἑλλάδος τὴν 9ῃ Νοεμβρίου 1821. Μεσολόγγι.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Στερεὰ Ἑλλάς. Α' «Όργανισμός τῆς Γερουσίας τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος»*, σ. 635-639 (βλ. καὶ Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 701).

794

1821. «Ό Όργανισμός τοῦ Ἀρείου Πάγου, Γερουσίας τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος» ἢ «Νομικὴ Διάταξις τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος» (Αττικὴ ἕως Μακεδονία) συντάχθηκε ἀπὸ τὸν Θ. Νέγρη καὶ ψηφίσθηκε ἀπὸ τὴ συνέλευση τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδας (15 Νοεμβρίου 1821). Σάλωνα (= Ἄμφισσα) Φωκίδας).

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Στερεὰ Ἑλλάς. Β' «Νομικὴ Διάταξις τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος ἢ Όργανισμός τοῦ Ἀρείου Πάγου, Γερουσίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος»*, σ. 640-658 (βλ. καὶ Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 702).

795

1821. «Ό Όργανισμός τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας» καὶ τὰ προλεγόμενά του (ἀνάδειξη 24 ἀντιπροσώπων με ἐμμεση ἐκλογή). Το κείμενο

34. Οι συγκεκριμένες πράξεις δεν ἔχουν ἀποδελτιωθεῖ στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, ὅπου ὅμως περιλαμβάνονται ἄλλα κείμενα ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκδοση τοῦ Α. Μάμουκα.

ψηφίσθηκε από τη συνέλευση της Πελοποννήσου στην Επίδαυρο την 27η Δεκεμβρίου 1821.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Πελοπόννησος Ζ'*. «Όργανισμός τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας», ΣΤ' «Προλεγόμενα», σ. 626-632 (βλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 700).

796

1821. Συμφωνία των εξεγερμένων Ελλήνων για τη διανομή λείας. Ζαρούχλα (Αχαΐα).

Ν. Κονόμος, *Ιστορικὲς σελίδες καὶ ἀνέκδοτα κείμενα (1571-1821)*, Ἀθήνα 1971, σ. 109-110.

797

1821. Συμφωνητικό του γενικού αρχηγού της επανάστασεως στην περιοχή της Εύβοιας, επισκόπου Νεοφύτου, και του καπετάνιου Γιάννη Καραβέλη. Αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διαφυλάξουν τα έγγραφα της εκστρατείας για την πολιορκία της Εύβοιας. Ύδρα.

Θ. Σιμόπουλος, *Μάρτυρες καὶ ἀγωνισταὶ ἱεράρχαι τῆς ἐλληνικῆς ἐθνεγερεσίας 1821-1829. Β' Συμβολὴ εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας*, Ἀθήνα 1972, σ. 482.

1821, 30 Οκτωβρίου

«Οἱ ὑπογεγραμμένοι ὁ τε καπετὰν Γιάννης Καραβέλης Αἰνίτης, ἐξουσιαστής τοῦ Ἑλληνικοῦ καθωπλισμένου πριγκιτίνου μου, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Καρύστου Νεόφυτος, ναυλωτὴς αὐτοῦ, φανερόνομεν καὶ ὁμολογοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος μας ἐγγνητικοῦ καὶ ὑποσχετικοῦ γράμματος, ὅτι μὲ τὸ νὰ μᾶς ἐδόθη παρὰ τῆς ἐνταῦθα Ναυαρχίας ἐγγραφος ἢ ἄδεια τοῦ νὰ ἐπέλθωμεν μετὰ τοῦ ρηθέντος πριγκιτίνου διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς νήσου Εὐβοίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὁμογενῶν μας εἰς τὰ ἐκεῖσε, ὑποσχομεθα οἱ δύο ὁ τε καπετὰν Γιάννης καὶ ὁ ναυλωτὴς Ἐπίσκοπος Καρύστου Νεόφυτος νὰ διατηρῶμεν μὲ ἀκρίβειαν τὰ ἐγγραφα τῆς ἐκστρατείας μας, τὰ ὅποια μᾶς ἐδόθησαν ἐκ τῆς Ναυαρχίας ταύτης. Εἰς ἔνδειξιν τῆς ἐγγνήσεως καὶ ὑποσχέσεως ἡμῶν ὅπὸν νὰ φυλάξωμεν ὅλα αὐτά, ὅπὸν τὰ ἐγγραφα διορίζουν καὶ ἀποφασίζουν, χωρὶς νὰ ἀθετήσωμεν οὐδὲ ἓν, δίδομεν τὸ παρὸν ιδιόχειρόν μας ἐνυπόγραφον.

Ύδρα 30 Οκτωβρίου 1821
Καπετὰν Γιάννης Καραβέλης ὑπόσχομαι
† Ὁ Καρύστου Νεόφυτος ὑπόσχομαι».

798

1821. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάκυνθος.
 Ν. Κονόμος, *Οικογένεια Στεφάνου: Ιστορία και ανέκδοτα έγγραφα*,
 Άθήνα 1973, σ. 43-45 αρ. 1-3, σ. 55-60 αρ. 12-19, σ. 67-68 αρ. 24.

799

1821. Πρωτοπαπαδική απόφαση καταδίκης κληρικών σε αργία και φυλάκιση
 για συμμετοχή τους στη Φιλική Εταιρεία. Ζάκυνθος.
 Ν. Κονόμος, *Ο Νικόλαος Καντούνης και άλλοι Ζακυνθιοί Φιλικοί.
 Ανέκδοτα κείμενα. Οί πρώτοι μήνες τοῦ Εικοσιένα στην Ζάκυνθο.
 Άγνωστα ἔργα τέχνης ἀπὸ τὴ συλλογὴ Κολαίτη*, Άθήνα 1973, σ.
 20-22 (= Λ. Ζώης, «Κληρικοὶ ἐν ἐξορίᾳ», *Αἱ Μοῦσαι* 24/551 (1916), σ. 3-4).

800

1821. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άγιο Όρος, Σκόπελος.
 Ἴ. Μαμαλάκης, «Νέα στοιχεία σχετικά με τὴν ἐπανάστασιν τῆς
 Χαλκιδικῆς τὸ 1821», *ΔΙΕΕΕ* 14 (1980), σ. 433 αρ. 8, σ. 442-443
 αρ. 15, σ. 456-457 αρ. 25-25α, σ. 462-463 αρ. 32, σ. 466-467 αρ.
 34, σ. 482-483 αρ. 50, σ. 486 αρ. 54.

801

1821. Σύμβαση της Ι. Κοινότητας του Αγ. Όρους και του καπετάνιου Γ.
 Καμπούρη για την φύλαξη των ακτών του Αγ. Όρους. Άγιο Όρος.
 Ερατώ Ζέλλιου-Μαστορόκωστα, «Η Κασσάνδρα στην
 επανάσταση του 1821», *Χρονικά τῆς Χαλκιδικῆς* 46-47 (1991-1992),
 σ. 28-29, αρ. 24.

802

1821. Προικοσύμφωνο. Σκόπελος.
 Κ. Καλλιανός, «Η διαθήκη του επισκόπου της Σκοπέλου Ευ-
 γενίου. Συμβολή στην ιστορία της επισκοπῆς Σκιαθίου και Σκοπέλου
 το ἄμισό του 19^{ου} αἰώνα», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 37 (2000), σ.
 259-262, αρ. 11.

803

1821-1823. Έγγραφα σχετικά με τον απελευθερωτικό αγώνα του 1821 και τη διοικητική οργάνωση της Λακεδαιμόνος. Μυστράς, Τρίπολη.

Α. Φωτόπουλος, *Οι Γιατράκοι του 1821*. τ. Β' Αρχείο Παναγ. Γιατράκου, Αθήνα 2001, σ. 293-295 αρ. 1, σ. 308-309 αρ. 11, σ. 312-313 αρ. 14, σ. 315-321 αρ. 17-19, σ. 328-332 αρ. 27, σ. 352-353 αρ. 40, σ. 361-369 αρ. 46-49, σ. 387-388 αρ. 55, σ. 396-397 αρ. 61, σ. 401-402 αρ. 64.

ΣΥΣΤΑΣΗ «ΑΔΕΛΦΙΚΟΥ ΔΕΣΜΟΥ» ΜΕΤΑΞΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ

1822, 27 Μαΐου

«Ἐν ὀνόματι τῆς Θείας Προνοίας!

Ὅπου ὄσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματί μου, καὶ γὰρ ἐν μέσῳ αὐτῶν. Με τοῦτο ἠθέλησε νὰ δεῖξῃ ὁ φιλόφρων Ἰησοῦς τὸ μέγα καλὸν τῆς ἐνώσεως, ὅταν γίνηται μὲ καθαρὰν συνείδησιν. Με βάσεις τοιαύτας ἀπεφασίσαμεν νὰ κάμωμεν ἀδελφικὸν δεσμόν, ὅστις θέλει φροντίζει τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος συμφέρον. Διὰ τοῦτο κάμνομεν τὸν ἱερὸν τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως ὄρκον διὰ νὰ φυλάξωμεν.

Αον. Τὰ ἀδελφικὰ ἱερὰ μεταξὺ μας χρεὴ ἀδιάσειστα.

Βον. Ὅταν μέλλωμεν νὰ κινήσωμεν τινὰ ὑπόθεσιν, χρεωστοῦμεν εἰς κοινὴν συνέλευσιν νὰ τὴν προβάλωμεν. Ἡ, ἂν δὲν εἴμεθα εἰς ἓνα μέρος, νὰ ἀγροικώμεθα μὲ ἄλλον τρόπον, ὅπου ἡ περίστασις ἤθελε μᾶς ὀδηγήσει, καὶ ἀφ' οὗ ἀκριβῶς τὴν ἐρευνήσωμεν, νὰ τὴν ἀποφασίζωμεν καὶ ἐντόνως νὰ τὴν ἐνεργῶμεν.

Γον. Ἄνισως ἤθελε λάβει χρεῖαν χρηματικὴν κανεὶς ἐξ ἡμῶν, διὰ νὰ κινήσῃ τι πρὸς ὄφελος τῆς Πατρίδος, χρεωστοῦμεν καὶ ἐξ ἰδίων μας νὰ τῷ χορηγῶμεν, ὅσον δυνάμεθα, καὶ ἄλλοθεν νὰ ἐνεργῶμεν νὰ τῷ δίδονται, καὶ νὰ συνεργῶμεν διὰ νὰ λάβῃ τὸ αἴσιον τέλος. Πλὴν καὶ τοῦτο μὲ κοινὴν ἀπάντων συναίνεσιν.

Δον. Ἄνισως ἤθελε λάβει κανεὶς ἐξ ἡμῶν καταδρομὴν, ὑποχρεούμεθα ὅλοι νὰ τὸν ὑπερασπιζόμεθα, καὶ κοινὸν ἐχθρὸν νὰ νομίζωμεν τὸν κατατρέχοντα τὸν ἀδελφόν μας.

Εον. Διὰ νὰ γενῆ ὠφελιμωτέρα ἡ ἔνωσίς μας, χρεωστοῦμεν νὰ φυλάττωμεν τὸν ἱερὸν τοῦτον δεσμόν μυστικόν, καὶ ἀπὸ τὸν πλησιέστερόν μας συγγενῆ, καὶ μόνον ἐκεῖνον νὰ δεχόμεθα εἰς τὴν ἀδελφότητά μας, ὅστις κριθῆ ἄξιος ἀπὸ ὅλους καὶ τὸ μυστικὸν νὰ φυλάξῃ καὶ τὸ Γένος διὰ τῆς ἐνώσεώς του νὰ ὠφελήσῃ.

σον. Ὅστις ἐξ ἡμῶν ἤθελεν ἀθετήσῃ τὰ ῥηθέντα χρεὴ του, κάμνομεν ὄρκον εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα νὰ τὸν παιδεύωμεν μὲ θανάτου ποινήν, ὡς κοινὸν προδότην καὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς πατρίδος.

Πρὸς τοῦτο ἐγράφησαν τέσσερα ὅμοια, καὶ τὸ ἐν δίδεται πρὸς τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, τὸ β' πρὸς τὸν Μᾶρκον Πότζαρην, τὸ γ' πρὸς τὸν Παναγιωτάκην Γιατράκον, τὸ δ' πρὸς τὸν Ἀλεξάκην Βλαχοπούλον, τὰ ὅποια ἔχει χρεὸς ὁ καθεὶς νὰ ἔχη εἰδοποιημένους τοὺς ἀδελφούς τὸ μέρος, ὅπου θέλει ἐναποταμιεύσει τὸ ἰδικόν του. Ὅστε, ἂν, φυλάξῃ Κόριος, ἀποθάνῃ κανεὶς, νὰ τὸ λαμβάνωσιν οἱ λοιποὶ καὶ νὰ τὸ ἐναποταμιεύωσι ὅπου κριθῆ, καὶ

ὑποχρεοῦνται νὰ προστατεύωσι τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀποθανόντος μὲ ζῆλον ἀνήκοντα εἰς τὴν ἀδελφότητα.

Ἐγγραφή τῆ κζ' Μαΐου αωκβ'

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης
Μάρκο Μπότζαρης
Παναγιώτης Γιατράκος
Ἀλεξάκης Βλαχόπουλος».

ΣΥΣΤΑΣΗ «ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ»

«Ἐπειδὴ ὅλοι ἐξεύρομεν καλῶς, ὅτι οὔτε νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἐμποροῦμεν, οὔτε ἔθνος νὰ γνωρισθῶμεν, διὰ τὸ ὅποιον ἐξ ἀρχῆς ἀποφασίσαμεν, ἕως νὰ ἀποθάνωμεν, νὰ ἀγωνισθῶμεν, χωρὶς νὰ δυναμωθοῦν οἱ νόμοι μας καὶ ἡ Διοίκησις ἢ ἐπίτροπος τῶν νόμων. Εἴμεθα προσέτι ὅλοι πληροφορημένοι ἀπὸ ὅσα ἐφέτος ἀκολούθησαν εἰς τὸ ἔθνος μας, ὅτι ἐξ αἰτίας μερικῶν ὁποῦ ἠθέλησαν νὰ καταπατήσουν τοὺς νόμους καὶ ἐπάθαμεν πολλὰ καὶ εἴμεθα εἰς κίνδυνον νὰ χαθῶμεν, ἂν δὲν ἐδιαφέντευαν τὰ ἱερά τοῦ ἔθνους δίκαια οἱ καλοὶ πατριῶται ... Συμφώνως καὶ μὲ μίαν γνώμην ἀποφασίζομεν ἀπὸ τῆς σήμερον ἕως ν' ἀποθάνωμεν νὰ φυλάξωμεν μεταξύ μας μίαν ἀδελφότητα καὶ ἀληθινὴν συμφωνίαν ...

Α'. Νὰ σεβώμεθα τὴν σεβαστὴν Διοίκησιν καὶ νὰ ὑπακούωμεν χωρὶς προφασιολογίας εἰς τὰς προσταγὰς τῆς, ν' ἀκολουθῶμεν ὅσα εἶναι διὰ κοινὴν ὠφέλειαν, καὶ ποτὲ νὰ μὴ διακρίνωμεν τὰ πράγματα μὲ πάθη καὶ φιλοπροσωπίες. Ὅταν δὲ ἔλθῃ περίστασις, νὰ διαφεντεύωμεν τοὺς νόμους μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μας ...

Γ'. Ὡς χρέος τῆς ἀδελφότητος, ὅ,τι ὁ ἕνας ἀδελφὸς γνωρίζει ὅτι ἐμπορεῖ νὰ μεγαλώσῃ τὴν ὑπόληψιν κοινὰ εἰς τὸ ἔθνος ἑνὸς ἄλλου ἢ πολλῶν ἀδελφῶν, νὰ προσπαθῇ μὲ ὄλην τὴν δύναμιν νὰ τὸ ἐνεργῇ. Ὁμοίως ὁ καθεὶς νὰ ἐνεργῇ διὰ τοὺς ἀδελφούς ὅ,τι ἄλλο καλὸν ἐμπορεῖ δι' αὐτούς. Νὰ μὴν βλάβῃ ὅμως τὸ γενικὸν συμφέρον, οὔτε νὰ εἶναι ἐναντίον τῶν νόμων καὶ τῆς θελήσεως τῆς σεβαστῆς Διοικήσεως ...

Ε'. Ἀνίσως κανεὶς ἀδελφὸς κατατρεχθῇ ἀπὸ κανένα ἢ πειραχθῇ, καὶ ἔχῃ ἀνάγκην νὰ βοηθηθῇ, νὰ προσκαλῇ τὸν κοντινότερον ἀδελφὸν τοῦ ἢ ἀδελφούς τοῦ, οἳτοι δὲ ἀμέσως νὰ δίδουν γρήγορα τὴν ἀναγκαίαν βοήθειαν. Νὰ εἶναι εἰς χρέος ὅμως ὕστερα ἐκεῖνος ὁ ἀδελφός, ὁποῦ θέλει ζητήσῃ τὴν βοήθειαν, νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἐπίλοιπους ἀδελφούς, ὅτι δὲν ἔδωσε αὐτὸς καμμίαν αἰτίαν, ἀλλὰ ὅλα τὰ σφάλματα τὰ εἶχεν ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν κατέτρεξε, αὐτὴν δὲν τὴν παράστασίν τοῦ νὰ τὴν μαρτυρήσῃ καὶ ὁ ἀδελφός ὁποῦ θὰ πάγῃ εἰς βοήθειάν τοῦ ...

Ζ'. Ὅποιος ἤθελε παραβῇ καμμίαν ἢ περισσοτέρας ἀπὸ τὰς εἰρημένας συμφωνίας, νὰ τὸν προσκαλοῦν οἱ ἐπίλοιποι ἀδελφοὶ νὰ ἀπολογηθῇ. Καί, ἀφοῦ ἀκούσουν τὴν ἀπολογία τοῦ κατὰ τὰ σφάλματά τοῦ, νὰ τὸν συγχωροῦν ἢ νὰ τὸν ἀναγκάζουν νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς ἀδελφούς μὲ φανερά σημεῖα τῆς μετανοίας τοῦ δι' ὅσα ἔσφαλεν. Ἀνίσως δὲ κανεὶς φανερὰ ἀκολούθῃ ἐναντία τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς ἐνώσεώς μας ἢ ξεβγαίῃ ἀπὸ τὰς ἄνω συμφωνίας, προσκαλούμενος δὲ νὰ ἀπολογηθῇ στέκεται πεισματικῶς εἰς τὴν κακοβουλίαν τοῦ, νὰ προσπαθῶμεν ὅλοι διὰ τῆς σεβαστῆς Διοικήσεως νὰ τοῦ γίνεταί ἡ ἀνάλογος τιμωρία καὶ ἡ ἀνυποληψία ἀπὸ τὸ ἔθνος. Εἰδὲ καὶ τοῦτο δὲν δυνήθωμεν, νὰ τὸν κατατρέχωμεν ἐσχάτως μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μας, μὲ ὅποιον τρόπον στοχασθῶμεν ...

Τέσσαρα ὅμοια ὑπογράφησαν καὶ ἐδόθησαν εἰς χεῖρας τὸ μὲν ἕν ...».

804

1821-1826. Διοικητικά, διαδικαστικά, ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και νοταριακά έγγραφα. Αθήνα, Άργος, Κέα, Ναύπλιο, Ξηροχώρι (Εύβοια).

Κ. Διαμάντης (έπιμ.), *Ἀθηναϊκὸν Ἀρχεῖον. Τόμος τιμητικὸς ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821*, Ἀθήνα 1971, σ. 24-27 αρ. 13-20, σ. 49-50 αρ. 67-69, σ. 52-54 αρ. 80-83, σ. 56-59 αρ. 86-92, σ. 64-66 αρ. 99-101, σ. 70-71 αρ. 106, σ. 112-113 αρ. 162, σ. 285-286 αρ. 212-213, σ. 292-296 αρ. 215-219, σ. 299-300 αρ. 224, σ. 314-315 αρ. 232, σ. 319 αρ. 236, σ. 327 αρ. 244, σ. 336-341 αρ. 255-260, σ. 344-348 αρ. 263-264, σ. 355 αρ. 268, σ. 358-359 αρ. 273, σ. 374-375 αρ. 284.

ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΥΠΕΡ ΤΩΝ «ΕΘΝΙΚΩΝ ΟΣΠΙΤΙΩΝ»

1825, 3 Αυγούστου

«Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Ἐπαρχεῖον Ἀθηνῶν

Τὸ Ἐπαρχεῖον βλέπον μὲ δυσαρέσκειαν τοῦ τὴν κατεδάφισιν τῶν ἐθνικῶν ὀσπιτίων, ἔμαθε μὲ φρίκην τοῦ, ἀφοῦ ἐπέκτεινε καὶ ἐφήπλωσε τὰς ἐρεῦνας καὶ ἐξετάσεις τοῦ παρὰ τινῶν φιλοκάλων πατριωτῶν πολιτῶν, ὅτι ἐκτὸς ἐκείνων διὰ τῶν ὁποίων τὴν ξυλικὴν οἱ στρατιῶται ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ κρύου καὶ τοῦ χειμῶνος βιασθέντες ἤρπαξαν μὲ μικρὰν ζημίαν τῶν τοίχων τῶν. Πολλοὶ δὲ ἀπὸ τοὺς πολίτας ἄνευ ταύτης τῆς ἀνάγκης, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ πλείονες εὐκατάστατοι ἀπὸ τὸ πάθος τῆς φιλαρπαγῆς καὶ πλεονεξίας κινούμενοι ἐγκρέμισαν τὰ πολλὰ ἀσυστόλως, κρυφίως καὶ φανερώς, μετακομίζοντες ξυλικὴν τῶν καὶ πέτρες τῶν καὶ μάρμαρα τῶν σφετεριζόμενοι διὰ αἰσχροκέρδειαν τὰ συμφέροντα τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου καὶ ἐπειδὴ οἱ νόμοι, τὰ ἐθνικὰ κτήματα καὶ χρήματα τὰ ὀνομάζον ἱερὰν παρακαταθήκην καὶ τοὺς ταῦτα καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον ἀρπάζοντας, ἐξωλεστάτους, μνσαρούς, ἀποτροπαίους, ἱεροσύλους καὶ πάσης ἀποστροφῆς ἀξίους καὶ ὡς τοιοῦτους τοὺς παιδεύουν.

Τὸ Ἐπαρχεῖον διὰ τὴν διακώφην εἰς τὸ ἐξῆς τὸν δρόμον τοιούτων ἀνοσιουργημάτων καὶ καταχρήσεων καὶ τὴν ἀποζημιωθῆ τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον διατάττει καὶ διατάττον διακηρύττει:
Αον) Δὲν θέλει τολμήσει τις εἰς τὸ ἐξῆς τὴν βλάβην ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ σωζόμενα ὀσπίτια, οὔτε τὴν ἀρπάσῃ ἀπὸ τὰ κρημισμένα πέτρες, μάρμαρα, ξύλα καὶ κεραμίδια καὶ ὅστις παρηκούσῃ θέλει παιδεύεται ἀσστηρῶς, χωρὶς συγκατάβασιν σωματικῶς χρηματικῶς καὶ μὲ ἀποζημιώσιν.

Βον) Ὅστις ἤρπασεν ἀπὸ αὐτὰ διατάττεται εἰς τριήμερον διορίαν τὴν τὴν γνωστοποίησιν εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον διὰ τὰ ἐπακόλουθα μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐγκρίνει ἀνάλογα μὲ τὸν νόμον καὶ τὴν δικαιοσύνην.

Γον) Ὅσοι κτίσται καὶ ξυλονοργοὶ μετεκόμισαν εἰς ἄλλας οἰκίας ἀπὸ αὐτὰ τὴν ἀναφέρουν εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον, κατὰ τὴν ἀνωθεν διορίαν, ἀλλέως θέλουν παιδεύονται ὡς ἀνωτέρω.

Δον) Συμπληρωμένης τῆς ἀνωθεν προθεσμίας τὸ Ἐπαρχεῖον θέλει ἐκτείνει τὰς ἐξετάσεις τοῦ καὶ ἐρευνήσεις καὶ οἱ παραβάται θέλουν παιδευθῆ ἀνπερεθῆτως μὲ διπλὴν τιμωρίαν...».

804α

1821-1827. Διοικητικά και δικαιοπρακτικά έγγραφα που αφορούν στη σύσταση και λειτουργία σχολείων στην επαναστατημένη Ελλάδα. Αθήνα, Αίγινα, Άνδρος, Άργος, Αργοστόλι, Άστρος, Βυτίνα, Δημητσάνα, Ζάκυνθος, Ιθάκη, Ίος, Καλάβρυτα, Καλαμάτα, Καρύταινα, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κίμωλος, Κόρινθος, Λιβόρνο, Μέγαρα, Μεσολόγγι, Μονεμβασιά, Νάξος, Ναύπλιο, Παρίσι, Παροικιά (Πάρος), Πάτμος, Πόρος, Σαλαμίνα, Σάμος, Σίφνος, Σκόπελος, Σπέτσες, Στεμνίτσα, Σύρος, Τήνος, Τρίπολη, Ύδρα.

Δ. Αντωνίου (εκδ.), *Η εκπαίδευση κατά την ελληνική επανάσταση 1821-1827. Τεκμηριωτικά κείμενα*, Αθήνα 2002, τόμ. Α' 1821-1825, σ. 37-634 αρ. 1-613· τόμ. Β' 1826-1827, σ. 11-286 αρ. 614-869.

805

1821-1829. Δανειακές συμβάσεις. Αρκαδιά (Μεσσηνία).

Μ. Φερέτος, «Στὸ περιθώριο τῆς τριφυλιακῆς ἱστορίας», *Τριφυλιακή Ἑστία* 34 (1980), σ. 315.

806

1821-1830. Νομοθετικά, διοικητικά, στρατιωτικά και δικαιοπρακτικά έγγραφα αναφερόμενα στον επαναστατικό αγώνα της Κρήτης. Δικαστικές αποφάσεις, καταγγελίες και αναφορές σχετικά με ποινικές και αστικές υποθέσεις. Κρήτη.

Ν. Τωμαδάκης, *Ἀνθούλα Παπαδάκη, Κρητικά ἱστορικά ἔγγραφα (1821-1830)*, τ. Α' (1821-1824), Ἀθήνα 1974, σ. 17-612, αρ. 1-696.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΑΡΘΕΝΟΦΘΟΡΙΑΣ.
ΕΠΙΤΑΣΣΕΤΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ

1823, 29 Ιουλίου

«ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἡ Ἐπιτροπή Κριτηρίων

Θεωρήσασα μίαν ἀναφορὰν παρὰ τῆς Πελαγιάς Λαζουροπούλας, ἀναφερομένης ὅτι ἔχουσα κόρην μὲ πρῶτον ἄνδρα ὁποῦ εἶχεν, ἠγαπήθη μετὰ τοῦ δευτέρου ἀνδρός της τὸν ἀνεψιόν, ὅστις ἐν γαστρὶ ἔφερεν αὐτήν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐτραβήχθη, προφασιζόμενος διὰ τοὺς συγγενεῖς του, ὅτι εἰσὶν ἐναντίου τοῦ νυμφευθῆναι αὐτήν.

Καλέσασα αὐτοὺς καὶ ἐξετάσασα ταυτοχρόνως καὶ αὐτοπροσώπως, ἀκριβῶς ὡμολόγησαν ἀμφότεροι, ὅτι ὁμογνώμως ἠγαπήθησαν καὶ πολλάκις συνενερέθησαν, ἕως οὗ συνέλαβεν ἡ γυνὴ καὶ μετὰ τὸ συλληφθῆναι αὐτὴν ὑποχρέωσασα αὐτὴν τὴν κόρην, Κυριακὴν, εἰς ὄρκον, κατὰ τὴν ζήτησιν τοῦ αὐτοῦ ἀνεψιοῦ, ἦτοι τοῦ Νικολῆ Λιοδάκη Μερωνιανοῦ ἐραστοῦ τῆς, ἔχοντα ὑποψίαν κατ' αὐτῆς, ἔλαβεν αὐτὸν ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτι ἐκτός τούτου οὐκ ἐγίνωσκεν καὶ οὐ γνώσκει ἕτερον ἄνδρα, ὡς ἡ ἔγγραφος ἀπόδειξις τοῦ προσταχθέντος πνευματικοῦ πατρὸς οἰκονόμου συναίτη διὰ τὴν ἐξετάσῃ καὶ ὀρκώσῃ αὐτὴν.

Ἀποφασίζει

α. Ἐπειδὴ καὶ ἐφαίνετο συγγένεια ἀναμεταξύ τως, ἔχουσα τὴν αὐτῆς μητέρα ὁ ἀπλοῦς θεῖος αὐτοῦ ἐκρίθη εὐλογον τὴν δώσῃ εἰς αὐτὴν διὰ φθορὰν γρ. 500 καὶ τὴν ζωοτροφῇ αὐτὴν ἕως τοῦ τεκεῖν, καὶ μετὰ τὸ τεκεῖν τὴν ζωοτροφῇ τὸ ὑπ' αὐτῆς γεννηθέν, ἢ τὴν περιλάβῃ αὐτό.

β. Ἐπειδὴ καὶ τὸν τρόπον δὲν εἶχεν ὡς ἄνωθεν, μὴ δυνάμενος τὴν ἀκολουθήσῃ, ἂν καὶ μὲν περισσοτέραν συγκατάβασιν ἤθελεν ἀποφασισθῆ, καὶ θεωρήσασα ὅτι ἀναμεταξύ τους δὲν εἶχον καμμίαν ἄλλην συγγένειαν, ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν ἄκραν ἔνωσιν ὅπου θεωρεῖται ἀναμεταξύ τῆς μητρὸς μετὰ τοῦ θεοῦ, κρίναςα καὶ ἀνακρίναςα ποιότερον τῶν δύο προκειμένων κακῶν! Τὸ νυμφενθῆναι αὐτὴν ὁ ρηθεὶς Νικολῆς, ἀποφασίζει καὶ διορίζει αὐτὸν τὴν λάβῃ καὶ τὴν στεφθῇ ...».

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΕΓΓΥΑΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΝ ΑΘΩΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΓΙΩΝ ΤΟΥ
1823, 18 Αυγούστου

«... (Υποσχετικὸν τοῦ Γεώργη Χαρχαλάκη Ἀρδακτιανοῦ διὰ τοὺς υἱοὺς του, ὅταν ζητηθῶσι. Εἰς. 19 Αὐγούστου)

Δίνω τὸ παρὸν ὑποσχετικὸν εἰς ἀσφάλειαν ἐγὼ ὁ κάτωθεν ὑπογεγραμμένος εἰς τὴν σεβαστὴν Διοίκησιν τῆς πατρίδος, ὅτι ἂν ἡ ἄθωσις ἦτις ἔκαμα διὰ τοὺς υἱοὺς μου ὑπὲρ τοῦ φόνου τοῦ Μιχαὴλ Βεργιτζάκη εἰς Βρούσας ἀποδειχθῇ ψευδῆς τὴν εἶναι ὅλη μου ἡ περιουσία κινητὴ καὶ ἀκίνητος εἰς τὴν ἐθνικὴν Κάσσαν.

Πρὸς τούτοις ὑπόσχομαι εἰς ὅποιονδήποτε καιρὸν ἤθελε ἀποδειχθῇ τινὰς ἀπὸ τοῦ ἀθωωθέντος παρ' ἐμοῦ υἱοὺς μου πταίστης ἢ μέτοχος τοῦ αὐτοῦ φόνου, τὴν δίνω μόνος μου εἰς τοὺς χωριανούς· καὶ εἰς τοῦτο ὑποσημειοῦμαι ...».

807

1821-1831. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ καὶ διοικητικὰ ἐγγράφα, τα οποία αναφέρονται στὴν οργάνωση τῆς ἐκπαίδευσης ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση μέχρι καὶ τὸν Καποδίστρια. Αἴγινα, Κυκλάδες, Πελοπόννησος, Πόρος, Σαλαμίνα, Σπέτσες, Στερεὰ Ελλάδα, Ὑδρα.

Ἄ. Δ α σ κ α λ ά κ η ς, Κείμενα - πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Σειρὰ τρίτη. Τὰ περὶ παιδείας, Μέρος πρῶτον, σ. 27-736 αρ. 2-339, Μέρος δεύτερον, σ. 340-1504 αρ. 340-703, Μέρος

τρίτον, σ. 1505-2068 αρ. 704-999, Συμπλήρωμα ἐγγράφων, σ. 2069-2116, Ἀθήνα 1966-1968.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ Δ' ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

1829, 2 Αυγούστου

«ΨΗΦΙΣΜΑ ΙΑ'.

Η ΕΘΝΙΚΗ Δ' ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Νομίζουσα ἔν τῶν κριωτέρων χρεῶν τῆς νὰ σκεφθῆ περὶ τῶν συντελεστικῶν μέσων εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἐπανόρθωσιν τῆς Πατρίδος·

Θεωροῦσα ὡς βᾶσιν τῆς ἐπανορθώσεως ταύτης τὴν διὰ τῆς ἱερᾶς Θρησκείας καὶ τῆς ὀρθῆς Παιδείας ἠθικὴν τῶν πολιτῶν διαμόρφωσιν·

Καὶ ὁμολογοῦσα τὴν ἀνάγκην του νὰ προμηθεύσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀσφαλῆ πόρον τῶν συντελούντων εἰς τοῦτο μέσων,

α.) Τοῦ νὰ βελτιώσῃ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας·

β.) Τοῦ νὰ προικίσῃ τὸ Ὅρφανοτροφεῖον μὲ εἰσοδήματα ἀνάλογα μὲ τὸν σκοπὸν τῆς καθιδρύσεώς του·

γ.) Νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν πρόοδον τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς καὶ νὰ συστήσῃ Σχολεῖα Τυπικά·

δ.) Νὰ συστήσῃ Σχολεῖα ἀνωτέρας τάξεως διὰ τοὺς ἀφιερωθησομένους εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, εἰς τὴν Πολιτικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλολογίας·

ε.) Νὰ συστήσῃ δημοσίους τυπογραφίας·

Ψ η φ ί ζ ε ι.

Α'. Δίδεται πᾶσα δύναμις καὶ πληρεξουσιότης εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ συνάξῃ, ὅπως κρὴν ἄσφαλέςτερον καὶ καταλληλότερον, ὅλας τὰς κληροδοσίας, ὅσας φιλόκαλοι ὁμογενεῖς ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἀφιέρωσαν, ἢ θέλουν ἀφιερῶσαι εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, εἰς φιλόκροπα καὶ κοινωφελῆ Καταστήματα.

Β. Νὰ διευθετήσῃ, μὲ τὴν σύμπραξιν τῆς Γερουσίας, τὰ ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας ἐδρισκόμενα ἱερὰ καὶ φιλοκροπικὰ Καταστήματα, ὥστε νὰ συνεισφέρουν δι' ὅλας αὐτὰς τὰς ὑπηρεσίας.

Γ. Ἡ Κυβέρνησις θέλει συστήσῃ Γαζοφυλάκιον, ὑπὸ τὴν ἰδίαν τῆς ἄμεσον διεύθυνσιν, εἰς τὸ ὁποῖον θέλει ἀποτίθεσθαι τὰ ἀπὸ τῶν κληροδοσιῶν καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἱερῶν Καταστημάτων συλλεγόμενα χρήματα, ἄρθρ. Α' καὶ Β', προσδιωρισμένα ἐξηρημένως εἰς βελτίωσιν τοῦ Ἱερατείου, εἰς προικισμὸν τοῦ Ὅρφανοτροφείου, εἰς ὑποστήριξιν τῶν Ἀλληλοδιδασκτικῶν Σχολείων, Σχολείων Τυπικῶν, Σχολείων ἀνωτέρας τάξεως διὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικούς, Πολιτικούς, ἢ διὰ τοὺς ἀφιερωθησομένους εἰς τὴν σπουδὴν τῶν τε Ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς φιλολογίας, καὶ εἰς σύστασιν δημοσίων Τυπογραφιῶν ...».

808

1821-1832. Συνταγματικὰ κείμενα των πρώτων Εθνικῶν Συνελεύσεων (Α' Επιδάουρου, Β' Ἀστρους, Γ' Επιδάουρου, Γ' (κατ' ἐπανάληψιν) Ερμιόνης καὶ Τροιζήνας, Δ' Ἀργους, Ε' Ἀργους καὶ Ναυπλίου, Δ' (κατ' ἐπανάληψιν) Μεγάρων καὶ Περαχώρας, Δ' (κατὰ συνέχειαν) Ναυπλίου

και Προνοίας): «Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Α' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν» («Ὄργανικός Νόμος» 1/1/1822) (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 707). «Νόμος τῆς Ἐπιδαύρου ἤτοι προσωρινόν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Ἄστρει Β' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν» (13/4/1826). «Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Ἐρμιόνη καὶ Τροιζῆνι (κατ' ἐπανάληψιν) Γ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν» (1/5/1827) (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 773. Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κώδιξ Ι. Περίοδος Α': Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), σ. 383-396, αρ. 101). «Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Ε' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν ἐν Ναυπλίῳ» (ἢ «Ἡγεμονικόν») (15/3/1832) (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 824). «Ὄργανισμὸς τῶν κατὰ τὴν ἐλληνικὴν ἐπικράτειαν δικαστηρίων» (1832) (Πρακτικά ΝΕ' Συνεδριάσεως τῆς Ε' Ἐθνοσυνελεύσεως). Πρακτικά Συνεδριῶν τῶν πρώτων Ἐθνικῶν Συνελεύσεων, Ψηφίσματα, Προβουλεύματα, Διακηρύξεις τῆς Διοικήσεως, Πρωτόκολλα εισερχομένων καὶ ἐξερχομένων εγγράφων, αναφορές, διακηρύξεις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος καὶ λοιπὰ ἐγγράφα τῆς επαναστατικῆς περιόδου μέχρι τὴν ἀφιξὴ τοῦ Ὄθωνα. Ἄργος, Ἄστρος, Επίδαυρος, Ἐρμιόνη, Κόρινθος, Μέγαρα, Ναύπλιο, Περαχώρα (Κορινθία), Τροιζήνα (Αργολίδα). *Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγενεσίας 1821-1832. Αἱ Ἐθνικαὶ Συνελεύσεις*, τ. 1-3, Ἀθήνα 1971-1974 (*Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγενεσίας* 3-5).

ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝ ΕΠΙΔΑΥΡῶ Α' ΕΘΝΙΚΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ
1822, 1η Ιανουαρίου

«... ΤΙΤΛΟΣ Ε'

ΤΜΗΜΑ Θ'

Περὶ τοῦ Δικαστικοῦ

πζ'. Τὸ Δικαστικὸν εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὰς ἄλλας δύο δυνάμεις, τὴν Ἐκτελεστικὴν καὶ Βουλευτικὴν.

πη'. Σύγκειται ἀπὸ ἕνδεκα μέλη, ἐκλεγόμενα ὑπὸ τῆς Διοικήσεως καὶ ἐκλέγοντα τὸν Πρόεδρόν των.

πθ'. Τὸ Δικανικὸν ἐνεργεῖται διὰ τῶν κριτηρίων, περὶ τῆς συστάσεως τῶν ὁποίων θέλει προσεχῶς ἐκδοθῆ ὁ ἀναγκαῖος νόμος.

ζ'. Ἐκάστον κριτηρίου ἢ περιφέρεια καὶ ὁ γενικὸς τύπος καὶ ἡ μέθοδος τῶν διαδικασιῶν προσδιορίζονται ἀπὸ τὸν ἐκδοθησόμενον νόμον.

ζα'. Ὁ περὶ κριτηρίων ἐκδοθησόμενος νόμος βάσιν θέλει ἔχει τὰ ἐξῆς πέντε ἄρθρα:

ζβ'. Νὰ συστηθῆ ἀνώτατον κριτήριον ὅπου διατρέβει ἡ γενικὴ Διοίκησις· εἰς αὐτὸ ν' ἀποφασίζονται αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐγκληματικαὶ διαδικασίαι ἀνεκκλήτως.

- 4γ'. Εἰς ὅποια μέρη διατρέβουσιν αἱ κατὰ μέρος κεντρικαὶ τῆς Ἑλλάδος διοικήσεις, οἷον αἱ Γερουσίαι, Ἄρειος Πάγος κ.τ.λ., νὰ συστηθῶσι παρόμοια μὲ τὸ γενικὸν τῆς Ἑλλάδος κριτήρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον ν' ἀναφέρονται αἱ διαδικασίαι εἰς τὸ γενικὸν τῆς Ἑλλάδος κριτήριον.
- 4δ'. Νὰ συστηθῶσι καὶ κριτήρια ἀνὰ ἓν εἰς τὸ κέντρον ἐκάστης ἐπαρχίας, ἀφ' ὧν καὶ μόνων ν' ἀναφέρονται αἱ διαδικασίαι εἰς τὰ κατὰ μέρος κεντρικὰ κριτήρια, οἷον τὸ κριτήριον τοῦ Ἄρειου Πάγου κ.τ.λ. Ταῦτα ὅμως τῶν ἐπαρχιῶν τὰ κριτήρια δὲν δικάζουσιν ἐγκληματικὰς διαδικασίας.
- 4ε'. Νὰ διορισθῇ εἰς ἐκάστην κοινότητα ἢ χωρίον εἰς κριτῆς εἰρηνοποιός, ὅστις νὰ κρίνῃ ὑποθέσεις ἄχρις ἑκατὸν γροσίων καὶ ἓν γένει νὰ φροντίζη περὶ ἐξισάσεως πάσης παρεμπιπτούσης διαφορᾶς.
- 4ς'. Τοὺς εἰρηνοποιούς κριτὰς τῶν χωρίων δύνανται νὰ κατηγορήσωσι τὰ κριτήρια τῶν ἐπαρχιῶν τὰ δὲ κριτήρια τῶν ἐπαρχιῶν κατηγοροῦνται ἀπὸ ἐκεῖνα τῶν κατὰ μέρος κεντρικῶν διοικήσεων, καὶ ταῦτα πάλιν ἀπὸ τὸ γενικὸν τῆς Ἑλλάδος δικαστήριον.
- 4ζ'. Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα καὶ σοφώτερα μέλη τῆς Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων ἡ ἀρετὴ νὰ εἶναι ἐγνωσμένη, διὰ νὰ συνθέσωσι κώδικας νόμων πολιτικῶν, ἐγκληματικῶν καὶ ἐμπορικῶν, οἱ ὅποιοι, καθὼς καὶ ἅπας νόμος, καθυποβάλλονται εἰς τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος τὴν ἐπίκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν.
- 4η'. Ἄχρι τῆς κοινοποιήσεως τῶν εἰρημένων κωδίκων, αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐγκληματικαὶ διαδικασίαι βᾶσιν ἔχουσι τοὺς νόμους τῶν ἀειμνήστων χριστιανῶν ἡμῶν αὐτοκρατόρων καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος ἐκδιδόμενους νόμους· διὰ δὲ τὰ ἐμπορικὰ, ὁ ἐμπορικὸς τῆς Γαλλίας κώδιξ μόνος ἰσχύει εἰς τὴν Ἑλλάδα.
- 4θ'. Τὰ βασανιστήρια καταργοῦνται διὰ παντός, καθὼς καὶ ἡ ποινὴ τῆς δημεύσεως.
- ρ'. Μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ ὅλου Δικανικοῦ Σώματος, οὐδεὶς τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος καθεύρεται ἐπὶ λόγῳ ἐγκλήματος, ἄνευ τῆς προσταγῆς τοῦ ἀνήκοντος κριτηρίου, ἐκτός ἂν συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ ...»

ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΛΑΥΡΟΥ ΗΤΟΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝ ΑΣΤΡΕΙ Β' ΕΘΝΙΚΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ

1823, 13 Απριλίου

«...ΤΜΗΜΑ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Περὶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων

- β'. Ὅσοι ἀντόχθονες κάτοικοι τῆς ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος πιστεύουσιν εἰς Χριστόν, εἰσὶν Ἕλληνες καὶ ἀπολαμβάνουσιν, ἄνευ τινὸς διαφορᾶς, ὅλων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ὅμοίως, Ἕλληνές εἰσι καὶ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἀπολαμβάνουσιν ὅσοι, ἔξωθεν ἐλθόντες καὶ τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν πάτριον ἔχοντες καὶ εἰς Χριστόν πιστεύοντες, ζητήσωσι, παρησιαζόμενοι εἰς τοπικὴν ἑλληνικῆς ἐπαρχίας ἀρχὴν, νὰ ἐγκαταριθμηθῶσι δι' αὐτῆς εἰς τοὺς πολίτας Ἕλληνας.
- γ'. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἰσὶν ἴσοι ἐνώπιον τῶν νόμων, ἄνευ τινὸς ἐξαιρέσεως.
- δ'. Ὅσοι, ἔξωθεν ἐλθόντες, κατοικήσωσιν ἢ παροικήσωσιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Ἑλλάδος, εἰσὶν ἴσοι μὲ τοὺς Ἕλληνας ἐνώπιον τῶν νόμων.
- ε'. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶναι δεκτοὶ ἐπίσης εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ, καὶ εἰς ὅλας ἓν γένει τὰς τιμὰς· δοτῆρ δὲ τούτων, μόνῃ ἐκάστου ἢ ἀξιώτης.

ζ. Ἡ ἰδιοκτησία, τιμὴ καὶ ἀσφάλεια ἐκάστου Ἑλλήνου καὶ παντὸς ἀνθρώπου, ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας εὐρισκομένον, εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων.

ζ'. Ὅλαι αἱ εἰσπράξεις πρέπει νὰ διανεμῶνται δικαίως καὶ ἀναλόγως εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς ἐπικρατείας· καμμία δ' εἰσπραξις δὲν γίνεται, ἄνευ προεκδοθέντος νόμου, καὶ κανένας νόμος περὶ εἰσπράξεως δὲν ἐκδίδεται, εἰμὴ διὰ ἓν καὶ μόνον ἔτος.

η'. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ κοινοποιῶσιν ἄλλως τε καὶ διὰ τῶν τύπων τὰς δοξασίας των, ἀλλὰ μὲ τοὺς ἀκολούθους τρεῖς ὅρους:

α'. Νὰ μὴ γίνεται λόγος κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας·

β'. Νὰ μὴν ἀντιβαίνωσιν εἰς τὰς κοινῶς ἀποδεδεγμένας ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς·

γ'. Νὰ ἀποφεύγωσι πᾶσαν προσωπικὴν ὕβριν.

θ. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπικράτειαν οὔτε πωλεῖται, οὔτε ἀγοράζεται ἄνθρωπος· ἀργυρῶντος δὲ παντὸς γένους καὶ πάσης θρησκείας, ἅμα πατήσας τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος, εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἀπὸ τὸν δεσπότην αὐτοῦ ἀκαταζήτητος.

ι. Κανένας δὲν δύναται νὰ βιασθῆ νὰ διαφύγῃ τὸ ἀνήκον κριτήριον.

ια'. Καθένας δύναται νὰ ἀναφέρηται πρὸς τὸ Βουλευτικὸν ἐγγράφως, προβάλλον τὴν γνώμην του περὶ παντὸς πράγματος.

ιβ'. Ἡ Διοίκησις πολιτογραφεῖ ἀλλοεθνεῖς, κατὰ τοὺς ἀκολούθους ὅρους:

α'. Νὰ διατρέψωσι πέντε ὀλόκληρα ἔτη καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο νὰ μὴν ἀποδειχθῶσι ποτὲ ἐγκληματῖαι καὶ νὰ ἀποκτήσωσιν ἐντὸς τοῦ πενταετοῦς διαστήματος ἀκίνητα κτήματα ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ.

β'. Τὰ μεγάλα ἀνδραγαθήματα καὶ αἱ σημαντικαὶ ἐκδουλεύσεις εἰς τὰς χρείας τῆς πατρίδος, ἐνούμεναι μὲ τὴν χρηστότητα τῶν ἠθῶν, εἶναι δικαιώματα ἱκανὰ εἰς πολιτογράφησιν.

γ'. Ὁ πολιτογραφούμενος ἀπολαμβάνει ἀμέσως τὰ δικαιώματα, κατὰ τοὺς §§ β', γ' καὶ η', τὸ δὲ δικαίωμα τοῦ παραστάτου, μετὰ δέκα ἔτη τῆς πολιτογραφήσεως ...

ΤΜΗΜΑ Ζ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Περὶ τοῦ Δικανικοῦ

οα'. Τὸ Δικανικὸν εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὰς ἄλλας δύο δυνάμεις, τὴν Βουλευτικὴν καὶ τὴν Ἐκτελεστικὴν.

οβ'. Τὸ Δικανικὸν ἐνεργεῖται διὰ τῶν κριτηρίων, κατὰ τὸν νόμον τῆς Διοικήσεως.

ογ'. Νὰ συσταθῆ ἀνώτατον κριτήριον, ὅπου διατρίβει ἡ Διοίκησις.

οδ'. Εἰς αὐτὸ νὰ ἀποφασίζωνται αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐγκληματικαὶ διαδικασίαι ἀνεκκλήτως· πρωτοπαρρησίαστος δ' ὑπόθεσις δὲν ἀναφέρεται εἰς αὐτό.

οε'. Νὰ σύγκειται ἀπὸ ἐννέα μέλη, ἐκλεγόμενα ἀπὸ τὸ Βουλευτικὸν καὶ Ἐκτελεστικόν, ἐκτὸς τοῦ Σώματός των, καὶ ἐκλέγοντα τὸν πρόεδρον αὐτῶν.

ος'. Δὲν λογίζεται πλήρης, εἰμὴ ὅταν εἶναι παρόντα ὅλα αὐτοῦ τὰ μέλη.

οζ'. Ἐν ἀπουσίᾳ μέλους τοῦ δικαστηρίου, τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα διορίζει προσωρινὸν τοποτηρητὴν τοῦ ἀπόντος.

οη'. Αἱ ἐγκληματικαὶ διαδικασίαι γίνονται παρρησία καὶ ἀκωλύτως καθένας παρίσταται.

οθ'. Ἄχρι τῆς συστάσεως τοῦ γενικοῦ κριτηρίου, τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα νὰ διορίσῃ ἐννεαμελῆ ἐπιτροπὴν, ἐκτὸς τῶν μελῶν αὐτοῦ, σταθερῶς διατρίβουσαν, ὅπου ἡ Διοίκησις.

οι'. Τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα καὶ

σοφώτερα μέλη τῆς Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων ἡ ἀρετὴ νὰ εἶναι ἐγνωσμένη, διὰ νὰ συνθέσωσι κώδικας νόμων πολιτικῶν, ἐγκληματικῶν καὶ ἐμπορικῶν, οἱ ὅποιοι, καθὼς καὶ ἅπας νόμος, καθυποβάλλονται εἰς τοῦ Βουλευτικοῦ τὴν ἐπίκρισιν καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τὴν ἐπικύρωσιν. Ἄχρι δὲ τῆς κοινοποιήσεως τῶν εἰρημένων κωδίκων, κατὰ μὲν τὰ ἐγκληματικά καὶ πολιτικά ἰσχύουσιν οἱ νόμοι τῶν ἡμετέρων ἀειμνήστων χριστιανῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν τῆς Β' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν ἐκδιδόμενοι νόμοι κατὰ δὲ τὰ ἐμπορικά ἰσχύει μόνος τῆς Γαλλίας ὁ ἐμπορικὸς κώδιξ.

πα'. Κανένας δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ τὸ ἀνήκον κριτήριον.

πβ'. Κανένας δὲν δύναται νὰ μὲνῃ εἰς φυλακὴν περισσότερον ἀπὸ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας, χωρὶς νὰ πληροφηθῇ ἐπισήμως τὰς αἰτίας τῆς φυλακώσεώς του, καὶ περισσότερον ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας, χωρὶς νὰ ἀρχίσῃ ἡ διαδικασία του.

πγ'. Μετὰ τὴν σύστασιν τῶν κατὰ τόπους δικαστηρίων, κανένας δὲν φυλακώνεται ἐπὶ λόγῳ ἐγκλήματος, ἄνευ τῆς ἐγγράφου διαταγῆς τοῦ ἀνήκοντος δικαστηρίου, ἐκτὸς ἐὰν συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ.

πδ'. Ὅλοι οἱ κριταὶ ὑπόκεινται εἰς εὐθύναις, κατὰ τοὺς κατὰ κριτῶν βυζαντινοὺς χριστιανικοὺς νόμους, καὶ τὸ Βουλευτικὸν δικάζει αὐτούς.

πε'. Τὰ βασανιστήρια καταργοῦνται διὰ παντός, καθὼς καὶ ἡ ποινὴ τῆς δημεύσεως ...»

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

1832, Μάρτιος

«ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

1. Τακτικὰ Δικαστήρια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας εἶναι:

α' Τὰ τῶν Εἰρηνοδικῶν

β' Τὰ τῶν Πρωτοκλήτων

γ' Τὰ τῶν Ἐκκλήτων

δ' Τὸ Ἀνώτατον, ὡς ἀκρωτικόν.

2. Ὅλαι αἱ πολιτικαί, ἐμπορικαί, ἐπανορθωτικαὶ καὶ ἐγκληματικαὶ διαφοραὶ κρίνονται εἰς τὰ ρηθέντα δικαστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Περὶ τῶν κατὰ κοινότητος Εἰρηνοδικῶν

3. Ἐκάστη κοινότης ἔχει ἓνα εἰρηνοδικὴν, ὅστις ἐκπληροῖ καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαστοῦ.

4. Ὁ Δημογέρον τῆς κοινότητος εἶναι καὶ εἰρηνοδίκης· ὅπου δὲ εἶναι πλείοτεροι Δημογέροντες κατὰ νόμον, ὁ λαβὼν τὰς πλειοτέρας ψήφους εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Δημογερόντων, ἐκτελεῖ καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ εἰρηνοδίκου.

5. Εἰς περίπτωσιν νομίμου ἐξαιρέσεως ἢ ἀπουσίας τοῦ εἰρηνοδίκου, ὁ μετ' αὐτὸν ἔχων τὰς πλειοτέρας ψήφους Δημογέρον ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντα τοῦ ἐξαιρεθέντος ἢ ἀπόντος.

6. Ἐὰν ὁ Δημογέρον τῆς κοινότητος τέχῃ εἰς μόνον, εἰς περίπτωσιν νομίμου ἐξαιρέσεως ἢ ἀπουσίας αὐτοῦ, ὁ εἰρηνοδίκης τῆς πλησιεστεράς κοινότητος ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντα ἐκεῖνον.

Καθήκοντα τῶν κατὰ κοινότητα Εἰρηνοδικῶν

7. Ὁ εἰρηνοδίκης ἐκάστης κοινότητος ἐκπληροῖ τὰ ἔργα του ἐν συντόμῳ.
 8. Ὡς πολιτικός δικαστὴς κρίνει ὀριστικῶς ὅλας τὰς πολιτικὰς καὶ ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, ὧσων ἡ ἀξία δὲν ὑπερβαίνει τοὺς δέκα φοίνικας, καὶ αἱ δι' αὐτὰς ἀποφάσεις του εἶναι ἀνέκκλητοι. Ἐκκλητῶς δὲ κρίνει καὶ τὰς μέχρι τεσσαράκοντα φοινίκων λογιζομένας ὑποθέσεις.
 9. Ὀφείλει πρὸ πάντων νὰ προβάλλῃ τὸν συμβιβασμὸν εἰς τὰ διαφερόμενα μέρη καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὸν κατορθώσῃ· ἐὰν δ' ἀποτύχῃ, κρίνει καὶ ἀποφασίζει ...

*... Καθήκοντα τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου
 ὡς Πολιτικοεμπορικοῦ*

50. Κρίνει πᾶσαν πολιτικὴν ἢ ἐμπορικὴν ὑπόθεσιν, μὴ ἐξαιρουμένης μηδεμιᾶς, οὔτε τῶν τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ, αἵτινες κρίνονται κατὰ τοὺς ἰδιαιτέρους αὐτῶν τύπους...

Καθήκοντα αὐτοῦ ὡς Ἐγκληματικοῦ

57. Ἐξετάζει καὶ κρίνει ὅλας τὰς κατηγορίας κατὰ τῶν ἐν ὑπουργήμασι κατωτέρας τάξεως τοῦ Διοικητοῦ, τοῦ Δημοσίου Συνηγόρου, τοῦ Προέδρου τῶν Ἐκκλήτων καὶ τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Εἰρηνοδίκου.
 58. Ἐξετάζει καὶ κρίνει τὰς γινομένας κατηγορίας καθ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἢ ξένων, ἐγκαλουμένων δι' ἐγκλήματα πραχθέντα ἐντὸς τοῦ Κράτους, ἢ ἐντὸς ἐμπορικῶν πλοίων ὑπὸ ὁποιαδήποτε σημαίαν εὐρισκομένων εἰς τοὺς λιμένας καὶ παράλια τοῦ Κράτους, ὅταν εἶναι ὑπὸ κάθαρσιν καὶ ἐὰν εἶναι εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν, ὅταν λάβῃ μετοχὴν εἰς τὴν προᾶξιν κανεὶς ἀλλότριος τοῦ πληρώματος.
 59. Ἐξετάζει καὶ κρίνει τὰς γινομένας κατηγορίας καθ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἐγκαλουμένων δι' ἐγκλήματα πραχθέντα ἐντὸς τοῦ Κράτους, εἴτε κατὰ ξηράν, εἴτε κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀλλαχού μὴ κριθέντα μήτε τιμωρηθέντα.
 60. Ἐν γένει τὸ ἀρμόδιον Ἐγκληματικὸν Δικαστήριον εἶναι ἐκεῖνο ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ὁποίου ἐπράχθη τὸ ἐγκλημα ...

... Περὶ αἵρετοκρισιῶν

121. Αἱ αἵρετοκρισίαι, ἄλλαι μὲν εἶναι ἐκούσιοι, ἄλλαι δὲ κατ' ἀνάγκην.
 122. Οἱ διαιτηταὶ ἐκλέγονται ἐλευθέρως παρὰ τῶν διαφορομένων καὶ ἡ ἀπόφασίς των ἔχει ἰσχόν, ὡς πᾶσα ἄλλη τῶν Τακτικῶν Δικαστηρίων, ὡσάκις φυλαχθῶσιν οἱ ὠρισμένοι τύποι.
 123. Εἰς τὰς ἐκουσίους αἵρετοκρισίας, οἱ διαφορόμενοι συμφωνοῦντες ἐκλέγουσιν οἷους καὶ ὅσους θέλουσι διαιτητάς.
 124. Οἱ αἵρετοὶ κριταὶ θέλουσι ἀνταμείβεσθαι ἀπὸ τὰς ἐργασίας των ἀνὰ τοῖς ἑκατὸν ὑπὸ τῆς καθαρᾶς ποσότητος τῆς διαφορᾶς, πληρωνόμενα παρ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν κατὰ πρῶτον. Ὅστις δὲ αὐτῶν καταδικασθῇ ὀριστικῶς, ἀποζημιωῖ τὸν ἕτερον, ἀφοῦ ἐκδοθῇ τελευταῖον ἢ ὀριστικὴ ἀπόφασις.
 125. Ὅστις τῶν ἐκλεχθέντων αἵρετῶν κριτῶν, χωρὶς νομίμου ἢ εὐλογηφανοῦς αἰτίας, ἀποποιηθῇ ἔπειτα ἢ ἀμελήσῃ νὰ ἐκπληρώσῃ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ,

ἐγκαλούμενος εἰς τὸ τῶν Πρωτοκλήτων Δικαστηρίων, καταδικάζεται ἀκολούθως εἰς ποινὴν 50 ἕως 100 φοινίκων, ἐπιπληττόμενος δημοσίως παρὰ τοῦ δικαστηρίου.

Καθήκοντα τῆς ἐκουσίῃ αἰρετοκρασίας

126. Κρίνει ὅλας τὰς πολιτικὰς καὶ ἐμπορικὰς ὑποθέσεις τὰς ὁποίας οἱ διαφερόμενοι καθυποβάλλουσιν εἰς αὐτήν ...»

ΨΗΦΙΣΜΑ Κ'

1832, Μάρτιος

«Ἡ Ἐθνικὴ Ἐ' τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις

Ἀνακρίνασα, προσθαφαιρέσασα καὶ ἐπιθεωρήσασα τὸν καθυποβληθέντα παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ὅργανισμὸν τῶν Δικαστηρίων κατὰ συνέπειαν τοῦ ἄρθ... τῆς ὑπ' ἀρ... πράξεως.

Ψηφίζει

Α'. Ὁ Ὅργανισμὸς οὗτος τῶν Δικαστηρίων ἐπικυροῦται.

Β'. Ἡ Γερουσία, ἅμα συγκροτηθῆ, θέλει συντάξει τύπους διαδικασίας συντόμους καὶ καταλλήλους εἰς τὴν παροῦσαν τοῦ ἔθνους κατάστασιν καὶ κατ' αὐτοὺς θέλουν ἐνεργεῖ τὰ συστηθησόμενα δικαστήρια.

Γ'. Ἡ Κυβέρνησις θέλει διατάξει τὰ ὑπάρχοντα δικαστήρια νὰ τελειώσωσι μέχρι τῆς πρώτης τοῦ ἐλευσομένου Ἰουνίου καὶ ἄνευ ἀναβολῆς ὅλας τὰς ἐκκρεμεῖς δίκας καὶ θέλει καταστήσει ἀντ' αὐτῶν τὰ ἐν τῷ παρόντι Ὅργανισμῷ Τακτικὰ Δικαστήρια, ἅμα ἐκπεραιώσῃ ἢ Γερουσία τοὺς ρηθέντας τύπους διαδικασίας.

Δ'. Οἱ τύποι οὗτοι δὲν θέλουν συγχωρηθεῖ νὰ εἰσάγωνται εἰς ἐκάστην ὑπόθεσιν πλέον τῶν δύο παρεμπιπτόντων ζητημάτων, καὶ ταῦτα, ἐὰν ὦσιν ἀναπόφευκτα καὶ σχετικὰ μὲ τὴν οὐσιαστικὴν ὑπόθεσιν.

Ε'. Ἔως ὅτου συνταχθῶσιν οἱ ἀναγκαῖοι Κώδικες Νόμων, τὰ δικαστήρια ταῦτα θέλουν ἐφαρμόζει εἰς μὲν τὰ ἐγκληματικά τὸ Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν Νόμων τῆς Β' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, εἰς δὲ τὰ πολιτικὰ τοὺς Βυζαντινοὺς Νόμους τῶν Ρωμαίων καὶ Χριστιανῶν Ἀυτοκρατόρων, καὶ εἰς τὰ ἐμπορικὰ τὸν Ἐμπορικὸν Κώδικα τῆς Γαλλίας· πρὸ πάντων δὲ θέλουν ἐφαρμόζει εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως, ἐγκληματικά, πολιτικὰ καὶ ἐμπορικὰ, τοὺς παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐκδιδομένους νόμους.

ς'. Τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα θέλει ἐπιφέρει τὰς ἀναγκαῖας τροπολογίας καὶ βελτιώσεις εἰς τὸν Ὅργανισμὸν αὐτὸν τῶν Δικαστηρίων, ὀδηγούμενον ἀπὸ τὴν πείραν μετὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ.

Ζ'. Αἱ ἐξ ὄλων τῶν κοινωνικῶν σχέσεων πηγάζουσαι συμφωνίαι καὶ αἱ ἀπὸ τῶν διαφόρων συναλλαγμάτων ὑποθέσεις, αἱ γενόμεναι πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, θέλουν ἀποφασίζεσθαι ὡς ἔγιναν τότε, χωρὶς νὰ παραβιάζωνται παντάπασι τὰ ἔγγραφα καὶ αἱ συνθήκαι αἱ γενόμεναι ἐπὶ καλῇ πίστει καὶ κατὰ τὰς ἐπικρατούσας τοπικὰς συνηθείας· τὰ δὲ περὶ γάμων θέλουν φυλάττεσθαι ἀπαράβατα πάντα, ὅπως ἂν ἔγιναν μέχρι τοῦ παρόντος.

Η'. Ὁ Κανονισμὸς οὗτος τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου θέλει ἔχει ἰσχὺν ἕως ὅτου ἀποσβεσθῶσιν αἱ τοιαύτης φύσεως διαφοραί.

Θ'. Αἱ περὶ ληστειῶν τῶν κατὰ τὰς δημοσίας ὁδοὺς δίκας θέλουν δικάζεσθαι κατὰ τὸ ὑπ' ἀρ... ψήφισμα τῆς Κυβερνήσεως, μέχρις ὅτου τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα ἀποφασίσῃ τὰ περὶ τούτου.

Γ. Τὸ παρὸν ψήφισμα καταχωρηθὲν εἰς τὸν Κώδικα τῶν Ψηφισμάτων καὶ κοινοποιηθὲν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ δημοσιευθῆ διὰ τοῦ τύπου.

Ἐξεδόθη ἐν Ναυπλίῳ τὴν ... Μαρτίου 1832

Ὁ Πρόεδρος

*Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Λάμπρος Νάκου»*

809

1821-1832. «Λυτά» έγγραφα των δύο ανωτάτων αρχών (της Α' και Β' Βουλευτικής Περιόδου), έγγραφα απευθυνόμενα κυρίως προς το Βουλευτικό Σώμα από αρχές ή ιδιώτες και δικαστικές αποφάσεις. Άγιος Πέτρος (Αρκαδία), Αίγινα, Ανδραβίδα (Ηλεία), Άργος, Βραχώρι (= Αγρίνιο), Βυτίνα, Γαστούνη (Ηλεία), Επίδαυρος, Ερμιόνη, Καλαμάτα, Κέα, Κεφαλονιά, Κλουκίνες (Αχαΐα), Κόρινθος, Κορώνη, Κρανίδι, Μαραθονήσι (= Γύθειο), Μήλος, Μονεμβασιά, Μυστράς (Λακωνία), Μύκονος, Νάουσα (Πάρος), Ναύπλιο, Ξηροχώρι (Εύβοια), Πάτμος, Πραστός (Αρκαδία), Πύργος (Ηλεία), Σαλαμίνα, Σάμος, Σαντορίνη, Σαραβάλι (Αχαΐα), Σίφνος, Σοποτός (Αχαΐα), Σύρος, Τρίκερι (Μαγνησία), Τρίπολη, Ύδρα, Φιλιατρά (Μεσσηνία), Ψαρά.

Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832, «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου, τ. 1-4, Ἀθήνα 1976-1979 (Άρχεΐα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 9-12).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΠΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ. ΕΠΙΤΑΣΣΕΤΑΙ Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΖΩΗ ΩΡΕΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ

1823, 27 Σεπτεμβρίου

«Υπέρτατη Διοίκησης

Κατὰ τὴν τελευταίαν διαταγὴν τοῦ Σεβαστοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος, σημειωθεῖσαν ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ κριτηρίου καὶ σταλεῖσαν εἰς τὸ κριτήριον κατὰ τὴν 26 Σεπτεμβρίου, ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν Καλαμιωτῶν κατὰ τὴν προεκδοθεῖσαν αὐτῶν ἀναφορὰν εἰς τὴν Διοίκησιν, τοῦ νὰ θεωρηθῆ κατὰ τοὺς νόμους τῶν αἰοιδίμων αὐτοκρατόρων Κωνσταντινουπόλεως, ταύτη τῇ διαταγῇ ἐπόμενοι μετεκαλέσαμεν ὅλους τοὺς κληρονόμους καί, θεωρήσαντες ταύτην τὴν διαφορὰν αὐτῶν, ἀποφασίζομεν κατὰ τοὺς νόμους τῶν ἀειμνήστων αὐτοκρατόρων Κωνσταντινουπόλεως ἵνα, πρῶτον, οἱ κληρονόμοι, καταθέσαντες ἐν τῷ μέσῳ τὰ ὅσα ἔλαβον ἐπὶ λόγῳ προικὸς καὶ ὅσα κατὰ διαφόρους καιροὺς χαρισθέντα αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ μητρὸς ζώντων καὶ ἐνώσαντες ταῦτα πάντα μετ' ἅπασαν τὴν περιοσίαν πατρικὴν καὶ μητρικὴν, μοιράσωσιν ἅπαντα εἰς πέντε ἴσα μέρη καὶ λάβωσιν ἕκαστος ἀνὰ ἓν μερίδιον, ἐξ ἴσου, δηλαδὴ ὁ Ἀναγνώστης, υἱὸς τοῦ μακαρίτου Ἀναγνώστου Νεκταρίου, αἱ δύο ζῶσαι ἀδελφαὶ αὐτοῦ, Καλὴ καὶ Αἰκατερίνη, καὶ τὰ μείναντα πέντε ἀνέψια, Σπύρος, Σήρμος, Ἀναστασία, Μαρία καὶ Σοφία, ἐκ δύο γνησίων ἀδελφῶν θήλων ἀποδεχόμενοι, δεύτερον,

ἐξ ἴσου καὶ πληρώνοντες ἀναλόγως τὸ ἀποδεδειγμένον χρέος τῶν γονέων αὐτῶν, ὡς οἱ νόμοι περὶ τούτων πάντων διακελεύονται. Καὶ μένομεν μὲ ὄλον τὸ σέβας.
Ἐν Σαλαμῖνι ...

Τὸ Αὐτὸ Δικαστήριον
Κωνσταν. Ζῶτος
Στάμος Δασκαλόπουλος».

810

1821-1832. Δάνειο κοινότητας. Γαρδίκι (Φθιώτιδα).

Γ. Λέλης, «Α. Διαχρονική εξέλιξη του θεσμού των δημογεροντιών Ζητουνίου, Πατρατζικίου και συνεδριακή σύναξη αυτών στη διάρκεια της τουρκοκρατίας. Β. Μια ιδιόμορφη πώληση-παραχώρηση των κτημάτων των χωριών: Πελασγίας, Μύλων και του οικισμού Μαχαλά στον Αχμέτ εφέντι τον Ιούλιο του 1820», στον τόμο *Φθιωτική Ιστορία. Πρακτικά 2ου Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας (Ιστορία - αρχαιολογία - λαογραφία)*, τ. Β', Λαμία 2005, σ. 235-237.

811

1821-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λεβέτσοβα (= Κροκεαί, Λακωνία).

Κ. Πίτσιος, *Καρναί (Άράχοβα) Λακεδαίμονος*, Αθήνα 1948, σ. 128 σημ. 8, σ. 186-187, σ. 338 σημ. 1.

812

1821-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κράβαρα, Νεοχώρι (Αιτωλοακαρνανία).

Χ. Χαράλαμπος, «Παναγία Αμπελακιώτισσα. Το σταυροπηγιακό μοναστήρι. Έγγραφα 1821-1864», *Ναυπακτικά* 3 (1986-1987), σ. 439-442 αρ. 1-2, σ. 443-452 αρ. 4-8, σ. 453-457 αρ. 10-12.

813

1821-1851. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, *Ήπειρώτες στη Ζάκυνθο*, Ίωάννινα 1964, σ. 37-38, 57-61, 64-72.

814

1821-1868. Συνθήκες Ειρήνης μεταξύ της Υψηλής Πύλης και των Μ. Δυνάμεων περί ανεξαρτησίας του νεοσύστατου ελληνικού κράτος με αναφορές και στο πολιτειακό καθεστώς της Κρήτης [Συνθήκη Λονδίνου (6/7/1827), Πρωτόκολλα Λονδίνου (1829, 1830)]. Συνταγματικά κείμενα [Σύνταγμα Επιδαύρου (1/1/1822)³⁵, Πολιτικόν Σύνταγμα Τροιζήνας (1827)³⁶, Σύνταγμα Αρμένων (1822)]. Οργανισμός Ελληνικών Επαρχιών (1822), Οργανισμός Κρήτης (1823). Αποφάσεις και Ψηφίσματα Τοπικών Συνελεύσεων Κρητών, Διορισμός Διοργανιστή Κρήτης (1822). Πατριαρχικές επιστολές επί θεμάτων μνηστείας και αδελφοποιίας, έθιμα Σφακίων (1839), διαμαρτυρίες Κρητών κατά της Αιγυπτιακής Διοικήσεως, διαταγές περί πολεμικών επιχειρήσεων, ποικίλων στρατιωτικών ζητημάτων, οικονομικής διαχειρίσεως και διοικητικής οργανώσεως της Κρήτης, διατροφής προσφύγων κ.α.. Εκλογή Δ. Μαυροκορδάτου ως κυβερνήτη της Κρήτης (1867), Κανονισμός Εκτάκτων Δικαστηρίων (1867), πράξεις Αντιβασιλικού Συμβουλίου και Κρητικού Συμβουλίου Διοικήσεως της περιόδου της Αιγυπτιοκρατίας. Παροιμίες νομικού χαρακτήρα. Αρκούδαινα, Αρμένιοι, Ασχύφου, Βρύσες, Γωνίες Μαλεβιζίου, Λουτρό, Μαργαρίτες, Ροδάκινο, Σέλινο, Σφακιά, Χανιά (Κρήτη), Επίδαυρος, Ερμιόνη, Κρανίδι, Ναύπλιο, Κόρινθος, Κωνσταντινούπολη, Λονδίνο, Τροιζήνα.

Σ. Παπαμανουσάκης (έπιμ.), «Κρητικός Κώδιξ Ι. Περίοδος Α': Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), σ. 51-65 αρ. 4-6, σ. 298-310 αρ. 62-69, σ. 310-321 αρ. 70 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 715), σ. 327-331 αρ. 75 (= Γ. Δημακόπουλος, «Ο κώδιξ τῶν νόμων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως 1822-1828», *ΕΚΕΙΕΛ* 10-11 (1963-1964) [1966], σ. 80-84, αρ. 13, σ. 110), σ. 331-333 αρ. 76 (πρβλ. και λήμμα 819 του παρόντος), σ. 334-340 αρ. 77 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 708· πρβλ. και λήμμα 820 του παρόντος), σ. 341-345 αρ. 79-82, σ. 350-353 αρ. 86-87, σ. 353-355 αρ. 88, (= Δημακόπουλος, *ό.π.*, σ. 94-96, αρ. 18), σ. 357-382 αρ. 91-99, σ. 398-404 αρ. 103-105, σ. 418-424 αρ. 111-115³⁷.

35. Πρβλ. και λήμματα 808 και 820 του παρόντος τόμου.

36. Πρβλ. και λήμμα 808 του παρόντος τόμου.

37. Για τις προγενέστερες αποσπασματικές εκδόσεις βλ. Παπαμανουσάκης, *ό.π.*, στην αρχή κάθε πηγής.

Η ΠΡΩΤΗ ΛΕΘΝΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ. ΤΟ ΕΛΛΗΦΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΠΑΡΑΠΕΜΠΕΤΑΙ ΣΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

1827, 6 Ιουλίου

«Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ Ἀδαιορέτου Τριάδος

Ἡ Α.Μ. ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας, ἡ Α.Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας καὶ Ναυάρρας, καὶ ἡ Α.Μ. ὁ αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσιῶν, θεωρήσασαι τὴν ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐπιθέσουν τέλος εἰς τὸν αἰμοσταγὴ ἀγῶνα, ὅστις, παραδίδων τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους εἰς ὅλας τὰς ἀταξίας τῆς ἀναρχίας, προξενεὶ καθ' ἡμέραν νέα ἐμπόδια εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν καὶ δίδει ἀφορμὴν εἰς πειρατικὰς πράξεις, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον προξενοῦν μεγίστας ζημίας εἰς τοὺς ὑπηκόους τῶν συμφωνουσῶν ὑψηλῶν Δυνάμεων, ἀλλ' ἀπαιτοῦν ἐνταντῶ ἐκ μέρους αὐτῶν μέτρα πολυέξοδα ἐπαγρυπνήσεως καὶ καταδιώξεως.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ Α.Μ. ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου τῆς Μεγ. Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας καὶ ἡ Α.Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας καὶ Ναυάρρας ἔλαβον πρὸς τούτοις ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων τὴν θερμὴν πρόσκλησιν νὰ μεσολάβήσωσι παρὰ τῇ ὀθωμανικῇ Πύλῃ καὶ ἐπιθυμοῦσαι, καθὼς καὶ ἡ Α.Μ. ὁ αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσιῶν, νὰ στήσουν τὴν χάσιν τοῦ αἵματος καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὰ δεινὰ παντός εἶδους, τὰ ὁποῖα ἐμποροῦν νὰ προέλθουν ἀπὸ τὴν ἐξακολούθησιν τοιαύτης στάσεως τῶν πραγμάτων.

Ἀπεφάσισαν νὰ ἐνώσουν τὰς προσπάθειάς των καὶ νὰ ρυθμίσουν τὴν σύμπραξίν των δι' ἐπισήμον συνθήκης, ἐπὶ σκοπῶ νὰ εἰρηνεύσουν τὰ διαμαχόμενα μέρη διὰ συμβιβασμοῦ, ὁποῖον ἀπαιτοῦν ἡ φιλανθρωπία καὶ τὸ συμφέρον τῆς ἡσυχίας τῆς Εὐρώπης...

Β. Ὁ προβληθησομένος εἰς τὴν ὀθωμανικὴν Πύλην συμβιβασμὸς θέλει ἐπιστηριχθῆ εἰς τὰς ἀκολουθούσους βάσεις:

Οἱ Ἕλληνες θέλουν γνωρίζει τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σουλτάνου ὡς ὑπερέχοντος κυρίου (*suzerain*) καὶ κατὰ συνέπειαν θέλουν πληρῶναι εἰς τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος ἐτήσιον φόρον, τοῦ ὁποῖου τὸ ποσὸν θέλει διορισθῆ ἅπαξ διὰ παντός διὰ κοινῆς συγκαταθέσεως. Θέλουν κυβερνῶνται ἀπὸ ἀρχάς τὰς ὁποίας αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θέλουν ἐκλέγει καὶ διορίζει, ἀλλ' εἰς τὸν διορισμὸν αὐτῶν ἡ Πύλη θέλει ἔχει προσδιορισμένην τινὰ ψήφον.

Διὰ νὰ κατορθωθῇ ἐντελής διαχώρισις μεταξὺ τῶν ἀτόμων τῶν δύο ἔθνων καὶ διὰ νὰ προληφθῇ πᾶσα σύγκρουσις, συνέπεια ἄφευκτος τόσον πολυχρονίου πάλης, οἱ Ἕλληνες θέλουν λάβει ὑπὸ τὴν κυριότητά των τὰς ἐπὶ τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν ἑλληνικῶν νήσων κειμένας τουρκικὰς ἰδιοκτησίας, με συμφωνίαν νὰ ἀποζημιώσουν τοὺς πρόην ἰδιοκτῆτας ἢ δι' ἐτησίον τινὸς ποσότητος, ἣτις θέλει προστεθῆ εἰς τὸν πληρωθησομένον φόρον εἰς τὴν Πύλην, ἢ δι' ἄλλης τινὸς συμφωνίας τῆς αὐτῆς φύσεως.

Γ. Τὰ μερικώτερα τοῦ συμβιβασμοῦ τούτου καθὼς καὶ τὰ ὄρια τῆς γῆς ἐπὶ τῆς Στερεᾶς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους εἰς τὰς ὁποίας θέλει προσαρμοσθῆ ὁ συμβιβασμὸς θέλουν ἀποφασισθῆ εἰς ἐπομένην διαπραγματεύσιν μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν Δυνάμεων καὶ τῶν δύο ἀντιφερομένων μερῶν...

Ἐγένετο ἐν Λονδίῳ τὴν 6 Ιουλίου 1827.

Αὐδλεῦ Πολιγνάκ Λιέβεν»

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1830, 3 Φεβρουαρίου

«Παρόντων τῶν πληρεξουσίων τῆς Γαλλίας, τῆς Μεγάλης Βρετανίας, καί τῆς Ρωσίας ...

... ἀπεφάσισαν τά ἑξῆς ἄρθρα ὁμοφώνως:

1. Ἡ Ἑλλάς θέλει σχηματίσει ἐν κράτος ἀνεξάρτητον καί θέλει χაίρει ὅλα τά δίκαια πολιτικά, διοικητικά, καί ἐμπορικά προσπεφυκῶτα εἰς ἐντελῆ ἀνεξαρτησίαν.

2. Κατά λόγον αὐτῶν τῶν εἰς τό νέον κράτος πλεονεκτημάτων καί πρός συγκατάνευσιν εἰς τήν ἣν ἐξέφρασεν ἔφεσιν ἡ Πόρτα περὶ τῆς ἐλαττώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 22 Μαρτίου τεθέντων ὁρίων, ἡ διοριστικὴ γραμμὴ τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος, ἀρξαμένη ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσπροποτάμου, θέλει ἀνατρέξει τον ποταμόν αὐτὸν ἕως κατέναντι τῆς λίμνης τοῦ Ἀγγελοκάστρου καί, διασχίσασα τόσον αὐτήν τήν λίμνην ὅσον καί τὰς τοῦ Βραχωρίου καί τῆς Σαυροβίτσας, θέλει καταλήξει εἰς τό ὄρος Ἄρτοτινα, ἐξ οὗ θέλει ἀκολουθήσει τήν κορυφήν τοῦ ὄρους Ἄξου, τήν κοιλάδα τῆς Κοτούρης, καί τήν κορυφήν τοῦ ὄρους Οἴτης, ἕως τόν κόλπον τοῦ Ζητουνίου, εἰς τόν ὁποῖον θέλει καταστήσει πρός τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σπερχειοῦ.

Ὅλαι αἱ χῶραι καί τόποι, κείμενοι πρός μεσημβρίαν αὐτῆς τῆς γραμμῆς, τήν ὁποίαν τό συμβούλιον ἐχάραξεν ἐπὶ τοῦ ἐνταῦθα ὑπὸ στοιχείον σ' συναπτομένου γεωγραφικοῦ πίνακος, θέλουν ἀνήκει εἰς τήν Ἑλλάδα· ὅλαι δέ αἱ χῶραι καί τόποι, οἱ πρός ἄρκτον κείμενοι τῆς αὐτῆς γραμμῆς, θέλουν ἐξακολουθῆ ν' ἀποτελῶσι μέρος τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Θέλουν ἀνήκει ὡσαύτως εἰς τήν Ἑλλάδα ἡ νῆσος Εὐβοία ὀλόκληρος, αἱ Δαιμονόνησοι, ἡ νῆσος Σκύρος, καί αἱ νῆσοι αἱ ἐγνωσμένοι τό ἀρχαῖον ὑπὸ τό ὄνομα Κυκλάδες, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς νήσου Ἀμοργοῦ, κείμεναι μεταξύ τοῦ 36 καί 39 βαθμοῦ πλάτους βορείου καί τοῦ 26 βαθμοῦ μήκους ἀνατολικοῦ τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς Γρενβίσσης...

Ἡ περὶ ἀμνηστίας πράξις τῆς Πύλης θέλει κηρύξει ὅτι κανεῖς Ἑλληνας ἐφ' ὅλην τήν ἔκτασιν τῆς ἐπικρατείας τῆς δεν θέλει εἶναι δυνατόν νά στερηθῆ τῆς ιδιοκτησίας του μηδέ νά ἐνοχληθῆ παντάπασι διὰ τόν λόγον ὅτι ἔλαβε τάχα μέρος εἰς τήν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν. Ἡ περὶ ἀμνηστίας πράξις τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως θέλει κηρύξει τήν αὐτήν ἀρχήν ὑπὲρ ὅλων τῶν Μουσουλμάνων ἢ Χριστιανῶν οἵτινες τυχόν ἔλαβον μέρος ἐναντίον τῆς ὑποθέσεώς της· θέλει δε προσέτι ἐννοεῖσθαι καί δημοσιευθῆ ὅτι οἱ Μουσουλμάνοι οἵτινες ἐκουσίως ἤθελον ἐξακολουθήσει νά κατοικῶσιν εἰς τὰς χώρας καί νήσους τὰς διορισθείσας εἰς τήν Ἑλλάδα θέλουν διατηρεῖ ἐν αὐταῖς τὰς ιδιοκτησίας των καί θέλουν χაίρει ἐν αὐταῖς ἀμεταβλήτως μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ἐντελῆ ἀσφάλειαν.

6. Ἡ ὀθωμανικὴ Πύλη θέλει παρέξει εἰς ὅσους ἐκ τῶν ὑπηκόων της Ἑλλήνων ἤθελον ἐπιθυμήσει νά παραιτήσωσι τό ὀθωμανικόν ἔδαφος προθεσμίαν ἑνός ἔτους διὰ νά πωλήσωσι τὰς ιδιοκτησίας των καί νά ἐξέλθωσιν ἐλευθέρως ἀπὸ τόν τόπον.

Ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει ἀφίσει τό αὐτὸ ἐλεύθερον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος οἵτινες ἤθελον ἐπιθυμήσει νά μεταφερθῶσιν εἰς τόπον ὀθωμανικόν ...»

ΨΗΦΙΣΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΚΡΗΤΩΝ
ΠΕΡΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΑΝΤΕΚΔΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΖΗΜΙΩΝ

1867, 28 Μαρτίου

«Προτάσει τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Κρήτης
Ἡ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ

Ψηφίζει

Πᾶν ἔγκλημα τό ὅποιον ἤθελεπραχθῆ κατά τήν διάρκειαν τοῦ Ἐθνικοῦ τῆς Κρήτης ἀγῶνος πρὸς ἀτομικήν ἀντεκδίκησιν, εἴτε πρὸς βλάβην ἀπλῆν τῆς περιουσίας καί ζημίαν σκόπιμον ἄλλον ἐκ τῶν συναγωνιζομένων Κρητῶν, μετὰ τό πέρασ τοῦ Ἀγῶνος θέλει δικάζεται κατά τούς ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντας πολιτικούς καί ποινικούς Νόμους.

Ἐν Ροδακίῳ Ἀγ. Βασιλείῳ τῇ 28 Μαρτίου 1867»

815

1821-1894. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κάστρο, Λιμενάρια (Θάσος).

Ν. Ροῦδομέτωφ, «Το ἀρχεῖο τῆς οικογένειας παπά Ἰωάννη ἀπό το Κάστρο τῆς Θάσου», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 580-594 ἀρ. 1-19, σ. 596-598 ἀρ. 21-23.

816

1821-1907. Δικαστικές αποφάσεις τῆς Επιτροπῆς Κριτηρίου ἔτους 1823, τοῦ Ἀντιβασιλικοῦ Συμβουλίου τῶν ἐτῶν 1831-1833, τῶν Τακτικῶν Δικαστηρίων, τῶν Στρατοδικείων, τῶν Δημογεροντιακῶν Δικαστηρίων καί Ἐπισκόπων τῶν ἐτῶν 1880-1892 (κατά τὴν περίοδο Ἡμιαυτονομίας), τοῦ Ἐφετείου καί τῶν Κακουργοδικείων τῶν ἐτῶν 1899-1911 (κατά τὴν περίοδο Κρητικῆς Πολιτείας). Κρήτη.

Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Ἐπιτομὴ κρητικῆς νομολογίας», *Τάλως* 2 (1990), σ. 82-315 ἀρ. 49-247.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.

ΤΑ ΝΘΘΑ ΤΕΚΝΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ ΜΟΝΟ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΚΑΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΡΩΜΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

1900

«Ἐπειδὴ πράγματι μὲν ἢ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐν τῇ Νεαρχῇ 12 τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀναγραφόμενων ποινῶν κατά τῶν συναπτόντων ἀθεμίτους γάμους ἀπειλουμένη δήμεσις τῆς περιουσίας

των κατά τήν περίπτωσιν καθ' ἣν δεν ἔχουσιν ἄλλα ἐκ νομίμων γάμων τέκνα «εἴπερ οὐκ ἔχει παῖδας ἐκ προτέρων καί γνησίων τε καί ἀμέμπτων αὐτῷ γενομένους γάμων, εὐθύς μὲν αὐτῷ τήν τῶν οἰκείων πραγμάτων ἔκπτωσιν ἐπικεῖσθαι πάντα δέ τῷ ταμίῳ προσκυροῦσθαι» ὡς τοιαύτη σήμερον δεν ἔχει ἰσχύν, ἀλλ' ἀφοῦ ἡ πρός τό κληρονομεῖν τόν πατέρα ἀνικανότης τῶν τέκνων τούτων δέν εἶναι συνέπεια τῆς διατάξεως ταύτης, ἀλλά τῆς ἀρχῆς κατά τήν ὁποίαν οὗτος «ἀπό τῶν γάμων δείκνυται» (Ν. 5. ἐδ 12 Εἰσηγ. [1.10]) ἔπεται ὅτι τά ἐκ κεκωλυμένον γάμου ὡς νόθα μόνον τήν μητέρα κληρονομοῦσι, δι' ὃ τό Πρωτοδικεῖον στηριχθέν ἐπί τῆς καταργήσεως τῆς ἀνωτέρω διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί ἀναγνωρίσαν τό δικαιοπάροχον τοῦ αὐτοῦ ἐφεσιβλήτου ὡς κληρονόμον τοῦ πατρός της καί τούτῳ τῷ λόγῳ δεχθέν τήν ὑπό δίκην ἀγωγὴν ἡμαρτε καί ἔνεκα τούτων βασίμον οὔσης τῆς ἐφέσεως πρέπει ἡ ἀπόφασίς του να μεταρρυθμισθῆ καί ἀπορριφθῆ ἐκεῖνη καθ' ὅσον οὗτοι οὐδέν ἐπί τῶν ἐπιδίκων ἔχουσι δικαίωμα, ἄτε παρά μή κυρίου ἀποκτήσαντες ...».

817

1822. Απόδειξη εἰσπραξῆς. Θήβα.

Σ. Κ ο υ γ έ α ς, «Σιγίλλια καί ἄλλα ἱστορικά ἔγγραφα τῆς παρὰ τήν Λειβαδείαν Μονῆς Εὐαγγελιστρίας τοῦ Ζαγορά», *Ἐπετηρίς Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσός* 12 (1917), σ. 279.

818

1822. Προικοσύμφωνο. Ἀδριανούπολη.

-----, «Δύο προικοσύμφωνα ἐξ Ἀδριανουπόλεως», *Θρακικά* 2 (1929), σ. 385-386, αρ. 1-2.

819

1822. Σχέδιο Προσωρινοῦ Οργανισμοῦ της νήσου Κρήτης (άρθρα 18), το οποίο υπέβαλε το Ἐκτελεστικό της Α' Εθνικῆς Συνελεύσεως της Επιδάουρου στην κρίση του Βουλευτικοῦ. Επίδαυρος.

Κ υ ρ ι α κ ό π ο υ λ ο ς, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτον. Κρήτη. Α' «Σχέδιον προσωρινῆς διοικήσεως τῆς νήσου Κρήτης»*, σ. 779-781.

820

1822. «Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος». Το πρώτο γενικό πολίτευμα της Ελλάδας με το οποίο η χώρα συγκροτεῖται ὡς ενιαίο και συντεταγμένο κράτος. Ψηφίσθηκε ἀπὸ τὴν Α' Εθνική Συνέλευση στην Πιάδα (= Αρχαία Επίδαυρος) τὴν 1η Ἰανουαρίου 1822 (άρθρα 110). Επίδαυρος.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος δεύτερον. Α': «Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Α' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν»*, σ. 33-43 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 707· βλ και Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κώδιξ Ι. Περίοδος Α': Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), σ. 331-333, αρ. 76)³⁸.

821

1822. Προσωρινό πολίτευμα της Κρήτης (άρθρα 40), το οποίο ψηφίσθηκε από τη συνέλευση των *Παραστατών* της 20^{ης} Μαΐου 1822 υπό την προεδρία του *Διοργανιστή* της νήσου Πέτρου Σκυλίτζη-Ομηρίδη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Κρήτη Β', «Προσωρινόν πολίτευμα τῆς νήσου Κρήτης»*, σ. 782-787³⁹ (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 708· βλ και Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κώδιξ Ι. Περίοδος Α': Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), σ. 334-340, αρ. 77).

822

1822. Αφιέρωση ιερού λειψάνου από τον αδελφό του Διονυσίου Σολωμού. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Αφιέρωση ιερού λειψάνου από τὸν Ροβέρτο Σολωμὸ (1822)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 149-150.

823

1822. Πώληση κινητῶν. Δοβίστα (Σέρρες).

Βάσω Ζαφειροπούλου, «Μία ἀπόδειξη ἀγοραπωλησίας προϊόντων τοῦ 1822», *Πανσερραϊκὸ Ἡμερολόγιο* 5 (1979), σ. 176.

824

1822. Λυτά έγγραφα Α' και Β' Βουλευτικῆς Περιόδου, έγγραφα εφόρων και προκρίτων Πελοποννήσου και Στερεάς Ἑλλάδας, έγγραφα ἐπάρχων και ἀντεπάρχων των Νήσων του Αιγαίου Πελάγους. Λυτά έγγραφα και κατάστιχα οικονομικού περιεχομένου τα οποία ἔχουν συνταχθεῖ ἀπό διαχειριστές χρημάτων και πολεμοφοδίων για τις ἀνάγκες του Αγώνα

38. Πρβλ. και λήμμα 808 του παρόντος τόμου.

39. Το κείμενο δημοσιεύεται κατὰ την ἔκδοση Μάμουκα, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν*, τ. 3, σ. 113-121.

καθώς και από ενοικιαστές δημοσίων φόρων και άλλων εθνικών προσόδων. Κρανίδι, Ναύπλιο (Αργολίδα), Βυτίνα, Ζυγοβίστα, Πραστός, Τρίπολη (Αρκαδία), Γλαρέντζα (Ηλεία), Καλαμάτα, Μικρομάνη, Νεόκαστρο, Νησί, Φιλιατρά (Μεσσηνία), Νάξος, Πάτρα, Σάλωνα (Φωκίδα).

Άρχεϊα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Αὐτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου, τ. 7, Μέρος Α'-Β', Ἀθήνα 1994 (Άρχεϊα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 15), σ. 17 αρ. 17, σ. 18 αρ. 19, σ. 20 αρ. 23, σ. 23-24 αρ. 26-27, σ. 28 αρ. 33, σ. 29-30 αρ. 35-37, σ. 45 αρ. 51, σ. 47-50 αρ. 56-59, σ. 52 αρ. 62, σ. 55 αρ. 64, σ. 57 αρ. 66-67, σ. 61-62 αρ. 71-73, σ. 68 αρ. 79-80, σ. 72-74 αρ. 86-88. τ. 8, Μέρος Γ', Ἀθήνα 1997 (Άρχεϊα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 15), σ. 13 αρ. 7, σ. 16-18 αρ. 10-15, σ. 20-21 αρ. 19-22, σ. 25 αρ. 27-28, σ. 31 αρ. 31-32, σ. 38 αρ. 36, σ. 40 αρ. 39, σ. 41-43 αρ. 41-42, σ. 45 αρ. 44, σ. 47 αρ. 46, σ. 52 αρ. 49, σ. 59 αρ. 54-55, σ. 62 αρ. 60, σ. 64 αρ. 62, σ. 69 αρ. 69, σ. 81 αρ. 85, σ. 100 αρ. 99, σ. 119 αρ. 105, σ. 122 αρ. 108, σ. 127 αρ. 111, σ. 142 αρ. 120, σ. 147-148 αρ. 124-125, σ. 151 αρ. 130, σ. 154-155 αρ. 133-135, σ. 158 αρ. 138, σ. 163 αρ. 143-144, σ. 171 αρ. 154, σ. 172 αρ. 156, σ. 175 αρ. 159, σ. 178 αρ. 164, σ. 179 αρ. 166, σ. 197 αρ. 174, σ. 206 αρ. 180, σ. 245 αρ. 200.

ΠΩΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ «ΔΕΚΑΤΗΣ» ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΠΡΑΣΤΟΥ

1822, 24 Μαΐου

«Διὰ τοῦ παρόντος πολιτικοῦ γράμματος γίνεται δῆλον, ὅτι οἱ ὑπογεγραμμένοι τῆς τε Ὑπερτάτης καὶ τῆς Κεντρικῆς τῆς Πελοποννησιακῆς Διοικήσεως, ὁμοῦ καὶ οἱ ἔφοροι τῆς ἐπαρχίας ταύτης, συνεφώνησαν μὲ τὸν κύριον Σταμάτη Τροχάνη ὡς ἀκολούθως. Οἱ ριθέντες ἐπιστᾶται καὶ ἔφοροι κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τῆς Διοικήσεως ἐπώλησαν πρὸς τὸν εἰρημένον ἀγοραστὴν τὰ δέκατα τῶν γεννημάτων καὶ λοιπῶν προϊόντων τῆς ἐπαρχίας Πραστοῦ κατὰ τὰ ἔκπαια ὀροθέσια, πλὴν τῶν ἐθνικῶν ἐλαιῶν καὶ ἰδιοκτῆτων ἀμπελίων ἐξαιρουμένων καὶ τῶν μοναστηρίων τῶν μὴ δεκατιζομένων ἐν τῷ καιρῷ τῆς τυραννίας τὰ λεγόμενα μαχοῦ, διὰ τὴν λάβην ὁ ἴδιος τὸ χρονικὸν εἰσόδημα τοῦ τρέχοντος ἔτους κατὰ τὸ θέσπισμα τοῦ σεβαστοῦ Μηνηστερίου τῆς Οἰκονομίας διὰ γρ. 7100, ἑπτὰ χηλιάδες καὶ ἑκατόν. Ὁ ἀγοραστὴς δέχεται τὴν ἀγορᾶν τοῦ δειληφθέντος δικαιώματος καὶ ὑπόσχεται νὰ πληρώσῃ τὸ μὲν ἐν τρίτον ἐπὶ χεῖρας, τὰ δὲ δύο λοιπὰ τρίτα τῇ 15 Αὐγούστου καὶ 15 Νοεμβρίου ἐρχομένης ἐκάστης διορίας διὰ τὴν πληρώσῃ τὰ ἄλλα δύο τρίτα ὑπόσχεται νὰ παραδίδῃ τὰ χρήματα εἰς τὴν Ἐφορίαν, ἣτις ὀφείλει νὰ τὰ ἐξαποστέλῃ ἀνυπερθέτως πρὸς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον. Πρὸς ἔνδειξιν ἔγιναν δύο παρόμοια ἐνυπόγραφα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, τὸ μὲν νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν, τὸ δὲ διὰ τὸν ἀγοραστὴν ...»

825

1822. Διατάγματα αναφερόμενα στην οργάνωση των υπουργείων. Επίδαυρος, Κόρινθος.

Γ. Δημακόπουλος, «Αποστολή και αρμοδιότητες τῶν ὑπουργείων κατὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ κράτους (Φεβρουάριος 1822)», *Ἐπετηρὶς Ἰδρύματος Νεοελληνικῶν Σπουδῶν* 12 (2001-2003), σ. 234-242, αρ. 1-7.

825α

1822. Διαθήκη. Τήνος.

Σ. Δελατόλας, «Καρδιανή 3.000 χρόνια. Από τη γεωμετρική περίοδο στον 21^ο αιώνα», στα *Πρακτικά Επιστημονικῆς Συνάντησης, Τήνος. Τα ἔξω μέρη*, Αθήνα 2002, σ. 102-104.

826

1822. Διαθήκη μοναχού. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Γύρω από μια διαθήκη Αγιορείτου Γέροντος. Κολλυβάδες στη Σκιάθο κατά την επανάσταση», *Πρωτῶτον* 86 (2002), σ. 206-207.

827

1822-1823. Χρεωστικά ομόλογα. Ἀμφισσα.

Γ. Κόλιας, «Ἡ μονὴ προφήτῃ Ἡλιοῦ Ἀμφίσσης καὶ τὸ ἀρχεῖον τῆς», *Ἑλληνικά* 5 (1932), σ. 285-286 αρ. 3, σ. 287 αρ. 6, σ. 288 αρ. 9, 12.

828

1822-1824. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σπέτσες, Ὑδρα, Ψαρά.

Β. Σφυρόερας (ἐπιμ.), *Ἀρχεῖον Ψαρῶν 1821-1827, τ. Α΄ Ἐγγραφα τῶν ἐτῶν 1821-1824*, Ἀθήνα 1974, σ. 152 αρ. 160, σ. 162 αρ. 170, σ. 184 αρ. 193, σ. 381 αρ. 375, σ. 409 αρ. 406.

829

1822-1824. Λυτά έγγραφα αρμοδιότητος Ὑπουργείων τῆς Α΄ καὶ Β΄ Βουλευτικῆς

Περίοδου. Αναφορές και καταγγελίες τοπικών αρχών και ιδιωτών περί πολεμικών επιχειρήσεων και στρατιωτικών κινήσεων, διαχειρήσεως και εκμεταλλεύσεως δημοσίας περιουσίας, οικονομικών ατασθαλιών, ζητημάτων διοικητικής οργάνωσης και τοπικών διενέξεων, οικονομικής ενίσχυσης προσφύγων και αγωνιστών, εθνικών εράνων και προσόδων, αποκαταστάσεως της δημοσίας τάξεως κτλ.. Αποδόσεις λογαριασμών. Διορισμοί τοπικών αρχών. Αθήνα, Άνδρος, Άργος, Βοστίτζα (Αίγιο), Δημητσάνα, Δίστομο (Βοιωτία), Επίδαυρος, Θήβα, Καλάβρυτα, Κελαμάτα, Κίμωλος, Κόρινθος, Λεοντάρι, Λεωνίδι (Αρκαδία), Νάξος, Παροικιά (Πάρος), Πόρος, Πύργος (Ηλεία), Τρίπολη, Σάλωνα (Φωκίδα), Σαντορίνη, Σοφικό (Κορινθία), Σπέτσες, Ύδρα, Χίος.
Άρχεϊα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Αὐτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου, τ. 5-6, Ἀθήνα 1981 (Άρχεϊα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 13-14).

ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
 ΠΕΡΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΟΥΛΩΝ

«Άρ. 151

Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, Μινίστρος τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων,

Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Μινιστρῶν

Πρὸς τὸν Μινίστρον τοῦ Δικαίου

Γνωστοποιεῖται κατ' ἐπιταγὴν τῆς Διοικήσεως πρὸς τὸν μινίστρον τοῦ Δικαίου ὅτι, ἐπειδ' ἡ Διοίκησης θεμελιώδη ἀρχὴν ἔχει τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας.

α". Εἶναι ἀπηγορευμένον ἄχρις ἐκδόσεως εἰδικοῦ νόμου νὰ πωλῶνται καὶ ν' ἀγοράζωνται, καθ' ὅλην τὴν ἑλληνικὴν ἐπικράτειαν, ἄνθρωποι ἐκατέρων τῶν γενῶν παντὸς ἔθνους.

β". Ἄν τυχὸν εὐρίσκωνται ἢ ἀκολούθως εὐρεθῶσιν ἀργυρόνητοι, ἀπ' αὐτὴν τὴν ὥραν εἶναι ἐλεύθεροι καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους δεσπότης ἀκαταζήτητοι.

Τὸ μινιστέριον τοῦ Δικαίου νὰ ἐνεργήσῃ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιταγὴν, ἐφ' ὅσον ἀνήκει τῷ αὐτοῦ μινιστερίῳ.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 21 Φεβρ. 1822

Οἱ ὑπογεγραμμένοι

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

Μινίστρος τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων,

Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Μινιστρῶν

Θε. Νέγρης ...»

830

1822-1825. Διαθήκη μοναχού. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Αγιορείτες πάροικοι στη Σκιάθο κατά την Επανάσταση του 1821», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 48 (2005), σ. 196, 200-202.

831

1822-1827. Θεσπίσματα εκδοθέντα κατά τη διάρκεια της Προσωρινής Διοικήσεως της Ελλάδας. Άργος, Κόρινθος, Ναύπλιο.

Γ. Δημακόπουλος, *Ο κώδιξ τῶν θεσπισμάτων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως 1822-1828. Συμπλήρωμα τοῦ κώδικος τῶν νόμων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως*, Ἀθήνα 1967, σ. 17-36, αρ. 1-11.

832

1822-1828. Τυπικοί νόμοι της Προσωρινής Διοικήσεως της Ελλάδας (1822-1827), προβουλεύματα, ψηφίσματα και κανονισμοί της Βουλῆς (1825-1827). Αίγινα, Άργος, Άστρος, Επίδαυρος, Ερμιόνη, Κόρινθος, Κρανίδι, Ναύπλιο, Τρίπολη.

Γ. Δημακόπουλος, «Ο κώδιξ τῶν νόμων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως 1822-1828», *ΕΚΕΙΕΔ* 10-11 (1963-1964) [1966], σ. 60-121 αρ. 1-30, σ. 122-128, αρ. 32-36, σ. 128-140, αρ. 37⁴⁰, σ. 140-221 αρ. 38-71, σ. 224-227 αρ. 31.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 34 ΤΗΣ 1^{ης} ΙΟΥΛΙΟΥ 1824 ΠΕΡΙ ΕΠΗΚΥΡΩΣΕΩΣ
ΤΟΥ «ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ»

«Αριθ. λγ' (= λδ') τοῦ Κώδικος τῶν Νόμων

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ τὸ Ψήφισμα ὑπ' ἀριθμὸν ια' τῆς ἐν Ἄστρει Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἢ διορισθεῖσα Ἐπιτροπὴ ἐξέθετο πρόχειρον Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν τῆς Ἐθνικῆς Βασ Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐκ τῆς ἀναφορᾶς τῆς ἰδίας δηλὸν γίνεται, τὸ ὁποῖον ἐπεξεργασθὲν τὸ Βουλευτικόν, καὶ μὲ τὴν ἐνδεχομένην διόρθωσιν καὶ τὰς γεγρονείας προσθαιρέσεις:

Τὸ Βουλευτικὸν ἐθεσπίσατο

α'. Τὸ παρὸν Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν τῆς Β' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων νὰ ἔχη τὸ κῶρος εἰς τὰ κριτήρια πάσης τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας.

β'. Οἱ κατὰ διαφόρους τόπους δικασταὶ κατὰ τοῦτο νὰ ἐξετάζωσι, δικάζωσι, καὶ καταδικάζωσι τὰ ἐγκλήματα. Ὅσα δὲ τῶν ἐγκλημάτων δὲν ἐμπεριέχονται εἰς τὸ παρὸν Ἀπάνθισμα νὰ κρίνονται κατὰ τὰ Βασιλικά· ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἐκδιδομένους ἀπὸ τὴν Διοίκησιν νόμους κατὰ τὸν § π'.

40. Βλ. λήμμα 848α του παρόντος τόμου.

γ'. Τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου νὰ ἐνεργήσῃ τὸν παρόντα νόμον.

δ'. Ὁ παρὼν νόμος δημοσιευθεὶς καὶ διὰ τοῦ τύπου καταχωρισθῆσεται εἰς τὸν Κώδικα τῶν Νόμων.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 1 Ἰουλίῳ 1824

Ἀντιπρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ

Βρεσθένης Θεοδώρητος

Ἐπικυροῦται

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ

Γ. Κουντουριώτης

Ὁ Ἀ Γραμματεὺς τοῦ Βουλευτικοῦ

Γ. Σκανδαλίδης

Ὁ Προσ. Γεν. Γραμματεὺς

Π. Γ. Ρόδιος.

833

1822-1830. Ψήφισματα των Συνελεύσεων των Σαμίων, με τα οποία ρυθμίζεται το τοπικό σύστημα διακυβέρνησης του νησιού και η άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας. Σάμος.

Κυριακόπουλος, Συντάγματα, Μέρος Τέταρτον. Σάμος. Β. «Ψήφισμα 12ης Ιουνίου 1822» (= Έ. Σταματιάδης, Σαμιακά, ἢτοι ἱστορία τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν παραρχαίων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, τ. Β', Σάμος 1881, σ. 297 επ.⁴¹). Γ. «Απόφασις Συνελεύσεως 8ης Δεκεμβρίου 1822» (= Ν. Σταματιάδης, Σαμιακά, ἢτοι ἀνέλιξις τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Σάμου δι' ἐπισήμων εγγράφων, τ. Α', Σάμος 1899, σ. 163-164). Δ. «Ψήφισμα Συνελεύσεως 19ης Δεκεμβρίου 1822» (= Σταματιάδης, ὁ.π., τ. Α', σ. 175-176). Ε. «(Α') Ψήφισμα Συνελεύσεως 7ης Ιουνίου 1830» (= Σταματιάδης, ὁ.π., τ. Α', σ. 465-466). ΣΤ. «(Β') Ψήφισμα Συνελεύσεως 7ης Ιουνίου 1830», σ. 858-864⁴² (= Σταματιάδης, ὁ.π., τ. Α', σ. 466-467).

834

1822-1831. Μισθώσεις έργου. Καρύταινα, Μεθώνη, Ναύπλιο, Πάτρα, Τρίπολη (Πελοπόννησος).

Χ. Κωνσταντινόπουλος, Οι παραδοσιακοί χτίστες της Πελοποννήσου. Ιστορική και λαογραφική μελέτη, Αθήνα 1983, σ. 145 αρ. 9, σ. 159 αρ. 20, σ. 173 αρ. 31, σ. 178-182 αρ. 33-36.

41. Με το ψήφισμα αυτό, κατόπιν πρωτοβουλίας του επάρχου Κ. Μώραλη, καταλύθηκε το «Στρατοπολιτικό Σύστημα» της Σάμου (πρβλ. λήμμα 791α του παρόντος τόμου) και ψηφίσθηκε νέο σύστημα διακυβέρνησης του νησιού.

42. Τα ψήφισματα της 7/6/1830 εκδίδονται κατ' ακολουθίαν του άρθρου Β' του Πρωτοκόλλου Διασκέψεως Λονδίνου της 8/20.2.1830.

835

1822-1835. Νομοθετικά κείμενα αναφερόμενα στον χαρακτηρισμό της Νέας Επιδάου ως πόλεως και στην προνομιακή φοροαπαλλαγή των κατοίκων της. Αθήνα, Κόρινθος.

Γ. Δημακόπουλος, *Ἡ Νέα Ἐπίδαυρος (Πιάδα), κοιτίς τῆς νεοελληνικῆς πολιτειακῆς ὀργανώσεως (Δεκέμβριος 1821 - Ἰανουάριος 1822). Ἡ συμβολή τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου*, Ἀθήνα 1998, σ. 19-31.

835α

1823. Προσωρινή συμφωνία «συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας» μεταξύ του τάγματος των Ιπποτών του αγίου Ἰωάννη του «Ἱεροσολυμίτου» και της ελληνικής κυβέρνησης. Προβλέπεται η παροχή στρατιωτικής και οικονομικής βοήθειας από το τάγμα με αντάλλαγμα την παραχώρηση των νησιών Ρόδου, Καρπάθου και Αστυπάλαιας. Παρίσι.

Δ. Πασχάλης, «Οἱ Ἰππῶται τῆς Μάλτας καὶ ἀπόκρυφοὶ ἐνέργειαι αὐτῶν περὶ καταλήψεως διαφόρων νήσων τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως», *HME* 11 (1932), σ. 237-243.

1823, 10 Ἰουλίου

«... Ἐπὶ τῷ τέλει δὲ τούτῳ τὰ ὑψηλὰ συμβαλλόμενα μέρη ἀνόμασαν ὡς πληρεξουσίου αὐτῶν, δηλαδὴ τὸ μὲν κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου τὸν κ. μαρκήσιον Νικόλαον-Γαβριήλ Μαρσιέ, στρατάρχη τῆς Αὐτοῦ Χριστιανικωτάτης Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, καὶ τὸν κ. Ἰωσήφ-Νικόλαον μαρκήσιον Δελαπόρτ, στρατάρχη ὁμοίως τῆς Αὐτοῦ Χριστιανικωτάτης Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὸν κ. συνταγματάρχη Ζουρδαίν, οἵτινες, ἀφοῦ ἀμοιβαίως διεκοίνωσαν τὰ διεπιστευτήρια αὐτῶν ἔγγραφα, ἐδρεθέντα ἐν καλῷ καὶ κανονικῷ τύπῳ, συνεφώνησαν τὰ ἑξῆς.

...

Ἄρθρ. ΣΤ'. Τὸ κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου, ἐπιθυμοῦν νὰ συντρέξῃ καταδηλότερον πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἐνώσεως, τὴν ὁποίαν ἡ ταπτότης τῶν συμφερόντων συνῆψε μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων, ἀπεκδέεται ἀπὸ τῆς σήμερον πάντων τῶν δικαιωμάτων καὶ ἀξιώσεων αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς κατοχῆς τῶν βασιλιῶν τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Ἄρθρ. Ζ'. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀναγνωρίζουσα τὸ νόμιμον τῶν προειρημένων δικαιωμάτων καὶ ἀπαιτήσεων τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἀποδέχεται τὴν παραίτησιν τούτων καὶ πρὸς ἀντιστάθμισιν ἐγγυᾶται αὐτῷ τὴν πλήρη καὶ ὀλοσχερῆ κατοχὴν καὶ κυριαρχίαν τῶν νήσων Ρόδου, Καρπάθου καὶ Αστυπάλαιας,

μετὰ τῶν ἐξαρτωμένων ἐξ αὐτῶν νήσων καὶ νησιδρίων, τῶν ἄλλοτε κατεχομένων ὑπὸ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου.

Ἄρθρ. ΙΓ'. Πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν συνδρομὴν τοῦ εὐγενοῦς ἀγῶνος τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, τὸ κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἐκτὸς τῶν κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον προσφερθησομένων στρατιωτικῶν δυνάμεων, ὑποχρεοῦται νὰ συνομολογήσῃ δάνειον μέχρι συμπληρώσεως δέκα ἑκατομμυρίων φράγκων, ἀφιερουμένων ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς συμμαχίας συμφερόντων.

Ἄρθρ. ΙΔ'. Τὸ κυρίαρχον Τάγμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου θέλει παραχωρήσῃ ὡς ἐπιχορήγησιν ἐκ τοῦ δανείου τούτου βοήθειαν τεσσάρων ἑκατομμυρίων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, τὸ δὲ περίσσευμα θέλει χρησιμεύσει εἰς τὰς πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τοῦ τάγματος ἐν Σύρῳ, Ρόδῳ καὶ ταῖς ἄλλαις προμνησθείσαις νήσοις ἀπαιτουμένας δαπάνας.

Ἄρθρ. ΙΕ'. Διὰ τὸ δάνειον τοῦτο θέλουσιν ὑποθηκευθῆ εἰδικῶς αἱ νῆσοι Ρόδος, Κάρπαθος, Ἀστυπάλαια, Σύρος, Οἰνούσαι καὶ ἄλλαι τῷ Τάγματι ἀνήκουσαι διὰ δὲ τὴν ἐξόφλησιν θέλει εὐθύνεσθαι ἀποκλειστικῶς τὸ Τάγμα. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων δύο ὑψηλῶν μερῶν συμπεφωνημένα συνθήκαι ἀπαιτοῦσι μεγίστην μυστικότητα πρὸς αἰσίαν πραγματοποίησιν, συνεφωνήθη μεταξύ αὐτῶν ἵνα τὸ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Τάγματος διαπραγματευσόμενον δάνειον φανερωῖ καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι συνομολογηθῆ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ...».

836

1823. Συνταγματικὸ κείμενο ὑπὸ τὸν τίτλο «Νόμος τῆς Εἰσιδέου» (άρθρα 99). Ψηφίσθηκε ἀπὸ τῆ Β' Ἐθνικῆ Συνέλευση στις 13 Ἀπριλίου 1823 στο Ἄστρος. Με τὸ κείμενο αὐτὸ αναθεωρεῖται τὸ «Προσωρινὸ Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος» τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1822⁴³. Ἄστρος.

Κυριακόπουλος, Συντάγματα, Μέρος Δεύτερον. Β' «Νόμος τῆς Εἰσιδέου ἢτοι Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Ἄστρει Β' Ἐθνικῆν Συνέλευσιν», σ. 47-57 (= Γκίνης, Περίγραμμα, λήμμα 715).

837

1823. Δάνειο κοινότητος Νισύρου. Κάρπαθος.

Σ. Κέντρης, «Παλαιὰ ἔγγραφα Νικείων», Νισυριακά 7 (1981), σ. 295-296, αρ. 5.

838

1823. Τὸ σχέδιο τοῦ συνταγματικοῦ κειμένου τῆς 6^{ης} Ἰουλίου 1823 καὶ ἡ σχετικὴ ἀλληλογραφία. Ερμιόνη.

43. Πρβλ. λήμμα 820 τοῦ παρόντος τόμου.

Γ. Δημακόπουλος, «Τὸ σχέδιον συντάγματος τῆς Ἑλλάδος τῆς 6^{ης} Ἰουλίου 1823», *Μνημοσύνη* 14 (1998-2000), σ. 205-223, αρ. 1-7.

839

1823. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διαδικαστικά έγγραφα. Αγιαννίτικα (Ἄστρος), Μεσολόγγι, Νάξος, Τήνος, Τρίπολη.

Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου, τ. 9, Ἀθήνα 1999 (*Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* 16), σ. 146-148 αρ. 11-12, σ. 179-181 αρ. 39-40, σ. 193-196 αρ. 52-54, σ. 198-199 αρ. 59, σ. 203 αρ. 63, σ. 212-213 αρ. 71-72.

840

1823. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και κοινοτικά έγγραφα, διοικητικός οργανισμός Σαντορίνης και συμφωνία Ελλήνων αξιωματικών για την τήρησή του. Συνθήκη παράδοσης των Τούρκων της Ακροκορίνθου, δικαστική απόφαση επαρχιακού κριτηρίου Τριπόλεως, σύναψη δανείου της Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸ Λόρδο Βύρωνα. Ἄργος, Καλάβρυτα, Κεφαλονιά, Κόρινθος, Μεσολόγγι, Ναύπλιο, Νησί (= Μεσσήνη), Σαντορίνη, Σίφνος, Ταλαντονήσι (Φθιώτιδα), Τήνος, Τρίπολη.

Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Λυτὰ ἔγγραφα» Α' καὶ Β' Βουλευτικῆς Περιόδου, τ. 10, Ἀθήνα 1999 (*Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* 17), σ. 3-14 αρ. 73-81, σ. 15-16 αρ. 83, σ. 17-22 αρ. 86-90, σ. 22-26 αρ. 92-93, σ. 38-39 αρ. 106, σ. 39-41 αρ. 108-109, σ. 42-44 αρ. 111-112, σ. 47-49 αρ. 115-118, σ. 51-53 αρ. 121, σ. 54 αρ. 123, σ. 55-57 αρ. 125-128, σ. 59-60 αρ. 132, σ. 73 αρ. 138, σ. 76 αρ. 140, σ. 85-86 αρ. 149, σ. 87-88 αρ. 151-152, σ. 90-92 αρ. 155-158, σ. 93-95 αρ. 160-161, σ. 97-98 αρ. 163, σ. 100-101 αρ. 166-167, σ. 106 αρ. 170.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΟΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

1823, 26 Οκτωβρίου

«Οἱ Τοῦρκοι ὅσοι εὐρεθῆκανε εἰς τὸ κάστρο τῆς Κόρθος βιασμένοι ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς ζωοτροφίας καὶ ἀπὸ τὴν πείνα καὶ ἀπελπισμένοι ἀπὸ ἱμνάτι καταναγκάζονται νὰ παραδώσουν τὸ ἄνωθεν κάστρο εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνωθεν

και οι πληρεξούσιοι της Ελληνικής Διοικήσεως ὁμοῦ ἐσυμφώνησαν ὡς ἀκολούθως.

α^ο. Ἡ Ἑλληνική Διοίκησις ὑπόσχεται εἰς αὐτοὺς νὰ φυλάξῃ τὴν ζωὴν καὶ τιμὴν ὅλων τῶν Τουρκῶν καὶ νὰ τοὺς στείλῃ σύγουρα μὲ καράβι εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

β^ο. Οἱ Τοῦρκοι ὑπόσχονται νὰ ἀφήσουν τὸ κάστρο μὲ ὅλα τὰ ἄρματα καὶ μὲ ὄλους τοὺς ντζεπχανέδες του. Νὰ ἀφήσουν καὶ ὅλα τοὺς τὰ πράγματα καὶ τοὺς παράδες τοὺς ἔξω ἀπὸ τὰ φορέματά τους, καὶ νὰ εὔγουν μὲ τ' ἄρματά τους, νὰ δώσουν ρεέμια, καὶ νὰ πάρουν ρεέμια διὰ τὴν συγουρητά τους, καὶ ἐγγαίνωντας νὰ φαχθοῦν, καὶ ὅποιος πιασθῇ ὅτι ἔκρυψε τίποτα νὰ παιδεύεται χωρὶς νὰ διανθεντεύεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

γ^ο. Τὰ ρεέμια νὰ ἀλλαχθοῦν ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἱμβαρκαρισθοῦν εἰς τὸ καράβι.

δ^ο. Ὁ ναῦλος τοῦ καραβίου καὶ ὁ ζαερές τοῦ δρόμου νὰ εἶναι εἰς βάρους τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως.

ε^ο. Ὅσοι χριστιανοὶ εὑρεθοῦν εἰς τὸ κάστρο εἴτε ἄνδρες εἴτε γυναῖκες νὰ εἶναι ἐλεύθεροι καὶ νὰ ἐμποδισθοῦν.

ς^ο. Ὑπόσχονται οἱ Τοῦρκοι νὰ δώσουν εἰς τὸν καπετάνον τοῦ καραβίου ἓνα ἀποδεικτικὸν (ιλάμι) ἀπὸ τὴν τοπικὴν ἐξουσίαν καὶ κρίσιν τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τὸ κατεβόδιόν τους, διὰ νὰ τὸ φέρουν εἰς ἀπόδειξιν.

Καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς συμφωνίας αὐτῆς ἐγίναν δύο ὅμοια ὑπογραμμένα καὶ ὑπογράφονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο συμφωνοῦντα μέρη διὰ νὰ λάβῃ καθὲν μέρος ἀπὸ ἓν καὶ διὰ νὰ ἔχουν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης.

Τῆ 26 8βρίου 1823 ἐν Κορίνθῳ.

<Τουρκικὴ σφραγίδα>

Ἐπὶ τοῦ νότου: Τὸ συμφωνητικὸν γράμμα τῶν συνθηκῶν τῆς παραδόσεως τῶν Τουρκῶν τῶν ἐν τῇ Κορίνθῳ».

841

1823-1825. Ἐκκλησιαστικά ἐγγράφα. Ναύπλιο, Τρίπολη.

Ν. Παπαδόπουλος, «Λαογραφικὰ Λακεδαιμονίας. Ἐκκλησιαστικά ἐγγράφα», *Λακωνικά* 1 (1932), σ. 338, 344.

842

1823-1825. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Μεσολόγγι.

Κ. Κώνστας, «Ἱστορικὰ ἐγγράφα τοῦ ἀγῶνος ἐκ τῆς δυτικῆς χέρσου Ἑλλάδος», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 4 (1973), σ. 13-14 αρ. 11, σ. 17 αρ. 17-18, σ. 35-37 αρ. 52.

843

1823-1825. Δικαστικὲς αποφάσεις. Λεωνίδι, Πραστός (Αρκαδία).

Χ. Κυρκιντάνος, «Ἰδιωτικὲς διαφορὲς Τσακῶνων στὰ πρῶτα

πολιτικά δικαστήρια», *Χρονικά τῶν Τσακῶνων* 5 (1980), σ. 116-117, 120-121.

844

1823-1825. Διαθήκη και αναφορά μοναχού προς το «Υπουργεῖον τῆς Θρησκείας» για καταπάτηση εκκλησιαστικῶν κανόνων σχετικῶν με το γάμο και το διαζύγιο. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Ὁ ἁγιορείτης Εὐθύμιος "σταυρουδάς", πάροικος στὴ Σκιάθο κατὰ τὴν ἐπανάσταση», *Μακεδονικά* 25 (1985-1986), σ. 106-109.

845

1823-1826. Προβουλεύματα, πρακτικά και εξερχόμενα έγγραφα τῆς Β' και Γ' Βουλευτικῆς Περιόδου (1823-1824, 1824-1826). Ἄργος, Κρανίδι, Ναύπλιο.

Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας, Ἀθήνα 1972-1974 (*Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* 6-8) τ. 3 σ. 1-279 αρ. 558-1230, τ. 4 σ. 3-540, τ. 5 σ. 1-481 αρ. 1-1385.

845α

1823-1826. Διοικητικά έγγραφα, αναφορές ιδιωτῶν προς διοικητικὲς αρχές. Καλαμάτα, Ναύπλιο, Τρίπολη.

Κ. Κοτσώνης, «Αντώνιος Πιέρου Μαυρομιχάλης, 1793-1873 (Συμβολή στην ιστορία των Μαυρομιχαλαίων)», *Λακωνικά Σπουδαι* 13 (1996), σ. 470-472 αρ. 3-5, σ. 474-476 αρ. 8, σ. 478 αρ. 10.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΝΑΥΠΑΓΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ
ΟΦΕΙΛΩΝ ΤΟΥ ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΟΣ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΑΙΟΥΣ.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΝΑ ΤΕΘΕΙ ΣΕ ΜΕΣΕΓΓΥΗΣΗ Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ

1826, 26 Μαΐου

«Πρὸς τὴν Γενικὴν Ἀστυνομίαν Ναυπλίου

Ἐπειδὴ παρὰ τοῦ μακαρίτου Γρηγορίου Δικαίου μοὶ χρεωστοῦνται γρόσια μετροῦτὰ τῶν ἀριθ. δέκα χιλιάδας (Ν. 10.000), τῶν ὁποίων τὴν ἐνυπόγραφον τοῦ διαληφθέντος μακαρίτου ἀπόδειξιν δὲν ἔχω πλησίον μου ἀλλ' εἰς τὸ ὀσπήτιόν μου εἰς Σπάρτην (Μάνην), ἐπειδὴ κατὰ τὴν γενικὴν εἰς τὸν θεῖόν μου Κ^ω Κωνσταντῖνον ἀπόδειξιν τοῦ ἰδίου χρεωστοῦνται εἰς τὸν ἄλλον θεῖόν μου Κ^ω Ἀντωνιάκην γρόσια 11.235, ἀναφερόμενος εἰς τὴν Γενικὴν ταύτην Ἀστυνομίαν, τίθημι εἰς μεσεγγυον τὸ ὑπ' ἀρ. 72-73 ὀσπήτιον τοῦ εἰρημένου, ἐπ'

ὀνόματι τοῦ εἰρημένου θείου μου Κ^ο Ἀντωνάκη. Παρακαλῶ δὲ τὴν Γενικὴν Ἀστυνομίαν, ἀφ' οὗ ἐνεργήσῃ τὸ μεσέγγνον τοῦτο καθ' ὃν ἀνήκει τρόπον, παρακαλεῖται ἡ Γενικὴ ταύτη Ἀστυνομία νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν κληρονόμον, ὅστις καὶ ἐπίτροπος τοῦ ὀνηθέντος ὀσπητίου, Κ^ο Ἰωάννην Δικαῖον καὶ νὰ μοὶ δώσῃ ἴσον τοῦ παρόντος μου ἀπαράλλακτον εἰς ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν μου. Μένω ἐξ ὀνόματος τοῦ θείου μου Κ^ο Ἀντωνάκη.

Ὁ πατριώτης
Γεώργιος Μαυρομιχάλης».

846

1823-1831. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ναύπλιο, Πύργος.
— — —, *Αρχεῖο του πρωτοφιλικῆ Παναγιώτη Αναγνωστόπουλου 1790-1854*, Ἀνδρίτσαινα 2003, σ. 15-16.

847

1823-1896. Πατριαρχικά έγγραφα καὶ αποφάσεις. Δράμα, Κωνσταντινούπολη.
Δ. Κυράτσος, *Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας μετὰ βάση πατριαρχικά έγγραφα, 1608-1931*, Δράμα 1998, σ. 97-99, 264-269, 273, 303-305, 341-342.

847α

1824. Αναγκαστικὴ ἐκποίηση ακινήτου λόγω καθυστέρησης πληρωμῆς φορολογικῶν χρεῶν. Ζαγόρι (Ἰωάννινα).
Κ. Τζιόβας, «Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἡπειρωτικῶν θεσμίων», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 5 (1930), σ. 54.

848

1824. Χρεωστικὸ ὁμολογ. Πελοπόννησος.
Δ. Οἰκονόμου, *Ἀρχεῖον τοῦ στρατηγοῦ Κώστα Μπότζαρη*, Ἀθήνα 1934, σ. 11-12.

848α

1824 Τὸ «Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν» (ἄρθρα 82), ὁ πρῶτος Ποινικὸς Κώδικας του νεοσύστατου Ἑλληνικοῦ κράτους, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει μόνον Εἰδικὸ Μέρος. Ἐντὸς των ἀρθρων περὶ συγκεκριμένων ἀδικημάτων ἀπαντώνται ὀρισμένες γενικοῦ περιεχομένου διατάξεις. Ἄστρος.

Δ. Μιράσγετζης, *Ο πρώτος Ποινικός Κώδιξ της νεωτέρας Ελλάδος (Τὸ «Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν» τοῦ 1823)*, Ἀθήναι 1940, σ. 29-40⁴⁴.

«Ἀριθ. λγ' τοῦ Κώδικος τῶν Νόμων

ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

... Κεφάλαιον ΣΤ'

Περὶ καταχρήσεως τῶν ὑπουργῶν τῆς Διοικήσεως

κα'. Ὅποιος τῶν διοικητῶν, ἢ ὑπουργῶν τῆς Διοικήσεως βλάβη παρανόμως τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, ἢ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα ἐνὸς ἢ πολλῶν πολιτῶν, ἢ δῶση ἔγγραφον διαταγὴν ἀντιβαίνουσαν εἰς τὸν Ὑφανιστικὸν Νόμον, νὰ ἐκπίπτῃ τοῦ ὑπουργήματός του καὶ νὰ στερηθῆται δέκα χρόνους τὰ πολιτικὰ ὑπουργήματα, καὶ νὰ παιδεύεται ὡς ἀπλοῦς πολίτης, κατὰ τὸ ἀμάρτημά του.

κβ'. Ὅποιος ὑπουργὸς τῆς Διοικήσεως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν χρεῶν του ἤθελε μεταχειρισθῆ βίαν, ἢ διορίσει ἄλλον νὰ τὴν κάμῃ ἐναντίον τινὸς ὑποκειμένου παρανόμως, νὰ ἐκπίπτῃ ἀπὸ τὸ ὑπουργήματόν του, καὶ νὰ παιδεύεται κατὰ τὸ ἀμάρτημά του.

κγ'. Ὅποιος ὑπουργὸς τῶν κριτηρίων, ἢ τῆς ἀστυνομίας ἔμβη εἰς οἰκίαν πολίτου ἐκτὸς τῶν περιστάσεων τῶν διορισμένων ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ ἐναντίον εἰς τοὺς τρόπους ὁποῦ διορίζει ὁ νόμος, νὰ παιδεύεται μὲ χρηματικὴν ποινὴν ἀπὸ δέκα ἕως ἑκατὸν γροσίων.

κδ'. Ὅποιος τῶν ὑπουργῶν τῆς Διοικήσεως μεταχειρισθῆ τὴν δύναμιν τοῦ ὑπουργήματός του διὰ νὰ ἐναντιωθῆ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν νομίμων διαταγῆς ἀνηκούσης εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν νομίμων δοσιμάτων, ἢ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν κριτηρίων, ἢ εἰς ὅποιανδήποτε ἄλλην ὑπόθεσιν, νὰ φυλακώνεται ἀπὸ τρεῖς ἕως πέντε χρόνους, καὶ νὰ στερηθῆται δέκα χρόνους τῶν πολιτικῶν ὑπουργημάτων.

κε'. Ὅποιος τῶν ὑπουργῶν ἀνακληθῆ, ἢ ἐμποδισθῆ, ἢ ἐξωσθῆ ἀπὸ τὸ ὑπουργήματόν του μὲ διαταγὴν τῆς Διοικήσεως καὶ παρακούσῃ, νὰ πληρῶνῃ ἀπὸ ἑκατὸν ἕως χίλια γροσία καὶ νὰ ἀποκλείεται τῶν δημοσίων ὑπουργημάτων ἀπὸ δύο ἕως πέντε χρόνους.

κς'. Ὅποιος ὑπουργὸς κρατήσῃ εἰς φυλακὴν πολίτην περισσότερον τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν χωρὶς νὰ τῷ φανερώσῃ τὴν νόμιμον αἰτίαν τῆς φυλακώσεώς του, νὰ ἐκπίπτῃ τοῦ ὑπουργήματός του καὶ νὰ ἀποζημιωθῇ τὸν φυλακωθέντα.

κζ'. Ὅποιος πολίτης χωρὶς ἐπιταγὴν τῆς Διοικήσεως φυλακώσῃ ἄλλον, νὰ φυλακώνεται ἀπὸ ἕξι μῆνας ἕως δύο χρόνους καὶ νὰ ἀποζημιωθῇ τὸν φυλακωθέντα.

Κεφάλαιον Ζ'

Περὶ δωροδοκίας τῶν δημοσίων ὑπουργῶν

κη'. Ὅποιος κριτὴς διαφθαρή ἢ μὲ δῶρα ἢ μὲ ὑποσχέσεις καὶ ἀποφασίσῃ ἄδικα εἰς ἐγκληματικὰς διαδικασίας, νὰ χάνῃ τὰ πολιτικὰ του δικαιώματα διὰ παντός καὶ νὰ πληρῶνῃ εἰς τὸ Ταμεῖον διπλάσια τῶν ὅσα ἔλαβε.

44. Το κείμενο αναδημοσιεύεται ἀπὸ τον Γ. Δημακόπουλο, «Ὁ κώδιξ τῶν νόμων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως 1822-1828», *ΕΚΕΙΕΑ* 10-11 (1963-1964) [1966], σ. 128-140, αρ. 37. Πρβλ. λήμμα 832 του παρόντος τόμου.

κθ'. Ὅποιος κριτῆς διαφθαρή ἢ μὲ δῶρα ἢ μὲ ὑποσχέσεις καὶ ἀποφασίση ἄδικα εἰς μὴ ἐγκληματικὰς διαδικασίας, νὰ χάνη τὰ πολιτικά του δικαιώματα ἀπὸ ἓνα ἕως τρεῖς χρόνους καὶ νὰ πληρώνη τὰ διπλᾶ ἀπ' ὅσα ἔλαβε, ποτὲ ὅμως ὀλιγώτερα τῶν ἑκατὸν γροσίων.

λ'. Ὅποιος διὰ φιλίαν ἢ δι' ἐχθραν ἢ δι' ὀποιαδήποτε ἄλλην σχέσιν κρίνη ἄδικα, νὰ ἐκπίπτη τοῦ ὑπουργήματός του καὶ νὰ μὴν ἐμβαίη εἰς δημόσιον ὑπουργήμα ἀπὸ ἕξι μῆνας ἕως δύο χρόνους.

λα'. Ὅποιος τῶν ὑπουργῶν φωραθῆ ὅτι ἔλαβε δῶρα καὶ παρέβη τὰ χρέη του, νὰ ἐκπίπτη τοῦ ὑπουργήματός του, καὶ νὰ πληρώνη διπλᾶ τῶν ὅσα ἔλαβε, ποτὲ ὅμως ὀλιγώτερα τῶν ἑκατὸν γροσίων.

λβ'. Ὅποιος τῶν ὑπαλλήλων ὑπουργῶν φωραθῆ ὅτι ἔλαβε δῶρα καὶ παρέβη τὰ χρέη του, νὰ ἐκπίπτη τοῦ ὑπουργήματός του ...

... Ὁ Ἀντιπρόεδρ. τοῦ Βουλευτικοῦ
ΒΡΕΣΘΕΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ.
Ὁ Α' Γραμ. Ἰωάν. Σκανδαλίδης.

Ἐπικυροῦται

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ
Ὁ Προσ. Γεν. Γραμ. Π. Γ. Ρόδιος.

Τῇ Σεβαστῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει

Ἀνάμει τοῦ Ψηφίσματος τῆς Ἱερᾶς Συνελεύσεως ἐκδοθέντος κατὰ τὴν α' τοῦ τρέχοντος Ἀπριλίου ἐπ' ἀρ. ΙΑ' συνελθόντες πολλάκις εἰς ἓν, καὶ μελετήσαντες ἐσκεμμένως τοὺς Νόμους τῶν Ἀειμνήστων Ἀυτοκρατόρων Χριστιανῶν, καὶ ἄλλους Κώδικας τῆς ἐνομοιουμένης Εὐρώπης, συνερανίσθημεν τὸ περὶ Ἀμαρτημάτων καὶ Ποινῶν τοῦτο Ἀπάνθισμα σπουδάσαντες νὰ ἐφαρμόσωμεν πάντα εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ ἔθνους μας περίστασιν, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τῆς Σεβαστῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Τὸ μὲν ἔργον μας, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην εἰς τόσον μεγάλην ὕλην ἐκτέλεσιν καὶ ἀκρίβειαν, ἐπειδὴ οὔτε τὸ διάστημα τῶν 15 ἡμερῶν ὁποῦ μᾶς ἐδόθησαν, οὔτε ἡ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαίων βιβλίων, οὔτε τέλος ἡ ἐδική μας γνώσις καὶ ἐμπειρία συνεχώρουν νὰ γένη τελειότερον· ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη, τὸ χρέος μας ἐκπληροῦντες, τὸ προσφέρωμεν εἰς τὸ Γένος, καὶ τὸ καθυποβάλλομεν εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς Σ. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Τῇ 15' Ἀπριλίου, ἐν Ἄστρει τῷ μακρῷ
καὶ Γ' τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Πανοῦτζος Νοταρᾶς Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ῥέοντος Διονόσιος.

Ταλαντίου Νεόφωτος.

Βενιαμὶν Λέσβιος.

Γρηγόριος Κωσταντᾶς.

Ἰωάννης Ζαήμης.

Ἰωάννης Κοντουμᾶς.

Γεώργιος Αἰνιάν».

849

1824. Διαθήκη. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Ανέκδοτη διαθήκη τοῦ Νικολάου Καντούνη», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 6 (1968), σ. 3-5.

850

1824. Απόφαση τοπικής συνέλευσης με την οποία ορίζονται τα καθήκοντα των πολιτικών και στρατιωτικών αρχών. Γαστούνη (Ηλεία).

Γ. Δημακόπουλος, «Περὶ τῆς διοικήσεως ἐν Ἡλείᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1821-1833», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Ἡλειακῶν Μελετῶν* 1 (1982), σ. 430-433.

851

1824. Εκδίκαση υποθέσεως μνηστείας από δικαστική επιτροπή, η οποία διορίστηκε από τον αρχιερέα και τοποτηρητή της επαρχίας Ναυπλίου. Ναύπλιο.

Κ. Δανούσης, «Εκδίκαση υπόθεσης διάλυσης μνηστείας στο Ναύπλιο (1823)», *ΔΙΜΝ* 49 (1992), σ. 164-165.

852

1824-1826. Αιτήματα και αναφορές (διαμαρτυρίες) τοπικών αρχών και ιδιωτών για ζητήματα στρατιωτικά, διοικητικά και δημοσίας τάξεως. Νόμος για την φορολόγηση των καρπών (28/2/1825). Αθήνα, Άργος, Αρκαδία, Βόσστιτσα (= Αίγιο), Γαστούνη, Επίδαυρος (Πιάδα), Θερμιά (= Κύθνος), Καρπενήσι, Κέα, Κόρινθος, Μέγαρα, Ναύπλιο, Σάμος, Τρίπολη, Ύδρα, Φιλιατρά.

Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Αὐτὰ ἔγγραφα» Β' καὶ Γ' Βουλευτικῆς Περιόδου, τ. 1, Ἀθήνα 2000 (*Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* 18), σ. 3-57, σ. 61-65, σ. 68-95, σ. 99-174.

852α

1824-1827. Διοικητικά έγγραφα. Αίγινα, Θερμιά (Κύθνος), Κέα, Ναύπλιο.

Ν. Δεπάστας, «Documents inédits de l'île de Zia datés de la période de la révolution grecque de 1821», *ΕΕΚΜ* 11 (1979-1984), σ. 158-168 αρ. 1-8, σ. 169-225 αρ. 10-52, σ. 226-254 αρ. 54-76.

852β

1824-1829. Δικαιοπρακτικά έγγραφα, απόφαση «άντι θαλασσίου δικαστηρίου επιτροπής». Αίγινα, Ιθάκη.

Π. Καλλίνικος, «Μερικά κιονιώτικα ιστοιόφορα τοῦ 19ου αἰῶνα», στον τόμο Καλλίνικος, Ἑπτανησιακὰ σ. 169-170, 172-173.

853

1824-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διοικητικά έγγραφα. Σύρος.

Ἄ. Δρακάκης, «Πρωτότυποι νομικοὶ θεσμοὶ εἰς τὴν οἰκίζομένην Ἑρμούπολιν (1821-1830)», *ΕΚΕΙΕΔ* 18 (1971) [1973], σ. 207-220, αρ. 1-15.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΕ ΠΑΡΑΧΑΡΑΞΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

1827, 3 Ιανουαρίου

«Παρασταθεὶς σήμερον παρὰ τῷ ἡμετέρῳ γραφείῳ τοῦ Δημοσίου Ὑπογραφέως τῆς νήσου Σύρας ὁ Ἀναστάσιος Μπόνης ἐφανέρωσεν καὶ ἐδηλοποίησεν ὅτι ἠγόρασεν ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Ζαχαρόπουλον τέσσερα κομμάτια ἀσημι καὶ ζύγια του 160/400, πρὸς εἴκοσι παράδες τὸ δράμι καὶ τῷ ἔδωσε καπνόν, πρὸς 95 παράδες τὴν Κ., ἀντὶς διὰ χρήματα, ὡς ἐσυμφώνησαν. Τὸ αὐτὸ δὲ ἀσημι θέλων νὰ πωλήσῃ πρὸς τὸν κ. Περάκη Τζιγκιολάραν καὶ ἐπιχειρήσας οὗτος διὰ τῆς ἀναλύσεως νὰ τὸ δοκιμάσῃ ἔλοιωσαν δράμια 25 καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐβγήκε καθαρὸ ἀσημι μόνον δράμι μισό. Ὅστε τὸ ὅλον εἶναι ψευδὲς καὶ κίβδηλον καὶ ὁ πωλητὴς Μιχαὴλ Ζαχαρόπουλος μὲ δόλον ἀπάτην καὶ ψεῦδος ἐπώλησε πρὸς τὸν Α. Μπόνην τὸ ρηθὲν τίποτε διὰ ἀσημι. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἀφήρει διὰ λ/σμόν του, δεσοζιτάραντος αὐτὸ ὅπου ἀνήκει καὶ διαμαρτυρούμενος ἐναντίον αὐτοῦ ἐπισήμως διὰ κεφάλαιον, τόκους, ἔξοδα κ.τ.λ.π., συλλογισμένα καὶ ἀσυλλόγιστα, φυλαττόμενος εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ζαχαροπουλου αὐτοῦ (διότι τώρα ἐλείπει) νὰ ἀναφερθῇ εἰς τὰ ἀνήκοντα δικαιοσύνης Κριτήρια, καὶ ἰδιοχειρῶς ὑπογράφει ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ τῶν πράξεων ἡμῶν. Ἐπικυροῦται παρ' ἡμῶν ἡ διαμαρτυρία του ἵνα ἔχῃ τὸ κῆρος αὐτῆς ἐν παντὶ καιρῷ καὶ Κριτηρίῳ ...».

ΔΩΡΕΑ ΜΩΑΜΕΘΑΝΗΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΗΣ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ
ΜΕ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ

1827, 2 Μαρτίου

«Παρησιασθέντες σήμερον παρὰ τῷ ἡμετέρῳ γραφείῳ τοῦ Δημοσίου ὑπογραφέως τῆς νήσου Σύρας ὁ κ. Ἀθανάσιος Νεοχωριτόπουλος καὶ ὁ κ. Ἰωάννης Τράκας, Χίος, ἐφανέρωσεν καὶ ἐδηλοποίησεν ὁ πρῶτος ὅτι διὰ τὰς πολλὰς χάριτας καὶ ἐκδουλεύσεις ὅπου χρεωστει πρὸς τὸν δεῦτερον, θέλων νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς αὐτὰς καὶ νὰ προσφέρῃ πρὸς τὸν κ. Γ. Τράκαν ἐν δῶρον ἀξίζων εἴτε ἐκτιμώμενον ἕως δέκα χιλιάδες γρόσια, ἀπεφάσισεν νὰ προσφέρῃ πρὸς αὐτὸν μίαν νεανίδα Τούρκαν, ὅπου κρατεῖ αἰχμάλωτον τοῦ πολέμου, ἐπὶ σκοπῷ καὶ συμφωνίᾳ τοιαύτῃ, ὅτι διὰ μίαν θυγατέραν καὶ δύο παιδιὰ ὅπου εὐρίσκονται εἰς Σμύρνην, εἰς χέρια Τουρκικὰ αἰχμάλωτοι, νὰ ἤθελε κάμει ἀνταλλαγὴν αὐτοὺς μὲ τὴν

ρηθείσαν αἰχμάλωτον, ὀνομαζομένην Σακκιερὲ, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τὴν σήμερον παραδίδει εἰς χεῖρας τοῦ γέροντος, ρηθέντος Τράκα, διὰ τὰ κρατῆ εἰς τὴν ἔξουσίαν του ἕως ὅτου τὰ γίνῃ ἢ ρηθείσα ἀνταλλαγῇ.

Καὶ εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο τὸ παρὸν ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ τῶν προσυπογραφομένων μαρτύρων. Ἀμφοτέρα τὰ μέρη ὑπογραφόμενα ...».

«ΣΥΝΤΡΟΦΟΧΑΡΤΙΟΝ» (ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ). ΣΥΝΟΜΟΛΟΓΕΙΤΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΘΗΚΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΕΤΑΙΡΟΥ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΟΥ

1829, 16 Αυγούστου

«Παρά τῶ ἡμετέρῳ γραφεῖῳ τοῦ προσωρινοῦ Δημοσίου Μνήμονος τῆς νήσου Σύρας, σήμερον παρησιάσθησαν οἱ κύριοι Νικόλαος Ἰωάννου Μπαρινόπουλος καὶ Παναγιώτης Τσιγκαρόπουλος, ἐφανέρωσαν καὶ ἐδηλοποίησαν ὅτι ἐσυμφώνησαν τὰ κάμουν μίαν συντροφίτζαν προσωρινήν, καταθέτοντες ὁ πρῶτος κεφάλαια χρηματικὰ τάλληρα σπαθάτα ἑκατὸν (No 100) καὶ ὁ δεῦτερος καταβάλλον τὸς κόπους του, διὰ τὰ ταξιδεῦση ἀπὸ ἐδῶ, μὲ τὰ ρηθέντα κεφάλαια, δι' Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὰ ἀγοράση ἐκεῖθεν πραγματείας, ὁποῖας ὁ Θεὸς ἤθελε τὸν φωτίσει, διὰ τὰ ἐπιστρέψῃ ἐδῶ, ὅπου πωλούμεναι αἱ πραγματεῖαι, ἤθελε φέρει, ἐὰν ἤθελον κερδίση τὸ κέρδος αὐτὸ τὰ τὸ μοιράζωσιν ἕξ ἡμισίας καὶ ἐὰν ἕξ ἐναντίας ἤθελον ζημιώση τὰ πληρώνη ἕκαστος αὐτῶν τὸ ἡμισυ τῆς ζημίας. Περιορίζεται δὲ ὁ ρηθεὶς Παναγ. Τσιγκαρόπουλος εἰς τριῶν μηνῶν διάστημα τὰ κάμη τὸ ταξείδιον αὐτὸ τῆς Αἴγυπτου, πηγεμοῦ καὶ ἐρχομοῦ, χωρὶς τὰ ἡμπορῆ τὰ διατρίβῃ περισσότερον καιρόν, ἀλλ' ἐπιστρέφοντας αἱ πωλούμεναι πραγματεῖαι, ὡς εἴρηται, ὁ κ. Μπαρινόπουλος τὰ λαμβάνῃ τὰ ρηθέντα Κεφάλαια του, σῶα καὶ ἀνελλιπῆ, ἐπιστρέφοντας αὐτὰ ὁ Τσιγκαρόπουλος πρὸς αὐτόν, ἐντίμως. Ἐὰν ἤθελον ἀκολουθήσῃ διαφορετικὴν, δίδει εἰς τελείαν ὑποθήκην, τὰ ὑποστατικά, εὐρισκόμενα εἰς τὸ χωρίον Βερδίτζα κείμενον εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀρκαδίας, χωράφια, ἀμπέλια, ὄσπίτιον καὶ νερόν, ἵνα εἰς κάθε μὴ καλὸν φέρσιμον τοῦ Τσιγκαρόπουλου, εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ρηθέντων 100 τάλληρων, τὰ ἡμπορῆ τὰ πιάνωνται, ἀπὸ τὰ ρηθέντα κτήματά του, τὰ τὰ πωλῆ ἐν Δημοπρασίᾳ καὶ τὰ λαμβάνῃ τὸ δίκαιόν του, κεφάλαιον καὶ τόκους, μέχρι λεπτοῦ καὶ ὀβολοῦ.

Καὶ εἰς ἔνδειξιν ἔμπροσθεν ἡμῶν, ἀμφοτέρα τὰ μέρη, ὡς κατωτέρω ὑπογράφονται, ἀντιγράφου διδομένον αὐτοῖς, τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ, ἐνσφράγιστον παρ' ἡμῶν καὶ ἐνυπόγραφον ...».

854

1824-1830. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σίφνος.

Ἰ. Ράμφορς, «Ὁ Δευτερεύων Σίφνου», *Κιμωλιακὰ* 3 (1973), σ. 290-292, 294-296.

855

1824-1833. Ψηφίσματα ἐθνικῶν συνελεύσεων, αποφάσεις κυβερνήτη, διαδικαστικά έγγραφα Ἐκτελεστικοῦ καὶ Βουλευτικοῦ Σώματος, αναφορές

διοικητών και σωματείων σχετικά με την προστασία των αρχαιοτήτων. Αθήνα, Ναύπλιο.

Έ. Πρωτοψάλτης, *Ιστορικά έγγραφα περί αρχαιοτήτων και λοιπών μνημείων της ιστορίας κατά τους χρόνους της επανάστασεως και του Καποδίστρια*, Αθήνα 1967, σ. 16-195, αρ. 4-166 (βλ. και Β. Πετράκος, *Δοκίμιο για την αρχαιολογική νομοθεσία*, Αθήνα 1982, σ. 111-117, αρ. 1-2).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΥ. ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΩΝ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

1826, 31 Ιανουαρίου

«(Τὸ Ἐκτελεστικόν)

Ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συντήρησις τῶν ἀρχαίων λειψάνων, τῶν ὠραίων τεχνῶν.

Ἐπειδὴ εἰς Ἀθήνας εὐρίσκονται πολλαὶ τοιαῦται ἀρχαιοτήτες περιπεπλεγμέναι εἰς τὴν κακὴν μορφήν τῶν νεωτέρων οἰκοδομῶν, καὶ ἐκ τούτου ὄχι μόνον εἶναι δύσκολον τὸ νὰ λαμβάνωσι τὴν πρέπουσαν περιποίησιν, ἀλλὰ τρέχουσι καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ἀφανισθῶσι διόλον ἀπὸ τὰς ἐπισυμβαίνουσας πυρκαϊᾶς εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ὑποκείμεναι αἱ σημεριναὶ οἰκοδομαί.

Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι τούτων τῶν οἰκοδομῶν εἶναι ἐθνικαὶ καὶ εὐκόλως δύναται ἡ Διοίκησις νὰ διαθέσῃ αὐτὰς ὅπως καὶ κρίνῃ συμφερότερον διὰ τὴν συντήρησιν καὶ περιποίησιν τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος πρὶν μάλιστα γενῆ ἡ ἐκποίησις τῶν εἰρημμένων οἰκοδομῶν.

Λαβὸν καὶ παρὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλομούσου Ἐταιρείας ἀκριβεῖς περὶ τοῦ πράγματος πληροφορίας

Διατάττει

Αον) Ὁ Ἐπαρχος τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ Ἐπαρχείου, οἱ Ἐφοροὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλομούσου Ἐταιρείας καὶ ὁ Συνταγματάρχης Κοσ Φαβιέρου συνεννοούμενοι μετὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκποιήσεως θέλουσι ἐμποδίζει τὴν ἐκποίησιν τῶν οἰκοδομῶν ἐκείνων ὅσαι συμφέροι νὰ μένωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἔθνους διὰ νὰ μεταβληθῶσιν ὅπως ἤθελε κριθῆ συμφερότερον διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ν' ἀναφέρωσι περὶ τούτου εἰς τὴν Διοίκησιν διὰ τοῦ ἀνήκοντος Ὑπουργείου διὰ νὰ ἀποφασισθῆ τὸ νὰ μένωσι πάντοτε ἐθνικοὶ αὐτοὶ οἱ ὀσπιτότοποι καὶ αἱ οἰκοδομαί.

Βον) Θέλουσι κρημνίζει ὅσας οἰκοδομὰς γειτνιάζουσιν εἰς τὰς ἀρχαιότητας τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ εἶναι ὑποψία μὴ βλαφθῶσιν ἢ ἀφανισθῶσιν αὐταὶ ἀπὸ τὰς ἐνδεχομένας πυρκαϊᾶς αὐτῶν τῶν νέων οἰκοδομῶν καὶ ν' ἀναφέρωσι καὶ περὶ τούτων εἰς τὴν Διοίκησιν διὰ τῶν ἀνηκόντων Ὑπουργείων.

Γον) Οἱ αὐτοὶ θέλουσι φροντίσει καὶ διὰ τὴν διόρθωσιν καὶ ρύθμισιν τῶν ἀναγκαιοτέρων ὁδῶν ἢ πλατειῶν τῆς πόλεως ὅταν μὲ μικρὰν μεταβολὴν ἢ ἀποχωρισμὸν τῶν ἐθνικῶν ὀσπιτοτόπων ἢ οἰκοδομῶν εἶναι δυνατόν τοῦτο νὰ ἐπιτυχηθῆ.

Δον) Τὰ Ὑπουργεῖα τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῆς Οἰκονομίας θέλουσι ἐνεργῆσαι τὴν παροῦσαν διαταγὴν καθ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὸν κλάδον ἐκάστου ...».

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ Ι. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α' ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΝ ΨΗΦΙΣΗ ΑΡΘΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ. ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ ΤΑ «ΛΕΙΨΑΝΑ Η ΣΥΝΤΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΙΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ».

ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

1829, 31 Ιουλίου

«Ο Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὴν Δ' Ἐθν. Συνέλευσιν

Τὸ ἠ' ἄρθρον τῆς διοικητικῆς διατάξεως ἐκδεδομένης παρὰ τῆς Γ' Ἐθν. Συνελεύσεως διαλαμβάνει ἀτολεξεί τὰ ἐξῆς: Ὁ Διοικητὴς χρεωστεῖ νὰ ἐπαγορπνῇ διὰ νὰ μὴν πωλῶνται, μηδὲ νὰ ἐξάγωνται αἱ ἀρχαιοτήτες ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἐνεστῶσα Κυβέρνησις μηδὲν ἀμελήσασα πρὸς ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἄρθρου τούτου, ἀπέβαλεν ὅλα τὰ περὶ ἐξαγωγῆς τῶν τοιούτων ζητήματα.

Τὸ ἀρχαιολογικὸν τμῆμα τῆς τῶν Γάλλων σοφῶν Ἐπιτροπῆς, ἀφοῦ ἀνέσκαψε διάφορα μέρη εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ ἀνεκάλυψε τὸν τόπον, ὅπου κεῖνται λείψανά τινά ἀρχαίου ναοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ὑποθέτει, ὅτι εἶναι τοῦ Διός, μᾶς ἐζήτησε πρὸ ὀλίγου διὰ τοῦ κυρίου Στρατηγοῦ Σνεϊδέρου νὰ μεταφέρῃ εἰς Γαλλίαν συντρίμματά τινά ἐκεῖ ἀνακαλυφθέντα, τὰ ὁποῖα ἤμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὡς φωτίζοντα αὐτὴν εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας.

Ἡ Συνέλευσις συμπεραίνει βέβαια τὰ αἷτια, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἔφεσιν ταύτην τῶν Γάλλων σοφῶν· ἀλλὰ τοιαῦτα ζητήματα εἶναι πιθανὸν νὰ μᾶς κάμουν καὶ ἄλλοι, καὶ νομίζομεν, ὡς πρὸς τὰ λείψανα μόνον καὶ τὰ συντρίμματα τῶν ἀρχαιοτήτων, ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἄδειαν, νὰ συγχωρῇ τὴν ἐξαγωγὴν αὐτῶν τότε μόνον, ὅταν ζητῆται χάριν ἐπιστημονικοῦ καταστήματος ὁποιασδήποτε Κυβερνήσεως.

Ταῦτα παραχωροῦσα ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ λάβῃ ἀμοιβαίως ἀπὸ τὰς ἀνηκούσας Κυβερνήσεις πράγματα πολύτιμα καὶ ἀφεύκτως ἀναγκαῖα εἰς καταστήματα τῆς κοινῆς παιδείας· βιβλία δηλ., ἐργαλεῖα ἀστρονομίας, γεωδαισίας, πρωτότυπα μηχανῶν κλπ. κλπ.

Ἄν ἡ Συνέλευσις παραδεχθῇ τὴν γνώμην ταύτην τῆς Κυβερνήσεως, θέλει κρίνει εὐλογον βέβαια νὰ ψηφίσῃ:

1^α Νὰ ἐπικυρωθῶσι τὰ κατὰ τῆς ἐξαγωγῆς ἀρχαίων μνημείων ἐν Τροιζῆνι ψηφισθέντα.

2^α Νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ κάμῃ ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος τούτου, χάριν τῶν ἐπιστημονικῶν καταστημάτων τῶν ξένων ἐθνῶν, πλὴν μόνον διὰ λείψανα ἢ συντρίμματα ἀρχαιοτήτων ...».

1829, 2 Αυγούστου

«... Ἡ Δ' Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις

Θεωρήσασα τὸ ἄρθρον ἠ' τῆς διοικητικῆς διατάξεως ἐκδοθείσης παρὰ τῆς ἐν Τροιζῆνι Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἀπαγορεῖ τὴν πώλησιν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν ἀρχαιοτήτων ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Θεωροῦσα ὅτι ἡ ἐνεστῶσα Κυβέρνησις ἐκπληροῦσα τὸ διαληφθὲν ἄρθρον ἀπέβαλεν ὅλας τὰς περὶ ἐξαγωγῆς τῶν τοιούτων αἰτήσεις·

Ψηφίζει:

Ἄρθρον 1. Τὰ ψηφισθέντα παρὰ τῆς ἐν Τροιζῆνι Ἐθνικῆς Συνελεύσεως κατὰ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ἐπικυροῦνται.

2. Δίδεται ἡ ἄδεια εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ συγχωρῇ τὴν ἐξαγωγήν μόνον τῶν συντριμμάτων τῶν ἀρχαιοτήτων, καὶ ὅταν μόνον ζητῶνται ὡς συντελοῦντα εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας ἐπιστημονικοῦ τινος καταστήματος ὁποιασδήποτε Κυβερνήσεως.

3. Τὸ παρὸν, ψήφισμα καταχωρηθὲν εἰς τὸν Κώδικα τῶν ψηφισμάτων καὶ ἐπικυρωθὲν, νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῶν τύπων καὶ νὰ ἐνεργηθῇ ...».

856

1824-1833. Ἐγγραφα αναφερόμενα στη δίκη του βουλευτοῦ Δ. Κανελλόπουλου. Ανδρίτσαινα, Ναύπλιο.

Χαρίκλεια Δημακοπούλου, «Ἡ πολιτικὴ δίκη τοῦ βουλευτοῦ Φαναρίου Δήμου Κανελλόπουλου (Ἰανουάριος 1825)», *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Ἡλειακῶν Μελετῶν* 2 (1983), σ. 470-477 αρ. 6-10, σ. 480 αρ. 16.

857

1824-1840. Αναφορές της Μαντώ Μαυρογένους προς τις επαναστατικές αρχές, τον κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια και τον βασιλέα Όθωνα με αίτημα την αποζημίωσή της για στρατιωτικές εκδουλεύσεις κατά τη διάρκεια του αγώνα. Δικαστική απόφαση του Πρωτοδικείου Σύρου επιδικάζουσα την εξόφληση χρηματικής της οφειλής. Ιδιόγραφος κατάλογος της προικώας πατρικής της περιουσίας, την οποία είχαν αρπάξει οι οπαδοί του Μαυροκορδάτου με επικεφαλής τον Τομπάζη. Εξώδικος πρόσκληση κατά της μητέρας της. Αθήνα, Αίγινα, Ερμούπολη, Ναύπλιο, Τήνος.

Ἄ. Δρακάκης, «Μία δίκη κατά τῆς Μαντῶς Μαυρογένῃ (Σελίδες ἀπ' τῆ ζωῆ της)», *ΔΙΕΕΕ* 25 (1982), σ. 239 σημ. 51, σ. 253-257 αρ. 2-3, σ. 259-266 αρ. 5-8⁴⁵.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΣΥΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΠΤΑΣΣΕΤΑΙ Η ΠΛΗΡΩΜΗ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΙΚΟΛΑ ΒΑΡΟΥΧΑ ΠΛΕΟΝ ΤΩΝ ΤΟΚΩΝ

1835, 11 Μαΐου

«Ἄριθμ. 34/1835

Ἐν Ὄνόματι τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Ὁθωνος

Τὸ ἐν Σύρῳ Πρωτοδικεῖον

Συγκείμενον παρὰ τοῦ Προέδρου Σ. Α. Λεονταράκη καὶ τῶν Δικαστῶν Μ. Οἰκονόμου καὶ Ἰω. Σακελαροπούλου

45. Το υπ' αριθ. 6 έγγραφο αναδημοσιεύεται από τον Μ. Τασούλα (εκδ.), *Μαντώ Μαυρογένη. Ιστορικό Αρχείο*, Μύκονος 1995, σ. 269-271.

Συνεδρίασαν παρόντων και τοῦ Εἰσαγγελέως Λ. Μελά και τοῦ Γραμματέως Μ. Σκαλιστήρη, ἦν' ἀποφασίσῃ εἰς τὴν ἀπὸ 6 Μαΐου τ.ἔ. ἀγωγὴν τοῦ Α. Πάλμα, Δικηγόρου, ὡς Πληρεξουσίου τοῦ Νικολάου Βαρούχα ἐκ Μυκόνου κατὰ τῆς Μαντῶς Μαυρογένη περὶ πληρωμῆς χρέους

Ἀκοῦσαν τὸν διαληφθέντα πληρεξούσιον

Ἀκοῦσαν τὴν ἐναγομένην, παροῦσαν, και παρισταμένην παρὰ τοῦ δικηγόρου κ. Ἰ Ρίγκη

Ἀκοῦσαν τὸν Εἰσαγγελέα.

Ἀναγνὸν τὰ ἔγγραφα τῆς δικογραφίας

Παρατηρεῖ

Ὅτι ὁ ἐνάγων ἐξαιτεῖται τὴν πληρωμὴν δραχμῶν 162 διὰ γρόσια 540, κεφαλαίου τῆς ἀπὸ 6 Φεβρουαρίου 1823 χρεωστικῆς ὁμολογίας τῆς ρηθείσης Μ. Μαυρογένη και τῶν τόκων αὐτῶν συνισταμένων εἰς δραχμ. 162, προσφέρων μετὰ τὴν πληρωμὴν τὰ παρ' αὐτῷ ὑπάρχοντα ἐνέχυρα.

Ὅτι ὁ αὐτὸς ἐνάγων διὰ τῶν προτάσεων του ἐζήτησεν ἔτι τὴν πληρωμὴν τοῦ τόκου δέκα τοῖς ἑκατὸν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἀγωγῆς μέχρι τῆς τελείας ἀποπληρωμῆς.

Ὅτι ἡ ἐναγομένη, ὁμολογοῦσα τὸ χρέος, ἐζήτησεν τετράμηρον προθεσμίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ ρηθὲν χρέος της και ἀναλάβῃ τὰ ἐνεχυριασμένα πράγματά της.

Ὅτι ὁ ἐνάγων μὴ ἐνιστάμενος ἀναθέτει εἰς τὸ Δικαστήριον τὴν ἔγκρισιν τῆς προτάσεως της.

Σκεφθὲν

Ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τῆς διαληφθείσης Μ. Μαυρογένη διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ κεφαλαίου πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐνυπόγραφον ὁμολογίαν της, βεβαιωθείσαν και ἐπὶ ἀκροατηρίου.

Ὅτι ἡ πληρωμὴ τῶν τόκων μέχρι τῆς διπλασιάσεως τοῦ κεφαλαίου εἶναι ἐντὸς τῶν ὅρων τοῦ νόμου (Κεφ. Ζ' Βιβλ. Γ' ἀριθ. 5 Ἀρμοσπ.)

Ὅτι ἡ ἐξακολούθησις τῶν τόκων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀγωγῆς εἶναι νόμιμος

Ὅτι ἡ ζητηθεῖσα ἐκ μέρους τῆς χρεώστιδος προθεσμία δύναται νὰ παραχωρηθῇ πρὸς αὐτὴν ὑπαρχουσῶν τῶν παρὰ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένων περιστάσεων.

1^ο Ὑποχρεοῦται ἡ Μαντῶ Μαυρογένη εἰς τὴν πληρωμὴν δραχμῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα δύο, κεφάλαιον τῆς ἀπὸ 6 Φεβρουαρίου 1823 χρεωστικῆς ὁμολογίας πρὸς τὸν Νικόλαον Βαρούχαν.

2^ο Εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τόκου μέχρι τῆς διπλασιάσεως τοῦ κεφαλαίου συνισταμένου εἰς ἑτέρας δραχμὰς ἑκατὸν ἐξήντα δύο.

3^ο Εἰς τὴν πληρωμὴν ἐπίσης τοῦ τόκου ἀνὰ δέκα τοῖς ἑκατὸν ἀπὸ τὴν 6^ο Μαΐου, ἐποχὴν τῆς παρουσιάσεως τῆς ἀγωγῆς ἕως τῆς πλήρους ἐξοφλήσεως.

4^ο Παραχωρεῖται εἰς τὴν ρηθείσαν Μ. Μαυρογένη τετράμηρος προθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ πληρώσῃ τὰς ρηθείσας ποσότητας.

5^ο Ὑποχρεοῦται ὁ Νικόλαος Βαρούχας, μετὰ τὴν τελείαν ἀποπληρωμὴν του νὰ ἐπιστρέφῃ τὰ παρ' αὐτῷ ἐνέχυρα εἰς τὴν διαληφθείσαν Μ. Μαυρογένη.

6^ο Τὸ δικαίωμα τῆς παρούσης ἀποφάσεως εἶναι εἰς βάρος τῆς ἐναγομένης.

Ἐντέλλεται πρὸς πάντα μὲν κλητῆρα νὰ ἐκτελέσῃ ζητηθεῖς τὴν παροῦσαν ἀπόφασιν πρὸς πάντας δὲ τοὺς Εἰσαγγελεῖς νὰ ἐνεργήσωσι τὸ καθ' ἑαυτοὺς και πρὸς πάντας τοὺς διοικητὰς και ἄλλους ἀξιωματικὸν τῆς δημοσίου δυνάμεως νὰ δώσωσι χεῖρα βοηθείας ὅταν νομίμως ζητηθῶσιν ...».

857α

- 1824-1910. Αποφάσεις οθωμανικών αρχών και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ιωάννινα, Συρράκο.
 - - -, Συρράκο. *Πέτρα-Μνήμη-Φως*, Συρράκο 2004, τ. Α', σ. 99, 101, 103, 116, 182-185, 270, 291-294· τ. Β', σ. 146-147.

858

1825. Μίσθωση έργου. Ναύπλιο.
 Κ. Σ π η λ ι ω τ ά κ η ς, «Τὰ ἐν Ναυπλίῳ κτίρια τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ (1824-1826)», *ΔΙΕΕΕ* 20 (1970-1977), σ. 60-63 (= Θ. Κωστοῦρος, «Ἐνα ἐργολαβικὸ συμφωνητικὸ μετατροπῆς τοῦ παρὰ τὴν πλατεῖαν Συντάγματος Ναυπλίου τζαμίου Ἁγῆ Πασῶ εἰς Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων», *ΔΙΜΝ* 45 (1992), σ. 40).

859

- 1825-1826. Αναφορές στρατιωτικών σχετικά με πολεμικές επιχειρήσεις και λοιπά στρατιωτικά ζητήματα (μισθοί, προβιβασμοί, προμήθειες πολεμοφοδίων, πολεμικές αποζημιώσεις, ζητήματα στρατιωτικής δικαιοσύνης). Πρακτικά εκλογής πληρεξουσίων στις εθνικές γενικές συνελεύσεις και σχετικές αναφορές (διαμαρτυρίες). Ἅγιος Πέτρος (Αρκαδία), Ἄγραφα (Ευρυτανία), Αθήνα, Αίγινα, Ανδρούσα (Μεσσηνία), Ἄνδρος, Ἄργος, Αρκαδία, Αταλάντη (Φθιώτιδα), Ανδρίτσαινα, Βαρβάσαινα (Ηλεία), Γαργαλιάνοι (Αρκαδία), Γαστούνη (Ηλεία), Δίστομο (Βοιωτία), Ζητούνη (= Λαμία), Θερμιά (= Κύθνος), Καλάβρυτα, Καλαμάτα, Κάσος, Κέα (Τζιά), Κίσσαμος (Κρήτη), Κρανίδι, Κρουσώνα (Κρήτη), Λιδωρίκι (Φωκίδα), Μαραθονήσι (= Γύθειο), Μέγαρο, Μεθώνη, Μενδενίτσα (Φθιώτιδα), Μεσολόγγι, Μικρομάνη (Μεσσηνία), Μονεμβασιά, Μύκονος, Μυστράς, Νάξος, Ναύπλιο, Νιόκαστρο (Μεσσηνία), Πάρος, Πάτρα, Πιάδα (= Επίδαυρος), Πισταγή (Κρήτη), Πόρος, Σαλαμίνα, Σάλωνα (= Ἄμφισσα), Σάμος, Σέλινο (Κρήτη), Σίφνος, Σπέτσες, Τήνος, Τρίνησα (Λακωνία), Τρίπολη, Χερσόνησος (Κρήτη), Ὑδρα.
Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας 1821-1832. «Αὐτὰ ἔγγραφα» Β καὶ Γ Βουλευτικῆς Περιόδου, Ἀθήνα 2001 (*Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας* 19-20), τ. 2 σ. 3-125 αρ. 1-194, τ. 3 σ. 3-154 αρ. 1-73.

860

1825-1827. Έγγραφα που αφορούν την κληρονομική διαφορά μεταξύ των οικογενειών Μπάου-Μάτζα. Αίγινα, Ναύπλιο, Σίφνος, Ύδρα.
 Σ. Σ υ μ ε ω ν ί δ η ς, «Η ύπεροπτική στάση και τὸ τραγικὸ τέλος τοῦ Κωνσταντίνου Μπάου. Ἡ λύση ἑνὸς νομικοῦ ζητήματος», *Σιφνιακά* 1 (1991), σ. 41-60, αρ. Δ1-Δ19⁴⁶.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Η ΟΠΟΙΑ ΕΦΑΡΜΟΖΕΙ «ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩ-
 ΣΘΕΝΤΑΣ ΕΝ ΤΩ ΠΟΛΙΤΙΚΩ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ». ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΑΚΥΡΗ ΚΑΘΕ
 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΑΝΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΠΡΟΙΚΑ ἢ ΔΩΡΕΑ ΠΡΟΣ ΑΝΗΛΙΚΟ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΥΙΟ
 1825, 24 Δεκεμβρίου

«Πρὸς τὸ ἔξοχον ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Δανάμει τῆς ἐπ' ἀριθμ. 1210 διαταγῆς τοῦ ὑπουργείου τούτου ἵνα συνέλθωμεν εἰς ἐπιτροπὴν καὶ θεωρήσωμεν καὶ κρίνωμεν καὶ ἀποφασίσωμεν τὴν μεταξύ τοῦ κυρίου Ἀποστόλου Γρυπάρη, ἐπιτρόπου καὶ συζύγου τῆς κυρίας Μοσχοῦς καὶ τοῦ κυρίου Ι. Πάου καὶ τινων συγγενῶν του ἰδιοποιουμένων τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς τῆς διαφορᾶν ...

Ἐρευνήσαντες λοιπὸν ἀκριβῶς τὰ εἰρημένα ἔγγραφα τῶν ἀντιγραφομένων δύο μερῶν καὶ ἀκούσαντες μετὰ προσοχῆς ὅσα προφορικῶς μᾶς εἶπον, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τοὺς ἀναγνωρισθέντας ἐν τῷ πολιτικῷ ἡμῶν Συντάγματι Βυζαντινοῦς Νόμους, ἀμερολήπτως ἀποφασίζομεν καὶ ἀναφέρομεν εἰς τὸ ἔξοχον ὑπουργεῖον τὰ ἐφεξῆς: ...

ιὰ εἶναι δ' ἀνάγκη, ὡς ἐν τῷ παραγράφῳ ζ' ἀνεφέρθη νὰ διορισθῇ ἡ ἀνωτέρω ἐπιτροπὴ παρὰ τῆς Σ. Διοικήσεως, ἡ ὁποία ν' ἀνοίξη τὸ ἐσφραγισμένον σκρίνιον καὶ νὰ διαχωρίσῃ ὅλην τὴν πατρικὴν κληρονομίαν τῆς Μοσχοῦς ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῆς οἰκογενείας Πάιδων, καθὼς διαλαμβάνει τὸ ἀρχέτυπον τοῦ δημοσίου προικοσυμφώνου, εὑρισκομένον ἐν αὐτῷ, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασίν του· εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦτο χρεωστοῦν νὰ παρευρεθῶσι καὶ τὰ δύο διαφερόμενα μέρη ἢ προσωπικῶς ἢ ἀντιπροσώπως καὶ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἐπιτροπὴν ὁ καθεὶς τὸ δίκαιόν του, τὸ ὁποῖον θέλει κρίνει καὶ ἀποφασίσει ἡ ἰδία. Ἐάν δέ ἤθελεν εὑρεθῇ κανὲν ἰδιαίτερον συμφωνητικὸν τοῦ πατρὸς τῆς Μοσχοῦς μετ' ὁν πάππον τῆς, τοῦτο θέλει εἶναι ἄκυρον, διότι ἡ ἐξάβιβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου, σελ. 53, Βιβλ. Α', τίτλος θ', λέγει «τὰ παράνομα σύμφωνα δὲν ἔχουν καμμίαν βεβαίωσιν»· ὁ πάππος τῆς Μοσχοῦς ἦτον ἐλεύθερος ἐν τῷ συμφωνεῖν τὴν προίκα τοῦ υἱοῦ του μετὰ τοῦ συμπεθέρου του, νὰ τὸν προικίσῃ καὶ χαρίσῃ ὅτι ἤθελε καὶ μ' ὁποῖαν συμφωνίαν ἐπρόκρινεν συμφερωτέραν, εἰ δέ εἰς τὸ μετέπειτα ἔκαμε καμμίαν συμφωνίαν μετ' ὁν υἱόν του ὑποχρεώνουσαν αὐτόν νὰ δώσῃ ὀπίσω μέρος τῆς χαρισθείσης προικός του, ἡ τοιαύτη ἰδιαίτερα συμφωνία εἶναι ἄκυρος καὶ παράνομος κατὰ τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, σελ. 59, Βιβλ. Α', τίτλος ΙΒ', λέγουσα «ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ χαρίσῃ ὁ πατὴρ εἰς τὸν υἱόν του ἀπτεξούσιον ἀφήλικα, οὐδέ μετ' ὁ θέλημα τοῦ ἀφήλικος δύναται ὁ πατὴρ πλέον νὰ τὸ χαρίσῃ ἄλλον τινός»· ἡ αὐτὴ ἐπιτροπὴ νὰ δύνηται οἰκοθεν νὰ διαλύσῃ καὶ ἀποφασίσῃ πᾶσαν διαφωνίαν γινομένην περὶ ἰδιοκτητοῦ τινός πράγματος ἢ χρέους τοῦ πατρὸς τῆς Μοσχοῦς· εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιτροπὴν

46. Πρβλ. καὶ λήμμα 712 του παρόντος τόμου.

ἄς διευθυνθῆ καί τό ἐν τῇ ἐνταῦθα Γενικῇ Ἀστυνομίᾳ ἐσφραγισμένον κιβώτιον τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς, διά νά ἀνοιχθῆ καί αὐτό καθ' ὄν τρόπον καί τό ἐν Σίφνῳ εὐρισκόμενον προσέτι αὐτή ἡ ἐπιτροπή πρῶτον νά προσδιορίσῃ τήν πληρωμήν τοῦ χρέους ἐάν ἔχῃ τοῦ ἀποθανόντος πατρός τῆς Μοσχοῦς, ἀφ' οὗ διαχωρίσῃ τήν πατρικὴν ταύτης κληρονομίαν, νά κάμῃ διά τὰ μένοντα μίαν καταγραφὴν καί νά τὰ παραδώσῃ εἰς τήν Μοσχοῦν· ἔπειτα νά καταγράψῃ καί τήν μητρικὴν τῆς Μοσχοῦς περιουσίαν καί νά ἐρευνήσῃ ἐν ταυτῶ ἄν ἔγινε καμμία κατάχρησις τῆς αὐτῆς κληρονομίας, ὡς λέγει ὁ κύριος Π. Πάου εἰς τό ἡμερολόγιόν του καί ἄν ἤθελε εὐρεθῆ τῶ ὄντι κατάχρησις, νά ζητήσῃ ἀπό τόν κρατοῦντα τὰ καταχρηστικῶς δοθέντα πράγματα τῆς Μοσχοῦς καί ἀφ' οὗ κάμῃ τήν καταγραφὴν καί αὐτῶν, νά τὰ παραδώσῃ εἰς τήν ἰδίαν, τὰ δ' ἔγγραφα αὐτῶν τῶν καταγραφῶν νά δοθῶσιν εἰς τό αὐτόθι ἐπαρχεῖον διά φύλαξιν, τῶν ὁποίων ἀντίγραφον, βεβαιωμένον καί μέ τήν σφραγίδα τοῦ ἐπάρχεου, νά δοθῆ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Μοσχοῦς διά νά εἶναι γνωστά ἐν παντί καιρῷ καί κριτηρίω.

Ταῦτα ἡμεῖς θεωρήσαντες ἀκριβῶς, ἐκρίναμεν καί ἀπεφασίσσαμεν τὰ ὅποια καί ἀναφέρομεν εἰς τό ὑπουργεῖον τοῦτο διά νά ἐνεργήσῃ τὰ εἰκότα ...».

861

1825-1828. Αναφορές της Μαντώς Μαυρογένους σχετικά με την αυθαίρετη διάλυση μνηστείας από τον Δημήτριο Ύψηλάντη. Αίγινα, Ναύπλιο.

Μ. Τουρτόγλου, «Αναφορά τῆς Μαντῶς Μαυρογένους κατὰ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου», *ΕΑΙΕΔ* 7 (1957), σ. 156-157 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 192-193)⁴⁷.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ
ΑΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΣΧΕΣΕΩΣ ΓΑΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΗ

1828, 1 Φεβρουαρίου

«Ἐξοχώτατε Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος

Πληροφορημένη ὅτι ἀπέρασεν ἐνταῦθα ὁ κύριος Δ. Ὑψηλάντης παρακαλῶ τὴν ἐξοχώτητά της ἵνα διαταχθῆ νά γράψῃ πρὸς τὸν κύριον Παναγιωτάκην Ἀναγνωστόπουλο ἄνθρωπό του διά νά ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπόν μου τὸν ὅποιον πέμπω ἐπίτηδες εἰς Ναύπλιον τὸ ἔγγραφο τῆς ἀρραβῶνας μου, κατὰ τὸ ἐσώκλειστον ἀντίγραφο τῆς ὑποσχέσεώς του πρὸς τὸν κύριον Ὑψηλάντην καί εἰς ἐμέ. Διότι χρόνος παρήλθε ὁποῦ μὲ ἀπέρριψεν χωρὶς λόγον, μὲ τὴν πλέον σκληρὰν περιφρόνησιν, καί τὸ ἔγγραφο δὲν ἠθέλησεν νά τὸ ἐγχειρίσῃ τοῦ κυρίου Γεωργίου Μαυρομμάτη, ὁποῦ πρὶν τὰς ἀνωμαλίας Ναυπλίου τὸν ἐπαρακάλεσεν διά νά τοῦ τὸ ζητήσῃ. Παρακαλῶ εἰσέτι νά διορισθῆ μία ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ διά νά θεωρήσῃ τὰ ἀρπαχθέντα ἔγγραφα τῆς ἀρραβῶνας μου, ὡς τὰ εὐρισκόμενα εἰς χεῖρας ἀποδεικτικὰ, διά νά ἀποφασίσῃ φιλοδικαίως τὴν ἀπαίτησίν μου, τὴν ὁποῖαν τρεῖς χρόνοι

47. Για τὴν ανασυγκρότηση τοῦ κειμένου τῆς αναφορᾶς τῆς Μαντῶς Μαυρογένους τῆς 1/2/1828 καί τὴν ἀνάλυσή του περιεχομένου τῆς με βάση σχετικὴ γνωμοδότηση τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης Ἰω. Γεννατά βλ. λήμμα 913α παρόντος τόμου.

ἤδη τρέχουν ὁπὸν ἔδωκα ἀναφοράς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Θρησκείας πλὴν δὲν ἐδικάσθη τὸ δίκαιόν μου μ' ὅλον ὅτι ὁπὸν ἐδιωρίσθη καὶ παρὰ τῆς ἐφετινῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως πάλιν δὲν ἐνηργήθη.

Ἐν τοσοῦτῳ τῆς ὑποσημειοῦμαι μὲ βαθύτατον σέβας.

ἡ πατριώτις
Μαντῶ Μανρογένους ...».

861α

1825-1834. Χρεωστικά ομόλογα. Λευκωσία.

Κ. Σπυριδάκις, «Συμπληρωματικά εἰς ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Δαμασκηνόν (1824-1827)», *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 27 (1963), σ. 254-255, αρ. 1-5.

862

1825-1839. Αφορισμός. Βυζίτσα, Ζαγορά, Μηλιές (Μαγνησία).

Γ. Θωμάς, «Ανέκδοτα αφοριστικά κείμενα δεσποτάδων του Βόλου στον περασμένο αἰώνα», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 37/438-440 (1988), σ. 456-459.

863

1826. Ἰδιωτικὸ δικαιοπρακτικὸ ἐγγράφο. Ζάκυνθος.

Λ. Ζώης, «Σημείωμα κινητῆς περιουσίας», *Ἡμερολόγιον (Σκόκου)* 25 (1910), σ. 109-110.

864

1826. Διαθήκη. Βασαράς (Λακωνία).

Ἄ. Σγουρίτσας, «Μία χριστιανικὴ διαθήκη», *Μαλεβός* 2/19 (1922), σ. 13.

865

1826. Προικοσύμφωνο. Λακωνία.

Ἄ. Σγουρίτσας, «Τὸ προικοσύμφωνον τοῦ παπποῦ μου», *Μαλεβός* 6/59 (1926), σ. 512.

866

1826. Μητροπολιτικὴ ἀπόφαση περιορισμοῦ των ἐξόδων σε περίπτωσι γάμου, αρραβώνα καὶ βαπτίσεων. Ἄρτα.

Κ. Κ α ι ρ ο φ ύ λ λ α ς, «Προϊκες και γάμοι πρό ενός αιώνας», *Νέα Έστία* 12/139 (1932), σ. 1035-1036.

867

1826. Προικοσύμφωνο. Μεσολόγγι.

Κ. Κ ώ ν σ τ α ς, «Στιγμές του Δημήτρη Μακρῆ. Ἀπό τῆ ζωῆ τοῦ Ζυγιώτη πρωταρματωλοῦ (1772-1841)», εφ. *Ἐθνικὴ Ἠχώ Μεσολογγίου* (25 και 28 Μαρτίου 1972) (= Πολίτης, *Κόνστα Άπαντα*, τ. 4, σ. 31).

868

1826. Διαδικαστικά έγγραφα. Νάουσα (Πάρος).

Ο. Κ ά π α ρ η ς, «Το μοναστήρι του αγίου Ανδρέα και η εγκατάσταση της οικογένειας Σφαέλου στη Νάουσα της Πάρου», *Παριανὰ* 26 (1987), σ. 116-118.

869

1826. Διαθήκη. Καλαμάτα.

Τ. Γ ρ ι τ σ ό π ο υ λ ο ς, «Σύμμεικτα. Διαθήκη Καλαματιανῆς τὸ 1824», *Πελοποννησιακὰ* 22 (1996-1997), σ. 361-362.

870

1826. Καλλιεργητικὴ σύμβαση. Παροικιά (Πάρος).

Ν. Ἄ λ ι π ρ ά ν τ η ς, *Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Παναγίας Ἐκατονταφυλιανῆς τῆς Πάρου. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα καὶ ἄγνωστα κείμενα*, Ἀθήνα 2000, σ. 32, αρ. 8.

871

1826. Διοικητικὴ οργάνωση της επαρχίας Βοστίτσης. Βόστιτσα, Ι. Μ. Ταξιαρχῶν Αιγίου (Αχαΐα).

Γ. Δ η μ α κ ό π ο υ λ ο ς, «Τοπικὸν σύστημα διοικήσεως τῆς περιοχῆς Βοστίτσης (Δεκέμβριος 1826 - Μάρτιος 1827)», στα *Πρακτικὰ τοῦ ΣΤ' Διεθνoῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. Γ', Ἀθήνα 2001-2003, σ. 397-399.

872

1826-1828. Έγγραφα αναφερόμενα στην κατάσταση της δικαιοσύνης κατά την άφιξη του Ι. Καποδίστρια. Αίγινα, Ναύπλιο, Πόρος.

Μ. Τουρτόγλου, «Η κατάσταση τῆς δικαιοσύνης στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἀφιξη τοῦ Ἰ. Καποδίστρια», *Μνημοσύνη* 16 (2003-2005), σ. 41-47, αρ. 1-6 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 239-246, αρ. 1-6).

ΜΑΤΑΓΗ ΙΩ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ ΠΕΡΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΣΕ ΑΙΡΕΤΟΚΡΗΣΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΓΓΕΝΩΝ

1828, 18 Μαΐου

«Ελληνική Δημοκρατία
Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος
Πρὸς τὸν Δημόσιον Διοικητὴν τοῦ Πόρου

Ἡ Αἰκατερίνα Ἀναπλιώτισσα ἀνεφέρθη εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἔχουσα διαφορὰν μετὰ τοῦ πενθεροῦ της, ἐνεκάλεσεν αὐτὸν προλαβόντως εἰς τὸ ἐνταῦθα δημογεροντεῖον. Μολοντί αὐτὸ ἐπροσπάθησε νὰ τοὺς συμβιάσῃ ἢ φιλικῶ τῶ τρόπῳ ἢ δι' αἵρετοκρίας, αὐτὸς ὅμως δυστροπῶν δὲν ἠθέλησεν νὰ δεχθῇ οὔτε μίαν οὔτε τὴν ἄλλην πρότασιν.

Ἐπειδὴ καὶ μὲ ὅλας τὰς προσπαθήσεις τῆς Κυβερνήσεως εἰς σύστασιν τῶν Δικαστηρίων, ἢ ἐπιθυμία της αὐτῆ δὲν ἠμπόρεσεν εἰσεῖτι νὰ ἐκτελεσθῇ, διατάττεσαι νὰ προσκαλέσῃ καὶ τὰ δύο ἀντιφερόμενα μέρη καὶ νὰ τὰ καθυποβάλλῃ εἰς αἵρετοκρίσιαν. Καθ' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν θέλει ἐκλέξῃ τὸν αἵρετὸν του κριτὴν. Τὸν δὲ ἐνταῦθα παρενρισκόμενον Ἅγιον Δαμαλῶν θέλεις προσκαλέσει διὰ νὰ προεδρεύσῃ εἰς τὴν αἵρετοκρίσιαν ταύτην.

Ἡ Κυβέρνησις διατάσσουσά σε διὰ νὰ καθυποβάλλῃ εἰς αἵρετοκρίσιαν τοὺς διαφορομένους τούτους, ἐπιθυμῇ τὴν ἄμεσον συνδρομὴν σου εἰς τὴν ταχεῖαν ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

ἐν Πόρῳ
τὴν 18ῃ Μαΐου 1828

Ὁ Κυβερνήτης
Ἰωάννης Καποδίστριας
ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας»

872α

1826-1830. Δικογραφία υπόθεσης διαζυγίου. Ἄργος, Ναύπλιο, Στεμνίτσα, Τρίπολη.

Τ. Γριτσόπουλος, «Μία περίεργος ὑπόθεσις διαζυγίου κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν», *ΑΕΚΔ* 9 (1954), σ. 41-55.

873

1826-1830. Σύμβαση κατασκευής του σχολείου της Καρύταινας.

Χ. Κωνσταντινόπουλος, *Οι Λαγκαδινοί μαστόροι*, Άθήνα 1970, σ. 20-23.

874

1826-1835. Διοικητικά έγγραφα αναφερόμενα στη σύσταση δημοσίων σχολείων (ελληνικών και αλληλοδιδασκτικών). Νάξος, Ναύπλιο, Σύρος.

Ν. Κεφαλληνιάδης, «Η παιδεία εις Δρυμαλία Νάξου κατά τὰ ἔτη τῆς φραγκοκρατίας καὶ τουρκοκρατίας μέχρι τῶν πρώτων μετεπαναστατικῶν χρόνων», εφ. *Ναξιακὸ Μέλλον* (ἀνάτυπο), 1966, σ. 15, 17-29, 32-33, 64, 67-69.

875

1827. Διαθήκη. Αττική.

Κ. Παπαρρηγόπουλος, *Γεώργιος Καραϊσκάκης κατά τοὺς προτέρους βιογράφους, τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἄλλας ἀξιοπίστους εἰδήσεις*, Άθήνα 1867, σ. 130.

876

1827. Πληρεξούσιο. Πελοπόννησος.

Λ. Ζώης, «Μία ἐπιτροπική τοῦ 1827», *Μαλεβὸς* 5/51 (1925), σ. 413.

877

1827. Το «Πολιτικὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος» (ἄρθρα 150). Ψηφίσθηκε κατὰ τη συνεδρία της 1ης Μαΐου 1827 και αναθεώρησε τον «Νόμο τῆς Ἐπιδαύρου». Τροιζήνα (Αργολίδα).

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος δεύτερον, Γ'. «Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Τροιζῆνι Γ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν»*, σ. 61-75 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 773⁴⁸).

48. Πρβλ. λήμματα 808 και 836 του παρόντος τόμου.

878

1827. Προικοσύμφωνο. Δροβολόβι (Αχαΐα).

Ν. Κονόμορς, «Ανέκδοτα κείμενα από τὸ ἀρχεῖο τοῦ Ἀντωνίου Τσουνή», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρυτῶν* 2 (1970), σ. 84-87, αρ. 3.

879

1827. Ναυλοσύμφωνο. Ἄνδρος.

Δ. Πολέμηρς, «Σημειώματα. 6. Ναυλοσύμφωνον διὰ μεταφορὰν στρατευμάτων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν», *Πέταλον* 3 (1982), σ. 234-236.

ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΟ. ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΗΣ ἈΝΔΡΟΥ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΟΥ ΝΑΥΛΟΥ
ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΑΤΑΚΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ («ΛΙΑΠΗΔΩΝ»)

1826, 20 Ἀπριλίου

«... Συμφωνεῖ σήμερον τὸ κοινὸν τῆς Ἀνδρου μετὰ τοῦ καπετὰν Μιχάλη Καλιγᾶ, ἐξουσιαστοῦ τῆς γουλέτας ὀνομαζομένης «Σάντα Ἑλένης» σκεπασμένη μὲ σημαίαν ρωσσική, ἡ ὁποία στέκει εἰς τὸ πόρτον τῆς Ἀνδρου Ἄνω Κάστρον. Καὶ δίδει ὁ ρηθεὶς καπιτάνος τὴν γουλέτα του ἐλευθέραν καὶ ἔτοιμην διὰ φόρτωμα, χωρὶς καμίαν ἄργητα, διὰ μόνον ἐν ταξίδιον νὰ μετακομίση στρατεύματα εἰς Σκύρον, τὰ ὁποῖα θέλουν ἐμβαρκαρισθῆ χωρὶς καμίαν πρόφασιν εἰς τὰς εικοσιδύο Ἀπριλίον τρέχοντος. Τυχὼν ὁμως καὶ ἤθελε γένη ἀργοπορία εἴτε παραμικρὰ ἐμπόδις, νὰ εἶναι εἰς δικαίωμα ὁ ρηθεὶς καπιτάνος νὰ πληρώνετε πρὸς γρόσια ἑκατὸν, Νο 100, τὴν κάθε ἡμέραν μετρῶντας ἀπὸ τὰς εικοσιτρεις τρέχοντος. Τυχὼν δὲ πάλιν καὶ ἤθελε ἀπεράση ἢ εικοστὴ ἕκτη Ἀπριλίου χωρὶς νὰ εἶναι ἔτοιμον τὸ στρατενμα, νὰ πληρώνετε τὴν σταλίαν του σωστὴν καὶ νὰ εἶναι ἐλεύθερος διὰ νὰ ταξιδεύσῃ διὰ λογαριασμὸν του δι' ὅπου θέλει. Καὶ τοῦτο σαλπάροντας σίδερων, καλὸν εὐώδιον, εἰς τὸ μελετημένον ταξίδιον, θέλει δίδει σταλίαν ἐλευθέραν εἰς τὸ δισπάρκον τῶν στρατευμάτων ἡμέρας ἕξ, τυχὼν δὲ καὶ ἤθελε ἀπεράση ἢ ἐλευθέρᾳ σταλίᾳ τῶν ἕξ ἡμερῶν νὰ πληρώνετε ἢ κάθε τρέχουσα ἡμέρα πρὸς γρόσια ἑκατὸν πενήντα, Νο 150, καὶ τοῦτο εἰς καλὸν εὐώδιον. Δι' ὅλον αὐτὸ τὸ ταξίδιον, ἐξαιρουμένων τῶν δύο κόντρα σταλίων δηλαδὴ πρὸ τοῦ σαλπαρισμοῦ καὶ ἀρίβου, ὑποχρεώνετε τὸ κοινὸν τῆς Ἀνδρου νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν καπετὰν Μιχάλην Καλιγᾶν γρόσια τούρκικα χίλια πεντακόσια, Νο 1500, μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ τοῦ φθασίματος του εἰς Ἀνδρον. Τυχὼν δὲ καὶ ἤθελε λείψουν ἀπὸ τοῦ νὰ πληρωθοῦν εἰς τὴν διωρίαν των, νὰ τρέχουν πρὸς πέντε τὰ ἑκατὸν, 5/100, τὸ κάθε μῆνα. Τοῦτο γίνεται συμφωνητικὸν καὶ ἔχει τὸ κύρος ἕως ὅτου νὰ ταξιδεύσῃ καὶ νὰ πληρωθῆ καὶ ὑπογράφεται ἀπ' ὅλους τοὺς δημογέροντας τῆς Ἀνδρου ...».

880

1827. Μίσθωση ακινήτου. Παροικιά (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντηρς, «Δύο ἔγγραφα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 49 (1993), σ. 143-146.

881

1827. Έγγραφα εκλογής δημογερόντων και διορισμού νοταρίου. Παροικιά (Πάρος).

Ν. Άλιπράντης, «Τὰ διοριστήρια έγγραφα νοταρίου καὶ δημογερόντων τῆς Πάρου», *Παριανὰ* 102 (2006), σ. 302-304.

882

1827-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διαδικαστικά έγγραφα. Ανδρίτσαινα (Ηλεία), Φιλιατρά (Μεσσηνία).

Σ. Άθανασιάδης, «Ανέκδοτα ιστορικά έγγραφα», *Φιλιατρά* 10/89-90 (1979), σ. 257-259, 360.

882α

1827-1831. Επιστολές, υπομνήματα, εγκύκλιοι, οδηγίες και διαγγέλματα του κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια προς τους εκπροσώπους των τριών Συμμάχων Αυλών (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία), τους βασιλείς και πρίγκηπες της Βαυαρίας και Πρωσίας, τις οθωμανικές αρχές, την Δ' Εθνική Συνέλευση, τη Γερουσία, τον Πατριάρχη και την Ιερά Σύνοδο Κωνσταντινουπόλεως, τις διοικητικές, εκκλησιαστικές και στρατιωτικές αρχές της ελληνικής επικράτειας, τους προέδρους φιλελληνικών εταιριών ανά την Ευρώπη, την Επιτροπή Τραπέζης και Οικονομίας, τις κατά τόπους δημογεροντίες, το Κρητικό Συμβούλιο και τον διοικητή της Σάμου επί ποικίλων ζητημάτων σχετικών με τη διακυβέρνηση, τη στρατιωτική οργάνωση, τη διοίκηση, τη διαχείριση των οικονομικών, την εκπαίδευση, την οργάνωση και την απονομή της δικαιοσύνης. Αναφορές των Υπουργών (Γραμματέων), των εκπροσώπων της Δ' Εθνικής Συνελεύσεως και της Γερουσίας προς τον Κυβερνήτη. Επιστολές του πρίγκηπα Λεοπόλδου και των προέδρων των συμμάχων Αυλών προς τον Καποδίστρια. Προσαρτήματα στο πρωτόκολλο του συνεδρίου της 3.2.1829. Αίγινα, Άργος, Λονδίνο, Ναύπλιο, Μεθώνη, Παρίσι, Πόρος,

Ε. Βετάν (έκδ.), *Επιστολαί Υ. Α. Καποδίστρια Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Διπλωματικά, διοικητικά καὶ ἰδιωτικά, γραφεῖσαι ἀπὸ 8 Ἀπριλίου 1827 μέχρις 26 Σεπτεμβρίου 1831 συλλεγεῖσαι καὶ*

καταταχθεῖσαι παρὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ (μεταφρ. Μ. Γ. Σχινᾶ), τ. Α', σ. 112-115, 142-147, 154-161, 169-171, 176-177, 187-189, 272-273, 274-275, 276-280, 285-311, 315-321, 322-332, 340-352, 354-367, 369-370, 376-390, 391-402· τ. Β', σ. 1-11, 14-21, 27-59, 63-84, 87-89, 90-100, 102-106, 109-127, 144-166, 167-172, 174-192, 195-232, 237-240, 245-291, 293-312, 313-322, 335-358, 360-366, 374-388· τ. Γ', σ. 4-60, 62-72, 74-75, 78-104, 113-123, 126-129, 358, 369-391, 395-398· τ. Δ', 1-47, 54-86, 90-96, 120, 127-130, 134-148, 159-160, 164-168, 180-186, 194-251, 260-280, 289-301, 303, 307-312, 325-437.

883

1827-1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αίγινα, Ναύπλιο, Ύδρα.

Κ. Διαμάντης (ἐπιμ.), *Αρχεῖα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κοκκινιώτου*, τ. 8, Ἀθήνα 1967, σ. 327-328 αρ. 394· τ. 9, Ἀθήνα 1968, σ. 179 αρ. 189, σ. 349 αρ. 435· τ. 10, Ἀθήνα 1969, σ. 276 αρ. 276, σ. 291 αρ. 295, σ. 469 αρ. 474, σ. 482-483 αρ. 482, σ. 514 αρ. 510, σ. 517 αρ. 515, σ. 531 αρ. 539.

883α

1828. Εισαγγελική ἀγόρευση του Χριστόδουλου Κλονάρη ως πρώτου Εισαγγελέως (*Δημοσίου Συνηγόρου*) στο Ανέκκλητο Κριτήριο (δικάζον ως εφετείο).

Ί. Βισβίτζης, «Ἡ πρώτη ἐν Ἑλλάδι εἰσαγγελική ἀγόρευσις», *ΕΚΕΙΕΔ* 5 (1954), 145-149.

884

1828. Πράξη τῆς Βουλῆς τῶν Ελλήνων τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1828 περί Προσωρινοῦ Πολιτεύματος μέχρι τῆς συγκρότησης Εθνικῆς Συνελεύσεως. Αίγινα.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος δεύτερον, Δ'*, σ. 78-80 (= Μάμουκας, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν*, τ. 10, σ. 39-42⁴⁹).

49. Ἡ συγκεκριμένη πράξη δὲν ἔχει αποδελτιωθεῖ στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, ὅπου ὅμως περιλαμβάνονται ἄλλα κείμενα ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔκδοσιν τοῦ Α. Μάμουκα.

885

1828. Εκδίκαση υποθέσεως αμφισβητήσεως ορίων μεταξύ γειτονικών χωριών. Τρίπολη.
Σ. Δημητρακόπουλος, «Ιστορικοί και άλλαι ειδήσεις εκ τινός νομικού έγγραφου του 1828», *Πελοποννησιακά* 12 (1976-1977), σ. 170-173.

886

1828. Διαθήκη. Άνδρος.
Δ. Πολέμης, «Σημειώματα περί τῆς μονῆς τῶν Τρομαρχίων. 4: Ἡ διαθήκη τοῦ προηγουμένου Λεοντίου Γραμματικά», *Πέταλον* 5 (1990), σ. 132-133.

887

1828. Σχέδιο νόμου περί του νομισματικού συστήματος. Αίγινα.
Γ. Δημακόπουλος, «Ἡ πρότασις τοῦ Ἀλεξάνδρου Κοντοσταύλου περί τοῦ εἰσακτέου νομισματικοῦ συστήματος ἐν Ἑλλάδι (Αἴγινα, 27 Ἰανουαρίου 1828)», *Τεύχη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λογοτεχνικοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου* 3 (1993), σ. 45-48.

888

1828. Πώληση ακινήτου. Νάξος.
Ν. Κεφαλληνιάδης, «Τέσσερα ανέκδοτα ναξιακά έγγραφα», *ΕΕΚΜ* 12 (1995), σ. 170-171.

889

1828. Αγωγή τροφού για καταβολή δεδουλευμένων. Ναύπλιο.
Ἰ. Μπιμπῆς, «Δεινοπαθήματα βάγιας ἀπὸ θηριογνώμονα κυρίαν», *ΔΙΜΝ* 95 (1996), σ. 125.

890

1828. Πώληση μονῆς. Νάουσα (Πάρος).
Ν. Ἀλιπράντης, «Ἡ μονὴ Ἁγ. Γεωργίου Ναούσης περιέρχεται στὸν Παν. Δ. Δημητρακόπουλο», *Παριανὰ* 60 (1996), σ. 43-44.

891

1828-1829. Ψηφίσματα και διατάγματα της Ελληνικής Πολιτείας σχετικά με την οργάνωση της δικαιοσύνης και της διοίκησης, την αστυνόμευση, τη φορολογία και τη ρύθμιση της εκλογικής διαδικασίας του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Οργανισμός των Δικαστηρίων 15/12/1828. Κανονισμός εργασιών της Γερουσίας. Αίγινα, Ναύπλιο.

Γ. Δημακόπουλος, «Ο κώδιξ τῶν ψηφισμάτων τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας. Α' 1828-1829», *ΕΚΕΙΕΔ* 14 (1967) [1970], σ. 11-194, αρ. 1-35.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ. ΡΗΤΗ ΜΝΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ. ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ «ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ» ΤΗΡΟΥΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΙΑΣ. 1828, 15 Δεκεμβρίου

«Άρ. 8268 <Ψήφισμα ΙΘ>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μολοντί οί συνταγματικοί νόμοι τοῦ Ἄστρους, τῆς Ἐπιδαύρου καί τῆς Τροιζήνος διέταξαν τήν σύστασιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἐξ αἰτίας πολυαριθμῶν καί συνεχῶν συμφορῶν ἀνεβλήθη καί αὐτή·

Αἱ μέχρι τοῦδε Κυβερνήσεις δέν ἐδυνήθησαν νά εὐχαριστήσωσι τήν ὁποίαν εἶχε τὸ ἔθνος ἀνάγκην τῶν Δικαστηρίων· ὅλαι ἐπροσπάθησαν νά θεραπεύσουν τήν ἔλλειψιν ταύτην μέ ἐιδικάς καί ἐκτάκτους ἐπιτροπάς·...

Μόνη θεραπεία εἶναι ἡ σύστασις τακτικῶν δικαστηρίων, ἀλλά διὰ τοῦτο προαπαιτοῦνται δοκίμια διὰ νά γένη ἡ ἐφαρμογή ἀνάλογος μέ τὰς χρείας καί τὰ μέσα τοῦ ἔθνους·...

Ἀκούσαντες τήν γνώμην τοῦ Πανελληνίου, κατὰ τὸ δοθὲν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Τμήματος τῶν Ἐσωτερικῶν σχέδιον·

Ψηφίζομεν

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΑΙ

Ἄρθ. 1. Ἡ διοίκησις τῆς πολιτικῆς, ἐμπορικῆς, διορθωτικῆς καί ἐγκληματικῆς δικαιοσύνης ἐμπιστεύεται εἰς τακτικά δικαστήρια.

2. Ἡ σύνθεσις, ἡ ἀρμοδιότης καί ἡ δικαιοδοσία ἐκάστου αὐτῶν διατάσσονται ἀπὸ τὸ παρὸν ψήφισμα.

3. Ἐκτὸς τῶν δικαστηρίων, τὰ μέρη δύνανται νά ἐπιτρέψουν, ὡσάκις συμφωνήσουν, τήν κρίσιν τῶν πολιτικῶν καί ἐμπορικῶν διαφορῶν των εἰς αἵρετοὺς κριτάς ...

Ἄρθρα συμπληρωματικά

38. Τὰ δικαστήρια ἀκολουθοῦν εἰς μὲν τὰ πολιτικά τοὺς νόμους τῶν αὐτοκρατόρων, πε-

ριεχομένους εἰς τὴν πρόχειρον ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, εἰς δὲ τὰ ἐμπορικὰ τὸν τῆς Γαλλίας Ἐμπορικὸν Κώδικα.

Ἔως οὐ ἐκδοθῆ ὁ παρασκευαζόμενος Ποινικὸς Κώδιξ, εἰς τὰ διορθωτικὰ καὶ ἐγκληματικά κρίνονν κατὰ τὸ Ἀπάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν καὶ κατ' ἐπιείκειαν.

39. Ἀναβάλλονται αἱ εἰρηνοδικαίαι καὶ τὰ πρωτόκλητα δικαστήρια εἰς ὅσας ἐπαρχίας ἢ τμήματα αἱ περιστάσεις τοῦ πολέμου δὲν συγχωρήσουν πρὸς καιρὸν τὴν σύστασίν των.

Ἐν Αἴγινη τὴν 15 Δεκεμβρίου 1828

Ὁ Κυβερνήτης
Γ. Α. Καποδίστριας

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Σ. Τρικούπης»

ΨΗΦΙΣΜΑ ΥΠ ΑΡΙΘΜ. 30 ΠΕΡΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

1829, 6 Μαΐου

«Ἄρ. 11924. Ψήφισμα Δ'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπιθυμοῦντες τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῶν προόδων τῆς ἀσφαλείας καὶ εὐταξίας· Ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ κανονίσωμεν ὁμοιομόρφως καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν τὸν τρόπον τῆς καταδιώξεως (poursuite) τῶν πταισμάτων καὶ ἐγκλημάτων, ἅμα δὲ καὶ τοὺς κανόνας τοὺς ὁποίους ὀφείλουσι νὰ ἐξακολουθῶσι τὰ διορθωτικὰ καὶ ἐγκληματικά δικαστήρια, διὰ τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν τρόπον τῆς κρίσεως τῆς δημοσίου ἀγωγῆς·

Ἐπιθυμοῦντες, καθ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἐπιτρέπουσι, ν' ἀντικατασταθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ τύποι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐνεργεῖται ἡ δικαιοσύνη εἰς τὰ εὐνομούμενα ἔθνη· Ἀκολουθήσαντες εἰς ὅσας ἀναπτύξεις προστετέθησαν εἰς τὴν διάταξιν τοῦ παρόντος ψηφίσματος, τὸ πνεῦμα τῶν περιεχομένων εἰς τὸν ὑπ' ἄρ. 13 Νόμον κανόνων τῆς Διαδικασίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπροσπαθήσαμεν ν' ἀπομακρυνθῶμεν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον· Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τοῦ Πανελληνίου·

Ψηφίζομεν

Ἄρ. 1. Τὰ διορθωτικὰ καὶ ἐγκληματικά δικαστήρια θέλουσιν ἔχει εἰς τὸ ἐξῆς δι' ὁδηγίαν των τὴν εἰς τὸ παρὸν ψήφισμα ἐπισυναπτομένην Ἐγκληματικὴν Διαδικασίαν.

2. Αἱ διατάξεις τῆς Ἐγκληματικῆς Διαδικασίας θέλουσιν ἐνεργηθῆ ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1829. Ἐπομένως, ὅσαι διορθωτικαὶ ἢ ἐγκληματικαὶ ὑποθέσεις κινηθῶσι μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, θέλουσιν δικάζεσθαι συμφώνως μὲ τὰς διατάξεις ταύτας.

3. Τὰ δικαστήρια, φωτιζόμενα ἀπὸ τὴν πείραν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν μεγάλων χρεῶν των, θέλουσιν διευθύνει εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅσας παρατηρήσεις δύνανται νὰ δικαιώσωσι νέας ἀναπτύξεις εἰς τὸ σύστημα τῆς Ἐγκληματικῆς Διαδικασίας.

4. Τὸ παρὸν Ψήφισμα μὲ τὴν συναπτομένην Ἐγκληματικὴν Διαδικασίαν θέλει δημοσιευθῆ διὰ τοῦ τύπου, καὶ ἀντίτυπα αὐτοῦ θέλουσιν σταλῆ εἰς ἕκαστον τῶν δικαστηρίων καὶ εἰς ὅλας τὰς κατὰ τόπους ἐξουσίας.

5. Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας θέλει ἐνεργήσῃ τὸ παρὸν ψήφισμα.

Ἐν Αἰγίνῃ τῇ 6 Μαΐου 1829

Ὁ Κυβερνήτης
Γ. Α. Καποδίστριας

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Ν. Σπηλιάδης.

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΜΚΑΣΙΑ

Γενικαὶ Διατάξεις

Ἄρθ. 1. Εἰς τὰ ἐγκληματικά εἶναι διπλῆ ἀγωγή, δημοσία καὶ πολιτικῆ.

Ἡ δημοσία ἀγωγή κινεῖται διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ποινῶν ἀπὸ μόνους τοὺς δημοσίους ὑπουργούς, εἰς ὅσους τὴν ἐμπιστεύεται ὁ νόμος.

Ὁ θάνατος τοῦ ὑπόπτου ἢ τοῦ ἐγκαλουμένου, σβῆνει τὴν δημοσίαν ἀγωγήν.

Ἡ πολιτικὴ ἀγωγή εἶναι διὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ζημίας· δύναται νὰ κινηθῇ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ὑπόπτου ἢ τοῦ ἐγκαλουμένου, καὶ ἀνήκει εἰς μόνους ὅσοι ἐβλάβησαν ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἐγκλημα ἢ πταῖσμα.

2. Ἄν δὲν κινηθῶν συγχρόνως καὶ αἱ δύο ἀγωγαὶ ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου, ἡ πολιτικὴ ἀναβάλλεται ἕως οὗ ἀποφασισθῇ ὀριστικῶς ἡ δημοσία.

3. Ἡ παραίτησις τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς δὲν σβῆνει, οὐδὲ ἀναβάλλει τὴν δημοσίαν.

4. Ἀμφοτέραι αἱ ἀγωγαὶ παραγράφονται ...»

892

1828-1829. Διοικητικὰ ἐγγράφα καὶ δικαστικὲς αποφάσεις. Αἰγίνα, Γραμβούσα (Κρήτη), Μαραθονήσι (= Γύθειο), Ναύπλιο, Σκόπελος, Χελιδόνι (Ηλεία).

Δέσποινα Θέμελη - Κατηφόρη, *Ἡ δίωξις τῆς πειρατείας καὶ τὸ Θαλάσσιον Δικαστήριον κατὰ τὴν πρώτην καποδιστριακὴν περίοδον 1828-1829*, τ. 1: *Ἡ δίωξις τῆς πειρατείας*, Ἀθήνα 1973, σ. 209-238, αρ. 1-17· τ. 2: *Τὸ Θαλάσσιον Δικαστήριον*, Ἀθήνα 1973, σ. 119-156, αρ. 1-25.

893

1828-1829. Δικαστικὲς αποφάσεις τοῦ «Θαλασίου Δικαστηρίου» ἢ «Δικαστηρίου Λειῶν» καὶ συναφὴ ἐγγράφα. Αἰγίνα.

Δέσποινα Θέμελη - Κατηφόρη, «Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Θαλασίου Δικαστηρίου, 1828-1829», *EKEIEΔ* 20-21 (1973-1974) [1976], σ. 61-454.

ΚΗΡΥΞΗ ΠΛΟΙΩΝ ΩΣ ΠΕΙΡΑΤΙΚΩΝ. ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗΣ ΤΟΥΣ ΔΕΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ Η ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΛΑΟΠΗΣΤΟΥ ΑΓΟΡΑΣΤΗ. ΠΕΡΙΕΡΧΟΝΤΑΙ ΩΣ ΝΟΜΙΜΗ ΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ Η ΟΠΟΙΑ, ΚΑΤΟΠΙΝ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΓΟΡΑΣΤΗ, ΔΙΑΤΗΡΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΝΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΟΛΙΟΥ ΠΩΛΗΤΗ

1828, 11 Ιουνίου

«Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ἀπόφασις τῆς Προσωρινῆς Ἀντι Θαλασσίου Δικαστηρίου Ἐπιτροπῆς διὰ τὰς δύο κασιωτικὰς γολέτας «Κασιωτῖναν» καὶ «Ποσειδῶνα» τὴν 11 Ἰουνίου 1828 μεταξὺ τοῦ Κυριακοῦ Γ. Μαλαξοῦ φέροντος πρόσωπον τοῦ Ἰωάννου Φραγκοῦλη, κυρίου τῆς ρηθείσης γολέτας «Κασιωτῖνας», καὶ τοῦ Βασιλείου Νικήτα φέροντος πρόσωπον τοῦ Νικήτα Βασιλείου, κυρίου τῆς ρηθείσης γολέτας «Ποσειδῶνος», ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ τοῦ καταγωγοῦ Λαζάρου Ν. Νέγκα πλοιάρχου τῆς γολέτας «Παναγίας τῆς Ὑδρας», ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. ... Ἀναγνώσασα τὴν ἀναφορὰν τοῦ ἐπὶ τούτῳ διορισθέντος Συνέδρου, περιέχουσαν τὰ ἀκόλουθα· «τὴν 30 Ἰουλίου 1827 ὁ καταγωγὸς Λάζαρος Νέγκας, πλοίαρχος τῆς γολέτας «Παναγίας τῆς Ὑδρας» συνέλαβεν εἰς τὴν Κάραβον ὡς πειρατικὰς τὰς περὶ ὧν ἡ κρίσις δύο κασιωτικὰς γολέτας, τὸν «Ποσειδῶνα» τοῦ Νικήτα Βασιλείου καὶ τὴν «Κασιωτῖναν» τοῦ Ἰωάννου Φραγκοῦλη. Εἶναι βέβαιοι ὅτι δὲν τὰς ἔφερον εἰς κρίσιν καὶ διὰ τοῦτο ἀπολογεῖται ὅτι κατὰ ἐπαετῆ συνήθειαν καὶ πολεμικοὶ πλοίαρχοι καὶ καταγωγὴ ἔκαιαν ἢ ἐκυρίευν ἀκρίτως τὰ πειρατικὰ πλοῖα καὶ εἰς ἀπόδειξιν φέρει πολλὰ παραδείγματα.

Ἐναντίον τῆς συνήθειας ταύτης φέρουν τὸ ἀπὸ 27 Μαΐου 1826 κήρυγμα τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ ὁποῖο προτείνει μάλιστα ὡς νόμον ἐπικρατοῦντα ἔκτοτε· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀπλοῦν κήρυγμα ἢ καὶ ψήφισμα δὲν εἶναι νόμος· ἔπειτα μὲ λύπην ἀναπολεῖ τις ὅτι τοῦ ὄντος ἐντίμου διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐκελινοῦ κηρύγματος καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα εἶχαν ἀναιρεθῆ ἀπὸ τὰ μέτρα καὶ τὰς πραγματικὰς διατάξεις τῆς Ἀντικυβερνήσεως, ἧτις ἐπαναφέρει τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πάλιν ὅσον πολυχρόνιος συνήθεια καὶ ἂν παρεισχωρήσῃ καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα παραδείγματα καὶ ἂν δοθοῦν πρέπει ἐνταυτῷ νὰ συμφωνοῦν καὶ μὲ τὸ δίκαιον ἢ ἄλλως ἢ μὲν συνήθεια διαρρησεται, τοῦτο δὲ μένει διὰ πάντα ἀναλλοίωτον. Κατ' αὐτὸ λοιπὸν πᾶσα κτήσις δὲν μεταβιβάζεται ἀπὸ ἓν εἰς ἄλλο πρόσωπον εἰμὴ δι' ἐννόμον πράξεως· εἰς δὲ τὰ συλλαμβανόμενα πλοῖα μόνη ἐννομος πρᾶξις, μεταθέτουσα τὴν κτήσιν ἀπὸ τοὺς συλληφθέντας εἰς τοὺς συλλαβόντας εἶναι ἡ κρίσις. Καὶ ἐπειδὴ προσκαλεῖται ἀπὸ τοὺς συλληφθέντας Κασίους, μένει νὰ ἐξετάσωμεν τὰ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ καταγωγοῦ δικαιολογήματα.

Ὁ ἀντίδικός των κατηγορεῖ τοὺς δύο Κασίους ὅτι ἐκτὸς ἄλλων πειρατειῶν μετὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ἐπάτησαν καὶ ἐγύμνωσαν εἰς τὰ Κάκαβα τῆς Λυκίας δύο οὐδέτερα πλοῖα καὶ ἐξ ἑλληνικὰ πλοιάρια. Οἱ ἐγκαλούμενοι ὁμολογοῦν μὲν ὅτι ἐπῆγαν εἰς Κάκαβα, ὅμως ἀρνοῦνται ὅτι μετῆλθον καμμίαν πειρατείαν· εὐρόντες ἐκεῖ, λέγουν, δύο ξύλα, τὸ ἐν τουρκικὸν καὶ τὸ ἄλλον εὐρωπαϊκὸν ἀφαίρεσαν ἀπ' ἐκεῖνο ὡς ἐχθρικὸν διάφορα πανιά καὶ σχοινιά, τὸ δὲ ἄλλο ἐπισκεφθέντες ἀπλῶς καὶ γνωρίσαντες τὴν οὐδετερότητά του δὲν τὸ ἐπειράξαν τελείως.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἀπολογητικὸν σύστημά των· προσθέτου μάλιστα ὅτι τὸ εἰς τὰ παράλια τῆς Λυκίας ταξιδίον των δὲν ἦτον προμελετημένον, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν οἱ ναῦται, δελεασθέντες ὑπ' ἄλλους, παλαιούς συντρόφους των, μὲ τοὺς ὁποίους ἀπηντήθησαν εἰς Χάλκην,

παρεβίασαν τὴν θέλησιν τῶν πλοιάρχων καὶ τοὺς παρέσυραν ἄκοντας εἰς τὸ ἄτακτον καὶ ἐναντίον τοῦ διαβατηρίου των ἐπιχείρημα.

Ἄλλ' ὁ καταγωγὸς προτείνει ἐναντίον των τὰ θαλάσσια ἔγγραφα μιᾶς ρωσικῆς ναῦς ὀνομαζομένης «Ἀλεξάνδρου» τοῦ πλοιάρχου Φραγκίσκου Ἀρδίτου, τὰ ὁποῖα βεβαιώνει ὅτι εἶδεν εἰς τὰς γολέτας των. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα φέρουν τῷ ὄντι βαρείας ὑποψίας πειρατείας· μάλιστα τὸ ἡμερολόγιόν της τακτικὸν κατὰ πάντα καὶ γράφον ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὰ τρέχοντα ἀπὸ 1 Ἀπριλίου ἕως 29 Ἰουλίου ἔ.ν., φανερώσει ὅτι κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἶχε φθάσει εἰς Κάρκαβα. Ἐκεῖ ἔξαφρα τὸ καθημερινὸν τοῦτο ἡμερολόγιον δὲν διακόπτεται ἀπλῶς ἀλλὰ σιωπᾶ παντάπασιν. Ποία εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἔξαφρικῆς ταύτης καὶ τελείας κατασιγάσεως του; Ποία ἄλλη πιθανότερα, εἰμὴ ὅτι ἐπατήθη ἡ ναῦς καὶ ἠρπάχθησαν τὰ χαρτὰ της; Τὴν ὑπόνοιαν ταύτην συνισχύουν πολὺ διάφορα πλοίων εἰδίματα εὑρεθέντα εἰς τὰς δύο κασιωτικὰς γολέτας, τὰ ὁποῖα ἐρευνήσαντες οἱ δόκιμοι ἐβεβαίωσαν ὅτι εἶναι εὐρωπαϊκοῦ καὶ ὄχι τουρκικοῦ σκάφους.

Μ' ὅλον ὅτι τὰ σημεῖα ταῦτα ἐπιβαρύνουν πολὺ τὰς κατὰ τῶν ἐγκαλουμένων ὑποψίας, ἡ Ἀντι-Θαλασσίου Δικαστηρίου Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ἀποφασίσην ἠθέλησε νὰ λάβῃ θετικὰς ἀποδείξεις ...

Παρατρέχω τινὰ ἐλαφρὰ προκαλεσθέντα ἢ συμπεσόντα βοηθήματα εἰς εὔρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἔρχομαι εἰς τὰς μαρτυρίας αἰτινες διέλυσαν τὰς ἀμφιβολίας. Ὁ ναύτης Κωνσταντῆς Αἰνήτης ἀπὸ Καστελλόρριζον μαρτυρεῖ ... Τρεῖς ἄλλοι μάρτυρες ... μαρτυροῦσιν ...

Αἱ μαρτυρίαι αὗται ἠνάγκασαν καὶ τοὺς κατηγορουμένους αὐτοὺς καὶ ὠμολόγησαν τὸ ἔγκλημά των· ὅμως ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κατέφυγαν εἰς τὴν ἀνωτέρω σημειωθείσαν ἐξαίρεσιν, ὅτι εἰς τὴν πειρατείαν ταύτην παρεσύρθησαν ἀπὸ βίαν τῶν ἐπαναστάντων κατ' αὐτῶν πληρωμάτων. Ἄλλ' ποίαν ἀπόδειξιν βίας φέρουν; Καμίαν ἄλλην ἀπὸ τὴν ἰδίαν των διαβεβαίωσιν ...

Ταῦτα καταδικάζουν τὰς δύο περὶ ὧν ὁ λόγος γολέτας ὡς πειρατικὰς· ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ συναποφασισθῇ καὶ μία παρέμπτωσις ἀποζημιώσεως τοῦ ἀγοραστοῦ μιᾶς τῶν δύο κασιωτικῶν γολετῶν. Καθ' ὅσα προκύπτουν ἀπὸ διάφορα ἔγγραφα ἐπίσημα οἱ ναῦται τοῦ Α. Νέγκα ἐπώλησαν τὴν γολέταν «Ποσειδῶνα». Ταύτην τὴν πώλησιν δύνανται ἴσως νὰ τὴν δικαιολογήσουν ἀλλὰ ὄχι καὶ νὰ τὴν δικαιώσουν μὲ τὴν προτεινομένην ἀπὸ τὸν καταγωγὸν συνθήειαν τῆς ἀκρίτως ἕως τώρα γενομένης μεταβάσεως τῆς κτήσεως τῶν πειρατικῶν πλοίων εἰς τοὺς πολεμικοὺς πλοιάρχους ἢ τοὺς καταγωγοὺς ...

Ὁ πρῶτος ἀγοραστὴς Μαρίνης Γ. Σπαχῆς τὴν μετεπώλησε τὴν 22 Ὀκτωβρίου εἰς τὸν Γιάννην Α. Βαλῆν. Τὴν 25 ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας διέταξε πᾶσαν τοπικὴν ἐξουσίαν νὰ συντρέξῃ τοὺς πρῶτους κυρίους τῶν γολετῶν εἰς ἀνάκτησίν των, δὲν νομίζω δὲ περιττὸν νὰ σημειώσω ἐδῶ ὅτι ἡ διαταγὴ αὕτη εἶναι νοθευμένη μὲ ξένης χειρὸς πλαστογραφίαν, προστεθείσης εἰς τὸ τέλος τῆς φράσεως «εἰς ὁποιοὺνδήποτε χειρὰς καὶ μὲ ὁποιοὺνδήποτε τρόπον εὑρεθῶσιν» (αἱ γολέται). Ἡ προσθήκη αὕτη ἀλλάσσει τὴν παραγγελλομένην παρὰ τῆς ῥηθείσης Γραμματείας εἰρηρικὴν ἀπόφασιν εἰς βιαίαν ἀφαίρεσιν. Ἡ δημοσίων γραμμάτων πλαστογραφία εἶναι βαρὺ ἔγκλημα καὶ ἕκαστος ὑπουργὸς ἔχει χρέος νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὴν ἐγκληματικὴν δικαιοσύνην ...

Τὴν 1 Νοεμβρίου ἡ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας ἐπεκύρωσε μὲ ἔμπορικὸν δῶλον τὴν τοῦ ῥηθέντος Βαλῆ κυριότητα ἐπὶ ταύτης τῆς γολέτας μετονο-

μασθείσης «Αμφιτρίτης» ἀλλὰ τὴν 4 τοῦ αὐτοῦ, ἤγουν τρεῖς ἡμέρας ὑστερώτερα, ἡ αὐτὴ Γραμματεία διέταξε τὸν πρῶτον Στόλαρχον νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν Α. Νέγκαν ν' ἀποδώσῃ τὰς δύο κασιωτικὰς γολέτας ἢ, ἂν τὰς ἐπώλησε, νὰ τὰς κρατήσῃ ὁ Στόλαρχος ἢ νὰ διατάξῃ νὰ τὰς κρατήσωσι ὁποῦ τὰς ἀπαντήσωσι. Τὴν 26ην τοῦ αὐτοῦ ὁ Βαλῆς μετεπώλησεν εἰς τὸν Δημήτριον Ι. Κοκκινάκη τὴν γολέταν «Αμφιτρίτην» διὰ δύο ἐγγράφων γενομένων τοῦ ἑνὸς ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ φρουρίου τῆς Μονεμβασίας καὶ τοῦ ἄλλου ἐνώπιον τῆς Δημογεροντίας καὶ τῆς Αστυνομίας τῆς αὐτῆς πόλεως.

Τέλος τὴν 28 Ἰανουαρίου 1828 ὁ Κοκκινάκης ἔλαβε ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νέον δίπλωμα ἐπιβεβαιούν τὴν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γολέτας κυριότητά του. Τὴν δὲ 8 Φεβρουαρίου ἡ Δημογεροντία τῆς Σύρας κατ' αἴτησιν τῶν Κασίων, πρῶτων κυρίων τῶν γολετῶν ἐπιστηριζομένη εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θαλασσίου Δικαστηρίου καὶ τὴν πρὸς τὸν Στόλαρχον διαταγὴν τῆς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, ἐκράτησε τὴν γολέταν «Αμφιτρίτην» καὶ ἔστειλε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τοὺς ρηθέντας Κασίους καὶ τὸν πλοίαρχον Κοκκινάκη.

Τι προκίπτει ἀπὸ τὴν τόσῃ σύγχυσιν τῶν πωλήσεων καὶ μεταπωλήσεων, τῶν παρεισελθουσῶν διαταγῶν καὶ τῆς κρατήσεως τῆς «Αμφιτρίτης»; Ὁ τελευταῖος ἀγοραστὴς Κοκκινάκης δυσχυρίζεται ὅτι ἠγόρασε τὸ πλοῖον τοῦτο εὐπίστως. Καμμία ἀπόδειξις κακοπιστίας δὲν ὑπάρχει. Καὶ ἐπειδὴ ζημιώνεται ὄχι ὀλίγον ἀπὸ ταύτην τὴν κράτησιν, ἀπαιτεῖ ζημίαις καὶ διάφορα. Χρεωστεῖται ἀποζημιώσεις καὶ ὁποῖα; καὶ εἰς τίνοσ βάρους πρέπει νὰ πέσῃ; ...

Κατὰ νόμον ἕκαστος ἀποκρίνεται ὅσας ζημίαις ἐπροξένησεν ὄχι μόνον διὰ πράξεώς του, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀμελείας ἢ ἀστοχασίας του. Ἔπεται λοιπὸν ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἀγοραστοῦ πλοίαρχου περιορίζονται εἰς ζημίαις μόνας· ἐπειδὴ δὲ προῆλθαν τοῦλάχιστον ἀπὸ ἀμέλειαν ὑπουργοῦ, τὸ βῆρος τῆς ἀποζημιώσεως πίπτει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις ὁμως σώζει δικαίαν προσφυγὴν κατὰ τοῦ δολίου πωλητοῦ.

Ἡ Προσωρινὴ Ἀντὶ Θαλασσίου Δικαστηρίου Ἐπιτροπὴ κρίνει τὰς γολέτας «Κασιωτίναν» καὶ, «Ποσειδῶνα» μὲν πρότερον, τώρα «Αμφιτρίτην» δικαίας καὶ νομίμους λείας καὶ ἐπομένως ἀποφασίζει, ἡ μὲν «Κασιωτίνα» μ' ὅλην τὴν οἰκείαν τῆς ἀποσκευὴν νὰ πωληθῇ εἰς δημοπρασίαν κατὰ τὸν ὠρισμένον παρὰ τοῦ νόμου τρόπον... διὰ δὲ τὴν προπωληθεῖσαν «Αμφιτρίτην» ν' ἀποδώσῃν ὁ ρηθεὶς Νέγκας μετὰ τοῦ ἰδίου πληρώματος εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ λόγον τοῦ αὐτοῦ δικαιώματός της δύο χιλιάδας ἑξακόσια γρόσια· ἡ δὲ Κυβέρνησις νὰ πληρώσῃ δι' ἀποζημιώσιν εἰς τὸν ἀγοραστὴν τῆς ρηθείσης «Αμφιτρίτης» γρόσια χίλια εἴκοσι, σώζονσα πάντοτε δικαίαν προσφυγὴν κατὰ τοῦ δολίου πωλητοῦ ...»

894

1828-1830. Μαρτυρικές καταθέσεις για δίωξη Κασσανδρινών, πρώην αγωνιστών και παροίκων στη Σκόπελο («ληστολιάπηδων»), υπαίτιων για πράξεις βίας, αρπαγής και πειρατείας. Σκόπελος.

Κ. Κ α λ λ ι α ν ό ς, «Άγνωστες ειδήσεις για Κασσανδρινούς παροίκους στη Σκόπελο (1822-1828)», Θεσσαλικό Ημερολόγιο 38 (2000), σ. 389-390, αρ. 6-7.

ΜΑΡΤΥΡΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΓΙΑ ΑΣΚΗΣΗ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ

1830, 21 Απριλίου

«Μαρτυρικόν

Παρουσιασθέντες σήμερον οί ύποσημειούμενοι δεκατρεῖς μάρτυρες ... ώμολόγησαν καί έμαρτύρησαν έν βάρει συνειδήσεώς των, ότι ό Άναγνώστης Παπαδόπουλος Κασσανδρινός έν καιροῦ τῆς αναρχίας, κατ' αρχάς μέν ήτο γραμματικός υπό τήν οδηγίαν του Καπετάν Άγγελῆ. Αποθανόντος δέ αὐτοῦ, ξέμεινε πάλιν υπό τήν οδηγίαν τῆς γυναικός του κ. Άγγέλενας, ή όποία τόν έδιώρησε καί έπιστάτην εις τά πειρατικά των πλοία, μύστικα, έξοδεύουσα όμως μόνη της εις τροφάς καί πολεμοφοδία τών υπ' αὐτήν άτάκτων όπλοφόρων καί λαμβάνουσα όμοίως ή ίδια μόνη της τούς λογαριαμούς τών διαφόρων λειών, ό δέ ρηθείς Άναγνώστης ήταν μόνον έπιστάτης επάνω εις τά πλοία της, διαταττόμενος άπ' αὐτήν εις κάθε κίνημά του μέχρι τῆς άφίξεως του σεβαστου ήμῶν Κυβερνήτου ...».

895

1828-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Χειμάρα.

Χ. Ρέππας, «Ηπειρωτικά σύμμεικτα. Ιστορικά έγγραφα τῆς περιόδου 1822-1912», *Ηπειρωτικό Ημερολόγιο* 1985, σ. 322 αρ. 5, σ. 323-326 αρ. 7.

896

1828-1832. Ψηφίσματα και διοικητικά έγγραφα αναφερόμενα στην οργάνωση και στον τρόπο απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης. Άργος, Ναύπλιο.

Γ. Δημακόπουλος, «Η διοικητική δικαιοσύνη έν Έλλάδι πρό τῆς άπολύτου μοναρχίας», *ΔΙΕΕΕ* 22 (1979), σ. 107-141 αρ. 1-10, σ. 146-154 αρ. 13-19, σ. 156-162 αρ. 21-33.

896α

1828-1832. Διοικητικά έγγραφα. Άνδρος.

Ευδοκία Βαλμά - Παυλώφ, *Ανέκδοτα ανδριακά έγγραφα της εποχής του Καποδίστρια (1828-1832)*, Άνδρος 1997, σ. 55-65, αρ. 1-8, σ. 66-67 αρ. 10-11, σ. 78-82 αρ. 13-15, σ. 89-119 αρ. 18-35.

897

1828-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Στρέζοβα (= Δάφνη Αχαΐας).

Π. Παπαδημητράκος, «Δύο άπό τά άρχαιότερα γνωστά

έγγραφα ἀφορῶντα τὴν Δάφνη Καλαβρύτων», *Επετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 2 (1970), σ. 78-79.

898

1828-1835. Απόφασεις αιρετῶν κριτῶν, Ειρηνοδικείου Ναυπλίου καὶ Πρωτοδικείου Σύρου. Αἴγινα, Ναύπλιο, Σύρος.

Μ. Τασούλας (εκδ.), *Μαυρώ Μαυρογένη. Ιστορικό Αρχεῖο*, Μύκονος 1995, σ. 223-224, 259, 269-271⁵⁰.

899

1828-1836. Κοινοτικός κανονισμός καὶ καταγραφή εθίμων ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Ζαγορίου. Πωγώνι, Σουδενά (Ιωάννινα).

Γ. Καραδήμος, *Ἡ μετὰ τὸν Αλή πασά δικαιοσύνη στο Πωγώνι (Ιστορική αναδρομή)*, Αθήνα 2006, σ. 128-138, αρ. 1, αρ. 2 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 791), αρ. 3 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 825).

900

1828-1864. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σιάτιστα (Κοζάνη).

Γ. Τσάρας, «Ἐγγραφα ἀπ' τὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας», *Μακεδονικά* 7 (1966-1967), σ. 247-257, αρ. 1-8.

901

1829. Αναφορά (διαμαρτυρία) ιδιώτη πρὸς τὴν δημογεροντίαν Σίφνου. Επίκληση τῆς παλιᾶς συνηθείας περὶ τῆς υποχρεωτικῆς παρακρατήσεως μέρους τῆς περιουσίας τῶν ἀποθανόντων ἀκλήρων υπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας. Απόφαση τῆς δημογεροντίας. Σίφνος.

Γ. Μαριδάκης, *Τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐν ταῖς Νεοραῖς τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων*, Ἀθῆναι 1922, σ. 280-281 σημ. 36.

1829, 8 Ιανουαρίου

«Πρὸς τὴν Σ. Ἐπαρχιακὴν Δημογεροντίαν Σίφνου.

Πάτριον ἔθος ἐκ προγόνων, τὸ ὁποῖον ἐφύλαξαν ἀπαράβατον οἱ κατὰ καιρὸν Μητροπολίται τῆς ἐπαρχίας ταύτης, νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τῶν ἀποθανόντων ἀκλήρων, ἀναλόγως τῆς τάξεως, καὶ τῆς καταστάσεως λόγῳ προθέσεως, ἀπὸ Γρ. 50 : ἕως 16. Ἄλλ' ὁ σεβαστὸς

50. Πρβλ. καὶ λήμμα 857 τοῦ παρόντος τόμου.

τοποτηρητής τῆς Ἐπαρχίας ταύτης Κύριος Βαρθολομαῖος, καταφρονῶν τὸ παλαιὸν τοῦτο ἔθιμον, ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ ἀνευδότης Γρ. πενήκοντα, διὰ τὴν ἀποθανοῦσαν θεϊάν μου Αἰκαταιρίνην Γεωργίου Δεπάστε. Ἀποσιωπῶν ὅτι δὲν ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα, ὅσα καὶ ὁ Κυριάρχης, εἴτε Μητροπολίτης, διότι δὲν ἔχει καὶ τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις ὅσας οἱ Μητροπολίται, οἱ ὁποῖοι ἐπλήρωνον κατ' ἔτος διάφορα χρεῶν ἀδλικῶν ἱκανῆς ποσότητος, δὲν ἔπρεπε δεσποτικῶς νὰ ἀπαιτῆ τὸ δικαίωμα τοῦτο, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὴν τάξιν καὶ κατάστασιν τῶν ἀποθησκόντων ἀκλήρων. Ἴδου καθυποβάλλω ὑπ' ὄφιν σας τὴν περιουσίαν τῆς θείας μου, παρακαλῶν νὰ ἐξετάσητε, ὅσα ἔξοδα ἔκαμα εἰς ἐπισκευὴν τῶν ἰδίων κτημάτων τῆς, εἰς ζωοτροφίαν καὶ ἐπίσκεψιν αὐτῆς εἰς τὴν ὀδυνηρὰν τῆς ἀσθένειαν, νὰ ἀναλογήσῃ ἐν ταῦτ' ἃ τὰ ἴδια τῆς χρέη καὶ ὅσα ἔπρεπε νὰ κάμω γηροκομῶν ὑποχρεωτικῶς τὸν πατέρα τῆς, καὶ κατὰ ταῦτα νὰ προσδιορίσῃ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ πληρώσῃ πρὸς τὴν θεοφιλίαν του ποσότητα, ὥστε μήτε ἐγὼ νὰ ἀδικηθῶ μήτε ἡ Σεβασμιότης του νὰ καταπατῆ τὰ ἀρχαία τῆς πατρίδος ἔθιμα ἰδιοτρόπως καὶ δεσποτικῶς. Καὶ μένω μὲ τὸ ἀνήκον σέβας.

Ἐν Σίφνῳ τῇ 8 Ἰανουαρίου 1829. Ὁ πολίτης Γεώργιος Πανώργιος.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ ἀφίεται τῷ ἀναφερομένῳ κυρίῳ Γ. Πανωρίῳ κατ' αἴτησιν αὐτοῦ. Ἐν Σίφνῳ τῇ 12 Ἰανουαρίου 1829.

Οἱ Δημογέροντες

(Τ. Σ.) Κ. Μάτζας, Ν. Βαλέττας, Ν. Χρυσόγελος.

Ἑλληνικὴ Πολιτεία.

Ἡ Ἐπαρχιακὴ Δημογεροντία Σίφνου πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Ἐκκλησιαστικὸν Τοποτηρητὴν τῆς Ἐπαρχίας ταύτης Κύριον Βαρθολομαῖον.

Σᾶς ἐγκλείεται Ἀναφορὰ τοῦ κυρίου Γεωργίου Πανωρίου, ἐκ τῆς ὁποίας παρατηρεῖτε ὅσα παραπονεῖται κατὰ τῆς Σεβασμιότητός Σας.

Ἡ Δημογεροντία θεωρήσασα ἐσκεμμένως τὴν ἀναφορὰν τοῦ πολίτου τούτου, κρίνονσα ἀπαράβατον τὴν ἀρχαίαν τῆς πατρίδος συνήθειαν, καθιερωθεῖσαν πρὸ χρόνων δι' ἐγγράφου συμφωνητικῶ μὲ τὸν Πανιερώτατον Κύριον Καλλίνικον, καθ' ἣν οἱ πρώτης τάξεως ἀκλήροι πολῖται προσφέρουν λόγῳ προθέσεως εἰς τὸν Ἀρχιερεᾶ Γρ. 50 οἱ δὲ κατωτέρας τάξεως ἐπίσης Γρ. 6 γνωρίζουσα καὶ τὴν ὁποίαν κατέλιπεν περιουσίαν ἡ θεῖα τοῦ κυρίου Γεωργίου Πανωρίου Κυρὰ Αἰκατερίνα, κρίνει ἄδικον ἅμα καὶ παράνομον νὰ ἀπαιτεῖτε παρ' αὐτοῦ περισσότερον τῶν 6 : ἦτοι ἐξ Γροσίων διὰ τὸ ἀρχιερατικὸν δικαίωμα.

Διὰ ταῦτα παρακαλεῖσθε νὰ μὴν ἀπαιτῆτε παρ' αὐτοῦ πλὴν τῶν ἐξ Γροσίων, σεβόμενος τὰ πάτρια ἔθιμα τὰ ὁποῖα δὲν ἐτόλμησαν νὰ μετακινήσωσιν οἱ προκάτοχοί σας Μητροπολίται.

Ὑποσημειούμεθα δὲ μὲ τὸ ἀνήκον σέβας. Ἐν Σίφνῳ τῇ 8 Ἰανουαρίου 1829.

Οἱ Δημογέροντες

(Τ. Σ.) Κ. Μάτζας, Ν. Βαλέττας, Ν. Χρυσόγελος.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ, ἀφίεται τῷ Κυρίῳ Γ. Πανωρίῳ κατ' αἴτησιν αὐτοῦ.

Ἐν Σίφνῳ τῇ 12 Ἰανουαρίου 1829.

Οἱ Δημογέροντες

(Τ. Σ.) Κ. Μάτζας, Ν. Βαλέττας, Ν. Χρυσόγελος.

901α

1829. Ψήφισμα της Δ' Εθνικής Συνελεύσεως, με το οποίο κατά τη συνεδρία της 22ας Ιουλίου επικυρώνεται η πράξη της Βουλής περί προσωρινής διοικήσεως της Επικρατείας της 18/1/1828⁵¹. Άργος.
Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος δεύτερον, Δ'*, σ. 80-83 (= Μάμουκα, *Τὰ κατὰ τὴν Αναγέννησιν*, τ. 11, σ. 144-148⁵²).

902

1829. Σχέδιο Βιάρου Καποδίστρια για την οργάνωση και τη λειτουργία των πολιτικών δικαστηρίων. Ναύπλιο.
Γ. Δημακόπουλος, «Σχέδιον Βιάρου Καποδιστρίου περί ὀργανισμοῦ καὶ δικονομίας τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων», *ΔΙΕΕΕ* 25 (1982), σ. 204-216.

903

1829. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κάλυμνος.
Θεμελίνα Καπέλλα, «Ζητήματα σχετικά με το γάμο στην Κάλυμνο», *Καλυμνιακά Χρονικά* 9 (1990), σ. 229-231.

903α

1829. Διαδικαστικά έγγραφα σχετικά με υπόθεση αρπαγής γυναικός και ληστείας. Καλαμάτα.
Κ. Κοτσώνης, «Πειρατική επιδρομή Μανιατών στα Γιαννιτσάνικα Καλαμάτας, Δεκέμβριος 1829», *Λακωνικά Σπουδαί* 18 (2006), σ. 261-264, αρ. 1-3.

904

- 1829-1830. Καταστατικές διατάξεις συναφίων. Πάτρα.
Σ. Λουκάτος, «Σινάφια, "ίσιναφικά σώματα" στην Πάτρα στα καποδιστριακά χρόνια», στα *Πρακτικά τοῦ Β' τοπικοῦ συνεδρίου Ἀχαϊκῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1986, σ. 306-311, αρ. 1-3.

51. Πρβλ. λήμμα 884 του παρόντος τόμου.

52. Το συγκεκριμένο ψήφισμα δεν έχει αποδελτιωθεί στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, όπου όμως περιλαμβάνονται άλλα κείμενα από την ανωτέρω έκδοση του Α. Μάμουκα.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΦΙΟΥ ΤΩΝ «ΣΚΑΛΤΣΑΔΩΝ»

1829, 22 Μαρτίου

«Ἐπειδὴ ἔχουν σννηθειάν ὄχι μόνον ὅλοι οἱ τεχνῖται, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποί, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς ἐμπόριον πραγματειῶν, καὶ κάθε δηλ. φαγώσιμον, κοινῶς λεγόμενον μπακαλικῆς, εἰς ὄλας σχεδὸν τὰς πολιτείας νὰ ἔχωσι σὺν αὐτοῖς μίαν συμφωνίαν καὶ νὰ τὴν ὀνομάζουσι τουρκιστὶ ἕκαστον σῶμα ἰσναφικόν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐσυμφωνήσαμεν αὐτόμυαλοι καὶ ἀπαραβίαστοι γνώμης προαιρέσεως, καὶ ἐπράξαμεν τοῦτο, ὄχι δι' ἄλλο, εἰμὴ νὰ φυλάξωμεν τὰ ἐφεξῆς κεφάλαια τῆς συμφωνίας μας, τὰ ὁποῖα δὲν προξενούσιν οὐδεμίαν ζημίαν, ἀλλὰ ὄφελος καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔπαινος.

Αον. Εἰς τὸν θάνατον ὁποιουδήποτε χριστιανοῦ ἅμα ἰδεασθῶσι παρὰ τῶν ἡμῶν διορισθέντων νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὴν θανάην μέχρις ὅτου τελειώσῃ αὐτή, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπέναντι θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων, νὰ πηγαίνωμεν τόσον εἰς τοὺς ὑποφαινομένους, καθὼς πρὸς τοὺς ἀδελφούς των, πρὸς τοὺς ἐξαδέλφους των, τὰς θυγατέρας των νυμφευμένας ὅλοι παρ' ἡμῶν τῶν οἰκογενειῶν, καὶ ἂν κατὰ τύχην ἀποθάνῃ τις ἀλλότριος ταύτης τῆς πόλεως εἰς τὰς οἰκίας μας, νὰ ἀκολουθοῦμεν τὸ ἴδιον, τόσον ὅποιος ἀπὸ τοὺς ρηθέντας ἀλλοτρίους, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπογεγραμμένους ὅλους σας ἐν καταστάσει, θέλει κάμνει τὰ ἐξόδα τὸ λεγόμενον κουτὶ διὰ τὴν κηδεῖαν του. Ὅποιος ἐξ ἡμῶν δὲν ἤθελεν εὐρεθῆ εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἀπόφασιν νὰ λαμβάνῃ τὴν ποιὴν ταύτην, καὶ νὰ δίδῃ δύο γρ^μ εἰς τὸ κουτὶ καὶ νὰ σφαλῆται τὸ μαγαζῖον του μίαν ἡμέραν.

Βον. Νὰ μὴν δύναται ἄλλος παρὰ οἱ διορισμένοι νὰ ἀγοράζουσι τὰς τροφὰς συμπαρόντος καὶ τοῦ ἀγορονόμου, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἕκαστος ὅσον τοῦ ἀρέσῃ, ἂν ὁμοῦς εἶναι ὠφέλιμον, καὶ θελήσουσι νὰ τὸ λάβουσι μερικῶς, νὰ μὴ δύναται, ἀλλὰ νὰ διαμοιράζῃται κατ' ἀναλογίαν, ἐν τούτοις κάθε φορτικὸν ἄλογον, τὸ ὁποῖον ἤθελε φέρει ὁποιουδήποτε εἶδους γεννήματος, νὰ μὴ δύναται τις νὰ τὸ ἐμπορευθῆ, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἡμερῶν, ἕκτοτε ὁποῦ θέλει διορισθῆ ὁ διαλαλητής νὰ ἐκφωνῆ τοῦτο, διὰ νὰ ἀγοράζῃ ἕκαστος χριστιανὸς ὁπωσοῦν ἐλαφρότερα.

Γον. Ἐὰν τινὰς ἐξ ἡμῶν ἔχη μετὰ τινὰς ἄλλους διαφορὰν ἐμπορεῖ νὰ παρρησιάζεται εἰς τοὺς διορισθέντας καὶ νὰ θεωρῶσιν αὐτήν, καὶ ἂν τινὰς ἀπὸ τοὺς διαφορομένους δὲν ἤθελε τοῦ φανῆ δικαία ἢ ἀπόφασιν, ἔχει τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀπέλθῃ εἰς κριτήριον.

Δον. Τὰ καταβαλλόμενα ἤδη χρήματα, καθὼς καὶ ὅσα ἤθελε σναχθῶσι ἀκολούθως, νὰ τὰ μεταχειρίζωνται οἱ διορισθέντες ὡς ἀνώτεροι διὰ τὰς κηδεῖας, τὰ δὲ περισσευόμενα, ἢ εἰς τὸν ἀγαποῦντα παρ' ἡμῶν, ἢ εἰς ἄλλον χριστιανὸν πένητα νὰ δίδωσι, καὶ περὶ τῶν ἐξόδων καὶ ἐδόδων νὰ δίδωσι καθαρὸν λογαριασμὸν.

Εον. Ὅταν λάβῃ ἀνάγκην τὸ κουτὶ, δηλονότι τὸ ταμεῖον μας, θέλει καταβάλλει ἕκαστος κατὰ τὴν δύναμίν του, πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ρηθέντων ἀναγκαίων.

Στον. Ἐπειδὴ ἔχομεν ἕκπαλαι σννήθειαν νὰ περιερχώμεθα εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Σωτήρος εἰς προσκύνησιν, καὶ σὺν τῶν ἱερέων νὰ ἱερουργῶσι, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ ν' ἀκολουθῶμεν ἀνυπερθέτως τοῦτο.

Ζον. Οἵτινες ἤθελε διορισθῶσι παρὰ τῶν ψήφων τῶν ὑποφαινομένων νὰ ἐκτελῶσι καὶ φυλάττωσι τὰ χρέη των. Ἄν ὁμοῦς ἤθελε τὰς παραβοῦν νὰ ἐξέρχωνται ἐκεῖνοι καὶ νὰ εἰσέρχωνται ἄλλοι.

Οἱ ὑποφαινομένοι ὁμοῦς νὰ φυλάττωμεν ὅλα τὰ ἀνωτέρω διότι ἂν τοῦναντίον θέλει λαμβάνει ὁποιος τὴν ἀνήκουσαν παιδείαν κ.λ. καὶ ὑποφαινόμεθα ...».

905

1829-1831. Έγγραφα της καποδιστριακής περιόδου τα οποία θέτουν το ζήτημα της ίδρυσης διακεκριμένου δικαστηρίου με ακυρωτική δικαιοδοσία ή της παραχώρησης της ακυρωτικής εξουσίας στην κυβέρνηση. Άργος.

Μ. Τουρτόγλου, «Τὰ πρῶτα ἐν Ἑλλάδι ἀκυρωτικὰ δικαστήρια», *ΕΚΕΙΕΔ* 10-11 (1963-1964) [1966], σ. 13-15 αρ. 1, σ. 17-39 αρ. 3-10 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 153-155 αρ. 1, σ. 157-179 αρ. 3-10).

906

1829-1831. Έγγραφα των δικαστηρίων της καποδιστριακής περιόδου σχετικά με την τήρηση ή μη των επιτοπίων εθίμων. Άνδρος, Λακωνία.

Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ δικαιοσύνη εἰς τὴν Μάνην ἐπὶ Καποδίστρια», *ΕΚΕΙΕΔ* 23 (1976), σ. 30-37, αρ. 1-5. (= *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 4 (1979), σ. 222-229 καὶ Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 294-301).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΣΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ἢ ΜΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ ΤΟΣΟΝ ΕΠΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΟΣΟ ΚΑΙ ΕΠΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ. ΚΑΤΑΜΚΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΒΑΙΝΟΥΝ ΣΕ ΓΡΑΠΤΟΥΣ ἢ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ

1827, 7 Οκτωβρίου

«... Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 330 ἀναφορὰ σας τῆς 7 8βρίου 1829 εἰς τὴν ὁποίαν ἐμπεριλαμβάνονται τὰ ἐξῆς ζητήματα.

Ζήτημα I «Εἰς τὴν Σπάρτην ὑπάρχουν ἐγχώριοι συνήθειαι τόσον περὶ τῶν Πολιτικῶν ὑποθέσεων, ὅσον καὶ περὶ τῶν ἐγκληματικῶν πράξεων, ἀντιβαίνουσαι πολλάκις μὲν εἰς τοὺς γραπτοὺς νόμους, ἐνίοτε δὲ εἰς τοὺς φυσικοὺς π.χ. ἡ συνήθεια, ἣτις ἀπαραιτήτως ὑποχρέωνεν ἓνα Σπαρτιάτην νὰ πράττῃ καὶ χωρὶς ἰδιαίτερας ἔχθρας, ἢ πλεονεκτικῆς αἰτίας, εἰς τὸν παρ' ἄλλον τῆς αὐτῆς φατρίας Σπαρτιάτου ἐπιχειρούμενον καὶ ἐκτελούμενον φόνον κατὰ τινος πολίτου τοῦ ἐναντίου κόμματος, ὃ συμπράκτωρ θεωρεῖται παρ' αὐτοῖς ὡς ἀνεύθυνος, διότι δὲν ἐχρημάτισεν ὁ πρωταίτιος τοῦ ἐγκλήματος».

Ἀπάντησις - Ἡ ἀκρόασις τοιούτων ἐθίμων προξενεῖ φρίκην. Ταῦτα εἶναι διαφθοραὶ καὶ βδελύγματα· ἡ φύσις αὐτὴ τ' ἀποστρέφεται· οὐδὲ ὑπάρχει κανεὶς νόμος ὃχι μόνον ἄγραφος, ἀλλ' οὐδὲ γραπτός, δυνάμενος νὰ ἐπιτάξῃ σιωπὴν εἰς τὸν νόμον τῆς φύσεως.

Ἡ συγκοινωνία ἔχει βάσιν τὴν ἀνθρώπινην φύσιν· ἡ φύσις αὐτὴ συνοικίζουσα τοὺς ἀνθρώπους ὑπαγόρευσε τ' ἀσφαλίστικα μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐν γένει καὶ ἐκάστου ἀνθρώπου ἀτομικῶς. Κανεὶς εἰς τὴν συγκοινωνίαν δὲν χάνει τίποτε, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας κερδίζει, ἐνισχύει, κ' ἐξευγενίζει τὰ φυσικὰ δίκαιά του ...

Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ζῆ μονήρης ἢ ἐὰν ἡ συγκοινωνία δὲν ἰσχύη νὰ τὸν ὑπερασπίζεται κατὰ τῆς ἀδικίας καὶ δὲν ὑπάρχῃ καμμία ἀσφάλεια, τότε κατ' αὐτὴν καὶ μόνην τὴν περίπτωσηιν, ἔχων ὁ ἄνθρωπος τὸ δίκαιον τῆς ὑπερασπίσεως τῆς ζωῆς του (ὅταν πρόκειται νὰ τὴν χάσῃ) δύναται ν' ἀντισταθῇ διὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὸν ἀδικοῦντα.

Τὸ ἀτομικὸν τοῦτο δίκαιον δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν συγκοινωνίαν, εἴτε διὰ νὰ μὴ φθάνῃ εἰς ὑπερβολὰς τὸ φιλέκδικον, εἴτε διότι ὁ σκοπὸς τῶν ποινῶν δὲν εἶναι ἡ ἐκδίκησις, ἀλλὰ τὸ παράδειγμα ἢ βαθμὸν ἐπὶ τὰ κρείττω πρόοδος τῆς συγκοινωνίας ἐξήλειψε τὴν χρῆσιν τῆς ιδιωτικῆς ἐκδικήσεως καὶ τὰ διὰ τὰ ἐγκλήματα παραδεχθέντα ἄσυλα.

Οἱ ἐξασφαλίζοντες τὸν ἄνθρωπον νόμοι ἀπαρέσκουσιν εἰς τὸν κακοῦργον, διότι χαλινώνουν τὰ πάθη του, ἐνῶ οὐδ' αὐτὸς ὁ κακοῦργος ἤθελε τοὺς καταφρονεῖ καὶ τοὺς παραβαίνῃ ἂν ἐσυλλογιζέτο ὅτι ἀφορῶσι καὶ τὴν γενικὴν καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀσφάλειαν. Ὁ κακοῦργος καταπατῶν τοὺς νόμους τῆς ἀτομικῆς ἀσφαλείας θέλει νὰ εἶναι ἀνεξάρτητος, καὶ διὰ τοῦτο παύει ὑπὲρ αὐτοῦ τῶν νόμων ἢ ὑπεράσπισις, καὶ υποβάλλεται εἰς ποινὴν ἀνάλογον μὲ τὸν ἐκ προαιρέσεως βαθμὸν, καὶ μὲ τὴν ποιότητα τοῦ ἐγκλήματος.

Ἐναντίον τῶν ἀρχῶν τούτων, αἰτινες εἶναι ἄμεσος συνέπεια τῆς ἀνθρωπίνου συγκοινωνίας, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀντίθετος ἔθιμος, χωρὶς νὰ ὀνομασθῇ διαφθορά, καὶ πηγὴ ταραχῶν μεγίστων.

Γίνεται τις συναίτιος, εὐκολόνει, καὶ συμπράττει ἐγκλημα, καὶ μένει ἀνεξέταστος, διότι δὲν ἐπέφερε τελευταίως τὴν χεῖρα;

Δὲν εἶναι ταυτὸν, ὡς νὰ μεταρριζωθῇ πάλιν, ἂν ὑπάρχῃ, τὸ σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον αἶσθημα, τῆς ἀτιμωρήτου συμπράξεως, διότι ἄλλος εἶναι τοῦ ἐγκλήματος ὁ ἐκτελεστής;...

Τὸ τοιοῦτον αἶσθημα πρέπει νὰ ἐξαλειφθῇ καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ παράδειγμα τῆς ποινῆς θέλει ἀνακαλέσει τὴν ιδεάν τῆς δικαιοσύνης, ἣτις φαίνετ' ἐξορισμένη· τοιοῦτω τρόπῳ οἱ κακοῦργοι δὲν θέλουν εὐρεῖ ὁπαδοὺς εὐκόλως· θέλουν ἀπαντήσῃ ἐμπόδια μεγαλύτερα εἰς τὴν πρᾶξιν τῶν ἐγκλημάτων, θέλουν ματαιωθῇ αἱ μυστικαὶ ἐνώσεις, καὶ αἱ συνομοσφαίαι, καὶ θέλει ἐξασφαλισθῇ ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ, καὶ ἡ ιδιοκτησία τοῦ πολίτου. Τούτων οὕτως ἐχόντων, νομίζω ὅτι τὸ λεγόμενον αὐτὸ ἔθιμος πρέπει νὰ θεωρηθῇ παρὰ τοῦ Δικαστηρίου ὡς τὸ ἀναφερόμεν παρὰ τοῦ κατὰ τὴν κάτω Μεσσηνίαν Πρωτοκλήτου περὶ τῆς ἀποκρίσεως τὴν ὁποίαν ἔδωκαν δύο ἐγκαλούμενοι ὅτι δὲν ἀποδίδουν ποτὲ τὰ ληστευθέντα, διότι ὁ ληστής μένει ἀκαταζήτητος ἐὰν ἐπιτύχῃ εἰς τὸ ἐπιχείρημα.

Ἐὰν ἔπειτα προσέξωμεν εἰς τὴν συντήρησιν τοιαύτης ἀνεξικακίας, θέλομεν ἰδῆ προκύπτουσαν ἄλλην αἴτησιν ἔθιμου· ἡ οἰκογένεια τοῦ φονευμένου θέλει ἀντεκδικηθῇ ἐπὶ τοῦ φονέως καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, λέγονσα ὅτι εἶναι ἔθιμος νὰ ἐκδικῆται ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ὅτι ποτὲ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔλαβε μετοχὴν εἰς τὰ τοιαῦτα ...

Ζ ἢ τ η μ α 2 ο ν «Ἐπειδὴ ἡ Σπάρτη ἔνεκα τῆς πολιτικῆς καταστάσεως δὲν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς θέσιν νὰ διαγιγνώσκῃ τὰς ἀπαιτουμένας νομικὰς τάξεις, καὶ ἐπομένως νὰ συμμορφῶται ἐναρμόστως εἰς ταύτας, καὶ ἐπειδὴ τὸ Δικαστήριον τοῦτο ἐπαρτήρησεν ἤδη πρὸς δὲ καὶ διὰ τὸ μέλλον προβλέπει ἐξ ἀγνοίας ἢ ἄλλων ἰδιαιτέρων ἀφορμῶν ἀντιστάσεις, παρακοὰς ἢ ἐλλείψεις ... Ἐρωτᾷ ἂν συγχωρεῖται εἰς αὐτὸ νὰ παραβλέπῃ ἐνίοτε τοὺς δικαστικὸς τύπους, συγκατάβασιν τινα μετερχόμενον».

Ἀ π ἄ ν τ η σ ι ς - Δικαιοσύνη εἶναι ἡ παρατήρησις τοῦ Δικαστηρίου· ἡ Κυβέρνησις θέλει ἐνασχοληθῇ νὰ λάβῃ γενικὸν περὶ τούτου μέτρον. Ὀφείλετε ἐν τοσοῦτῳ νὰ μετέρχεσθε τὴν ἐπιείκειαν ἣτις σὰς ἐμπνυχώνει ...».

ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΚΕΛΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΝ» ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ ΩΣ ΛΑΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΘΡΩΠΑ.

1830, 9 Δεκεμβρίου

«... Εἰς τὴν νῆσον Ἄνδρον ἐπικρατοῦν τοπικαὶ συνήθειαι, νομιζόμεναι καὶ φυλαττόμεναι, ὡς νόμος· μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἐξῆς, γενόμεναι διὰ τὰ μὴ εἴπωμεν ἀπὸ ὄλους, ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους κατοίκους τῆς.

Ἐν ἀνδρόγγυον, ἔχον υἱοὺς καὶ θυγατέρας, δίδει ἅπασαν τὴν περιουσίαν του ἔτι ζῶν ἢ μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς ἓν τῶν τέκνων του, χωρὶς ἢ ἀφήσῃ εἰς τὰ λοιπὰ τὸ παραμικρόν, ἢ, ἂν ἀφήσῃ, πολλὰ ὀλίγον μέρος, κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του. τοῦτο δὲ πράττει τὸ ἀνδρόγγυον, πλὴν συμβαίνει νὰ γενῆ καὶ ἄλλως· ὁ ἀνὴρ νὰ δώσῃ ἅπασαν τὴν περιουσίαν του εἰς ἓν τῶν τέκνων του, καὶ ἢ γυνὴ εἰς ἕτερον. ὅλα δὲ ταῦτα γίνονται μὲ ἔγγραφα, ὀνομαζόμενα προικοσύμφωνα καὶ διαθήκας.

Ὅσοι γενοῦν καλόγγροι, στεροῦνται τὸ δικαίωμα τῆς κληρονομίας ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῶν γονέων των.

Αὐταὶ ὡς τοπικαὶ συνήθειαι, ἂν καὶ προφανεῖς ἄδικοι καὶ ἀπάνθρωποι, ὡς ἀποκαθιστῶσαι ἐν τῶν τέκνων εὐτυχὲς τὰ δὲ λοιπὰ δυστυχῆ, διετηροῦντο ἀπὸ ὄλους τοὺς κατοίκους, χωρὶς νὰ τολμήσῃ τις νὰ κάμῃ ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν.

Ἐπειδὴ ὁμως, ὡς πληροφορεῖται τὸ Δικαστήριον, ἤδη μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ πρωτοκλήτου τούτου ἐνταῦθα, ἐτοιμάζονται τινὲς τῶν στερηθέντων τὸ ἐπιβάλλον εἰς αὐτοὺς μέρος ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῶν γονέων των, ἢ ἀναφερθῶσιν εἰς τὸ Δικαστήριον καὶ νὰ ζητήσωσι τὸ ἐπιβάλλον εἰς αὐτοὺς μέρος. καὶ ἐπειδὴ ἢ κατάργησις αὐτῶν τῶν συνθητικῶν, θέλει ἐπιφέρει ταραχὴν, διότι τότε, ὅσοι τοιοῦτοι ἀδικημένοι, θέλουν κάμει ἀγωγὴν διὰ νὰ ζητήσωσι τὸ ἐπιβάλλον εἰς αὐτοὺς μέρος.

Διὰ τοῦτο τὸ Δικαστήριον προλαμβάνει καὶ ἐρωτᾷ τὴν Σεβ. Γραμματείαν, ζητοῦν τὴν γνώμην τῆς, τί νὰ πράξῃ εἰς τοιαύτην περίστασιν, νὰ καταργήσῃ τὰς τοπικὰς ταύτας συνθητικὰς ἢ νὰ τὰς διατηρήσῃ; ...».

907

1829-1831. Ἐγγραφα τῆς «ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας» αναφερόμενα στὴν τήρησιν τῆς ἀρχῆς τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν κατὰ τὴν καποδιστριακὴν περίοδο. Αἴγινα, Ναύπλιο.

Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ διάκριση τῶν ἐξουσιῶν ἐπὶ Καποδίστρια», *Μνημοσύνη* 15 (2001-2002), σ. 384-388, αρ. 1-7 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 4, σ. 186-190, αρ. 1-7).

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΤΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

1829, 24 Μαΐου

«... Ἐσυστήθησαν τέλος πάντων τὰ Δικαστήρια, καὶ ἐκπληροῦνται ἤδη αἱ εὐχαὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀκαταπαύστως ἐξαιτουμένων τὴν δικαιοσύνην τῶν νόμων· ἐπομένως ὅλαι αἱ

δικάσιμοι ὑποθέσεις ἀνάγκη νὰ διευθύνωνται εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν· οἱ δὲ διαφερόμενοι δὲν δύναται πλέον νὰ προστρέχωσιν εἰς τὴν νομοτελεστικὴν, ἥτις δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐπεμβῆ εἰς τὰ τοῦ ἀνεξαρτήτου δικανικοῦ δικαιώματα.

Χρῆσταιτε λοιπὸν νὰ εἰδοποιήσετε ἐν γένει τοὺς κατοίκους τῶν ὑπὸ τὴν διοίκησίν σας ἐπαρχιῶν, ὅτι ὀφείλουσι νὰ προτρέχουσι παντελευθέρως ἐφεξῆς εἰς τὰ Δικαστήρια, καὶ νὰ μὴ ματαιοπονῶσι παρατρέχοντες εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ καταβαρύνοντες τὰς διοικήσεις διὰ διαφορὰς τῶν.

Χρῆσταιτε δὲ νὰ μὴ δέχεσθε τὰς τοιαύτης φύσεως ἀναφορὰς τῶν, μηδὲ νὰ τὰς διευθύνετε εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ νὰ τὰς ἐπιστρέφετε εἰς αὐτούς, καὶ νὰ τοὺς συμβουλευέτε νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ Δικαστήρια διὰ νὰ τὰς δώσουν, πλὴν πάντοτε προσφερόμενοι μὲ τρόπους γλυκεῖς, καὶ διδάσκοντές τους εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταπεισθοῦν εἰς τὴν συνείδησίν των, ὅτι δὲν ἔχει πλέον χρέος ἡ Κυβέρνησις νὰ δέχεται ἀναφορὰς διὰ δικαστικὰ πράγματα ...».

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΤΩ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ. ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ
1829, Σεπτέμβριος

«Σχέδιον ἀπαντήσεως

Πρὸς τὸ κατὰ τὴν Κάτω Μεσσηνίαν Πρωτόκλητον Δικαστήριον ...

Ζήτημα 2 - «Αἱ Διοικήσεις καὶ Ἀστυνομίαι τοῦ τμήματος τούτου, ἐκπληροῦσαι τὰ χρέη των, ἀναγκάζονται πολλάκις καὶ νὰ παιδεύουν τοὺς ἀτακτοῦντας. Αὐτοὶ καὶ ἐκ τῆς φυλακῆς καταφεύγουν εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν νόμων, ἐλπίζοντες εἰς τὰς εὐρεσιολογίας των ὅτι θέλουν δικαιωθῆ. Ἐκ τούτου προξενεῖται μία σύγκρουσις τῆς ἐκτελεστικῆς καὶ δικαστικῆς δυνάμεως. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ ὀδηγηθῶ εἰς τοιαύτας περιστάσεις ποῖον εἶναι τὸ χρέος τοῦ Δικαστηρίου».

(Ἀπάντησις)

Ἡ ἐγκληματικὴ διαδικασία ἀναφέρει τὰ ἐπανορθωτικὰ πταίσματα, ὅσα ἀνήκουν εἰς τὴν ἐπανορθωτικὴν ἐξουσίαν. Ἡ ἐξέτασις καὶ ἀπόφασις δι' ὁποιοδήποτε ἐγκλημα ἀνήκει μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὰ Δικαστήρια. Ἡ Διοίκησις ἠμπορεῖ νὰ κατηγορῇ τοὺς ἐγκληματίας, ἀλλὰ δὲν δύναται καὶ νὰ παιδεύῃ, ἂν εἰς διοικητικὰς πράξεις παρέβησαν τὰ καθεστῶτα. Ἡ Ἀστυνομία εἶναι ὄργανον διὰ νὰ ἐμποδίξῃ τὰ ἐγκλήματα, καὶ νὰ ἐξιχνιάξῃ τὰ γεγονότα. Ἀναφέρουσα πᾶσαν πρᾶξιν τῆς εἰς τὰς ἀνηκούσας ἀρχάς, κ' ἐκτελοῦσα τὰ ἐντάλματα κατὰ τοὺς τύπους των δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ παιδεύῃ. Ἐντὸς ὀλίγον θέλουν διαταχθῆ τὰ καθήκοντα τῆς Ἀστυνομίας».

908

1829-1832. Ψηφίσματα τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας. Ναύπλιο.

Γ. Δημακόπουλος, «Ὁ κώδιξ τῶν ψηφισμάτων τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας. Β' (1829-1832)», *ΕΚΕΙΕΔ* 15 (1968) [1972], σ. 63-173, αρ. 1-42.

909

1829-1833. Έγγραφα αναφερόμενα στη λειτουργία του Λογιστικού και Ελεγκτικού Συμβουλίου. Αίγινα, Άστρος, Ναύπλιο.

Γ. Δημακόπουλος, «Τὸ Λογιστικὸν καὶ Ἐλεγκτικὸν Συμβούλιον. Ὁ ἔλεγχος τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας, 1827-1833. Μέρος Β': Τὰ ἔγγραφα», *Ναυπλιακὰ Ἀνάλεκτα* 4 (2000), σ. 173-180 αρ. 5-14, σ. 181-198 αρ. 16-18, σ. 198-212 αρ. 20-33.

910

1829-1836. Νοταριακά έγγραφα. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Δύο ζακυνθινὰ συμβόλαια», στο *Τόμος Τριανταφύλλου*, τ. Α', σ. 229-233, 236-238.

911

1829-1847. Νομοθετικά κείμενα περί προστασίας των αρχαιοτήτων. Κέρκυρα, Ναύπλιο, Πύργος.

Β. Πετράκος, *Δοκίμιο για τὴν ἀρχαιολογικὴ νομοθεσία*, Ἀθήνα 1982, σ. 111-117, αρ. 1-2⁵³, σ. 117-120, αρ. 3 (= Ἀγγελικὴ Κόκκου, *Ἡ μέριμνα γιὰ τὶς ἀρχαιότητες στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ πρῶτα μουσεῖα*, Ἀθήνα 1977, σ. 51), σ. 120-141, αρ. 4-5.

912

1829-1869. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κάρπαθος.

Μ. Ἀλεξιάδης, «Καρπαθιακὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», στον τόμο *Karpathian Heritage*, New York 1978, σ. 117-125, αρ. 1-4.

913

1829-1906. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Απόφαση εκκλησιαστικού κριτηρίου επί κληρονομικής διαφοράς μεταξύ αδελφών. Θεσσαλονίκη.

Δέσποινα Τσοῦρκα - Παπαστάθη, «Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα περὶ βακουφικῶν ἀστικῶν ἀκινήτων τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (1829-1906)», στον τόμο *Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Βαβοῦσκον*, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 451-453 αρ. 1-3, σ. 456-463 αρ. 5-12.

53. Βλ. καὶ λήμμα 855 τοῦ παρόντος τόμου.

ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΑΝΗΚΟΝΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΚΟΥΦΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΜΥΚΑΤΑ'Α
1829, 8 Φεβρουαρίου

«† Διά τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου ἀποδεικτικῶ καὶ ἐμμαρτύρου γράμματος δηλοποιεῖται, ὅτι ἡ ὑπογεγραμμένη κυρία Εὐπραξία θυγάτηρ καρῶ Χρίστου σήμερον οἰκειοθελῶς καὶ ἀπαραιτιάστως κατενώπιον τῶν ὑποφαινομένων ἐπιτρόπων τε καὶ Ἐνοριτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἀγίας Θεοδώρας ἐπώλησε τὸ ὀσπήτιόν της ὀλόκληρον (ὡς κτῆμα αὐτῆς ἴδιον ἠγορασμένον παρὰ τοῦ μακαρίτου ἀνδρός της Γιαννάκη Εὐθυμίου ἔχουσα) πρὸς τὸν κύριον Δημήτριον εὐαγγελينوῦ ἀρπατζῆν, καί πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ κυρίαν Εὐθυμίαν Νικολάου, ὁμοῦ δι' ἀσ(λάνια) 750 ἤτοι γρόσια ἑπτακόσια πενήντα, κείμενον τοῦτο ἐνδον τῆς περιοχῆς τῆς ἀγίας Θεοδώρας μονκατὰς τῆς Ἐκκλησίας περιέχον ἤδη ὄντάδες τρεῖς ἄνω, καὶ κάτω κατώγειον ἐν μέ τὴν ἀλλήν του, καὶ γεινιάζον κατὰ μὲν τὸ δυτικὸν μέρος με τὸ ὀσπήτιον τοῦ Νικολάου Μονκαδέμη καὶ τοῦ Γιαννακοῦ γούναρη, καὶ μεταξὺ ἀλλήν τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ δὲ τὸ ἀνατολικόν, ἔχον δρόμον βασιλικόν, κατὰ τὸ ἀρκτικόν δὲ γεινιάζον με τὸ ὀσπήτιον τοῦ Γρηγορίου Εὐθυμίου Κασσάπη, καὶ κατὰ τὸ μεσημβριῶν με ὀσπήτιον ἐβρέϊκον, τὰ ὅποια ἄνω εἰρημένα γρόσια ἑπτακόσια πενήντα τὴν συμφωνηθεῖσαν τιμὴν τοῦ ὀσπητίου τούτου παρέλαβεν αὐτὴ ἡ κυρία Εὐπραξία θυγάτηρ καρῶ Χρίστου παρὰ τῶν ῥηθέντων, κύριον Δημητρίου εὐαγγελينوῦ ἀρπατζῆ καὶ παρὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κυρίας Εὐθυμίας Νικολάου ἀνελλιπῆ ἅπαντα μέχρις ὀβολοῦ, πωλήσασα τοῦτο ὀλόκληρον πρὸς αὐτούς πωλήσει παντελῆ, καὶ μὴ μετέχουσα τοῦ λοιποῦ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀσπητίου τὸ καθόλου, μὴ δὲ δυναμένη κατ' οὐδένα καιρὸν μήτε αὐτῆ, μήτε τὰ τέκνα αὐτῆς, ζητῆσαι τί παρ' αὐτῶν περὶ τούτου, ἢ ὅλως ἐνοχλῆσαι αὐτούς, καὶ οὕτως εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ὀσπήτιον τοῦτο ὀλόκληρον ἐγένετο κτῆμα ἴδιον ἀναφαίρετον καὶ ἀναπόσπαστον τοῦ διαληφθέντος κύριον Δημητρίου εὐαγγελينوῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κυρίας Εὐθυμίας Νικολάου κυριενόμενον ἐπ' αὐτῶν κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα, τὸ ὅποῖον ὡς μονκατὰς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἀγίας Θεοδώρας κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦσαν συνθήθειαν θέλει κληρονομεῖται ὑπὸ ἀνιόντων, κατιόντων τε καὶ ἀδελφῶν περαιτέρω δὲ οὐ, καὶ θέλει πλερώνει τὸ κατ' ἔτος πρὸς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν λόγῳ μονκατῶ ἀπὸ παράδες τεσσαράκοντα, διὸ εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἀποδεικτικὸν πωλητήριον γράμμα τῆ ὑπογραφῆ αὐτῆς κατησφαλισμένον καὶ παρὰ τῶν ὑποφαινομένων ἐπιτρόπων τε καὶ ἐνοριτῶν μεμαρτυρημένον, καὶ δέδοται τοῖς διαληφθεῖσι κύριον Δημητρίῳ Εὐαγγελينوῦ καὶ τῆ γυναικί αὐτοῦ Εὐθυμίᾳ Νικολάου ὁμοῦ, ἵνα ἔχῃ τὸ κύριον, καὶ τὴν ἰσχύν: 1829 φεβρουαρίου 8 Θεσσαλονίκη:

πρακσῆα καρῶ χρίστο βεβεόντο τα ἀνοθεν μην ακσέβροντας να γράπσο βανο τον γιανακό παπά διμητρίου με υπογραφην

δημητρης κοσστα και επητροπος, ὁ πρωτοπαπῆς Ἰγνάτιος μάρτυς.

παναγηοτις ριζον μαρτιρο

Παναγιώτης Χ(ατζῆ) Νούσιον μαρτυρῶ

γιανάκος παπά διμητρίου μαρτυρῶ.

παναγηωτησ Ιωανου μαρτιρο.

αναστασι νηκολαου ραπη μαρτηρο

στάμος δήμου μαρτιρῶ.

δημήτρη Ιωάνου μαρτιρῶ».

ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΑΝΗΚΟΝΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
 ΤΟΥ «ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΥ ΒΑΚΟΥΦΙΟΥ» (ICARETEYN, ΔΙΤΕΛΟΥΣ).
 ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΜΑΛΟΧΗ

1841, 30 Απριλίου

«Ὑ Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πωλητηρίου τῆς ἰδιοκτησίας ἐγγράφου δῆλον γίνεται ὅτι τό ποτέ μέν ὁσπήτιον, νῦν δέ τόπος μόνον ξηρός κείμενος ἔνδον τῆς περιοχῆς τῆς ἁγίας Ἐλεούσης, καί γειτνιάζον ἐκ τοῦ ἐνός μέρους μέ τό ὁσπήτιον τῆς Αἰκατερίνης Μαίας ἐκ δέ τοῦ ἐτέρου μέ τό μικρόν ὁσπήτιον προικιμένον τῆς αἰκατερίνης θυγατρὸς τοῦ ποτέ τερζήμπασι, αὐτός ὁ τόπος κτήμα ὄν τῆς Αἰκατερίνης σύζυγον τοῦ ποτέ ξύγης ρεῖζη, τόν ἐπροίκισεν εἰς τήν ἰδίαν θυγατέραν της Μαρίαν σύζυγον τοῦ ἀντωνίου πασχάλη ῥάπτη κατὰ τήν ἔννοιαν τοῦ ἰδίου αὐτῆς προικοδοτηρίου Μηρολογημένου τήν 24 ὀκτωμβρίου 1831· εἰς τό ὁποῖον ἀγκαλά καί νά φαίνεται προικιζόμενον παρά τοῦ θείου της Δημητρίου τερζήμπασι, εἶναι ὁμως εἰσέτι, τοῦ ἰδίου καί ἦτον κτήμα τῆς αἰκατερίνης ἐγκ[ο]τ[ι]σθεῖς παρ' αὐτῆς, ὅθεν ἀπό τοῦ νῦν καί ἐπέκεινα αὐτός ὁ μικρός τόπος εἶναι καί λογίζεται κτήμα ἴδιον τῆς εἰρημένης Μαρίας προικιμένον, οὔσα κυρία ἐπ' αὐτοῦ εἰς τό νά κτίση ὁσπήτιον, χωρίς νά ἐνοχλῆται παρά τινος, καί θέλει εἶναι ἀναφαίρετον καί ἀναπόσπαστον, δεσποζόμενον καί κυριενόμενον παρ' αὐτῆς καί τῶν κατιόντων Κληρονόμων της κατὰ πάντων καί διά πάντα, καί ἐπειδή καί αὐτό σύν τοῖς ἄλλοις ὑπόκειται εἰς τόν ἰτζιαρέν τῆς ἐκκλησίας θέλει πληρώνει τόν καθέκαστον χρόνον τόν εὐλογοφανῆ ἰτζιαρέν. καί θέλει κληρονομεῖται παρά μόνον τῶν κατιόντων κληρονόμων οὐχί δέ ἀνιόντων καί πλαγιῶν, εἰς ἔνδειξιν ὅν ἐγινε τό παρόν ἐκκλησιαστικόν ἰδιόκτητον ἐγγραφον ὑπογεγραμμένον παρά τοῦ ἐπιτρόπου τῆς ἐκκλησίας καί ἐπιβεβαιωμένον παρά τοῦ Παναγιωτάτου καί Σεβαστοῦ ἡμῶν Γέροντος ἁγίου Θεσσαλονίκης καί ἐδόθη εἰς χεῖρας τῆς Μαρίας εἰς ἀσφάλειαν αὐτῆς.

Θεσσαλονίκη τῷ μῶμα Ἀπριλίου λ.-

«Μανόλης ἀγγελάκι»

913α

1830. Γνωμοδότηση Ἰωάννη Γεννατά ἐπί της αναφοράς της Μαντώ Μαυρογένους (1/2/1828) για την αυθαίρετη λύση της μνηστείας της με τον Δημήτριο Ὑψηλάντη. Ναύπλιο⁵⁴.

Κ. Τριανταφυλλόπουλος, «Ἐπί τῆς προστασίας τῆς γυναικὸς κατὰ τήν ἐποχὴν τοῦ Καποδίστρια», *ΑΙΔ* 3 (1936), σ. 267 (αναδημ. με προσθήκες : «Ἡ ἀναφορὰ τῆς Μαντῶς Μαυρογένη κατὰ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντη», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 11 (1936), σ. 293 = Τριανταφυλλόπουλος, *Ἄπαντα*, τ. Β1, σ. 590).

«... Ἐὰν τῷ ὄντι ἔχει ὁμολογίαν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ὁ Κοσ Δ. Ὑψηλάντης δέχεται νά

54. Πρβλ. καί λήμμα 861 τοῦ παρόντος τόμου.

πληρώση ὅσα ζητήσῃ ἡ Κυρία Μαντώ, ἐὰν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος δὲν τὴν νυμφευθῇ, ὅποια δικαιώματα δύνανται ἐξ αὐτῆς νὰ πηγάζουν;
 Νὰ τὴν νυμφευθῇ; Καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ δύνανται νὰ βιάσῃ γάμον;
 Ἐὰν δὲν εἶνε ἀπλῆ συμφωνία, ἀλλὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν πράξιν τῆς παρθενοφορίας, ποίαν δύνανται ἔχει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή;
 Εἴτε πολιτικῶς, εἴτ' ἐγκληματικῶς ὀφείλει νὰ λαλήσῃ.
 Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ δὲν ἐκτείνεται εἰς τὰ πολιτικὰ ἀποτελέσματα οὔτε εἰς τὰς ἐγκληματικὰς ἐγκαλέσεις.
 Ἐὰν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ ἤθελεν ἀποφασίσῃ πολιτικῶς, ὅποια Πολιτικὴ ἀρχὴ χρεωστεῖ τὴν ἐκτέλεσιν; Ὡσαύτως καὶ ἐγκληματικῶς.
 Διὸ ἡ ἀπαίτησις τῆς ἀναφερομένης εἶνε ὅπως διόλου ἀπαράδεκτος.
 Ἐὰν θέλῃ συμβιβασμόν, ἄς γενῇ· πλὴν ἡ αὐτὴ Κυβέρνησις νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν τὰ καθήκοντα τοῦ Δικαστικοῦ Κλάδου, τοῦτο δὲν δύνανται νὰ τὸ κάμῃ.
 Γνωμοδοτῶ·
 Νὰ διευθυνθοῦν τὰ ἔγγραφα εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματέα διὰ νὰ πράξῃ τὰ δέοντα ...».

913β

1830. Σχόλια των Α. Πάλμα και Ι. Γενατά για τον «Διοργανισμό τῶν Δικαστηρίων» και την «Πολιτικὴ καὶ Ἐγκληματικὴ Διαδικασία». Ναύπλιο.
 Μ. Τουρτόγλου, «Ὁ διοργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἐγκληματικὴ διαδικασία τοῦ 1830», *ΕΑΙΕΔ* 8 (1958), σ. 19-102 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 199-282).

914

1830. Δικόγραφα για την υποστήριξη εφέσεως κατ' αποφάσεως του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Κάτω Μεσσηνίας. Καλαμάτα, Ναύπλιο.
 Μ. Φερέτος, «Νικόλαος Βασιλείου-Λογιώτατος. Ὁ Καλαματιανὸς πρόκριτος καὶ ἡ δράσις του κατὰ τὸν ἀγῶνα. Δύο ἀνέκδοτα ἔγγραφα», *Μεσσηνιακὰ Γράμματα* 2 (1967), σ. 523-526.

915

1830. Προικοσύμφωνο. Νάξος.
 Θ. Μιτσοτάκης, «Ναξιακὸ προικοσύμφωνο τοῦ 1830», *Κυκλαδικὴ Ἐπιθεώρηση* 5/17-19 (1971), σ. 6-7.

916

1830. Προτάσεις για τη βελτίωση της διοικητικής και δικαστικής οργάνωσης των περιοχών Λακωνίας και Κάτω Μεσσηνίας. Καλαμάτα, Μαραθονήσι (= Γύθειο).

Δ. Βαγιακάκος, «Σύμμεικτα. Δύο σχέδια αφορώντα εις τήν διοίκησιν τῆς Μάνης κατὰ τήν Καποδιστριακὴν περίοδον», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 1 (1972), σ. 483-485, αρ. 1-2.

917

1830. Μαρτυρικές καταθέσεις για υποθέσεις ληστείας. Καλάβρυτα, Μάζι (Πελοπόννησος).

Ά. Φωτόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς ληστείας ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν καποδιστριακὴν περίοδον», *Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 7 (1975), σ. 202-214, αρ. 13.

917α

1830. Σουλτανικό φερμάνι περί αποκαταστάσεως της κινητής και ακινήτου περιουσίας των κατοίκων της Νάουσας, η οποία είχε δημευθεί μετά την άλωση της πόλης τον Απρίλιο του 1822. Νάουσα, Κωνσταντινούπολη.

Γ. Χιονίδης, «Ζητήματα ιδιοκτησίας-φορολογίας και διώξεις στη Νάουσα στα χρόνια 1870-1877 (με βάση τὸ φερμάνι ἐπαναχορηγήσεως (1830) τῆς περιουσίας στοὺς ἐπαναστάτες και ἄλλα ἀνέκδοτα ἔγγραφα)», *Μακεδονικὰ* 19 (1979), σ. 101-105.

918

1830. Διαδικαστικά έγγραφα τα οποία αφορούν στη διεκδίκηση κληρονομίας αποθανόντος συζύγου από την επιζώσα σύζυγο. Μάνη.

Μαίρη Βέη, «Αὐθεντικὰ μανιάτικα ἔγγραφα τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κληρονομικῆς ὑποθέσεως», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 4/1 (1979), σ. 251-261.

919

1830. «Πόνημα» (σχέδιο ψηφίσματος) του Υπουργού της Δικαιοσύνης Ιωάννη Γενατά αναφερόμενο στις σχέσεις πολιτείας και εκκλησίας. Ναύπλιο.

Μ. Τουρτόγλου, «Σχέσεις πολιτείας καὶ ἐκκλησίας (Προσπάθεια ρυθμίσεως αὐτῶν ἐπὶ Καποδίστρια)», *Πελοποννησιακά* 16 (1985-1986), σ. 76-87, αρ. 1 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 52-63, αρ. 1).

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΕ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ. ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΜΕΙΚΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

1830

«... Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως. Θέλω διαιρέσει εἰς πολλὰ μέρη τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁμιλίαν μου καὶ διὰ τὰ γένη εὐληπτος, καὶ διὰ τὰ παραστήσω εὐκρινῶς τὰς ἰδέας μου...

5- Ποίαν παρέμβασιν ὀφείλει ἡ Πολιτικὴ ἐξουσία ὡς πρὸς τὸν Γάμον; ...

Τὸ πλέον περισπούδαστον ὅμως καὶ ἀπαιτοῦν ἀνευρότως τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι τὰ μὴν ἐγκαταλειφθῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὔτε ὁ σχηματισμὸς τῆς διὰ γάμον συμφωνίας, οὔτε ἡ λύσις αὐτοῦ.

Ἀπὸ τὸν γάμον γεννᾶται ἡ οἰκογένεια. ἀπὸ τὰς οἰκογενείας ἡ κοινωνία.

Ὁ Γάμος γεννᾶ πολιτικὰ ἀποτελέσματα τοσοῦτον σπουδαῖα ὥστε ὁ Νομοθέτης ἤθελεν εἶσθαι πολλὰ ἀπρονόητος ἂν τὸν ἐθεωροῦσεν ἀλλότριον ἀντικείμενον.

Οἱ Ἀυτοκράτορες μας ὑπῆρξαν οἱ διευθυνταὶ τοῦ Γάμου οὐδ' ἐγκατέλιπαν ποτὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοσοῦτον περισπούδαστον σύμφωνον.

Ἡ Ἐκκλησία ἐκράτησε τὸ δικαίωμα τοῦτο μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διότι ὁ Σουλτάνος δὲν ἐπέμβαινε.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔλαβεν αὐτὸ τὸ δικαίωμα καὶ ἡ Ἀντικὴ Ἐκκλησία διὰ τῶν ραδιοργυῶν τῆς, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὑπέρομετρον δεσποτισμὸν ἐγέννησε τόσας διαφιλονεικῆσεις, ὅσαι εἶναι αἱ χριστιανικαὶ κοινότητες.

Εἶδαμεν διὰ τοῦτο τοὺς πλέον προσκολλημένους εἰς τὴν Θρησκείαν Βασιλεῖς τὰ ἐπεμβαίνον, καὶ τὰ κανονίζον πολιτικῶς τὰ πολιτικὰ ἀποτελέσματα. Ὅλη ἡ Εὐρώπη κανονίζει ἤδη πολιτικῶς τὸ τόσον περισπούδαστον τοῦτο σύμφωνον, ἐκ τοῦ ὁποίου κρέματα ἢ εὐδαιμονία, ἢ ἁρμονία, καὶ ἡ εὐταξία τῆς κοινωνίας.

Δὲν ἤθελα μολοντοῦτο τὰ θεωρήσω τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ Μυστηρίου, ὡς ἀνωφελῆ βεβιασμένην διατύπωσιν, οὐτ' ἐπεθύμουν ὥστε ἡ λύσις τοῦ συμφώνου κ' ἐπομένως τοῦ Μυστηρίου τὰ κρέματα ἀπὸ μόνην τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν.

Ἐπειδὴ ὁ Γάμος κατετάχθη εἰς τὴν κλάσιν τῶν μυστηρίων, ἡ ἐκκλησία ἥτις τὸν σχηματίζει, δὲν πρέπει ν' ἀπαλλοτριωθῆ ὡς πρὸς τ' ἀπαιτούμενα διὰ τὸν γάμον παρὰ τῶν Πολιτικῶν Νόμων.

Οἱ Πολιτικοὶ νόμοι δύνανται τὰ συμφωνήσον μετὰ τοὺς κανονικοὺς. Αἱ δύο ἐξουσίαι δύνανται τὰ συντρέξουν τὸν αὐτὸν δρόμον ἐκ συμφώνου.

Ὅθεν διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ δεσμοῦ, ὅλα τὰ προηγούμενα δύνανται τὰ κανονισθοῦν ἐκ συμφώνου κατὰ τοὺς νόμους.

Πρόκειται τὰ διαλυθῆ ὁ γάμος; Ἐὰν διαλυθῆ πολιτικῶς, ἐνῶ ὑπάρχει ἐκκλησιαστικῶς, εἶναι πρᾶξις ἀντίθετος.

Νὰ ὑποχρεώσῃ ἀπόφασις ἐκκλησιαστικὴ τὴν Πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἢ ἀπόφασις τῆς Πολιτικῆς ἐξουσίας τὰ ὑποχρεώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦτο ἐπιφέρει ἄλλο εἶδος ἀντιθέσεως.

Δύναται ποτέ να συμφωνήσει τοιοῦτον εἶδος πραγματικῆς ἀντιφάσεως;

Ἐγὼ φρονῶ ὅτι δύναται. Καὶ ἴδοῦ τὸ σχέδιον τῆς νομοθεσίας μου.

Περὶ μὲν τοῦ σ χ η μ α τ ι σ μ ο ῦ ἔθεσα τὰς βάσεις εἰς τὸ προτεθὲν σχέδιον διὰ τὸ βιβλίον τῶν Γαμικῶν πράξεων. Περὶ δὲ τῶν κωλύοντων ἐμποδίων δὲν δύναμαι ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τοὺς κανονικοὺς νόμους.

Ἐὰν δὲ ὑπάρχη παρὰ μεγάλη ἀστηρότης μέχρι τοῦ 7ου βαθμοῦ εἴτε ἐξ αἵματος, εἴτε ἐξ ἀγχιστείας, εἴτε ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀπὸ τὸ βάπτισμα σχέσεως, ἀστηρότης ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας, ἀπαιτεῖται διόρθωσις, πλὴν διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Μεταβαίνω τώρα εἰς τὴν διάλυσιν καὶ προεκθέτω. Θεωρῶ ἀφορμᾶς διαλύσεως τοῦ γάμου ὅλας τὰς διαταπτομένας παρὰ τῶν Αὐτοκρατόρων.

Οἱ Αὐτοκράτορες, ὡς ἀρχηγοὶ τῶν Συνόδων, ποτὲ δὲν ἔπασαν νὰ κανονίζον ὡς Αὐτοκράτορες τὴν ὕλην ταύτην, καὶ νὰ τὴν ἔχον ὑπ' ὄψιν πάντοτε.

Τούτον τεθέντος μένει νὰ ἴδωμεν:

Τίς ἔχει νὰ γνωρίζῃ τὰς ἀφορμᾶς; -Μόνῃ ἡ Ἐκκλησία, ἡ μικτὴ τις ἐξουσία; Ἐὰν μόνῃ ἡ Ἐκκλησία, ἴδοῦ πόθεν πηγάζουν αἱ ἀταξίαι.

Ἡ Ἐκκλησία θέλει θεωρεῖ στερεὸν ἓνα γάμον, τὸν ὁποῖον ὅλοι οἱ Πολιτικοὶ νόμοι ἀκυροῦν. Καὶ θέλει διαλύει ἄλλον, τὸν ὁποῖον πᾶς λόγος πολιτικὸς θεωρεῖ στερεόν. Θέλω ἀναφέρει ἐνταῦθα τρεῖς συμβάσας περιπτώσεις τὰς ὁποίας ἐξετάσα εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Δικαιοσύνης ...

Ἡ πρῆπει ν' ἀντιβαίνωμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ θεωρῶμεν τὸ γάμον ὡς ἀπλοῦν πολιτικὸν σύμφωνον;

Ἡ πρῆπει νὰ ἐδρῶμεν τὸν μέσον δρόμον, συσταίνοντες μικτὴν ἐξουσίαν, χορηγοῦντες εἰς αὐτὴν διαδικασίαν, καὶ ἀποφεύγοντες οὕτω τὴν διαίρεσιν τῶν δύο ἐξουσιῶν, καὶ τὴν ἀντενέργειαν, καὶ τὰς καταχρήσεις τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης, ὅταν ἤθελαν μείνῃ ἐλεύθεραι νὰ ἐνεργοῦν χωριστά.

Ὁ ἐγγώριος Διοικητὴς καὶ ὁ Ἐπίσκοπος δύναται νὰ σχηματίζον τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον. ὁ ἐξεταστὴς δύναται νὰ διορίζεται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως. ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ ἔχη ἐκεῖ ἓνα δημόσιον Συνήγορον, ὅστις ποτὲ νὰ μὴν εἶναι ἐκκλησιαστικὸς.

Εἰς περίπτωσιν ἰσοψηφίας ἡ γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου νὰ ὑπερισχύῃ.

Τὸ ἔκκλητον ἔχει νὰ συνιστᾶται ἀπὸ τοὺς δύο Προέδρους τοῦ Ἐκκλήτου, καὶ ἀπὸ τρεῖς Ἐπισκόπους πάντοτε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως διοριζομένους. Δύναται νὰ διορισθῇ καὶ εἰς Συνήγορος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ ἀναθεώρησις δύναται νὰ λαμβάνῃ χώραν ἐνώπιον τριῶν ἀρχιεπισκόπων, μελῶν τοῦ Γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, καὶ 3. Συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας.

Τυχούσης διχογνωμίας δύναται νὰ εἶναι τρίτος ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεῦς. Ἡ διαδικασία δύναται νὰ γίνεταί ὡς καὶ διὰ πᾶσαν πράξιν ἐγκληματικὴν.

Πρῆπει δὲ νὰ προηγήται πάντοτε ἡ ἀπόπειρα τοῦ συμβιβασμοῦ, διὰ τῆς συστάσεως τοῦ Οἰκογενειακοῦ Συμβουλίου μέλλοντος νὰ συνέρχεσθαι καθ' ἕκαστον μῆνα, καὶ ἀνὰ 3 μῆνας, καὶ ἂν τοῦτο δὲν τελεσφορήσῃ, τότε μόνον νὰ ἐμβαίνει εἰς πράξιν ἡ διαδικασία.

Ἡ διαδικασία τοῦ ἐξεταστοῦ δὲν πρῆπει νὰ βραδύνῃ, ἀλλὰ ν' ἀναβάλλεται μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐγκαλεστικῆς πράξεως ...».

920

1830. Καταστατικό «καταστήματος ασφαλιστικοῦ τῶν θαλασσιῶν κινδύνων». Σύρος.
 Β. Καρδάσης, Σύρος. Σταυροδρόμι της ανατολικῆς Μεσογείου (1832-1857), Αθήνα 1987, σ. 412-418.

921

1830. Αφιέρωση μέλλοντος συλλογικοῦ εισοδήματος χωριού. Λεύκες (Πάρος).
 Ν. Ἀλιπράντης, «Ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος Λευκῶν Πάρου (Ἱστορία καὶ τέχνη 1830-1980)», Παριανὰ 28 (1988), σ. 9.

922

1830. Εισηγήσεις των δικαστικῶν ἀρχῶν ἐπὶ των σχεδίων του «Διοργανισμοῦ» των Δικαστηρίων καὶ τῆς «Πολιτικῆς καὶ Ἐγκληματικῆς διαδικασίας» του 1830. Ἄργος, Μονεμβασιά, Σκόπελος.
 Μ. Τουρτόγλου, «Τὰ σχέδια τοῦ “διοργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων” καὶ τῆς “πολιτικῆς καὶ ἐγκληματικῆς διαδικασίας” τοῦ 1830. Παρατηρήσεις καὶ εἰσηγήσεις τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν», Δελτίο Κέντρου Ἐρεῦνης Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ 1 (1998), σ. 91-100, ἀρ. 1-8 (= Τουρτόγλου, Μελετήματα, τ. 3, σ. 221-230, ἀρ. 1-8).

923

1830. Δικαστικὴ ἀπόφαση του Πρωτόκλητου Δικαστηρίου των Κεντρικῶν Κυκλάδων. Νάξος.
 Σ. Συμεωνίδης, «Δικαστικὴ ἀπόφαση ἔτους 1830 κατὰ τῆς κοινότητος Κάστρου τῆς Νάξου», Ναξιακὰ 1 (2001), σ. 36-38.

924

- 1830-1831. Δικαστικὲς αποφάσεις. Ἄργος, Καλάβρυτα.
 Χ. Κωνσταντινόπουλος, «Ἡ ἐξέλιξη τῆς γαιοκτησίας στὸ Χαμάκου Καλαβρύτων κατὰ τὴν περίοδο 1739-1919», Ἐπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων 9 (1977), σ. 34-37, ἀρ. 3-4.

925

1830-1831. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκόπελος.

Κ. Καλλιανός, «Το βιβλίο των διαθηκών του Δημοσίου Μνήμονα της Σκοπέλου (1830-1834)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 14 (1988), σ. 35-36, σ. 38-39 αρ. 23.

926

1830-1831. Δικαστικές αποφάσεις του Ειρηνοδικείου Σκύρου.

Ε. Αντωνιάδης, «Οι πρώτες μετεπαναστατικές αποφάσεις του ειρηνοδικείου Σκύρου», *ΕΚΕΙΕΔ* 34 (1998), σ. 193-224.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟΥ ΣΚΥΡΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΩΣΗΣ Ή ΠΡΟΣΚΛΥΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΟΥ ΚΤΗΜΑΤΟΣ. ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΣΕ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ (ΒΙΒΛ. Β, ΤΙΤΛ. Α, ΕΔ. 31)

1830, 19 Απριλίου

«Απόφασις Πολιτική

Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ὁ κύριος Μανόλης Χατζῆ Ἀλέξη ἤραξε προφορικῶς τὴν κυρία Ἀμέρισσαν Ἰωαν. Σηβήτου, παρ' ἧς ἀπήτησε ἓνα ιδιόκτητόν του κηπάριον κείμενον εἰς τοὺς Μήλους, τὸ ὁποῖον αὐτὴ κατακτήσατο βιαίως καὶ διενέμετο φυτεῦσα ἐν αὐτῷ λαχανικά. Κατ' αἴτησιν τοῦ διαληφθέντος προσκαλέσθη ἡ Ἀμέρισσα Ἰωαν. Σηβήτου ἵνα ἀπολογηθῆ τὰ περὶ τῆς κατακτήσεως τοῦ ῥηθέντος κηπαρίου ἧτις ἀπεκρίθη ὅτι ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἐν ἕτερον κηπάριον ιδιόκτητόν της κείμενον εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐσυνόρευε μὲ τὸν ῥέοντα ποταμόν, καὶ ὅτι ἀπέναντι τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ ἔκειτο τὸ κηπάριον τοῦ διαληφθέντος Μ.Χ. Ἀλέξη σύνορον ἔχον τὸν ποταμόν, ὥστε ὁ ποταμὸς οὗτος διεχώριζεν αὐτὰ τὰ κηπάρια. Πρὸ πέντε δὲ ἢ ἕξι ἐτῶν στρίψας ὁ ποταμὸς τὸν δρόμον του ἀπὸ τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ κηπαρίου Μ.Χ. Ἀλέξη ἔκοψε τὸ περισσότερον μέρος τοῦ αὐτοῦ κήπου καὶ τὸ πρόσθεσεν εἰς τὸ μέρος τοῦ ἰδικοῦ της. Δι' ὃ ἐπειδὴ καὶ ὁ κήπος αὐτῆς ἐσυνόρευε πάντοτε τὸν ποταμόν, δι' αὐτὸ τοῦτο κατεκτήσατο καὶ οἰκειοποιήθη τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅλον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς βίας καὶ ὀρμῆς τοῦ ποταμοῦ ἐκόπη καὶ προσηρμόσθη εἰς τὸ ἰδικόν της, διὰ τὰ ἔχη πάντοτε τὸν ποταμόν σύνορον. Ἀναγνοῦν πωλητήριον ἔγγραφον τῆς 5 Ἰουνίου 1776, μαρτυροῦντων Δημητρίου Τζορδιᾶ, Πέτρου γέρον καὶ Γεωργάκη Μανόλη, δι' οὗ ὁ Μανόλης Χ' Ἀλέξη ἀποδεικνύεται ιδιοκτῆτης τοῦ ἐκκοπέντος μέρους τοῦ κήπου. Ἀκοῦσαν κατ' αἴτησιν τῶν δύο διαφερομένων μερῶν τὴν διὰ λόγον μαρτυρίαν τῶν νῦν δημογερόντων Κυρίων Γεωργίου Ἀδλωνήτου καὶ Δημητρίου Σταματίου, ὁμολογοῦντων τοῦ ὅτι ὁ ποταμὸς ἔρρεε πλησίον τῶν δύο τούτων κηπαρίων εἰς τὸ μέρος ὅπου ὑπάρχει ἤδη τοίχος καὶ ὅτι τὸ κηπάριον τῆς Α. Ἰωάν. Σηβήτου ἐκτείνεται ἕως αὐτοῦ τοῦ τοίχου εἰς τὴν φορᾶν τοῦ ποταμοῦ.

Ἐπομένως θεωροῦν

1. Ὅτι τὸ ἐκκοπὲν μέρος γῆς εἶναι κτῆμα τοῦ Μ.Χ'. Ἀλέξη, διότι ἐκκόπη διὰ τῆς ὀρμῆς τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τὸ ἰδιόκτητόν του κηπάριον.

2. Ὅτι ἂν ἡ βία τοῦ ῥέοντος ποταμοῦ ἔκοψε τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ κήπου του καὶ τὸ προσηρμοσεν εἰς τὸν ἄλλον κήπον δὲν εἶναι λόγος οὗτος νὰ κατακτήσῃ καὶ οἰκιοποιηθῇ αὐτὸ ἡ Α. Ἰωαν. Σηβήτου, καθ' ὅτι κατὰ τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου βιβλίον β' τίτλος Α' σελ. 122:

«ἂν ἡ βία καὶ ἡ ὀρμὴ τοῦ ποταμοῦ ἔκοψε μέρος τοῦ ἐδικοῦ του χωραφίου μονόφορα καὶ τὸ ἔφερε εἰς τὸ ἐδικόν μου χωράφι καὶ δείχνει φανερὰ τὴν ποσότητα, ἐκεῖνο ἐσὺ τὸ ὀρίζης διότι φανερώς ἔγινε καὶ γνωρίζεται».

Ἀποφασίζει ἐπανορθωτικῶς

1. Ἡ Ἀμέρισα Ἰωάν. Σηβήτου ν' ἀποδώσῃ πρὸς τὸν Μανόλη Χ' Ἀλέξη τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κατεκτήσατο μετὰ τῶν φυτευθέντων δὲ παρ' αὐτῆς λαχανικῶν ... τὰ ὅποια αὐτὴ ἐν αὐτῷ παρέθετο.

2. Οἱ δύο ὁμοῦ θέλει πληρώσωσι τὰ δικαστικὰ ἔξοδα.

3. Ὁ Μανόλης Χατζῆ Ἀλέξη νὰ πληρώσῃ πρὸς αὐτὴν κατ' ἐπανόρθωσιν φοίνικας τεσσάρους Ἀρ. 4 διὰ τοὺς κόπους τῆς καὶ φραγμὸν ὁποῦ ἐν τῷ κήπῳ αὐτῆ περιέθετο.

4. Ὁ αὐτὸς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔλευσομένου Ἀυγούστου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους νὰ ἀνοίξῃ τὸν παλαιὸν δρόμον τοῦ ποταμοῦ ἵνα ῥέῃ κατὰ τὸ παλαιόν.

Ἡ ἀπόφασις ἐκκαλεῖται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη τὴν δεκάτην ἐνάτην Ἀπριλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔτους ἐν Σκύρῳ.

Ὁ Ἀστυνόμος καὶ προσωρινῶς ἐνεργῶν τὰ χρέη τοῦ Εἰρηνοδίκου.

Ἄν Μητάρας

Ὁ Γραμματεὺς
Κ. Γριμανέλης».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΟΜΚΕΙΟΥ ΣΚΥΡΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΡΑΣ ΕΠΙ
ΑΛΛΟΤΡΙΟΥ ΕΛΑΦΟΥΣ. ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΕΘΙΜΟ ΤΟΥ «ΑΝΤΙΣΠΟΡΟΥ»

1830, 19 Μαΐου

«Ἀπόφασις Πολιτικῆ
Διορθωτικῆ

Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ἀναγνοῦν ἀναφορὰν τοῦ Κυρίου Σταμάτη Φεργάδη, μηρολογουμένην τὴν 2 Μαΐου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, δι' ἧς ἐνάγει τὸν Κύριον Ἀναγνώστην γαμβρὸν τοῦ Σταμάτη παπᾶ-Λέου, τοῦ ὅτι οἰκειοποιηθεὶς αὐτὸς δύο τινὰ χωράφια του κείμενα περὶ τὸ μέρος τοῦ Τραχιοῦ τὰ ἔσπειρεν. Ἀκοῦσαν ἀπολογίαν τοῦ Κυρίου Ἀναγνώστου γαμβροῦ Σταμ. παπᾶ-Λέου, ὅτι ἔχων καὶ αὐτὸς εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἰδιά του χωράφια πλησίον τῶν χωραφίων τοῦ διαληφθέντος Σταμ. Φεργάδη καὶ βουλόμενος σπεῖραι αὐτὰ ἔσπειρεν ἀντ' αὐτῶν ἐξ ἀγνοίας του τὰ τοῦ Σταματίου Φεργάδη καὶ ὅτι ἅμα πληροφορηθεὶς παρὰ τῶν γειτόνων του τοῦ ὅτι τὰ σπαρθέντα παρ' αὐτοῦ χωράφια δὲν εἶναι τὰ ἰδικὰ του ἀλλὰ τοῦ Στ. Φεργάδη ἐπρόσφερε πρὸς αὐτὸν τὰ ἰδικὰ του νὰ τὰ σπείρῃ αὐτὸς ἀντὶ τῶν ἰδίων του καὶ ὅτι τοῦ ἐπρόσφερε καὶ περισσοτέραν τινὰ γῆν χωραφίων του ἀφ' ὅσων αὐτὸς εὐρῶν ἔσπειρε.

Ἀκοῦσαν κατ' αἴτησιν τῶν δύο διαφερομένων μερῶν τὴν ἔνορκον ὁμολογίαν τοῦ πρώην Ἀστυνόμου Κυρίου Γεωργίου Αἰδωνίτου (πρὸς ὃν οὗτοι εἶχον παρουσιασθεὶ προλαβόντως διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν) τοῦ ὅτι ὁ Ἀναγνώστης γαμβρὸς τοῦ Σταμ. παπᾶ Λέου ἔκτοτε

πρὶν εἰσέτι ἀπεράση ὁ καιρὸς τῆς σπορᾶς ἐπρόσφερε πρὸς τὸν Σταμ.Φεργάδη τὰ ἰδικὰ του χωράφια συνορευόντα τῶν ἐκείνου, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἔσπειρε καὶ ὅτι αὐτὰ εἶχον τὴν αὐτὴν ποιότητα γῆς μὲ μεγαλυτέραν ἔκτασιν καὶ ὅτι μολονότι ὁ Σταμ.Φεργάδη ὑποχρεώθη παρὰ τῆς Ἀστυνομίας νὰ δεχθῆ αὐτά, αὐτὸς δυστροπῶν δὲν τὰ ἐδέχθη.

Ἐπομένως θεωροῦν

1. Ὅτι ὁ Ἀναγνώστης γαμβρὸς τοῦ Σταμ. παπᾶ Λέου ὠφελεῖ μᾶλλον παρ' ὅτι βλέπει τὸν Σταμ. Φεργάδη, διότι ἐκκαθάρησε καὶ ἔσπειρε τὰ χωράφια αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ νὰ ἐκκαθαρίσῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὰ ἰδικὰ του.
2. Ὅτι ἐξ ἀγνοίας του ἔσπειρε αὐτὰ προσφέρων διὰ τὸ ἐξ ἀγνοίας σφάλμα του τὰ ἰδικὰ του.
3. Ὅτι ὁ Σταμάτης Φεργάδης ἂν ἐδέχετο ἕκτοτε ἀντὶ τῶν ἰδικῶν του χωραφίων τὰ χωράφια τοῦ Ἀναγνώστου διὰ νὰ τὰ σπεύρῃ καὶ αὐτός, τὸ αὐτὸ καὶ ἴδιον κέρδος ἤθελεν ἀπολάσῃ ἀφ' ὅσον ἀπήλανε ἀπὸ τὰ ἰδικὰ του, μάλιστα καὶ περισσότερα, διότι τοῦ προσεφέρθη μεγαλυτέρα ἔκτασις γῆς.
4. Ὅτι αὐτὸς ὠφελεῖται καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, δηλαδή τοῦ ὅτι τὰ χωράφια του θέλει τὰ παραλάβῃ διὰ τὸ ἐρχόμενον καθαρισμένα καὶ ἔτοιμα νὰ σπαροῦν.
5. Ὅτι ὁ Ἀναγνώστης διὰ τὸ ἐξ ἀγνοίας σφάλμα τοῦ ζημιοῦται, χάσας τὸν καιρὸν του καὶ ἔξοδα εἰς ἐκκαθάρισιν ξένων χωραφίων καὶ μέλλει νὰ ἐξοδεύσῃ καὶ ἐκ δευτέρου εἰς τὸ νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὰ ἰδικὰ του.

Ἀποφασίζει διορθωτικῶς

1. Ὁ Ἀναγνώστης γαμβρὸς τοῦ Στ. παπᾶ Λέου νὰ δόσῃ πρὸς τὸν Σταμάτην Φεργάδην τὸν ἀντίσπορον τῆς σπορᾶς ἔρριψεν εἰς τὰ χωράφια του καὶ τοῦτο κατὰ τὸ τοπικὸν ἔθος.
2. Ἐκτὸς τοῦ ἀντισπόρου νὰ δόσῃ πρὸς αὐτὸν ἓν κοιλὸν γεννήματος περιπλέον.
3. Οἱ δύο ὁμοῦ θέλει πληρώσωσι τὰ δικαστικὰ ἔξοδα.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶναι ἀνέκλητος.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη τὴν ἑνδεκάτην Μαΐου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔτους. Ἐν Σκύρω.

Ὁ Ἀστυνομὸς καὶ προσωρινῶς ἐνεργῶν τὰ χρέη τοῦ Εἰρηνοδίκου

Ἄν Μητᾶρας

Ὁ Γραμματεὺς
Κ. Γριμανέλης».

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟΥ ΣΚΥΡΟΥ ΡΥΘΜΙΖΟΥΣΑ ΤΙΣ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΛΥΣΕΩΣ ΚΑΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΛΟΓΩ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ (ΤΙΤΑ. Α', ΠΑΡ. 12)

1830, 12 Μαΐου

«Απόφασις Πολιτικῆ
Διορθωτικῆ

Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ἄναγνοῦν ἀναφορὰν τοῦ Κυρίου Στάϊκου μηνολογημένην τὴν 12 Ἀπριλίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, δι' ἧς ἐνάγει τὸν Νικόλαον Καραγιάννη τοῦ ὅτι ἔχοντες συμφωνίαν εἰς τὸ μεταξὺ των τοῦ νὰ γεωργήσωσι ἓν χωράφιον κείμενον εἰς τὸ μέρος τοῦ Τραχιοῦ (χέρσον ὡς περιῖπου τῶν τριάκοντα ἐτῶν) δουλεύοντες ἐν αὐτῷ καὶ οἱ δύο εἰς διάρκειαν δύο ἐτῶν, νὰ μερίζωσι τὸν καρπὸν ἐκάστης σπορᾶς ἐξ ἡμισείας καὶ ὅτι τὸν πρῶτον χρόνον σπεύρα-

ντες ἐν αὐτῷ ἀραποσίτην ἐμοίρασαν κατὰ τὴν συμφωνίαν των, φθάσας δὲ ὁ καιρὸς τοῦ β' χρόνου ἵνα σπεύρωσι πάλιν ἐν αὐτῷ συντροφικῶς ὡς ἡ συμφωνία των δυστροπῶν ὁ Ν. Καραγιάννης ἀπέβαλεν αὐτόν.

Ἀκοῦσαν ἀπολογίαὶν τοῦ Νικολάου Καραγιάννη, ἐν ἣ ὁμολογεῖ μὲν τὴν συμφωνίαν των ἐπιφέρει δὲ ὅτι ὁ Γκιούρος Στάϊκος ἀσθενήσας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ καιροῦ δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν τοῦ νὰ δουλεύσῃ εἰς τὸ χωράφιον καὶ ὅτι δι' αὐτὸ τοῦτο δουλεύσας αὐτὸς μόνος καὶ ἐξοδεύσας εἰς τὴν γεώργησιν τοῦ χωραφίου δὲν τὸν βάζῃ εἰς τὴν συμπεφωνημένην συντροφίαν του.

Ἐπομένως θεωροῦν

1. Ὅτι ὁ Γκιούρος Στάϊκος ἠσθένησε δουλεύων εἰς τὸ χωράφιον πρὸς ἐκκαθάρισιν αὐτοῦ ὡς ἀπεδείχθη.
2. Ὅτι ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἠσθένησε δὲν εἶναι λόγος οὗτος νὰ ἀποβάλῃ αὐτὸν ὁ Νικόλαος Καρὰ Γιάννης καὶ νὰ τὸ σπεύρῃ αὐτὸς μόνος, καθ' ὅτι κατὰ τὴν ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, τίτλος περὶ νόμων Γεωργικῶν, σελ. 460 «ἐὰν Γεωργὸς σέβῃ καὶ ξεκαθαρίσει χωράφι χειροσμένον καὶ δενδριασμένον ἄλλον Γεωργοῦ, εἰς τρεῖς χρόνους νὰ τὸ δίδῃ πάλιν».
3. Ὅτι ὁ Νικόλαος Καραγιάννης ἔσπειρεν αὐτὸ μόνος του, χωρὶς νὰ περιμένη νὰ ἀναλάβῃ ὁ σύντροφός του ἐκ τῆς ἀσθενείας, διότι ἀπεροῦσε πλέον ὁ διωρισμένος καιρὸς τῆς σπορᾶς.

Ἀποφασίζει διορθωτικῶς

1. Ὁ Νικόλαος Καραγιάννης νὰ δώσῃ πρὸς τὸν Γκιούρον Στάϊκον τρία κοιλὰ γεννήματα διὰ τοὺς κόπους του ὅπου ἐδούλευσε τὸν πρῶτον χρόνον πρὸς ἐκκαθάρισιν τοῦ χωραφίου.

2. Οἱ δύο ὁμοῦ θέλει πληρώσωσι τὰ δικαστικά ἐξοδα.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶναι ἀνέκκλητος.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη τὴν 12 Μαΐου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔτους.

Ἐν Σκύρῳ.

Ὁ Ἀστυνόμος καὶ προσ. ἐνεργῶν τὰ χρεῖ τῶ Εἰρηνοδίκου

Ἄν Μητάρας

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Γριμανέλης».

926α

1830-1831. Αναφορές, ἐνορκες μαρτυρικές καταθέσεις καὶ λοιπὰ διαδικαστικά ἐγγράφα ἀναφερόμενα σε ἀδικήματα ἀνθρωποκτονίας, προκλήσεως ταραχῶν, παράνομης οπλοφορίας κ.α. Ὡς κατηγορούμενοι ἐνέχονται οἱ Ἰωάννης Μαυρομιχάλης καὶ Στρατῆς Χρηστέας. Μάνη, Ναύπλιο, Σπέτσες.

Σ. Καπετανάκης, «Οἱ Κυβελαιοὶ τῆς Γαρμπελιάς στα χρόνια τοῦ '21», *Λακωνικαὶ Σπονδαὶ* 18 (2006), σ. 385-394, 400-425.

927

1830-1834. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Σίμια, Χαλκίδα (Εὐβοία).

Ἄ. Στέφος, *Ιστιαία. Ιστορικολαογραφική μελέτη ἀπὸ τὸ 1821 καὶ ἐντεῦθεν τῶν ὑφισταμένων συνοικισμῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ*, τ. Α', Ἀθήνα 1970, σ. 189-190, 230-231, 304-305, 307-308.

927α

1830-1835. Η υπ. αρ. 64 πράξη της Ελληνικής Κυβέρνησης (4/2//1830) καὶ ἡ Εισηγητικὴ Ἐκθεση της Νομοθετικῆς Επιτροπῆς του Διατάγματος περὶ Πολιτικῶν Νόμου της 23^{ης} Φεβρουαρίου/7 Μαρτίου 1835. Ἀθήνα, Ναύπλιο.

Χ. Πράτσικας, «Ὁ Ἀστικὸς τῆς Ἑλλάδος Κώδῆξ. Δύο νομικαὶ ἑκατονταετηρίδες (1830-1930, 1835-1935)», *Θέμις (Θ. & Π. Ἀγγελόπουλων - Χ. Πράτσικα)* 41 (1930), σ. 273-274, σ. 274-275, σημ. 1⁵⁵.

«Πράξεις τῆς Κυβερνήσεως»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθ. 64

Θεωροῦντες ὅτι τὸ ἔθνος κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τοῦ νόμου τῆς Ἐπιδαύρου ἐφανέρωσε τὴν ἀπόφασίν του νὰ διασαφήσῃ τοὺς πολιτικοὺς παλαιοὺς βυζαντινοὺς νόμους.

Θεωροῦντες ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι εὐρίσκονται ἐνωμένοι μὲ τόσους ἄλλους ἐγκληματικούς, ἐκκλησιαστικούς, ἐμπορικούς, γεωργικούς, στρατιωτικούς καὶ μὲ κανόνας διαδικασίας, ἔνωσης, ἣτις ἀποκατέστησε τὸ ὄλον αὐτῶν πολὺν ὀγκῶδες, πολυέξοδον καὶ δυσεῦρετον.

Θεωροῦντες ἐπάναγκες νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν οἱ πολῖται μὲ ἐνκολίαν τὸ ὄλον τῶν πολιτικῶν ἐθνικῶν νόμων καὶ νὰ τοὺς μεταχειρίζονται ὡσαύτως οἱ δικασταὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν πράξεων αὐτῶν.

Ἐπιθυμοῦντες τελευταῖον νὰ διδάξῃ ἢ πείρα διὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν ὑπαρχόντων γραπτῶν μὲ τοὺς ἀγράφους νόμους (οἷτινες ἐπομένως θέλουν συλλεχθῆ) ὁποίας μεταρρυθμίσεις ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους.

Διατάττομεν

Α'. Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεὺς τόσον ἐκ τῶν Βασιλικῶν, ὅσον ἐκ τῶν Νεαρῶν τῶν μεταγενεστέρων αὐτοκρατόρων, θέλει συλλέξει ἅπαντας τοὺς πολιτικοὺς βυζαντινοὺς νόμους, κατατάττων αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνήκουσαν τάξιν.

Β'. Ὁ αὐτὸς Γραμματεὺς θέλει ὑποβάλει εἰς τὴν ἐπίκρισίν μας ὁποῖα κρίνει ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 4 Φεβρουαρίου 1830

Ὁ Κυβερνήτης

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεὺς

Ι. Γ. ΓΕΝΑΤΑΣ»

55. Για τις προγενέστερες εκδόσεις του κειμένου της εισηγητικής εκθέσεως βλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 921. Πρβλ. επίσης και εισαγωγή του παρόντος τόμου σημ. 16.

«ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ Β. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΝ

Ἡ Νομοθετικὴ Ἐπιτροπὴ, κατὰ συνέπειαν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 674 ἐγγράφου τῆς Γραμματείας, ἔλαβεν εἰς σκέψιν τὸ 2 ἄρθρ. τοῦ εἰς αὐτὸ συνημμένου σχεδίου. Μετὰ συζήτησιν ἀρκετὰ ὄριμον ἐνόμισεν ἀναγκαίαν τὴν ἐξῆς τροπολόγησιν.

«Τὰ ἔθιμα ὅμως, ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν, ὑπερισχύουν ὅπου ἐπεκράτησαν».

Οἱ λόγοι τῆς τροπολογήσεως ταύτης εἶναι οἱ ἐξῆς:

1. Ὃταν ὁ νομοθέτης δώσῃ ἅπαξ ἰσχὺν εἰς τὰ ἔθιμα, δὲν δύναται εὐλόγως νὰ τὴν περιορίσῃ εἰς μόνα τὰ γενικά, ὅσα εἶναι συνηθισμένα εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν. Μάλιστα τὰ ἔθιμα κυρίως εἶναι τοπικά· εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς τόπους, ὅπου ταῦτα ἔλαβον ἰσχύν, σπανίως ἀπαντῶμεν συνηθείας ἐπικρατούσας εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχίας, ὅσαι ἀπαρτίζουν τὸ Κράτος. Ὁ νόμος πρέπει ν' ἀκολουθῇ τὸν φυσικὸν δρόμον τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, τὰς ὁποίας ρυθμίζει· ἂν ὁ νομοθέτης ἐπιχειρήσῃ νὰ τὸν ἀνατρέψῃ βιαίως, ἀποτυχαίνει τὸν σκοπὸν του καὶ τὸ ἔργον του δὲν ὑπόσχεται εὐδοκίμησιν.

2. Καθεὶς γνωρίζει, πόσον δύσκολον ἔργον εἶναι νὰ προῖδῃ ὁ νομοθέτης καὶ νὰ προλάβῃ πάντα. Ποίαν βεβαιότητα πλήρη ἢ κἂν ἀποχρῶσαν ἔχομεν ὅτι δὲν ὑπάρχουν ὀλίγαι συνήθειαι, μάλιστα εἰς τὰς νήσους; Αἱ γενόμεναι ἕως τώρα ἔρενναι εἶναι ἀπλῶς διοικητικαὶ· οἱ δημογέροντες ἔγραφον παρέργως, ὅσας ἐλάμβανον τὰς αὐτοσχεδίους πληροφορίας των συσσωρευμένας συγχρόνως, οὔτε καιρὸν ἀποχρῶντα, οὔτε ἔργον εἶχον νὰ φέρουν εἰς τὴν ἐξέτασίν των δικαστικὴν ἀκρίβειαν. Ὁ νομοθέτης ἀντὶ νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τὸ προκείμενον ζήτημα εἶναι προτιμότερον ν' ἀφίσῃ τὴν ἔρενναν εἰς τὰς δικαστικὰς ἀρχάς, αἵτινες δύνανται νὰ φέρουν τὴν ἐνδεχομένην βεβαιότητα.

Τέλος πάντων ἢ ὑπάρχουν συνήθειαι, ἢ δὲν ὑπάρχουν· εἰ μὲν τοῦτο, ὁ νόμος δὲν τὰς δίδει καμμίαν ἰσχύν. Εἰ δὲ ὑπάρχουν, διατί νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅσα δικαιώματα ἀποκτώσι μὲ καλὴν πίστιν, φυλάττοντες ὅ,τι ἴσχυε περισσότερο ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀρμενοπούλου, ὅστις πρὸ ὀλίγου μόνον ἔλαβε τακτικὴν ἰσχὺν νόμου; διὰ τί νὰ τὰς ἀκυρώσωμεν, πρὶν γένη ἡ γενικὴ μεταρρύθμισις τῆς ἐπικρατούσης πολιτικῆς νομοθεσίας μας; διὰ τί νὰ καταργήσωμεν τὰ τοπικὰ ἔθιμα, ὅταν σεβώμεθα τὰ γενικὰ τουλάχιστον διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ τόπου, ὅπου ἐπεκράτησαν ἐκεῖνα, φέρουν τὸ αὐτὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ταῦτα ἀπονέμουν εἰς τοὺς πολίτας ὅλης τῆς Ἐπικρατείας. Ἀναμφιβόλως ὅποιος δεχθῇ τὰ γενικὰ ἔθιμα, δὲν δύναται πλέον εὐλόγως ν' ἀποφύγῃ τὰ τοπικά.

3. Ἡ Ἐπιτροπὴ εἶναι πολλὰ μακρὰν τοῦ νὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ δώσῃ εἰς τὰ ἔθιμα βᾶρος καὶ δύναμιν ὑπὲρ τὸ δέον· ἐκ τοῦ ἐναντίου περικόπτει μέρος ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὁ ἰσχύων νόμος τοῦ Ἀρμενοπούλου χορηγεῖ εἰς αὐτό· ἐν ᾧ οὗτος π.χ. δέχεται ὡς ἔθιμα «τὰ γενόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν μιᾷ πόλει, ἢ Ἐπιτροπὴ ἀπαιτεῖ δι' αὐτὰ πράξεις ἀδιακόπους, ἧγον γινομένας πάντοτε καὶ ὁμοιομόρφως, καὶ ἐπικρατούσας πρὸ πολλοῦ χρόνου».

Τοῦτο δύναται μάλιστα νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ νὰ μεταβῶμεν βαθμηδὸν καὶ μὲ ἀνεπαίσθητον μεταβολὴν εἰς τὴν πλήρη τῶν ἐθίμων ἀκύρωσιν, τὴν ὁποίαν ἐξ ἀνάγκης μέλλει νὰ φέρῃ ἡ νέα πολιτικὴ νομοθεσία.

4. Ἦθελεν εἶσθαι ἴσως καλλίτερον ἢ περὶ ἐθίμων διάταξις νὰ μὴ τεθῇ ὡς δεῦτερον ἄρθρον τοῦ σχεδίου, ἀλλ' ὡς παράγραφος τοῦ πρώτου, διότι καλῶς ἐξεταζομένη δὲν εἶναι εἰμὴ ἐξαιρέσεις τούτου· τίνα σκοπὸν κύριον φαίνεται νὰ ἔχῃ τὸ σχέδιον τοῦ διατάγματος; τὸ νὰ ὀρίσῃ ποῖοι εἶναι οἱ ἰσχύοντες νόμοι· ἀλλ' ἐπειδὴ συνισχύουν καὶ τίνα ἔθιμα, ὁμιλεῖ καὶ

περι αὐτῶν ὡς μέρους μικροῦ ἐκείνων, καὶ τὰ δίδει ἐξαιρετικὴν ἰσχὺν νόμον, ἀλλὰ δὲν τὰ θεωρεῖ ὡς ὅλον διακεκριμένον, οἷον κώδικα ὀλοσχερῆ· αἱ ὀλίγαι συνήθειαι εἶναι καὶ πρέπει νὰ λογίζονται ὡς τόσα ἄρθρα ἐγγράφου νόμου, τὰ ὅποια εἰς τὴν ὀλοκληρίαν τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας λαμβάνουν χώραν ὡς ἐλάχιστα μέρη, φέροντα φύσιν παραρτήματος.

Τοῦτο συμφέρει μάλιστα εἰς τὸ νὰ ἐξασθενήσῃ τὸ βάρος τῶν ἐθίμων, διότι οὕτω φαίνονται ψιλὴ ἐξαιρέσεις καὶ δὲν γίνονται ἀντικείμενον χωριστοῦ ἄρθρου νόμου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ λαμβάνει τέλος τὸ θάρρος ὄχι νὰ δώσῃ γνώμην, ἀλλὰ νὰ καθυποβάλλῃ εὐσεβᾶστως ὡς ἀπλὴν παρατήρησιν τὰ ἐξῆς:

1. Εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ σχεδίου ἤθελεν εἶσθαι ἴσως προτιμότερον νὰ δοθῇ ἢ ἰσχὺς ὄχι εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἀλλ' εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς νόμους, διότι ἐκείνη δὲν ἀνεγνωρίσθη ποτὲ ὡς κώδιξ ἰσχύων, ἀλλ' ὡς εὔχρηστον ἔργον νομοδιδασκάλου, ἢ συνοπτικὴ συλλογὴ τῶν νόμων τούτων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθη ἐν καιρῷ ἡ τακτικὴ ἰσχὺς ἀπὸ τὴν ἁρμοδίαν ἐξουσίαν. Καὶ αὐταὶ αἱ νομοθετικαὶ ἀρχαὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔδωκαν ποτὲ τὴν ἰσχὺν ταύτην εἰς τὴν Ἐξάβιβλον, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τοὺς νόμους τῶν αὐτοκρατόρων.

Πρῶτον τὸ ἀπὸ 15 Δεκεμβρίου 1928 ψήφισμα ἀναφέρει εἰς τὸ 36 ἄρθρον τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν δίδει τὴν ἰσχὺν εἰς αὐτήν, ὡς κώδικα, ἀλλ' εἰς τοὺς νόμους ἐκείνους, τῶν ὁποίων τὴν θεωρεῖ ὡς συλλογὴν πρόχειρον καὶ εὐπόριστον. Ἴδου τί λέγει τὸ ἄρθρον τοῦτο «τὰ δικαστήρια ἀκολουθοῦν εἰς μὲν τὰ πολιτικὰ τοὺς νόμους τῶν αὐτοκρατόρων, τοὺς περιεχομένους εἰς τὴν πρόχειρον Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, εἰς δὲ τὰ ἐμπορικὰ τὸν τῆς Γαλλίας ἐμπορικὸν κώδικα».

2. Ἐπειδὴ ἄλλο νεώτερον ψήφισμα ἀπὸ 15 Αὐγούστου 1830 εἰς τὸ 148 ἄρθρον ἀφαίρεσε τῆς Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου τὴν νόμον ἰσχύν, καὶ τῆς ἀπένευμε μόνον συμβουλευτικὴν ιδιότητα, διὰ τοῦτο ἴσως εἶναι εὐλογον τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ σχεδίου νὰ φέρῃ, ὅτι οἱ αὐτοκρατορικοὶ νόμοι, οἱ περιεχόμενοι εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου θέλουν ἔχει ἰσχύν, ἀντὶ τῆς φράσεως «θέλουν ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχουν ἰσχύν», διότι τὸ τελευταῖον ψήφισμα διέκοψε πλέον τὴν ἐξακολούθησιν.

Ἐπειδὴ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐνόμισε χρήσιμον τὴν συγχώνευσιν τῶν δύο ἄρθρων τοῦ σχεδίου εἰς ἓν μόνον, λαμβάνει τὸ θάρρος νὰ ἐκθέσῃ τὴν σύνταξιν τούτου ὀλοκλήρου, ὁποῖαν τὴν ἐννοεῖ, καὶ τὴν καθυποβάλλει εἰς τὴν κρίσιν τῆς Γραμματείας· εἶναι δὲ ἡ ἐξῆς: «Οἱ πολιτικοὶ νόμοι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων οἱ περιεχόμενοι εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου θέλουν ἰσχύει, μετριοῦ δημοσιευθῆ ὁ πολιτικὸς κώδιξ, τοῦ ὁποίου τὴν σύνταξιν διετάξαμεν.

«Τὰ ἔθιμα ὅμως ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν, ὑπερισχύουν ὅπου ἐπεκράτησαν.»

Ἐν Ἀθήναις 1835.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Νομικῆς Ἐπιτροπῆς
X. ΚΛΟΝΑΡΗΣ»

928

1830-1839. Πληρεξούσιο. Ρεντίνα (Καρδίτσα).

Β. Σπανάς, «Πέντε ανέκδοτα έγγραφα τῆς χήρας τοῦ Ρεντινιώτη προεστοῦ Δημητρίου Γ. Τσολάκογλου για το τσιφλίκι τῆς στῆν Φθιώτιδα 1838-1839», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 37 (2000), σ. 357-366, αρ. 1-4.

929

1831. Δικαστική απόφαση. Κρήτη.
Γ. Παπαδάκης, «Ἡ κρητική ἐφημερίς τοῦ 1831 καὶ ἡ δίκη τοῦ Κανελογεώργη», *Κρητικὸν Ἡμερολόγιον* 1902, σ. 99-100.

930

1831. Προικοσύμφωνο. Λακωνία.
Α. Σγουρίτσας, «Προικοσύμφωνον Χρήστου Σταυριανοπούλου», *Μαλεβὸς* 6/60 (1926), σ. 524.

931

1831. Διαθήκη. Ναύπλιο.
Σ. Κουγέας, «Ἡ διαθήκη τῶν ἐκ τῶν φονέων τοῦ Καποδίστρια Γεωργίου Μαυρομιχάλη», *Πελοποννησιακὰ* 1 (1956), σ. 348-358, αρ. 1-2.

931α

1831. Ψηφίσματα της Γερουσίας επακολουθήσαντα τη δολοφονία του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια. Πρόσκληση της διοικητικής επιτροπής για την εκλογή πληρεξουσίων από τις κατά τόπους αρχές. Ναύπλιο.
Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος δεύτερον, Δ'*, σ. 83-88.

932

1831. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με δημόσιες γαίες. Ναύπλιο.
Η. Παπαθανασόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῶν τουρκικῶν κτημάτων καὶ τῆς προσαρτήσεως τῆς Εὐβοίας», *ΑΕΜ* 17 (1971), σ. 359-367 αρ. 17-18.

933

1831. Πώληση ακινήτου. Κριτσά (Κρήτη).
Ν. Ζερβογιάννης, «Ἐνα ντοκουμέντο ἀγοραπωλησίας τῆς Κριτσᾶς», *Ἀμάλθεια* 8/33 (1977), σ. 359-360.

934

1831. Ειδικό πληρεξούσιο. Σκόπελος.
 Ά. Κ α ρ α θ α ν ά σ η ς, «Μακεδονικά Σύμμικτα», *Μακεδονικά* 17 (1977), σ. 79.

935

1831. Σχέδιο διοργανισμού συναφίων και σχετικές επιστολές Ι. Καποδίστρια και Νικ. Γερακάρη. Ναύπλιο, Πάτρα.
 Η. Α ρ ν α ο ύ τ ο γ λ ο υ, «Η ιδέα της αποκαταστάσεως των συναφίων». Ένας διοργανισμός συναφίων του 1831», *ΕΚΕΙΕΔ* 36 (2002), σ. 221-230.

936

1831. Μαρτυρία. Νάξος.
 Ν. Κ ε φ α λ λ η ν ι ά δ η ς, «Σκαδό και Μέση. Ιστορικά», *Ναξιακά* 8 (2003), σ. 21-22.

937

1831. Απόδειξη εξόφλησης για την καταβολή εξόδων ενταφιασμού. Βουρλά (Μικρά Ασία).
 Σ. Ψ α ρ ρ ά ς, «Κωσταντής και Ιωάννης Χουζούρης (πατέρας και γιος). Ο πατέρας μετανάστης στα Βουρλά, ο γιος αγωνιστής στην επαναστατημένη Ελλάδα», *Ναξιακά* 15 (2004-2005), σ. 61-63.

937α

- 1831-1832. Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδας («Ήγεμονικόν» ή «Βασιλικόν») και τα προηγηθέντα αυτού ψηφίσματα της Ε' Εθνικής Συνελεύσεως. Άργος, Ναύπλιο.
 Κ υ ρ ι α κ ό π ο υ λ ο ς, *Συντάγματα, Μέρος δεύτερον, Δ'. «Πολιτικόν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Ε' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν*», σ. 88-126 (= Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 824⁵⁶).

56. Πρβλ. και λήμμα 808 του παρόντος τόμου.

938

1831-1833. Δικαστικές αποφάσεις του Αντιβασιλικού Συμβουλίου των Χανίων επί ποινικών υποθέσεων. Χανιά (Κρήτη).

Σ. Παπαμανουσάκης, «Η δικαιοσύνη τῆς αἰγυπτιοκρατίας στὴν Κρήτη (1830-1840)», *Ἀμάθεια* 13 (1982), σ. 64-74 (= Σ. Παπαμανουσάκης, «Ἡ δικαιοσύνη τῆς αἰγυπτιοκρατίας στὴν Κρήτη (1830-1840). Μελετήματα», *Τάλως* 12 (2004), σ. 279-290).

939

1831-1856. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αμάρι (Κρήτη).

Ἐ. Γενεράλις, «Ἡ ἱερά μονὴ τῶν Ἄσωμάτων τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου Κρήτης», *ΕΕΚΣ* 4 (1941), σ. 50-51 αρ. 1, σ. 52 αρ. 3, σ. 53-54 αρ. 5-7, σ. 55-66 αρ. 9-30, σ. 72 αρ. 35, σ. 73-76 αρ. 37-40⁵⁷.

ΣΥΝΑΙΝΕΤΙΚΟ ΜΑΖΥΓΙΟ

1842, 28 Απριλίου

«ὁ † Λάμπης Νικοδήμος ἐπιβεβαιοῖ

Ἱπποκάτοθεν ἰπογεγραμμένι ὄτε Κωνσταντῆς καὶ Κυριακῆ Μαρκοπούλα. Ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ἡ Κυριακὴ εἰς ἡλικίαν ὦν καὶ ὁ ἄνδρας μου Κωνσταντῆς νέος, καὶ τέκνα δὲν ἐκάναμεν, τοῦ δίνω ἄδιαν μὲ ἐδικήν μου προαῖρεσιν Νὰ ἱπανδρευθῆ, καὶ ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ τεκνοποιήσῃ. Ἐσυμφωνήσαμεν λοιπόν, ὄτε Κωνσταντῆς, καὶ Κυριακῆ, ἔμπροσθεν τῶν χωριανῶν καὶ τῶν κάτοθεν ἀξιοπίστων μαρτύρων ἰπογεγραμμενον τὰ ὅσα ἔχη χρέος ναμοῦ δώσῃ. -Εἰς τὸν Χαλικιᾷ ἐλαῖς ῥίζες τέσσερεις, εἰς τὴν Ζουρβες, ἐλαῖς ῥίζες ἕξ, εἰς τὸν Κατζικο ἐλαῖς ῥίζες ἑπτὰ, εἰς τὸ Τρουλὲ ἀμπέλι ἐργατῶν δύο, εἰς τὸ σλιτέ χωράφι μίαν πεζούλαν, μὲ μίαν μουρνιάν. Ἐχη χρέος καὶ τὸν καθέκαστον χρόνον νὰ με δίνῃ καρπὸν μουζούρια ὀκτώ παμπάκη ὀκτὼ μίαν, λινάρη ὀκτὼ μίαν. Ὅθεν εἰς ἐνδιξην, καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας, δίνω τὸ παρὸν μου εἰς χεῖρας τῆς ἔμπροσθεν τὸν κάτοθεν ἀξιοπίστων μαρτύρων. Καὶ ἐπιβεβαιομένον παρὰ τοῦ ἀρχιερέω μᾶς Ἀγίου Λάμπης Κυρίου Νικοδήμου, καὶ ἐδόθη εἰς τὴν Κυριακὴν Μαρκοπούλα διὰ ἀσφάλειαν τῆς ἐν Παντῇ Κριτηρίῳ ...».

940

1831-1900. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καζαβήτι, Καλλιράχη, (Θάσος).

Α. Κώστας, «Τὸ μετόχι καὶ οἱ ἰδιοκτησίαι τῆς μονῆς Ἰβήρων στὴν

57. Τα υπ' αριθμόν 37 καὶ 40 έγγραφα ἔχουν ἀναδημοσιευθῆ ἀπὸ τὸν Ν. Φασατάκη, «Τὸ μοναστήρι τοῦ Βούλγαρη», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 8/37 (1984), σ. 12-13 αρ. 4, σ. 15-16 αρ. 6.

Καλλιράχη Θάσου», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 431 αρ. 1, σ. 435-438 αρ. 4-6.

941

1832. «Όργανική Διάταξις» ή «Προνομιακός Χάρτης» της Σάμου με τον οποίο το νησί κηρύσσεται Ηγεμονία φόρου υποτελής στην Πύλη (Φιρμάνι της 10/12/1832)⁵⁸. Κωνσταντινούπολη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον, Σάμος. Ζ. «Όργανική Διάταξις»*, σ. 865-867 (= Σβορώνος, *Σαμιακή νομοθεσία*, σ. α'-δ'-βλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 820).

942

1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκόπελος.

Ά. Καραθανάσης, «Τὸ βιβλίο τοῦ Δημοσίου Μνήμονος Σκοπέλου. Πέντε έγγραφα ἀπὸ τὴ Σκόπελο (1831)», *Ἀρχεῖον Θεσσαλικῶν Μελετῶν* 4 (1976), σ. 111-118, αρ. 1-5.

943

1832. Διαθήκη. Άνδρος.

Δ. Πολέμης, «Εἰδήσεις περὶ τῶν Δεβρῶν Ἰωακείμ», *Πέταλον* 2 (1980), σ. 105-108.

944

1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σύρος.

Α. Τζαμτζής, «Μία ναυπήγηση πρὶν 150 χρόνια», *Ναυτικά Χρονικά* 56 (1987), σ. 28-29.

945

1832. Διαθήκη. Πάρος.

Ν. Άλιπράντης, *Ἡ Τερά Κοινοβιακή Μονή τῆς Μεταμορφώσεως Χριστοῦ στὸ Δάσος Πάρου (Άγιος Ἀρσένιος)*, Ἀθήνα 2000, σ. 135, αρ. 4.

58. Πρβλ. και λήμμα 963 του παρόντος τόμου.

946

1832. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άλβена (Ηλεία).

Σ. Π α ν τ α ζ ή ς, «Η ανέγερση εκκλησιών στην επαρχία Ολυμπίας από Λαγκαδινούς μαστόρους», *Όλυμπιακή Έστία* 4 (2004), σ. 129-130.

947

1832-1833. Εισηγητική Έκθεση του Διατάγματος περί καταργήσεως των Δικαστηρίων. Ναύπλιο.

Γ. Δ η μ α κ ό π ο υ λ ο ς, «Ό προσωρινός δικαστικός οργανισμός (1833-1835) και τὸ δικαστήριον τῶν Θηβῶν», *Έπετηρίς Έταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν* 1/2 (1988), σ. 1049-1050 αρ. 1, σ. 1055-1056 αρ. 3.

948

1832-1833. Διορισμός πρωτομάστορα επαγγελματικού σωματείου. Σκόπελος.

Κ. Κ α λ λ ι α ν ό ς, «Ασχολίες και επαγγέλματα των Σκοπελιτῶν το πρώτο μισό του 19ου αιώνα. Οι συντεχνίες των βαρελάδων, καλαφατῶν και καραβομαραγκῶν», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 29 (1996), σ. 217-220, αρ. 1-2.

949

1832-1835. Έγγραφα σχετικά με την οροθεσία του ελληνικού κράτους. Αθήνα.

Γ. Λ έ λ η ς, «Πρακτικά οροθετικής γραμμής (1832) του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους. Προσκήνιο, παρασκήνιο», στον τόμο *Φθιωτική Ιστορία. Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας (Ιστορία - Αρχαιολογία - Λαογραφία)*, Λαμία 2007, σ. 285-340.

950

1832-1882. Διαιτητική απόφαση περί των ορίων της κοινότητας Αρτσίστης και του τσιφλικίου της Ι. Μ. Σπηλαιωτίσσης του Μεσοβουνίου. Αρτσίστη (Ιωάννινα).

Φ. Π έ τ σ α ς, «Τρία ανέκδοτα έγγραφα», *Ἡπειρωτική Έστία* 25/293-294 (1976), σ. 713-716, αρ. 1, 3.

951

1832-1886. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και αποφάσεις διαζυγίου. Παραμυθιά (Θεσπρωτία).

Β. Κ ρ α ψ ί τ η ς, *Η ιστορία της Παραμυθιάς*, Αθήνα 1985, σ. 67-74.

952

1833. Συμβιβασμός. Βασαράς (Λακωνία).

Ά. Σ γ ο υ ρ ί τ σ α ς, «Αί δικαιοπραξίαι τῶν προγόνων μας», *Μαλεβός* 2/17 (1922), σ. 7.

953

1833. Απάντηση της δημογεροντίας Τήνου στα ερωτήματα του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τα κατά τόπους ισχύοντα νομικά έθιμα. Τήνος.

Μ. Τ ο υ ρ τ ό γ λ ο υ, «Η απάντησις τῆς Δημογεροντίας Τήνου εἰς τὰ περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων ἐρωτήματα τοῦ Υπουργείου Δικαιοσύνης», *ΕΚΕΙΕΔ* 14 (1967) [1970], σ. 210-214. (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 220-224).

1833, 20 Ιουλίου

«Πρὸς τὸν Β. Ἐπαρχὸν Τήνου

Ἡ τοπικὴ Δημογεροντία Τήνου

Κατὰ συνέπεια τῆς ὑπ' ἀριθ. 330, καὶ ἀπὸ τὴν 22 τοῦ παρελθόντος Μαρτίου μηνολογουμένης Ἐγκυκλίου τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, καὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 100 καὶ 122 προσκλήσεώς σας, παραλαβόντες, καὶ συμβουλευθέντες τοὺς προκριωτέρους καὶ εἰδημονεστέρους τῆς Πατρίδος μας, ἐσυλλέξαμεν τὰ ἄγαπτα ἔθιμα, τὰ ἰσχύοντα πρὸ ἀμνημονεύτου χρόνου εἰς τὸν Τόπον τοῦτον, φυλάξαντες τὴν σειρὰν τῶν ζητημάτων τῆς ἄνω Ἐγκυκλίου καὶ προσθέσαντες ὅσα ἄλλα ὑπάρχουσιν ἐκτὸς τῶν ἐν αὐτῇ ὀκτώ ζητημάτων.

Π ε ρ ἰ Κ λ η ρ ο ν ο μ ί α ς

Ζήτημα 1ον

Σύμφωνα μὲ τὸν Νόμον, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ πατὴρ ἀδιάθετος τὸν κληρονομοῦν τὰ παιδιά, λαμβάνοντα ἴσον μερίδιον ὅλα ἀνεξαιρέτως ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ, καὶ μεγαλύτερα καὶ μικρότερα.

Ζήτημα 2ον

Ὁ πατὴρ ἐχρεώσται ν' ἀφήσῃ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του πρὸς τὰ τέκνα του, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἐδύνατο μὲν νὰ τὸ διαθέσῃ ἀθαιρέτως ἀλλ' ὄχι ἐκτὸς τοῦ χοροῦ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων, τῶν συγγενῶν καὶ τῆς ψυχῆς του. Ἐδύνατο δὲ ν' ἀφήσῃ καὶ πρὸς τοὺς ξένους ἐξ αὐτοῦ ἀλλ' ἔδει νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον μέρος.

Ζήτημα 3ον

Σύμφωνα με τὸν νόμον ὅταν ἀποθνήσκη εἰς ἀδιάθετος τὸν κληρονομοῦν οἱ κατιόντες συγγενεῖς, ἂν δὲν εἶχεν κατιόντας, οἱ ἀνιόντες, ἂν δὲν εἶχεν ἀνιόντας οἱ πλάγιοι συγγενεῖς, ἂν δὲν εἶχεν πλαγίους συγγενεῖς ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνή, εἰς ἔλλειψιν δὲ τούτων ἀπάντων, ὅπερ ἦτο σπανιώτατον, ἢ κοινὴ Ἐκκλησία.

Ζήτημα 4ον

Ὅταν τὸ ἀνδρογόνον ἦτον ἄτεκνον καὶ ἀπέθνησκεν εἰς τῶν συζύγων ἀδιάθετος, διενέμετο ἡ περιουσία εἰς τρία ἴσα μερίδια, δηλαδή, ἐν ἐλάμβανον οἱ γονεῖς ἢ ὁ γονεὺς τοῦ ἀποθανόντος, ἐν ἡ ψυχῇ, καὶ τὸ ἄλλο ὁ σύζυγος ἢ ἡ σύζυγος. Ἀνίσως δὲ οὐδεὶς ἐκ τῶν γονέων τοῦ τεθνεώτος δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν ζωὴν, ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν τοῦ τελευτήσαντος, τῆς ψυχῆς του, καὶ τῆς συζύγου κατ' ἴσα μερίδια. Ὅποταν δὲ ἡ περιουσία ἦτο σημαντικὴ καὶ εἰς τὰς δύο ἄνω περιπτώσεις ἀσυμφωνοῦσαν τὰ μέρη καὶ προσδιωρίζον τὸ διὰ τὴν ψυχὴν συνηθισμένον ἢ ἐπροσδιωρίζετο παρὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐμοιράζετο κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀναλογίαν.

Ζήτημα 5ον

Ὅλα τὰ παιδιά ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ἐκληρονομοῦσαν καὶ τοὺς δύο γονεῖς, λαμβάνον ἕκαστον τὸ ἀνάλογον μερίδιόν του ἀπὸ τὴν περιουσίαν καὶ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου τῶν γονέων μὲ μόνην τὴν ἐξαίρεσιν ὅτι ὁ ἐπιζῶν γονεὺς ἔμβαιεν εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ ἐλάμβανεν ἴσον μερίδιον μὲ τὰ τέκνα του.

Π ε ρ ῖ Π ρ ο ι κ ὸ ς**Ζήτημα 6ον**

Μόνον τὸ πρωτοῦπανδρευθὲν παιδίον θῆλυ ἢ ἄρρεν τὸ ὁποῖον ἐπροικοδοτεῖτο ἐπίσης ἠδύνατο ἂν ἐνομιζέτο ἀδικημένον νὰ καταβάλῃ μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων του εἰς τὴν κοινὴν συνεισφορὰν τῆς κληρονομίας καὶ νὰ μοιράσῃ ἐξ ἴσου μὲ τὰ λοιπὰ ἀδέλφια τὴν κληρονομίαν ταύτην.

Ζήτημα 7ον

Ὅταν ἡ θυγάτηρ ἐπανδρευέτο μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων της ἐλάμβανεν σύμφωνα μὲ τὸν Νόμον τὸ μερίδιον τῆς κληρονομίας, καὶ οἱ ἀδελφοὶ δὲν ἐδύνατο νὰ τὴν προικίσουν δίδοντές της ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ μερίδιον τοῦτο.

Ζήτημα 8ον

Κατὰ τὴν σύναυσιν τοῦ ἀνδρογόνου ἐκποιεῖτο ἰσχυρὰ ἡ προίξ. Εἰς περίπτωσιν διαλύσεως τοῦ γάμου, ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλης περιστάσεως, ἢ φθαρεῖσα προίξ ἔχαιρε προνόμιον ἐπὶ τῶν σωζωμένων κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἀγαθῶν τοῦ ἀνδρός ...

Οἱ εὐπειθεῖς Δημογέροντες

Ἰάκωβος Παξιμάδης

Ἰωάννης Σαγρέδης

Ὁ Γραμματεὺς

Μ. Φώσκολος».

954

1833. Αφιέρωση. Λάστα (Αρκαδία).

Γ. Πετρόπουλος (ἢ Σάγιας), «Οἱ Ντουρταῖοι τῆς Λάστας Ἀρκαδίας», *Παρνασσός* 10 (1968), σ. 311-312.

955

1833. Δικαστική απόφαση για την αναστροφή πωλήσεως. Ναύπλιο.

Ἡ. Παπαθανασόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος (1830-1835)», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 3 (1973), σ. 252-253, αρ. 76.

956

1833. Διάταγμα περί της τηρητέας ορολογίας κατά τη σύνταξη δημοσίων εγγράφων. Ναύπλιο.

Γ. Δημακόπουλος, «Ἐπιδιώξεις ἐνοποιήσεως τῆς νομικῆς καὶ διοικητικῆς ὀρολογίας ἐπὶ βασιλείας Ὁθωνος», *Ἀθηνᾶ* 81 (1993), σ. 141, αρ. 1.

957

1833. Πώληση ακινήτου. Σκόπελος.

Κ. Καλλιανός, «Σκοπελίτικα λαογραφικά θέματα», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 39 (2001), σ. 284, αρ. 1.

957α

1833-1834. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σκιάθος.

Ἴ. Φραγκούλας, «Τὸ βιβλίον τοῦ Δημόσιου Μνήμονα τῆς Σκιάθου καὶ τὸ σκιαθίτικο ναυτικό», στον τόμο *Σκιαθίτικα Γ. Μελετήματα καὶ Κείμενα*, Ἀθήνα 1982, σ. 36-47, 49-51.

958

1833-1834. Ἐγγραφα αναφερόμενα στην οργάνωση των δήμων. Ναύπλιο.

Γ. Δημακόπουλος, *Ἡ θεμελίωσις τοῦ δημοτικοῦ συστήματος (1833-1834)*, Ἀθήνα 2001, σ. 168 αρ. 2, σ. 197-198 αρ. 9, σ. 221-

222 αρ. 12, σ. 223-249 αρ. 14, σ. 252-253 αρ. 19, σ. 261-262 αρ. 23, σ. 299-328 αρ. 33, σ. 340-343 αρ. 41-43.

959

1833-1852. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βούρμπιανη, Ιωάννινα, Κόνιτσα, Σέρβινα (Ήπειρος).

Α. Εύθυμιου, «Παλαιά έγγραφα και ιστορικές επιγραφές και ένθυμῆσεις ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης», *Ήπειρωτική Ἑστία* 19/215-216 (1970), σ. 555-558, αρ. 1-3· *Ήπειρωτική Ἑστία* 22/252-253 (1973), σ. 228-232· *Ήπειρωτική Ἑστία* 23/263-265 (1974), σ. 196-197.

960

1833-1853. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Άγιο Όρος, Ιάσιο, Χίος.

Δ. Στρατής, *Ἑλληνικά έγγραφα τοῦ Εἰρηνοπόλεως καὶ Βατοπαιδίου Γρηγορίου (1761-1846) ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου*, Άγιον Όρος 2003, σ. 119 αρ. 19, σ. 269 αρ. 99, σ. 301 αρ. 114.

961

1833-1911. Προικοσύμφωνα. Δελβινάκι, Δολό, Πωγώνι (Ιωάννινα).

Ν. Ὑφαντής, *Ὁ Πωγωνήσιος γάμος*, Άθήνα 1972, σ. 90 (= Ν. Πατσέλης, «Παλαιογραφικά Πωγωνίου», *Ήπειρωτική Ἑστία* 2/19 (1953), σ. 1154), σ. 90-93⁵⁹.

962

1834. Εγκύκλιος του Τοπικού Συμβουλίου Χανίων για τον περιορισμό της πορνείας. Κυδωνία (Κρήτη).

Κ. Λασσιθιωτάκης, «Μία «Τουρκογραιικακή» εγκύκλιος», *Κρητικά Χρονικά* 10 (1956), σ. 354-357.

963

1834. Ψήφισμα αποδοχής της αυτονομίας της Σάμου (21/8/1834). Το ψήφισμα

59. Το προικοσύμφωνο των σελίδων 91-92 αναδημοσιεύεται από τον Γ. Καραδήμο, *Η μετά τον Αλή πασά δικαιοσύνη στο Πωγώνι (Ιστορική αναδρομή)*, Άθήνα 2006, σ. 139, αρ. 4.

αποδέχεται το καθεστώς αυτονομίας της νήσου που θέσπισε η «Όργανική Διάταξις» της Σάμου της 10ης Δεκεμβρίου 1832⁶⁰. Σάμος.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Σάμος. Α' «Ψήφισμα αποδοχής της αυτονομίας»*, σ. 868-869 (= Σβορώνος, *Σαμιακή νομοθεσία*, σ. ι'-ια').

964

1834. Προικοσύμφωνα. Καλαμάτα.

Π. Οικονομάκης, «Γύρω από τη διαθήκη της Παντζεχρούλας Μπενακοπούλας και τὰ Μπενάκεια κτήματα», *Μεσσηνιακά Χρονικά* 3/8-9 (1963), σ. 15-17.

965

1834. Πώληση ακινήτου. Κρήτη.

Έ. Κοντακάκης, «Ένα ανέκδοτο έγγραφο επί τουρκοκρατίας το 1834. Β'», *Κρητική Έστία* 28/220 (1977), σ. 886-887⁶¹.

966

1834. Κανονισμός σωματείου σπογγαλιέων. Κάλυμνος.

- - -, «Σπογγαλιευτικός κανονισμός αναγνωσθείς και έγκριθείς έν γενική συνελύσει έν τῷ ναῶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ», *Καλυμνιακά Χρονικά* 5 (1985), σ. 178-188.

967

1834. Διοικητικά έγγραφα. Σκόπελος.

Κ. Καλλιανός, «Άγνωστες σελίδες από τὸ Ἀρχεῖο τῆς Δημογεροντίας Σκοπέλου τοῦ ἔτους 1834», *AEM* 27 (1986-1987), σ. 62-84.

968

1834. Προικοσύμφωνο. Παροιτιά (Πάρος).

Ν. Ἀλιπράντης, «Ένα προικοσύμφωνο και μιὰ διαθήκη από τὴν Παροιτιά τοῦ 19^{ου} αἰῶνα», *Παριανὰ* 27 (1987), σ. 217, αρ. 1.

60. Βλ. λήμμα 941 του παρόντος τόμου.

61. Βλ. και Ε. Κοντακάκης, «Ένα ανέκδοτο έγγραφο επί τουρκοκρατίας το 1834. Β'», *Κρητική Έστία* 28/221 (1977), σ. 948-949.

969

1834. Προικοσύμφωνο. Καστανιά (Σάμος).

Μ. Βαρβούνης, «Σαμιακό προικοσύμφωνο του 1834», *Μυριόβιβλος* 12-13 (1987-1988), σ. 2-4.

970

1834. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Αθήνα.

Χαρίκλεια Δημακοπούλου, «Η ύδρευσις τῶν Ἀθηνῶν 1833-1835. Νεώτερα στοιχεῖα (Συμβολή εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν δημοσίων ἔργων)», στὸν τόμο *Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ πολεοδομία ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα: ἡ περίπτωση τῆς Ἀθήνας*, Ἀθήνα 1997, σ. 20-21.

971

1834. Διαθήκη. Σκόπελος.

Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στὴν ἱστορία τῶν ἐνοριῶν τῆς νήσου Σκοπέλου», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 52 (2007), σ. 247-248, αρ. 1.

971α

1834-1898. Ἐγγραφα τῆς οθωμανικῆς διοίκησης (σε αυθεντικὴ ἐλληνικὴ μετάφραση) αναφερόμενα σε ζητήματα τῆς διοικητικῆς, δικαστικῆς καὶ οικονομικῆς οργάνωσης τῶν νησιῶν τῆς Ἰκαρίας, Καλύμνου, Λέρου καὶ Πάτμου. Ἐγγραφα τοπικῶν δημογεροντιῶν. Ἰκαρία, Κάλυμνος, Κωνσταντινούπολη, Λέρος, Πάτμος.

Ν. Φορόπουλος, «Τουρκοὶ Ὅρισμοὶ σὲ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο Χαραλάμπου Γ. Παμφίλη», *Δωδεκανησιακὰ Χρονικὰ* 11 (1986), σ. 141-166, αρ. 1-9.

ΜΠΟΥΓΙΟΥΡΝΤΙ ΤΟΥ «ΜΟΥΧΑΣΙΛΗ» ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

1840, 5 Ἀπριλίου

Ὁ Ἐνδοξότατος Μουχασίλης τῆς ρόδου Σακίρ Πέης.
Εἰς νήσον Ἰκαρίαν.

Τὰ εἰς τὴν ρόδο ὑποκείμενα τέσσερα νησιά ἐδιορίσθησαν εἰς τοὺς 1251: οθωμανικοῦ ἔτους μὲ φερμάνι τῆς ὑψηλῆς Πόρτας νὰ πληρώνουν ἐτήσιον φόρον μακτοῦ λεγόμενον Γρόσια ὀγδοήντα χιλιάδες καὶ διανομῆς γενομένης ἀπεφασίσθη νὰ πληρώνη ἡ νῆσος Ἰκαρία εἰς ρόδον ἐτήσιον φόρον Γρόσια δεκαεννέα χιλιάδες εἰς δύο δόσεις. δηλαδὴ τὰ ἡμισυ τὸν αὐγουστον

μήναν και τὰ ἡμισυ τὸν μάρτιον, ὅθεν τοῦ ἐφετεινοῦ μαρτίου Γρόσια ἐννέα χιλιάδες και πεντακόσια, τὰ ἐλάβαμεν ἀπὸ τοὺς ἐλθόντας προεστώτας, και δι' ἄλλα τόσα ὁποῦ θέλουν πληρώσει τὸν αὐγουστον μᾶς ἔδωσαν ὁμολογίαν. και ἐπειδὴ τῶν πτωχῶν αἱ ὑποθέσεις με δῶν προεστοὺς θεωρούμεναι ἀκολουθοῦσαν ἐνίστε ἀδικίαι, και διὰ τὰ θεωρηται τοῦ καθ' ἐνὸς ἢ ὑπόθεσις με δικαιοσύνην, ἐξεδώθη βασιλικὸς προσκυνητὸς ὄρισμός, διαλαμβάνων ὅτι εἰς κάθε τόπον τὰ ἐκλέγονται με τὴν θέλησιν τῶν πτωχῶν δώδεκα σύμβουλοι ἀπὸ τοὺς πλέον εὐσυνειδήτους και τιμίους χριστιανούς ραγιαδες ἐντοπίους, και μὴ ὑποκειμένους εἰς αὐτὰς ξένων δυνάμεων, οἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ὀρκωθοῦν τὰ κρίνουν με δικαιοσύνην και εὐθύτητα ἀφιλοπροσώπως κάθε ὑπόθεσιν, δηλαδὴ ἐμπορικὴν, κουραντίας, δοσοληψίας, και ἐκείνων τῶν ἐρχομένων, και ἀποδημούντων ξένων. και αὐτοὶ οἱ σύμβουλοι εἶναι εἰς χρέος τὰ στέλλωσιν ἐδῶ με ἀναφορὰν τῶν τὴν σημείωσιν τῶν ὀνομάτων και ἐπωνυμίας τῶν, καθὼς και κάθε ὑπόθεσιν ὁποῦ ἤθελαν θεωρήσουν εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ νησίου τῶν τὰ τὴν εἰδοποιῶσιν ἐδῶ με ἀναφορὰν τῶν. ἐὰν εἰς τὸ μέρος τῶν νησίων τῶν ἤθελε φανῆ πλοῖον κλεπτικὸν εἶναι εἰς χρέος τὰ τὸ πιάνουν, και τὰ τὸ στέλλουν ἐδῶ, ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου και δὲν ἡμπωρέσουν τὰ τὸ πιάσουν, τὰ εἰδοποιῶσιν ἐδῶ εἰς τὸ συμβούλιον με ἀναφορὰν τῶν. ὅταν ἤθελεν ἀκολουθήσῃ μεγάλη ὑπόθεσις, καθὼς φόνος, κλοπὴ σημαντικὴ, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, τὰ φυλακίζονται οἱ αἰτιοι, και τὰ εἰδοποιεῖται ἐδῶ. Εἰς τὸ ἐξῆς εἶναι ἀπηγορευμένοι οἱ τζερεμέδες και αἱ δωρεαί, και κατὰ τὴν ἀνακτορικὴν θέλησιν τὰ πληρώνουν τὸν φόρον τους. οἱ ἀπὸ μέρους τῶν διοικητῶν στελλόμενοι μουπασίριδες διὰ τὰ μὴ λαμβάνουν ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς τὴν πληρωμὴν ὁποῦ θελήσουν, και ζημιώνονται οἱ πτωχοὶ ἀδίκως, εἶναι ἀνακτορικὴ ἀπόφασις τὰ λαμβάνῃ ὁ τυχὸν μουπασίρης πρὸς ἐν Γρόσιον τὴν κάθε ἡμέραν, και τὸν ναῦλον τοῦ καϊκίου ὁποῦ τὸν ἔφερε. και τοιαύτη εἶναι ἢ θέλησις τῆς αὐτοῦ ἀνακτορικῆς μεγαλειότητος τοῦ κραταιοτάτου Σουλτὰν ἀπτοῦλ μινζιτ χάν, και οὕτω οἱ πιστοὶ χριστιανοὶ ραγιαδες θέλετε ζήσει εἰς τὸ ἐξῆς ἐν ἀνέσει και ἡσυχίᾳ, ἐπικαλούμενοι τὸν ὑψιστον θεὸν ὅπερ τῆς ὑγείας και ἀκλονήτου στερεώσεως τῆς αὐτοῦ ἀνακτορικῆς μεγαλειότητος ἀμήν.

ἐξεδώθη ἀπὸ τὸν σουρρᾶν τῆ 5 ἀπριλίου 1840»

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟ ΦΙΡΜΑΝΙ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΠΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΤΟΚΟΓΛΥΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΛΙΣΧΡΟΚΕΡΑΕΙΑΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΚΥΡΙΩΣ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΩΝ

1852, 16 Οκτωβρίου

«Ἡ Τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Βασιλικοῦ Ὑψηλοῦ Φερμανίου Μετάφρασις ...

Πληρεξούσιε Ἐκτελεστή,

Εὐκλεέστατε, και ἔξοχε ὑπουργέ, Μουσούρη μέγα Βεζύρη μου, Ἄγρυπνε διευθυντὰ εἰς τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους δικαιοδοσίας του...

Εἰς ἅπαν τὸ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν μου Αὐτοκρατορικὸν μου κράτος, κείμεναι Νομαρχίαι, Ἐπαρχίαι, και ἐν αὐταῖς πόλεις κωμοπόλεις, και χωριά, ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῶν, πλεονέκτες τινὲς τοκογλύφοι, Ἐπειδὴ εἰς τοὺς χωρικοὺς Γεωργοὺς, και εἰς διαφόρους πολίτας ἄλλους, οἵτινες ὑπόκεινται εἰς δανείων ἀνάγκην, με ὑπερβολικὸς τόκος δανίζουσιν αὐτούς, και μερικοὶ αὐτῶν ἀντὶ γροσίων δίδουσιν αὐτοῖς τοῖς ἔχουσιν ἀνάγκην με πολλαπλασιασιν τιμῆς πραγματείας, ἐξ ἀνάγκης οἱ τοιοῦτοι, τὰς πραγματείας ταύτας, καθ' ὃν καιρὸν τὰς πωλήσωσιν ἀνθρωποὶ πάλι τῶν τοιούτων δανιστῶν ἀγοράζουσι, και λαμβάνουσι τὰς

πραγματείας ταύτας· τινές προσέτι ἐκ τῶν δανίων των δὲν λαμβάνουσι τόκους, καὶ ἀντὶ τόκων μὲ συγκαταβατικὴν τιμὴν συμφωνοῦσι τὰ προϊόντα τοῦ δανιζομένου, καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν καρπῶν των 100 Γροσίων καρπὸν ὅς τις χρήζει κατὰ τὴν τρέχουσαν τιμὴν λαμβάνουσι τὸν καρπὸν τοῦτον κατὰ τὴν συμφωνίαν των 60, Γρ. ἢ 70, ἢ σχεδὸν καὶ ὀλιγώτερον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ κατοίκου, προσθέτοντες ἐπὶ τοῦ καρποῦ, καὶ τὸν καρπὸν ἔπειτα ἐπὶ λόγῳ Γροσίων Ἐπιφορτίζουσι τοὺς κατοίκους. τούτων οὕτω Γενομένων, προκύπτουσα δολιότης δυστυχοῦσιν οἱ πτωχοὶ κάτοικοι. περιττὸν νομίζω κοινοποιῆσαι ὅτι, Εἰς τὸν Ἀυτοκρατορικὸν φιλάνθρωπον καὶ Ἐδεργετικὸν καιρὸν τῆς Θεοφρουρήτου Βασιλείας μου, ἅπαν τὸ ὑπὸ τὴν Ἀυτοκρατορικὴν προστασίαν μου διεπόμενον Ὑπήκοόν μου, Εἰς τὸ Ἐπακρον Ἐπιθυμῶ Βασιλικῶς ὡς ἡ Ἐμφυτος διάθεσις μου νὰ Ἐξαλείψω ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν Βάσανον καὶ τυρανίαν, ὀλοφύχως Ἐπιποθῶν νὰ τὸ ἀποκαταστήσω Εὐτυχές, Εὐδαίμον, Εὐτακτον καὶ φιλήσυχον Ἐντελῶς, προοδευτικὸν εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, ὡς ἡ διακαῆς Ἐπιθυμία μου. Καὶ τὴν μνησθεῖσαν ταύτην διαφορὰν, μ' εὐχρηστον τρόπον ὡς θεωρεῖται ἀναπόφευκτον νὰ ὑπερασπίζονται οἱ ὑπήκοοί μου, καὶ νὰ Βοηθοῦνται ἐκ τοιούτων ζημιωδῶν καταχρήσεων ἢ περὶ τούτου διαφορὰ αὕτη τεθείσα ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀνωτάτου Σεβαστοῦ Συμβουλίου μου, τοιοῦτοι τοκογλόφοι μετὰ τῆς συνοδείας των, ἐκ τῶν κατοίκων καὶ πολιτῶν ὅσοι εὐρίσκονται Χρεῶσται εἰς αὐτοὺς τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν, ἀπὸ πρώτην ἀρχήν, ὅτε ἐδανεισθήσαν, ἀπὸ τὴν ἡμερομηνίαν Ἐκείνην νὰ δικασθῆ διὰ τοῦ Ἱεροῦ νόμου, καὶ τοπικοῦ Συμβουλίου ἀνεξόδως, καὶ νὰ θεωρηθῆ λογαριάζοντας 8 Γρόσια τοῖς % ἑκατὸν τὸν χρόνον τόκος τῶν δανισθέντων χρημάτων, χωρὶς ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης νὰ ληφθῆ οὐδὲν δικαίωμα νὰ προστίθεται ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ, καὶ παρατηρηθεῖσα ἀκριβῶς, ἐὰν ἐκ τῆς δανιστικῆς διαφορᾶς ἐλήφθη τόκος περισσότερος νὰ ἀφαιρῆται, καὶ ἐκ νέου Γενέσθω ὁμολογία καὶ παντάπασιν νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ οὐδεμία δυσκολία Ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. ἀπὸ ἓν ἔτος Ἔως πέντε ἔτη νὰ γίνωνται Εὐλόγως, καὶ ἀναλόγως τῶν μὴ δυναμένων αἱ δόσεις τῆς πληρωμῆς τοῦ χρέους, καὶ μέχρι τούτου τοῦ τῆς ἀποπληρωμῆς τοῦ Χρέους διαστήματος, ἢ καὶ παρελθούσης τῆς ἄνω διορίας μὴ παραχωρήσητε νὰ ληφθῆ οὔτε ἐλάχιστος σχεδὸν τόκος τῶν τόκων παντάπασιν, οὔτε νὰ συγχωρῆται ἢ παραλαβῆ αὐτοῦ. κατ' εὐθείαν ὀρθῶς νὰ λογαριάζεται καὶ νὰ Ἐκπεραιωθῆται ἡ διαφορὰ. καὶ πρὸς τούτοις ὅτε συνέβῃ νὰ δανίζουν, ἢ νὰ δανίζονται, κατ' αὐτὸν τὸν ὡς προεῖρηται τρόπον καὶ λογαριασμὸν δηλαδὴ 8 Γρ. τοῖς % τὸν χρόνον, καὶ οὕτω προσέχοντες, ὥστε περισσότερον νὰ μὴν ἀφήτετε νὰ λαμβάνουν, ἢ νὰ πληρώνουν, καὶ Ἐπομένως ἐπὶ συμφωνία μὲ καρποὺς προϊόντων ὅταν δανίζουν χρήματα, ἢ καὶ ἀντὶ γροσίων δίδουν πραγματείας νὰ μὴ παραχωρῆτε νὰ συμφωνοῦν μὲ πράγματα ταῦτα μὲ παραξίαν τιμῆς, ἀλλὰ κατ' ἀξίαν κατὰ τὴν τρέχουσαν τιμὴν, οὕτω νὰ συμφωνοῦν καὶ νὰ δανίζονται. καὶ ἐν ἄκρῳ προσοχῇ ἢ μὲ τόκον Γινομένην συμφωνία μεταξύ δανιστῶν, καὶ δανιζομένων Ἐκπαιρευμένη διαφορὰ, πόποτε αὕτη δὲν θέλει εἶναι παραδεκτὴ καὶ εὐλογος, ἀλλ' ἡ διαφορὰ των ἀπαιτεῖ ἀνυπερθέτως, νὰ θεωρεῖται διὰ τῆς Ἱερᾶς κρίσεως καὶ τοπικοῦ Συμβουλίου χωρὶς ἐπὶ τούτου νὰ ληφθῆ ὀβολὸς σχεδὸν Ρεσιμίον, καὶ τοῦ εἰρημένου τούτου Υ. Β. κανονισμοῦ μου, ὅσοι τολμήσαντες καὶ πράξωσι τι ἐναντίον, ἀθωορεῖ ἄνευ ἀναβολῆς καιροῦ, τοὺς τοιούτους ὀφείλετε ὡς ἀπαιτεῖ κατὰ τὸν ποινικὸν κανόνα νὰ ἐκτελεῖτε προσέχοντες ἀκριβῶς εἰς τοιαύτας πράξεις. ὅσα δὲ Γρόσια Ἱερὰ τοῦ Ἐβκαφίου, καὶ ὀρφανικοῦ δανίζονται, ἐπειδὴ τὸ εἶδος τοῦτο δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς τὸν μνησθέντα κανονισμὸν ὡσαύτως ὡς ἀνέκαθεν κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν νὰ θεωρεῖται ὁ λογαριασμὸς πρὸς 6 Γρ. καὶ 10 παραδάς τὰ 500, Γρ. κατὰ μῆνα τόκος, ὑπήκοοι τινές

ξένων Αδύων μέλλοντες να συλέξουν και αγοράσωσι πραγματείας, εις τους κατοίκους, όσοι έδωσαν χρήματα, και τὰ άπέρασαν εις τὸ Συμφωνητικόν των έγγραφον, οί τοιοῦτοι όταν απαιτηθῶσιν, αί διαφοραί αυτών να θεωροῦνται και να Έκτελοῦνται αναλόγως τοῦ ὀρθοῦ και νομίμου λόγου Έάν εισί τὰ συμφωνητικά των έγγραφα και ὡς άνωθεν ὁ νέος οὔτος διοργανισμός Έγγραφή και έξεδόθη δια τους χωρικούς και Γεωργούς, και δια τους πλεονέκτες τοκογλύφους. Έπειδή εξ ανάγκης έμπορικῆς τὰ εσνάφια και έμποροι με ξένους υπηκόους έχοντες ληηοδοσίας, και τὰ εξ αυτών λαμβανόμενα χρήματα δια συμφωνίας ὅτι θα δόσωσι τόκους, τοιούτω τρόπῳ τῶν εμπορών και εσναφίων αί απαιτήσεις δια να μην εμφανισθῶσι και σεσαθρῶσι, τους λογαριασμούς αυτοῦ, κατά την Υ. τάξιν δικαίως δια τοῦ τοπικοῦ Συμβουλίου να θεωρηται και να προσδιορίζεται Εὔλογη διορία. ὅθεν τοῦ λοιποῦ ἢ ἐπὶ τούτου Αὐτοκρατορικῆ Υ. προσταγή μου ὁποίαν ημερομηνίαν φέρει, μετὰ την εμφάνισίν της, καθὼς οί Γεωργοί χωρικοί, καθὼς και άπαντες οί κάτοικοι και άλλοι, ὁποῖος δήποτε και αν ἤθελεν εἶναι, καθὼς και εκ τῶν Έσναφίων, και εκ τῶν ξένων υπηκόων ἤθελεν εἰρεθῆ, ὁ λαβῶν χρήματα, ἢ ὁ δανίσας, δι' αυτους ὁ Εἰρημένος κανονισμός ανεν εξαίρεσεως Γενεικῶς δι' ὅλους αφεύκτως να εκτελεσθῆ... Έπειδή δὲ ὡς απαιτεῖ ἀπεφασίσθη παρ' ἐμοὶ Βασιλικῶς, δηλον σοι Γενομένου οὔτω πως να ἐπεξεργασθῆ, και να Έκτελέσης Έκπεραιόνων τον νέον τούτον Βασιλικόν μου κανονισμόν επιπόνως τε και δραστηρίως. και τους τολμήσαντας ἀπηθῶς και εναντίως φωραθῆναι, μετὰ την προκήρυξιν, και διακοίνωσιν της παρουσίας μου ὁποῖος δήποτε και αν ἤθελεν Εἶναι τοῦ λοιποῦ, ὅστις ἤθελε δανισθῆ ἢ δανίσῃ, ἢ ἤθελε τολμήσῃ κάνεις να λάβῃ Έτήσιον τόκον ἀπὸ 8 Γρ. τοῖς % εκατὸν περισσότερον, ὁ τοιοῦτος, δια να εκτελεσθῆ ἢ απαιτουμένη ποινῆ κατά τους ποινικούς νόμους, τοῦ τολμητία ἀπηθοῦς τούτομα και έπωνυμίαν, δια Μαζπατάντας, και κολασμοῦ, ανυπερθέτως δηλοποιῶν καταμηνύσατε ὅσον τάχος ...»

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΩΝ ΙΚΑΡΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ
ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

1897, 26 Νοεμβρίου

«Πρὸς τους εντ[ίμους] Δημογ[έροντες] Πάτριον Λέρον και Καλύμνον

Αξιότιμοι Κύριοι

Όπως κατά Μάιο ενεστῶτος ἔτους δι' ειδικῶ ἡμῶν απεσταλμένου τοῦ κ. Ξένου Ξενάκη εἶχομεν ειδοποιήσει ἡμᾶς περι τοῦ ὑφισταμένου κινδύνου τῆς καταργήσεως τῶν προνομίων τῶν ἡμετέρων νήσων τῶν δωρηθέντων ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Σουλτάνου και κατ' ἐπανάληψιν επικυρωθέντων ὑπὸ τοῦ φιλοπροόδου και φιλανθρώπου Σουλτάν Μαχμουτ πρὸ ἐξηκονταετίας ἵνα καταστήσωσι τὰς ξηρὰς και ἀγόνους ἡμῶν νήσους κατοικισίμους. Ὁ κίνδυνος ἐκεῖνος ἐπαλήθευσεν, καθὼς ὁ Διοικητής μας, μᾶς ἐκοινοποίησεν ἐπίσημον διαταγὴν χρονολογουμένην ἀπὸ τῆς 22 Νοεμβρίου 1897. και ἥς αντίγραφον ἀποστέλλομεν ἡμῖν ἐγκλειστως, και δι' ἥς μᾶς ειδοποιεῖ ἡ διοίκησις Ικαρίας ὅτι ἡ Ικαρία τυγχάνει Ραζὶ Έμιρὶ (Κυβερνητικῆ γῆ) και ὅτι ἐπομένῳς ἰσχύει ὁ περι γαιῶν Αὐτοκρατορικὸς νόμος ὁ προβλέπων περι τῶν τοιούτων γαιῶν, και περι τῶν ὁποίων εκτός τοῦ ὅτι ἰσχύει τὸ βαρύτερον φορολογικὸν σύστημα ὑπάρχ[ου]ν και τὸ μειονέκτημα ὅτι ὁ κάτοχος αυτών οὐδέποτε εἶναι κύριος τῶν γαιῶν, ἀλλὰ μόνον τῆς καλλιιεργείας ἢ οἰκοδομῶν ὧν καταστροφόμενων αὐτοδικαίως ἢ γῆ ἀνήκουσα εις την Κυβέρνησιν δύναται να δοθῆ ὑπὸ τοῦ

ἀρμοδίου ὑπαλλήλου εἰς τὸν πρῶτον, ὅστις ἤθελε προσφερθῆ νὰ καλλιεργήσῃ ἢ οἰκοδομήσῃ ἐπ' αὐτῶν τῶν [γαι]ῶν καὶ ἤθελε πληρώσει τὰ νόμιμα τέλη, ὅπερ ἀποτελεῖ ἄρνησιν καὶ κατάργησιν οὐ μόνον τῶν προνομίων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδιοκτησίας, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν καὶ ὑπόστασιν πάσης κοινωνίας. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς ὑπὸ χρονολογ[ίαν] 23 Μαΐου 1897 ἐπιστολῆς ὑμῶν μᾶς ἐγράφατε ὅτι κρατοῦμεν ὑμᾶς ἐνημέρους τῶν καθ' ἡμᾶς καθὼς καὶ τὰς ἄλλας νήσους τὰς ἀπολανούσας τὰ αὐτὰ μὲ ἡμᾶς προνόμια, ἵνα ἐν ἡ περιπτώσει παρουσιασθῆ ὁ κίνδυνος ἐπιγῶν συνεννοηθῶμε καὶ προβῶμεν εἰς ἀπὸ κοινοῦ κατάλληλον ἐνέργειαν διὰ τῆς ἀποστολῆς ἀρμοδίου προσώπου εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἐνέργειαν τῶν δεόντων, ἥδη ὅθεν εἰδοποιοῦμεν ὑμᾶς ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν ἐπίκειται πλέον, ἀλλὰ διὰ τῆς κοινοποιήσεως ταύτης θεωροῦνται πλέον τὰ προνόμια καταργημένα καὶ ἴσως μὲν νὰ μὴν κατηργήθησαν ἐντελῶς διότι καθ' ὑμᾶς πρὸς κατάργησιν ἐιδικοῦ προνομίου οἷον τὸ ἡμέτερον ἀπαιτεῖται ἡ ἔκδοσις ἐιδικοῦ νόμου καταργούντος τοῦτο καὶ τοιοῦτος νόμος ἢ Αὐτοκρατορικὸς ἰραδὲς φαίνεται ἡμῖν μὴ ἐκδοθῆίς· διότι οὐδεμία δημοσίευσις ὑπάρχει τοιοῦτου νόμου καὶ ἐπομένως φαίνεται ἡμῖν ὅτι ταῦτα ὀφείλονται εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Διοικητοῦ μας ὅστις ἐπέτυχε νὰ ἐκδοθῆ πρὸς τοῦτο ἐγκύκλιος τοῦ Νομάρχου δι' ἧς διατάσσονται τὰ ἐν τῇ ἐπὶ συνημμένῃ κοινοποιήσει ἀναφερόμενα, ἡ δὲ πρὸς τὸν Διοικητὴν ἐγκύκλιος τοῦ Νομάρχου ἀναφέρει ὅτι ἠρώτησε περὶ τῶν προνομίων ἡμῶν τὸ ἀρμοδίον Ὑπουργεῖον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Ὑπουργείου ἐξέδωκε τὴν ἐγκύκλιον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας συνετάχθη ἡ κοινοποίησις καὶ περὶ μὲν τῆς ἐγκυκλίου καὶ τῆς κοινοποιήσεως εἶπομεν ὅτι δὲν ἰσχύουσι πρὸς κατάργησιν προνομίων, ἀλλὰ μόνον ἐιδικοὶ νόμοι ἐπικυρούμενοι δι' Αὐτοκρατορικοῦ Ἰραδέ, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ κατὰ τόπους ὑπάλληλοι ἔχουσι καὶ τὴν θέλησιν καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐφαρμόζωσι τοιαύτας ἐγκυκλίους διαταγὰς ἃς αὐτοὶ προκαλοῦσιν ἔστω καὶ παρανόμους ἡμεῖς δὲ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐνεργήσωμεν καταλλήλως πρὸς ἐξουδετέρωσίν των, ἄλλως ὑφιστάμεθα τὰς ἐξ αὐτῶν συνεπειὰς πικρὰν δὲ πείραν τῆς ἐναντίον τῶν διαταγῶν τούτων ἀδρανεῖας ἡμῶν ἐλάβομεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ὅσον ἀφορᾷ τὸν φόρον τοῦ Καρβούνου τὸ ὁποῖον ἐφήρμωσεν ἐναντίον τῆς νήσου μας τὸ δασονομεῖον Ρόδου καὶ τὸ ὁποῖον μὴ ἐνεργήσαντες ἀρμοδίως ὑφιστάμεθα μέχρι τοῦδε δι' ὅσον κάρβουνον ἐξέρχεται τῆς Ἰκαρίας.

Ὅθεν εἰδοποιοῦμεν ὑμᾶς περὶ τούτου ὅπως ἀπὸ κοινοῦ συντόμως καὶ δραστηρίως ἐνεργήσωμεν πρὸς περιφρούρησιν τῶν προνομίων τῶν νήσων μας ἐλπίζοντες ὅτι ἐκτιμῶντες τὸ δύσκολον τῶν περιστάσεων καὶ ἀναγνωρίζοντες τὸ ὅτι ὁ κίνδυνος εἶναι κοινός, θέλετε μᾶς ἀπαντήσει ταχέως καὶ τὰς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης σκέψεις καὶ ἀποφάσεις σας ἀναμένομεν ἀπάντησίν σας. Διατελοῦμεν μετ' ἐξαιρέτου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἄγ[ιου] Κύ[ριου] Ἰκαρίας] 26 Νοεμβρίου] 1897

Οἱ Δημογέροντες] Ν[ήσου] Ἰκαρίας]»

972

1834-1903. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα καὶ ἀπόφαση κανονισμοῦ ορίων μεταξύ χωριῶν. Θάσος.

Εὐανθία Δούγα - Παπαδοπούλου, «Νομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ ὅροι τῆς Θάσου ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας», *Μακεδονικά* 30 (1995-1996), σ. 252-261.

973

1834-1903. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και δικαστική απόφαση κληρικολαϊκού δικαστηρίου. Καλλιράχη (Θάσος).

Μ. Β α ρ β ο ύ ν η ς, «Παρατηρήσεις με βάση ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου (1834-1918)», *Θασιακά* 10 (1996-1997), σ. 142-154 αρ. 1, 3-18.

974

1835. Πώληση ακινήτου. Βασαράς (Λακωνία).

Ά. Σ γ ο υ ρ ί τ σ α ς, «Από τὰ έγγραφα τῶν προγόνων μας», *Μαλεβός* 6/56 (1925), σ. 475-476.

975

1835. Διάταγμα του ηγεμόνα της Σάμου Στεφάνου Βογορίδη με το οποίο συμπληρώνεται ο προνομιακός χάρτης («Όργανική Διάταξις») της νήσου του έτους 1832. Κωνσταντινούπολη.

Κ υ ρ ι α κ ό π ο υ λ ο ς, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Σάμος. Θ'. «Διάταγμα 3^ο Οκτωβρίου 1835»*, σ. 870-872 (= Έ. Σταματιάδης, *Σαμακά, ήτοι ιστορία τής Σάμου από τῶν παναρχαίων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς*, τ. Γ', Σάμος 1882, σ. 30-34).

976

1835. Σουλτανικό φερμάνι με το οποίο αντικαθίσταται ο Προνομιακός Χάρτης της Σάμου του έτους 1832. Κωνσταντινούπολη.

Κ υ ρ ι α κ ό π ο υ λ ο ς, *Συντάγματα, Μέρος τέταρτον. Σάμος. Α'. «Βασιλικὸν φερμάνιον, περιέχον τὰ πρῶτα καὶ δεύτερα προνόμια», Τὰ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1960*, σ. 873-875 (= Σβορώνος, *Σαμακὴ νομοθεσία*, σ. ιγ'-ιστ').

977

1835. Προικοσύμφωνο. Ολυμπία (Ηλεία).

- - - -, «Δύο παλαιὰ έγγραφα», *Όλυμπιακά Χρονικά* 4 (1973), σ. 20-22.

978

1835. Προικοσύμφωνο. Σκιάθος.

Σ. Άθανασιάδης, «Έγγραφα Σκιάθου», *Σκιάθος* 15 (1979), σ. 10.

979

1835. Πώληση ακινήτου. Σμύρνη (Μικρά Ασία).

Σ. Νικολαΐδης, «Ένα ιδιωτικό πωλητήριο τοῦ 1835 γραμμένο φραγκοχιώτικα», *Μικρασιατικά Χρονικά* 17 (1980), σ. 334-336.

980

1835. Διατάγματα σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία των δικαστηρίων. Αθήνα.

Γ. Δημακόπουλος, «150 έτη από τῆς καθιδρύσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Δικαστικοῦ Ὄργανισμοῦ (1835-1985)», *Ἐπετηρὶς Ἰδρύματος Νεοελληνικῶν Σπουδῶν* 4 (1985-1986), σ. 155-156, αρ. 1-4.

981

1835. Κοινοποίηση διορισμοῦ μελῶν τῆς Νομοθετικῆς Επιτροπῆς και τῆς Επιτροπῆς μεταφράσεως του Γαλλικοῦ Αστικοῦ Κώδικα. Αθήνα.

Γ. Δημακόπουλος, «Ἡ νομοθετικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ 1835. Σύστασις, ἀποστολή, ἔργον», *Μνημοσύνη* 12 (1991-1993), σ. 142-143, αρ. 2-3.

982

1835. Δικαιοπρακτικὰ έγγραφα. Αθήνα.

Κωνσταντῖνα Αδαμοπούλου-Παύλου, *Αννίτα Πρασά, Ἀνδρέας Μιαούλης (1769-1835). Από τὴν υπόδουλη ως τὴν ἐλεύθερη Ελλάδα*, Αθήνα 2003, σ. 659-661 αρ. 44-45, σ. 662-667 αρ. 46 (= Ἀ. Μαρμαρινός, «Ἡ διαθήκη τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέα Μιαούλη», *Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας* 178/12 (1955), σ. 273-274· *Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας* 181/3 (1956), σ. 60-61).

983

1835. Δανειστικὴ ομολογία. Σκιάθος.

Κ. Καλλιανός, «Συμβολή στην ιστορία τῶν μητροπόλεων Ἐφέσου καὶ Νύσσης κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα», *Μακεδονικά* 35 (2005-2006), σ. 231.

984

1835. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με τη λειτουργία της «Νομοθετικῆς Ἐπιτροπῆς». Ἀθήνα.

Γ. Δημακόπουλος, «Ἡ νομοθετικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ 1835. Β'. Τὸ (ἄτυπον;) πέρας τῶν ἐργασιῶν της (1836)», *Παρθενός* 48 (2006), σ. 424-425 αρ. 2, σ. 427-429 αρ. 6.

985

1835-1836. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ναύπλιο.

Γ. Χώρας, *Ἡ Ἁγία Μονὴ Ἀρείας*, Ἀθήνα 1975, σ. 279-281.

986

1835-1838. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αναβατός (Χίος).

Ἄ. Ἀξιωτάκης, *Ὁ Αναβατός τῆς Χίου (ἱστορία - τέχνη - λαογραφία)*, Χίος 1976, σ. 48-49, 52-53.

987

1835-1898. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δελβινάκι (Ιωάννινα).

Ν. Πατσέλης, «Παλαιογραφικά Δελβινακίου», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 18/209-210 (1969), σ. 424-427· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 18/211-212 (1969), σ. 516, 522.

988

1836. Μίσθωση ἔργου. Μηλιές (Μαγνησία).

Κ. Λιάπης, «Χτιστάδες στὸ παλιὸ Πήλιο καὶ ἔθιμα τῆς δουλειᾶς τους», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 1 (1980), σ. 92-93.

989

1837. Διανομὴ κληρονομίας. Ἀρτσίστη (Ιωάννινα).

Φ. Πέτσας, «Τρία ἀνέκδοτα ἐγγραφα. Ἐτσι ἐλύοντο διαφορὲς στὰ μαῦρα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας», *Ἡπειρος* 2 (1979), σ. 21-22.

990

1837. Διανομή ακινήτων. Ιωάννινα.

Σ. Λαμπρίδης, «Διανεμητήριο-δικοιτησία (Αρχεακή έρευνα από Άνω Σουδενά)», *Ηπειρωτική Έταιρεία* 7/45-46 (1980), σ. 11-13, 56.

991

1837. Μίσθωση έργου. Μηλιές (Μαγνησία).

Ι. Παπατσιούμας, «Ζουπανιώτες λαϊκοί μαστόροι κτίζουν τα χωριά του Πηλίου», *Μακεδονική Ζωή* 207 (1983), σ. 14-17.

992

1837. Κοινοτικές αποφάσεις για την καλλιέργεια κτημάτων. Μαριές (Θάσος).

Κ. Χιόνης, «Ανέκδοτα θασιακά έγγραφα των ετών 1837-1913», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 38-46.

993

1837. Κοινοτική απόφαση για γαμήλια ζητήματα. Ερεσός (Λέσβος).

Ι. Παπάζογλου, «Κοινοτικά θεσμικά στα χρόνια της τουρκοκρατίας στην Ερεσό της Λέσβου», *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 257-258.

994

1837-1840. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μαυροβούνι, Συρράκο (Ιωάννινα).

Α. Εύθυμιού, «Τέσσερα παλαιά ήπειρωτικά έγγραφα», *Ηπειρωτική Έστία* 36/420-422 (1987), σ. 152-153.

995

1837-1840. Νοταριακά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, *Ο κώδικας του ναού της Υ. Θ. Δραπάνου των ετών 1835-1927*, Αθήνα 1998, σ. 40-43, 45-48, 61-65.

996

1837-1899. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ήπειρος.

Χ. Γκούτος (επιμ.), *Μολιστινά. Ιστορικά στοιχεία για τα χωριά της Μόλιστας Κονίτσης. Γανναδιό, Μεσαριά, Μοναστήρι*, τ. Α', Αθήνα 1983, σ. 177-179, 181-184, 187-190.

997

1837-1911. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κάιρο, Μόλιστα (Ιωάννινα).
Χ. Γκούτος, *Η επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επί τουρκοκρατίας*, Αθήνα 2003, σ. 221-225 αρ. 1-6, σ. 225-241 αρ. 8-25, σ. 243-249 αρ. 28-41, σ. 250-263 αρ. 43-65⁶².

998

1838-1843. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μονοδένδρι (Ιωάννινα).
Μ. Οϊκονόμου, «Διονύσιος Παπαρούσης», *Ήπειρωτική Έστία* 2/19 (1953), σ. 1155-1159· *Ήπειρωτική Έστία* 2/20 (1953), σ. 1256.

999

1838-1843. Πληρεξούσια. Δομοκός (Φθιώτιδα).
Β. Μπάκας, «Δύο επιτροπικά συνταχθέντα στην επισκοπή του Θαυμακοῦ», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 40 (2001), σ. 270-272, αρ. 1-2.

1000

1838-1891. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δελβινάκι, Λίμνη (Ιωάννινα), Σωπική, Φούλγχο.
Ν. Πατσέλης, «Παλαιογραφικά Πωγωνίου», *Ήπειρωτική Έστία* 2/19 (1953), σ. 1150-1152, 1153 (= Σ. Στουπής, *Πωγωνησιακά και Βησσαγιώτικα (Γνωριμία με τὸν ἀκριτικό Ἑλληνισμό)*, τ. Β', Πάτρα 1962, σ. 273), 1154 (= Ν. Ὑφαντῆς, *Ὁ πωγωνήσιος γάμος*, Αθήνα 1972, σ. 90-91)· *Ήπειρωτική Έστία* 2/20 (1953), σ. 1249-1255.

1001

1838-1891. Κοινοτικός κανονισμός με τον οποίο απαγορεύεται η προσφορά

62. Τα υπ' αριθμό 1-3, 6, 8-11, 24-25, 28-33, 35, 43-46, 52-53, 55, 58-61, 63-64 και 66 αναδημοσιεύονται στο έργο του Ιδίου, *Μολιστινά. Ιστορικά στοιχεία για τα χωριά της Μόλιστας Κονίτσης, Γανναδιό, Μεσαριά, Μοναστήρι*, τ. Α', Αθήνα 1983 (λήμμα 996 του παρόντος τόμου).

χρημάτων ή λαδιού κατά τη σύναψη αρραβώνων. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διαδικαστικά έγγραφα. Γέρας, Μυτιλήνη (Λέσβος).

- - -, «Έγγραφα τουρκοκρατίας. Από τὸ ἀρχεῖον Π. Ι. Σαμαρά», *Λεσβιακά* 6 (1973), σ. 178-181· *Λεσβιακά* 7 (1978), σ. 198-204.

1002

1839. Απόφαση της κοινῆς συνελεύσεως Ζαγοριτῶν περί προικῶν και αφοριστικό γράμμα του Ιωαννίνων Ιωακείμ. Ιωάννινα, Ζαγόρι (Ιωάννινα). Έ. Σ α β ρ ά μ η ς, «Ζαγορικά θέσμια περί προικός», *Εκκλησιαστικὸς Φάρος* 35 (1936), σ. 352-363.

1003

1839-1852. Αποφάσεις του Ειρηνοδικείου και του Πολιτικού Αρχείου Αργοστολίου. Αναφορά «Περιοχικὸ Συμβουλίου». Αργοστόλι.
 Ά. Δ ε μ π ό ν ο ς, «Στοιχεῖα σταφιδικῆς πολιτικῆς στὴν Κεφαλονιά τοῦ 19ου αἰῶνα», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 10 (2005), σ. 282-294, αρ. 1-6.

ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ «ΠΕΡΙΟΧΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ» ΕΡΙΣΣΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΑΤΕΣ
 ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΣ

1851, 14/26 Αυγούστου

«Προς τον Εκλαμπρότατον Έπαρχον
 Δημήτριον Κομητα Καρούσον
 Αργοστόλιον
 Άσσο τὰς 14/26 Αυγούστου 1851
 Έκλαμπρότατε Έπαρχε ...

Επιτρέγατέ μοι λοιπόν Εκλαμπρότατε να υποστηρίξω, ανά ἐκάστην τῶν παρατηρήσεων τούτου του Συμβουλίου ὡς προς τὰς Πλήσεις τοῦ Προτίστου τῶν Πόρων, τῆς Νήσου ταύτης. Έλαβον αἰτίαν, νά ἐξετάσω ὅλας τὰς ἀγοραπολησείας τοῦ ἔτους 1848, 1849 και 1850. Εἰς αὐτάς δε παρατήρησα ὅτι, μόλις ἀρχίσῃ ἡ πώλησις τῆς λιανοσταφίδος και ἐθῆς ὁ Έμπορος, ὅστις ζητεῖ τότε 300 και τότε 400 χιλιάδας σταφίδα ἢ μὲν ευρεῖ πολίτας, ἀγοράζει αὐτήν πραγματικῶς, ἢ δέ και δέν ευρεῖ, δι' ὅλην την ποσότητα, ἐθῆς βλέπεται ἓνα τῶν ἰδίων αὐτοῦ γραμματέων ἢ ὑπαλλήλων πολοῦντα, τότε τὸ ἥμισυ τοῦ φορτείου τότε τὸ τρίτος, τότε μέρος τοῦ φορτείου, και τότε ὀλόκληρον το φορτεῖον, *per conto di chi spetta* ...

Εἶναι ἀναντήρητον, ὅτι, Πλοῖα ὀλόκληρα, φορτώνουσι μὲ πλαστάς ἀγοράς, οἱ μεσίται ὀρκίζουσι περί τῆς πραγματικῆς ἀγοραπολήσεως ἀλλὰ φαίψ! οἱ τοιοῦτοι, εἶναι φανεροὶ ἐπίορκοι, εἶναι αἰσχροκερδεῖς και δι' ἓν μικρόν, ἀσήμαντον ὄφελος, ζημιοῦσι λαόν ὀλόκληρον, διατί λοιπόν ὁ ὄρκος νά μὴ δίδεται εἰς τοὺς ἀγοραπολητάς; ἢ πράξις αὐτη,

θέλει εἶσθαι καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Νόμου καὶ δικαίον καὶ ἐπομένως ἤθελε φέρει αἴσια ἀποτελέσματα.

Μία ἐτέρα πράξις εἶναι ἐπίσης ἀξιοπαρατήρητος, ὅταν ὁ καιρὸς ἀπερνᾷ βροχερός καὶ βρέχεται μέρος τοῦ Προϊόντος, οἱ ἔμποροι τότε, συννενοημένοι μετὰ τῶν Πολιτῶν μικρομπόρων, λαμβάνουσι ἐκ τούτου ἀφορμὴν καὶ ζητοῦσιν ἐκτιμήσεις ὡς καὶ διὰ τὰς πλέον ὠρεοτέρας Σταφίδας, οἱ ἐκτιμηταὶ ἵνα μὴ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν ὀργὴν αὐτῶν, ἐκτιμῶσιν αὐτάς ὄχι ὀλιγότερον ἀπὸ τα δέκα δίστυλα ἢ καὶ περισσότερον τὴν κάθε χιλιάδα ὅτι εἶναι κατωτέρας τιμῆς. Οἱ Μεγαλέμποροι καὶ οἱ Μικρέμποροι εἶναι εἰς τοῦτο συμφωνότατοι, ὁ Μεγαλέμπορος ωφελεῖται ἐκ τῶν δασμῶν, ὁ μικρέμπορος παρορησιάζων τὴν ἐκτίμησιν πρὸς τοὺς ἔχοντας πρὸς αὐτὸν παρακαταθεμένην σταφίδα καὶ πληρώνει αὐτὴν εἰς τὴν τιμὴν τῆς ἐκτιμήσεως. Εἶδον ἐγὼ τῶν σαράντα χρόνων, ἰδίους οφθαλμοῖς σταφίδα πολημένη εἰς τὴν τομὴν τῶν 25 διστύλων ἣτις ἐκτιμήθη μόνον 18, ἐνῶ ἦτον καλλίστης ποιότητος πλήρῃ τοῦτο ἔγινε διὰ τὸν μνησθέντα σκοπὸν ...

Διὰ τοὺς τοκογλόφους τούτους, οὐδένα βεβαίως δύνασθαι νὰ θέσεται χαλινόν, διότι ὡς πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἡ Ἰόνιος Νομοθεσία εἶναι πάντι ἑλλειπῆς ἐνῶ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Δημοκρατουμένην Γαλλίαν ὑπάρχει Νόμος ἀσύστηρότατος ὅστις εἶναι καὶ ωφελιμώτατος κατὰ τῶν ἀπλήστων τούτων αἰσχροκερδῶν τοκογλόφων.

Τὰς παρατηρήσεις ταύτας τοῦτο τὸ Συμβούλιον καθ' ὑποβάλλει ὑπὸ τῶν ἐβριθῶν σκέψεων τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος καὶ του Ἐνγενοῦς Κεντρικοῦ Συμβουλίου. Πρὸς Ὑμᾶς δέ ἐναποθέτει τας ἐλπίδας του, ὅτι θέλετε θέσει εἰς ἐκτέλεσιν Νόμους, οἵτινες καίτοι εἰσὶν ἐν ἰσχύει εἶναι ὁμως μέχρι τοῦδε, μὲ μεγίστην ζημίαν τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ μερικοῦ, ὅλως παραμελημένοι.

Δραττων τοιαύτην τὴν περίστασιν νὰ σας προσφέρω τὸ οφειλόμενον σέβας.

Διομολογούμενος»

1004

1839-1908. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ὀλυμπος (Κάρπαθος).

Ν. Κόνσολας, «Λαογραφικὰ Ὀλύμπου Καρπάθου», *Λαογραφία* 21 (1963-1964), σ. 239-241, 257-258, 266-268.

1005

1840. Καταστατικὸ δημογεροντίας. Ἀδριανούπολη.

Γ. Εὐθυμίου, «Περὶ τῶν σωζόμενων κωδίκων τῆς Ἰ. Μητροπ. Ἀδριανουπόλεως», *Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ, Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ* 20 (1955), σ. 279-282.

1006

1840. Διαθήκη. Ζάκυνθος.

Ν. Κονόμος, «Διαθήκη Μαρίας Μαρτζώκη (1840)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 151-152.

1007

1840-1886. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και εκκλησιαστικά έγγραφα σχετικά με ζητήματα γάμου, μνηστείας, προικοδοσίας. Ιωάννινα, Τσαρκοβίστα (Ήπειρος).

Π. Τζιόβας, *Εκκλησοχώρι (Τσαρκοβίστα) Ιωαννίνων*, Ιωάννινα 2004, σ. 125-127, 134-136, 147 (= Κ. Φρόντζος, «Ήπειρωτικά έθιμα (είσαγωγή - κείμενα - μεθοδολογική κατάταξις)», *Ήπειρωτική Έστία* 4/36 (1955), σ. 323-324, αρ. 9 και Σ. Μπέττης, «Περὶ τῆς ἐν Ἠπειρῷ Μονῆς Παλιούρης», *Ήπειρωτική Έστία* 14/158-160 (1965), σ. 477, αρ. 18).

1008

1841. Διαθήκη. Νίζνα.

— — — —, «Ἡ διαθήκη τοῦ Νικολάου Π. Ζωσιμαῆ, εὐγενοῦς Γραικοῦ καὶ ἱππότου τοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος», *Ήπειρωτική Έστία* 2/19 (1953), σ. 1123-1127.

1009

1841. Πώληση ακινήτου. Βόϊο (Κοζάνη).

Ἄ. Μπακαῆμης, «Οἱ νερόμυλοι στὴ ζωὴ καὶ τὴ λαογραφία τῆς ἐπαρχίας Βοῖου», στα *Πρακτικά Γ' Συνέδριου Ἱστορίας - Λαογραφίας - Γλωσσολογίας - Παραδοσιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς δυτικομακεδονικοῦ χώρου*, Θεσσαλονίκη 1982, σ. 135.

1010

1841-1842. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ρέθυμνο (Κρήτη).

Ν. Δραδάκης, «Ἀποδεικτικά παρακαταθήκης ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων τοῦ 1841», *Κρητικά Χρονικά* 2/2 (1948), σ. 203-205 αρ. 1, 208-210 αρ. 2.

1011

1841-1877. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Πυρσόγιαννη (Ιωάννινα).

Ἄ. Εὐθυμίου, «Παλαιὰ έγγραφα (ἱστορικά καὶ λαογραφικά)», *Ήπειρωτική Έστία* 38/447-449 (1989), σ. 295-299.

ΣΥΣΤΑΣΗ «ΑΔΕΛΦΙΚΗΣ» ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1870, 20 Σεπτεμβρίου

«Οί ύποφαινόμενοι δύο άδελφοί λάμπρος και διμήτριος υιοί τοῦ ποτέ Ιωάννου ζγκολώμπη έχοντες εὐχαρίστισιν διὰ τὰ συζήσωμεν άνεχώρηγη άδελφοί επί πολλά ἔτη άφ' ενός άφ' έτέρου δέ ύποπτεύοντες μή τυχόν φανή σκοπός μεροληπτικός εις κανένα έξ ἑμῶν και άκολουθήση άδελφική διάλυσις άκαίρως και ώφέλιμη διὰ τόν ένα βλαπτική δέ διὰ τόν έτερον ίνα προληφθή πάν τὸ ενδεχόμενον εὐχαρίστως και όμογνωμόνως συνεφωνήσαμεν ώς άκολούθως.

Ἐπειδή ό λάμπρος έχει ήλικιομένα κοράσια τὰ όποία βεβαίως θά ύπανδρευθώσι ταχύτερα άπό τὰ τοῦ διμητρίου ώς μικρότερα αυτά τήν ήλικίαν και επειδή τὰ έξοδα τής ύπανδρείας αυτών θέλον καταβληθή κοινώς παρά τών δύο άδελφών ύποχρεοῦται και ύπόσχεται ό λάμπρος τὰ συζήση μετά τοῦ διμητρίου έως ότου ύπανδρευθώσι και τὰ τοῦ διμητρίου κοράσια με κοινά χρήματα προικηζόμενα όμοια τὰ τοῦ λάμπρου και διμητρίου εν δέ ποτέ ό λάμπρος δυστροπήση άκαίρως τήν άδελφικήν διάλυσιν ύποχρεοῦται τὰ πληρώση προς τόν διμήτριον τὰ ήμιση τών προικίων όσα κοράσια ήθελαν εὔρεθί κατά τήν διάλυσιν άνύπανδρα εκτιμώμενα τὰ προικία των άπό ειδήμονας πραγματογνώμονας, ύποχρεοῦνται οι δύο άδελφοί τὰ ερωτόνται και τὰ συνβουλευόνται άμοιβαίως διὰ πάσαν κοινήν όσπιτικήν ύπόθεσιν και επιχείρησιν χωρίς τὰ δύναται κανείς τὰ ενεργήση και πράξη τι άνεν τής καινοσίεος τοῦ έτέρου ...».

1012

1841-1899. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αρτάκη, Αφυσιά, Μαρμαράς, Μηχανιώνα, Σμύρνη (Μικρά Ασία).

Μαρία Ίακώβου - Οικονόμου, «Πέντε μικρασιατικά προικοσύμφωνα τοῦ ΙΘ' αιώνα», Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών 1 (1977), σ. 140-158, αρ. 1-5.

1013

1842-1853. Έγγραφα σχετικά με το ύψος και την εισπραξη δικηγορικών αμοιβών. Αργοστόλι (Κεφαλονιά).

Ά. Δεμπόνοϋ, «Άσκηση τής νομικής έπιστήμης στα Έπτάνησα και ιδιαίτερα στην Κεφαλλονιά πριν άπό την Ένωση», Παρνασσός 22/3 (1980), σ. 359-369, αρ. 1-4.

1014

1843. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Λάρισα.

Β. Μπάκας, «Ένα ανέκδοτο επιτροπικό γράμμα του μητροπολίτη της Λάρισας Ανανία, 4.5.1843», Θεσσαλικό Ημερολόγιο 35 (1999), σ. 237-240.

1015

1843. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Λάρισα.

Β. Μ π ά κ α ς, «Ένα ανέκδοτο επιτροπικό γράμμα του Ανανία της Λάρισας, 28.6.1843», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 36 (1999), σ. 64-66.

1015α

1843-1868. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νάουσα, Στρούγκα.

Γ. Β α σ δ ρ α β έ λ λ η ς, «Διάφορα έγγραφα αφορώντα εις τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας», *Μακεδονικά* 10 (1970), σ. 257-258.

1016

1843-1871. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Όμοδος (Κύπρος).

Κ. Π ι λ α β ά κ η ς, «Τρία κυπριακά προικοσύμφωνα τοῦ 10' αἰ.», *Λαογραφικὴ Κύπρος* 2/6 (1972), σ. 116-117, αρ. 1-3.

1016α

1843-1910. Δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ιωάννινα, Κουκούλι (Ήπειρος).

Μ. Γ κ ι ό λ ι α ς, *Παραδοσιακό δίκαιο και οικονομία του τσελιγκάτου*, Αθήνα 2004, σ. 169-173.

ΜΙΣΘΩΣΗ ΛΙΒΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΙΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΣΕ ΤΣΕΛΙΓΚΑΤΟ.

1910, 2 Σεπτεμβρίου

«... Οἱ ὑποφαινόμενοι, ἤτοι ἀφ' ἐνὸς οἱ μοναχοδημογέροντες καὶ λοιποὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Κουκουλίου τοῦ τμήματος Ζαγορίου τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἄνδρεας Γ. Τσουμάνης, κάτοικος τοῦ αὐτοῦ χωρίου καὶ κάτοχος προβάτων, συνεβλήθησαν ὡς ἔπεται:

1) Οἱ πρῶτοι τῶν συμβαλλομένων εὐχαρίστως καὶ ἀπαραβιάστως ἐξεμίσθωσαν εἰς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων Ἄνδρεάν Γ. Τσουμάνην τὴν θερινὴν βοσκήν τῶν βουνῶν (γιαϊλιάδων) τοῦ χωρίου τοῦ Κουκουλίου, συνορευομένων μὲ τὸ βουνὸν Βραδέτον, ἀφ' ἑτέρου μὲ τὸ βουνὸν Παπίγκου καὶ ἐξ ἄλλου μέρους μὲ τὸ βουνὸν Καπεσόβου (κατὰ τὴν τελευταίως διαγραφθεῖσαν ὁροθεσίαν) διὰ μίαν ὀλόκληρον τριετίαν ἤτοι ἀπὸ 1ης Μαΐου ἐλευσομένου ἔτους 1911 καὶ λήγουσαν τὴν 1ην Μαΐου 1914 καὶ αὐτὸ ἔτησιον μισθώματος ἐκ ναπολεοντείων χρυσῶν διακοσίων πεντήκοντα (ἀρ. 250).

2) Ὁ δεύτερος τῶν συμβαλλομένων Ἄνδρεας Γ. Τσουμάνης εὐχαρίστως ἀποδεχόμενος τὴν παροῦσαν ἐνοικίαν ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ τὸ μίσθωμα ὡς ἐξῆς ἤτοι ναπολεόντεια τεσσαράκοντα (ἀρ. 40) τὴν πρώτην Ἰανουαρίον 1911 ...

3) Ὁ Ἄνδρεας Γ. Τσουμάνης δικαιούται δυνάμει τῆς παρούσης συμβάσεως νὰ βόσκη ἐλευθέρως τὰ αἰγοπρόβατά του κατὰ τὸ σιν... εἰς τὴν ρηθεῖσαν βοσκήν χωρὶς μηδεὶς νὰ δικαιούται νὰ παρενοχλῇ αὐτόν.

4) Οί ποιμένες τοῦ ρηθέντος Ἀνδρέου Γ. Τσουμάνη δὲν δικαιοῦνται νὰ φέρωσιν αἰγοπροβάτα καὶ λοιπὰ ζῶα εἰς τὰς γαίαις τὰς κειμένας πλησίον τοῦ χωρίου ἐκτὸς μόνον ὁσάκις πρόκειται νὰ μεταφέρωσι ζωοτροφάς.

5) Ἡ δεκάτη τῆς βοσκῆς βαρύνει τὴν κοινότητα Κουκουλίου, ὃ δὲ ἐνοικιαστὴς Ἀνδρέας Γ. Τσουμάνης πληρώνων αὐτὴν δικαιοῦται νὰ τὴν ἐκπίπτῃ ἐκ τοῦ γραμματίου τῶν ἑβδομήκοντα (70) ναπολεοντείων, ὡς εἴρηται, τὴν 15ην 7βρίου ἐκάστου ἔτους ...

6) Ἐν περιπτώσει μὴ καταβολῆς δόσεώς τιος τοῦ ρηθέντος μισθώματος, ἡ κοινότης Κουκουλίου δικαιοῦται νὰ ἀκυρώσῃ τὴν παροῦσαν μίσθωσιν καὶ ἐνοικίασῃ τὴν ρηθεῖσαν βοσκὴν εἰς ἕτερον χωρὶς ὃ Ἀνδρέας Γ. Τσουμάνης νὰ ἔχῃ ἀξίωσίν τινα.

Πρὸς πίστωση τῶν ἀνωτέρω συνετάχθη τὸ παρὸν συμβόλαιον εἰς διπλὸν, ὅπερ ὑπογραφεὲν ἀντηλλάγῃ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ...».

1017

1844. Διαθήκη του υπάρχου Ζακύνθου και φίλου του Διον. Σολωμού, Δ. Βούλτζου. Ζάκυνθος.

Ν. Κ ο ν ό ρ ο ς, «Διαθήκη Διονυσίου Βούλτζου (1844)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 153-156.

1018

1844-1876. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μεταξοχώρι (Θεσσαλία).

Δ. Ἀ γ ρ α φ ι ώ τ η ς, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Ἀγιάς: [1839-1877]*, Ἀθήνα 1977, σ. 6-10, αρ. 2-15.

1019

1845. Κοινοτικός κανονισμός σχετικά με την τέλεση αρραβώνων και την προικοδοσία. Στύψη (Λέσβος).

Δ. Μ ά ν τ ο ς, «Ἡ προίκα κι ο αρραβώνας στη Λέσβο τον 19ο αἰώνα. Ο τοπικός νόμος της Στύψης», *Λεσβιακὰ* 14 (1993), σ. 97.

1020

1845. Πληρεξούσιο. Σταγοί (= Καλαμπάκα).

Β. Μ π ά κ α ς, «Ἐνα ανέκδοτο επιτροπικό του Κυρίλλου των Σταγών για την Φωτεινὴ Στουρνάρη, 10.3.1845», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 37 (2000), σ. 110-112.

1021

1845-1879. Αποφάσεις και πρακτικό δημογεροντίας για διαφορές ποινικού και ιδιωτικού δικαίου. Συνασός (Καππαδοκία).

Χ. Χατζηϊωσήφ, *Συνασός. Ιστορία ενός τόπου χωρίς ιστορία*, Ηράκλειο 2005, σ. 71-72, 80-81, 125-126, 142-143.

1022

1846. Πώληση ακινήτου. Ανώγεια (Κρήτη).
Σ. Μανουράς, «Ένα κρητικό πωλητήριο συμβόλαιο τοῦ 1846», *Κρητική Έστία* 32/262-263 (1981), σ. 35-36.

1023

1846. Πώληση ακινήτου. Μεσοχώρα (Τρίκαλα).
Θ. Ματράκης, «Ένα πωλητήριο των Στουρναραίων του 1846», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 7 (1984), σ. 13.

1024

1846. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Κοζάνη.
Γ. Παπαγεωργίου, «Ο Κοζανίτης λόγιος έμπορος Γεώργιος Ρουσιάδης», *Δωδώνη* 21 (1992), σ. 357.

1025

1846-1876. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βιτώλια, Κρούσοβο.
Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, *Το Κρούσοβο πέρα από την ιστορία και τη μνήμη: Όψεις από την οικονομία, την εκπαίδευση και την κοινωνία του, ως την εξέγερση του Ίλντεν: Μέσα από το ανέκδοτο αρχείο του Γ. Νιτσιώτα*, Αθήνα 2004, σ. 5 σημ. 7, σ. 16 σημ. 10, σ. 17 σημ. 12, σ. 19 σημ. 14, σ. 20 σημ. 15, σ. 22 σημ. 16, σ. 23 σημ. 17, σ. 26 σημ. 18, σ. 27-28 σημ. 19-21, σ. 131-144 αρ. 1-12, σ. 145 αρ. Ε'.

1026

1847. Διαθήκη υπέρ εκπαιδευτικών και φιλανθρωπικών σκοπών. Βουκουρέστι.
Δ. Πασχάλης, *Άνδριοι ιεράρχαι. Νεόφυτος Καμπάνης, επίσκοπος Τεραπόλεως (†1848)*, Αθήνα 1924, σ. 14-19.

1027

1847. Μητροπολιτικό έγγραφο για θέματα μνηστείας. Μυτιλήνη.

Χ. Σταυράκογλου, «Μια μητροπολιτική επιστολή του 1847 από το εκκλησιαστικό αρχείο της Βατούσας», *Λεσβιακά* 13 (1991), σ. 328-329.

1028

1847-1905. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Γεωργία, Λευκωσία.

Ά. Κυκώτης, *Ανέκδοτα έγγραφα του έν Γεωργία μετοχίου τής Γερᾶς Μονῆς Κύκκου*, Λευκωσία 1998, σ. 41, σ. 113-114 αρ. 20, σ. 135-136 αρ. 26, σ. 191 αρ. 40, σ. 209-210 αρ. 46, σ. 265-266 αρ. 58, σ. 279-280 αρ. 61, σ. 387-388 αρ. 82, σ. 399-401 αρ. 84.

1029

1847-1909. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Θάσος.

Ν. Ρουδομέτωφ, «Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα από το Σωτήρος της Θάσου. Το αρχείο της οικογένειας Παπαστυλιανού (1847-1918)», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 434-435 αρ. 1, σ. 436-439 αρ. 3-4, σ. 439-440 αρ. 6, σ. 441-442 αρ. 9, σ. 443-444 αρ. 12-13, σ. 446-447 αρ. 17-18, σ. 449 αρ. 21, σ. 453-455 αρ. 29-31.

1030

1848. Διαθήκη. Ικαρία.

Ί. Μελάς, «Γεώργιος ἱερεὺς Ῥόδιος (Μαυρογένης;)\», *Ίκαριακά* 8 (1959), σ. 11-13.

1031

1848-1869. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αμάραντος, Βούρμπιανη, Ζέρμα, Ιωάννινα, Κόνιτσα (Ήπειρος).

Ά. Εύθυμιού, «Παλαιά έγγραφα τής ἐπαρχίας Κονίτσης», *Ήπειρωτική Έστία* 23/269-270 (1974), σ. 521-523· *Ήπειρωτική Έστία* 23/271-272 (1974), σ. 633-637· *Ήπειρωτική Έστία* 24/283-284 (1975), σ. 785-790· *Ήπειρωτική Έστία* 25/295-296 (1976), σ. 909-918· *Ήπειρωτική Έστία* 27/315-316 (1978), σ. 616-622.

1032

1848-1911. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Θάσος.

Τ. Γριτσόπουλος, «Τὸ ἀρχεῖον Μαρίας Σταματίου Λασκαρίδου Ποταμιᾶς», *Θασιακὰ* 7 (1990-1991), σ. 350-386, αρ. 1-55.

1033

1849-1862. Αποφάσεις του Ειρηνοδικείου και του Πολιτικού Δικαστηρίου Αργοστολίου.

Ἄ. Δεμπόνοϋ, «Οἰκονομικὲς παροχὲς καὶ χρεωστικὲς διώξεις στὴν Κεφαλονιά κατὰ τὴν μετὰ τὸ 1848-1849 περίοδο», *Παρνασσὸς* 21/4 (1979), σ. 521-523 αρ. 3-4, σ. 524-531 αρ. 6-7, σ. 532-537 αρ. 9-11, σ. 538-543 αρ. 13-17.

1034

1849-1863. Αφορισμοί. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, *Το εκκλησιαστικό αρχεῖο Κεφαλονιάς. Μητρόπολη - μονές - ναοί*, Αθήνα 1984, σ. 106-111.

ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΚΟΝΤΟΜΙΧΑΛΟΥ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΕΙΧΑΝ
ΛΑΒΕΙ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΠΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ ΣΚΑΛΑΣ ΕΝΑΝΤΙΩΝ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ

1849, 25 Αυγούστου

«*Ἡμεῖς Σπυρίδων ἐλέει θείῳ Μητροπολίτης Κεφαλληνίας καὶ Υπεράτατος Ἐξαρχος.*

Αἰδεσιμο-εὐλαβέστατοι ἅγιοι ἱερεῖς, εὐλαβέστατοι χριστιανοί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν Ταπεινότητος, χάρις εἴη καὶ εἰρήνη πᾶσιν ὑμῖν παρὰ θεοῦ Παντοκράτορος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐπὶ γῆς ἐλθόντος, παθόντος καὶ ταπέντος καὶ ἀναστάντος τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς, μετὰ ταῦτα δόντος τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, εἰπόντος «ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ». Ταύτην τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν λαβόντες καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς καὶ ταπεινοὶ διάδοχοι τῶν ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν καὶ ἀποστόλων, καὶ παρακολουθοῦντες τὰς θεοπαραδότους διαταγὰς αὐτῶν, διὰ τῆς ἱερᾶς ταύτης συναθροίσεως μὲ ἄκραν καὶ βαθεῖαν θλίψιν τῆς καρδίας ἡμῶν, ὑποβάλλομεν εἰς τὴν γνώρισιν πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν τὰ λίαν λυπηρὰ συμβάντα τὰ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα εἰς τὰς περιοχὰς Σκάλα - Βάλταις - Ἐλιὸ - Ἡράκλειον λαβόντα χώραν ὑπὸ συμμορίας πολλῶν οπλισμένων χωρικῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων καὶ ἀρχηγὸς μετὰ καὶ ἄλλων ἐπῆρχε καὶ ὁ τὸν ἱερατικὸν χαρακτήρα διὰ τῶν αὐτοῦ κακουργημάτων καταπολύνας ἱερεῖς, Γρηγόριος Ζαπάντης Νοδάρος Ἀναστασίον, ὁ κοινῶς καὶ δικαίως ὀνομαζόμενος ληστής, οἴτινες θηριωδῶς, παρανόμως καὶ ἀσπλάχνως ἐπιπεσόντες κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ νῦν π. ἀξιοσεβάστου ἱπλότου Νικολάου Μεταξᾶ Τσαννάτου, κατέκασαν οὐ μόνον αὐτήν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀξιοσεβαστὸν Μεταξᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ εὐρισκομένους τέσσαρας ὑπηρέτας τοῦ

ιδίου. Ὅτι μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς οἰκίας καὶ πτωμάτων των ἀνωρηθέντων οἱ αὐτοὶ κακοῦργοι κατέκανσαν τὰς οἰκίας τῶν εὐγενῶν κυρίων Βαπτιστοῦ καὶ Δορωθέου Μεταξᾶ Τσαννάτου, κειμένας εἰς Βάλταις καὶ Κατελιό. Ὅτι διὰ πυροβόλου βαρέως ἐπλήρωσαν τὸν κύριον Δρα Ἀναστάσιον Μεταξᾶν π. Βασιλείου καὶ κύριον Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν π. Δημητρίου. Καὶ ἄλλα διάφορα κακουργήματα ἐπετέλεσαν, ἅτινα παραλείπονται ὡς σχεδὸν πασίγνωστα καὶ συντομίας χάριν.

Τοιαῦται θηριώδεις, ἄσπλαχνοι καὶ ἀπάνθρωποι πράξεις ἐφόβησαν πάντες τοὺς κατοίκους τῆς Νήσου ταύτης καὶ κατετάραξαν τὴν ἡσυχίαν τῶν φιλησύχων κατοίκων. Ἰδιαίτερος δὲ οὐ μόνον ἐπέσυραν τὴν πρόβλεψιν τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ὅπως μὴ μένουσιν ἀτιμώρητοι τοιοῦτου εἶδους παράνομοι πράξεις, διὰ τὴν διατήρησιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην ἀξίαν παρεκίνησαν καὶ παρακινῶν νὰ ἐφαρμόσῃ κατὰ τῶν αὐτουργῶν τοιούτων ἀνοσιουργημάτων καὶ ἐκκλησιαστικὰ σχετικὰ ἐπιτίμια καὶ κατὰ τοῦ παρεκτραπέντος ἱερέως τὰ κανονικὰ ἐπιτίμια.

Ἡ Ταπεινότης οὖν ἡμῶν ἐπιθυμοῦσα τὴν διηρηκτὴν ἡσυχίαν τῶν ἀγαπητῶν αὐτῆς πνευματικῶν ἐν Κυρίῳ τέκνων, τὴν βάσιν πάσης εὐδαιμονίας, καὶ ἐπαγρυπνοῦσα διὰ πᾶν τὸ συντεῖνον κατὰ τε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, παραινεῖ πατρικῶς ἅμα καὶ συμβουλευτικῶς ἕκαστον τῶν ὀρθοδόξων, ἄνδρα ἢ γυναῖκα, νέον ἢ γέροντα, ὁποιασδήποτε ἡλικίας καὶ καταστάσεως, νὰ ἀπομακρύνῃ ἑαυτὸν ἀπὸ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ταράξῃ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης, ὁμονοίας καὶ ἡσυχίας τῶν φιλησύχων κατοίκων τῆς Νήσου ταύτης, καὶ ἐξόχως τοὺς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου ἐνδεδυμένους κατὰ ἀπαραίτητον αὐτῶν καθῆκον, νὰ συμβουλευσῇ τοὺς πιστοὺς νὰ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰς συμβουλὰς καὶ παρακινήσεις ἐκείνων, οἵτινες διὰ τὴν ἀξιοκατηγόρητον αὐτῶν ἰδιοτέλειαν μετέρχονται πᾶν μέσον καὶ τρόπον, ὅπως ἐκ τούτου σύρῳσι πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς ἀπλουστεροὺς, ἵνα προξενῶσιν ὄλεθρον εἰς αὐτοὺς καὶ ταραχὴν εἰς τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, καὶ τέλος νοθετεῖ πάντας ἐν γένει νὰ μὴν χορηγήσωσιν εἰς τοὺς ληστὰς οὐδεμίαν βοήθειαν καταλύματος, ζωοτροφίμων, ὄπλων ἐν γένει, πυρίτιδος ἢ ἄλλων μέσων τεινόντων εἰς ὄφελος τῶν ἀνοσίων αὐτῶν σκοπῶν, καὶ τότε ἔχομεν αὐτοὺς συγχωρημένους παρὰ θεοῦ Παντοκράτορος καὶ ἐδλογημένους παρ' ἡμῶν. Ἐὰν ὅμως μείνωσιν ἀνυπότακτοι εἰς τὰς πατρικοσυμβουλὰς καὶ νοθεσίας τῆς ἐκκλησίας καὶ ἤθελον χορηγήσῃ εἰς τοὺς κακοῦργους τὰ ἄνω καταγεγραμμένα μέσα, τείνοντα εἰς τὸν ληστρικὸν αὐτῶν σκοπὸν, ἔχομεν μὲν αὐτοὺς ὡς καὶ τοὺς κακοῦργους ἕνεκα τῶν αὐτῶν κακουργημάτων ἀφορισμένους παρὰ Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος· παρὰ τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· παρὰ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων Πατέρων. Ἔστωσαν τρέμοντες καὶ στένοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κάϊν· σχισθεὶν ἢ γῆ καὶ καταπίοι αὐτοὺς ὡς τὸν Κορέ, Λαθὰ καὶ Ἄβειρών· κληρονομησάτωσαν τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα· ὁ σίδηρος καὶ αἱ πέτραι λυθήτωσαν, αὐτοὶ δὲ οὐδαμῶς, ἀλλὰ μενέτωσαν ἄλυτοι καὶ τυμπανιαῖοι, τόσον οἱ κακοῦργοι, ὡς καὶ πᾶς ἕκαστος ὅστις ἠθελε χορηγήσῃν κατάλυμα, ζωοτρόφιμα, ὄπλων ἐν γένει, καὶ πᾶν ἕτερον συντεῖνον εἰς τὸν ἀνόσιον αὐτῶν σκοπὸν.

Τὸν δὲ ἱερέα Γρηγόριον Ζαπάντην Νοδάρων, ὡς ἄμεσον λαβόντα μέρος ἐν τοῖς ἐκτελεσθεῖσιν ρηθείσι κακουργήμασιν, κατὰ τὰς ὁποίας ἔλαβε καὶ ἔχει ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἀξία ἐπισήμους πληροφορίας, κατὰ συνέπειαν τῶν διατάξεων τοῦ ὅθου Κανόνος τῶν ἁγίων ἀποστόλων, κηρύττει καὶ ἔχει αὐτὸν καθηρημένον καὶ ἀκωινώνητον πάσης ἱεραῆς πράξεως ἐφόρου ζωῆς αὐτοῦ, καὶ ὡς τοιοῦτον παραινῶμεν πάντας τοὺς πιστοὺς νομίζειν καὶ ἔχειν.

Ὁ τόπος δὲ καὶ οἱ καλοὶ χριστιανοὶ ἔστωσαν συγχωρημένοι παρὰ θεοῦ Παντοκράτορος καὶ εὐλογημένοι παρ' ἡμῶν.

Ἐκ τῆς *Ιερογραμματείας*, τὴν 25 Αὐγούστου 1849, ἐ. σωτήριον.

Ὁ Μητροπολίτης Κεφαλληνίας Σπυρίδων καὶ Ἐξάρχος.

Γερὸς Μαντζαβίνος ἱερογραμματεὺς».

1035

1849-1900. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα καὶ δικαστικὴ ἀπόφαση κοινοτικού δικαστηρίου. Κάστρο (Θάσος), Ι. Μ. Ἰβήρων (Ἅγιον Ὄρος). Ν. Τσιλογεώργης, «Το μετόχι τῆς μονῆς Ἰβήρων στο Κάστρο», *Θασιακὰ* 10 (1996-1997), σ. 702 αρ. 2, σ. 705 αρ. 4, σ. 708-711 αρ. 6-8.

1036

1850. «Ἀναλυτικὸς Χάρτης» τῆς Σάμου. Φιρμάνι εκδοθὲν μετὰ τῆ σαμιακῆ ἐπανάσταση τοῦ 1849 τὴν ὁποία προκάλεσε ἡ διακυβέρνηση τοῦ νησιοῦ ἀπὸ τὸν Στέφανο Βογορίδη. Κωνσταντινούπολη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρους τέταρτον. Σάμος. ΙΑ. «Ἀναλυτικὸς Χάρτης. Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον ἐκδοθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1850»*, σ. 876-882 (= Σβορώνος, *Σαμιακὴ νομοθεσία*, σ. ιη'-κε' βλ. καὶ Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 987).

1037

1850. Πώληση ακινήτου. Αμάρι (Κρήτη).

Σ. Μανουράς, «Τὸ μοναστήρι τῆς Καλοεΐδαινας στὸ ἄνω μέρος Ἀμαρίου», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 19 (1980), σ. 105.

1038

1850-1869. Πωλητήρια ἐγγράφα. Καρδίτσα.

Β. Πάσχος, *Παλμοὶ καὶ θρύλοι δυτικῆς Θεσσαλίας. Κείμενα ἱστορικὰ-ἀρχαιολογικὰ καὶ λαογραφικὰ*, Ἀθήνα 1981, σ. 74-79.

1039

1850-1906. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Αλεξάνδρεια, Βουκουρέστι, Βραΐλα, Ἰωάννινα, Λιβόρνο, Μέτσοβο, Μόσχα.

Γ. Πατάρης - Τζίμας, *Κώδικας διαθηκῶν Μετσόβου. Μείζονες*

και ελάσσονες ευεργέτες, Μέτσοβο – Αθήνα 2004, τ. Α': σ. 161-165 αρ. 1, σ. 174-177 αρ. 2, σ. 203-207 αρ. 4, σ. 208-210 αρ. 5, σ. 231-232 αρ. 6, σ. 233-236 αρ. 7, σ. 238-240 αρ. 8, σ. 247-248 αρ. 10, σ. 249-252 αρ. 11, σ. 274-277 αρ. 12, σ. 278-279 αρ. 13, σ. 281-284 αρ. 14, σ. 288-301 αρ. 16, τ. Β': σ. 15-16 αρ. 17, σ. 18-19 αρ. 18, σ. 20-25 αρ. 18α, σ. 27-29 αρ. 19, σ. 30-36 αρ. 20, σ. 46-50 αρ. 21, σ. 222-224 αρ. 9, τ. Γ': σ. 112 αρ. 243.

1040

1851-1883. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και εκκλησιαστικά έγγραφα. Βλάτση, Καταφύγιο, Κοζάνη, Σέρβια (Μακεδονία).

Βασιλική Διάφα - Καμπουρίδου, Ο κώδιξ τῆς ἐπισκοπῆς Σερβίων καὶ Κοζάνης τῶν ἐτῶν 1849-1868, Κοζάνη 2006, σ. 113-114 αρ. 1, σ. 117-119 αρ. 3, σ. 154-155 αρ. 26, σ. 155-160 αρ. 28, σ. 176-179 αρ. 33-34, σ. 183-259 αρ. 37-94, σ. 260-302 αρ. 96-129, σ. 303-322 αρ. 131-145, σ. 326-342 αρ. 149-150, σ. 346-351 αρ. 162-166, σ. 352-354 αρ. 168-169, σ. 356-372 αρ. 171-181, σ. 373-383 αρ. 183-190, σ. 384-399 αρ. 192-201.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ «ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΟΣΥΛΛΕΞΙΑΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ»

1851, 9 Μαρτίου

Ἐνθιμος ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικός Πατριάρχης:

Περὶ τῆς νεοσυλλεξίας χριστιανῶν:

Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε Σερβίων καὶ Κοζάνης, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Εὐγένιε, καὶ Τίμοι Προεστώτες καὶ Πρόκριτοι, καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ: ἀγαπητά, χάρις εἴη ἅπασι καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ. Ἐπειδὴ εἰς τὴν προκείμενην νεοσυλλεξίαν παρὰ τοῦ ἡμετέρου Γένους ἐστάλησαν ἡμῖν παρὰ τοῦ ὑψηλοῦ Δελβετίου ὁδηγίαι καὶ διαταγαὶ ἀφορῶσαι τὴν ἐν εὐθιδικῇ διεκπεραίωσιν τῆς οὐσιώδους ταύτης ὑποθέσεως συμφώνως τῷ ὑψηλῷ ὀργανισμῷ, δὲν λείπομεν κοινοποιοῦντες τὰς ὑψηλὰς ταύτας εἰσηγήσεις τῇ τε θεοφιλίᾳ σου καὶ ὑμῖν τοῖς Προεστώσι καὶ Προκρίτοις, νὰ διεγείρωμεν τὴν ἀπαραίτητον καὶ ὀφειλετικὴν ἡμῶν προσοχὴν πρὸς ἀπαράλλακτον διατήρησιν τῶν ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς θελήσεως ἐγκιθέντων τε καὶ ἀποφασισθέντων, καὶ πρῶτον ἐπειδὴ καὶ οἱ στρατεύσιμοι χρόνοι τῶν θαλασσίων στρατιωτῶν ἄρχονται ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου, καὶ λήγουσι μέχρι τέλους τοῦ εἰκοστοῦ τετάρτου χρόνου τῆς ἡλικίας, οἱ δὲ κληρῶν στρατολογηθῆσομενοι χριστιανοὶ θέλουσιν ἔχει τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἥτοι ἀπὸ δεκαεπτὰ ἕως εἰκοσιτεσσάρων χρόνων, ἢ καὶ ἀπὸ τούτων μεταξὺ αὐτῶν χρόνων τῆς ἡλικίας. Δεύτερον δὲ ἐπειδὴ εἰς τὰς προλαβούσας ἐκ τοῦ Γένους μας νεοσυλλεξίας οὐκ ἐγένετο ὅπωςδήποτε προσοχὴ εἰς τὴν ἀπαιτουμένην εὐθιδικίαν, διὰ τοῦτο εἰς τό ἐξῆς, ἵνα μὴ μεσολαβήσῃ ἐμπάθεια καὶ χάρις,

καί διά νά μή συμβῶσι προφάσεις ἐγένετο Ἀνακτορική βούλησις καί διαταγή, ὥστε ἡ νεοσυλλεξία νά γένη διά Κλήρον, ὅθεν κατά τόν ὄργανισμόν ὁ κατά τόπον Ἀρχιερέυς, καί οἱ Προεστῶτες καί Πρόκριτοι, καί ἄλλοι ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους εὐνόληπτοι, συνερχόμενοι εἰς ἓν, καί σχηματίζοντες ἓν ἄθροισμα Συνελεύσεως (Μεζλήσι τῶν Κληρώσεων) θέλουν κάμει ἑναρξιν τῆς νεοσυλλεξίας κατά τό Νιζάμι, ὄντες καλῶς πεπληροφορημένοι, ὅτι ὑπό εὐθύνην ὄντες ἅπαντες θέλουσιν ἐπιπληχθῆ προσκρούοντες διά πᾶν κίνημα, τό ὁποῖον ἤθελε συμβῆ ἑναντίον τῶν Ἀρχῶν καί τοῦ Ὁργανισμοῦ. Τρίτον, ἐπειδή ὁ ἔχων μόνον ἓνα υἱόν, καί μετ' αὐτοῦ μένει μόνος μετά τῆς γυναικός του, ὁ υἱός του οὗτος καί ἂν ἔχη στρατευσίμον ἡλικίαν δεν θέλει ἔμβη εἰς Κλήρον, διά τοῦτο οἱ ἓνα μόνον υἱόν ἔχοντες μένουσιν ἐκτός τῆς Κληρώσεως. Εἰσέρχονται δέ εἰς Κλήρον οἱ ἔχοντες δύο τρεῖς, ἢ καί περισσοτέρους υἱούς. Τέταρτον, δέ, ἐάν ἐκεῖνος, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸνομα πέση ὁ Κλήρος θελήσῃ νά δώσῃ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ, καί αὐτός κατά τήν ἡλικίαν, κατά τό σῶμα, καί κατά τόν ὄργανισμόν ὑπάρχει ἀπαράδεκτος καί δεν ὑπερεπίδησε τούς στρατευσίμους χρόνους νά παραβλέπηται ἡ ἀποστολή τοῦ κληρωθέντος, καί νά πέμπηται, ἐκεῖνος τόν ὁποῖον ἤθελε δώσῃ (Πεδέλι) ἀλλά κατά τήν τάξιν νά γράφηται, καί νά στέλληται ἀπό τό Τοπικόν Συμβούλιον εἰς Μπαζματᾶς εἰς Βασιλεῦσαν μετά τοῦ Πεδελίου, καί οὕτως αὐτῶν ἐλθόντων, ὅταν ἤθελε φανῆ δεκτός μετά τήν ἐνταῦθα ἔλευσίν σου, ἐπειδή εἶναι ἀνάγκη νά δωθῆ τῆς ἐξόδου ἀπόδειξις, καί νά σταλῆ πρὸς ἐκεῖνον εἰς τοῦ ὁποῖου τό ὄνομα ἔπεσεν ὁ Κλήρος θέλει γίνεται ἢ ἀνάλογος φροντίς. Πέμπτον, εἰς ὁποιοδήποτε μέρος καί Καζάν ἤθελε γένη νεοσυλλεξία, ὅσοι ἔχουσι τὰς στρατευσίμους ἡλικίας μετακαλούμενοι εἰς τό Συνέδριον τῶν Κληρώσεων θέλει ἐξετάζωνται ἐξ αὐτοφίας προηγουμένως, καί ἐξ αὐτῶν θέλει νά ἐξαιροῦνται οἱ πάσχοντες, καί οἱ ἀνάπηροι καί οἱ σακάτιδες, καθῶς σὺν αὐτοῖς καί ὅσοι εἰσὶ μόνοι, καί θεωροῦνται οἰκοδεσπότης ...».

ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΡΟΥ ΠΑΡΑ ΜΗ ΚΥΡΙΟΥ ΛΟΓΩ ΑΦΑΝΕΙΑΣ. ΤΙΘΕΤΑΙ ΟΡΟΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ
ΤΟΥ ΕΚΠΟΙΗΘΕΝΤΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ

1855, 3 Μαρτίου

«Ἐνώπιον τῆς ἡμῶν Ταπεινότητος Συνοδικῶς Προκαθημένης ἐν τῇ καθ' ἑαυτὴν ἀγιωτάτῃ Ἐπισκοπῇ Κοζάνης, μετά τῶν περὶ αὐτὴν ἐντιμοτάτων Κληρικῶν καί λοιπῶν χρησίμων Προκρίτων τῆς Πολιτείας ταύτης, παραστᾶσα αὐτοπροσώπως ἡ ἀναστασία σύζυγος τοῦ μακαρίτου Μιχαήλ Δούδου, εἶπε καί ὠμολόγησεν, ὅτι διά τήν χρεῖαν καί ἀνάγκην τοῦ νά προικίσῃ τήν θυγατέραν Της Φωτεινῆν ἐνήλικον οὔσαν ἀπεκατέστησεν τελείους πληρεξουσίους ἐπιτρόπους Της, ἵνα ἐκποιήσωσι τινὰ κτήματα, ἀναλογήσαντα ἐκ διανομῆς τῆς περιουσίας τοῦ Μακαρίτου ἀνδρός Της, εἰς αὐτὴν τήν ἰδίαν τόν γνήσιον υἱόν τῆς, Μερκούριον τόν διατρέβοντα ἤδη εἰς ἀλλοδαπήν, καί τήν γνωστὴν θυγατέραν τῆς Φωτεινῆν, τούς κάτωθεν Κυρίους αὐταδέλφους Ν: παππαδέλη, Ἰωάννην, Γεώργγιον, καί θεόδωρον, μετά τοῦ πατρός αὐτῶν Νικολάου, καί τόν γαμβρόν Της Νικόλαον Μανώλην κλῆ. Οὔτινες καί αὐτοὶ παραδεχθέντες εὐχαρίστως τήν ἐκ μέρους τῆς ἀναστασίας παραδοθεῖσαν αὐτοῖς ἐπιτροπίαν, καί τελείαν πληρεξουσιότητα, ἐπώλησαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ τῆς προικοδοτήσεως τῆς Φωτεινῆς πρὸς τόν Κύριον Νικόλαον χατζῆ Γιαννάκην Λαμπρούλη, καί ὑπὸ τήν εὐθύνην των ἀείποτε ἓν κομμάτι χωράφι, κείμενον ... ὅθεν καί τοῦ λοιποῦ ὑπάρχει κτῆμα ἀναφαίρετον, καί ἀναπόσπαστον τοῦ διαληφθέντος Νικολάου χατζῆ Γιαννάκη, καί τῶν κληρονόμων αὐτοῦ εἰς Αἰῶνα τόν ἅπαντα, παρ' οὐδενός ἐνοχλουμένου τό παράπαν, ὡς

αναλαβόντων τό βάρος τῆς εὐθύνης ταύτης, τῶν προῤῥηθέντων ἐπιτρόπων, ὅπως συνενοηθῶσι, μετά τοῦ ἀποδημοῦντος ἤδη Μερκουρίου τοῦ Μιχαήλ Λούδου, ἄν δ' ἀπεναντίας ὀφέποτε κινηθῆ ὁ Μερκούριος, τό ἀνωτέρω πωληθέν παρά τῶν ἐπιτρόπων χωράφιον, ὡς δῆθεν ἀνήκον αὐτῷ, καί ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ πωληθέν, εἶπον πάλιν καί ὠμολόγησαν οἱ ἀντάδελφοί Νικολάου παπαδέλη, καί ὁ Πατήρ Των, ὅτι εἶνε ὑπόχρεοί νά ἀνταλλάτῳσι τό ἀνωτέρω πωληθέν χωράφιον, τῶν παπαδέλιδων κτῆμα, ὡς ὅπισθεν βεβαιῶσι ...».

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΜΙΣΘΩΣΕΩΣ ΚΗΠΟΥ. Ο ΜΙΣΘΩΤΗΣ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΠΡΟΒΑΛΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΚΠΟΙΗΣΕΩΣ

1855, 26 Οκτωβρίου

«Διά τοῦ ὁποῖον βεβαιῶ ἐγώ ὁ Ἀθανάσιος Δημητρίου, ὅτι σήμερον εὐχαρίστως ἐνοίκιασα τό ἐν Κωνσταντινουπόλει μπαχτζέν, κείμενον κατά τό Σελύβρια Καπουσιῶν παρά τῆς ἀδελφῆς μου Αἰκατερίνης Δημητρίου, καί συζύγου του Μακαρίτου γαμβροῦ μου στοῖτζον καί τῶν θυγατέρων αὐτῆς, θεωδώρας, καί Ἀναστασίας, συμποσοῦμενον τεχμικά εἰς ἑκατόν εἴκοσι λιανά, ὁμοῦ μέ τά ἐν αὐτῷ διά πέντε ὀλόκληρα ἔτη ἀπό σήμερον, διά γρόσια δέκα χιλιάδες ἀριθ: 10000: ἐκ τῶν ὁποῖων κατά τό ἀνα χεῖρας γράμμα τῆς ἀδελφῆς μου, τās μέν πέντε χιλιάδας νά πληρώνω μέχρι τῆς λήξεως τῶν πέντε ἐτῶν, χίλια γρόσια: ἕκαστον ἔτος, τά μέν γρόσια πεντακόσια τόν ἅγιον Γεώργιον, τά δέ ἕτερα πεντακόσια τόν ἅγιον Δημήτριον, εἰς μονέδα ἣτις κυκλοφορεῖ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καί τοῦ λοιποῦ ἤθελε κυκλοφορήσῃ εἰς τά τρόφιμα, καί οὐχί εἰς τό ἐμπόριον, τās δέ πέντε λοιπὰς χιλιάδας, ὀφείλει νά τās κρατῶ διά τό πρὸς ἐμέ χρέος τῆς γρόσια χίλια κατά πᾶν ἔτος μέχρι τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, καί καταχωρῶντας ὅπισθεν τῶν συμφωνητικῶν γραμμάτων, Προσέτι ὑπόσχομαι διά τοῦ παρόντος, ὅσα ἀναγκαίως ἐπηρεκλουθοῦν δοσίματα, ἤτε βασιλικά, ἤτε ἄλλα συνήθως πληρωνόμενα εἰς κωνσταντινούπολιν, καθὼς καί εἰς ἐπισκευήν τοῦ κτηρίου, ὅλα αὐτά νά ἦναι εἰς βάρος μου, ἐκτός τοῦ γυρίσματος τοῦ ἰδίου μπαχτζέ, τά ὅποια ὀφείλω μέν ἤδη νά τά ἐξοδεύσω, ἀλλά μετά τήν λήξιν τῆς προθεσμίας νά λογαριάζωνται εἰς τό τεμῆρ πάσι. Προσέτι ὀφείλω νά παραδώσω πρὸς τήν Ἀδελφήν μου Αἰκατερίνην καί τῆς ἀνεψιάς μου μετά τήν λήξιν τῆς προθεσμίας, τό λεγόμενον Ἰντίκη σῶων ἀνελλιπές, δηλαδή ντεμῆρ πάσι ... Προσέτι κατά τό ἰδιαίτερον γράμμα τό ὁποῖον μοί ἐπεδόθη, χρεωστοῦν αἱ ἀνωτέρω ἀδελφή μου καί ἀνεψιά μου ἄν ὁ μή γένοιτο βιασθῶσι νά πολήσωσι τόν παχτζέν τοῦτον, νά μέ προειδοποιῶσι, καί ἀφ' ὅτι προσφέρει ξένος δι ἀγοράν, νά τόν ἀγοράζω ἐγώ, μέ ἐλάττωσι πέντε χιλιάδων γροσίων, καί ἄν πρό τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας θελήσωσι νά μέ ἐνγάλωσιν ἀπό τόν παχτζέν, νά μέ ἀποζημιώσωσι μέ δέκα χιλιάδες γρόσια, καί ἄν ἐγώ παραιτηθῶ οἰκαιοθελῶς τῆς ἀγορᾶς τοῦ παχτζέ τοῦτον, νά μέ πληρώνωσι τρεῖς χιλιάδες γρόσια καί εἰς τήν περί τούτου ἐνδειξιν, ἐγένετο τό παρόν τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ἀλλῆς γράμμα, κατ' αἴτησιν τοῦ κυρίου Ἀθανασίου τό ὁποῖον ἐπιβεβαιώθη παρ' αὐτοῦ, ἐμαρτυρήθη παρά τῶν ὑποφαινομένων ἀξιολπίστων μαρτύρων, καί προσεπιβεβαιώθη παρά τῆς ἐμῆς ταπεινότητος, καί ἔστω εἰς ἀεὶ ἐνδεικτικόν ...».

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

1858, 29 Ιανουαρίου

«Ἐνόπιον τῆς ἡμῶν Ταπεινότητος Σynοδικῶς προκαθημένης ἐν τῇ καθ' ἑαυτήν Ἁγιοτάτη Ἐπισκοπῇ Κοζάνη, μετά τῶν περί αὐτήν ἐντιμοτάτων Κληρικῶν, καί λοιπῶν χρησίμων

προκρίτων τῆς πολιτείας ταύτης, παρουσιασθεῖσα αὐτοπροσώπως ἡ Αἰκατερίνη θυγάτηρ Λουΐα, καὶ Νόμιμος Σύζυγος τοῦ Ἀθανασίου, χατζή Στέργιου, χατζή Ἀρμιᾶ, ὠμολόγησεν ὅτι οἰκεία αὐτῆς βουλήσει, καὶ προαιρέσει, μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἀποκαθίστησι Τέλειον Κληρονόμον, καὶ ἀνενόητον τὸν νόμιμον αὐτῆς Σύζυγον Ἀθανάσιον χατζή Στέργιου, χατζή Ἀρμιάν, ἐπὶ τοῦ ὅλου ὀσπητίου Τῆς, μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ κινήτων, καὶ ὅσων ἄλλων πραγμάτων Τῆς. Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐπλήρωσε πολλὰ χρήματα, διὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ ὀσπητίου, ἔδωσεν ὡσαύτως ὅλα τὰ χρήματα πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, διὰ τὸ ἀνήκον ἐκείνῃ μερίδιον, δι' ὃ ἐξώφλησεν ἐκείνη, ὡσαύτως δὲ Κληρονόμον τὸν ἴδιον ἀποκαθίστησι, καὶ ἐπ' ἐνὸς ἀμπέλίου Τῆς κειμένου εἰς τὴν Σκοῦραν, καὶ γειτνιαζομένου μετὰ τοῦ Κώτια Γκανατζούλη, τοῦ Γούτζιου Κοεμτζή, καὶ τοῦ Κοινοῦ δρόμου μὴ ἔχοντος οὐδενὸς τῶν συγγενῶν αὐτῆς τὸ δικαίωμα διασεισαῖ τι τῶν ὅσων αὐτῇ οἰκεία αὐτῆς προαιρέσει, καὶ θελήσει διέθετε σήμερον, ἢ ὅπως διαταράξει τὸν ἠθθέντα Σύζυγον αὐτῆς, ὡς τέλειον Κληρονόμον αὐτῆς ὄντα, καὶ οὐδενὸς ἄλλου. Ἐζήτησε δὲ ἵνα ἐπικυρωθῇ ἡ τοιαύτη αὐτῆς θέλησις, καὶ διάθεσις καὶ δι' Ἀδλικοῦ γράμματος ...».

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ
ΙΕΡΟΛΟΓΗΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΜΗ ΙΕΡΟΛΟΓΗΜΕΝΗΣ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ. ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΠΟΙΝΗ
«ΕΞΟΣΤΡΑΚΙΣΜΟΥ» ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ

1858, 8 Ιουλίου

«Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Εὐγένιος ἐπιβεβαιοῖ:

Γράμμα περὶ τῆς συνήθειας τοπικῆς τῶν Ἀδραβώνων τῆς Κωμοπόλεως Καταφνγίου.

Οἱ ὑποφαινόμενοι Κάτοικοι τῆς Κωμοπόλεως Καταφνγίου ἀποφαινόμεθα διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἐγγράφου, ἔχοντος ἰσχὺν θεσμοῦ καὶ νόμου, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῶν Πατέρων ἡμῶν ἐντὸς τῆς πατρίδος ἡμῶν Καταφνγίου, ὅτι ὅστις ἀδραβωνιασθῆ, εἴτε δι' ἱερουργίας, εἴτε διὰ ψυλῶν συμφώνων Κόρην τινα δέν ἔχει τὴν ἄδειαν νά τὴν διαζευχθῆ, ἐκτὸς μόνον νομίμων αἰτιῶν, καὶ τούτων καλῶς ἀποδεδειγμένων, ὅστις δέν παρακούων τὴν τοιαύτην φωνὴν τῆς πατρίδος, καὶ παραβαίνων τὸν τοιοῦτον ἱερώτατον τῆς πατρίδος ἴδιον νόμον, ὃν καὶ οἱ Προπάτορες ἡμῶν εἶχον θεσπίσῃ διὰ παραδόσεως καὶ διατηρούμεν ἕως σήμερον καὶ ὃν ἀσπαζόμενοι καὶ σήμερον διὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου ἐνώπιον τοῦ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Ἀρχιερέως Ἁγίου Σερβίων καὶ Κοζάνης Κυρίου Κυρίου Εὐγενίου, ὁ τοιοῦτος λέγομεν παραβάτης θεωρεῖται κοινωνικῶς καὶ πατριωτικῶς ἀποκεκρηγμένος ἀπὸ τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὡς λυμεὼν τὰς κοινωνικὰς ἠθικὰς, καὶ ἀληθῶς παραβάτης, καὶ εἶναι ἀπαράδεκτος ἵνα μνηστευθῇ ἄλλοτε ἐφ' ὅρου ζωῆς του μετ' ἄλλης κόρης πατριώτιδος, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἂν τῆς πατρίδος ἡμῶν, μετὰ τὴν τοιαύτην παράβασιν, ἂς μνηστευθῇ καὶ στεφανωθῇ μετ' ἄλλης Κόρης καὶ συζύγον εἶναι ἀπαράδεκτος ἐκτὸς τῆς πατρίδος ἡμῶν ὡς πολίτης καὶ πατριώτης, καὶ ὀφείλομεν σεβόμενοι τὰ πάτρια καὶ τὸν τοιοῦτον νόμον, νά καταδιώκομεν τὸν τοιοῦτον, καὶ ἐξοστρακίζωμεν ἀπὸ τῆς πατρίδος ἡμῶν τῇ δυνάμει τῆς ἐκκλησίας ...».

1041

1851-1900. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα καὶ δικαστικὲς αποφάσεις ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων περὶ λύσεως γάμου. Αἶνος, Θάσος, Καλλιπόλη, Σηλυμβρία, Φιλιππούπολη.

Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, *Λαογραφικά Θράκης*, τ. 2, Αθήνα 1980, σ. 307 αρ. 1, σ. 321-327 αρ. 2, σ. 335-338, 346-349.

1042

1852. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λέσβος.

Ζ. Καμπούρης, «Τὸ "Σύστημα τῶν Πραγματευτῶν Ρωμαίων"», *Λεσβιακὰ* 3 (1959), σ. 18-19.

1043

1852-1861. Σουλτανικά φερμάνια. Αντικαθίστανται τα προνόμια που παραχωρήθηκαν με την «Όργανικήν Διάταξιν» της Σάμου του έτους 1832. Επεξηγείται ο «Αναλυτικός Χάρτης τῆς Σάμου» του 1850⁶³. Κωνσταντινούπολη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτον. Σάμος. ΙΒ. «Αυτοκρατορικόν φερμάνιον έκδοθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1852». ΙΓ. «Αυτοκρατορικόν φερμάνιον έκδοθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1861»*, σ. 883-895 (= Σβορώνος, *Σαμιακή νομοθεσία*, σ. κέ'-λβ', σ. λβ'-λθ' και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 993, 1012).

1044

1852-1911. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κούρεντα (Ιωάννινα).

Σ. Μπέττης, «Προικοσύμφωνα Κουρεντοχωριτῶν τῆς τουρκοκρατίας», *Ἡπειρωτικά Χρονικά* 33 (1998-1999), σ. 106-152, αρ. 1-26.

1045

1853-1911. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και απόφαση μητροπολίτη επί κληρονομικής διαφοράς. Θεολόγος (Θάσος).

Κ. Χιόνης, «Ἡ συμβολή τῆς ἐκκλησίας στὴν κοινωνική περίθαλψη τῶν ὀρφανῶν τῆς Θάσου κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας. Ὁ θεσμὸς τῶν ὀρφανοεπιτρόπων», στον τόμο *Ἡ Καβάλα και ἡ περιοχή της* (Πρακτικά Α' τοπικοῦ συμποσίου), Θεσσαλονίκη 1980, σ. 490-494 αρ. 1-6, σ. 495 αρ. 8-9, σ. 497-498 αρ. 12-13.

63. Πρβλ. λήμματα 941 και 1036 του παρόντος τόμου.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΡΦΑΝΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ-ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΡΦΑΝΩΝ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

1895, 30 Σεπτεμβρίου

«*Ανασυστάσης και αἰθις τῆς ἐγχωρίου ὀρφανοεπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἀπὸ τοὺς κυρίους Μανωλάκη Γεωργίου, Ἀλέξανδρον Ἰωάννου καὶ Ἀναγνώστη Οἰκονόμου ὡς γραμματέα ὑπὸ νέους ὄλως ὄρους καὶ πρόγραμμα τ.ἔ. τὰ μὲν ἀκίνητα ἵνα καταγράφονται εἰς τὸ σχετικὸν κώδικα τῆς Ὀρφανοεπιτροπῆς καὶ ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος τῶν Ὀρφανῶν, τὰ δὲ κίνητὰ ἐκποιῶνται καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν χρῆμα μετὰ τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν κατατίθεται εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας ὡς εἰς Ὀρφανικὴν Τράπεζαν πρὸς 6% ἐτησίως, ἐπὶ ἀποδείξει ἀσφαλῆ, προτιρόπονται πάντες οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ ἵνα συμμορφῶνται πληρέστατα πρὸς τὸ ἀνωτέρω πρόγραμμα τῆς ὀρφανοεπιτροπῆς, καθότι ἀφορᾷ τὴν πλήρη ἐξασφάλισιν τῶν ὀρφανῶν.*

*Ἐν Βουλγάρῳ τῇ 30ῇ Σεπτεμβρίου 1895
Ὁ Μαρωνεὶας Ἰωακείμ ἐπιβεβαιοῦ*

1046

1853-1912. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Καζαβήτι (Θάσος).

Δ. Θεοδωρίδης, «*Το αρχεῖο τῆς οικογένειας Λογοθέτη ἀπὸ το Μικρὸ Καζαβήτι τῆς Θάσου*», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 202 αρ. 15, σ. 207-208 αρ. 23-25.

1047

1854-1896. Διαθήκες. Γαλάτσι, Τσερβάριον (Ἡπειρος).

Π. Οἰκονομίδης, *Ἐλαφότοπος Ζαγορίου: διαθήκαι εὐεργετῶν καὶ ἄλλα ἱστορικὰ στοιχεῖα*, Ἀθήνα 1979, σ. 46-52 αρ. 57-58, σ. 55 αρ. 60, σ. 56-57 αρ. 62-63.

1048

1855. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Λευκάδα.

Δ. Μαλακάσης, «*Μισθώσεις οἰκοσίων ζώων (κτηνομισθώσεις)*», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 31/362-363 (1982), σ. 353-355.

1048α

1855-1857. Αναφορὲς κοινότητος, ἀπόφαση οθωμανικῶν ἀρχῶν, καταστατικὸ επαγγελματικῶν σωματείων, συμφωνία επαγγελματικῶν σωματείων. Φιλιππούπολη.

Κ. Ἀποστολίδης, «*Κῶδιξ τοῦ Νικηφόρου τῆς Ἱ. Μ. Φιλιππου-*

πόλεως (1850-1861), *Θρακικά* 15 (1941), σ. 92-94 αρ. 10-11, σ. 97-98 αρ. 13· *Θρακικά* 16 (1941), σ. 32-34 αρ. 15-16, σ. 36-38 αρ. 18-19, σ. 63-64 αρ. 27.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ «ΕΞΟΜΟΣΕΩΣ» ΑΝΗΛΙΚΩΝ

1855, 29 Ιουνίου

«Οί ύποφαινόμενοι κάτοικοι τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ δοῦλοι ὑποκλινέστατοι τῆς ὑμετέρας προσκνητῆς ἡμῖν Παναγιότητος παρουσιαζόμενοι ἐνώπιόν τῆς διὰ τῆς παρουσίας ἡμῶν ἀναφορᾶς καθυποβάλλομεν ὑπ' ὄψιν τῆς τὰ ἐξῆς παράπονά μας. Οἱ ἐντὸς τῆς πόλεως μας καὶ οἱ εἰς τὰς πέριξ κομοπόλεις κάτοικοι Ὀθωμανοὶ παραλαμβάνοντες παῖδας ἀνηλίκους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κοράσια εἰς τὰς οἰκίας των ἐπὶ λόγῳ ὑπηρεσίας, ἄλλοι μὲν ἀπὸ τοῦ δρόμου ἀρπάζοντες ταῦτα, ἄλλοι δὲ μὲ τὸν ἀπλήστους γονεῖς των συμφωνοῦντες ὡς δῆθεν νὰ τὰ περιποιηθῶσι καὶ εἰς τοὺς καιροὺς νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ὑπανδρείας των, ἐξαπατῶσι ταῦτα εἰς τὸ διάστημα τῆς παρ' αὐτοῖς διαμονῆς των μὲ λόγους καταπειστικῶν καὶ ὑποσχέσεις πολλὰς, μὲ φορέματα διάφορα καὶ φλωρία καὶ τὰ φέρουσιν εἰς τοιαύτην ἀκμὴν, ὥστε μόνον των διαφθειρόμενα ἠθικῶς δίδουσι λόγον ἐξομώσεως καὶ μολοντί ἅμα πληροφορηθῆ ὁ σεβαστὸς ἡμῶν ἀρχιερεὺς ἅγιος Φιλιππουπόλεως σπεύδει ἀμέσως καὶ καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν νὰ ἀποσπᾷ τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν, ἀποβαίνει ὅμως πάντοτε ἀδύνατος πᾶσα ἀπόπειρα, διὸ ἀμέσως προτείνει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ ἐπιτόπιον συμβούλιον, ἀλλὰ κακεῖσε παρουσιαζόμενα τὰ κοράσια καὶ τὰ παιδιά καὶ ἐξεταζόμενα ὁμολογοῦσι παρουσίαν τὸν σκοπὸν των καὶ μόλις μετ' ὀλίγας στιγμᾶς ἐξετάσεως τὰ παραλαμβάνει ὁ κατηχητῆς των καὶ ἀναχωρεῖ χωρὶς νὰ δίδῃ ἀκρόασιν καὶ προσοχὴν εἰς τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἀρχιερέως μας, πρὸ πάντων ὁ Μολᾶς καὶ ὁ Μουφτῆς, οἵτινες κατὰ τοὺς θρησκευτικῶν νόμον θεωροῦσιν ἱερὰν τὴν ὁμολογίαν τῶν ἐξομώτων καὶ δὲν δέχονται οὔτε λέξιν παρακλητικὴν. Καὶ ἐπειδὴ τὸ κακὸν τοῦτο ὁσημέραι χειροτερεῖ καὶ κατήρησεν ἀφόρητον ἡμῖν τε καὶ εἰς τὸν πολὺν λαόν, ὅστις ἀγανακτεῖ μεγάλως διὰ τὰς δυσαρέστους ταύτας πράξεις, παρακαλοῦμεν θερμῶς, ὅπως λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπώλειαν τῶν ψυχῶν εὐδοκῆσῃ νὰ ἐνεργήσῃ, οἷς τρόποις οἶδε, τὰ πρὸς θεραπείαν τούτου συντρέχοντα, καὶ θέλει εἴμεθα διὰ βίον εὐγνώμονες ἀναμνησκοντες πάντοτε τὸ καλὸν τοῦτο, ὅπερ ἐπὶ τῶν λαμπρῶν αὐτῆς ἡμερῶν ἀδιστακτικῶς παρ' αὐτῆς προσδοκῶμεν καὶ ἐποδιατελοῦμεν ...»

ΒΕΖΥΡΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ ΕΠΕΧΟΥΣΑ ΘΕΣΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ
ΑΡΧΗΓΟΥΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ (ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΒΙΑΙΑΣ «ΕΞΟΜΟΣΕΩΣ» ΑΝΗΛΙΚΩΝ)

Χ·Χ·

«Ἐπειδὴ ἐπληροφορήθημεν ἤδη ὅτι εἰς τοὺς καζάδες Κελκαντελάνι, Κράτοβα καὶ Κομάνοβα ἀρπάζονται κοράσια χριστιανῶν καὶ παραβάζονται εἰς τὸ νὰ δεχθῶσι τὸν ἰσλαμισμόν (τὸ ὅποσον τοῦτο γίνεται αἷτιον πολλῶν ἀτοπημάτων) γράφοντες τὸ παρὸν αὐλικὸν μας ἀξιοῦμεν αὐτὴν, ὅπως ἀγκαλὰ καὶ εἶναι ἀθέμιτον τὸ νὰ δεικνύεται ψυχρότης εἰς τοὺς θέλοντας νὰ παραδεχθῶσι τὸν ἀγιώτατον ἰσλαμισμόν, ἐπειδὴ ὅμως (καθὰ περιττὸν νὰ ἐξηγήσωμεν) τὸ πρᾶγμα τοῦτο, δηλαδὴ τὸ πρὸς τὴν εὐθείαν ὁδὸν φέρεσθαι, πρέπει νὰ βασιζέται εἰς συντριβὴν

καρδίας και εις ένα καθαρὸν και ἱερὸν σκοπὸν και κατὰ συνέπειαν τὸ νὰ ἐπιφέρηται βία ἀπάδει εις τὸν θεῖον νόμον και εις τὰ τοιαῦτα πράγματα πρέπει νὰ ἀποσοβῆται πᾶν εἶδος ἐναντιότητος, δι' ὅλα ταῦτα τὸντεῦθεν ἀξιοῦμεν αὐτήν, ὅπως ἐν περιπτώσει τοιούτων νὰ γίνωνται αἱ ἀποχωρῶσαι ἔρευναι και ἐξακριβώσεις κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῦ φρόνησιν και ἐμβρίθειαν και ἀφοῦ κατὰ τὸ ο ὕ σ ο ὕ λ ι και ἐ μ σ ἄ λ ι παραδιδόμενων τῶν τοιούτων διὰ τινος ἡμέρας εις τοὺς γονεῖς των ἢ εις ἓνα ἀξιόπιστον ἐπίσκοπον ἐξακριβωθῆ καλῶς τὸ πρᾶγμα, τότε, ἐὰν μὲν ἤθελεν ἀποδειχθῆ ὅτι δὲν ἐμεσολάβησε κανεὶς ἀπειλητικὸς τρόπος, ἀλλ' ὅτι οἴκοθεν εὐχαρίστως δέχονται τὸν ἰσλαμισμόν και τοῦτο ἤθελον τὸ ὁμολογήσει ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου και τοῦ μητροπολίτου, τότε νὰ ἐκτελῆται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ὁ θεῖος νόμος, ἐὰν δὲ ἐξ ἐναντίας ἤθελον φανῆ σημεῖα βίας ἢ ἀπειλαί, τότε νὰ ἀποπέμπωνται εις τὰ ἀρχαῖα. Ἐφ' ᾧ και γράφοντες στέλλομεν τὸ παρόν.

1049

1856. Προικοσύμφωνο. Κοζάνη.

Ελένη Μπλιούρα, «Ἐθιμα του γάμου στην παλιά Κοζάνη», *Δυτικομακεδονικά Γράμματα* 3 (1992), σ. 123-124.

1050

1856. Διαθήκη. Λάρισα.

Β. Σπανός, «Ἡ διαθήκη του Λαρισαίου δωρητῆ Δημητρίου Καρά (1856) (Αναφορά στα σχολεῖα της Λάρισας και της περιοχῆς της)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 22 (1992), σ. 27-30.

1050α

1856-1860. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Ἰωάννινα, Μέτσοβο.

Γ. Πλατάρης - Τζίμας, «Ανέκδοτα ἐγγράφα που αφοροῦν την εκπαίδευση στο Μέτσοβο», *Ἡπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο* 1989, σ. 175-177, αρ. 3-4.

1051

1856-1861. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Σφάκα (Κρήτη).

Μ. Καταπότης, «Σφάκα Σητείας - Ἰδιωτικά ἐγγράφα», *Μύσων* 1/3 (1932), σ. 164-166.

1052

1856-1906. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Δραμεσός, Ἰωάννινα (Ἡπειρος).

Ά. Παπαθεοδώρου, *Ἐκ Λωδώνης ἀντίλαλοι. Δραμεσιτικά (Θρησκεία - Παιδεία - Ἐνεργείται - Ἀρχεῖα - Λαογραφία κτλ.)*, Ἀθήνα 1970, σ. 78-79, 94-99, 109, σ. 111-122 αρ. 1-13, σ. 122-125, 127-129.

1053

1857. Συμφωνία συντεχνιών για την τήρηση αργιών και τους όρους απασχόλησης μαθητευομένων. Βαζαρτζίκιον (Δοβρουτσά).
Χ. Παπαστάθης, «Συμφωνητικό ἐσναφίων τοῦ Hadžioğlu Pazardžik τῆς Δοβρουτσᾶς στὰ 1857», *Μακεδονικά* 16 (1976), σ. 314.

1054

1857. Κανονισμός λειτουργίας ιδιωτικών ναών. Κεφαλονιά.
Σταματούλα Ζαπάντη (ἐκδ.), *Ίόνιον Κράτος. Ἐγχώριον Συμβούλιον Κεφαλληνίας. «Ἀρχεῖον Θρησκείας καὶ Δημόσιας Οἰκονομίας», 1817-1866*, Ἀργοστόλι 2000, σ. 68-76.

1055

1857. Υγειονομικός κανονισμός. Κεφαλονιά.
Γ. Πεντόγαλος, *Γιατροί και ιατρική Κεφαλονιάς στα χρόνια των ξενικών κυριαρχιών, 1500-1864*, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 451-453.

1056

1857. Μίσθωση έργου. Ι. Μ. Ξενοφώντος (Ἅγιον Ὄρος).
Δ. Σοφινός, «Χατζή-Ἀντώνης Λύτρας ὁ Τήνιος καὶ τὰ μαρμαρόγλυπτά του στὴ μονὴ Ξενοφώντος τοῦ Ἁγίου Ὄρους», *Τηνιακά* 3 (2005), σ. 126-127, αρ. 4.

1057

1857. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βοστίνα, Δολό (Ἡπειρος).
Ν. Ὑφαντής, *Ἡ Πωγωνιανή-παλιὰ Βοστίνα και τα κοινοτικά διαμερίσματα Δολό-Δρυμάδες-Σταυροσκιάδι. Ἱστορία-εθνογραφία-παράδοση*, Ἰωάννινα 2005, σ. 362-364.

1058

- 1857-1923. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και κωδικοποιημένες διατάξεις εθίμων. Μανδράκι, Νίσυρος.
 Μ. Λογοθέτης, «Τα κτηματολόγια της Νισύρου κατά τα χρόνια της δουλείας (1785-1945)», *Νισυριακά* 10 (1987), σ. 203-214 αρ. 1-7⁶⁴, σ. 271-273 αρ. 3-4, σ. 302 αρ. 3.

1059

1858. Μονομερής δήλωση διάζευξης από τη σύζυγο, η οποία αναλαμβάνει να προσκομίσει το διαζύγιο από τον μητροπολίτη Δημητριάδας. Ρέτσιανη Αγιάς (Θεσσαλία).
 Η. Γεωργίου, «Διαζύγιο [1858] – μισθοί δασκάλων [1862] στην τουρκοκρατία και ίδρυση κυριακού σχολείου [1896] στην επαρχία της Αγιάς», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 4 (1983), σ. 191-192.

1060

1858. Διαθήκη. Χίος.
 Ι. Κουνέλλης, «Μία διαθήκη από το Βασιλειώνικο, μνημείο ευλάβειας και αγάπης», *Φιλολογική Χίος* 9 (2002-2003), σ. 158-159.

1061

1859. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κύπρος.
 Κ. Έλεοθεριάδης, «Παλαιά έγγραφα σχετικά με την παρουσία της Ήρας Μονής Χρυσorroϊατίσσης στη Λεμεσό», *Κυπριακός Λόγος* 10/59-60 (1978), σ. 253-254, αρ. 2-3.

1061α

1859. Εμφυτευτική σύμβαση. Μυλοπόταμος (Κρήτη).
 Μ. Παπαδάκης, «Η Ή. Μονή Δισκουρίου», *Προμηθεύς ό Πυρφόρος* 23 (1981), σ. 46.

64. Το κεφ. ΙΑ' (άρθρα 54-71) έχει δημοσιευθεί στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1062. Τα κεφάλαια Ι-ΙΑ' έχουν δημοσιευθεί και από τον Ε. Ι. Καρπάθιο στην εφημερίδα *Λωδοκανησιακή Αγωγή*, φ. 73-75 του 1923.

1062

1859-1860. Αλληλογραφία, εισηγητική έκθεση και σχέδιο νόμου. Τροποποιούνται διατάξεις του Ιονίου Πολιτικού Κώδικα σχετικές με την εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή, την προίκα και την αποκλήρωση. Κέρκυρα.

— — —, *Έπίσημα έγγραφα τυπωθέντα διαταγή τῆς Γερουσίας και ἀφορῶντα τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ ἐν τῷ Ἰονίῳ κράτει ἰσχύοντος κληρονομικοῦ συστήματος*, Κέρκυρα 1860 σ. 3-68.

1063

1859-1882. Ιδιωτικά δικαιπρακτικά έγγραφα. Κλειώ (Λέσβος).

Π. Β λ ά χ ο ς, «Ίστορικά έγγραφα καὶ στοιχεῖα. Ἄρχεῖο Ἰωάννου Παρασκευᾶ (Κλειῶ Λέσβου)», *Λεσβιακὰ* 14 (1993), σ. 301-315.

1064

1860-1861. Σύμβαση «συντροφίας» και έκθεση πραγματογνωμοσύνης. Αργοστόλι (Κεφαλληνία).

Ἄ. Δ ε μ π ό ν ο ς, «Ἐπιστήμονες ὑγειονομικοὶ καὶ ἄσκηση τῆς ἰατρικῆς στὴν Κεφαλλονιά τὰ χρόνια τῆς ἀγγλικῆς προστασίας», *Παρνασσός* 22/1 (1980), σ. 130-135, αρ. 1-2.

1065

1860-1877. Πωλήσεις ακινήτων. Ταξιάρχης (Χαλκιδική).

Ε ρ α τ ῶ Ζ έ λ λ ι ο υ - Μ α σ τ ο ρ ό κ ω σ τ α, *Ταξιάρχης Χαλκιδικῆς*, *Θεσσαλονίκη* 1994, σ. 198-210, αρ. 10-16.

1066

1860-1912. Σουλτανικά βεράτια προς τους πατριάρχες Ιωακείμ Β' (1860), Διονύσιο Ε' (1887) και Ιωακείμ Γ' (1901). Εγκύκλιοι για τη σύσταση πνευματικών και μικτών εκκλησιαστικών δικαστηρίων, γενικοί κανονισμοί των ετών 1860-1862 περί διευθέτησεως εκκλησιαστικών και εθνικών πραγμάτων των ορθοδόξων, νόμοι περί συστάσεως νομαρχιών και γενικής διοικήσεως νομών, κανονισμοί επαρχιών, ιδρυμάτων και ορθοδόξων ελληνικών κοινοτήτων. Ασβεστοχώρι (Θεσσαλονίκη), Βέρροια, Βιτώλια, Βοδενά, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Κοζάνη, Κορυτσά, Κρούσοβο,

Κωνσταντινούπολη, Νάουσα, Σιάτιστα, Τύρνοβο.

Χ. Παπαστάθης (έπιμ.), *Οί κανονισμοί τών ὀρθοδόξων ἑλληνικῶν κοινοτήτων τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καί τῆς διασποράς, τ. Α' Νομοθετικῆς πηγῆς - κανονισμοί Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 43-68 αρ. 4-8, σ. 78-144 αρ. 10-15, σ. 147-394 αρ. 1-23⁶⁵.*

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΒΟΛΕΝΩΝ

1911, 17 Ιουλίου

«... Περὶ Μικτοῦ Δικαστηρίου

Ἄρθρον 43^ο. - Τό Μικτόν δικαστήριον συγκείμενον ἐκ τῆς ὀλομελείας τῆς Δημογεροντίας συνεδριάζει ἐν τῇ Τερᾷ Μητροπόλει καθ' ἑκάστην Παρασκευὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου, δικάζει πάσας τὰς ὕλικὰς ὑποθέσεις ἧτοι τὰς περὶ διαθηκῶν καί κωδικέλλων, ἀφιερωτικῶν ἐγγράφων (Βακφιέ), διατροφῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, τραχώματος καί προικός, συνεπειῶν λύσεως μνηστείας καί γάμου συμβαινούσας δι' ἀναφορᾶς· ἔτι δέ καί τὰς περὶ κληρονομίας ἐξ ἀδιαθέτου ἀλλὰ τότε μόνον ὅταν ἀμφότερα τὰ διάδικα μέρη κατ' αἴτησιν αὐτῶν ἀνενεχθῶσιν εἰς αὐτά. Ἐπίσης δικάζει περὶ νόθεσίας, περὶ κηδεμονίας καί ἐπιτροπείας καί πάσας τὰς ὕλικὰς ὑποθέσεις, ἐν αἷς ἔν τῶν διαφερομένων μερῶν τυγχάνει κληρικός ἢ πρόσωπον ἠθικόν οἶον Μονή, Ἐφορεία ναοῦ τινος, Νοσοκομείου ἢ σχολῆς καί ἐν γένει πᾶσαν ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ ἤθελε παραπέμψῃ εἰς ταῦτα. Θα δικάζῃ δέ πρωτοδίκως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπὸ 23 Τζεματζιοῦ-Γλαχίρ 1308 καί 22 Ἰανουαρίου 1306 (1891 Βεζυρικῆς ἐγκυκλίου) καί ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐθνικῶν κανονισμῶν τῶν ἐν ἰσχύει νόμων, ἧτοι τῶν κανόνων τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων καί τῶν Οἰκουμενικῶν καί τοπικῶν συνόδων τοῦ Ρωμαϊκοῦ καί Βυζαντινοῦ δικαίου, τοῦ Ἰουστιανείου, τοῦ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς καί τοῦ Ἀρμενοπούλου. Τῶν ὄρων, τῶν τόμων συγγηλίων, ὑπομνημάτων ἐγκυκλίων καί ἀποδείξεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῶν ἐπικρατούντων τοπικῶν ἐθίμων καί παραδόσεων τῆς Ἐμπορικῆς Ὀθωμ. οἰκονομίας τοῦ Παραστήματος τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καί τοῦ περὶ ἀκυρώσεως κεφαλαίου τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ὧν τὰς ἐλλείψεις συμπληροῦσιν ἐκ τοῦ Ρωμαϊκοῦ καί Βυζαντινοῦ δικαίου. Τὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου εἰσὶν ἰσόψηφα κρατεῖ δέ ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος· ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας κρατεῖ ἡ γνώμη τοῦ μέρους εἰς ὃ προστεθῆσεται ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου. Τὰ πρακτικά ἑκάστης συνεδριάσεως ὑπογράφονται ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν συνεδρίαν καί

65. Για τα υπ' αρ. 1-3 έγγραφα βλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1004, 1031, 1054 αντιστοίχως. Για το υπ' αρ. 9 έγγραφο βλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1008. Για τα υπ' αρ. 11 και 14 έγγραφα βλ. και λήμμα 1115α του παρόντος τόμου. Για τα υπ' αρ. 12-13 έγγραφα βλ. και λήμμα 1073 του παρόντος. Για το υπ' αρ. 4 έγγραφο (σ. 187-195) βλ. και λήμμα 1134 του παρόντος. Για το υπ' αρ. 6 έγγραφο (σ. 204-205) βλ. και λήμμα 1149β του παρόντος. Για τα υπ' αρ. 7-8 έγγραφα (σ. 206-213) βλ. Π. Βακουφάρης, *Οι επαρχιακοί κανονισμοί της Μητροπόλεως Πελαγονίας (1906 και 1911)*, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 5-15. Για τα υπ' αρ. 9-11 έγγραφα (σ. 214-248) βλ. και λήμμα 1123 του παρόντος. Για τα υπ' αρ. 13-14 έγγραφα (σ. 266-293) βλ. και λήμμα 1162γ του παρόντος. Για το υπ' αρ. 19 έγγραφο (σ. 325-330) βλ. και λήμμα 1118α του παρόντος.

ἐπικυροῦνται ὑπὸ τοῦ Προέδρου. Ὁ Πρόεδρος ἐκφέρει τὴν γνώμην αὐτοῦ τελευταῖον μετὰ τὴν γνωμοδότησιν τῶν διοικητικῶν μελῶν ἐρωτωμένου πρότερον πάντων τοῦ μικροτέρου τὴν ἡλικίαν συνωδὰ τοῖς νόμοις. Πᾶν ἔγγραφον ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἐν λόγῳ δικαστήριον παραπέμπεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου εἰς αὐτὸ ἀφοῦ προηγουμένως πρωτοκολληθῆ καὶ ὁρισθῆ ἡ δικάσιμος ἡμέρα ...».

1067

1861-1882. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἔγγραφα. Θάσος.

Κ. Χιόνης, «*Η πρακτική ιατρική στη Θάσο κατά την τουρκοκρατία*», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 562-563 αρ. 1-2, σ. 566 αρ. 5, σ. 569-571 αρ. 8.

1068

1861-1892. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἔγγραφα. Φλώρινα.

Ν. Λούστας, *Η ιστορία του Νυμφαίου - Νεβέσκας Φλωρίνης. Συμβολή των Νυμφαιωτῶν στην εθνική, ιστορική, οικονομική, πολιτιστική και παραδοσιακή ζωή του*, *Θεσσαλονίκη* 1988, σ. 232-233, 236-237, 255.

1069

1861-1905. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά και διαδικαστικά ἔγγραφα. Αποφάσεις κοινότητας, εκκλησιαστικού συμβουλίου και μικτού εκκλησιαστικού δικαστηρίου. Θεολόγος, Καζαβήτι, Λιμένας, Μαριές, Ραχώνι, Σωτήρας (Θάσος), Καβάλα.

Κ. Χιόνης, «*Η απονομή της δικαιοσύνης στη Θάσο κατά την τουρκοκρατία*» *Θασιακά* 5 (1988), σ. 180-190 αρ. 2-11⁶⁶, σ. 192-211 αρ. 14-32.

1070

1862. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἔγγραφα. Κισσός (Μαγνησία).

Β. Μπάκας, «*Δύο επιτροπικά χωριών του Πηλίου*», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 39 (2001), σ. 366-369, αρ. 1-2.

66. Το υπ' αρ. 4 ἔγγραφο αναδημοσιεύεται ἀπὸ τον Γ. Νάκο, «*Μια μορφή κοινοτικής – δικαστικής δικαιοδοσίας στο εθιμικό δίκαιο της Θάσου*», *Θασιακά* 7 (1990-1991) σ. 85, αρ. 7 (λήμμα 1094 του παρόντος τόμου).

1071

1863. Μαρτυρικό. Βιτώλια.

Δέσποινα Τσούρκα - Παπαστάθη, «Μια δικαστική διαφορά στο Μοναστήρι (Βιτώλια) και οι ελληνικές συντεχνίες. Ένα ανέκδοτο έγγραφο του 1863», *Ελιμειακά* 6-7 (1983), σ. 281-291.

1072

1864. Μίσθωση έργου. Λευκάδα.

Δ. Μαλακάσης, *Τὰ παλιὰ σπίτια τῆς Λευκάδας, 1850-1920*, Ἀθήνα 1982, σ. 269-282, αρ. 1-11.

1073

1864-1900. Πατριαρχικά, συνοδικά έγγραφα και εγκύκλιοι για την οργάνωση των δικαστηρίων και των εκκλησιαστικών διοικητικών επιτροπών, την ανέγερση, οργάνωση εκκλησιών, σχολείων και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, τη ρύθμιση ζητημάτων εμπραγμάτου, οικογενειακού, κληρονομικού, φορολογικού δικαίου. Κωνσταντινούπολη.

Ί. Σταυρίδης, *Συλλογή πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων, πατριαρχικῶν ἀποδείξεων καὶ ἐγκυκλίων τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας*, Κωνσταντινούπολις 1900, σ. γ-δ, σ. 1-131 αρ. 1-49, σ. 172-173 αρ. 22, σ. 182-183 αρ. 28, σ. 186-187 αρ. 32, σ. 190-222 αρ. 35-45, σ. 228-230 αρ. 49⁶⁷.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΠΕΡΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ ΕΓΓΥΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΙΕΡΕΩΝ
ΣΕ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ ΕΓΓΡΑΦΟ Η ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ

1885, 10 Σεπτεμβρίου

«ΙΩΑΚΕΙΜ

ἐλέω Θεοῦ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Κ/ΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 2112

Διεκπ. 2348

Τερώτατε Μητροπολίτα. .... ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετροιότητος κὺρ..... χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Τερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Οὐκ

67. Πρβλ. σχετ. λήμμα 1066 του παρόντος τόμου.

ἀγνοεῖ πάντως ἢ αὐτῆς ἱερότης ὅτι συμβαίνει πολλάκις ἵνα οἱ ἱερεῖς καλούμενοι παρὰ τῶν χριστιανῶν τιθῶσι τὴν ὑπογραφὴν αὐτῶν ὡς μαρτύρων ἢ ἐγγυητῶν ἐν διαφόροις ἐγγράφοις ἢ συμβολαίοις ἐπὶ παραβάσει τοῦ κ. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνος ἠθῶς διακελεύοντος «κληρικός ἐγγύας διδοὺς καθαιρεῖσθω». Διὰ τοῦτο βλέπομεν πολλάκις παρουσιαζόμενον τὸ ἀτόπημα ὅπερ οἱ θεοφόροι Ἀπόστολοι ἠθελήσαν προλαβεῖν διὰ τοῦ μνησθέντος κανόνος αὐτῶν, κλητεύεσθαι δηλονότι τοὺς ἱερεῖς ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ ὑποβάλλεσθαι ταῖς ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι νενομισμέναις διατυπώσεσιν. Εἰς πρόληψιν οὖν καὶ ἀποτροπὴν τῶν τοιούτων ἀτοπημάτων ἐγνωμεν ἀπολῦσαι τὴν παροῦσαν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν δι' ἧς ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν τῇ αὐτῆς ἱερότητι ἵνα γνωστοποιήσῃ παντὶ τῷ κατὰ τὴν θεόσωστον αὐτῆς ἐπαρχίαν ἱερῷ κλήρῳ ὅτι ἀπαγορεύεται συμφώνως τῷ προμνησθέντι ἱερῷ ἀποστολικῷ κανόνι παντὶ κληρικῷ καὶ ἱερεῖ ὑπογράφειν ἐν οἴῳδῃποτε ἐγγράφῳ ἢ συμβολαίῳ ὑπὸ τὴν ιδιότητα μάρτυρος ἢ ἐγγυητοῦ πλὴν ἐκτάκτων καὶ ἐξαιρετικῶν ὅπως τυχὸν περιστάσεων καθ' ἃς ὑπάρχει ἔλλειψις παντελῆς ἑτέρου προσώπου λαϊκοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ παρετηρήθη ὅτι ἐπ' ἐσχάτων ἐνιοὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπελάθοντο ἀτυχῶς τῆς ἀρχαίας κανονικῆς καὶ πατροπαράδοτου τάξεως τοῦ μὴ ἀναφέρεσθαι ἐπ' εὐθείας εἰς τὰς ἐνταῦθα κεντρικὰς αὐτοκρατορικὰς ἀρχὰς εἰμὴ διὰ τῶν Πατριαρχείων, εἰ δεήσει, ὅπως μὴ τὸ ἀδόκιμον τοῦτο παράδειγμα, γνωσθέν, εὔρη τυχὸν μιμητὰς, προαγόμεθα συνοδικῇ διαγνώσει ἐπιστῆσαι σπουδαίως τὴν προσοχὴν τῆς αὐτῆς ἱερότητος ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῆς εἰρημένῃς κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἧς ἡ παράβασις μεγάλην προφανῶς ἐπάγεται τὴν εὐθύνην. Εἴη δ' ἐπὶ τούτοις μετ' αὐτῆς ἡ χάρις τοῦ Κυρίου καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος ...»

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

1891, 31 Ιανουαρίου

«... Καὶ δὴ συνιστῶντες συνοδικῇ διαγνώσει τῇ αὐτῆς ἱερότητι τὴν μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστασίας μελέτην τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἰραδὲ κεκοσμημένης ὑψηλῆς ἀποφάσεως, προτρεπόμεθα καὶ παραγγέλλομεν, ὅπως αὐστηρὰν τηρήσῃ προσοχὴν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἐκάστου κεφαλαίου.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν δικαστικῶν, τὰς μὲν ἐκ μνηστείας καὶ γάμου ἀπορροεούσας (πνευματικὰς) διαφορὰς ὀφείλει διαζάγειν ἐν δικαστηρίῳ, συγκροτουμένῳ, κατὰ τὴν ἐν ἐνεργείᾳ δικονομίαν, ἐξ ἱερέων καταλλήλων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτῆς ἢ τοῦ ἰδίου ἐπιτρόπου· τὰς δὲ ἐκ τῆς διαλύσεως μνηστείας καὶ τὰς περὶ προικός, τραχώματος, διατροφῆς καὶ διαθηκῶν διαφορὰς, ἐν δικαστηρίῳ, καταρτιζομένῳ, ὡς ἀνωτέρω, ἐκ πολιτῶν τιμίων, εὐδὸλῳπτων καὶ διακεκριμένων ἐπὶ ἀκραιότητι χαρακτῆρος φροντίζουσα ἐγκαίρως τὴν καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς ἔκδοσιν ὁμοιομόρφου τύπου προικοσυμφώνου καὶ διαθήκης νομίμου καὶ συνάδοντος τοῖς ἐν τῇ ἐγκλείστῳ ὑψηλῇ ἀποφάσει καθωρισμένοις, μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων ὁδηγῶν.

Ἐπὶ δὲ τῶν σχολιακῶν ὀφείλει προσέχειν α.) ἐν τῇ ἐκλογῇ τῆς ἐφορίας, γινομένη ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτῆς, ὅπως καταρτίζεται ἐκ προσώπων τιμίων, ἀρμοδίων καὶ ἀπολαπόντων τῆς ἀγαθῆς ὑπολήψεως τῆς κοινότητος καὶ μητροπόλεως, ὑποχρέων ὄντων ἐργάζεσθαι ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτῆς, ἢ τοῦ ἰδίου ἐπιτρόπου β.) ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ προσωπικοῦ τῶν

διδασκάλων, γινομένη ἐν συνεδριάσει τῆς ἐφορίας, ὅπως ὄσιν οὗτοι οὐ μόνον εὐπαιδευτοὶ καὶ δόκιμοι περὶ τὸ διδασκαλικὸν αὐτῶν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ χρηστοί, φρόνιμοι, τέπον ἠθικότητος καὶ ὑπογραμμὸν ὑγιᾶς μορφώσεως ἑαυτοὺς παρέχοντες καὶ οὕτως ἐγκρίνειν αὐτοὺς καὶ ἐφοδιάζειν κατ' ἔτος δι' ἰδίον αὐτῆς ἐνδεικτικῶν γ.) μελετῶν ὀφείλει τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων λίαν προσεκτικῶς, ἵνα μὴ τι ὑπάρχη τὸ ἀπᾶδον οὐ μόνον τοῖς πολιτικοῖς καθεστώσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ διανοητικῇ ἀναπτύξει καὶ ἠθικῇ διαπλάσει τῆς μαθητεούσης νεότητος, καὶ ἀκολούθως ἐπικυροῦν ταῦτα, ἀναλογιζομένη τὰς εὐθύνας, ἃς μὴ φέρει ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως.

Περὶ δὲ τῶν ἱερέων οὐ χρήζει ὁδηγιῶν, γινώσκουσα πῶς δεῖ καθοδηγεῖν τὸν κληρὸν, ὥστε οὐ μόνον ἀπέχειν τῶν προκαλούντων δίκας καὶ ὅρκους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τῷ ἀγαθῷ αὐτοῦ παραδείγματι διδάσκειν ἀποχῆν· ἐν ἧ δὲ περιπτώσει τυχὸν εὐρεθῆ τις τῶν ἱερέων ὑποχρεωθείς εἰς ὀρκωμοσίαν ἢ ἐναχθεὶς εἰς δίκην, ἢ αὐτῆς Ἱερότης ὀφείλει ἐνεργεῖν συμφώνως τοῖς περὶ τούτου διαταττομένοις ἐν τῇ ὑψηλῇ ἀποφάσει μετὰ πάσης ἀκριβείας.

Ταῦτα πάντα ἀπαρεγκλίτως τηρεῖν παραγγέλλεται, καὶ προτρέπεται ὅπως ἀνακοινώσῃται καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐπαρχίαν τοὺς σωτηρίους τοῦτους θεσμούς, πρὸς οὓς ὀφείλουσιν ἀναντιρρήτως συμμορφωθῆναι πάντες, βέβαιοι ὄντες ὅτι ὁ τάναντία φρονῶν λογισθήσεται ἀντιστρατευόμενος τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Σεβαστῇ Κυβερνήσει τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος, Ὁὐ τὰ ἔτη εἶσαν ἐνδοξα, ἄνοσα καὶ πανευδαίμονα. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱερότης ...».

1074

1865. Διαθήκη. Κάλυμνος.

Ἰ. Γ ο ὑ ν α ρ η ς, «Ἰεζεκιὴλ Παπουτσίνας», *Καλυμνιακὰ Χρονικὰ* 2 (1981), σ. 52.

1075

1865-1891. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Σέρρες.

Δ. Σ α μ σ ἄ ρ η ς, *Ἡ κοινότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Σερρών ἐπὶ τουρκοκρατίας: ἱστορία, τοπογραφία, κοινοτικὸς βίος, γλωσσικὰ καὶ ἱστορικὰ μνημεῖα, ἀνέκδοτα ἐγγράφα*, *Θεσσαλονίκη* 1971, σ. 129-133 αρ. 1-5, σ. 133-134 αρ. I-II.

1076

1865-1897. Χρεωστικὰ ομόλογα. Χότσιστα.

Ἐ. Κ α ρ α κ ῖ τ σ ι ο ς, «Παλαίτυπα ἐκ Χοτσίστης (Hocisht) Κορυτσᾶς τῆς βιβλιοθήκης Σ. Θ. Μπόρτση ἢ Κράλη», *Μακεδονικὰ* 34 (2003-2004), σ. 125-126 αρ. 119-120, σ. 131-140 αρ. 131-146.

1077

1866-1910. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σαμοθράκη.

Ν. Κατσάνης, Μ. Μαργαρίτης, «Δικαιοπρακτικά έγγραφα από τη Σαμοθράκη», *Περί Θράκης* 3 (2003), σ. 229-245, αρ. 1-13.

1078

1867 (18/7). Σουλτανικό φερμάνι, το οποίο περιλαμβάνει τον «Όργανικό Νόμο» της Κρήτης, δηλαδή τις παραχωρήσεις της Υψηλής Πύλης προς τον κρητικό λαό. Κωνσταντινούπολη, Χανιά.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτον. Κρήτη. Γ. «Διάταγμα Αυτόκρατορικών. Όργανικός Νόμος τής Κρήτης»*, σ. 788-794. (= Σ. Παπαμανουσάκης (έπιμ.), «Κρητικός Κώδιξ II. Περίοδος Β': Ήμισυτονομία (1868-1898)», *Τάλως* 4/1 (1994), σ. 73-105, αρ. 168).

«... Θ'. Εντός τής έδρας τής Γενικής Διοικήσεως, εις τας Διοικήσεις και εις τας Έπαρχίας θέλουν κατασταθῆ δικαστήρια έπιφορισμένα έκαστον κατά τήν ιδιάζουσαν αυτώ άρμοδιότητα τήν εκδίκασιν τών πολιτικῶν και ποινικῶν δικῶν. Τα εντός τής έδρας τής Γενικής Διοικήσεως, εντός τών μικτῶν Διοικήσεων και Έπαρχιῶν αποκατασταθῶμενα Δικαστήρια θέλουν σύγκεισθαι εκ μελῶν χριστιανῶν και μωαμεθανῶν, εκλεγομένων υπό τών κατοίκων τών δύο θρησκευμάτων. Εν ταῖς Διοικήσεσι και εν ταῖς Έπαρχίαις τών ὁποίων ὁ πληθυσμός είναι αποκλειστικῶς χριστιανικός, τὰ δικαστήρια ταῦτα θέλουν σύγκεισθαι αποκλειστικῶς ἀπό χριστιανούς.

I. Εν τῇ έδρα τής Γενικής Διοικήσεως, ὡς και εν ταῖς Διοικήσεσι τών ὁποίων ὁ πληθυσμός είναι μικτός, θέλει ὑπάρχει εις Μεχμεμές τοῦ μουσουλμανικοῦ νόμου διά τινας ειδικὰς δίκας μεταξὺ μωαμεθανῶν. Εν τοῖς χωρίοις θέλει ὑπάρχει συμβούλιον τών γερόντων. Ὁ μωαμεθανικός και ὁ χριστιανικός πληθυσμός εκάστης Διοικήσεως θέλει ἔχει δημογεροντίας διακεκριμένας. Αἱ δημογεροντίαι αὗται θέλουν εκλέγεσθαι υπό τών κατοίκων εις τοὺς ὁποίους ἀνήκουσιν ...

II. III. Έπειδὴ οἱ κάτοικοι τής νήσου Κρήτης οὐδέποτε ἐπλήρωσαν τὸν φόρον τὸν λεγόμενον Βεργκὸν εις τὸν ὁποῖον ὑπόκεινται αἱ λοιπαὶ Έπαρχίαι τής Αυτόκρατορίας, δὲν θέλουν εἶσθαι και τοῦ λοιποῦ ἠναγκασμένοι νὰ πληρῶνωσιν εἰμὴ τὸ δέκατον, τὸν φόρον ἐπὶ τῶν οἶνοπνευμάτων, τὸν ἐπὶ τοῦ καπνοῦ και τοῦ ἄλατος, εἰσαχθέντα ἀντὶ τῆς γενομένης εκπτώσεως τῶν τελωνειακῶν δασμῶν ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς και τῆς εἰσαγωγῆς, καθὼς και τινας ἄλλους ῥητοὺς φόρους τοὺς ὁποίους ἐκπλήρωσαν πάντοτε ὡς και οἱ λοιποὶ κάτοικοι τής Αυτόκρατορίας και τῶν ὁποίων σήμερον συζητεῖται ἡ ἀναθεώρησις και τακτοποιήσις ...».

1078α

1867. Απόδειξη εισπραξής. Τεργέστη.

Μ. Μανούσακας, «Οί Έλληνες τῆς Βενετίας καί ἡ κρητικὴ ἐπανάσταση τοῦ 1866», στον τόμο *Ἀφιέρωμα στό Νίκο Σβορώνο*, τ. 2, Ρέθυμνο 1986, σ. 243, αρ. 7.

1079

1867-1876. Προικοσύμφωνα. Σμύρνη.

Ν. Καρράς, «Δύο παλιὰ προικοσύμφωνα τῆς Σμύρνης», *Μικρασιατικά Χρονικά* 14 (1970), σ. 529-532.

1080

1867-1898. Οργανικός Νόμος τῆς Κρήτης καί Συνοδευτικοί Κανονισμοί (1867/1868). Σύμβαση Χαλέπας (1878), Οργανισμός Κρήτης (1896). Προκηρύξεις τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Κρήτης καί Κρητῶν Στρατιωτικῶν Αρχηγῶν προς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου, Πρακτικά Συνεδριῶν καί προκηρύξεις τῶν ναυάρχων τῶν Μ. Δυνάμεων (1897-1898), Ανακοίνωση τῶν Μ. Δυνάμεων προς τὸν βασιλέα Γεώργιο (1898). Κανονισμοί Μικτῶν Δικαστηρίων καί Δημογεροντιῶν, Μικτῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων. Σουλτανικά Φιρμάνια. Νομοθετικά Κείμενα καί συναφείς αιτιολογικὲς εκθέσεις [Κώδικας Πολιτικῆς καί Ποινικῆς Δικονομίας (1880), Κώδικας Ειδικῆς Δικονομίας ἐπὶ οικογενειακῶν καί κληρονομικῶν δικῶν χριστιανῶν πολιτῶν τῆς Κρήτης (1880), Νόμος περὶ πολιτικῆς διατιμῆσεως ἀμοιβῆς καί ἀποζημιώσεως δικηγόρων (1881, 1892), Νόμος περὶ ὑποθηκῶν (1880), Νόμος περὶ ἐπιτροπείας καί κηδεμονίας (1881), Νόμος περὶ βελτιώσεως Οργανισμοῦ Διακαστηρίων (1892), Ψήφισμα περὶ τόκων (1880), Κανονισμοί Συμβολαιογραφείων καί Ὑποθηκοφυλακείων (1879)]. Νομοθεσία Εκλογικῆ, Αγροτικῆ, Αστυνομικῆ, Ὑγειονομικῆ, Δημοσιονομικῆ, Εἰδικῆ Ποινικῆ. Ψηφίσματα Επαναστατικῶν Γενικῶν Συνελεύσεων τῶν Κρητῶν (1878, 1889, 1895, 1897, 1898), Διορισμοί Διοικητῶν Κρήτης, Εγκύκλιοι ἐπαναστατικῶν καί διοικητικῶν ἐπιτροπῶν. Κρήτη.

Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κώδιξ II. Περίοδος Β': Ἡμιαυτονομία (1868-1898)», *Τάλως* 4/1, 2 (1994), σ. 1-717⁶⁸.

68. Για τὶς προγενέστερες ἀποσπασματικὲς ἐκδόσεις βλ. Παπαμανουσάκης, ὁ.π., σὴν ἀρχὴ καθε πηγῆς.

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ ΕΠΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ
ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

1880, 16 Απριλίου

«ΓΕΝΙΚΗ ΜΑΤΑΞΙΣ

Άρθρον 1. Υποθέσεις και διαφοραί τῶν Χριστιανῶν τῆς Κρήτης πολιτῶν ἐπὶ οἰκογενειακῶν καὶ κληρονομικῶν δικαίων ρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ παρόντος νόμου καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς ὁρισμούς αὐτοῦ διεξάγονται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ

Άρθρον 2. Οἱ ὁρισμοὶ καὶ διατάξεις τοῦ παρόντος νόμου ὁρῶσι τὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ δίκαια ἀστικοῦ δικαίου τῶν Χριστιανῶν, τὰ ὑπαγόμενα μέχρι σήμερον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Δημογεροντιῶν. Ὑποθέσεις διοικητικῆς φύσεως ὑπαγόμεναι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Δημογεροντιῶν ρυθμίζονται ὑπὸ ἄλλων νόμων. Ὑποθέσεις περὶ συνάψεως γάμων καὶ διαλύσεως αὐτῶν, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, ὑπάγονται εἰς τοὺς ἐν Κρήτῃ ἀρχηγούς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας συμφώνως πρὸς τοὺς ἐπικρατοῦντας κανόνας καὶ ἔθιμα ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς.

Άρθρο. 3. Αἱ ὑπαγόμεναι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Δημογεροντιῶν ἀστικοῦ δικαίου ὑποθέσεις εἶναι:

Αἱ περὶ μνηστείας καὶ περὶ προικός,

Περὶ πολιτικῶν τοῦ γάμου καὶ τῆς διαλύσεως αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων, ἀφορούντων τὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἀστικά δίκαια τῶν συζύγων,

Περὶ υἰότητος καὶ πατρότητος,

Περὶ ἀναγνωρίσεως φυσικῶν τέκνων,

Περὶ υἰοθεσίας,

Περὶ ἐπιτροπείας τῶν ἀνηλίκων καὶ ἀνικάνων,

Περὶ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομιῶν,

Περὶ τῶν δωρεῶν.

Άρθρο. 4. Αἱ περὶ τῶν ἀντικειμένων τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ἀναφύμεναι ὑποθέσεις ἢ εἶναι ἐποπτείας, νομιμοποιήσεως, διαχειρίσεως καὶ διευθύνσεως μὴ ἀμφισβητούμεναι, ἢ, ἐγειρομένων ἐπ' αὐτῶν διενέξεων μεταξὺ τῶν διαφερομένων, καθίστανται ἀμφισβητούμεναι καὶ ἀπαιτοῦσι δικαστικὴν λύσιν.

Άρθρο. 5. Αἱ μὴ ἀμφισβητούμεναι ὑποθέσεις οἰκογενειακῶν καὶ κληρονομικῶν δικαίων ὑπάγονται εἰς τὴν ἄμεσον τῶν Δημογεροντιῶν δικαιοδοσίαν, αἱ δὲ ἀμφισβητούμεναι ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν παρὰ ταῖς Χριστιανικαῖς Δημογεροντίαις συσταινόμενων Δικαστηρίων.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΩΝ

Άρθρο. 6. Αἱ Δημογεροντίαι συσταίνονται καὶ ἐνεργοῦσι συμφώνως πρὸς τὸν Ὀργανικὸν Νόμον τῆς Κρήτης καὶ πρὸς τοὺς λοιπούς νόμους τοὺς ἰσχύοντας ἐν τῇ Νήσῳ.

ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Άρθρο. 7. Τὰ παρὰ ταῖς Χριστιανικαῖς Δημογεροντίαις δικαστήρια εἶναι πέντε Πρωτοδικεῖα,

ἐν Ἐφετείῳ καὶ τὸ ἀνώτατον Πατριαρχικὸν Δικαστήριον.

Ἄρθρ. 8. Παρ' ἐκάστη Δημογεροντία Διοικήσεως συνιστᾶται ἐν Πρωτοδικεῖον. Τὸ Ἐφετείον ἐδρεύει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Νήσου. Τὸ δε ἀνώτατον Πατριαρχικὸν Δικαστήριον ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει ...»

ΝΟΜΟΣ

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΝΩΠΙΩΝ ΤΩΝ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

1887, 12 Νοεμβρίου

«Ἄρθρ. 1. Προκειμένον περὶ δίκης εἰς ἣν ἐνδιαφέρεται ἢ τε μουσουλμανικὴ καὶ χριστιανικὴ κοινότης ἐπαρχίας τινός, ἀμφοτέρας τὰς κοινότητας ἀντιπροσωπεύει ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων πληρεξούσιος, διοριζόμενος ὑπὸ τῶν δημάρχων τῆς ἐπαρχίας.

Ἄρθρ. 2. Ὅταν πρόκειται περὶ δίκης, εἰς ἣν ἐνδιαφέρεται μόνη ἢ μουσουλμανικὴ κοινότης ἐπαρχίας τινός, ἢ κοινότης αὕτη ἀντιπροσωπεύεται ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ὑπὸ πληρεξουσίου, ὃν διορίζουσιν οἱ μουσουλμάνοι δήμαρχοι τῆς ἐπαρχίας καὶ οἱ μουσουλμάνοι πάρεδροι τῶν δήμων αὐτῆς, ἐν οἷς ὁ δήμαρχος εἶναι χριστιανός. Προκειμένον δέ περὶ δίκης εἰς ἣν ἐνδιαφέρεται μόνη ἢ χριστιανικὴ κοινότης, αὕτη ἀντιπροσωπεύεται ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ὑπὸ πληρεξουσίου, διοριζόμενον ὑπὸ τῶν χριστιανῶν δημάρχων τῆς ἐπαρχίας καὶ τῶν χριστιανῶν παρέδρων τῶν δήμων αὐτῆς, ἐν οἷς ὁ δήμαρχος εἶναι μουσουλμάνος.

Ἄρθρ. 3. Τὴν χριστιανικὴν κοινότητα ἐκάστον χωρίου παριστῶσιν ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων οἱ χριστιανοὶ δημογέροντες αὐτοῦ, τὴν δέ μουσουλμανικὴν οἱ μουσουλμάνοι δημογέροντες. Προκειμένον περὶ δίκης εἰς ἣν ἐνδιαφέρονται ἢ τε χριστιανικὴ καὶ μουσουλμανικὴ κοινότης χωρίου τινός, ἀμφοτέρας τὰς κοινότητας ἀντιπροσωπεύουσιν ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων οἱ χριστιανοὶ καὶ μουσουλμάνοι δημογέροντες τοῦ χωρίου.»

1080α

1868-1880. Ο κανονισμὸς λειτουργίας τῆς Κοινότητος τῆς Κλεισούρας καὶ ἄλλα κοινοτικά ἐγγραφα.

Π. Βακοῦφάρης, *Ο Κώδικας τῆς Κοινότητος Κλεισούρας (1868-1880). Κοινοτικοὶ θεσμοὶ στη Μακεδονία καὶ Θράκη μετὰ τὶς μεταρρυθμίσεις τοῦ Τανζιμάτ, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 83-170.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ ΔΑΠΑΝΗΡΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ.

1869, 3 Ιανουαρίου

«Οι υποφαινόμενοι κάτοικοι Κλεισούρας παραδεχθέντες ευχαρίστως τὴν Ἱεράν πρόνοιαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Αρχῆς διὰ τοὺς ἀρραβώνας εἰς τὰς οποίας συνέβαιναν διάφορα ἀνόφελα ἐξόδα καὶ ἀποπήματα. Τοῦτο ἐνεκεν συμφώνως τῆς ἐκκλησιαστικῆς Γραφῆς καταχωρούμενα περὶ ἀρραβώνας ὅρια εἰς τὸν παρόντα κοινὸν κώδικα συνεπεῖα δε τούτων, σήμερον ἐπὶ Γενικῆς συνελεύσεως ελεῖφθη μέτρον δια τὰ ἕτερα παλαιὰ ἔθιμα τινὰ ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας ἄνω ἀφερον ἐπίσης σύστημα πολλνεξόδου καὶ ἀποπήματος. Τα τοιαῦτα δε ευχαρίστως

σήμερα άπαντες ομοφώνως καταχωρούμεν εις τον παρόντα κώδικα και όλα του λοιπού βαλθώσιν εις ενέργειαν ως εξής.

Περί αρραβώνος Κεφάλαια

- α) οι μέλλοντες να αρραβωνιασθώσιν να έχωσι την νόμιμον ηλικίαν
 β) ο αρραβών θέλει διαρκεί έως εξ μήνας ή το πολύ εν έτος και θέλουσι γίνει τα Στεφανώματα
 γ) οι αρραβώνες θέλουσι γίνεσθαι επί παρησία ενός ιερέως και δύο ή τριών προκρίτων του Μαχαλά. Συγχρόνως δε γίνει η ανήκουσα σημειώσεις.
 δ) εις τον αρραβώνα θα δίδεσθαι σημεία δακτυλίδια μόνον και ουχί άλλο τι.
 ε) τα δώρα δε επίσης εμποδισμένα παντελώς ώστε ούτε εις τον αρραβώνα ούτε μετά ταύτα.
 στ) ο Μνητήρ τότε μόνον έχει το δικαίωμα να απέλθη προς επίσκεψιν της αρραβωνηστικής του με τους συγγενείς και φίλους του, όταν θα είναι επίσημος ημέρα και ουχί χάριν διασκεδάσεως αλλά χάριν χαιρετισμού με την συνήθη προσφοράν του γλυκού ή και καφέ.

Περί γάμου Κεφάλαια

- α) η αρχή του Γάμου δηλ. το προζύμη θα γίνη ως συνήθως την πέμπτην το εσπέρας εις τας 12 ώρας χωρίς καμμίαν επίδειξιν
 β) αμφοτέρων των μερών των νεονύμφων ως και λοιπών δηλ. δευτέρα και τρίτον γάμον χρεωστούν μόνον την παρασκευήν να παρησιασθούν εις το προσδιοριζόμενον μέρος, ίνα αφού μείνωσι ελεύθεροι από τας κοινάς και Σχολειακάς ληφοδοσίας ως συνήθως καταγράφουσι λεπτομερώς τας προίκας την του χρηματικού και ενδυμάτων εις τον κοινόν κώδικα εις ον θα υπογράψωσι αμφότεροι
 γ) αι συνάξεις των ενδυμάτων της νύφης και τα συνδούκια να γίνη συμφώνως της του κώδικος καταγραφής επί παρησία του εγορίτου ιερέως εις τον οποίον θα διθώσιν τα κλειδιά των συνδουκίων και ο ίδιος χρεωσθεί την Κυριακήν το εσπέρας να τα παραδώσιν εις τους νεονύμφους.
 δ) τα χρηματικά και φαγώσιμα δώρα των ραπτάδων είναι παντελώς απηγορευμένα
 ε) επίσης απαγορευμένα και τα τα των συγγενών, φίλων και ξένων εξωτερικά δώρα εις παραμονήν και μετά του γάμου.
 στ) ο γάμος θα γίνη μόνον την Κυριακήν με παράταξιν και εις την στάλσιν της προίκας δεν θα είναι παιδιγιά με τα άλογα και ούτε θα δωροδοκούνται ως μέχρι σήμερα.
 ζ) η επίσκεψις των νεονύμφων από μέρους της νύμφης την Δευτέρα θα γίνη απλουστάτη χωρίς επίδειξιν

Περί επισκέψεων

Οι επισκέψεις εις τας εορτάς και επισήμους ημέρας σύντομαι και μόνον με προσφοράν του γλυκού ή ρακή ο δε καφές εις τας τοιαύτας ημέρας καθώς και ο καπνός είναι απηγορευμένος.

Εις τα γενέθλια

- α) εις τας επισκέψεις των γενεθλίων λαγκίτες και τράπεζαι είναι απηγορευμένα.
 β) η Βάπτισις θα γίνη όποτε θελήσουν οι οικιακοί, με την διαφοράν ότι θα καταγραφή ο Νεογενής εις τον κώδικα του Βαπτίσματος, τα σπάργαθα θα στέλνται απλά και σύντομα χωρίς επίδειξιν και μόνον με έναν άνθρωπον.

Επισκέψεις των νεονόμων

Αι επισκέψεις των νεονόμων εις την μεγάλην αποκρεάν θα γείνουν απλαί χωρίς να έχον τίποτες εις χείρας και χωρίς να δωρηθούν από κανέναν.

Τα δε παλαιά συνήθεια του τριημέρου οπού στέλνονται αι νόμφες ή άλλοι επάνω κάτω είναι πανμένα εις τα εξής, καθώς και η συνήθεια των Χριστουγέννων.

Περί νεκρών

Την ημέραν της ενταφιάσεως του νεκρού θα είναι μόνον κόληβα και κυρή αι δε τράπεζαι δεν είναι εμποδισμένοι μόνον την αυτήν ημέραν. Το δε μετά ταύτα νόμιμον έθιμον απλούν σιτάρη, κυρή και μίαν λειτουργιάν όχι άλλο τίπωτες.

Εις τον Αγιον Αθανάσιον δια να κλαύσουν αι γυναίκες δεν είναι εμποδισμένοι μόνον την ημέρα της Πεντηκοστής (ρασάλια) όχι άλλην ημέραν.

Τα δε παρετέρον οπού τρέχουν αι γυναίκες με ψωμή εις τα οσπήτια και εις τας εκκλησίας και με άλλα διάφορα φαγώσιμα και ζυμαρικά είναι ολοτελώς εμποδισμένα.

Τα εμπόδια πάντων των τοιούτων ως είρηται ενεκρίθησαν προς οφέλειαν της κοινωνίας μας Κλεισούρας, και χρεωστούμεν άπαντες κοινώς να φυλάξωμεν τας παρούσας εντολάς διότι οποιοσδήποτε ή ανήρ ή γυνή θελήση να παραβή αυτάς θέλη τιμωρηθή ως εξής.

από μεν την εκκλησιαστικήν Αρχήν με αφορισμόν και εξωκλησιασμούς, από δε των επί των κοινών υποθέσεων επιτετραμένων με πρόσθυμον ουχί ολιγώτερον των πέντε Αριθμ. 5 οθωμανικών λιρών άτινας θα δωθώσι εις το ταμείον της Σχολής.

Κλεισούρα τη 3 Ιανουαρίου 1869 ...»

1081

1869-1875. Προικοσύμφωνα. Κως.

Η. Καραναστιάσης, «Τὰ προικοσύμφωνα», *Κωακά* 2 (1981), σ. 163-177, αρ. 1-15.

1082

1869-1878. Έγγραφα οργάνωσης και λειτουργίας Δημογεροντίας Διδυμοτείχου.

Γ. Εύθυμιου, «Συμπληρωματικά για την Δημογεροντία Διδυμοτείχου», *Αρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ, Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ* 20 (1955), σ. 38-39, 41-42, 44-47, 271-272.

1083

1869-1879. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σαμοθράκη, Σωζόπολη.

Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, *Συντεχνίες και επαγγέλματα στη Θράκη 1685-1920*, Αθήνα 1985, σ. 89-90, 210-211.

1084

1870. Διαθήκη. Σιάτιστα (Μακεδονία).

Γ. Μ π ό ν τ α ς, «Μία διαθήκη με δωρεές στη Σιάτιστα», *Μακεδονική Ζωή* 199 (1982), σ. 35.

1085

1870. Συμφωνητικό πρόσληψης δασκάλου. Ιωάννινα.

Σ. Μ π έ τ τ η ς, «Βασίλειος Τσίμας, διδάσκαλος τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς», *Ἡπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο* 24 (2005), σ. 143-144.

1086

± 1870-1874. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Αγιάσος (Λέσβος).

Δ. Σ κ λ ε π ά ρ η ς, «Δύο συναφή έγγραφα», *Λεσβιακὰ* 10 (1987), σ. 264-265.

1087

1870-1909. Ιδιωτικά δικαιопρακτικά έγγραφα. Πωγώνι (Ἡπειρος).

Κ. Κ ω σ τ ο ύ λ α ς, *Οι ραφτάδες των Ρομπατών Πωγωνίου και τα "ράφτικα"*, μια επαγγελματική γλώσσα, Ιωάννινα 2007, σ. 102-103, 117-144, 152-155.

1088

1871. Προικοσύμφωνο. Συκή (Θεσσαλία).

Α. Ζ ά χ α ρ ο ς, «Ένα προικοσύμφωνο του 1871 από τη Συκή του Πηλίου», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 46 (2004), σ. 286-288.

1089

1872. Μίσθωση ακινήτων. Μεταξοχώρι (Θεσσαλία).

Δ. Ἄ γ ρ α φ ι ώ τ η ς, «Ἀνέκδοτα έγγραφα ἀπὸ τὸ Μεταξοχώρι τῆς Ἀγιάς», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 3 (1982), σ. 56-58.

1090

1872. Σύσταση κοινότητας. Τουλτσέα.

Δ. Κ ο ν τ ο γ ε ώ ρ γ η ς, «Σύσταση και οργάνωση ελληνικῶν κοινοτή-

των στη Ρουμανία. Η περίπτωση του Τζιουρτζιού και της Τουλτσέας (β' μισό 19^{ου} αι.), *Μνήμων* 28 (2006-2007), σ. 233-238.

1090α

1872-1876. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διοικητικά έγγραφα. Λευκωσία, Σμύρνη.

Χ. Παπαδόπουλος, «Ανέκδοτα έγγραφα περί τῶν σχολείων τῆς Λευκωσίας κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 20 (1956), σ. 178 αρ. 107, σ. 186 αρ. 115· *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 23 (1959), σ. 234 αρ. 160.

1091

1872-1899. Προικοσύμφωνα. Κουμβίον, Ραιδεστός.

Εὐφροσύνη Ἀσανάκη, «Ανέκδοτα προικοσύμφωνα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας καὶ κρίσεις τινές ἐπ' αὐτῶν», *Θρακικά* 2 (1979), σ. 221-226 αρ. Α1-Α6, σ. 227-231 αρ. Β1-Β5.

1092

1873. Καταστατικό σωματείου. Θάσος.

Α. Καραθανάσης, Ι. Μπάκας, «Θασιακά εκπαιδευτικά», *Θασιακά* 10 (1996-1997), σ. 340-341.

1093

1873-1874. Κοινοτικές αποφάσεις. Μονοδένδρι (Ήπειρος).

Σ. Θεοδώρου, «Ενθυμήσεις καὶ ἄλλα παλαιογραφικὰ ἔγγραφα τῆς περιοχῆς Μονοδενδρίου», *Ήπειρωτικὴ Ἔστια* 28/323-324 (1979), σ. 215-216.

1094

1873-1881. Κοινοτικές αποφάσεις. Καζαβήτι (Θάσος).

Γ. Νάκος, «Μια μορφή κοινοτικῆς – δικαστικῆς δικαιοδοσίας στο εθιμικό δίκαιο τῆς Θάσου», *Θασιακά* 7 (1990-1991), σ. 81-89, αρ. 1-11α⁶⁹.

69. Βλ. καὶ λήμμα 1069 του παρόντος τόμου, σημ. 66.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ «ΠΡΟΕΣΤΟΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑΣ» ΘΕΣΟΥ ΣΧΕΤΙΚΗ
ΜΕ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΣΩΜΑΤΙΚΩΝ ΒΛΑΒΩΝ

1873, 29 Δεκεμβρίου

«Ἄ ν α ξ ι ς

Ἀναφερθῆσα ἡ παππαδγιά παππα Δημητρίου εἰς τὸν Σούμπασιν περὶ τὸν ἀδελφόν του Δημητράκη, ὅτι τὴν ἔδιρεν εἰς τὸ Κώστα τὸ ὀσπίτιον ἔμπροσθεν μαρτύρων οἱ ὁποῖοι ἐπροσκάλεσθησαν καὶ ἐξετάσθησαν ἂν τὴν ἔδιρεν ἢ ὄχι.

(Μαρτυρ.) Οἱ μάρτυρες ἔμαρτύρισαν κατὰ ἀλήθειαν ὅτι τὴν ἔδιρεν.

(Πρόσκλησ.) Ὁ Σούμπασις κατὰ διαταγῆς τῆς διοικήσεως ἐπροσκάλεσεν τὸν προεστῶτα καὶ προκρίτους διὰ νὰ δικάσουν τὴν ὑπόθεσιν ὡς πρέπει καθὼς ἄντικρος φέρεται ἡ ἀπόφασις.

Καζαβίτιον Παπαῖ Μαχαλάς τῆ 29 Δεκεμβρίου 1873

Ἀ π ό φ α σ ι ς

(Ἀπόφ.) Διὰ τὸ ξύλον τὸ ὁποῖον ἔδιρεν ὁ ἄνω Δημητράκης τὴν παπαδγίαν ἐνεκρίθη εὐλογον συμφόνως τοῦ Προεστοῦ, Σούμπασι καὶ προκρίτων διὰ νὰ καθίσῃ φυλακὴν ἡμέρας ἕξ ἀρ. 6.

(Τζιζὰς) κατὰ διαταγὴν τοῦ βέη ἐφένδου μας ὁ τζιζὰς εἶναι μίαν λίραν τὴν πρώτην φορὰν τὴν δὲ δευτέραν καὶ τὴν τρίτην ἀναλόγως ἀλλ' ἐπειδὴ ἐσυσκεύθημεν ὡς καταλλιότερον τὸ μέσον τοῦτο ἐπειδὴ εἶναι πρώτη φορὰ ἀπεφασίσαμεν διὰ νὰ δώσι ὁ ἄνω Δημητράκης εἰς τὸν Σούμπασιν μόνον τὸ ἀγιακτιρίκη καὶ μετὰ τὴν ἀποπλήροσιν τῶν ἕξ ἡμερῶν φυλακῆς χρωστεῖ ὁ Σούμπασις νὰ ζιτίσῃ ἕναν ἀξιόπιστον ἐγγυιτὴν μὲ ἐνγκήσιν γραπτὴν ἵνα μὴ πράξῃ τὸ τοιοῦτον ἄλλοτε. διὸ ἔγινεν τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ προεστοῦ καὶ προκρίτων καὶ κρατῆται αὐτὸ ἐν καιρῷ συζιτίσεως ...».

1095

1873-1885. Κοινοτική ἀπόφασις καὶ ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα.

Θάσος.

Ν. Τσιλογεώργης, «Ἡ μονὴ Φιλοθέου καὶ το μοναστήρι του Μιχαήλ Αρχαγγέλου στο Θεολόγο», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 504-511, αρ. 2, 4-8.

1096

1873-1909. Ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα καὶ κοινοτικός κανονισμός.

Ικαρία.

Γ. Γιαγουρτάς, *Ἡ οικονομικὴ ζωὴ τῆς Ικαρίας ἀπὸ τα μέσα του 19^{ου} ὡς τα μέσα του 20^{ου} αἰῶνα. Ἡ παραγωγὴ καὶ ἐμπορία τῆς σταφίδας*, Ἀθήνα 2004, σ. 126-127, 243-244, 336-349.

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ
ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

1873, 24 Σεπτεμβρίου

«Συμφωνητικόν

Σήμερον η Κοινότης της Νήσου Ικαρίας των τριών τμημάτων, Φαναρίου, Μεσαρίας και Περαμερίας, οικιοθελώς και απαραβιάστως συμφωνίσαμεν ως εξής.

α: διά τα μεταλλεία τα οποία ευρέθησαν εις την περιφέρειαν του τμήματος Φαναρίου ή του λοιπού θέλουσιν ευρεθούσιν, διά τα οποία συνεφωνίσαμεν οι ιδιοκτήται των Μεταλλούχων αγρών και οι κάτοικοι Φαναρίου με τον Κύριον Αριστοτέλην Μ. Φοντριέρ διά την από 20 Ιουλίου 1873 ενεστώτος έτους παραδεχόμεθα οι κάτοικοι Φαναρίου το δικαίωμα του κοινού μας το οποίον παραχωρεί ο Κ. Α.Μ. Φοντριέρ, καθώς και εις το σχολείον να διανεμόμεθα με τα τμήματα εις τρία ίσα μερίδια παραδέχονται δε η Μεσαρία και η Περαμερία την Συμφωνίαν του συμβολαίου μεταξύ του Αριστοτέλη Μ. Φοντριέρ εκτός του δικαίωμα και της Μονής.

β: Όσος εργατικός λαός εξακολουθούσιν εις την εργασίαν των Μεταλλείων να είναι ισάριθμοι και από τα τρία τμήματα, καθώς και όταν αρχήσῃ η εργασία να έχουσιν έκαστον τμήμα γραμματικόν και κανταρζή.

γ: οι λογαριασμοί των κανταριών των εξαχθέντων Μεταλλείων θα είναι υπ' όφιν άλλης της Νήσου.

δ: εις όποιον μέρος ήθελε ανακαληφθή Μεταλλείον άλλη η Νήσος να έχει το δικαίωμα το τοπικόν καθώς και το σχολείον.

ε: εάν ήθελε το εν τμήμα να αδική το άλλον τμήμα διά την κοινήν ωφέλειαν θέλει πληρώσει την ζημίαν εις το αδικούμενον τμήμα, όσα απαιτήσῃ καθώς και τα έξοδα του δικαστηρίου αν ήθελε συμβούν.

Εις ένδειξιν συνετάχθησαν τρία όμοια ίνα ισχύουσιν εν παντί κριτηρίω ...».

1097

1874-1875. Επιβολή και άρση αφορισμού. Πρέβεζα.

Φ. Βι τ ά λ η ς, «Αφορισμού έπιβολή και λύση υπό του Άρτης – Πρεβέζης Σεραφείμ Α΄», *Ήπειρωτικό Ήμερολόγιο 1988*, σ. 174-176.

ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΣΥΜΒΙΩΣΗ ΖΕΥΓΑΡΙΟΥ

1875, 22 Μαρτίου

«Αϊδεσιμώτατοι Ιερείς οί ψάλλοντες έν ταίς Ιεραίς Έκκλησίαις του καθ' ήμῶς Ναχαέ της Λάμπαρης, τίμιοι Πρόκριτοι και Μουκτάριδες και λοιποί εδλογημένοι Χριστιανοί, τέκνα ήμῶν έν Κυρίω αγαπητά, χάρις ειη ύμιν άπασι και ειρήνη παρά Θεου.

Έπειδή έφθασεν εις τας άκοάς ήμῶν, ότι ο εις τό χωρίον Λιμπόχοβον κατοικῶν Σπῦρος ... καταφρονήσας και τας ποινάς άς κατ' έγκρισιν έκκλησιαστικήν έλαβε, καθειρωχθείς εις τας φυλακάς ού μικρόν χρονικόν διάστημα, άθετήσας τας συμβουλάς επί τέλους της Μητρος Έκκλησίας και τούς θείους και ιερούς Έκκλησιαστικούς θεσμούς εις ούδέν λογισάμενος και καταπατήσας άσυστόλως πάντα θεϊον και ανθρώπινον Νόμον συζή πάλιν άθοφόβως

καὶ κτηνωδῶς, ὡς εἰς τέταρτον παράνομον γάμον, μετὰ τῆς φανερᾶς μοιχαλίδος τῆς ἐκ χωρίου Καμαρίνης ὀρμωμένης θυγατρὸς τοῦ ... συμφθειρόμενος μετ' αὐτῆς καὶ συνασελγαινῶν πρὸς κοινὸν σκάνδαλον τῶν Χριστιανῶν. Ἐπειδὴ οἱ ἄτακτοι καὶ παράνομοι δέον παιδεύονται εἰς παραδειγματισμὸν καὶ ἐτέρων κακοήθων καὶ φθορέων τῆς κοινωνίας, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον λέγοντα «παιδεύετε τοὺς ἀτάκτους, ἵνα μὴ ὑπεραίρωνται» καὶ ἐπειδὴ οὗτος ὁ ἀνωτέρω ἀσέμνος καὶ παρανόμως συζῶν μετὰ τῆς ὁμοίας αὐτῷ ἀσέμνου γυναικός, οὐ μόνον σκανδαλίζουσι τοὺς Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ θεῖον Νόμον καὶ Ἐκκλησίαν καὶ Μητρόπολιν περιφρονεῖ, οὐδὲ τὸν Παντεπόπτην καὶ Νομοδότην Θεὸν φοβεῖται, οὐδὲ τοῖς ὁμοίοις ἀνθρώποις καὶ ἀδελφοῖς Χριστιανοῖς ἐντρέπεται, διὰ τοῦτο ἔγνωμεν, πρὸς διάσωσιν τοῦ Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ποιμνίου, ἵνα ἐκτοξεύσωμεν κατ' αὐτῶν τῶν ἀπειθῶν καὶ παρανόμων τὰ τόξα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν. Καὶ δὴ ἀμφότεροι οὗτοι ὁ τε Σπῦρος ... καὶ ἡ μοιχαλὶς ..., ὡς ἀθεόφοβοι, παράνομοι καὶ ἀπειθεῖς, ὑπάρχουσιν ἐξωκλησιασμένοι καὶ δεδιωγμένοι τῶν θείων τῆς Ἐκκλησίας περιβόλων, ὡς φωραλέα πρόβατα, καὶ πάσαις ταῖς Πατρικαῖς καὶ Συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνοι. Μηδεὶς δὲ Τερδὸς τολμήσει ἢ ἀγιάσαι, ἢ εὐλογῆσαι, ἢ θυσιάσαι, ἢ ἀντίδωρον δοῦναι, ἢ τις τῶν Χριστιανῶν συνομιλῆσαι μετ' αὐτῶν, ἢ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν ἀπελθεῖν, ἢ συνεργασθῆναι, ἢ συμπροσενχηθῆναι, ἢ συνοδοιορῆσαι, ἢ συγκαθῆσαι ἢ συναλλαγὰς ποιῆσαι. Ὁ γὰρ συνένοχος αὐτοῖς δείκνυται καὶ συνεργάτης τῆς ἁμαρτίας καὶ ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ποιναῖς καὶ ἀραῖς ὑπεύθυνος. Ὑμεῖς μὲν οὖν, ὡς Χριστιανοὶ εὐσεβεῖς καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐπειθῆ τέκνα, ποιήσατε ὡς ὑμῖν ἐντελλόμεθα καὶ μὴ ἄλλως, προσέχοντες καλῶς ἵνα μὴ ἐξ ἀπάτης ἢ δόλου ὑποπέσητε εἰς ἐξουθένωσιν, ὃ μὴ γένοιτο! τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν διατάξεων.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ τῆ 22α 1875,

ἐν Πρεβέζῃ.

† Ὁ Ἄρτης καὶ Πρεβέζης ΣΕΡΑΦΕΙΜ».

1098

1874-1904. Ἰδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα καὶ δικαστικὲς αποφάσεις.

Θεολόγος, Κάστρο (Θάσος), Καβάλα, Κομοτηνὴ.

Λ. Κ ο ε μ τ ζ ό π ο υ λ ο ς, «Ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης στη Θάσο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐξέγερσης τῶν κατοίκων τῆς κατὰ τῆς αἰγυπτιοκρατίας (1894-1905)», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 286-288 αρ. 1-2, σ. 289 αρ. 4, σ. 290-293 αρ. 6-8, σ. 294 αρ. 10, σ. 296 αρ. 12, σ. 299 αρ. 14.

1099

1875-1885. Μισθώσεις ἐργασίας. Θάσος.

Σ. Κ ε κ ρ ί δ η ς, «Λαϊκὲς πρωτοβουλίες στη Θάσο κατὰ τὸν 19^ο αι.», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 244-247, αρ. 1-2.

1100

1875-1886. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μυτιλήνη.

Κ. Οϊκονομόπουλος, «Λεσβιακά νομικά έγγραφα κατά την τουρκοκρατία», *Λεσβιακά* 8 (1983), σ. 126-139.

1101

1876-1893. Κανονισμός ορθόδοξης κοινότητας Ρόδου.

Γ. Βεργωτής, «Ἡ ἴδρυση τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Ρόδου καὶ οἱ κανονισμοὶ τῆς (1876-1930)», *Δωδεκανησιακά Χρονικά* 11 (1986), σ. 238-250.

1102

1877-1897. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο και κοινοτική απόφαση. Θάσος.

Θ. Τσίμας, «Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴν τουρκικὴ στὴν ἐλληνικὴ δικαιοσύνη. Ἀγωγές Θασίων στα πρώτα ἐλληνικά δικαστήρια», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 664-667, αρ. 2-4.

1103

1878 (9/11). Σουλτανικό φερμάνι με το οποίο επικυρώνονται οι τροποποιήσεις που επιφέρει η Σύμβαση της Χαλέπας στον «Όργανικό Νόμο» Κρήτης του 1867. Κωνσταντινούπολη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτον. Κρήτη. Ε'. «Ἡ ἐν Χαλέπα Σύμβασις. Ὑψηλὸν Ἀυτοκρατορικὸν Φερμάνι»*, σ. 795-799 (= Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κώδιξ II. Περίοδος Β': Ἡμιαυτονομία (1868-1898)», *Τάλως* 4/1 (1994), σ. 107-111, αρ. 169· πρβλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1067).

«... Ἄρθρον 7. Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία θέλει εἶσθαι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς. Τὰ δικαστήρια μένουσιν ὡς καὶ πρότερον, ἐὰν ὅμως ἡ Γεν. Συνέλευσις ἤθελε δυνῆθαι νὰ ἐξεύρη σχέδιον προσφορότερον διὰ τε τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἀπονομήν τῆς δικαιοσύνης, δύναται νὰ ὑποβάλλῃ τοῦτο εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Ὑψ. Πύλης ...

Ἄρθρον 9. Ἡ γραφικὴ ἐργασία ἐν γένει ἐν τῇ Νήσῳ θέλει ἐκτελεῖσθαι εἰς ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας, ἐπομένως αἱ ἀποφάσεις καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ἐν αὐτῇ Συμβουλίῳ καὶ Δικαστηρίῳ θέλουσιν συντάττεσθαι καὶ εἰς τὰς δύο γλώσσας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι λαλοῦσι συνήθως τὴν Ἑλληνικὴν, αἱ συζητήσεις ἐν τῇ Γεν. Συνελεύσει καὶ τοῖς Δικαστηρίοις θὰ γίνωνται ἑλληνιστί ...».

1104

1879. Διαθήκη. Σάμος.

Μ. Μανούσας, «Τὰ ἔγγραφα τῶν Χορτάτσηδων τῆς Σμύρνης (Συλλογή Whittall)», *Μικρασιατικά Χρονικά* 10 (1962), σ. 66-67, αρ. 28.

1105

1879. Πατριαρχική απόφαση υπέρ της διαφυλάξεως της ακινήτου περιουσίας ενοριακῶν μονῶν υπό τη διαχείριση της κοινότητος Καλύμνου. Κωνσταντινούπολη.

Ι. Χαλκίτης, «Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμονος Καλύμνου. Υπόθεση Νικολάου Καλλισπέρη», *Καλυμνιακά Χρονικά* 5 (1985), σ. 259-260, σημ. 10.

1106

1879. Πρακτικό γενικής συνέλευσης με το οποίο υποβάλλεται ο αναθεωρημένος κανονισμός της ελληνικής κοινότητος Θεσσαλονίκης.

Π. Βακουφάρης, «Ο αναθεωρημένος κανονισμός της ελληνικής κοινότητος Θεσσαλονίκης του 1874 και οι διενέξεις των κοινοτικών αρχόντων», *Θεσσαλονίκη* 3 (1992), σ. 174-178.

1107

1880. Μίσθωση αγροτικού ακινήτου. Μπουργκάς.

Σ. Μουζάκης, «Μαρτυρίες για τον ελληνισμό της Ανατολικής Ρωμυλίας. Έγγραφα του 19^{ου} αιώνα», *Τετράμηνα* 54-55 (1994-1995), σ. 4037.

1108

1880-1882. Επισκοπικές αποφάσεις διαζυγίου. Κρήτη.

Δ. Γκίνη, «Ένδεκα επισκοπικαὶ ἀποφάσεις διαζυγίου ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τουρκοκρατίας», *ΕΕΒΣ* 25 (1955), σ. 123-126.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΕΡΙ ΛΥΣΕΩΣ ΓΑΜΟΥ ΛΟΓΩ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ
ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ. Η ΕΝΑΓΟΥΣΑ ΟΜΟΛΟΓΕΙ ΤΗ ΜΑΠΡΑΞΗ
ΤΟΥ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΛΙΓΑΜΙΑΣ

1880, 19 Μαΐου

«... Παρουσιασθεῖσα πρὸς ἡμᾶς ἡ Δ. τοῦ Σ. ἐκ τοῦ χωρίου Μάλλαις ἐδήλωσεν ὅτι ὁ

σύζυγος αὐτῆς *M.* τὴν ἐγκατέλειπεν ἐπὶ δλόκληρον πενταετίαν, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ κατεσώτευσεν ἅπασαν αὐτοῦ τὴν πλοσίαν περιουσίαν, χωρὶς νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτήν, οὐδὲ ἐλάχιστόν τι τροφιμὸν ἢ φόρεμα νὰ δώσῃ αὐτῇ ἢ τοῖς τέκνοις του, ὅτι ἀγανακτήσασα ἔνεκα τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ ἀπελπισθεῖσα συνεζεύχθη ἕτερον πρὸ δύο ἐτῶν, μεθ' οὗ καὶ ἐγέννησεν ἕτερα δύο παιδιά καὶ ὅτι μετὰ τοῦ τελευταίου ζῶσιν ἐν ἀρμονίᾳ μεγάλη καὶ τὰ ἰδιαιτέρα αὐτῆς τέκνα οὗτος διατηρεῖ ἀγογγύστως ὡς καὶ τὰ ἰδικά του. Ταῦτα ἐξετάσαντες καὶ εὐρόντες ἀληθῆ, ἐδώκαμεν αὐτῇ τὸ διαζύγιον ... ».

1109

1880-1886. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Πάπιγκο, Χιονάδες (Ἡπειρος).

B. Σκούρτης, «Προίκα καὶ προικοσύμφωνα», *Ἐκ Χιονάδων* 8 (2005), σ. 33-34.

1110

1882-1888. Αποφάσεις πνευματικού δικαστηρίου Ἱεράς Μητροπόλεως Γρεβενῶν. Κωνσταντινούπολη.

Σ. Σιγάλας, *Ὁ κώδικας ἀλληλογραφίας τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν Κυρίλλου (1874-1888). Τὰ Πρακτικά τῆς Δημογεροντίας καὶ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου (1882-1887). Συμβολὴ εἰς τὴν τοπικὴν ἱστορίαν τῆς ἱεράς μητροπόλεως καὶ τῆς περιοχῆς Γρεβενῶν*, Γρεβενά 2004, σ. 382-508 αρ. 1-144, σ. 517-543 αρ. 148-161.

1110α

1882-1905. Συμβολαιογραφικὲς πράξεις. Ἡράκλειο.

N. Χριστινίδης, «Ἀνοικοδομήσεις κατεστραμμένων ναῶν καὶ καμπαναριῶν στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας εἰς τὴν περιοχὴ Ἡρακλείου», στον τόμο «Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη». *Χαριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου*, Ἡράκλειο 2001, σ. 705-739, αρ. 1-22.

1111

1883. Προικοσύμφωνο. Λιαρίγκοβη (= Αρναία) (Χαλκιδική).

Μαυρουδῆ Παπαθανασίου, «Προικοσύμφωνα», *Χρονικά τῆς Χαλκιδικῆς* 33-34 (1978), σ. 96.

1112

1884. Αφιέρωση. Καρυαί (Άγιον Όρος).

Μ. Βαρθολομαίου, «Έγγραφα και χειρόγραφα τῆς ἱεραῖς σκῆτης τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος στὸ Ἅγιο Όρος», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 83/783 (2000), σ. 517-518, αρ. 14.

1113

1885-1893. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μυτιλήνη.

Α. Κουτσαμάνης, «Τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα συνταγμένα κατὰ τὴ χρυσή εποχή τῆς τουρκοκρατούμενης Μυτιλήνης», *Αἰολικά Χρονικά* 6 (2004), σ. 32-43.

1114

1885-1911. Προικοσύμφωνα. Ἰωάννινα.

Μαίρη Κωστῆ, *Προικοσύμφωνα ἐν τῷ κώδικι τῆς Ἱ. Μ. Ἰωαννίνων 1885-1914*, Ἰωάννινα 2005, σ. 69-466.

1115

1886-1903. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Κριμίνι (Μακεδονία).

Φ. Παπανικολάου, «Ὁ γάμος στὴ δυτικὴ Μακεδονία», *Λαογραφία* 19 (1960), σ. 185-187.

1115α

1887-1901. Σουλτανικοί ορισμοί. Κωνσταντινούπολη.

Β. Σταυρίδης, *Οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι 1860-σήμερον*, τ. Α', Θεσσαλονίκη 1977, σ. 117-127, σ. 265-271, σ. 333-334⁷⁰.

ΣΟΥΛΤΑΝΙΚΟ ΒΕΡΑΤΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΙΩΑΚΕΙΜ Γ'

1901, 29 Ἰουνίου

«Μετάφρασις τοῦ ὑψηλοῦ Βερατίου τοῦ Χορηγηθέντος τῇ 26 Ρεβίουλεββὲλ 1319 ἤτοι 29 Ἰουνίου 1901 τῇ Α.Θ. Παναγιότητι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωακείμ τῷ Γ' ... Ἐν ταῖς συζεύξεσι καὶ διαζεύξεσι καὶ λοιπαῖς μεταξὺ δύο χριστιανῶν ἀναφνομέναις θρησκευτικαῖς διαφοραῖς ἀναμειγνέσθω μόνον ὁ Πατριάρχης ἢ οἱ ἐπ' αὐτοῦ δι' ὑψηλοῦ Μου Βερατίου διοριζόμενοι Μητροπολίται, Αρχιεπίσκοποι, Ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἐπίτροποι

70. Πρβλ. σχετ. καὶ λήμμα 1066 τοῦ παρόντος τόμου.

αὐτῶν μηδεὶς δὲ τῶν Καδήδων, τῶν Ναϊπηδων ἢ καὶ ἄλλος παρὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος ἐπεμβαινέτω καὶ παρενοχλείτω καὶ ὑποβαλλέτω εἰς πρόστιμον, ὅταν οὗτοι συμβιβάζωσι τοὺς διαφορομένους καὶ ὅταν πρὸς ἐξακριβώσιν τοῦ πράγματος ἐπιβάλλωσιν ὄρκον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ παιδεύωσι διὰ τοῦ καλουμένου ἀφορισμοῦ.

Οἱ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἱερεῖς, ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ ἀδείας αὐτῶν, μὴ τελείτωσαν παρανόμους γάμους...

Πᾶν ὅ,τι Μητροπολίται, Ἀρχιεπίσκοποι, Ἐπίσκοποι, κληρικοί, καλόγηροι, καλογραφαὶ καὶ λοιποὶ, ἀποθήσκοντες, ἤθελον διαθέσει κατὰ τὸ θρησκευμα αὐτῶν εἰς ἐκκλησίας, πτωχούς, Πατριάρχας, Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους αὐτῶν, ἢ διαθήκη αὐτῶν ἔστω ἐκτελεστή καὶ ἔγκυρος, λαμβανέσθω δὲ ὑπ' ὄφει διὰ τοῦ σερεῖ ἢ μαρτυρία τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν μαρτύρων συνωδὰ τῇ θρησκευτικῇ αὐτῶν τάξει.

Ἐάν τις ζῶν διαθέσῃ τι ὑπὲρ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἀρχιεπισκόπου, Ἐπισκόπου, πτωχῶν, ἐκκλησίας, σχολῆς καὶ νοσοκομείου αὐτῶν καὶ ἀκολούθως ἀποθάνῃ, τὸ διατεθὲν λαμβανέσθω παρὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ τῇ ἀδείᾳ τοῦ σερεῖ.

Ἐπίσης λαμβανέσθωσαν παρὰ τῶν κληρονόμων τὰ τέλη ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τὰ λεγόμενα «παρρησία καὶ πρόθεσις».

Ὅταν τις διαθέσῃ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰς Ἐκκλησίας καὶ Μονάς, Πατριάρχην καὶ Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκοπὰς, σχολὰς καὶ νοσοκομεῖα, λαμβανέσθω τοῦτο παρὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ τῇ ἀδείᾳ τοῦ σερεῖ...

Μηδεὶς Ρωμαῖος ἐξαναγκαζέσθω ὅπως ἐξομώσῃ ἄκων ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ τις ἐπιθυμῶν πράγματι νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν, ἐνεργείσθωσαν τὰ δέοντα κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τάξιν.

Μηδεὶς ἐπεμβαινέτω εἰς τὰς ἀμπέλους, τοὺς κήπους, τὰς ἐπαύλεις, τοὺς ἀγρούς, τὰ λειβάδια, τὰς πανηγύρεις, τὰς μονάς, τὰ ἀγιάσματα καὶ τοὺς μύλους τῶν ὑπὸ τὴν Πατριαρχικὴν δικαιοδοσίαν ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ εἰς τὰ πράγματα, καὶ θερέμματα τὰ ἀφιερωμένα εἰς τοὺς παραπλησίους οἶκους, ἐργαστήρια καὶ ἄλλα ἐθνικὰ κτήματα αὐτῶν, ἀλλὰ διαμενέτωσαν ταῦτα ὑπὸ τὴν κατοχὴν καὶ νομὴν αὐτῶν ὡς ἀνέκαθεν ...»

1116

1888-1898. Αποφάσεις ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου καὶ ιδιωτικὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα. Γρεβενά, Κωνσταντινούπολη.

Σ. Σιγάλας, Ὁ κώδικας ἀλληλογραφίας τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν Κλήμεντος (1888-1896) μετὰ παραρτήματος διαθηκῶν (1893-1896) καὶ πρακτικῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου (1889-1896). Συμβολὴ στὴν τοπικὴ ἱστορία τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως καὶ τῆς περιοχῆς Γρεβενῶν, Γρεβενά 2004, σ. 53 ἀρ. 56, σ. 73 ἀρ. 82, σ. 236 ἀρ. 346, σ. 270 ἀρ. 394, σ. 282 ἀρ. 405, σ. 339-353 ἀρ. 1-5, σ. 355-365 ἀρ. 1-4, σ. 366-371 ἀρ. 7-10, σ. 374-380 ἀρ. 15-17, σ. 384-390 ἀρ. 22-27, σ. 393-397 ἀρ. 34-38, σ. 400-401 ἀρ. 40-41, σ. 403-406 ἀρ. 43-46, σ. 408-419 ἀρ. 49-55, σ. 421-423 ἀρ. 58.

1117

1889. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Θεολόγος (Θάσος).

Γ. Οικονομίδης, «Ο επιστημονικός, κοινωνικός και πολιτικός ρόλος των γιατρών της Θάσου κατά τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας», *Θασιακά* 7 (1990-1991), σ. 228, αρ. 1.

1118

1889-1910. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Μακεδονία.

Α. Κολτσιδάς, *Η εκπαίδευση των Αρωμούνων στη Δυτική Μακεδονία κατά τα ύστερα χρόνια της τουρκοκρατίας. Ένα πρότυπο αυτοδιοικούμενης κοινοτικής εκπαίδευσης. Συμβολή στη μελέτη της νεοελληνικής εκπαίδευσης*, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 236-237, 239-243, 322-323, 333-335.

1118α

1891. Κανονισμός Κοινότητας. Έδεσσα.

Κ. Σταλίδης, «Η δημογεροντία στην Έδεσσα», *Έδεσσαϊκά Χρονικά* 3 (1972), σ. 8-12.

1119

1891. Δανειστικό ομόλογο. Καβάλα.

Προκόπιος (μητροπ. Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου), «Η εκπαίδευσις εις τὴν Καβάλα καὶ ἡ ἀνέγερσις Παρθενωγωγείου αὐτῆς 1890-1915 κατὰ τὸν κώδικα τῆς ἐφορείας τῶν σχολῶν», στον τόμο *Ἡ Καβάλα καὶ ἡ περιοχὴ τῆς* (Πρακτικά Α' τοπικοῦ συμποσίου), Θεσσαλονίκη 1980, σ. 26.

1120

1892. Αστυνομικός κανονισμός Καλύμνου.

Κ. Χατζηδάκης, «Από την έρευνα των αρχείων της δημογεροντίας Καλύμνου», *Καλυμνιακά Χρονικά* 5 (1985), σ. 281-282, αρ. 6.

1121

1892. Απόφαση κοινότητας για εκμίσθωση βοσκοτόπων και άλλες ρυθμίσεις.

Συρράκο (Ήπειρος).

Π. Τζιόβας, «Μια ανέκδοτη απόφαση της κοινότητας Συρράκου σχετική με τις κοινοτικές βουσκές και τα καθήκοντα των εφοροεπιτρόπων (Αύγουστος 1892)», *Ηπειρωτικό Ημερολόγιο*, 1989, σ. 181-185.

1122

(±) 1892. Μίσθωση έργου ανοικοδόμησης καμπαναριού. Πολίχνιτος (Λέσβος).
Σ. Παντάς, *Ο ναός του Αγίου Γεωργίου Πολιχνίτου. Οδοιπορικό στο χρόνο. Αύγουστος 1805-Αύγουστος 2005*, Πολίχνιτος 2005, σ. 48, αρ. 2.

1123

1892-1912. Κανονισμοί κοινότητας. Βέροια.

Γ. Χιονίδης, «Τρεις κανονισμοί τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς Βέροιας κατὰ τὰ τέλη τῆς τουρκοκρατίας», *Μακεδονικά* 10 (1970), σ. 97-141⁷¹.

1912, 12 Φεβρουαρίου

«... Ἄρθρον 21ον. Ἡ Δημογεροντία ὡς μικτὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον δικάζει ἀπάσας τὰς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς ὑπαγομένας ὑποθέσεις, δηλ. ἀπάσας τὰς ἕλικὰς περὶ διαχειρίσεως ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ λογοδοσίας Ἱερῶν Ναῶν, Εὐκτηρίων Οἰκῶν, Προσκυνημάτων, Ἁγιασμάτων καὶ Μονῶν, τὰς ἐκ μνηστείας καὶ γάμων ἀπορροεούσας διαφορὰς, ἤτοι περὶ ἀποζημιώσεων, ἐκ λύσεως μνηστείας, περὶ προικός, τραχώματος καὶ προγαμιαίας δωρεᾶς, περὶ διατροφῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, πάσας τὰς ἐκ διαθηκῶν καὶ ἐξ υἱοθεσίας διαφορὰς καὶ τὰς λόγῳ ἀρμοδιότητος παραπεμπομένας αὐτῇ ὡς Μικτῷ Ἐκκλησιαστικῷ Δικαστηρίῳ. Ἐπίσης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς ὑπάγονται καὶ πᾶσαι αἱ ἕλικαι διαφοραί, ἐν αἷς ὁ ἐναγόμενος εἶναι κληρικός, μοναχός, ἢ ἠθικὸν πρόσωπον, οἶον, ἐπιτροπὴ ναοῦ, ἢ Φιλανθρωπικοῦ καταστήματος. Δικάζει δὲ κατὰ τοὺς Ἐθνικοὺς Κανονισμοὺς τῶν Πατριαρχείων, τὴν Βεζυρικήν ἐγκύκλιον τῆς 28 Δεματζῆ-Οὐλ-Ἀχῆρ 1308 (22 Ἰανουαρίου 1891) καὶ τὴν Πατριαρχικὴν τοιαύτην τῆς 31 Ἰανουαρίου 1811, συνωδᾷ τῇ ἐν ἰσχύϊ Δικονομία τῶν Πατριαρχείων καὶ ταῖς κατὰ τὰς ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, τοῖς Βασιλικοῖς, τοῖς Κώδιξι καὶ ταῖς Νεαραῖς περιεχομέναις διατάξεσιν οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἐπιτόπια ἔθιμα, τὰ ἀδιακόπως ἐφαρμοζόμενα ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ τὰς κῆρος νόμον ἐχούσας Ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις ...».

1124

1893. Προικοσύμφωνο. Καζαβήτι (Θάσος).

71. Βλ. καὶ λήμμα 1066 του παρόντος τόμου, σημ. 65.

Σμαρώ Γιολδάση-Τσιρταβή, «Ανέκδοτο έγγραφο της Θάσου αναφερόμενο στο έθιμο του "κοριτσιάτικου"», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 37-39.

1125

1893. Απόφαση εκκλησιαστικού δικαστηρίου για τη συναινετική λύση γάμου με τακτοποίηση περιουσιακών ζητημάτων. Βοδενά.

Ι. Φίστας, «Η απονομή της δικαιοσύνης από τα δικαστήρια της ελληνικής ορθόδοξης κοινότητας Βοδενών στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα», *Ιστορικά και Πολιτιστικά Ανάλεκτα* 1 (1991-1992), σ. 38-39.

1126

1893-1895. Κανονισμός ενοικίασης εκκλησιαστικών κτημάτων. Κάλυμνος.

Γ. Χαράμαντάς, «Οι κανονισμοί της ενοικιάσεως των κτημάτων των ιερών μονών των νήσων Καλύμνου και Ψερώμου από τη δημογεροντία και την εφορεία σχολών», *Καλυμνιακά Χρονικά* 10 (1992), σ. 276-278.

1127

1894. Κοινοτικός κανονισμός. Κάλυμνος.

---, «Ο κανονισμός τῆς δημογεροντίας Καλύμνου», *Καλυμνιακά Χρονικά* 1 (1980), σ. 9-15.

1128

1894-1895. Δικαστικές αποφάσεις από τον ανέκδοτο κώδικα της Ιεράς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου.

Γ. Νάκος, «Περὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ πατρικοῦ δικαιώματος (baba-hakki) εἰς τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς Θράκης», *Ἀρμενόπουλος* 32/6-7 (1978), σ. 403 αρ. 1-3, σ. 407-408 αρ. 1-5.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ «ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ». ΕΠΙΔΙΚΑΖΕΤΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ «ΠΑΤΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ» ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΗΣ ΜΝΗΣΤΗΣ

1895, 2 Νοεμβρίου

«Ἀνεγνώσθη ἀγωγή ὑπὸ ἡμερομηνίαν 28ης 8βρίου ε.ε. τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Γαλπὸς Τατὰρ Ἀποστόλου Κ. δι' ἧς οὗτος ἐκτίθησιν ὅτι πρὸ ἐνὸς ἔτους ἀρραβωνίας τὸν υἱὸν αὐτοῦ

Παρασκευᾶν μετὰ τῆς συγχωρίου του. Ἀνθίτσας Γ. ἔδωκε τῷ πατρὶ αὐτῆς Γ. συμφώνως τῷ ἐθίμῳ τοῦ τόπου ὡς πατρικὸν δίκαιον 4 λίρας Τουρκίας, ἐν τέταρτον λίρας Τουρκίας καὶ δύο εἰκοσόφραγκα, ἅτινα, ἀποβιωσάσης ἤδη τῆς εἰρημένης Ἀνθίτσας, ἀρνεῖται νὰ ἐπιστρέψῃ τῷ ἐνάγοντι καὶ ὅτι συνωδᾷ τῷ νόμῳ δικαιούμενος ὅπως λάβῃ αὐτὰ ἐξαιτεῖται ὅπως προσκληθῇ ἐπὶ δικαστηρίου ὁ πατὴρ τῆς ἀποθανούσης καὶ πειθαναγκασθῇ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν εἰρημένων χρημάτων. Τοῦ ἐναγομένου ὁμοῦς καίπερ κλητευθέντος νομίμως καὶ μὴ ἐμφανισθέντος, ὁ ἐνάγων ἐξητήσατο ὅπως ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ καταδικασθῇ ἐρήμην ἐφ' ᾧ καὶ τὸ δικαστήριον σκεφθὲν κατὰ τὸν νόμον ἐνέκρινε τὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἀπόδοσιν τῶν εἰρημένων χρημάτων τῷ ἐναγόντι καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐξέδωκε ἐρήμην ἀπόφασιν».

1129

1895. Σύμβαση διδασκαλίας. Αχμετλί (Μικρά Ασία).
Κοὺλα Ξηραδάκη, *Δάσκαλοι υπόδουλον ελληνισμού (Μ. Ασίας) (Από τα αρχεῖα του Ελεγκτικού Συνεδρίου)*, Αθήνα 1992, σ. 41-42.

1130

1895. Προικοσύμφωνο. Κοζάνη.
Λ. Δάλλας, «Προικοσύμφωνο του 1895», *Δυτικομακεδονικά Γράμματα* 12 (2001), σ. 313-314.

1131

- 1895-1906. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Θάσος, Ι. Μ. Ιβήρων (Άγιον Όρος).
Γ. Αυγουστίδης, «Η εγκατάσταση και λειτουργία της εταιρείας Fr. Speidel στα Λιμενάρια. Το τέλος της ιστορίας ενός χωριού και η αρχή της δημιουργίας ενός άλλου», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 41 αρ. 1, σ. 43-46 αρ. 3-5, σ. 47-48 αρ. 7-8, σ. 53-54 αρ. 15, σ. 55 αρ. 17.

1132

1896. «Όργανισμός τῆς Κρήτης». Συντάχθηκε στην Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τοὺς πρεσβευτὲς τῶν Μ. Δυνάμεων κατόπιν πολλῶν διαπραγματεύσεων μετὰ τὴν Ὑψηλὴ Πύλη. Γνωστοποιήθηκε στους πληρεξουσίους τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Κρητῶν τὴν 20.8/1.9.1896, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀποδέχθηκαν τὸ σχετικὸ κείμενο. Μετὰ τὴν ὁργάνισμὸν αὐτὸ διορίστηκε Κυβερνήτης τῆς Κρήτης ὁ πρῶτος ἡγεμόνας τῆς Σάμου Γ. Βέροβιτς. Κωνσταντινούπολη, Χανιά.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτον. Κρήτη. ΣΤ'. «Όργανισμός»*, σ. 800-801 (= Τ. Εὐαγγελίδης, *Ό ἑλληνοτουρκικός πόλεμος*, Ἀθήναι 1897, σ. 6 επ.: Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), *«Κρητικός Κώδιξ Π. Περίοδος Β': Ἡμιαυτονομία (1868-1898)»*, *Τάλως* 4/1 (1994), σ. 136-138, αρ. 180).

1132α

1896. Μίσθωση διδασκαλίας. Λευκωσία.

Κ. Σπυριδάκης, «Τύποι διοριστηρίων ἐγγράφων τῶν ἐν τῷ Παγκυπρίῳ Γυμνασίῳ Λευκωσίας καθηγητῶν», *Κυπριακαὶ Σπουδαί* 34 (1970), σ. 9-10, αρ. 1.

1133

1896. Συνεταιρισμός. Πόρτ Σάϊντ.

Ἐ. Πρωτοψάττης, «Κανονισμός συνδέσμου τῶν Κασίων ἐργατῶν τῆς Σουεζείου διώρυγος», *Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον* 6 (1976), σ. 95-105.

1134

1896. Κανονισμός Ἑλληνικῆς Ορθόδοξης Κοινότητας. Μοναστήρι.

Δέσποινα Λουκίδου - Μαυρίδου, «Ό κανονισμός τῆς ὀρθόδοξης κοινότητας τοῦ Μοναστηρίου, 1896», *Βαλκανικὰ Σύμμεικτα* 1 (1981), σ. 120-132⁷².

1135

1896. Δικαστικές αποφάσεις πρωτοδικείου - εμποροδικείου Θάσου.

Αμαλία Παππά - Καραπιδάκη, «Ένα παράδειγμα απονομῆς δικαιοσύνης στη Θάσο κατά το 19^ο αι.», *Θασιακὰ* 7 (1990-1991), σ. 167-178.

1136

1896-1897. Δικαστικές αποφάσεις του πρωτοδικείου - εμποροδικείου Θάσου.

Λ. Κοεμτζόπουλος, «Εφαρμογή του αποδεικτικού μέσου του

72. Βλ. και λήμμα 1066 του παρόντος τόμου, σημ. 65.

όρκου από το πρωτοδικείο Θάσου (1896-1897)», *Θασιακά* 12 (2001-2003), σ. 329-333, αρ. 1-3.

1137

1896-1912. Κανονισμοί ορθοδόξων κοινοτήτων και επαρχιών. Κρούσοβο, Μοναστήρι, Πελαγονία, Τύρνοβο.

Α. Κ ο λ τ σ ί δ α ς, *Ιστορία του Μοναστηρίου, της Πελαγονίας και των περιχώρων του. Η εθνική και κοινωνική διάσταση του ελληνισμού του Μοναστηρίου και της ευρύτερης περιοχής*, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 690-705, 785-798, 872-874, 1068-1104⁷³.

1138

1897. Προικοσύμφωνο. Μυλοπόταμος (Κρήτη).

Έ. Δ α φ έ ρ μ ο ς, «Μυλοποταμίτικο προικοσύμφωνο του 1897», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 5/27 (1981), σ. 426.

1139

1897. Διαθήκη. Φλώρινα.

Γ. Θ ε ο δ ο σ ί ο υ, «Επίσημος διαθήκη τῆς 4/4/1897 τοῦ Χρήστου Σιάνα (ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν)», *Ἀριστοτέλης* 227-228 (1994), σ. 51-54.

1140

1897. Μίσθωση εργασίας. Κάλυμνος.

Ευδοκία Ολυμπίου, «Σχεδιάζοντας το ταξίδι: σπογγαλιευτικά συμφωνητικά και εργασιακές σχέσεις των πληρωμάτων στην Κάλυμνο (19^{ος}-20^{ος} αι.)», στον τόμο *Η Ελλάδα των νησιών από τη φραγκοκρατία ως σήμερα* (Πρακτικά του Β' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών), τ. Β', Αθήνα 2004, σ. 404.

1140α

1897-1898. Έγγραφα της Γενικής Συνελεύσεως Κρητών και των προέδρων της προς τους αντιπροσώπους των Μ. Δυνάμεων. Ψηφίσματα και διακηρύξεις

73. Βλ. και λήμμα 1066 του παρόντος τόμου, σημ. 65.

του προεδρείου προς το λαό της Κρήτης και λοιπά έγγραφα αναφερόμενα στις πολεμικές επιχειρήσεις. Υπόμνημα των Ναυάρχων των Μ. Δυνάμεων προς τη Συνέλευση των Κρητών για τη σύσταση εξαμελούς εκτελεστικής επιτροπής η οποία θα αναλάμβανε την προσωρινή διοίκηση του νησιού (25/6/1898) και λοιπά διπλωματικά έγγραφα. Εισηγητική έκθεση του Προέδρου της Γενικής Συνελεύσεως Ι. Σφακιανάκη επί του σχεδίου του Πολιτεύματος, το οποίο υπέβαλαν προς διαβούλευση οι Ναύαρχοι των Μ. Δυνάμεων. Οριστικό κείμενο των Μ. Δυνάμεων επί των αρχών του προσωρινού πολιτεύματος (1898). Αρμένιοι, Χανιά (Κρήτη).

Σ. Παπαντωνιάκης, *Κρητικά ήτοι Συλλογή Α. τῶν διπλωματικῶν ἐγγράφων τῆς ἐπαναστατικῆς συνελεύσεως, τῆς συνελεύσεως τῶν Κρητῶν, τοῦ ἐκτελεστικοῦ, τῶν ναυάρχων κ.τ.λ. Β. τῶν ἐγκυκλίων τῆς συνελεύσεως καὶ τοῦ ἐκτελεστικοῦ μετὰ σημειώσεων ἱστορικῶν*, Χανιά 1901, σ. 1-168⁷⁴.

1141

1898. Γενικές αρχές λειτουργίας του προσωρινού καθεστώτος της Κρήτης. Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτον. Κρήτη. Η. «Οριστικὸν Κείμενον τῶν βάσεων αἵτινες θὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος διὰ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νήσου»*, σ. 805-808.

1142

- 1898-1908. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και κανονισμός κοινότητας. Καβάλα.
Ν. Ρουδομέτωφ, *Η ελληνορθόδοξη κοινότητα Καβάλας από έναν κώδικα των ετών 1895-1908*, Καβάλα 1998, σ. 34-35, 49-59, 133, 253-273.

1143

- 1898-1912. Διπλωματικά και πολιτειακά κείμενα (Ψηφίσματα της Βουλής

74. Το έγγραφο των σ. 79-83 αναδημοσιεύθηκε στο Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτον. Κρήτη. Ζ. «Υπόμνημα ἐκδοθὲν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν συνελεύσεων τῶν Κρητῶν ὑπὸ τῶν Ναυάρχων παρισταμένων καὶ τῶν προξένων τῶν τεσσάρων Δυνάμεων»*, σ. 801-804.

των Κρητών και λοιπά κείμενα σχετικά με το πολιτειακό καθεστώς της Κρήτης. Προτάσεις Ενώσεως της νήσου με την Ελλάδα και σχετικές ανακοινώσεις – απαντήσεις των Μ. Δυνάμεων). Συνταγματικά Κείμενα (Κρητικά Συντάγματα 1899 και 1907), Πρακτικά Συνεδριάσεων της προς Σύνταξιν Σχεδίου Πολιτικής Επιτροπής, Πρακτικά Συνελεύσεων των Κρητών, Διατάγματα εκλογής Πληρεξουσίων Συντακτικών Συνελεύσεων και άλλα συναφή κείμενα. Ποινικός Νόμος Κρήτης (1899), Οργανισμός δικαστηρίων (30/8/1901), Κρητικός Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (23/7/1903), Νόμος περί Ποινικής Δικονομίας της Κρητικής Πολιτείας (23/7/1903), Αστικός Κώδικας Κρητικής Πολιτείας (23/7/1903). Τα κείμενα συνοδεύονται από τις σχετικές αιτιολογικές εκθέσεις, τα τροποποιητικά ή συμπληρωματικά διατάγματα και τις ερμηνευτικές εγκυκλίους. Κρήτη.

Σ. Παπαμανουσάκης (έπιμ.), «Κρητικός Κώδιξ ΙΙΙ. Περίοδος Γ': Κρητική Πολιτεία (1898-1912). Μέρος πρώτο», *Τάλως* 5/1-3 (1995), σ. 13-771, 777-1211⁷⁵.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΜΙΟΥ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ
ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΕΤΟΥΣ 1903

1903, 5 Μαΐου

«Πρός τήν Ἀνωτέραν Διεύθυνσιν τῆς Παιδείας καί τῆς Δικαιοσύνης.

Κύριε Σύμβουλε,

Ἡ διά τοῦ ἀπό 1ης Ὀκτωβρίου 1902 Ἑγεμονικοῦ Διατάγματος συστάσα Νομοπαρασκευαστική Ἐπιτροπεΐα «πρός ἐπεξεργασίαν τῶν κειμένων δικαστικῶν νόμων καί πρὸς παρασκευήν τῶν ἀναγκαίων νέων τοιοῦτων», περατώσασα τήν ἐργασίαν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἀνέθετο ἡμῖν νά ὑποβάλωμεν πρὸς Ὑμᾶς τό καταρτισθέν σχέδιον μετ' ἐκθέσεως συνοπτικῆς περὶ τῆς τηρηθείσης μεθόδου καί τῆς ἐν γένει οἰκονομίας αὐτοῦ.

Ὑπερτάτης πολιτικῆς καί κοινωνικῆς σπουδαιότητος λόγοι ἐπιβάλλουσι τήν ἀντικατάστασιν τῆς νῦν διεπούσης τᾶς ἀστικᾶς τῶν Κρητῶν σχέσεις νομοθεσίας, μὴ ἀνταποκρινομένης πλέον, καί οὐδέποτε ἴσως ἀνταποκριθείσης, πρὸς τό ἐν τῇ Νήσῳ καθεστῶς, οὐδ' ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τήν λοιπὴν νομοθεσίαν τελοῦσης. Ἡ ἀνάγκη αὕτη οὐδέποτε σπουδαίως ἠμφισβητήθη, ζωηρά δέ ἀπὸ πολλοῦ διεξήχθη καί διεξάγεται συζήτησις περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θα ἠδύνατο ἐπιτυχέστερον νά ἐπέλθῃ ἡ πλήρωσις αὐτῆς· τοῦτο ἀκριβῶς ὑπῆρξε τό κύριον ζήτημα, ὅπερ καί τήν Ἐπιτροπεΐαν ἀπασχόλησεν, ἐνδελεχῶς εἰς τήν μελέτην αὐτοῦ ἐγκύψασαν τιθεμένου ἐκτὸς πάσης συζητήσεως τοῦ ἀδυνάτου τῆς συντάξεως ἰδίου, ἰθαγενοῦς, οὔτως εἰπεῖν, κώδικος, ἀλλ' ἀπολύτως ἐπιβεβλημένου ὄντος νά εἰσαχθῇ ὀφισταμένη τις ἀστικῆ

75. Για τις προγενέστερες αποσπασματικές εκδόσεις βλ. Παπαμανουσάκης, ὁ.π., στην αρχὴ κάθε πηγῆς.

νομοθεσία, τρεις ἦσαν αἱ ἐνδεικνύμεναι ὁδοί: ἡ εἰσαγωγή τῆς Ρωμαϊκῆς ἀστικῆς νομοθεσίας ὡς θετικοῦ δικαίου, ἡ εἰσαγωγή τινος τῶν σήμερον ἰσχυόντων κωδίκων, καὶ δὴ τοῦ νεωτάτου καὶ τελειοτάτου πάντων τοῦ Γερμανικοῦ, καὶ ἡ εἰσαγωγή τοῦ νομοσχεδίου, ὃπερ ἐν ἔτει 1874 εἶχεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν. Ἐκάστη τῶν λύσεων τούτων πολλὰ ἔχει τὰ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὰ κατ' αὐτῆς ἐπιχειρήματα, εἰς τὴν στάθμισιν τῶν ὁποίων ἐπὶ πολὺ ἡ Ἐπιτροπεὶα ἠσχολήθη.

Τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον εἶναι βεβαίως ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ, ἐξ ἧς πάντες οἱ νεώτεροι νομοθέται ἤντλησαν, ἡ στερεὰ βάσις, ἐφ' ἧς πᾶσαι σχεδὸν αἱ μεταγενέστεραι νομοθεσίαι ἐστηρίχθησαν κατὰ τὴν διαρροῦμισιν τῶν ἀστικῶν σχέσεων· ὑπὲρ πᾶσαν δ' ἄλλην νομοθεσίαν ἕνεκα τοῦ τρόπου καθὼν συνετάχθη καὶ διευπλώθη συνετέλεσεν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ νομικοῦ κόσμου· ἡ εἰσαγωγή αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι ὡς θετικοῦ δικαίου ὑπῆρξεν ἡ κυρία αἰτία, δι' ἣν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐπιστήμην προήχθη ἐν ταύτῃ ἡ νομικὴ καὶ εἰς αὐτὸ ὀφείλονται τὰ κράτιστα τῶν συγγραμμάτων τῆς Ἑλληνικῆς νομικῆς φιλολογίας. Προκειμένον δὲ περὶ τμήματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὅσον ἡ Κρήτη ταυτιζομένου κατὰ τὰς ιδέας, τὰ αἰσθήματα καὶ τὸν χαρακτήρα πρὸς τὸ λοιπὸν ἔθνος καὶ ὅσον ἡ Κρήτη ἐγγὺς εὗρισκομένου πρὸς τὸ ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου ὄνειροπολούμενον καὶ διὰ τοσοῦτων θυσιῶν καὶ ἀγώνων ἐπιδιωκόμενον τέρμα τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, ζωηρῶς ὧθει ἡ καρδία τὴν Ἐπιτροπείαν πρὸς τὴν ἀποδοχὴν ταύτης τῆς νομοθεσίας, μέχρις οὗ καὶ πολιτικῶς ἠρωμένη μετὰ τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου ἡ Κρήτη, κοινὸν ἀποκτήσῃ μετ' αὐτοῦ τὸν κώδικα τον ρυθμίζοντα τὰς ἀστικὰς τῶν Ἑλλήνων σχέσεις. Οὐδ' ἠλησμόνησεν ἡ Ἐπιτροπεὶα ὅτι καὶ οἱ ἀσχοληθέντες εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐν Γερμανίᾳ ἀπὸ τοῦ Μεσαίωνος ἤδη διὰ τε τῆς ἐπιστήμης, τῆς νομολογίας καὶ τῶν ἐθίμων εἰσαγωγῆς τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου καὶ τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ καὶ μετέπειτα μέχρις ἐσχάτων, καίτοι εἰς πλείστα τῶν κατ' ἰδίαν γερμανικῶν κρατῶν ἐνομοθετήθησαν ἴδια ἐγχώρια δίκαια, σπουδαῖον εἰς τοῦτο ἐλατήριον εὗρισκονσι τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν τῆς ἐνότητος τοῦ δικαίου, ἣν ὀριστικῶς πλέον καὶ πληρέστερον ἐξυπηρετεῖ ἐκεῖ ὁ νέος Παγγερμανικὸς κώδιξ.

Ἐναντι ὅμως τῶν ἀληθῶς βαρυσημάντων τούτων λόγων τῶν ὑπὲρ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, ἔταξεν ἡ Ἐπιτροπεὶα ἐν τῇ ψυχρᾷ, ὡς προσήκε, βασάνῳ καὶ μελέτῃ αὐτῆς τοὺς ἐπίσης σημαντικούς λόγους, οἵτινες ἀπέτρεπον αὐτὴν ἀπὸ τῆς λύσεως ταύτης. Καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ πεισθῇ ὅτι τῇ ἐπετρέπετο νὰ συστήσῃ τὴν ἐν τῷ εἰκοστῷ αἰῶνι εἰσαγωγὴν ὡς θετικοῦ δικαίου νομοθεσίας, πρὸ δέκα καὶ πέντε αἰώνων καταρτισθείσης ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλου πολιτισμοῦ, ἄλλων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἄλλης κοινωνικῆς καὶ πολιτειακῆς καταστάσεως, οὐ μόνον δὲ τῷ λαῷ μὴ προσιτῆς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς, ὅπου ἰσχύει, οὐχὶ διὰ τῶν κειμένων, ἀλλὰ διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐρμηνευτῶν μᾶλλον χειριζομένης. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἰδέα ὅτι Πολιτεία συντεταγμένη καὶ ἐλευθέρη, ἐνεργὸν ἔχουσα νομοθετικὴν ἐξουσίαν, εἰσάγει ὡς ἀστικὸν νόμον οὐχὶ ὠρισμένας διατάξεις κανονιστικὰς τῶν ἐννόμων σχέσεων, ἀλλ' ὀλόκληρον τὴν περὶ Ρωμαϊκοῦ δικαίου φιλολογίαν, τὴν στηριζομένην εἰς ἄγνωστα ἐν πολλοῖς, ἀπρόσιτα κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἀμφίβολα ἐν πᾶσι σχεδόν, ἐν μέρει δὲ καὶ ἀλλόγλωσσα, κείμενα, ἐθεωρήθη ὡς ἀντικειμένη εἰς πᾶσαν καλῶς ἐννοουμένην νομοθετικὴν ἀρχήν.

Ἐκρινεν ἐπομένως ἡ Ἐπιτροπεὶα ὅτι δεν ἠδύνατο ν' ἀποδεχθῆ τὴν διὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου λύσιν, ἀφοῦ μάλιστα τὰς οἰκογενειακὰς καὶ κληρονομικὰς σχέσεις, αἵτινες εἶναι αἱ κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος τοῦ λαοῦ ἐπιδρωσαι, διέπει ἤδη τὸ Ρωμαϊκόν

καί Βυζαντινόν δίκαιον, οὐδέ σκέψις δ' ἐγένετο ὅπως παύσωσιν ἐφεξῆς οὕτω ρυθμιζόμεναι...

... Ἀλλά καί ἕτερον παρεμβάλλεται πρὸς εἰσαγωγὴν αὐτοῦ κώλυμα. Πᾶς νόμος, καί δὴ ἀστικός νόμος, ὅπως τύχη ὀρθῆς ἐφαρμογῆς, χρῆζει πρὸ παντός συστηματικῆς καί ἐπιστημονικῆς ἐρμηνείας· ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανίᾳ γνωστόν εἶναι ὅτι οἱ ἐρμηνευταὶ εὐρέθησαν πρὸ ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν, ἃς μόνον ἡ προϊοῦσα ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις θέλει ἐξαφανίσει· καί θα παρέλθωσιν ἴσως δεκάδες ἔτων καί πολλαὶ θ' ἀναπτυχθῶσι θεωρίαι καί διάφορα θά γραφῶσι συστήματα, μέχρις οὗ ἐκκλίπωσιν αἱ δυσχερεῖαι αὗται. Πῶς ἔσται λοιπὸν δυνατόν νά παραδοθῇ εἰς τὸν νομικὸν τῆς Κρήτης κόσμον πρὸς ἐφαρμογὴν ἀστικῆς νομοθεσίας, ἧς οὔτε πλήρης ἐρμηνεῖα ἐγένετο ἔτι οὔτε πολυχρόνιος ἐφαρμογή, ὥστε πλουσία νά καταρτισθῇ νομολογία, ὅταν μάλιστα δέν εἶναι πολλοὶ οἱ κατέχοντες τὴν γλῶσσαν ἐν ἧ πρωτοτύπως ἐγράφη καί ἐν ἧ ἐρμηνεύεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων καί τῶν δικαστηρίων; Μέγα ἄλλως μέρος τοῦ Γερμανικοῦ κώδικος, τὸ ἐμπράγματον δίκαιον, εἶναι οὕτω διεσκευασμένον καί ἐπὶ τοιούτων στηρίζεται βάσεων, ὥστε ἀπολύτως ἀποκλείεται πᾶσα σκέψις περὶ εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ἐν Κρήτῃ, ἀφοῦ μάλιστα ἰσχύει ἤδη ἐν ταύτῃ σύστημα μεταγραφῆς καί ὑποθηκῶν ὅμοιον πρὸς τὸ Ἑλληνικόν, ἧτοι ὅλως διάφορον τοῦ γερμανικοῦ, καί οὐ μόνον εἶναι ἀδύνατον νά μεταβληθῇ τοῦτο, ἀλλὰ τοῦναντίον πρὸς αὐτὸ δέον χάριν τῆς ἐνότητος τοῦ ὅλου συστήματος νά προσαρμοσθῶσι καί τὰ λοιπὰ τοῦ ἐμπραγματόν δικαίου τμήματα. Διὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους τοῦ Γερμανικοῦ κώδικος ὡς συνόλου δέν ἠδύνατο ἡ Ἐπιτροπεία ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἐν Κρήτῃ εἰσαγωγὴν. Ἐκρίνεν ὁμως ὅτι ὄφειλε νά παραλάβῃ ἐξ αὐτοῦ ὅ,τι καλόν καί χρήσιμον καί κυρίως ἐν πλείστοις ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἀκριβολόγον καί ἀληθῶς ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ διατάπωσιν.

Τὸ Ἑλληνικόν νομοσχέδιον τοῦ ἔτους 1874, συνταχθέν ὑπὸ τῶν ἀρίστον νομομαθῶν, οὓς παρήγαγεν ἡ νεωτέρα Ἑλλάς, εἶναι ἀναμφερῶς ἐργον καί μελέτης καί πείρας πεφωτισμένης· ὅσας καί ἂν ὑποτεθῇ ἔχον ἀτελείας, ἀπαραιτήτους βεβαίως, δι' ἣν ἐποχὴν συνετάχθη, ἔχει ὁμως τὸ μέγα πλεονέκτημα, ὅτι ἐνέχει Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα καί βεβαίως ἐλληνικώτερον τοῦτον ἀστικὸν νομοθέτημα δέν εἶναι δυνατόν νά εὐρεθῇ. Εἰσαγόμενον λοιπὸν εἰς τὴν Κρήτην, δέν θέλει φανῆ ξένον καί ὀθνεῖον· ἡ ἐρμηνεῖα καί ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ δέν θά προσκρούσῃ πρὸ δυσχερειῶν ἀνυπερβλήτων, διότι πολύτιμον βοήθημα ἔσονται τῶν Γάλλων καί Ἰταλῶν ἐρμηνευτῶν τὰ συγγράμματα, ἡ δαφιλῆς νομολογία τῶν δικαστηρίων τῶν δύο τούτων κρατῶν καί ἡ ἐλληνικὴ ἔτι φιλολογία. Κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ὡς βάσις ἐτέθησαν κυρίως οἱ κώδικες τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἰταλίας, πολλαὶ διατάξεις τῶν ὁποίων διεσκευάσθησαν κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῶν ἐρμηνευσάντων αὐτούς συγγραφέων· συνεβιβάσθη δέ τὸ ὅλον πρὸς τὴν σύγχρονον ἐν Ἑλλάδι περὶ δίκαιον συνείδησιν καί προσηρομόσθη πρὸς τὴν ὅλην ἐλληνικὴν νομοθεσίαν· ἀλλὰ καί πρὸς τὴν ἰσχύουσαν ἐν Κρήτῃ νομοθεσίαν ἢ προσαρμογὴ αὐτοῦ δέν εἶναι λίαν δυσχερῆς, διότι καί ὁ νόμος περὶ μεταγραφῶν καί ὑποθηκῶν καί ὁ νόμος περὶ ἐπιτροπείας καί κηδεμονίας καί ἄλλοι νόμοι ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ συνετάχθησαν, καί τὸ οἰκογενειακόν ἔτι καί κληρονομικόν δίκαιον τῶν Βυζαντινῶν, τὸ ἐν Κρήτῃ ἰσχύον, ἄνευ πολλῶν ἀτόπων δύναται μετ' αὐτοῦ νά συμπολιτεύηται...»

1144

1898-1912. Νόμοι καὶ νομοθετικὰ διατάγματα τῆς περιόδου τῆς Κρητικῆς Πολιτείας. Προκηρύξεις, ψηφίσματα, ἐγκύκλιοι καὶ λοιπὰ ἐγγράφα

Κρητών κατά την επανάσταση του Θερίσσου (1905). Προκηρύξεις, δημοψηφίσματα, ψηφίσματα συνελεύσεων Κρητών, νομοθετικά κείμενα και λοιπά έγγραφα της περιόδου του Ενωτικού Κινήματος του 1908 και του επαναστατικού Κινήματος του 1911. Κρήτη.

Σ. Παπαμανουσάκης (έπιμ.), «Κρητικός Κώδιξ ΙΙΙ. Περίοδος Γ': Κρητική Πολιτεία (1898-1912). Μέρος δεύτερο», *Τάλως* 6/1-4 (1996), σ. 337-2112.

1145

1899. «Σύνταγμα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας». Συνταγματικό κείμενο με το οποίο καθιερώνεται αυτόνομο πολιτειακό καθεστώς στην Κρήτη (άρθρα 114). Αρχικά ψηφίσθηκε από την Εθνοσυνέλευση των Κρητών (συνεδρία της 4/3/1899), στη συνέχεια δε τροποποιήθηκε, ως προς τα άρθρα 10 και 35 από το Συμβούλιο των Πρεσβευτών στη Ρώμη. Το τελικό κείμενο ψηφίσθηκε την 14/4/1899 και δημοσιεύθηκε την 16/4/1899. Κρήτη, Ρώμη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτο. Κρήτη. Θ' «Σύνταγμα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας»*, σ. 809-825 (= Σ. Παπαμανουσάκης (έπιμ.), «Κρητικός Κώδιξ ΙΙΙ. Περίοδος Γ': Κρητική Πολιτεία (1898-1912). Μέρος πρώτο», *Τάλως* 5/1 (1995), σ. 213-228 αριθ. 381).

«Θ'

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ (1899).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Άρθρον 1. Η νῆσος Κρήτη μετὰ τῶν παρακειμένων νησιδίων ἀποτελεῖ ἐντελῶς Ἀυτόνομον Πολιτείαν, κατὰ τοὺς ἀποφασισθέντας ὑπὸ τῶν τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων ὅρους.

Άρθρον 2. Τὸ ἔδαφος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας εἶνε ἀναπαλλοτριώτον, οὐδ' ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις δουλείας ἐπ' αὐτοῦ.

Άρθρον 3. Η ἄμυνα τῆς χώρας καὶ ἡ τήρησις τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως ἀνατίθεται εἰς σῶμα ἐγχωρίου πολιτοφυλακῆς καὶ χωροφυλακῆς.

Ἡ ἐν τῇ πολιτοφυλακῇ ὑπηρεσία εἶνε ὑποχρεωτικῆ.

Άρθρον 4. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν στρατῶν τῆς παρουσίας κατοχῆς, ξένος στρατὸς δὲν δύναται νὰ σταθμεύσῃ ἐπὶ τοῦ Κρητικοῦ ἐδάφους, οὐδὲ νὰ διέλθῃ δι' αὐτοῦ, ἄνευ πρὸς τοῦτο νόμον.

Άρθρον 5. Ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας εἶνε ἡ Ἑλληνικῆ.

Άρθρον 6. Τῆς Κρητικῆς ἰθαγενείας ἀπολαύουσι:

α) οἱ ἐν Κρήτῃ γεννηθέντες καὶ οἱ ἐν Κρήτῃ ἀποκατεστημένοι πρὸ τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου 1897, ἐὰν ὁ ἕτερος τοῦλάχιστον τῶν γονέων αὐτῶν ἦτο Κρῆς·

- β) οἱ ἐκ Κρήτος ὀθωμανοῦ ὑπηκόου ὁποῦδήποτε γεννηθέντες ἢ κατοικοῦντες·
 γ) οἱ ἐξ ἀγνώστων γονέων ἐν Κρήτῃ γεννηθέντες ...».

1146

1899. Πατριαρχικές οδηγίες σχετικά με τη διαδικασία εκδικάσεως υποθέσεων ενώπιον των εκκλησιαστικών και μικτών εκκλησιαστικών δικαστηρίων. Κωνσταντινούπολη.

Α. Κ ο υ τ σ ο υ ρ ά δ η ς, «Οι πατριαρχικές οδηγίες "Περὶ τοῦ πῶς δεῖ διεξάγεσθαι τὰς ἐκάστοτε ἐμπιπτούσας διαφορὰς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ μικτοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις τοῦ κλίματος τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου"», *Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη* 34 (1993), σ. 996-1036.

1147

1899. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Φλώρινα.

Γ. Θ ε ο δ ο σ ί ο υ, «Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν. "Γράμμα υἰοθετήσεως" καὶ "μαρτυρικὸν" τοῦ ἔτους 1899», *Ἀριστοτέλης* 231-232 (1995), σ. 65-67, αρ. 8-9.

1148

1899. Προικοσύμφωνα. Τελώνια (Λέσβος).

Β. Π λ ά τ α ν ο ς, «Προυξινιά, ἀρρβώνα (σταυρουβλόγισ'), γάμους (βλόγισ'), σκι Ἄντισσα», *Λεσβιακά* 19 (2002), σ. 95-96.

1149

1899. Πληρεξούσιο. Καστελόριζο.

Κ. Χ α τ ζ η δ ά κ η ς, «Ἀπὸ τον αγώνα για την προάσπιση των προνομίων στις Νότιες Σποράδες. Το λιμεναρχικό ζήτημα στην Κάλυμνο (1897-1899)», *Καλυμνιακά Χρονικά* 17 (2007), σ. 164-165.

1149α

1900. Κανονισμός της ελληνικής ορθοδόξου κοινότητος Μαρώνειας. Μαρώνεια.

Θ. Θ ω μ ό π ο υ λ ο ς, «Ἡ αὐτοδιοίκηση στὴ Μαρώνεια, θεσμός τοῦ θρακιώτικου λαϊκοῦ δικαίου (καταγωγή καὶ ἐξέλιξή του)», *Θρακικὴ Ἐπετηρίδα* 1 (1980), σ. 213-217 (= Θ. Θωμόπουλος, «Ἡ αὐτοδιοίκηση στὴ

Μαρώνεια, θεσμός του θρακιώτικου λαϊκού δικαίου (καταγωγή και εξέλιξή του)», στον τόμο *Θέματα Ελληνικού Έθιμοδικαίου*, Αθήνα 1988, σ. 90-94).

1149β

1901. Κανονισμός της Κοινότητας του Τυρνόβου. Τύρνοβο.

Χ. Παπαστάθης, «Ο ανέκδοτος κανονισμός της ελληνικής ὀρθοδόξου κοινότητας Τυρνόβου Πελαγονίας», *Μακεδονικά* 13 (1973), σ. 440-441.

1901, 6 Απριλίου

«Ο Πελαγονεὶας Ἀμβρόσιος ἐπιβεβαιοῖ Ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἰωακείμ βεβαιοῖ
(Σφραγὶς Μητρ.)

Ἀντίγραφον Κανονισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Τυρνόβου

Ἄρθρον α'. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Κοινότης Τυρνόβου ἀποτελεῖται ἐκ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων κατοίκων τῆς χώρας Τυρνόβου τῶν ἀναγνωρίζοντων Ὁρθοσκευτικὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν τὸν Κανονικὸν Μητροπολίτην Πελαγονεὶας, ἐχόντων δὲ Ἐφημέριον εὐλογοῦντα καὶ ἀγιάζοντα τοὺς οἴκους αὐτῶν τὸν παρὰ τοῦ Κυριάρχου Μητροπολίτου διοριζόμενον Ἱερέα καὶ ἐκπαιδευόντων τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν Ἑλληνικαῖς Σχολαῖς.

Ἄρθρον β'. Τὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Τυρνόβου διέπονται ὑπὸ Ἐφοροεπιτροπῆς τετραμελοῦς ἐκλεγομένης ὑπὸ τῶν δικαιομένων πρὸς τοῦτο Μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Τυρνόβου κατ' ἔτος ἀποχωρούντων δύο Μελῶν τῆς Ἐφοροεπιτροπῆς ἀντικαθισταμένων δι' ἐτέρων δύο εἰς τρόπον ὥστε δύο τῶν Μελῶν νὰ ἐξασκῶσι διετὴ περίοδον ἐκτὸς τοῦ πρώτου ἔτους ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Κανονισμοῦ· τὰ τῶν δικαιομένων δὲ μελῶν τῆς Κοινότητος πρὸς ἐκλογὴν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν ἄλλως εἶπεῖν τοὺς καταλόγους τῶν ἐκλογέων καὶ τῶν ἐκλεξιμῶν, καταρτίζει αὐτοδικαίως ὁ Μητροπολίτης Πελαγονεὶας, ὅστις καὶ ἐπάγει ἐτησίως τὰς προσηκούσας προσθήκας ἢ ἀφαιρέσεις ἀναλόγως τῆς θέσεως καὶ καταστάσεως τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Τυρνόβου.

Ἄρθρον γ'. Ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἐφοροεπιτρόπων γίνεται κατὰ τὰ μέσα Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους ἐν συνεδριάσει προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἢ τοῦ Κανονικοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ, ἄλλως ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου γενομένη θεωρεῖται ἄκυρος.

Ἄρθρον δ'. Οἱ Ἐφοροεπίτροποι ὀφείλουσι ἐκ καθήκοντος: 1ον) Νὰ τηρῶσι βιβλίον τῶν τοῦ Ναοῦ προσόδων καὶ δαπανῶν, Καθημερινὸν Καθολικὸν Ταμεῖον· 2ον) βιβλίον Σχολικῆς Κοινότητος καὶ τῶν ἠνωμένων ἐκπαιδευτηρίων· 3ον) βιβλίον Κτημάτων· 4ον) οὐδεμίαν πληρωμὴν ἢ πρόσδοδον ἢ δωρεὰν ἀνωτέραν τῶν 10 γροσίων νὰ δέχωνται ἢ κάμνωσιν ἄνευ διπλοτύπων ἀποδείξεων· 5ον) νὰ καταστρώνωσιν ἐτησίως προῦπολογισμόν, τὸν ὁποῖον νὰ τηρῶσιν εὐλαβῶς καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους νὰ ὑποβάλλωσιν ἀπολογισμόν, καὶ 6ον) ἐν ἀνάγκῃ ἐκτάκτου δαπάνης νὰ ὑποβάλλωσι τὴν σκέψιν αὐτῶν τῷ Μητροπολίτῃ διὰ λεπτομεροῦς ἐκθέσεως ἔχοντες συνημμένην καὶ τὴν οἶαν γνώμην τῶν ἐμπειρογνομόνων ἐπὶ τῆς ἐκτάκτου δαπάνης, μεθ' ὃ νὰ ζητῆται ἢ ἀπόφασις τῶν Μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Τυρνόβου, ἢ ἤτινα ἀφοῦ ἐγκρίνη ὁ Μητροπολίτης, διὰ μειοδοτήσεως ἢ πλειστηριασμοῦ διενεργῆται αὕτη.

Ἄρθρον ε^ο. Ἐφοροεπίτροπος ἀκαταλογίστως ἢ αὐτοβούλως διαχειριζόμενος τὰ τῆς Κοινο-
τητος ἢ δαπανῶν ἐν οὐ δέοντι, ἢ ἀνευλαβῶς φερόμενος πρὸς τὸν Θρησκευτικὸν Ἀρχηγὸν
ἢ ὀλιγώρως ἔχων περὶ τὴν τήρησιν τινὸς τῶν ἄρθρων τοῦ Κανονισμοῦ τοῦδε, παύεται καὶ
ἀπόλλυσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐφοροεπιτροπεύειν ...»

1150

1901. Προικοσύμφωνο. Πεστὰ (Ἡπειρος).

Ἄ. Σέβης, *Τὰ Πεστὰ Ἰωαννίνων. Γεωγραφία - Ἱστορία - Λαογραφία*, Γιάννινα 1988, σ. 178-180.

1151

1901-1909. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Φλώρινα.

Γ. Θεοδοσίου, «Ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν. Κώδιξ συμβολαιογραφικὸς Α' (1894-1904)», *Ἀριστοτέλης* 223-224 (1994), σ. 53-61.

1152

1901-1910. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Δολό (Ἡπειρος) Κωνστα-
ντινούπολη.

Ν. Ὑφαντής, *Το Δολό στο Πωγόνι. Ακριτικὸς Ἑλληνισμὸς. Μέρος Α'. Ἱστορία - Φυσιογνωμία*, Ἰωάννινα 1996, σ. 240-246.

1153

1901-1910. Κοινοτικοὶ κανονισμοὶ Μοναστηρίου.

Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, *Ο ἑλληνισμὸς τοῦ Μοναστηρίου Πελαγονίας. Κοινοτικὸς βίος καὶ ἐκπαίδευση μέσα ἀπὸ τοὺς φακέλους τῆς Ι. Μ. Πελαγονίας τοῦ ἀρχείου τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 17-23, 38-44.

1154

1902-1905. Ἰδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ἰωάννινα.

Κ. Βακατσάς, «Κώδικας τοῦ 19οῦ αἰῶνα ἀπὸ τὸν ἱερό ναό Κοί-
μησις Θεοτόκου. Συμβολή στην ἱστορία τῆς νήσου τῶν Ἰωαννίνων», *Δωδώνη* 21 (1992), σ. 295-298, αρ. 26-29.

1154α

1902-1923 Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα και κανονισμός της ορθόδοξης κοινότητας Μαλακοπής (Καππαδοκία).

Ελένη Τζιούτζια (έκδ.) *Μαλακοπή Καππαδοκίας μέσα από πηγές, έγγραφα και μαρτυρίες*, Θεσσαλονίκη 2007, σ. 213-228, σ. 277-317 αρ. 2-82.

1155

1903. Προικοσύμφωνο. Φλώρινα.

Γ. Θεοδοσίου, «Τὸ ἀνέκδοτο προικοσύμφωνο τῆς οἰκογένειας Νικολάου Παπακωνσταντίνου», *Ἀριστοτέλης* 225-226 (1994), σ. 40-43.

1156

1903. Μίσθωση έργου. Θάσος.

Σαπφώ Αγγελοῦδη, «Ἐνα θασιτικό συμβόλαιο κατασκευῆς οἰκοδομήματος τοῦ 1903», *Θασιακά* 9 (1994-1995), σ. 20-21.

1157

1903. Διαθήκη. Φλώρινα.

Γ. Θεοδοσίου, «Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μογλενῶν. Ἐπίσημος διαθήκη τοῦ Γεωργίου Παπαδημητρίου Μαχαιρᾶ (1903)», *Ἀριστοτέλης* 239-240 (1996), σ. 99.

1158

1903-1908. Χρεωστικό ομόλογο και γραμμάτιο. Νίσυρος, Οδησός.

Χ. Κουτελάκης, «Ποικίλα έγγραφα ἀπὸ τὰ Νικεῖα Νισύρου», *Νισυριακά* 6 (1978), σ. 117 αρ. 2, σ. 119-121 αρ. 4.

1159

1904. Ειδικό πληρεξούσιο. Σάμος.

Μ. Βαρβούνης, «Συμπληρωματικά για τα ξυλόγλυπτα τέμπλα της Σάμου», *Σαμιακές Μελέτες* 3 (1997-1998), σ. 393-394.

1160

1904. Απόφαση του Μικτού Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου σχετικά με το κύρος διαθήκης. Ποταμιά (Θάσος).

Γεωργία Χιόνη, «Μια απόφαση του Μ. Ε. Δικαστηρίου Ποταμιάς το 1904», *Θασιακά* 13 (2004-2006), σ. 516-519.

1161

1905. Απόφαση διαζυγίου. Ι. Μ. Κολωνίας (Πόντος).

Γ. Πουλής, «Η διαμονή (ή διανυκτέρευση) της γυναίκας εκτός του συζυγικού οίκου ως λόγος διάζευξης στο βυζαντινό και μεταβυζαντινό δίκαιο», *Επιστημονική Έπετηρίδα Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 8 (1987), σ. 129-130.

1905, 25 Φεβρουαρίου

«Παρακαθημένης τῆς Α. Σ. τοῦ Ἁγίου Κολωνίας κ.κ. Πολυκάρπου, παρόντων τῶν μελῶν τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου παπᾶ κ. Θεοφάνους καὶ παπᾶ κ. Γεωργίου, καὶ τοῦ χρέη γραμματέως ἐκπληροῦντος Νικολάου Μ. Τζηράχ ἀνεγνώσθη ἀγωγή ὑπὸ ἡμερ. 20 Δεκεμβρίου 1904 καὶ ἀριθ. πρωτ. 82 τοῦ Εὐθυμίου Ι. Νεστερίδου, κατοίκου Καρὰ Χισάρ, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου καὶ τὸ ἐπάγγελμα ἀγωγέως, δι' ἧς οὗτος ἐκτίθησιν ὅτι πρὸ ἐξαετίας, συζευχθεὶς νομίμως, ἀδεία ἐκκλησιαστικῆ, μετὰ τῆς καθ' ἧς ἡ ἀγωγή αὐτοῦ Φεβρωνίας τὸ γένος Δημ. Γιαγηλόγλου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου καὶ ὑπηκόου ὀθωμανῆς ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας ἐπίστευεν ὅτι θὰ διῆγεν μετ' αὐτῆς βίον εἰρηνικὸν καὶ τοῖς χριστιανοῖς συμβίοις ἀρμόζοντα ἀλλ' ὅτι ὡς μὴ ὄφειλε, ὁ γάμος οὗτος κατέστη δι' αὐτὸν συνεχῆς σειρά πικριῶν καὶ δυσφορήτων ταλαιπωριῶν· ὅτι πολλοὶ μὲν εἰσιν αἱ ἕνεκεν τῆς ἐπιληψίμου διαγωγῆς καὶ συμπεριφορᾶς τῆς ἐναγομένης συζύγου αἰτίαι τοῦ ἀνιαροῦ αὐτῶν βίου ἀλλὰ πάσας παραλείπων γνωρίζει ὅτι ἐγκαταλείψασα ἡ ἐναγομένη σύζυγος τὴν συζυγικὴν ἐστίαν καίπερ ἔχουσα γονεῖς ἐνωκίασε δωμάτιον ἐν οἰκίᾳ, ἐν ἧ καὶ ἄνδρες ἐλεύθεροι παντὸς γαμικοῦ δεσμοῦ κατόκον· ὅτι δὲ πρὸ πενταμηνίας περίπου ἀνεχώρησεν ἀγνωστὸν πον ἔνθα καὶ διαμένει· ὅτι ἡ μετὰ τοιαύτης δυστρόπου γυναικὸς συμβίωσις τουντεῦθεν καθίσταται ἀδύνατος· ὅτι ἐπειδὴ κατὰ Νόμον «ἐὰν μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρὸς ἔξω τοῦ οἴκου ἡ γυνὴ μείνη εἰ μήτοι γε τυχὸν παρὰ τοῖς ἰδίους γονεῦσιν» (Ἀρμεν. βιβλ. δ' τίτλ. ιε' 13) αὕτη δὲ καίπερ ἔχουσα γονεῖς ἐπὶ τέσσαρα περίπου ἔτη διέμενεν ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ δικαιοῦται ἄρα οὗτος ἵνα ἐξηγησῆται τὸ ἀπὸ τοιαύτης γυναικὸς διαζύγιον· ὅτι ἡ ἐναγομένη σύζυγος ἐγκαταλείψασα τὴν πόλιν ἐν ἧ κατόκον ἀπῆλθεν εἰς ἄλλην πόλιν καὶ διαμένει ἀγνωστὸν πον καὶ ἐξαιτεῖται ὅπως γένηται δεκτὴ ἡ ἀγωγή αὐτοῦ αὕτη, παραπεμφθῆ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τούτου, κλητευθῆ ἡ ἐναγομένη διὰ τινος τῶν ἐν Κων/πόλει ἐκδιδομένων ἐφημεριδῶν τῆς κατοικίας καὶ διαμονῆς αὐτῆς ἄτε οὔσης ἀγνώστου, δικασθῆ ἡ ὑπόθεσις ἐρήμην αὐτῆς ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανίσεως αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, κηρυχθῆ διαλελυμένος ὁ μεταξὺ αὐτῶν ὑφιστάμενος γάμος ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῆς καὶ καταδικασθῆ αὕτη εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν ...

Τὸ Δικαστήριον τοίνυν θεωρήσαν πεπεραιωμένην τὴν συζήτησιν, διασκεψάμενον κατ' ἰδίαν καὶ συζητήσαν κατὰ Νόμον. Ἐπειδὴ ἡ ἐναγομένη Φεβρωνία τὸ γένος Δημ. Γιαγγλόγλου καίπερ κλητευθεῖσα νομίμως ὑπελείφθη τοῦ Δικαστηρίου. Ἐπειδὴ πράγματι ἐγκαταλείψασα πρὸ τετραετίας περίπου τὴν συζυγικὴν οἰκίαν κατῴκει ἐν γνωστῇ τοῖς πᾶσιν οἰκίᾳ. Ἐπειδὴ κατὰ Νόμον «ἐὰν μὴ βουλομένον τοῦ ἀνδρὸς ἔξω τοῦ οἴκου ἢ γυνὴ μείνῃ εἰ μήτοι γε τυχὸν παρὰ τοῖς ἰδίοις γονεῦσιν» (Ἄρμεν. βιβλ. δ' τίτλ. ιε' 13) ἔξεστι χωρίζεσθαι τὸν ἄνδρα τῆς γυναικός. Ἐπειδὴ πράγματι ἡ ἐναγομένη ἐγκατέλειπε καὶ τὴν πόλιν ἐν ἣ κατοικεῖ ὁ ἐνάγων σύζυγος καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἄγνωστον μέρος ἀνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδίου ἀνδρός. Ἐπειδὴ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐπιβαρύνουσι τὸν ὑπολειπόμενον τοῦ Δικαστηρίου. Διὰ ταῦτα δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί δέχεται τὴν ὑπὸ χροσολ. 20 Δεκεμβρίου τ.ἔ. καὶ ἀριθ. πρωτ. 82 ἀγωγὴν τοῦ Εὐθυμίου Ἰ. Νεστερίδου ὡς νόμιμον καὶ βάσιμον, κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐναγομένης Φεβρωνίας τὸ γένος Δ. Γιαγγλόγλου νόμιμον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῆς, ὀρίζει προθεσμίαν, πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς εἴκοσι μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, διατάττει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσιέυσαι ἀντιγράφον τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης καὶ καταδικάζει τὴν ἐγκαλουμένην εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν πρακτικῶν ἀνιόντα εἰς γρόσια ἑκατὸν πενήκοντα (Ἀριθ. 150) καὶ προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος ...».

1162

1905. Προικοσύμφωνο. Καστοριά.

Κ. Οἰκονομόπουλος, «Ἐνα καστοριανὸ προικοσύμφωνο», *Μακεδονικὴ Ζωὴ* 182 (1981), σ. 45.

1162α

1905-1906. Ψηφίσματα τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Β' Συντακτικῆς Συνελεύσεως τῶν Κρητῶν, με τα οποία κηρύσσεται ἡ Ἐνωσις τῆς νήσου με τὴν Ἑλλάδα. Χανιά.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα*, σ. 774-775.

1162β

1907. Σύνταγμα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας (άρθρα 123). Το κείμενο ψηφίσθηκε ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀρθρῶν τὴν 29/11/1906 καὶ επικυρώθηκε ἀπὸ τὸν Ὑπατο Ἀρμοστή Ἀλέξανδρο Ζαΐμη τὴν 8/2/1907. Κρήτη.

Κυριακόπουλος, *Συντάγματα. Μέρος τέταρτο. Κρήτη. Γ' «Σύνταγμα Κρητικῆς Πολιτείας (1907)»*, σ. 826-845 (= Σ. Παπαμανουσάκης (ἐπιμ.), «Κρητικὸς Κῶδιξ III. Περίοδος Γ': Κρητικὴ Πολιτεία (1898-1912). Μέρος πρῶτο», *Τάλως* 5/1 (1995), σ. 292-313 αρ. 389).

«... ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ συντάξεως τῆς Πολιτείας.

Ἄρθρον 26. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ καὶ τῆς Βουλῆς.

Ἄρθρον 27. Τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν, ὅστις ἐνασκει τοῦτο διὰ τῶν Συμβούλων ...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ.

Ἄρθρον 33. Τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ εἶναι ἀνεύθυνον καὶ ἀπαραβίαστον, οἱ δὲ Σύμβουλοι αὐτοῦ εἶναι ὑπεύθυνοι.

Ἄρθρον 34. Οὐδεμία πρᾶξις τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ ἰσχύει οὐδ' ἐκτελεῖται ἂν δὲν εἶναι προσυπογεγραμμένη παρὰ τοῦ ἀρμοδίου Συμβούλου, ὅστις διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς του καθίσταται ὑπεύθυνος. Τοιαύτη προσυπογραφή δὲν ἀπαιτεῖται διὰ τὸν διορισμὸν ἢ τὴν παῦσιν τῶν Συμβούλων τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ.

Ἄρθρον 35. Ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής διορίζει καὶ παύει τοὺς Συμβούλους αὐτοῦ.

Ἄρθρον 36. Ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής εἶναι ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων τῆς Πολιτείας. Ἐκπροσωπεῖ ταύτην, ἄρχει τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων αὐτῆς, συνάπτει συμβάσεις καὶ ζητεῖ τὴν ψήφισιν αὐτῶν παρὰ τῆς Βουλῆς...

Ἄρθρον 38. Ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής ἐκδίδει τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων διατάγματα, ἀλλ' οὐδέποτε δύναται νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἰσχὴν νόμου τινὸς ἀφοῦ δημοσιευθῇ οὐδὲ ν' ἀπαλλάξῃ ταύτης οἰονδήποτε.

Ἄρθρον 39. Ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής κυρόνει καὶ δημοσιεύει τοὺς Νόμους. Νομοσχέδιον ψηφισθὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ μὴ κυρωθὲν ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς συνόδου λογίζεται ἀπορριφθὲν ...».

1162γ

1907-1912. Γενικός κανονισμός της ορθόδοξης ελληνικής κοινότητας Κρουσόβου.

1. Κατσουγιάννης, Περὶ τῶν Βλάχων τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν, τ.
2. Ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς ἱστορίας τῶν Κουτσοβλάχων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 85-98, σ. 99-118.

1163

1908. Πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ διαμαρτυρίας τοῦ Ἰωακείμ Γ' πρὸς τὴν Ὑψηλὴ Πύλη γιὰ αθρόους ἐξισλαμισμοὺς. Κωνσταντινούπολη.
Ν. Ἐλευθεριάδης, Ἀνατολικάι Μελέται. Τὰ προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τ. Α', Σμύρνη 1909, σ. 228-231.

1164

1915. Προικοσύμφωνο. Κάλυμνος.

Μαρία Ζαΐρη, «Μικρασιάτες στην Κάλυμνο και την ευρύτερη περιοχή. Οι άνθρωποι, ο πολιτισμός», *Καλυμνιακά Χρονικά* 16 (2005), σ. 317-319.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Α. ΚΥΡΤΣΙΔΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΟΡΘΟΥ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Α΄. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

Α

- «Άβα(ε)ντάριο(ν)», «ίβεντάριον» 21α, 59α, 103, 106, 128α, 136, 149γ, 150, 241, 270, 271α, 288, 292, 322, 329, 348, 356, 379, 393, 491, 578, 633, 710, 893, 926, 972, 973, 1115 βλ. και Κληρονομία, Προϊκα
- Αβαρία**
— συνεισφορά σε περίπτωση -ίας 33, 368, 682
- «Άγα(ε)ρλίκι(ον)», «ἀγρε(ι)λίκι(ον)» βλ. Δωρεά (προγαμιαία)
- Αγαμία** βλ. Ποινή -ας
- «Άγόδη(ι)ς» βλ. Αντίχρηση
- Αγορανομικά** 269, 282, 346, 366α, 435, 682α, 774, 814, 967, 1003
- Αγωγή** βλ. Διαδικασία
- «Άδελφοποιία» 19, 22, 115, 256, 331, 368α, 604, 652β, 814
- «Άδελφότητα», «συναδελφότητα», «σύνδεσμος» 15, 16, 51, 245, 280α, 313α, 337α, 413, 415, 505, 651, 803
- Αιμομιξία** 109, 115, 149β, 256, 368α
- Αίρετοκρισία** 808, 845, 859, 899
— απόφαση αιρετών κριτών 15α, 19, 23, 34, 36, 41, 54, 60, 63, 71, 80, 83, 91, 92, 93, 94, 109, 111, 112, 113, 115, 128, 128α, 131, 133, 136, 140, 145, 160, 184, 207, 212, 213, 219, 242, 243, 245, 269, 329, 340, 341, 379, 383, 388, 402, 424, 434, 448, 470α, 510, 521, 583, 594, 598, 617, 692, 709, 736, 737, 738, 748, 898, 950, 989, 1113
— διορισμός, κοινοποίηση διορισμού αιρετού κριτή 109, 683
— διορισμός προσθετού αιρετού κριτή (επιδικαιτητή) 392
— εξαίρεση αιρετού κριτή 109
— ορκομωσία αιρετού κριτή 128
— παραίτηση αιρετών κριτών 109
— συνυποσχετικό -ας, «κομπρομέσο» 15α, 19, 23, 24, 29, 34, 26, 54, 65, 71, 74, 79, 80, 84, 91, 92, 93, 94, 109, 111, 112, 113, 128, 128α, 129, 133, 140, 167, 177, 207, 219, 243, 245, 268, 284, 325, 330, 353α, 383, 388, 392, 412γ, 416α, 424, 499, 510, 605, 617, 633, 634, 737, 942, 989, 1011, 1069, 1113
- Αιχμάλωτος, αιχμαλωσία** 95, 109, 115, 279, 357β, 367α, 392, 808, 809, 824, 829, 853 βλ. και Δούλος
- «Άκτιναμές» βλ. Διαταγή, διάταγμα (οθωμανικής αρχής)
- «Άλγκαλντέρ» («al galder») βλ. Αντίχρηση
- «Άλλαξία» βλ. Ανταλλαγή
- «Άμανάτι(ε)», «ἀμάχι», ενέχυρο (ως ομηρία) 734, 757, 790 βλ. και Εμπράγματη ασφάλεια
- Αμνηστία** 275α, 548, 682, 808, 845, 947
- Αναδοχή χρέους** βλ. Χρέος
- «Άναθρε(ο)π(φ)τό(ς)» βλ. Μίσθωση εργασίας, Υιοθεσία, «Ψυχοπαίδι»
- Ανακοπή** βλ. Ένδικα μέσα
- Ανάκριση** βλ. Διαδικασία
- «Άναξις» βλ. Διαδικασία
- «Άναστατικό» βλ. Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου (εμφύτευση)
- Αναφορά** βλ. Διαδικασία
- Ανδραποδιστής** βλ. Δούλος
- Ανθρωποκτονία** 115, 149β, 195α, 256, 367α, 368α, 392, 433, 443, 521, 580, 608, 612α, 680, 689, 716, 724, 756, 757, 770, 806, 809, 814, 829, 832, 848α, 852, 882, 906, 938
- Ανταλλαγή, «άλλαξία», «άντιγιον»** 14, 19, 29, 36, 41, 50, 60, 63, 71, 74, 80, 84, 88, 91, 93, 101, 106, 111, 112, 128, 128α, 136, 149β, 149γ, 150, 155, 158α, 167, 177, 179, 195, 203, 207, 222, 230, 234, 238, 242, 243, 253, 262, 268, 270, 284, 285, 314, 321, 325, 329, 339, 355, 356, 360, 366, 380, 383, 387, 399, 403, 411, 412γ, 418, 438, 442, 464α, 471, 475, 479, 480, 491, 502, 507, 521, 523, 525,

* Οι αριθμοί παραπέμπουν στα λήμματα του παρόντος Περιγράμματος.

- 533, 551, 552, 579, 612, 633, 647, 693, 711, 760, 897, 939, 940, 996, 997, 1040
- ανθρώπου με ζώο 273
  - αιχμαλώτων 853
  - εικονική 325
- «*Αντίμιον*» βλ. *Ανταλλαγή*
- «*Αντιμάροτρας*» 329
- «*Αντίσκι(χ)αρος*» βλ. *Μίσθωση εργασίας*
- «*Αντίσπορον*» βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου*
- Αντίχρηση*, «*Αλγκαλντέορ*» («*al galder*»), «*ἀγόδη(ι)ς*» 23, 67α, 128α, 133, 383, 467α, 680, 761
- Απάνθισμα τῶν Ἐγκληματικῶν* 808, 832, 848α, 883α
- Απειθεία* 610, 832, 848α, 893
- «*Ἀπελάτης*» 149β, 521
- Απογραφή* βλ. «*Ἄβα(ε)ντάριο(ν)*», *Κληρονομία, Προίκα*
- Αποδεικτικά μέσα*
- αυτοψία 284, 366, 392, 583
  - αφορισμός βλ. *Αφορισμός*
  - έγγραφα 284, 366, 392, 521, 734
  - μαρτυρία, μαρτυρικό 25β, 40, 60, 79, 84, 91, 94, 104β, 109, 112, 115, 128, 129, 149β, 154α, 155, 157, 166, 180, 198, 214, 218α, 218β, 222, 242, 256, 262, 264, 268, 269, 279, 283, 284, 289, 299, 315, 322α, 322β, 329, 340, 342, 344, 346, 353α, 356, 357β, 366, 367, 367α, 373, 387, 390, 392, 416α, 419, 424, 440, 442, 449, 452, 456α, 467α, 468, 470α, 483, 510α, 521, 559, 573, 583, 588α, 597, 598, 599, 607, 612α, 626α, 634, 653α, 665, 677, 683, 692, 712, 734, 750, 759, 773, 777, 790, 804, 806, 809, 824, 840, 852, 853, 857α, 859, 872α, 894, 903α, 906, 917, 926α, 927, 936, 937, 939, 942, 957α, 1035, 1040, 1071, 1094, 1110
  - ομολογία, «*συνθήκη*» 79, 198, 373, 379, 521, 583, 686, 692, 734, 760, 852
  - ὄρκιος 1α, 115, 149β, 256, 284, 368α, 392, 521, 612α, 808, 891, 926α, 1003, 1033, 1069, 1098, 1136
  - πραγματογνωμοσύνη 54, 60, 109, 149α, 167, 234, 262, 284, 314, 329, 366, 367α, 392, 437, 468, 569, 694, 712, 734, 924, 1013, 1033, 1064, 1102, 1110
- Απόδειξη, βεβαίωση*
- είσπραξης, εξόφλησης, «*ἐξοφλητικὸν γράμμα*», «*ρετζεβούτα*» 11, 18, 23, 25, 25β, 29, 36, 39, 41, 55, 60, 61, 63, 67, 70, 71, 74, 76α, 79, 80, 81, 87, 88, 91, 92, 93, 94, 98, 101, 104, 111, 112, 121, 122, 123, 132, 128α, 130, 133, 134, 136, 140α, 154α, 155, 159, 166, 167, 186, 187, 195, 199, 204, 207, 211, 217, 218, 219, 225, 229, 230, 238, 239, 242, 243, 244, 245, 246α, 247α, 249, 258, 259, 262, 268, 269, 270, 272, 282, 288α, 288β, 292, 304, 310, 324α, 329, 337, 348, 353α, 366γ, 372, 373, 383, 387, 392, 394, 399, 411, 413, 418, 424, 427, 429, 436, 440, 448, 449α, 452, 456, 456α, 457, 458, 467, 467α, 470α, 476, 479, 491, 494, 497, 499, 501, 515, 520, 528, 532, 533, 545, 546, 548, 549, 552, 577, 580, 583, 585, 591, 592, 595, 598, 598α, 599, 612α, 616, 617, 618, 626, 632, 634, 651, 652, 654, 661, 666α, 671, 677, 683, 686, 687, 688, 692, 698, 699, 716α, 735, 738, 759, 760, 767, 798, 800, 806, 809, 810, 811, 813, 817, 824, 834, 846, 847, 882, 883, 894, 926, 939, 944, 972, 986, 995, 997, 1011, 1018, 1025, 1028, 1029, 1031, 1040, 1042, 1045, 1046, 1050α, 1052, 1067, 1075, 1078α, 1094, 1095, 1100, 1110, 1110α, 1116, 1118, 1131, 1135, 1151, 1152
  - παραλαβής 28, 29, 36, 39, 41, 62, 63, 76α, 80, 84, 93, 98, 101α, 111, 128, 136, 154α, 180, 218, 219, 243, 244α, 245, 247α, 260, 324α, 346, 349α, 364α, 375, 399, 447, 456, 456α, 467α, 468, 470α, 487, 491, 556, 560, 561, 698, 615, 683, 693, 699, 735, 767, 778α, 780, 804, 809, 824, 828, 839, 840, 842, 846, 852, 859, 863, 883, 939, 973, 997, 1000, 1010, 1025, 1039, 1048α, 1052, 1069, 1046, 1131
  - παροχής υπηρεσιών προς το έθνος 612α
- Αποδημία*
- απαγόρευση -ίας 832
- Αποζημίωση* 60, 109, 128, 443, 494, 612α, 685, 689, 694, 716, 757, 807, 808, 809, 829, 857, 893, 918, 926, 1069, 1110, 1110α, 1131
- Αποκλήρωση* 115, 256, 285, 521, 1062
- Απολογία* βλ. *Διαδικασία*
- Απόσβεση ενοχής*
- δόση αντί καταβολής 60, 91, 179, 268, 329, 366γ, 476, 491, 960, 1029, 1069
- Απόφαση* βλ. *Δικαστική απόφαση, Διοίκηση, «Κοινόν»* (απόφαση γενικής συνελεύσεως)
- «*Ἀρραβῶν μνηστείας*», «*ἄρραβωνητικὸν συνάλλαγμα*» βλ. *Μνηστεία*
- «*Ἄρεσκ(ε)ιά*» βλ. *Προίκα*

Αρπαγή 115, 149β, 173α, 256, 521, 583, 804, 829, 832, 852α, 893, 894, 903α, 929
Αρσενοκοιτία 115, 368α, 832
Αρχαιότητες 675, 804, 808, 845, 855, 911
Ασφαλιστικά μέτρα βλ. *Διαδικασία*
Αυτοδικία 829, 906, 916
Αυτοψία βλ. *Αποδεικτικά μέσα*
«Αφιέρωση» βλ. *Δωρεά*
Αφορισμός, «ανάθεμα» 1α, 12α, 15α, 25β, 40, 55, 65, 71, 79, 89α, 109, 115, 129, 130, 136, 137, 210, 218α, 236, 244α, 245, 251, 256, 258, 281, 284, 324α, 326, 334, 341α, 348, 368α, 379, 387, 400, 416α, 462, 491, 495, 512α, 521, 524, 566, 584, 600, 605, 610, 652β, 689, 691, 709α, 747, 769, 829, 847, 862, 1002, 1034, 1097, 1110

B

«Βαπτιστίκ(ι)ον» βλ. *Δωρεά*
Βάπτισμα 115, 195α, 256, 368α, 521
Βία, βιαιοπραγία 244α, 368α, 521, 806, 809, 829, 852, 859, 893, 894, 1069
Βιασμός 79, 109, 149β, 814, 832, 1021
«Βλησιδί(ον)», «βλησιδόχαρτον» 18, 23, 28, 33, 36, 38, 111, 682, βλ. και *Ναντοδάνειο*
Βουλή, Βουλευτικόν Σώμα βλ. και *Διορισμός* (μελών Βουλευτικού Σώματος)
 — κανονισμός -ής 832
 — πρακτικά, βουλευτάτα, προβουλεύματα, ψηφίσματα 809, 832, 845, 855, 884, 891, 896, 908, 1162β

Γ

Γάμος 15β, 22, 149β, 195α, 282, 368α, 462, 521, 629, 830, 841, 844, 866, 919, 993, 1007, 1021, 1073, 1080α βλ. και *Διαζύγιο*
 — αθέτηση υποσχέσεως -ου 61, 181, 861
 — ανυπόστατος γάμος 368α, 521
 — κωλύματα -ου 79, 109, 114, 115, 149β, 195α, 256, 348, 368α, 379, 416, 521, 1073
 — λύση -ου 149β, 284, 416, 429, 760, 1041, 1116 βλ. και *Διαζύγιο*
 — σύσταση -ου 40, 79, 109, 429, 583, 589, 1073
Γερουσία 787α, 839
 — κανονισμός εργασιών -ας 891
 — ψηφίσματα 804α, 931α
Γηροκομία, γηροτροφία βλ. *Διατροφή* (άνιόντων)

Δ

Δάνειο 15, 19, 21, 23, 29, 36, 41, 49, 56, 60, 63, 71, 74, 84, 93, 101, 109, 111, 112, 128, 129, 133, 134, 135, 149β, 166, 170, 179, 179α, 190, 195, 203, 222, 230, 242, 243, 244α, 251, 253, 256, 268, 275, 283, 284, 285, 292, 299, 329, 330, 338, 348, 353α, 356, 373, 374, 375, 376, 383, 387, 392, 394, 398, 399, 403, 410, 412γ, 418, 421, 436, 437, 442, 447, 448, 449, 451, 456, 457, 464, 465, 467α, 475, 476, 479, 484, 491, 501, 502, 521, 522, 527, 528, 532, 541, 545, 548, 550, 552, 560, 563, 564, 565, 567α, 573, 576, 577, 582, 585, 588α, 597, 598, 599, 600, 612α, 625, 629, 634, 637, 648, 651, 656, 663, 669, 671, 676, 682, 687, 683, 693, 699, 700, 701, 709, 723, 736, 737, 738, 760, 761, 767, 772, 777, 800, 805, 806, 808, 809, 811, 812, 814, 815, 824, 831, 835α, 840, 845, 852, 857α, 859, 900, 959, 971α, 983, 972, 996, 997, 1011, 1031, 1073, 1098, 1110α, 1116, 1119 βλ. και «Κοινό» (δάνειο), *Ναντοδάνειο*, *Χρεωστικό ομολογιο*
 — εθνικό 808, 809, 814, 824, 832, 852, 882α
Δήμευση βλ. *Διαδικασία*
Διαδικασία, διαδικαστικά έγγραφα
 — αγωγή, αναφορά, «έγκαλεσμός», «έγκαλεσιάν», «έγκληση («άναξις»», καταγγελία, κατηγορία εγκληματική, προσφυγή 12β, 60, 79, 104β, 128, 137, 149β, 179α, 190, 218α, 238, 256, 268, 272, 283, 284, 346, 367α, 373, 383, 413, 416α, 470α, 521, 533, 588α, 612α, 620, 612, 676, 752, 757, 773, 777, 804, 806, 809, 824, 829, 835, 839, 840, 844, 845α, 852, 852α, 855, 857, 859, 861, 874, 882α, 889, 901, 903α, 905, 907, 803, 926α, 967, 1001, 1003, 1013, 1033, 1069, 1080α, 1094, 1116
 — αίτηση αποφυλάκισης 809, 840, 859
 — ανάκριση, ανακριτικό πόρισμα, προανάκριση 149β, 346, 521, 612α, 675, 757, 809, 839, 852α, 893, 926α, 1094
 — απολογία 256, 804, 809
 — ασφαλιστικά μέτρα 410
 — δήμευση, κατάσχεση 269, 665, 714, 893, 917α, 1033
 — δημοπρασία, «incantos», «κοινό μεζάτι», πλειστηριασμός, «πούμπλικον κοινό» 269, 284, 314, 350, 357, 373, 458, 476, 479, 494, 532, 576, 612α, 665, 683, 685, 693, 700, 709, 731, 738, 804, 806, 808, 809, 824, 829, 847α, 868, 874, 883, 893, 899, 1000, 1031, 1040, 1063, 1110

- διαμαρτυρία εξώδικος, «διαμαρτυρικό(ν)», «προτέστο(ν)», «κόντρα προτέστο(ν)» 84, 129, 218α, 262, 269, 283, 318, 325, 329, 340, 343α, 350, 356, 366, 373, 442, 466, 470α, 694, 697, 700, 702, 807, 809, 824, 852, 852α, 853, 914, 932, 967, 1131, 1163
- διαταγή συλλήψεως 392
- δικαστικά έξοδα 768β
- έξωση 1033
- επίδοση 760, 1029, 1069, 112
- επικήρυξη δολοφόνου 608
- ερημοδικία 109, 680
- καθορισμός δικασίμου 23
- κλήση, κλήτευση
  - αντιδίκου 128, 198, 612α, 743
  - μάρτυρα 112, 470α, 612α, 1116
  - σε απολογία 21, 926α
- κοινοποίηση απόφασης 109, 315, 829, 857, 981, 1069
- παραίτηση από αγωγή, αξίωση, ένσταση 109, 167, 292, 337, 926
- προδικαστική απόφαση 1116
- προσαγωγή βιαία 392
- προσημείωση ακινήτου 829
- προφυλάκιση 893
- υποβολή προτάσεων 809
- Διαζύγιο* 15, 22, 40, 67, 79, 109, 115, 157, 253, 256, 348, 368α, 376, 379, 433, 462, 521, 572, 583, 589, 599, 707, 806, 808, 830, 832, 844, 847, 872α, 919, 951, 1059, 1069, 1073, 1098, 1108, 1110, 1116, 1161 βλ. και *Γάμος*
- συναινετικό 67, 939, 1041, 1125
- Διαθήκη* 9, 10, 108, 18, 19, 22α, 23, 27, 29, 30, 36, 39, 42, 43, 45, 47, 50, 52, 56, 60, 61, 63, 64, 65, 68, 69, 71, 74, 77, 77α, 79, 80, 88, 89β, 91, 102, 105, 106, 109, 111, 112, 128, 128α, 130, 131, 133, 136, 137, 138, 141, 142, 143, 146, 147, 149β, 50, 153, 154α, 160, 161, 163, 165, 167, 171, 172, 174, 178α, 198, 200, 201, 207, 211, 215, 218α, 221, 224, 234, 234α, 236, 237, 238, 240, 242, 243, 245, 247, 249, 251, 255, 257, 266, 267, 268, 269, 270, 271α, 272, 275, 280, 284, 285, 288β, 291, 292, 295, 298α, 299, 301, 303, 304, 308, 311, 313, 314, 315α, 316, 317, 319, 320, 324, 329, 332, 341β, 346, 348, 349, 349α, 349β, 354, 356, 360, 363, 364, 366, 69, 372, 376, 378, 379, 380, 381, 383, 384, 387, 392, 396, 399, 403, 413, 416α, 420, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 442, 444, 448, 452, 453, 456, 456α, 458, 460α, 468, 469, 473, 479, 480, 484α, 485, 488, 491, 502, 507, 510, 520, 521, 526, 529, 533, 541, 546α, 547, 549, 551, 553, 555, 560, 563, 567α, 581, 582, 583, 583α, 585, 586α, 588α, 589, 591, 592, 593, 599, 605, 606, 621, 623, 626, 629, 632, 633, 634, 635, 647, 650, 657, 660, 664, 666, 669, 672, 677, 697, 700, 705, 711, 715, 717, 720, 725, 738, 744, 747, 750, 751, 762, 763, 765, 766, 767, 768, 771, 773, 776, 777, 787, 790, 804, 804α, 813, 815, 825α, 826, 830, 844, 849, 854, 864, 869, 875, 886, 895, 899, 925, 931, 943, 945, 951, 959, 967, 971, 972, 982, 987, 973, 996, 997, 998, 1000, 1001, 1004, 1006, 1008, 1015α, 1017, 1021, 1025, 1026, 1030, 1032, 1039, 1041, 1047, 1050, 1051, 1058, 1060, 1067, 1069, 1073, 1074, 1084, 1104, 1110, 1116, 1118, 1139, 1151, 1152, 1154, 1154α, 1157, 1160
- ακύρωση -ης 36, 128, 143, 211, 256, 284, 313, 329, 1069
- ανάκληση -ης 41, 167, 555
- εκτέλεση -ης 111, 207, 601
- μέμψη -ης 521, 583
- «*Διαλλαγή*» βλ. *Συμβιβασμός*
- Διαμαρτυρία εξώδικος* βλ. *Διαδικασία*
- Διανομή* 6, 24, 41, 50, 60, 63, 71, 90α, 91, 93, 112, 121, 128, 130, 137, 149β, 149γ, 166, 167, 179, 196α, 198α, 222, 243, 256, 272, 284, 317, 329, 366, 372, 379, 392, 396, 399, 404, 411, 429, 436, 457, 489, 491, 497, 521, 533, 583, 601, 621, 633, 634, 677, 680, 731, 745, 777, 778, 939, 990, 996, 997, 1000, 1031, 1075 βλ. και *Κληρονομία*
- ακύρωση -ής 243
- αποδοχή -ής 243
- εθνικών γαιών 808, 916
- λαφύρων, λείας 796, 803, 852, 891, 893
- συζυγικής περιουσίας 67
- Διαταγή, διάταγμα*
- οθωμανικής αρχής, «ακτιναμές», «μπουγιουρντί», «φι(ε)ιρμάνι» 1, 9α, 12α, 25α, 26α, 60, 121, 136, 137, 178α, 218α, 244α, 262, 279, 284, 346, 392, 406, 416α, 417, 424, 442, 448, 470α, 503, 524, 548, 556α, 572β, 595, 599α, 689, 734, 738, 768α, 857α, 917α, 941, 971α, 976, 1036, 1043, 1066, 1073, 1078, 1103, 1115α
- φράγκου βασιλέα Κύπρου 11γ, 15β
- Διατροφή*
- ανιόντων, «γηροκομία», «γηροτροφία», «ζωάρκεια» 23, 39, 41, 60, 201, 284, 319, 449, 491, 541, 544, 574, 583, 972, 973, 1040, 1091, 1100, 1154α

- συζύγου 109, 544, 599, 1041, 1069, 1110
- τέκνου 67, 111, 491, 544, 1040
- Δικαιοσύνη* (δικαιοδοσία, λειτουργία, οργάνωση) 1α, 115, 149β, 325, 521, 583, 683, 808, 809, 814, 829, 831, 832, 845, 872, 882α, 883α, 891, 896, 902, 905, 906, 907, 913β, 916, 919, 922, 947, 971α, 980, 1066, 1073, 1080, 1115α βλ. και *Δικαστική απόφαση*
- Δικαίωμα*
  - αναγνώριση -ος 81
  - ανταλλαγή -ος 133
  - μεταβίβαση, παραχώρηση -ος 67α, 167, 245, 383, 470α, 662 βλ. και *Πώληση* (δικαιώματος)
  - «κολιγιάς», βροσκής βλ. *Δουλεία* (βροσκής)
  - παραίτηση από -α 18, 41, 84, 128, 245, 441, 666α,
  - «πατρικόν» («baba-hakki») 1128
  - προτιμήσεως, «κολ(λ)ιτερανικό(ν)» 41, 50, 80, 84, 91, 284, 325, 329, 366, 392, 521, 533, 680, 971α, 1040 βλ. και *Πώληση* (ακινήτου)
- Δικαστική απόφαση, «σεντένζα»* 284, 392, 808
  - «Ανεκκλήτου κριτηρίου» Άργους 712, 924
  - «Αντιβασιλικού συμβουλίου» Χανίων 938
  - Βουλής Σάμου 583
  - δικαστηρίου Ναυπλίου 712, 955
  - δικαστηρίου Τριπολιτσάς 757, 809, 824, 840, 843
  - δικαστικών επιτροπών 757, 809, 859, 860, 851, 885
  - «έγκληματικού κριτηρίου» Παζών 716
  - εκκλησιαστικού «κριτηρίου», πρωτοπαπαδική, συνοδική 12α, 15α, 14, 15, 60, 61, 79, 84, 109, 121, 128, 157, 165β, 181, 245, 253, 264, 284, 341, 348, 366, 384, 387, 416, 457, 495, 544, 571, 572, 572β, 583, 585α, 589, 592, 600, 612α, 614, 659, 664, 682, 707, 799, 816, 913, 951, 1041, 1045, 1069, 1098, 1108, 1110, 1125, 1128, 1116, 1161
  - ειρηνοδικείου, πολιτικού δικαστηρίου Αργοστολίου 1003, 1033
  - ειρηνοδικείου Ναυπλίου 612α, 898
  - ειρηνοδικείου Σκύρου 926
  - «ειρηνόδικου κριτηρίου» Μυκόνου 458
  - ειρηνοποιών κριτών 757
  - «ένιαυσίων κριτών και τιμητών» Κερκύρας 54
  - «Θαλασσίου Δικαστηρίου», «Δικαστηρίου Λειών», «άντι Θαλασσίου δικαστηρίου επιτροπής» 665, 892, 893, 852α, 852β
  - κοινοτικού κριτηρίου (προεστώτες, Οθωμανοί κριτές με προεστώτες, μικτά κληρικολαϊκά κριτήρια) 60, 121, 198, 269, 284, 315, 321, 325, 331, 351, 366, 373, 429, 447, 458, 467α, 533, 548, 583, 650, 664, 682, 790, 804α, 816, 973, 1035, 1069, 1094, 1098, 1154α, 1160
  - Μεγάλου Μαγίστρου Ρόδου 26
  - Οθωμανών κριτών, δραγουμάνων του στόλου 25β, 121, 284, 346, 366, 387, 392, 467α, 494, 497, 555, 714, 722, 1069
  - πρωτοδικείου-εμποροδικείου Θάσου 1069, 1098, 1135, 1136
  - πρωτοδικείου Σκύρου 857
  - πρωτοδικείου Σύρου 898
  - «πρωτόκλητου» δικαστηρίου Αρκαδίας 872α
  - «πρωτόκλητου» δικαστηρίου Αχαΐας/Κάτω Μεσσηνίας 907
  - «πρωτόκλητου» δικαστηρίου Κεντρικών Κυκλάδων 923
  - «πρωτόκλητου» δικαστηρίου Καλαβρύτων 924
  - «πρώτου» δικαστηρίου Αιτωλίας 787α
  - στρατοδικείου Κρήτης 816
  - τακτικών δικαστηρίων Κρήτης 759, 806, 816, 929
- Δικηγόροι, συνήγοροι* 109, 521
- Διοίκηση, διοικητικές αποφάσεις, διοικητική οργάνωση, διοικητικά έγγραφα, έγγραφα επαναστατικών συνελεύσεων* 1, 2α, 10β, 11δ, 27α, 104α, 104β, 113α, 128, 128β, 140α, 154α, 180, 263β, 284, 311α, 311β, 343β, 346, 352α, 373, 395α, 479α, 524α, 525α, 612α, 652, 732, 757, 791α, 791β, 792, 793, 794, 795, 803, 804, 804α, 806, 808, 809, 814, 819, 825, 829, 831, 832, 835, 839, 840, 845, 850, 852, 852α, 871, 882α, 891, 909, 913α, 914, 916, 956, 958, 967, 1066, 1080α, 1090α, 1121, 1140α
- Διορισμός, εκλογή*
  - αρχηγού στρατιωτικής ομάδας 567α, 612α, 790, 803, 809, 852
  - διοικητικών αρχών, μελών επιτροπών, υπαλλήλων 11γ, 15β, 131β, 510α, 567α, 588α, 612α, 804α, 809, 829, 839, 840, 852, 852α, 931α
  - διοργανιστή, κυβερνήτη 757, 814
  - καγκελαρίου, νοταρίου 65, 121α, 269, 325, 408α, 439, 486, 745α, 804α

- κοινοτικών αρχών, κοινοτικών (υπαλλήλων), επιτρόπων 29, 60, 84, 269, 230, 269, 272, 275α, 325, 340, 379, 382, 392, 399, 412, 521, 583, 588α, 591, 598, 600, 601, 612α, 681, 693, 703, 713, 764, 779, 804, 806, 807, 814, 829, 840, 842, 874, 881, 916, 958, 971α, 1052, 1080α, 1082, 1093
- μελών «Βουλευτικού και Εκτελεστικού Σώματος», αντιπροσώπων στην Εθνική Βουλή 612α, 757α, 808, 809, 824, 832, 859
- προβλεπτή 128, 269
- Δουλεία πραγματική*
  - βοσκής 269, 325, 520, 532, 533, 1029
  - δίοδου 19, 60, 63, 111, 284, 329, 366, 392, 479, 491, 583, 680, 1040
  - μελισσότοπου 498
  - στηρίξεως της οικοδομής επί του γειτονικού κτιρίου, «επακουμβίσματος» 283, 521, 597, 1040
  - του μη εμποδίζειν το φως ή την θέα του δεσπόζοντος 245, 292, 521, 926, 995, 1040
  - του μη υψούν 926
  - ύδατος (αντλήσεως ή αποχετεύσεως ή διοχετεύσεως) 29, 60, 195, 256, 284, 292, 293, 392, 470, 497, 521, 524, 583, 996, 1040
- Δουλεία προσωπική*
  - επικαρπίας 15α, 84, 106, 150, 155, 160, 163, 176, 244α, 268, 329, 394, 412γ, 498, 613, 635, 804α, 1040
  - οίκησης 1040
- Δουλεμπόριο* 256, 829
- Δοῦλος* 15β, 149β, 256, 368α, 521 βλ. και *Αιχμάλωτος*
  - απελευθέρωση -ου 26, 40, 111, 115, 131α, 829
  - ενεχυρίαση -ου 306
  - κοινωνία -ου 294
  - πώληση -ου 2, 19, 36, 40, 283, 297, 373, 521, 853
- Δραγο(ν)μάνος τοῦ στόλου* βλ. *Διαταγή οθωμανικής αρχής, Δικαστική απόφαση*
- Δωρεά, «ἀφιέρωση», «βαπτιστί(ι)ον», «μπενεφίκιον», «προσήλωση», «φυχικό», «φυχοδώρο»* 6α, 12α, 14, 16, 16α, 22β, 31, 35, 50, 51, 59α, 67α, 84, 85, 87, 89β, 94, 115, 128α, 130, 131α, 133, 134, 136, 137, 139, 149α, 150, 154α, 155, 162, 163, 195β, 176, 183, 189, 195, 195β, 198, 203, 207, 218α, 220, 226, 230, 236, 237, 239, 242, 243, 244α, 245, 253, 256, 258, 263α, 265, 267, 268, 270, 272, 275, 282, 284, 293, 307, 308, 310, 311γ, 319, 323, 328, 329, 336, 337α, 338, 339, 345, 346, 348, 353, 355, 356, 360, 367, 371, 372, 375, 376, 377, 379, 380, 383, 384, 387, 391, 392, 394, 399, 403, 404, 411, 412γ, 415, 418, 418α, 424, 429, 432, 435, 440, 442, 448, 449, 450, 452, 455, 456, 457, 463, 464, 467, 470, 471, 477, 480, 491, 499, 502, 504, 513, 517, 518, 521, 523, 526α, 530, 530α, 538, 541, 547, 556α, 583α, 558, 577α, 582, 583α, 586, 589, 592, 596, 598, 599, 602, 605, 607, 612, 616, 622, 624, 628, 634, 643, 647, 661, 667, 677, 685, 687, 692, 697, 700, 709α, 718, 739, 741, 755, 760, 787, 804, 804α, 806, 807, 809, 822, 853, 857α, 921, 940, 972, 995, 1016, 1039, 1051, 1058, 1100, 1110α, 1112, 1147
  - αιτία θανάτου 29, 39, 50, 60, 63, 88, 112, 128α, 150, 155, 160, 179, 194, 284, 346, 368α, 378α, 390, 452, 467α, 479, 480, 491, 521, 525, 552, 583, 700, 815, 1040, 1063, 1102, 1154α
  - ακύρωση -άς 284, 558
  - ανάκληση -άς 284, 329, 457, 521
  - αποδοχή -άς 25β, 63, 167, 270
  - δικαιώματος 67α, 80, 133, 513
  - ἐν ζῳῇ 13, 14, 14α, 16, 19, 23, 29, 31, 32, 36, 41, 43, 60, 63, 66, 71, 74, 76, 76α, 80, 82, 88, 91, 93, 94, 111, 112, 114, 116, 118, 121, 128, 130, 133, 137, 155, 160, 162, 167, 171, 179, 202, 209, 229, 230, 233, 241, 242, 243, 244, 251, 264, 268, 271α, 274, 285, 287, 295, 299, 321, 329, 341, 346, 348, 349β, 390, 438, 439, 521, 525, 529, 533, 541, 551, 671, 760, 815, 973, 1004, 1040, 1095
  - επικύρωση -άς 12α, 31, 67α, 124, 128, 131α, 155, 165β, 167, 195, 244, 341, 477, 529, 530, 556α, 558, 572β, 576, 577α, 804α
  - λειψάνων 730
  - μεταξύ συζύγων 284, 583, 1021
  - προγαμιαία, πρόγαμος 79, 115, 160, 256, 284, 341, 348, 376, 379, 432α, 438, 464, 490, 512, 521, 537, 568, 645, 679, 684, 688, 851, 899, 903, 925, 977, 1012, 1032, 1058, 1069, 1091, 1115, 1128
  - ἀγα(ε)ρίκι(ον)», «ἀγρε(ι)λίκι(ον)» 485, 583, 618, 621, 684, 1067
  - «ἐμβατικὸν γαμήλιον», «ἐμπατικά» 363

- «ακοριτσιάτικο» 485, 972, 973, 1029, 1124
  - «παλληκαριάτικο» 485, 489, 670
  - υπό τρόπο 60, 329, 344, 1154α
- Δωροδοκία* 832, 848α, 938

E

- Εγγύηση* 21, 23, 25, 74, 76α, 79, 92, 93, 94, 111, 112, 115, 127, 128, 130, 149β, 151, 154α, 166, 167, 243, 256, 268, 392, 480, 521, 612α, 669, 677, 735, 756, 806, 809, 829, 859, 893, 997, 1040, 1063, 1073, 1100, 1116
- «*Εγκαλεσμός*» βλ. *Διαδικασία*
- «*Εγκλαβή*» βλ. *Προϊκα*
- Έθιμα*, *Έθος* 115, 150, 284, 392, 521, 532, 583, 773, 774, 808, 814, 848α, 901, 906, 926, 927α, 953, 971α, 1058, 1080α, 1128
- Εθνικές γαίες, μύλοι, ορυχεία, «όσπῆτια», πρόσδοδοι* 127, 190, 603, 612α, 676, 807, 804, 809, 814, 824, 829, 832, 845, 852, 859, 882α, 896, 916, 932, 1131 βλ. και *Δάνεια, Διανομή, Μίσθωση, Πώληση* (εθνικών γαιών, προσόδων)
- Εθνική συνέλευση*
- ψήφισμα 901α, 937α
- Εκβιασμός* 610
- Έκθεση νηπίων* 195α, 368α, 521
- Εκκλησιαστικά έγγραφα* 20, 21, 22, 25β, 104α, 109, 118, 136, 218α, 230, 238, 258, 282, 334, 341, 346, 435, 482, 491, 499, 546, 558, 576, 583α, 595, 600, 630, 632, 652β, 689, 691, 730, 747, 814, 841, 866, 1040, 1073, 1105, 1146, 1163
- «*Εμβ(π)ατίκι(ον)*»
- αγροτικό βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου*
  - γαμήλιο βλ. *Δωρεά (προγαμιαία)*
- Εμπράγματη ασφάλεια, «ἀμανάτι(ε)», «ἀμάχι»*
- ενέχυρο 21, 36, 49, 93, 115, 136, 149β, 222, 268, 306, 392, 521, 610, 625, 676, 805, 857
    - απόσβεση -ου 268, 392
  - υποθήκη 63, 74, 80, 91, 93, 128α, 149β, 166, 179, 203, 242, 243, 297, 321, 329, 330, 346, 353α, 355, 372, 373, 375, 387, 392, 394, 447, 456, 464, 468, 522, 532, 550, 598, 661, 723, 737, 804α, 808, 845, 913, 942, 997, 1040, 1063, 1116
    - ανανέωση -ης 1001
    - απόσβεση -ης 112, 133, 243, 457, 522
- Εμπρησμός* 60, 115, 521, 806, 832, 848α
- «*Εμφύτευση*» βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου*

Ένδικα μέσα

- αναίρεση 872α
  - ανακοπή 1069, 1098, 1136
  - έφεση 128, 284, 392, 521, 680, 1116
- Ενέχυρο* βλ. *Εμπράγματη ασφάλεια*
- Εντολή* 149β, 154α, 470α, 521, 665, 900
- «*Εντριτία*» βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου* («έμβατικίον»)
- Εξάιρεση* βλ. *Αίρετοκορισία*
- Εξορία* βλ. *Ποινή -ας*
- Εξέβριση* 115, 353α, 650, 1094
- Εξώνηση* 55, 71, 91, 167, 228, 292, 734, 997
- Έξωση* βλ. *Διαδικασία*
- Επικαρπία* βλ. *Δουλεία* (προσωπική)
- Επίμορτη αγροληψία* βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου*
- Επιορκία* 115, 433, 521
- Επιτροπεία* 67, 115, 149β, 256, 348, 366γ, 376, 426, 429, 491, 496, 521, 557, 583, 692, 998, 1041, 1059, 1154α
- «*Επιτροπικόν γράμμα*» βλ. *Πληρεξουσιότητα*
- Έρανος* 809, 824, 829, 832
- Ερημοδικία* βλ. *Διαδικασία*
- Εσώγαμβρος* βλ. και *Προϊκα*
- πρακτικό εισδοχής -ου 723
- Εταιρεία* 449, 639, 808, 920, 1040, 1068, 1131, 1133 βλ. και «*Κομπανία*», «*Συντροφία*»
- Έφεση* βλ. *Ένδικα μέσα*
- Ευθύνη* βλ. *Ιατρική, Συλλογική -η*

Z

- «*Ζωάρκεια*» βλ. *Διατροφή* (άνιόντων)

Θ

- Θησαυρός* βλ. *Κυριότητα* (κτήση)

I

- Ιατρική ευθύνη* 213, 325, 521
- Ιεροσυλία* 115, 256, 368α, 521
- «*Ίνστρουμέντο αγάπης*», «*συμφιλίωση*» 29, 67, 76α, 197, 470α, 567α, 734, βλ. και *Συμβιβασμός*
- Ίόνιος Πολιτικός Κώδικας* 1062

K

- Κανονισμός ορίων* βλ. *Κυριότητα* (περιορισμοί -ας)
- «*Κανισκενιά*» βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου*
- Κατάσχεση* βλ. *Διαδικασία* (δήμειυση)
- Κληροδοσία, «λεγάτο(ν)»* 115, 149β, 167, 256,

- 491, 521, 1069, 1073, 1084, 1118 βλ. και *Διαθήκη*
- Κληρονομία* 60, 88, 89α, 94, 106, 109, 116, 121, 131, 136, 150, 238, 245, 247α, 256, 258, 284, 348, 351, 353α, 366γ, 367, 379, 392, 412γ, 427, 429, 449α, 487, 491, 521, 522, 583, 605, 612α, 618, 646, 647, 652α, 692, 747, 787α, 806, 809, 829, 841, 860, 899, 906, 913, 918, 932, 973, 1025, 1045, 1062, 1069, 1094, 1098, 1100, 1113, 1116, 1152 βλ. και *Αποκλήρωση*, *Νόμιμη μοίρα*, «*Τριμοιρία*», *Φαλκιδιον*
- αναγνώριση δικαιώματος επιζώντος συζύγου 115, 121, 136, 284, 348, 389, 392, 521, 692, 697, 809, 926, 1110, 1116
    - «κρεββατοστρώσι», «αφιέρωμα», «φιλοδώρημα», 121, 478, 583
  - απογραφή -ίας, «άβα(ε)ντάριο(ν)», «ιβεντάριον» 43, 60, 91, 97, 136, 154α, 167, 168, 245, 270, 348, 470α, 556, 717, 982, 1028
  - διανομή -ίας 18, 41, 47, 50, 60, 65, 80, 111, 121, 136, 160, 201, 207, 284, 310, 321, 348, 363, 366, 379, 460, 467, 467α, 479, 502, 533, 540, 571, 582, 592, 639, 760, 773, 857α, 913, 972, 989, 1001, 1031, 1040, 1098, 1110, 1113, 1154α
  - διευθέτηση κληρονομικών διαφορών 60, 244α, 329, 366, 392, 583, 592, 601, 671, 733
  - κληρονομική σύμβαση 60, 329, 467α, 558, 760, 1040
  - κληρονομητήριο 1040
  - παραιτήση από κληρονομικό δικαίωμα 28, 387, 442, 499, 540, 692, 1040
- Κλοπή* 89α, 109, 137, 149β, 151, 195α, 256, 269, 281, 340, 346, 367α, 368α, 373, 400, 417, 521, 548, 610, 689, 724, 734, 759, 774, 806, 807, 809, 814, 824, 829, 832, 848α, 852, 852α, 859, 893, 938, 1110
- «*Κοινόν*», *κοινότητα* 12, 284, 347, 392, 470α, 577, 588α, 681, 682, 693, 714, 723, 731, 732, 770, 803, 812, 829, 874, 879, 896α, 923, 971α, 1016α, 1048α, 1096, 1121 βλ. και *Διορισμός*, *εκλογή* (κοινοτικών αρχών)
- απόφαση, ψήφισμα γενικής συνελεύσεως -ού 60, 136, 137, 150, 154α, 178α, 192, 218α, 275α, 325, 343α, 346, 351, 363, 366α, 379, 406, 416α, 427, 448α, 470α, 491, 532, 543α, 546, 562, 566, 576, 583, 583α, 591, 599α, 600, 629, 682α, 693, 699, 732, 745α, 760, 764, 768β, 784, 804α, 833, 850, 803, 992, 993, 973, 1001, 1002, 1019, 1080α, 1093, 1094, 1095, 1102, 1122, 1123
  - δάνειο -ού 230, 253, 269, 321, 379, 405, 449, 464, 529, 532, 649, 662, 677, 693, 738, 804, 810, 829, 837, 1000, 1040, 1068, 1080α
  - κανονισμός λειτουργίας κοινότητας 674, 899, 1005, 1066, 1080α, 1082, 1090, 1096, 1101, 1106, 1118α, 1127, 1134, 1137, 1142, 1149α, 1149β, 1153, 1162γ
  - κανονισμός ορίων κοινότητας 573, 587, 885, 950, 972
- Κοινόχρηστα πράγματα* 256, 284, 366, 392, 680
- Κοινωνία* 14, 39, 63, 521 βλ. και *Λούλος*
- σύσταση -ίας 37, 63, 167, 437, 533, 997, 1011
- «*Κολιγιά*» *βοσκής* βλ. *Λουλεία* (βοσκής)
- «*Κολλιτερανικό(ν)*» *δικαίωμα* βλ. *Δικαίωμα* (προτιμήσεως)
- Κομπανία* βλ. και *Εταιρεία*, «*Συντροφία*»
- απόφαση 271, 412β
  - θεσπίσματα -ίας 271
  - καταστατικό -ίας 588
- «*Κομπρομέσο(ν)*» βλ. *Αίρετοκρισία* (συνυποσχετικό), *Συμβιβασμός*
- «*Κο(ν)ντουβερνία*» βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος* ή *άλλον προσοδοφόρον αντικειμένου* («*εμβατήκιον*»)
- «*Κοριτσιάτικο*» βλ. *Δωρεά* (προγαμαία)
- «*Κρεββατοστρώσι*» βλ. *Κληρονομία* (αναγνώριση δικαιώματος επιζώντος συζύγου)
- Κτηματολόγιο* 269, 1058
- Κτηνοβασία* 115, 149β, 195α
- Κτηνοληψία* βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος* ή *άλλον προσοδοφόρον αντικειμένου*
- Κυριότητα*
- αναγνώριση -ας 25β, 47α, 67α, 218α, 242, 804α, 809, 852, 939, 967, 1040, 1095, 1131
  - διεκδίκηση -ας 284, 348, 366, 392, 418, 467α, 497, 659, 664, 809, 843, 852, 1021, 1035, 1069, 1094, 1098
    - παραιτήση από διεκδίκηση -ας 237
  - κτήση -ας
    - εύρεση θησαυρού 256, 315, 809
    - πρόσκληση ή πρόσχωση παραποτάμιου κτήματος 926
  - περιορισμοί -ας 256, 284
    - διαχώρισμα συνεχόμενων ακινήτων 36, 284
    - επιβλαβείς εγκαταστάσεις 256, 284, 392
    - κανονισμός ορίων ακινήτου 14, 19, 26α, 222, 299, 325, 456, 521, 524,

- 583, 614, 677, 742, 1069, 1154α
 • όμβριο ύδωρ στέγης 284
 — προστασία -ας 218α, 284, 343α, 653α, 809
- Κωδίκελλος*, «κοινοσίλιον» 23, 29, 36, 43, 63, 91, 111, 112, 115, 136, 149β, 211, 224, 235, 240, 245, 256, 268, 324, 329, 378, 396, 473, 521, 717, 982, 1039, 1100
- Λ
- Λάφυρο*, *λεία* 373, 612α, 803, 809, 829, 832, 840, 845, 891, 893 βλ. και *Διανομή*, *Δικαστική απόφαση* (Θαλασσιού δικαστηρίου), *Παρακαθήρη*, *Πώληση*
- Λαθρεμπόριο* 893
- «Λεγάτον»* βλ. *Κληροδοσία*
- Λείψανα* βλ. *Δωρεά*, *Μίσθωση*, *Πώληση*
- Ληστεία*, *ληστής* 115, 195α, 256, 342, 367α, 368α, 521, 612α, 689, 808, 829, 852α, 903α, 917, 938
- «Αίβελλος»* βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου*
- Λογαριασμός* (διευθέτηση, καταγραφή) 36, 65, 88, 91, 92, 93, 95, 96, 99, 104, 136, 245, 262, 270, 327, 346, 376, 383, 470α, 583α, 612α, 617, 734, 852, 852α, 1040, 1080α, 1135
- Μ
- Μαγεία* 115, 149β, 334, 368α, 433, 521
- Μαθητεία* 18, 36, 39, 57, 65, 71, 73, 74, 76α, 83, 93, 94, 111, 144, 148, 175, 205, 232, 260, 268, 286, 288α, 290, 329, 336, 337, 347α, 363, 942, 1053
 — ακύρωση -ας 337
 — ανανέωση -ας 148
 — λήξη -ας 232
- Μαρτυρία* βλ. *Αποδεικτικά μέσα*
- Μεσεγγύηση* 230, 845α, 893, 1033
- «Μεταχείριση»* βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου*
- Μετοικεσία* 352α, 916
- Μίσθωση*
 — ακινήτου 14, 18, 19, 23, 29, 36, 39, 40, 45, 55, 59, 60, 62, 63, 65, 67α, 71, 74, 80, 92, 93, 94, 99, 104, 106, 111, 112, 123, 127, 128, 133, 134, 136, 149β, 155, 158, 160, 167, 193, 194, 195, 209, 222, 230, 244, 267, 268, 276, 284, 292, 296, 299, 304, 329, 353α, 379, 383, 387, 399, 417, 418, 432, 440, 441, 447, 470α, 502, 521, 529, 532, 541, 582, 583α, 589, 602, 677, 692, 693, 731, 737, 778α, 806, 852, 880, 898, 900, 940, 960, 996, 997, 1007, 1031, 1040, 1089, 1095, 1110, 1126, 1073, 1135, 1154
 • ακύρωση μισθώσεως -ου 93
 • ανανέωση μισθώσεως -ου 59, 93, 198
 • διακοπή μισθώσεως -ου 88
 • παραίτηση από μίσθωση -ου 268
 • τροποποίηση όρων μισθώσεως -ου 19, 160, 809
 — εθνικών γαιών, προσόδων 127, 603, 612α, 683, 804, 808, 809, 832, 845, 896
 — εργασίας 18, 19, 23, 36, 39, 41, 53, 55, 60, 65, 67, 71, 74, 76α, 79, 83, 88, 89, 89β, 92, 93, 94, 100, 101, 106, 111, 128, 129, 131γ, 136, 141, 149β, 178, 207, 217, 226, 245, 262, 268, 269, 288α, 313α, 325, 329, 366α, 383, 404, 470α, 491, 505, 521, 532, 540, 574, 576, 629, 634, 661, 598, 612α, 663, 677, 685, 692, 714, 746, 759, 804α, 807, 853, 857α, 859, 874, 889, 959, 986, 1003, 1018, 1031, 1050α, 1085, 1090α, 1099, 1110, 1118, 1129, 1132α, 1140, 1142, 1083 βλ. και *Μαθητεία*, «*Ψυχοπαίδι*»
 • ακύρωση μισθώσεως -ας 92
 • ανανέωση μισθώσεως -ας 92, 93, 588
 • «άντίσκα(χ)αρος» (καταναγκαστική εργασία σε γαλέρα) 29, 74, 82
 — έργον 16, 19, 23, 25, 29, 30, 39, 40, 41, 50, 51, 55, 57, 71, 74, 76α, 78, 79, 80, 82, 83, 88, 91, 93, 94, 95, 99, 100, 101, 104β, 109, 111, 112, 113, 127, 128, 129, 136, 144, 187, 193, 196, 198, 206, 218α, 225, 232, 238, 239, 245, 246, 247α, 257, 256, 259, 268, 275, 275β, 283, 287, 288α, 289, 297, 329, 337, 347, 348, 357, 372, 385, 411, 413, 415, 422, 429, 470α, 510α, 548, 675, 730, 737, 758, 767, 785, 787α, 800, 801, 807, 834, 858, 873, 946, 957α, 988, 991, 1018, 1029, 1031, 1056, 1067, 1072, 1087, 1110α, 1120, 1135, 1156
 • ακύρωση μισθώσεως -ου 74, 93, 675
 • ναυπηγία 23, 33, 36, 449, 480, 704, 944, 957α
 — λειψάνων 387
 — μονής, ναού 19, 76α, 98, 149, 167, 194, 230α, 350, 1035 βλ. και *Μίσθωση* (εργασίας)
 — «πόστας», θέσης πώλησης εμπορευμάτων σε αγορά 101
 — φόρων 36, 74, 101, 269, 331, 383, 591,

- 662, 683, 824, 845, 896α βλ. και *Φορολογικά*
- υπεκμίσθωση -ων 92, 93, 470α, 676, 824
- Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου* 1β, 3α, 6α, 15, 18, 19, 23, 25, 29, 32, 41, 44, 63, 71, 74, 79β, 80, 88, 91, 93, 94, 112, 128, 132, 149γ, 167, 169, 170, 193, 209, 234, 238, 241, 242, 243, 249, 268, 293, 299, 321, 329, 366, 383, 395α, 399, 437, 440, 456, 470α, 475, 479, 490, 491, 502, 519, 521, 532, 598, 599, 600, 612, 637, 699, 737, 775, 808, 842, 845, 870, 883, 926, 1003, 1016α, 1031, 1107, 1116
- «άντισπορον» 926
  - «γονικό», «in gonico» 29, 74, 88, 92, 93, 94, 133, 167, 177, 191α, 252 βλ. και «λίβελλος»
  - «έμβατικιον», «έντριτιαν», «κο(υ)ντουβερνίαν», «μισιακό», «μισιάρικο», «παντίαν», «παντικιστήριον γράμμα», «παντικογραφή», 6α, 18, 41, 67α, 80, 84, 101, 106, 111, 129, 149γ, 207, 218α, 262, 269, 270, 312, 329, 358, 366, 392, 432, 551, 754
  - έμφύτευση, «άναστατικόν», «(ή)μισοφυτευσία», «μισοφυτεψιά», 18, 23, 29, 36, 41, 50, 62, 63, 65, 80, 101, 111, 130, 133, 137, 149β, 155, 192, 222, 241, 256, 270, 383, 399, 442, 479, 521, 594, 939, 1061α, 1075
  - επίμορτη αγροληψία 179
  - «κανισκεψιά», «κανίσκ(χ)ι(ον)» 17, 23, 111
  - κτηνοληψία, κτηνομίσθωση, «βούφορο», «σιδη(ε)ροκέφαλα», «φούρφορο» 18, 19, 63, 67α, 71, 74, 80, 94, 102, 111, 112, 128, 219, 243, 262, 268, 270, 288α, 330, 346, 383, 423, 547, 548, 651, 1048
  - «λίβελλος», «νιβελατζιόνε», «νόβελ(λ)ος», «λίβελλος» 63, 67α, 101, 106, 112, 133, 155, 167, 218, 357, 383, 399, 442, 808 βλ. και «γονικό»
  - «μεταχείριση» 92, 93, 94
  - «πάκτωση» 6α, 7, 17, 18, 19, 23, 29, 34, 36, 39, 41, 65, 80, 102, 111, 136, 150, 154α, 160, 245, 250, 256, 270, 284, 329, 521, 583, 1051, 1110
  - «παροικία» 6, 41
  - «σεμπριά» 41, 63, 80, 111, 383, 475
  - «σολ(δ)ιάτικο» 7, 8, 18, 23, 36, 39, 41, 48, 50, 51, 65, 78 80, 91, 111, 207, 236, 245
  - «συγκράτειαν» 36, 41, 48, 50, 236
  - «τοπιάτικο» 14, 809, 845
- «Μισιάρικο», «Μισιακό» βλ. *Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου* (έμβατικιον)
- Μνηστεία, άρραβόν, «άρραβωνητικόν συνάλλαγμα», έερολογημένη μνηστεία, «μισοβλογία»* 41, 50, 109, 114, 115, 195α, 201, 256, 341, 368α, 379, 392, 462, 491, 521, 629, 630, 730, 814, 866, 913α, 926, 1007, 1019, 1027, 1040, 1073, 1080α, 1091, 1154α
- λύση -είας 60, 79, 109, 114, 348, 379, 491, 512, 521, 685, 851, 861, 926, 1040, 1100, 1110, 1116, 1128
- Μονή, ναός* 12α, 15α, 15β, 16α, 51, 59α, 89β, 104α, 104β, 113α, 128α, 149α, 149β, 155, 162, 195β, 207, 215, 218α, 220, 244α, 263β, 271α, 284, 313α, 337β, 343α, 343β, 366, 521, 526α, 585α, 588α, 747, 890, 896α, 939, 967, 1035, 1073 βλ. και *Διορισμός* (επιτρόπων μονής), *Μίσθωση* (μονής)
- παραχώρηση -ής, -ού σε αδελφότητα, ιερέα 8, 15, 16, 17, 19, 23, 29, 36, 39, 41, 50, 51, 63, 74, 76α, 80, 94, 111, 116, 129, 131, 133, 136, 138, 191α, 218α, 238, 252, 263, 280α, 337β, 361, 362, 371α, 401, 415, 479α, 491, 541, 635, 654, 677
  - σύσταση -ής, -ού 8, 29, 51, 88, 170, 207, 245, 383, 425, 521, 1054, 1073
- N
- Ναός* βλ. *Μονή*
- Νανάγιο* 33, 256, 521, 538, 682
- Ναυλοσύμφωνο, ναύλωση πλοίου* 18, 23, 33, 36, 39, 49, 54, 60, 71, 74, 93, 94, 101, 107, 112, 173, 268, 329, 373, 392, 403α, 449, 470α, 494, 569, 570, 598, 627, 663, 682, 699, 698, 704, 716α, 717α, 809, 840, 879, 893, 957α
- Ναυπηγία* βλ. *Μίσθωση* (έργου)
- Ναυτοδάνειο, «θαλασσοδάνειο»* 11, 23, 25, 33, 42, 60, 74, 291, 310, 383, 392, 449, 467, 476, 494, 514, 521, 673, 666, 682, 685, 686, 698, 957α βλ. και «*Βλησιδί(ον)*»
- Νέμησις ανιόντος* 41, 201, 253, 256, 271α, 310, 329, 429, 599, 742, 760, 972, 1154α βλ. και *Προίκα* (άρρενος τέκνου)
- Νόμιμη μοίρα* 284, 429, 973
- Νόμισμα* (εγκλήματα, κυκλοφορία) 149β, 612α, 768α, 808, 809, 814, 829, 832, 848α, 853, 859, 887, 891, 923α
- Νομοθεσία, νόμοι, σχέδια νόμων* 93, 114, 115, 256, 284, 521, 583, 682, 683, 808, 832, 835,

- 1032, 1040, 1041, 1044, 1049, 1058, 1062, 1068, 1073, 1077, 1079, 1081, 1083, 1086, 1087, 1088, 1091, 1109, 1110, 1111, 1113, 1114, 1115, 1116, 1124, 1130, 1138, 1148, 1150, 1151, 1154α, 1155, 1162, 1164
- άρρενος τέκνου 60, 131, 156, 201, 241, 271α, 284, 285, 288, 314, 320, 351, 360, 394, 397, 414, 416α, 429, 432α, 458, 498, 551, 552, 583, 601, 706, 788, 854, 903, 969, 1004, 1012, 1016, 1058 βλ. και *Νέμησις ανιόντος*
  - εκτίμηση, καταγραφή προικίων, «άβα(ε)ντάριον», «ίβεντάριον», «μπουλετί», «νότα», «στίμα» 29, 43, 75, 76α, 88, 93, 167, 185, 201, 268, 348, 353α, 423, 436, 482, 533, 561, 618, 1040, 1087, 1094, 1109
  - επιστροφή -ας 71, 80, 109, 111, 167, 243, 284, 383, 429, 467α, 561, 583, 589, 688, 711, 818, 926, 1007, 1110, 1116
  - προικοπαράδοση, προικοπαραλαβή 29, 36, 47, 74, 75, 76α, 79, 81, 88, 91, 92, 94, 111, 112, 121, 167, 185, 246, 253, 268, 292, 329, 363, 376, 532, 583, 692, 910, 997, 1086
  - συνεισφορά -ας 115, 256, 284, 467α, 521, 809
- Προνόμια* 1, 2α, 4α, 10β, 10γ, 11δ, 15β, 25β, 26, 27α, 131β, 137, 218α, 269, 271, 412β, 503, 808, 809, 941, 963, 971α, 975, 976, 1036, 1043, 1073, 1078, 1103
- Προξενιτής, προξενητικό σύμφωνο* 149β, 521
- Πρόξενος, προξενική αρχή* 90β, 757, 893
- «*Προσήλωση*» βλ. *Δωρεά*
- Πρόσκληση παραποτάμιου κτήματος* βλ. *Κυριότητα (κτήση)*
- Προστασία περιβάλλοντος* 137, 521, 532, 583, 1069, 1093
- «*Προστόχι*» βλ. *Πώληση (μέλλοντος πράγματος)*
- Πρόσχωση παραποτάμιου κτήματος* βλ. *Κυριότητα (κτήση)*
- «*Προτέστο*», βλ. *Διαδικασία*
- Προτίμηση* βλ. *Δικαίωμα*
- Πτώχευση* 520α, 576
- Πώληση, αγορά, «ἀγορασία», «(ἀπό)πρασιν»*
- ακινήτου 2α, 6, 6α, 14, 15α, 19, 22β, 23, 25, 25β, 29, 31, 36, 39, 41, 50, 51, 54, 55, 60, 63, 65, 66, 67α, 71, 74, 76α, 80, 84, 88, 91, 93, 94, 108, 111, 112, 116, 117, 120, 121, 128, 128α, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 145, 149β, 150, 151, 155, 159, 160, 162, 163, 167, 177, 178α, 179, 183, 190, 195, 196β, 203, 209, 218α, 219, 222, 229, 234, 237, 238, 242, 243, 244α, 245, 247α, 249, 251, 253, 256, 257, 263α, 264, 267, 268, 270, 271α, 272, 275, 284, 285, 292, 293, 299, 305, 309, 310, 314, 321, 328, 329, 330, 333, 335, 338, 339, 341, 348, 350, 352, 353, 355, 356, 358, 359, 360, 366γ, 367, 372, 375, 376, 379, 380, 383, 384, 387, 390, 391, 394, 395, 398, 399, 402, 403, 404, 408, 411, 416α, 418, 421, 423, 424, 427, 429, 432, 436, 437, 438, 440, 441, 442, 446, 447, 449, 449α, 451, 452, 455, 456, 456α, 457, 459, 460, 461, 463, 464, 464α, 465, 467, 467α, 468, 470, 470α, 471, 474, 475, 476, 477, 479, 480, 481, 484α, 485, 489, 490, 491, 492, 494, 499, 500, 501, 506, 507, 509, 511, 513, 520, 521, 522, 525, 526, 527, 533, 535, 537, 539, 540, 541, 544, 546α, 547, 549, 550, 552, 554, 560, 564, 567, 573, 574, 575, 568, 581, 582, 583α, 586α, 591, 592, 595, 596, 598, 598α, 599, 600, 601, 609, 611, 612α, 615, 619, 620, 621, 624, 625, 626, 631, 633, 634, 636, 638, 639, 641, 644, 648, 650, 651, 661, 663, 666, 668, 670, 677, 678, 687, 688, 693, 685, 696, 699, 700, 701, 709, 709α, 719, 720, 721, 723, 727, 728, 731, 734, 738, 741, 743, 737, 766, 778, 781, 783, 786, 789, 811, 812, 815, 829, 845, 853, 883, 888, 890, 897, 899, 900, 912, 913, 926α, 927, 933, 939, 940, 946, 957, 959, 965, 972, 973, 974, 979, 985, 987, 994, 996, 997, 1000, 1001, 1004, 1009, 1011, 1018, 1022, 1023, 1025, 1029, 1031, 1032, 1035, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1045, 1046, 1052, 1057, 1061, 1063, 1065, 1067, 1095, 1110α, 1015α, 1117, 1142, 1152, 1154α βλ. και *Διαδικαστικά έγγραφα (πλειστηριασμός)*
  - ακύρωση -ης 112, 284, 997, 1105
  - ανάκληση -ης 60, 243
  - αναστροφή -ης 88, 167, 467α, 806, 955
  - δικαιώματος 25β, 60, 67α, 80, 93, 111, 128, 130, 133, 167, 228, 245, 269, 329, 372, 392, 427, 532, 599
  - δικαιώματος είσπραξης φόρων 71, 548, 598, 824, 883
  - δούλου βλ. *Δούλος*
  - εγκαταλειμμένων γαιών από κοινότητα 464
  - εθνικών γαιών, προσόδων 804, 807, 808, 809

- εικονική, «οικονομική» 341, 366, 457, 464, 470
- επιβεβαίωση, επικύρωση -ης 2α, 63, 88, 92, 111, 128α, 243, 247α, 285, 310, 329, 346, 1040
- κινητού, «αυτόκινητου» (ζώου) 18, 19, 23, 25, 29, 31, 36, 39, 47, 49, 56, 60, 71, 74, 82, 92, 93, 94, 101, 109, 111, 112, 128, 136, 155, 167, 207, 222, 242, 245, 262, 268, 292, 329, 356, 383, 387, 395, 399, 438, 484, 582, 598, 648, 682α, 690, 711, 721, 778, 806, 809, 823, 824, 828, 893, 926, 939, 1018, 1040, 1110, 1110α
- λαφύρων 692
- λειψάνων 399, 452, 623
- μέλλοντος πράγματος, προπώληση αγροτικών προϊόντων, «προστύχ») 18, 41, 74, 76α, 88, 92, 93, 94, 99, 101, 111, 167, 268, 288α
- πλοίου, βάρκας 18, 33, 36, 54, 55, 60, 71, 74, 94, 111, 136, 268, 284, 298, 310, 373, 380, 383, 467, 479, 494, 533, 552, 559 569, 590, 607, 665, 782, 832, 852α
- χωριού 1040

Σ

- «Σεμπριά» βλ. Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου
- «Σερμαγιά» βλ. Συντροφία (ναυτική)
- «Σιδη(ε)ροκέφαλα» βλ. Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου (κτηνοληψία)
- Σκλάβος βλ. Αιχμάλωτος, Δούλος
- «Σολ(δ)ιάτικο» βλ. Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου
- Στρατός (αποζημίωση, εκστρατεία, έξοδα, κονδύλια, οργάνωση, τροφοδοσία, στρατολογία) 10β, 128, 149β, 612α, 787α, 797, 803, 804, 808, 809, 814, 829, 831, 832, 845α, 850, 852, 857, 859, 879, 882α, 896α, 1040, 1040α
- «Σύγγρια» 906
- «Συγκράτεια» βλ. Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου
- Συκοφαντία 79, 115, 149β, 256, 269, 379, 433, 521, 591, 832
- Συλλογική ευθύνη 269, 443, 658, 689
- Συμβιβασμός, «διαλλαγή», «κομπρομέσο(ν)» 12α, 18, 19, 23, 25, 29, 36, 39, 41, 46α, 47, 50, 51, 60, 63, 65, 67, 67α, 71, 74, 76, 76α, 79, 79β, 80, 90α, 87, 88, 91, 92, 93, 94, 96, 98, 101α, 106, 109, 111, 112, 121, 128, 128α, 129, 130, 133, 136, 137, 140, 159, 160,

- 167, 187, 195, 197, 203, 207, 208, 218α, 228, 242, 243, 245, 249, 256, 260, 262, 268, 269, 270, 284, 314, 317, 346, 348, 355, 356, 363, 366, 366α, 375, 399, 403, 413, 436, 442, 443, 448α, 457, 470, 491, 524, 526, 526α, 543α, 587, 592, 594, 601, 611, 620, 648, 671, 685, 733, 847, 882, 939, 942, 952, 995, 1004, 1040, 1052, 1069, 1077, 1095, 1113, 1154α βλ. και «Ίστρουμένο αγάτης»
- Συναλλαγματική 292, 357, 436, 479, 666α, 683, 809, 824, 845, 1136, 1158
- «Σύνδεσμος» βλ. «Αδελφότητα»
- Συνθήκη
  - ειρήνης 1, 10β, 11δ, 470α, 814, 835α
  - παραδόσεως πόλεως 79α, 790, 840, 1080
- Σύνταγμα, σχέδιο συνταγματικού κειμένου 640, 757, 804α, 808, 814, 820, 821, 836, 838 877, 937α, 1132, 1141, 1143, 1145, 1162β
- Συντεχνία 113α, 282, 348, 363, 413, 435, 445, 655, 749, 1048α, 1053, 1096
- Συντροφία 18, 19, 36, 39, 41, 47, 54, 55, 60, 65, 71, 74, 80, 91, 92, 93, 94, 101, 111, 112, 128, 129, 139, 140, 149β, 154α, 214, 256, 268, 269, 283, 288α, 302, 310, 355, 357, 357β, 366β, 383, 386, 407, 440, 454, 508, 521, 532, 549, 565α, 617, 677, 680, 682, 692, 693, 698, 734, 735, 737, 752, 806, 853, 873, 926, 1018, 1025, 1064, 1135 βλ. και Εταιρεία, «Κομπανία»
  - λύση -ας 36, 111, 268, 270, 346, 383, 386, 484, 534, 692
  - ναυτική -α, «σερμαγιά», συμπλοιοκτησία 33, 243, 268, 310, 383, 449, 467, 569, 583, 585, 590, 682, 957α
- Σχολείο 55, 154α, 237, 282, 357α, 435, 525α, 546, 556α, 576, 577α, 583α, 588α, 804α, 807, 829, 831, 839, 873, 874, 882α, 896α, 939, 1073, 1090α
- Σωματείο 55, 683, 804α, 904, 935, 948, 966, 1073, 1092
- Σωματική βλάβη 109, 115, 256, 284, 340, 367α, 392, 510, 521, 583, 650, 716, 806, 848α, 851, 893, 1069, 1094, 1135

Τ

- «Τοπιάτικο» βλ. Μίσθωση αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου
- Τριμοιρία 115, 121, 521, 583
- Τριεγγύηση 23, 36, 41
- Τυμβουρχία 115, 195α, 368α, 521
- Τυχερά παιχνίδια 139

Υ

Υβρις 149β, 256, 368α, 521, 832
 Υγειονομικά 269, 612α, 774, 808, 832, 891, 896α, 967, 1055
 Υιοθεσία 67, 71, 111, 112, 201, 243, 256, 363, 440, 449, 467α, 511, 521, 542, 544, 583, 589, 601, 626, 692, 700, 738, 760, 853, 912, 957α, 1029, 1040, 1100, 1147 βλ. και *Μαθητεία*, *Μίσθωση εργασίας*, «*Ψυχοπαίδι*»
 Υπεξαίρεση 829, 859
 Υπόθαψη εγκληματία 689, 691
 Υποθήκη βλ. *Εμπράγματη ασφάλεια*
 Υπόσχεση
 — αντί καταβολής 41, 1045
 — αφηρημένη 219

Φ

Φαλκίδιον 149β, 256, 521, 583
 Φαρμακεία, η 115, 521
 «Φε(ι)ρμάνι» βλ. *Διαταγή*, *Διάταγμα* (οθωμανικής αρχής)
 Φορολογικά, τελωνειακοί δασμοί 1α, 11γ, 15β, 20, 54, 60, 74, 76α, 137, 179α, 230, 237, 242, 256, 269, 272, 279, 334α, 343α, 346, 355, 366β, 370, 412β, 412γ, 416α, 440, 449, 470α, 503, 524, 529, 532, 533, 543α, 548, 588α, 591, 598, 599, 599α, 612α, 649, 652, 662, 665, 676, 693, 699, 716α, 734, 774, 804, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 814, 824, 829, 832, 835, 845, 847α, 852, 857α, 882α, 891, 896α, 899, 913, 941, 947, 967, 971α, 1016α, 1048α, 1073, 1135 βλ. και *Μίσθωση* (φόρων), *Πώληση* (δικαιώματος εισπραξής φόρων)
 Φυλακές ιδιωτικές 256, 521
 Φυλάκιση βλ. *Ποινή*

Χ

Χειραφεσία 4, 29, 167, 256, 268
 Χρέος 15β, 19, 29, 41, 74, 91, 109, 127, 230,

256, 260, 262, 284, 343α, 410, 427, 491, 521, 556α, 606, 682, 714, 723, 804, 804α, 824, 829, 847α, 857, 857α, 859, 923, 1136
 — αναδοχή -ους 94, 95, 230, 329, 404, 582, 654, 996, 1040
 — διακανονισμό, συμψηφισμό -ους 23, 29, 34, 35, 41, 67α, 71, 74, 76α, 88, 92, 93, 106, 111, 112, 128, 133, 155, 160, 166, 167, 177, 189, 228, 243, 245, 246, 262, 268, 283, 287, 337, 383, 491, 520, 582, 680, 757, 804α, 806, 809, 812, 840, 852, 861α, 1135
 — εξόφληση -ους βλ. *Απόδειξη*, *Βεβαίωση* (είσπραξης, εξόφλησης)

Χρεωστικό ομόλογο 1γ, 6α, 18, 23, 25, 29, 36, 39, 41, 47, 65, 72, 74, 80, 84, 88, 92, 93, 94, 109, 110, 119, 128α, 129, 130, 136, 150, 154α, 155, 167, 182, 191, 230, 234, 238, 254, 256, 269, 270, 306, 321, 346, 348, 366, 367, 373, 383, 387, 412γ, 429, 440, 449, 457, 470α, 520, 529, 533, 535, 546, 556, 588α, 591, 598, 606, 612α, 613α, 634, 635, 639, 649, 651, 653, 663, 677, 691, 693, 699, 708, 720, 743α, 749α, 760, 782, 804, 804α, 809, 823, 824, 827, 845, 847, 848, 861α, 882, 883, 895, 972, 973, 983, 987, 1011, 1016α, 1018, 1025, 1031, 1045, 1052, 1069, 1076, 1080α, 1090α, 1116, 1158 βλ. και *Δάνειο*

Χρημάτιο βλ. *Πεκούλιο*

Χρησιδάνειο 118, 598

Χωριό

— ίδρυση -ιού 216

Ψ

Ψευδομαρτυρία 115, 433, 521, 832
 «*Ψυχικό*» βλ. *Διαθήκη*, *Δωρεά*
 «*Ψυχοπαίδι*» 19, 55, 71, 79, 111, 201, 363, 583, 692, 700, 787, 959, 961 βλ. και *Μαθητεία*, *Μίσθωση* (εργασίας), *Υιοθεσία*

Β΄ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΠΩΝ

Α

Αβάριο βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)

Αγιά βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)

Αγία Βαρβάρα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Αγία Μαύρα βλ. Λευκάδα

Αγία Παρασκευή βλ. Λέσβος

Αγιαννίτικα βλ. Πελοπόννησος, (περ. Αρκαδίας, Άστρος)

Αγιάσος βλ. Λέσβος

Άγιοι Θεόδωροι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Άγιον Όρος **541, 778α, 800, 801, 960**

— *I. M. Διονυσίου* **18α**

— *I. M. Εσφιγμένου* **572α**

— *I. M. Ιβήρων* **1035, 1131**

— *I. M. Κουτλουμουσίου* **12α**

— *I. M. Μεγίστης Λαύρας* **16α**

— *I. M. Ξενοφώντος* **585α, 1056**

— *I. M. Ξηροποτάμου* **10δ, 422**

— *I. M. Παντοκράτορος* **26α, 165β**

— *I. M. Φιλοθέου* **79β**

— *Καρναί* **1112**

Άγιονόρι βλ. Πελοπόννησος (περ. Κορινθίας)

Άγιος Γεώργιος βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)

Άγιος Ιωάννης βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)

Άγιος Λαυρέντιος βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)

Άγιος Ματθαίος βλ. Κέρκυρα

Άγιος Πέτρος βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)

Αγόριανη βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)

Άγραφα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Ευρυτανίας)

Άγρίδι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Αδάμι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αργολίδας)

Αδριανούπολη **771, 818, 1005**

Αετοράχη βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)

Αθήνα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αττικής)

Αιβαλί βλ. Κυδωνίες

Αίγινα **410, 537, 612α, 757α, 768β, 804α, 807, 809, 832, 852β, 852β, 857, 859, 860, 861, 872, 882α, 883, 884, 887, 892, 893, 907, 909**

Άγιο βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας, Βόστιτζ(σ)α)

Αίνος **476, 1041**

Ακράτα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Άλβενα βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)

Άλεξάνδρεια **244, 569, 1039**

Άλέστανα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Άλόνησος **481**

Άλμυρός βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)

Άλποχώρι βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)

Άλώνη (Μικρά Ασία) **418**

Άλωνίστανα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)

Αμάραντος βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)

Αμάρι βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)

Αμόλοχος βλ. Άνδρος

Αμοργός **136, 267, 371α, 653**

Αμπελάκια βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)

Αμφίκλεια βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φθιώτιδας)

Άμφισσα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φωκίδας)

Αναβατός βλ. Χίος

Ανάβρα βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)

Αναζήρι βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)

Αναστάσοβα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Ανάφη **384**

Ανδραβίδα βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)

Ανδρούσα βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)

Ανδρίτσεινα βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)

Άνδρος **66, 67α, 128α, 149γ, 162, 163, 166, 186, 195, 230, 275, 279, 292, 324, 333, 343β, 344, 391, 393, 401, 405, 432α, 460α, 493, 494, 523, 538, 557, 562, 576, 580, 597, 650, 658, 684, 779, 784, 804α, 829, 859, 879, 886, 896α, 906, 943**

— *Αμόλοχος* **604**

Αντίπαξοι **55**

Αντίπαρος **382, 626α, 772**

Ανάγεια βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)

Απειρανθος βλ. Νάξος

Αποκόρωνας βλ. Κρήτη (περ. Χανίων)

Άργος βλ. Πελοπόννησος (περ. Αργολίδας)

Άργοστόλι βλ. Κεφαλονιά

Άργυράδες βλ. Κέρκυρα

Αργυρόκαστρο **470α, 546**
 Αρεόπολη βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)
 Αρκαδία βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)
 Αρκοῦδαινα βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)
 Αρμένιοι βλ. Κρήτη (περ. Χανίων)
 Αρμόλια βλ. Χίος
 Άρτα βλ. Ήπειρος (περ. Άρτας)
 Αρτάκη (Μικρά Ασία) **1012**
 Αρτοτίβα (ή Αρτοτίβιανη ή Αρτοτίνα) βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Αρτισίτη(α) βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Ασβεστοχώρι βλ. Μακεδονία (περ. Θεσσαλονίκης)
 Ασκόφου βλ. Κρήτη (περ. Χανίων)
 Ασπρόχομα βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)
 Άστρος βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)
 Αταλάντη βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φθιώτιδας)
 Αφαλώνας βλ. Λέσβος
 Αφθόνη (Μικρά Ασία) **512**
 Αφυσία (Μικρά Ασία), **1012**
 Αχμετλί (Μικρά Ασία) **1129**

B

Βαζαρτζίκιον (Δοβρουτσά) **1053**
 Βαθύ βλ. Σάμος
 Βαλατούνα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Βαλιμή βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Βαρβάσαινα βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)
 Βαρθολομιό βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)
 Βασαράς βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)
 Βασιλεία **412β**
 Βέιτσα βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Βελεστίνο βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Βελιμάχι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Βενετία **21α, 27, 110, 128β, 154α, 157, 180, 288β, 298α, 300, 316, 357α, 364, 378, 381, 403α, 473, 565α**
 Βενέτικο βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Βέρβενα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)
 Βέροια βλ. Μακεδονία (περ. Ημαθίας)
 Βερσίτζ(σ)ι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Βετουλίστα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Βηρυτός **570**
 Βήσσανη βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Βιέννη **386, 640**
 Βίτσα βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Βιτώλια βλ. Μοναστήρι
 Βλάτση βλ. Μακεδονία (περ. Κοζάνης)
 Βλαχοχώρια βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)

Βοδενά βλ. Μακεδονία (περ. Πέλλας, Έδεσσα)
 Βόθροι βλ. Νάξος
 Βόιο βλ. Μακεδονία (περ. Κοζάνης)
 Βοϊτσά βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Βόνιτσα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Βοστίνα βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Βόστιτσα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Βουκουρέστι **154α, 433, 521, 549, 735, 1026, 1039**
 Βουλγαρέλι βλ. Ήπειρος (περ. Άρτας)
 Βούλγαρο βλ. Θάσος
 Βούνος βλ. Κέρκυρα
 Βουρλά (Μικρά Ασία) **84, 692, 937**
 Βούρμικιανη βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Βραϊλα (Μολδοβλαχία) **1039**
 Βραχώρι βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Βρέστενα βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)
 Βούσες βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)
 Βυζίκι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)
 Βυζίτσα βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Βυθός βλ. Μακεδονία (περ. Κοζάνης)
 Βυτίνα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)

Γ

Γαλατάς βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Γαλάτιστα βλ. Μακεδονία (περ. Χαλκιδικής)
 Γαλάτσι **569, 1047**
 Γαργαλιάνοι βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)
 Γαρδίκι βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φθιώτιδας)
 Γαστούνη βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)
 Γατζέα βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Γένοβα **1γ**
 Γέρας βλ. Λέσβος
 Γεωργία **1028**
 Γκούρα βλ. Πελοπόννησος (περ. Κορινθίας)
 Γλαρέντζα βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)
 Γλώσσα βλ. Σκόπελος
 Γούρα βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας, Ανάβρα)
 Γουριά βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Γραμβούσα βλ. Κρήτη (περ. Χανίων)
 Γρανίτσα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Γράψη **470α**
 Γρεβενά βλ. Μακεδονία (περ. Γρεβενών)
 Γρεβενό βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Γύθειο βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας, Μαυραθονήσι)

Γωνίες Μαλεβιζίου βλ. Κρήτη (περ. Ηρακλείου)

Δ

Δαμαριώνας βλ. Νάξος
 Δάρνη βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας, Στρέζο-
 βα)
 Δελβινάκι βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Δέλβινο 525α, 553α
 Δεμέστιχα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Δερβιτσάνη 470α
 Δερβιτσελεπή βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)
 Δέσιανη βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)
 Δημητσάνα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)
 Δίβρη βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Διδυμότειχο βλ. Θράκη
 Δίστομο βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Βοιωτίας)
 Δοβίστα βλ. Μακεδονία (περ. Σερρών)
 Δοβράς βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Δολό βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Δολοί βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)
 Δομένικο βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)
 Δομοκός βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φθιώτιδας)
 Δουκάδες βλ. Κέρκυρα
 Δρακειά βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Δράμα βλ. Μακεδονία (περ. Δράμας)
 Δραμεσός βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Δραμίτσι βλ. Θεσσαλία (περ. Τρικάλων)
 Δροβολοβός βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Δρομολιτσία βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας,
 Τρίπολη)
 Δρυμάδες βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Δρυμαλία βλ. Νάξος
 Δυρράχιο 3α

Ε

Έδεσσα βλ. Μακεδονία (περ. Πέλλας)
 Εκκλησοχώρι βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων,
 Τσαρκοβίστα)
 Ελασσόνα βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)
 Ελληνόκαστρο βλ. Θεσσαλία (περ. Καρδίτσας)
 Έμπας (Πάφος) βλ. Κύπρος
 Επίδανρος βλ. Πελοπόννησος (περ. Αργολίδας)
 Ερεσός βλ. Λέσβος
 Ερμιόνη βλ. Πελοπόννησος (περ. Αργολίδας)
 Ερμούπολη βλ. Σύρος
 Εύβοια 190
 — Ξηροχώρι (Ιστιαία) 598, 804, 809
 — Σίμιχ 927
 — Χαλκίδα (= Εύριπος) 408, 548, 927
 Εύριπος βλ. Εύβοια (Χαλκίδα)
 Έφεσος 131α

Ζ

Ζαγορά βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Ζαγόρι βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Ζάκυνθος 42, 45, 46, 47, 49, 56, 61, 63, 89, 89β,
 97, 106, 113α, 117, 121α, 141, 172, 173, 174,
 212, 224, 235, 263β, 268, 275β, 277, 280α,
 291, 303, 313α, 319, 332, 336, 337α, 341β,
 357, 366β, 385, 407, 484, 488, 528α, 565,
 592α, 612α, 664, 705, 765, 787, 798, 799,
 804α, 813, 822, 849, 863, 910, 1006, 1017
 Ζάρα (Αδριατική) 200
 Ζαρούχλα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Ζάχολη βλ. Πελοπόννησος (περ. Κορινθίας)
 Ζέμμα βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Ζηλίστα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοα-
 καρνανίας)
 Ζητούνι βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φθιώτιδας,
 Λαμία)
 Ζυγός βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρ-
 νανίας)
 Ζυ(η)γοβίστι(α) βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκα-
 δίας)

Η

Ηγουμενίτσα βλ. Ήπειρος (περ. Θεσπρωτίας)
 Ήπειρος 996
 περ. Άρτας
 — Άρτα 470α, 598, 722, 866
 — Βουλγαρέλι 598
 — Νησίστα 475
 — Πέτα 755
 — Σαλαώρα 470α
 περ. Θεσπρωτίας
 — Ηγουμενίτσα 470α
 — Καστρί 251
 — Παραμυθιά 154α, 251, 470α, 951
 — Σαγιάδα 251
 — Σούβλ(ι)ασι 251, 470α
 — Σούλι 535, 656
 περ. Ιωαννίνων
 — Αμάραντος 1031
 — Αρτσίστη(α) 950, 989
 — Βέιτσα 532, 672
 — Βήσσανη 738
 — Βίτσα 639
 — Βοστίνα 723, 1057
 — Βούρμπιανη 959, 1031
 — Δελβινάκι 723, 961, 987, 1000
 — Δοβράς 532
 — Δολό 961, 1057, 1152

- *Αργμάδες* 723
 — *Ζαγόρι* 57, 478, 531, 561, 672, 684, 847α, 1002
 — *Ζέρομα* 1031
 — *Ι. Μ. Παλιούρης* 599
 — *Ιωάννινα* 1, 9α, 154α, 180, 256, 382α, 466, 470α, 525α, 577, 598, 672, 731, 857α, 959, 990, 1002, 1007, 1016α, 1031, 1039, 1050α, 1052, 1085, 1114, 1154
 — *Καλαρρότες* 470α, 598
 — *Καπέσοβο* 532
 — *Κόνιτσα* 731, 959, 1031
 — *Κο(ν)κούλι(η)* 532, 561, 598α, 672, 1016α
 — *Κούρεντα* 1044
 — *Λιασκοβέτσι (Λεπτοκαρνά)* 634
 — *Λίμνη* 1000
 — *Μαυροβούνι* 994
 — *Μέτσοβο* 1039, 1050α
 — *Μόλιστα* 997
 — *Μονοδένδρι* 731, 998, 1093
 — *Μπάγια* 561
 — *Πάπιγκο* 478, 1109
 — *Πεστά* 180, 1150
 — *Πυρσόγιαννη* 1011
 — *Πωγώνι* 714, 738, 899, 961, 1087
 — *Ράχη* 598
 — *Σέοβινα* 959
 — *Σουδενά* 470α, 532, 899
 — *Συρράκο* 598, 857α, 994, 1122
 — *Τζουμέρκα* 475
 — *Τσαρκοβίστα (= Εκκλησοχώρι)* 1007
 — *Τσεπέλοβο* 532, 561, 672
 — *Τσερβάριο* 532, 672, 1047
 — *Χιονάδες* 1109
- περ. *Πρεβέζης*
 — *Πάργα* 367α, 470α, 680
 — *Πέντε Πηγάδια* 470α
 — *Πρέβεζα* 315, 367, 470α, 1097
- Θ
- Θάσος* 79β, 438, 446, 479, 533, 639, 972, 1029, 1032, 1041, 1067, 1092, 1095, 1099, 1102, 1131, 1135, 1136, 1156
 — *Βούλγαρο* 485
 — *Θεολόγος* 485, 626, 1045, 1069, 1098, 1117
 — *Καζαβήτι* 940, 1046, 1069, 1094, 1124
 — *Καλλιώραχη* 485, 940, 973
 — *Κάστρο* 760, 815, 1035, 1098
 — *Λιμενάρια* 815
- *Λιμένας* 1069
 — *Μαριές* 992, 1069
 — *Ποταριά* 485, 1160
 — *Ραχώνι* 1069
 — *Σωτήρας* 1069
Θεολόγος βλ. *Θάσος*
Θερμά βλ. *Κύθνος*
Θεσσαλία
 περ. *Καρδίτσας*
 — *Ελληνόκαστρο* 687
 — *Καρδίτσα* 1038
 — *Μεσδάνι* 539
 — *Ρεντίνα* 928
 — *Σοφάδες* 615
- περ. *Λαρίσης*
 — *Αγιά* 463
 — *Λετοράχη* 500
 — *Αμπελάκια* 549
 — *Δέσιανη* 470α
 — *Δομένικο* 624
 — *Ελασσόνα* 624
 — *Ι. Μ. Ολυμπιώτισσας* 499
 — *Λάρισα* 182, 282, 435, 463, 470α, 556, 586, 630, 722, 767, 1014, 1015, 1050
 — *Μεταξοχώρι* 1018, 1089
 — *Ρέτιανη* 1059
 — *Τσαρισάνη* 661, 737
 — *Τύρναβος* 463, 470α
- περ. *Μαγνησίας*
 — *Άγιος Γεώργιος* 677
 — *Άγιος Λαυρέντιος* 408, 753
 — *Άλμυρός* 470α
 — *Ανάβρα (= Γούρα)* 465, 509
 — *Βελεστίνο* 470α
 — *Βοζίτσα* 862
 — *Γατζέα* 602
 — *Δρακεία* 408
 — *Ζαγορά* 408, 862
 — *Κισσός* 1070
 — *Μακρονίτσα* 408
 — *Μακρονόραχη* 524
 — *Μηλιές* 408, 713, 763, 862, 988, 991
 — *Πλάτανος* 470α, 741
 — *Προμόρι* 408, 718
 — *Συκή* 1088
 — *Τρίκερι* 809
- περ. *Τρικάλων*
 — *Δραμιζι (= Κοτρώνι)* 135, 377
 — *Ι. Μ. Δουσίκων* 69, 338

- Καστρί* βλ. *Ήπειρος* (περ. *Θεσπρωτίας*)
Κάστρο βλ. *Θάσος*
Κάστρο βλ. *Νάξος*
Καταφύγιο βλ. *Μακεδονία* (περ. *Κοζάνης*)
Κατούνα βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Αιτωλοακαρνανίας*)
Κατοχή βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Αιτωλοακαρνανίας*)
Κάτω Δολοί βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Μεσσηνίας*)
Κάτω Ποταμί βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
Κέα (*Τζιά*) 449, 804, 809, 852, 852α, 859
Κέρκυρα 5, 6, 7, 8, 9β, 10α, 11β, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 25, 28, 30, 36, 37, 38, 39, 40, 48, 51, 53, 54, 57, 58, 62, 78, 83, 86, 87, 90β, 102, 105, 107, 108, 109, 111, 113, 131β, 131γ, 144, 148, 176, 180, 181, 207, 236, 245, 254, 266, 286, 288α, 290, 324α, 326, 334, 347, 349β, 362, 369, 372, 395α, 469, 479α, 483, 642, 652, 707, 760α, 804α, 911, 1062
 — *Άγιος Ματθαίος* 80
 — *Αργυράδες* 261
 — *Βούνος* 470α
 — *Δουκάδες* 50
 — *Καρουσάδες* 41
 — *Λευκίμμη* 257
 — *Λιατιάδες* 775
 — *Μαγουλάδες* 425
Κερυνή βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
Κερτέζη βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
Κεσκεμετί (*Κεσκαμετ*) 386
Κεφαλονιά 2α, 59α, 65, 71, 79, 85, 91, 116, 127, 128, 139, 140, 143, 158, 158α, 159, 165, 179α, 195β, 196β, 208, 213, 215, 226, 233α, 239, 259, 270, 273, 287, 296, 297, 301, 308, 334α, 345, 347α, 400, 608, 623, 697, 804α, 809, 840, 995, 1034, 1054, 1055
 — *Αργοστόλι* 77, 260, 307, 666α, 683, 804α, 1003, 1013, 1033, 1064
 — *Αηξούρι* 337
Κέφαλος βλ. *Πάρος*
Κίμωλος 271α, 340, 356, 419, 657, 662, 734, 804α, 829
Κινσόβι 735
Κίσσαμος βλ. *Κρήτη* (περ. *Χανίων*)
Κισσός βλ. *Θεσσαλία* (περ. *Μαγνησίας*)
Κιτριές βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Μεσσηνίας*)
Κλειώ βλ. *Λέσβος*
Κλέν(ι)α βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Κορινθίας*)
Κλονκίνες βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
Κοζάνη βλ. *Μακεδονία* (περ. *Κοζάνης*)
Κομοτηνή βλ. *Θράκη*
Κομπηγάδι βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
Κόνισκα βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Αιτωλοακαρνανίας*)
Κόνιτσα βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Κόρινθος βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Κορινθίας*)
Κορυτσία 1066
Κορώνη βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Μεσσηνίας*)
Κοτρώνη βλ. *Θεσσαλία* (περ. *Τρικάλων, Δραμίτι*)
Κο(ν)κούλι (η) βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Κουμβίον 1091
Κούρεντα βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Κουτσοπόδι βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αργολίδας*)
Κράβαρα βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Αιτωλοακαρνανίας*)
Κρακοβία 412β
Κρανίδι βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αργολίδας*)
Κρήτη 9, 76, 90α, 123, 136, 220, 520, 687, 724, 806, 816, 929, 965, 1080, 1108, 1140α, 1141, 1143, 1144, 1145, 1162β
 περ. *Ηρακλείου* 1110α
 — *Γωνιές Μαλεβιζίου* 814
 — *Κρουσώνα* 859
 — *Χάνδακας* 1γ, 4, 10, 24, 34, 43, 57, 59, 64, 70, 72, 73, 74, 75, 76α, 82, 90α, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 101α, 103, 120, 122, 125, 126, 131, 138, 142, 149, 152, 155, 165α, 168, 169, 170, 171, 175, 178, 185, 187, 191, 193, 196, 197, 198α, 202, 204, 206, 211, 217, 218, 218β, 219, 221, 223, 225, 231, 232, 240, 246, 252, 254, 263, 281
 — *Χερσόνησος* 859
 περ. *Λασιθίου*
 — *Ι. Μ. Αρετίον* 228,
 — *Ιεράπετρα* 29, 67, 149α, 227
 — *Κριτσά* 933
 — *Μεραμπέλλο* 132, 133
 — *Σητεία* 191α
 — *Σφάκα* 1051
 — *Φουρνή* 205
 περ. *Ρεθύμνου*
 — *Αμάρι* 939, 1037
 — *Ανώγεια* 1022
 — *Αρχαούδαινα* 814
 — *Βρύσες* 814
 — *Καρές* 88
 — *Μαργαρίτες* 814

- *Μυλοπόταμος* 3, 1061α, 1138
- *Πισταγή* 859
- *Ρέθυμνο* 81, 104, 119, 167, 177, 246α, 450, 1010
- *Ροδάκινο* 814

- περ. *Χανίων*
  - *Αποκόρωνας* 230α
  - *Αρμένιοι* 814, 821, 1040α
  - *Ασκόφου* 814
  - *Γραμβούσα* 612α, 892
  - *Κίσσαμος* 859
  - *Κυδωνία* 962
  - *Λουτρό* 759, 814
  - *Σέλινο* 814, 859
  - *Σφακιά* 578, 612α, 759, 814, 1040α
  - *Χανιά* 90, 145, 161, 216, 327, 402, 814, 938, 1078, 1132, 1162α
- Κριμίνι* βλ. *Μακεδονία* (περ. *Κοζάνης*)
- Κριτσά* βλ. *Κρήτη* (περ. *Λασιθίου*)
- Κρούσοβο* 1025, 1066, 1137, 1162γ
- Κρουσώνα* βλ. *Κρήτη* (περ. *Ηρακλείου*)
- Κυδωνία* βλ. *Κρήτη* (περ. *Χανίων*)
- Κυδωνιές* (= *Αϊβαλί*) (Μικρά Ασία) 685, 762
- Κύθηρα* 112, 146, 179β, 219, 311, 311α, 311β, 364α, 408α, 560, 669, 675, 704α, 734
- Κύθνος* (= *Θερμιά*) 269, 852, 852α, 859
- Κυκλάδες* 664, 807
- Κυνίδαρος* βλ. *Νάξος*
- Κυνουρία* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
- Κύπρος* 1, 10β, 22α, 32, 209, 248, 293, 368α, 412α, 512α
  - *Έμπας* (*Πάφος*) 586α
  - *Ι. Μ. Κύκκον* 593, 749α
  - *Λεμεσός* 1061
  - *Λευκωσία* (*Νικοσία*) 1α, 11δ, 15β 418α, 586α, 861α, 1028, 1090α, 1132α
  - *Όμοδος* 1016
  - *Φαρμακός* 586α
- Κωνσταντινούπολη* 1, 12α, 15α, 20, 21, 22, 25α, 25β, 35, 89α, 104α, 118, 131, 137, 140α, 149β, 165β, 180, 210, 218α, 244α, 258, 269, 278, 279, 283, 299, 331, 334, 337β, 356, 384, 392, 416, 421, 462, 470α, 495, 510, 555, 556α, 560, 569, 572β, 576, 584, 585α, 588α, 599α, 603, 605, 632, 635, 649, 664, 674, 686, 689, 691, 692, 698, 735, 747, 768α, 773, 814, 847, 917α, 941, 971α, 975, 976, 1036, 1043, 1066, 1073, 1078, 1103, 1105, 1110, 1115α, 1116, 1132, 1146, 1152, 1163
- Κως* 136, 346, 406, 1081
- Κώστος* βλ. *Πάρος*

- Α
- Λάγια* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Λακωνίας*)
- Λαγκάδια* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
- Λακώματα* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
- Λαμία* βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Φθιώτιδας*)
- Λάρισα* βλ. *Θεσσαλία* (περ. *Λαρίσης*)
- Λάστα* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
- Λεβέτσοβα* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Λακωνίας*)
- Λεοντάρι* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
- Λεπτοκαρνά* βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*, *Λιασκοβέτσι*)
- Λέρος* 136, 137, 406, 507, 971α
- Λέσβος* 476, 501, 1042
  - *Αγία Παρασκευή* 592, 685
  - *Αγιάσος* 472, 701, 719, 729, 1086
  - *Αφαλώνας* 530
  - *Γέρας* 1001
  - *Ερεσός* 993
  - *Κλειώ* 1063
  - *Μεγαλοχώρι* 491
  - *Μήθυμνα* (= *Μόλυβος*) 592
  - *Μυτιλήνη* 379, 426, 452, 482, 566, 701, 730, 746, 1001, 1027, 1100, 1113
  - *Ποταμός* 491
  - *Πλωμάρι* 491, 613α
  - *Πολίχμιτος* 491, 1120
  - *Στόψη* 1019
  - *Τελώνια* 1148
- Λεύκα* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
- Λευκάδα* (= *Αγία Μαύρα*) 77, 102, 343, 383, 388, 389, 409, 413, 415, 430, 454, 510α, 1048, 1072
- Λεύκες* βλ. *Πάρος*
- Λευκίμμη* βλ. *Κέρκυρα*
- Λευκωσία* (*Νικοσία*) βλ. *Κύπρος*
- Λεχούρι* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
- Λεωνίδι(ο)* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
- Λήμνος* 15α, 744
- Ληξούρι* βλ. *Κεφαλονιά*
- Λιαπάδες* βλ. *Κέρκυρα*
- Λιαρίγκοβη* βλ. *Μακεδονία* (περ. *Χαλκιδικής*)
- Λιασκοβέτσι* βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
- Λιβαδειά* βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Βοιωτίας*)
- Λιβάρτζι* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
- Λιβόρνο* 505, 782, 804α, 1039
- Λιγουριό* βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αργολίδας*)
- Λιδωρίκι* βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Φωκίδας*)
- Λιμενάρια* βλ. *Θάσος*
- Λιμένας* βλ. *Θάσος*
- Λίμνη* βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
- Λίνδος* βλ. *Ρόδος*
- Λονδίνο* 757α, 814, 882α

Λουτρό βλ. Κρήτη (περ. Χανίων)
 Λυγούδιστα βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)

M

Μαγουλάδες βλ. Κέρκυρα
 Μάζι βλ. Πελοπόννησος (περ. Κορινθίας)
 Μακεδονία 1118

περ. Γρεβενών
 Γρεβενά 1116

περ. Δράμας
 Δράμα 847

περ. Ημαθίας
 — Βέροια 1066, 1123
 — Νάουσα 917α, 1066, 1015α
 — Στρούγκα 1015α

περ. Θεσσαλονίκης
 — Ασβεστοχώρι 1066
 — Χαλάστρα 610
 — Θεσσαλονίκη 15α, 52, 124, 513, 524α,
 627, 913, 1066, 1106

περ. Καβάλας
 Καβάλα 760, 1066, 1069, 1098, 1119,
 1142

περ. Καστοριάς
 — Καστοριά 487, 542, 1162
 — Κλεισούρα 1080α

περ. Κοζάνης
 — Βλάτση 577, 1040
 — Βόϊο 1009
 — Βυθός 511
 — Καταφύγιο 1040
 — Κοζάνη 470α, 572, 574, 715, 1024, 1040,
 1049, 1066, 1130
 — Κριμίνι 1115
 — Σέρβια 470α, 572, 1040
 — Σιάτιστα 540, 577, 900, 1066, 1084

περ. Πέλλας
 Έδεσσα (= Βοδενά) 583α, 655, 1066, 1118α,
 1125

περ. Σερρών
 — Δοβίστα 663, 823
 — Σέρρες 31, 663, 1075

περ. Φλωρίνης
 Φλώρινα 1068, 1139, 1147, 1151, 1155,
 1157

περ. Χαλκιδικής
 — Γαλάτιστα 693
 — Λιαρύγκοβη (= Αργαία) 1111
 — Ραβνά (= Πετροκέρασα) 693
 — Συκιά 519
 — Ταξιάρχης 1065

Μακρινίτσα βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Μακροράχη βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Μάνδρα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρ-
 νανίας)

Μανδράκι βλ. Νίσυρος
 Μάνη βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)
 Μαραθόκαμπος βλ. Σάμος
 Μαραθονήσι βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)

Μαρώνια βλ. Θράκη
 Μαργαρίτες βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)

Μαριές βλ. Θάσος
 Μάρκον βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)

Μάρμαρα βλ. Πάρος
 Μαρμαράς (Μικρά Ασία) 512, 1012

Μαυροβούνι βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Μαυροβούνι βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)

Μεγάλενδρο βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρ-
 νανίας)

Μεγαλοχώρι βλ. Λέσβος
 Μέγαρα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αττικής)

Μεθώνη βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)
 Μέλανα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)

Μελένικο 629, 732
 Μελίσσι βλ. Πελοπόννησος (περ. Λακωνίας)

Μενδενίτσα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φθιώτιδας)
 Μενετές βλ. Κάρπαθος

Μενίδι βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αττικής)
 Μεραμπέλλο βλ. Κρήτη (περ. Λασιθίου)

Μεσδάνι βλ. Θεσσαλία (περ. Καρδίτσας)
 Μεσολόγγι βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρ-
 νανίας)

Μεσοχώρα βλ. Θεσσαλία (περ. Τρικάλων)
 Μεσσήνη βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας,
 Νησί)

Μεταξοχώρι βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)
 Μέτζαινα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Μέτσοβο βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Μήθυμνα βλ. Λέσβος

Μηλέα βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)
 Μηλιές βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)

Μήλος 136, 150, 194, 318, 543α, 809
 Μηχανιώνα (Μικρά Ασία) 1012

- Μικρά Ασία* **12β**
Μικρή Λομποτινά βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
Μικρομάνη βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Μεσσηνίας)
Μίσκολις **588**
Μόλιστα βλ. *Ήπειρος* (περ. Ιωαννίνων)
Μόλυβος βλ. *Λέσβος* (*Μήθυμα*)
Μοναστήρι (= *Βιτώλια*) **1025, 1066, 1071, 1134, 1137, 1153**
Μονεμβασιά βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Λακωνίας)
Μονοδένδρι βλ. *Ήπειρος* (περ. Ιωαννίνων)
Μοστίτσι βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αχαΐας)
Μόσχα **1039**
Μοσχονήσια (*Μικρά Ασία*) **654**
Μοσχόπολη **542**
Μουλάτζι βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αρκαδίας)
Μουχλί βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αρκαδίας)
Μπάγια βλ. *Ήπειρος* (περ. Ιωαννίνων)
Μπασαράς βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Λακωνίας, Βασαράς)
Μπεράτι **470α**
Μπόρσι βλ. *Χειμάρα*
Μπουργκάς (Πύργος) **1107**
Μύκονος **269, 279, 283, 284, 306, 331, 340, 351, 373, 390, 392, 394, 458, 486, 694, 774, 809, 859**
Μυλοπόταμος βλ. *Κρήτη* (περ. Ρεθύμνου)
Μυρτιά βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
Μυστράς βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Λακωνίας)
Μυτιλήνη βλ. *Λέσβος*
- N**
- Nagy-Szent Miklos* **386**
Νάξος **10γ, 14α, 25β, 104α, 129, 136, 198, 199, 249, 262, 279, 289, 295, 298, 299, 302, 309, 311γ, 315, 329, 331, 340, 343α, 343β, 349α, 350, 351, 357β, 358, 366, 373, 392, 412γ, 416α, 448, 448α, 503, 552, 556α, 571, 599α, 607, 649, 665, 692, 700, 745α, 748, 751, 773, 804α, 824, 829, 839, 859, 874, 888, 915, 923, 936**
 — *Απειρανθος* **189, 312**
 — *Βόθροι* **322**
 — *Δαμαριώνας* **692**
 — *Δουμαλία* **269**
 — *Καλόξυλος* **692**
 — *Κάστρο* (*Μπούργος*) **269**
 — *Κυνίδαρος* **551, 633**
 — *Νεοχώρι* **269**
 — *Τρικοκκιές* **322**
 — *Φιλώτι* **269**
- Νάουσα* βλ. *Μακεδονία* (περ. Ημαθίας)
Νάουσα βλ. *Πάρος*
- Ναύπακτος* βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
Ναύπλιο βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αργολίδας)
Νεζερά βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αχαΐας)
Νεμέα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Κορινθίας)
Νεοχώρι βλ. *Νάξος*
Νεοχώρι βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
Νησί βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Μεσσηνίας)
Νησίσιτα βλ. *Ήπειρος* (περ. Άρτας)
Νίζνα **1008**
Νιόκαστρο βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Μεσσηνίας)
Νιός βλ. *Τος*
Νίσυρος **12, 241, 406, 417, 441, 449α, 582, 1058, 1158**
 — *Μανδράκι* **1058**
- Ξ**
- Ξηροχώρι* βλ. *Εύβοια*
- O**
- Οδησσός* **780, 1158**
Ολυμπία βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Ηλείας)
Όλυμπος βλ. *Κάρπαθος*
Όμοδος βλ. *Κέπρος*
Οριόλον βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αχαΐας)
- Π**
- Παιανία* βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. Αττικής)
Παλαιοκατόνα βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
Παλάτια (Μίλητος) (*Μικρά Ασία*) **2**
Παλούμπα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αρκαδίας)
Παξοί **55, 569, 684, 716**
Πάος βλ. *Πελοπόννησος* (περ. Αχαΐας, Σκούπι)
Πάπιγκο βλ. *Ήπειρος* (περ. Ιωαννίνων)
Παραδείσι (*Μικρά Ασία*) **418**
Παραμυθιά βλ. *Ήπειρος* (περ. Θεσπρωτίας)
Πάργα βλ. *Ήπειρος* (περ. Πρεβέζης)
Παρίσι **804α, 835α, 882α**
Παροικιά βλ. *Πάρος*
Πάρος **102, 136, 234, 258, 265, 279, 289, 314, 325, 331, 339, 340, 343α, 373, 392, 443, 622, 665, 770, 859, 945**
 — *Κέφαλος* **314, 342**
 — *Κώστος* **360, 706**
 — *Λεύκες* **234, 238, 285, 360, 414, 474, 498, 558, 921**
 — *Μάρμαρα* **188, 285, 394, 788**
 — *Νάουσα* **188, 234, 238, 269, 305, 397, 613, 644, 666, 809, 868, 890**
 — *Παροικιά* **188, 238, 269, 285, 304, 328,**

- 357β, 394, 410, 434, 444, 453, 456α, 474, 498, 552, 563, 754, 804α, 829, 870, 880, 881, 968
- Τζ(σ)ίπιδος 285, 314, 360, 420
- Πάτριος 136, 137, 160, 194, 241, 250, 263β, 267, 269, 279, 304, 325, 441, 502, 507, 516, 804α, 809, 971α
- Πάτρα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
- Πατρατζίκι βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φθιώτιδας)
- Πελαγονία 1137
- Πελοπόννησος 275α, 807, 848, 876
- περ. Αργολίδας 490
- Αδάμι 620
  - Άργος 404, 421, 529, 757, 612α, 712, 778, 804, 804α, 808, 809, 829, 831, 832, 840, 845, 852, 859, 872α, 882α, 896, 901α, 905, 922, 924, 937α
  - Επίδαυρος (Πιάδα) 404, 421, 757, 795, 808, 809, 814, 819, 820, 825, 832, 852, 859
  - Ερμιόνη 612α, 757, 808, 814, 829, 832, 838
  - Κοντισοπόδι 778
  - Κρανίδι 234α, 809, 814, 824, 832, 845, 859
  - Λιγουριό 620
  - Ναύπλιο 4α, 46α, 68, 77α, 184, 315, 352α, 357α, 375, 396, 399, 403α, 410, 484, 529, 567, 567α, 598, 612α, 620, 651, 676, 683, 712, 757, 790, 804, 804α, 808, 809, 814, 824, 831, 832, 834, 840, 841, 845, 845α, 846, 851, 852, 852α, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 872, 872α, 874, 882α, 883, 889, 891, 892, 896, 898, 902, 907, 908, 909, 911, 913α, 913β, 914, 919, 926α, 927α, 931, 931α, 932, 935, 937α, 947, 955, 956, 958, 985
  - Τροιζήνα 612α, 757, 808, 814, 877
- περ. Αρκαδίας 809, 824, 852, 859
- Άγιος Ιωάννης 643
  - Άγιος Πέτρος 544, 611, 676, 809, 859
  - Αλωνίσταινα 457, 464
  - Άστρος (Αγιαννίτικα) 631, 804α, 808, 832, 839, 836, 848α, 909
  - Βέρβενα 777, 792
  - Βυζίκι 436
  - Βυτίνα 676, 804α, 809, 824
  - Δημητσάνα 203, 222, 244α, 526, 529, 691, 709α, 804α, 829
  - Ζυ(η)γοβίστι(α) 824
  - Ι. Μ. Αγ. Ιωάννη (Λουκούς) 530α
  - Ι. Μ. Αγ. Νικολάου Καρνάς 247α
  - Ι. Μ. Αιμναλών 244α
  - Ι. Μ. Αρτοκοστάς 242
  - Ι. Μ. Ρεοντινού 242, 403
  - Καρύταινα 203, 464, 628, 790, 804α, 834, 873
  - Καστάνιτσα 242, 370
  - Κερπινή 456, 612, 651
  - Κυνουριά 244α, 544, 568, 611, 725, 783
  - Λαγκάδια 651
  - Λάστα 676, 954
  - Λεοντάρι 829
  - Λεωνίδι(ο) 242, 568, 643, 727, 728, 829, 843
  - Μάρκον 222
  - Μέλινα 568
  - Μουλάτζι 612
  - Μουχλί 13
  - Παλούμπα 676, 790
  - Πραστός 242, 568, 637, 643, 679, 688, 809, 824, 843
  - Στεμνίτσα 804α, 872α
  - Τ(ζ)αράκοβα 792
  - Τρίπολη (= Δρομπολιτσά) 222, 372, 404, 456, 464, 484, 526, 567α, 598, 612, 612α, 651, 676, 683, 699, 709α, 752, 757, 761, 790, 803, 804α, 809, 824, 829, 832, 834, 839, 840, 841, 845α, 852, 859, 872α, 885
  - Ψάρι 676
- περ. Αχαΐας
- Αγία Βαρβάρα 456
  - Άγιοι Θεόδωροι 372
  - Αργίδι 372
  - Ακράτα 404, 456
  - Αλέσταινα 372
  - Αναστάσοβα 372
  - Βαλατούνα 399
  - Βαλιμή 601
  - Βελιμάχι 399
  - Βερατζ(σ)ι (= Σειρές) 372, 423, 636, 720
  - Βόστιτζ(σ)ια (= Αίγιο) 315, 399, 600, 699, 871, 829, 852
  - Γρεβενό 399
  - Δεμέστιχα 399
  - Λίβρη 489
  - Δροβολοβός 878
  - Ζαρούχλα 456, 796

- *Ι. Μ. Καλτεζών* 791β
  - *Ι. Μ. Ταξιαρχών Αιγίου* 871
  - *Καλάβρυτα* 423, 489, 606, 804α, 829, 840, 859, 917, 924
  - *Κάλανος* 399
  - *Καλλίτζι* 372
  - *Καλούσι* 399
  - *Καμενιάνοι* 372
  - *Καραχουμάτι (= Βαλιμήτικα)* 601
  - *Κάτω Ποταμιά* 404, 455, 456
  - *Κερτέζη* 372
  - *Κλονκίνες* 809
  - *Κομπηγάδι* 399
  - *Λακώματα* 399
  - *Λεύκα* 456
  - *Λεχούρι* 372
  - *Λιβάρτζι* 399, 423, 489
  - *Μέτζαινα* 399
  - *Μοστίτσι* 372
  - *Νεζερά* 399
  - *Οριόλον* 399
  - *Πάτρα* 6α, 335, 352α, 357α, 372, 374, 399, 399, 456, 546α, 569, 623, 645, 646, 699, 716α, 786, 809, 824, 834, 859, 904, 935
  - *Πύργος Ακράτας* 601
  - *Ρέντσι* 399
  - *Ρίκαβα* 399
  - *Σαραβάλι* 809
  - *Σκούπι (Πάος)* 489, 670
  - *Σοποτός* 330, 372, 399, 809
  - *Σούλι* 399
  - *Στρέζοβα (= Δάφνη)* 897
  - *Χαλανδρίτσ(ξ)α* 372, 399
  - *Χαλκιάνικα* 404, 601
- περ. *Ηλείας* 371, 596
- *Άλβενα* 946
  - *Αλποχώρι* 399, 638
  - *Αναζήρι* 676
  - *Ανδραβίδα* 809,
  - *Ανδριτσaina* 856, 859, 882
  - *Βαρβάσαινα* 859
  - *Βαρθολομιό* 596
  - *Γαστοώνη* 809, 850, 852, 859
  - *Γλαρέντζα (Κυλλήνη)* 824
  - *Δερβιτσελεπή* 372
  - *Ολυμπία* 977
  - *Πέτα* 790
  - *Πύργος* 372, 809, 829, 846, 911
  - *Χελιδόνι* 892
- περ. *Κορινθίας* 587
- *Αγιονόρι* 490
  - *Γκούρα* 789
  - *Ζάχολη* 352α, 442, 547
  - *Ι. Μ. Φενεού* 456
  - *Καλόβια* 456
  - *Καρνά* 547
  - *Καστανιά* 789
  - *Κλέν(ι)α* 668
  - *Κόρινθος* 229, 375, 456, 490, 612α, 757, 790, 804α, 808, 809, 814, 825, 829, 831, 832, 835, 840
  - *Μάζι* 917
  - *Νεμέα* 490
  - *Περαχώρα* 808
  - *Σοφικό* 612α, 829
  - *Τρίκαλα* 776
  - *Φενεός* 404, 456, 789
- περ. *Λακωνίας* 368, 543, 678, 745, 768, 865, 906, 930
- *Αγόριανη* 581
  - *Αρεόπολη* 567, 756
  - *Βασαράς (Μπασαράς)* 575, 864, 952, 974
  - *Βρέστενα* 575
  - *Λάγια* 734
  - *Λεβέτσοβα (= Κροκεαί)* 811
  - *Μάνη* 128β, 635, 567α, 918, 926α
  - *Μαραθονήσι (= Γύθειο)* 237, 690, 734, 809, 859, 892, 916
  - *Μαυροβούνι* 635
  - *Μελίσσι* 635, 734, 743
  - *Μομεμβασία* 1β, 79α, 253, 589, 777, 804α, 809, 859, 922
  - *Μυστράς* 237, 777, 803, 809, 859
  - *Τρίνησα (Τρίνιτζα)* 635, 734, 859
- περ. *Μεσσηνίας*
- *Ανδρούσα* 676, 859
  - *Αρκαδιά* 805
  - *Ασπρόχωμα* 440
  - *Γαργαλιάνοι* 859
  - *Δολοί* 468
  - *Καλαμάτα* 275α, 440, 468, 508, 560, 605, 804α, 809, 824, 829, 845α, 859, 869, 903α, 914, 916, 964
  - *Κάμπος* 612α,
  - *Κάτω Δολοί* 468
  - *Κιτριές* 468, 567α, 734
  - *Κορώνη* 567α, 612α, 809,
  - *Λυγούδιστα* 733
  - *Μεθώνη* 6α, 516, 612α, 834, 859, 882α

- Μηλέα 464α
- Μικρομάνη (Κουτσούκ Μάνη) 440, 824, 859
- Νησί (= Μεσσήνη) 440, 824, 840,
- Νικόαστρο 824, 859
- Πόλιανη 641
- Σελά 612α,
- Σίτσοβα 253
- Φιλιατρά 809, 824, 882, 852
- Φρουτζάλα 612α, 620

Πέντε Πηγάδια βλ. Ήπειρος (περ. Πρεβέζης)

Περαχώρα βλ. Πελοπόννησος (περ. Κορινθίας)

Πεστά βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)

Πέστη 735

Πέτα βλ. Ήπειρος (περ. Άρτας)

Πέτα βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)

Πετροκέρασα βλ. Μακεδονία (περ. Χαλκιδικής, Ραβνά)

Πιάδα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αργολίδας, Επίδαυρος)

Πισταγή βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)

Πλάτανος βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)

Πλάτανος βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)

Πλοέστι 269

Πλωμάρι βλ. Λέσβος

Πόλιανη βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)

Πολίγνιτος βλ. Λέσβος

Πολύκανδρος βλ. Φολέγανδρος

Πόντος

— *I. M. Αγ. Γεωργίου Περιστερεώτα* 195α

— *I. M. Βαζελώνος* 22β

— *I. M. Κολωνεΐας* 1161

Πόρος 612α, 665, 804α, 807, 829, 872, 882α, 859

Πόρτ-Σάιντ 1133

Ποταμιά βλ. Θάσος

Ποταμός βλ. Λέσβος

Πραστεύ (Μικρά Ασία) 512

Πραστός βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)

Πρεβέζα βλ. Ήπειρος (περ. Πρεβέζης)

Προικόννησος (Μικρά Ασία) 341

Προμόρι βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)

Πύργος βλ. Μπουργιάς

Πύργος βλ. Πελοπόννησος (περ. Ηλείας)

Πύργος Ακράτας βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Πυρσόγιαννη βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)

Πυργώνι βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)

P

Ραβνά βλ. Μακεδονία (περ. Χαλκιδικής)

Ραιδεστός 1091

Ράχη βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)

Ραχώνι βλ. Θάσος

Ρεθύμνο βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)

Ρένεσι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Ρεντίνα βλ. Θεσσαλία (περ. Καρδίτσας)

Ρέτσιανη βλ. Θεσσαλία (περ. Λαρίσης)

Ρίκαβα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Ροδάκινο βλ. Κρήτη (περ. Ρεθύμνου)

Ρόδος 10β, 11δ, 12β, 26, 27α, 137, 346, 406, 449α, 484α, 1101

— Λίνδος 10β

Ρώμη 1145

Σ

Σαγιάδα βλ. Ήπειρος (περ. Θεσπρωτίας)

Σαλαμίνα 229, 429, 804α, 807, 809, 859

Σαλαώρα βλ. Ήπειρος (περ. Άρτας)

Σάλωνα βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Φωκίδας, Αμφισσα)

Σαμοθράκη 1077, 1083

Σάμος 136, 137, 354, 406, 470, 618, 621, 769, 791α, 804α, 809, 833, 852, 859, 963, 1104, 1159

— Βαθύ 315, 411, 541, 767

— Καρλόβασι 325, 583

— Καστανιά 969

— Μαραθόκαμπος 502, 541, 583

Σαντορίνη 131, 136, 160, 196α, 214, 233, 247, 274, 317, 349, 361, 365, 384, 392, 408, 416α, 428, 507, 526α, 553, 579, 809, 829, 840

Σαραβάλι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)

Σελά βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)

Σέλινο βλ. Κρήτη (περ. Χανίων)

Σέρβια βλ. Μακεδονία (περ. Κοζάνης)

Σέρβινα βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)

Σέριφος 682α, 734

Σέρρες βλ. Μακεδονία (περ. Σερρών)

Σηλυ(μ)βρία 1041

Σητεία βλ. Κρήτη (περ. Λασιθίου)

Σιάτιστα βλ. Μακεδονία (περ. Κοζάνης)

Σίκινος 563

Σίμα βλ. Εύβοια

Σίτσοβα βλ. Πελοπόννησος (περ. Μεσσηνίας)

Σίφνος 14α, 153, 276, 280, 288, 294, 315α, 320, 321, 323, 496, 525, 527, 543α, 577α, 588α, 709, 710, 712, 740, 804α, 809, 840, 854, 859, 860, 901

Σκιάθος 353, 395, 431, 432, 449, 459, 460, 461, 471, 506, 517, 518, 522, 616, 619, 647, 660, 665, 721, 781, 826, 830, 844, 957α, 978, 983

Σκόπελος 310, 447, 467, 619, 632, 665, 671, 800, 802, 804α, 892, 894, 922, 925, 934, 942, 948, 957, 967, 971

- Γλώσσα 480
 Σκούπι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Σκύρος 14, 60, 104β, 121, 179, 201, 255, 264, 467α, 497, 665, 698, 926
 Σμόρνη 180, 272, 292, 299, 353α, 356, 359, 366γ, 403α, 427, 464, 484, 726, 767, 979, 1012, 1079, 1090α
 Σοποτός βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Σούβλασι βλ. Ήπειρος (περ. Θεσπρωτίας)
 Σουδενά βλ. Ήπειρος (περ. Ιωαννίνων)
 Σούλι βλ. Ήπειρος (περ. Θεσπρωτίας)
 Σούλι βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Σοφάδες βλ. Θεσσαλία (περ. Καρδίτσας)
 Σοφικό βλ. Πελοπόννησος (περ. Κορινθίας)
 Σπέτσες 559, 585, 612α, 804α, 807, 828, 829, 859, 926α
 Σταγοί βλ. Θεσσαλία (περ. Τρικάλων, Καλαμπάκα)
 Στεμνίτσα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αρκαδίας)
 Στερεά Ελλάδα 807
- περ. Αιτωλοακαρνανίας
 — Αβάρικο 355
 — Αρτοτίβα 424, 548, 573
 — Βενέτικο 548
 — Βετουλίστα 548
 — Βλαχοχώρια 548
 — Βοϊτσά 424
 — Βόνιτσα 470α, 684
 — Βραχώρι (= Αργίνο) 470α, 787α, 809
 — Γαλατάς 470α
 — Γουριά 564
 — Γρανιτζα 548
 — Ζηλίστα 424
 — Ζυγός 787α
 — Ι. Μ. Μυρτιάς 355
 — Ι. Μ. Ρόμβον Ξηρομέρον 367
 — Κατούνα 564
 — Κατοχή 536
 — Κόνισσα 424
 — Κράβαρα 387, 548, 573, 750, 812
 — Μάνδρα 696
 — Μεγάδενδρο 355
 — Μεσολόγγι 357, 536, 590, 598, 683, 736, 787α, 793, 804α, 839, 840, 842, 859, 867
 — Μικρή Λομποτίνα 424
 — Μυρτιά 564
 — Ναύπακτος 6α, 470α, 612α
 — Νεοχώρι 812
 — Παλαιοκατούνα 355, 536
 — Πλάτανος 424, 573
- Στρούμιανη 424
 — Χαλκιοπούλα 659
 — Χώμορη 367
- περ. Αττικής 875
 — Αθήνα 2α, 4α, 134, 140α, 180, 229, 353α, 373, 412, 429, 437, 470α, 537, 569, 612α, 676, 684, 695, 711, 717α, 749, 764, 804, 804α, 829, 835, 852, 855, 857, 859, 927α, 949, 970, 980, 981, 982, 984
 — Μέγαρο 804α, 808, 859
 — Μενίδι (= Αχαρνές) 437
 — Παιανία 711
- περ. Βοιωτίας
 — Δίστομο 829, 859
 — Θήβα 429, 817, 829
 — Λιβαδειά 667
- περ. Ευρυτανίας
 — Άγραφα 859
 — Ι. Μ. Προουσό 477
 — Ι. Μ. Τατάρας 355
 — Ι. Μ. Φουρνάς 367
 — Καρπενήσι 470α, 591, 595, 652β, 852
- περ. Φθιώτιδας
 — Αμφίκλεια 550
 — Αταλάντη 859
 — Γαρδύι 504, 810
 — Δομοκός 999
 — Λαμία (= Ζητούνι) 708, 859
 — Μενδενίτσα 859
 — Πατρατζίκι (= Μικρή Πάτρα) 470α
 — Τаланτονήσι 840
- περ. Φωκίδας
 — Άμφισσα (Σάλωνα) 548, 612α, 625, 757, 794, 824, 827, 829, 859
 — Ι. Μ. Βαρνάκοβας 355, 492, 595
 — Λιδωρίκι 424, 859
 — Χρισσό 648
- Στρέζοβα βλ. Πελοπόννησος (περ. Αχαΐας)
 Στρούγκα βλ. Μακεδονία (περ. Ημαθίας)
 Στρούμιανη βλ. Στερεά Ελλάδα (περ. Αιτωλοακαρνανίας)
 Στόψη βλ. Λέσβος
 Συκή βλ. Θεσσαλία (περ. Μαγνησίας)
 Συκιά βλ. Μακεδονία (περ. Χαλκιδικής)
 Σύμη 380, 609, 766
 Συνασός (Καππαδοκία) 1021

Συρράκο βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Σύρος 47α, 156, 164, 269, 283, 313, 315,
 325, 341α, 373, 612α, 665, 681, 702,
 804α, 809, 853, 874, 898, 920, 944
 — *Ερμούπολη* 857
Σφάκα βλ. *Κρήτη* (περ. *Λασιθίου*)
Σφακιά βλ. *Κρήτη* (περ. *Χανίων*)
Σωζόπολη 1083
Σωπική 1000
Σωτήρας βλ. *Θάσος*

T

Ταλαντοήσι βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Φθιώτι-
 δας*)
Ταξιάρχης βλ. *Μακεδονία* (περ. *Χαλκιδικής*)
Ταραγόνα 373
Τελώνια βλ. *Λέσβος*
Τεπελένι 470α
Τεργέστη 374, 569, 583α, 691, 717, 1078α
Τ(ζ)αράκοβα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
Τξ(σ)ίτιδος βλ. *Πάρος*
Τζουμέρκα βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Τήλος 206, 346, 378α, 394
Τήρος 279, 510, 514, 653α, 665, 717, 804α, 825α,
 829, 859, 839, 840, 857, 953
Τούλτσι (Τουλτσέα) 569, 1090
Τρανσυλβανία 271
Τρίκαλα βλ. *Θεσσαλία* (περ. *Τρικάλων*)
Τρίκαλα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Κορινθίας*)
Τρίκερι βλ. *Θεσσαλία* (περ. *Μαγνησίας*)
Τρικοκκιές βλ. *Νάξος*
Τρίνησα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Λακωνίας*)
Τρίπολη βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)
Τροιζήνα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αργολίδας*)
Τσαριτσάνη βλ. *Θεσσαλία* (περ. *Λαρίσης*)
Τσαρκοβίστα βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Τσπελόβο βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Τσερβάριο βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Τύρναβος βλ. *Θεσσαλία* (περ. *Λαρίσης*)
Τύρνοβο 1066, 1137, 1149β

Y

Υδρα 180, 559, 617, 663, 669, 673, 682, 682α,
 683, 704, 757, 758, 780, 791, 797, 804α, 807,
 809, 828, 829, 852, 859, 860, 883

Φ

Φαρμακάς βλ. *Κύπρος*
Φερεός βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Κορινθίας*)
Φιλιατρά βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Μεσσηνίας*)
Φιλιππούπολη 515, 1041, 1048α
Φιλότι βλ. *Νάξος*
Φιούμι 735
Φλώρινα βλ. *Μακεδονία* (περ. *Φλωρίνης*)
Φόγγια (Ιταλία) 470α
Φολέγανδρος (= Πολύκανδρος) 269
Φούλγκο 1000
Φουρνή βλ. *Κρήτη* (περ. *Λασιθίου*)
Φρουτζάλα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Μεσση-
 νίας*)
Φώκιες (Μικρά Ασία) 314

X

Χαλανδρίτσ(ζ)α βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
Χαλάστρα βλ. *Μακεδονία* (περ. *Θεσσαλονίκης*)
Χάλκη 27α
Χαλκιάνικα βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αχαΐας*)
Χαλκίδα βλ. *Εύβοια*
Χαλκιόπονη βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Αιτωλοακαρ-
 νανίας*)
Χάνδακας βλ. *Κρήτη* (περ. *Ηρακλείου*)
Χανιά βλ. *Κρήτη* (περ. *Χανίων*)
Χειμάρα 470α, 895
 — *Μπόρσι* 470α
Χελιδόνι βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Ηλείας*)
Χερσόνησος βλ. *Κρήτη* (περ. *Ηρακλείου*)
Χιονάδες βλ. *Ήπειρος* (περ. *Ιωαννίνων*)
Χίος 1γ, 11, 218α, 220, 269, 322α, 322β, 325,
 366α, 392, 534, 554, 556α, 588α, 599α, 785,
 829, 960, 1060
 — *Αναβατός* 986
 — *Αρμόλια* 363
Χότσιστα 1076
Χρισσό βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Φωκίδας*)
Χόμορη βλ. *Στερεά Ελλάδα* (περ. *Αιτωλοακαρ-
 νανίας*)

Ψ

Ψαρά 373, 627, 809, 828
Ψάρι βλ. *Πελοπόννησος* (περ. *Αρκαδίας*)

Α ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙΧΕΙΜΕΝΗ

1. Α. Βασιλαίου, *Από την Βυζαντινή Γραμμή εις την Λατινικήν* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
2. Μανόλης Σπυριδίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
3. Η. Δρακόπουλος, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
4. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
5. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
6. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
7. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
8. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
9. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
10. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
11. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
12. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
13. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
14. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.
15. Α. Βασιλαίου, *Επιδείξεις της Βυζαντινής Γραμμικής* (1904-1907). Αθήνα: Παιδεία, 1954. 200 σελ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΔΗΦΑΝ

Α΄ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΗΓΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

1. Ν. Άλιπράντης, «Άνέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα τής Πάρου (1630-1830) από τή συλλογή τής Βασιλικής Άσπροπούλου», *Παριανά* 53 (1994), σ. 100-111.
2. Μαρία Αναγνωστοπούλου, «Ρυθμιστικές αποφάσεις για έθιμα του γάμου στη μητροπολιτική επαρχία Μυτιλήνης κατά το 18° αιώνα», *Λεσβιακά* 17 (1999), σ. 5-16.
3. Β. Αναστασιάδης (εκδ.), *Αρχείο της Ι. Μ. Χιλανδαρίου. Επιτομές μεταβυζαντινών εγγράφων, 1533-1800*, Αθήνα 2002 (*Άθωνικά Σύμμεικτα* 9).
4. Δ. Άποστολόπουλος, Π. Μιχαηλάρης (εκδ.), *Η Νομική Συναγωγή του Δοσιθέου. Μία πηγή και ένα τεκμήριο*, τ. Α΄, Άθήνα 1987.
5. Αϊκατερίνη Άριστείδου, *Άνέκδοτα έγγραφα τής κυπριακής ιστορίας από τὸ ἀρχεῖο τής Ραγούσης ΙΣΤ΄ αἰ.*, Λευκωσία 1980.
6. Ευδοκία Βαλμά-Παυλώφ, «Άνέκδοτα ανδριακά έγγραφα της εποχής του Καποδίστρια (1828-1832)», *Άνδριακά Χρονικά* 28 (1997), σ. 15-51.
7. Χ. Γάσπαρης (εκδ.), *Αρχείο Πρωτάτου. Επιτομές μεταβυζαντινών εγγράφων*. Άθήνα 1991 (*Άθωνικά Σύμμεικτα* 2).
8. Γατιάνα Γεωργάκη-Ιωάννου, «Αρχείο μητροπόλεως Σάμου. Έγγραφα περιόδου 1630-1799», *Σαμιακές Μελέτες* 7 (2005-2007), σ. 68-295.
9. Α. Γιαννακόπουλος (εκδ.), *Αρχείο της Ι. Μ. Σταυρονικήτα. Επιτομές εγγράφων, 1533-1800*, Αθήνα 2001 (*Άθωνικά Σύμμεικτα* 8).
10. Π. Γουναρίδης (εκδ.), *Αρχεῖον τής Ι. Μ. Ξηροποτάμου. Επιτομές μεταβυζαντινών εγγράφων*, Αθήνα 1993 (*Άθωνικά Σύμμεικτα* 3).
11. Τ. Γριτσόπουλος, «Η κατά τήν Κυνουρίαν μονή τής Λουκοῦς», *Πελοποννησιακά* 6 (1963-1968), σ. 129-190.
12. Γ. Γρυντάκης (εκδ.), *Τὸ πρωτόκολλο του Ρεθεμνιώτη νοταρίου Α. Βλαστοῦ, Ρούστικα 1599 - 1614*, Αθήνα 1990.
13. Γ. Γρυντάκης (εκδ.), *Τὸ πρωτόκολλο του Ρεθεμνιώτη νοταρίου Τζώρτζη Πάντιμου 1613-1642*, Αθήνα 1990.
14. Γ. Γρυντάκης (εκδ.), *Τὸ πρωτόκολλο του Ρεθεμνιώτη συμβολαιογράφου Τζώρτζη Τρωίλου*, Αθήνα 1990.
15. Γ. Γρυντάκης (εκδ.), *Τὸ πρωτόκολλο του Ρεθεμνιώτη νοταρίου Ανδρέα Καλλέργη (1635-1649)*, Αθήνα 1994.

16. Γ. Γρυντάκης, «Χανιώτες σε νοταριακά έγγραφα του Ρεθύμνου κατά την περίοδο της βενετοκρατίας», *Έλλωτία* 6 (1997), σ. 157-166.
17. Γ. Γρυντάκης (εκδ.), *Μαρίνος Αρχολέος. Ο τελευταίος νοτάριος της δυτικής Κρήτης. Πρωτόκολλο 1643-1646*, Ρέθυμνο 2003.
18. Κ. Διαμάντης (έπιμ.), *Αθηναϊκόν Ἀρχεῖον. Τόμος τιμητικός ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821*, Ἀθήνα 1971.
19. Κ. Διαμάντης (έπιμ.), *Τὰ ἱστορικά ἔγγραφα τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους εἰς περιλήψεις καὶ περικοπὰς*, Ἀθήνα 1971.
20. Γ. Διγιδίκης, «Το αρχεῖο της εκκλησίας Μυστεργῶν», *Λεσβιακά* 21 (2006), σ. 93-139.
21. Π. Ζερλέντης, *Α. Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1438-1565), Β. Ἰωσήφ Νάκης Ἰουδαῖος Δοῦξ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1566-1579). Γ. Τὸ Σαντζάκ τῶν νήσων Νάξου, Ἄνδρου, Πάρου, Σαντορήνης, Μήλου, Σύρας (1579-1621)*, Ἐρμούπολις 1924.
22. Κ. Καλλιανός, «Το βιβλίο των διαθηκῶν του Δημοσίου Μνήμονα της Σκοπέλου (1830-1834)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 14 (1988), σ. 35-44.
23. Κ. Καλλιανός, «Το βιβλίο των πωλητηρίων του 1830 του Δημοσίου Μνήμονα της Σκοπέλου», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 23 (1993), σ. 233-246.
24. Σ. Καλούτσης, «Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Κυθῆρων», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σ. 635-639.
25. Ν. Κονόμος, «Ἡ ἐκπαίδευση στὴ Ζάκυνθο (1509-1567)», *Ἑπτανησιακὰ Φύλλα* 7/2 (1970), σ. 128-132.
26. Χ. Κουτελάκης, *Ἱστορικὸ ἀρχεῖο νήσου Τήλου*, Αθήνα 1979.
27. Χ. Κουτελάκης, «Τὰ Νικιὰ τῆς Νισύρου 1760-1948 μέσα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Σταύρου Χαρτοφύλη», *Νισυριακά* 12 (1993), σ. 147-192.
28. Β. Λαούρδας, «Κρητικὰ παλαιογραφικά: 19. Κρητικὰ ἔγγραφα εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Α' Μονὴ Διονυσίου», *Κρητικὰ Χρονικά* 9 (1955), σ. 479-489.
29. Σ. Μάνεσης, «Ἡ ἐν Μυκόνῳ μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος», *ΕΜΑ* 4 (1951-1952), σ. 58-128.
30. Κ. Μέρτζιος, «Πέντε διαθῆκαι ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας», *Κρητικὰ Χρονικά* 12 (1958), σ. 368-380.
31. Κ. Μέρτζιος, «Κρητικὰ συμβόλαια τῶν χρόνων τῆς ἐνετοκρατίας», *Κρητικὰ Χρονικά* 19 (1965), σ. 111-145.
32. Ἀναστασία Μηλίτση, *Συμβολαιογραφικὲς πράξεις Νησίου Μεσσηρίας, ἔτους 1835. Περιλήψεις*, Καλαμάτα 1996.

33. Έ. Μορμόρης, «Σημείωμα περί Νικηφόρου Μορμόρη, επίσκοπου Κυθήρων», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σ. 632-634.
34. Μαρία Μπακαδήμα-Ξουργιά, Σωτηρία Τσατσά, *Συμβολαιογραφικές πράξεις Μεσολογγίου έτους 1835, περιλήψεις-ευρετήρια*, Μεσολόγγι 1992.
35. Μαρία Μπακαδήμα-Ξουργιά, Σωτηρία Τσατσά, *Συμβολαιογραφικές πράξεις Ναυπάκτου ετών 1835-1839, περιλήψεις-ευρετήρια*, Μεσολόγγι 1993.
36. Ευαγγελία Παπαλά, «Η Καρυστία στα οθωμανικά αρχεία», *ΑΕΜ* 34 (2001-2002), σ. 85-138.
37. Β. Μπάρας, *Τὸ Δέλβινο τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ οἱ γειτονικὲς του περιοχές: Ἀργυροκάστρον, Χειμάρρα, Πωγωνίου, Φιλιατῶν, Παραμυθιάς κ.α.*, Ἀθήνα 1966.
38. Αικατερίνη Μπεκιάρογλου-Εξαδακτύλου, *Κώδικες Μητρόπολης Ἀδριανούπολης (1889-1911). Περιγραφή και αναλυτικὰ περιεχόμενα των κωδίκων (ΓΑΚ, Κ 213)*, Ἀθήνα 1991.
39. Αικατερίνη Μπεκιάρογλου-Εξαδακτύλου, *Κώδικες Βορειοδυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας (1816-1924), (Πόντον, Βυθινίας, Αἰολίδος, Ἰωνίας, Καρίας), (ΓΑΚ, Ταμείο Ἀνταλλαξίμων). Περιγραφή και αναλυτικὰ περιεχόμενα των Κωδίκων*, τ. Α', Ἀθήνα 1995.
40. Αικατερίνη Μπεκιάρογλου-Εξαδακτύλου, *Κώδικες Βορειοδυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας (1870-1928), (Πόντον, Βυθινίας, Αἰολίδος, Ἰωνίας, Καρίας), (ΓΑΚ, Ταμείο Ἀνταλλαξίμων). Περιγραφή και αναλυτικὰ περιεχόμενα των Κωδίκων*, τ. Β', Ἀθήνα 1996.
41. Έρση Μπούσκαρη, «Πατριαρχικὰ γράμματα τοῦ μουσείου Κανελλοπούλου», *ΔΧΑΕ* 11 (1982-1983), σ. 249-266.
42. Π. Νικολόπουλος, Ν. Οικονομίδης, «Ἰερὰ μονὴ Διονυσίου. Κατάλογος τοῦ ἀρχείου», *Σύμμεικτα* 1 (1966), σ. 257-326.
43. Ν. Οικονομίδης, «Γ. Μ. Δοχειαρίου. Κατάλογος τοῦ ἀρχείου», *Σύμμεικτα* 3 (1979), σ. 197-263.
44. Δ. Πάλλας, «Κατάλογος τῶν χειρογράφων τοῦ βυζαντινοῦ μουσείου Ἀθηνῶν», *Β.Ν.Ι.* 11 (1934-1935), σ. α'-α'.
45. Σ. Παπαγεωργίου, «Τὸ ἀρχεῖο Σισίνη», *ΔΙΕΕΕ* 23 (1980), σ. 207-334.
46. Ἀ. Πάρδος (ἐκδ.), *Ἀρχεῖον Γ. Μ. Παντοκράτορος. Ἐπιτομὲς ἐγγράφων, 1039-1801*, Ἀθήνα 1998 (*Ἀθωνικά Σύμμεικτα* 5).
47. Ε. Πελαγίδης, *Ο κώδικας τῆς μητροπόλεως Καστοριάς, 1665-1769 (Εθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος 2753)*, Θεσσαλονίκη 1990.
48. Π. Πουλίτσας, «Σύνοψις τοῦ κώδικος τῆς ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου», *Ἡπειρωτικὰ Χρονικά* 5 (1930), σ. 76-113.

49. Α. Στεργέλλης, *Τα λυτά έγγραφα της χώρας Πλωμάρι*, τ. 1-2, Αθήνα 1998, 2001.
50. Α. Στεργέλλης (επιμ.), *Αρχείο Ιωάννη Κωλέττη*, τ. Β', *Επιτομές εγγράφων (Ιούλιος 1824-Φεβρουάριος 1825)*, Αθήνα 2002 [Μνημεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας (ἐκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), 13.
51. Κ. Τριανταφύλλου, *Ἡ βυζαντινὴ οἰκογένεια Χαιρέτη καὶ τὸ ἐν Πάτραις ἀρχεῖόν της*, Πάτρα 1962.
52. Σωτηρία Τσάτσα, «Ἡ ἀξία των συμβολαιογραφικῶν ἀρχείων στη μελέτη μιᾶς ἐποχῆς. Οἱ συμβολαιογραφικὲς πράξεις τῆς Ναυπάκτου των ἐτῶν 1835-1885», *Ναυπακτικὰ* 6 (1992-1993), σ. 639-648.
53. Δ. Τσοποτός, «Σουλτανικὰ διατάγματα (φερμάνια) καὶ ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις (ιλάμιον)», *Θεσσαλικά Χρονικά* 2 (1931), σ. 220-233.
54. Ν. Τωμαδάκης, «Τὰ ἔσχατα τοῦ ποτὲ μητροπολίτου Χίου Ἰππόλυτου Καστρίσιου τοῦ ἀπὸ Μηθύμνης (1576-1580 ἢ καὶ -1590) ἐν Χάνδακι Κρήτης (1586-Ὀκτώβριος 1596)», *Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος* 35 (1983), σ. 197-202.
55. Ἰ. Φραγκούλας, «Δεκαπέντε σκιαθίτικα ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας», σὲ *Σκιαθίτικα Γ'. Μελετήματα καὶ Κείμενα*, Ἀθήνα 1982, σ. 68-87.
56. Π. Χιδίρογλου, «Κατάλογος τῶν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν ἐναποκειμένων ὀθωμανικῶν χειρογράφων», *Ἐπετηρὶς Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Κύπρου* 5 (1971-1972), σ. 257-385.
57. Κ. Χρυσοχοῦδης, «Ἱ. Μ. Ἀγίου Παύλου. Κατάλογος τοῦ ἀρχείου», *Σύμμεικτα* 4 (1981), σ. 251-300.
58. Κ. Χρυσοχοῦδης, Π. Γουναρίδης (εκδ.), *Κατάλογοι ἀρχείων. Ἀιερά μονή Καρακάλλον, Βιερά μονή Σίμωνος Πέτρου*, Αθήνα 1985 (*Ἀθωνικά Σύμμεικτα* 1).
59. — — —, *Συμβολαιογραφικὲς πράξεις νομοῦ Μεσσηνίας ἐτους 1835. Περιλήψεις*, Μεσσηνία 1996.

Β'. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΩΝ ΠΗΓΩΝ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

1. Ν. Άλιπράντης, «Ανέκδοτα παριανά έγγραφα τῆς τουρκοκρατίας (1594-1836). Σιγίλλια καὶ έγγραφα τῆς μονῆς Ἁγίου Μητῶ Πάρου», *Ἀθηνᾶ* (1974-1975), σ. 95-179.
2. Κ. Ἄμαντος, *Ανέκδοτα έγγραφα περὶ Ρήγα Βελεστινλή*, Ἀθῆναι 1930.
3. Ζ. Βάος, *Αη-Γιάννης ο Σιδεριανός της Μήλου*, Ἀθήνα 1984.
4. Ἰ. Βασδραβέλλης, «Ανέκδοτα φερμάνια ἀφορῶντα εἰς τὰ ἐν τῇ Χερσονήσῳ Κασσάνδρας καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Χαλκιδικῆς εὕρισκόμενα μετόχια», *Μακεδονικά* 13 (1973), σ. 274-315.
5. Ν. Beldiceanu, *Recherches sur la ville ottomane au XVe siècle*, Paris 1973.
6. Ἰωάννα Γιανναροπούλου, «Σουλτανικὸν φερμάνιον 1803 περὶ Κορίνθου», *Πελοποννησιακά* 11 (1975), 191-205.
7. Σ. Γουγοῦλης, *Τα ἀφιερωτήρια των Τουραχάνιδων*, Λάρισα 2003.
8. Τ. Γριτσόπουλος, «Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Καρυᾶς Κυνουρίας», *Μνημοσύνη* 2 (1968-69), σ. 309-356.
9. Γ. Γρυντάκης, «Χανιώτες σε νοταριακά έγγραφα του Ρεθύμνου κατὰ την περίοδο τῆς βενετοκρατίας», *Ἑλλωτία* 6 (1997), σ. 157-166.
10. Σ. Δημητρακόπουλος, «Προεπαναστατικὰ δικαιοπρακτικὰ έγγραφα Ἀλωνισταίνης», *Γορτυνιακά* 2 (1978), σ. 361-384.
11. Ἐ. Δουλγεράκης, «Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς Βροντισίου», *Κρητικά Χρονικά* 12 (1958), 117-170.
12. Ελισάβετ Ζαχαριάδου, *Δέκα τουρκικά έγγραφα για την Μεγάλη Εκκλησία (1483-1567)*, Ἀθήνα 1996.
13. Π. Ζερλέντης, «Ἰακώβου δε Μίλλη Μεγάλλου Μαγίστρου τῶν ἐν Ρόδῳ Ἴπποτῶν γράμμα τοῦ 1452», *ΔΙΕΕΕ* 7/28 (1918), 459-469.
14. Λουκία Δρούλια, Χρύσα Μαλτέζου, «Τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Λαύρας Καλαβρύτων», *Σύμμεικτα* 2 (1970), σ. 379-398.
15. Ν. Ζερβογιάννης, «Κρητικὰ συμβόλαια ἐνετοκρατίας (τῆς μονῆς Ἀρετίου-Μεραμπέλλου)», *Ἀμάλθεια* 2/6 (1971), σ. 124-128· *Ἀμάλθεια* 2/7 (1971), σ. 181-185· *Ἀμάλθεια* 2/8 (1971), σ. 235-238· *Ἀμάλθεια* 2/9 (1971), σ. 251-254· *Ἀμάλθεια* 3/10 (1972), σ. 17-24· *Ἀμάλθεια* 3/11 (1972), σ. 129-132· *Ἀμάλθεια* 3/13 (1972), σ. 281-288· *Ἀμάλθεια* 4/14 (1973), σ. 29-36· *Ἀμάλθεια* 4/15 (1973), σ. 145-154.

- Αμάλθεια* 4/16-17 (1973), σ. 225-240· *Αμάλθεια* 5/18-19 (1974), σ. 137-142· *Αμάλθεια* 6/24-25 (1975), σ. 175-176· *Αμάλθεια* 8/31 (1977), σ. 173-188· *Αμάλθεια* 8/32 (1977), σ. 221-230· *Αμάλθεια* 8/33 (1977), σ. 361-372· *Αμάλθεια* 9/34 (1978), σ. 65-72· *Αμάλθεια* 9/36 (1978), σ. 231-236· *Αμάλθεια* 9/37 (1978), σ. 377-380· *Αμάλθεια* 10/38 (1979), σ. 77-80· *Αμάλθεια* 10/39 (1979), σ. 157-166· *Αμάλθεια* 10/40 (1979), σ. 251-256· *Αμάλθεια* 12/46 (1981), σ. 67-73· *Αμάλθεια* 12/47 (1981), σ. 133-138· *Αμάλθεια* 12/48-49 (1981), σ. 173-182· *Αμάλθεια* 13/50-51 (1982), σ. 115-120· *Αμάλθεια* 13/52-53 (1982), σ. 45-56· *Αμάλθεια* 14/54-55 (1983), σ. 97-114· *Αμάλθεια* 14/56-57 (1983), σ. 231-234· *Αμάλθεια* 15/58-59 (1984), σ. 55-73.
16. Ι. Ζούμας, «Ἡ παιδεία κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν εἰς τὴν περιοχὴ Σαλώνων (Ἀμφίσσης) [Συμπλήρωμα]», *Τετράμηνα* 46-47 (1991), σ. 3069-3082.
  17. Γ. Ζώρας, «Τρία ἔγγραφα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος», στον τόμο *Ἑπτανησιακὰ Μελετήματα*, τ. Δ', Ἀθήνα 1969, σ. 197-221.
  18. Λ. Ζώης, «Ναοὶ Κρητῶν ἐν Ζακύνθῳ», *ΕΕΚΣ* 3 (1940), σ. 179-185.
  19. Ι. Θεοχαρίδης, «Στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Κύπρου (μέσα τοῦ 17^{ου} αἰῶνα)», *Δωδώνη* 16 (1987), 209-224.
  20. Ι. Θεοχαρίδης, «Ma'rifet – Ma'rifet-Nāme. Ἐνας ανερμήνευτος τύπος οθωμανικοῦ ἐγγράφου», *Δωδώνη* 21 (1992), 151-180.
  21. Γ. Θωμάς, «Ἐνας σουλτανικὸς κανονισμὸς γιὰ θέματα βοσκῆς στὴν περιοχὴ τοῦ Πηλίου», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 38 (2000), σ. 130-132.
  22. Ἀ. Γορδάνογλου, «Ἐνας ἄγνωστος τουρκικὸς κώδικας γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Χίου τὸ 1822 (Πρόδρομη ἀνακοίνωση)», *Χιακὰ Χρονικά* 13 (1981), σ. 64-73.
  23. Π. Καλονάρος, *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἢ ἐπιλεγομένη Βαρνάκοβα. Ἱστορία-τέχνη-ἔγγραφα μετὰ διαφόρων ἄλλων ἱστορικῶν εἰδήσεων περὶ τῶν μοναστικῶν ἰδρυμάτων καὶ τοῦ κλήρου καὶ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν Δωριδος καὶ Ναυπακτίας*, Ἀμφισσα 1957.
  24. Κ. Καμπουρίδης, «Κατεδάφιση καφενείων στὴ Λάρισα τὸ 1666», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 42 (2002), σ. 67-80.
  25. Δ. Καπάδοχος, *Ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης στὴν Κέρκυρα ἀπὸ τοὺς μεγάλους πρωτοπαπάδες τὴν ἐνετικὴ περίοδο (1604-1797)*, Ἀθήνα 1990.
  26. Α. Καραβέργος, *Τὰ τουρκικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ ἀρχεῖα Μακεδονίας ἀναφερόμενα στο νομὸ Πιερίας*, Θεσσαλονίκη 1984.
  27. Π. Καρανικόλας, *Ἐγγραφα τῆς Ι. Μ. Φανερωμένης Κορωθίας. Ἑλληνικά - Τουρκικά*, Κόρινθος 1991.
  28. Ελένη Καραντζίκου, Πηνελόπη Φωτεινοῦ (εκδ.), *Ἱεροδικεῖο Ἡρακλείου. Τρίτος κώδικας (1669/73- 1750/67)*, Ἡράκλειο 2003.

29. Φ. Κατσίπης, «Έγγραφο δανεισμού τῆς κοινότητος τοῦ καστελλίου τῆς ἐπάνω μεριάς παρὰ τοῦ ναοῦ Παναγιᾶς», στον τόμο *Σαντορίνη*, Ἀθήνα 1971, σ. 133.
30. Ν. Κεφαλληνιάδης, *Δαμαριώνας. Τὸ παραδοσιακὸ χωριὸ τῆς Νάξου (Περιγραφή - ἱστορία - λαογραφία - ἔγγραφα)*, Ἀθήνα 1979.
31. Ν. Κεφαλληνιάδης, *Τρίποδες, τὸ χωριὸ τῶν ἀνεμόμυλων*, Ἀθήνα 1979.
32. Γ. Κόλιας, «Ἡ μονὴ προφῆτη Ἡλιοῦ Ἀμφίσσης καὶ τὸ ἀρχεῖον τῆς», *Ἑλληνικά* 5 (1932), σ. 277-292.
33. Η. Κολοβός, «Ραγιάδες καὶ Φράγκοι στὴν Πύλη τοῦ Σουλτάνου. Ἡ κοινωμία τῆς Ἀνδρου το 1564 καὶ ἡ οθωμανικὴ κεντρικὴ διοίκηση», *Ἄγκυρα* 2 (2004), σ. 55-88.
34. Η. Κολοβός, *Ἡ νησιωτικὴ κοινωμία τῆς Ἀνδρου στὸ οθωμανικὸ πλαίσιο. Πρώτη προσέγγιση με βάση τα οθωμανικὰ ἔγγραφα τῆς Καϊρείου βιβλιοθήκης (1579-1821)*, Ἀνδρος 2006 (Ἀνδριακὰ Χρονικὰ 39).
35. Ν. Κονόμος, *Ἅγιος Διονύσιος ὁ πολιοῦχος Ζακύνθου*, Ἀθήνα 1969 (β' ἔκδ., Ἀθήνα 1996).
36. Ν. Κοσμάς, «Ἐνα φερμάνι γιὰ τὴν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Μπαλάφτσας (Κολχικό) Θεσσαλονίκης», *Μακεδονικά* 17 (1977), σ. 411-413.
37. Σ. Κουγέας, «Ἡ καταγωγὴ τοῦ πρωτοστατήσαντος εἰς τὴν ὀρλωφικὴν ἐπανάστασιν Παναγιώτη Μπενάκη φωτιζόμενη ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας (ἐννέα ἀνέκδοτα ἔγγραφα)», *Πελοποννησιακὰ* 6 (1963-1968), σ. 1-42.
38. Ἐλένη Κούκκου, *Ἡ ἀρπαγὴ τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενῶνος (ἀπὸ τὸν Λόρδο Elgin). Ἀνέκδοτα ἔγγραφα (1802-1812): Τὰ τεκμήρια ἐνὸς πολιτιστικοῦ ἐγκλήματος*, Ἀθήνα 2002.
39. Γ. Κουκλιάτης, *Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Κώττα. Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ χωριοῦ Πετροκέρασα (Ραβνὰ) Χαλκιδικῆς κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα*, Θεσσαλονίκη 2000.
40. Γ. Κουκουλής, «Τὸ φερμάνι τῆς τετρανήσου καὶ ἡ επέκτασή του σ' ὅλες τὶς νότιες Σποράδες», *Καλυμνιακὰ Χρονικὰ* 5 (1985), σ. 137-169.
41. Γ. Κουκουλής, «Μια δευτέρη μετάφραση τοῦ φερμανίου γιὰ τα προνόμια τῆς τετρανήσου», *Καλυμνιακὰ Χρονικὰ* 5 (1985), σ. 170-177.
42. Χ. Κουτελάκης, *Ἱστορικὸ ἀρχεῖο νήσου Τήλου*, Ἀθήνα 1979.
43. Ἡ. Κυριακόπουλος, *Τὰ Συντάγματα τῆς Ἑλλάδος, Μέρος τέταρτον. Ἴονιοι Νῆσοι. Ε'. «Σύνταγμα τοῦ Ἡνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων»*, Ἀθήνα 1960, σ. 726-766.
44. Σοφία Λαίτου, *Ἡ Σάμος κατὰ τὴν οθωμανικὴν περίοδο*, Θεσσαλονίκη 2002.
45. Σ. Λάμπρος, «Σύμμικτα: Τουρκικὸν ἔγγραφο περὶ δύο ἀγιορειτικῶν μονῶν», *Νέος Ἑλληνομνήμων* 8/3 (1911), σ. 362-364.

46. Γ. Λεοντσίνης, «Βιτσαμάνειον κατάστημα και εκπαίδευση στα Κύθηρα (1808-1921)» στον τόμο *Επτανησιακά ιδρύματα κληροδοτήματα (19^{ος}-1953). Η πνευματική-πολιτισμική και κοινωνική συμβολή τους*, Αργοστόλι 2007, σ. 31-93.
47. Κ. Λιάπης, «Αρχεϊακά της μονής "Μέγα-Σωτήρα" του "Μεγάλου" Αϊ-Γιώργη του Πηλίου», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο* 4 (1983), σ. 81-96.
48. Κ. Λιάπης, *Ο μέγας Αϊ-Γιώργης του Πηλίου*, Βόλος 1994.
49. Δ. Λουκόπουλος, *Ό Ρουμελιώτης καπετάνος τοῦ 1821 Ανδρίτσος Σαφάκας και τὸ ἀρχεῖο του*, Ἀθήνα 1931.
50. Δ. Λουκόπουλος, *Γεωργικά τῆς Ρούμελης*, Ἀθήνα 1938.
51. Χ. Μαυρόπουλος, *Τουρκικά ἔγγραφα ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν τῆς Χίου*, Ἀθήνα 1920.
52. Χ. Μαυρόπουλος, «Τουρκικά ἔγγραφα καὶ ἐπογραφαὶ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Χίον», *Περιοδικὸν τοῦ συλλόγου Ἀργέντη* 5 (1956), σ. 1-131.
53. Κ. Μέρτζιος, «Ἡ ὁσία Φιλοθέη, ἀνέκδοτα ἔγγραφα», *Ἑλληνικά* 13 (1954), σ. 122-128.
54. Κ. Μέρτζιος, *Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ Μικρὸς Ἑλληνομνήμων*, Ἀθήνα 1939 (*Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9).
55. Κ. Μέρτζιος, «Πέντε διαθῆκαι ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας», *Κρητικὰ Χρονικά* 12 (1958), σ. 368-380.
56. Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων, τεῦχος δεύτερον», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 9/93 (1960), σ. 7-15· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 9/94 (1960), σ. 104-111· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 9/95 (1960), σ. 204-212· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 9/97 (1960), σ. 366-373· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 9/98 (1960), σ. 474-484· *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 9/99-100 (1960), σ. 553-565.
57. Κ. Μέρτζιος, «Νικόλαος Ταρωνίτης τοῦ Λεωνάρδου», *Ἀθηναϊκά* 17 (1960), σ. 1-16.
58. Κ. Μέρτζιος, *Ὀκτὼ διαθῆκαι Ἑλλήνων Βενετίας (1535-1549)*, Ἀθήνα 1967.
59. Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων-Τεῦχος Γ'», *Ἡπειρωτικὴ Ἑστία* 19/219-220 (1970), σ. 664-679.
60. Κ. Μέρτζιος, «Ἡ Μάνη εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας (1611-1674)», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 1 (1972), 83-173.
61. Κ. Μέρτζιος, «Λακωνικά. Ἐκ τῶν κρατικῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 2 (1975), σ. 199-208.
62. Κ. Μέρτζιος, Θ. Παπαδόπουλος, «Ὁ Μυστράς καὶ ἡ περιφέρειά του εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας κατὰ τὴν Ἐνετοκρατία (1687-1715)», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 9 (1988), 227-276· *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 12 (1994), 165-372.
63. Ευαγγελία Μπαλτά, «Οἱ κανουνναμέδες του Μοριά», *Ἴστωρ* 6 (1993), σ. 29-70.

64. Ευαγγελία Μπαλτά, Mustafa Oğuz, «Ο κανουναμές του σαντζακίου του Ευρίπου (μέσα του 16^{ου} αιώνα)», *AEM* 32 (1996-1997), σ. 231-263.
65. *Δ. Ξανάλατος, «Ανέκδοτα έγγραφα τῆς ἐν Δωρίδι Ἱερᾶς Μονῆς Βαρνάκοβας», *Ἑλληνικά* 11 (1939), σ. 13-66.
66. Γ. Οικονομίδης, «Βεράτιον καὶ Φιρμάνιον Μητροπολίτου Κρήτης», *Χριστιανικὴ Κρήτη* 2/1 (1913), 109-120 [= *Νέα Χριστιανικὴ Κρήτη* 26 (2007)].
67. Κ. Παπαγεωργίου, «Δημοσιονομικὸ καὶ φορολογικὸ δίκαιο τῆς Κρήτης», *Τάλως* 13 (2005), σ. 13-194.
68. Θ. Παπαδόπουλος, *Ιονικὴ Βιβλιογραφία. Bibliographie Ioniennne, 16^{ος}-19^{ος} αιώνας. Ανακατάταξη - Προσθήκες - Βιβλιοθήκες, τ. Α' (1508-1850)*, Ἀθήνα 1998.
69. Ἀ. Παπάζογλου, «Δέκα ἐγγραφα τοῦ ὀθωμανικοῦ ἀρχείου. Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας», *Ἑλληνικά* 11 (1939), σ. 137-150.
70. Γ. Παπάζογλου, *Μεταφρασμένα τουρκικὰ ἐγγραφα του μετοχίου "Ορφάνη" τῆς μονῆς Διονυσίου του Αγίου Όρους (1535-1733)*, Καβάλα 1987.
71. Θ. Παπαθανασόπουλος, *Περίστα Νανπακτίας. Ιστορικά-Λαογραφικά*, Ἀθήνα 1998.
72. Σ. Παπαμανουσάκης (επιμ.), «Κρητικὸς Κώδιξ Ι. Περίοδος Α': Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), σ. 1-483.
73. Γ. Παπιομύτογλου, *Ἐγγραφα Ἱεροδικείου Ρεθύμνης, 17^{ος}-18^{ος} αι. Οἱ μεταφράσεις του Βήματος Ρεθύμνης*, Ρέθυμνο 1995.
74. Π. Παρασκευάς, «Τὸ Ἄδελφ μέσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες», *Κρητολογικὰ Γράμματα* 15/16 (1999-2000), 345-359.
75. Γ. Πεντόγαλος, «Μέριμνα γιὰ τὰ ἐλαιόδενδρα καὶ τὴν ἀκαλλιέργητη γῆ τὸ 1758 στὴν Κεφαλονιά», *Κεφαλονίτικη Πρόοδος* 2/19 (1973), σ. 146-149.
76. Γ. Πετρηῆς, «Τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱ. Μ. Παναγίας Θεοτόκου Ἀρτοκοστᾶς Π», *ΔΙΜΝ* 73 (1994), σ. 163-166.
77. Ἐ. Πλατάκης, «Οἱ μονές τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου στοὺς Γαληνοὺς καὶ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος στὴ Φόδελε», *Κρητολογία* 1 (1975), σ. 37-90.
78. Ἐ. Πλατάκης, «Εἰδήσεις ἐκ τῶν πηγῶν περὶ τῆς μονῆς Ἀγκαράθου», *Κρητολογία* 2 (1976), σ. 81-154.
79. Ἐ. Πολίτης, «Ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἐμφύτευσις ἐλαιοδέντρων», στα *Πρακτικὰ τοῦ Β' Διεθνoῦς Παιονίου Συνεδρίου*, Κέρκυρα 1967, σ. 76-83 (*Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 13).
80. Γ. Ροδολάκης, «Ἡ ναυτικὴ νομοθεσία τῆς Ὑδρας (1803-1818). Τα "Θεσπίσματα", οἱ "Πολιτικοὶ" καὶ οἱ "Θαλασσοεμπορικὸι νόμοι", οἱ "Θαλασσοεμπορικὸι νόμοι"», *EKEIEA* 38 (2004), σ. 293-305.

81. Γ. Σαλακίδης, *Τα σουλτανικά έγγραφα της δημοτικής βιβλιοθήκης της Κοζάνης (1721-1909)*, Κοζάνη 2004.
82. Γ. Σαλακίδης, *Η Λάρισα (Yenisehir) στα μέσα του 17^{ου} αιώνα. Κοινωνική και οικονομική ιστορία μιας βαλκανικής πόλης και της περιοχής της με βάση τα οθωμανικά ιεροδικαστικά έγγραφα των ετών 1650-1652*, Θεσσαλονίκη 2004.
83. Γ. Σηφάκης, «Τουρκικό έγγραφο τοῦ 1671», *Κρητικά Χρονικά* 10 (1956), 292-304.
84. Ά. Σιγάλας, «Ἀνέκδοτα έγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν κοτζαμπάσηδων», *Ἑλληνικά* 3 (1930), 69-88.
85. Θ. Σιμόπουλος, *Ἡ ἱερὰ μονὴ Ζερμπίτσης*, Ἀθήνα 1966.
86. Ν. Σταυρινίδης, «Ἀνδρέας Μπαρότσης. Ὁ προδότης τοῦ Μεγάλου Κάστρου», *Κρητικά Χρονικά* 1 (1947), 393-430.
87. Ν. Σταυρινίδης, «Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Σφακίων (1645-1770)», *Κρητικά Χρονικά* 9 (1955), σ. 213-333.
88. Ν. Σταυρινίδης, «Ἡ τύχη τῶν αἰχμαλώτων τῆς Σπιναλόγκας», *Κρητικά Χρονικά* 19 (1965), 231-262.
89. Ν. Σταυρινίδης, «Μεταφραστικὴ ἀποκατάστασις μητροπολιτικοῦ μπερατίου», *Κρητικά Χρονικά* 21/2 (1969), 301-313.
90. Ν. Σταυρινίδης, *Μεταφράσεις τουρκικῶν ἱστορικῶν ἐγγράφων*, τ. Α' (1657-1672), τ. Β' (1672-1694), τ. Γ' (1694-1715), τ. Δ' (1715-1752), τ. Ε' (1752-1765), Ἡράκλειο 1975-1985.
91. Ἀ. Στέφος, *Ἰστιαία. Ἱστοριογραφικὴ μελέτη ἀπὸ τὸ 1821 καὶ ἐντεῦθεν τῶν ὀφισταμένων σννοικισμῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ*, τ. Α', Ἀθήνα 1970.
92. Β. Σφυρόερας, *Τὰ ἑλληνικὰ πληρώματα τοῦ τουρκικοῦ στόλου*, Ἀθήνα 1968.
93. Μ. Τουρτόγλου, «Τὰ πρῶτα ἐν Ἑλλάδι ἀκυρωτικὰ δικαστήρια», *EKEIEA* 10-11 (1963-1964) [1966], σ. 1-39 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 1, σ. 141-179).
94. Μ. Τουρτόγλου, «Φορολογικὲς διενέξεις "Φράγκων" καὶ "Ρωμαίων" στη Νάξο κατὰ τὴν τουρκοκρατία», *EEKM* 14 (1991-1993), σ. 37-48 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 225-236).
95. Κ. Τριανταφύλλου, *Οἱ Κωστάκηδες τῆς Ἀχαΐας καὶ τοῦ Λιβόρνου. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τοσκάνης καὶ τῶν μετεπαραστατικῶν Πατρῶν*, Ἀθήνα 1968.
96. Ἀ. Τσελάλης, *Πλαπούτας. Βιογραφία, ἀνέκδοτο ἀρχεῖο-ἀπομνημονεύματα. Διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις στὴν ἱστορίαν τοῦ Σπ. Τρικούπη. Ἐπίσημα ἀνέκδοτα ἐγγράφα, γράμματα, σημειώματα, ἀλληλογραφία*, Ἀθήνα 1962.

97. Ν. Φασατάκης, «Το μοναστήρι του Βούλγαρη», *Προμηθεὺς ὁ Πνεφόρος* 8/37 (1984), σ. 3-18.
98. Μ. Φώσκολος, «Καθολικοί και ορθόδοξοι στην Τήνο τον 18^ο αιώνα», *Τηνιακά Ανάλεκτα* 1 (1979), σ. 41-108 (= *Τηνιακά Ανάλεκτα* 4 (2000), σ. 197-306).
99. Δ. Χαβιάρας, «Σουλτανικά φερμάνια περὶ τῶν προνομίων τῆς νήσου Σύμης καὶ τῶν λοιπῶν νοτίων Σποράδων», *ΔΙΕΕΕ* 6 (1901), σ. 321-350.
100. Χ. Χαράλαμπος, *Ιστοριογραφικά Ναυπακτίας (Εκπαιδευτικά - αγωνιστικά - πατριδογραφικά - αρχαιολογικά - περιηγητικά - αρχειακά - λαϊκό δίκαιο)*, Αθήνα 1985.
101. Χ. Χαράλαμπος, «Ομολογίες των Κραβάρων», *Ναυπακτικά* 5 (1990-1991), σ. 547-562.
102. Ί. Χατζηφώτης, «Ἡ Ἱερά Μονή Πανορμίτου Σύμης», *Δωδεκανησιακά Χρονικά* 4 (1975), σ. 7-154.
103. Π. Χιδίρογλου, «Ἐπίσημα ὀθωμανικά ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κύπρου», *Ἐπετηρὶς Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Κύπρου* 4 (1970-1971) [1971], 29-132.
104. Π. Χιδίρογλου, «Σουλτανικά βεράτια ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Σωφρονίου Γ'», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 35 (1971), 143-164.
105. Π. Χιδίρογλου, «Τὸ ἀνέκδοτον φερμάνιον προνομίων τοῦ σουλτάνου 'Abd Al-Meǵid πρὸς τὸν πατριάρχην Γερμανὸν Δ' τοῦ ἔτους 1853 καὶ αἱ πρὸς τὴν Κύπρον προνομιακαὶ παραχωρήσεις τοῦ 10^{οῦ} αἰῶνος», *Κυπριακαὶ Σπουδαὶ* 36 (1972), σ. 59-82.
106. Π. Χιδίρογλου, «Ἀνέκδοτοι ἱερονομικαὶ ρῆτραι τῆς Κύπρου (φετβάδες, fetwā)», *Δελτίον τῆς Ἐταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν* 37 (1973), σ. 209-234.
107. Π. Χιδίρογλου (ἐκδ.), *Ὅθωμανικά ἔγγραφα τῆς ἐν Κύπρῳ Μονῆς Κόκκου*, Λευκωσία 1973.
108. Π. Χιδίρογλου, «Σουλτανικά βεράτια», *Ἐπετηρὶς Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Κύπρου* 7 (1973-1975), σ. 119-250.
109. Γ. Χώρας, *Ἱστορία τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν Ἐπιδαύρου*, Αθήνα 1991.

Χ Ρ Ο Ν Ο Λ Ο Γ Ι Ο

1191 - 1192	Ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος της Αγγλίας κύριος της Κύπρου.
1192 - 1571	Ισχύς των «Ασσιζών του βασιλείου των Ιεροσολύμων» στην Κύπρο.
1192 - 1489	Ο γαλλικός οίκος των Λουζινιάν βασιλεύει στην Κύπρο.
1192	Πώληση της Κύπρου στους Ναίτες ιππότες και επαναπώληση του νησιού στους Lusignan.
1197 - 1325	Παλατινή Κομητεία Κεφαλληνίας και Ζακύνθου υπό την ηγεμονία των κομητών Ορσίνι.
1202	Έναρξη της Δ' Σταυροφορίας.
5/1203	Ο γιος του Ισαακίου Β' Αλέξιος παραχωρεί την Κρήτη στον Βονιφάτιο, μαρκίωνα του Μονφεράτου.
1204 - 1461	Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας.
1204 - 1359	Δεσποτάτο της Ηπείρου.
1204 - 1261	Αυτοκρατορία της Νίκαιας.
13/4/1204	Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους.
12/8/1204	«Εκχώρηση της Κρήτης» από τον Βονιφάτιο στη Βενετία (Refutatio Cretae).
1204	Partitio Romaniae. Οι Βενετοί λαμβάνουν τα Ιόνια νησιά, τις Κυκλάδες, την Αίγινα και Σαλαμίνα, μεγάλο μέρος της Πελοποννήσου, Ωρεό και Κάρυστο στην Εύβοια και τις περιοχές Άρτας και Αιτωλίας. Ο Βαλδουίνος της Φλάνδρας διατήρησε τη Θράκη και τα νησιά Λέσβος, Χίος, Σάμος, Λήμνος, Ίμβρος. Ο Βονιφάτιος κράτησε περιοχές της Μακεδονίας και Θεσσαλίας υπό τον έλεγχο του.
1205	Ίδρυση του δουκάτου των Αθηνών.
1205 (1207) - 1537 (1579)	Λατινοκρατία στις Κυκλάδες (Δουκάτο του Αιγαίου).
1206 - 1214/15	Πρώτη βενετοκρατία στη Κέρκυρα.
1206	Ίδρυση της ηγεμονίας της Αχαΐας. Πρώτη αποτυχημένη προσπάθεια της Βενετίας να εκδιώξει τον Pescatore από την Κρήτη.

1207 - 1390	Διακυβέρνηση της Τήνου από την οικογένεια Ghisi.
1209	Κατάληψη του Χάνδακα από τους Βενετούς και αποβίβαση του πρώτου Δούκα Jacomo Tiepolo.
1210 - 1432	«Πριγκηπάτο της Αχαΐας»
1211	Συνθήκη Βενετών – Pescatore στην Κρήτη.
1215 - 1257	Η Κέρκυρα περιέρχεται στο Δεσποτάτο της Ηπείρου.
1247	Η Χίος επανέρχεται στην εξουσία των Βυζαντινών
1252	Ίδρυση της πόλης των Χανίων
1255?	«Ελληνικοί Νόμοι της Κύπρου» - ιδιωτικό νομικό εγχειρίδιο για ζητήματα γάμου.
1258 - 1266	Κυριαρχία των Staufer στην Κέρκυρα
1260	«Διάταξις Κυπρία»
1261	<ul style="list-style-type: none"> • Ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τον αυτοκράτορα Μιχαήλ Παλαιολόγο (1259-1282). • Με τη Συνθήκη του Νυμφαίου η Χίος παραχωρείται από τους Βυζαντινούς στην γενοβέζικη οικογένεια των Zacharia.
1266 - 1386	Αυδηγαυική κυριαρχία στην Κέρκυρα.
1280 - 1300	Επανάκτηση των Κυκλάδων από τους Βυζαντινούς.
1282 - 1299	Επανάσταση του Αλέξιου Καλλέργη στην Κρήτη.
1299	Συνθήκη του Χάνδακα, μεταξύ Βενετών και Καλλέργη.
1300 - 1388	«Χρονικόν τοῦ Μορέως»
1303 - 1331	«Ασσίζαι της Ρωμανίας».
1306	Κατάληψη της Ρόδου από τους Ιωαννίτες ιππότες.
1308	Παραχώρηση της Χίου στους Γενοβέζους.
1311 - 1388	Καταλανικό κράτος Αθηνών.
1325 - 1357	Η Κεφαλονιά και η Ζάκυνθος στην κυριαρχία των Αυδηγαυών (d'Anjou).
1326 - 1337	Οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν Προύσα, Νίκαια και Νικομήδεια (Μικρά Ασία).
1342 - 1349	Κίνημα των Ζηλωτών στη Θεσσαλονίκη.
1345	Η Έξάβιβλος του κριτού Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνου Αρμενόπουλου.
1346 - 1347	Οριστική κατάληψη της Χίου από τη Γένοβα και παραχώρηση του νησιού στη διοίκηση της Μαόνας.
1346	Αναγόρευση του Στεφάνου Δουσάν σε «αυτοκράτορα Σέρβων και Ρωμαίων».

1355 - 1462	Κυριαρχία της Γενοβέζικης δυναστείας των Γατελούζων στη Λέσβο.
1357 - 1479	Η Κεφαλονιά και η Ζάκυνθος στην κυριαρχία της οικογένειας των Τόκκων.
1361 - 1369	Κατάληψη Διδυμοτείχου, Φιλιππούπολης και Αδριανούπολης (Θράκη) από τους Οθωμανούς.
1363	Παραχώρηση των Κυθήρων από τους Venier στη Βενετία.
1364 - 1367	Επανάσταση των Καλλέργηδων στην Κρήτη.
1383 - 1566	Η δυναστεία των Κρίστι διοικεί το δουκάτο του Αιγαίου.
1383 - 1386	Κατάληψη Σερρών, Βεροίας, Σόφιας και Ναϊσσού από τους Οθωμανούς.
1386/1387	Η Κέρκυρα περιέρχεται στη Βενετία.
1387 - 1403	Πρώτη κατοχή της Θεσσαλονίκης από τους Οθωμανούς.
1389	<ul style="list-style-type: none"> • Το Ναύπλιο περιέρχεται στη Βενετία. • Μάχη του Κοσσυφοπεδίου (Κοσόβου) μεταξύ Σέρβων και Οθωμανών.
1390 - 1715	Η Τήνος και η Μύκονος περιέρχονται στην κυριαρχία της Βενετίας.
1392 - 1454	Σταδιακή κατάκτηση της Θεσσαλίας από τους Οθωμανούς
1394	Το Άργος περιέρχεται στην κυριαρχία της Βενετίας
1396	Μάχη της Νικόπολης, όπου συνασπισμένα δυτικά στρατεύματα με επικεφαλής τον βασιλιά της Ουγγαρίας Σιγισμούνδο κατατροπώθηκαν από τους Οθωμανούς
1401	Προσάρτηση της Πάργας στις βενετικές κτήσεις
1402	Μάχη της Άγκυρας. Ήττα των Οθωμανών του Βαγιαζήτ από τους Μογγόλους του Ταμερλάνου.
1423 - 1460	«Δεσποτάτο του Μορέως»
1430	<ul style="list-style-type: none"> • Άλωση της Θεσσαλονίκης (η οποία από το 1423 τελούσε υπό βενετική προστασία) από τους Οθωμανούς. • Παράδοση των Ιωαννίνων στους Οθωμανούς.
1438 - 1439	Σύνοδος Φερράρας – Φλωρεντίας
1444	Μάχη της Βάρνας μεταξύ των συνασπισμένων Ούγγρων, Σέρβων και Τρανσυλβανών και των Οθωμανών.
29/5/1453	Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς
1454 - 1465	Πατριαρχία Γεννάδιου Σχολάριου
1454	Παροχή προνομίων από τον σουλτάνο Μωάμεθ στον νεοεκλεγέντα πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Γεννάδιο
1456	Κατάληψη της Αθήνας από τους Τούρκους

1458 - 1459	Κατάληψη Θάσου, Σαμοθράκης και Ίμβρου από τους Οθωμανούς
1460	Η Μονεμβασία περιέρχεται στους Βενετούς
1461	Κατάλυση της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας
1462	Κατάληψη Μυτιλήνης από τους Οθωμανούς
1463 - 1479	Α΄ Βενετοτουρκικός Πόλεμος.
1463	Οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν το Άργος
1467	<ul style="list-style-type: none"> • Κατάληψη της Λευκάδας από τους Οθωμανούς. • Καθιερώνεται η καταβολή εφάπαξ χρηματικού ποσού στον σουλτάνο από τον πατριάρχη επ' ευκαιρία της εκλογής του τελευταίου («πεσκέσι»)
1470	Κατάληψη της Χαλκίδας από τους Τούρκους
1474	Καθιερώνεται η επιπλέον ετήσια τακτική εισφορά από τον πατριάρχη στον σουλτάνο («βασιλικόν χαράτσιον» ή «βασιλικόν δόσιμον»).
1479 - 1500	Οθωμανική κατοχή της Κεφαλονιάς.
1479	Κατάληψη της Εύβοιας από τους Οθωμανούς.
1485	Κατάληψη της Ζακύνθου από τη Βενετία.
1489	Η βασίλισσα της Κύπρου Caterina Cornaro παραχωρεί το νησί στη Βενετία.
1495 - 1498?	Παράφραση «εις άπλην γλώσσαν» του Συντάγματος των ιερών θείων κανόνων του Μ. Βλάσταρη από τον Κουνάλη Κριτόπουλο.
1498 - 1503	Β΄ Βενετοτουρκικός Πόλεμος
1498	Ίδρυση της Ελληνικής Αδελφότητας του Αγίου Νικολάου στη Βενετία
1500	<ul style="list-style-type: none"> • Κατάληψη της Κεφαλονιάς και της Ιθάκης από τη Βενετία. • Κατάληψη της Μεθώνης και της Κορώνης από τους Οθωμανούς.
14/12/1502	Συνθήκη ειρήνης μεταξύ Βενετίας και Οθωμανών.
1520	Κανονισμός (Σύνολο νόμων και αυτοκρατορικών διατάξεων σύμφωνα με το οποίο διοικούνταν μια οθωμανική επαρχία) Τρικάλων.
1521	Κατάληψη του Βελιγραδίου.
1522	Κατάληψη της Ρόδου από τους Οθωμανούς.
1523	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Σουλεϊμάν Α΄ προς τους κατοίκους των Κυκλάδων.
1529	Πρώτη πολιορκία της Βιέννης από τους Οθωμανούς του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς.

1537 - 1540	Γ' Βενετοτουρκικός Πόλεμος. Παράδοση του Ναυπλίου και της Μονεμβασιάς τους Οθωμανούς. Μεταφορά πληθυσμών από τις περιοχές αυτές στο Λασιθί της Κρήτης.
1537	Πρώτη ανεπιτυχής πολιορκία της Κέρκυρας από τους Τούρκους.
1538	Επιδρομή του Χαριενδίν Μπαρμπαρόσα στο Ρέθυμνο.
1/11/1539 - 1573	Θεμελίωση του ορθόδοξου ναού του Αγίου Γεωργίου στη Βενετία.
1540	Πρώτη έντυπη έκδοση της <i>Έξαβίβλου</i> του Κ. Αρμενόπουλου από τον Th. A. de Sualleberg (Παρίσι). Άλλες εκδόσεις: D. Godefroy, Γενεύη 1587; W. O. Reitz, Χάγη 1780; Κ. Προβελλέγιος & Δ. Ραζής, Άθηναι 1835; Heimbach, Λειψία 1851.
1541	Ίδρυση της αυτόνομης ηγεμονίας της Τρανσυλβανίας υπό την επικυριαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
1556 - 1565	Ίδρυση Πατριαρχικής σχολής στην Κωνσταντινούπολη.
1561	Νομοκάνονας Μανουήλ Μαλαξού.
1562?	<ul style="list-style-type: none"> • Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Σουλεϊμάν Α' προς τους κατοίκους της Σάμου. • Νομοκάνονας Μανουήλ Μαλαξού «εις κοινήν φράσιν».
1566	<ul style="list-style-type: none"> • Κατάληψη στους Νάξου, Άνδρου και Χίου από τους Τούρκους. • Επιβεβαίωση με φερμάνι του Σουλεϊμάν Α', της αυτόνομης ηγεμονίας της Τρανσυλβανίας. • Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Σελίμ Β' προς τους κατοίκους των Κυκλάδων.
1567	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Σελίμ Β' προς τους κατοίκους της Χίου.
1569	<i>Κανονναμέ</i> Λαμίας
1570 - 1573	Δ' Βενετοτουρκικός Πόλεμος
1570 - 1571	Κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς.
7/10/1571	Ναυμαχία της Ναυπάκτου μεταξύ του στόλου συνασπισμένων δυτικών δυνάμεων και του οθωμανικού στόλου.
1572	<i>Κανονναμέ</i> Κύπρου
1580	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Μουράτ Γ' προς τους κατοίκους των νησιών Άνδρου, Μήλου, Νάξου, Πάρου, Σαντορίνης και Σύρου.
1585 - 1591/1605	Εκδίδονται από τον Θεοδόσιο Ζυγομαλά η «Έπιτομή έν μεταφράσει τής Έξαβίβλου του Άρμενοπούλου», και το «Σύνταγμα κατ' άλφάβητον έκ τοῦ Νομίμου κατά στοιχείον» παράφραση της «Μικράς Συνόψεως» του 13 ^{ου} αιώνα.

1609 - 1611	Επαναστατικό κίνημα στην Ήπειρο και Θεσσαλία με επικεφαλής τον μητροπολίτη Τρίκκης Διονύσιο Φιλόσοφο.
1628 - 1629	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) προς τους κατοίκους των Κυκλάδων.
1636	Διάταγμα του ηγεμόνα της Τρανσυλβανίας Γεωργίου Ράκοτσι Α' με το οποίο παραχωρούνται προνόμια στους Έλληνες εμπόρους της περιοχής.
1645 - 1669	Ε' Βενετοτουρκικός πόλεμος.
1645	«Βακτηρία Αρχιερέων». (Μεταφράστηκε στα ρουμάνικα το 1754 στο Ιάσιο από τον μοναχό Κοσμά και τον δάσκαλο Δούκα)
22/8/1645	Κατάληψη των Χανίων από τους Οθωμανούς.
1646	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Ιμπραήμ Α' στους κατοίκους των νησιών Άνδρου, Μήλου, Νάξου, Πάρου, Σαντορίνης και Σίφνου.
13/11/1646	Κατάληψη του Ρεθύμνου από τους Οθωμανούς.
5/1648	Έναρξη της πολιορκίας του Χάνδακα.
1664	Ιδρύεται στη Βενετία το «Φλαγγίνειο Φροντιστήριο».
16/11/1669	Υπογραφή συνθήκης παράδοσης της πόλης του Χάνδακα από τον Francesco Morosini.
1670	Κανονισμός Κρήτης.
1680	«Νομική συναγωγή εκ διαφόρων νομίμων» του πατριάρχη Ιεροσολύμων Δοσίθεου.
1683	Δεύτερη πολιορκία της Βιέννης από τους Οθωμανούς.
1684	Κατάληψη της Πρέβεζας και της Λευκάδας από τη Βενετία
1685 - 1699	ΣΤ' Βενετοτουρκικός πόλεμος
1688	Εκκένωση της Αθήνας από τους Βενετούς και μεταφορά των κατοίκων στην Πελοπόννησο
1690	Παράδοση της Μονεμβασίας από τους Τούρκους στους Βενετούς - Ανακατάληψη της Αθήνας από τους Τούρκους.
1695	Καταγραφή εθίμων Σύρου (περαιτέρω καταγραφές περιορισμένης εμβέλειας πραγματοποιήθηκαν τα έτη 1761, 1763 και 1812).
15/1/1699	Συνθήκη του Κάρλοβιτς μεταξύ Αυστρίας, Βενετίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η Βενετία αποκτούσε τον έλεγχο της Πελοποννήσου, της Αίγινας και της Λευκάδας. Η Τρανσυλβανία προσαρτήθηκε στην Αυστρία των Αψβούργων.
1701	Προνομιακό δίπλωμα του αυτοκράτορα της Αυστρίας Λεοπόλδου Α' προς τις ελληνικές «κομπανίες» της Τρανσυλβανίας.
1709	Κανονισμός Μυτιλήνης.

1711 (1715) - 1821	Η Υψηλή Πύλη διορίζει Φαναριώτες ηγεμόνες στις παραδουνάβιες Ηγεμονίες.
1714 - 1718	Ζ' Βενετοτουρκικός πόλεμος.
1715	Κατάληψη της Τήνου και παράδοση της Μονεμβασίας, τελευταίας βενετικής κτήσης, στους Οθωμανούς.
1716	Ανεπιτυχής πολιορκία της Κέρκυρας αλλά κατάληψη της Λευκάδας από τους Οθωμανούς.
1717	Κανονισμός του Μορέως.
1718	Συνθήκη του Πασσάροβιτς μεταξύ Αυστρίας και Οθωμανών. Η Βενετία περιορίζεται στις Ιόνιες κτήσεις της.
1720	Κανονισμός Θάσου.
1722	Καταγραφή εθίμων Λέρου.
1725	Διάταγμα Καρόλου ΣΤ' ερμηνευτικό της συνθήκης του Πασσάροβιτς περί εμπορίας μόνο των «ανατολικών» προϊόντων από εμπόρους, οθωμανούς υπήκοους.
1730	Νομοκάνοντας Γ. Τραπεζουντίου του Χρυσογόνου, μεταγλώττιση των «Διαταχῶν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων».
1732	Καταγραφή εθίμων Πάτμου
1739	Συνθήκη Βελιγραδίου μεταξύ Αυστρίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η Αυστρία παρέχει εγγύηση προστασίας των εμπόρων, οθωμανών υπηκόων.
1741	Νόμος Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου με αντικείμενο την αγροτική μεταρρύθμιση στις παραδουνάβιες Ηγεμονίες («Ρεφόρμα» ή «Μεταμόρφωσις»).
1744	Μετάφραση της «Εξαβίβλου» του Αρμενόπουλου από τον Αλέξιο Σπανό, 2 ^ο έκδ. 1766, 3 ^ο έκδ. 1769, 4 ^ο έκδ. 1777, 5 ^ο έκδ. 1793, 6 ^ο έκδ. 1805, 7 ^ο έκδ. 1820.
1750	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Οσμάν Γ' προς τους κατοίκους της Χίου και Ανατολικών Σποράδων.
1755	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Οσμάν Γ' προς τους κατοίκους των Νοτίων Σποράδων (Δωδεκανήσων).
1765 (1777)	«Νομικόν πρόχειρον» Μιχαήλ Φωτεινού ή Φωτεινόπουλου.
1768 - 1774	Α' ρωσο-τουρκικός πόλεμος
1770	Κίνημα των Ορλώφ στη νότια Ελλάδα
1773	Φιρμάνι του σουλτάνου Μουσταφά για τις συντεχνίες στη δυτική Μακεδονία.
1774	Φιρμάνι Αβδούλ-Χαμίτ Α' υπέρ Ρόδου και Κω.

10/7/1774	Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή. Η Ρωσία αναγνωρίζεται από την Οθωμανική αυτοκρατορία ως προστάτης των ορθόδοξων χριστιανικών πληθυσμών της τελευταίας. Ομαδική μετανάστευση Ελλήνων στη Ρωσία.
7/12/1774	Προνομιακός ορισμός (αχτιναμές) του σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ Α΄ προς τους κατοίκους των Νοτίων Σποράδων (Δωδεκανήσων).
1775	Χάτι σερίφ Αβδούλ Χαμίτ Α΄ προς τον Αλ. Υψηλάντη (προνόμια ουγγροβλαχικής ηγεμονίας)
1777	<ul style="list-style-type: none"> • «Είσαγωγή τῶν Νόμων» από τον Μιχαήλ Φωτεινό ή Φωτεινόπουλο. • Ανανέωση του προνομίου του 1701 προς τις ελληνικές κομπανίες της Τρανσυλβανίας από την αυτοκράτειρα Μαρία Θηρεσία.
1780	«Συνταγμάτιον νομικόν» Αλέξανδρου-Ιωάννη Υψηλάντη.
1781	«Παραίνεσεις ἄρχοντός τινος ὑπάτου τῶν φιλοσόφων καὶ μεγάλου παχάρνικου Βλαχίας Μιχαήλ Φωτεινοῦ του Χίου, συντεχθεῖσα παρ' αὐτῶ καὶ ἐκδοθεῖσαι πρὸς τὸν υἱόν».
1783	«Κωδικοποίηση» εθίμων» Νάξου.
1787 - 1792	Β΄ ρωσο-τουρκικός πόλεμος
1788 - 1822	Ο Αλή πασάς του Τεπελενίου αναλαμβάνει και το πασαλίκι των Ιωαννίνων
1788 - 1792	Εχθροπραξίες του Α. Κατσώνη με το οθωμανικό ναυτικό στο Αιγαίο.
1788?	«Νομικόν» Θεοφίλου επισκόπου Καμπανίας.
1792	Συνθήκη του Ιασιού. Επαναλαμβάνονται οι όροι της συνθήκης του Κιουτσούκ Καϊναρτζή
1793	«Δικανική Τέχνη» του Δημητρίου Καταρτζή-Φωτιάδη.
1795	Προνόμιο της Αικατερίνης Β΄ προς του Έλληνες μετανάστες στη Ρωσία.
1797 - 1799	Γαλλική κυριαρχία στα Ιόνια νησιά.
1797	Καταγραφή εθίμων Σαντορίνης και Ανάφης.
17/10/1797	Συνθήκη του Κάμπο Φόρμιο. Η Βενετία περιέρχεται στην κυριαρχία τις Αυστρίας και τα Ιόνια νησιά και οι βενετικές κτήσεις της Ηπείρου στη Γαλλική Δημοκρατία.
1798	Κατάληψη Πρέβεζας, Βόνιτσας και Βουθρωτού από τον Αλή πασά.
24/6/1798	Εκτέλεση του Ρήγα Φεραίου στο Βελιγράδι από τις οθωμανικές αρχές
1799	Καταγραφή εθίμων Κύθνου.
1800 - 1807	Έπτάνησος Πολιτεία

1800 - 1804	Επιχειρήσεις του Αλή πασά εναντίον των Σουλιωτών με αποτέλεσμα την εκδίωξη τους.
1800	«Πηδάλιον τῆς νοητῆς νηός».
21/3/1800	Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης μεταξύ Βρετανίας, Ρωσίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Κύρωση του συνταγματικού χάρτη της <i>Πολιτείας των Ἑπτὰ Ἐνωμένων Νησιῶν (Ἐπτάνησος Πολιτεία)</i> . Ρύθμιση του καθεστώτος των πρώην βενετικών κτήσεων Πρέβεζας, Πάργας, Βόνιτσας και Βουθρωτού και ενσωμάτωση τους στην οθωμανική αυτοκρατορία.
20/3/1803	«Θεσπίσματα» της Ὑδρας.
9/11/1803	Συνθήκη μεταξύ της <i>Ἐπτανήσου Πολιτείας</i> και του Αλή πασά.
23/11/1803	Αναθεώρηση του συνταγματικού χάρτη της <i>Ἐπτανήσου Πολιτείας</i> του 1800.
1806	«Πανδέκτης» του Θωμά Καρρά.
15/12/1806	Αναθεώρηση του συνταγματικού χάρτη της <i>Ἐπτανήσου Πολιτείας</i> του 1803.
1807 - 1814	Προσάρτηση Ἐπτανήσων και Πάργας στη γαλλική αυτοκρατορία σύμφωνα με τη συνθήκη του Τιλσίτ.
1808	<ul style="list-style-type: none"> • Ἰδρυση της Ἰονίου Ακαδημίας • Καταγραφή εθίμων Φολεγάνδρου, Νάξου.
16/8/1808	Καταγραφή εθίμων Φολεγάνδρου.
1810	Καταγραφή εθίμων Νάξου.
1813	<ul style="list-style-type: none"> • Παραχώρηση της Θάσου από τον σουλτάνο Μαχμούτ Β' στον Μωχάμετ Ἄλη της Αιγύπτου. • Ἰδρυση στην Αθήνα της «Φιλομούσου Ἑταιρείας».
1814 - 1819	Βρετανική κατοχή στην Πάργα.
14/9/1814	Ἰδρυση της «Φιλικῆς Ἑταιρείας» στην Οδησό από τους Εμ. Ξάνθο, Ν. Σκουφά και Αθ. Τσακάλωφ.
1815 - 1864	«Ἰόνιος πολιτεία» υπό βρετανική προστασία.
1816/1817	«Κῶδιξ πολιτικός τοῦ πριγκιπάτου τῆς Μολδαβίας» - Κώδικας Σκαρλάτου Αλεξ. Καλλιμάχη.
1817	Μετάφραση στα ελληνικά του Γαλλικού Ἐμπορικοῦ Κώδικα - Σύνταγμα του Maitland στα Ἐπτάνησα.
1818	<i>Πολιτικός κῶδιξ Οὐγγροβλαχίας</i> («Νομοθεσία ...Γεωργίου Ἰωάννου Καρατζᾶ, ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας»)
1/5/1818	«Θαλασσοεμπορικοὶ Νόμοι» της Ὑδρας - «Πολιτικοὶ καὶ Θαλασσοεμπορικοὶ Νόμοι» της Ὑδρας.

1821 - 1831	Λειτουργία στην Οδησσό και Κισνόβη (Μολδαβία) του Έλληνικού (Αυτοκρατορικού) Έπικουρικού Κομιτάτου για την οικονομική συμπαράσταση σε Έλληνες πρόσφυγες στη Ρωσία.
3/1821	Εξέγερση στην Πελοπόννησο.
5/1821	«Στρατοπολιτικόν Σύστημα τῆς Σάμου»
8-12/1821	Λειτουργία της «Γραικικής Φιλανθρωπικής Έταιρείας» στη θέση της Φιλικής Εταιρείας στην Οδησσό.
9/1821	Κατάληψη της Τρίπολης από τους εξεγερμένους Έλληνες.
4/11/1821	«Όργανισμός τῆς Γερουσίας τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος» και «Νομική Διάταξις τῆς ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος».
27/12/1821	«Όργανισμός της Πελοποννησιακῆς Γερουσίας».
1822	«Προσωρινόν πολίτευμα νήσου Κρήτης».
1/1/1822	«Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Α' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν».
3/1822	Καταστροφή της Χίου.
2/5/1822	Όργανισμός των Ἑλληνικῶν Δικαστηρίων.
10/6/1822	Παράδοση της Αθήνας στους Έλληνες.
3/11/1822	Κατάληψη του Ναυπλίου από τους Έλληνες.
1823 - 1825	Εμφύλια διαμάχη μεταξύ των εξεγερθέντων Ελλήνων.
1823	Όργανισμός των Κριτηρίων των επαρχιών της Κρήτης.
13/4/1823	«Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Ἄστρει Β' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν».
21/2/1824	Σύναψη δανείου στο Λονδίνο μεταξύ Ελλήνων κυβερνητικῶν αντιπροσώπων και Βρετανῶν κεφαλαιούχων.
29/5/1824	Καταστροφή της Κάσου από τον οθωμανικό στόλο.
16/6/1824	Καταστροφή των Ψαρών από τον οθωμανικό στόλο.
1/7/1824	Κύρωση του πρώτου «ποινικού κώδικα», «Ἀπάνθισμα τῶν Ἑγκληματικῶν»
1825 - 1829	Ρωσο-τουρκικός πόλεμος. Μετανάστευση χριστιανικῶν πληθυσμῶν στη Ρωσία.
2/1825	Αποβίβαση αιγυπτιακῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων στην Πελοπόννησο με επικεφαλῆς τον Ιμπραήμ.
23/3 - 4/4/1825	Πρωτόκολλο της Πετρούπολης. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα πολιτικῆς ανεξαρτησίας στους Έλληνες.
20/4/1825 - 10/4/1826	Δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου και έξοδος των υπερασπιστῶν.

28/8/1826	Σύσταση νομοπαρασκευαστικής επιτροπής για να συντάξει «ἐκλογή πολιτικῶν νόμων».
1827	«Νομικόν βιβλίον» του Διονυσίου Πύρρου του Θετταλοῦ.
1/5/1827	«Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν Τροιζήνι Γ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν».
24/6 - 6/7/1827	Συνθήκη του Λονδίνου. Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία απαιτοῦν τὴν διακοπὴ τῶν εχθροπραξιῶν καὶ τὴν ἐναρξὴ διαπραγματεύσεων μεταξύ τῶν ἐμπολέμων.
8/10/1827	Ναυμαχία στο Ναυαρίνο καὶ καταστροφὴ τοῦ οθωμανικοῦ καὶ αἰγυπτιακοῦ στόλου.
1828	«Κατάστασις τῶν ἐκπαλαί σιουρουτιῶν τοῦ βηλαετιοῦ νεχαγιέ Ζαγορίου».
6/1/1828	Ἀφιξὴ Ἰωάννη Καποδίστρια στην Ελλάδα.
15/12/1828	Ψήφισμα «περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων» (Αἴγινα).
13/7 - 6/8/1829	Δ' Ἐθνικὴ συνέλευση στο Ἄργος.
2 - 14/9/1829	Συνθήκη Ἀδριανούπολης μεταξύ Ρωσίας καὶ Οθωμανῶν. Ἡ Οθωμανικὴ αυτοκρατορία ἀνοίγει τὰ στενά τῶν Δαρδανελλίων σὲ ὅλα τὰ ἐμπορικὰ πλοία, ὑπόσχεται τὴν αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας, ἐνῶ ἡ Ρωσία καταλαμβάνει τῆς περιοχῆς τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας μέχρι τὴν καταβολὴ ἀποζημίωσης.
22/1 - 3/2/1830	Πρωτόκολλο του Λονδίνου. Ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδας.
1/2/1830	Διάταγμα περὶ συλλογῆς τῶν «πολιτικῶν, βυζαντινῶν νόμων» ἀπὸ Βασιλικά καὶ Νεαρές μεταγενέστερων αυτοκρατόρων.
15/8/1830	Ψήφισμα «περὶ διοργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων» (Ναύπλιο).
1831 - 1840/1	Παραχώρηση τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς Οθωμανοὺς στὸν Μωχάμετ Ἄλη τῆς Αἰγύπτου. (Αἰγυπτιοκρατία) Ἡ παραχώρηση ἐπικυρώθηκε με τὴ συνθήκη τῆς Κιουτάχειας (14/5/1833) μεταξύ Οθωμανικῆς αυτοκρατορίας καὶ τοῦ Μωχάμετ Ἄλη. Ἡ Κρήτη ἐπανήλθε στὴν Οθωμανικὴ κυριαρχία με τὴ συνθήκη τοῦ Λονδίνου (15/7/1840).
1831	«Νέος Ἀρμενόπουλος» μετάφραση τῆς Ἐξαβίβλου ἀπὸ τὸν Κ. Χρυσοκέφαλο.
27/9/1831	Δολοφονία Ἰωάννη Καποδίστρια.
1 - 13/2/1832	Διάσκεψη τοῦ Λονδίνου. Ἐκλογή τοῦ Ὄθωνα ὡς βασιλέα.
15/3/1832	«Πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος» - Ε' Ἐθνοσυνέλευση (Ἄργος-Ναύπλιο).
10/12/1832	Ἰδρυση τῆς Ἡγεμονίας τῆς Σάμου. Ἐκδοσὴ προνομιακοῦ χάρτη.

1833 - 1834	Δημοσίευση διατάγματος για την ίδρυση και τις αρμοδιότητες «τῆς ἐπί τῆς Δικαιοσύνης γραμματείας» - Εκπόνηση Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικῆς Δικονομίας, Κώδικα Πολιτικῆς Δικονομίας και Οργανισμοῦ Δικαστηρίων και Συμβολαιογράφων.
1833	<ul style="list-style-type: none"> • Μετάφραση τῆς Ἐξαβίβλου του Αρμενόπουλου ἀπὸ τον Κ. Κλονάρη • Καταγραφή εθίμων Σπετσῶν.
25/1 - 6/2/1833	Ἐλευση του Ὄθωνα ως βασιλιά των Ελλήνων.
3/4/1833	Διάταγμα για την οργάνωση τῆς διοίκησης του βασιλείου τῆς Ελλάδας.
22/7/1833	Καταγραφή εθίμων των Σπετσῶν.
18/9/1834	Διάταγμα με το οποίο ορίζεται ἡ Αθήνα ως πρωτεύουσα του βασιλείου.
23/2 - 7/3/1835	Νομοθετικό διάταγμα τῆς αντιβασιλείας για την ισχύ του βυζαντινο-ρωμαϊκοῦ δικαίου ως εφαρμοστέου δικαίου σε αστικές διαφορές στο βασίλειο τῆς Ελλάδας.
1839 - 1856	Περίοδος του Τανζιμάτ, δηλ. μεταρρυθμίσεων στην Οθωμανική αυτοκρατορία με την έκδοση των «Χατ-ι Σαρί» (1839) και «Χάτ-ι-χουμαγιούν» (1856).
1841	Ἰόνιος Αστικός Κώδικας.
1844	Οργανισμός των δικαστηρίων τῆς Σάμου.
1848	Διάγραμμα των εθίμων τῆς Σάμου.
1853 - 1856	Κριμαϊκός πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και συνασπισμοῦ Οθωμανῶν, Βρετανῶν και Γάλλων. Με τῆ συνθήκη των Παρισίων τῆς 30/3/1856 οὐ Μεγάλες δυνάμεις εγγυῶνται τὴν ακεραιότητα τῆς Οθωμανικῆς αυτοκρατορίας ὑπὸ τὴν προϋπόθεση τῆς συμμόρφωσης τῆς πρὸς τὶς ἀρχές του δημοσίου ευρωπαϊκοῦ δικαίου.
1861	Ἰδρύεται ὁ Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως.
1862	«Γενικοὶ κανονισμοὶ» του οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου.
1864	Συνθήκη του Λονδίνου, παραχώρηση Ἐπτανήσων στο βασίλειο τῆς Ελλάδας.
8/2/1864	Καταγραφή εθίμων Καρπάθου.
1866 - 1869	Μεγάλη Κρητική ἐπανάσταση.
1868	Οργανικός Νόμος Κρήτης
18/1/1869	Καταγραφή εθίμων Καλύμνου.
1871	Καταγραφή εθίμων Αστυπάλαιας.
1876	Κυρώνεται το πρώτο σύνταγμα τῆς οθωμανικῆς αυτοκρατορίας.
1877 - 1878	Ρωσο-τουρκικός πόλεμος.

1877	Καταγραφή εθίμων Νισύρου.
1878	Εκχώρηση της Κύπρου από την Οθωμανική αυτοκρατορία στην Βρετανία – Χάρτα της Χαλέπας – Δημιουργία ημι-αυτόνομης επαρχίας στην Κρήτη με προνόμια.
3/3/1878	Συνθήκη του Αγ. Στεφάνου μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Προβλεπόταν η δημιουργία μιας «μεγάλης Βουλγαρίας».
13/6 - 13/7/1878	Συνθήκη του Βερολίνου. Αναθεώρηση των ρυθμίσεων της συνθήκης του Αγ. Στεφάνου. Το Μαυροβούνιο, η Ρουμανία και η Σερβία αναγνωρίζονται ως ανεξάρτητα κράτη.
20/6/1881	Συνθήκη Κωνσταντινουπόλεως. Παραχώρησης της Θεσσαλίας (εκτός από την περιοχή της Ελασσόνας) και της επαρχίας Άρτας στο ελληνικό βασίλειο.
1897	Αστικός Κώδικας Σάμου, «Σαμιακός Κώδιξ».
5/4 - 6/9/1897	Πολεμική σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Οθωμανών. Μετανάστευση Ποντίων στη Ρωσία.
1898 - 1905	Κρητική πολιτεία.
1903	Αστικός Κώδικας Κρήτης.
1905	Επανάσταση του Θερίσου.
1907	Σύνταγμα της «Κρητικής αυτονόμου Πολιτείας».
1908	Επανάσταση των Νεότουρκων. Περιορισμός των εξουσιών του σουλτάνου, ενεργοποίηση του συντάγματος του 1876 και σύγκληση του Κοινοβουλίου.
1912 - 1913	Πρώτος Βαλκανικός πόλεμος.
5/1912	Κατάληψη των Δωδεκανήσων από την Ιταλία.
17/5/1913	Συνθήκη του Λονδίνου με την οποία τερματίστηκε ο πρώτος Βαλκανικό πόλεμος.
6/1913	Δεύτερος Βαλκανικός πόλεμος.
28/7/1913	Συνθήκη του Βουκουρεστίου. Διανομή ευρωπαϊκών κτήσεων της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Οι περιοχές της Ηπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, Κρήτης και τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου αποδίδονται στην Ελλάδα.
1914 - 1918	Α' παγκόσμιος πόλεμος.
28/7/1920	Συνθήκη των Σεβρών. Παραχωρούνται στην Ελλάδα η ανατολική Θράκη (εξαιρείται η Κωνσταντινούπολη), τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος, και η διοίκηση της ζώνης της Σμύρνης για μια πενταετία.
8/1922	Κατάρρευση του στρατιωτικού μετώπου στη Μικρά Ασία και βίαιη εκδίωξη του χριστιανικού πληθυσμού από την παραλιακή ζώνη της Μ. Ασίας. Εμπρησμός της Σμύρνης.

1923	Συνθήκη της Λωζάνης. Οριστική απόδοση της δυτικής Θράκης στην Ελλάδα και των νησιών Ίμβρου και Τενέδου στην Τουρκία και συμφωνία ανταλλαγής ορθοδόξων και μουσουλμανικών πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας και κατάργηση του Χαλιφάτου.
1939 - 1945	Β' παγκόσμιος πόλεμος.
1946	Εισαγωγή του Αστικού Κώδικα στην Ελλάδα και κατάργηση όλων των τοπικών κωδίκων.
1947	Συνθήκη Παρισίων. Απόδοση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ, ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ 2011
ΣΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
«Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΕ»
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ 13, ΚΑΜΑΤΕΡΟ
ΤΗΛ. 210 2312317 FAX 210 2313742

АКАДЕМИЯ

МОСКОВ

ISBN: 978-960-404-204-3